HAMZA-NÂME 71. CİLT
(DİL İNCELEMESİ-METİN-GRAMATİKAL DİZİN)

Celal ERYİĞİT

Doktora Tezi

Danışman: Doç. Dr. Meriç GÜVEN

Uşak

Ocak, 2023

HAMZA-NÂME 71. CİLT
(DİL İNCELEMESİ-METİN-GRAMATİKAL DİZİN)

Celal ERYİĞİT

DOKTORA TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Meriç GÜVEN

Uşak

Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ocak, 2023

ÖZET

HAMZA-NÂME 71. CİLT
(DİL İNCELEMESİ-METİN-GRAMATİKAL DİZİN)

Celal ERYİĞİT
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ocak 2023
Danışman: Doç. Dr. Meriç GÜVEN

Hamza-nâmeler, XIV. yüzyılda Hamzavî tarafından kaleme alınmış, Anadolu'da varlığını hissettirmeye başlayan Türk nesrinin ilk örneklerinden biridir. Hazret-i Hamza'nın merkez alınarak kendisi ve çevresi etrafında şekillenen olayları anlatan bu eserler, gaza temasından dolayı içeriğinde birçok dinî motife sahiptir. Okuyucu kitlesine yiğitlik, cesaret, güç, adalet duygularını aşılamayı hedefleyen bu yapıt, Türkler arasında oldukça itibar görmüştür.

Gerek söz varlığı gerek dil özellikleri açısından Eski Anadolu Türkçesi özellikleri barındıran Hamza-nâmeler, 72 ciltten oluşmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi özellikleri göstermesinden dolayı Hamza-nâme'nin 71. cildi tarafımızca çalışma konusu olarak seçilmiştir. Eski Anadolu Türkçesinin şimdiye kadar tespit edilen gramer özellikleri ve söz varlığı dışında bu döneme ait yenilik veya özelliklerin olup olmadığının saptanması, çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesinde 2496 numara ile kayıtlı olan nüsha incelenmiş ve inceleme neticesinde elde edilen veriler bilim dünyasına kazandırılmıştır.

Araştırma giriş, kavramsal çerçeve, bulgular-yorumlar ve sonuç bölümleri olmak üzere dört temel bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Hamza-nâmeler ve Hamza-nâme'nin 71. cildinin içeriği hakkında genel bilgiler verilmiştir. Çalışmanın amacı, önemi ve yöntemi açıklanmıştır.

İkinci bölümde Hamza-nâmeler, Hamzavî ve Hamza-nâme'nin 71. cildinin örgensel yapısı "biçim" metnin ifade ettiği özellikler "içerik" üzerinde verilmiştir.

Üçüncü bölüm çalışmanın inceleme, metin ve dizin kısımlarının ele alındığı bulgular-yorumlar bölümüdür. İnceleme kısmında gramer özellikleri ele alınmış, yazım biçimleri, fonetik ve morfolojik özellikler ile kelime türleri detaylı bir şekilde işlenmiştir. Metin kısmında yazma eser, Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil özelliklerine uygun bir şekilde transkripsiyonlu olarak yazıya aktarılmıştır. Dizin bölümünde gramatikal dizin ve özel isimler dizinleri gösterilmiştir.

Son bölüm olan sonuç kısmında ise çalışmada dikkat çeken özellikler ile orijinallik taşıyan bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Hamza-nâme, Eski Anadolu Türkçesi, Gramer, Metin, Gramatikal Dizin*

ABSTRACT

HAMZA-NÂME VOLUME 71
(LANGUAGE ANALYSIS-TEXT-GRAMMATICAL INDEX)

Celal ERYİĞİT
Department of Turkish Language and Literature
Uşak University Graduate Education Institute, January, 2023
Advisor: Associate Professor Meriç Güven

Hamza-names are one of the first examples of Turkish prose, which was written by Hamzavi in the 14th century and started to make its presence felt in Anatolia. These works, which tell about the events shaped around him and his surroundings by taking the center of Hazrat Hamza, have many religious motifs in their content due to the theme of jihad. Aiming to instill feelings of valor, courage, power and justice in its readership, this work was highly respected among the Turks.

Hamza-names, which contain Old Anatolian Turkish features in terms of both vocabulary and language features, consists of 72 volumes. The 71st volume of Hamza-nâme has been chosen as the subject of our study because it shows features of Old Anatolian Turkish. The aim of the study is to determine whether the Old Anatolian Turkish has innovations or features other than the grammatical features and vocabulary that have been determined so far. For this purpose, the copy registered with the number 2496 in the Rare Works Library of the Faculty of Letters of Istanbul University was examined and the data obtained as a result of the examination were brought to the world of science.

The research consists of four main parts: introduction, conceptual framework, findings-interpretations and conclusions. In the introduction, general information about Hamza-names and the content of the 71st volume of Hamza-name is given. The purpose, importance and method of the study are explained.

In the second part, the organic structure of the 71st volume of Hamza-nâmes, Hamzavi and Hamza-nâme is given on the “form” and the features expressed by the text on the “content”.

The third section is the findings-comments section in which the analysis, text and index parts of the study are discussed. In the analysis part, grammatical features were discussed, spelling forms, phonetic and morphological features and word types were handled in detail. In the text part, the manuscript has been transcribed in accordance with the language characteristics of the Old Anatolian Turkish period. In the index section, grammatical index and proper names indexes are shown.

In the last part, the conclusion part, the remarkable features and original information in the study are given.

Keywords: *Hamza-nâme, Old Anatolian Turkish, Grammar, Text, Grammatical Index*

ÖN SÖZ

Türk dili köklü bir maziye sahip dünyanın sayılı ve zengin dillerinden birisidir. Geçmişten günümüze kadar farklı coğrafyalarda varlık göstermiş olan Türkçe günümüzde de varlığını devam ettirmektedir. Bu süreçte bünyesinde Türk milletine birçok yüksek değer ve kıymetli nitelik katmış, Türk milletiyle beraber büyük bir kültür öğesi haline gelmiştir.

Türk dili, yaşadığı zaman diliminde tesisisini temin sürecinde farklı dönemlerle addedilmiştir. Bu dönemlerden biri de Türkiye Türkçesinin de kaynağını oluşturan Eski Anadolu Türkçesi dönemidir. Bu itibarla söz konusu dönem metinlerinin ses, şekil, anlam ve cümle özelliklerinin ortaya çıkarılması dil çalışmaları adına üzerinde durulacak mühim bir oluş, önem ve değer teşkil eder. Eski Anadolu Türkçesi dönemiyle ilgili daha önce birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte bu devir ile ilgili bilinenlerin üzerine yeni bilgiler katmak, saptanan özellikler dışında başka özellikler belirleyebilmek ancak bu dönem üzerine yazılan başka çalışmaları araştırmak ve incelemekle mümkündür. Bu amaç doğrultusunda çalışma için, Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinden Hamza-nâme'nin yetmiş birinci cildi seçilmiştir.

Hamza-nâmeler geniş bir hacme sahip halk edebiyatı ürünleridir. Hz. Hamza'nın karakteri çevresinde teşekkül eden ve birçok hikâyeyi kapsayan bu eserler, Araplar, Farslar ve Türkler arasında büyük bir şöhrete sahiptir. Hamza-nâme'lerdeki anlatılar genel olarak İslam'ın yayılma döneminden geriye kalan bazı tarihi olaylar ile din büyüklerinin olağanüstü davranışlarının efsane niteliğine büründürülmesi ve anlamlandırılarak aktarılmasından meydana gelmiştir.

Hamza-nâmeler, Türk edebiyatında 72 ciltten oluşmaktadır. Bu eserler ilk olarak Hamzavî tarafından yazıya aktarılmıştır.

İncelemeye konu olan eser, söz varlığı ve gramer açısından Batı Türkçesinin keyfiyet ve niteliklerine sahiptir. Bununla beraber bu eserlerin intinsah edildiği dönemler Klasik Osmanlı Türkçesine denk düşmektedir. Dolayısıyla bu eserlerde hem Eski Anadolu Türkçesi hem Klasik Osmanlı Türkçesi hem de günümüz Türkçesinden özellikler bulunabilmektedir.

Çalışmaya, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesindeki Hamza-nâme'nin 71. cildinin nüshasını temin ederek başlanmıştır.

Çalışma giriş, kavramsal çerçeve, bulgular-yorumlar ve sonuç olmak üzere dört temel bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde araştırmanın amacı, önemi ve yöntemi açıklanmış; kavramsal çerçeve bölümünde Hamza-nâmeler, Hamzavî ve Hamza-nâmelerin yetmiş birinci cildi hakkında literatür taraması yapılmış ve elde edilen bulgular aktarılmıştır.

Bulgular ve yorumlar araştırmanın inceleme kısmını oluşturan bölümüdür. Gramer incelemesi, çeviri yazılı metin, gramatikal dizin, özel isimler dizini bu bölümde detaylı bir şekilde incelenmiştir. Metnin fonolojik ve morfolojik özellikleri belirlenmiş, kelime türleri verilmiştir. Metin kısmı transkripsiyonlu olarak yazıya aktarılmış, dizinde ise sahanın önceliklerine bağlı olarak gramatikal dizin tercih edilmiştir.

Sonuç bölümünde farklı bulgu ve özellikler belirlenmiş, yetmiş birinci cilde ait dikkat çekici hususlar tespit edilmiştir. Bu sayede Türk dili ve halk edebiyatı bilim dallarına kaynak oluşturabilecek bir eser daha dilimize ve bilim dünyasına kazandırılmış ve araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Bu çalışmanın hazırlanışı sırasında her konuda yanımda olan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen eşim ve çocuklarıma teşekkür ederim.

Yazma eserin nüshasına ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Muhammet YELTEN'e, çalışmamın çeşitli safhalarında bilgi ve görüşlerinden istifade ettiğim Sayın Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ ve Doç. Dr. Selcen ÇİFÇİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın hazırlanışında baştan beri yakın desteğini görüp bilgi ve görüşlerinden faydalandığım, değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Meriç GÜVEN'e teşekkürü borç bilirim.

Celal ERYİĞİT

Uşak, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... İİİ

ABSTRACT V

ÖN SÖZ ..... Vİİ

ÖZ GEÇMİŞ ..... İX

İÇİNDEKİLER X

TABLOLAR LİSTESİ ..... XXİ

KISALTMALAR VE İŞARETLER ..... XXİİ

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ ..... XXİV

I. BÖLÜM: GİRİŞ 1

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI 3

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ 4

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 4

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE 5

2.1. HAMZA-NÂMELER 5

2.2. HAMZAVÎ 6

2.3. HAMZA-NÂME'NİN 71. CİLDİNİN BİÇİM VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ 6

2.4. HAMZA-NÂME'NİN 71. CİLDİNİN METİN ÖZETİ 13

3. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR 16

3.1. ÜNLÜLER VE YAZILIŞLARI 17

3.1.1. /a/ Ünlüsü 17

3.1.2. /e/ Ünlüsü 17

3.1.3. /ı/-/i/ Ünlüleri 18

3.1.4. /o/-/ö/ Ünlüleri 18

3.1.5. /u/-/ü/ Ünlüleri 19

3.2. ÜNSÜZLER VE YAZILIŞLARI 20

3.2.1. /ç/ Ünsüzü 21

3.2.2. /g/ ünsüzü 22
3.2.3. /ŋ/ Ünsüzü 22
3.2.4. /p/ Ünsüzü 23
3.2.5. /s/ Ünsüzü 24
3.2.6. /t/ Ünsüzü 27
3.3. METNİN YAZILIŞINDA KULLANILAN HAREKELER 28
3.3.1. Cezm İşaretinin Kullanıldığı Yerler (◌ْ) 28
3.3.2. Şedde İşaretinin Kullanıldığı Yerler (◌ّ) 29
3.3.3. Tenvin İşaretinin Kullanıldığı Yerler (◌ً) 29
3.4. YAZILIŞI BİTİŞİK OLAN KELİMELER 29
3.5. YAZILIŞI AYRI OLAN EKLER 32
3.5.1. Ayrı Yazılabilen Yapım Ekleri 32
3.5.2. Ayrı Yazılabilen Çekim Ekleri 32
3.5.3. Ayrı Yazılabilen Fiilimsi Ekleri 34
3.6. FONETİK ÖZELLİKLER 34
3.6.1. Ünlüler 34
3.6.1.1. Ünlü Değişmeleri 35
3.6.1.1.1. i/e Değişmesi 35
3.6.1.1.2. u/ı, u/i ve ü/i Değişmeleri 37
3.6.1.1.3. ı/u, i/ü Değişmeleri 38
3.6.1.1.4. o/u, ö/ü Değişmeleri 38
3.6.1.1.5. ö/e, e/ö Değişmesi 39
3.6.1.1.6. ü/e Değişmesi 39
3.6.1.1.7. a/ı Değişmesi 39
3.6.1.1.8. ı/i Değişmesi 39
3.6.1.1.9. u/a Değişmesi 40
3.6.1.2. Ünlü Türemesi 40
3.6.1.2.1. Türkçe Kelimelerde Ünlü Türemesi 40
3.6.1.2.2. Alıntı Kelimelerde Ünlü Türemesi 40
3.6.1.3. Ünlü Düşmesi 41
3.6.1.3.1. Kelimelerde Ünlü Düşmesi 41
3.6.1.3.1.1. Türkçe Kelimelerde Ünlü Düşmesi 41
3.6.1.3.1.2. Alıntı Kelimelerde Ünlü Düşmesi 42
3.6.1.3.2. i- Fiilinde ve Bazı Edatlarda Ünlü Düşmesi 42

3.6.1.4. Alıntı Kelimelerdeki Uzun Ünlünün Kısalması 43
3.6.1.5. Birleşme 43
3.6.1.6. Geçişme 44
3.6.1.6.1. İlerleyici Geçişme 44
3.6.1.6.2. Gerileyici Geçişme 44
3.6.1.7. Ünlü Uyumu 44
3.6.1.7.1. İncelik-Kalınlık Bakımından 44
3.6.1.7.1.1. Uyuma Aykırı Kelimeler 45
3.6.1.7.1.2. Uyuma Aykırı Ekler 45
3.6.1.7.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından 46
3.6.1.7.2.1. Bir Nedene Bağlı Olmadan Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler 46
3.6.1.7.2.2. /-G/ Fonemlerinin Düşmesi Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler 47
3.6.1.7.2.3. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler 48
3.6.1.7.2.4. Eklerde Yuvarlaklaşma 48
3.6.1.7.2.4.1. Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olan Ekler 48
3.6.1.7.2.4.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler 51
3.6.1.7.2.4.3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler 59
3.6.2. Ünsüzler 65
3.6.2.1. Ünsüz Değişmeleri 65
3.6.2.1.1. Tabanlarda Ünsüz Değişmeleri 65
3.6.2.1.1.1. Türkçe Kelimelerde Ünsüz Değişmeleri 65
3.6.2.1.1.1.1. Ötümlüleşme 65
3.6.2.1.1.1.1.1. Kelime Başında Ötümlüleşme 65
3.6.2.1.1.1.1.2. Kelime İçinde Ötümlüleşme 68
3.6.2.1.1.1.1.2.1. Tabanlarda 68
3.6.2.1.1.1.1.2.2. Eklenmeye Bağlı Ötümlüleşme 69
3.6.2.1.1.1.1.3. Kelime Sonunda Ötümlüleşme 70
3.6.2.1.1.1.2. Ötümsüzleşme 70
3.6.2.1.1.1.2.1. Kelime Başında Ötümsüzleşme 71
3.6.2.1.1.1.2.2. Kelime İçinde Ötümsüzleşme 71
3.6.2.1.1.1.3. Süreklileşme 71

3.6.2.1.1.1.3.1. Sızıcılaşma 71
3.6.2.1.1.1.3.1.1. Kelime Başında Sızıcılaşma 71
3.6.2.1.1.1.3.1.2. Kelime İçinde Sızıcılaşma 72
3.6.2.1.1.1.3.1.3. Kelime Sonunda Sızıcılaşma 72
3.6.2.1.1.1.3.1.4. /-G/ ve /-G-/ Ünsüzlerinin Sızıcılaşması 73
3.6.2.1.1.1.3.2. Akıcılaşma 73
3.6.2.1.1.1.3.2.1. Kelime İçinde Akıcılaşma 73
3.6.2.1.1.1.3.2.2. Kelime Sonunda Akıcılaşma 73
3.6.2.1.1.1.4. Süreksizleşme 74
3.6.2.1.1.1.5. Diğer Ünsüz Değişmeleri 74
3.6.2.1.1.2. Alıntı Kelimelerde Ünsüz Değişmeleri 74
3.6.2.1.1.2.1. Ötümlüleşme 74
3.6.2.1.1.2.1.1. Kelime Başında Ötümlüleşme 74
3.6.2.1.1.2.1.2. Kelime İçinde Ötümlüleşme 75
3.6.2.1.1.2.1.3. Kelime Sonunda Ötümlüleşme 75
3.6.2.1.1.2.2. Ötümsüzleşme 75
3.6.2.1.1.2.2.1. Kelime Başında Ötümsüzleşme 75
3.6.2.1.1.2.2.2. Kelime İçinde Ötümsüzleşme 76
3.6.2.1.1.2.2.3. Kelime Sonunda Ötümsüzleşme 76
3.6.2.1.1.2.3. Süreklileşme 76
3.6.2.1.1.2.3.1. Kelime Başında Süreklileşme 76
3.6.2.1.1.2.3.2. Kelime İçinde Süreklileşme 76
3.6.2.1.1.2.4. Süreksizleşme 77
3.6.2.1.1.2.5. Diğer Ünsüz Değişimleri 77
3.6.2.2. Ünsüz Uyumu 77
3.6.2.2.1. Kelime Tabanlarında Ünsüz Uyumu 77
3.6.2.2.2. Eklerde Ünsüz Uyumu 78
3.6.2.2.2.1. “C” Sınıfı Ekler 78
3.6.2.2.2.1.1. {+cA} (Eşitlik Durumu Eki) 78
3.6.2.2.2.1.2. {+cI} (İsimden İsim Yapma Eki) 78
3.6.2.2.2.2. “D” Sınıfı Ekler 78
3.6.2.2.2.2.1. {+dA} Bulunma Hâli Eki 78
3.6.2.2.2.2.2. {+dAn} Ayrılma Hâli Eki 79
3.6.2.2.2.2.3. {+daş} İsimden İsim Yapma Eki 79

3.6.2.2.2.2.4. {-d+} Görülen Geçmiş Zaman Eki 79
3.6.2.2.2.2.5. {+dUr} ~ {+dIr} Bildirme Eki 79
3.6.2.2.2.2.6. {-dUK} ~ {-dIK} Sıfat Fiil Eki 79
3.6.2.2.2.2.7. {-dUKcA} Zarf Fiil Eki 80
3.6.2.2.2.2.8. {-dUKdA} Zarf Fiil Eki 80
3.6.2.2.2.2.9. {-dUr} ~ {-dIr} Fiilden Fiil Yapma Eki 80
3.6.2.2.2.3. "G" Sınıfı Ekler 80
3.6.2.2.2.3.1. {-ķu} Fiilden İsim Yapma Eki 80
3.6.2.2.2.3.2. {-ķun} ~ {-kin} 81
3.6.2.3. Göçüşme 81
3.6.2.4. Dudaklılaşma 81
3.6.2.5. Ünsüz Kaybolmaları 81
3.6.2.5.1. Ünsüz Düşmesi 82
3.6.2.5.1.1. Türkçe Kelimelerde Ünsüz Düşmesi 82
3.6.2.5.1.1.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi 82
3.6.2.5.1.1.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi 82
3.6.2.5.1.1.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi 83
3.6.2.5.1.2. Alıntı Kelimelerde Ünsüz Düşmesi 83
3.6.2.5.1.2.1. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi 83
3.6.2.5.1.2.2. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi 84
3.6.2.5.2. Erime 85
3.6.2.5.2.1. Kelime İçinde Erime 85
3.6.2.5.2.2. Kelime Sonunda Erime 85
3.6.2.5.3. Yutulma 86
3.6.2.6. Hece Yutulması 86
3.6.2.6.1. Tabanlarda Hece Yutulması 86
3.6.2.6.2. Eklerde Hece Yutulması 86
3.6.2.7. Tekleşme 87
3.6.2.8. Ünsüz Türemesi 87
3.6.2.8.1. Türkçe Kelimelerde Ünsüz Türemesi 87
3.6.2.8.1.1. Kelime Başında Ünsüz Türemesi 87
3.6.2.8.1.2. Kelime İçinde Ünsüz Türemesi 87
3.6.2.8.1.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi 88
3.6.2.8.2. Alıntı Sözcüklerde Ünsüz Türemesi 88

3.6.2.8.3. Koruyucu /-y-/ Ünsüzünün Türemesi 88
3.6.2.9. İkizleşme 89
3.6.2.9.1. Türkçe Sözcüklerde Ünsüz İkizleşmesi 89
3.6.2.9.2. Alıntı Sözcüklerde Ünsüz İkizleşmesi 89
3.7. EKLER 89
3.7.1. Çekim Ekleri 89
3.7.1.1. İsim Çekimi 89
3.7.1.1.1. Çokluk Eki 89
3.7.1.1.2. İyelik Ekleri 90
3.7.1.1.2.1. Teklik 1. Şahıs İyelik Eki 90
3.7.1.1.2.2. Teklik 2. Şahıs İyelik Eki 91
3.7.1.1.2.3. Teklik 3. Şahıs İyelik Eki 92
3.7.1.1.2.4. Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki 92
3.7.1.1.2.5. Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki 93
3.7.1.1.2.6. Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki 94
3.7.1.1.2.7. İyelik Eki Yığılması 94
3.7.1.1.3. Aitlik Eki 94
3.7.1.1.4. Hâl Ekleri 94
3.7.1.1.4.1. Yalın Hâl 95
3.7.1.1.4.2. Tamlama Hâli 95
3.7.1.1.4.3. Belirtme Hâli 96
3.7.1.1.4.4. Yönelme Hâli 99
3.7.1.1.4.5. Bulunma Hâli 100
3.7.1.1.4.6. Ayrılma Hâli 100
3.7.1.1.4.7. Vasıta Hâli 101
3.7.1.1.4.8. Eşitlik Hâli 102
3.7.1.1.4.9. Yön Gösterme Hâli 103
3.7.1.1.4.10. Fiillerin Tamlayıcılarla İlişkisi 103
3.7.1.1.5. Soru Eki 106
3.7.1.2. Fiil Çekimi 106
3.7.1.2.1. Şahıs Ekleri 106
3.7.1.2.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri 107
3.7.1.2.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri 107
3.7.1.2.1.3. Emir Kökenli Şahıs Ekleri 107

3.7.1.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri 107
3.7.1.2.2.1. Basit Zamanlı Kipler 108
3.7.1.2.2.1.1. Bildirme Kipleri 108
3.7.1.2.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman 108
3.7.1.2.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 109
3.7.1.2.2.1.1.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Ekinin {+dUr} ~ {+dIr} Berkitme/İhtimal Eki ile Kullanımı 110
3.7.1.2.2.1.1.2.2. {-Up} Öğrenilen Geçmiş Zaman Ekinin Kullanımı 111
3.7.1.2.2.1.1.3. Geniş Zaman 111
3.7.1.2.2.1.1.4. Şimdiki Zaman 113
3.7.1.2.2.1.1.4.1. -yor 114
3.7.1.2.2.1.1.4.2. -mAkdA 114
3.7.1.2.2.1.1.4.3. Tasvir Fiilleriyle Yapılan Şimdiki Zaman Çekimleri 115
3.7.1.2.2.1.1.5. Gelecek Zaman 115
3.7.1.2.2.1.1.5.1. {-(y)AcAk} 115
3.7.1.2.2.1.1.5.2. {-(y)A} 116
3.7.1.2.2.1.1.5.3. {-sA gerek} 116
3.7.1.2.2.1.2. Tasarlama Kipleri 116
3.7.1.2.2.1.2.1. İstek Kipi 116
3.7.1.2.2.1.2.2. Dilek-Şart Kipi 118
3.7.1.2.2.1.2.3. Gereklilik Kipi 119
3.7.1.2.2.1.2.3.1. {-mAk} gerek 119
3.7.1.2.2.1.2.3.2. {-mAk} lāzımdır 120
3.7.1.2.2.1.2.3.3. {-asıŋ} gerekdür 120
3.7.1.2.2.1.2.3.4. {-mem} gerekdür 120
3.7.1.2.2.1.2.3.5. {-mAlı} 120
3.7.1.2.2.1.2.4. Emir Kipi 120
3.7.1.2.2.2. Birleşik Zamanlı Kipler 121
3.7.1.2.2.2.1. Hikâye 122
3.7.1.2.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi 122
3.7.1.2.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi 122
3.7.1.2.2.2.1.3. Geniş Zamanın Hikâyesi 122

3.7.1.2.2.2.1.4. Şimdiki Zamanın Hikâyesi 123
3.7.1.2.2.2.1.5. İstek Kipinin Hikâyesi..... 123
3.7.1.2.2.2.1.6. Dilek-Şart Kipinin Hikâyesi 124
3.7.1.2.2.2.2. Rivayet..... 124
3.7.1.2.2.2.1.1. Geniş Zamanın Rivayeti 124
3.7.1.2.2.2.1.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti..... 124
3.7.1.2.2.2.3. Şart 124
3.7.1.2.2.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı 124
3.7.1.2.2.2.3.2. Geniş Zamanın Şartı 124
3.7.1.2.3. Ek Fiilin Kipleri ve Bildirme Ekleri 125
3.7.1.2.3.1. Görülen Geçmiş Zaman 126
3.7.1.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 126
3.7.1.2.3.3. Geniş Zaman 126
3.7.1.2.3.4. Şart Kipi..... 128
3.7.1.2.4. Fiilimsiler 128
3.7.1.2.4.1. İsim Fiiller 128
3.7.1.2.4.2. Sıfat Fiiller..... 129
3.7.1.2.4.2.1. Geçmiş Zaman İfadeli Sıfat Fiiller 129
3.7.1.2.4.2.2. Geniş Zaman İfadeli Sıfat Fiiller 129
3.7.1.2.4.2.3. Gelecek Zaman İfadeli Sıfat Fiiller 130
3.7.1.2.4.3. Zarf Fiiller 130
3.7.1.2.4.3.1. Durum Zarf Fiilleri..... 130
3.7.1.2.4.3.2. Zaman Zarf Fiilleri 132
3.7.1.2.4.3.3. Bağlama Zarf Fiilleri 133
3.7.2. Yapım Ekleri 133
3.7.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler 134
3.7.2.2. İsimden Fiil Yapan Ekler 138
3.7.2.3. Fiilden İsim Yapan Ekler 140
3.7.2.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler..... 143
3.8. KELİME TÜRLERİ..... 145
3.8.1. İsimler 145
3.8.1.1. İsimlerde Tamlama 146
3.8.1.1.1. Belirtili İsim Tamlaması 146
3.8.1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlaması..... 147

3.8.2. Sıfatlar 147
3.8.2.1. Niteleme Sıfatları 147
3.8.2.2. Belirtme Sıfatları 147
3.8.2.2.1. İşaret Sıfatları 148
3.8.2.2.2. Soru Sıfatları 148
3.8.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları 148
3.8.2.2.4. Sayı Sıfatları 149
3.8.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları 149
3.8.2.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatları 149
3.8.2.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatları 150
3.8.2.3. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme İşlevi 150
3.8.2.3.1. Eşitlik Derecesi 150
3.8.2.3.2. Üstünlük (Karşılaştırma) Derecesi 150
3.8.2.3.3. Aşırılık Derecesi 150
3.8.3. Zamirler 151
3.8.3.1. Şahıs Zamirleri 151
3.8.3.2. İşaret Zamirleri 152
3.8.3.3. Dönüşlülük Zamiri 154
3.8.3.4. Belirsizlik Zamiri 155
3.8.3.5. Soru Zamiri 155
3.8.4. Zarflar 155
3.8.4.1. Niteleme ve Durum Zarfları 155
3.8.4.1.1. Niteleme Zarfları 156
3.8.4.1.2. Durum Zarfları 156
3.8.4.2. Zaman Zarfları 156
3.8.4.2.1. Zaman İsimleriyle Yapılan Zaman Zarfları 156
3.8.4.2.2. Edat Öbeği Yapsındaki Zaman Zarfları 156
3.8.4.2.3. İsimlerden Hâl Ekleriyle Türetilen Zaman Zarfları 156
3.8.4.2.4. Zaman Bildiren Zarf Fiil Yapısındaki Zaman Zarfları 156
3.8.4.2.5. Alıntı Kelimelerle Yapılan Zaman Zarfları 156
3.8.4.3. Yer-Yön Zarfları 157
3.8.4.4. Azlık Çokluk Zarfları 157
3.8.4.5. Soru Zarfları 157
3.8.5. Edatlar 157

3.8.5.1. Çekim Edatları 158
3.8.5.2. Bağlama Edatları 160
3.8.5.2.1. Sıralama Edatları 160
3.8.5.2.2. Denkleştirme Edatları 161
3.8.5.2.3. Karşılaştırma Edatları 161
3.8.5.2.4. Berkitme Edatları 162
3.8.5.2.5. Cümle Başı Edatları 163
3.8.5.3. Ünlem Edatları 167
3.8.6. Fiiller 168
3.8.6.1. Birleşik Fiiller 168
3.8.6.1.1. Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller 168
3.8.6.1.1.1. "İsim + Yardımcı Fiil" Biçiminde Olanlar 169
3.8.6.1.1.1.1. "eyle-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar 169
3.8.6.1.1.1.2. "it-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar 169
3.8.6.1.1.1.3. "itdir-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar 169
3.8.6.1.1.1.4. "ḳıl-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar 170
3.8.6.1.1.1.5. "ol-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar 170
3.8.6.1.1.1.6. "olın-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar 170
3.8.6.1.2. Karmaşık Fiiller 170
3.8.6.1.2.1. Öncelik Fiilleri 171
3.8.6.1.2.2. Alışkanlık Fiilleri 171
3.8.6.1.2.3. Niyet Fiilleri 172
3.8.6.1.3. Tasvir Fiilleri 172
3.8.6.1.3.1. Yeterlik Fiilleri 172
3.8.6.1.3.2. Tezlik Fiilleri 173
3.8.6.1.3.3. Süreklilik Fiilleri 173
3.8.6.1.3.4. Yaklaşma Fiilleri 175
3.8.6.1.3.5. Uzaklaşma Fiilleri 175
3.8.6.1.4. İkili Birleşik Fiiller 175
3.8.6.1.5. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller 176
3.9. SÖZ VARLIĞI 177
3.9.1. Argo Sözler 177
3.9.2. Atasözleri 177
3.9.3. Deyimler 177

3.9.4. İkilemeler 183
3.9.5. Kalıp Sözler 185
3.10. METİN 187
3.11. GRAMATİKAL DİZİN 290
3.12. ÖZEL İSİMLER DİZİNİ 702
4. BÖLÜM: SONUÇ 743
KAYNAKÇA 760
TIPKIBASIM 768
EKLER 864

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Metindeki Satır Sayısı ve Sayfa Numaraları.....7

Tablo 2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....107

Tablo 3. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri.....107

Tablo 4. Emir Kökenli Şahıs Ekleri.....107

Tablo 5. Şahıs Zamirlerinin Hâl Ekleriyle Kullanımı.....152

Tablo 6. İşaret Zamirlerinin Hâl Ekleriyle Kullanımı.....153

Tablo 7. Dönüşlülük Zamirinin Hâl Ekleriyle Kullanımı.....154

Tablo 8. Kendisinden Önce Bitişik Yazılan Kelime ve Ekler.....748

Tablo 9. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde İyelik Ekleri.....754

Tablo 10. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Hâl Ekleri.....754

Tablo 11. Hamza-nâme'nin 71. Cildindeki Yardımcı Fiiller ve Sayıları.....756

Tablo 12. Hamza-nâme'nin 71. Cildindeki Tasviri Fiiller ve Sayısı.....756

Tablo 13. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Görülen Eskicil Kelimeler.....757

Tablo 14. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Söz Varlığı ve Sayıları.....758

Tablo 15. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Madde Başı Kelime Sayısı.....759

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
Ar. : Arapça
bk. : Bakınız
C. : Cilt
Çev. : Çeviren
Far. : Farsça
Fr. : Fransızca
Haz. : Hazırlayan
İt. : İtalyanca
krş. : Karşılaştırınız
Moğ. : Moğolca
S. : Sayı
s. : sayfa
T. : Türkçe
TDAY : Türk Dili Araştırmaları Yılllığı
TDK : Türk Dil Kurumu
TS : Tarama Sözlüğü
vb. : ve benzeri
Yun. : Yunanca
- : Fiil veya fiile bağlanmayı gösterir
+ : İsme bağlanmayı gösterir
A : a, e
G : g, ġ
I : ı, i
K : k/g ünsüz değişimini gösterir
Ķ : ķ/ġ ünsüz değişimini gösterir
T : t, d
U : u, ü
#x : Kelime başındaki ses veya şekli gösterir
#x# : Kelime içindeki ses veya şekli gösterir
x# : Kelime sonundaki ses veya şekli gösterir

Ø **:** Fonksiyonu olduğu halde şekli olmayan sıfır değer

~ **:** Alternans, nöbetleşe kullanımı gösterir

< **:** Sonraki biçimi gösterir

> **:** Önceki biçimi gösterir

>> **:** Değişimde birden fazla ses olayının gerçekleştiğini gösterir

( ) **:** Eklerde parantez içindeki seslerin seçimlik olduğunu gösterir

{ } **:** Biçim birimi gösterir

→ **:** Dizindeki birleşik fiil, atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözü vb. gösterir

← **:** Dizindeki kelimenin yabancı dildeki asli şekline veya köküne gönderme

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

ا	ā/a/e	ص	ṣ
ب	b/p	ض	ḍ/ż
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̱	ع	ʿ
ج	c/ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	g/k/n/ŋ
د	d	ل	l
ذ	ẕ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v/o/ö/u/ü/ū
ژ	j	ه	h/a/e
س	s	ى	y/ı/i/ ī
ش	ş	ء	ʾ

I. BÖLÜM: GİRİŞ

Türkler İslamiyet'i kabul ettikten sonraki X. yüzyıldan itibaren farklı isimlerde devletler kurmuşlardır. Bu devletler döneminde İslamiyet'in birçok alanında egemen olmasından dolayı din, bilim ve dış yazışmalar Arapça; edebiyat dili genel olarak Farsça olmuştur. Buna karşılık Orta Asya'dan Anadolu topraklarına kadar yayılmış olan halkın dili ise Oğuzca olmuştur (Korkmaz, 1995:15). Anadolu ve çevresinde kurulan devletler döneminde devletin halkla olan irtibatında bazı dinî ve destani eserlerde Türkçe kullanılmıştır. Özellikle XIV. yüzyılda Anadolu sahasında Türkçeyle yazılan birtakım eserler vardır. Bu eserlerden biri de bu dönemde yazıya geçirilmiş Hamza-nâmelerdir.

Aslen Arap kaynaklı olan bu hacimli eser, Hz. Hamza'nın yaşamı ve yiğitlikleri ekseninde anlatılan destani ve dinî hikâyeleri kapsar. Daha sonraki dönemlerde İranlıların aracılığıyla Türk edebiyatına geçmiştir. Hikâyelerde İslam uğruna yapılan savaşların olması, Türkler arasında bu hikâyelerin uzun süre anlatılmasını sağlamıştır.

Hamza-nâmeler; İslamiyet'i yayma, yeni bir yurt edinme ve bu yurdun müslümanlaştırılması konularındaki destansı özellikten dolayı Battal-nâme, Danişmend-nâme, Saltuk-nâme gibi eserlerle benzerlik göstermektedir. Bu özelliğinden ötürü, dil, tarih ve halk bilimi açısından zengin bir eserdir (Yetiş, 1994:204).

Türkçedeki Hamza-nâmeler toplam 72 ciltten oluşmaktadır. Türkiye kütüphanelerinde mevcut 70 cildin künyeleri kaydedilmiş 40 ve 42. ciltler ise tespit edilememiştir (Yelten, 2013:153). Bu eserler ilk kez Hamzavî tarafından yazıya geçirilmiştir.

Bu eserler art arda gelen birçok hikâyeden oluşur. Bu hikâyeler genel olarak İslam adına yapılan savaşları ve kahramanların maceralarını anlatır. Bu anlatım sırasında yer yer hikâyenin dışına çıkarak aşk konularını işler. Bazı yerlerde de Hz. Hamza doğaüstü bir karaktere dönüşür. Genel olarak dinî unsurlar hâkim olsa da kimi zaman gerçeğe dayalı olmayan fantastik öğeler de dikkati çekmektedir. Cin, peri, Kaf Dağı gibi örgelere rastlanmaktadır.

Eser, söz varlığı ve dil bilgisi açısından Eski Anadolu Türkçesinin izlerini taşımaktadır. İntinsah edildiği dönemler ise genel olarak Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine denk geldiğinden Klasik Osmanlı Türkçesi ile beraber günümüz Türkçesinden izleri yansıtabilmektedir. Bu özellikler nedeniyle Hamza-nâme'nin bir

cildinin daha günümüz Türkçesine kazandırılması, eserdeki önemli ve farklı özelliklerin ortaya çıkarılması amacıyla Hamza-nâme'nin 71. cildi çalışma konusu olarak seçilmiştir. 71. cildin nüshası İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesinde temin edilmiştir.

Çalışma giriş, gramer incelemesi, transkripsiyonlu metin, gramatikal dizin, özel isimler dizini, sonuç, kaynakça ve tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde Hamza-nâmeler ile ilgili genel bilgiler verilmiş; araştırmanın amacı, önemi ve yöntemi üzerinde durulmuştur. Daha sonraki bölümde Hamza-nâmeler, Hamzavî ve Hamza-nâme'nin 71. cildinin biçim ve içerik özellikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Gramer incelemesinde yazım özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi olmak üzere üç ana bölüm bulunmaktadır. İlk olarak yazım özellikleri üzerinde durulmuş; ünlüler ve ünsüzlerin yazılışı ele alınmıştır. Metnin yazılışında kullanılan harekeler, yazılışı bitişik olan kelimeler, yazılışı ayrı olan ekler belirlenmiştir.

Ses bilgisinde fonetik özellikler işlenmiş; ünlü değişmeleri, ünlü türemesi, ünlü düşmesi, birleşme, geçişme, ünlü uyumları irdelenmiştir. Ünsüzlerle ile ilgili olarak ünsüz değişmeleri, ünsüz uyumu, göçüşme, dudaklılaşma, ünsüz kaybolmaları, hece yutulması, tekleşme, ünsüz türemesi, ikizleşme olayları tespit edilmiştir.

Şekil bilgisi, ekler ve kelime türleri başlıkları altında iki bölüme ayrılmıştır. Ekler kısmında çekim ekleri, yapım ekleri detaylı bir şekilde açıklanmış ve örnekler verilmiştir. İsimler, sıfatlar, zamirler, zarflar, edatlar ve fiiller kelime türleri bölümünde işlenmiştir.

Metin bölümünde Hamza-nâme'nin 71. cildi, Eski Anadolu Türkçesi devrinin dil özelliklerine uyularak transkripsiyonlu bir şekilde verilmiştir. Metnin çeviriyazıya aktarılmasında genelleşmiş transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Metin oluşturulurken her sayfa başındaki varak numarası kalın yazı tipi ile yazılmış, satır numaraları alt alta gelecek şekilde sırayla yazılmıştır. Metinde noktalama işaretleri kullanılmamış, özel isimler dışındaki kelimeler küçük harfle yazılmıştır.

Metnin okunması ve yazıya geçirilmesinde metindeki yazım özelliklerinin korunmasına ve yansıtılmasına dikkat edilmiştir. Alıntı kelimelerde /c-ç/, /b-p/ sesleri hangi Arap harfli ses ile yazılmışsa metinde de bu şekilde gösterilmiştir. Aynı kelime Arap harfli metinde iki kez yazılmışsa metinde de iki kez art arda yazılmıştır. Metinde müstensih tarafından yanlış veya eksik yazılmış kelimeler, metnin anlam ve akışına göre düzeltilmeye çalışılmıştır. Sadece Türkçe kelimelerde yanlış yazılan kelimelerin

yazma eserdeki asıl şekilleri dipnotla gösterilmiştir. Özel isimlerde başka kaynaklarda bulunmayan kelimeler kendi okuma yöntemimize göre belirlenmiş ve bu şekilde yazıya aktarılmıştır.

Dizin bölümü, gramatikal kelime dizini ve özel isimler dizini olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Gramatikal kelime dizininde alfabetik sırayla bütün kelimelerin anlamları ve çekim ekleri sıralanmıştır. Metinde geçen her kelime madde başı yapılmış, kalın yazı tipi ile transkripsiyonlu bir şekilde yazılmıştır. Madde başındaki kelimenin hangi dile ait olduğu parantez içinde kısaltma ile verilmiştir. Türkçe kelimelerde dil kısaltması verilmemiştir. Madde başı kelime sözlükteki karşılığından farklı yazılmışsa parantez içinde "<" işareti kullanılarak yanına asli biçimi yazılmıştır. Yabancı kökenli bir kelimeye yapım eki gelmişse "←" işareti kullanılarak yabancı dildeki esas şekline veya köküne gönderme yapılmıştır.

Kelimelerin anlamları sıralanırken Şemsettin Sami (1989) tarafından hazırlanan *Kamus-ı Türkî*, Ferit Develioğlu (1996) tarafından hazırlanan *Osmanlıca-Türkçe Lügat*, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan *Türkçe Sözlük*, Kanar(2011) tarafından hazırlanan *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü* ve Kubbealtı Vakfı tarafından hazırlanan ve çevrimiçi olarak verilen http://lugatim.com gibi kaynaklardan yararlanılmıştır.

Kelimelerin birden fazla anlamı var ise bunlar sıra numarası verilerek alt alta yazılmıştır. Metinde belirlenen birleşik fiiller, atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler dizin kısmında ait oldukları kelimelerin altında gösterilmiştir.

Özel isimler dizininde ise özel isimlerin metinde kim ve ne olduklarına dair anlamlar özel isimlerin karşılarına yazılmıştır. Aynı özel isim, farklı adlarla yazılmışsa ilk isme bk. şeklinde atıfta bulunulmuştur.

Sonuç bölümünde ise araştırma ile ilgili genel bilgiler verilmiş, çalışmada dikkat çeken ve özgün nitelik taşıyan gramer özellikleri belirlenmiştir.

Kaynakça bölümünde çalışmada faydalanılan kitap, makale, sözlük ve internet kaynaklarına yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesinden temin edilen eserin nüshasının tıpkıbasımına yer verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma, Hamza-nâmelerin İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesinde 2496 numara ile kayıtlı olan 71. cildinin incelenmesi sonunda elde edilen verilerin bilim dünyasına kazandırılmasını amaçlamaktadır. Bu çalışma ile

Eski Anadolu Türkçesi döneminin mensur örneklerinden biri olan Hamza-nâmelerin Türkçenin tarihi gelişimi içindeki yeri ve gramer çalışmaları açısından önemli görülen yerlerin ortaya çıkması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda halk edebiyatı ve İslam tarihi alanlarının da inceleme sahası için kaynak olabilecek bir eser daha transkribe edilerek günümüz Türkçesine kazandırılacaktır.

Bu çalışmanın diğer amaçlarından biri de Eski Anadolu Türkçesi devriyle ilgili bilinenlerin üzerine yeni bilgiler eklemek, belirlenen unsurlar dışında farklı özellikler tespit etmektir. Eski Anadolu Türkçesi üzerine yapılacak bu gibi detaylı ve sistemli çalışmalar Türk dilinin tarihteki yeri ve önemini ortaya çıkarabilecektir.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

72 cilltten oluşan Hamza-nâmelerin bir cildinin transkribe edilerek günümüz Türkçesine aktarılması, Eski Anadolu Türkçesi devriyle ilgili benzer veya farklı özelliklerin ortaya çıkarılması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerine ait bilinenlerin üzerine yeni bilgiler katma düşüncesi çalışmanın önemini göstermektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgularla ilgili bilgi içeren yazılı gereçleri içerir. Bu araştırmada bu teknik ile elde edilen veriler doğrultusunda konu ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Hamza-nâmeler üzerine yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular literatür taraması yöntemiyle sağlanmıştır. Eserin gramer özellikleri açısından incelemesinde, genel kabul gören tarihî metin araştırma ve yöntemleri esas alınmıştır.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. HAMZA-NÂMELER

Eski Anadolu Türkçesinin önemli kaynaklarından olan Hamza-nâmeler XIV. yüzyılın ikinci yarısında Hamzavî tarafından yazılmıştır. IX. yüzyıldan itibaren Hz. Hamza'nın öncülüğünde oluşturulan hikâyeler yaygınlık kazanmaya başlamış ve XIV. yüzyılda yazıya geçirilmiştir. Ciltlerin Hz. Hamza'dan bahsetmesinden ötürü bu eserler Hamza-nâme adıyla anılmıştır (Kocatürk, 1964:191-192).

Hz. Hamza'nın şehit olmasından sonra Araplar arasında onun karakterine ve yaptığı savaşlara uygun kıssalar ortaya çıkmıştır. Bu kıssalar, kısa bir süre sonra Arap hikâye anlatıcılarının belli başlı konularını oluşturmuş ve toplumda yaygınlık kazanmıştır (Albayrak, 1997: 501). Bu anlatılar zamanla yazıya aktarılmıştır. Bir süre sonra İran edebiyatına geçen bu anlatılar, daha da genişlemiş ve bunlara farklı hikâyeler de eklenmiştir. İran halkları arasında da yaygınlaşan bu hikâyeler zamanla Hz. Hamza'nın hikâyeleri ile kaynaşmış ve hikâye kadrosu genişlemiştir (Kocatürk, 1964: 190-191). Bu hikâyelerin Türklerle ilgili bir bağı olmamasına rağmen taşıdıkları cihat anlayışı ve İslamî motiften ötürü Türkler arasında çok sevilmiş ve yayılmıştır. Hz. Hamza'nın cesareti, dürüstlüğü ve daima zayıftan yana olması, Türk halkının onun şahsında kendi benliğini bulması da bunda önemli bir sebep teşkil eder (Albayrak, 1997:517).

Hamza-nâmelerin tamamı 72 kitaptan oluşmaktadır. Ciltler üzerinde nerede okunduklarına dair notlar vardır. Buna göre adı geçen bu eserler kahveler, resmî kurumlar, evler, eğitim kurumları, hastaneler, dükkânlarda ve esnaflar arasında, mahalleler, yeniçeri ocağı ve askeriye, ismi belirtilmeyen yerlerde okunmuştur (Yelten, 2013:158-159).

Hamza-nâmelerde konu İslam ideolojisidir. Fantastik unsurlar yoğun bir şekilde bulunduğundan gerçeklikle bağları azdır. Hamza-nâme'deki olaylar genellikle tarihi olayların efsanevi bir şekilde konu edilmesiyle ortaya çıkar(Artun, 2011:115). Diğer taraftan Hamza-nâmelerdeki anlatıların temelinde "cihat" anlayışı vardır. İslamiyet uğruna kafirlerle yapılan mücadeleleri içerir. Bu mücadeleler sırasında gerçekleştirilen savaş kuralları da İslam'ın ahlak anlayışıyla kesişir. Bunlardan biri de savaş başlamadan önce İslam'ın önce düşmana bildirilmesidir(Çorak, 2019:105).

Hamza-nâmeler birbirini takip eden birçok hikâyeden oluşur. Bu hikâyeler bazen İslam uğruna yapılan savaşların düşüncesiyle kahramanların mücadelelerini anlatır bazen de savaş düşüncesinin dışına çıkarak aşk konularına kayar. Anlatıcı savaş

ile birlikte aşk temasını da işleyerek eserleri monotonluktan kurtarır. Böylelikle okuyucu ve dinleyicide merak unsuru oluşturarak onları konunun içine çekmiş olur. Bu da Hamza-nâme hikâyelerinin sözlü kültür açısından geliştiğine şahitlik eder.

2.2. HAMZAVÎ

Türk edebiyatında XIV. yüzyılın ikinci yarısında yazılmış ve değerli eserlerden birisi olan Hamza-nâme'nin yazarı olan Hamzavî'nin hayatı ve kişiliği hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Asıl adı bilinmeyen bu yazara Hamza-nâme'yi yazıya geçirdiği için Hamzavî adının verildiği tahmin edilmektedir. Nerede doğduğu, yaşadığı ve öldüğü de bilinmemektedir. Sadece XIV. yüzyılda yaşayan şair Ahmedî'nin kardeşi olduğu bilinmektedir (Uçman, 1985:375).

Hamzavî menkıbeler, din büyükleri, kahramanlar ve tarihi şahsiyetler gibi üstün kişilerin hayatlarını anlatan "menakıb-nâme" türü eserlerin Anadolu sahasında yayılmasına öncülük etmiştir. Ayrıca Hamza-nâmeler, Anadolu'da İslami destan kahramanlıklarının konu edinildiği ilk eserlerdir(Güzel, 2009:84).

Hamzavî'nin Hamza-nâmeler dışında kardeşi Ahmedî'nin yazmış olduğu İskender-nâme ile aynı adı taşıyan "Kıssa-ı İskender" veya "Kitâb-ı İskender" adlı bir eseri daha vardır (Ayçiçeği, 2013:130). Hamzavî, bu eserde İskender'in maceralarını nesir hâlinde anlatır (Kocatürk, 1964:191). Hamzavî'nin Kitâb-ı İskender adlı eserindeki konulardan bazıları kardeşi Ahmedî'nin yazmış olduğu İskender-nâme'deki konularla benzerlik göstermekte, sadece olayların geçtiği mekân ve karakterler açısından ayrılıklar görülmektedir (Kalfa, 1994:4).

2.3. HAMZA-NÂME'NİN 71. CİLDİNİN BİÇİM VE İÇERİK ÖZELLİKLERİ

1. 71. cildin nüshası İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Nadir Eserler Kütüphanesinde 2496 numara ile kayıtlıdır. Tespit edilen başka nüshası bulunmamaktadır (Yelten, 2013:158). Eser Arap harfleriyle yazılmış, hareke ve noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Mensur olarak kaleme alınmıştır. Eser, 1b sayfasında "Ḥamza bā-ṣafānuŋ yetmiş birinci cildi beyān olınur rāviyān-ı aḫbār ve nāḳilān-ı āṯār şöyle rivāyet iderler ki" şeklindeki ibareler ile başlar. 115a sayfasında ise "işte bu cilde bunda tamām oldı" ibaresiyle biter.

2. Eser, Hicri 1293 yılında Hafız Edhem tarafından istinsah edilmiştir. Müstensih, 103b sayfasında 6 ve 12. satırlar arasında bunu şöyle belirtmektedir:

"Her ne ḳadar ḳuṣūr var ise ʿafv idesiz 16 z̲i ʾlḳaʿde 1293 işbu Ḥamza-nāme ḳırāʾat iden ḳarındaşlar bu cildi tamāmen yazdum sizlerden ricā iderem ki biz günāhkār ḳarındaşınıza bir ḫayr duʿā yād idesiz andan kitābı tamāmen ḳırāʾat eyledükde cümle şehīd olan ġāzīler ve pehlevānlaruŋ ruḥ-ı ṭayyibeleri-çün ḫayr duʿā idüp daḫı ġazḳan ḥalvā bişürüp fī-sebīli ʾllāh firāvān eyleyesiŋüz daḫı eksiklik var ise ʿafv itmenize ricā ve niyāz iderem temmet ʾül kitāb Ḥāfiẓ Edhem."

3. Eser metin kısmı 115 varaktır. Zahriye kısımlarını eklediğimizde toplam varak sayısı 117 olmaktadır. Varakların /a/ yüzünde son satırlardan sonra /b/ yüzlerinin ilk kelimeleri yazılmaktadır. Eserde satır sayıları düzenli değildir. İlk varaktan sonra satır sayıları değişiklik göstermektedir. Satır sayıları ve bulunduğu sayfa numaraları şöyledir:

Tablo-1. Metindeki Satır Sayısı ve Sayfa Numaraları

Satır Sayısı	**Sayfa Numaraları**
23	11a
22	3a, 4a, 4b, 5b, 7a, 7b, 8b, 12a, 13b, 14b, 17a, 18a, 19b, 20a, 20b, 22b, 23b, 25a, 25b, 26a, 26b, 58b
21	3b, 6a, 8a, 9a, 9b, 10a, 10b, 11b, 12b, 13a, 14a, 15a, 15b, 16a, 16b, 17b, 18b, 21a, 21b, 22a, 23a, 24b, 27b, 28a, 28b, 29a, 29b, 30a, 30b, 32b, 33b, 37b, 43a, 43b, 46a, 46b, 47a, 47b, 50a, 50b, 52b, 54a, 57b, 58a, 59a, 59b, 60a, 60b, 66b
20	2b, 5a, 6b, 19a, 24a, 27a, 31a, 31b, 32a, 34a, 34b, 35a, 35b, 36a, 36b, 37a, 38a, 38b, 40a, 42a, 42b, 44a, 44b, 45a, 45b, 48b, 49b, 51a, 51b, 52a, 53b, 54b, 55a, 56a, 56b, 57a, 61a, 61b, 62b, 63a, 63b, 65b, 67a, 67b, 69a, 69b, 70a, 70b, 71a, 71b, 73b, 77a, 77b, 78a, 78b, 79b, 80a, 80b, 84b
19	2a, 33a, 39a, 39b, 40b, 41b, 48a, 49a, 55b, 62a, 64a, 64b, 65a, 66a, 68a, 68b, 72a, 72b, 73a, 74a, 74b, 75a, 76b, 79a, 81a, 81b, 82a, 82b, 83a, 84a, 85a, 86a, 86b, 87a, 87b, 89a, 89b, 90a, 90b, 91a, 91b, 93a, 93b, 98a, 98b, 105b
18	41a, 53a, 75b, 76a, 83b, 85b, 88a, 88b, 92a, 94a, 94b, 95a, 95b, 96a, 96b, 97a, 100b, 101a, 101b, 102b, 103a, 104a, 105a, 106a, 106b, 107a, 107b, 108a, 108b, 110b
17	1b, 92b, 97b, 99a, 100a, 102a, 103b, 104b, 109a, 110a, 111b
16	99b, 109b, 111a, 112a, 114a
15	112b, 113a, 113b, 114b
8	115a

Buna göre sadece birer sayfa, 23 ve 8 satırdan oluşmaktadır. 23 sayfa 22 satır, 49 sayfa 21 satır, 59 sayfa 20 satır, 46 sayfa 19 satır, 30 sayfa 18 satır, 11 sayfa 17 satır, 5 sayfa 16 satır, 4 sayfa 15 satırdan ibarettir.

4. Eserin iki sayfasında kılıç ve bir sayfasında at figürü bulunmaktadır. Muhtemelen bu resimler daha sonra okunan kişiler tarafından çizilmiştir. Eserde birkaç yerde tahrifat mevcuttur. Bazı satırlardaki kelimeler karalanmış, bazıları silinmiştir. Kiminin üzerine mürekkep dökülmüş veya ıslandığı için mürekkep akmıştır.

5. Hamza-nâme'nin 71. cildi diğer Hamza-nâmelerde olduğu gibi içerik açısından doğaüstü unsurların bulunduğu bazı yerlerde ise dinî öğelerin göze çarptığı efsanevi bir eserdir. Anlatılar, Hz. Hamza'nın yaşamından başlayarak onun karakteri dolayında gelişen olayları efsaneleştirerek onu tabiatüstü bir kişiliğe büründüren anlatımlar ile oluşmaktadır. Buradaki asıl amaç İslamiyet'tir. İslamiyet'i korumak ve yaymak için yapılan savaşlar anlatılmaktadır. Hz. Hamza liderliğindeki İslam orduları kâfirlerle savaşarak onları İslam'a davet eder ve İslam'ın yüce bir din olduğunu her durumda aktarmaya çalışır.

6. Eserde geçen hikâyeler tamamıyla aktarılmaya çalışılmıştır ancak çalışmada kimi kısımlar kesilmiştir. Hikâyeler arasındaki geçişlerde bir boşluk oluşmuş hatta aynı olay içerisindeki geçişlerde bile bu boşlukların oluştuğu görülmüştür.

Hikâyeler anlatılırken cümlelerin bitirilmediği veya yüklemle tamamlanmadığı bazı bölümler vardır:

2b/5 "İrec bir ẕūr eyledi kim bendleriŋ kütür kütür ḳırup ol dem Ceyşe ʿAyyār bir ḳılıç(...) ʿAlḳame ʿAyyār bir siper süni virdiler"

8a/19 "birbirlerine ʿamūd urup āteş içünde ḳaldılar bunlar yek-ā-yek(...) tamām(...) aḫşam olınca ceng eylediler"

86a/19 "*andan gelüp İrece ḫaber virdi İrec fikr idüp göŋlinden eyü pahāne(...) evvel Helhālı īmāna getürüp andan varup Şehrüz ile devlet ṣataşam"*

7. Metin içerisinde söylenen sözlerin art arda tekrar edildiği yerlere de rast gelinmiştir:

11b/13 "yā Ḳārūn bu gün ol gündir kim ikimüzden birimizüŋ raḫşı ṣāḥibsiz meydāndan çıḳar raḫşı meydāndan ṣāḥibsiz çıḳar dibelek Ḳārūna ziyāde ciger-gāh olmış idi"

15a/15 "ol ejderhānuŋ yolı üzerine ḳoyup gideriz anları yir mekānına mekānına gider"

21a/19 "andan İrec pehlevānlarına teklīf idüp eydür eydür göŋlinde olan ḳapuya el ursın"

8. Eserde bazen aynı durumların yinelenmesi gibi görünen benzer olayların aktarımında kalıp ifadeler kullanılmıştır. Savaşların sabah başlaması ve akşama kadar devam etmesi veya savaşa ara verilmesi aynı kalıp cümleler ile anlatılır:

98b/2 "itdirdi İslām ʿaskeri de kezālik ḥāżırlanmaġa başladılar çünkim ṣabāḥ oldı üç bölük ʿasker anlara süvār oldılar daḫı meydān kenārına gelüp ṣaflar bağlayup ṭurdılar"

39b/10 "İrec Mümtāz yarın cengdür diyü nidā itdirdi çünki ṣabāḥ oldı İrec vücūdın ālāt ḥarbe müstaġraḳ idüp Ġaḳnūs ʿAnḳā-perüŋ üzerine binüp yigirmi kerre yüz biŋ ʿasker ile süvār"

40a/7 "nīzeden ṣoŋra el gürze urdılar aḫşam olınca ikisi ʿāṣıḳāne ceng eylediler ġālib maġlūb bellü olmadı"

71b/14 "andan el gürze urup birbirleriyle aḫşama ḳadar ceng eylediler aḫşam olduḳda Ḳahrāb eyitdi yā Ḥamza bu gün benüm ile eyü merdāne ceng eyledüŋ yarın gine buluşalum diyü döndiler"

9. Savaş sahnelerinde bazı kalıp ifadeler kullanılır. Savaşçı karşısındaki düşmana "gürz, kılıç, teber, muşta, tığ, mızrak" gibi aletlerle vurur ve bunlar "ş(öyle) urdı kim" gibi cümlelerle aktarılır:

99b/11 "yā Hāşim ġāfil olma nice virdüŋ öylece al diyüp at sürüp bir gürz şöyle urdı kim Hāşimde gürzin berāber virdi"

111a/12 "İrec de yavuzlanup bir muşta urup Ṣāḥib-ḳırānı yedi adım girüye sürdi Ṣāḥib-ḳırān ḳaḳıyup muşta şöyle urdı kim İrec de el ayasın ḳarşu virüp eli açılup on iki adım girüye bıraḳdı"

16b/2 "İrec bir naġra urup silkinüp yaḳasın elinden ḳurtardı ġażab ile laʿīn sīnesine bir muşta öyle urdı kim laʿīn ḳıçın ḳıçıŋ yüz seksen eriş ḳaddıyla götiŋ üzerine otura vardı"

Yine bu savaş sahnelerinde düşmana darbe vurulduktan sonra düşmanın ağzından ve burnundan kan gelir ve bindiği atın beli kırılır:

87b/1 "ama arḳada olan siperi ḫurd olup aġzından burnından ḳan gelüp bindigi raḫşuŋ beli ḳırılup Helhāl bir cānibe yıḳıldı"

75b/18 "ʿaḳabinde bir kötek şöyle urdı kim cāzū gürz ḳarşu virüp siḥr ile menʿ eyledüm ṣandı olmadı kötek fırlayup arḳaya alduḳda aġzından burnından ḳan gelüp ʿaḳlı gidüp at boynına geldi"

Eserdeki kalıp sözlerden biri de Hamza veya Sahipkıran için "ata, dede" ifadeleridir:

59a/6 "devletlü atam bizüm baġda bir dilāver buldum ceng yüzinde ʿaẓīm zaḥm yimiş"

108a/12 "Melik Ḳāsım eyitdi yüri şu aradan ḳarındaşın İsfendiyārı dedem Ḥamza ayırd olmaġa ḳomadı imdi anuŋ intiḳāmıŋ senden alayım"

10. Eser, düzyazı biçiminde bir olay etrafında kurgulandığından eserde "öyküleyici anlatım" tarzı benimsenmiştir. Eserde aktarılan hikâyeler, genel olarak "rāvī" adı verilen bir anlatıcının ağzından üçüncü tekil şahısla sunulmaktadır:

8b/13 "rāvī eydür meger İrec Nām-dār Kūh-ı Ṭumanı feṯḥ eyledükde çoḳ cāzū helāk idüp anlardan yigirmi nefer cāzū ḳaçup gelüp anda mekān ṭutmışlar idi ol arada İrece rāst gelüp bildiler biri gergedān ṣūretine girüp biri āhū ṣūretine girüp serveri şikār idüp ol arada Dālimūn Şāh daḥmesi var idi getürüp İreci ṭılsım içine bıraḳdılar"

11. Karakterler arasındaki konuşmalar ise birebir kahramanların ağzından verilmekte, anlatıcı "eydür(ler)" "eyitdi(ler)" ve "didi(ler)" şeklinde kalıp ifadelerle olaya katkı sunmaktadır:

3a/2 "İrec kimdir bildi eydür yā İrec gel ʿināddı ḳo vücūdıma ālāt kār eylemez daḫı bizüm ile yoḳ yire ġavġā itme var git senüŋ ile ḳavlımuz evvelki üzre olsun didi. İrec eydür seni ḳılıç kesmezse benüm de muştam var"

65b/19 "ey Lāhūt var efendine söyle biz bu ālātı yabānda bulmadıḳ her birin ḳılıcım ile çoḳ zaḥmetler çeküp ele getürdim imdi meydān olsun eger ẕerre ḳadar ġalebe ider ise olur yoḫsa böyle sözler ile virmezem didi"

28b/9 "Bedīʿüz-zamān daḫı bārgāhına giderken birḳaç kimse öŋine gelüp eydürler server Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān siz misiz eger Ḥamza isen bir murādımuz vardır saŋa söyleyelüm didiler"

Bununla beraber aynı zamanda iki farklı yerde gerçekleşen ve birbirleri ile ilişkili hikâyeler, okuyucuya verileceği zaman önce hikâyenin akışına uygun olarak ana olay sunulmakta daha sonra "ez-īn-cānib" ve "bu yaŋadan" kalıp sözüyle farklı bir yerde gerçekleşen diğer olay anlatılmaktadır:

9b/3 "ez-īn-cānib bu yaŋadan İrecüŋ begleri bir yire geldiler şikār-gāhda İreci bulamadılar belkim pārgāhına gitmişdür diyüp diyü ʿaskere geldiler anda daḫı bulamayup girüsiŋ aramaḳda ez-īn-cānib bu yaŋadan ʿAşrāḳ Şāha ḫaber virdiler kim bu gün şikārda İrec gāib olmış didiler"

58a/6 "ez-īn-cānib bizüm ḳışṣamuz Rüstem Cihāngīre geldi ol zamān ki Rüstem Cihāngīr daḫı ceng içinde zaḥm-dār olup raḫşını bir ṣaḥrāya gelüp Rüstem aşaġı düşdi"

12. Eserde kahramanlar arasındaki konuşmalar, genel olarak " yā, ey, bre, hay, hey, behey" gibi seslenme edatları ile başlamaktadır:

13a/15 "yā Ḳārūn zīrā erlik kemerde bellü olur ḳırḳ günlik cengün netice kemerdir didi Ḳārūn eydür"

44a/16 "ey nā-bekār tīz in raḥşından ṣoyun libāsın ve atın baŋa virüp başını ḳurtar"

103b/3 "bre Ḳāsım oġlı oldıġıŋ isbāt eylemek gereksiŋ diyüp cenge ṭurdılar el-ḥāṣıl on sekiz ḥamle ḥaṭā geçdi"

54a/5 "hay ḥıle-kār laʿīn diyüp irişüp bir gürz öyle urdı kim laʿīnüŋ ʿaḳlı gidüp zīr ü zeber oldı"

92b/7 "hey nā-bekār eyüce tekmıl ʿarż eylemek ister şimdi ben geldigüm bilürse elem çeker diyüp çıḳup gitdi"

13a/16 "behey nā-bekār bir lāf urdın gör ḥālini diyüp ellerin muḥkem eyleyüp şöyle bir zūr eyledi kim İreci tā ṭopuḳları üzre dikdi"

13. Eserde kelime, kelime grupları ve cümleleri birbirine bağlayan bağlama edatlarına sıkça başvurulmuştur. "ammā, daḫı, bārī, belki ~ belkim, çün, çünki ~ çünkim, hele, ile, meger şāyed ~ şāyet, ve, yoḫsa ~ yoḳsa, zīrā" en çok kullanılan bağlama edatlarıdır:

9a/3 "cāzū eydür yoḳ olmaz getürsem de saŋa eyülik yaramaz zīrā sen baŋa cāzūlıḳdan tevbe eyle dirsin"

19b/21 "çünki senüŋle bu yüzden ʿahd ü amān eyledük şimdi ben giderem didi ammā benüm bir dīv ʿayyārum vardır bu yaḳında senden ḫavf idüp ṣaḳlanmışdur"

21a/20 "göŋlinde olan ḳapuya el ursın şāyed ben de ḳaldırurdum dimesin didi"

40a/12 "meger sen de bu ḳadar ʿaskeri salṭanat içün başına düşirmişüŋ"

14. Eserde çoğu zaman mekanları, olayları, kahramanları ve kahramanların içinde bulundukları durumu tasvir etmek için argo, ikileme, kalıp söz, atasözü, deyim gibi söz varlığı unsurlarına da yer verilmiştir:

19a/1 "İrec de nice nice dīvler öldürmişdir"

88a/17 "raḫşları iŋil iŋil iŋilerdi bir zamān toz içinde ḳalurlardı"

37a/10 "ol serveri şehīd eyledi ol maḥalde ṭaġ pāresi gibi Rüstem Zümrüd Ḳabā irişdi naġra urup eydür"

99a/1 "İrec eyitdi ġam degildür serçeden ḳorḳan ṭarı ekmez ben böyle çoḳ ʿasker cemʿ idüp bu araya anuŋ içün geldüm ki cümleŋüze ġālib olam"

90b/3 "bre yalburdaḳlı ḳāvurlar yumrucumı ḳoyaram ḳızıl ṣuyum aḳıdursın

27a/20 "dīvāne şıḳıldığından bir ḳavara öyle çekdi kim bārgāhuŋ içi dürlü dürlü ṣadālar virüp eṭrafda duranlar bu ẓarṭanuŋ ṣadāsından serāsime oldılar"

78a/14 "bu ḳadar yıldur kim ʿālemi geşt ü güzār idüp yedi iḳlīm dört gūşeyi seyr eyledük ve nice yirde ölüm derecesinde varup yā Rabb gine kendü lutfından ḥalāṣ virdük"

30a/21 "server benüm s̱er-güẕeştüm ʿacebden ʿacebdir Allāh Teʿālāya çoḳ şükr olsun ki muḥabbetüm yabāna irişdi diyüp eydür"

15. Hamza-nâme'nin 71. cildinin dili oldukça sade olmasına rağmen dönemin özellikleri de dikkate alındığında Arapça ve Farsça kelimelerle sıkça karşılaşılmıştır. Yazarın anlatımı da hikâyeyi ele alma biçimi de oldukça özenlidir. Genel olarak değerlendirildiğinde yanlış veya hatalı yazılan, imlaya uymayan kelimeler azdır. Cümleler genelde anlaşılırdır ve gereğinden uzun cümlelere pek rastlanmamaktadır. Eserde yer yer yüzeysel olarak görülen tasvirlere başvurulmuştur:

29a/8 "eṭrafı gezerken bir ḳubbe gördi yaḳın gelüp baḳdı ḳapusı açıḳ içeri girüp baḳdı içi bir iʿlā sarāydır öŋine bir ṭaş nerd-bān geldi her ḳademesi bir dürlü ṭaşdan server diline ism(-i) aʿẓam alup ol nerd-bāndan yuḳarı çıḳdı gördi bir mücellā köşkdür orta yirinde bir ʿālī taḥt ol taḥtuŋ üzerinde bir dīv yüz altmış eriş ḳaddıyla yatup ḫor ḫor uyur"

35b/1 "Nūrü ʾd-dehr bunlaruŋ feryādıŋ işidüp uyḳudan uyanur gibi uyanup ʿaḳlın başına cemʿ idüp naġra urup tozdan ṭaşra çıḳdı gördi Kābūs sarāy ḳapusına müteveccih olmış Nūrü ʾd-dehr öyle bir naġra urdı kim ṭaġlar c̄ınī ṭās gibi ṣadā virdi Kābūs Nerrenüŋ ʿaḳlı gidüp yüzinüŋ üzerine z̄ır ü zeber oldı Nūrü ʾd-dehre hayvān gibi egri egri baḳa ḳaldı"

16. Türkçe tamlamaların yanı sıra Arapça ve Farsça tamlamalar da kullanılmıştır: *"ʿahd ü amān, geşt ü güzār, tīr ü kemān, z̄ır ü zeber"*

17. Hamza-nâmeler Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış eserlerdir. Hamza-nâme'nin 71. cildi de bu Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini taşımaktadır. Kelime kadrosu, anlam özellikleri, cümle yapıları gibi unsurlar da Eski Anadolu Türkçesinin dil hususiyetlerini taşımaktadır. Bununla beraber istinsah edildiği dönemin dil değerleri de eserde görülebilmektedir. Hamza-nâmeler yazıya geçirilmeden önce sözlü bir gelenekle yoğrulmuştur. Hem bu gelenek etkisiyle hem yazarların sanat yapma kaygısı taşımaması nedeniyle eserde sade bir dil kullanılmıştır. Yazar, metinde basit, birleşik, sıralı ve bağlı cümle çeşitlerinden her birini kullanmıştır. Girişik birleşik cümle ve ki'li birleşik cümle yapıları ise eserde başlıca

tercih edilen cümle yapılarıdır. Özellikle zarf-fiillerle yapılan bu girişik birleşik cümleler, metinde hakim olan cümle yapılarıdır:

34b/15 "saŋa andan fā'ide yoḳdur hemān saŋa lāzım olan oldur ki başıŋ benüm şemşīrümden dermān eyle"

58b/2 "taḫt üzerinde bir dilāver yatup uyur üstinde beş tīġ iki siper her esbābı tekmil tāze henüz bıyıḳları da gelüp ḳafāya irişmiş bir heybet şalābet var kim yüzin gören kāfir īmāna gelür"

76a/1 "kötek fırlayup arḳaya alduḳda aġzından burnından ḳan gelüp ʿaḳlı gidüp at boynına geldi Caġfer Mucāzi tīz at başıŋ çevirüp cāzūnuŋ kemerine dest urup ḳolınuŋ üzerine aldı"

88a/6 "yā Şehrüz bu cevāb saŋa düşmez bu āna gelince kimse şikārum elümden almamışdır imdi ben şikārum virmem baŋa ġalebe eylemek gerekdir didükde Nūrü'd-dehr yavuzlanup ḥamle eyle imdi ben saŋa göstereyim"

Bu zarf-fiillerle yapılan cümleler içinde bağlama zarf-fiili {(-y)Up} başı çekmektedir:

100a/1 "āḫir kemer kemere oldılar Hāşim silküp İrecüŋ dizin birden yire getürdi İrec elem ile dizin yirden alup Hāşimüŋ kemerin ḳapup bir ẓūr eyledi"

54b/18 "bir cobān bir ʿaẓīmü'ş-şān bir kimsedür buna tīmār ideyim diyüp Hāşimi alup ṣıcaḳ ṣu peydāh idüp yıḳayup merhem ile baġlayup getürüp bir ḫūb diraḫt sāyesinde yaturdı"

73b/14 "'Ömer ʿAyyār da fikr eyleyüp eger bunlar olsa böyle dimezler diyüp çıḳup gidi virdi ḫalīfe gelüp görüp işitdigin ḫaber virdi bunlar dil-teng olup Allāh ḳurtara diyüp ḳaldılar"

2.4. HAMZA-NÂME'NİN 71. CİLDİNİN METİN ÖZETİ

İslam beylerinden İrec, Şebüh Ayyar'ın askerleri tarafından kaçırılır ve Şebüh Ayyar'ın huzuruna getirilir. Şebüh Ayyar, İrec'i cellatlara teslim eder. İrec zincirlerini kırıp tüm cellatları öldürür. İrec, Şebüh Ayyar ve askerlerini yener. Şebüh Ayyar ve askerleri müslümanlığı kabul eder.

İrec yola düşüp müslüman savaşçılardan Aşrak Şah ve Karun ile mücadele eder. On beş gün savaşırlar. On altıncı gün ara verirler. Bu arada İrec bir mezarlık fetheder ve orada sayısız mal bulur. Bunlardan bir kısmını Karun'a gönderir. Birbirlerine hürmet ederler ancak bir süre sonra yine mücadeleye devam ederler. Kırk gün boyunca savaşırlar ancak yenişemezler. Sonunda öpüşüp barışırlar.

İrec, Aşrak Şah ile beraberken asker tarafında bir feryat kopar. Murg Merdüm Ribat adında bir kuş askeri kırar. İrec, Murg Merdüm Ribat'ın mekanına gitmek için yola çıkar. İrec bu kuşun yavrularıyla mücadele eder ve onları da yener. Nihayetinde Murg Merdüm Ribat, İrec'den af diler.

Bediüzzaman zor durumda olduğunu duyduğu köylülere yardım etmek ister. Bir adaya gelir. Orada Kabus İfrit ile karşılaşır. Kabus ona büyü yapar ancak Bediüzzaman onu öldürür. Köylüler ile birlikte bir hücreye gelir ve oradaki malı kayıklara doldurup taşırlar.

Ersentalis, Bediüzzaman'ın oğlu Nuruddehr'i yakalatıp huzuruna getirtir. Başını kesmek ister fakat babası Bediüzzaman ve dedesi Hamza'ya hesap vermek zor olur düşüncesiyle bu kararından vazgeçer. Nureddehr askerleriyle birlikte Ersentalis ve kavmine karşı savaşmaya başlar. Bu arada Şehnüvaz Peri, Nureddehr'in yardımına koşar ve Nureddehr'i oradan kaçırır. Dilnüvaz Şah'a sığınırlar. Nureddehr'in haberi İrec'e ulaşır. İrec bu kez Antar Süvar ile mücadeleye başlar. İrec Antarı da yenip onu dinine davet eder. Antar bu durumu Hurşit Şah'a anlatır ve hepsi birden müslüman olurlar.

Semud ve askerleri Hamza'ya karşı savaşa başlar. Semud Hamza'nın askerlerinden Haşim'i yener. Hamza bu duruma çok üzülür. Dolayısıyla düşmanlarının üzerine bu kez Lendeha'yı gönderir. Hamza'nın düşmanları Lendeha'yı da yener. Hamza düşmanlarıyla kendisi savaşmaya başlar. Düşmanları buna büyü yapar ama fayda etmez. Sonra gürz ile teke tek mücadeleye girişirler ancak yenişemezler. Bir taraftan Bediüzzaman, Melik Kasım ile birlikte Semud'un sancak ve tuğlarını dağıtırlar. Semud güç bela kaleye kaçar. Öte yandan Haşim ve Rüstem, Semud'un askerleri tarafından yaralı bir şekilde tutsak edilir. Haşim bir süre sonra oradan kurtulur. Haşimin yarası Sam Serkeş adında bir çoban tarafından iyileştirilir. Haşim Sam Serkeş ile birlikte Er Divan'ın Şah'ın üzerine yürür. Er Divan Şah onu hileyle yenmeye çalışır ancak başarılı olamaz. Savaşın sonunda ise Haşim'e mağlup olur ve teslim olarak imana gelir.

Rüstem de yarasına merhem sürerek atıyla yola koyulur. Bir saray önüne gelir. Burada Mehre Banu ile karşılaşır. Mehre Banu yarasına merhem vurup onu iyileştirir. Bir süre sonra birbirlerini beğenirler. Rüstem, kızın babası Gazanfer Şah'tan Mehre Banu'yu ister. Banuyı isteyen Ankur Zengi bu haberi işitince Gazanfer Şah'ın yanına gider. Burada Rüstem ile Ankur Zengi savaşırlar. Ankur Zengi ona hile etse de sonunda Rüsteme kaybeder ve müslüman olur.

Bir taraftan Semud Kahrab ile beraber Hamza'yı yenmek için onu savaş meydanına davet eder. Bunlar sihir kuvvetiyle Hamza'yı hapsederler. Ardından Bediüzzaman, Kasım ve Ömer'i de kaçırıp sihir kuvvetiyle hapsederler. Cafer Mucazi ve Lendeha, İslam halifelerini hapseden Mesmare Cazu, Salun ve Kahhar'ı helak ederek savaş meydanına getirirler. Hamza, Bediüzaman, Kasım ve Ömer tutsak olduğu için İslam halifeleri Mesmare Cazu, Salun ve Kahhar'ı yemin şartıyla serbest bırakırlar. Bunlar hemen Semud'a koşup durumu bildirirler. İslam halifelerini darağacına getirirlerken Nurüddehr onların imdadına yetişir. Cellatları perişan eder. Hamza ve diğerlerini kurtarır.

Hamza'nın evlatları, Lendeha, Hervem, Rüstem ve Kasım Semud'a karşı yeniden mücadeleye başlar. Uzun süre savaşırlar. Bir taraftan iki İslam beyi ve amca oğulları İrec ile Nureddehr sahipkıranlığı Hamza'dan talep ettikleri için birbirleriyle mücadeleye girişirler. Gürze gürze savaşırlar fakat yenişemezler. Sonra birbirlerine övgüler düzüp ayrılırlar.

İrec sahipkıranlık davasından ötürü İslam askerlerinden Haşim ve Behzad ile tekrar mücadeleye girer. Ardından İrec Hamza'nın askerlerinden Esed ile karşı karşıya kadar gelir. Kılıç ile birbirlerine saldırırlar. İrec oradan ayrılarak Semud tarafına doğru yola düşer. Semud'un askerleri İrec'i karşılar ve savaşa başlarlar. İrec bunlara galip gelir.

İrec yine Hamza'nın evlatlarına başkaldırır. Kasım'ın evlatlarından Efrasiyab ile mücadeleye başlar. Kasım da bunlara yetişir. Bu kez İrec ile Kasım savaşmaya başlar. Hamza bu durumdan haberdar olup onları birbirinden ayırır.

İrec Hamza'dan sahipkıranlığı ister. Hamza da kendisini yendiği takdirde sahipkıranlığı ona teslim edeceğini söyler. Bunlar kavgaya tutuşur. Yedi gün boyunca savaşırlar. Savaşa bir süre ara verirler. Bir taraftan Kasım ile Karun cenge tutuşurlar. İrec ve Hamza bunları takip ederler. Bir süre sonra İrec ve Hamza birbirlerini meydana davet ederek savaşa başlarlar. Otuz dokuz gün boyunca savaşırlar. Hamza beylerine kendisinin ölmesi durumunda İrec'e tabi olmalarını tembih eder. İrec de beylerine aynı şeyi öğütler. Ertesi gün meydana gelerek cenge başlarlar. Uzun süre savaşırlar ancak yenişemezler. İrec özür diler. İslam beylerinin çoğu gelip İrec ile kucaklaşır ve barışırlar. Semud, İrec'in onlarla barıştığını duyunca çok üzülür. İrec ve Hamza atlarına binip bargahlarına gelirler. İrec, beylere hediyeler sunar. Üç gün boyunca ziyafet verirler.

3. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Tarihî metinler, imla özellikleri açısından tam bir birlik göstermez. XI-XV. yüzyıllar arasındaki Eski Anadolu Türkçesi dönemi, Türk dilinin yazı sistemi esasında tek biçimli bir yazı dili olmadığı son zamanlarda ortaya çıkmıştır. Her şeyden evvel bu dönemlerde çok parçalı siyasal bir düzen mevcuttur. Dolayısıyla ortaya çıkan ürünler umumi bir dille değil, ortaya çıktığı kültürün ağzına göre şekillenmektedir (Erdem, 2006:86). Arap alfabesinin kullanıldığı bu dönemlerde imla açısından uyumluluğun olmamasında Arap alfabesinin de etkili olduğu söylenebilir. Çünkü Arap alfabesi ünlüleri karşılama konusunda yeterli değildir.

Hamza-nâmelerin XIV. yüzyılda Anadolu'da ilk örneklerinin verilmesi daha sonraki dönemlerde yapılan istinsah çalışmaları eserlerde farklı imla özelliklerinin meydana çıkmasına sebep olmuştur. Hamza-nâme'nin 71. cildi müstensihin açıklamasına göre Miladi 3 Aralık 1876 tarihinde yapılmıştır. Eserin telifi Eski Anadolu Türkçesinde ve istinsah tarihi Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde olduğundan imla açısından her iki dönemi kapsayan özellikler tespit edilmiştir. Hatta Eski Türkçeye ait izlere metinde tesadüf edilmiştir. Ses ve şekil bilgisi, sonuç kısımlarında bu özelliklerden bahsedilmiştir.

Hamza-nâmeler kahvehanelerde, resmi kurumlarda, evlerde, hastanelerde, dükkânlarda ve ismi belirtilmeyen farklı toplanma yerlerinde okunmuş, meddahlar tarafından anlatılmıştır ve bu esnada yazıya aktarılmıştır (Yelten, 2013:158-159). Bu aktarılma sırasında birçok ağız özelliği ve yerel söylemler metinde yer almıştır.

Hamza-nâme'nin 71. cildinde hem Uygur Türkçesi imla geleneğine ait özellikler hem de Arap-Fars imla geleneğine ait özellikler karışık olarak yer tutmuştur. Bu durum Türkçe ve alıntı kelimelerin imlasında çok şekilliliğe neden olmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkçe kelimeler Uygur imla özelliklerine göre yazılırken Arapça ve Farsça alıntı kelimeler Arap-Fars imla özelliklerine göre yazıya geçirilmiştir. Bu duruma rağmen Türkçe, Arapça ve Farsçadaki kelimelerde bu normlar dışına çıkılan yazımlar belirlenmiştir. be (ب) ~ pe (پ), cim (ج) ~ çim (چ), sad (ص) ~ sin (س) ve te (ت) ~ tı (ط) seslerinin birbiri yerine kullanımından kaynaklı alternanslı yazımlar bolca görülmektedir.

El yazması olan Hamza-nâme'nin 71. cildinde hareke ve noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Sadece bazı yerlerde standart olmayan üstün, esre, cezm, şedde, tenvin işaretleri kullanılmıştır. Arap ve Farsça kelimelerin yazımında uzun ünlüleri göstermek için elif (ا), ye (ى) ve vav (و) kullanılmıştır.

3.1. ÜNLÜLER VE YAZILIŞLARI

Ünlülerin metinde yazılış biçimleri ön seste, iç ses ve son seslerde şeklinde sınıflandırılarak üç farklı biçimde gösterilmiştir. Metnimizde kimi zaman aynı kelimedeki ünlülerin yazımında farklılıklar görülmüştür.

3.1.1. /a/ Ünlüsü

Ön seslerde:

Ön seslerde /a/ ünlüsü elif (ا) ile karşılanmıştır.

ayaḳ اياق 36b/6 — al- ال 33a/13

at ات 76a/2 — armaġan ارمغان 96b/4

Sadece dört örnekte medli elif (آ) kullanılmıştır.

aġ- آ غ 8b/13 — ardıl- آ رْديل 85b/9

av آوْ 10b/2 — ayıl- آييلْ 94a/1

İç seslerde:

İç seslerde /a/ ünlüsünü karşılamak üzere elif (ا) ve he (ه) kullanılmıştır.

Elif ile:

baş باش 98a/16 — aḫşam اخشام 34a/1

bıraḳ- براق 39b/8 — var وار 58a/19

He ile:

alacaḳ اله جق 60b/15 — ḳavraya قوره يه 19a/2

varalum واره لوم 36a/10

Son seslerde:

Son seslerde /a/ ünlüsünü karşılamak üzere iç seslerde olduğu gibi elif (ا) ve he (ه) kullanılmıştır.

Elif ile:

saŋa سكا104b/7 — ata اتا 57a/20

baba بابا 112b/5 — aŋa اكا 7a/5

He ile:

yanında ياننده 71a/3 — ardınca اردنجه 64a/5

başḳa بشقه 113a/15 — yana ينه 63b/10

3.1.2. /e/ Ünlüsü

Ön seslerde:

/e/ ünlüsü ön seslerde her zaman elif (ا) ile yazılmıştır.

eyle- ايله 61a/3 — erlik ارلك 80b/16

eyü ايو 66b/3 — eglen- اكلن 46a/15

İç seslerde:

İç seslerde /e/ ünlüsünü karşılamak üzere /a/ ünlüsünde olduğu gibi elif (ا) ve he (ه) kullanılmıştır.

Elif ile:

bilmem بلمام 11b/17 yemiş يامش 12b/9

yer يار 85a/10 gezer كزار 32b/16

He ile:

virecek ويره جك 60a/21 ineyim اينه يم 40b/10

gidelüm كيده لم 14b/6 ṭarafından طره فندن 42b/11

Metinde /e/ ünlüsü gösterilmeden yazılan kelimeler de mevcuttur:

gelüp كلوب 2a/6 degil دكيل 100b/3

sen سن 44a/18 beg بك 23a/15

Son seslerde:

/e/ ünlüsü son seslerde sadece he ile karşılanmıştır:

işte اشته 78b/2 nice نيجه 30a/10

şöyle شويله 107b/19 kimse كمسه 72a/17

3.1.3. /ı/-/i/ Ünlüleri

Ön seslerde:

/ı/-/i/ ünlüleri ön seste elif (ا) ve elif ye (اي) ile karşılanmıştır.

Elif ile:

iste- استه 92b/8 imdi امدى 111a/2

ışmarla- اصمرله 19a/15 iş اش 18a/8

Elif ye ile:

in- اين 90a/2 ırak̟ ايراق 5a/19

ilerü ايلرو 55b/9 iç- ايج 107a/10

İç seslerde:

Örneklerine ye ile rastlanmıştır.

diri ديرى 70b/1 k̟ılıç قيلج 23b/1

biŋ بيك 23b/16 bahādır بهادير 47b/5

Son seslerde:

İç seslerde olduğu gibi sadece ye kullanılmıştır.

daḫı دخى 80a/7 köyli كويلى 64b/4

elli اللى 83b/1 şunı شونى 92b/6

3.1.4. /o/-/ö/ Ünlüleri

Ön seslerde elif vav; iç ve son seslerde sadece vav ile yazılır.

Ön seslerde:

Genel olarak elif vav ile örneklerine rastlanmıştır.

ol اول 20a/1 — oṭaġ اوطاغ 20b/22

öyle اویله 52a/17 — öŋinde اوکینده 98b/6

Bir örnekte "ayın ve vav" kullanılmıştır:

ökceleri عوکجلری111b/13

İç seslerde:

Sadece vav ile yazılmıştır.

yoḫsa یوخسه 75b/12 — boynuz بوینوز 70a/19

gör- کور 98b/10 — yöri- یوری 105-4

"gönderdigin", "bölük" ve "ṣoyun-" kelimelerinde ilk hecelerdeki "o-ö" ünlülerini gösteren ses, yazımda gösterilmemiştir:

gönderdigin کندردیکین 89b/17 — bölük بلوك66a/19

ṣoyun- صیون44a/16

Son seslerde:

Sadece vav ile tespit edilen bir örnekte görülmüştür.

ḳo- قو 107a/7

3.1.5. /u/-/ü/ Ünlüleri

Ön seslerde:

Elif vav ile:

uş اوش 41a/13 — üst اوست 69b/5

ur- اور 67a/5 — üleşdir- اولشدیر 96b/5

İç seslerde:

Vav ile:

ḳılur قیلور 101b/3 — yüz یوز 47b/4

oluḳ اولوق 35a/13 — böyük بویوك 67b/16

Son seslerde:

Vav ile:

bu بو 100a/17 — berü برو 80a/3

eyü ایو 49a/10 — ḳarşu قرشو 67b/13

Ayrıca bu ünlü yazımları dışında metnimizde iki Türkçe kelimede ünlülerin yazımı ile ilgili birkaç farklı kullanım tespit edilmiştir:

ʿāḳdar- عاقدر 37a/18 (1 yerde) ~ اقدر aḳdar- 6b/3 (2 yerde)

ʿökce عوكجه 111b/13 (1 yerde) ~ ökce اوكجه 111b/17 (1 yerde)

3.2. ÜNSÜZLER VE YAZILIŞLARI

Batı Türkçesinde ünsüzlerin yazılışı da ünlülerde olduğu gibi eski Uygur yazım geleneği ile Arap-Fars yazım geleneği şeklindedir (Özkan, 2009: 94).

Arap yazısında bilindiği üzere Türkçe sözcüklerde bulunan /ç/, /g/, /ŋ/ ve /p/ ünsüzlerine karşılık gelen işaretler olmadığı için söz konusu ünsüzler genellikle (ج), (ك), (ب) işaretleriyle gösterilmektedir. Kimi Arap harfli metinlerde ise /ç/ ünsüzü (چ) ile /p/ ünsüzü (پ) işaretleri kullanılmaktadır. Hamza-nâme'de bazı kelimelerde /ç/ ve /p/ seslerinin görülmesine rağmen bu seslerin kullanıldığı kelimelerde ayırt edici bir imkân sağlamamıştır. Çünkü aynı kelimede hem /c/ ve /ç/ hem de /p/ve /b/ seslerinin kullanıldığı örnekler görülebilmektedir. Türkçe kelimelerden 22 tanesinde böyle kullanımlar mevcuttur:

barmaḳ 76a/19 (1 yerde) ~ parmaḳ 44b/17 (1 yerde)
baş- 1 (yerde) ~ baṣ- 23 (yerde)
çabuḳ (2 yerde) ~ çabuk (3 yerde)
eski (3 yerde) ~ eṣki (2 yerde)
hay (31 yerde) ~ ḥay (2 yerde)
irtesi (25 yerde) ~ irteṣi (2 yerde)
iste- (41 yerde) ~ iṣte- (2 yerde)
ḳurṭıl- (1 yerde) ~ ḳurtıl- (1 yerde)
ön (1 yerde) ~ öŋ (103 yerde)
ṣaç (1 yerde) ~ ṣaç (1 yerde)
ṣaç- (4 yerde) ~ ṣaç- (1 yerde) ~ saç- (1 yerde)
sarsıl- (1 yerde) ~ ṣarṣıl- (6 yerde) ~ ṣarsıl- (1 yerde)
ṣataş- (2 yerde) ~ ṣataş- (3 yerde)
ṣoḳ- (2 yerde) ~ soḳ- (1 yerde)
ṣorış- (3 yerde) ~ ṣorış- (2 yerde) ~ sorış- (2 yerde)
söyle- (47 yerde) ~ ṣöyle- (6 yerde)
söyleş- (2 yerde) ~ ṣöyleş- (13 yerde)
ṣuç (1 yerde) ~ ṣuç (1 yerde)
ṣun- (24 yerde) ~ sun- (2 yerde)
ṭopraḳ (1 yerde) ~ topraḳ (1 yerde)
toz (26 yerde) ~ ṭoz (2 yerde)
tuṭ- (1 yerde) ~ tut- (2 yerde) ~ ṭut- (39 yerde)

ṭuṭam (1 yerde) ~ tuṭam (1 yerde)

uṣan- (2 yerde) ~ uṣan- (1 yerde)

yalıŋ (1 yerde) ~ yalın (1 yerde)

yan (61 yerde) ~ yaŋ (1 yerde)

yaylaḴ (1 yerde) ~ yaylaK (1 yerde)

yığıl- (1 yerde) ~ yıḳıl- (15 yerde)

Metinde ünsüzlerin yazımıyla ilgili şöyle bir yol izlenmiştir:

Türkçe kelime ve eklerde (ج) ve (ب) ünsüzleriyle yazılanlar transkripsiyonlu metinde /ç/ ve /p/ olarak gösterilmiştir:

yazup يازوب 60b/1 ḳapu قبو 96b/12

çal- جال 46a/15 gelüp كلوب 96b/18

üç اوج 39a/3 ḳapan- قبان 111a/5

Alıntı kelimelerde ise (ج) ve (ب) sesleriyle yazılanlar /c/ ve /b/ ile (چ) ve (پ) ile yazılanlar ise transkripsiyonlu metinde /ç/ ve /p/ olarak yazılmıştır:

cengel جنكل 49b/13 carḫ جرخ 12b/3

berīşān بريشان 82a/13 ḥabs حبس 72a/16

pençe پنچه 27b/11 haps حپس 31a/17

3.2.1. /ç/ Ünsüzü

Gerek Türkçe gerekse alıntı sözcükler; ön ses, iç ses ve son seslerde Uygur imlâsı etkisiyle genel olarak cim (ج) ile yazılmıştır. Ancak düzenli olmasa da çim (چ) ünsüzüyle örnekler de bulunmaktadır. Hatta aynı kelimede hem cim (ج) hem de çim (چ) ile yazılı kelimeler mevcuttur.

Ön seslerde:

Cim (ج) ile:

çal- جال 43b/2 çarp- جارپ 76a/13

çevir- جوير 43b/14 çoḳ جوق 58b/19

Alıntı kelimelerde:

cengel جنكل 49b/13 ceng(telli çalgı) جنك 46a/17

cerāḳ جراق 69b/6

Çim (چ) ile:

Alıntı kelimelerde:

çār چار 52a/1

Cim (ج) ve Çim (چ) ile:

Alıntı kelimelerde:

cāre جاره 67b/9 ~ çāre چاره 69b/5

cār-pāre جارپاره 43b/9 ~ çārpāre چارپاره 42b/18

carḫ جرخ 12b/3 ~ çarḥ چارح 8b/17

İç seslerde:

Cim (ج) ile:

içün ایجون 85a/3 geçin- كجن 38a/12

ṣaçıl- صاجل 94a/2 niçün نیجون 50b/6

Alıntı kelimelerde:

ḥancer حنجر 61a/13 parca پارجه 35b/13

nācār ناجار 25a/20

Çim (چ) ile:

giçe كیچه 7b/10 geçerken كچركن 6b/18

Cim (ج) ve Çim (چ) ile:

Alıntı kelimelerde:

pence پنجه 20b/9 ~ pençe پنچه 27b/11

Son seslerde:

Cim (ج) ile:

üç اوج 39a/3 ḳılıç قیلج 57b/20

aç- اج 100b/3

3.2.2. /g/ ünsüzü

Ön damak /g/ ünsüzü metnimizde kelimelerin başı, içi ve sonunda genel olarak kef (ك) ile yazılmıştır. Üç noktalı kef işareti hiçbir yerde kullanılmamıştır.

Ön seslerde:

Kef (ك) ile:

gögde كوكده 87b/14 gürüldi كورولدى 78b/10

gine كينه 71a/14 gün كون 109b/14

İç seslerde:

Kef (ك) ile:

yigirmi يكرمى 113b/1 degiş- دكيش 95b/11

igil- ايكل 2b/2 eger اكر 32a/20

Son seslerde:

Kef (ك) ile:

beg بك 24a/14, 27a/15 Big بيك 89a/3

3.2.3. /ŋ/ Ünsüzü

/ŋ/ ünsüzü eserde (ك) ile gösterilmiştir. Üç noktalı kef kullanımı yoktur:

İç seslerde:

Kef (ك) ile:

Taŋrı تکری 32b/14 yaŋıl- یاکل 38b/8

saŋa سکا 43a/7 yeŋi یکی 70b/16

Son seslerde:

Kef (ك) ile:

biŋ بیك 25b/9 yalıŋ یالك 21a/3

ṣoŋ صوك 12a/14 ḳoŋ قوك 89a/5

3.2.4. /p/ Ünsüzü

/p/ ünsüzü eserde genel olarak be (ب) ile yazılmıştır. Pe (پ) ile yazılan örnekler de mevcuttur. Hatta metinde aynı kelimenin hem be (ب) hem de pe (پ) işaretleriyle yazımına rastlanmıştır. Ayrıca metinde çok sık kullanılan bazı alıntı kelimelerde devamlı pe (پ) ile yazılan örneklere de rastlanmıştır.

Ön seslerde:

Pe (پ) ile:

par پار 15b/7 parlat- پارلت 90b/4

perkit- پرکت 34b/12

Be (ب) ve Pe (پ) ile:

barış- بارش 19b/11 ~ parış- پارش 13b/7

barmaḳ بارمق 76a/19 ~ parmaḳ پارمق 44b/17

Alıntı kelimelerde:

Be (ب) ile:

beleng بلنك 109a/10 berīşān بریشان 82a/13

Be (ب) ve Pe (پ) ile:

ber-dār بردار 62b/15 ~ per-dār پردار 81a/5

belā بلا 26a/9 ~ pelā پلا 58a/12

bahāne بهانه 5a/12 ~ pahāne پهانه 60a/15

barca برجه 18a/9 ~ parca پرجه 57b/2

bahādur بهادر 65a/13 ~ pahādur پهادر 101b/6

bārī̄ باری 5a/19 ~ pārī̄ پاری 111b/8

İç seslerde:

Be (ب) ile:

ḳopar- قوبار 18b/21 ḳapan- قبان 111a/5

ḳaplan قبلان 26b/16 yapraḳ يپراق 43b/12

Pe (پ) ile:

ṣapır صاپر 38b/10 ṭapu طپو 14a/6

ḳopma قوپمه 29b/9 tepele- تپه له 19a/14

serpilmek سرپلمك 58a/10

Be (ب) ve Pe (پ) ile:

toprаḳ تبراق 59b/17 ~ ṭoprаḳ تپراق 41a/11

öpüş- اوبوش 13b/7 ~ öpüş- اوپوش 42a/20

yapış- يابش 90b/8 ~ yapış- ياپش 111a/15

depme دبمه 37a/1 ~ depme دپمه 29a/14

ḳapu قبو 14b/8 ~ ḳapu قپو 27b/14

Alıntı kelimelerde:

şehbāz شهباز 76a/14 ~ şehpāz شهپاز 27b/14

nebīre نبيره 70a/17 ~ nepīre نبيره 78b/10

ḥabs حبس 72a/16 ~ haps حپس 31a/17

Son seslerde:

/p/ ünsüzünün son seslerde yazımı iç seslerde olduğu gibi düzenli değildir.

Be (ب) ile:

öp- اوب 36b/11 yap yap ياب ياب 19a/18

Pe (پ) ile:

serp- سرپ 68b/11

Pe (پ) ve Be (ب) ile:

çarp- جارب 106b/2 ~ çarp- جارپ 82a/7

Bu örnekler dışında metinde “perī, siper, perest, pāre” alıntı kelimeleri devamlı olarak pe (پ) ile yazılmıştır.

perī پری 66b/14 siper سپر 6b/15

perest پرست 26b/14 pāre پاره 35a/5

“-(y)Up” zarf fiil ekinin son sesinde bulunan “p” ünsüzünün eserde devamlı olarak be (ب) ile karşılanması yazım kalıplaşması olarak değerlendirebilir:

varmayup وارميوب 41a/12 eyleyüp ايليوب 65b/8

gelüp كلوب 81b/19 bulup بولوب 104b/14

3.2.5. /s/ Ünsüzü

Anadolu sahasında Uygur yazı biçimi bir süre devam etmiş ve bu yazı biçimi /s/ ünsüzlerinin yazımında hem ince hem de kalın sıradan kelimelerde bir farklılık

oluşturmamıştır. Dolayısıyla Arap imlasına göre sad (ص) ile yazılması gereken kalın sıradan bazı Türkçe kelimelerin sin (س) ile yazıldıkları görülmüştür (Korkmaz, 2005: 499-500)

/s/ ünsüzü metinde umumi olarak ince sıradan kelimelerde sin (س) ile; kalın sıradan kelimelerde sad (ص) ile yazılmıştır. Aynı kelimenin iki sesle ile yazıldığı örnekler de mevcuttur. Bu duruma ek olarak bazı Türkçe kelime ve eklerde se (ث) ünsüzü ile yazılı örnekler de tespit edilmiştir.

Ön seslerde:

Kalın sıradan kelimelerde sadece sin (س) ile yazılı iki kelime tespit edilmiştir. Hem sad (ص) hem de sin (س) ile yazılan beş kelime belirlenmiştir. Bu kelimelerin haricinde geleneksel olarak devam eden ince sıradan kelimelerde sin (س); kalın sıradan kelimelerde sad (ص) kullanımı metinde de görülmüştür. Se (ث) ile yazılı örnekler de tespit edilmiştir.

Sin (س) ile :

saŋa سکا 105b/7 ṣalıḳ صالق 90b/9

Sin (س) ve Sad (ص) ile:

sarsıl- سارسل 21b/10 ~ ṣarsıl- صارسل 89a/19

soḳ- سوق 21b/3 ~ ṣoḳ- صوق 68b/9

saç- سج 28a/5 ~ ṣaç- صاج 86a/1

saḳın- ساقین 89a/9 ~ ṣaḳın- صاقین 51b/7

sorış- سورش 22a/9 ~ ṣorış- صوریش 64b/17

Sad (ص) ile:

ṣaġ صاغ 30a/10 ṣıġır صغیر 15a/15

ṣan- صان 35a/20 ṣaç صاج 53b/9

Se (ث) ile:

ṣataş- ثتاش 5b/2

Sin (س) ve Se (ث) ile:

söyle- سویله 27a/7 ~ ṣöyle- ثویله 7b/21

söyleş- سویلش 22b/7 ~ ṣöyleş- ثویلش 93b/2

sorış- سورش 31b/3 ~ ṣorış- ثورش 28b/3

saç- سج 28a/5 ~ ṣaç- ثج 18a/18

Sad (ص) ve Se (ث) ile:

ṣorış- صوریش 3b/13 ~ ṣorış- ثورش 20a/2

ṣuç صوج 92a/3 ~ ṣuç ثوج 19b/10

ṣaç صاج 53b/9 ~ şaç ثاج 24a/16

ṣaç صاج 68a/18 ~ şaç- ثاج 18a/18

İç seslerde:

/s/ ünsüzü iç seslerde iki kelimede kalın sıradan kelimelerde sin(س) ile yazılmıştır. Hem sad (ص) hem de sin (س) ile yazılı bir örnek tespit edilmiştir. Bunun dışında diğer kelimelerde uyum söz konusu olup ince sıradan kelimelerde sin (س) ile; kalın sıradan kelimelerde sad (ص) ile yazılmıştır. Bazı kelimelerde se (ث) ile yazılı örnekleri de mevcuttur.

Sin (س) ile:

yoḫsa يوخسه 7b/4 ṭoḳsan طقسان 34b/11

Sin (س) ve Sad (ص) ile:

aslan اسلان 26a/4 ~ aṣlan اصلان 106a/11

Sad (ص) ile:

naṣıl نصل 26b/20 ṣarṣıl- صارصل 78b/15

yapyaṣṣı ياب يصّى 107b/15 uṣan- اوصن 80a/4

Sin (س) ve Se (ث) ile:

iste- استه 104a/16 ~ işte- ايثته 97b/7

irtesi ايرتسى 60a/6 ~ irteşi ارتثى 10b/20

eski اسكى 23b/15 ~ eşki اثكى 33a/19

Sad (ص) ve Se (ث) ile:

uṣan- اوصان 84b/15 ~ uşan- اوثن 61a/16

Bu yazımlar dışında bazı eklerde se (ث) ile yazılan 13 kelime tespit edilmiştir:

arḳaşıŋ ارقاثيك 12b/19 ḳapuşın قبوثين 29b/19

ḳorşam قورثم 32a/20 olurşam اولورثم 65a/19

bilürşiz بلورثيز 72b/1 gelmeşe كلمثه 9b/14

ideşiz ايده ثيز 78b/9 düşerşe دوشرثه 87b/19

delibaşıṣı دلى باشيثى 90a/6 kel(l)eşi كله ثى 90b/6

işe يثه 98a/2 virürşin ويررثن 98b/19

iderşem ايدرثم 61a/12

Son seslerde:

Son seslerde genel olarak ince sıradan kelimelerde sin (س) ile; kalın sıradan kelimelerde sad (ص) ile yazılmıştır. Bir örnekte se (ث) ile yazılmıştır:

Sin (س) ile:

kes- كس 24a/6

Sad (ص) ile:

ḳuṣ- قوص 54b/2

Sad (ص) ve Se (ث) ile:

baṣ- باص 13b/8 ~ baṣ- باث 12b/15

3.2.6. /t/ Ünsüzü

Genel olarak /t/ sesi ince sıradan kelimelerde te (ت) ile kalın sıradan kelimelerde tı (ط) ile yazılmaktadır. Ancak bu uyumu bozan örnekler mevcuttur. Bununla beraber metinde hem ön seslerde hem de iç seslerde ikili kullanım bulunan örnekler tespit edilmiştir.

Ön seslerde:

Kalın sıradan kelimelerde te (ت) ile yazılı örnekler mevcuttur. te (ت) ve tı (ط) sesleri ile birlikte yazılan bir örneğe rastlanmıştır.

Te (ت) ile:

toz توز 35b/2

toprak̟ توبراق 59b/17

tarla ترلا 13a/12

Tı (ط) ile:

ṭoḳuz طقوز 11a/7

ṭırnak̟ طرناق 17a/16

ṭaġ طاغ 15a/17

ṭur- طور 55b/8

Te (ت) ve Tı (ط) ile:

tuṭam توطام 16a/16 ~ ṭuṭam طوطام 16a/16

ṭuṭ- طوط 16a/16 ~ tuṭ- توط 16a/16

İç seslerde:

Ön seslerde olduğu gibi kalın sıradan kelimelerde te ile yazılı örnekler tespit edilmiştir. Hem tı (ط) hem de te (ت) ile bir örneğe rastlanmıştır.

Te (ت) ile:

orta اوته 77b/4

altı التى 56a/19

ata اتا 29a/5

altun التون 5a/16

Tı (ط) ile:

ḳatır قاطير 10a/19

yaṭak̟ ياطاق 85a/5

paṭırdı باطردى 20a/10

oṭaġ اوطاغ 20b/22

Te (ت) ve Tı (ط) ile:

ḳurtıl- قورتل 77a/15 ~ ḳurṭıl- قورطيل 59a/13

Son seslerde:

Kalın sıradan kelimelerde te (ت) ile yazılı örneklere tı (ط) ile yazılı örneklerden daha fazla rastlanmıştır. Hem tı (ط) hem de te (ت) ile iki örnek vardır.

Te (ت) ile:

ḳat قات 34b/8 at ات 107a/9

yat- یات 35a/15 ot اوت 32b/3

Tı (ط) ile:

buluṭ بلوط 30b/8 tuṭ- توط 2a/11

Tı (ط) ve Te (ت) ile:

aṭ- اط 24b/6 ~ at- ات 19a/6

ṭuṭ- طوط 12b/18 ~ ṭut- طوت 25b/14

3.3. METNİN YAZILIŞINDA KULLANILAN HAREKELER

Eserde Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin aksine hareke kullanılmamıştır. Ancak düzenli olmayıp birkaç kelimede tespit edilen örnekler mevcuttur.

Üstün ile:

devr دَوْر 23a/21

Üstün ve Esre ile:

sevin- سَوِن 71a/11

Ötre ile:

yıḳup یقوُب 2b/11

3.3.1. Cezm İşaretinin Kullanıldığı Yerler (ْ)

Hem Türkçe hem de alıntı dokuz kelimede cezm işareti tespit edilmiştir. Düzenli bir kullanımı yoktur. Aynı kelimenin yazılışında cezm işaretinin kullanılmadığı örnekler de mevcuttur.

İç seslerde:

<u>Türkçe kelimelerde:</u>

dillerde دیلْلرْده 18b/15 ardıl- آ رْدیل 85b/9

ayıl- آییلْ 94a/1 s̱öyleşüller ثویلشولْلر 64b/1

<u>Alıntı kelimelerde:</u>

beden بدْن 2b/20 merkez مرْکز 5b/6

ḳudret قدْرت 18a/3

Son seslerde:

İki Türkçe kelime ve bir Arapça kelimede örneği mevcuttur. Düzenli bir kullanım söz konusu değildir.

<u>Türkçe kelimelerde:</u>

on اونْ 8b/18 av آوْ 10b/2

Alıntı kelimelerde:

devr دَورْ 23a/21

3.3.2. Şedde İşaretinin Kullanıldığı Yerler (ّ)

Şedde işareti üstüne konulduğu ünsüzün iki kez okunması gerektiğini gösteren Arapça ve Farsçaya özgü bir işarettir. Hamza-nâme'de şedde işareti daha çok alıntı sözcüklerde görülmüştür. Düzenli kullanımı yoktur. Aynı sayfada aynı kelimenin hem şeddeli hem de şeddesiz örnekleri bolca bulunmaktadır.

Türkçe kelimelerde:

bellü بلّلو 13a/15 ḳollar قولّلر 5b/19

ḳulluḳ قولّلوق 3a/18 yollu یوللَو 64a/6

Alıntı kelimelerde:

cellād جلّاد 24a/6 kelle کلّله 63b/8

müyesser میسّسر 63b/6 tesellī تسلّلی 54b/12

3.3.3. Tenvin İşaretinin Kullanıldığı Yerler (ً)

Tenvin Arap ve Osmanlı alfabesinde sesin üzerine getirildiğinde kelimenin /-en/, /-ün/; altına getirildiğinde /-in/ olarak okutan harekedir. Metinde üç kelimede tespit edilmiştir.

tamāmen تمامًا 103b/7 s̱ānīyen ثانیًا 65b/8

ḫuṣūṣān حوصوصًا 11b/19, 79b/20, 82b/7

3.4. YAZILIŞI BİTİŞİK OLAN KELİMELER

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait pek çok eserde olduğu gibi birbirinden ayrı yazılması gereken bazı sözcük, edat, ek fiilin kipleri ve "mI" soru eki metnimizde de kendinden önceki kelimeyle bitişik olarak yazılmıştır:

"biŋ" kelimesi:

Kendisi gibi sayı isimleriyle bitişerek yazılan sınırlı örnekleri tespit edilmiştir.

üçbiŋ 34b/19 yüzbiŋ 38a/7, 43b/14, 68b/16

beşbiŋ 66b/7, 66b/15

"dA" bağlacı:

Zamirlerden sonra bitişik yazım örneklerine rastlanmıştır.

anıda 80b/6 olda 84a/10

bunında 80a/7 sende 37a/13, 65b/11, 78b/5

bende 33b/1, 35a/10

"daḫı" edatı:

Şahıs zamirlerine bitişik üç örnek ve bir özel isimden sonra bitişik yazılmıştır:

sendaḫı 38a/10, 82a/5 bendaḫı 99a/15

Ṣāḥib-ḳırāndaḫı 22a/2

“dem” kelimesi:

Metnimizde 36 örnekte sadece “ol” işaret sıfatına bitişik bir şekilde yazılmıştır.

oldem 15b/12, 19a/17, 21a/21, 32a/20

“dek” edatı:

Metinde iki örneği mevcuttur:

ṣabāḥdek 81-14 aḫşamdek 103a/8

“içün” edatı:

Genel olarak şahıs zamirlerinin tamlayan hâli ve 3. kişi iyelik ekine bitişik yazılır:

senüŋçün 33b/16 anuŋçun 40b/1

anunçun 38a/1 ḥaḳ(ḳ)ıçun 49b/6

aldıġçun 93a/6

“ile” edatı:

“İle” edatı metinde genel olarak ayrı yazılmıştır ancak kendinden önceki kelimeyle bitişik yazıldığı örnekler de tespit edilmiştir:

aḳdāmıla 94a/2 gücile 12b/9

yaşıla 104b/2 benümle 37b/16

“gün” kelimesi:

İki kelime dışında kelimelerden ayrı yazılmıştır:

olgün 26b/15, 101a/14 üçgün 65a/15, 114a/8

“ḥāl” kelimesi:

ol kelimesiyle birlikte kullanılan 25 kelimede örnekleri mevcuttur.

olḥāli 37a/3, 18b/13, 105b/14

“ḳadar” edatı:

Metinde sadece iki kelimede tespit edilmiştir. “olḳadar” şeklinde 12 örnek; “neḳadar” şeklinde 9 örnekte karşımıza çıkmıştır.

olḳadar 39a/7, 40b/5, 79b/6, 111a/16

neḳadar 49b/15, 103b/6, 109b/8

“ki” edatı:

Metinde “ki” edatı genellikle kelimeden ayrı yazılmaktadır. Düzenli bir yazıma rastlanmasa da genel olarak çekimli fiillere bitişik vaziyette örnekleri vardır.

eylediki 4a/7 senki 5a/6

dimişki 5a/5 gördiki 15b/11

ḳorḳaramki 18a/7 geldümki 19b/20

zamānki 21b/21 yoḳki 62a/10

“kim” edatı:

“kim” edatı “ki” edatında olduğu gibi çekimli fiillere bitişik örnekleri çokça tespit edilmiştir. Hatta bu edatın kelimelerle bitişik yazılan örnekleri ayrı yazılan örneklerine göre daha fazladır.

geldikim 74b/7 ḳuṣdıkim 90a/17

idikim 77a/11 ḳırdıkim 102b/1

yidikim 35a/14 girdikim 47a/13

“maḥal” kelimesi:

Sadece “ol” kelimesiyle bitişik yazılan dokuz örnekte görülmüştür.

olmaḥalde 23a/4, 37b/2, 105b/16

“mI” edatı:

Soru edatı “mI” metinde bazı örneklerde bitişik bazılarında ayrı yazılmıştır.

oldımı 56b/10 öylemi 101a/7

getürmedüŋmi 91a/6 içünmi 7b/4

“soŋra” edatı:

“+dAn” ekinden sonra gelen 21 örnekte bitişik yazılmıştır.

andanṣoŋra 83b/8 geçdenṣoŋra 99a/17

aḳdarduḳdanṣoŋra 6a/2 şimdenṣoŋra 56b/4

“ṭaraf” kelimesi:

İşaret sıfatı ile bitişik bir örnekte tespit edilmiştir.

oṭarafdan 96b/14

“var” kelimesi:

Bir örnekte tespit edilmiştir:

nevar 80b/15

“yüz” kelimesi:

“yüz” kelimesinin sayı bildiren kelimelerde bitişik yazıldığı örnekler vardır. Bir örnekte “bu” işaret sıfatıyla kullanımı görülmüştür.

yediyüz 14b/22 ikiyüz 21a/4

üçyüz 18a/16 yediyüz 39b/19

buyüzden 31b/14

“zamān” kelimesi:

Sadece “ol” işaret sıfatıyla birleşerek kullanılmıştır. Ayrı yazılan örnekleri daha fazladır.

olzamān 31b/13, 97a/14 olzamānki 96b/17

olzamānkim 36a/15, 85a/16, 88b/14

Ek Fiilin Çeşitli Kipleri:

yoġiken 79b/10 olmışiken 32a/19

kimise 8b/7

3.5. YAZILIŞI AYRI OLAN EKLER

Uygur imla geleneğinin belirtilerinden biri olan bazı eklerin tabandan ayrı yazılması bazı Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde görüldüğü gibi incelediğimiz eserde de birkaç yerde tespit edilmiştir (Şahin, 2018:37). Hem metinde hem de Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde eklerin ayrı yazılmasıyla ilgili tespit edilmiş ve standart hâle gelmiş bir kural yoktur (Duman, 2008: 45). Kelimelerde görülen ekleşmede ikili biçimler görülebilmektedir. Aynı ekin kök veya tabanla bitişik yazıldığı veya kök ve tabandan ayrı yazıldığı örnekler mevcuttur. Eserde bitişik yazılan kelimelerde görüldüğü gibi kelime ve eklerde genel olarak bitişik yazma eğilimi vardır. Eklerin kelimeden ayrı yazıldığı örnekler sınırlıdır. Özellikle “he (ه)” sesinden sonra gelen eklerin kelimeden ayrı yazıldığı kullanımlar söz konusudur.

3.5.1. Ayrı Yazılabilen Yapım Ekleri

{+le-} isimden fiil yapma eki

Üç yerde isimden fiil yapma eki kelimeden ayrı yazılmıştır:

tepe-le- تپه له 19a/14 nāme-leşüp نامه لشوب 70b/14

müjde-lediler مژده لدیلر 82a/17

{-me-} fiilden fiil yapma eki (olumsuzluk eki)

ide-meyüp ایده میوب 12b/18

3.5.2. Ayrı Yazılabilen Çekim Ekleri

{-dIr} ~ {-dUr} bildirme eki

“He (ه)” sesinden sonra ayrı yazılan kelimeler mevcuttur:

diyārda-dır دیارده دیر 36a/16 elemdedir المده دیر 36a/5

aŋa-dur اکا در 98a/4 cānibinde-dür جانبنده در 17b/14

bende-dür بنده در 34b/15 ḥükminde-dür حکمنده در 55b/8

ḳuçuşma-dur قوجوشمه در 113a/1 göstere-dür کوسترە در 5b/7

{-di} görülen geçmiş zaman eki

Bir kelimede tespit edilen görülen geçmiş zaman eki ayrı yazılmıştır:

döşe-di دوشه دي 107b/17

{-(d)ürem} geniş zaman eki

Fiilin son sesiyle birlikte geniş zaman eki kelimeden ayrı yazılmıştır:

işi-dürem ايشى دورم 5a/19

{-lar} çokluk eki

afitāb-lar افتاب لر 64a/9

ḥāne-lerin حانه لرين 75b/7

{-lUm} istek kipinin 1. çokluk şahıs eki

İstek kipinin çokluk birinci şahıs çekiminde görülmüştür.

gide-lüm كيده لم 15a/2

ide-lüm ايده لم 45a/20

ala-lum اله لم 22a/13

göre-lüm كوره لم 66a/6

{-mAz} geniş zamanın 3. teklik şahıs olumsuzluk eki

ide-mez ايده مز 74a/16

aŋla-mazduḳ اكله مزدق 94a/9

getüre-mezler كتوره مزلر 39a/11

vara-maz واره مز 11a/3

{-me(lidür)} gereklilik kipi

Gereklilik kipinin ilk hecesinden sonra gelen ekler ayrı yazılmıştır:

gelme-lidür كلمه ليدر 18b/6

{+nIz} ~ {+ŋUz} 2. çokluk şahıs iyelik eki

İki kelimede çokluk ikinci şahıs ekinin yardımcı sesinden sonraki ekler ayrı yazılmıştır. Diğer örneklerde "he (ه)" sesinden sonra gelen iyelik ekleri kelimeden ayrı yazılmıştır:

yiri-nizde يري نيزده 59a/21

taḫtı-nızda تختي نيزده 96a/5

ara-ŋuzda ارا كزده 81b/12

bende-ŋüz بنده كز 22b/21

{+(n)Uŋ} tamlayan eki

Ḥamza-nuŋ حمزه نك 71b/1

Yaḥya-nuŋ يحيا نك 75a/10

ḳuşana-nuŋdur قوشا نه نكدر 108a/11

ẓarta-nuŋ ظرتا نك 27b/1

cezīre-nüŋ جزيره نك 29a/7

ḥīle-nüŋ حيله نك 73a/5

{+ŋUz} 2. çokluk şahıs eki

olsa-ŋuz اولسه كز 97b/12

{-seŋüz} şart eki

bekle-seŋüz بكله سكز 74a/6

{+sı(n)+} ~ {+sı(ŋ)+} 3. teklik şahıs iyelik eki

naġra-sıŋ نغره سك 10a/11

nāme-sin نامه سن 98a/19

nīze-siyle نيزه سيله 17a/18

{-sIn} istek kipinin 2. teklik şahıs eki

ide-sin ایده سن 35a/18 bile- sin بله سن 1b/14

ola-sın اوله سن 14b/1 bıraḳmaya-sın برقميه سن 21a/17

{-vUz} istek kipinin 1. çokluk şahıs eki

ala-vuz اله وز 63a/9 göre-vüz كوره وز 64a/19

idevüz ايده وز 72a/16

{+yA} yönelme hâli eki

cezīre-ye جزيره يه29a/7 nīze-ye نيزه يه 36b/16

ṭaşra-ya طشره يه 43a/1 Ḥamza-ya حمزه يه 71a/1

{+yI} belirtme hâli eki

Ḥamza-yı حمزه يى 95b/1 tezkere-yi تزكره يى 23b/14

gövdeyi كوده يى 25b/21

{-yIm} istek kipinin 1. teklik şahıs eki

İstek kipinin "he (ه)" sesiyle yazılmasından sonra gelen 1. teklik şahıs ekleri ayrı yazılır:

aḳıda-yım اقيده يم 102b/13 diye-yim ديه يم 102b/13

oynaya-yım اوينا يه يم 102b/12 getüre-yim كتوره يم 106a/17

3.5.3. Ayrı Yazılabilen Fiilimsi Ekleri

{-(n)aŋdur} sıfat fiil eki

Kelimenin son sesi ile sıfat fiilin ünlüsünden sonra gelen ek ayrı yazılmıştır:

ḳuşa-nanuŋdur قوشا نه نكدر 108a/11

Ayrıca yazma eserde müstensihin yazım şeklinden kaynaklandığını düşündüğümüz iki husus mevcuttur. Birincisi "ر ve ز" sesinden sonra gelen ve ayrı yazılması gereken "ه" sesleri genel olarak "ر" sesiyle bitişik yazılmıştır:

naġrasıŋ 10a/11 anlara 10b/4

ṣoŋra 12a/20 ḳuşlara 17b/13

Ḥamza 85a/15 ḳarındaşınıza 103b/8

İkinci husus ise "د" sesinden sonra gelen ve ayrı yazılması gereken "ه" sesleri genelllikle "د" sesiyle bitişik yazılmıştır:

taḫtınızda 96a/5 aralarda 97b/3

yirde 83b/4 araŋuzda 81b/12

3.6. FONETİK ÖZELLİKLER

3.6.1. Ünlüler

Hamza-nâme ünlüler bakımından Türkçenin diğer tarihî devirleriyle aynı özellikler göstermektedir. Metindeki imladan hareketle tespit edilen sekiz ünlü, günümüz yazı dilinde de bulunmaktadır.

3.6.1.1. Ünlü Değişmeleri

Ses değişmeleri, herhangi bir kelimede bir sesin yerinin genellikle kendisine yakın farklı bir sese dönüşmesidir (Ergin, 1984:78). Türkçenin tarihî devirlerinden itibaren bir hayli kelimenin birtakım ses değişikliklerine uğradıkları bilinmektedir. Bu değişme ilk olarak konuşma dilinde başlamakta daha sonra ise bu konuşma dili yazı dilini de etkilemektedir (Öztürk, 2003:1). Bu durum ünlüler için de geçerlidir. Metinde i/e değişmesi, u/ı, u/i ve ü/i değişmeleri, ı/u, i/ü değişmeleri, o/u, ö/ü değişmeleri, ö/e, e/ö değişmeleri, a/ı değişmesi, ı/i değişmesi, u/a değişmesi gerçekleşmiştir.

3.6.1.1.1. i/e Değişmesi

Türkçede ilk hecede /i/ > /e/, /e/ > /i/, /e/ > /ė/, /i/ > /ė/, /ė/ > /e/ değişmeleri eskiden beri görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalarda farklı görüşler bulunmaktadır (konuyla ilgili bk. Arat R.R.,1987:334-341; Yavuz, 1991:271-306; Korkmaz, 1995:496-497; Duman, 2013:41-74). Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılan tarihî metinlerde daha çok hareke kullanıldığından ünlülerin saptanmasında bu dönem metinleri için bir zorluk ortaya çıkmamaktadır. Harekesiz metinlerde ise ünlülerin tespiti kolay olmamıştır. Dilde meydana çıkan değişmeler yazılı eserlerde de görülmeye başlandığından /i/ ünlüsünün yazımında kalıplaşma olmuş ve bu ses "ي" ile yazılmıştır. Hamza-nâme'nin 71. cildinde "i" ünlüsünün durumu genel olarak bu şekilde kalıplaşmıştır. Ancak eserin müstensih hattıyla yazılması ve Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde istinsah edilmesi bazı kelimelerde hem /e/ hem de /i/ ünlülerinin birlikte kullanılmasına sebep olmuştur. Metinde tespit edilen i/e değişmenin özellikleri şöyledir:

Bugün kökte /e/ ünlüsünü barındırıp Eski Türkçede ve metnimizde /i/ ünlüsüne sahip kelimeler şunlardır:

di- "de-" 16a/1	gice "gece" 60a/6
girü "geri" 3a/7	in "en, genişlik" 21a/5
ir- "er-" 96a/18	iriş- "eriş-" 36b/20
irtesi "ertesi" 96b/2	itdir- "ettir-" 21b/1
gine "gene" 92a/13	timür "demir" 51b/20
vir- "ver-" 14a/5	viril- "veril-" 14a/19

Birçok kelime bünyelerinde asli /e/ sesini muhafaza etmekte, bugüne ulaşanlar da şu anda aynı şekilde kullanılmaya devam etmektedir:

begen- “beğen-” 99a/7
bekci “bekçi” 45b/20
bekle- “bekle-” 37b/5
bel “bel” 12b/21
bellü “belli” 13a/14
belür- “belür-” 92a/16
beŋze- “benze-” 15b/6
berü “beri” 65b/13
beş “beş” 47a/15
çek- “çek-” 51b/13
çekiş- “çekiş-” 33b/4
çevir- “çevir-” 41b/5
yetiş- “yetiş-” 46b/11
yedi “yedi” 106b/9
çevre “çevre” 49a/17
deg- “değ-” 95a/7
degil “değil” 100b/3
degirmen “değirmen” 61a/1
degnek “değnek” 42a/17
degür- “değirmek, ulaştırmak” 11a/16
dek “dek” 73a/15
del- “del-” 34b/11
delü “deli” 90a/7
delük̡anlu “delikanlı” 84b/15
deŋiz “deniz” 67b/2
dere “dere” 30a/10
deri “deri” 22b/17
eglen- “eğlen-” 46a/15
egri “eğri” 56b/17
eksik “eksik” 44a/14
el “el” 47b/9
elli “elli” 105a/8
eŋse “ense” 36b/17
er “er” 47b/19
erken “erken” 30a/1
es- “es-” 20a/10
eşek “eşek” 60a/14
etek “etek” 15b/9
evlen- “evlen-” 31b/9
eyle- “eyle-” 85b/1
ez- “ez-” 102b/17
geç- “geç-” 104b/10
geçin- “geçin-” 114b/1
geçür- “geçir-” 63b/5
gel- “gel-” 44b/8
ger- “ger-” 109a/11
gerçek “gerçek” 9a/20
gerek “gerek” 19b/7
getür- “getir-” 49a/18
kendü “kendi” 64b/10
kes- kes-” 76a/9
ne “ne” 77a/13
nere “nere” 1b/6
nesne “nesne” 12a/17
segirt- “seğirt-” 101a/12
sekiz “sekiz” 25b/5
sen “sen” 9a/4
sev- “sev-” 92a/1
tek “tek” 56a/11
ter “ter” 43a/16

Eski Türkçede kökte /e/ ünlüsünü barındırıp metnimizde /e/ biçiminde olan fakat günümüzde /i/ biçiminde kullanılan kelimeler şunlardır:

eyü “iyi” 105a/13 eyüce “iyice” 40a/20

gey- “giy-” 46a/20 geyün- “giyin-” 34b/9

neye “niye” 38a/18

Metnimizde kullanım sıklığına göre değişen aynı kelimenin hem /e/ hem de /i/ ünlüleriyle yazılan şekilleri de mevcuttur:

bel 48a/11 (15 yerde) ~ bil “bel” 76a/19 (1 yerde)

egil- 19a/2 (1 yerde) ~ igil- “eğil-” 2b/2 (1 yerde)

el 37a/13 (2 yerde) ~ il “el, yabancı” 46b/9 (1 yerde)

ye- 12b/9 (1 yerde) ~ yi- “ye-” 113a/7 (25 yerde)

beg 96b/3 (97 yerde) ~ Big “bey” 89a/3 (1 yerde)

yer 114a/6 (4 yerde) ~ yir “yer” 21a/18 (255 yerde)

eyer 10a/13 (3 yerde) ~ iyer “eyer” 8b/9 (1 yerde)

3.6.1.1.2. u/ı, u/i ve ü/i Değişmeleri

Eski Türkçede /u/ ve /ü/ ünlüleri ile yazılmış kimi kelimeler Batı Türkçesine geçerken /ı/ ve /i/ ünlülerine dönüşmektedir. Bu değişme, Eski Anadolu Türkçesi döneminden sonra tamamlanmıştır (Ergin, 1984:83). Metinde bu değişmenin hem eski hem de yeni şekilleri bir arada görülmüştür:

u/ı değişiklikleri:

ṭoġru >> ṭoġrı “doğru” 92a/1 ~ doġrı “doğru” 87a/4

yalaŋuz >> yalŋız “yalnız” 46b/2 ~ yalıŋız “yalnız” 26b/22

satgun >> satın 46b/8

ḳanu >> ḳanı “hani” 2a/11 ḳuruġ >> ḳurı “kuru” 36b/9

u/i değişiklikleri:

uşbu >> işbu “işte bu” 10a/19

ü/i değişiklikleri:

kümüş >> gimüş “gümüş” 11b/10 tüp >> dib “dip, alt” 26a/1

eksük > eksik “eksik” 44a/14 üçün > içün “için” 55a/16

tüplek >> dibelek “tamamıyla, büsbütün” 23b/5

incük > incik “bacağın diz kapağından topuğa kadar olan kısmı” 52b/2

Günümüzde /ı/ şeklinde kullanılmasına rağmen metnimizde sadece eskicil örneklerini barındıran kelimeler bulunmaktadır:

altun “altun” 5a/17 ayruḳ “artık, başka” 7a/20

Eskicil şekillerle u/ı, ü/i değişikliğine uğramış şekillerin bir arada kullanıldığı örnekler de mevcuttur:

tegül > degül “değil” 1b/15 (1 yerde) ~ degil 94b/5 (54 yerde)

berü > berü “beri” 20b/12 (8 yerde) ~ beri 110b/13 (1 yerde)

ḳayġuḳ >> ḳayuḳ “kayık” 29a/7 (4 yerde) ~ ḳayıḳ 30b/15 (1 yerde)

artuḳ > artuḳ “artık” 6a/3 (14 yerde) ~ artıḳ 76b/9 (2 yerde)

kentü > kendü “kendi” 57b/16 (141 yerde) ~ kendi 11b/20 (29 yerde)

telü > delü “deli” 27a/5 (10 yerde) ~ deli 27a/10 (4 yerde)

yaru > yaru 35b/13 (1 yerde) ~ yarı 35b/13 8 (1 yerde)

3.6.1.1.3. ı/u, i/ü Değişmeleri

“u/ı, u/i ve ü/i” değişikliklerinde olduğu gibi bazı kelimeler eskicil şekillerini korumuşlar, bazıları da hem eski hem yeni şekilleriyle birlikte kullanılmıştır:

ı/u değişiklikleri:

ṭapıg >> ṭapu “ṭapu, hürmet” 14a/6 ḳapıġ >> ḳapu “kapı” 27b/14

bulıt > buluṭ “bulut” 68a/17 oḳı- > oḳu- “oku-” 50a/8

ṣoġıḳ > ṣoġuḳ “soğuk” 35b/13 ṭolı > ṭolu “dolu” 92a/14

yabız >> yavuz “yavuz” 61a/8 yımşaḳ > yumşaḳ “yumuşaḳ” 23a/18

ṭopıḳ > ṭopuḳ “ökçe” 13a/18

i/ü değişiklikleri:

büri- > bürü- “kaplamak” 99b/8

Eskicil şekillerle ı/u, i/ü değişikliğine uğramış şekillerin bir arada kullanıldığı örnekler mevcuttur:

yavrıġ > yavru 18a/1 (4 yerde) ~ yavrı “yavru” 18a/21 (2 yerde)

udı- > uyu- 73b/6 (14 yerde) ~ uyı- “uyu-” 7a/14 (1 yerde)

yazıġ > yazuḳ “yazık” 78a/18 (1 yerde) ~ yazıḳ 56b/16 (1 yerde)

yorı- > yüri- “yürü-” 61b/20 (60 yerde) ~ yürü- 75a/1 (13 yerde)

3.6.1.1.4. o/u, ö/ü Değişmeleri

Arap harfli yazıda yuvarlak olan /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlüleri, aynı işaretle (و) gösterilmektedir. Dolayısıyla ilk hecedeki yuvarlak ünlülerin dar veya geniş ünlü olduklarını kestirmek olanaksızdır. Böyle bir hâlde bu özellikteki sözcüklerin ilk hece ünlülerinin günümüzdeki şekillerinin hangi zamanda oluştuğunu kesin olarak bilinmemekle beraber bu oluşumun eski dönemler içinde gerçekleşebileceği gibi ağız etkisiyle yakın dönemde olabileceği görüşü mevcuttur (Özkan, 2009:100). Özellikle /o/, /ö/ ünlülerinin Rumeli ağzının etkisiyle /u/, /ü/ olduğunu savunan araştırmacılar bu oluşumun yakın zamanda olduğunu açıklarlar (Mansuroğlu, 1956:137). Timurtaş ise

ağızlara göre farklı özelliklerin olduğunu, İstanbul ağzının /u/, /ü/ şekillerini yeğlediğini belirtmektedir (Timurtaş, 1994:25). Biz de çalışmamızda bu sesleri tespit ederken eski biçimlerine bağlı kalmakla beraber istinsah tarihinin günümüze yakın olmasından dolayı yuvarlak ünlüleri dar ve geniş ünlülü olarak belirlenenler şeklinde iki gruba ayırdık:

Dar ünlülü olarak belirlenenler:

bürü- 12b/5 büyü- 34a/20

büyük 50a/17 güzel 8b/7

güzelce 90a/19 ḳuç- “kucaklamak, sarmak” 100b/9

ḳuçuş- “kucaklaşmak” 113a/1 uġra- 93a/7

uġur 111b/5 uġurla- 74b/6

uġurlat- 73a/5 uyan- 24b/11

yuḳaru 14b/7 yürü- 21b/6 ~ yüri- 86a/4

yürük “hızlı giden” 84b/1

Geniş ünlülü olarak belirlenenler:

boġaz 33b/4 boġazlan- 93a/6

boyun 52a/9 ḳov- 15a/9

oyna- 102b/12 yoḳla- 14b/16

3.6.1.1.5. ö/e, e/ö Değişmesi

Bu ünlü değişiminin örnekleri azdır. Eski Türkçede kullanılan “kevde” ile “töpü” kelimelerinde bu değişmelerin örnekleri mevcuttur:

kevde (Gülensoy, 2011:388) > gögde “gövde” 87b/14 ~ gövde 44a/19

töpü >> tepe 61a/5

3.6.1.1.6. ü/e Değişmesi

Bir kelimede bu değişim tespit edilmiştir:

töpü >> tepe 61a/5

3.6.1.1.7. a/ı Değişmesi

Sınırlı örnekleri mevcut olan bir değişmedir:

ṣalaḳ > ṣalıḳ “salık, şeşper” 89b/4

3.6.1.1.8. ı/i Değişmesi

Diş ünsüzlerinin inceltme etkisiyle tespit edebildiğimiz iki örnek mevcuttur (krş. Ergin, 1984:80):

bıç- > biç- “biç-” 83a/18 ınan- > inan- 71a/9

3.6.1.1.9. u/a Değişmesi

Örnekleri sınırlıdır. Belirlenen iki örneği vardır:

odun- > uyan- 24b/11 ortu > orta 90b/18

Arapçadan geçen alıntı bir kelimede u>i değişimine uğramış biçimde yazılmıştır:

fulān(Ar.) > filān 63a/13

Farşçadan geçen ve ünlüsü uzun olan bir kelimede tespit edilen bir örnek vardır:

çengī(Far.) > cengü "çengi" 46a/21

3.6.1.2. Ünlü Türemesi

Seslerin kendi biçimleri veya karşılıklı olarak bir diğerini etkilemesi neticesinde beliren ses hadisesine türeme denir (Karaağaç, 2018: 94). Ünlü türemesi Türkçe kelimelerde az gerçekleşen bir ses olayıdır. Metinde görülen ünlü türemesi daha çok alıntı kelimelerde gerçekleşmiştir.

3.6.1.2.1. Türkçe Kelimelerde Ünlü Türemesi

Türkçe kelimelerde ender görülen bir ses olayıdır. Metinde sadece iç seste tespit edilebilen birkaç örneği bulunmaktadır.

az+cık > azıcıḳ 27a/4

"+den" ekinin kalıplaşmasıyla oluşan "birden" kelimesi metnimizde alternanslı şekilleriyle kullanılmaktadır:

birden 44b/6, 72a/15, 76a/8 (9 yerde) ~ biriden 77a/1, 84a/3, 85a/7 (37 yerde)

3.6.1.2.2. Alıntı Kelimelerde Ünlü Türemesi

Türkçe kelimelerin aksine ünlü türemesine alıntı kelimelerde sıkça rastlanır. Türkçenin ses yapısına uyarlamak özelliği taşıdığı için özellikle Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde daha çok görülür (Özçelik, 2002:1037-1038; aynı yazar, 2004:554-556). Metinde Doğu kökenli dillerden alınan kelimeler genel olarak asli şekilleriyle yazılmaktadır. Ünlü türemesinin kelime içinde ve sonunda gerçekleştiği örnekler şunlardır:

aṣl(Ar.) > aṣıl 114a/13 (1 yerde) siḥr(Ar.) > siḥir 9a/15 (2 yerde)

şehr(Ar.) > şehir 80a/12 (1 yerde) şekl(Ar.) > şekil 89b/8 (1 yerde)

luṭf(Ar.) > luṭıf 92a/9 (1 yerde)

ḳavl(Ar.) > ḳavil "sözleşme" 8b/3 (1 yerde)

iẕn(Ar.) > iẕin 14a/5 (1 yerde) ~ izin 47b/21 (2 yerde)

Son seste dört örneği bulunmaktadır:

‘ayn(Ar.) > aynı 73a/1 (1 yerde) ġayr(Ar.) > ġayrı 95a/4 (28 yerde)

ʿamm(Ar.) > ʿammū 11a/15 (7 yerde)

muşt(Far.) > muşta 61a/5 (43 yerde)

3.6.1.3. Ünlü Düşmesi

Ünlülerdeki vurgunun az olması veya vurgusuz olmasıyla ortaya çıkan düşme olayıdır. İki veya daha fazla heceli herhangi bir kelimenin son hecesi dar ünlülüyse ve bu kelimeye bir ünlü eklenirse kelimenin sondan bir önceki hecesindeki dar ünlü, vurgusunun zayıflaması nedeniyle düşer (Coşkun, 2016: 44-45).

3.6.1.3.1. Kelimelerde Ünlü Düşmesi

3.6.1.3.1.1. Türkçe Kelimelerde Ünlü Düşmesi

Türkçe kelimelerde orta heceler vurgusuz olduğu için kelime ortasında ünlü düşmesi çok fazladır (detaylı bilgi için bk. Tseng, 2002). Düşme hadisesi, kelime bünyesinde olabildiği gibi gibi herhangi bir ekin ünlüsünde de gerçekleşebilir.

<u>Geçici Ünlü Düşmesi:</u>

aġız > aġzından 18a/18	baġır > baġrına “bağrına” 109b/4
boyun > boynına 76a/2	burun > burnı “burnu” 77a/8
eyit- > eydür “eyitir, söyler” 27a/1	gögüs>gögsinden “göğsünden” 83b/1
gönül > gönli “gönlü” 90a/16	içeri > içerde “içeride” 21a/15
oġul > oġlı “oğlu” 103b/3	uġur > uġrına “uğruna, yoluna” 84b/2

<u>Kalıcı Ünlü Düşmesi:</u>

ayırıl- > ayrıl- “ayrıl-” 99b/13	ayıruḳ > ayruḳ “artık, başka” 7a/20
bükülüm > büklüm 79a/16	ḳoḳula- > ḳoḳla- “ḳokla-” 32b/3
egiri > egri “eğri” 56b/17	oġulan > oġlan “oğlan” 3a/15
oyuna- > oyna- “oyna-” 25b/4	beŋize- > beŋze- “benze-” 15b/6
uġura- > uġra- “uğramak” 85b/13	çaġırış- > çaġrış- “haykırmak” 55b/17
degenek > degnek 42a/17	çevire > çevre 49a/17
ısıcaḳ > sıcaḳ 35b/13	yalıman > yalman 6b/16

çaġıla- > çaḳla- “çağlamak, çoşmak” 76a/8

üzere > üzre 7a/18 ~ üze “üzere” 24b/5

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde örnekleri ünlü düşmesine uğramasına rağmen Hamza-nâme’de bu hadisenin gerçekleşmediği iki kelime bulunmaktadır:

omuzı “omzu” 82a/8 (5 yerde) iŋile- “inle-” 88a/18 (1 yerde)

3.6.1.3.1.2. Alıntı Kelimelerde Ünlü Düşmesi

Farsçadan dört ve Arapçadan Türkçeye geçen iki kelimede, Yunancadan Türkçeye geçen iki kelimede, Fransızca ve Moğolcadan Türkçeye geçen birer kelimede örnekleri tespit edilmiştir:

āyīne(Far.) > ayna “ayna” 12b/3 lāşe(Far.) > leş “leş” 89b/19

alayi(Yun.) > alay 75b/02 dalu(Moğ.) > dal “arka, sırt” 6b/18

ġaraḳ(Ar.) > ġarḳ “batma” 52a/1 harbe(Fr.) > ḥarb “arp” 18b/6

ḥayevān(Ar.) > ḥayvān 16a/11

tomari(Yun.) > ṭomar “yığın, deste” 93b/19

serāsime(Far.) > serāsim “sersem” 18b/16

ser-furū(Far.) > ser-für “baş eğme, itaat” 4a/22

3.6.1.3.2. i- Fiilinde ve Bazı Edatlarda Ünlü Düşmesi

“i-” fiili hem basit hem de birleşik fiil çekimlerinde genel olarak kelimeden ayrı yazılmaktadır. Bazı kelimelerde ise “i-” fiilinin düştüğü görülür. Düzenli bir kullanımı yoktur. Aynı fiilin çekimlerinde bile ikili kullanımın görüldüğü örnekler belirlenmiştir.

iderdi 81b/10 ḳocamışsın 49a/5

ṭuymayaydı 91b/1 ṣorarlarsa 32b/7

Fiilin zarf fiil şekli “iken” yapısında düzenli bir kullanım söz konusu değildir. Kelimeden ayrı yazılan “iken” şekline 46 örnekte rastlanmıştır. “ken” şekline ise 88 örnekte rastlanmıştır.

dirken 87a/8 dururken 79b/19

inerken 94b/7 s̱öyleşürken 101a/2

İki kelimede “iken” zarf fiili kelimeyle bitişik yazılmasına rağmen düşme hadisesi gerçekleşmemiştir:

olmışiken 32a/19 yoġiken 79b/10 ~ 80b/13

“içün” edatı çoğunlukla kelimeden ayrı yazılmıştır. 29 örnekte ayrı yazılmıştır. Sekiz yerde düştüğü tespit edilmiştir:

aldıġçun 93a/6 anuŋçun 11b/9, 38a/2, 40b/1

anunçun 38a/1, 40a/11 ḥaḳḳıçun 1b/14, 49b/6

Çok sık kullanımı bulunan “ile” edatının hem bitişik hem de ayrı yazılan örnekleri mevcuttur. Metinde 431 yerde ayrı yazılır. “ile” edatı ekleştiği zaman başındaki “i” ünlüsü düşer:

anuŋla 53a/1 olmaġla 40b/16

senüŋle 55a/10 vezīrlerle 57a/7

3.6.1.4. Alıntı Kelimelerdeki Uzun Ünlünün Kısalması

Doğu kökenli dillerinden geçen alıntı kelimelerde uzun ünlüler elif (ا), ye (ى) ve vav (و) harfleri ile gösterilmektedir. Bu uzun ünlülerin bir bölümü Türkiye Türkçesinde aynı şekilde korunmakta, bir bölümü kısalmaktadır (örnekler için bk. Zülfikar, 1996:1083-1094; Zülfikar 1995:435-448).

Hamza-nâme'de genel olarak bu alıntı kelimelerdeki uzun ünlüler imlada gösterilmektedir. Buna karşın bazı alıntı kelimelerde uzun ünlüyü gösteren elif (ا), ye (ى) ve vav (و) harflerinin yazılmaması ünlü kısalması olarak değerlendirilebilir. Metinde belirlenebilen örnekler şunlardır:

aṣīl-zāde(Ar.) > aṣil-zāde 55a/4 ʿaẓīm(Ar.) > ʿaẓim 68b/17

ṣāhīn(Far.) > ṣāḥiŋ 62a/11 teblīġ(Ar.) > tebliġ 57a/8

tekmīl(Ar.) > tekmil 58b/3 tevāżuʿ (Ar.) > tevażżuʿ 11a/5

zencīr(Far.) > zencir 57b/11 netīce(Ar.) > netice 13a/16

rāżī (Ar.) > rāẓıyam 51b/2 sīlle(Far) > sille 71b/11

ṣurnā(Far.) > ṣurnacı 46b/13 ṣīrīn-kārlıḳ(Far.) > ṣirīn-kārlıḳ 47a/18

ṭabīʿat(Ar.) > ṭabiʿat 35a/6 taḥṣīl(Ar.) > taḥṣil 97b/2

tārīḫ(Ar.) > tāriḫ 39a/1 tīr-keş(Far.) > tir-keş 93b/9

ṭūtyā(Ar.) > ṭūtya 3a/5 ẓarār(Ar) > ẓarar 64b/11

Farsçadan dilimize geçen "yābān" sözcüğü sekiz yerde birinci hecesindeki ünlü kısalmışken bir örnekte ikinci hecesinün ünlüsü kısalmış olarak tespit edilmiştir:

yāban 112a/9 yabān 65b/19

3.6.1.5. Birleşme

Devamlı beraber kullanılan iki kelimenin, geçirdikleri değişmelerden sonra yeni bir biçim alması ve tek kelime olmasına "birleşme" denir (Tuna, 1986:44). Belirlenebilen birleşme örnekleri şunlardır:

daġ+ol "değil" >> degil 100b/3 kim+erse "kimse" >> kimse 12b/14

ol+ara "ora" >> ora 96a/8 şol+ara "şura" >> şura 75a/1

ol+eyle "öyle" >> öyle 100b/11 ṣoŋ+ara "sonra" >> ṣoŋra 67b/18

uş+ol "şu, o" >> şol 101b/5 sekiz on "seksen" >> seksen 107a/5

uş+amtı "şimdi" >> şimdi 52b/20 ṭaş+ara "taşra, dışarı" > ṭaşra 69a/19

ṭoḳuz+on "toksan" >> ṭoḳsan 41b/4

yalıŋ+öz "yalnız" >> yalŋız 46b/2 ~ yalıŋız 26b/22

yoḳ+erse “yoksa” >> yoḳsa 19b/2 ~ yoḫsa 23b/3

ne+erser+ne “nesne” >> nesne 55b/11

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde geçişmeye uğrayarak “öbür” hâlini alan kelime, metnimizde “öbir” şeklinde sadece bir yerde kullanımı varken eskicil şeklin yedi yerde kullanımı mevcuttur:

ol+bir >> öbir “öbür” 48b/9

ol bir 21a/11, 46a/21, 82b/19

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde birleşme hadisesine uğrayarak “birbiri” şeklinde kullanılan kelime eskicil şeklini bir örnekte korumaktadır:

biribiri > biribiri “birbiri” 32b/10 ~ birbiri 94b/18

3.6.1.6. Geçişme

İki kelimesi de devamlı beraber kullanılan ve genel olarak biri ünlüleyle bitip diğeri ünsüzle başlayan kelimelerin birleşmesi hadisesidir (Tuna, 1986:43). Tespit edilebilen örnekler şunlardır:

3.6.1.6.1. İlerleyici Geçişme

ança+oḳ “ancak” >> ancaḳ 48b/16 bu+eyle “böyle” >> böyle 20a/22

ol+eyle “öyle” >> öyle 100b/11 şol+eyle “şöyle” >> şöyle 47a/13

3.6.1.6.2. Gerileyici Geçişme

ne+ara “nere” >> nere 85a/4

ne+üçün “niçin” >> niçün 24a/13

ne+eyle- “neyle-” >> neyle- 83b/14

ne+ol- “nol-” > nol- 91a/8

ne+ asl(asıl) “nasıl” >> nasıl 26b/20

3.6.1.7. Ünlü Uyumu

Seslerin benzeşmesi durumu boğumlanma ile ilgili bir benzeşme türüdür. Eski Anadolu Türkçesinde ünlü uyumları kuvvetlidir. Benzeşmenin incelik-kalınlık ve düzlük-yuvarlaklık açısından iki niteliği mevcuttur. Batı Türkçesinde darlık-genişlik açısından sistemli bir ünlü uyumu bulunmamaktadır (Banguoğlu, 2004:79). Metinde ünlü uyumlarının özellikleri şu şekildedir:

3.6.1.7.1. İncelik-Kalınlık Bakımından

İncelik-kalınlık uyumu kelime köklerinde ve eklerde genel olarak tamdır. Metinde tespit edilen kalınlık-incelik uyumuna aykırı olan kelime ve ekler şunlardır:

3.6.1.7.1.1. Uyuma Aykırı Kelimeler

Türkçe kelimelerde iki örneği belirlenebilmiştir:

ınan- “inan-” > 23b/10, 71a/9 inandır- 57a/15

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde uyum dışında olan bazı kelimeler Hamza-nâme’de uyuma tabidir:

alma “elma” 13b/4 ana “anne” 94a/3

daḫı “dahi” 46a/2 ḳanġı “hangi” 36a/16

ḳanı “hani” 74a/18 ḳarındaş “kardeş” 31a/8

Metinde genel olarak asli şekillerini koruyan yabancı kökenli kelimeler bazı örneklerde kalınlık-incelik uyumuna uymuştur:

eşḳar(Ar.) > ʿaşḳar “aşkar” 8b/8 ḫāce(Far.) >> ḥoca “hoca” 47a/8

3.6.1.7.1.2. Uyuma Aykırı Ekler

{+ki} aitlik eki

Bugün olduğu gibi uyuma tabi olmayan “+ki” aitlik eki metnimizde sadece bir örnekte uyum dışında olduğu tespit edilmiştir:

bundaki 97a/5

{+(i)ken} zarf fiil eki

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde olduğu gibi metnimizde de birçok örnekte kalınlık-incelik uyumunu bozar:

otururken 66a/14 dolaşurken 69a/14

ṭururken 113a/2 yaturken 91b/17

yoġiken 79b/10

{+lIK} isimden isim yapma eki

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde alıntı kelimelerde ince ünlülü kelimelere kalın sıradan eklerin, kalın sıradan kelimelere ise ince sıradan eklerin getirilmesi incelik-kalınlık uyumunu bozmaktadır. Hamza-nâme’de bu konuyla ilgili iki örnek mevcuttur:

gustāhlik 36b/7 bī-raḥmligüŋ 37b/9

Alıntı bir kelimede ince sıradan bir ünlüden sonra “+lıḳ” kalın ünlülü şekli getirilmiştir:

sāḥirlıḳ 49b/4

{-yor} şimdiki zaman eki

“yorı-” fiili geniş zaman ekini alarak fiillere “-A/-I/-U” zarf fiil ekleriyle bağlanır. Bu fiil daha sonraki zamanlarda tamamen ekleşerek “-yor” biçimini almış ve

XV. yüzyıldan başlayarak şimdiki zamanı karşılayacak şekilde yaygınlaşmıştır (Bulak, 2017:247). Hamza-nâme'de üç kelimede yedi yerde kullanımı görülmüştür. İnce sıradan kelime tabanlarına eklenerek kalınlık-incelik uyumunu bozmuştur:

geçiriyor 17a/6 geliyor 4a/18 (5 yerde)

gidiyordum 87b/13

3.6.1.7.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından

Dudak uyumu diye tabir edilen düzlük-yuvarlaklık uyumu Türkçede kalınlık-incelik uyumuna göre daha zayıftır. Düzlük-yuvarlaklık uyumu dilin ilk devirlerinde gelişmemiş, modern Türkçe döneminde belirgin bir vaziyet almış ve geçerlilik kazanmıştır. Hem Eski Türkçede hem de günümüzde düz ünlülü kimi kelime ve eklerin Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlak ünlülü yazılmaları Eski Anadolu Türkçesi döneminin ses bilgisi özelliklerinden biri olarak değerlendirilir (Güven, 2005:67). Bir nedene bağlı olmadan yuvarlak ünlü taşıyan kelimelerin olması, G# fonemlerinin düşmesiyle oluşan yuvarlaklaşmalar ve dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlaklaşma gibi özellikler bu yuvarlaklaşmanın sebepleri olarak değerlendirilir.

3.6.1.7.2.1. Bir Nedene Bağlı Olmadan Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde görüldüğü gibi Hamza-nâme'de de bünyelerinde dudak ünsüzleri bulunmamasına veya başka bir sebeple yuvarlak ünlünün ortaya çıkmasını sağlayacak herhangi bir durum olmamasına rağmen kelime tabanlarında yuvarlak ünlü taşıyan kelimeler mevcuttur:

altun 56a/6 artuḳ 6a/3

ayruḳ "artık, başka" 7a/20 belür- 20a/11

eyü 40b/15 girü 3a/7

ḫatun 31b/8 ḳarşu 43a/2

Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlü taşıyan bazı kelimeler, metinde de hem yuvarlak hem de düz ünlülü biçimleriyle kullanılmaktadır:

artuḳ > artuḳ "artık" 6a/3 (14 yerde) ~ artıḳ 76b/9 (2 yerde)

berü > berü "beri" 20b/12 (8 yerde) ~ beri 110b/13 (1 yerde)

edgülüg >> eyülik "iyilik" 79b/9 (4 yerde)~ eyilik 55a/8 (1 yerde)

ḳayġuḳ >> ḳayuḳ "kayık" 29a/7 (4 yerde) ~ ḳayıḳ 30b/15 (1 yerde)

kentü > kendü "kendi" 57b/16 (141 yerde) ~ kendi 11b/20

ḳoltuḳ ~ ḳoltıḳ > ḳoltuḳ 69a/19 ~ ḳoltıḳ 14a/17 (29 yerde)

telü > delü "deli" 27a/5 (10 yerde) ~ deli 27a/10 (4 yerde)

Eski Türkçede düz ünlülü olarak kullanılan dudak uyumunu sağlayan bir kelime metinde hem düz hem yuvarlak ünlülü biçimleriyle kullanılmaktadır:

yavrı > yavru 18b/4 (4 yerde) ~ yavrı "yavru" 19b/5 (2 yerde)

Eski Anadolu Türkçesinde yön ekinin başındaki /G/ seslerinin yutulmasıyla ortaya çıkan bazı kelimeler metnimizde dudak uyumunu bozmuştur:

içgerü > içerü 23b/12 ilgerü > ilerü 24a/17

yoḳġaru >> yuḳaru 14b/8

Altı kelimede ünlülerin asıl şekilleri yuvarlak olmasına rağmen metinde bu kelimeler düz ünlülü kullanıldığından dudak uyumunu bozmuştur:

ḳuruġ "kuru" >> ḳurı 36b/9 (1 yerde)

kümüş >> gimüş "gümüş" 11b/10 (1 yerde)

ortu ~ ordu >> ordı "ordu" 81a/8 (3 yerde)

ötrü ~ ötürü >> ötüri "ötürü" 95b/16 (4 yerde)

üçün >> içün "için" 58a/21 (29 yerde)

ṭoġru >> doġrı "doğru" 87a/4 (1 yerde) ~ ṭoġrı "doğru" 35a/15 (5 yerde)

3.6.1.7.2.2. /-G/ Fonemlerinin Düşmesi Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler

Eski Türkçedeki birden çok hecesi bulunan kelimelerin sonundaki /G/ sesinin düşmesi sonucu kendinden önceki ünlüler yuvarlaklaşmıştır. Birden fazla kelimede düzlük-yuvarlaklık uyumuna ters olan bu durumun, /G/ seslerinin düşmesi sonunda, kendilerinden önceki ünlüyü uzattıkları, sonra da ünlü uyumunun güçlenmesinden ötürü bu yuvarlak izlerini de yitirmiş oldukları görülür (Arat,1992:109). Buna ek olarak bu olayın düşmekten öte bir kaynaşma niteliği taşıdığı ve bu biçimde yuvarlak ünlü barındıran bu kelimelerden bazılarında yuvarlaklaşmaya /G/ sesinin düşmesi kadar "b, m, p, v" dudak ünsüzlerinin sebep olabileceği iddia edilmiştir (Timurtaş, 1994:28). Tüm bu fikirlere rağmen bunları teyit edecek kesin örnekler bulunmamaktadır. Bu ses olayının metnimizdeki örnekleri şunlardır:

yarıġ > yaru "yarı" 35b/13 ~ yarı 35b/13

yazıġ > yazuḳ "yazık" 78a/18 ~ yazıḳ 56b/16

Bazı kelimelerde /-G/ ünsüzleri düşmüş olmasına rağmen önündeki düz ünlüyü yuvarlaklaştırmamış, düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozmamıştır:

açıġ >> acı "acı, sert, keskin" 67a/6

aġrıġ >> aġrı "ağrı" 17b/6

ellig >> elli “elli” 83b/1

tirig >> diri “diri, canlı” 70b/1

ḳatıġ >> ḳatı “katı, çok, pek çok” 46b/17

yazıġ >> yazı “yazı” 29b/8

3.6.1.7.2.3. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler

ḳapıġ >> ḳapu “kapı” 27b/14 (47 yerde)

ḳavış- >> ḳavuş- 95b/5 (1 yerde)

ṭapıg > ṭapu “ṭapu, hürmet” 14a/6 (1 yerde)

yabız >> yavuz “kötü, fena” 61a/8 (31 yerde)

temir >> dimür “demir” (1 yerde) 16a/19 ~ timür “demir” 34b/10 (4 yerde)

3.6.1.7.2.4. Eklerde Yuvarlaklaşma

Eski Türkçeden bu yana Türkçede yuvarlak ünlülü ekler bulunmaktadır. Türkçedeki dudak uyumunun, Eski ve Orta Türkçe devirlerinde daha kurallaşmadığı düşünülürse tarihî metinlerde dudak uyumunun olmaması olağan karşılanır. Bugün dahi Türk lehçelerinde bazı eklerin yalnız dar düz, bazı eklerin yalnız dar yuvarlak gibi gelmesi gibi sebeplerle Türkçedekine benzer bir dudak uyumunun olmadığı bir gerçektir (Savran, 2018:90). Eski Anadolu Türkçesinde genel olarak bozuk olan düzlük-yuvarlaklık uyumu Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde bir süre devam etmiş, 18. yüzyılın sonlarında tam olarak uyum sağlanmıştır (Develi, 1995:62). Hamza-nâme’de ekler açısından ikililik görülmektedir. Aynı ekte dudak uyumuna bağlı örnekler görülebilirken uyum dışında kalan örneklerler de mevcuttur. Yuvarlak ünlülü ekleri, ünlüsü aslında yuvarlak olan ekler ve ünlüsü sonradan yuvarlaklaşmış ekler şeklinde metinde iki başlıkla değerlendirilmiştir:

3.6.1.7.2.4.1. Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olan Ekler

{-dUK+} ~ {-dIK+} sıfat fiil eki

{-dUK+} sıfat fiil eki, Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinin her iki döneminde yuvarlak olarak kullanılmıştır. Metinde ise düz ve yuvarlak ünlülü olarak tespit edilmiştir. Hatta Eski Anadolu Türkçesinde karakteristik olarak yuvarlak ünlü barındıran eklerin aksine düz ünlülü örneklerine daha fazla tesadüf edilmiştir:

-dUK+:

bildügin 12a/21	eyledükden 46a/21
geldügin 83a/12	geldügiŋ 23a/2
ḳonduġı 17a/10	olınduḳdan 14a/19

-dIK+:

gördigi 61b/18 duydığı 66b/10

düşdigin 69b/9 oldığına 20a/22

umdığumdan 102b/5 urdığın 83b/1

{+dUr} ~ {+dIr} bildirme eki

Eski Türkçeden beri yuvarlak olan bildirme eki, metnimizde düz ve yuvarlak ünlülü biçimlerde çok fazla örnekte tespit edilmiştir.

+dUr:

aŋadur 98a/4 babasıdur 108a/9

benümdür 19a/9 gerekdür 31b/16

kimsedür 34a/18 ḳurdıdur 106b/8

nedür 24b/11 ḳandadur 17b/10

+dIr:

"+dIr" bildirme eki 275 kelimede düz ünlülü olarak kullanılmıştır. Birçok örnekte dudak uyumunu bozmuştur.

budır 57b/6 cāzūdır 50a/17

dostumdır 70a/16 ġurūrdır 72a/5

gündir 40b/8 küçükdir 34a/20

oldır 79a/2 yoḳdır 60b/13

Bildirme ekinin aynı kelimelerde hem yuvarlak hem düz ünlülü örnekleri vardır:

almaḳdur 106a/1 ~ almaḳdır 38a/10

budur 63b/7 ~ budır 57b/6

ḳandadur 31a/1 ~ ḳandadır 31a/19

yoḳdur 19b/20 ~ yoḳdır 82b/1

{-DUr} ~ {-dIr} geçişli-ettirgenlik eki

Bildirme ekinde olduğu gibi ekin düz ve yuvarlak ünlülü örnekleri mevcuttur. Ekin düz ünlülü örnekleri daha fazladır:

-dUr:

Dudak uyumunu bozan sadece 2 örneği mevcuttur:

aldur- 53b/13 yetür- "yedir-" 72a/6

Eski Türkçedeki "keltür-" fiilinden gelişen yuvarlak ünlülü "getür-" fiili, metnimizde 188 yerde geçmektedir:

getür- 26a/20, 44b/16, 56b/5

-dIr:

doldır- 23a/19 döndir- 95b/10

ḳondır- 71a/8 öldir- 22b/12

unutdır- 94b/12

{-Ur-} ~ {-ir-} geçişli-ettirgenlik eki

Eski Türkçe dönemindeki gibi ekin ünlüsü yuvarlaktır fakat metnimizde düz ünlü örnekleri de mevcuttur:

-Ur-:

artur- 80a/2 geçür- 63b/5

geyür- 23a/3 ḳaçur- 25b/16

yatur- 15b/3 ṣıçur- 27b/4

-ir-

Düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozan iki örnek tespit edilmiştir:

düşir- 35b/8 ṭoġır- 80b/12

{-sUn} ~ {-sIn} emir 3. şahıs ekleri

"-zUn, -sUn, çUn, -zU, -sU, -sUnI" şekilleriyle Eski Türkçeden beri kullanılan emir 3. şahıs ekleri Batı Türkçesine "-sUn" şeklinde geçmiştir. Metnimizde "-sUn" ve "-sIn" biçimlerinin her ikisi de bulunmaktadır. Ancak ekin yuvarlak ünlülü eskicil şekli metinde karakteristik özellik göstermektedir. Çokça örneği vardır:

-sUn:

aramasunlar 9a/10 bilsünler 33b/2

diŋlesün 8b/3 girsün 47a/10

gitsünler 81a/7 incinmesün 89b/7

ḳalmasun 39b/9 olmasun 26a/14

varsunlar 15a/9 virsün 8a/14

-sIn:

Sadece 9 kelimede tespit edilmiştir. Damak uyumunu bozan iki kelime bulunmaktadır:

sürsin 14a/4 ursın 21a/20

{-mur} fiilden isim yapma eki

Eski Türkçeden beri ünlüsü yuvarlak olan ekin tek örneği tespit edilmiştir:

yaġmur 46b/15

{-yor} şimdiki zaman eki

Eski Anadolu Türkçesinde “yorı-” fiilinin ekleşerek “-yor” hâlini almasıyla kullanılan şimdiki zaman eki metnimizde görülen örneklerin tamamında dudak uyumunu bozmuştur:

geçiriyor 17a/6 geliyor 4a/18 (5 yerde)

gidiyordum 87b/13

3.6.1.7.2.4.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler

{+(U)m} ~ {+(I)m}; {+(I)mUz} ~ {+(U)m(U)z} ~ {+umız} ~ {+(i)miz} 1. şahıs iyelik ekleri

Eski Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı olan 1. şahıs iyelik ekleri, Eski Anadolu Türkçesinde /m/ dudak ünsüzünün etkisiyle devamlı yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Hamza-nâme’de genel olarak yuvarlak ünlülü örnekleri görülse de düz ünlülü örnekleri de mevcuttur:

1. teklik şahıs iyelik eki:

+(U)m:

başum 51b/1 beglerüm 14b/12

dīnüm 86b/16 elüm 88a/7

ḳarındaşum 31a/10 ḳulaġum 57b/2

+(I)m:

Dudak uyumunu bozan birkaç kelime tespit edilmiştir:

gücime 73b/12 öŋime 87b/13

vücūdıma 3a/2 yüzime 59a/13

1. çokluk şahıs iyelik ekleri:

+ImUz:

70 kelimede örnekleri mevcuttur:

beglerimüz 109b/8 birimüze 112b/9

diyārımuz 2a/3 işimüz 45a/17

ḳanġımuz 42a/13 yolımuzdan 55b/12

+(U)m(U)z:

Dudak uyumunu bozmayan iki kelimede tespit edilmiştir:

öŋümüz 4a/1, 4a/3, 21b/18 köyümüz 28b/15

ṣoyumuzda 75a/1

+umız:

Bir kelimede tespit edilmiştir:

yolumıza 3b/21, 14b/7

+(i)miz:

Sınırlı kullanımı mevcuttur. Bir örnekte dudak uyumunu bozmuştur:

birimiz 11b/14 kendümiz 51a/7

maʿrekelerimiz 97a/18 dīniyyemiz 80b/15

{+(U)ŋ} ~ {+(I)ŋ} ~ {+(U)n} ~ {+(I)n}; {+(I)ŋUz} ~ {+(I)nUz} ~ {+(I)nIz} 2. şahıs iyelik ekleri

Eski Anadolu Türkçesi döneminde, 1. şahıs iyelik eklerine örnekseme yoluyla yuvarlaklaşmıştır. Metnimizde genel olarak yuvarlak ünlülü örnekler bulunmaktadır. Bunun yanında düz ünlülü örneklere de rastlanmıştır. Ayrıca sınırlı da olsa ekin /n/'li biçimleriyle kullanıldığı kelimeler tespit edilmiştir:

2. teklik şahıs iyelik eki:

+(U)ŋ:

ḫālüŋi 7a/14 ḫamaluŋ 35b/10

meydānuŋı 105/1 murāduŋ 19b/17

rikābuŋa 40b/12 yanuŋa 6a/5

+(I)ŋ:

gözüŋ 43a/9 sözüŋe 32a/1

+(U)n:

didigün 44a/19 eyledigün 49b/2

şākirdün 114a/15 pederünle 104b/12

+(I)n:

sözini 6b/13 vücūdını 3a/5

2. çokluk şahıs iyelik eki:

+(I)ŋUz:

aḳlıŋuz 28a/12 efendiŋüz 31a/3

eliŋüzden 52a/6 iḥsānıŋuz 47a/5

kendüŋüze 111b/10 ṣularıŋuzı 27a/12

+(I)nUz:

ʿırżınuz murādınuz 28b/12

oldıġınuzı 65a/17

+(I)nIz:

ardınızdan 22b/22 eylediginiz 19b/18

ṣuyınızı 24a/15 ṣaçınıza 24a/16

yanınıza 52a/13 taḫtınızda 96a/5

{+(n)Uŋ} ~ {+(n)In} ~ {+ün} tamlayan eki

Eski Türkçede sadece yuvarlak ünlüye sahip bir köke geldiğinde yuvarlak olan tamlayan eki, Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlak ünlülü olarak görülmüştür. Metnimizde de yuvarlak ünlülü olarak kullanılmasına karşın birkaç kelimede düz ünlülü örnekler bulunmaktadır:

+(n)Uŋ:

aġaçlaruŋ 17b/19	anuŋ 4a/5
dizinüŋ 50a/3	kimüŋ 20b/7
leşkerüŋ 38b/4	anlaruŋ 84b/20

+In:

ḳuşın 108b/18	senin 97a/15
Ḳābūsın 77b/14	tozın 50a/4

+ün:

Sadece 1 örnekte mevcuttur:

cengün 13a/16

{+lU} ~ {+li} isimden isim yapma eki

Eski Anadolu Türkçesi döneminde /-G/ ünsüzleri erirken ekin ünlüsünün yuvarlaklaşması sonucu ek sürekli olarak yuvarlak ünlülü olarak görülür (Gülsevin, 2011:118). Hamza-nâme'de bir örnek dışında yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

+lU:

atlu 56a/5	ḳanlu 43a/14
lezzetlü 43b/7	yāralu 85a/9

+li:

Bir örnekte görülmüştür:

köyli 64b/4

{+süz} ~ {+sIz} isimden isim yapma ekleri

"+lU" ekinin olumsuz şekli olan ek, metinde sadece yuvarlak ünlülü olarak iki örnekte kullanılmış, dört örnekte ise düz ünlülü biçimiyle kullanılmıştır:

+süz:

dinsüz 92a/10	sensüz 11a/11

+sız:

gözsiz 37a/13	ṣāḥibsiz 11b/14
sensiz 84b/9	ṣusız 8b/21

{-dUm} ~ {-dIm} 1. teklik şahıs görülen geçmiş zaman eki

Eski Türkçe devrinde düz ünlülü olarak karşımıza çıkan bu ek, Eski Anadolu Türkçesi devrinde /m/ ünsünün etkilemesi sonucu yuvarlaklaşmıştır. Metinde genel olarak yuvarlak olan bu ekin nadiren görülen düz ünlülü örnekleri de mevcuttur:

-dUm:

açdum 30b/9 eyledüm 19b/4

geldüm 99a/2 ḳırdum 33b/18

ışmarladum 18a/11 ögrendüm 71a/6

ṣıġındum 21b/3 virdüm 40b/1

-dIm:

aradım 79a/7 geldim 7b/6

getürdim 65b/20 gördim 55a/3

{-dUŋ} ~ {-dIŋ} ~ {-dIn} ~ {-dün} 2. teklik şahıs görülen geçmiş zaman eki

Metinde genel olarak yuvarlak ünlülü görülen 2. teklik şahıs görülen geçmiş zaman ekinin düz ünlülü örnekleri sınırlıdır:

-dUŋ:

başladuŋ 13b/2 beŋzetdüŋ 104b/7

bildüŋ 37b/15 irişdüŋ 19b/1

ḳaçduŋ 19b/6 kesdirdüŋ 12a/17

olmaduŋ 101b/2 yetişdüŋ 79b/10

-dIŋ:

Üç örneği vardır:

eylediŋ 12a/13 gördiŋ 68a/1

olamazdıŋ 63a/3

-dün:

Beş kelimede tespit edilmiştir:

begenmedün 100b/1 eyledün 68a/4

gördün 42a/2, 51a/2 işitmedün 74b/10

çevirdün 51b/15

-dIn:

Dört kelimede mevcuttur:

döndin 27b/15 oldın 95a/11

sökdin 19a/12 urdın 13a/17

{-dUK} ~ {-dIK} 1. çokluk şahıs görülen geçmiş zaman eki

Eski Türkçe döneminde uyuma bağlıdır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise devamlı yuvarlak ünlülü biçimdedir. Hamza-nâme'de 25 yerde yuvarlak ünlülü, beş yerde ise düz ünlülü tespit edilmiştir.

-dUK:

ayrılduḳ 97b/9
bilmedük 108a/11
eyledük 15a/19
incitdük 17b/15
olmaduḳ 95a/16

-dIK:

ayrıldıḳ 26a/15
bulmadıḳ 65b/20
idik 11a/3
ḳaldıḳ 78a/10
olamadıḳ 40b/9

{-(y)Up} zarf fiil eki

Eski Türkçe döneminde kullanılan -(I$_4$)p morfemi, Eski Anadolu Türkçesi döneminde /p/ dudak ünsüzünün yuvarlaklaştırma etkisiyle önündeki yardımcı ünlüyü yuvarlaklaştırmış ve {-(y)Up} şekline getirmiştir.

Hamza-nâme'de en karakteristik eklerinden olan bu zarf fiil eki devamlı olarak yuvarlak ünlülü örneklere sahiptir:

begenüp 61b/17
çeküp 92b/5
diyüp 36b/20
eyleyüp 42b/17
getürüp 85a/15
görüp 67a/16
gürleyüp 50b/10
ḳapup 81a/14
ṣormayup 61b/18
ṭurup 20b/15
virüp 99a/8
yarup 72a/10

{-dUKcA} zarf fiil eki

"-dUKcA" zarf fiili ekinin örnekleri sınırlıdır. Uyumu bozan altı örneği vardır:

başduḳca 80a/19
çalduḳca 46b/6
gitdükce 82a/12
ḥayḳırduḳca 86a/1
ḳırduḳca 27b/18
ḳırılduḳca 33b/18

{-dUKdA} zarf fiil eki

/-dUk/ sıfat fiil eki ile /-dA/ bulunma durumu ekinin birleşmesinden oluşmuştur (Özkan, 2009:153). Metnimizde en karakteristik zarf fiil eklerindendir. Bolca örneği mevcuttur:

alduḳda 67a/6
didükde 15a/10
geldükde 22b/15
girdükde 91a/13

ḥayḳırduḳda 90b/19 silkindükde 79a/18

virdükde 47b/11 yüridükde 27a/18

{-dIŋUz} 2. çokluk şahıs görülen geçmiş zaman eki

Eski Anadolu Türkçesi devrinde yuvarlak ünlüye sahip olan bu ek, metnimizde görülen geçmiş zaman eki düz ünlülü biçimde, şahıs eki ise yuvarlak ünlülü biçimde kullanılmıştır. 27 kelimede mevcuttur:

aldıŋuz 104a/10 bağladıŋuz 24a/13

geldiŋüz 38a/3 gördiŋüz 26b/5

oldıŋuz 78a/20 söylediŋüz 11b/11

{+Uz} ~ {+Iz} 1. çokluk şahıs eki

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlak ünlülü olarak kullanılan bu ek, eserde yuvarlak ve düz ünlülü örneklere sahiptir:

+Uz:

buluşuruz 38a/18 görüşürüz 80a/7

olmayuz 56b/1 bilmeyüz 54b/8

+Iz:

barışurız 92b/13 bilmeziz 28b/16

görişiriz 7b/11 ḳırmazız 4b/1

{+Uz} ~ {+Iz} 1. çokluk şahıs bildirme eki

1. çokluk şahıs eki gibi bu ekin de ünlüsü Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlaktır. Metinde yuvarlak ve düz ünlülü örnekleri vardır:

+Uz:

aşaġı mıyuz 23b/4 oġlanıyuz 114a/12

serʿ askeriyüz 100b/18

+Iz:

ḥāẓırız 85a/13 ḳarındaşız 63b/14

müsāfiriz 36b/9

{+vUz} 1. çokluk şahıs eki

Çokluk 1. şahsın /-vUz/ eki "b-v" değişmesiyle "biz" biçimininden ortaya çıkmıştır. Ünlüsü ise /v/ sesi ile yuvarlaklaşmıştır (Ergin, 1984:285). Dokuz kelimede örnekleri belirlenmiştir:

alavuz 63a/9 buluşavuz 36a/13

görevüz 64a/19 ḳoyavuz 75a/17

olavuz 59a/4 yanavuz 11b/11

{-(y)AlUm} ~ {-alım} 1. çokluk şahıs istek eki

Eski Türkçe devrinde {-AlIm} şeklinde olan bu şahıs eki, Eski Anadolu Türkçesi devrinde /m/ dudak ünsüzünün tesiriyle yuvarlaklaşmıştır. Metinde bir örnek dışında yuvarlak ünlülüdür:

-(y)AlUm:

idelüm 72a/14 keselüm 27a/3

olalum 95b/7 ṭaşıyalum 72a/19

varalum 5a/13 virelüm 77a/5

-alım:

s̱ataşalım 5b/2

{-(U)ŋ} ~ {-ıŋuz} 2. çokluk şahıs eki emir eki

-(U)ŋ

bıraġuŋ 32b/7 getürüŋ 66b/16

görüŋ 83a/2 idüŋ 61b/20

-ıŋuz:

ṭutıŋuz 61b/19

{-Ur} ~ {Ir} geniş zaman eki

Eski Türkçede geniş zaman eki, genel olarak /-Ur/, seyrek olarak /-Ar/ ve /-Ir/; fiil tabanının ünlü ile bitmesi durumunda /-yUr/, seyrek olarak ise /-r/ biçimindedir (Gabain, 2007:80). Eski Anadolu Türkçesinde yaygın olarak /-Ur/ şeklinde görülür. Metnimizde genel olarak yuvarlak ünlülü örneklerine daha çok rastlansa da düz ünlülü örnekleri de mevcuttur. Aynı kelimede ikili biçimler bulunmaktadır:

-Ur:

dolaşur 46a/8 geçinürler 40a/1

gelür 46b/14 ḳalur 6a/5

ṣıġınur 87b/18 s̱öyleşürler 26a/17

-Ir:

gönderirsiŋ 48b/2 görişiriz 7b/11

gösterir 63b/15 incidir 17b/16

uġurladırsın 73a/5 varır 84b/15

{-(y)U} ~ {-(y)I} zarf fiil eki

Daha çok kurallı birleşik fiillerin bulunduğu yerde örneklerine tesadüf edilmiştir. Hem yuvarlak hem de düz ünlülü örnekleri vardır:

-(y)U:

arayu 27b/19 ḳayu 112a/14

ḳoyu 15b/3 yüriyü 80b/11

-(y)I:

alı 86b/11 gidi 73b/15

ṣalı 15b/9 yörüyi 93b/17

{-U} ~ {-I} fiilden isim yapma eki

Eski Türkçede /-G/ fiilden isim yapan ekin Batı Türkçesi devresinde düşmesi ve yardımcı sesin fiilden isim yapan ek hâline gelmesiyle ortaya çıkmıştır. Metinde ekler, düz ve yuvarlak ünlülü olarak görülmüştür:

-U:

ḳapu 27b/14 ḳoḫu 90a/17

ḳorḳu 66a/13 ölü 54a/14

yaru 35b/13

-I:

diri 70b/1 yazı 29b/8

{-(U)K} ~ {-(ı)ḳ} fiilden isim yapma eki

Eski Türkçede bu fiilden isim yapan ekin ünlüsü yuvarlaktır. Eski Anadolu Türkçesinde de böyle devam etmiştir. Metinde düz ünlüye sahip sadece bir örnek tespit edilmiştir:

-(U)K:

artuḳ 6a/3 ayruḳ 7a/20

bölük 114a/7 büyük 50a/17

yürük 84b/1

-(ı)ḳ:

artıḳ 76b/9

{-üpdür} ~ {-updır} 3. çokluk şahıs öğrenilen geçmiş zaman

{-(y)Up} zarf fiil eki ile "dur(ur)" bildirme biçiminin birlikte kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Günümüz yazı dilinde var olmayan bu şekil, Türkiye Türkçesinde "-mIş+kişi" veya "-mIştIr" biçiminde karşılanmaktadır (Gülsevin, 2011:83). Üç örnekte tespit edilmiştir:

çeküpdür 105b/4 eyleyüpdür 3b/6

olupdır 85a/1

{-ür} fiilden isim yapma eki

Tek yerde görülmüş, dudak uyumunu bozmuştur:

gelür “gelir” 114b/2

3.6.1.7.2.4.3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler

Düzlük yuvarlaklık uyumunun bozulması ile ilgili örneklerin bir bölümü Eski Anadolu Türkçesinde bünyesinde düz ünlü taşıyan eklerle ilgilidir. Düz ünlülü eklerin çoğu Eski Türkçe devresindeki düz biçimlerini korurlar. Ancak bunlar çok fazla değildir. Bazı ekler, devamlı bir biçimde düz ünlü bulundurmakta ve dudak uyumuna aykırı bir durum teşkil etmektedir.

{+(y)I} belirtme hâli eki

Eski Türkçeden beri düz ünlülü olarak kullanılan yükleme hâli eki, metnimizde düz ünlülü özelliğini korumuştur.

beni 58b/18 boynuyı 90b/2

ḳapuyı 21a/13 kendüyi 85a/15

laʿīni 48a/4 ṣuyı 58a/10

{+(s)I(n)} ~ {+(s)U(n)} ~ {+yı(n)} 3. teklik şahıs iyelik eki

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde düz ünlüye sahip 3. teklik şahıs eki, metnimizde çoğunlukla bu özelliğini korumaktadır. Bunun yanında birkaç yuvarlak ünlülü örnek mevcuttur:

+I:

ḳolı 13b/4 yolı 15a/16

gürzi 101a/11 omuzı 84a/13

tüyi 73a/2

+In:

ʿamūdın 16a/15 boynın 104a/2

gürzin 25b/13 öŋin 55b/10

yüzin 101a/18

+Iŋ:

ʿalemdārıŋ 70a/3 ḳanıŋ 74b/11

kendüsiŋ 98b/9 oldığıŋ 70a/10

+sI:

dolusı 60b/12 gögsi 17b/5

ölüsi 83a/16 ḳoḫusı 90/17

+sIn+:

ḳapusın 96b/12 kendüsin 68b/16

nāmesin 60b/6 nidāsın 66a/19

+(s)U:

oḳu 83b/1 ḳolu 19a/10

oġlu 31a/16

+Un+:

gözün 55a/1 içün “iç” 8a/19

şuçun 19b/10 yüzün 83a/9

+üŋ+:

bendüŋ 78b/1 ḥālüŋ 70a/14

+yı:

ṣuyı 58/10

+yın+:

ṣuyın 24a/19

{mI} soru eki

Türk dilinin hemen hemen her döneminde düz ünlülü olarak kullanılmıştır. Metinde sadece düz ünlülü örnekleri vardır:

anlar mı 33a/19 cāzū mıdur 49a/1

ḥaṭā mı 20a/9 ḳalur mı 6a/5

oynamaġa mı 89b/14 siz misiz 104a/12

{+CI} isimden isim yapma eki

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinin her ikisinde düz ünlüye sahip bu ek, düz ünlülü özelliğini metnimizde de sürdürmektedir:

daʿvācı 63a/15 feryādcı 15b/21

ṣurnacı 46b/13

{+lIK} ~ {+luḳ} isimden isim yapma eki

Eski Türkçe döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı olan bu ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde genellikle düz ünlülü olmasının yanında uyumu bağlı olarak görülen örnekleri de mevcuttur (Gülsevin, 2011:117-118). Hamza-nâme’de ise bir örnek dışında düz ünlülü örnekleri mevcuttur:

+lIK:

çoḳlıġıŋ 4b/11 dostlıġı 60a/13

günlik 13a/11 ḳullıġum 66a/

ortalıġı 52b/7 uyurlıġa 9a/20

yavuzlıḳ 112b/9

+luḳ:

ḳulluḳa 3a/18

{+(I)ncI} ~ {+ünci} isimden isim yapma eki

Sayı isimlerine gelerek derecelendirme sıfatı yapan ekin yardımcı ünlüsü de tek örnek dışında düz ünlülü olarak tespit edilmiştir:

+(I)ncI:

birinci 17b/12 dördinci 14b/3

sekizinci 32a/5 on altıncı 8b/12

on ikinci 94b/5 üçinci 29/4

+ünci:

üçünci 29a/4

{-Il-} ~ {-Ul-} fiilden fiil yapım eki

Yardımcı ünlüsü Eski Türkçe döneminde dudak uyumuna tabi olan ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde çoğunlukla düzdür. Metnimizde düz ve yuvarlak ünlülü olarak görülür. Aynı kelimede alternanslı kullanım söz konusudur:

-Il-:

aŋıl- 99a/13 bozıl- 52b/4

dökil- 77b/6 durıl- 106a/9

ḳatıl- 53b/15 ṣaçıl- 93b/9

urıl- 25a/22

-Ul:

sürül- 111b/1 urul- 62a/13

yorul- 85a/12

{-(I)n-} ~ {-(U)n-} fiilden fiil yapma eki

Eski Türkçe döneminde dudak uyumuna bağlı olan bu ekin ünlüsü, Eski Anadolu Türkçesi döneminde düzdür. Metinde genellikle düz ünlülü eğilimindedir. Ancak ekin ünlüsünün dar-yuvarlak olduğu örnekler de vardır:

-In-:

bulın- 35a/17 geyin- 64a/3

görin- 69b/20 olın- 1b/1

ṣoyın- 44b/1

-Un-:

bulun- 40a/20 doḳun-12b/20

dögün- 15b/14 geyün- 34b/9

ṣoyun- 9a/12

{-(I)ş-} ~ {-(U)ş-} fiilden fiil yapma eki

Eski Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı olan bu ek, Eski Anadolu Türkçesi devrinde genellikle düz ünlülü olarak görülür. Metinde düz ünlülü örnekleri daha fazla görülürken yuvarlak ünlülü örnekleri sınırlıdır:

-Iş-:

bulış- 97a/17 çaġrış- 55b/17

göriş- 7b/11 güliş- 27a/7

segirdiş- 81b/18 ṣorış- 3b/13

-Uş-:

buluş- 95b/16 ḳuçuş- 113a/1

öpüş- 31b/2 ṭutuş- 20b/9

{-dI} ~ {-du}; {-dIlAr} 3. şahıs görülen geçmiş zaman eki

Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi devirlerinde görülen geçmiş zamanın 3. şahıs ekleri daima düzdür. Metinde iki yerde geçen "oldu" kelimesi ile "gördü" kelimesi dışında kelimelere gelen ekler daima düzdür.

-dI:

buyurdı 51b/3 döndi 12a/4

düşdi 7a/20 ḳondı 34a/6

oldı 50a/11 ṭurdı 50b/20

ṭutdı 8b/9 urdı 99a/7

-du:

gördü 9a/7 oldu 8a/10, 10b/20

-dIlAr:

durdılar 100b/7 düşdiler 95b/9

düşürdiler 36a/5 gördiler 38b/4

ḳodılar 51b/4 ḳurdılar 105b/11

oldılar 41a/17 üşdiler 37b/11

{-mIş} öğrenilen geçmiş zaman eki

Eski Anadolu Türkçesi devrinde devamlı düz-dar biçimiyle kullanılan bu ek, çalışmamızda da bu biçimiyle tespit edilmiştir:

bulmış 59a/12 getürmiş 67a/4

görmiş 59a/17 görmişler 74a/15

ḳomış 43a/21 ḳurmışlar 30a/6

olmış 65a/11 oturmışlar 73b/9

{+sIn} 2. teklik şahıs bildirme eki

Sadece düz ünlü barındıran örneklere sahiptir:

ʿayyār mısın 74b/3 diregisin 42b/20

ḳandasın 42b/7 ḳanlumsın 43a/14

kimsesin 37b/15 şākirdümsin 97b/15

{-AyIn} ~ {-In} 1. teklik şahıs eki

İstek kipi ve geniş zamanın çekiminde görülen bu ekin ünlüsü, metnimizde düz-dar ünlülü olarak görülür:

-AyIn:

alayın 96a/12 bildireyin 25a/14

bineyin 113b/13 göreyin 95b/2

ḳalḳayın 67a/13 varayın 89a/13

-In:

gezerin 38a/12 ḳorḳarın 98a/3

ḳorḳman 20a/14

{-sIn} ~ {-sun} ~ {-sIŋ} 2. teklik şahıs eki

Metinde bir örnek dışında düz ünlülü olarak kullanılmıştır. Bunun dışında birkaç sınırlı örnekte ekin ünlüsü damak n'li olarak tespit edilmiştir:

-sIn:

aŋılursın 99a/13 bilürsin 7b/3

getüresin 41b/8 görürsin 32a/1

idesin 34b/5 ḳomışsın 43a/21

olmışsın 106a/13 olursın 21b/13

-sUn:

olursun 10a/5

-sIŋ:

baḳarsıŋ 46b/8 dağıdasıŋ 44b/12

dilemişsiŋ 65b/14 göresiŋ 75a/3

görirsiŋ 1b/4 olasıŋ 40a/20

olmışsıŋ 65b/11 yıḳasıŋ 44b/12

{-sIz} 2. çokluk şahıs eki

Eski Anadolu Türkçesi döneminde {-sIz} şeklinde görülür (Ergin, 1984:285). Metindeki en karakteristik eklerdendir. Sadece düz ünlülü örneklere sahip ekin bolca örneği bulunmaktadır:

bulasız 31a/11 degüresiz 11a/16

getüresiz 90a/11 kapasız 68a/13

olursız 74a/6 şöyleşürsiz 97a/14

uyursız 74a/6 yoḳlayasız 68a/12

{-sIz} 2. çokluk şahıs bildirme eki

Eski Anadolu Türkçesi döneminde 2. çokluk şahıs bildirme eki düz ünlülüdür (Ergin, 1984:285). Metindeki örnekleri de sadece düz ünlülüdür:

eyüsiz 87a/1 ḳādirsiz 52b/6

kimsiz 104a/9 kimlersiz 55b/5

siz misiz 64b/15

{-mIş} sıfat fiil eki

Öğrenilen geçmiş zaman ekinde de tespit edildiği gibi sadece düz ünlülü örneklere sahiptir:

almış 9a/5 itmiş 19b/19

olmış 40a/3 sürilmiş 13a/12

{-IncA} zarf fiil eki

Eski Türkçe devrinin {-gInçA} zarf fiilindeki ses değişiklikleri ile oluşan söz konusu bu ek, metinde sadece düz ünlülü olarak belirlenmiştir (Korkmaz, 2009:1004):

dönince 62b/11 görince 28a/7

ḳonınca 36b/1 olınca 8a/20

oturınca 59b/10 sürince 7a/6

urınca 29a/15 yürüyince 27b/14

{-i} fiilden fiil yapma eki

Sınırlı örnekleri bulunan bir ektir. Dudak uyumunu bozan bir örneği tespit edilmiştir:

süri- 58b/1

{+di} isimden isim yapma eki

Sadece yansıma kökenli kelimelerde kullanılan {+di} eki, Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde sadece {+dI} şeklinde kullanılırdı (Ergin, 1984:194). Metnimizde düz ünlülü şekliyle kullanılmış ve iki kelimede düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozmuştur:

gürüldi 78b/10 kütürdi 64a/13

{-IcAK} zarf fiil eki

Birleşik zarf fiil eki olarak kabul edilir. Metinde bir kelimede dudak uyumunu bozmuştur:

olıcaḳ 28b/6

3.6.2. Ünsüzler

3.6.2.1. Ünsüz Değişmeleri

3.6.2.1.1. Tabanlarda Ünsüz Değişmeleri

3.6.2.1.1.1. Türkçe Kelimelerde Ünsüz Değişmeleri

####### 3.6.2.1.1.1.1. Ötümlüleşme

Ötümlüleşme, ötümsüz veya gürültüsüz ünsüzün ses yolunu genişleterek çıkarılan eş sesleri olan ötümlü veya gürültülü ünsüzlere dönüştürme hadisesidir (Karaağaç, 2018:91). Eski Türkçeden bu tarafa iki ünlü arasında bulunan ötümsüz ünsüzler ötümlüleşme eğilimindedir. Özellikle bu ses hadisesi ekleşme durumunda daha çok ortaya çıkar. Kelime çekimi veya üretimi esnasında kelimenin sonunda veya ekin başında bulunan ünsüz ötümlüleşebilir.

######## 3.6.2.1.1.1.1.1. Kelime Başında Ötümlüleşme

/t-/ > /d-/

Eski Türkçede kelime /d/ sesi ile başlamaz. Kelime başındaki ince sıradan /t/ sesi ile kalın sıradan bazı /t/ sesi, Batı Türkçesinde değişime uğramış, /d/ olmuştur. Bu değişim saha ve zaman açısından karma bir seyir izlemektedir. Eski Anadolu Türkçesinde bir taraftan /t/ sesli şekillller korunurken diğer taraftan da /d/ sesli şekiller ortaya çıkmıştır (Meriç, 2005:83). Bunlarla beraber hem t-'li hem de d'li kelimelerin ikili biçimde kullanıldığı örnekler bulunmaktadır.

Metinde /t-/ > /d-/ ötümlüleşmesinin görüldüğü kelimeler şunlardır:

daḫı 1b/12
deg- 13b/1
degiş- 95b/11
degil 100b/3
degirmen 34b/11
degür- 11a/16
dek 81a/5
degnek 42a/17
del- 34b/11
deli 27a/10 ~ delü 27b/2
deŋiz 67b/2
dere 30a/10
deri 22b/17
di- 86b/11
dibelek 23b/5
dik- 13a/18
dikil- 111a/3
dil 22a/1
dile- 22a/17
diŋle- 46b/3
diri 70b/1
diril- 29b/5

diş 83a/8
diz 90b/3
doġrı 87a/4
dolu 60b/12
don- 40a/15
dolaş- 69a/14
doldur- 88b/18
dög- 91b/3
dön- 27b/15
dök- 11b/20
dört 78a/14
döşek 91a/7
duy- 51a/8
düş- 63b/6
düz- 96a/12

Metinde ince sıradan ünlülerde /t-/ ünsüzünün korunduğu yedi kelime tespit edilmiştir. Bunun dışındaki örnekler kalın sıradan ünlülüre sahiptir:

ṭaban 28a/21
ṭaḳ- 27a/7
ṭaḳın- 110a/13
Taŋrı 28a/3
ṭap- 55a/16
ṭapu 14a/6
tarla 13a/12
ṭaş 19a/6
ṭaşı- 30b/17
tek 54a/11
tepele- 19a/14
ter 43a/16
terle- 46b/14
ṭırnaḳ 17a/16
ṭop 74a/1
ṭoplı 23b/22
topraḳ 59b/17 ~ ṭopraḳ 41a/11
ṭopuḳ 13a/19
toz 12b/5
tuġ 54a/15
tuṭam 16a/16 ~ ṭuṭam 16a/16
ṭutuş- 20b/9
tükür- 52b/10
tütün 79a/10
tüy 17b/7

Metinde kelime başında hem ötümlü hem de ötümsüz seslerin beraber kullanıldığı 14 kelime tespit edilmiştir:

daġ 17b/18 (1 yerde) ~ ṭaġ 52b/9 (23 yerde)
daġıl- 54b/10 (4 yerde) ~ ṭaġıl- 33b/21 (2 yerde)
daġla- 54b/5 (1 yerde) ~ ṭaġla- 91a/4 (1 yerde)
dal- 83a/3 (1 yerde) ~ ṭal- 70a/7 (1 yerde)
dayan- 95a/14 (3 yerde) ~ ṭayan- 89a/3 (6 yerde)
depe 43b/9 (1 yerde) ~ tepe 61a/5 (1 yerde)
dimür 16a/19 (1 yerde) ~ timür 48a/16 (4 yerde)
doġrı 87a/4 (1 yerde) ~ ṭoġrı 24a/1 (5 yerde)
doḳın- 89a/19 (6 yerde) ~ ṭoḳın- 20a/13 (11 yerde)

dol- 34a/2 (2 yerde) ~ ṭol- 11b/5 (6 yerde)

doldur- 88b/18 (2 yerde) ~ ṭoldur- 85a/10 (1 yerde)

dur- 80a/9 (69 yerde) ~ ṭur- 5b/7 (67 yerde)

dut- 62a/19 (1 yerde) ~ tut- 21a/13 (2 yerde) ~ ṭut- 111b/9 (39 yerde)

duy- 24b/17 (1 yerde) ~ ṭuy- 70a/18 (1 yerde)

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde kelime başında ötümlüleşen 13 kelime, Hamza-nâme'de sadece ötümsüz hâlleriyle belirlenmiştir:

ṭamar 18b/13 (1 yerde) ṭar "dar" 88b/1 (1 yerde)

ṭarı "darı" 99a/1 (1 yerde) ṭaşra "dışarı" 87b/15 (40 yerde)

ṭoḳuz 8a/3 (2 yerde) ṭoḳsan 34b/11 (2 yerde)

ṭoġ- 93a/18 (1 yerde) ṭoġır- 80b/12 (1 yerde)

ṭoġra- 2b/10 (1 yerde) ṭolu 92a/14 (1 yerde)

ṭon 7b/13 (1 yerde) ṭoy- 15a/18 (1 yerde)

ṭuman 28b/14 (2 yerde)

Bugün kelime başında ötümsüz şekilleriyle kullanılan bazı kelimeler metinde sadece ötümlü hâlleriyle tespit edilmiştir:

dürlü 63a/20 (2 yerde) depme 29a/14 (3 yerde)

/k-/ > /g-/

Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki Arap harfli metinlerde /k/ ve /g/ seslerini ayırt edici özel işaretlemeler genel olarak yoktur. Sadece bu dönemde yazılan eserlerin bir bölümünde /k/ sesini karşılamak üzere ك işareti; /g/ sesini karşılamak üzere گ işareti kullanılmıştır. Dolayısıyla Arap harfli metinlerde /k/ ve /g/ ünsüzleri Ölçünlü Türkiye Türkçesindeki karşılıkları göz önünde bulundurularak yazılmaktadır. Bu çalışmada da /k-/ > /g-/ ötümlüleşmesi Ölçünlü Türkiye Türkçesi easında ele alınarak aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir:

Eski Türkçede /k-/ olan sözcüklerin metinde de aynı şekilde kabul edildiği örnekler şunlardır:

kendü 33b/15 kes- 24a/6

kim 35a/2 kimse 99a/15

kir 59a/13 kişi 98a/1

küçük 50a/16 kül 38b/11

kütürdi 87a/7

Eski Türkçede /k-/ ile geçen metnimizde ise /k-/ > /g-/ ötümlüleşmenin gerçekleştiği düşünülen örnekler şunlardır:

geç- 58b/10 geçin- 114b/1
gel- 8a/2 gerçek 35a/20
gerek 4a/1 getür- 106/18
gey- 74a/1 gibi 18b/16
gice 74a/3 gir- 83a/11
git- 6b/6 gimüş 11b/10
göç 63b/19 gögüs 68b/19
gök 81b/9 gönjül 42a/12
gör- 101b/10 gögde 87b/14 ~ gövde 44a/19
gözet- 16b/14 gül- 16b/8
gün 52b/21 gündüz 81a/12
güneş 99b/6 güzel 27a/2

3.6.2.1.1.1.1.2. Kelime İçinde Ötümlüleşme

Katı ünsüzler iç seste iki ünlü arasında ötümlü ve ötümsüz şekilleriyle bulunabilirler. Ancak Eski Türkçe döneminden beri, iki ünlü arasında bulunan ünsüzlerin ötümlüleşme eğiliminde oldukları görülür (Özkan, 2009:203). Metinde özellikle eklenmeye bağlı olarak gerçekleşen ötümlüleşme hadisesi en çok kelime içinde görülmektedir.

3.6.2.1.1.1.1.2.1. Tabanlarda

Eski Türkçede ötümsüz olarak görülen sesler Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi metinde de birkaç örnek dışında ötümlüleşmiştir:

/-ç-/ > /-c-/

açıġ > acı 67a/6 buçġaḳ >> bucaḳ 52a/14
ḳuçaḳ >> ḳucaḳ 29a/17 monçuḳ >> boncuḳ 24a/9
neçe >> nice 5b/7

Metinde “gece” kelimesi hem ötümlü hem de ötümsüz şekilleriyle tespit edilmiştir:

kiçe >> gice 60a/6 ~ giçe 7b/10

/-k-/ > /-g-/

çāḳır- >> çağır- “çağırmak, seslenmek” 18b/11

Ötümsüz ünsüzlü eskicil şekil bir örnekte korunmuştur:

çaḳır- 105a/8

/-p-/ > /-b-/

ṭapan > ṭaban “üstü kapalı bir yerin zemin kısmı” 24b/19

/-t-/ > /-d-/

aḳtar- > aḳdar- “yere sermek, yıkmak” 6b/3

butaḳ > budaḳ 32b/17

ḳutur- > ḳudur- 107b/5

köstek > kösdek 83a/8

oltur- >> odur- “otur-” 93a/2

yeti > yedi 8a/7

3.6.2.1.1.1.1.2.2. Eklenmeye Bağlı Ötümlüleşme

Ötümsüz ünsüz ile sona eren kelimelerin sonundaki sesler, ünlü ile başlayan ek aldıkları zaman ötümlüleşebilmektedir (Gülsevin, 2002:44). Ölçünlü Türkiye Türkçesinde de görülen bu hadise metinde de tespit edilmiştir:

/-ç-/ > /-c-/

aġacı 79a/4

gücime 73b/12

öcinden 99b/10

ucına 39a/1

ṣancırdı 83a/19

/-K-/ > /-G-/

ayaġın 30a/3

begenmedigi 3a/15

bıraġup 66a/3

bildügin 12a/21

bindigi 76b/2

çoḳlıġıŋ 4b/11

dostlıġı 60a/13

döşegine 91a/7

eylemegi 6a/8

göbeginden 88a/11

görmege 5a/19

göge 20b/22

itdigi 86b/16

ḳoltıġına 14a/17

kötegi 107b/10

ḳucaġında 29a/17

ḳulaġına 31a/16

merdlige 18b/5

ortalıġı 52b/7

ṣalıġı 81b/10

ṣanduġı 29b/2

şāhlıġında 45b/11

ṭopraġa 41a/11

yapraġı 43b/12

yıġıl- “yıkılmak” 41a/8

yoġiken 79b/10

İki ünlü arasında bulunmamasına rağmen ötümlüleşen örnekler bulunmaktadır:

baġmaġa 16a/12 (1 yerde)

orṭalıġda 74a/5 (1 yerde)

İki ünlü arasında bulunmasına rağmen ötümlülüleşme hadisesinin gerçekleşmediği kelimeler vardır:

ayaḳına 3a/22 (6 yerde)

ḳulaḳum 105a/7 (2 yerde)

ḳulluḳa 3a/18 (1 yerde)

ṣalıḳın 81a/14 (3 yerde)

ṭaraflıḳı 41b/1 (1 yerde) yaylaḳına 55a/5 (1 yerde)

/-p-/ > /-b-/

dibi 48b/20 gibi 49b/11

/-t-/ > /-d-/

Çok sık görülen ötümlüleşme türüdür:

adı 4a/12 ardına 15b/8

dağıdasıŋ 44b/12 dördi 9a/17

gide 12b/6 ider 34b/14

işidüp 60a/12 ḳanadın 20a/4

ḳorḳudalar 90b/7 ḳoḳladup 32b/3

ḳurdıdur 106b/8 segirderek 62b/16

segirdiş- 81b/18 yükledüp 10b/16

gider 5a/2 yigidüm 56a/3

Ek almasına rağmen ötümlülüleşme hadisesinin gerçekleşmediği iki kelime vardır:

güterdi 54b/16 (1 yerde) yetürmek "yedirmek" 72a/6 (1 yerde)

İki ünlü arasında bulunmamasına rağmen ötümlü ünsüzlerle yazılan kelimeler mevcuttur:

adlu "atlı, süvari" 90b/15 çökerddi 13a/5

gürüldi 78b/10 ḳanadları 17a/15

kütürdi 64a/13 üşündi "üşüşme, saldırma" 38b/9

3.6.2.1.1.1.3. Kelime Sonunda Ötümlüleşme

Örnekleri sınırlı olan ünsüz değişimidir. Sadece /-t/ > /-d/ değişikliğinde tespit edilmiştir.

/-t/ > /-d/

Dört kelimede ötümlüleşme olayı belirlenmiştir:

ayırt > ayırd 109b/16 ḳanat > ḳanad 17a/18

süt > süd 94a/3 yāt >> yad "yabancı" 32b/20

3.6.2.1.1.1.2. Ötümsüzleşme

Ötümlü bir ünlünün ilerleyici veya gerileyici benzeşme ile ötümsüz ünsüze dönüşmesidir. Kelime başında ve içinde olmak üzere kısıtlı örnekleri bulunan ses hadisesidir.

3.6.2.1.1.1.2.1. Kelime Başında Ötümsüzleşme

/b-/ > /p-/

Düzensiz olarak kullanılan birkaç kelimede tespit edilmiştir:

berkit- > perkit- “berkitmek, sağlamlaştırmak” 34b/12

Metinde genel olarak ötümlü ünsüzlerle yazılan bazı kelimeler, ötümsüz ünsüzlerle birer örnekte tespit edilmiştir:

pir “bir” 4b/9 ~ bir 30b/3

pirde “birden, aniden” 30b/8 ~ birden 44b/6

barmaḳ 76a/18 ~ parmaḳ 30a/15 barış 58a/3 ~ parış- “barış-” 13b/7

Günümüzde ötümsüz ünsüzle yazılan bir kelime metinde ötümlü biçimleriyle bulunmaktadır:

bişir- “pişirmek” 58b/21, 103b/11

3.6.2.1.1.1.2.2. Kelime İçinde Ötümsüzleşme

/-ġ-/ > /-ḳ-/

çaġıla- >> çaḳla- “çağlamak, coşmak” 76a/8

oṭaġa >> oṭaḳların “tuğ, sorguç” 110a/12

ṣıġ- > ṣıḳar “sığ-” 21a/3

uġurlat- > uḳurlatdın “hırsızlıkla ele geçirtmek” 1b/10

yıġıl- > yıḳıl- “yığılmak, toplanmak” 37b/6

“uḳurlat- ve yıḳıl-” fiillerinin ötümlü şekilleri birer örnekte tespit edilmiştir:

uġurlaT- 73a/5 yıġıl- 41a/8

/-v-/ > /-f-/

üvür- > üfürdi “üflemek” 75b/17

3.6.2.1.1.1.3. Süreklileşme

3.6.2.1.1.1.3.1. Sızıcılaşma

Patlayıcı ünsüzlerin farklı nedenlerle sızıcı bir vasıf kazanmasına denir (Özkan, 2009:9). Metinde sızıcılaşma hadisesi daha çok Eski Türkçe döneminde kullanılan bazı kelimelerdeki patlayıcı ünsüzlerin Batı Türkçesinde sızıcılaşması şeklinde görülür.

3.6.2.1.1.1.3.1.1. Kelime Başında Sızıcılaşma

/b-/ > /v-/

Eski Türkçede kimi kelimelerin başında, ortasında ve sonunda bulunan /b/ sesi Batı Türkçesinde /v/ sesine dönmüştür.

bar > var 79b/13 bar- > var- 10b/9

bir- > vir- 59b/20

/ḳ-/ > /ḫ-/

Kelime başında /ḳ-/ > /ḫ-/ değişimine bir kelimede rastlanmıştır:

ḫatun 31b/8, 31b/17

Bugün kelime başında /h-/ sesi bulunan bazı kelimeler Hamza-nâme'de Eski Türkçe döneminde olduğu gibi /ḳ-/ sesini korumaktadır:

ḳanı 91a/18 ḳanġı 98a/5

3.6.2.1.1.1.3.1.2. Kelime İçinde Sızıcılaşma

/-b-/ > /-v-/

ḳabşur- >> ḳavuş- 95b/5 sebin- > sevin- 30a/11

yabız >> yavuz 102b/18 yalbar- > yalvar- 23b/7

/-ḳ-/ > /-ḫ-/

Eski Anadolu Türkçesi devrinde nöbetleşe kullanımların görüldüğü dört kelimede sadece sürekli ünsüzlerle örnekleri mevcuttur:

aḳşam > aḫşam 12a/12 taḳı >> daḫı 38a/4

ḳoḳu > ḳoḫu 90a/17 oḳşa- > oḫşa- 8b/9

"yoḫsa" sözcüğü metinde 48 yerde sürekli biçimiyle kullanılırken sadece 3 yerde süreksiz ünsüzlü biçimiyle kullanılmıştır:

yoḫsa 57b/1 ~ yoḳsa 19b/2

/-s-/ > /-z-/

3.teklik şahıs iyelik ekinin kelimeye getirilmesiyle ortaya çıkan bir örnekte tespit edilmiştir:

atazı "atası" 100b/14

3.6.2.1.1.1.3.1.3. Kelime Sonunda Sızıcılaşma

/-b/ > /-v/

İki örnekte belirlenmiştir:

ab > av 108a/10 seb- > sev- 92/1

/-ç/ > /-ş/

Bir örnekte tespit edilmiştir:

geç- > geş- "geç-" 54a/3

3.6.2.1.1.1.3.1.4. /-G/ ve /-G-/ Ünsüzlerinin Sızıcılaşması

Günümüzde bazı kelimelerde sızıcılaşmaya uğramış /-G/ ve /-G-/ ünsüzleri, Hamza-nâme'de süreksiz biçimleriyle kullanılmaktadır:

aġ- 8b/13	deg- 12a/21
egri 56b/17	ṣaġ 67b/20
ṣaġrı 84a/12	ṭaġ 39b/15

3.6.2.1.1.1.3.2. Akıcılaşma

Ötümlü patlamalı /b/, /d/, /g/, /ġ/ seslerinin /r/, /l/, /m/, /n/, /y/, /v/ gibi akıcı ünsüzlerden herhangi birine dönmesi olayıdır (Karaağaç, 2018:62). Metinde tespit edilen akıcılaşma örnekleri şöyledir:

3.6.2.1.1.1.3.2.1. Kelime İçinde Akıcılaşma

/-b-/ >> /-v-/

Bir kelimede tespit edilmiştir:

ḳulabuz >> ḳılavuz 4b/4

/-d-/ >> /-y-/

Eski Türkçede canlılık özelliğini kaybeden /d/ ünsüzü Batı Türkçesinde yerini /-y-/ sesine bırakmıştır (Korkmaz, 2009:135). Hamza-nâme'de belirlenen örnekler şunlardır:

adaḳ >> ayaḳ 67a/7	adır- >> ayır- 103b/13
bıdık >> bıyıḳ 46b/14	bedü- >> büyü- 15a/17
bedük >> büyük 19a/6	edgü >> eyü 26a/19
edle- >> eyle- 19b/18	kedgür- >> geydir- 79b/5
ḳudruḳ >> ḳuyruḳ 10a/11	odun- >> uyan- 24b/11
udıġu >> uyḳu 35b/1	udluḳ >> uyluḳ 99a/10
badram >> bayram 112b/15	eder >> eyer 7a/16

/-z-/ > /-y-/

Sadece bir kelimede görülmüştür:

sözle- ~ söyle- > söyle- 24a/10 ~ s̱öyle- 32a/2

3.6.2.1.1.1.3.2.2. Kelime Sonunda Akıcılaşma

/-d/ > /-y/

Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçişteki /-d/ > /-y/ değişiminde örnekleri görülmüştür.

bod >> boy 103b/1	ked- >> gey- 26b/17

ḳod- >> ḳoy- 93b/11 ṭod- >> ṭoy- 15a/18

/-g/ > /-y/

Ölçünlü Türkiye Türkçesinden farklı olarak özellikle ağızlarda tespit edilen bir kullanım söz konusudur:

dög- > döy- “döğ-” 26a/22

3.6.2.1.1.1.4. Süreksizleşme

/-v-/ > /-g-/

Metinde sadece bir yerde geçen “gögde” kelimesinde belirlenmiştir:

kevde >> gögde 87b/14

3.6.2.1.1.1.5. Diğer Ünsüz Değişmeleri

/y-/ > /-g/

Metinde 26 yerde geçen “gine” sözcüğünde ünsüz değişimi gerçekleşmiştir:

yana > gine 22a/11, 86b/19

/r-/ > /-l/

Geniş zamanın 3. çokluk şahıs çekiminde benzeşmeye veya müstensihin ağız özelliğine bağlı olarak ortaya çıktığını düşündüğümüz iki kelimede tespit edilmiştir:

çıḳarırlar > çıḳarıllar 23a/11 söyleşürler > şöyleşüller 64b/1

/n-/ > /-ŋ/

İki yerde kullanılan “dindirmek” kelimesinde örnekleri vardır:

tındur- > diŋdir- 105b/18, 110b/13

3.6.2.1.1.2. Alıntı Kelimelerde Ünsüz Değişmeleri

Hamza-nâme’de alıntı sözcükler genel olarak o dildeki esas şekilleriyle yazılmaktadır. Ancak bazı kelimelerde imladan kaynaklandığını düşündüğümüz bazı yazım farkları mevcuttur. Özellikle ikili yazımlar bulunmaktadır. Örneğin “bārgāh” sözcüğü asıl hâliyle 70 kez kullanılırken “pārgāh” sözcüğü 12 kez kullanılmıştır. Karakteristik özellik göstermese de özellikle ötümsüzleşme yönünde ünsüz değişimlerinin gerçekleştiğinden bahsedilebilir. Tespit edebildiğimiz değişimler şunlardır:

3.6.2.1.1.2.1. Ötümlüleşme

3.6.2.1.1.2.1.1. Kelime Başında Ötümlüleşme

/ḳ-/ > /ġ-/

ḳāʾil(Ar.) > ġāʾil “kail, razı olmuş, inanmış” 85a/2

/p-/ > /b-/

pes(Far.) > bes “şu hâlde, şimdi” 40a/6

perīşān(Far.) > berīşān “perişan” 97a/14

pūlāt(Far.) > būlāt “pulat, çelik” 8a/16

pür-ḫūn(Far.) > bür-ḫūn “kan dolu, kanlı” 88a/2

/ṭ-/ > /d-/

ṭabl(Ar.) > dāvul 40a/11

3.6.2.1.1.2.1.2. Kelime İçinde Ötümlüleşme

/-ç-/ > /-c-/

Farsçadan geçen bir kelimede tespit edilmiştir:

baġçe(Far.) > baġce 59b/16

3.6.2.1.1.2.1.3. Kelime Sonunda Ötümlüleşme

/-t/ > /-d/

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde kelime sonunda ötümsüz ünsüz bulunan alıntı “demet” kelimesi metinde ötümlü ünlülü olarak kullanılmıştır:

demati(Rum.) >> demed 82a/2

3.6.2.1.1.2.2. Ötümsüzleşme

3.6.2.1.1.2.2.1. Kelime Başında Ötümsüzleşme

/b-/ > /p-/

Hem ötümlü hem de ötümsüz yazımları görülen /b-/ > /p-/ değişiminin bolca örnekleri bulunmaktadır. Sekiz kelimede tespit edilmiştir:

bahādur(Far.) > pahādur “bahadır” 101b/6 (1 yerde)

bahāne(Far.) > pahāne “bahane” 60a/15 (2 yerde)

bārgāh(Far.) > pārgāh “bargah, sultan çadırı” 10b/17 (12 yerde)

bārī(Far.) > pārī “bari, hiç olmazsa” 111b/8 (2 yerde)

belā(Ar.) > pelā “bela” 58a/12 (1 yerde)

ber-dār(Far.) > per-dār “berdar, asılmış” 77a/19 (4 yerde)

ber-mūrad(Far.) > per-murād “ber-murad” 63a/6 (1 yerde)

bī-pervā(Far.) > pī-pervā “pervasız, korkmadan” 72a/2 (1 yerde)

/ġ-/ > /ķ-/

/b-/ > /p-/ değişimi kadar çok görülmese de “ķāvur” kelimesi dışında birer yerde kullanılan örnekleri mevcuttur:

ġarāʾib(Ar.) > ķarāʾib “garibeler, tuhaf şeyler” 4b/9 (1 yerde)

ġavġā(Far.) > ķavġā 98a/7 (1 yerde)

ġāvur(Far.) > ḳāvur “gâvur” 23b/3 (17 yerde)

ġāye(Far.) > ḳāye “gaye” 91b/14 (1 yerde)

ġazā(Ar.) > ḳazā “gaza, cihat” 68b/12 (1 yerde)

3.6.2.1.1.2.2.2. Kelime İçinde Ötümsüzleşme

/-ġ-/ > /-ḳ-/

Bir kelimede ötümsüzleşme hadisesi mevcuttur:

ferāġat(Ar.) > ferāḳat “feragat, vazgeçme” 18a/5

/-b-/ > /-p-/

Üç kelimede görülmüştür. Birer örneği vardır. Karakteristik özellik göstermez.

ḥabs(Ar.) > ḥaps “hapis” 31a/17

nebīre(Ar.) > nepīre “nebire, torun” 78b/10

şehbāz(Far.) > şehpāz “şehbaz, yiğit” 27b/14

/-c-/ > /-ç-/

İki kelimede tespit edilmiştir:

ḫancer(Ar.) > ḥançer pence(Far.) > pençe 20b/12

3.6.2.1.1.2.2.3. Kelime Sonunda Ötümsüzleşme

/-d/ > /-t/

Altı kelimede örnekleri vardır:

ʿahd(Ar.) >> aht “ahit, yemin” 2a/2 (1 yerde)

muʿannid(Ar.) > muʿannit “inatçı” 9b/13 (1 yerde)

şāyed(Far.) > şāyet “şayet, eğer” 17b/16 (6 yerde)

bed(Far.) > bet “kötü, çirkin” 77a/8 (1 yerde)

pūlād(Far.) >> būlāt “çelik” 8a/16 (1 yerde)

serd(Far.) > sert “incitici” 98a/2 (1 yerde)

/-ġ/ > /-ḳ/

çerāġ(Far.) > cerāḳ “çerāğ, mum, kandil”

3.6.2.1.1.2.3. Süreklileşme

3.6.2.1.1.2.3.1. Kelime Başında Süreklileşme

/p-/ > /f-/

Farsçadan Arapçaya geçen bir kelimede tespit edilmiştir:

pīl(Far.) > fīl(Ar.) “fil” 7a/17

3.6.2.1.1.2.3.2. Kelime İçinde Süreklileşme

/-d-/ > /-z-/

Kelime içinde bir kelimede tespit edilmiştir:

cādū(Far.) > cāzū “cadı, büyücü” 50a/17

3.6.2.1.1.2.4. Süreksizleşme

/-v-/ > /-b-/

Kelime içinde halk ağzında kullanılan bir kelimede tespit edilmiştir:

eṣvāb(Ar.) > esbāb “elbise” 9a/11

3.6.2.1.1.2.5. Diğer Ünsüz Değişimleri

/g-/ > /c-/

gevher(Far.) > cevher “var olan şeyi özü, esası” 25b/13

/-n-/ > /-l-/

menāl(Ar.) > melāl 31a/13

/-n-/ > /-ŋ-/

şāhīn(Far.) > şāḫiŋ 62a/11

3.6.2.2. Ünsüz Uyumu

Ünsüzlerin ses bilgisi kuralları dâhilinde akıcılık-tonluluk, tonsuzluk, patlayıcılık, sızıcılık bağları istikametinde yan yana gelerek ses birliktelikleri oluşturmasına hadisesine denir (Coşkun, 2016:59). Bir metinde ünsüz uyumunun sağlanması için yan yana olan seslerin ötümlülük-ötümsüzlük durumları açısından aynı niteliğe sahip olmaları gerekir. Bu durum ekler için de geçerlidir. Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinde her ekin hem ötümlü hem de ötümsüz biçimi olmadığından bazı ekler tek biçimlidir (detaylı bilgi için bk. Yapıcı, 2020:218-253; Gemalmaz, 1989:6-10; Yıldız, 2008:677-687). Dolayısıyla bu dönemde ünsüz uyumunun genel olarak sağlanmadığını gösterir. Hamza-nâme ünsüz uyumu açısından Eski Anadolu Türkçesi devri ile benzer özellikler göstermektedir.

3.6.2.2.1. Kelime Tabanlarında Ünsüz Uyumu

Hamza-nâme’de Türkçe üç sözcükte ötümsüz ünsüzden sonra ötümlü bir ünsüz gelerek ünsüz uyumunu bozmuştur:

aḳtar- > aḳdar- “yere sermek, yıkmak” 6b/3

ökçe > ökce 111b/17

köstek > kösdek 83a/8

Alıntı iki kelimede ötümsüzleşmeye bağlı olarak ünsüz uyumu gerçekleşmiştir:

ḥabs > ḥaps “hapis” 31a/17 şehbāz > şehpāz “şehbaz, yiğit” 27b/14

3.6.2.2.2. Eklerde Ünsüz Uyumu

Tek biçimli ekler Eski Anadolu Türkçesi devrinde olduğu gibi metinde de korunmuştur. Bu tip eklerin ötümsüz ünsüzlerden sonra gelmesi ünsüz uyumunu bozmuştur. Metinde ünsüz uyumuna konu olan ekleri Kartallıoğlu'nun (2011) çalışmasında belirttiği gibi "C" Sınıfı Ekler, "D" Sınıfı Ekler, "G" Sınıfı Ekler olmaz üzere üç grupta incelenmiştir:

3.6.2.2.2.1. "C" Sınıfı Ekler

Hamza-nâme'de "C" grubu eklerde (ﭺ) ile yazılan bir örneğe rastlanmamıştır. Hem ötümlü hem ötümsüz ünsüzle biten kelimelerden sonra (ﭻ) ile yazılmıştır. Dolayısıyla ötümlü ünsüzlerden sonra gelen bu ekler ünsüz uyumuna tabi olurken ötümsüz ünsüzlerden sonra ünsüz uyumunu bozmuştur.

3.6.2.2.2.1.1. {+cA} (Eşitlik Durumu Eki)

Ötümsüz ünsüzden sonra iki kelimede uyum bozulmuştur:

aḳca 28a/16 — ḫoşca 2a/11

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

bunca 38a/12 — ardımuzca 80b/13

güzelce 90a/19 — ḳızılca 89b/6

murādınca 12a/15 — tīzce 19a/13

3.6.2.2.2.1.2. {+cI} (İsimden İsim Yapma Eki)

Bir örnekte ünsüz uyumu bozulmuştur:

bekci 45b/20

Ötümlü ünsüz ile biten alıntı bir sözcükte uyum tamdır:

feryādcı 38a/14

3.6.2.2.2.2. "D" Sınıfı Ekler

Tek biçimli eklerin metinde en yoğun görüldüğü ek grubudur. Çok çeşidi vardır. "D" sınıfı ekler metinde devamlı (ﺩ) ile yazılmakta ve ötümsüz ünsüzle biten kelimelerde ünsüz uyumunu bozmaktadır.

3.6.2.2.2.2.1. {+dA} Bulunma Hâli Eki

aralıḳda 9a/5 — bārgāhda 84b/12

gökde 81b/9 — ḫuṣūṣda 8a/13

ḳuvvetde 106b/6 — meclisde 65a/2

sāʿatde 105a/18 — ṭarafda 91b/8

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

cengde 23a/6 gürzde 103a/4

elemde 3b/9 maḥalde 20a/7

3.6.2.2.2.2.2. {+dAn} Ayrılma Hâli Eki

atdan 56a/14 cāzūlıḳdan 9a/4

erlikden 44b/13 ḥabsden 72a/18

işden 32a/1 Ḳafdan 7b/14

leşden 69b/20 vilāyetden 15a/3

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

begden 90a/19 cānibden 24b/8

tozdan 35b/2 yıldan 36b/6

3.6.2.2.2.2.3. {+daş} İsimden İsim Yapma Eki

Bu uyuma ters olarak bir kelimede kullanılmıştır:

ayaḳdaş 8b/7

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

ḳarındaş 48b/12 yoldaşum 30b/3

3.6.2.2.2.2.4. {-d+} Görülen Geçmiş Zaman Eki

başdılar 80a/10 çekdüm 12a/20

dutdı 62a/19 ḳaçduŋ 19b/6

kesdi 24b/20 yanaşdılar 30b/16

yetdi 3b/18 yoḳlatdum 23b/16

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

çözdi 87b/9 degdi 13b/1

geldüm 87b/18 ṣavdı 103b/14

3.6.2.2.2.2.5. {+dUr} ~ {+dIr} Bildirme Eki

gerekdir 19b/7 güçdir 36a/10

furṣatdır 23b/17 ḥabsdur 77a/3

köşkdür 29a/11 küçükdir 34a/20

mālikdür 4a/6 ṭaşdur 19a/7

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

adamdır 26b/20 cengdür 39b/10

oldur 18b/5 yıldır 8a/3

3.6.2.2.2.2.6. {-dUK} ~ {-dIK} Sıfat Fiil Eki

düşdigin 69b/9 gitdükden 17b/15

içdükden 57a/14 itdüklerıŋ 93b/13

ḳaçduġıŋ 70a/5 yatdığı 72a/10

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

bildügin 12a/20 çıḳardığı 64a/2

getürdükden 101b/9 ḳonduġı 17a/10

3.6.2.2.2.2.7. {-dUKcA} Zarf Fiil Eki

İki fiilde görülen örneklerde ünsüz uyumu tam değildir:

başduḳca 80a/19 gitdükce 82a/12

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

çalduḳca 46b/6 ḥayḳırduḳca 86a/1

ḳırduḳca 27b/18 urduḳca 27b/21

3.6.2.2.2.2.8. {-dUKdA} Zarf Fiil Eki

geçdükde 21a/13 gitdükde 8a/5

işitdükde 25b/12 yetişdükde 81b/3

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

bulduḳda 29a/3 degürdükde 86a/12

varduḳda 55a/9 ṣunduḳda 107b/10

3.6.2.2.2.2.9. {-dUr} ~ {-dIr} Fiilden Fiil Yapma Eki

bıraḳdırdı 36a/8 çökdürdi 42a/17

kesdirdüŋ 12a/17 dikdirdi 77b/2

itdirüp 25b/14 öpüşdürüp 42a/20

unutdırduŋ 94b/12 üleşdirdi 10b/18

Ötümlü ünsüzlerden sonra ünsüz uyumu tamdır:

aldurmış 53b/13 diŋdirüp 110b/13

döndürdi 41b/13 ṭoldurdılar 85a/10

3.6.2.2.2.3. "G" Sınıfı Ekler

Metinde nadir görülen ek grubudur. İki türü vardır:

3.6.2.2.2.3.1. {-ḳu} Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkçede ekin sadece "-gU" şekli vardı. {-ḳu} biçiminin kullanıldığı "uyḳu" kelimesinde ünlü düşmesinin ardından /y/ ünsüzü komşuluğuna geçen /ġ/ ünsüzünün başkalaşması sonucu örneklerin ünsüz uyumuna bağlı olmadığı söylenebilir (Yalkın, 2017:220):

uyḳu 35b/1, 58a/17

3.6.2.2.2.3.2. {-ḳun} ~ {-kin}

Eski Anadolu Türkçesinde -gUn biçimleri daha çok kullanılmşıtır (Ergin, 1984:189). Metinde ötümsüz ünsüzlü tespit edilen iki örneği mevcuttur.

"-ḳun" ekiyle kullanılan bir örnekte ünsüz uyumu bozulmuştur:

yorḳunlıḳ 7b/9

Bir örnekte tespit edilen "-kin" ekinde ünsüz uyumu tamdır:

keskin 42b/18

3.6.2.3. Göçüşme

Daha çok ağızlarda ortaya çıkan ses olayıdır (Caferoğlu, 1955:1-7). Ünsüz-ünsüz göçüşmesi şeklinde iki kelimede ortaya çıkmıştır:

beliŋle- > beŋille- "korku ile birden sıçramak, irkilmek" 29a/15

ṭoḳsan > ṭosḳan "doksan" 87a/2

3.6.2.4. Dudaklılaşma

Yuvarlak ünlüler yanındaki ünsüzlerle dudak ünsüzleri yanında bulunan ünsüzlerin boğumlanma noktaları bakımından dudak ünsüzüne dönüşmesi olayıdır (Korkmaz, 2010:73). Kelime içinde dudaklılaşma hadisesine tanık olduğumuz kelimeler şunlardır:

/-d-/ > /-m-/

yuduruḳ > yuyuruḳ > yumrucumı 90b/4

/-ġ-/ > /-v-/

ḳulaġuz >> ḳılavuz 4b/4 ḳoġ- > ḳovarsın 15a/9

yaġıla- > yavlanup "düşman olarak kabul etmek"

"ḳov-" kelimesinin metinde bir yerde /-G-/ biçimini korumaktadır:

"ḳoġ-" 107a/17

Bugün dudaklılaşmaya uğrayan iki kelime metinde /-G-/ biçimleri ile kullanılmıştır:

dög- 91a/17 dögün- 15b/14

3.6.2.5. Ünsüz Kaybolmaları

Ünsüz kaybolmaları araştırmacılar tarafından farklı başlıklarla verilmiştir. Bu konu bazı kaynaklarda erime, yutulma, derilme, büzülme gibi ses olayları ile bağlantılı bir biçimde açıklanmış (Gülsevin, 2002:47; Özçelik ve Boz, 2009:29); bazı kaynaklarda kelime başı, kelime içi ve kelime sonunda ünsüz düşmeleri şeklinde kaybolan ünsüzün yerine göre incelenmiş (Gemalmaz, 1995:197; Tok, 2002:83); bazı

çalışmalarda ise kalıcı veya geçici ünsüz düşmesi şeklinde düşmenin niteliğine bağlı olarak gruplara ayrılmıştır (İlhan, 2009:43-55). Çalışmada ünsüz kaybolmalarını düşme, erime ve yutulma başlıklarıyla inceledik. Ünsüz düşmelerinde ön ses, iş ses ve son ses şeklinde sınıflandırarak inceledik.

3.6.2.5.1. Ünsüz Düşmesi

3.6.2.5.1.1. Türkçe Kelimelerde Ünsüz Düşmesi

3.6.2.5.1.1.1. Kelime Başında Ünsüz Düşmesi

/b-/ > (/v-/) > /Ø-/

Eski Türkçedeki "bol-" fiilinin Eski Anadolu Türkçesinde /b-/ > (/v-/) > /Ø-/ gelişimiyle "ol-" biçimini almış ve düşme hadisesi gerçekleşmiştir:

bol- > ol- 56b/20, 76b/6, 82a/2

/y-/ > /Ø-/

Bazı kelimelerin başındaki /y/ sesinin Türkçede türeme mi yoksa düşme mi olduğu konusu tartışmalıdır. Bu konuda farklı görüşler olsa da bu hadiseyi ünsüz düşmesi olarak ele aldık (Bilgin, 2002; Tekin, 1995; Yıldız, 2008). Metinde beş kelimede örnekleri tespit edilmiştir:

yarmaġan > armaġan 45b/2 yıġaç >> aġaç 33a/1

yıġla- >> aġla- 33a/16 yıraḳ > ıraḳ 108b/3

yip > ip 89a/19

3.6.2.5.1.1.2. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi

/-f-/ > /-Ø-/

Bir kelimede belirlenmiştir:

tüfkür- > tükür- 52b/18

/-ḳ-/ > /-Ø-/

"kaldur-" kelimesinde ünsüz düşmesi gerçekleşmiştir:

ḳalḳtur- > ḳaldur- 21a/6

/-l-/ > /-Ø-/

"getür-" ve "otur-" fiillerinde görülmüştür:

keltür- >> getür- 35a/18, 45b/1, 67b/13

oltur- > otur- 107a/2, 114b/15

delilbaşı > delibaşı "elli altmış kişiden ibaret olan ve bayrak denen deli birliğinin başı" 90a/6

/-r-/ > /-Ø-/

Tek kelimede düşme hadisesi tespit edilmiştir:

berkle- > bekle- 74a/6

Eski Türkçede dönemindeki "er-" fiilinin er- > ir- > i- değişimi ile ekleşmiş yapılarında düşme hadisesi görülür:

erti > idi 36b/3 erken > iken 69a/9

erser> ise 59a/12

3.6.2.5.1.1.3. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi

/-b/ > (/-v/) > /-Ø/

Eski Türkçedeki "ṣub" isminin Eski Anadolu Türkçesinde /-b/ > (/-v/) > /-Ø/ gelişimiyle "ṣu" şeklini almış ve ünsüz düşmesi gerçekleşmiştir:

ṣub > ṣu 27a/4

/-l/ > /-Ø/

"ol" sıfat ve zamirinde görülür. Metinde hem "ol" hem de "o" görülmüştür. "o" metinde 31 yerde; "ol" ise 351 yerde geçmiştir:

ol > o 52b/14

3.6.2.5.1.2. Alıntı Kelimelerde Ünsüz Düşmesi

Alıntı kelimelerde ünsüz düşmesi, daha çok kelime sonunda bulunan veya ünsüzle başlayan bir ek aldığında kelime içi ses durumuna gelen hemze (ء) ünsüzünün düşmesi sonucu ortaya çıkan örnekler vardır.

3.6.2.5.1.2.1. Kelime İçinde Ünsüz Düşmesi

/-y-/ > /-Ø-/

ceyb(Ar.) > ceb "cep" 47a/11

/-ʾ-/ > /-Ø-/

16 kelimede görülmüştür:

ʿacāʾib (Ar.) > ʿacāib 90a/13 (4 yerde)

ʿanḳāʾ(Ar.) > ʿanḳā+lar 100b/2 (1 yerde)

belāʾ (Ar.) > belā+dır 28a/6 (9 yerde)

cefāʾ (Ar.) > cefā+ya 57b/8 (1 yerde)

duʿāʾ (Ar.) > duʿā+dan 29b/12 (8 yerde)

eṣnāʾ (Ar.) > eṣnā+da 86a/10 (1 yerde)

eşyāʾ (Ar.) > eşyā+yı 28a/19 (2 yerde)

ġarāʾib (Ar.) > ġarāib 61b/3 (3 yerde)

ġazāʾ (Ar.) > ġazā+ya 93a/7 (3 yerde)

ġıdāʾ (Ar.) > ġıdā+sın 15a/19 (2 yerde)

ḥasnāʾ (Ar.) > ḥasnā+sın 28b/15 (1 yerde)

ḳafāʾ (Ar.) > ḳafā+ya 58b/4 (5 yerde)

nidāʾ (Ar.) > nidā+sın 5b/4 (1 yerde)

ricāʾ (Ar.) > ricā+m 13b/22 (2 yerde)

ṣafāʾ (Ar.) > ṣafā+sından 47a/13 (16 yerde)

semāʾ (Ar.) > semā+ya 92b/5 (2 yerde)

3.6.2.5.1.2.2. Kelime Sonunda Ünsüz Düşmesi

/-s/ > /-Ø/

afendis (Yun.) >> efendi 37a/15

/-ʾ/ > /-Ø/

15 kelimede görülmüştür:

ʿanḳāʾ(Ar.) > ʿanḳā 34b/15 (10 yerde)

belāʾ (Ar.) > belā 54a/16 (1 yerde)

bināʾ (Ar.) > binā 67b/6 (7 yerde)

cefāʾ (Ar.) > cefā 34a/14 (11 yerde)

duʿāʾ (Ar.) > duʿā 21b/12 (35 yerde)

edāʾ (Ar.) > edā 19b/19 (1 yerde)

ġazāʾ (Ar.) > ġazā 61b/12 (3 yerde)

ḫaṭāʾ (Ar.) > ḫaṭā 112b/2 (1 yerde)

nidāʾ (Ar.) > nidā 47b/16 (9 yerde)

ricāʾ (Ar.) > ricā 47a/10 (6 yerde)

riżāʾ (Ar.) > rıżā 57b/6 (1 yerde)

ṣafāʾ (Ar.) > ṣafā 15b/20 (9 yerde)

ṣalāʾ (Ar.) > ṣalā 57a/13 (1 yerde)

vükelāʾ (Ar.) > vükelā 42a/6 (1 yerde)

vüzerāʾ (Ar.) > vüzerā 42a/6 (1 yerde)

"duʿā" kelimesinde (ʾ) ünsüzü üç yerde korunmuştur:

duʿāʾ 10b/18, 26a/11, 80a/2

/-ʿ/ > /-Ø/

Kelime sonunda bulunan /ʿ/ ünsüzünün düşmesi sonucu ortaya çıkan bir örnekte mevcuttur:

nizāʿ (Ar.) > nizā 88a/10

3.6.2.5.2. Erime

Bir kelimede, ünlüden sonra gelen ünsüzün o ünlünün açıklığı sebebiyle vasfı silinerek ünlü içinde onu uzatarak kaybolmasıdır (Boz, 2001:858). Özellikle kelime içinde ve sonunda /G/ ünsüzünün erimesiyle ortaya çıkan örnekler mevcuttur.

3.6.2.5.2.1. Kelime İçinde Erime

/-G-/ > /-Ø-/

Özellikle Eski Türkçedeki kelime içindeki /-G-/ ünsüzleri Batı Türkçesine geçerken sızıcılaşarak erir. Kelime içinde tespit edilen örnekler şunlardır:

açıġ >> acıyla 43b/21 aġrıġ >> aġrısından 17b/6

ḳapıġ >> ḳapuda 4b/21 oṭaġ > oṭalarına 104b/17

yarıġ > yarusı 35b/13 ~ yarısı 35b/13

/-ḳ/ > /-Ø/

Hem kelime kökünde hem de küçültme ekinde erime hadisesi gerçekleşmiştir:

yumruḳ+cuḳ >> yumrucumı 90b/4

/-r/ > /-Ø/

Eski Anadolu Türkçesi döneminde vasıta hâli eki işlevinde kullanılan “birle” edatında erime hadisesiyle ortaya çıkan “bile” edatında görülmüştür. Metinde altı örneği vardır:

birle > bile “birlikte, bir arada” 61a/19

“birle” edatı asıl şeklini bir örnekte muhafaza etmektedir:

birle 110a/15

3.6.2.5.2.2. Kelime Sonunda Erime

/-G/ > /-Ø/

Kelime içinde olduğu gibi kelime sonunda da Eski Türkçedeki bazı /-G-/ ünsüzleri Batı Türkçesine geçerken sızıcılaşarak erir. Metinde çokça örneği bulunur:

açıġ >> acı 67a/6 ellig >> elli 83b/1

tirig >> diri 70b/1 ḳatıġ >> ḳatı 46b/17

ḳapıġ >> ḳapu 21a/4 ölüg > ölü 54a/14

türlüg >> dürlü 49a/19 uluġ >> ulu 68a/15

yazıġ >> yazı 29b/8 tarıg > tarı 99a/1

/-r/ > /-Ø/

İki yerde tespit edilmiştir:

erser >> ise 9b/9 kim erser >> kimse 69a/11

3.6.2.5.3. Yutulma

Ünsüz bir sesin kendinden sonraki ünlünün içinde erimeye zaman bulamadan kaybolması hadisesine "yutulma" denir. Erime ile arasındaki fark yön farkıdır (Tuna, 1986:42).

/-G-/ > /-Ø-/

Sekiz kelimede yutulma hadisesi tespit edilmiştir:

ḳayġuḳ "kayık" > ḳayuḳ 29a/7 ~ ḳayıḳ 30b/15

buçġaḳ >> bucaḳ 52a/14 edgü >> eyü 52b/21

eşgek > eşek 60a/14 yalġan > yalan 49b/6

kergek >> gerek 103b/15 ḳulġaḳ > ḳulaḳ 18a/9

ḳurtġar- > ḳurtar- 22a/11

Eski Türkçede {-GA}, {+GArU}, {-GIncA} yön eklerinin başında bulunan /G/ sesleri Batı Türkçesine geçerken yutulma hadisesi meydana gelir:

içgerü > içerü ilgerü > ilerü

yoḳġaru >> yuḳaru

3.6.2.6. Hece Yutulması

3.6.2.6.1. Tabanlarda Hece Yutulması

Kelime içinde birleşme ve ekleşme esnasında, art arda gelen eşit veya benzer seslerden oluşmuş iki heceden birinin, zaman içinde eriyip düşmesi olayı "hece düşmesi" veya "hece yutulması" olarak adlandırılır (Özkan, 2009:189).

belgülü >> bellü 13a/15 elig >> el 28a/7

tarıġlaġ >> tarla 92a/14 yapurġaḳ >> yapraḳ 43b/12

uvutan- >> utan- 60b/20 barır >> var 37b/7

yorur >> yor- 87b/13 yügürük >> yürük " hızlı giden" 84b/1

şimdiden girü >> şimden girü 41b/6

3.6.2.6.2. Eklerde Hece Yutulması

İsimlerde bildirme eki, fiillerde pekiştirme/kuvvetlendirme eki olarak kullanılan "turur" yardımcı fiilinin düşmesiyle oluşan "+dur" ekinde görülen bir düşme hadisesidir. Metinde bolca örneği bulunmaktadır:

ḳandadur 17b/10 ḳızıdur 31b/7

oġlıdur 88b/8 oldur 18b/5

olmaḳdur 93a/16 yoḳdur 9b/11

3.6.2.7. Tekleşme

Tekleşme, daha çok Arapçadan Türkçeye geçen kimi kelimelerdeki ikiz ünsüzlerin tek ünsüz durumuna gelmesi şeklinde tarif edilir (Topaloğlu, 1989:142). Şeddeli yazılan bazı kelimelerde çift ünsüzlerden birinin düştüğü görülür. Hamza-nâmede örnekleri hem kelime içinde hem de kelime sonunda bulunmaktadır:

Ḥaḳḳ(Ar.) > Ḥaḳ 78b/10
ḳadd(Ar.) > ḳad 66b/7
sedd(Ar.) > sed 51a/2
ẓann(Ar.) > ẓan 85b/16
ġamm(Ar.) > ġam 74a/7
ḥaẓẓ(Ar.) > ḥaẓ 47a/17
şaḳḳ(Ar.) > şaḳ " yarma" 95a/10
bī-ḥadd (Far.+Ar.) > bī-ḥad 93a/11
ḥammāl(Ar.) > ḥamāl 35b/10
maḥall(Ar.) > maḥalde 102b/9
ṣaff(Ar.) > ṣaflar 101a/16
cemʿiyyet(Ar.) > cemʿiyet 110b/6
ḫāṣṣ(Ar.) > ḫāṣ 14b/5
hediyye(Ar.) > hediye 019b/13
müsteḥaḳḳ(Ar.) > müsteḥaḳ 84b/14

Yalın olarak kullanılan veya ünsüzü tekleşen bazı alıntı kelimelere, ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde kelime esas şekline döner. Altı kelimede örnekleri tespit edilmiştir:

ḳadd(Ar.) > ḳaddı 88b/9 (30 yerde)
maḥall(Ar.) > maḥalline 98a/2 (1 yerde)
sedd(Ar.) > Seddine 67a/20 (4 yerde)
ẓann(Ar.) > ẓannum 104a/14 (1 yerde)
Ḥaḳḳ(Ar.) > Ḥaḳḳa 112b/4 (2 yerde)
ḥaḳḳ(Ar.) > ḥaḳḳından 12a/5 (14 yerde)

3.6.2.8. Ünsüz Türemesi

Bir kelimenin aslında bulunmayan bir ünsüzün ortaya çıkması hadisesidir. Ünsüz türemesi, kelimelerde akıcılığı ve kelimelerin dilde tutunmasını sağlamak için gerçekleştirilir (Coşkun, 2016:44-45).

3.6.2.8.1. Türkçe Kelimelerde Ünsüz Türemesi

3.6.2.8.1.1. Kelime Başında Ünsüz Türemesi

/Ø-/ > /y-/

Bir kelimede tespit edilmiştir:

ıldırım > yıldırım 2a/18

3.6.2.8.1.2. Kelime İçinde Ünsüz Türemesi

/-Ø-/ > /-n-/

Sayı isimlerinden üleştirme sıfatı yapan "+(ş)er" ekinin eklenmesiyle ortaya çıkan bir örnekte tespit edilmiştir:

yigirmi yedişer > yigirmi yedinşer 88a/12

/-Ø-/ > /-r-/

Bir kelimede tespit edilmiştir:

seçe > serçe 99a/1

3.6.2.8.1.3. Kelime Sonunda Ünsüz Türemesi

Örnekleri sınırlıdır. İki kelimede görülmüştür:

/-Ø/ > /-y/

tü >> tüy "ince kıl" 73a/2

/-Ø/ > /-y/

Bir kelimede örneği mevcuttur:

ya > yay 8a/17

3.6.2.8.2. Alıntı Sözcüklerde Ünsüz Türemesi

Biri kelime içinde biri kelime sonunda bulunan iki alıntı kelimede türeme hadisesi görülmüştür:

/-Ø/ > /-h/

peydā(Far.) > peydāh 30b/8

/-Ø/ > /-y-/

Kimi Arapça kelimelerde özellikle "fâ'il" kalıbındaki kelimelerde iki ünlü arasında bulunan hemze (ء) ünsüzünün düşmesi sonucunda ünlü çatışmasını engellemek adına araya /-y-/ ünsüzü girer (Yıldız, 2002:153). Metinde bir örnekte görülmüştür:

fedā'ī(Far.) > fedāyī 35b/19

3.6.2.8.3. Koruyucu /-y-/ Ünsüzünün Türemesi

Bir kelimeye ünlü ile biten ve yine ünlü ile başlayan herhangi bir ekin getirilmesi durumunda ünlü çatışmasını önlemek için araya koruyucu ünsüz girer (Ercilasun, 2000:219-226; Karademir, 2011:561-598). Ölçünlü Türkiye Türkçesinde olduğu gibi metinde de birçok kelimede bu ünsüzün türediği örnekler bulunmaktadır:

elçi+y+emdir 86b/5	kendü+y+i 98b/18
ḳoca-y-ınca 70a/13	itme-y-üp 103b/2
olma-y-a 97b/15	ṣu+y+ını 24a/19

3.6.2.9. İkizleşme

Günay Karaağaç (2018:80) ikizleşmeyi, kelime içindeki seste iki ünlü arasındaki kimi ünsüzlerin iki ayrı heceye ait olmak zorunluluğuyla tekrar edilmeleri olayı olarak tanımlar. Türkçenin söz varlığında birkaç istisna dışında ikiz ünsüz yoktur ve bunlar da değişik ses olaylarından kaynaklanmaktadır. Metinde tespit edilen kelimeler şunlardır:

3.6.2.9.1. Türkçe Sözcüklerde Ünsüz İkizleşmesi

belgülü > bellü 110b/14 elig > elli 29b/19

ṭıraḳ > ṭırraḳ "tırak sesi" 102a/14 yası > yapyaşşı 107b/15

İstek kipinin 1. çokluk şahıs çekiminde ortaya çıkan bir ikizleşme gerçekleşmiştir:

olayım > ollayım 5a/11

3.6.2.9.2. Alıntı Sözcüklerde Ünsüz İkizleşmesi

Arapçadan geçen üç kelimede ikizleşme hadisesi tespit edilmiştir:

fāḳīr(Ar) > faḳḳīr 92a/8 maʿreke(Ar.) > maʿrreke 93a/16

tevāżuʿ(Ar.) > tevażżuʿ 11a/5

3.7. EKLER

3.7.1. Çekim Ekleri

Çekim ekleri kelimelerin sayı, durum, zaman, kişi gibi gramer bağlantılarını kuran ve sözü oluşturan eklerdir (Banguoğlu, 2004:147). Çekim eklerinin görevi kelimenin dışına doğru uzanır. Bu özelliğiyle çekim ekleri yapım eklerinden daha kapsamlıdır. Çekim ekleri eklendiği kelimenin anlamında bir farklılık meydana getirmez (Ergin, 1984:125-126). Çekim ekleri isim çekimi ve fiil çekimi olmak üzere ikiye ayrılır:

3.7.1.1. İsim Çekimi

3.7.1.1.1. Çokluk Eki

Eski Türkçe döneminden bu yana çokluk eki olarak {+lAr} biçimi kullanılır. Bu ek, eklendiği isimlerin birden fazla olduğunu ifade eder ama sayısını belirtmez (Şahin, 2018:48). Hamza-nâme'de bolca kullanımı bulunan çokluk eklerinin örnekleri şöyledir:

{+lAr}

beglere 47b/19 buralarını 18a/4

gelenleri 22a/3 ḳuşlar 17b/12

ṣadālar 49a/19 serverler 66a/2

ṭaġlar 54a/19 tütünler 67a/7

Doğu kökenli dillerden geçen kelimelerde çokluk kategorisini taşıyan kelimeler metinde görülmüştür:

aḳrān 88b/7 cevāhir 11b/7

evlād 22a/21 eşyā 28a/20

ġarāib 61b/3 müslimān 42a/1

vükelā 42a/6 vüzerā 42a/6

Doğu kökenli dillerden geçen çokluk kategorisine sahip bu kelimelerin Türkçe çokluk eki getirildiği örnekler de mevcuttur:

evlādları 31a/14 esbāblar 9a/8

Eski Türkçede {+An} ve {+z} ekleri de çokluk için kullanılırdı. Orta Türkçe döneminde işlevini kaybeden bu ekler kalıplaşmış birkaç kelimede kalmıştır. Metin bu örneklerden bazıları bulunmaktadır:

boynu 70a/19 diz 13b/1

eren 58b/14 göz 10a/13

gögüs 63a/3 oğlan 32a/18

omuz 21b/5 yüz 92b/12

3.7.1.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri, herhangi bir şeye sahip olmayı karşılar. Eski Anadolu Türkçesinde birinci ve ikinci şahıs çekimlerinde iyelik eklerinin ünlüsü her zaman yuvarlak, 3. şahıslarda ise iyelik eklerinin ünlüsü her zaman düzdür (Özkan, 2009:111). Metindeki iyelik ekleri düzlük-yuvarlaklık açısından Eski Anadolu Türkçesine paralel özellik gösterir ancak eserin istinsah tarihinden dolayı bu özelliğin yer yer bozulduğu örnekler mevcuttur. İyelik eklerinin şahıslara göre çekimi şöyledir:

3.7.1.1.2.1. Teklik 1. Şahıs İyelik Eki

Teklik birinci şahıs iyelik eki, ünlüyle sona eren isimlere direkt olarak {+m} şeklinde gelirken ünsüzle sona eren isimlere yardımcı ses ile getirilir (Eraslan 2012:159). Metinde yardımcı ses hem yuvarlak hem düz ünlülü olarak görülmüştür:

{+(U)m} ~ {+(I)m}

Eski Anadolu Türkçesi döneminin bir özelliği olarak metinde genel olarak {+(U)m} biçimindedir:

çekdigüm 85a/2 dīnüm 86b/16

elüm 73a/8 ḳalʿam 87b/12

muştam 3a/4 oğlum 96b/7

şikārum 88a/7

{+(I)m} biçimi birkaç örnekle sınırlıdır:

adım 58b/15 ʿaskerim 9a/1

ʿayyārım 39b/6 elim 35a/19

Bir yerde teklik birinci şahıs iyelik eki {+in} biçiminde görülmüştür:

ben ʿömr***in***de böyle dārāt görmedüm 64a/18

3.7.1.1.2.2. Teklik 2. Şahıs İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesi devrinde {+ŋ} biçiminde görülen teklik ikinci şahıs iyelik ekinin yardımcı sesi genellikle yuvarlak ünlülüdür. Bu ekin yuvarlak ünlü olmasında birinci teklik şahıs ekine benzemenin etkili olduğu söylenebilir (Karadoğan, 2003:177). Metinde ekin hem {+ŋ} ile hem de { +n} ile kullanımları tespit edilmiştir. Yardımcı sesin yuvarlak ünlülü olmasının yanında düz ünlülü örnekleri de saptanmıştır:

{+(U)ŋ} ~ {+(I)ŋ} ~ {+(U)n} ~ {+(I)n}

Genel itibariyla metinde Eski Anadolu Türkçesindeki gibi {+(U)ŋ} şeklindedir:

boynuŋa 83b/17 yanuŋ 6a/5

düşmānuŋ 10a/6 elüŋ 12a/17

ʿırżuŋ 98a/3 ḥamaluŋ 35b/10

icāzetüŋ 41b/13 oğluŋ 101a/1

{+(I)ŋ}

aḥvāliŋ 86b/9 gözüŋ 43a/9

sözüŋ 32a/1

{+(U)n}

duʿān 64b/9 göŋlün 20b/8

ipligün 23a/11 ḳulun 22a/19

pederün 104b/12

{+(I)n}

bācın 55b/13 elin 47b/9

ḳızın 60b/7 sözin 6b/13

Bir kelimede teklik 2. şahıs iyelik eki sıfır biçim birim ile kullanılmıştır:

dīvler arḳasında giderken senüŋ ʿasker***[+Ø]*** görüp yire inüp aḥvāliŋ ḫaber aldum 86b/9

3.7.1.1.2.3. Teklik 3. Şahıs İyelik Eki

Gülsevin (1990:187-190) çalışmasında iyelik ekinin {+(s)I(n+)} biçiminde olduğunu ifade eder. Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi ve Altay dillerinde böyle kullanışların olduğunu, ardına bir ek eklenmeden yine "n" sesinin ortaya çıktığını belirterek ekin tarihî seyrini göstermesi ve aracısız olarak kanıt oluşturması bakımdan önemli olduğunu belirtir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ekin ünlüsü her zaman düz olmasına rağmen metinde birkaç kelimede dudak uyumuna bağlı olarak ekin ünlüsünün yuvarlak olduğu tespit edilmiştir.

{+(s)I(n+)} ~ {+(s)U(n+)} ~ {+yı(n)}

Hamza-nâme'de ekin düz ünlülü biçimleri sık kullanılmıştır. Ancak yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı olan ekin yuvarlak ünlülü şekillerinin kullanıldığı örnekler bulunmaktadır.

{+(s)I(n+)}

ḳapusına 112a/2	ḳoḫusı 90a/17
ölüsi 83a/16	sīnesinden 83b/7
nīzesin 93b/14	pederi 32a/8

{+(s)U(n+)}

oḳu 83b/1	ḳolu 19a/10
gözün 55a/1	yüzün 83a/9

{+yı(n)}

Sadece "su" kelimesinde tespit edilen örnekleri vardır.

ṣuyı 58a/10	ṣuyını 24a/19

Birkaç belirtili isim tamlamasında 3. teklik şahıs iyelik eki sıfır biçim birim ile tespit edilmiştir:

ḳırḳ günlik cengün ***netice[+Ø]*** kemerdir didi 13a/16

ṣāḥib-ḳırānlıḳ ***daʿvā[+Ø]*** idersin 95a/2

hele Terniyye şehr***[+Ø]***de olan ʿasker ile ḳalʿadan çıḳup 39a/13

ḳorḳarız size de ẓarār***[+Ø]*** olur 114b/15

3.7.1.1.2.4. Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde devamlı olarak {+(U)mUz} biçiminde olan bu şahıs iyelik eki metinde birkaç farklı varyantta tespit edilmiştir:

{+(I)mUz} ~ {+(U)m(U)z} ~ {+umız} ~ {+(i)miz}

Hem ekin hem de yardımcı sesin düz ve yuvarlak ünlülü olarak tespit edildiği dört çeşit iyelik eki belirlenmiştir:

{+(I)mUz}

Metinde en sık kullanılan çokluk 1. şahıs iyelik ekidir.

diyārımuzdan 2a/3 serverimüz 33a/8

nāmımuz 14b/1 işimüz 45a/17

{+umız}

"yol" kelimesinde örneği tespit edilmiştir:

yolumıza 3b/21, 14b/7

{+(U)m(U)z}

Dudak uyumuna tabi üç örnekte tespit edilmiştir:

öŋümüz 4a/1, 4a/3, 21b/18 köyümüz 28b/15

ṣoyumuzda 75a/1

{+(i)miz}

Dört kelimede tespit edilmiştir:

birimiz 11b/14 dīniyyemiz 80b/15

kendümiz 51a/7 maʿrekelerimiz 97a/18

3.7.1.1.2.5. Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlaı olmadan {+(U)ŋUz} biçiminde biçimindeki çokluk 2. şahıs iyelik ekimetinde birkaç farklı biçimde tespit edilmiştir:

{+(I)ŋUz} ~ {+(I)nUz} ~ {+(I)nIz}

Ekin yardımcı sesi düz olan üç çeşit varyantı saptanmıştır:

{+(I)ŋUz}

En çok kullanılan çokluk 2. şahıs iyelik ekidir.

ʿaskeriŋüze 80a/6 ṣaḳalıŋuza 24a/6

eliŋüzden 52a/6 ʿaḳlıŋuz 28a/12

{+(I)nUz}

Sadece dört kelimede kullanımı vardır.

murādınuz 28b/12 ʿırżınuz 7a/7

oldıġınuzı 65a/17 eylediginüz 52a/12

{+(I)nIz}

üzerinize 4a/7 ṣuyınızı 24a/15

eylediginiz 19b/18 yanınıza 52a/13

3.7.1.1.2.6. Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki

Ek, Eski Türkçedeki biçimini {+lArI(n+)} metinde korumaktadır:

{+lArI(n+)}

şarāblarına 57a/16 raḫşlarına 59a/5

dilāverleri 65a/13 kendüleri 62b/17

3.7.1.1.2.7. İyelik Eki Yığılması

Türkçede, bazen teklik üçüncü şahıs iyelik eki almış birtakım kelimelerde ekin işlevi ortadan kalkar ve kelime kalıp hâline gelerek taban durumunu oluşturur. Bu biçimlerde, kelimenin üzerine bir daha teklik üçüncü şahıs iyelik eki gelebilir (Gülsevin, 2011:15). Metinde "biri" kelimesinde iki yerde görülmüştür:

birisi 8b/20, 114b/8

3.7.1.1.3. Aitlik Eki

Aitlik eki, "+ki" biçimiyle karşılanmıştır. Aitlik ekinin başlıca görevinin aitlik, içinde bulunma ve bağlılık şeklinde açıklayan Ergin (1984:236-237), bahsi geçen ekin hem çekim hem de yapım ekleriyle kullanılmasından ötürü onu öbür eklerden ayırmış, başka bir niteliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde kalınlık-incelik uyumuna giren bu ek, Hamza-nâme'de bir örnekte uyumu bozmuştur:

bundaki 97a/5 gögdesindeki 87b/14

"ḳanġı" kelimesinde aitlik eki kalıplaşmış ve kalınlık-incelik uyumuna uygun vaziyette 10 yerde görülmektedir:

ḳanġı 71a/4, 98b/19

3.7.1.1.4. Hâl Ekleri

Hâl ekleri; eklendikleri kelimeyi başka kelimelere bağlayan, yeni kelime türleri türeten ve çeşitli işlevleri yerine getiren eklerdir. Türkçede hâl görevi, hâl eki adını verdiğimiz ekler ve bu eklerle birlikte kullanılan edatlarla yapılır (Tepesu, 2015:5). Hâl eklerinin hangi eklerden oluştuğu, işlevlerinin neler olduğu üzerinde uzlaşma sağlanmış bir konu değildir. Bu durumun sebebi klasik sınıflamaların yetersizliği (Zülfikar, 2011:438) ve söz konusu eklerin görev ve işlevlerinin herkesçe kabul edilen bir şekilde ortaya konamamış olmasıdır.

3.7.1.1.4.1. Yalın Hâl

"Asıl, belirsiz, adlamlık, adlamalık, salt, doğru, dolaysız, aslî, gövde ve yalın hâl" gibi adlarla (Buran, 1996:22) anılan yalın hâl, cümle içinde isim soylu bir kelimenin hâl eki almayan ve esas şekli olarak addedilen durumu olarak tarif edilir (Topaloğlu, 1989:156). Yalın hâldeki kelimeler cümlede isim, zamir, sıfat, zarf ve seslenme görevlerini üstlenir. Edatlarla beraber çeşitli anlam ilişkileri kurarlar. Hamza-nâme'de görülen bazı örnekleri şöyledir:

atası 33b/9	kendi 40b/15
ʿasker 38a/17	gürz 111a/3
dedem 5a/12	yavuzlıḳ 112b/9
şāhlar 42a/7	ben 33b/16
gelen 53b/13	kim 53b/18

3.7.1.1.4.2. Tamlama Hâli

Tamlama hâlini karşılayan tamlayan eki, eklendiği kelime ile kendisinden sonra gelen kelime arasında bağlantıyı sağlayan, kendisinden sonra gelen kelimenin eklendiği kelimeye ait olduğunu gösteren bir ektir. Tamlayan eki, diğer hâl eklerinin aksine isim ile fiil arasında değil, isim ile isim arasında ilgi kuran bir ektir. Bu görevinden dolayı tamlayan ekinin hâl ekleri kategorisinde sayılmaması gerektiğini savunan araştırmacılar olmuştur (Gülsevin 2011:16; Buran, 1995:37-48; Ediskun, 2017:110; Gencan, 2001:136). Ancak bu eki, hâl ekleri kategorisinde değerlendiren araştırmacılar daha ağır basmaktadır (Ergin, 1984:353; Banguoğlu, 2004:236, Korkmaz, 2009:268-269, Deny, 1941:239-283).

Eski Türkçede tamlayan eki, ünsüzle sona eren kelimelerden sonra {+Iŋ}, ünlüyle sona eren kelimelerden sonra da {+nIŋ} şeklindedir (Ercilasun, 2015:277). Eski Anadolu Türkçesinde ünlü ile sona eren tabanlardan sonra {+nUŋ}, ünsüzle sona eren tabanlardan sonra {+Uŋ} şekillerinde görülür. Hamza-nâme'de Eski Anadolu Türkçesine paralel olarak yuvarlak ünlülü biçimi olan "{+(n)Uŋ}" şekli daha çok görülür. Bunun dışında ünlüsü düz olarak tespit edilen "{+(n)In}" ile "{+ün}" şekilleri de birkaç örnekte tespit edilmiştir:

{+(n)Uŋ}

kimüŋ 55b/17	Ḥamzanuŋ 58b/15
cāzūnuŋ 74a/10	raḫşuŋ 76b/2
atuŋ 84a/7	şehrüŋ 85b/6
senüŋ 98a/3	dīvlerinüŋ 105a/7

{+(n)In}

ḳuşın 108b/18 senin 97a/15

Ḳābūsın 77b/14 tozın 50a/4

{+ün}

Sadece bir örnekte mevcuttur:

cengün 13a/16

{+im} ~ {+üm}

Tamlayan eki, Eski Türkçede teklik ve çokluk birinci kişi zamirlerinde genel olarak /ŋ/'li biçimi ile kullanılır. Eski Anadolu Türkçesinde ise ek, devamlı /m/'li biçimde kullanılmaktadır (Ergin, 1984:268). Hamza-nâme'de /m/ biçimiyle kullanılmaktadır. Çokluk birinci kişi zamirinin hem düz hem de yuvarlak ünlülü biçimi görülürken, teklik birinci kişi ekinin ünlüsü daima yuvarlak olarak tespit edilmiştir:

bizim 85b/12(1 yerde) ~ bizüm 9b/8(43 yerde)

benüm 33a/15 (141 yerde)

Bir yerde {+üm} tamlayan eki sıfır biçim birim olarak kullanılmıştır:

tekmīl ʿarż eylemek ister şimdi ben***/+Ø/*** geldigüm bilürse elem çeker 92b/8

{+Ø}

Bazı örneklerde tamlama hâli sıfır biçim birimi ile karşılanmaktadır. Dolayısıyla belirtisiz isim tamlamaları ortaya çıkmaktadır:

Hāşim***/+Ø/*** cümle pehlevānları gelüp 112b/8

ʿAşrāḳ Şāh alup mühriŋ giderüp vezīri***/+Ø/*** eline virdi 5a/3

bildi kim Nūrüʾd-dehr***/+Ø/*** ḳız ile münāsebeti vardur 30a/17

ey gözüm***/+Ø/*** nūrı 33b/17

Allāh***/+Ø/*** iẕniyle senüŋle bir ḥamle de faṣl olurdum 40a/16

hem Ḳāsımdan ḳarındaşı***/+Ø/*** intiḳāmıŋ ala idi 42b/15

bende çekdi ʿayyāra virüp ʿalem***/+Ø/*** dibine gönderdi 48b/12

ol ise Cihāngīr***/+Ø/*** żarbıdır 62a/15

tīz at***/+Ø/*** başıŋ çevirüp cāzūnuŋ kemerine dest urup 76a/3

naġra urdı kim ikisin***/+Ø/*** de atları ürkdi 105a/1

ʿArab-zādeden tenhā atam***/+Ø/*** ḳanıŋ ala idüm didi 106b/16

Hāşim***/+Ø/*** cümle pehlevānları gelüp görüşdiler 112b/8

3.7.1.1.4.3. Belirtme Hâli

Eklendiği ismi fiile bağlayan, fiilin etkilediği varlığı ve belirli hâle getiren ektir. Belirtme hâli eki, Eski Türkçe devrinde iyelik eki almayan isimlerden sonra

{+(X)G}, iyelik eklerinden sonra {+(I)n}, şahıs ve işaret zamirlerinden sonra ise {+nI} biçimindedir (Ercilasun 2015:181). Eski Anadolu Türkçesinde ise belirtme hâli eki {+(y)I} biçimiyle karşılanır.

Belirtme hâl ekinin kökeniyle ilgili farklı görüşler mevcuttur. Eski Türkçede bulunan /-G/ ünsüzlerinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde erime hadisesine bağlı olarak destek ünlülerinin belirtme hâl eki olarak kullanıldığı düşünülmekteydi (Korkmaz, 1995:211; Gülsevin, 2011:31). Ancak Canpolat bu ekin erimesi hadisesinin sonucu olarak ortaya çıkması durumunda ekin ünlüsünün, yuvarlak olması gerektiğini belirterek bu görüşlere karşı çıkmıştır (Canpolat, 1992:9-11). Metinde ek, düz ünlülü olarak kullanılmaktadır:

{+(y)I}

kendüyi 56a/10	ḳılıcı 57b/14
sizi 57a/9	ḳalʿayı 62b/12
nāmeyi 86b/6	dīvāneyi 90b/11
ʿaskeri 91b/6	ḥīleyi 1b/14

{+Ø}

3. şahıs iyelik eklerinden sonra gelen bu belirtme hâli eki, kimi araştırmacıya göre sıfır akuzatif olarak adlandırılmaktadır. İyelik eki "{+(s)I} + yükleme {+n}" biçindeki oluşumu savunan araştırmacılar 3. şahıs iyelik ekini alan nesne durumundaki her adın yükleme sadece yükleme durumu eki alarak bağlanacağını savunurlar (Ergin, 1984; Korkmaz, 2009; Ercilasun, 2015). Öte yandan bazı araştırmacılar ise /n/ ünsüzünü eke dâhil ederek ekin {+(s)I(n)} biçiminde olduğunu, iyelik eklerini almış isimlerden sonra belirtme eki kullanılmadan belirtme işlevinin gerçekleşebileceğini savunur (Yıldız, 2000; Gülsevin, 2011; Kerimoğlu, 2007). Hamza-nâme'de bolca örneğini gördüğümüz bu ekin örnekleri şöyledir:

başın 66b/5	nīzesin 93b/14
tīġın 79b/2	ḳapusın 14b/13
ṣalıḳın 81a/14	ġıdāsın 15a/19
nafaḳasın 15a/10	kemerin 81b/2

Metinde dikkat çekici kullanımlardan biri de (+n) belirtme hâli ekinin bazı örneklerde (+ŋ) biçimiyle kullanılmasıdır. Aynı kelimede ikili yazımlar görülebilmektedir:

ḳıṣṣasıŋ 28b/1	nīzesiŋ 45b/6
cümlesiŋ 30b/11	bendiŋ 52a/20

kendüsiŋ 98b/9 eliŋ 58a/12

ʿamūdıŋ 62a/9 tārīḫiŋ 69a/15

3. tekil şahıs ekleri dışında sıfır akuzatif olarak kullanılan örnekler şunlardır:

sen sözüm***/+Ø/*** ṭutmaduŋ 18a/11

nāmum saŋa vuṣūl bulduḳda gördüŋ ne dārāta mālik oldığum***/+Ø/*** 65b/10

ben şikārum***/+Ø/*** virmem 88a/7

ḳızıl ṣuyum***/+Ø/*** aḳıdursın 90b/4

nice ideyim birḳaçı***/+Ø/*** bir ẓarb ile yıḳdum 37b/10

İrecdür bir naʿra urup ʿAşḳar-ı Baḫrī***/+Ø/*** ṭaleb eyledi 10a/10

ey ḫākī ciger-gāhum***/+Ø/*** sökdin ḳolun ḳopsun 19a/12

begler ile varup ḳapu***/+Ø/*** temāşā eylediler 21a/7

Rüstem Cihāngīr ve Efrāsiyāb***/+Ø/*** alup revān oldılar 22b/1

Cebbār Cehār-dest ol hengāme***/+Ø/*** işidüp 24b/16

oldı ḳapu öŋinde şehpāz gergedān***/+Ø/*** görüp üzerine yürüyince 27b/14

ʿāḳlum gitmiş gözüm***/+Ø/*** açdum kendümi bunda buldum 30b/9

öyle urdı kim hay diyince vücūdı***/+Ø/*** murdāruŋ iki pāre eyledi 35b/12

yoḳ sen ol ḥamle***/+Ø/*** eyle didi 36b/15

içerü girüp nāme***/+Ø/*** Ḥurşīd Şāha ṣundı 39b/3

Maʿbūduŋ ḳurtarsın diyüp emr eyledi vezīr***/+Ø/*** bağladılar 51b/18

Ḳāsım gibi bir yegāne ʿālimdir küf(f)ār***/+Ø/*** demet demet ḳırup gider 54a/2

aḥvāli bildirüp Ḥamza***/+Ø/*** zindāna ḥabs eylediler 72b/3

İrece geldi ḳıṣṣa***/+Ø/*** ḫaber virdi İrec de feryād idüp aġlama başladı 78a/4

Ṣāḥib-ḳırān icāzet virdi üç gün meclis***/+Ø/*** ortadan ḳaldırmayup 89a/7

Bir örnekte üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra belirtme hâli ekinden önce /y/ sesinin kullanıldığı tespit edilmiştir:

boynuyı 90b/2

{+nı}

Eski Türkçeden beri zamirlerden sonra kullanılan bu belirtme hâli eki metinde de aynı şekilde görülmüştür:

anı 9a/5 şunı 2a/9

bunı 21a/17 onı 111a/16

Bir kelimede zamirler dışında belirtme hâli eki "+nı" biçiminde kelimeye eklenmiştir:

birāz yatup ʿaḳlı başına geldi yirinden ṭurup zaḫm***nı*** ṣardı

3.7.1.1.4.4. Yönelme Hâli

Yönelme hâli eki Eski Türkçede {+KA} biçimindedir. Teklik 1. ve teklik 2. şahıs iyelik eklerinden sonra genelde {+A} şeklindedir (Ercilasun, 2015: 181). Eski Anadolu Türkçesinde ise /K/ seslerinin süreklileşmesi ve yutulması ile {+(y)A} şeklini almıştır. Metinde örnekleri şöyledir:

{+(y)A}

arḳaya 102a/15 güne 59a/1

olmaġa 108a/13 cānibe 62a/1

ġażaba 111b/8 kendüye 64b/11

ṭaşraya 43a/1 kimseye 104a/17

Bir örnekte 3. tekil şahıs iyelik eki ile yönelme hâli ekinin arasına /y/ ünsüzü girmiştir:

ġayrısıya 99a/16

Metinde yönelme hâli eki kişi ve işaret zamirlerinde Eski Anadolu Türkçesindeki gibi kalıplaşmış olarak örnekleri tespit edilmiştir:

buŋa 42a/3 şuŋa 97b/12

baŋa 5a/12 saŋa 101a/5

{+Ø}

Birkaç cümlede yönelme hâli eki sıfır biçim birim olarak kullanılmıştır:

şehbāzuŋ raḫşı ṣāḥibsiz meydān***[+Ø]*** çıḳa 11b/12

İrec arḳaya aldı gürz Ḳārūn***[+Ø]*** inüp arḳada olana 12b/2

meşʿale gibi yanar par par naʿşın***[+Ø]*** urup gelür 15b/7

ellerinden ḳurtuldum diyüp aġlama***[+Ø]*** başladı 28a/10

yüzün***[+Ø]*** ḥāki sürüp parmaḳ ḳaldırup müslimān oldı 30a/14

bir nāme yazup ʿAlḳame ʿAyyār***[+Ø]*** elçi gönderdi 39a/19

Behzād gördigi laʿīn inṣāf***[+Ø]*** gelür pelīd degildir 45b/13

gel ṣoŋra bārgāh***[+Ø]*** varduḳda çoḳ iḥsān iderem 55a/9

Rüstem Cihāngīr de günden güne eyüce olup bānū***[+Ø]*** māʾil oldı 59a/1

tekrār yirinden durup Nūrüʾd-dehr***[+Ø]*** ṣarıldı 67a/12

Ḳābūs ellerinde kūh***[+Ø]*** beŋzer ʿamūdları urduḳları adamları 70a/1

İrece geldi ḳıṣṣa ḫaber virdi İrec de feryād idüp aġlama***[+Ø]*** başladı 78a/5

ṣalıḳın ḳapup yüridiler ṣabāḫ***[+Ø]*** dek ceng eylediler 81a/14

andan gürz ile baba oġul ikindi***[+Ø]*** ḳadar ceng idüp ġālib maġlūb bellü olmadı 104b/10

Bir kelimede yönelme hâli eki üzerine bulunma hâli eki getirilmiştir:

cehennemede 61b/5

Bir kelimede yönelme hâli ekinden önce {+y} sesi yerine {+n} sesi gelmiştir:

gūşene "köşeye" 69b/6

3.7.1.1.4.5. Bulunma Hâli

Eski Türkçede ayrılma hâli işleviyle birlikte {+DA} şeklinde kullanılan bulunma hâli eki (Tekin ve Ölmez, 2003:18) Eski Anadolu Türkçesi Döneminde devamlı {+dA} biçimindedir ve ünsüz uyumuna girmez. Metindeki örnekleri şu şekildedir:

{+dA}

ʿālemde 11a/17
daḫmede 8b/22
faṣlda 45b/8
maḥalde 37b/2
meydānda 42a/2
ḳuvvetde 106b/6
ḳapuda 60b/3
yolda 63a/10

{+Ø}

Bir yerde bulunma hâli eki sıfır biçim birim olarak kullanılmıştır:

īmāna gelüp dünyā ve āḫiret***[+Ø]*** saʿādet bulasın didi 57a/4

3.7.1.1.4.6. Ayrılma Hâli

Cümle ve söz öbeklerinde fiilin karşıladığı hareketin kendinden uzaklaştığını ifade etmek için uzaklaşılan kavramın adı, uzaklaşma durumunda bulunur. Uzaklaşma durumu için her zaman ek kullanılır (Karaağaç 2012:341). Eski Türkçede ünlüsü düz-dar şekliyle {+DIn} olarak kullanılmıştır (Tekin ve Ölmez 2003:20). Eski Anadolu Türkçesi döneminde tek biçimi olan {+dAn} kullanılır. Metinde de bu özelliğini korumuştur:

{+dAn}

atadan 65b/15
cengden 108b/9
cezīreden 28b/14
aradan 108a/12
kötekden 94a/12
andan 66b/5
tozdan 94a/1
kimden 38a/15

{+Ø}

İki yerde ayrılma hâli eki sıfır biçim birim olarak kullanılmıştır:

var gör Ṣāḥib-ḳırān***[+Ø]*** ḫaber al 77b/12

emīr(-i) cihān daḫı zemīne atılup bir muşta urup İreci kendün***[+Ø]*** ayırdı 111a/12

3.7.1.1.4.7. Vasıta Hâli

Vasıta hâli eki ismin karşıladığı varlık veya kavramın, fiilin hareketinde vasıtalık veya beraberlik bildiriminde bulunmasıdır (Korkmaz 2009:113). Vasıta hâli fiilin bir varlığın aracılığı ile ve onun gösterdiği zamanda yapıldığını ifade eder. Bu hâl çekimi, hem ekli hem de edatlıdır. İsme getirilen ek, fiilin ne ile, ne zaman, nasıl yapıldığını ifade etmeye yarar. Vasıta hâli zaman, durum, neden, tarz, sonuç gibi birçok bilgiyi, birer durum niteleyicisi olarak yükleme bağlar (Karaağaç 2012: 344). Vasıta hâli eki Eski Türkçeden beri farklı ek ve kelimelerle karşılanmıştır. Hamza-nâme'de kullanılan ekler şöyledir: {+(I)n}, {+(y)(I)lA}, bile, birle, {+cileyin}

{+(I)n}

Vasıta hâli eki, Eski Türkçe döneminde {+(X)n} biçimindedir (Gabain, 2007: 64). Eski Anadolu Türkçesi döneminde {+(I)n} biçimindedir. Söz konusu ek, kullanıldığı evrelerde ve günümüzde bazı sözcüklerle ile kaynaşarak bazı kalıp zarflar oluşturur (Korkmaz, 2011:18-31). Metinde kullanım alanı genel olarak bu yöndedir:

içün 114a/6 şimden 13b/6

ḳıçın ḳıçın 19a/15

{+(y)(I)lA}

Metinde en sık kullanılan vasıta hâli ekidir. "ile" edatının ekleşmesiyle meydana gelen bu ek, ünsüzle biten tabanlardan sonra {+lA} ~ {+IlA}, ünlü ile biten tabanlardan sonra {+lA} ~ {+yIlA} biçimleriyle kullanılmaktadır. Örnekleri şöyledir:

nāmıla 92b/13 gürzile 53a/8

acısıyla 53b/3 yaşıla 94b/11

olmaġıla 18a/6 ucıyla 62a/19

ṭarīkile 5a/7 evlādıyla 80a/10

surḫla 104a/12 benümle 30b/3

eliyle 83a/10 ʿaskeriyle 96a/7

adamla 105a/15 senüŋle 38a/18

Vasıta hâli eki {+IlA}, metindeki bir kelimede kalıplaşarak kullanılmaktadır:

ġāyetle "aşırı derecede, çok fazla, son derece" 113b/11

İki yerde vasıta hâli eki sıfır biçim birim ile karşılanmıştır:

server(-i) cihān bu cāriye***[+Ø]*** ne laḳırdı idersiŋüz didi 47a/6

raḫşın sürüp İrece muḳābil oldı luṭf***[+Ø]*** selām virdi 104a/6

bile ~ birle

Eski Türkçe döneminde vasıta hâli işleviyle kullanılan “birle”, “ +n” vasıta hâli eki ile aynı işlevde kullanılmaktadır. Tarihî metinlerde bir zaman ikisi beraber kullanılmıştır (Erol, 2008:70). "Birle" kelimesi Eski Anadolu Türkçesinde bir bağlaç olarak kullanılırken zamanla erime hadisesiyle “bile” şeklini almıştır (Gülsevin 2011:69). Metinde her ikisinin örnekleri mevcuttur. “birle” bir yerde, “bile” ise altı yerde bu görevliyle kullanılmıştır:

taʿẕīm birle 110a/15 anı bile 61a/19

Hāşim bile 56b/11 kendüsi bile 71a/7

bilece

Tarama Sözlüğünde “birlikte, beraber” anlamıyla kullanılan “bilece” biçimi metinde “bile” kelimesiyle aynı görevi üstlenmektedir (Tarama Sözlüğü, 2009:552). Üç yerde örneği mevcuttur:

buyuruŋ bilece yiyelüm 108a/11

öŋüne bilece varalum 5a/13

bārgāh-ı Süleymāna bilece varalum 5a/15

{+cileyin}

“+cA” eşitlik hâli ekinin, “+lAyIn” biçimiyle birleşiminden meydana gelen bu ek, esasında benzetme işlevinde kullanılmıştır (Güven, 2005:93). Metinde, Eski Anadolu Türkçesinde görülen ve kalıplaşmış olarak kullanılan “bencileyin” ve “sencileyin” kelimelerinde tespit edilmiştir:

bencileyin 32a/18 (2 yerde) sencileyin 36b/10 (11 yerde)

3.7.1.1.4.8. Eşitlik Hâli

Türk dilinin her devrinde canlı bir ek olan {+CA} eki, tarihî metinlerin ilk örneklerinde isim hâl ekleri arasında, eşitlik eki işlevi görmektedir (Tosun, 2010:1472). Ekin bu görevinden başka benzerlik, miktar, karşılaştırma, kadar gibi farklı görev ve anlamının bulunmasının yanında “göre” ve “tarafından” edatlarının yerini karşılayan bir özelliğe sahip olduğu bilinmektedir (detaylı bilgi için bk. Korkmaz, 2005:12-84). Eşitlik eki Eski Türkçede {+çA} biçimindedir (Gabain, 2007:80) Eski Anadolu Türkçesinde {+cA} biçimindedir (Gülsevin, 2011:74-75). Hamza-nâme’de {+cA} biçimiyle örneklerine rastlanan bu ek, ünsüz uyumuna bağlı değildir:

{+cA}

aḳca 28a/16 ardınca 6a/1

ḥoşca 2a/11 yanlarınca 20a/7

bunca 38a/12 erkānınca 41a/5

ḥālince 96b/3 mertebelerince 114a/6

"ne" kelimesinin eşitlik hâli nice < neçe biçimindedir ve "ne kadar, kaç, nasıl, çok, ne derece" anlamlarıyla kullanılır (Güven, 2005:92). Eserde 100 yerde örneği bulunmaktadır:

nice 24a/19, 31b/16

Bir yerde eşitlik hâli eki sıfır biçim birim olarak kullanılmıştır:

bizüm başımuza böyle ḥāl gele de sen***[+Ø]*** rāḥat olmaḳ inṣāf mıdır 73b/5

3.7.1.1.4.9. Yön Gösterme Hâli

Fiilin hangi yönde karşılandığını işaret eden bu ek, Eski Türkçede {+GArU} biçiminde ve işlek olarak kullanılmaktadır. Eski Anadolu Türkçesinde ise /G/ sesinin sızıcılaşıp kaybolmasıyla {+ArU} şekline dönüşmüştür (Yıldız, 2000:24-25). Özellikle çok işlek olmayan bazı kalıplaşmış kelimelerde görülen bir hâl eki olmuştur. Metinde {+ArU}, {+ArI} ve {+rA} biçimleriyle kullanımları vardır. Aynı kelimenin hem {+ArU} hem de {+ArI} şekilleriyle az çok değişen alternanslı örnekleri tespit edilmiştir:

{+ArU}

yuḳaru 14b/8 (2 yerde) ilerü 15a/12 (18 yerde)

içerü 23b/12 (9 yerde)

{+ArI}

yuḳarı 100a/3 (7 yerde) ileri 9a/13 (2 yerde)

içeri 29a/9 (11 yerde)

{+rA}

ṣoŋra 5b/2 ṭaşra 70a/7

üzre 87a/6

3.7.1.1.4.10. Fiillerin Tamlayıcılarla İlişkisi

Fiildeki anlamın tam olarak sağlanması adına genel olarak fiiller diğer unsurlara gereksinim duyarlar. Fiillerin anlamını farklı taraflardan karşılayan unsurlara fiil tamlayıcısı adı verilir. Tarihî metinlerle ilgili yapılan araştırmalarda çeşitli alan veya zamanlarda fiillerin tamlayıcılarının aldıkları eklerdeki çeşitlilik, çoğu zaman görev değişimi veya ekin değişik görevlerde kullanılması biçiminde değerlendirilmektedir (Özkan, 2011:521-522). Metinde değişik tamlayıcılarla

kullanılan 17 fiil ve fiilimsi tespit edilmiştir. Ölçünlü Türkiye Türkçesinden farklı tamlayıcı özelliğe sahip fiillller şunlardır:

aç- "açmak"

Bir örnekte fiil, Ölçünlü Türkiye Türkçesinden farklı olarak {+A} ekli tamlayıcı yerine {+I} ekli tamlayıcı almıştır:

düşdigi yiri hendek açdı 19a/7

al- "almak"

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde {+I}, {+A}, {+dA}, {+n}, {+dAn}, {+çA} ekli tamlayıcıları alır (Özdemir, 2004:13-14). İki örnekte tespit edilmiştir. Ölçünlü Türkiye Türkçesinden farklı olarak {+dA} ekli tamlayıcı ile kullanılmıştır:

Kerb eyitdi yoḳ ***elinde*** bu gün oġlumuŋ intiḳāmıŋ almayınca dönmezem didi 101a/6

ama Hāşim Yek-żarb raḫşı ceng ***içinde*** alup bir kenāra çıḳardı 54b/13

artır- "artırmak"

Bir cümlede {+I} ekli tamlayıcı yerine {+A} ekli tamlayıcı almıştır:

Hervem de ṭurdığı yirden gitdükce ***muʿāmeleye*** artırdılar 92a/6

ayrıl- "ayrılmak"

Eski Anadolu Türkçesinde {+dAn} ekli tamlayıcılar almıştır (Özdemir, 2004:20). Metinde bir cümlede {+dA} ekli tamlayıcıyla kullanılmıştır.

İrecdür şikāra gider iken ***tevābiʿnde*** ayrıldı 8b/6

buluş- ~ bulış- "buluşmak"

Eski Anadolu Türkçesi döneminde {+lA} ve {+A} ekli tamlayıcılar almaktadır (Özkan, 2011:525). Metinde günümüzden farklı olarak tespit edilen 3 cümlede {+lA} ekli yerine {+A} ekli tamlayıcılar almıştır:

yüz biŋ ʿasker ile yetişdi Ümeyye **Behẕāda** buluşup meded server 81a/19

İrece bulışup ḫoş geldüŋ dilāver 97a/17

İrece gönderdi ʿÖmer gelüp **İrece** bulışdı 105a/16

dāstān ol- "destan olmak"

Bir cümlede günümüzden farklı olarak {+dA} ekli tamlayıcı almıştır:

ʿammūŋ Bedīʿüz-zamān gibi ***dillerde*** dāstān ola 18b/15

gel- "gelmek"

Eski Anadolu Türkçesinde {+A},{+dA},{+dAn},{+dIn},{+çA},{+lA},{+n} ekli tamlayıcıları almıştır (Özdemir, 2004:67-68). Metinde iki cümlede {+A} yerine

{+dA}; bir cümlede {+dAn} yerine {+dA}; bir cümlede ise {+A} yerine {+I} ekli tamlayıcılar almıştır.

ey yigit sen ***bunda*** ḳandan geldüŋ 30a/8

günlerde bir gün bunlar bir merġzāra geldiler 36b/2

cāsūslar ḫaber getürüp Şemūda gine **yardımı** geldi 71a/14

Nūrüʾd-dehr ol cānibde eglendi ve **İsfendiyārda** gelmedi 92b/2

git- "gitmek"

Eski Anadolu Türkçesinde {+A},{+dAn},{+çA}, {+n} ekli tamlayıcılar almıştır (Özdemir, 2004:71-72). Üç cümlede görülmüştür. Ölçünlü Türkiye Türkçesinden farklı olarak {+A} yerine {+dA} ekli tamlayıcı almıştır:

ḳandan gelüp ***ḳanda*** gidersiŋüz 60a/4

ey laʿīn gürzi urup ***ḳanda*** gidersiŋ 35b/7

bir bārgāh öŋinde giderken gergedānuŋ ayaḳı 89a/18

iriş- "erişmek"

Bir cümlede {+A} ekli tamlayıcı yerine {+dA} ekli tamlayıcı almıştır:

İrec Afitāb Cemāl ***ol maḥalde*** irişdi 37b/2

ḳavra- "kavramak"

Metinde {+I} ekli tamlayıcı yerine {+A} ekli tamlayıcı almıştır:

İrecüŋ kemerine ḳavrayup bir ẓūr şöyle eyledi 112a/6

ḳo- "koymak"

Eski Anadolu Türkçesinde {+A},{+I},{+dAn},{+dA} ve {+n} ekli tamlayıcıları almıştır (Özdemir, 2004:109-110). Üç cümlede {+A} ekli tamlayıcı yerine {+dA} ekli tamlayıcı almıştır:

ve bir kīse altunı ***öŋinde*** ḳodı 47a/14

ser-ḳaplan ***Sehrābuŋ üzerinde*** bir altun şandalya ḳodılar 13b/11

ʿÖmerüŋ elin öpdi ve bir kīse altunı ***öŋinde*** ḳodı 47a/16

ḳop- "kopmak"

Bir cümlede {+dAn} yerine {+dA} ekli tamlayıcı almıştır:

pehlevān olmayasın il(l)ā ***Kaʿbede*** ḳopma evlād(-ı) Ḥamzadan Bedīʿüz-zamān olasın 29b/9

ḳoş- "koşmak"

Bir örnekte görülmüştür.{+A} yerine {+I} ekli tamlayıcı almıştır:

Ḥamza Herveme ***ʿÖmer ʿAyyārı*** ḳoşup yana bir ḳaba itmesün didi 89a/8

selāmla- "selamlamak"

Bir cümlede{+I} yerine {+A} ekli tamlayıcıyla kullanılmıştır:

andan ***birbirine*** selāmlayup Ḳārūn ʿaskerine gitdi 7b/12

söyle- "söylemek"

Eski Anadolu Türkçesinde {+A},{+I},{+dA},{+dAn} ve {+n} ekli tamlayıcıları almıştır (Özdemir, 2004:151). Bir cümlede {+A} yerine {+dA} ekli tamlayıcıyla kullanılmıştır:

bunlaruŋ mertebelerin bilürsin ve **Ṣāḥib-ḳırānda** aġır söz söyleme 98a/9

tīmār eyle- "tımar eylemek"

Bir cümlede görülmüştür. Ölçünlü Türkiye Türkçesinden farklı olarak {+I} yerine {+A} ekli tamlayıcı almıştır:

hele bārī ***zaḥma*** tīmār eyleyüp göreyim 58b/7

ur- "vurmak"

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde {+Ø}, {+I}ve {+A} ekli tamlayıcı alan örnekleri vardır (Özdemir, 2004:172-173). Hamza-nâme'de {+dA} ekli tamlayıcı yerine {+dAn} ekil tamlayıcı almıştır:

cellād ilerü gelüp ***Ṣāmṣāmuŋ yaḳasından*** el urup şāha ʿāṣī ḥāli budır 57b/5

3.7.1.1.5. Soru Eki

İsim ve fiillere eklenerek ve soru unsurunu cümleye aktaran ektir. Eski Türkçede sadece kitabelerde {GU}, genel olarak ise {mU} şekliyle kullanılır (Gabain, 2007:106). Eski Anadolu Türkçesinde diğer tarihî yazı dillerinde olduğu gibi hem isim soylu kelimelere hem de fiillere soru anlamı katmak için kullanılan soru eki {mI} şeklinde düz ünlülü olarak kullanılır (Özkan, 2009:146). Metinde Eski Anadolu Türkçesine paralel olarak düz ünlülü olarak kullanılmıştır:

{mI}

var mı 33a/19	gelür mi 17a/7
ol dīv midür 29a/2	siz misiz 28b/11
ʿāciz miyem 40b/11	ġalebe mi eyledüŋ 102a/9

3.7.1.2. Fiil Çekimi

3.7.1.2.1. Şahıs Ekleri

Şahıs ekleri, fiildeki oluş ve kılışı, bir zaman ve şekil modeli içinde kişilere bağlayan eklerdir. Zaman ve şekil eklerinden sonra gelen şahıs ekleri, kendilerinden sonra sadece soru eki alabilirler (Korkmaz, 2009:571). Fiil çekiminde kullanılan bu

ekler zamir kökenli şahıs ekleri, iyelik kökenli şahıs ekleri ve emir kökenli şahıs ekleri olmak üzere üçe ayrılır:

3.7.1.2.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Şahıs eklerinin zaman içinde ek durumuna gelmesiyle ortaya çıkan bu ekler şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve gereklilik kipi ile kullanılmaktadır. Hamza-nâme'de kullanılan biçimleri şöyledir:

Tablo-2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

	1. kişi	**2. kişi**	**3. kişi**
Teklik	{-Am} ~ {-Im} ~ {-In} ~ {-um} ~ {-uŋ}	{-sIn} ~ {-sIŋ} ~ {UŋUz}	{-Ø}
Çokluk	{-Iz} ~ {-Uz} ~ {-vUz}	{-sIz} ~ {-sIŋUz} ~ {-uŋ} ~ {-iŋüz}	{-lAr}

3.7.1.2.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

Şart kipi ve görülen geçmiş zaman çekiminde kullanılan şahıs ekleridir.

Tablo-3. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

	1. kişi	**2. kişi**	**3. kişi**
Teklik	{-m}	{-ŋ} ~ {-n}	{-Ø}
Çokluk	{-k}	{-ŋUz} ~ {-niz}	{-lAr}

3.7.1.2.1.3. Emir Kökenli Şahıs Ekleri

Her şahıs için ayrı bir eki bulunan bu ek türü, şahıs ekiyle birlikte aynı zamanda kip ekine karşılık gelmektedir.

Tablo-4. Emir Kökenli Şahıs Ekleri

	1. kişi	**2. kişi**	**3. kişi**
Teklik	{-AyIm} ~ {-AyIn} ~ {-alım}	{-Ø}	{-sUn} ~ {-sIn} ~ {-sıŋ} ~ {-süŋ}
Çokluk	{-AlUm}	{-(U)ŋ} ~ {-(U)n} ~ {-ıŋuz}	{-sUnlAr}

3.7.1.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri

Bu ekler, fiil kök veya gövdesine karşılık gelen hareketi şekle ve zamana bağlayan eklerdir (Ergin, 1984:288). Hamza-nâme'de görülen şekil ve zaman ekleri şöyledir:

3.7.1.2.2.1. Basit Zamanlı Kipler

3.7.1.2.2.1.1. Bildirme Kipleri

3.7.1.2.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Bu ekinin yapısıyla ilgili iki farklı görüş vardır: Gabain, ekin tabanındaki {-t} ünsüzünün fiilden isim yapım eki olduğunu, şahısların ise sahiplik ekleri ile karşılandığını belirtir (Gabain, 2007:80). Ergin ise görülen geçmiş zaman çekiminde kullanılan şahıs eklerinin sahiplik eki menşeli olmasından ötürü bu çekimin isim esaslı olduğunu, yani görülen geçmiş zaman çekiminin {-t} ünsüzlü bir fiil isminin iyelik biçimlerinden gelişmiş olduğunu ifade eder (Ergin, 1984:299-300). Ek, Eski Anadolu Türkçesinde {-dI} ~ {-dU} şeklindedir. Birinci teklik ve çokluk şahıslarda, ikinci teklik ve çokluk şahıslarda yuvarlak ünlülü, üçüncü teklik ve çokluk şahıslarda ise düz ünlülüdür. Görülen geçmiş zaman eki, Hamza-nâme'de Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerine paralel özellikler gösterse de bazı şahıs çekimlerinde farklılık görülebilmektedir. Ayrıca ek, metinde devamlı ötümlü ünsüz ile kullanıldığı için ünsüz uyumuna aykırı bir özellik teşkil eder.

Teklik Birinci Şahıs: {-dUm} ~ {-dIm}

Metinde yuvarlak ünlülü çekim yaygındır. Düz ünlülü çekim ise yedi kelimede mevcuttur:

oldum 16b/18	aldum 67a/2
uṣandum 84b/15	geldüm 95a/18
eyledüm 44b/10	neyledüm 6a/6
eyledim 19b/20	gördim 88b/8
çekmedim 16b/15	aradım 79a/7

Teklik İkinci Şahıs: {-dUŋ} ~ {-dIŋ} ~ {-dIn}

Genel olarak {-dUŋ} çekimi vardır. {-dIŋ} düz ünlülü kullanımı üç kelimede tespit edilmiştir. {-dIn} çekimi de dört fiilde görülmüştür:

bulduŋ 1b/6	eyledüŋ 37b/16
ḳoduŋ 37b/17	bildirdüŋ 59b/21
ḳurtılduŋ 78b/6	eylediŋ 12a/13
gördiŋ 68a/1	urdın 13a/17
oldın 95a/11	sökdin 19a/12

Teklik Üçüncü Şahıs: {-dI} ~ {-dU}

Görülen geçmiş zamanın en çok görülen çekimidir. {-dU} çekimi sadece "ol-" fiilinin bulunduğu iki yerde tespit edilmiştir:

virdi 19b/14 — ḳırdı 90a/3
düşdi 46b/15 — ḳopdı 100a/3
doldı 68a/19 — ürkdi 105a/1
oldu 8a/10, 10b/20

Çokluk Birinci Şahıs: {-dUk} ~ {-dIk}

{-dUk} çekimi 23 kelimede, {-dIk} ise 4 kelimede vardır:

incitdük 17b/15 — bulduḳ 110b/16
eyledük 96b/9 — olmaduḳ 95a/16
virdük 78a/16 — ayrıldıḳ 26a/15

Çokluk İkinci Şahıs: {-dIŋUz}

Yirmi beş yerde tespit edilen bu ekin çekiminde görülen geçmiş zaman eki, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin aksine düz ünlülüdür. Dudak uyumunu bozar:

işitdiŋüz 51b/6 — ṭaḳdıŋuz 27a/11
ögrendiŋüz 74b/6 — virdiŋüz 104a/10
ṣıçurdıŋuz 27b/4 — aldıŋuz 104a/10

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-dIlAr}

Sadece düz ünlülü çekimleri vardır:

gülişdiler 92a/2 — ṭurdılar 7b/16
döndiler 110a/1 — urdılar 21b/1
getürdiler 41b/16 — ṣaḳladılar 63b/19

3.7.1.2.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Bu zaman, fiilin ifade ettiği oluş ve kılışı, şahsın başka birinden işittiğini, daha sonradan gördüğünü veya farkında olmadan yaptığını ifade eden, içinde zaman ve şekil kavramı taşıyan kiptir (Korkmaz, 2010:75). Türk dili tarihinde genel olarak {-mIş} olarak karşılanmıştır. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde {-mIş} düz ünlülü şekilleriyle kullanılmıştır (Şahin, 2018:15). Hamza-nâme'de görülen şahıs çekimlerinde de {-mIş} düz ünlülü örnekleri görülmüştür. Çokluk birinci şahıs ekinin örnekleri bulunmamaktadır:

Teklik Birinci Şahıs: {-mIşAm}

Dört kelimede çekimleri mevcuttur:

eylemişem 19b/9 — öldürmişem 38a/2
gelmişem 89b/1 — çıḳar-mışam 38a/1

Teklik İkinci Şahıs: {-mIşsIŋ} ~ {-mIşsIn} ~ {-mIşUn}

Sekiz fiilde görülen bu çekimde {-mIşsIn} çekimi altı yerde, {-mIşsIŋ} çekimi ise iki yerde tespit edilmiştir:

ḳomışsın 42a/21	olmışsıŋ 65b/11
eylemişsin 60b/8	bıraḳdırmışsın 70a/18
dilemişsiŋ 65b/14	itmişsin 96b/7

İki fiilde teklik ikinci şahsın {-mIşUn} çekimi tespit edilmiştir. Ek dudak uyumunu bozmuştur:

oynamışuŋ 91a/17	düşirmişüŋ 40a/13

Teklik Üçüncü Şahıs: {-mIş}

Öğrenilen geçmiş zamanın en çok kullanılan çekimidir:

getürmiş 67a/4	unutdırmış 96b/17
dönmiş 91b/4	ḳaldırmış 14b/10
çıḳmış 69a/14	virmiş 35a/4

Çokluk İkinci Şahıs: {-mIşsIz} ~ {mişiŋüz}

İki fiilde çekimi vardır:

eylemişsiz 83a/6	çıḳarmamışsız 97b/14

Bir yerde çokluk ikinci şahsın {-mişiŋüz} şeklinde çekimi tespit edilmiştir:

gelmişiŋüz 36a/3

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-mIşlAr}

Otuz dört kelimede örnekleri bulunmaktadır:

getürmişler 52a/2	baġlamışlar 27a/5
öldürmemişler 26b/7	ṭaḳmışlar 28a/9
dikmişler 21a/8	uġurlamışlar 2a/15

3.7.1.2.2.1.1.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zaman Ekinin {+dUr} ~ {+dIr} Berkitme/İhtimal Eki ile Kullanımı

Öğrenilen geçmiş zamanın bu kullanımı ile yapılan genişletmelerde fiilin zamanı değişmez. Bu çekimde belirliliği kaybolan fiilin, ilgili zaman içinde "kesin olarak" yapıldığını veya "işlenmiş olma ihtimalini" ifade eder. Üstelik {-mIş} ekine, {+dur} ~ {+dır} berkitme/ihtimal eki getirildiğinde, fiilin işlenmesindeki "rivayet" de kaybolur (Gülsevin ve Boz, 2004:121). Hamza-nâme'de 31 kelimede kullanımı vardır:

Teklik Üçüncü Kişi: {-mIşdUr} ~ {-mIşdIr}

16 kelimede çekimi bulunmaktadır:

ṣaḳlanmışdur 20a/1	alışmışdur 105a/7

itmişdür 33a/12 tepelemişdir 61a/15

öldürmişdir 19a/11 uġramışdır 8b/22

Çokluk Üçüncü Kişi: {-mIşlArdUr} ~ {-mIşlArdIr}

Sekiz kelimede görülmüştür:

kesmişlerdür 33b/3 virmişlerdir 51a/12

eylemişlerdür 48b/9 olmışlardur 107b/5

3.7.1.2.2.1.1.2.2. {-Up} Öğrenilen Geçmiş Zaman Ekinin Kullanımı

Eski Anadolu Türkçesinden kalma bir Azeri özelliği olan bu ek, öğrenilen geçmiş zaman işlevinde kullanılır (Ergin, 1981:123).{-(y)Up} eki aslında gerundium ekidir ve çoğu zaman üçüncü kişilerde kullanılır. Günümüzde Özbekçe, Kazakça gibi Doğu Türkçesinde, ikinci kişide hâlen "tur-" fiili ile kullanılmaktadır (Timurtaş, 1994:122). Günümüzde bazı Anadolu ağızlarında işlevini aynı şekilde devam ettirmektedir (örnekler için bk. Bulduk, 2018:225-244). Metinde aynı anlam ve görevde üç yerde kullanımı tespit edilmiştir:

Teklik Üçüncü Kişi: {-üpdür} ~ {-updır}

eyleyüpdür 3b/6 çeküpdür 105b/4

olupdır 85a/1

3.7.1.2.2.1.1.3. Geniş Zaman

Geçmişten başlayıp bugünü de içine alarak geleceğe devam eden yaygın bir zaman dilimindeki kılış ve oluşları kapsayan bir bildirme kipidir. Türk dilinde geniş zaman ekinin ünlüsünün hangi durumlarda hangi fiillere getirileceği konusunda farklı görüşler ortaya atılmıştır (detaylı bilgi için bk. Gencan, 1979:451-456). Eski Türkçede ünlüyle sona eren fiillerden sonra {-r}, ünsüzle sona eren fiillerden sonra ise {-(V)r} ekleri getirilir. Aslen sıfat fiil eki olan söz konusu eklerin şekil ve zaman ekleri olarak da kullanılması, Eski Türkçe döneminde gerçekleşmiştir (Eraslan, 2012:334; Tekin, 2003:185). Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman {-Ur}ekleriyle ifade edilir. Ancak ekteki ünlülerin destek ünlüsü sayılması sonucu ünlüyle biten eylem tabanlarında {-r} biçimi daha yaygın kabul edilir (Ergin, 1984:293). Hamza-nâme'de genel olarak kullanım biçimleri şöyledir:

Teklik Birinci Şahıs: {-(A)rAm} ~ {-(U)rAm} ~ {-(I)rAm} ~ {-(A)rIn} ~ {-urum} ~ {-uŋ} ~ {-erim}

Yoğun bir kullanımı olan geniş zaman çekimidir. Metinde farklı biçimleri belirlenmiştir. Buna göre {-ArAm} 47 yerde, {-UrAm} 33 yerde, {-IrAm} 6 yerde,

{-ArIn} 3 yerde, {-urum}, {-uŋ} ve {-erim} ise birer yerde çekimlenmiştir:

ḳorḳaram 51a/18	ḳıraram 41b/12
keserem 44a/17	dögerem 102b/15
ḳoyaram 90b/4	işidürem 5a/19
geçinürem 38a/12	gelürem 92b/12
aluram 56a/5	ḳıluram 101b/3
varıram 22b/22	beŋzedirem 46b/18
gönderirem 107a/13	gezerin 38a/12
ḳorḳarın 98a/3	oluram 57b/3
olurum 40a/3	ezerim 102b/17
buluruŋ 91a/19	

Teklik İkinci Şahıs: {-(A)rsIŋ} ~ {-(A)rsIn} ~ {-ursıŋ} ~ {-(U)rsIn} ~ {-(I)rsIn} ~ {irsiŋ} ~ {-ursun}

Teklik birinci kişide olduğu gibi çeşitli kullanımları vardır. {-ArsIŋ} 8 yerde, {-ArsIn} 44 yerde, {-ursıŋ} sadece "ol-" fiilinde 5 yerde, {-UrsIn} 21 yerde, {-IrsIn} 11 yerde, {irsiŋ} 5 yerde, {-ursun} ise 1 yerde tespit edilmiştir:

baḳarsıŋ 46b/8	idersiŋ 74b/2
umarsın 49b/12	ḳovarsın 15a/9
düşersin 105b/9	dögersin 102b/13
çekersin 31b/12	olursıŋ 101a/2
bilürsin 7b/3	gelürsin 73a/4
alursın 56a/7	aradırsın 47a/2
görirsin 100a/7	görirsiŋ 70a/14
gönderirsiŋ 48b/2	olursun 10a/5

Teklik Üçüncü Şahıs: {-(A)r } ~ {-(U)r} ~ {-Ir}

ḳorḳar 111b/4	ḳuṣar 54b/2
gider 8b/6	gezer 26b/15
sever 32a/10	döner 41a/15
eydür 61a/14	gelür 62a/19
olur 18b/20	yorulur 113b/10
uyur 9a/21	incidir 17b/16
şaşırır 59a/17	ḳorḳudır 90b/1

Çokluk Birinci Şahıs: {-(A)rIz} ~ {-UrUz} ~ {-urız} ~ {-IrIz}

{-ArIz} 19 yerde, {-UrUz} 2 yerde, {-urız} 5 yerde, {-IrIz} ise 3 yerde tespit edilmiştir:

barışurız 92b/13 olurız 50b/5
alurız 54b/5 gideriz 61b/13
ideriz 109b/16 eyleriz 45b/20
ḳonarız 64a/1 buluşuruz 38a/18
görüşürüz 80a/7 görişiriz 7b/11
varırız 27a/2 geliriz 28b/17

Zamir kökenli çokluk birinci kişi eki {-Uz} ~ {-Iz}, metinde art arda gelen iki cümledeki iki fiilde {-k } ~ {-ḳ} biçiminde görülmüştür. Adana ağızlarında da görülen bu özelliğin müstensihin ağız özelliğinden kaynaklandığı kanaatindeyiz (bk. Yıldırım, 2002:143)

Ḳızıl Er seni döger didi dīvāne eyitdi Memlekete ***giderik*** 89a/15
anuŋla ḳızılca ṣu ***içerik*** didi 89a/16

Çokluk İkinci Şahıs: {-(A)rsIŋUz} ~ {-(U)rsIz} ~ {-ersiz} ~ {-ürsiŋüz} ~ {-irsiz}

{-(A)rsIŋUz} yedi yerde, {-(U)rsIz} yedi yerde, {-ersiz} dört yerde, {-ürsiŋüz} bir yerde, {-irsiz} bir yerde tespit edilmiştir:

çıḳarsınuz 41b/13 idersiŋüz 47a/7
gidersiŋüz 60a/4 bilürsiz 92a/3
s̱öyleşürsiz 97a/14 olursız 74a/6
idersiz 72a/6 gidersiz 95a/16
bilürsiŋüz 92a/7 görirsiz 55b/12

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-ArlAr} ~ {-UrlAr} ~ {-IrlAr}

{-ArlAr} 24 yerde, {-UrlAr} 13 yerde, {-IrlAr} 5 yerde mevcuttur:

ḳaçarlar 28a/6 ṭaparlar 55a/16
keserler 63b/17 çekerler 82b/11
iderler 68a/1 dururlar 58b/12
irişürler 3b/12 eydürler 45b/20
gelürler 74b/4 gözedirler 9a/20
aḳıTırlar 24a/15

3.7.1.2.2.1.1.4. Şimdiki Zaman

Eski Türkçede şimdiki zaman, işlev ve anlam bakımından geniş zamanla ifade edilmiştir (Gabain, 2007: 80). Eski Anadolu Türkçesi döneminde bağımsız bir şimdiki

zaman eki mevcut değildir. Şimdiki zaman anlamını karşılamak için bu devirde de geniş zaman ekleri ve bazı birleşik şekiller kullanılmıştır (detaylı bilgi için bk. Türk, 1996:291-340). Şimdiki zaman {-r, -Ur, -Ar} ekleri, {-A/-I/-U durur/turur} yapısı ve {-A/-I/-U yorı-r} biçimi olmak üzere üç farklı şekilde karşılanır (Ergin, 1984:460). 16. yüzyıldan itibaren {yorı-} fiilinden gelişen {-yor} şekli gramerleşerek yaygınlaşmıştır (Timurtaş, 1994:144). Hamza-nâme'de bu zamanın anlam ve işlevini karşılamak için geniş zaman ekleri bulunmakla birlikte 19. yüzyılda istinsah edildiği için {-yor} şimdiki zaman ekinin örnekleri de vardır. {-mAkdA} ve tasviri fiiller ile yapılan çekimler, metindeki diğer şimdiki zaman unsurlarıdır.

3.7.1.2.2.1.1.4.1. -yor

Sadece teklik üçüncü şahıs ekinde çekimleri tespit edilmiştir. İki fiil çekimi vardır.

Teklik Üçüncü Şahıs:

Sadece beş yerde, "gel-" ve "geçir-" fiilerinde teklik 3. şahıs çekimiyle örnekleri görülmüştür:

geliyor 4a/18, 56b/10, 113b/4 geçiriyor 17a/6

3.7.1.2.2.1.1.4.2. -mAkdA

Bu ek, {-mAk} mastar eki ile {+dA} bulunma hâli ekinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Fiili, isim biçimiyle ek fiil çekimine sokması nedeniyle {-yor} ekinden değişik bir şekilde işleten birleşik bir ek konumundadır. Bu iki ekin farkı, ilk olarak oluşumları ve fiilleri soktukları işletme biçimidir. {-yor} eki devamlılık, {-mAkdA} ise bulunma kavramıyla farklı çıkış yerlerinden hareket etmesine rağmen her iki ek de içinde bulundukları zamanı şimdiki zaman açısından karşıladıkları için ortak bir nitelik gösterirler (Şahin, 2006:215-216). Metinde ünsüz uyumuna bağlı olmadan örnekleri tespit edilmiştir:

Teklik Üçüncü Şahıs:

{-yor} ekinde olduğu gibi teklik 3. şahıs ekiyle 12 yerde kullanımı bulunmaktadır:

gelmekde 14b/2, 115a/2 aramaḳda 9b/5, 44a/9

gitmekde 109b/10

Bir örnekte {+dir} berkitme/ihtimal eki ile kullanılmıştır:

itmekdedir 58b/17

3.7.1.2.2.1.1.4.3. Tasvir Fiilleriyle Yapılan Şimdiki Zaman Çekimleri

"Fiil kökü + Zarf fiil -(I/U)p +Yardımcı Fiil" biçimiyle ortaya çıkan şimdiki zaman çekimidir. Özellikle bugün Türkiye Türkçesinde Batı Anadolu ağızlarında bolca örneği görülmektedir (örnekler için bk. Haşimi, 2017:313-328). Metinde "dur/ṭur" ve "yat-" yardımcı fiilleriyle tespit edilen şimdiki zaman çekimleri bulunmaktadır.

{-üp + ṭur- ~ dur-}

Günümüzde Anadolu ağızlarında kullanılmaya devam eden şimdiki zaman çekimidir (krş. Eryiğit, 2022:103; Akar, 2001:1-9). {-üp + ṭur-} bir yerde; {-üp + dur-} ise altı yerde tespit edilmiştir:

çeküp ṭururlar 87a/10
ḥāżır eyleyüp dururlar 30b/12
diyüp durur 34b/13
baḳup durursın 62a/7
alup dururlar 87a/13

{-üp + yat-}

"düşin-" fiilinde 2 yerde görülmüştür:

düşinüp yatur 16a/7, 86a/14

3.7.1.2.2.1.1.5. Gelecek Zaman

Eski Türkçede {-tAçI},{-çI} ve {-GAy} biçimi kullanılmıştır (Gabain, 2007:81-82). Eski Anadolu Türkçesinde birden fazla ek ile karşılanmasına rağmen en işlek kullanılan {-(y)IsAr} dır. Bu dönemin sonunda yaygın bir şekilde sıfat fiil eki biçimiyle kullanılan {-(y)AcAk} eki 15. yüzyılın sonuna doğru gelecek zamanı karşılamak için kullanılır. Bununla beraber istek kipinde kullanılan {-(y)A} eki ve gereklilik kipi olarak kullanılan {-sA gerek} biçimi gelecek zamanı karşılayacak şekilde kullanılmıştır (Gülsevin ve Boz, 2004:127-130). Metinde {-(y)IsAr} örneği görülmemiştir. {-(y)AcAk}, {-sA gerek} ve {-(y)A} ekleri gelecek zamanı karşılayacak biçimde kullanılmıştır:

3.7.1.2.2.1.1.5.1. {-(y)AcAk}

Hamza-nâme'de en yaygın kullanılan gelecek zaman ekidir. 11 yerde görülmüştür.

Teklik İkinci Şahıs: {-acaḳsıŋ}

Bir örnekte çekimi vardır:

alacaḳsıŋ 46b/9

Teklik Üçüncü Şahıs: {-(y)AcAk}

Sekiz yerde görülmüştür:

virmeyecek 56a/6 alacaḳ 60b/15

virecek 60a/21 idecek 49b/11

Çokluk Birinci Şahıs: {-ecegiz}

İki örnekte örnekleri tespit edilmiştir:

idecegiz 4a/19 görecegiz 26a/15

3.7.1.2.2.1.1.5.2. {-(y)A}

Teklik Üçüncü Kişi:

Dört örnekte gelecek zaman anlamıyla görülmüştür.

çeke 36b/10 alūde eyleye 74a/13

şikār eyleye 74a/14 baġlaya 87b/10

3.7.1.2.2.1.1.5.3. {-sA gerek}

Metinde dört örneği tespit edilen bu yapı gelecek zaman anlamını karşılayacak şekilde kullanılmaktadır.

Teklik Birinci Şahıs: {-sam gerek}

alsam gerekdür 31b/16

Teklik Üçüncü Şahıs: {-ṣe gerek}

ṭaleb itṣe gerek 63a/13

Çokluk Birinci Şahıs: {-saḳ gerek}

varsaḳ gerek 67a/19

Çokluk İkinci Şahıs: {-saŋuz gerek}

olsaŋuz gerek 97b/12

3.7.1.2.2.1.2. Tasarlama Kipleri

Tasarlama kipleri, zaman kavramını karşılamazlar. Bu kipleri karşılayan şekil ekleri sadece bazı şekilleri anlatır. Bu şekiller de tasarlamanın gereklilik, şart, istek veya emir biçiminde ortaya çıktığını gösterir (Ergin, 1984:289).

3.7.1.2.2.1.2.1. İstek Kipi

Eski Türkçedeki {-GAy}ekinden geldiği kabul edilen istek kipi eki {-A} şeklindedir (Mansuroğlu, 1968:172). Eski Anadolu Türkçesi döneminde gereklilik ve gelecek işlevlerinin yanında geniş zaman, şimdiki zaman, istek, emir gibi diğer işlevlerde de kullanılmaktadır (Özkan, 2012:385):

Teklik Birinci Şahıs: {-Am} ~ {-(y)AyIm} ~ {-AyIn}

{-Am} ~ {-(y)AyIm} daha çok görülür. {-(y)AyIm} 87 yerde, {-AyIn} ise 11 örnekte görülmüştür.

var-am 63b/4	ḳaç-am 73a/18
ḳazan-am 80b/16	getür-em 89b/6
yetiş-em 97b/1	var-ayım 13b/21
ḳurṭıl-ayım 59a/13	at-ayım 19a/9
in-eyim 40b/10	vir-eyim 45b/11
öldür-eyim 61b/14	ḳalḳ-ayın 67a/13
al-ayın 89a/13	gör-eyin 95b/2

Teklik İkinci Şahıs: {-(y)AsIn} ~ {-(y)AsIŋ}

{-(y)AsIn} 31 örnekte, {-(y)AsIŋ} ise 18 örnekte mevcuttur.

ol-asın 29b/10	ur-asın 35b/10
bul-asın 57a/4	ḳo-yasın 111b/15
eyle-yesin 12a/21	getür-esin 41/8
çek-esin 105a/3	bil-esin 1b/14
yıḳ-asıŋ 44b/12	al-asıŋ 72b/17
ara-yasıŋ 74b/5	degür-esiŋ 18a/14
gönder-esiŋ 60b/8	gör-esiŋ 75a/3

Teklik Üçüncü Şahıs: {-(y)A}

ur-a 83b/17	nol-a 105a/9
ol-a 106b/17	ḳavra-ya 19a/2
gide 16a/20	söyle-ye 86b/15
gel-e 24b/20	kes-e 32b/4

Çokluk Birinci Şahıs: {-(y)AlUm} ~ {-alım} ~ {-(y)AvUz}

{-(y)AlUm} çekimi daha çok görülmüştür. 119 yerde kullanımı tespit edilmiştir. {-alım} bir yerde, {-(y)AvUz} ise sekiz yerde belirlenmiştir.

ṭut-alum 43b/8	ṭaşı-yalum 72a/19
ḳavuş-alum 95b/5	ḫaberleş-elüm 95b/7
gör-elüm 105a/14	eyle-yelüm 5b/2
s̱ataş-alım 5b/2	yan-avuz 11b/11
ol-avuz 59a/4	ḳo-yavuz 75a/17
gör-evüz 64a/17	idevüz 72a/16

Çokluk İkinci Şahıs: {-(y)AsIz} ~ {-(y)AsIŋUz}

{-(y)AsIz} 20 yerde, {-AsIŋUz} 2 yerde görülmüştür.

ḳap-asız 68a/13 bul-asız 31a/13

yoḳlayasız 68a/12 di-yesiz 63b/18

getür-esiz 90a/11 gir-esiz 105a/15

ol-asıŋuz 11a/15 eyle-yesiŋüz 103b/11

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-(y)AlAr}

10 yerde kullanımı bulunmaktadır.

ur-alar 52a/10 ḳorḳudalar 90b/7

getür-eler 85a/15 göster-eler 4b/7

3.7.1.2.2.1.2.2. Dilek-Şart Kipi

Eski Türkçe devrinde uzun süre şart eki olarak {-sAr} kullanılmış, daha sonra ise bu dönemin sonlarına doğru "r" ünsüzü düşerek ek, {-sA} şekline geçmiştir (Ergin 1988:309). Dilek ifade eden {-sA} eki ise isimden fiil yapan bir {+sA-} eki ile fiilden sıfat fiil oluşturan bir "-k" ekinin birleşmesine {+sAk} dayanmaktadır (Korkmaz, 2009:680). {-sA} eki Orta Türkçe döneminden itibaren aynı şekil yapısı altında iki farklı kipin fonksiyonunu yüklenmiştir (Korkmaz, 1995:164). Gülsevin ve Karahan bu ekin, dilek anlamını aktaran birkaç kullanım dışında yüklem görevi üstlenmediğini, işlev olarak yüklemin zarfı durumunda olduğunu, dolayısıyla bu ekin zarf fiiller bölümünde bulunması gerektiğini belirtirler (Gülsevin, 1990:276-279; Karahan, 1994:471-474). Hamza-nâme'de tespit edilen şahıs çekimleri şöyledir:

Teklik Birinci Şahıs: {-sAm}

19 yerde kullanımı tespit edilmiştir.

al-sam 60a/16 ḳurtul-sam 63a/16

al-sam 66b/6 neyle-sem 26a/13

getür-sem 9a/3 dile-sem 40a/16

Teklik İkinci Şahıs: {-sAŋ}

14 yerde kullanımı mevcuttur.

ol-saŋ 78b/6 eyle-seŋ 23b/11

gir-seŋ 9a/3 gönder-seŋ 47a/1

Teklik Üçüncü Şahıs: {-sA}

ol-sa 60a/16 ur-sa 74b/17

öl-se 33a/2 yürü-se 113b/10

Çokluk Birinci Şahıs: {-sAk}

Altı yerde çekimi mevcuttur.

var-saḳ 67b/9 ol-saḳ 68a/6

gör-sek 18b/6 eyle-sek 67b/1

Çokluk İkinci Şahıs: {-sAŋUz} ~ {-seniz}

{-sAŋUz} üç yerde görülmüştür. {-seniz} bir yerde tespit edilmiştir.

ol-saŋuz 97b/12 bekle-seŋüz 74a/6

it-seŋüz 85a/13 ilet-seniz 66b/8

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-sAlAr}

Dört yerde kullanımı vardır.

bul-salar 104a/9 sür-seler 17b/21

di-seler 68a/4 söyle-seler 89a/16

3.7.1.2.2.1.2.3. Gereklilik Kipi

Eski Türkçede gereklilik kipine karşılık gelen müstakil bir ek olmamasına rağmen {-gU/- mIş/-mAk}+ kergek (kerek) gibi şekillerle gereklilik kipi karşılanmıştır (Özmen, 2003:179). Eski Anadolu Türkçesi devrinde gereklilik kipi daha çok {-mAk}, -{mA} mastar ekleri, {-sA} şart ve {-A} istek kipleri üzerine "gerek" kelimesi getirilerek karşılanmıştır (Korkmaz, 2009:563-565). Buna ilaveten Gencan, mastar eklerinden sonra "lazım, icap et-" kelimelerinin getirilmesiyle gereklilik anlamının karşılanacağını belirtmiştir (Gencan, 2001:287). Metinde bu yapılar az çok görülmüştür. {-mAlI} ekiyle yapılan gereklilik eki, Eski Anadolu Türkçesi devrinin sonlarına doğru belirmiş fakat ilk zamanlarda bir sıfat fiil eki şeklinde fiilimsi yapmak amacıyla kullanılmıştır. Şekil eki olarak Osmanlı Türkçesi dönemi içinde kullanış sahasına çıkmıştır (Ergin, 1984:497). Hamza-nâme'de {-mAk} gerek, {-mAk} lāzım yapıları ile {-mAlı} eki gereklilik kipini karşılayacak biçimde kullanılmıştır.

3.7.1.2.2.1.2.3.1. {-mAk} gerek

Hamza-nâme'de Eski Anadolu Türkçesi metinlerine paralel olarak en çok kullanılan yapıdır. Teklik ikinci ve üçüncü şahıs çekimleri mevcuttur:

Teklik İkinci Şahıs: {-mAk} gereksiŋ ~ {-mAk} gereksin

{-mAk} gereksiŋ dört yerde, {-mAk} gereksin bir yerde kullanılmıştır:

itmek gereksin 6b/13 olmaḳ gereksiŋ 37b/18

isbāt eylemek gereksiŋ 103b/4 ser-firāzı olmaḳ gereksiŋ 37b/13

Teklik Üçüncü Şahıs: {-mAk} gerek ~ {-mAk} gerekdi

{-mAk} gerek sekiz yerde, {-mAk} gerekdi bir yerde tespit edilmiştir.

ṣarf eylemek gerekdür 49b/15 almaḳ gerekdür 69a/3

ġāfil olmamaḳ gerek 100a/14 ġāfil olmamaḳ gerek 103b/15

gitmek gerekdir 63a/9 öldürmek gerekdir 19b/7

3.7.1.2.2.1.2.3.2. {-mAk} lāzımdır

Nadiren görülen gereklilik kipi çekimidir. İki örnekte belirlenmiştir.

eylemek lāzımdır 55a/8 itmek lāzımdur 4a/9

3.7.1.2.2.1.2.3.3. {-asıŋ} gerekdür

Bir örnekte gereklilik anlamı, istek kipi ekinin üzerine gerek kelimesinin getirilmesiyle karşılanmıştır.

olasıŋ gerekdür 2a/11

3.7.1.2.2.1.2.3.4. {-mem} gerekdür

Bir örnekte {-me} isim fiil ekine birinci teklik şahıs iyelik ekinin getirilmesiyle gereklilik anlamı karşılanmıştır.

eylemem gerekdür 93b/5

3.7.1.2.2.1.2.3.5. {-mAlı}

Metinde iki örneği tespit edilmiştir:

olmalı 10b/7 gelmelidür 18b/6

3.7.1.2.2.1.2.4. Emir Kipi

Emir kipi, tasarlanan hareketi emir şeklinde ifade eder, hareketin emirle yapılmasını karşılar (Ergin, 1984:304). Bu kipin kişiler için kendine has tek bir eki bulunmamaktadır. Her kişi için başka başka şekiller yapan ekleri mevcuttur. Bu açıdan bu tasarlama kipi şahsı da karşılayan bir ek konumundadır (Özdemir, 1968: 190).

Teklik Birinci Şahıs: {-AyIm} ~ {-AyIn}

{-(y)AyIm} daha çok görülür. {-(y)AyIm} 87 yerde, {-AyIn} ise 11 örnekte görülmüştür.

at-ayım 19a/9 getür-eyim 20a/4

bildir-eyim 36b/15 unutdır-ayım 88a/9

in-eyim 40b/11 al-ayım 108a/13

ḳalḳ-ayın 67a/13 bin-eyin 113b/13

Teklik İkinci Şahıs: {-Ø}

Eski Anadolu Türkçesinde işlek olarak kullanılan {-GIl} ekinin örneklerine metinde rastlanmamıştır. Teklik ikinci şahsın eksik kullanımı mevcuttur. 351 yerde örnekleri tespit edilmiştir.

gel 11b/13 iriş 38a/17

yüri 91a/17 ur 104a/17

ḳo 107a/7 ṭur 108a/17

Teklik Üçüncü Şahıs: {-sUn} ~ {-sIn} ~ {-sıŋ} ~ {-süŋ}

{-sUn} 80 yerde, {-sIn} 7 yerde; {-sıŋ} ve {-süŋ} ekleri ise birer yerde görülmüştür.

gir-sün 47a/10 neyle-sün 57b/6

iç-sün 89a/5 var-sun 47b/19

ṣaḳın-sın 108b/11 ṣaḳla-sun 92b/15

ḳurtar-sın 51b/17 sür-sin 14a/4

bil-süŋ 27a/14 otur-sıŋ 72a/3

Çokluk Birinci Şahıs: {-AlUm} ~ {-alım}

En çok {-(y)AlUm} çekimi görülür. 119 yerde kullanımı tespit edilmiştir. {-alım} bir yerde görülmüştür.

ṭutuş-alum 20b/9 ol-alum 40b/2

söyletelüm 27a/3 vir-elüm 47b/9

ṣataş-alım 5b/2

Çokluk İkinci Şahıs: {-(U)ŋ} ~ {-(U)n} ~ {-ıŋuz}

{-(U)ŋ} 65 yerde, {-(U)n} 12 yerde tespit edilmiştir. {-ıŋuz} kullanımı bir yerdedir.

ḳo-ŋ 89a/5 ḳov-uŋ 15a/10

bıraġ-uŋ 32b/7 ṭur-uŋ 46b/1

in-üŋ 12b/3 getür-üŋ 86b/5

idüŋ 61b/20 ol-un 63a/16

dön-ün 41b/11 ṭut-ıŋuz 61b/19

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-sUnlAr}

Yirmi yerde kullanımı tespit edilmiştir.

bil-sünler 9a/9 getür-sünler 70b/6

dur-sunlar 48b/9 bağla-sunlar 51b/13

3.7.1.2.2.2. Birleşik Zamanlı Kipler

Bu tür kipler, içinde birden fazla kip eki bulundururlar (Korkmaz, 2009: 730.). "i-" fiili ile yapılır. "i-" fiiliyle yapılan bu birleşik zamanlı çekimler metinde genellikle ayrı yazılır. Kendinden önceki zaman ekiyle birleşip bitişik yazılan çekimler de tespit edilmiştir.

3.7.1.2.2.2.1. Hikâye

Birleşik zamanlı fiil çekimlerinde en çok kullanılan çekimdir. Öğrenilen geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman, istek, şart kipleriyle çekime girmiş örnekleri vardır.

3.7.1.2.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Teklik Üçüncü Şahıs: {-dI idi}

Dört yerde örnekleri tespit edilmiştir.

yimedi idi 7a/13 getürdi idi 26a/20

gönderdi idi 35b/17 ʿahd eyledi idi 74a/19

3.7.1.2.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Teklik Üçüncü Şahıs: {-mIş idi} ~ {-mIşdI}

olmış idi 11b/16 yimemiş idi 12b/8

gönder imiş idi 35b/18 görmemiş idi 59a/18

olmışdı 62a/8 cemʿ itmişdi 86a/10

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-mIşlAr idi}

mekān ṭutmışlar idi 8b/15 yapmışlar idi 10b/13

ḳaçmışlar idi 16a/3 getürmişler idi 90b/9

3.7.1.2.2.2.1.3. Geniş Zamanın Hikâyesi

Teklik Birinci Şahıs: {-mezdüm} ~ {-rdim} ~ {-ardum} ~ {-ırdum}

daʿvet itmezdüm 49a/6 ḳoyu virmezdüm 97b/10

dirdim 88b/10 çıḳardum 37b/21

ṣanırdum 40a/12

Teklik İkinci Şahıs: {-amazdıŋ} ~ {-mezdüŋ}

ġālib olamazdıŋ 63a/3 bilmezdüŋ 70a/14

Teklik Üçüncü Şahıs: {-r idi} ~ {-(A/U)r idi} ~ {-maz idi} ~ {-rdI} ~ {-(A/U)rdI} ~ {-mAzdI}

olmaz idi 18a/10 ḳamaşur idi 10b/11

şaşırır idi 59a/17 ṭayanur idi 70b/16

baḳar idi 23a/5 dir idi 60a/16

bulınmazdı 107a/10 çıḳardı 113b/8

gözedürdi 2b/11 olurdı 25a/9

iderdi 37a/3 dökülürdi 38b/11

Çokluk Birinci Şahıs: {-maz idik} ~ {-mAzdUk} ~ {-erdük}

varamaz idik 11a/3 aŋlamazduḳ 94a/9

bilmezdük 112b/10 giderdük 56b/6

iderdük 68a/1

Çokluk İkinci Şahıs: {-mezdiŋüz}

girmezdiŋüz 110b/18

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-rlAr idi} ~ {-(A/U)rlAr idi} ~ {-(A/U)rlArdI} ~ {-mezlerdi} ~ {-üller idi}

gözedirler idi 9a/20 ṭurmazlar idi 18a/1

çıḳarmazlar idi 81a/9 ḳomazlar idi 114b/12

ḳorḳarlar idi 81a/10 gelürler idi 74b/4

ḳaparlardı 33a/12 ḳalurlardı 88a/12

dirlerdi 53b/7 söndüremezlerdi 91b/6

Bir kelimede benzeşmeye bağlı olarak ortaya çıkan {-üller idi} biçimi mevcuttur.

s̱öyleşüller idi 64b/1

3.7.1.2.2.2.1.4. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

Teklik Birinci Şahıs: {-iyordum}

Bir kelimede tespit edilmiştir.

gidiyordum 87b/13

3.7.1.2.2.2.1.5. İstek Kipinin Hikâyesi

Teklik Birinci Şahıs: {-AydUm} ~ {-a idüm}

Üç kelime görülmüştür:

göreydüm 31a/20 olaydum 50b/7

ala idüm 106b/16

Teklik Üçüncü Şahıs: {-A idi} ~ {-(y)aydı}

Altı kelime görülmüştür:

ala idi 42b/15 gele idi 98a/14

ide idi 112a/12 ṭuymayaydı 91b/1

olaydı 85a/2

Çokluk Birinci Şahıs: {-(y)e idük}

İki kelimede belirlenmiştir:

ide idük 102b/6 getürmeye idük 102b/6

3.7.1.2.2.2.1.6. Dilek-Şart Kipinin Hikâyesi

Teklik Birinci Şahıs: {-sAm idi}

dilesem idi 40a/16 bilsem idi 49a/5

Çokluk Birinci Şahıs: {-saḳ idi}

varsaḳ idi 67b/9

3.7.1.2.2.2.2. Rivayet

Metinde geniş zaman ve şimdiki zamanın rivayeti kullanılmıştır.

3.7.1.2.2.2.1.1. Geniş Zamanın Rivayeti

Teklik Üçüncü Şahıs: {-ür imiş}

Bir kelimede tespit edilmiştir.

gelür imiş 71a/15

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-rlermiş}

Bir kelimede tespit edilmiştir.

dirlermiş 16a/1

3.7.1.2.2.2.1.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti

Teklik Üçüncü Şahıs: {-iyor imiş}

Bir kelimede görülmüştür:

gidiyor imiş 17a/11

3.7.1.2.2.2.3. Şart

Görülen geçmiş zaman ve geniş zamanın şartı kullanılmıştır.

3.7.1.2.2.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Teklik Birinci Şahıs: {-düm ise} ~ {-dümse}

İki kelimede görülmüştür:

söyledüm ise 36b/13 beŋzetdümse 104b/8

Teklik Üçüncü Şahıs: {-dise} ~ {-dı ise} ~ {-diyse}

Dört kelimede karşılanmıştır:

eyledise 34b/1 noldı ise 74b/1

girdiyse 53a/8 rāst geldiyse 53b/19

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-dılar ise} ~ {-erlerse}

Tek örnekte belirlenmiştir:

ḳaldırdılar ise 14b/13 helāk iderlerse 70b/7

3.7.1.2.2.2.3.2. Geniş Zamanın Şartı

Teklik Birinci Şahıs: {-er isem} ~ {-mez isem} ~ {-(A/U)rsAm} ~ {-ArsAm}

ider isem 68b/12 idemez isem 63b/10

helāk idersem 37a/14 itmezsem 46b/16

çalarsam 103a/2 maġlūb olursam 79b/18

Teklik İkinci Şahıs: {-(A/U)r iseŋ) ~ {-mez iseŋ} ~ {-(A/U)rsAn} ~ {-ArsAŋ} ~ {-ürseŋ}

ṣaġ olur iseŋ 36a/13 ʿinād ider iseŋ 69b/14

yetişmez iseŋ 77b/17 getürür iseŋ 105a/9

ṣaġ bulursan 18a/13 helāk idersen 70a/15

ġalebe idersen 80a/3 gelürsen 86b/10

ṣorarsaŋ 57a/3 içerseŋ 23b/5

getürürseŋ 33b/19

Teklik Üçüncü Şahıs: {-(A/U)r ise} ~ {-mez ise} ~ {-(A/U)rsA} ~ {-irse}

ẓuhūr ider ise 9b/9 deger ise 12a/21

ġalebe ider ise 66a/1 buyurur ise 77b/13

eylemez ise 105a/15 gelmez ise 26b/2

ġālib gelürse 4a/22 görirse 21a/5

vāḳiʿ olursa 11a/14

Çokluk Birinci Şahıs: {-ursaḳ}

ġālib olursaḳ 4a/22

Çokluk İkinci Şahıs: {-rseŋüz}

dilerseŋüz 28a/4

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-arlar ise} ~ {-mazlar ise} ~ {-ArlArsA}

ṭuyarlar ise 70a/19 olmazlar ise 65b/16

helāk iderlerse 70b/7 duyarlarsa 32b/5

3.7.1.2.3. Ek Fiilin Kipleri ve Bildirme Ekleri

Ek fiil, Eski Türkçe dönemindeki "er-" yardımcı fiilinin *er-> ir-> i-* biçiminde değişerek ekleşmesinden meydana gelir. Esas fiillerdeki gibi tek başına "i-" şekliyle kullanılmaz ve yapım ekleri ile genişletilemez. "i-" fiilinin görevi, isim soylu kelimeleri fiil biçimine getirmek ve basit zamanlı kiplerden birleşik zamanlı kipler oluşturmaktır (Korkmaz, 2009: 702). Ek fiilin geniş zaman eklerine ise bildirme ekleri denmektedir. Bildirme eklerinden birinci ve ikinci şahıs için kullanılanlar şahıs zamirlerinden, üçüncü şahıs için kullanılan ise "tur-" fiilinden gelişmiştir (Özkan, 2009:144). Metinde ek-fiil çekimi görülen geçmiş zaman, geniş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipi olmak üzere dört ayrı çekimde karşımıza çıkmıştır.

3.7.1.2.3.1. Görülen Geçmiş Zaman

Teklik ve çokluk üçüncü şahısların çekimleri tespit edilmiştir:

Teklik Üçüncü Şahıs: {-idi} ~ {-di}

{-idi} kullanımı çok yaygındır. {-di} ise iki örnekte görülmüştür.

var idi 2b/13 mest idi 13b/5

mālik idi 37b/1 ol idi 42b/15

bulışmaḳ idi 82b/13 aḫşam idi 102b/2

erdi 21b/2 ḫaberdi 47a/21

Çokluk Üçüncü Şahıs: {-idiler}

Bir örnekte tespit edilmiştir.

elemde idiler

3.7.1.2.3.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Teklik ikinci ve üçüncü şahıslarla çokulk birinci ve ikinci şahısların örnekleri mevcuttur.

Teklik İkinci Şahıs: {imişsin}

Üç yerde örnekleri vardır:

merd-i güzīn imişsin 95b/3 ziyāde imişsin 102b/5

meydān imişsin 106b/1

Teklik Üçüncü Şahıs: {imiş} ~ {-miş}

23 örnekte tespit edilmiştir:

Ṣāḥib-ḳırānı imiş 4b/14 İsmāʿīl imiş 10b/7

var imiş 15b/11 yoḳ imiş 33b/5

degilmiş 40a/1 belā imiş 50b/5

Çokluk Birinci Şahıs: {imişiz}

Tek örneği görülmüştür:

egri yolda imişiz 56b/17

Çokluk İkinci Şahıs: {imişsiz} ~ {imişsiŋüz}

Üç örneği bulunmaktadır:

neslinden imişsiz 5a/10 İslāmdan imişsiŋüz 5a/10

bir imişsiz 108a/14

3.7.1.2.3.3. Geniş Zaman

Bu kip, Eski Türkçe dönemindeki “er-ür-men, er-ür-sen” gibi geniş zaman çekimindeki “er-” yardımcı fiili ile geniş zaman gösteren “-Ur” ekinin birbirleriyle

kaynaşarak eriyip kaybolması ve çekimde şahıs gösteren "-men, -sen" zamirlerinin de birer ek kalıntısı hâlinde devamı ile oluşmuştur. "i-" fiilinin geniş zamanın üçüncü şahıs çekimlerinde başka bir ek kullanılır. Bu ek de yine Eski Türkçe dönemindeki "tur-" yardımcı fiilinin geniş zaman çekiminden tur-ur > dur-ur > -DIr ~ -DUr değişimine uğramış {-DIr} ~ {-DUr} ve {-DIrlAr} ~ {-DUrlAr} ekleridir (Korkmaz, 2009:703). Metinde üçüncü çokluk şahıs dışında tüm şahısların çekimi görülmüştür:

Teklik Birinci Şahıs: {-Am}

degül ~ degil kelimelerinde 10 olmak üzere toplam 13 yerde kullanılmıştır.

ṣāḥib-i ẓuhūram 7b/22 ḥāẓıram 23b/16

degilem 100b/3 degülem 1b/15

Teklik İkinci Şahıs: {-sIn} ~ {-siŋ}

{-sIn} 27; {-siŋ} 9 yerde tespit edilmiştir.

kimsin 44b/11 aṣil-zādesin 55a/4

yalŋızsın 99a/1 degilsin 19a/14

ġālibsiŋ 41b/6 dilāversiŋ 45b/10

serversiŋ 57a/5 ḳādirsiŋ 101a/7

Teklik Üçüncü Şahıs: {-dUr} ~ {-dIr}

Metinde teklik üçüncü şahıs için {-dUr} ve {-dIr} eki kullanılır. Her iki biçim de yaygındır.

{-dUr} 241 yerde, {-dIr} ise 219 yerde çekimlenmiştir.

yoḳdur 114a/12 oldur 39a/12

Ḥamzadur 27a/14 mālikdür 77a/14

kimsedür 95b/2 cengdür 98a/19

vardır 113b/9 bunlardır 71a/12

çoḳdır 72a/18 birdir 81b/9

ziyādedir 88b/11 gündir 109b/15

Çokluk Birinci Şahıs: {-Uz} ~ {-Iz}

{-Uz} beş yerde, {-Iz} üç yerde tespit edilmiştir:

ehl(-i) İslāmuz 79b/20 İslāmuz 106a/2

degilüz 55a/10, 59a/21 ṣandālya-nişīnüz 59a/21

müsāfiriz 36b/9 ḳarındaşız 63b/14

ḥāẓırız 85a/13

Çokluk İkinci Şahıs: {-siz} ~ {-siŋüz}

{-siz} üç yerde, {-siŋüz} ise iki yerde belirlenmiştir.

ḳādirsiz 52a/6 eyüsiz 87a/13

kimsiz 104a/9 ḥarāmīsiŋüz 55b/9

ʿaskersiŋüz 81b/12

3.7.1.2.3.4. Şart Kipi

Teklik İkinci Şahıs: {isen} ~ {iseŋ}

{isen} ve {iseŋ} çekimleri birer örnekte belirlenmiştir.

Ḥamza isen 28b/11 er iseŋ 45a/19

Teklik Üçüncü Şahıs: {ise}

Kırk dört yerde çekimi bulunmaktadır:

ol ise 92b/3 kim ise 85a/6

var ise 55b/9 ceng ise 36b/14

3.7.1.2.4. Fiilimsiler

Fiilden ortaya çıkarılan ancak çekime girmeyip sadece olumsuzu oluşturabilen fiil ismi fiilimsi olarak tanımlanır (Topaloğlu, 1989:72). Çekimli fiiller, kip, zaman, kişi eklerini alarak çekime girerler ve bir yargıyı karşılarlar. Fiilimsilerde ise fiil kök ve gövdelerine getirilen belli ekler vardır ancak bunlar çekime girmezler ve bir yargı bildirmezler (detaylı bilgi için bk. Bayraktar, 2004). Hamza-nâme'de çokça örneği bulunan fiilimsiler şunlardır:

3.7.1.2.4.1. İsim Fiiller

Fiilimsilerin tekabül ettikleri hareketleri zaman ve şahısla bağlantılı olmadan karşılayan fiil isimlerdir (Korkmaz, 2010:9). Mastar şeklinde adlandırılan isim fiiller {-mAk}, {-mA}, {-(U/I)ş} ekleriyle yapılır. Metinde görülen örnekler şöyledir:

{-mAK}

Eski Anadolu Türkçesinde sık kullanılan isim fiil ekidir. Metinde de işlek olarak görülmüştür.

ceng eylemek 4a/5 kesmek 28a/10

gelmekden 57a/1 binmege 72b/4

elem virmege 15a/18 aḳmaḳdan 44a/2

ṣaġmaḳ 55a/17 urmaḳ 62b/17

ḳırmaġa 16a/8 baġmaġa 16a/12

{-mA}

Eski Anadolu Türkçesinde çok az kullanılmıştır (Gülsevin, 2011:122). Metinde de örnekleri azdır. Üç yerde kullanımı mevcuttur.

ağlama 78a/5 ḳırması 52a/20

çekmesi 32a/3

{-(y)iş}

Kalıcı isim türetmeye en uygun isim fiil ekidir. Örnekleri azdır.

geliş 93b/14 gelişinden 27b/15, 94a/11

yüriyiş 102a/17

3.7.1.2.4.2. Sıfat Fiiller

Fiilimsilerin sıfat olarak kullanılmasıdır. Bazen isim olarak kullanılır. Çatı eklerini alabilir. Olumsuzu yapılabilir. Zaman unsuru vardır (Hengirmen, 2015:249). Hamza-nâme sıfat fiiller açısından zengindir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan birçok sıfat fiili az çok ses ve şekil değişikliğiyle metin içinde barındırmaktadır. Taşıdıkları zaman ifadesine göre üç başlıkta incelenmiştir:

3.7.1.2.4.2.1. Geçmiş Zaman İfadeli Sıfat Fiiller

{-dUK+} ~ {-dIK+}

Bu ek, isim veya sıfat biçiminde kullanılılabilir, yüklem işleviyle hareket ismi olabilir, iyelik eki alabilir (Üstüner, 2000:97) Eski Türkçeden beri yuvarlak ünlülü olarak kullanılan bu ek, metinde hem yuvarlak hem düz ünlü örneklere sahiptir**.**

didüklerinde 12a/10 güldüklerıŋ 27a/8

urduḳları 70a/1 olınduḳdan 14a/19

ḳonduġı 17a/10 geldüginŋ 23a/2

gördigin 35a/7 eylediginüz 52a/12

oldıġınuzı 65a/17 yatdıġı 91a/5

{-mIş}

Geçmiz zamanı ifade eden sıfat fiildir. Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi metinde de düz ünlülü olarak görülmüştür. Kullanımı azdır.

sürilmiş 13a/12 virmiş 25b/4

gelmiş 33b/11

3.7.1.2.4.2.2. Geniş Zaman İfadeli Sıfat Fiiller

{-An}

Eski Türkçedeki {-ġAn} ekinin başındaki /ġ/ sesinin erimesiyle meydan gelmiştir. Şimdiki veya geniş zaman anlamıyla geçici birer nitelik kazandırırlar (Ediskun, 2017:250). Metinde çok işlek kullanılan sıfat fiil ekidir.

ḳaçanı 88a/5 olanlara 90b/10

uran 7a/14 viren 15a/1

geleni 52a/6 bilenler 102b/17

{-r} ~ {ur}

Eski Türkçeden beri kullanılmaktadır. Vuradaki zaman ifadesi şimdiki ve gelecek zamanı içine alır ve daha çok hareketin devamlı ve kalıcı olduğunu aktaran belirsiz bir geniş zamandır (Çağatay, 1948:541). Metindeki örnekleri diğer sıfat fiil eklerine göre sınırlıdır.

beŋzer 37b/7 alur 61b/15

{-mAz}

Olumsuz zaman anlamıyla karşılanan bu sıfat fiil eki, {-(A/U)r} sıfat fiili ekinin olumsuz şeklidir. Metinde üç yerde örneği tespit edilmiştir.

olmaz 54b/9 baḳılmaz 37b/8

ṭoymaz 15a/18

3.7.1.2.4.2.3. Gelecek Zaman İfadeli Sıfat Fiiller

{-AcAk}

Ek, gereklilik sıfat fiil ve gelecek zaman eki olarak ilk kez 13. yüzyılda görülmüş, daha ileriki yıllarda yaygın duruma geldiği bilinmektedir (Özkan, 2009:151). 22 yerde örnekleri belirlenmiştir.

idecek 105a/14 gidecek 17b/17

gelecegiŋ 91a/10 çekecek 98b/13

olacaḳ 12a/4 varacaḳ 54a/4

olacaġıŋ 66a/6 ḳırılacaḳ 77b/10

3.7.1.2.4.3. Zarf Fiiller

Cümlede fiilin zarf olarak kullanılmasını sağlayan fiilimsi ekleridir. Sıfat fiillerden farklı bir şekilde değerlendirildiğinde zaman ve kişi kavramı taşımazlar. Hareket kavramını ise karşılarlar. Yüklemi çeşitli açıdan tamamlarlar. İsim olarak çekime girmezler (Şahin, 2018:73). Hamza-nâme'nin 71. cildi zarf fiiller açısından zengin bir özellik gösterir. Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan zarf fiilllerin neredeyse tamamı metinde görülmüştür.

3.7.1.2.4.3.1. Durum Zarf Fiilleri

{-ArAK}

{-A} zarf fiil ekinin {-rAK} küçültme eki ile birleşmesiyle meydana gelen bir ektir (Banguoğlu, 2004:430) Bu ek daha önceleri dar ünlülü -(y)UrAK} ve {-(y)IrAK}

şeklinde kullanılmış, Osmanlı Türkçesi döneminde {-A} ile birleştirilerek meydana getirilmiştir (Ergin, 1984:322). Tarz göreviyle fiile bağlanmaktadır. Hamza-nâme'de örnekleri azdır. 17 yerde tespit edilmiştir:

s̲açaraḳ 18a/18	s̲öyleşerek 5b/16
yataraḳ 89a/12	gezerek 58a/15
segirderek 62b/16	gögsin gererek 96a/15

{-(y)A}

Eski Türkçe döneminden beri çok aktif olarak kullanılan bir zarf fiil eki türüdür. Tarz ve amaç anlamlarını karşılayan bir zarf fiil ekidir.

ide 14b/17	īmāna gele 59a/4
gele 79b/17	ṣaça 68b/3

Metinde özellikle birleşik fiil çekiminde örnekleri sıkça görülmüştür:

öldire bildiŋüz mi 26b/3	gide yazdı 12b/6
otura düşdi 59a/19	aṣa ḳodı 68b/15
ḳuca düşdi 100b/9	çıḳa geldi 108a/7

Metinde tekrar grubu oluşturarak hâl zarfı göreviyle kullanılan örnekleri bulunmaktadır:

dögüne dögüne 15b/14	gide gide 28b/21
döge döge 22b/13	ḳona göçe 4a/10
baḳa baḳa 60b/14	baṣa baṣa 20a/5

Bazı kelimelerde kalıplaşarak edat görevinde kullanılır:

göre 40a/10	yine 91a/2
gine 30a/11	

{-(y)I/U}

Türkçenin her döneminde kullanılmıştır (Akalın, 1988:85). Tarz bildiren zarf fiil ekidir.

ẓorlayu 109a/16	silkinü 54b/14
arayu 27b/19	

Metinde birleşik fiil yapma suretiyle daha çok kullanılmıştır:

yüriyü virdi 80b/11	diyi virdi 105a/17
alı ḳoyup 14b/20	süni virdi 2b/7
ḳayu virüp 112a/4	

{+(i)ken}

Ek fiilin zarf fiil şekli olarak kullanılır. Damak uyumuna uymaz. “i-ken” şekliyle 54 örnekte tespit edilmiştir. 108 yerde fiile bitişik şekilde yazılmıştır.

dir iken 10a/1 ider iken 69a/9

gelür iken 17b/3 giderken 44a/15

gelürken 49b/10 dolaşurken 69a/14

3.7.1.2.4.3.2. Zaman Zarf Fiilleri

{-AlI}

Bu zarf fiil eki, asıl fiilin hareket başlangıcını karşılamaktadır. Çok fazla kullanımı yoktur. “-dığından beri” anlamıyla zaman zarfı olarak fiile bağlanmaktadır (Tuncer, 1996:181). Metinde üç yerde örnekleri tespit edilmiştir.

gideli 46a/1, 71a/5

Bir yerde Eski Anadolu Türkçesinde ortaya çıkmış ve tek yerde kullanımı mevcut “-alıdan berü” zarf fiil eki tespit edilmiştir (Salan, 2019:61-70):

ġāib olalıdan berü 34a/20

{-InCA}

Eski Anadolu Türkçesinde “-(y)IncAyA kadar” göreviyle kullanılmıştır (Gülsevin, 2011:126). Metinde bu anlamıyla birlikte “-dIğI zaman, -dIğI sırada” anlamlarıyla işlek olarak kullanılmıştır. 84 fiilde kullanımı tespit edilmiştir.

ḳaçınca 84a/8 ḳonınca 36b/1

vazgelince 47a/14 varınca 102a/17

yöŋlenince 62a/16 sürince 59b/12

{-dUKcA}

Sıfat fiil eki {-dUK} ile eşitlik hâli eki {+CA}’nın birleşmesinden oluşur. Hamza-nâme’de örnekleri azdır. “-IncA” “-dIğI zaman” anlamlarıyla dokuz kelimede tespit edilmiştir.

ḥayḳırduḳca 86a/1 urduḳca 27b/21

çalduḳca 46b/6 gitdükce 82a/12

{-dUKdA}

Sıfat fiil eki {-dUK} ile bulunma hâli eki {+dA}’nın birleşmesinden oluşur (Tuncer, 1996:232). Günümüzde örnekleri bulunmayan bu zarf fiil eki metinde çokça kullanılır. “-IncA, -dIğI zaman” anlamlarıyla 228 fiilde saptanmıştır:

virdükde 93b/7 didükde 100b/1

yüridükde 110a/13 alduḳda 5b/19

doḳınduḳda 43b/3 urduḳda 82b/4

{-IcAK}

Birleşik bir ek olarak kabul edilen bu zarf fiil eki türünün hangi eklerin birleşmesiyle meydana geldiği belirlenmemiştir. "-IncA, -dIkdA, -dIğI zaman" anlamlarına karşılık gelecek şekilde kullanılan bir zaman zarf fiil ekidir (Özkan, 2009:153). Metinde üç kelimede örnekleri mevcuttur.

olıcaḳ 28b/6 dicek 110b/18

idicek 104b/12

{-mAdAn}

Eski Anadolu Türkçesinde {-mAdIn} biçiminde kullanılır (Timurtaş,1994:138). Metinde sadece {-mAdAn} örnekleri tespit edilmiştir. "-mAdAn önce, -mAksIzIn" anlamında kullanılır. 18 yerde kullanımı vardır.

ölmeden 61b/11 gelmeden *95b/4*

işitmeden 68a/8 olmadan 93a/12

ḳorḳmadan 34a/20 cān almadan 83a/5

3.7.1.2.4.3.3. Bağlama Zarf Fiilleri

{-(y)Up}

"-ArAk, -mAk suretiyle, -IncA, -dIğI zaman" anlamlarına gelecek şekilde fiillere bağlanan bir zarf fiil ekidir. Hamza-nâme'de en yaygın kullanılan zarf fiili türüdür. Sadece yuvarlak ünlülü olarak örnekleri belirlenmiştir. 2931 yerde kullanılmıştır.

sürüp 5b/15 gelüp 58a/20

dindirüp 71b/1 bükülüp 99a/8

fırlayup 101a/11 ḳırup 32b/17

aḳarup 47a/15 yavuzlanup 69b/16

3.7.2. Yapım Ekleri

Kelime kök ve gövdelerinin sonuna getirilerek tür ve anlam açısından yeni kelimeler ortaya çıkaran eklere yapım eki denir (Topaloğlu, 1989:141). Yapım ekleri üretim araçları olarak değenlendirilir (Banguoğlu, 2004:155). Bu ekler isim ve fiil soylu kelimelerde anlam değişikliği yaparak ortaya yeni ifadeler çıkartır. Yapım eklerinin fonksiyonu kelimenin sınırları içinde kalır. Çekim eklerininde ise bu fonksiyon dışarıya uzanır (Ergin,1984:124-125). İsimden isim, isimden fiil, fiilden isim, fiilden fiil yapan ekler olarak dört gruba ayrılır.

3.7.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler

İsimlerin kök ya da gövdelerine eklenerek yeni isim soylu kelime yapan eklere isimden isim yapma ekleri denir. Bu ekler genel olarak isimlerden yeni isim, sıfat ve zarflar yapar (Hengirmen, 2015:285). Hamza-nâme'de örnekleri tespit ettiğimiz isimden isim türeten yapım ekleri şunlardır:

{+ak}

Benzetme ve küçültme göreviyle bir kelimede tespit edilmiştir:

bucaḳ 52a/14

{+An}

Eski Türkçe döneminde güçlendirme, bağlılık ve çokluk görevinde kullanılan bu ek canlılığını yitirmiştir (Korkmaz, 2009:35). Günümüzde de kullanılan birkaç kelimede tespit edilmiştir:

oġlan (< oġulan) 3a/15 eren 33b/20

{+bāz}

Bir şeye düşkünlük anlamı ifade eden veya karakter özelliği gösteren sıfatlar türetmektedir. Farsça kökenlidir (Buran ve Alkaya, 2011:116).

şah-bāz 37a/12 hüner-bāz 47a/8

siḥr-bāz 47b/5

{+cA}

Eşitlik eki göreviyle kullanılan bu ek zamanla kalıplaşarak isimden isim türetme ekine dönüşmüştür:

evvelce 56b/8 güzelce 27a/11

eyüce 40a/20 ḳaraca 47a/14

ḳurıca 47a/14 ḥoşca 75a/4

alaca 27b/8 bulaca 27b/8

Bu ek bir kelimede isimlerden dil ismi yapmıştır:

ʿArabca 46b/8

{+Cak}

Sıfat görevinde kelimeler türetir (Gülsevin, 2011:115). İki kelimede tespit edilmiştir. Birinde kalıcı isim yapmıştır:

ṣıcaḳ (< ısıcaḳ) 54b/19

ḳolçaḳ "zırhın kola geçirilen parçası" 43b/5

{+cIk} ~ {+cuk}

Küçültme eki olarak kullanılır (Şahin, 2015:54). Dört kelimede örnekleri tespit edilmiştir.

yumrucum (< yumrucuḳ) 90b/4 ḥayvāncıḳ 15b/2

yavrucıḳ 18b/2 azıcıḳ 27a/4

yumrucıġıŋuz 24a/15

{+cI}

Türkçedeki en işlek yapım eklerinden biridir. Öncelikli görevi meslek ve uğraşı isimleri yapmaktır. Bir kelimede bu göreviyle belirlenmiştir:

bekci 45b/20 ṣurnacı 46b/13

daʿvācı 63a/15 feryādcı 15b/21

{+dār}

Türkçedeki *+lI* eki gibi isimlerden isim yapan Farsça kökenli bir ektir (Buran ve Alkaya, 2011: 116).

ciger-dār 66b/4 zaḫm-dār 52b/20

ḫaber-dār 23b/18 nām-dār 38a/3

niḳāb-dār 44a/15 ḳafā-dār 45b/18

{+daş}

Genel olarak eşitlik, ortaklık, mensubiyet, bağlılık ifâde eden isimler türetir (Ergin, 1984:167). 4 kelimede tespit edilmiştir:

ḳarındaş 112b/6 ayaḳdaş 8b/7

yoldaş 30b/3 arḳadaş 77b/4

{+den}

"Birden" kelimesinde sayı isminden sonra hâl zarfı göreviyle kullanılmıştır:

birden 49a/18 biriden 37a/16

{+düz}

Zaman zarfı olarak kullanılan "gündüz" kelimesinde tespit edilmiştir:

gündüz 25a/7

{+e}

Boşu boşuna anlamına gelen "yok yire" kelime grubunda türetme görevinde kullanılmıştır. İki yerde kullanımı vardır.

yoḳ yire 111b/10

{+(I)ncI} ~ {+ünci}

Asıl sayı isimlerinden sıra sayı isimleri yapar. 21 sayı isminde tespit edilmiştir.

birinci 17b/12 on dördinci 22b/12

üçünci 29a/4 üçinci 29a/4

Bir örnekte “otuz ṭoḳuzuncu” sıra sayı sıfatının “sıfır biçim birimi” ile karşılandığı görülür:

yā İsfendiyār bu gün otuz ṭoḳuz[+Ø] gündir 109b/15

{+ıl}

Benzerlik ifade eden bir ektir. Bir kelimede örneği mevcuttur.

ḳızıl 54b/17

{+ḳa}

başḳa 14a/3

{+ki} ~ {+ġı}

Aitlik ifade eden bir ektir. Üç kelimede tespit edilmiştir. “ḳanġı” kelimesi metinde 10 yerde kullanılmıştır:

bundaki 97a/5 gögdesindeki 87b/14

ḳanġı 71a/4, 98b/19

{+lak}

“+lAk” isimden fiil türeten “+lA-” ekiyle fiilden sıfat yapan “-k” ekinin kaynaşmasından oluşan bir ektir (Korkmaz, 2009:50).

yaylaḳ 55a/5

{+lU} ~ {+lI}

İsim soylu kelimelerden bir yere, kuruluşa ait olma veya bir şeye sahip olma, özelliği üzerinde taşıma veya bulundurma, ilgili olma anlamlarında isim ve sıfatlar türetmektedir (Korkmaz, 2009:54). Metinde bir örnek dışında yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır:

atlu 56a/5 ḳanlu 43a/14

lezzetlü 43b/7 yāralu 85a/9

köyli 64b/4 yirlü 15b/13

{+lIK} ~ {+luḳ}

Genel olarak isim ve sıfatlardan isimler türeten işlek bir yapım ekidir. Esas görevi “ayırma, bir şey için” anlamında isimler türetmektir. Bu ek isimlere gelerek yer, alet (eşya), topluluk, meslek isimleri ve soyut isimler türetmektedir (Korkmaz, 2009:55). Ötümlüleşmeye bağlı olarak “+lıġ” biçiminde kullanımları mevcuttur.

dostlıġı 60a/13 bī-raḥmligüŋ 37b/9

erlik 1b/9 ḳullıġum 66a/11

ḳulluḳ 3a/18 yorḳunlıḳ 7b/9

çoḳlıḳ 46b/11 silāḥ-şorlıḳ 71a/20

ṣaḳatlıḳ 100a/14 yavuzlıḳ 112b/9

zenbārelik 46a/16 merdlige 18b/5

tāzeligüm 31b/16 düşmānlıġa 86a/2

{+man}

Sıfatlardan şahısları vasıflandıran sıfatlar türeten bir ektir. Eklendiği sıfata ‘‘abartma, aşırılık’’ fonksiyonu katar (Korkmaz, 2009:58). Metinde bir yerde zarf olarak kullanılmıştır:

ḳocaman 49a/5

{+ndi}

“İki” sayı isiminden zaman bildiren bir kelime türetmiştir:

ikindi 34a/4

{+sIz} ~ {+süz}

{+lU} isimden isim yapma ekinin olumsuz biçimidir. İsim soylu kelimelere eklenerek ‘‘yoksunluk, mahrumiyet’’ kavramı veren sıfatlar türetir (Hatiboğlu, 1981:141)

ṣaḥibṣız 9b/12 gözsiz 37a/13

dinsüz 92a/10 sensüz 11a/18

ṣusız 8b/21

{+(ş)er} ~ {+(ş)ir}

Genel olarak sayı isimlerine gelerek üleştirme, paylaştırma anlamı vermektedir (Hengirmen, 2015:295).

yigirmi yedinşer nīze 88a/2 ikişer pāre 91b/9

on beşer adam 27b/21 birer oḳ 15b/14

üçer ḥamle 43a/20

Bir yerde {+şir} biçimiyle tespit edilmiştir:

ikişir 15b/6

{+ti} ~ {+di}

Yansıma kökenli kelimelerden isimler türetmiştir. Üç kelimede çekimlenmiştir.

gürülti 18a/16 gürüldi 78b/10

kütürdi 64a/13

{+uk}

Benzerlik ilgisi kurmaktadır. İki kelimede tespit edilmiştir:

ṭopuḳ 13a/19 ḳayuḳ 29a/7

{+Xn}

"Uzun" ve "yaḳın" sözcüklerinde belirlenmiştir:

uzun 26b/16 yaḳın 28b/13

{+(X)z} ~ {+s}

İsim veya sayılarda ikililik ve topluluk ifade eden çokluk vasfı görevindedir. Metinde kalıplaşmış dört kelimede belirlenmiştir:

boġaz 33b/4 diz 35a/13

boynuz 70a/19 gögüs 83b/1

3.7.2.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

Bu gruba giren ekler, isimlerden fiil yapmak için kullanılır (Ergin, 1984:179). Bu yapıdaki eklerin en önemli özelliği, eklendikleri isim kök ve gövdelerini ''olma, oluş bildirme, yapma, yapış bildirme'' şeklinde birer fiile dönüştürmeleridir (Korkmaz, 2009:110). İsmi fiil yapan ekler, ismi fiil biçimine sokma işlevi üstlenirler, bunun dışında herhangi bir işlevleri bulunmamaktadır. Hepsinin ortak ve tek işlevi isimle ilgili bir hareketi karşılık gelen fiiller türetmektir (Özkan, 1996:108). Metinde tespit edilen isimden isim yapma ekleri şunlardır:

{+A-}

İsimlerden yapma veya olma ifade eden fiiller oluşturmaktadır (Ergin, 1984:181):

oyna- 89b/14 dile- 90b/5

beŋze- (<beŋiz+e-) 46b/18 uġra- (<uġur+a-) 8b/22

"+A-" eki, iki heceli yansımalı kökenli bir kelimeden türetme de yapmıştır (Korkmaz, 2009: 112):

beŋile- 38b/7

{+An-}

Ekin görevinde "olma, bildirme" yanında "-n-" ekinin "yapılan işin yapana dönüşünü gösterme" görevi de mevcuttur (Korkmaz, 2009:113):

inan- 23a/10 utan- 60b/20

begen- 101b/7 utan- 60b/20

{+Al-} ~ {+l-}

"Olma" anlamı bildiren fiiller türetir (Korkmaz, 2009:116):

çoġal- 97a/11 ayrıl- 12b/1

{+ar-}

"Yapma" anlamı bildiren bir birleşik ektir. Geçişli fiiller türetmiştir (Korkmaz, 2009:119)

başar- 31b/18

+ar eki renk sıfatlarına gelerek oluş bildiren fiiller de türetmektedir:

aḳar- "ağar-" 47a/15 ḳarar- 102a/14

bozar- 61b/2

{+aş-}

Genel olarak "olma" anlamına gelen geçişssiz fiiller türetir. İsimden fiil türeten "+A-" ekinin işteşlik eki "-ş-" ile kaynaşmasından oluşmuş bir birleşik ektir (Korkmaz, 2009:113):

yanaş- 30b/16 dolaş- 46a/8

{+da-}

Yansıma kökenli sözcüklerden fiiller türetir. İki kelimede mevcuttur:

ḳımılda- 50a/15 iste- 63b/3

{+ı-}

İşlekliğini kaybetmiş bir isimden fiil yapma ekidir. Yapma ve olma ifade eden bir kelimede tespit edilmiştir.

ṭaşı- 15b/17

{+lA-}

Birçok ismin sonuna gelerek yapma veya olma anlamına gelen fiiller yapmaktadır (Ergin, 1984:180). En işlek isimden fiil yapma ekidir:

avla- 13a/1 ḳarşula- 14a/14

baġla- 15b/1 başla- 69a/20

ẓorla- 109a/16

arala- "kavga edenleri ayırmak" 66a/4

+lA eki yansıma kökenli isimlerden fiiller de türetmiştir:

çatla- 102b/14 fırla- 107b/10

gürle- 50b/10

Türkiye Türkçesinde yazı dilinde dar ünlüsü düşmesine rağmen metindeki bir örnekte düşme gerçekleşmemiştir:

iŋile- 88a/18

{+lAn-}

"+lA-" ekiyle kurulmuş geçişli ve geçişsiz fiillerin bazıları "-n-" dönüşlülük ekiyle genişletilerek "+lAn-" biçiminde kaynaşmış ve bir birleşik ek oluşturmuştur (Korkmaz, 2009:119):

yöŋlen- 62a/16 mıḥlan- 13a/19

boġazlan- 93a/6 yavuzlan- 17a/12

vedālan- 36a/12 yaralan- 52b/18

atlan- 54a/7 ʿārlan- 81b/12

{+lAş-}

"+lA-" eki yine kökten ayrılarak "-ş-" dönüşlülük veya işteşlik ekiyle kaynaşıp addan fiil türeten bir "+lAş-" eki oluşturmuştur. Bu fiillerde genel olarak ''dönüşme, kendi kendine oluşma'' gibi anlamlar vardır (Korkmaz, 2009:119).

yaḳlaş- 96a/12 yerleş- 21b/10

ḫaberleş- 22b/2

{+lAt-}

"+lA-" ekiyle yaptırma ve oldurma bildiren "-t-" ekiyle kaynaşarak oluşan isimden fiil yapma ekidir:

ḳoḳlat- 32b/13 uġurlat- 73a/15

yoḳlat- 23b/16 bağlat- 69a/15

parlat- 90b/4 yükleT- 31a/13

{+ır-} ~ {+ür-}

"Yapma" anlamı taşıyan yansıma kökenli kelimelerden fiiller türetir (Korkmaz, 2009:120):

üfür- 75b/17 çaġır- 105b/6

çaḳır- "çağır-" 105b/8

{+ḳır-} ~ {+kür-}

Yansıma kökenli fiiller yapmaktadır. 19 yerde geçen "ḫayḳır-" kelimesi ve bir yerde geçen "tükür-" kelimelerinde tespit edilmiştir:

ḫayḳır- 2b/8 tükür- (< tüf+kür-) 52b/18

{+rA-}

Bir kelimede görülmüştür:

ḳavra- 112a/6

3.7.2.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

Fiillerden isim ve sıfat türeten eklerdir (Korkmaz, 2010:93). Bu tür ekler de birleştikleri fiilerle alakalı olarak farklı farklı nesnelere karşılık gelen isimleri

oluşturmak üzere çeşitli işlevlere sahiptirler. Bir bölümünde bu görevler belirlidir. Diğer bir kısmında ise her ekin belirli bir görevi yoktur (Ergin, 1984:185). Tespit edilen bu ekler şunlardır:

{-A}

Bu ek yapılan nesne ve yeri ifade etmek için kullanılmıştır (Ergin, 1984:193).

yara 50b/7

Bir örnekte "-A" zarf fiil ekinin kalıplaşmasıyla ortaya çıkan kullanımlar vardır:

çevre (< çevir-e) 49a/17

{-(A)k}:

Fiilin karşıladığı hareketi çokça yapanı, olanı, yapılanı; o hareketin yapıldığı yeri, aleti; o hareketle yapılan şeyi; kısaca fiilin etkisinde kalan çeşitli nesneleri karşılıyan bir ektir (Ergin, 1984:188):

budaḳ 32b/17
oṭuraḳ 21b/17
yaṭaḳ 85a/5
yumuşaḳ 59b/17
uzaḳ 40a/11
ıraḳ 108b/3
ölçek 23b/3
döşek 91a/7

{-enek}

"Bir özelliği taşıma" anlamıyla somut ve soyut isimler türeten bir ektir. İşlek değildir (Korkmaz, 2009:74). Bir kelimede görülmüştür:

degnek (< deg-enek) 42a/17

{-I} ~ {-U}

Bu ek görev itibarıyla fiilin gösterdiği işin ürünü veya sonucu olan somut ve soyut fiiller ve sıfatlar türetmektedir (Korkmaz, 2009:82):

sevi 98a/12
yazı 29b/8
ḳoḫu 90a/17
ölü 54a/14
diri 70b/1
dolu 60b/12
ḳapu 27b/14
ḳorḳu 66a/13
yaru 35b/13

{-ḳu}

Fiilin gösterdiği hareketle ilgili çeşitli kavramları karşılar (Ergin, 1984:189)

uyḳu 58a/17

{-kin}

Getirildiği sözcüğe "olabilirlik, yapabilirlik" anlamı katan bir kelimede saptanmıştır:

keskin 42b/19

{-l}

Sadece "dil" kelimesinde belirlenmiştir:

dil (<ti-l) 22b/18

{-men}

Çeşitli fiillerden isim ve sıfat olarak kullanılan birkaç kelime türetmiştir (Korkmaz, 2009:97). Metinde bir kelimede tespit edilmiştir:

degirmen 61a/1

{-mUr}

Geçişsiz tek heceli fiillerden türetilmiş ölü bir ektir (Korkmaz, 2009:101). Bri kelimede belirlenmiştir:

yaġmur 46b/15

{-(U)K} ~ {-(ı)ḳ}

Eski ve çok yaygın bir geçmiş sıfat fiil ekidir. Ek çoğu zaman "edilen" anlamlı fiilden sıfatlar yapar (Banguoğlu, 2004:248).

artuḳ 6a/3 ayruḳ 7a/20

bölük 114a/7 büyük 50a/17

yürük 84b/1 artıḳ 76b/9

{-üm} ~ {-ım}

Esas görevi fiille ilgili bir hâl, iş ifade ederek o işle alakalı, o işten ortaya çıkan varlık, eşya, alet, yer gibi türlü isimler de yapmaktadır (Ergin, 1984:188).

ölüm 1b/10 adım (< at-ım) 3a/7

{-Un}

Fiilin gösterdiği hareketi yapanı, olanı ve daha çok yapılanı karşılayan bir ektir (Ergin, 1984:189):

tütün 67a/7 bütün (< büt-ün) 2b/4

burun (< bur-un) 52b/2

{-z}

Birkaç örnekte kullanılan çok işlek olmayan bir fiilden isim yapma ekidir.

söz 2a/8

3.7.2.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

Fiil kök ve gövdelerinden fiil yapmak için kullanılan eklere fiilden fiil yapma ekleri denir (Ergin, 1984:200). Bu tür eklerin bir kısmı her fiile eklenecek işlekliktedir. Bir kısmının ise işlekliği azdır. Günümüzde kullanımdan düşmüş ve varlığını sadece eski devirlerde gördüğümüz ve bugüne ulaşan bazı fiillerde korumuş olanlar mevcuttur (Korkmaz, 2009:123). Metindeki fiilden fiil yapan ekler şunlardır:

{-A-}

Bir fiilde belirlenmiştir:

ḳapan- 10a/3

{-(A)r-} ~ {-(I)r-} ~ {-(U)r-}

Geçişsiz belli kimi fiillerden geçişli fiiller türeten ettirgenlik ekidir (Korkmaz, 2009:126):

gider- 5a/2 çöker- 77a/2

çıḳar- 81a/9 ḳopar- 18a/21

Ünsüz ile biten geçişli ve geçişsiz fiil köklerinden ettirgen anlamlı fiiller türeten işlek bir ektir (Korkmaz, 2009:131).

aşır- 52a/14 şaşır- 59a/17

bişir- 58b/21 düşir- 35b/8

artır- 92a/6 bitir- 61a/16

düşür- 98b/12 geçür- 63b/5

uçur- 75b/6 ḳaçır- 34b/1

yatur- 15b/3 geyür- 23a/3

{-Der-}

Türkiye Türkçesinde de işlek olmayan, birkaç örnek verebilmiş bir ettirgenlik ekidir (Korkmaz, 2009: 126). Dört yerde belirlenmiştir:

gönder- 22a/10 dönder- 22b/22

göster- 102a/12

Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi ve günümüzde "söndür-" şeklinde kullanılan fiil metinde "sönder-" şeklinde tespit edilmiştir:

sönder- 91a/12

{-dIr-} ~ {-dUr-}

Fiillerin kök ve gövdelerinden ettirgen yapılı fiiller oluşturur (Hengirmen, 2015:315)

ḳaldur- (< ḳalḳ-tur-) 21a/6 ṭoldur- 85b/10

doldur- 88b/18 ḳondur- 105b/18

diŋdir- 110b/13 itdir- 5b/4

üleşdir- 10b/18 irişdir- 12b/11

parışdır- 13b/17 çaldır- 23a/7

unutdır- 88a/9 döndür- 41b/13

çökdür- 42a/17 söndür- 91b/6

{-ele-}

Bir eylemi belirli aralıklarla ve sık sık yapmayı ifade eder (Gülsevin, 2011:142):

tepele- 19a/14

{-i-} ~ {-ü-}

Tek heceli fiil köklerinden birkaç örnek türetmiş olan pekiştirme görevinde ölü bir ektir (Korkmaz, 2009: 127):

süri- 58b/1 bürü- 99b/8

{-(I)l-} ~ {-(U)l-}

Ünsüzle biten geçişli fiil kök ve gövdelerinden "olma" veya "yapılma" bildiren edilgen fiiller türetir (Korkmaz, 2009:127):

ṣaçıl- 88a/11 ṣarsıl- 89a/19

yıḳıl- 90b/13 ṣavıl- 91a/13

çekil- 97a/7 itil- 99b/14

gömil- 109a/16 yorul- 113b/10

urul- 6a/13 ḳoyul- 76a/13

dökül- 17b/7 sürül- 111b/1

bükül- 94b/7

{-(I)n-} ~ {-(U)n-}

"Kendi kendine yapma" veya "olma" ifade eden fiiller yapar (Ergin, 1984:202):

boşan- 53b/2 silkin- 94b/13

ḳapan- 10a/3 ṭoḳın- (< ṭoḳı-n-) 99b/13

ṣıġın- 87b/18 çalın- 102b/2

ṭayan- 7a/4 geçin- 114b/1

bilin- 114b/9 ṣoyun- 9a/12

geyün- 34b/9 dögün- 15b/18

{-(I)ş-} ~ {-(U)ş-}

Fiil kök veya gövdelerine gelerek dönüşlülük veya işteşlik bildiren fiiller türetmektedir. Oluşturduğu fiillerde ortaklaşma veya oluş ifade eder (Ergin, 1984:207):

bulaş- 77a/10
dolaş- 82a/15
s̲öyleş- 92b/2
k̦uçuş- 112b/7
çağrış- 55b/17
buluş- 88b/2
s̲orış- 20a/2
güliş- 27a/7
yapış- 31a/16
süriş- 42a/16
țutuş- 20b/11
gülüş- 90a/9

{-(I)t-} ~ {-ut-}

Geçişli ve geçişsiz fiil kök ve gövdelerine eknerek ettirgenlik fiilleri oluşturan işlek bir fiilden fiil yapma ekidir (Korkmaz, 2009:134):

yöŋelt- 30b/11
perkit- 34b/12
yok̦lat- 23b/16
eyit- (<ey-it-) 55a/7
segirt- 25a/1
çökert- 52a/13
k̦ork̦ut- 90b/1
ak̦ıt- 24a/15

{-mA-}

Olumsuzluk eki olarak bilinen ektir. Çok yaygın kullanımı vardır:

itme- 3a/21
gelme- 20a/9
k̦alma- 6a/2
durma- 12a/13
degme- 92a/15
eyleme- 50a/10
k̦oma- 108a/13
țutma- 18a/11

{-p-}

Türkçede birkaç fiilde görülen ve pekiştirme eki olarak kabul edilen bir fiilden fiil yapma ekidir (Korkmaz, 2009:131). Bir kelimede tespit edilmiştir:

serp- 68b/11

{-y-}

Eski Türkçedeki "-d-" ekinin Batı Türkçesinde akıcılaşıp "-y-" olduğu fiilden fiil yapma ekidir (Ergin, 1984:215). İki yerde geçen "koy-" fiili ile bir yerde geçen "țoy-" fiilinde belirlenmiştir:

k̦oy- 18a/18
țoy- 15a/18

3.8. KELİME TÜRLERİ

3.8.1. İsimler

3.8.1.1. İsimlerde Tamlama

Sahiplik ilişkisi ile birbirine bağlanmış iki veya daha çok isimden oluşan tamlamaya isim tamlaması adı verilir. Bu sebeple isim tamlamalarına iyelik grubu da denir (Eker, 2006:462).

3.8.1.1.1. Belirtili İsim Tamlaması

Tamlayanın da tamlananın da ek aldığı ve iki ismin ilişkilendirme yoluyla ortaya çıktığı kelime grubuna denir. Tamlayan olan unsur tamlayan hâli ekini alarak ikinci isme bağlanır. Tamlanan unsur da ikinci bir ilişkilendirici olarak sahiplik ekini alır (Karaağaç, 2009:172). Hamza-nâme'de belirtili isim tamlamalarında tamlayan eki genel olarak {+(U)ŋ} şeklindedir.

eger ben aŋa ġālib olursam ***ʿaskerüŋ işi*** ḳolaydır 39a/10

ol otuz biŋ ***leşkerüŋ on biŋi*** helāk olup 56a/20

Ḳāsımuŋ bārgāhından feryād ḳopdı 75b/3

bindigi ***atuŋ beli*** ḳırılup zīr ü zeber oldı 84a/7

Birkaç yerde tamlayan eki {+ın} şeklinde belirtili isim tamlamaları oluşturmuştur:

bir ʿamūd atdı siyāh ***ḳuşın ṣaġrısına*** ṭoḳınup 108b/18

ʿÖmer ʿAyyār ol ḥāli görüp ***tozın içine*** girüp feryād eyledi 50a/4

raḫşın kel(l)esin zemīne bıraḳdı 84a/14

Bir yerde tamlayan eki {+ün} şekliyle belirtili isim tamlaması oluşturmuştur:

ḳırḳ günlik ***cengün netice*** kemerdir didi 13a/16

Belirtili isim tamlamasında bir yerde tamlayan ve tamlanan yer değiştirmiştir:

öyle urdı kim hay diyince ***vücūdı murdāruŋ*** iki pāre eyledi 35b/12

Teklik ve çokluk birinci kişi zamirleri ile kurulan tamlamalarda tamlayan eki olarak {+üm} biçimi görülnüştür:

bunlaruŋ bir ḳılına ḥaṭā getüre bilürsen ***benüm başum*** şarṭ olsun 51b/1

ez-īn-cānib ***bizüm ḳışşamuz*** Rüstem Cihāngīre geldi 58a/6

"Sıfır biçim birimi{+***Ø***}" ile gerçekleşen belirtili isim tamlamaları da metinde tespit edilmiştir:

Hāşim+Ø cümle pehlevānları gelüp görüşdiler 112b/8

raḫş+Ø gerdānıŋ ḳuca düşdi 53a/17

tīz ***at+Ø başıŋ*** çevirüp cāzūnuŋ kemerine dest urup 76a/3

küffār+Ø cānibine sürüp tā ***ʿasker+Ø ortasına*** geldi 89a/17

anı da ***emīr(-i) merdān+Ø yanında*** ḥabs eyledi

3.8.1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

Bu tamlamada tamlayan olan unsur, yalın durumdadır. Sadece tamlanan olan kelime üçüncü şahıs iyelik eki almıştır. Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayanın tamlanana bağlılığı belirsiz fakat süreklidir. İfade açısından da tamlananın ayrılmaz bir unsurudur (Korkmaz, 2009:272).

İslām ʿaskerinden ʿaleyke ʿavnullāh ṣadāsı āsumāna çıḳdı 76a/5

ol da ***ḳalʿa cānibine*** revān oldı 84b/4

hemān leşkere ***ceng nidāsın*** itdirdi 5b/4

ḳanı ciger-dār dirler ***erlik daʿvāsın*** idersin 104b/6

3.8.2. Sıfatlar

Sıfatlar, varlıkları belirten veya niteleyen kelimelerdir (Gencan, 2001:198). Sıfatlar anlam ve görev açısından kendi varlığını ortaya dökebilmesi için kesinlikle bir ismin önünde olması ve o ismi belirtmesi veya nitelemesi gerekir (Korkmaz, 2009:333).

3.8.2.1. Niteleme Sıfatları

Kendisinden sonraki ismin vasfını gösteren sıfatlardır (Aksan, 2003:68). Niteleme sıfatlarının diğer sıfatlardan en büyük farkı anlam bakımından derecelendirilebilmesidir (Yılmaz, 2004:52).

şimdi vücūdı büyüyüp bir ***ḳara ṭaġa*** döndi 15a/17

mertebeleriŋ bilürsin ve Ṣāḥib-ḳırānda ***aġır söz*** söyleme 98a/10

bunlar bir ***yüksek yire*** çıḳup İrecüŋ ʿaskerini seyre ṭurdılar 39a/14

cinnīler ḳapdılar ***uzaḳ yire*** getürdiler 68b/10

aġzından burnından ***acı acı tütünler*** geldi 67a/6

bir ***otlu şulu*** saḥrāya geldiler 21b/17

ṣaḥibṣız leşkere el urmaḳ merdānlıġa düşmez 9b/12

Sehrābuŋ üzerinde bir ***altun ṣandālya*** ḳodılar 13b/11

3.8.2.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları nesnelerin yapısında bulunan bir niteliği karşılamaz, yalnız nesneye yapışık olmayan dış niteliği karşılar. İşaret sıfatları, soru sıfatları, belirsizlik sıfatları, sayı sıfatları olmak üzere dörde ayrılır (Ergin, 1984:247).

3.8.2.2.1. İşaret Sıfatları

Varlıkları tanıtmak, göstermek için kullanılan sıfatlardır (Gencan, 2001:198). Metinde en çok "bu" işaret sıfatı kullanılmıştır. Daha sonra "ol" sıfatı tespit edilmiştir. "Şu, o ve şol" kelimeleri de işaret sıfatı olarak kullanılmıştır.

İrec Nām-dār ***bu cevābı*** işidüp elem çeküp 15a/8

bu yaŋadan Bedīʿüz-zamān tīġ(-ı) sefīdi ʿüryān idüp yüridi 25a/4

ey şāh gel ***bu esīrleri*** Ẓulümātda Liḳānuŋ ḳarındaşı Zābūr Şāha gönderelüm 51a/5

Nūrüʾd-dehr aḫşam olınca ***ol ḳavmi*** ḳahramān gibi ol ḳadar ḳırdı kim 34a/1

ġayrı ***ol ḳocadan*** ne umarsın didi 49b/12

arḳadan yalman gösterüp ***ol serveri*** şehīd eyledi 37a/9

Behzād kendüye eydür ***şu nā-bekār*** bir metīn kişi olmasun 44b/3

ʿÖmer eyitdi ***şu melʿūn*** gine gelmiş 73b/9

bir eyü nām ḳazanam neyleyem ***o gice*** gelmedüm 80b/16

iri eydür sulṭānum ***o dīvāne*** nice oldı 26b/3

şol nā-bekāruŋ ḥaḳḳından gel didi 101b/5

3.8.2.2.2. Soru Sıfatları

İsimleri soru yönüyle karşılayan sıfatlardır (Banguoğlu, 2004:351). Metinde en çok "naşıl" sıfatı kullanılmıştır. "Ḳanġı ve ne" kelimeleri diğer soru sıfatlarıdır.

İrec bilmezlikden gelüp ne söyler bu ***naşıl kimsedür*** didi 102b/17

Ṣāḥib-ḳırān bu ḥāli görüp bu ***naşıl ḥāldür*** 48b/20

server(-i) cihān bu ***naşıl şanduḳ*** ola diyüp naẓar eyledi 29b/8

varsam Mekkede odursam dir yā yirini ***ḳanġı oġlına*** virürsin 98a/5

bunlaruŋ sen ***ḳanġı birine*** cevāb virürsin 98b/19

nāmum saŋa vuṣūl bulduḳda gördüŋ ***ne dārāta*** mālik oldıġum 65b/10

ṣormaḳ ʿayb olmasun kimsin ve ***ne diyārdansın*** 79b/10

3.8.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları

Varlıklar ve nesnelerin nicelik özelliklerini açık ve kati olarak değil; ayrıntılarına girmeden, belirli olmadan aktaran sıfatlara belirsizlik sıfatları denir (Korkmaz, 2009:395). En çok "bir" kelimesi belirsizlik sıfatı olarak kullanılmıştır. "başḳa, baʿż, birḳaç, her, nice, cümle, filān, fulān, heb, degme" kelimeleri de belirsizlik sıfatı olarak belirlenmiştir.

o da ***başḳa ḳalʿaya*** ḥükm ider 14a/3

baʿż āyān eşref ile İrecüŋ gelecegi yola 4b/9

andan İrec ***bir kimse*** meydāna girmesün 7a/1

ceng içinde zaḫm-dār olup raḫşını ***bir ṣaḥrāya*** gelüp 58a/8

oturup ***birḳaç gün*** ẕevḳ eylediler 58b/22

ḳırḳ sekiz kubbelü bir pārgāh buldı ***her ḳubbesi*** bir günā 69a/18

tīġ urup ***nice nām-dār*** helāk eylediŋüz 53a/12

arada ***nice ḥamle*** ḥaṭā geçden ṣoŋra 5b/17

hem seni ***cümle şāhlar*** üzerine geçirüp 14a/10

filān gün gelüp bu ṣaḥrāya ḳonar didiler 63a/13

varın ***fulān ṭarafı*** cüst cevlān idüŋ 31a/11

emīr(-i) cihān gördi ***heb dilāverler*** geldi 54b/6

degme bir loḳma ile ṭoymaz oldı 15a/18

3.8.2.2.4. Sayı Sıfatları

Varlıkların sayılarını belirtmek suretiyle gösteren sıfat türüdür (Ergin, 1984:249). Metindeki sayılar birkaç örnek dışında fonetik olarak günümüzdeki sayılarla benzerlik gösterir. Sayı sıfatlarının metindeki kullanım ve türleri şöyledir:

3.8.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları

Adın sayısını gösteren ve isimle birer sıfat tamlaması oluşturan sıfatlardır (Korkmaz, 2009:288). Metinde bolca kullanımı bulunan asıl sayı sıfatlarının örnekleri şöyledir:

anı görüp ***on ṭoḳuz zengī*** Rüsteme hücūm eylediler 61a/2

ol ***yigirmi dört şāhlar*** ḫalīfe daḫı öŋine gelüp baş ḳodılar 114a/15

Nūrüʾd-dehr birāz ***biŋ insān ʿaskeriyle*** 96a/7

żabṭ idemeyüp sīnesine ṭoḳınup ***on beş adım*** girüsine gidüp 3a/7

yā ʿ Antar ***sekiz gündir*** senüŋle ikimüz kemer kemere olamadıḳ 40b/8

ṭoḳsan eriş ḳaddı var 61b/16

seksen biŋ ʿasker ile gelüp gördi 81b/19

3.8.2.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatları

Varlıkların derecelerinin, sayılarını gösteren türdür (Ergin, 1984:249). Örnekleri sınırlıdır.

on beş gün ceng eylediler ***on altıncı gün*** yarın ceng olmasun 8b/2

on birinci gün İrec Nām-dār baş ḳaldırup 3b/20

sekizinci gice begler Nūrüʾd-dehri gerdege ḳoyup 32a/5

bu Murġ Merdüm Ribāṭ ziyāde ***birinci ḳuşdır*** 17b/12

Bir örnekte "otuz ṭoḳuzuncu" sıra sayı sıfatının "sıfır biçim birimi" ile karşılandığı görülür:

yā İsfendiyār bu gün ***otuz ṭoḳuz[+Ø] gündir*** 109b/15

3.8.2.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

İsimlerin bölüştürme anlamını vererek sayılarını karşılayan sayı sıfatı türüdür (Aksan, 2003:73). Metinde görülen örnekler şunlardır:

bu nevʿ üzre ***yigirmi yedinşer nẕe*** ḥamle eylediler 88a/12

alup çaldığını ***ikişer pāre*** iderdi 91b/9

her gürz urduḳca ***onar on beşer adam*** ḫurd ider 27b/21

her başında olan gözine ***birer oḳ*** mıḫladı 15b/14

hele ***üçer ḥamlede*** gürz urdılar 43a/20

3.8.2.3. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme İşlevi

3.8.2.3.1. Eşitlik Derecesi

Bu işlev "gibi ve ḳadar" edatlarıyla yapılır. Metinde ise "gibi" edatıyla yapılan bir örnek tespit edilmiştir:

Nūrüʾd-dehr gördi ***deryā gibi ʿasker*** ṣāflar çeküp ṭururlar 87a/10

Bir örnekte "boyunca" sözü eşitlik işleviyle kullanılmıştır:

kendü boyınca bir dilāver ile ceng iderler 87a/11

3.8.2.3.2. Üstünlük (Karşılaştırma) Derecesi

Metinde bu işlev "daḫı" zarfıyla karşılanmıştır.

ʿayyārları ***daḫı çoḳdır*** ḥabsden ḳurtarmaġa iḥtimāli vardır 72a/18

anda ***daḫı çoḳ yādigārlar*** buldı 15b/16

belki ***daḫı ziyāde*** bunuŋ ḳaddı 88b/9, 107b/5

3.8.2.3.3. Aşırılık Derecesi

"Çok ve ḥaylice" sözleriyle yapılan birkaç örnekle sınırlıdır:

yoḳ dirseŋ meydāndan ***çoḳ bir adam*** gelsün didi 99a/5

bu da ***ḥaylice pahādur pelīd*** idi 101b/6

"Bu, ol, şol, ne" kelimeleriyle niteleme sıfatları arasına giren "ḳadar" edatı işlev açısından aşırılık anlamında birer aşırılık derecesi oluşturur (Korkmaz, 2009:375):

Ḥaḳ Teʿālā ***bu ḳadar ḳuvveti*** saŋa naṣīb itmez idi 58a/2

bu ḳadar dīv cinnīʿ askere mālikdir 71a/2

ol ḳadar kāfir ḳırılmış ki ḥisāba gelmez 91b/14

ol ḳadar māl bulup çıḳardılar 10b/15

sen böyle bir dilāver ***şol ḳadar ʿaskere*** mālik 96b/11

ne ḳadar bendlerden ḳurtılduŋ 78b/6

ne ḳadar ser-ḫalīfe ve ser-ḳaplan dilāverleri var ise 110a/13

3.8.3. Zamirler

Cümlede isimlerin, kavramların yerlerini tutan ve söyleyenle kendisine söylenen şahısları anımsatan kelimelere zamir denir (Gencan, 2001:156). Zamirler isimlendirmenin en genelidir. Varlığın gerçek isiminin yerine geçme, onları şahıs, soru veya işaret unsurlarıyla karşılama işlevi yüklenmiş olan isim soylu söz türüdür (Karaağaç, 2009:33). Zamirleri diğer kelime türlerinden ayıran en açık özellik zamirlerden hemen hemen hiç türetme yapılamamasıdır (Mansuroğlu, 1949:508).

3.8.3.1. Şahıs Zamirleri

Konuşan, konuşulan, hitap edilen, gözle görülmeyen varlıkları şahıslar hâlinde, temsili olarak karşılayan kelimelerdir (Kocasavaş, 2004:31). Metinde geçen şahıs isimlerinin hâl ekleriyle kullanımı şöyledir:

Tablo-5. Şahıs Zamirlerinin Hâl Ekleriyle Kullanımı

	Teklik Birinci Kişi	**Teklik İkinci Kişi**	**Teklik Üçüncü Kişi**	**Çokluk Birinci Kişi**	**Çokluk İkinci Kişi**	**Çokluk Üçüncü Kişi**
Yalın	ben 97b/1	sen 36b/7	o 14a/3 ol 67b/12	biz 67a/19	siz 96a/5	anlar 5b/3 onlar 97a/13
Belirtme	beni 100b/1	seni 46b/16	anı 4a/9 onı 111a/16	bizi 106a/5	sizi 28a/2	anları 65b/17
Yönelme	baŋa 99a/3 bana 98a/19	saŋa 101a/5 sana 51b/3	aŋa 57a/20 ana 18b/3	bize 19b/1	size 61b/5	anlara 10b/7
Bulunma	bende 34b/15	sende 40a/12	anda 10b/9	-	-	-
Ayrılma	benden 86b/2	senden 94b/4	andan 98b/14 ondan 29a/6	bizden 19b/12	sizden 53a/12	anlardan 67a/3
Eşitlik	-	-	-	-	-	-
Vasıta	-	-	anuŋla 29a/3	-	-	-
Tamlayan	benüm 73a/8	senüŋ 33a/19 senin 97a/5	anuŋ 43a/12 anun 38a/1	bizüm 44a/9 bizim 85b/12	sizüŋ 112b/2	anlaruŋ 35a/9 anların 53a/12

"onı, onlar, sana, ondan, bizim" şahıs zamirleri metinde sadece birer örnekte tespit edilmiştir.

3.8.3.2. İşaret Zamirleri

Kavramları, varlıkları işaret etme, gösterme yoluyla ifade kelimelerdir.

Tablo-6. İşaret Zamirlerinin Hâl Ekleriyle Kullanımı

	bu	**şu**	**ol ~ o**	**bunlar**	**şunlar**	**anlar**
Yalın	bu 28a/6	şu 27a/13	ol 107b/15 o 73a/15	bunlar 97a/11	-	anlar 85a/3
Belirtme	bunı 87a/17	şunı 92b/6	anı 87b/19	bunları 114a/6	şunları 23b/11	-
Yönelme	buna 50a/10 buŋa 99b/10	şuŋa 97b/12 şuna 48a/19	ana 49b/5 aŋa 77b/13	bunlara 11b/10	-	-
Bulunma	bunda 81a/16	şunda 20b/8	anda 20b/15	-	-	-
Ayrılma	bundan 80b/10	-	aradan 73a/19	bunlardan 54a/21	-	-
Eşitlik	-	-	-	-	-	-
Vasıta			-			
Tamlayan	buŋun 88a/4 bunuŋ 16b/16	şunuŋ 24a/7	anuŋ 38a/2 anun 40a/11	bunlaruŋ 42a/20	şunların 52a/9	-

"Bura, şura, ora, burası, şurası, orası" gibi kelimeler "*bu, şu, o"* köklerinden türediği için işaret zamiri olarak kullanılmaktadırlar. Bu zamirler çoğu zaman yer adlarının yerine geçer (Gencan, 2001:164). Metinde tespit edilen bu tür işaret zamirleri şunlardır:

bura 77b/8 buralarını 18a/4

şuradan 75a/1 oradan 96a/8

3.8.3.3. Dönüşlülük Zamiri

Eski Anadolu Türkçesinde bu tür zamirler "kendü, öz, kendüz" olarak geçmektedir (detaylı bilgi için bk. Ay, 2013:13-30). Hamza-nâme'de sadece "kendü ~ kendi" zamiri kullanılmıştır:

Tablo-7. Dönüşlülük Zamirinin Hâl Ekleriyle Kullanımı

	Teklik Birinci Kişi	**Teklik İkinci Kişi**	**Teklik Üçüncü Kişi**	**Çokluk Birinci Kişi**	**Çokluk İkinci Kişi**	**Çokluk Üçüncü Kişi**
Yalın	-	kendün 111a/12	kendi 35a/17 kendü 30a/20	kendümiz 51a/7	-	-
Belirtme	kendümi 30b/9 kendimi 32b/13	kendini 1b/5 kendüni 21a/16	kendüni 52b/8 kendin 84a/12 kendiŋi 3a/15 kendiŋ 29b/5	-	-	kendilerini 2a/19
Yönelme	kendüme 37b/21	-	-	-	kendüŋüze 111b/10	-
Bulunma	-	-	-	-	-	-
Ayrılma	-	-	-	-	-	-
Eşitlik	-	-	-	-	-	-
Vasıta	-	-	-	-	-	-
Tamlayan	-	-	kendünüŋ 5b/8 kendinüŋ 94a/10	-	-	-

3.8.3.4. Belirsizlik Zamiri

Hangi kelimelerin yerini karşıladıkları net olmayan zamir türüdür (Ediskun, 2017:166). Bunlar genel olarak belirsizlik sıfatlalarının üzerine iyelik ekleri getirilerek yapılır. Ancak bazı belirsizlik zamirleri yalın olarak da kullanılabilir.

biri gergedān ṣūretine girüp ***biri*** āhū ṣūretine 8b/16

cümlesi Ḳārūna taḥsīn eylediler 9b/16

herkes çadırına vardılar 11a/18

bir naġra öyle urdı kim ***niceleri*** cān virdi 52a/11

her biri meded server diyince Rüstem getürüp 59b/15

nice ideyim ***birḳaçı*** bir ẓarb ile yıḳdum 37b/10

her ḳanġısı maġlūb olursa kendüye elem ḥāṣıl olur 108b/2

3.8.3.5. Soru Zamiri

Varlıkları soru şeklinde karşılayan, onların soru şeklinde karşılığı olan, onları sormak için kullanılan zamirlerdir (Ergin, 1984:276). Gramatik açıdan bakılınca asıl olarak soru zamirleri *kim, kaç, hangi* ve *ne* kelimeleridir. Bu kelimeler, yapım eki aldıkları kimi durumda, çekim eki aldıkları her durumda soru zamiri olarak kullanılabilirler (Demirci, 2014:61).

baŋa cevāb viremezsin ***ḳanda*** ḳaldı 93b/12

görün imdi adam öldürmek ***naṣıl*** olur 27b/9

ḥamle eyle görelüm ***kim kimi*** baġlar 45b/6

ne ʿaḳl ile bu ʿaskerüŋ öŋin kesdiŋüz 55b/9

bura ***neredir*** 77b/8

3.8.4. Zarflar

Fiilerin, fiilimsilerin, sıfatların ya da fonksiyon açısından kendine benzeyen kelimelerin anlamlarına tesir eden kimi zaman güçlendiren kimi zaman kısıtlayan kelimelere zarf denir (Koç, 1990:148). Zarflar genellikle isim, sıfat, zamir gibi öteki kelime sınıflarından alınan sözlerle kurulur. Bu şekliyle bunların yalın hâlleri aslında birer isimdir (Korkmaz, 2009:451). Anlamına göre zarflar beş bölüme ayrılır.

3.8.4.1. Niteleme ve Durum Zarfları

Bir fiilin, bir sıfatın ya da başka bir zarfın anlamını nitelik açısından karşılayan zarf türüdür (Bozkurt, 1995:287):

3.8.4.1.1. Niteleme Zarfları

Nitelik kavramı içeren, eylemin oluş biçimini belirleyen zarf çeşididir (Özkırımlı, 2002:210).

nihāyet itmedüm dedemden ***öyle*** gördüm 12a/8

Hāşim silküp İrecüŋ dizin ***birden*** yire getürdi 100a/1

gelüp olan ḥāli İrece ***bir bir*** ḫaber virdiler 5b/3

ey dilāverler ***böyle*** sürişmekden nesne ḥāṣıl olmaz 13a/13

3.8.4.1.2. Durum Zarfları

Fiildeki oluş ve kılışın durumunu belirten zarflardır (Korkmaz, 2009:503).

irişüp ***bād ṣarṣar gibi*** İrece bir gürz öyle urdı 12a/22

Ṣāḥib-ḳırān öŋüne ***bilece*** varalum 5a/13

bir daḫı ur ***bārī*** tīzce öleyim 19a/13

elbette anı bir ziyāret itmek lāzımdur 4a/9

3.8.4.2. Zaman Zarfları

Zarfların etkiledikleri fiilleri zaman açısından karşılayan zarflardır (Çatıkkaş, 2001:150). Bu zarflar sözcük öbeği biçiminde bulunabilir.

3.8.4.2.1. Zaman İsimleriyle Yapılan Zaman Zarfları

Ḫudāya şükrler eyledi ***imdi*** tedārik görüŋ gidelüm 15a/2

bunlardır ***gice*** çıḳup gitdiler 71a/12

3.8.4.2.2. Edat Öbeği Yapsındaki Zaman Zarfları

meger ***ol günden berü*** İreci arardı 10a/11

ben ***şimden şoŋra*** rikābundan ayrılmayup cān baş ile ḫiẕmet iderem 56b/4

3.8.4.2.3. İsimlerden Hâl Ekleriyle Türetilen Zaman Zarfları

günlerde bir gün bunlar bir merġ-zāra geldiler 36b/2

3.8.4.2.4. Zaman Bildiren Zarf Fiil Yapısındaki Zaman Zarfları

sā'irlerinüŋ siḫri ***bozılınca*** sāde bend ile ḳaldılar 52b/5

buradan ***gideli*** ḥaylī maʿrifet taḥṣīl eyledüm 46a/1

gine atlanup ʿasker içine ***girüp giderken*** emīr(-i) ʿArab ẓūhur eyledi 54a/8

3.8.4.2.5. Alıntı Kelimelerle Yapılan Zaman Zarfları

evvel oġlına virüp ferāġat idüp gitmek dilemişsiŋ 65b/13

bārī Rüsteme de olmasun diyüp ***hemān*** sürüp ʿAnkūr Zengīye geldi 60a/18

3.8.4.3. Yer-Yön Zarfları

Fiili yer açısından karşılayan sözcüklerdir ve bunlar çoğunlukla fiilin karşıladığı iş, oluş, kılış ve hareketin yönünü ifade ederler (Eker, 2003:395).

ḳan ***yüzine ṭoġrı*** revān oldı 95a/10

iş ide bilür miyiz dirken ***içerü*** bir ḫādim girüp 23b/12

ḳapusı vardır yanına açılmaz ***yuḳaru*** ḳaldırmaġa muḥtācdur 14b/8

3.8.4.4. Azlık Çokluk Zarfları

Fiilin, sıfatın ya da başka bir zarfın ölçüsünü gösteren, azlık, çokluk, sayı, derece, karşılaştırma gibi anlamlar katan zarflardır (Gencan, 2001:463). Bu zarflar fiile, yardımcı fiile, sıfat veya zarfa "ne kadar, ne derece" soruları sorulursa bulunabilir (Deny, 1941:291).

meger zaḥmlarından ḳan ***çoḳ*** akup bī-mecāl oldı 24b/14

sen eyle didi ***birāz*** mücādele eylediler 40a/5

bu söze ***ġāyet*** incinüp iki dizi üzerine gelüp 27b/4

3.8.4.5. Soru Zarfları

Soru zarfları, fiilleri ve fiilimsileri soru yoluyla belirten sözcüklerdir (Kükey, 2003:327).

serdārımuz müslimān oldı biz ***niçün*** olmayuz 56b/1

bu zamānda çadırlar arasında ***ne*** gezersin 89b/5

3.8.5. Edatlar

Edatlar yalnız başlarına bir anlama karşılık gelmeyen yalnızca dil bilgisi görevleri olan kelimelerdir (Günşen, 2000:153). Edatlar bir varlığı, bir oluş veya hareketi karşılamazlar. Bunların dildeki varlıkları sadece görevleri içindir. Bir bakıma varlıkları ve oluş veya hareketleri işaret eden fiil, zamir, isim, sıfat, zarf gibi kelimeler arasında bağlantı oluşturmaları sebebiyle kiminin görevleri isimlerin duruma göre çekimlerinde kullanılan eklerinkine benzer. Ancak bunlar ayrı birer kelime veya bazen kelime grubu durumunda olup bir bölümü hâl ekleri aracılığıyla ilgili oldukları kelimelerden sonra getirilir, diğer bölümü bağlama görevi görüp ya bağlayacakları kelime veya kelime grupları arasında ya cümle başında veya bunların sonunda yer alır (Gemalmaz, 1995:298). Edatlar Eski Anadolu Türkçesinde geniş bir kullanım alanına sahiptir (detaylı bilgi için bk. Hacıeminoğlu, 1992). Çalışmada çekim edatları, bağlama edatları ve ünlem edatlarının hemen hemen tüm örnekleri tespit edilmiştir.

3.8.5.1. Çekim Edatları

İsimlerden sonra gelerek beraber karşıladığı isim ögesi ile cümlenin diğer ögeleri arasında türlü bağlantılar kurarlar. Çekim edatları şekil bakımından kelime ancak işleyişleri açısından isim çekim eklerine yakındırlar. Çoğu zaman işleyişleri bir çekim ekiyle karşılanabilir (Banguoğlu, 2004:386). Bunlar genellikle isimlerin hâl eki almış şekilleriyle kullanılır. Benzerlik, miktar, derece, sebep, amaç, yön, başka, karşılaştırma, farklılık, zaman gibi anlamlar bildirirler.

berü

Zaman anlamı katar:

meger ol günden ***berü*** İreci arardı 10a/11

ḳız ġāib olalıdan ***berü*** bana çoḳ cefā eyledi 34b/1

birle ~ bile

"Beraber, birlikte" anlamları katmıştır.

Ṣāmṣām geliyor Hāşim ***bile*** didiler 56b/11

Ṣāḥib-ḳırānuŋ öŋine düşüp taʿẓīm ***birle*** meydāna getürüp 110a/15

dek

Zaman anlamı bildirir:

senüŋ güninde biz bu derdi niceye ***dek*** çekülem 15a/4

Ḥamza ve ol birleriyle şimdiye ***dek*** perdār idüp 81a/5

diyü

"Amaç ve neden" ilgileri taşır:

on kerre yüz biŋ ʿaskere buyurdı tīz olun ***diyü*** żābiṭlere tenbīh eyledi 4b/4

ḳımıldama laʿīn ***diyü*** yürüyince Ḳahrāb ḥaram-zāde gördi 50a/15

yarın gine buluşalum diyü döndiler 71b/17

evvel

Zaman anlamı katmıştır:

naşıl kimsedir benden ***evvel*** Ṣāḥib-ḳırānı ḫalāṣ ide 86b/2

gögsin gererek gelüp ***evvel*** Ṣāḥib-ḳırānuŋ rikābın öpüp 96a/15

ġayrı

Başka anlamıyla kullanılmıştır:

bizüm ceng esbābımuzdan ***ġayrı*** nesnemüz yoḳdur 55b/11

yā Ḥamza meydāna gel senden ***ġayrı*** kimseyi istemezem 71b/2

gibi

Benzerlik bildirir:

ḳocayam ama senüŋ ***gibi*** çoḳ laʿīn helāk eyledüm 49b/7

bilmiş olasın ki ben saŋa Ḥamza ***gibi*** elem işler iderem 66a/12

Hervem ṣalıḳ ile ol deryā ***gibi*** ʿaskeri birbirine urdılar 91b/6

girü

Zaman anlamı bildirir:

server lāzım degil şimden ***girü*** ġālibsiŋ 41b/6

göre

"Uygunluk, gereğince" anlamları katmıştır:

biz de senüŋle ana ***göre*** ceng eyleyelüm didi 49b/5

ol esbābuŋ bir ḳatıŋ arḳasına geydi ṣanki üzerine ***göre*** yapmışlar idi 10b/13

içün ~ {+(ı)çun}

"Sebep, amaç" anlamları bildirir:

ey şehriyār ne ***içün*** serkeş idersin 87a/3

şöyle bilesin kim dīnüm ḥaḳḳ***ı-çun*** ben seni getürmedüm 1b/14

anun-***çun*** ejder süvār dirler bu nehengi deryādan çıḳarmışam 38a/1

ʿadāvet dīniyyemüz vardur anuŋ ***içün*** eyitdüm 2a/1

ile ~ +{(y)lA}

"Birliktelik, durum" anlamları katar:

ḳaçan anuŋ***la*** ceng eylesem bir ḳarış ucından şiş ẓāhir olur 53a/1

ḫoş geldüŋ dilāver İrec***le*** bizüm ḫālimüz nice olurdı 14a/7

degme bir loḳma ***ile*** ṭoymaz oldı 15a/18

dürlü dürlü ṣadālar ***ile*** çaġırmaġa başladı 18b/11

İrece yaḳın gelüp yüz yire ḳoyup faṣīḥ lisānı***yla*** İrece selām virüp baş ḳodı 19a/19

her biri***yle*** gine nerd-bān miṣali baṣa baṣa arḳasına çıḳup boynuna bindi 20a/5

ḳadar

"Miktar ve derece" anlamları katmıştır:

birbirlerine nīze ve gürz ile aḫşama ***ḳadar*** ceng eylediler 109b/13

ol Sām ẓuhūr idüp ẕerre ***ḳadar*** yirinden ayıramadı 55a/12

ḥamāluŋ degilem istedigün ***ḳadar*** urasın 35b/10

ḳarşu

Yönelme anlamı katmıştır:

hemān Nūrüʾd-dehr ol ejderhāya ***ḳarşu*** gitdi 68a/13

Nūrüʾd-dehre ***ḳarşu*** ṣaf bağladı hemān 85b/9

ötüri

Sebep anlamıyla kullanılmıştır:

sāʾir yārān senden ***ötüri*** ziyāde elemdedir 36a/4

ben andan ***ötüri*** geldüm 19b/20

şoŋra

Zaman anlamı taşır:

biz gitdükden ***şoŋra*** şāyet intiḳām ḳaṣd ider gelür 17b/15

birbiriŋ çoḳ begendiler nīzeden ***şoŋra*** el gürze urdılar 40a/7

ṭoġrı

Yön bildirir:

şaḳ eyledi ḳan yüzine ***ṭoġrı*** revān oldı 95a/10

ṭoḳuz ṭoplı ṣalıġın alup kāfir ʿaskerine ***ṭoġrı*** çekilüp gitdi 24a/1

üzre

Amaç anlamı taşır:

mecāli ḳalmayup andan bildigi ***üzre*** bir nāme yazup 32a12

bu ḳavl ***üzre*** üç gün mühlet alup diŋlendiler 53a/3

bu nevʿ ***üzre*** yigirmi yedinşer nīze ḥamle eylediler 88a/12

ziyāde

"Çok, daha fazla" anlamları katmıştır:

bunlaruŋ birbirleriyle otuz kerreden ***ziyāde*** maʿrekeleri geçmişdir 88a/15

aŋa bundan ***ziyāde*** tekmīl ʿarż eylemek olmaz 93a/10

3.8.5.2. Bağlama Edatları

Kelimeleri, kelime öbeklerini, anlam ve şekil açısından cümleleri birbirine bağlayan edat grubudur (Şahin, 2015:60). Eski Türkçe döneminde bağlama edatı yoktur. Karahanlı Türkçesi döneminden sonra bağlama edatları oluşmuştur. Eski Türkçe döneminde bulunmadığı hâlde, daha sonraki dönemlerde çok fazla bağlama edatının dile girmesinin sebebi, başka dillerden özellikle Arapça veya Farsçadan alınması veya Türkçenin kendi olanakları şeklinde açıklanabilir (Hacıeminoğlu, 1992:112).

3.8.5.2.1. Sıralama Edatları

Art arda gelen ögeleri "ve" anlamını karşılayacak şekilde birbirini bağlarlar.

ve

Hervem bunlar da esīr degildir ***ve*** öldürmemişler gelüp Ḥamzaya ḫaber virdi ***ve*** andan yana aramaġa başladı 26b/7-8

Ḥamza ***ve*** Bedīʿ ***ve*** Ḳāsım ele gelsün ṣoŋra yek-pāre ḳatl ideriz 51a/14

İrec eyitdi göreyim seni Ṣāḥib-ḳırān yanında bizi nice tertīb ***ve*** taʿrif idesin 65a/5

bu ne ola dirken havā yüzinden dīvler ***ve*** perīler dünyāyı ṭutdı 87a/8

ile

çün ol gice geçüp ṣabāḥ oldı Ḳah(h)ār ***ile*** ʿAntar eyitdiler 47b/13

Ḳahhār ***ile*** vezīr ṭurmayup baḥṣ iderler 51b/9

otuz biŋ ʿasker ***ile*** Ṣāmṣāmı Ṣemūda imdāda göndermiş idi 55b/2

3.8.5.2.2. Denkleştirme Edatları

Denkleştirme edatları birbirine denk olan, birbirlerinin yerini karşılayabilecek iki unsuru bağlarlar.

yā

yā ḥaḳḳından gel yāḫud ferāġat ol didi 95a/3

yāḫud ~ yāḥūd

üç gündür ki bir ḫaber belürmedi ***yāḥūd*** servere bir ḥaṭā mı oldı 20a/9

yā ḥaḳḳından gel ***yāḫud*** ferāġat ol didi 95a/3

şuŋa şükr eyle ki birbiriŋüzi helāk ***yāḥūd*** mücrīm eylemediŋüz 97b/12

3.8.5.2.3. Karşılaştırma Edatları

İki veya daha çok unsuru karşılaştırma işleviyle birbirine bağlarlar.

gāh...gāh...

gāh nīze ile birḳaçın birden şişe ṣancırdı ve ḳapup atardı ***gāh*** gürz ile urdığın ḫurd iderdi ve ***gāh*** oḳu ile urduḳda ḳırḳ elli kişinüŋ gögsinden urup arḳasından çıḳardı 83a/19, 83b/1-2

Hervemüŋ itdügi çoḳ degildür göre bize ne ḥīle iderler ***gāh*** cāzū ile ve ***gāh*** ʿayyār ile başımuza ne belālar getürdiler 92a/11

Ḳanṭūruŋ ḥāli ḫarāb ʿaḳlı ***gāh*** gelür ***gāh*** gider 6b/6

hem...hem (de)...

hem yār ḳarındaş olalum ve ***hem de*** bārgāh-ı Süleymāna bilece varalum 5a/14

Arḳanūş nīzene gelüp ***hem*** bānūyı ele getürüp ber-murād olam ***hem*** bu Ḥamza-zādeyi Ṣemūda armaġan getürem 45b/1

kimi... kimi...

Rüstemüŋ üzerine ***kimi*** ḥancer ve ***kimi*** ḳılıç üşürdiler 62a/3

ne...ne...

āyā neylesem şu ḳız ***ne*** baŋa olsa ***ne*** şu nā-bekāra olsa dir idi 60a/10

İsfendiyāruŋ tevābiʿ yle ḥaḳḳından gelüp ***ne*** ʿ askeriŋ ḳoyam ve ***ne*** ġayrıları didi 71a/10-11

yā...yā...

benide ***yā*** helāk ***yā*** azād iderdi 70b/3

ataŋ Melik Ḳāsım gibi ***yā*** alur ***yā*** virür 97b/14

İrec eyitdi ***yā*** ḥamle eyle ***yā*** çıḳ meydāndan 99b/1

3.8.5.2.4. Berkitme Edatları

Anlamı kuvvetlendiren ve pekiştiren, söze güç katan edatlara berkitme edatları denir.

bile

Metinde sadece iki yerde kullanımı tespit edilmiştir.

ol ṭaġlarıŋ başına insān degil belki ḳuş ***bile*** çıḳmamışdır 21a/2

yā Ṣaḥmān bunda gördigüm ẓūrı İrec de ***bile*** görmedüm 93a/17

de/da

Günümüzde çok kullanılan bir edat türüdür. Hem bağlama hem de kuvvetlendirme fonksiyonuna sahiptir. Hamza-nâme'de en çok kullanılan edat türüdür. 421 yerde kullanımı mevcuttur.

İrec de menʿ eyledi üç nīze ***de*** İrec urdı 40a/6

nice nām-dār helāk eylediŋüz biz ***de*** sizden anların intiḳāmıŋ almaḳ dileriz didi 53a/12

İslām beglerine çoḳ elem virür meger o ***da*** Ḥamzanuŋ geldügin duyup siḥr iderdi 83b/5

tozdan ṭaşra çıḳup bu ***da*** İrecden aldığı yoldan aḳdāmıla bir gürz urdı 94a/1

daḫı

Hem bağlama hem de pekiştirme görevi bulunan bir edattır (Ergin, 1984:357). Metinde çok sık kullanılır:

silāḥlarıŋ geyüp ḫāẓır baş oldılar anlardan Ṣāḥib-ḳırān ***daḫı*** uyandı 24b/10

Ḥamza begleri alup gitdi mi didi vezīri ***daḫı*** suʾāl eyledi 52b/14

ol gice rāḥat oldı biriden İrec ***daḫı*** zaḫmıŋ ṣarup rāḥat oldı 95b/12

ḫiẕmetimde sencileyin çoḳ kimseler ser-firāz olmışlardur saŋa ***daḫı*** ziyāde riʿāyet iderem 107b/5

ḫod

"kendi, de/da" anlamına gelen Farsça kökenli bir berkitme bağlacıdır. Dokuz yerde örnekleri kullanılmıştır.

İrec benüm daḫı arḳam yire gelmek degil belkim dizüm yire gelmedi senüŋ ***ḫod*** arḳaŋ yire gelmiş didi 8a/2

kezālik benüm ***ḫod*** tāzeligüm var nicesin daḫı alsam gerekdür 31b/16

benüm bunda oldıġum diyārumda olanlar ne bilsünler ben ***ḫod*** diyārumda degil idüm 33b/3

3.8.5.2.5. Cümle Başı Edatları

İfade yönüyle cümleleri birbirine bağlayan edat türüdür. Metinde örnekleri çoktur.

ammā ~ ama

"ammā" 26 yerde, "ama" 137 yerde tespit edilmiştir.

gürzin berāber virdi ***ammā*** żabṭı ḳābil degil gürz gürzden ayrılup İrec arḳaya aldı 12b/1

bir yüce daġa geldiler ***ammā*** ol ṭaġda ulu ulu aġaçlar var idi 17b/18

Lāhūt bir tenhā yire çekilüp gözledi ***ammā*** biriden İrec gördi kim 18a/14

Rüstem yana anda bir iş idemeyüp āḫir İrece maġlūb oldı ***ama*** bu arada ḳıṣṣa muḫtaṣar oldı 20b/16

bir nice ḫatunlarıŋ helāk eyledi ***ama*** yana nesne başaramadı 31b/18

ancaḳ

İsfendiyār da gelmedi ne ola aṣlı ol dilāver ṣoŋra geldi ***ancaḳ*** murādı bizleri ḳurtarmaḳ idi 92b/2

ey İrec eyü pehlevān ḳaderiŋ bilürsin ***ancaḳ*** ser-ḳaplanuŋ Sehrābuŋ ḫalāṣ içün mi geldüŋ 7b/3

bārī ~ pārī

Bārī dokuz yerde, pārī ise bir yerde belirlenmiştir.

Ankūr Zengīye ḫaber vireyim ḳızı ol alsın baŋa olmadı ***bārī*** Rüsteme de olmasun 60a/18

babam ʿinād idüp helāk oldı ***bārī*** sen īmāna gel 107b/3

yana ʿahdine durmayup böyle idesin ***pārī*** pederüm ḥāṭırı yoḳ mıdur 31b/11

belki ~ belkim

Her iki cümle başı edatı da on üçer yerde kullanılmıştır:

beni anuŋ diyārına iletseniz ***belki*** ele getürem anuŋla varmaḳ āsāndır didi 66b/8

var ciger-kūşemi ara ***belki*** bulasın diyü gönderdi idi 35b/17

tīz beni meydāna daʿvet eyledüŋ ***belkim*** benüm ʿaskerümde yedi yüz pehlevān vardır 39b/19

tekrār tevābiʿyine de urdı ḳılıcı bir adım güçle ḳurtuldı ***belkim*** ḫayr içün bıraḳdı 61a/6

çün

hemān naʿra urup ʿaskeri bir ucından ḳırmaġa başladılar ***çün*** bu yaŋadan İrec bu ḫaberleri işitdi 16a/8

yā server ***çün*** öyledir var ʿaskerini gör neye senüŋle buluşuruz 38a/18

çünki

öyle nāzenīn nigārı ala ***çünki*** Ġazanfer Şāh yabancıya virecek bana niçün virmezdi 60a/21

server yavuzlanup günāhuŋ boynuŋa ***çünki*** ḳabūl itmezsin diyüp bir ṭaşa öyle çarpdı 83b/17

çünkim

ey Ṣemūd Şāh ***çünkim*** sözüm ṭutup müslimān olmaduŋ imdi er gönder 101b/2

eger

eger on biŋ yıl İrec gelmeṣe ben ʿaskerine el urmam 9b/14

beni yoḳla eger ṣaġ bulursan ne ḥoş ***eger*** bulmazsaŋ benüm selāmum degüresiŋ 18a/13

eger murādum ceng ise durma ḥamle eyle miḳdārıŋ bildireyim didi 36b/14

gerçi

ṣabāḥ dek ceng eylediler ***gerçi*** İslām ʿaskerine ẓarār idemediler 81a/15

bir żarb şöyle urdı kim Ḳārūn ***gerçi*** gürzin berāber virdi ama ḳolları büküldi 108b/14

gūyā ~ gūyā ki ~ gūyā kim

Dört yerde örnekleri görülmüştür:

gūyā ki Rüstem ve ḳahramān zamāndır 87a/12

bir ḳuş yuva eylemiş ***gūyā*** kim bir ulu sahrādır 17b/20

Ṣemūd İrec nāmın işidüp ***gūyā*** zehr(-i) ḳatl yimiş kelbe döndi 113a/6

ḥadd-i zātında

ḥadd-i zātında Ṭūl Zengīye beŋzer ṭoḳsan eriş ḳaddı var 61b/17

ḥattā

Bir yerde tespit edilmiştir.

kendüyi ṭaşra atup ***ḫattā*** ol zūrdan ḳaṣıḳ zaḥmına mübtelā olup helāk olmış 21a/14

hele

Bağlama göreviyle kullanılan bu edat metinde 40 yerde görülmüştür:

Şemūda ʿazīm armaġan ile varırız ama ***hele*** bir miḳdār söyledelüm 27a/3

Ḥamza Şāḥib-ḳırānuŋ evlādlarındandır diyüp ***hele*** bārī zaḥma tīmār eyleyüp göreyim 58b/7

ben ise uşandum ***hele*** küffār ile ġazā iderem 84b/15

her ne ḳadar

Üç yerde kullanılmıştır.

her ne ḳadar hünerüŋ var ise ṣarf eylemek gerekdür 49b/15

her ne ḳadar ḳuvvetlü ise de ana da bir ḳavī ḫaṣm bulınur dirler 18b/2

illā

İki yerde kullanılmıştır:

ben de ḳulı olup yār oluram ve ***illā*** şimdi olmaz didi 66a/16

Şāḥib-ḳırāna cinnī ile irsāl idesiz ve ***illā*** ben ejderi helāk ider isem şāyet zehr baŋa nāşir ider 68a/11

kāşkī ~ keşke

"Kāşkī" iki yerde, "keşke" ise bir yerde kullanılmıştır:

kāşkī ol dilāver ḫalāṣ olaydı beni de yā helāk yā azād iderdi 70b/2

Şāḥib-ḳırān eyitdi ***keşke*** anlar olaydı çekdigüm zaḥmetler ġāʾil idem 85a/2

kezālik

pederüm Bedīʿüz-zamān ***kezālik*** benüm ḫod tāzeligüm var nicesin daḫı alsam gerekdür 31b/16

lākin

İki yerde görülmüştür:

bize ol yiri lāyıḳ gördüŋ ***lākin*** benüm murādum budur ki 42b/2

görüp begendi ***lākin*** kim oldıġıŋ bilmezdi 80b/10

mādemki

İki yerde tespit edilmiştir:

mādemki bunlar heb helāk olmadılar ḫużūr yoḳdur 9a/18

mādemki arḳamı yire getürmeyesin birinide virmem bildiginden ḳalma 106a/15

meger

bir yirde varup uyurlıġa urdı ***meger*** cāzūlar da İreci gözedirler idi 9a/20

meger zaḥmlarından ḳan çoḳ akup bī-mecāl oldı 24b/14

meger bıyıḳlarıŋ alup oḫşardı 46b/14

şanki

Tek yerde görülmüştür:

ol esbābuŋ bir ḳatıŋ arḳasına geydi ***şanki*** üzerine göre yapmışlar idi 10b/13

şāyed ~ şāyet

"Şāyed" dokuz yerde, "şāyet" altı yerde vardır:

eger ***şāyed*** baŋa ġalebe idersen bilürem dīnüŋ ḥaḳdır ben de īmāna gelem didi 55a/10

göŋlinde olan ḳapuya el ursın ***şāyed*** ben de ḳaldırurdum dimesin didi 21a/20

ben ejderi helāk ider isem ***şāyet*** zehr baŋa nāşir ider 68a/12

tek

yā helāk yā azād iderdi ***tek*** ol server ṣaġ gelsün 70b/3

tek hemān ʿırżuŋ yıḳılmasun biz seni böyle aŋlamazduḳ 94a/9

velākin

İki yerde kullanımı mevcuttur:

ben de elem çeküp böyle eyledüm ***velākin*** sen bir pehlevāna beŋzersin 37b/12

benüm bir ḥamle ṭāḳat getüremezler ***velākin*** ol baŋa ġālib gelürse evlāsı oldur ki 39a/11

yalŋız

"fakat, ancak" anlamlarına gelecek şekilde iki yerde kullanılmıştır:

İrec bir cānibden ẓuhūr ider ise ***yalŋız*** İrece cevāb virmek āsāndır 9b/9

İrec bunları ***yalŋız*** şöyle ḳırdı kim yüzlerin döndürüp Şemūduŋ ʿaskerin üzerine bıraḳdı 102b/1

yaʿnī

İki yerde görülmüştür:

emīr otururken İrec Afitāb Cemālden ***yaʿnī*** İsfendiyār elçi geldi didiler 98a/15

aḳrān ***yaʿnī*** ṣan-ı Ṣāḥib-ḳırān duʿā idüp eyitdi 105a/12

yoḫsa ~ yoḳsa

"yoḫsa" 48 yerde, "yoḳsa" 3 yerde kullanılmıştır:

tīz in atından öp rikābum ***yoḫsa*** şimdi seni helāk iderem didi 36b/12

rāst şöyle Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān mısuŋ yoḳsa evlādı Bedīʿüz-zamān ***yoḳsa*** Ḳāsım mısın didi 19b/2

Ṣāḥib-ḳırān bu ḥāli görüp bu naṣıl ḥāldür ***yoḫsa*** bu cāzū mıdur 49a/1

zīrā

84 yerde kullanımı mevcuttur:

bizi ḫayr duʿādan ferāmūş eyleme ***zīrā*** ben de pīr oldum evvelki ḥāllerüm gitdi 106a/6

senüñle yir yüzinde kemer cengiñ idelüm ***zīrā*** cengüñ ḳapusı nīze ile açılur 111a/5

saña eyülik yaramaz ***zīrā*** sen baña cāzūlıḳdan tevbe eyle dirsin 9a/4

3.8.5.3. Ünlem Edatları

Izdırap, nefret, korku, hayıflanma, sevinç, şaşkınlık, acıma gibi ruh durumlarını; yasaklama, onaylama, ret, işaret etme, soru sorma gibi anlatım şekillerini çağırma ve seslenme biçiminde karşılayan edat türüdür (Ergin, 1984:349).

aceb

ʿaceb bu dem meydāna kim gire 98b/4

İrec eydür ʿ***aceb*** bundan ol kimse ḳaldırdı mı 14b/9

āyā

Farsça acaba anlamına gelen bir ünlem edatıdır.

āyā neylesem şu ḳız ne baña olsa ne şu nā-bekāra olsa dir idi 60a/10

behey

Seslenme edatı olan "behey" üç yerde kullanılmıştır:

behey nā-bekārlar size meydāna girmeŋ dimez miyem 7a/7

Nūrüʾd-dehr eydür ***behey*** cānum niçün baña cefā idersin 31b/12

belī~pelī

Hāşim eyitdi ***belī*** şimdi āḫir zamāndır 56a/4

Bedīʿ eydür ***pelī*** ey bānū-ı cihān Allāh Teʿālānuŋ o żaʿīf ḳuluyam 30a/13

bre

bre ben göreyim diyince Ḳahhār naġra urup yā Ḥamza ḳanı Lendehān gönder meydānuma didi 49a/1

bre bu Ḥamza ne belā imiş 50b/5

ʿaḳlı başına geldi ***bre*** meded gürzim diyüp ʿamūdıŋ ḳapup irişüp Rüsteme ḥavāle eyledi 62a/8

ey

ey cihāngīrler nice idelüm 78b/8

ey şāh niçün ḳovarsın bu faḳīrleri didi 15a/9

ey on sekiz biŋ ʿālemi yoḳdan var eyleyeŋ Rabbüm 78a/10

ḫāşā

yā Ṣahmān ***ḫāşā*** ki pederimüŋ sözinden ṭaşra olayım 93a/14

Ḳārūn eyitdi ey pehlevān ***ḫāşā*** ki benüm saŋa yavuz ḳaṣdum ola 11b/16

hay

Ḥamza bildi kim laʿīn cāzūdır ***hay*** laʿīn öyle mi diyüp 50a/17

hay gözüm nūrı siz misiz ha şöyle dāʾim 64b/15

hey

hey nā-bekār ḫākī seni bunda ecelüŋ getürmiş 67a/4

hey dīvāne bunda otuz kerre yüz biŋ ʿasker vardır 91b/1

işbu

işbu fetḥ eyledigüm daḥmede olan mālı çıḳaralum 10a/19

tā

ol arada bir ḳayuḳa girüp ***tā*** gelüp cezīrenüŋ kenārına çıḳup 29a/7

nīze ile **tā** ikindi olınca birbirleriyle ḥaşmāne ceng idüp 94a/6

gürzlerin alup yek-ā-yek ***tā*** aḫşam olınca ceng eylediler 101a/4

vay

Ṣāḥib-ḳırān eyitdi ***vay*** hey dīvāne seni de döger didi 102b/14

yā

yā Ḥamza meydāna gel senden ġayrı kimseyi istemezem 71b/2

yā Hāşim ġāfil olma nice virdüŋ 99b/11

3.8.6. Fiiller

3.8.6.1. Birleşik Fiiller

Bir harekete karşılık olmak veya bir hareketi betimlemek amacıyla yan yana gelen kelime öbekleridir (Karahan, 2013:73). Birleşik fiiller yapı, anlam ve işlev özelliklerine göre asıl anlamını muhafaza etmiş veya asıl anlamını muhafaza etmekle beraber bazı görev incelikleri elde etmiş olanlar ve asıl anlamını yitirerek deyimleşmiş olanlar şeklinde iki ana başlık altında değenlendirelebilir (Korkmaz, 2009:793).

3.8.6.1.1. Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller

"İsim+Yardımcı Fiil" yapısında olan birleşik fiillerdir. Birleşik fiil oluşumunda Eski Türkçeden itibaren "bol-, er-, et-, kıl-, tur-" gibi yardımcı fiiller kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları kullanımdan düşerken bazıları ise işlevsel açıdan daha sonraki dönemlerde görülmeye devam etmiştir (Güner, 2008:301). Eski Anadolu Türkçesinde yardımcı fiillerin kullanımı zenginleşmiş ve günümüzde kadar

uzanmıştır. “eyle-, ḳıl-, it, itdir-, ol-, olın-” yardımcı fiilleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde çok sık kullanılmıştır. Hamza-nâme’de bu yardımcı fiillerin tamamı tespit edilmiştir. “Eyle-” yardımcı fiili metinde en fazla görülen yardımcı fiildir.

3.8.6.1.1.1. “İsim + Yardımcı Fiil” Biçiminde Olanlar

3.8.6.1.1.1.1. “eyle-” Yardımcı Fiili ile Yapılanlar

Metinde en çok kullanımı bulunan yardımcı fiildir. 874 yerde kullanımı tespit edilmiştir:

Cüneyd Eblaḳ-süvāra rāst gelüp birbirine ***ḥamle eylediler*** 80b/5

bre ḳanı cellād şunı ***ḳatl eylesün*** 2a/9

ben de vāfir ʿasker ***cemʿ eyledüm*** 22a/12

dilāverlerüŋ her biri benümle nice gün ***ceng eylemişlerdür*** 37b/16

cengden ġayrı ḳırḳ defʿa ***şeb-ḫūn eylemişdür*** 100a/13

ciger-kūşem umdıġumdan ziyāde imişsin diyü ***duʿā eyledi*** 102b/5

zūr ile güci yetmediŋ siḥr ile ***ġalebe eyleye*** 47b/7

meclisde oturan şehriyārlar ḥayrān olup ʿÖmere ***taḥsīnler eylediler*** 65a/3

içerü girüp birāz ***seyrān eyledi*** 58a/15

3.8.6.1.1.1.2. “it-” Yardımcı Fiili ile Yapılanlar

“Eyle-” ve “ol-” fiillerinden sonra en çok kullanımı olan yardımcı fiildir. Özellikle Arapça ve Farsçadan girmiş alıntı kelimelerde kullanılmıştır. 587 yerde kullanımı belirlenmiştir:

ger laʿīn siḥr ile menʿ eylemese timürden olsa daḫı ***alūde iderdi*** 48a/16

Ḳahhār ile vezīr ṭurmayup ***baḫş iderler*** 51b/10

İrec de alarġadan kendüye baḳup ***seyr ider*** 41a/15

Ṣāḥib-ḳırān yābandan degildür ***ḥaṭā idersin*** 112a/9

yoḫsa şimdi bunda biriŋ helāk idevüz yaḫūd ***ḥabs idevüz*** 72a/16

ʿaskerimüz çoḳdır ṣoŋra İrec bir cānibden ***ẕuhūr ider*** 9b/9

böyle maḥalde gelüp bizüm esīrlerimüzi ***ḫalāṣ idesin*** 79a/7

3.8.6.1.1.1.3. “itdir-” Yardımcı Fiili ile Yapılanlar

Birkaç örnekle sınırlıdır. Yedi yerde birleşik fiil olarak kullanılmıştır.

İrec emr eyledi ʿaskere içinde yarın cengdür diyü ***nidā itdirdi*** 98b/2

hemān leşkere ceng ***nidāsın itdirdi*** 5b/4

ḳapuya el urdılar ẕerre ḳadar yirinden ***ḥareket itdiremediler*** 21b/1

3.8.6.1.1.1.4. "ḳıl-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin aksine az örneği vardır. Altı yerde tespit edilmiştir:

Ṣāḥib-ḳırāna ve Bedīʿüz-zamāna ve sāʾir yārāna ***müjde ḳılup*** Nūrüʾd-dehr geldi 96a/9

ey nā-bekār dünyāyı ḳırarsın diyüp İrece bir tīġ ***ḥavāle ḳıldı*** 2b/18

yanında bulınan ʿaskeri ***güzīde ḳılup*** yigirmi dört bādişāh cemʿ olmış idi 14b/18

3.8.6.1.1.1.5. "ol-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar

"Eyle-" fiilinden sonra en çok tespit edilen yardımcı fiildir. 817 yerde görülmüştür.

ey birāder ḥāl şöyle ***vāḳiʿ oldı*** 14a/21

dermān itmege kim ***ḳādir olur*** 15a/7

cümle tevābiʿ üŋle īmāna gelüp bize ***tābiʿ ol*** 39b/5

bu cānibe düşüp bu ḳadar feth ***müyesser oldı*** 63b/6

ama neylesün sırrum ***fāş olmasun*** diyü dönüp eydür 104b/2

ol ḥerīfleri öŋine ḳatup ol cānibe ***revān oldılar*** 15b/1

Nūrüʾd-dehr geldi dīv ḫaber virdi cümlesi ***şād olup*** ḳarşu çıḳdı 96a/10

beglerimüz ve pehlevānlarımuz helāk oldı diyüp ziyāde ***ġam-ġīn oldı*** 109b/8

3.8.6.1.1.1.6. "olın-" Yardımcı Fiili ile Yapılanlar

Dört cümlede yardımcı fiil olarak kullanılmıştır:

İrec eydür benüm daḫı bu arada ser-güzeştüm vardur ***beyān olınmaz*** 38a/5

toz cihānı ḳapladı dost düşmān ***farḳ olınmadan*** ḳaldı 53b/17

andan hedāyalar dürilüp herkese virilüp ***ḳabūl olınduḳdan*** ṣoŋra şerbet gelüp içildi 14a/19

3.8.6.1.2. Karmaşık Fiiller

Fiillerin kök veya gövdelerinden oluşturulan değişik zaman unsurları içindeki sıfat fiiller "ol-" yardımcı fiiliyle birleşerek bu tür fiilleri oluştururlar (Özkan, 2013:271). Karmaşık fiiller zaman ve tarz vasfından dolayı aynı zamanda oluş ve kılış kategorisinde yer alırlar (Kononov, 2001:217). Ayrıca bu birleşik fiillerde anlam, hem sıfat fiil hem de yardımcı fiil üzerindedir. Zaman çekimine göre öncelik, alışkanlık ve niyet fiilleri olmak üzere üçe ayrılırlar.

3.8.6.1.2.1. Öncelik Fiilleri

{-mIş ol-} birleşik fiili ile yapılır. Eski Anadolu Türkçesi dööneminde {-mIş ol-} biçimindeki birleşik fiiller, istek ekiyle kullandıklarında istek, gelecek zaman, ihtimal, dilek işlevinde kullanılmıştır. Yardımcı fiilin istek kipi çekimine girmesiyle kılış ve oluş, gelecek zamanda sona ermişlik anlamı taşır (Özkan, 2009:269-275).

{-mIş ol-}

İstek kipi ve geniş zaman kipiyle çekimlenmiş birkaç örnekle sınırlıdır. İstek kipiyle sekiz, geniş zaman kipiyle dört yerde örnekleri tespit edilmiştir:

biz de ol cāzūlaruŋ intiḳāmıŋ senden ***almış olurız*** didi 9a/7

böyle ẓarb kimseden yimemiş idi meger Ḥamzadan ***yemiş ola*** 12b/9

bize de eylediginiz eyüligin mükāfātıŋ ***edā itmiş olalum*** didi 19b/9

ʿaceb ne ola bu ḳavme ne ***gelmiş ola*** diyüp havādan yire nāzil olup gördi 33b/11

ben saŋa ġalebe idersem anlara ne iʿtibār vardır didi cümlesine ġālib ***olmış olurum*** didi 40a/3

3.8.6.1.2.2. Alışkanlık Fiilleri

Geniş zaman sıfat fiil eki almış fiil kök ve gövdelerinin "ol-" yardımcı fiiliyle oluşturduğu birleşik fiiller, bir oluşun geçmiş, şimdiki ya da gelecek zamanlarda alışmışlık hâlinin devam ettiğini veya devam edeceğini açıklar. Alışkanlık fiilleri bir oluşun tarzı açısından anlam özelliği taşır (Banguoğlu, 2004:484).

{-r ol-}

Bir yerde görülmüştür:

bir meclis ḳurup ʿişrete başladılar birāzdan kelleler germ ***ḥāṭırlar oldı*** 88b/17

{-mAz ol-}

Görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman çekimleriyle beş yerde tespit edilmiştir.

degme bir loḳma ile ***ṭoymaz oldı*** biz de gördük yana elem virmege başlar 15a/18

dīvāne yana şeb-ḫūn itmişdir didi ʿÖmer ṭaşra çıḳınca dīvānenüŋ naʿrası ***gelmez oldı*** 24b/14

ol ḳadar gitdi kim ʿaskerlere hayhuy ***gelmez oldı*** 26b/13

ol ḳuşıŋ ḳanadları nice fersaḫ yirleri ḳaplayup güneş yüzi ***görinmez olmış*** 17a/16

bunlar ol ḳadar ḳırdı kim yir yüzi leşden başdan ***görinmez oldı*** 69b/20

3.8.6.1.2.3. Niyet Fiilleri

Niyet fiilleri, gelecek zaman sıfat fiil ekleriyle oluşturulan ve oluş ve kılınışın girişim ve maksat durumunda olduğunu ifade eden birleşik fiillerdir. Çoğu zaman tarz yönüyle anlam özelliği kazandırır (Korkmaz, 2009:705).

{-ecek ol-}

Görülen geçmiş zaman çekimiyle dört yerde kullanılmıştır.

gözüm nūrı şöyle şöyleşdi ki yarın benümle ***ceng idecek oldı*** 105a/14

bu diyār ḫalḳını incidir Lāhūt nola diyüp ***gidecek oldılar*** 17b/17

bize dermān idesin dimiş ol da üç defʿa ʿasker ***gönderecek oldı*** 114b/12

3.8.6.1.3. Tasvir Fiilleri

İki ayrı fiilin kaynaşması neticesinde ortaya çıkan birleşik fiillerdir. Birinci fiil {-A, -I, -(y)I/Up} zarf fiil biçimindedir ve asıl anlam bu fiilin üstündedir. İkinci fiil ise asıl anlamından anlam kayması biçimiyle yeni bir ifade kazanmıştır. Asıl fiile anlam incelikleri ekleyen bir yardımcı fiil durumuna gelmiştir (Korkmaz, 2009:811). Böyle birleşmiş olan fiil yapıları, yüklem olarak iş yaptıkları gibi vasıflık vs. olarak da iş yapabilirler" (Gabain, 2007:90). Yardımcı fiiller, asıl fiillere devamlılık, yaklaşıklık, çabukluk, yeterlik, uzaklaşma gibi çeşitli ifadeler kazanmasını sağlarlar. Hamza-nâme'de çok kullanımı bulunan tasvir fiilleri şunlardır:

3.8.6.1.3.1. Yeterlik Fiilleri

Bu tür birleşik fiiller kişinin yeterliliğini, adı geçen oluş veya kılışın olası olduğunu ifade eder (Banguoğlu, 2004:486). Bu tip fiillerde eylemin gerçekleşmesi istek, çaba ve çalışmaya ihtiyaç duyulur. "bil-" fiilinden önce fiillerin kök veya gövdelerine {-(y)A} yeterlilik fiili getirilerek yapılır (Hengirmen, 2015:266). Metinde dokuz yerde kullanılmıştır:

ʿaceb şunları şeb-ḫūn eyleseŋ ***bir iş ide bilür miyiz*** 23b/12

eydür sulṭānum o dīvāne nice oldı tutup ***öldire bildiŋüz mi*** didi 26b/3

eger sen bunlaruŋ ***bir ḳılına ḫaṭā getüre bilürsen*** benüm başum şarṭ olsun 51b/1

ʿÖmer gitdi bre meded beni getürüŋ ola ki ***yetişe bildük*** 78a/6

Yeterlik fiilinin olumsuzu, asıl fiil üzerine gelen "u-" yardımcı fiiline eklenen {-mA} olumsuzluk eki ile yapılır. "u-" yardımcı fiili zamanla {-A} zarf fiil biçimi ile yan yana geldiğinde eriyerek zamanla şekil olarak kaybolmuştur (Korkmaz, 2009:815). Yeterlik fiilinin olumsuzu 57 yerde tespit edilmiştir:

İreci ṭaraflıḳı üzre diküp ġayrı nesne ***idemedi*** 41b/2

Hervem ṣalıḳ ile ol deryā gibi ʿaskeri birbirine urdılar ʿasker çadıra üşüp s***öndüremezlerdi*** 91b/6

seni Ḫudāya ışmarladum ben ***duramazam*** didi 18a/12

bir bu ḳadar yıllardur ki ol daḫmenüŋ yanına ***varamaz idik*** 11a/3

naġra urduḳda melʿūn ***duramayup*** yan virdi 82b/5

3.8.6.1.3.2. Tezlik Fiilleri

Türkçede basit, türemiş veya olumlu, olumsuz tüm fiil tabanlarına getirilebilen tezlik fiili aniden ve basit bir şekilde gerçekleştirilen bir durumu ifade eder (Erdal, 2013:1). Eski Anadolu Türkçesi ve metinde "vir-" yardımcı fiiline {-(y)I/U} zarf fiil eklerinin getirilmesiyle yapılır. 26 yerde çekimi bulunmaktadır:

iki leşker şikāra bindiler herkes tevābiʿ ile alup ***yürüyi virdiler*** 8b/4

eger bunlar olsa böyle dimezler diyüp çıḳup ***gidi virdi*** 73b/15

İrec diledi kim başına ura yana ***atı virdi*** 100a/5

İrec gördi kim olmaz raḥşından piyāde olup olup ***şalı virdi*** 15b/9

imdi siz bizi ḳoyu virin biz de anları ***ḳoyu virelüm*** didi 77a/5

İrec de Ṣāḥib-ḳırāna ʿaşḳ olsun diyüp ***yüriyü virdi*** 80b/11

3.8.6.1.3.3. Süreklilik Fiilleri

Bu tür tasviri fiilllerde eskiden beri devam eden, belirli bir durumda kalma" gibi anlamlar katar. "-(y)A, -(y)I/U, -(y)Up" zarf fiil eklerinin üzerine "dur-(ṭur-), ḳal-, gör-, ḳo-, var-, yat-, gel-" gibi yardımcı fiiller getirilerek yapılır.

{-(y)Up} dur- ~ {-(y)Up} ṭur-

-(y)Up yardımcı fiiliyle kurulmuş örnekleri vardır. "-(y)Up dur-" altı yerde; -(y)Up (ṭur-) ise bir yerde tespit edilmiştir:

Dilnüvāz Şāh gelsün ḳızıŋ buldı mı bana ḫaber virsün ***diyüp durur*** 34b/13

sen niçün ***baḳup dursın*** şimdi saŋa da nevbet gelir 62a/7

ol ṣuyuŋ kenārına gelüp ḳayıḳların ***ḥāżır eyleyüp dururlar*** 30b/12

giderken Nūrüʾd-dehr gördi deryā gibi ʿasker ṣāflar çeküp ṭururlar 87a/10

{-Up} ḳal-

Dört cümlede tespit edilmiştir:

Ġarġām Dīv Ser gibi ʿifrīt serāsim olup ḥayvān miṣāli ***baḳup ḳaldı*** 18b/17

ʿÖmer eydür anuŋ içün ***eglenüp ḳalmış*** 46a/15

bunlara bir tīġ oynadı kim ʿaskerüŋ öŋi ***dayanup ḳaldı*** 55b/19

zār zūr muştlarına ***dayanup ḳaldılar*** 95a/14

{-a} ḳal-

Bir cümlede tespit edilmiştir

bre şol nā-bekār kūhī diyüp ***baḳa ḳaldılar*** 111b/4

{-e} gör-

"it-" fiilinin geçtiği iki cümlede görülmüştür:

cāzūlar İrece üşündi eyleyüp ***siḥr ide gördiler*** 38b/9

ol melʿūna bu ḳadar fitneye sebeb şunı ***bir ḥāl ide gör*** 83b/6

{-(y)A} ḳo- ~ {-ı} ḳo-

Ölçünlü Türkiye Türkçesinde kaybolmuş olmasına rağmen Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi döneminde yaygın bir şekilde kullanılır. Metinde altı cümlede örnekleri tespit edilmiştir.

"-(y)A ḳo-" beş cümlede, "-ı ḳo-" ise bir cümlede kullanılmıştır:

başı at başına berāber olup toz ***bürüye ḳodı*** 12b/5

ol ḥayvāncıḳlarıŋ ayaḳların bağlayup ***yatura ḳomışlar*** 15b/3

yüz ṭoḳsan eriş kemendiŋ aldı kelle getürüp ḳaṣra ***aṣa ḳodı*** 68b/15

dāmeninden yol bulup zümreleriŋ ***ayıra ḳodı*** 103b/13

elli biŋ ʿasker ***alı ḳoyup*** ḳalanını velāyetlerine icāzet virdi 14b/20

{-a} var-

Korkmaz (2009), "-a var-" yapısının Eski Anadolu Türkçesi döneminde zamanla canlılığını kaybettiğini veya farklı nitelikler kazandığını belirtir. Yedi cümlede örnekleri saptanmıştır.

bir daḫı urınca laʿīn beŋilleyüp ***dura vardı*** 29a/15

laʿīn ḳıçın ḳıçıŋ yüz seksen eriş ḳaddıyla götiŋ üzerine ***otura vardı*** 16b/5

ol cānibine sürüp ʿaskeri yarup giderken Cebbāruŋ öŋine ***çıḳa vardı*** 25a/17

sen bu mekānda neylersin diyüp yirinden ***ṭura vardı*** 29a/17

{-a} yat-

Şimdiki zaman çekimi olarak kullanılır. İki cümlede belirlenmiştir.

Cebel Erzaḳa geldi gördi bu ḳadar ʿasker ***düşinüp yatur*** 16a/7

ʿasker cānibine giderken gördi bir ṣaḥrāda bī-ḳıyās ʿasker ***düşinüp yatur*** 86a/14

3.8.6.1.3.4. Yaklaşma Fiilleri

Eski Türkçedeki "yanılmak, hata etmek, günah işlemek" anlamlarındaki asıl fiilin zaman içinde kendi anlamından kayarak bir tasvir fiiline dönüşmesiyle oluşmuştur. Bu yardımcı fiil, Türkiye Türkçesinde, esas fiildeki oluş ve kılışa "az kalsın gerçekleşecek olma, gerçekleşmeye çok yaklaşma olma" gibi anlamlar katmaktadır (Korkmaz, 2009: 831). Sekiz cümlede örnekleri tespit edilmiştir.

{-A} yaz-

olup toz bürüye ḳodı İrecüŋ ʿaḳlı ***gide yazdı*** 12b/6

bir yol dem çeküp açdur sendereyüp ***yıḳıla yazdı*** 15b/12

Nūrüʾd-dehr bir ẓarb yidi kim lā-yaʿḳıl ***ola yazdı*** 35a/14

bir bārgāh öŋinde giderken gergedānuŋ ayaḳı bir ipe doḳınup çadır ṣarsıldı kendü ***düşe yazdı*** 89a/19

3.8.6.1.3.5. Uzaklaşma Fiilleri

{-(y)Up} git-

Bu tasviri fiili "git-" yardımcı fiili ile yapılır. Esas fiildeki kılış ve oluşun uzaklaştığını gösterir (Korkmaz, 2009:831). Bazı dilciler "eskiden beri devam etme" anlamlarında kullanıldığı için bu yapıyı süreklilik fiilleri içinde değerlendirir (Bilgegil, 1984:308; Ediskun, 2017:233). "-(y)Up" zarf fiili ile birlikte 15 cümlede kullanılmıştır.

ʿaceb ne ḥāl oldı diyince eyitdiler yana ***geçüp gidiyor imiş*** 17a/11

öyle çekdi kim bāzūsından laʿīnüŋ ḳolı ḳırılup ***fırlayup gitdi*** 19a/4

vücūdına rāst gelmeyüp ḳanadı arasından ***geçüp gitdi*** 17a/21

Bedīʿüz-zamān ḥabsinden ḥalāṣ olup ḳalʿasına gelmiş didükde hemān ***sürüp gitdi*** 22a/8

yedi oṭaġı ve daḫmeden çıḳardığı pārgāhlar ***geçüp gitdi*** 64a/12

her ne bulursa ***ḳapup gider*** bilmeziz mekānı ḳandadır 17a/10

3.8.6.1.4. İkili Birleşik Fiiller

İki farklı fiilin belli şekil kalıpları içerisinde bir araya gelip anlamca kaynaşmasından ortaya çıkan birleşik fiil türüdür. Genel olarak anlam açısından birbirine yakın veya karşıt fiillerin oluşturduğu bu yapılarda birinci fiil genellikle "-(y)I/Up" zarf fiil ekini alır. Birleşik fiili oluşturan her iki fiil de az çok kendi anlamlarını korudukları hâlde anlam kaynaşması yoluyla her iki anlamı birden içeren özel bir anlam da kazanmışlardır (Korkmaz, 2009:835).

ʿaskerüŋ nām-dārlarına üleşdirdi cümlesi ***geyinüp ḳuşandılar*** 64a/3

bir faṣl ceng eylediler tamām ***alup virmekde*** iken Melik Ḳāsımuŋ naġrasıŋ işitdükde 25b/12

İrecüŋ dīvānına ve bu şevketine baḳup ḥayrān oldı andan Semāt ***gelüp yetdi*** 3b/18

Bazı yardımcı fiillerin kip eklerinden sonra gelmesiyle oluşan birleşik fiil türü "Bitimli Fiil+ Yardımcı Fiil" adı verilmektedir. Bu birleşik fiil türünde "dur-, kal-, gel-, git-, var-, yürü-" fiilleri yardımcı fiil olarak kullanılmaktadır (Demir, 2013:392-393).

Metinde dört yerde kullanımı tespit edilmiştir:

Dilnüvāz Şāh eydür server Şehnüvāzuŋ ʿāşıḳıdur benden ***ister durur idi*** 34a/19

yana öldürürsin sen de bu aralıḳda ***olur gidersiŋ*** 9a/6

ziyāde zīr-dest kimse idi ***urın gitsün*** her kim olursa olsun 89b/11

benüm şikār-gāhumda ne ararsın tīz ḳalʿaya ***yıḳıl git*** 107a/8

3.8.6.1.5. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Bir isim unsuruyla bir yardımcı fiilin sözlük anlamlarından bütünüyle veya bir bölüm uzaklaşmalarıyla ortaya çıkan kalıplaşmış dil birlikleridir (Öztürk, 2013:13). Bu tür birleşik fiiller Türkçede deyim adıyla karşılanmaktadır. İsim ögeleri yalın olarak kullanıldığı gibi isim grubuyla da kullanılabilir yani fiilden önceki isim unsuru tek öge olabileceği gibi birden fazla ögeden oluşabilir. Ayrıca isim unsurları da çekim eki alabilir. Bu özellikten ötürü fiilden önce gelen isim unsuru, fiile bir özne, bir nesne, bir dolaylı tümleç veya zarf tümleci görevi ile bağlanabilmektedir. Dolayısıyla böyle bir dil birlikteliği benzetme, esneklik, mecazlı söyleyiş ve somutlaştırma aracılığıyla anlam kaymasına uygun bir durum oluşur (Korkmaz, 2009:838). Hamza-nâme'nin 71. cildi deyimler açısından çok zengindir. 364 deyim tespit edilmiştir. Bunlardan 331 birleşik fiil yapısındaki deyimlerdir.

İrec gürzi virüp arḳada menʿ eyledi ama ***anadan emdigi süd burnından geldi*** 94a/3

Rüstemüŋ ***öŋine düşüp*** revān oldılar ama bu ṭarafdan ol ḳaçan zengī ***cān atup*** ʿĀnkūra irişdi 61a/20

bu ne ola dirken havā yüzinden dīvler ve perīler ***dünyāyı ṭutdı*** 87a/8

Ṣāḥib-ḳırān ile merdāne ceng ide idük ***ġażaba getürmeye*** *idük 102b/6*

meydān içinde ṭarīd cevlān eyledi ***naʿra urup*** kendüyi bildirdi 5b/13

ʿaceb bu bāġ kimüŋ ola dirken ***uyḳu ġalebe idüp*** yatup uyudı 58a/18

teberiŋ burnı incigine bir ***zaḫm urdı*** ḳan aḳdı 52b/3

anı da ḳapdılar bu ṭarafdan Ṣāḥib-ḳırān ***ṣaflar söküp*** Ṣemūduŋ ʿalemlerine yetişdi 84a/18

3.9. SÖZ VARLIĞI

Metinde tespit edilen atasözleri, deyimler, ikilemeler ve kalıp sözler gramatikal dizin kısmında ait oldukları madde başındaki kelimelerin altında gösterilmiştir. Argo sözler madde başı olarak; deyim özelliği gösteren argo kelime öbekleri de madde başındaki kelimelerin altında gösterilmiştir. Bu söz varlığı ile ilgili unsurlar 2021 ve 2022 yıllarında araştırma makalesi olarak yayımlanmıştır.[1] Çalışmalarda tespit edilen söz konusu unsurlar aşağıda gösterilmiştir:

3.9.1. Argo Sözler

açmaz	cānı cehenneme git-
defter-i ʿömrün dür-	ḫerīf
ḫınzīr	işin bitir-
ḳavara çek-	kelle
masḫara	mürd eyle-
ṭomarıŋ dür-	yalburdaḳlı
ẓarṭa	zenbārelik

3.9.2. Atasözleri

At binenüŋ av alanuŋ ḳılıç ḳuşananuŋ

El içün aġlayan gözsiz ḳalur

Serçeden ḳorḳan ṭarı ekmez

Uzaḳdan dāvuluŋ āvāzı ziyāde gelür

Yol eri yolda gerek

3.9.3. Deyimler

ʿāciz ḳal-	ʿāciz bī-cāre ḳal-
ah eyle-	ah intiḳām al-
ah it-	ʿahd vir-
ʿahdine dur-	aḫşam eyle-
ʿaḳlı başına gel-	ʿaḳlı başından git-
ʿaḳlı dur-	ʿaḳlı gel-

[1] Celal Eryiğit ve Meriç Güven, "Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Söz Varlığı", *The Journal Of Turkic Language and Literature Surveys,* C:6, S:3 (Aralık 2021), s. 199-228; Meriç Güven ve Celal Eryiğit, "Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Yapı ve Kavram Özellikleri Bakımından Deyimler", *Asya Studies,* C:6, S:20 (Haziran 2022), s. 61-82.

ʿaḳlı git-
ʿaḳlı şaş-
ʿaḳlı şaşır-
ʿaḳlıŋ al-
ʿaḳlıŋ başına cemʿ eyle-
ʿaḳlın başına cemʿ it-
ʿaḳlıŋ cemʿ it-
ʿaḳlına gel-
alay göster-
ʿaleyke al-
ʿallāḳ it-
alur göz ile baḳ-
amān bul-
amān dile-
amān vir-
amān zamān virme-
anadan emdigi süd burnından gel-
araya gir-
ardı kesilme-
arḳa vir-
arḳası yire gelme-
arḳası yire getür-
ʿaşḳa gel-
at ḳopar-
āteş ol-
āteş ur-
ayaġına düş-
ayaḳ baṣ-
ayrı düş-
baġrına baṣ-
baş başa vir-
baş göster-
baş ḳaldır-
baş üstine
baş üzerine
başa çıḳama-
başına belā ol-
başına düşir-
başına gel-
başını ḳurtar-
beddu ʿāsını al-
belā getür-
bende çek-
bende ol-
berḳ ur-
bıyıḳları terle-
bildiginden ḳalmama-
bildigini it-
bildügin eyle-
bilmezden gel-
bilmezlikden gel-
biŋ belā
bir ḥāl it-
bir ḥāl ol-
bir ol-
birlik ol-
boşa git-
cān al-
cān at-
cān baş
cān başına ṣıçra-
cān bul-
cān vir-
cānı sev-
cānın cehenneme ışmarla-
cānına minnet

cefā çek-
cehennem deresin bul-
cehenneme irsāl eyle-
cevāb vir-
cezāsını bul-
ciger-gāhını sök-
cihānı başına ṭar eyle-
cihānı başına teng eyle-
çehresi bozıl-
daʿvā it-
daʿvet eyle-
daʿvet it-
daʿvet gör-
dem çek-
derd belā çek-
dermāndan ḳal-
dil getür-
dil ucıyla
diline geleni söyle-
diline al-
dillerde dāstān ol-
dolay al-
dünyāyı ṭut-
düş ol-
ecel terleri dök-
eceli getür-
egri egri baḳ-
el çek-
el eyle-
el pençe dur-
el ur-
ele al-
ele gel-
ele getür-
elem çek-
elem vir-
eleme düş-
elinden al-
(...) elinden çıḳ-
elinden gel-
elinden ḳurtul-
eliŋden geleni ardıŋa ḳoma-
engüşt ber-dehān it-
eşer ḳo-
eski ḳurt
eyledigi yanına ḳal-
eyledigiŋ bul-
fenāya vir-
ferāġat eyle-
ferāġat it-
ferāġat ol-
feryād eyle-
feryād it-
feryād fiġān ḳop-
feryād ḳop-
fitne ḳopar-
furṣat bul-
fursaṭ esīri
furṣat vir-
ġāfil bulın-
ġālib gel-
ġama düş-
ġarḳ it-
ġarḳ ol-
ġayrete gel-
ġayrete getür-

ġażaba gel-	ġażaba getür-
gerdege ḳo-	gögsin ger-
göŋli açıl-	göŋli ḳal-
göz göre	göz ḳulaḳ ṭut-
gözi alası dört ol-	gözi ḳarar-
gözine kesdir-	gözleri ḳamaş-
gözlerin dört yirden aç-	gözin aç-
ġurbet düş-	gücine gel-
günāhı boynına	günlerde bir gün
ḫaber al-	ḫaber ol-
ḫaber vir-	ḥabs çek-
ḥaḳ eyle-	ḫāk(-i) pāye yüz sür-
ḥaḳḳıŋ yetür-	ḥaḳḳından gel-
ḥāl ḫāṭır ṣor-	ḫarāba vir-
ḥasret dök-	ḫaṭā eyle-
ḫaṭā it-	ḫāṭır ṣor-
ḫāṭırı ḳal-	ḫāṭırına gel-
ḫāṭırını ḫoş ṭut-	ḥayātda bul-
ḫayr duʿā it-	ḥayrān dile-
ḥayrān ḳal-	ḥayrān ol-
ḫayrete var-	ḫāẓır baş ol-
ḫāẓır eyle-	ḫāẓır it-
ḥāẓır ḳıl-	ḫāẓır ol-
helāk eyle-	helāk it-
helāk ol-	hezīmet bul-
ḥicāba düş-	ḥisāba gelmez
ḫiẕmet eyle-	ḫiẕmet it-
ḫiẕmetinde ol-	ḫiẕmetde bulın-
ḫor gör-	ızṭırāb çek-
ʿibret al-	icāzet dile-
icāzet ol-	icāzet vir-
īmāna gel-	īmāna getür-
inṣāfa gel-	intiḳām al-

ipligün bāzāra çıḳar-
istimālet vir-

iş eyle-
iş gör-

iş it-
işine git

itdigi yanına ḳal-
ḳadem baṣ-

ḳalbine gel-
ḳalem eyle-

ḳan aġla-
ḳanıŋ al-

ḳanıŋ dök-
ḳan gövdeyi getür-

ḳan tükür-
ḳarşu çıḳ-

ḳarşu dur-
kelle vir-

kendü ʿālemlerinde ol-
kendüyi bilme-

kendüyi cemʿ eyle-
kendüyi cemʿ it-

kerem eyle-
ḳılıcı keskin yüzi aḳ olsun

ḳılıç arala-
ḳılıç çek-

ḳılına ḫaṭā gelme-
ḳılına ḫaṭā getürme-

ḳıyāmet ḳopar-
ḳıyāsa gelmez

ḳīl vir-
kim bilür

ḳoluna ḳuvvet
ḳul eyle-

ḳul ol-
ḳulaġıŋ ḳalem ḳuyruḳıŋ ʿalem it-

ḳuş uçurma-
ḳuvvet bul-

kül it-
lāf ur-

laḳırdı it-
lāyıḳ gör-

lāzım gel-
loḳma eyle-

māʾil ol-
mecāli ḳalma-

mekān ṭut-
merhem ur-

meserret yaşı dök-
mest ḫayrān ḳıl-

muḫālefet eyle-
muḫālefet it-

muştun dök-
mühr ur-

nām ḳo-
naʿra ur-

nāṣīb al-
naṣīb eline gir-

ne çāre
ne fāʾide

ne ḫaber
ne ḥaddine

ne olur ise olsun
nedāmet çek-

neye uġradıgıŋ bileme-
oturaḳ eyle-

ölüm eri
öŋin al-
öŋin kes-
öŋine düş-
öŋine gel-
öŋine ḳat-
pervāz ur-
peydā eyle-
peydāh it-
rāḥat durma-
rāḥat ol-
rāst gel-
rāst ḳıl-
reng vir-
rıżā vir-
riʿāyetde ḳuṣūr ḳoma-
ṣaf baġla-
ṣaf çek-
ṣaf sök-
sahl ur-
ṣaḳal göster-
sefer çek-
selām al-
selāma dur-
selām eyle-
selām it-
selām vir-
semāya ser çek-
ṣıḥḥat bul-
sīne-ṣāf ol-
siz bilürsiz
sipāriş eyle-
söz ṭut-
sözinden ṭaşra olma-
söziŋe dur-
şānı ol-
şekl baġla-
şeref bul-
şikār bin-
ṭaban ḳaldır-
ṭāḳat getür-
ṭāḳati ḳalma-
tecāhülden gel-
tedārik gör-
tek ṭur-
terk(-i) diyār eyle-
tesellī vir-
tīmārḥāne delisi
ʿuryān eyle-
ʿuryān it-
uyḳu galebe it-
ümīdiŋ kes-
üşündi eyle-
şarṭ olsun
var ḳuvveti bāzūya al-
var ḳuvveti bāzūya getür-
velveleye gel-
vuṣūl bul-
yabāna söyle-
yalın ayaḳ başı ḳabaḳ
yan vir-
yanına ḳal-
yār ḳarındaş ol-
yār ol-

yedi iklīm
yedi iklīm dört gūşe
yemīn vir-
yoḳdan var eyle-
yol vir-
yola git-
yüz çevir-
yüzi aḳ olsun
(...) yüzi görme-
yüzi ḳara
yüzine kir getür-
ẓafer bul-
zaḫm aç-
zaḫm ur-
zaḫm yi-
zaḫmet çek-
ẓarārı ṭoḳın-
żarb yi-
ẕerre ḳadar
ẕevḳ eyle-
ẕevḳ it-
zīr ü zeber eyle-
zīr ü zeber ol-
ziyān gör-

3.9.4. İkilemeler

ʿaceb ġarāib
acı acı
ʿāciz bī-cāre
ah intiḳām
ʿahd ü amān
aḳca ḳızılca
ʿāḳıbet aḫir
aḳrān emṣāl
al ḳırmızı
alaca bulaca
alay alay
ʿalem ʿalemdār
alup virmekde
aşaġı yuḳarı
ata dede
atadan dededen
ʿayş ṣoḥbet
ʿayş u nūş
ʿayş u ʿişret
ʿaẓīm heybetli
baḳa baḳa
baḳup baḳup
baṣa baṣa
baş başa
başḳa başḳa
belādan belāya
beş altı
bir bir
bir iki
boġaz boġaza
bölük bölük
bu gün yarın
burnı ḳulaġı
cān baş
cüst cevlān
dallarıŋ budaḳlarıŋ
derd belā
dik dik
dost düşmān
döge döge

dögüne dögüne
dörт beş
dürlü dürlü
egri egri
el aya
el düşmān
eliŋ yüziŋ
eṭrāf eknāf
feryād fiġān
gāh gāh
ġālib maġlūb
gele gele
gelen gelene
gelür geçer
geşt ü güzār
geyinüp ḳuşandılar
gice gündüz
gide gide
gidüp giderken
girüp giderken
gözi alası
güç belā
güm güm
günden güne
gürildi paṭırdı
gürūh gürūh
gürz gürze
güzelce güçlice
ḥāl ḫāṭır
ḥāllü ḥālince
ḫām-ender-ḫām
ḫayr ḫayr
heybet ṣalābet
ḫor ḫor
iŋil iŋil
ḳaçan ḳaçana
ḳad ü ḳāmet
ḳaraca ḳurıca
ḳarış ḳarış
kelle-ber-kelle
kemer kemere
kendü kendüye
kerem ʿināyet
ḳıçın ḳıçın
ḳılıç ḳılıca
ḳırḳ elli
ḳızılca aḳca
ḳoca ḳoca
ḳona göçe
kötek kötege
ḳudret ḳuvvet
kütür kütür
leşden başdan
mālı melāli
medḥ ṣenā
melūl maḫzūn
mest ḥayrān
meymene meysere
muşta muştaya
nice nice
ʿinān rikāb
oluḳ oluḳ
olup olduḳda
olur gider
olur olmaz
onar on beşer

otlu ṣulu	otuz ḳırḳ
ölüsi dirisi	önün ṣonunda
öŋ ṣoŋ	öŋinde ardında
par par	pāre pāre
ṣaġ selāmet	ṣaġına ṣolına
ṣaġlı ṣollı	ṣapır ṣapır
ṣapur ṣapur	ṣayd şikār
ṣına ṣına	ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ
söz cevāb	şöyle böyle
tābı tüvānı	ṭaġlar ṭaşlar
ṭaraf ṭaraf	ṭarīd cevlān
tekmīl tāze	tevbe istiġfār
ṭomar ṭomar	ṭoza ṭopraġa
ṭuṭam ṭuṭam	ulu ulu
ura ura	urup urup
üç dört	üsti başı
varma gelme	vükelā vüzerā
yaḳa yaḳa	yan yana
yap yap	yār ḳarındaş
yarın o bir gün	yek-ā-yek
yirde gökde	yirli yirinde
yirlü yirince	yirlü yirine
yiyüp içüp	yolınca erkānınca
yollu yolınca	zār zūr
zemīn zamān	zīr ü zeber

3.9.5. Kalıp Sözler

ʿaleyke ʿavnullāh	ʿaleyke selām
Allāh ḫayrlar vire	Allāh kerīm
Allāh ḳurtara	Allāh ḳuvvetiŋ artura
Allāh murādıŋ virsün	Allāh Teʿālāya çoḳ şükr olsun
Allāhu ekber	ʿaşk olsun
Benām(-ı) Ḫudā	bendeŋiz
benī ādem	berḫudār ol

bi-ḥamdülillāh
bi-iẕn-illāh
cān ḥavliyle
cānum
ciger-kūşem
cümle ʿālem
çoḳ şükr
el-ḥamdüliʾllāh
el-ḥāṣıl
fī-sebīliʾllāh
ġazān mübārek olsun
gözüm nūrı
ha şöyle
Ḫaḳ Teʿālā
Ḫaḳḳa şükrler idüp
Ḫaḳḳa yüz biŋ şükrler olsun
Ḫallāḳ(-ı)ʿ Ālem
ḫayr duʿā
ḫayr ola
ḫoş bulduḳ
ḫoş geldi
ḫoş geldüŋ
Ḫūdaya ışmarladum
Ḫudāya şükrler eyledi
in-şāaʾllāh
merḥabā
ne ḫoş
ne ʿālemde
secde-i şükr
tīz ol-
vaʾllāh
velīyyuʾllāh
yā Allāh
yā Maʿbūd
yā Rabb

3.10. METİN

Metin oluşturulurken izlenen yol şu şekildedir:

1. Metin, Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil özelliklerine uyularak transkripsiyonlu bir şekilde verilmiştir.

2. Metnin çeviriyazıya aktarılmasında genelleşmiş transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır.

3. Metin oluşturulurken her sayfa başındaki varak numarası kalın yazı tipi ile yazılmış, satır numaraları alt alta gelecek şekilde sırayla yazılmıştır.

4. Metinde noktalama işaretleri kullanılmamış, özel isimler dışındaki kelimeler küçük harfle yazılmıştır.

5. Metnin okunması ve yazıya geçirilmesinde metindeki yazım özelliklerinin korunmasına ve yansıtılmasına dikkat edilmiştir. Alıntı kelimelerde /c-ç/, /b-p/ sesleri hangi Arap harfli ses ile yazılmışsa metinde de bu şekilde gösterilmiştir.

6. Aynı kelime Arap harfli metinde iki kez yazılmışsa metinde de iki kez art arda yazılmıştır.

7. Farsça tamlamalarda tamlamanın ilk ögesi ye (ی) veya hemze (ء) ile gösterilmediyse metinde parantez içinde belirtilmiştir: *server(-i) cihān, leşker(-i) İslām, ehl(-i) dīvān*

8. Şedde işaretinin kullanılmadığı kelimelerde harfler parantez içinde gösterilmiştir: *cel(l)ād, kel(l)e, küf(f)ār, meser(r)et*

9. Metinde müstensih tarafından yanlış veya eksik yazılmış kelimeler, metnin anlam ve akışına göre düzeltilmiştir. Sadece Türkçe kelimelerde yanlış yazılan kelimelerin yazma eserdeki asıl şekilleri dipnotla gösterilmiştir.

10. Özel isimlerde başka kaynaklarda bulunmayan kelimeler kendi okuma yöntemimize göre belirlenmiş ve bu şekilde yazıya aktarılmıştır.

11. Yazma eserde kendinden önceki kelimeyle bitişik yazılan kelimeler metinde ayrı yazılmıştır.

12. Yazma eserde satır sonundaki bölünmüş kelimeler, metinde gösterilirken alt satıra kısa çizgi (-) ile başlanmıştır:

15 bu ḳadar ʿasker ve cemʿiyet çoḳ erlikdir ancaḳ diyüp yirlerine gel

16 -diler irtesi gün iki ṭarafdan dīvān olup müşāvereye otur

17 -dılar andan İrec bildigi üzre bir nāme yazup üzerine mühriŋ

71. CİLT

1b
1 Ḥamza bā-ṣafānuŋ yetmiş birinci cildi beyān olınur
2 rāviyān-ı aḫbār ve nāḳilān-ı āṯār şöyle rivāyet iderler ki Şebüh
3 ʿAyyār İrec Mümtāzı dārūdan geçirüp eblaḳ-süvāruŋ ḫużūrına
4 getürdi eblaḳ-süvār ḫiṭāb idüp nā-bekār nice görirsiŋ
5 kendini bu diyārları ḥālī bulup afitāb-perestlere çoḳ cefālar
6 eyledüŋ bu kere cezānı eyü bulduŋ didi İrec eydür bura neredür
7 beni bunda kim getürdi didi eblaḳ-süvār eydür Şebüh ʿAyyār getürdi
8 ve baŋa eblaḳ-süvār dirler diyince İrec eydür ey eblaḳ-süvār cihān
9 yüzinde hem erlik daʿvāsına yā niçün ḥīle irtikāb idüp
10 ʿayyār eliyle beni uḳurlatdın imdi bildiginden ḳalma benüm ölümden
11 ẕerre ḳadar elem çekmem böyle çoḳ varṭalardan ḫalāṣ oldum uma
12 -ram ki bundan daḫı ḫalāṣ olam didi eblaḳ-süvār bu cevābı işidince
13 ziyāde ḥicāb itdi dönüp eyitdi ey server anı da şöyle
14 bilesin kim dīnüm ḥaḳḳı-çun ben seni getürmedüm ve bu ḥīleyi daḫı irtikāb
15 itdüm ve idenlerden daḫı degülem işte şu nā-bekār ʿayyār getürdi
16 benüm senden ẕerre ḳadar elemüm yoḳdur didi İrec dönüp Şebüh
17 ʿAyyāra eydür ey laʿīn ben saŋa neyledüm ki bana böyle itdüŋ didi

2a
1 ʿayyār eydür ẓāhir ʿadāvet dīniyyemüz vardur anuŋ içün eyitdüm
2 didi eblaḳ-süvār eydür server oldı olacaḳ hemān şimdi aht
3 eyle ki varup diyārımuzdan gidüp üzerime ʿasker çekmeyesin
4 ben de seni āzād idüp gidesin didi İrec gülüp eydür ey şāh
5 aḥt önün ṣonunda olur ki sen cümle beglerüŋ ve ʿaskerüŋ ile
6 īmāna gelüp şerrümden ḫalāṣ olasın didükde eblaḳ-süvār ġażaba
7 gelüp yaḳa yaḳa ben bunı bir bahādur dilāver diyüp merḥamet iderem
8 ḳarşumda bend içinde iken gör bana söyledigi sözleri bre ḳanı
9 cellād şunı ḳatl eylesün diyince cellādlar sürüp geldiler İreci
10 siyāset meydānına getürdiler cellād İrece baḳup eydür boynunı
11 bir ḫoşca tuṭ şöyle böyle dirken ḳulaḳına eydür ḳanı erlik
12 ṣāḥib-ḳırān-zāde olasıŋ gerekdür ki icrā idesiŋ didükde
13 meger bu ʿAlḳame ʿAyyār Ḥancer Güzār idi meger ʿasker de ṣabāḥ olduḳda
14 İreci yirinde bulamayup feryād eylediler Mālik Şāh nedür aṣlı didükde
15 meded bu gice pehlevānı uġurlamışlar didükde Şāh fikr idüp
16 ʿAlḳame ʿAyyāra var ise bu işi iden eblaḳ-süvāruŋ Şebüh
17 ʿAyyārıdur diyüp heman Ceyşe ʿAyyārı alup ṭaban ḳaldırup
18 yıldırım miṯāli eblaḳ-süvāruŋ dīvānına irişdiler gördiler ḥāl
19 başḳa tīz kendilerini cellād ṣūretine ḳoyup ḥāẓır oldılar

2b
1 ol maḥalde eblaḳ-süvāruŋ gözi ʿAlḳame ʿAyyāra düş olup bre şu cellād
2 naṣıl cellāddur ki düşmānuŋ ḳulaġına igilüp ne söyler bir de kesiŋ
3 başıŋ didükde İrec Afitāb Cemāl ʿAlḳame bilüp ġayrete gelüp şecāʿat
4 cevheri cūş idüp bir naʿra öyle urdı kim dīvān ehli bütün
5 yüzleri üzerlerine zīr ü zeber oldılar ammā İrec bir ẓūr eyledi kim
6 bendleriŋ kütür kütür ḳırup ol dem Ceyşe ʿAyyār bir ḳılıç ʿAlḳame ʿAyyār
7 bir siper süni virdiler ama İrec yanında olan cel(l)ādları cümlesini

8 kırdı ol ḥāli eblaḳ-süvār görüp bre ḳoman diyü ḥayḳırdı
9 her ṭarafdan ḳılıç ve ḥancer havāle eylediler ammā İrec Nām-dār bunları gūşvār
10 gibi ṭoġrardı Şebüh ʿAyyār geldi kim İreci teber ile ura ʿAlḳame
11 gözedürdi laʿīn bir teber öyle urdı kim yıḳup baġladı
12 İrec daḫı mest ejder gibi olup öyle urdı kılıcı kim sarāyuŋ
13 içi ḳandan deryāya döndi Ṭālūn dirler bir pehlevānı var idi
14 irişüp İrece bir gürz ḥavāle eyledi server(-i) cihān el ayasın
15 berāber virüp gürziŋ żabṭ idüp çeküp elinden aldı kemerinden
16 ḳapup yire urup baġladı Ceyşe ʿAyyāra virdi ol maḥalde eblaḳ-
17 süvār tīġ ile irişüp ey nā-bekār dünyāyı ḳırarsın diyüp İrece
18 bir tīġ ḥavāle ḳıldı İrec Nām-dār tīġ virüp menʿ eyledi nevbet İrece
19 geldükde bir tīġ öyle urdı kim eblaḳ-süvār tīġ siper berāber virince
20 elinde cār-pāre olup ketfına rāst gelüp bedenine kār eylemedi

3a
1 zīrā bu aṣlında kemāl ile degil cāzū siḥriyledür çün İrecüŋ bu ẓarbıŋ
2 gördi İrec kimdir bildi eydür yā İrec gel ʿinādı ḳo vücūdıma ālāt kār
3 eylemez daḫı bizüm ile yoḳ yire ġavġā itme var git senüŋ ile ḳavlımuz evvelki
4 üzre olsun didi İrec eydür seni ḳılıç kesmezse benüm de muştam var
5 -dur senüŋ vücūdını ṭūtya gibi tārumār iderem diyüp muştun döküp
6 irişüp bir muşta öyle urdı kim bu da el ayasıŋ ḳarşu virüp
7 żabṭ idemeyüp sīnesine ṭoḳınup on beş adım girüsine gidüp
8 götü üzerine düşüp tekrār yirinden durup irişüp o da İrece
9 bir muşta urdı İrece de el ayasıŋ virüp menʿ eyledi bunlar ikisi
10 muşta muştaya yaḳa yaḳaya oldılar ḫalḳ cengden el çeküp bunlaruŋ
11 temāşāsına durdılar āḫir server-i cihān İrec Pehlevān kemeriŋ eblaḳ-süvāra
12 teslīm eyledi eblaḳ-süvār İrece üç ẓūr eyledi cāre bulup almadı
13 nevbet İrece geldükde bir naġra urup hemān ẓūr(-ı) evvelde alma gibi ḳolunuŋ
14 üzerine alup yire urdı sīnesine çıḳdı eblaḳ-süvār gözi ŋ
15 açup gördi kendinüŋ begenmedigi oġlan kendiŋi zemīne nakş
16 idüp sīnesinüŋ üzerine çıḳmış andan eblaḳ-süvār inṣāf
17 idüp amān diledi ve eyitdi şübhem ḳalmadı dīnüŋ ḥaḳdır
18 beni ḳulluḳa ḳabūl eyle didükde İrec de amān virdi eblaḳ-süvār
19 yirinden durup serverüŋ ḳademinde ʿarż-ı īmān eyledi andan
20 cümle begleri ve ʿaskeri īmāna gelüp İrece ziyāde ʿizzet idüp
21 taḫtı teklīf eyledildi İrec ḳabūl itmeyüp pāy(-i) taḫt yirinde
22 ḳarār eyledi Şebüh ʿAyyār da İrecüŋ ayaḳına düşüp ʿözrin

3b
1 dileyüp ʿarż-ı īmān eyledi dilāver(-i) cihān Şebüh ʿAyyāra vāfir inʿām eyledi
2 andan İrec Dilāver ol diyārda birḳaç gün oturup eblaḳ-süvāruŋ yüz
3 biŋ ʿaskeri heb geldiler Ceyşe ʿAyyār ʿaskere müjdeye gitdi
4 bunlar bunda İrece żiyāfet ḳaydında oldılar bir nice żiyāfetler eylediler
5 bir gün İrec eblaḳ-süvārdan icāzet diledi ki leşkere gide eblaḳ-süvār
6 İrece ziyāde muḥabbet eyleyüpdür imdi yā server biz de bile gideriz
7 diyüp kendi yirine ḳāʾim-maḳām naṣb idüp yüz biŋ ʿasker ile
8 İrecüŋ yanına düşüp revān oldılar ama Ceyşe ʿAyyār irişüp
9 leşker(-i) İslām ve şāhlar elemde iken müjde eyledi ve olan ḳıṣṣaları
10 ḫaber virdi şād oldılar anuŋ ardınca bir ḫaber daḫı geldi kim
11 işte İrec Nām-dār Eblaḳ-Süvār ve yüz biŋ ʿasker ile yarın o

12 bir gün irişürler bu yaŋadan begler süvār olup istiḳbāle vardılar
13 İrec ve eblaḳ-süvār ile buluşup ḥāli ḥāṭır ṣorışdılar andan
14 öŋüne düşüp leşkere geldiler İrec serāperdesine gelüp rezm
15 esbābıŋ çıḳarup bezm esbābıŋ geydi andan dīvān eyleyüp
16 cümle ehl(-i) dīvān yirlü yirine gelüp ḳarār eylediler eblaḳ-süvār şāh
17 -lar ile taḥta çıḳup ḳarār eyledi ama eblaḳ-süvār İrecüŋ dīvānına
18 ve bu şevketine baḳup ḥayrān oldı andan Semāt gelüp yetdi
19 baʿde bezm müheyyaʾ olup oturup ʿişrete başladılar on gün
20 anda soḥbet(-i) ḥāṣ eyleyüp on birinci gün İrec Nām-dār baş
21 ḳaldırup ey şāhlar şimden ṣoŋra yolumıza gidelüm yol eri

4a
1 yolda gerekdür ama bizüm öŋümüzde meşhūr olanlar kim vardır
2 didükde rubʿ(-ı) meskūna çıḳınca bilenler eyitdiler eyü pehlevānlardan
3 öŋümüzde bir şāh vardır adına Aşrāḳ Şāh dirler ve bir pāy-i
4 taḥt pehlevānı vardır adına Ḳārūn Zümrüd Ḳabā dirler Kimers
5 neslindendir müslimāndır anuŋ ile ceng eylemek müşkildir ʿacāib
6 pehlevāndur ẓūr(-ı) bāzūya mālikdür ve hem dilese otuz kerre yüz
7 biŋ ʿaskere ḳādirdür diyüp Aşrāḳ Şāhı ol ḳadar medḥ eyledi ki
8 ḳulaḳdan ʿāşıḳ eyledi İrec eyitdi bir pehlevān hem müslimān ola
9 elbette anı bir ziyāret itmek lāzımdur diyüp yol tedārikin
10 görüp bir gün güç idüp ʿazm(-i) rāh idüp gitdiler ḳona göçe
11 bir gün Aşrāḳ Şāh diyārına ḳadem başdılar ama bir gün Aşrāḳ
12 Şāha ḫaber geldi kim rubʿ(-ı) meskūnda adı ṣāḥib-ḳırānlıḳ ile meşhūr
13 olan Ḥamzanuŋ evlādınuŋ güzīdelerinden İrec Afitāb Cemāl dirler
14 bir pehlevān Kūh-ı Ṭumana düşüp ol diyārları fetḥ idüp
15 ve cümle şāhlarını ve ʿaskerini kendüye tābīʿ idüp deryā gibi
16 ʿasker ile erzāḳ gelüp Melik Şāh Zerrīn Tācı ve Şāh Süvārı
17 ve eblaḳ-süvārı kendüye ḳul eyledi ḥāliyā sizüŋ daḫı üzerinize
18 geliyor didi çün bu sözi Aşrāḳ işitdi dönüp Zümrüd Ḳabāya
19 baḳup eydür ey pehlevān ne tedbīr idecegiz İrec ile nice ideriz
20 diyince Ḳārūn eyitdi ey şāh ḳo gelsün biz de müslimān o da
21 müslimān ẓāhir bizde dīn teklīfi yoḳdur anuŋ ile erlik baḫṣi ideriz
22 eger ol bize ġālib gelürse ser-für ideriz eger biz aŋa ġālib olursaḳ

4b
1 o da bize tābiʿ olur bizler birbirimüze ḳılıç çeküp ʿasker ḳırmazız Aşrāḳ
2 Şāh bu tedbīri begenüp şād oldı artuḳ İrece göz ḳulaḳ ṭutup
3 ḥāẕır oldılar ama günlerde bir gün ʿasker girān ile gelüp irişdi
4 ḳılavuz başı gelüp İrece pehlevān yarın Aşrāḳ Şāh ile muḳā
5 -bil ḳonarız didi İrec de on kerre yüz biŋ ʿaskere buyurdı tīz
6 olun diyü żābiṭlere tenbīh eyledi kim usūl ile herkes yolınca
7 yürüyüp alay göstereler Aşrāḳ Şāha daḫı ḫaber
8 irişdi kim yarın İrec ʿaskeriyle geliyor didiler anlar da Ḳārūn ile
9 baʿż ayān eşref ile İrecüŋ gelecegi yola ḳarāʾib pir yirde temāşāya
10 ṭurdılar siḥrden İrecüŋ ʿaskeri ẓāhir olup bölük bölük
11 alay alay gelüp çeküp ḳondılar İrecüŋ ʿaskerinüŋ çoḳlıġıŋ
12 ve Kūh-ı Ṭumanuŋ bālā ḳadlı pehlevānların ve menāre ḳāmetli dilāverleriŋ
13 görüp ḥayrān oldılar Ḳārūn başıŋ ṣalup eydür ey şāh
14 bu İrec çoḳ cihānuŋ ḳahramānı ve vaḳtuŋ Ṣāḥib-ḳırānı imiş

15 bu ḳadar ʿasker ve cemʿiyet çoḳ erlikdir ancaḳ diyüp yirlerine gel
16 -diler irtesi gün iki ṭarafdan dīvān olup müşāvereye otur
17 -dılar andan İrec bildigi üzre bir nāme yazup üzerine mühriŋ
18 urup ʿAlḳame ʿAyyāra virdi ʿAyyār da Ceyşe ʿAyyār ile
19 yola revān oldılar ammā bu ṭarafdan Ḳārūn Zümrüd Ḳabā Aşrāḳ
20 Şāha eydür ey şāh İreci ʿaceb yegāne ʿālim gördüm bu ḳadar tāze
21 -likde eyü ʿaskere mālik olmış dirken ḳapuda bir ġalebe oldı
22 bre nedir diyince ser-hengler içerü girüp elçi geldi ne emr idersiŋüz (didiler)

5a
1 ʿAşrāḳ Şāh icāzet virüp bu iki elçi alup içeri getürdiler ʿAlḳame
2 ʿAyyār daḫı Edeb Şāhı getürüp duʿā eyledi ve nāme çıḳarup dest-
3 būş idüp ṣundı ʿAşrāḳ Şāh alup mühriŋ giderüp vezīri
4 eline virdi vezīr daḫı ayaḳ üzerine ṭurup bülend-āvāz ile
5 ḳırāʾat eyledi dimiş ki benām(-ı) Ḫudā ben ki İrec bin Ḳāsım bin Rüstem bin Rūm(-i)
6 ʿAlem Şāhum sen ki Aşrāḳ Şāh ve Ḳārūn Zümrüd Ḳabāsın nāmum
7 vuṣūlinde maʿlūm ola ki ben bir ṭarīḳile Kūh-ı Ṭumana düşüp ol
8 diyārları bāẕan Allāh Teʿālā feṭḥ idüp şimdi rubʿ(-ı) meskūna giderem
9 yolum bu araya uġradı işitdüm elḥamdüliʾllāh sizler daḫı ehl(-i) İslām
10 -dan imişsiŋüz Kimers gibi bir bādişāh neslinden imişsiz sizüŋle
11 ʿadāvet dīniyyemüz yoḳdur murādum budur ki bir imtiḥān ollayım eger ben saŋa
12 ġālib olursam baŋa tābiʿ olasıŋ seni ser-ḳaplan ideyim daḫı dedem
13 Ṣāḥib-ḳırān öŋüne bilece varalum sizler de bahāne ile serāperde-i Süleymānda
14 olan pehlevānları seyr idesiz ve hem yār ḳarındaş olalum ve hem de
15 bārgāh-ı süleymāna bilece varalum dimiş Ḳārūn bu sözleri
16 işidüp ziyāde şād oldı ve ʿaẕīm ṣafā eyledi andan ol ʿayyār
17 -lara ḫilʿat ve beygir ve altun virüp eydür ey ʿayyārlar varın bizlerden
18 ol dilāvere selām idüŋ benüm de cānuma minnet ol pehlevān Ṣāḥib-ḳırān
19 Ḥamzanuŋ çoḳdan nāmını işidürem mübārek cemāliŋ görmege ʿarżüm
20 vardır ama ıraḳ ṣafer olmaġıla müyesser olmadı bārī bu bahāne ile
21 varup mübārek cemāliŋ temāşā eyleyem ama göz göre ben İrece tābiʿ

5b
1 olamam nola meydān olsun pehlevānları ve kendü ile bir yol devlet
2 ṣataşalım andan ṣoŋra kendü didügi üzre eyleyelüm didi ʿayyārları
3 gönderdi anlar da gelüp olan ḥāli İrece bir bir ḫaber virdiler İrec
4 ziyāde ḥaẕ eyleyüp hemān leşkere ceng nidāsın itdirdi anlar da
5 āgāh olup tedārike başladılar ʿasker de ḥāẕır oldı çün ṣabāḥ ol
6 -dı iki leşker yirlerinden süvār olup meydān merkezine gelüp
7 ṣaf baġlayup ṭurdılar bu gün meydāna kim gire erlik gösteredür
8 dirken ol dem Ḳārūn Zümrüd Ḳabā meydāna girem dir iken kendüniŋ
9 bir pehlevānı var idi adına Sārūn dirler idi ricā eyledi server
10 luṭf eyle menʿ eyleme siz İrec ile pehlevānlıḳ baḥsin idersiŋüz ben de
11 pehlevānları ile görüşem didi Ḳārūn eyitdi nola ey pehlevān hemān
12 er gibi ol didi Sārūn ʿazm(-i) meydān eyledi fīline cengel urup
13 meydān içinde ṭarīd cevlān eyledi naʿra urup kendüyi bildirdi
14 mübāriz diledi ol dem Ḳanṭūr Şīr-dest İrecüŋ öŋine gelüp icā
15 -zet diledi İrece icāzet virdi Ḳanṭūr da gergedānıŋ sürüp
16 Sārūna muḳābil oldı ṣöyleşerek azġaşdılar cenge başladılar

17 arada nice ḥamle ḥaṭā geçden ṣoŋra Ḳanṭūr Ṣīr-dest ġażaba gelüp irişüp
18 bir gürz öyle urdı kim gerçi Sārūn kendü gürziŋ berāber virdi
19 ama ḳolları bāyidār olmayup arḳaya alduḳda ʿaḳlı dāʾiresinden
20 çıḳup gergedānıŋ ḳuca düşdi Ḳanṭūr Ṣīr-dest Sārūnı kemerinden
21 ḳapup getürüp İrecüŋ öŋünde yire urdı ʿayyārlar bend eylediler
22 andan Ḳanṭūr tekrār fīline süvār olup meydāna gelüp ṭarīd cevlān

6a
1 eyleyüp mübāriz diledi el-ḳıṣṣa birbiri ardınca on altı pehlevān
2 aḳdarduḳdan ṣoŋra yana mübāriz diledi Ḳārūnuŋ ḳarārı ḳalmayup
3 artuḳ meydāna kimse girmesün diyüp gergedānıŋ meydāna sürüp
4 Ḳanṭūr Ṣīr-destüŋ öŋin alup ey nā-bekār nedir bu senüŋ eyledigün
5 işler yanuŋa ḳalur mı ḳıyās idersiŋ didi Ḳanṭūr eydür ey dilāver
6 neyledüm daḫı bir iki yüz pehlevānuŋımı esīr eyledüŋ dir iken Ḳārūn ġażaba
7 gelüp eydür baḳa nā-bekār tīz ḥamle eyle ben saŋa şimdi göstereyim
8 böyle söylemegi diyüp el nīzeye urup Ḳanṭūr evvel ḥamle eylemegi istemedi
9 bir zamān ḥamle nizāʿı eylediler İrec meydān kenārında bunlaruŋ ḥamle
10 nizāʿıŋ görüp ʿayyār gönderdi var söyle Ḳanṭūr ḥamle eylesün
11 ʿinād eylemesün didi Ḳanṭūr da nola diyüp el nīzeye urup
12 ḥamle eyledi Ḳārūn siper ile çarpup āsān menʿ eyledi Ḳārūn
13 eydür ey pehlevān öyle urulmaz nīze gör diyüp irişüp
14 Ḳanṭūra bir nīze öyle urdı kim Ḳanṭūr da siper berāber virüp gerçi
15 siper tuḥfe olmaġla işlemedi ammā ḳolları bükülüp siper sīnesine
16 meyl eyleyüp arḳaya alup güçle yolından ayırdı Ḳanṭūr elem
17 çeküp el gürze urup irişüp bir gürz urdı Ḳārūn
18 menʿ eyledi Ḳārūn daḫı öyle bir gürz urdı kim gürz gürzden
19 ḥaṭā eyleyüp arḳaya alınca Ḳanṭūruŋ aġzından burnından ḳan
20 atılup gergedānıŋ ḳuca düşdi Ḳārūn gergedānuŋ başıŋ
21 çevirüp diledi kim kemerinden ṭuta ol dem ʿayyārlar feryād idüp

6b
1 Ḳanṭūr Ṣīr-dest ʿaḳlıŋ durup yana fīline cengel urup Ḳārūna
2 bir gürz urdı Ḳārūn daḫı menʿ eyledi tekrār Ḳārūn bir gürz
3 öyle urdı kim Ḳanṭūr aḳdarınca ḳarındaşı Ḳanāṭūr meydāna
4 girüp Ḳārūna muḳābil oldı Ḳanṭūrı tevābiʿyi ḳapup İrecüŋ
5 öŋüne getürdiler server(-i) cihān gördi Ḳanṭūruŋ ḥāli ḫarāb
6 ʿaḳlı gāh gelür gāh gider İrec inṣāf idüp şöyle bir pehlevānı
7 bir ẓarbda şöyle iden çok zīr-dest pehlevāndur didi bu yanadan
8 Ḳārūn Zümrüd Ḳabā Ḳanāṭūr Dīv-dest baḳup eydür ey nā-bekār
9 kim sen kim benüm ḫaṣmum elemden alduŋ ve sen anuŋ ile ḳuvvetde nicesin
10 anuŋ ḥālini ḥor gördüŋ yana meydāna geldüŋ didükde Ḳanāṭūr
11 eydür ey dilāver erenlerde yalan ʿāybdır rāst budur ki Ḳanṭūr
12 ʿamūdda benden ziyādedir ammā nīzede ben andan ziyādeyem didi
13 Ḳārūn eydür imdi göreyim seni sözini işbāt itmek gerek
14 -sin diyüp andan Ḳanāṭūr raḥşın sürüp bir nīze çevirüp
15 irişüp bir nīze ḥavāle eyledükde Ḳārūn hīc siper virmeyüp sīne
16 girüp durdı nīze yalman yirine geldükde Ḳārūn şāhin gibi
17 ḳol uzadup Ḳanāṭūruŋ nīzesin āsān vechle çeküp
18 elinden aldı andan yanından geçerken çevirüp iki dalı or
19 -tasına bir ṭaʿn nīze öyle urdı kim Ḳanāṭūruŋ ʿaḳlı dāʾire

20 -sinden çıḳup muʿallaḳ yıḳıldı herkes bu ḥāli görüp engüşt-

7a
1 ber-dehān idüp ḥayrān ḳaldılar andan İrec bir kimse meydāna girmesün
2 diyince Ġaşmaşam Āteş-dem fīline cengel urup Ḳārūna muḳābil oldı
3 İrec ʿayyār gönderüp zinhār Āteş ile ceng itmesün didi ḥaḳī
4 Ġaşmaşam ziyāde pehlevān idi Ḳārūna ṭayanup olınca ʿaẓīm ceng
5 eylediler āḫir Ḳārūn ġażaba gelüp aŋa da bir eyü kötek urup ālūde
6 eyledi hemān Sehrāb Ejder Bevş raḫşın sürince İrec
7 ḥayḳırup behey nā-bekārlar size meydāna girmeŋ dimez miyem nāfile ʿırżınuz
8 yıḳılur bu ḫor bilürem ki bu ʿaskerde bu cevāb virür kimse yoḳdur
9 ammā meydānda Sehrāb ile Ḳārūn cenge başladılar aralarında on
10 yedişer ḥamle ḥaṭā geçdi zīrā Sehrāb tüvānā pehlevān idi ġayret
11 idüp Ḳārūna bir kötek öyle urdı kim siper sīnesine başı
12 at başına berāber olup belki Ḳārūn ata binüp ḳılıç ḳuşanlı
13 kimseden böyle kötek yimedi idi Ḳārūn kendüyi cemʿ idüp
14 uyır idi uyandı hay nā-bekār sen misin bana uran diyüp
15 irişüp bir kötek şöyle urdı kim Sehrāb cān ḥavliyle arḳaya
16 aldı ammā arada olan siperler oluḳ oluḳ olup arḳaşına eyer ḳaşına
17 Sehrābuŋ başı fīl başına berāber olup ʿaḳl dāʾiresinden çıḳup
18 Sehrābı kemerinden ḳapup kolu üzre alınca iki ṭarafdan hayhuy
19 ḳapup Sehrāb gözin açup kendüyi ol da ḥālde görüp silkindi
20 kemeri ḳırılup yire düşdi ol dem İrec Afitāb Cemālüŋ ayruḳ ḳarārı
21 ḳalmayup hemān Ḳaġnūs ʿAnḳā-beri sürüp irişdi zīrā ṣandı kim
22 ġażab ile Sehrābuŋ başına urur hemān erlerine girüp ey Ḳārūn

7b
1 zinhār kemeri başına urma didi Ḳārūn eydür yā İrec ḳorḳma Nart
2 -lardan degiliz Kimers evlādız diyüp kemeri Sehrābuŋ üzerine atı virdi
3 andan dönüp eydür ey İrec eyü pehlevān ḳaderiŋ bilürsin ancaḳ ser-
4 ḳaplanuŋ Sehrābuŋ ḥalāṣ içün mi geldüŋ didi yoḫsa bu gün benüm
5 ile ceng içün mi geldüŋ didi İrec eydür server rāst budur kim pehlevān
6 -larum ve beglerüm cānumdan ziyāde severem Sehrābuŋ ḫāṭırı içün geldim
7 şāyet siz ġażaba gelüp kemeri başına urup öyle bir pehlevānı
8 saḳat idesiŋ didüm siz bu ḳadar pehlevānlar ile ceng eylediŋüz
9 inṣāf degildür kim yorḳunlıḳda sizüŋ ile ceng idem ve aḫşam
10 yaḳınıdır siz bu giçe ḥużūr eylen yarın in-şāaʾllāh Teʿālā senüŋ ile
11 dīdār görişiriz Ḳārūn İrece ziyāde muḥabbet eyledi andan birbirine
12 selāmlayup Ḳārūn ʿaskerine gitdi İrecdür sürüp Sehrābuŋ
13 bārgāhına geldi rezm ṭonların çıḳarup bezm libāsların geydiler
14 ʿişrete meşġūl oldılar çünki ṣabāḥ oldı güneş ḳule-i Ḳafdan
15 ʿarż(-ı) cemāl eyledi iki leşker yirlerinden ṭurup at fīl gergedānları
16 süvār olup yirlerinde ṭurdılar ol dem Ḳārūn Zümrüd Ḳabā ʿazm(-i)
17 meydān eyledi bir miḳdār silaḥ-şorlıḳ gösterüp andan ḳol ḳaldırup
18 çalınan ceng ḥarbleri dindirüp andan naʿra urup gel imdi
19 yā İrec senüŋle merdāne ceng eyleyelüm didi hemān Afitāb Cemāl
20 altında olan raḫşın meydāna sürüp luṭfla Ḳārūna selām
21 virdi Ḳārūn da ḳad-hamīde ḳalup selāmıŋ aldı andan ṣöyle
22 -şerek ḥamle teklīfine başladılar İrecdür kim ben ṣāḥib-i ẓuhūram

8a

1 ol kim ise ḥamle eylemezem Ḳārūn eydür yā İrec benüm daḫı arḳam yire gelmek
2 degil belkim dizüm yire gelmedi senüŋ ḫod arḳaŋ yire gelmiş didi İrec
3 ey Ḳārūn benüm arḳam yire getürem yüz otuz ṭoḳuz yıldır cihān yüzinde
4 Ḳāf-per-Ḳāf Ṣāḥib-ḳırāndır ve hem yüz altmış yaşındadur daḫı arḳası
5 yedi iḳlīmde yire gelmemişdir ben de ol Ṣāḥib-ḳırān Ẓulümāta gitdükde
6 ṣabāyla varup ser-ḳaplanlarından ve oġullarından bārgāh-ı Süleymānı
7 tīġum ile alup yedi sene żabṭ eyledüm ve ḥāliyā Kūh-ı Ṭumanı feṭḥ
8 eyledüm bunda murādum budur ki varup şimdi de dedemden alt
9 Ṣāḥib-ḳırānı ṭaleb eyleyüp yirine Ṣāḥib-ḳırān olam be-gāyet
10 pīr oldu ferāġat eylemege bahāne ister Bedīʿüz-zamān nām bir
11 oġlı vardur birḳaç defʿa maġlūb olmış ṣoŋra Kūh(-ı) Semavāta
12 düşüp çoḳ naṣīb eline girdi dedemüŋ murādı ṣāḥib-ḳırān
13 -lıġı Bedīʿye virmekdür ama bu ḫuṣūṣda Bedīʿ ve Ḥamza ile maʿreke çoḳ
14 iderem Ḳārūn eydür Allāh murādıŋ virsün ammā hele ol ḥamle eylemezem
15 didi āḫir ʿayyārlar araya girüp berāber ḥamleye ṣulḥ eylediler andan
16 başladılar birbirine nīze urmaga nīze urduḳda siper būlātları
17 ellerinde çarḥ urup nīzeleri ellerinde ikişer ḳat yay miṣāli
18 olur idi on yedişer nīze ḥamlesi olup andan el ʿamūda
19 urup birbirlerine ʿamūd urup āteş içünde ḳaldılar bunlar
20 yek-ā-yek tamām aḫşam olınca ceng eylediler yarın yana buluşalum
21 diyüp dönüp bārgāhlarına geldiler irtesi yana meydāna gelüp

8b

1 aḫşam olınca ceng eylediler dönüp ayrıldılar bu nevʿ üzre on
2 beş gün ceng eylediler on altıncı gün yarın ceng olmasun
3 birāz ʿasker de diŋlesün şikār binelüm diyüp ḳavil eylediler irtesi
4 iki leşker şikāra bindiler herkes tevābiʿ ile alup yürüyi virdiler
5 İrec Nām-dār daḫı tevābiʿyle ʿAşḳar(-ı) Baḥrīyye binüp şikāra çıḳdı İrecdür
6 şikāra gider iken tevābiʿnde ayrıldı zīrā ʿAşḳar-ı Baḥrī ziyāde sürʿat
7 kimise ayaḳdaş olmaz İrec giderken bir güzel gergedāna rāst gelüp
8 buŋa māʾil olup üzerine vardı gördi ḳaçmaz ʿaşḳardan inüp
9 bunı ṭutdı oḫşayup ʿAşḳar(-ı) Baḥrīnüŋ iyerin alup gergedānuŋ
10 üzerine urdı binüp süvār oldı ʿaşḳarı öte ṣaldı bir cā
11 -nibe revān oldı çoḳ gitmedi öŋinden bir āhū ṣıçradı server(-i)
12 cihān İrec Nām-dār altında olan gergedānıŋ pervāz urup havāya
13 aġdı rāvī eydür meger İrec Nām-dār Kūh-ı Ṭumanı feṭḥ eyledükde
14 çoḳ cāzū helāk idüp anlardan yigirmi nefer cāzū ḳaçup gelüp
15 anda mekān ṭutmışlar idi ol arada İrece rāst gelüp bildiler
16 biri gergedān ṣūretine girüp biri āhū ṣūretine girüp serveri
17 ṣikār idüp ol arada Dālimūn Ṣāh daḫmesi var idi getürüp
18 İreci ṭılsım içine bıraḳdılar İrecdür ʿaḳlı başına gelüp bura
19 neredür diyüp aşaġı yuḳarı baḳup gördi ḳarşuda cāzūnuŋ
20 birisi görindi eyitdi nicesiŋ göre Ṭumanda cāzūlara eyledigüŋ
21 işleri bilür misin imdi sen de eylediginŋ bul aç ve ṣusız
22 bu daḫmede helāk ol didi İrec bildi kim yana uġramışdır dönüp

9a

1 eydür ey nā-bekār gel beni ʿaskerime ilet saŋa ẓarārum ṭoḳınmasun yoḫsa
2 bi-luṭfihi ḥaḳ eyle ben bu aradan ḫalāṣ oluram ṣoŋra seni yedi ḳat yirüŋ

3 altına girseŋ buluram ey laʿīn didi cāzū eydür yoḳ olmaz getür
4 -sem de saŋa eyülik yaramaz zīrā sen baŋa cāzūlıḳdan tevbe eyle dirsin
5 ben anı ḳabūl itmezem yana öldürürsin sen de bu aralıḳda olur
6 gidersiŋ biz de ol cāzūlaruŋ intiḳāmıŋ senden almış olu
7 -rız didi İrec gördü kim laʿīnler ne aldanurlar ve ne de inṣāfa
8 gelürler baş İrec eydür gel imdi ey cāzū esbāblarum ve ālāt(-ı)
9 ḥarbüm ʿaskere ilet anlar da bilsünler benüm bunda helāk oldıġum
10 ġayrı yirde varup aramasunlar didi cāzū laʿīn aldanup eydür
11 nola alup esbābıŋ beglerine getüreyim ve ḫayrın vireyim elem çek
12 -mesünler didi andan İrece yaḳın geldi İrec de esbābıŋ ṣoyunup
13 bıraḳdı cāzū da ileri geldi kim ala hemān İrec bir naʿra urdı
14 cāzūnuŋ yaḳasına yapışup bunı nice bir ṭaşa çaldı kim laʿīn
15 tārumār oldı bāḳī on ṭoḳuz cāzū ol ḥāli görüp siḥir
16 ile İrecüŋ üzerine üşdiler ism(-i) aʿẓam oḳuyup bāṭıl eyledi
17 on beşinüŋ daḫı helāk eyledi ama dördi ḳaçdılar İrec bildi kim
18 birḳaçı ḳaçdı fikr eyleyüp eydür mādemki bunlar heb helāk
19 olmadılar ḥużūr yoḳdur diyüp birāz gezer gibi olup bir yirde varup
20 uyurlıġa urdı meger cāzūlar da İreci gözedirler idi gerçek
21 uyur ṣanup yanına geldiler siḥre başladılar İrecdür āteş miṣāli

9b
1 yirinden ṣıçrayup bir naʿra öyle urdı kim dördi de yüzleri üzre
2 düşüp amān virmeyüp helāk eyledi ama daḫme Dālimūn Şāhda
3 ḳaldı ez-īn-cānib bu yaŋadan İrecüŋ begleri bir yire geldiler şikār-
4 gāhda İreci bulamadılar belkim pārgāhına gitmişdür diyüp diyü ʿaskere
5 geldiler anda daḫı bulamayup girüsiŋ aramaḳda ez-īn-cānib bu yaŋadan
6 ʿAṣrāḳ Ṣāha ḫaber virdiler kim bu gün şikārda İrec ġāib olmış
7 didiler ʿAṣrāḳ Ḳārūna eydür ey dilāver İrec bunda degil iken furṣat
8 bizümdir gel ʿaskeriŋ tārumār idelüm bizüm ʿaskerimüz çoḳdır
9 ṣoŋra İrec bir cānibden ẓuhūr ider ise yalŋız İrece cevāb
10 virmek āsāndır didi Ḳārūn eydür ey şehriyār bizüm anlar ile
11ʿadāvet dīniyyemüz yoḳdur bu işi bir erlik baḫṣi içün ideriz
12 eger düşmānımuz daḫı olsa ṣāḥibṣız leşkere el urmaḳ merdānlıġa
13 düşmez ve ben muʿannit degilem ki cobānı olmayan sürüye el uram
14 eger on biŋ yıl İrec gelmeṣe ben ʿaskerine el urmam didi cāsūslar
15 gelüp Aṣrāḳ Ṣāhuŋ dīvānında olan sözleri İrecüŋ beglerine
16 ḫaber virdi cümlesi Ḳārūna taḫsīn eylediler ve bildiler kim İrecüŋ
17 ḳanda oldıġından anların da ḫaberi yoḳdur bes İreci muḥkem aramaġa
18 başladılar ama bizüm ḳışṣamuz İrec Afitāb Cemāle geldi İrec daḫmede ḳalup
19 her gün her cānibi dolaşup ʿāciz ḳaldı feṭḥine cāre arardı
20 hīcbir dermān bulamadı on gün aç ḳalup dermāndan ḳaldı
21 āḫir yüzin yire sürüp münācāta başladı ey Ḳādr Ḥayy-el-Ḳayyūm

10a
1 ḳudret ḳuvvet bī-cāre ḳalana dermān senüŋdür dir iken bi-izniʾllāh
2 Teʿālā Ḥıżır ʿAleyisselām gelüp İrece selām virdi İrecdür Ḥażret-i
3 Ḥıżırı görüp yirinden ṣıçrayup ayaḳına ḳapanup yā Nebīyyuʾllāh eyü
4 geldüŋ beni Ḫaḳdan refʿ eyledüŋ göre benüm felāketüm diyince Ḥıżır eydür
5 ey ciger-kūşem İrec sen niçün ġāfil olursun dünyāda ne ḳadar cāzū
6 -lar var ise heb senüŋ düşmānuŋdur anlardan ziyāde saŋa düşmān

7 yoḳdur Süleymān-ı raḫşın var iken gergedānı neylersin diyüp
8 daḫmenüŋ feṯḥiŋ ḫaber virüp ġāib oldı İrecdür şād
9 olup daḫme Dālimūn Şāhı feṯḥ idüp ṭaşra çıḳdı el-ḳıṣṣa
10 İrecdür bir naʿra urup ʿAşḳar-ı Baḫrī ṭaleb eyledi meger ol gün
11 -den berü İreci arardı naġrasıŋ işidüp ḳulaġıŋ ḳalem ḳuyruḳıŋ
12 ʿalem idüp sahl ura ura gelüp İrece irişdi İrecdür ʿAşḳar(-ı)
13 Baḫrīnüŋ gözlerinden öpüp eyerin urup üzerine süvār oldı
14 meger Lāhūt Cehār-dest durmayup ol yaḳında dem çeküp ṭaġlarda
15 gezüp İreci arardı serveri görüp gelüp ayaḳına düşdi
16 eyitdi sulṭānum ḳanda idüŋ beglerüŋ senüŋ-çün ziyāde elem üzredir
17 İrec cāzūlar kendüye eyledigi işleri ḫaber virdi daḫme feṯḥ
18 eyledigini daḫı ḫaber virdi andan eyitdi yā Lāhūt var imdi
19 ʿaskerden yüz ḳadar ḳaṭır ve yüz fīl bunda getür işbu feṯḥ eyledigüm
20 daḫmede olan mālı çıḳaralum didi Lāhūt daḫı fiʾl-ḥāl dem
21 çeküp ʿaskere gelüp İrecüŋ ḥālini ḫaber virdi cümlesi şād oldılar

10b
1 ṭabl(-ı) bişāretleri urdılar ʿAşrāḳ Şāh nedir aṣlı İrec mi geldi
2 yoḫsa didi cāsūslar gelüp İrec nice av üzerinde cāzūlara
3 rāst gelüp yigirmi cāzū İreci alup daḫme Dālimūna Şāha
4 bıraġup İrec daḫme feṯḥ eyleyüp ve cāzūları mürd eyleyüp ve anda
5 bī-ḳıyās māl buldıġıŋ ḫaber virdiler andan Ḳārūn İrecüŋ daḫme
6 feṯḥ eyledigiŋ ve ṣaġ oldıġına ziyāde şād olup eydür ẓāhir
7 el-İbrāhim ve nesl(-i) İsmāʿīl imiş anlara bu ḳadar hüner çoḳ degildür
8 didi ez-īn-cānib bu yaŋadan İrec ol gelen cevānları getürüp
9 daḫmeye vardılar ama İrec daḫmede bir ḥücre bulup anda kendiye münāsib
10 üç ḳat ālāt(-ı) ḥarb bulup öyle esbāb kim ṣāfī muraṣṣaʿ şuʿle
11 -sinden insānuŋ gözleri ḳamaşur idi İrec ziyāde şād
12 olup üzerinde olan libāsı çıḳarup ol esbābuŋ
13 bir ḳatıŋ arḳasına geydi ṣanki üzerine göre yapmışlar idi
14 andan ol daḫmede yüz seksen ḳubbeli bir bārgāh bulup çıḳardılar
15 ol ḳadar māl bulup çıḳardılar kim ḥisāba gelmez andan ol mālı
16 yükledüp sürüp ʿaskere geldiler cümlesi şād oldılar server(-i)
17 cihān Dālimūn Şāhuŋ pārgāhıŋ ḳurup olmalı ṭaġlar gibi
18 yıḳup ʿaşkere üleşdirdi İrece duʿāʾ eylediler andan İrec
19 Ḳārūn Zümrüd Ḳabāya nāme yazup çoḳ tuḥfeler gönderdi
20 Ḳārūnuŋ İrece muḥabbeti bir iken biŋ oldu irteşi iki ʿasker muḳābil
21 olup Ḳārūn İrecüŋ gönderdigi yādigārları geyüp İrece muḳābil oldı

11a
1 İrecüŋ üzerinde olan yādigārları görüp ḫayrete vardı ve eyitdi
2 ey merd(-i) cihān āferīn saŋa kim Ḥaḳ Teʿālā saŋa naẓar eylemiş bir bu ḳadar yıllardur
3 ki ol daḫmenüŋ yanına varamaz idik sen gelüp feṯḥ idesiŋ
4 didi İrec eydür belī server ammā Ḥazret(-i) Ḥürmüz irişdi delālet eyledi yoḫ
5 -sa benüm ne ḥaddüm ne öyle daḫme feṯḥ ideyim diyüp birāz tevażżuʿ eyledi
6 andan bunlar cenge mübāşeret eyledi el-ḳıṣṣa ne faṣl idelüm işte İrecle
7 Ḳārūn otuz ṭoḳuz gün bu üslūb üzre her gün ceng eylediler
8 yarın ayırd olalum diyüp ol gice Ḳārūn tevābiʿ yle birāz meşveret
9 idüp eyleyüp vaṣiyyet eyledi ve eyitdi eger İrecüŋ elinde bir ḥāl

10 olursam zinhār İrecle ceng eylemeŋ ḫaṭā idesiz varup aŋa
11 tābiʿ oluŋ didi bunlar öyle dime server Ḥaḳ Teʿālā bizi sensüz
12 eylemeye diyüp melūl maḫzūn oldılar andan ṣabāḥa muntaẓır oldılar
13 bu yaŋadan İrec daḫı beglerine vaṣiyyet eyleyüp eyitdi ey begler eger
14 bana bir ḫaṭā vāḳiʿ olursa Ḳārūna muḥālefet itmeyüp yār olasız
15 ve aŋa tābiʿ olasıŋuz aŋunla Ṣāḥib-ḳırān dedeme ve babam Ḳāsıma ve ʿammūlarıma
16 ve ser-ḳaplanlarına ve sāʾir beglerine selāmumı degüresiz didi bunlar
17 ḫayḳırışup ey dilāver Ḥaḳ Teʿālā ol güni göstermeye ʿālemde
18 sensüz bize ṣafā yoḳdur didiler herkes çadırına vardılar İrec de
19 seccādesine gelüp ʿibādet eyleyüp Ḥaḳḳa duʿā ve niyāz eyledi nuṣret
20 ve furṣat diledi çünkim ṣabāḥ oldı ʿālem nūr(-ı) aʿẓam ile münevvir
21 oldı andan Afitāb Cemāl yirinden ṭurup andan altmış beş eriş
22 ḳaddını Dālimūn daḫmesinden çıḳardığı esbābla müzeyyen eyleyüp beş
23 tīġ iki siper üzerine alup andan raḫşına süvār olup iki leşker

11b
1 birbirlerine muḳābil olup naẓar(-ı) yir meydān oldılar ol gün İrec Afitāb
2 Cemāl evvelce ʿazm(-i) meydān eyleyüp ṭarīd cevlān eyledi otuz altı pāre
3 ālāt ile ʿarż(-ı) hüner eyledi andan bir naġra urup ey Ḳārūn bu gün
4 ol gündir ki senüŋle ayırd olalum diyü meydāna ṭaleb eyledi hemān Ḳārū
5 -nuŋ gözleri yaşıla ṭolup gergedānıŋ sürüp ʿazm(-i) meydān
6 eyledi ve İrece muḳābil olup luṭfla selām virdi İrec de taʿẓīm
7 ile selāmıŋ alup andan Ḳārūn İreci gördi cevāhire ġarḳ olmış
8 taʿaccüb idüp göŋlinden eyitdi bu dilāvere Ḥaḳ Teʿālā ʿaceb luṭf
9 eylemiş bu dārāt ṣāḥib-ḳırānlara maḥṣūṣ ve ṭılsım bozmaḳ anuŋ-çun
10 bunlara cihān yüzinde gimüşler ḥāʾil olamaz diyüp andan İrece ḫiṭāb
11 idüp eydür ey merd(-i) cihān bu gün yanavuz ciger-gāh seviler söylediŋüz
12 inṣāf mıdur ki sencileyin pehlevān şehbāzuŋ raḫşı ṣāḥibsiz meydān
13 çıḳa zīrā kim İrec naġra urduḳda meydānuma gel yā Ḳārūn bu gün ol
14 gündir kim ikimüzden birimizüŋ raḫşı ṣāḥibsiz meydāndan çıḳar
15 raḫşı meydāndan ṣāḥibsiz çıḳar dibelek Ḳārūna ziyāde ciger-
16 gāh olmış idi Ḳārūn eyitdi ey pehlevān ḥāṣā ki benüm saŋa
17 yavuz ḳaṣdum ola meger senüŋ baŋa var ise bilmem didi İrec eydür
18 yoḳ server Ḥudā bilür benüm de saŋa yavuz ḳaṣdum yoḳdur nihāyet ceng
19 ḫālidir ne bilelüm ṣāyed iktiżā ile ḫuṣūṣān kim sen baŋa ġālib ol
20 -saŋ kes başumı dök ḳanumı eger sen kesmezseŋ ben ḫod kendimi
21 ḥelāk iderem didi Ḳārūn eydür yā İrec bu daʿvā çoḳ daʿvādır

12a
1 zīrā senüŋ ile otuz ṭoḳuz gündir ceng ideriz bu gün seni
2 ʿaceb gördüm hele bu gün evvel meydāna girdüŋ nedir aṣlı didi
3 İrec eyitdi ey dilāver bu ḳadīm dedem Ṣāḥib-ḳırāndan ḳāʿidedir ayırd
4 olacaḳ gün böyle kendüleriŋ tezyīn iderler ol meydāna girüp
5 evvel ḫaṣmuŋ ḫaḳḳından gelürler didi Ḳārūn eyitdi yā server ayırd
6 olmaḳ senüŋ elinde mi didi İrec eyitdi ey pehlevān maʿẕūr olsun
7 ʿavn-i Ḫudā ile murād itsem ol günde senüŋle ayırd olurdum nihāyet
8 itmedüm dedemden öyle gördüm sencileyin dilāverüŋ ʿırżın terbiyyeye yıḳmazlar
9 birḳaç gün mertebesine göre aḳrān emṣāl arasında İrec ile ḳırḳ
10 gün ceng eylemişler didüklerinde tefāḫur kesb ider didi andan gine

11 cenge başladılar ol ḳadar ceng eylediler ki güneş ḳule-i felege diŋeldi
12 ʿAlḳame ʿAyyār erlerine yanaşup İrece eydür ey server yana aḫşam
13 eylediŋ ʿahdinüŋ durmaduŋ Ḳārūna didigün maʿnānuŋ ḫilāfı ẓuhūr
14 ider işte gün zevāle döndi diyince hemān İrec ġāfil olma murā
15 -dınca ḥamle eyle zīrā bu kerreden ġayrı saŋa ḥamle gelmez ġayret eyle ṣoŋ
16 ḥamle budur didi Ḳārūn bu söze ziyāde āteş olup eydür nā-bekār
17 ne yavuz gözine kesdirdüŋ yoḫsa her nesne elüŋde mi bilürsin
18 diyüp hemān emr eyledi Ḳārūnuŋ bir müntehā kötegi var idi va
19 -rup getürdiler Lendehānuŋ kötegi ḳadar var idi alup eydür yā İrec
20 bu sözinden ziyāde elem çekdüm imdi eger bundan ṣoŋra saŋa da bir ḥamle
21 deger ise sen de bildügin eyleyesin diyüp var ḳuvveti bāzūya alup
22 irişüp bād ṣarṣar gibi İrece bir gürz öyle urdı kim İrec tevek(k)ül olup

12b
1 gürzin berāber virdi ammā żabṭı ḳābil degil gürz gürzden ayrılup İrec
2 arḳaya aldı gürz Ḳārūn inüp arḳada olana Dālimūn Şāh siperleri
3 -nüŋ üzerine yöŋlenüp altmış dört aynaları siper carḫ urup
4 İrec üzerine Kūh(-ı) Ḳāf yıḳıldı ṣanup siperi arḳaya alduḳda sīnesine
5 eyer ḳaşına başı at başına berāber olup toz bürüye ḳodı
6 İrecüŋ ʿaḳlı gide yazdı Lāhūt Cehār-dest toz içine girüp
7 feryād eyledi İrecdür kendüyi cemʿ eyleyüp gördi vücūdu mest
8 olmış İrec daḫı müddet(-i) ʿömrinde böyle ẓarb kimseden yimemiş idi
9 meger Ḥamzadan yemiş ola gücile tozdan ṭaşra çıḳup dost düşmān
10 İreci ṣaġ görüp ḥayrān oldılar İrecüŋ begleri şād oldılar
11 andan İrec ʿay(y)ārlara işāret eyledi ʿAşḳar(-ı) Baḫrīyi irişdirdiler
12 hemān Aşḳar(-ı) Baḫrīye süvār oldı andan daḫmeden çıḳardıġı
13 Dālimūn Şāhuŋ gürziŋ eline alup naġra urup yā Ḳārūn
14 ġāfil olma senüŋ baŋa eyledigün dünyāda kimse eylemedi diyüp irişüp
15 rikāba dürüş başup var ḳuvveti bāzūya getürüp bir gürz
16 öyle urdı kim Ḳārūn da İrecüŋ niyetinüŋ bilüp gözi alası
17 dört olup kendü gürziŋ berāber virüp ḳolları pāyidār
18 olmayup gürz elinden ṭuṭam işleyüp żabṭ idemeyüp iki
19 gürz bir olup cān ḥavliyle arḳaşıŋ berāber irişdirüp
20 Ḳārūnuŋ arḳada olan siperine doḳunup tārumār olup bindigi
21 gergedānuŋ beli ḳırılup bir dizi bir bencesi yire gelüp toz Ḳārūnı

13a
1 bürüye düşdi gergedānı avlamak ile kendüye ziyān olmadı ve kendüye
2 böyle iş oldığına ġāyet elem çeküp gözinden yaş geldi andan
3 ġażabından yirinden ṭurup İrec yanından geçerken ḳol ṣunup ʿAşḳar(-ı)
4 Baḥrīnüŋ ḳulaġı altına girüp şöyle bir zūr eyledi kim ʿAşḳar(-ı) Baḥrīsi
5 dizi üzre çökerddi İrec āteş olup sīnesine bir muşt-pā
6 urdı kim ʿAşḳar(-ı) Baḥrī ḫalāṣ oldı andan İrec de kendüyi yire pertāb
7 idüp Ḳārūna muḳābil oldı Ḳārūn gördi kim İrec kendüye gelür
8 zīrā İrecüŋ altmış beş eriş ḳaddı var idi ama Ḳārūnuŋ seksen
9 eriş ḳaddı var idi hemān muştun döküp İrece ṣundı İrec de
10 el ayasıŋ berāber virdi İreci üç adım girüye sürdi İrec de
11 Ḳārūna öyle urdı kim on adım ḳadar sürdi bunlar muşta muştaya
12 yaḳa yaḳa oldılar ayaḳları altında yer sürilmiş tarlaya döndi āḫir
13 ʿAlḳame ʿAyyār eydür ey dilāverler böyle sürişmekden nesne ḥāṣıl olmaz

14 kemer kemere oluŋ faṣl tamām olsın didi āḫir İrec kemeriŋ Ḳārūna
15 teslīm eyledi eyitdi ṭut yā Ḳārūn zīrā erlik kemerde bellü olur
16 ḳırḳ günlik cengün netice kemerdir didi Ḳārūn eydür behey nā-bekār
17 bir lāf urdın gör ḥālini diyüp elleriŋ muḥkem eyleyüp şöyle
18 bir zūr eyledi kim İreci tā ṭopuḳları üzre dikdi İrec yana lenger virüp
19 ṭopuḳları yire mıḥlandı Ḳārūn bir zūr daḫı eyledi yana evvelki ḳadar
20 ḳaldırdı İrec yine lenger virüp ayaḳları yiri buldı Ḳārūn āteş
21 olup eleminden İreci yüzi üzerine yıḳmaḳ ḳaṣdıyla İreci yüzi üzerine

13b
1 şöyle silkdi[2] kim İrecüŋ iki dizi yire degdi İrec bu ḥāli görüp
2 eydür yā Ḳārūn ʿāciz olup ḥīle itmege başladuŋ diyüp şöyle
3 silkdi[3] kim yüzinüŋ üzerine Ḳārūnı zīr ü zeber eyledi anuŋla olmayup
4 bir alma gibi ḳapup ḳolı üzerine alup zemīne naḳş eyledi andan
5 sīnesine binüp el ḥancer ḳabżasına urdı Ḳārūn mest idi
6 birāz ʿaḳlı gelüp amān diledi ey dilāver mest dest ḳulı kim şimden girü
7 ḳıyma didi İrec amān virüp ikisi sīne-ṣāf olup öpüşüp parış
8 -dılar Ḳārūn İrecüŋ elin öpüp İrec de Ḳārūnı baġrına baṣdı
9 andan ikisi raḫşılarına sūvar olup ʿinān rikāb berāber Dālimūn
10 Şāh pārgāhına geldiler İrec buyurdı ser-ḳaplan Sehrābuŋ üzerinde
11 bir altun ṣandālya ḳodılar Ḳārūn geçüp ḳarār eyledi Ġaşmaşam ṣola
12 geçüp Ġarġanūş Ezder Būş üzerinde oturdı andan herkes
13 yirlü yirince ḳarār eylediler bu yaŋa ʿAṣrāḳ Şāh bu ḥāli görüp aṣlā
14 ḥareket eylemedi zīrā bilürdi kim ʿaskerinde Ḳārūn gibi pehlevān yoḳ
15 ise de ʿAṣrāḳ Şāh da bī-ḥisāb ʿaskere mālik idi İrecüŋ
16 askeriyle pehlevānların seyr idelüm Ḳārūnı neylerler didi çok ʿāḳil
17 bādişāh idi ẓāhir Ḳārūn bizi terk eylemez belkim bizi İrecle parış
18 -dırır didi bu yaŋadan İrec Ḳārūna begleriyle üç gün ʿālī żiyāfetler
19 eyledi ve çoḳ yādigārlar baġışladı Ḳārūn şād olup İrece cānla bende
20 olup andan Ḳārūn eydür ey server icāzetin ile ʿAṣrāḳ Şāha
21 varayım ḥiẕmet şerīfine daʿvet ideyim in-şāaʾllāh muḥālefet eylemez ammā
22 sizden ricām budur ki ʿAṣrāḳ Şāhı ḥiẕmetinde şāhlara ḫalīfe-i İslām

14a
1 ḳoyup cümleden ser-firāz idesiŋ zīrā ulu bādişāhdır ġāyet istimdādı
2 vardur ki yigirmi kerre yüz biŋ ʿaskeri vardur benüm bir ḳarındaşum vardur
3 adına Rüstem Zümrüd Ḳabā dirler o da başḳa ḳalʿaya ḥükm ider ana da ḫaber
4 gönderelüm gelüp ḫāk(-i) pāyeye yüz sürsin didi İrec şād olup nola
5 server maʿḳūldür diyüp iẕin virdi andan sūvar olup dīvānı
6 ʿAṣrāḳ Şāha gelüp ṭapu eyleyüp selām virdi geçüp yirinde ḳarār
7 eyledi andan ʿAṣrāḳ Şāh ḥoş geldüŋ dilāver İrecle bizüm ḫālimüz
8 nice olurdı Ḳārūn eydür ey şāh işte gördüŋ ol pehlevān
9 Rüstem ḳahramānlar şöyleşimüz imdi devlete lāyıḳ olan budur ki
10 gidüp serḳār idesiz ve hem seni cümle şāhlar üzerine geçirüp
11 ḫalīfe-i İslām idecek oldı diyince ʿAṣrāḳ Şāh şād olup
12 andan yirinden ṭurup İrece müteyem(m)in beglerine beşīn düzüp
13 irtesi ʿazm(-i) İrec eylediler İrecüŋ bārgāhına irişdiler İrec ḫaber
14 aldı cümle şāhlar ve pehlevānlarla ḳarşulayup görişdiler andan

[2] "sildi" şeklinde yazılmış.
[3] "sildi" şeklinde yazılmış.

15 Dālimūn Şāh pārgāhına irişüp ʿAşrāḳ Şāh ol pārgāhı
16 görüp ʿaḳlı gitdi andan İrec ile Ḳārūn ʿAşrāḳ Şāhuŋ
17 ḳoltıġına girüp taḫt üzerine çıḳarup şehin-şāhı yirinde otur
18 -dı ve sāʾir pādişāhlar ṣaġlı ṣollı yirlü yirince ḳarār eylediler
19 andan hedāyālar dürilüp herkese virilüp ḳabūl olınduḳdan ṣoŋra
20 şerbet gelüp içildi baʿde-t-ṭaʿām ʿişrete oturdılar Ḳārūn ḳarındaşı
21 Rüstem Zümrüd Ḳabāya daḫı nāme yazup ey birāder ḥāl şöyle vāḳiʿ oldı

14b
1 nāmımuz vuṣūlinde sen de gelüp bizüm gibi bu dilāvere tābiʿ olasın diyüp
2 mektūbı gönderdi işte Rüstem Zümrüd Ḳabā daḫı gelmekde ama üç gün
3 İrec ʿAşrāḳ ʿālī żiyāfetler eyledi dördinci gün ʿAşrāḳ Şāh İreci cümle
4 begleriyle şehrine daʿvet eyleyüp ʿālī żiyāfetler eyledi riʿāyetde ḳuṣūr
5 ḳomayup on gün ʿayş ṣoḥbet ḫāṣ eylediler İrec eydür ey begler
6 şimden girü yol eri yolda gerekdür ġayrı rubʿ (-ı) meskūna gidelüm
7 ama siz ne dirsiz yolumız ne cānibe gider anlar eyitdi ey server Kūh(-ı)
8 Ṭumanuŋda Kūh(-ı) Ḳāf gibi ḳapusı vardır yanına açılmaz yuḳaru ḳaldır
9 -maġa muḥtācdur didiler İrec eydür ʿaceb bundan ol kimse ḳaldırdımı
10 ola didi Ḳārūn eydür belī İskenderüŋ ser-ḳaplanı ḳaldırmış bilmeziz
11 nice ḳaldırmış anda tārīḫleri var imiş didiler İrec şād olup
12 eydür ey beglerüm benüm dedem ve ʿammūm Bedīʿüz-zamān Ḳāf ve Kūh(-ı) Semavātuŋ
13 ḳapularıŋ nice ḳaldırdılar ise ben de Kūh(-ı) Ṭumanuŋ ḳapusın
14 öylece ḳaldıram didi ve hem cihān yüzinde bir nām ḳoyam didi
15 zīrā bu devlete Ḥamza evlādından çoḳ kimse mālik olmadı diyüp
16 emr eyledi ʿaskeri yoḳladılar yigirmi kerre yüz biŋ ʿasker var
17 İrec fikre vardı eger cümle getürsem ol ḳapudan güç ide ancaḳ
18 geçerler diyüp yanında bulınan ʿaskeri güzīde ḳılup yigirmi dört
19 bādişāh cemʿ olmış idi her bādişāh yanında elli biŋ
20 ʿasker alıḳoyup ḳalanını velāyetlerine icāzet virdi varup
21 diyārlarına gidüp İrece duʿā eylediler yigirmi dört taḫt-nişīn
22 sulṭānlara yedi yüz yetmiş yedi āhen ḳaba dilāverler ve pehlevānlar ve on

15a
1 kerre yüz biŋ ʿasker ile İrec oturup bu devleti viren Ḫudāya şükrler
2 eyledi imdi tedārik görüŋ gidelüm dirken ḳapuda bir ġalebe beydā oldı
3 nedir diyince ehl(-i) vilāyetden bir nice kimseler gelüp feryād eylediler nedir
4 ey ʿAşrāḳ Şāh senüŋ güninde biz bu derdi niceye dek çekülem işte
5 ol üç başlu ejderhā yana geldi diyüp feryād eylediler ʿAşrāḳ
6 Şāh ġażaba gelüp bre uruŋ şu nā-bekārları her zamān gelürsiz
7 ben ne cāre ideyim dermān itmege kim ḳādir olur meger Ḥaḳ Teʿālā
8 bir dermān eyleye didi İrec Nām-dār bu cevābı işidüp elem çeküp
9 ey şāh niçün ḳovarsın bu faḳīrleri didi yā bunlar ḳanda varsunlar
10 didi ḳovuŋ görelüm bunuŋ aṣlı nedür didükde meger ol adamlar İrecüŋ
11 nāmıŋ işidüp Ḫudānuŋ iẕniyle İrec derdlerine dermān eyleye
12 hemān ilerü gelüp duʿā eylediler ey pehlevān bir yār var kim sed(d)(-i)
13 İskender dirler anda on yıl var bir ejderhā peydāh oldı üç
14 başı var eṭrāf köylere hücūm eyler her ne bulursa bir loḳma eyler
15 āḫir mā-bilinmezde nafaḳa içün günde on ṣıġır taʿyīn idüp ol
16 ejderhānuŋ yolı üzerine ḳoyup gideriz anları yir mekānına

17 mekānına gider şimdi vücūdı büyüyüp bir ḳara ṭaġa döndi
18 degme bir loḳma ile ṭoymaz oldı biz de gördük yana elem virmege
19 başlar ġıdāsın ziyāde eyledük yana ḳanāʿat itmeyüp köyleri
20 ḫarāb eyler didiler ol dem İrec Nām-dār yirinden durup esbābını
21 esbābını üzerine ārāste idüp ʿAşḳar(-ı) Baḥrīye süvār olup

15b
1 ol ḥerīfleri öŋine ḳatup ol cānibe revān oldılar gele gele ol
2 maʿlūm yire irişdiler gördi ol ḥayvāncıḳlarıŋ ayaḳların baġlayup
3 yatura ḳomışlar İrec görüp buyurdı der(d)-mend ḥayvāncıḳları heb ḳoyu virdi
4 birāz gün ḳızup yayılduḳdan ṣoŋra ejderhā yirinden ṭurup ṭaʿāmıŋ
5 ārzūlayup ol araya gelüp ol yirde mütevec(c)ih oldı İrec gördi kim
6 bir ḳara ṭaġa beŋzer üç başlu her başında ikişir başı var meşʿale
7 gibi yanar par par naʿşın urup gelür İrecüŋ raḫşı anı görüp
8 ardına ḳaçmaġa başladı İrec gördi kim olmaz raḫşından piyāde olup
9 olup ṣalı virdi andan ceyb eteklerin beline ṣoḳup ejderhāya
10 ḳarşu yüridi ejderhā da her zamān yidigi nafaḳasın görmeyüp
11 baḳdı bir adam gördi ki kendüden yaŋa gelür bir yol dem çeküp açdur
12 sendereyüp yıḳıla yazdı bir birinci adım gitdi ol dem İrec ayaḳıŋ
13 bir yirlü ḳayaya virüp ejderi oḳa ṭutdı ḳāʿide üzre
14 her başında olan gözine birer oḳ mıḫladı laʿīn mūzī dögüne
15 dögüne mürd oldı andan İrec sed(d)(-i) İskenderi geçüp İskender-i
16 Ẕüʾlḳarneyn bir daḥme bulup feṯḥ eyledi anda daḥı çoḳ yādigārlar buldı
17 ḳıyāsa gelmez andan ʿasker ḫaber olup ol mālı ṭaşıdılar andan İrec
18 ol mālı ʿaskere baḥş eyledi servere çoḳ duʿā eylediler ve ol ejderhā
19 -nuŋ leşini görüp ḥayrān oldılar ol velāyet ol mūzīnüŋ şerrinden
20 ḫalāṣ oldı bu ṣafā ile İrec ile ʿAşrāḳ Şāh şikāra bindiler bunlar
21 şikārda iken ʿaskerden feryādcılar geldi ey server ʿaskere ʿifrīt geldi

16a
1 adına Ḳanāṭūr Nerre dirlermiş ʿaskere fenā virdi yüz seksen eriş
2 ḳaddı var didiler meger İrec Kūh(-ı) Dumanda çoḳ nerreler helāk itmiş idi
3 bir niceleri Ẓulümāta ḳaçmışlar idi meger anda Demeryār neslinden bir dīv
4 var idi adına Ḳanāṭūr Nerre dirler idi bu dīvler aŋa varup İrec
5 -den şikār eylediler hemān Ḳanāṭūr Nerre yirinden ḳalḳup Kūh(-ı) Dumana
6 geldi gördi yoḳdur andan Cebel Arzaḳa geldi gördi bu ḳadar ʿasker
7 düşinüp yatur bildi kim İrecüŋdir hemān naʿra urup ʿaskeri
8 bir ucından ḳırmaġa başladılar çün bu yaŋadan İrec bu ḫaberleri işitdi
9 raḫşına süvār olup ʿaskere geldi gördi kim çoḳ ʿaskere ḫasārat
10 itmiş anı görüp server-i cihān naġra-ı Allāhuekber diyüp öyle
11 ḥayḳırdı kim ṭaġlar ṣadā ile ṭoldı Ḳanāṭūr şaşup ḥayvān
12 miṣāli baġmaġa başladı İrecdür naʿradan ṣoŋra eydür ey laʿīn işte
13 ḫaşmuŋ benüm ʿaskerden el çek didükde Ḳanāṭūr İreci görüp hay
14 ḫākī benüm de istedigim sensiŋ diyüp irişüp İrece bir ʿamūd ur
15 -dı İrecdür piyāde arslan ʿamūdın berāber virdi ama Ḳanāṭūr öyle
16 urdı kim İrecüŋ gürzi elinde ṭuṭam tuṭam oldı başına
17 inerken arḳaya arḳaya aldı bir dizi bir bencesi yire geldi İrec
18 mest oldı Ḳanāṭūr ʿamūdıŋ bıraġup İrecüŋ yanına geldi
19 eydür ey ḫākī taʿac(c)üb olmadın vücūdıŋ dimürden mi diyüp yaḳasına
20 dest urdı kim dem çeküp gide Lāhūt Cehār-dest feryād eyledi

21 ey dilāver neylersin gözin̲ aç Ṣāḥib-ḳırān daʿ vāsında olan böyle

16b
1 bī-ḥūş mı olur diyince İrec gözin̲ açdı gördi laʿ īn yaḳasına el
2 urmış hemān İrec bir naġra urup silkinüp yaḳasın elinden
3 ḳurtardı ġażab ile laʿ īn sīnesine bir muşta öyle urdı kim
4 laʿ īn ḳıçın ḳıçın̲ yüz seksen eriş ḳaddıyla götin̲ üzerine
5 otura vardı İrec üzerine sürince laʿ īn yirinden ṭurup
6 ey ḫākī sen misin bu ḳadar ḳaddıyla beni böyle eyleyen diyüp İrecün̲
7 kemerine el urdı İrec de teslīm eyledi eyitdi ey pelīd ṭut eger
8 ḳuvvetün̲ var işe beni ḳaldır didi Ḳanāṭūr ḳahḳahā ile gülüp
9 eydür ey ḫākī kemerin̲ baŋa teslīm eyledün̲ eger Kūh(-ı) Ḳāf ol
10 -saŋ seni deryā-yı āteşe ataram diyüp laʿ īn üç kerre ẓūr
11 eyledi almadı eger Ḳūhüʾl-Berze eylese mecāl virmeyüp ḳaldırırdı
12 ism(-i) aʿ ẓam berekātında zerre ḳadar ḳaldıramadı āḫir İrec de bir naġra
13 urup laʿ īni ḳapup yire urdı muḥkem bende çekdi Lāhūta
14 teslīm eyledi bunı bir ḫoşca gözet didi zīrā bundan çekdigüm
15 kimseden çekmedim didi belkim müslimān olup bize yār olur didi
16 andan Ḳanāṭūr Nerre fikr eyleyüp eydür eger bunun̲ dīni ḥaḳ
17 olmasa böyle işi rāst gelmezdi ve beni başamazdı diyüp hemān
18 ḥayḳırup eydür ey dilāver beni ḳoyu vir müslimān oldum diyüp
19 yemīn eyledi dīvlerün̲ ḳāʿ idesince yemīn virüp bendin aldı
20 Ḳanāṭūr Nerre gelüp İrecün̲ ayaġına düşüp ʿ arż-ı İslām eyledi
21 İrec de şād olup Ḳanāṭūra ziyāde ikrām eyledi ve kendünün̲

17a
1 ḫiẕmetinde olan dīvlere bunı serdār eyledi andan anı alup şikār-gāha
2 geldi ʿ ifrīti görenlerün̲ ʿ aḳlı gidüp ḥayrān oldılar andan İrec
3 Mümtāz bunlara olan ḥikāyeti beyān eyledi işidüp ḥayrān oldılar
4 irtesi andan ḳalḳup ʿ askere geldi gün yana ʿ askerden feryād
5 ḳopdı bre nedir aṣlı diyince eyitdiler server bir ulu ḳuş bir ḳara
6 ṭaġa beŋzer ʿ askeri ḳırup geçiriyor diyince İrec ʿ Aṣrāḳ Ṣāha
7 baḳup eydür bu nice ḳuşdır her zamān böyle gelür mi didi ʿ Aṣrāḳ
8 Ṣāh eydür server öyle bir ḳuş vardır her zamān gelür geçer
9 ġāyet uludır gelür adamdan ḥayvāndan her ne bulursa ḳapup
10 gider bilmeziz mekānı ḳandadır ama böyle ṣaḥrāya ḳonduġı yoġdı
11 ʿ aceb ne ḥāl oldı diyince eyitdiler yana geçüp gidiyor imiş
12 ʿ askerden üzerine birḳaç oḳ atmışlar aŋa yavuzlanup havā
13 -dan inüp ʿ asker de on adam helāk eylemiş didiler hemān
14 İrec yirinden ṣıçrayup per-ṣalāḥ atına binüp gelüp gördi
15 ol ḳuşın̲ ḳanadları nice fersaḫ yirleri ḳaplayup güneş
16 yüzi görinmez olmış ṭırnaḳlarınla yırtup ḥelāk eyler İrecden
17 ol Ḳanāṭūr Nerre irişüp ʿ amūd ḥavāle ḳılam diyince ḳuş bir kerre
18 ġırġırup Ḳanāṭūra bir ḳanad öyle çarpdı kim Ḳanāṭūr bayıldı
19 hemān İrec tīr ü kemāna el urup ḳuşa bir oḳ pertāb eyledi
20 ol oḳ Merdüm Ribāṭun̲ vücūdına rāst gelmeyüp ḳanadı
21 arasından geçüp gitdi ama ḳuş İrecün̲ naġrasın ve hem kendüye
22 böyle oḳ doḳındıġın̲ görüp dibelek yavuzlanup hemān-dem yuḳaru

17b

1 ġırlanup andan İrecüŋ ḳaṣdına süzilüp inerken İrec fikr idüp
2 bu nā-bekāra olur olmaz nesne kār eylemez diyüp el gürze urup
3 bir gürz pertāb eyledi ḳuşdır süzilüp gelür iken aşaġıdan
4 yuḳarı gögsine rāst gelüp yıḳılur gibi olup gerçi yıḳılmadı
5 ammā bir yük ḳadar gögsinden tüyleri dökilüp ḳuş gögsi aġrı
6 -sından havāya aġup nā-bedīd oldı begler bu ḥāli görüp İrece
7 āferīn eylediler ve ol dökülen tüyleri temāşā eylediler ḫallāḳ(-ı) ʿālem
8 bir naḳş eylemiş idi ki görenler ḥayrān oldılar İrec dönüp
9 Lāhūta baḳup eydür ʿacabā sen bilmez misin bu murġ(-ı) kebīrüŋ mekānı
10 ḳandadur nice ḳuş ola didi Lāhūt eydür server bu ḳuşa
11 Murġ Merdüm Ribāṭ dirler Ḫudā-i ʿālem Sīmurġ ʿAnḳā miṣāli birḳaç
12 ḳuşlar ḫalḳ eylemişdür ama bu Murġ Merdüm Ribāṭ ziyāde birinci
13 ḳuşdır ve cümle ḳuşlara ġālibdir ve mekānı Kūh(-ı) Arzaḳuŋ fulān
14 cānibindedür diyü ḫaber virdi İrec eyitdi beni mekānına ilet
15 ḥaḳḳından geleyim didi zīrā ẓāhirde incitdük biz gitdükden ṣoŋra
16 şāyet intiḳām ḳaṣd ider gelür bu diyār ḫalḳını incidir Lāhūt
17 nola diyüp gidecek oldılar İrec beglerine vedāʿ idüp Lā
18 -hūta süvār bir yüce daġa geldiler ammā ol ṭaġda ulu ulu
19 aġaçlar var idi kim her biri bir yüce ṭaġa beŋzer ol aġaçlaruŋ
20 üzerinde bir ḳuş yuva eylemiş gūyā kim bir ulu sahrādır öyle
21 yuva kim iki dilāver üzerinde ceng idüp raḫş sürseler

18a

1 ṭurmazlar idi ama ol yuvada iki yavru var henüz çıḳmışlar
2 cüssede fīl ḳadar var ama uçmaġa niyyetleri yoḳ İrec bu ʿibreti
3 görüp ḥayrān ḳaldı Mevlānuŋ ḳudretine ve ʿażametine olup andan Lā
4 -hūt İrecüŋ ġayretiŋ görüp eydür ey pehlevān işte buralarını gör
5 -düŋ nice ḥāllü ḥayvāndur gel şu sevdādan ferāḳat eyle ḳuş ile insān
6 nice muḳābil olmaḳ mümkindür daḫı kendü mekānı olmaġıla ziyāde ceng
7 ider ve olıncaya ḳadar çalışur ḳorḳaram ki saŋa bir ḥaṭā vāḳiʿ olur
8 didi İrec eydür ey ʿayyār yavı sözleri ḳoy ol olmaz işdir
9 eger her barcam ḳulaġum ḳadar olursa da diyüp ʿinād eyledi Lāhūt
10 gördi kim olmaz idi server işte ḳuşuŋ mekānı budur hemān er gibi
11 ol ben giderem çünkim sen sözüm ṭutmaduŋ seni Ḫudāya ışmarladum
12 ben duramazam didi İrec eyitdi var git üç günden ṣoŋra beni
13 yoḳla eger ṣaġ bulursan ne ḥoş eger bulmazsaŋ benüm selāmum
14 degüresiŋ diyüp Lāhūt bir tenhā yire çekilüp gözledi ammā biriden
15 İrec gördi kim Murġ Merdüm Ribāṭ yoḳdur etrāfı temāşā eylemege başladı
16 andan bir ṭarafdan bir gürülti ẓāhir oldı İrec anı gördi kim üç yüz
17 eriş ḳad çeker üç başlu biri dīv başı gibi ve biri neheng başı
18 biri ejderhā başına beŋzer aġzından burnından āteşler ṣaçaraḳ
19 ġażab(-ı) nām ile geçüp Murġ Merdüm Ribāṭuŋ yuvasına hücūm eyledi
20 meger bu laʿīne Ġārġām Dīv-ser dirlerdi nice yıllar idi ḳaçan ki Murġ
21 Merdüm Ribāṭ yavrı ḥāṣıl eylese laʿīn gözleyüp tamām büyüyüp
22 uçacaḳ zamānı bir gün gelüp yavruların yir idi zīrā Murġ Merdüm

18b

1 Ribāṭ nām(-ı) ḳuş ziyāde ḫaşm olmış idi ve böyle murġ(-ı) kebīr bu laʿīnüŋ
2 ḥaḳḳından gelmege cāre idemez idi anuŋ içün ulularдır her ne ḳadar
3 ḳuvvetlü ise de ana da bir ḳavī ḥaşm bulınur dirler İrec gördi bildi kim

4 yavruları dīvüŋ yime ḳaṣdı var İrec eydür gerçi Murġ Merdüm Ribāṭ
5 bize cefā eyledi ammā merdlige lāzım olan oldur ki ḳanda bir ẓālim
6 görsek ḥaḳḳından gelmelidür diyüp el ḥarb urup Ġarġām Dīv-
7 serüŋ üzerine yüridükde bir gürildi ẓāhir oldı meger ol
8 gürildi Murġ Merdüm Ribāṭuŋ idi ḳanadlarıŋ çadır gibi açup
9 havāyı ḳapladı irişdi ammā ne fāʾide bu ḳadar ʿaẕīm cüs̱se ile
10 Dīv Ġarġām-seri görüp heybetinden yanına gelmege ḳādir olmadı
11 dürlü dürlü ṣadālar ile çaġırmaġa başladı zīrā bilirdi kim
12 yavrucıḳların yimege gelmiş ıraḳdan ḳanadlarıŋ ṣalup feryāda
13 başladı İrec Mümtāz ol ḥāli görüp derūnından erlik ṭamarları
14 cūş idüp eyitdi yā İrec sen de bu dīvi ḳatl idüp dedem
15 ve ʿammūŋ Bedīʿüz-zamān gibi dillerde dāstān ola diyüp hemān
16 bir naġra öyle urdı kim Ġarġām Dīv-ser gibi ʿifrīt serāsim olup
17 ḥayvān mis̱āli baḳup ḳaldı Murġ Merdüm Ribāṭ ṣaṣup bir yaŋa
18 alup yüriyi virdi ama Ġarġām Laʿīn kendüyi cemʿ idüp
19 İreci görüp eydür ey ḥākī nice bunda seni kim getürdi diyüp
20 el ʿamūda urup yana eydür ʿamūd ile ursam ḫūrd olur yimezem
21 diyüp elinden ḳapup geldi kim yaḳasından çeküp başıŋ ḳopara

19a
1 İrec de nice nice dīvler öldürmişdir laʿīn niyyetini bilüp aṣlā aldırmayup
2 laʿīn egilüp ḳol ṣundı kim yaḳasından ḳavraya İrec de hemān tīz
3 destlik idüp laʿīnüŋ ḳolını ḳavrayup öyle çekdi kim bāzūsından
4 laʿīnüŋ ḳolı ḳırılup fırlayup gitdi laʿīn āh idince İrec sīne
5 sine bir muṣta urdı kim laʿīn bu ḳadar ḳad ile ḳıçın ḳıçın gidüp
6 yıḳıla yazdı ama eleminden bir büyük ṭaṣ ḳapup İrece atdı İrec
7 kendüyi bir ṭarafa atup ṭaṣdur düṣdigi yiri hendek
8 açdı ama Ġarġā(m) Nerre neye uġradıgıŋ bilüp tekrār bir ulu
9 ṭaṣ daḫı alup atayım dirken İrec nevbet benümdür diyüp perṭāb
10 idüp bir tīġ(-ı) İskender öyle urdı kim iki başı bir ḳolu havāya
11 berrān oldı laʿīn ḳara ṭaġ gibi yıḳılup yana bütün olup
12 eydür ey ḫākī ciger-gāhum sökdin ḳolun ḳopsun bir daḫı
13 ur bārī tīzce öleyim diyince İrec eydür ben senüŋ gibi çoḳ
14 laʿīn tepeledüm cuftem öküzi degilsin kim cānuŋ cehen(n)eme gitsün
15 diyüp tīġuŋ ġılāfına ṣalınca laʿīn cānıŋ cehen(n)eme ışmarladı
16 bu yaŋa Murġ Merdüm Ribāṭ uzaḳdan gözedirdi gördi kim benī
17 ādem düşmānıŋ öldürdi yavruların ḫalāṣ eyledi ol dem şād
18 olup yap yap süzilüp aşaġı inüp ṣına ṣına
19 İrece yaḳın gelüp yüz yire ḳoyup faṣīḥ lisānıyla İrece selām
20 virüp baş ḳodı İrec de ʿaleykesselām ey murġ(-ı) kebīr didi

19b
1 murġ eydür ey dilāver sen bize ʿaceb meded irişdüŋ rāst şöyle Ḥamza
2 Ṣāḥib-ḳırān mısuŋ yoḳsa evlād-ı Bedīʿüz-zamān yoḳsa Ḳāsım mısın
3 didi zīrā böyle meded irişmek anlara maḥsūṣdur didi İrec eydür evlād(-ı)
4 Ḥamzadan Melik Ḳāsım oġlıyım didi Kūh(-ı) Ṭumanı feṭḥ eyledüm ol gün sen
5 gelüp benüm ṣaḫrāda olan ʿaskerüm çoḳ fenāya virdüŋ ben seni gürz
6 ile urdum sen ḳaçduŋ ben de ardınca geldüm ki senüŋ ḫaḳ(ḳ)ından gelem
7 zīrā senüŋ benī ādeme çoḳ żararın vardır seni öldürmek gerekdir
8 didi ol dem murġ ḳanadlarıŋ yelken mis̱āli yire döşeyüp ayaġına düşüp

9 eyitdi server ḫaṭā eylemişem diyüp aġladı luṭf eyle günāhum ʿavf eyle
didi
10 artuḳ bir daḫı benī ādeme el urmam diyü ʿahd eyledi İrec de s̱uçun
11 ʿafv idüp barışdılar andan Murġ Merdüm Ribāṭ İrece on dāne zībā
12 oṭaġı virdi ḳahramānlar mālik degil idi eyitdi server bizden saŋa
13 hediye olsun Simurġ ʿAnḳā Ḥamzaya virdi murġ fermān Bedīʿye virdi
14 murġ(-ı) kebīr Ḳāsıma virdi benden de size naṣīb oldı andan daḫı ḳuş
15 eydür ey server bu melʿūnuŋ bu ḳadar yıldur kim baŋa havāle oldı bir yavrı
16 ḥāṣıl idemez oldum hele elḥamdüliʾllāh siz gelüp bizi ḫalāṣ eyledüŋ
17 didi imdi yā server murāduŋ nedir eger bize düşer bir ḫiz̲met var
18 ise buyurun ḫiz̲met idelüm ve bize de eylediginiz eyüligin mükāfāt̄ıŋ
19 edā itmiş olalum didi İrec eydür ey murġ(-ı) kebīr benüm senden aṣlā
20 murādum yoḳdur ben andan ötüri geldüm ki ḥavf eyledim sen bereketden ṣoŋra
21 gelüp ol ḳavme ezā idesin didüm çünki senüŋle bu yüzden ʿahd ü amān
22 eyledük şimdi ben giderem didi ammā benüm bir dīv ʿayyārum vardır bu yaḳında

20a
1 senden ḫavf idüp ṣaḳlanmışdur ol gelür beni getürür didükde Lāhūt
2 nerede idi çıḳa geldi görüşüp ḥāl ḥāṭır s̱orışdılar ammā Murġ
3 Merdüm Ribāṭ eydür server luṭf eyle bārī ben seni ʿaskere varınca
4 getüreyim diyüp iḳdām eyledi İrec de rıżā virdi ol murġ bir ḳanadın
5 yire döşeyüp İrecdir her biriyle gine nerd-bān mis̱ali baṣa baṣa
6 arḳasına çıḳup boynuna bindi andan ḳuş havāya ḳalḳup
7 Lāhūt yanlarınca revān oldılar bir bunlar bir maḥalde irişdiler
8 kim İrecüŋ begleri de ʿacabā nice oldı üç gündür ki bir ḫaber belürmedi
9 yāḥūd servere bir ḫaṭā mı oldı didiler ama Lāhūt da gelmedi dir
10 iken yana yeller esüp gürildi paṭırdı peydā oldı dir iken
11 Murġ Merdüm Ribāṭ belürdi hay meded ol mūzī ḳuş geldi
12 nice olur ḥālimüz belkim İreci helāk eylemişdür andan ötüri
13 bize intiḳām içün gelür bre meded diyüp ʿasker birbirine ṭoḳındı
14 Ḳārūn naġra urup ḳorḳman Allāh kerīmdir diyüp el tīr ü kemāna
15 ṭaşra çıḳdılar İrec Lāhūta eydür ey ʿayyār var beglere ḫaber vir
16 bizi görüp ḥavf iderler didi Lāhūt gelüp müjde eyledi
17 bunlar şād olup ṭaraf ṭaraf ʿaskere nidā eyledi çıḳup temāşāya
18 durdılar yaḳın geldükde murġ süzilüp tā Aşrāḳ Şāhuŋ
19 öŋine ḳondı İrecdür boynundan inüp şāhlar ve begler ile
20 görişdiler andan cümle ʿasker gelüp ol ḳuşıŋ şeklin ve ḳad ü ḳāmetiŋ
21 görüp ṣānīʿüŋ ṣānīʿne īmān getürdiler andan Murġ Merdüm Ribāṭ
22 İrec ile vedāʿ idüp mekānına revān oldı böyle oldığına cümle

20b
1 şād-mān oldılar İrecdür buyurdı cümle şāhlar ve pehlevānlar ile bir ʿālī
2 meclis ḳurup ʿayş u nūşa başladılar ol gün Ḳārūnuŋ
3 ḳarındaşı Rüstem Zümrüd Ḳabā da geldi İrecüŋ öŋinde baş ḳoyup ṭurdı
4 İrec ṣandālīye gösterdi Rüstem oturmadı eydür ey server ḳarındaşum
5 bir miḳdār ʿarż-ı hüner eyleyüp sandālīyesin bulmış benümde miḳdārum
6 bilinmeden ben ḳanda otursam alt yanumda oturan benden elem çeker
7 ben ise kimüŋ altına oturayım didükde İrec eydür şimdi ne dimek
8 istersin didükde Rüstem eydür server göŋlün ḳalmasun şunda olan
9 pehlevānlar ile pence yāḫūd kemer ṭutuşalum ne ḳadar pehlevāna ġalebe idersem

10 anuŋ üzerinde oturam didi İrec emr idüp Rüstem Zümrüd Ḳabā bunlar
11 ile pence ṭutuşup çoḳ pehlevāna ġalebe itdi āḫir İrec eyitdi gel
12 berü diyüp pençe ṭutuşdılar Rüstem İrece üç zūr eyledi bir hüner
13 idemedi nevbet İrece geldükde ol ḥamlede Rüstemüŋ pencesin burdı
14 ama Rüstem elem çeküp eyitdi server maġrūr olsun kemer ṭutuşalum didi
15 hemān İrec yirinden ṭurup kemer ṭutuşdılar Rüstem yana anda bir iş
16 idemeyüp āḫir İrece maġlūb oldı ama bu arada ḳıṣṣa muḫtaṣar
17 oldı Rüstem ziyāde pehlevāndır belkim Ḳārūn da ġālibdür nihāyet
18 büyük ḳarındaş olmaġla üzerine degmez ḥāṣıl(-ı) kelām Rüstem de İrece
19 ḳul olup ḳarındaşı Ḳārūnuŋ altında yir virdiler andan İrece Rüsteme
20 çoḳ tuḥfeler baġışladı andan ʿaskere de nidā idüp bir gün bu ḳadar
21 ʿasker ile ḳona göçe bir gün Kūh(-ı) Ṭumanuŋ ḳapusına yaḳın geldiler
22 bura Kūh(-ı) Ḳāfuŋ ḳapusına beŋzer iki oṭaġ göge berāber olmış

21a
1 baş başa virmiş ol ṭaġlarıŋ başına insān degil belki ḳuş
2 bile çıḳmamışdır orta bir der-bend ʿaẕīmdür ammā yüz kere yüz bin ʿasker
3 ʿasker şıḳar iki cānibi şarp yalıŋ ḳaya āsumāna çıḳmış el-ḥāṣıl
4 orta yirinde bir ḳapu bünyād eylemişler ol ḳapunuŋ iki yüz arşun boyı
5 var ḳırḳ arşun ini var her kim bu ḳapuyı görirse nice ḳābil bunı
6 insān ḳaldurmaḳ dirler idi İrec emr idüp ʿasker ḳondılar andan
7 İrec metīn pehlevānlar ve begler ile varup ḳapu temāşā eylediler yapana ve yapdırana
8 hezār taḥsīnler eylediler ama İrec gördi kim bir bir bir ulu ʿamūd dikmişler üzerinde
9 tārīḫi ḳazup birḳaç mıṣraʿ yazmışlar aylar oḳuyup müṭālaʿa eyledi
10 dimiş ki ben ki İskender Zülkārīn ideyim ab(-ı) ḥayāt ārżūsıyla bu diyār
11 -lara gelüp bir günde bu ḳapudan geçdüm ama benden ol bir şāh daḫı
12 ab(-ı) ḥayāt ārżūsıyla gelüp bir ser-ḳaplanı var imiş bir gün bir gice
13 bu ḳapuyı omuzında tutmış ʿaskerüŋ nefeşi geçdükde ziyāde yorılup
14 kendüyi ṭaşra atup ḥattā ol zūrdan ḳaşıḳ zaḫmına mübtelā olup
15 helāk olmış ʿaskerüŋ daḫı içerde ḳalanı helāk olmış imdi
16 benden şoŋra bu araya gelüp uġrayan şaḳın kendüni göz göre helāka
17 bıraḳmayasın benden ʿibret alasın dimiş İrec bunı oḳuyup başın
18 şalup eydür olacak olur diyüp bārgāha geldiler irtesi yirinden
19 ṭurup cümle pehlevānlar ile ḳapunuŋ öŋine geldiler andan İrec pehlevānlarına
20 teklīf idüp eydür eydür göŋlinde olan ḳapuya el ursın şāyed
21 ben de ḳaldırurdum dimesin didi ol dem cümle pehlevānlar ilerü gelüp ol

21b
1 ḳapuya el urdılar ẕerre ḳadar yirinden ḥareket itdiremediler āḫir Rüstem Zümrüd
2 Ḳabā bir erdi Ḳārūn daḫı ilerü gelüp zūr idüp dizine çıḳardı
3 andan İrec Mümtāz İlāhī şıġındum saŋa diyüp iki eteklerin beline soḳup
4 ḳapunuŋ ḫalḳalarına şarılup yā Allāh diyüp öyle ẕūr eyledi kim evvelde
5 dizine ikincide gögsine üçincide omuzına ve el ile ḳapunuŋ orta
6 yirine gelüp ṭutdı ḥayḳırup ʿasker yürüsün didi andan
7 yigirmi dört kerre yüz biŋ ʿasker heb geçdiler bir kimse ḳalmadı andan
8 İrec yap yap ṭaşra çıḳup andan yā Allāh diyüp ḳapuyı ḳaḳı virdi
9 andan kendüyi girü atup on sekiz adım girüye düşdi ama ḳapu
10 öyle düşdi kim şid(d)etinden yir sarsıldı ḳapudır inüp yirine yer
11 -leşdi andan İrec secde-i şükrler eyledi cümle şāhlar ve pehlevānlar
12 İrece ḫayr duʿā eylediler eyitdiler server tamām ṣāḥib-ḳırānlıġı iṯbāt

13 eyledin şübhe yoḳdur didük Ḥamzanuŋ yirine Ṣāḥib-ḳırān olursın
14 didiler andan İrec dīvlere emr idüp bir ʿamūd getürdiler ol araya
15 dikdiler üzerine tārīḫiŋ ḳazdılar andan ol aradan ḳalḳup
16 ʿazm(-i) rubʿ(-ı) meskūn eylediler tamām rubʿ(-ı) meskūna ḳadem başdılar bir gün
17 bir otlu şulu saḥrāya geldiler birḳaç gün ol arada oturaḳ eylediler
18 andan İrec Lāhūta eydür var gör dedem Ḥamzadan bize ḫaber getür ve hem öŋümüzde
19 bize bir māniʿ olur kimse var mıdur didi Lāhūt Cehār-dest nola
20 diyüp yola revān oldı işte Lāhūt gelmekde ez-īn-cānib
21 bizüm ḳıṣṣa Ḥamza Ṣāḥib-ḳırāna geldi ol zamān ki Ḥamza Ṣemūd ʿĀrı berīşān

22a
1 eyleyüp ḳaçurdı ve Cehār-desti güciyle dil ucıyla īmāna getürdi andan
2 varam ḳalʿamda olanlar daḫı īmāna getürem diyüp Ṣāḥib-ḳırān daḫı icāzet
3 virdi laʿīn ʿaskeriyle ḳalʿasına gelüp gerçekden īmāna gelenleri heb
4 ḳırdı yana ʿasker cemʿine başladı işte bu laʿīn bunda ʿasker cemʿinde
5 ez-īn-cānib bu yaŋadan bizüm naḳlimüz Ṣemūd ʿĀra geldi o zamān ki Ṣemūd ʿĀr
6 Ḥamzanuŋ ḳılıcından ḳaçup ḳanda gidecegin bilmezdi ḫaber aldı ki İskender
7 Ravīn-ten Bedīʿüz-zamān ḥabsinden ḫalāṣ olup ḳalʿasına gelmiş
8 didükde hemān sürüp gitdi yaḳın geldükde İskendere ḳarşu gelüp görişdiler
9 ḫāli ḥāṭır sorışdılar ikisinüŋ ʿaskeri bir olup berberīşān ʿasker de
10 gelüp bir gün Cebbār didükleri mürted ʿayyār ile Ṣemūda bir nāme gönderdi kim
11 ben de gine afitābdan yüz çevirmedüm ḳaṣden başum ḳurtaram diyü īmāna geldüm işte
12 ben de vāfir ʿasker cemʿ eyledüm hemān ve av üzreyem varup yezdān-perestlerden
13 intiḳām alalum diyüp ḫaber gönderdi çünkim bu ḫaber Ṣemūda geldi ʿayyāra vāfir
14 iḥsān idüp eyitdi tīz gelsün diyüp ḫaber gönderdi intiẓārda oldı
15 ama bu ḫaber bir gün Ḥamza Ṣāḥib-ḳırāna irişdi kim Cebbār mürted oldı ve yanında
16 īmāna gelenleri helāk eyledi ve iki yüz biŋ ʿasker cemʿ eylemiş didiler Ḥamza
17 Ṣāḥib-ḳırān elem çekdi diledi kim ʿaşḳara süvār olup gide ol dem sulṭān(-ı) ḫāver
18 Melik Ḳāsım yirinden durup eyitdi devletlü Ṣāḥib-ḳırān luṭf eyle bu ḫiẓmeti
19 ben ḳuluna sipāriş eyle varup ol laʿīnüŋ ḫaḳ(ḳ)ından gelem didi Ḥamza da
20 icāzet virdi var ciger-kūşem ama ol melʿūnı ḳatl itme zīrā bahādır pehlevāndur
21 didi andan Melik Ḳāsım ʿaskerden ḳırḳ biŋ güzīde alup evlādından Rüstem Cihāngīr

22b
1 ve Efrāsiyāb alup revān oldılar sürʿat ile gidüp bir gün yaḳın irişdiler
2 Cebbār da ḫaber alup ḳarşu geldi birbirleriyle ḫaberleşüp cenge başladılar ol gün
3 meydāna Rüstem Cihāngīr girüp yüz otuz kāfir tepeledi andan ol üç pehlevān
4 kim biri Behmen Afitāb-perest ve biri Behrām Afitāb-perest ve birine Esed dirler idi
5 bir bir meydāna girüp Rüstem Cihāngīr ile ʿazīm maʿrekeler eylediler ama Cihāngīr
6 ucında ölime berāber zaḥmlar açup ʿamelden ḳodı hemān Cebbār anı görüp
7 Cihāngīre muḳābil oldı söyleşerek cenge ṭurdılar ʿāḳıbet ḥīle ile
8 Cihāngīri zaḥm-dār eyledi ol dem Melik Ḳāsım sürüp çek elin ey laʿīn
9 andan ḫaşmuŋ benüm diyüp öŋin aldı cenge başladılar kelle-ber-kel(l)e yek-ā-yek
10 on dört gün ʿaẓīm cengler eylediler zīrā o da zūr(-ı) bāzūya mālikdür ʿāḳıbet
11 āḫir on altıncı günde Ḳāsım öyle zamānı olınca Cebbārın on üç fīlin
12 öldirdi āḫir on dördinci fīliŋ öldürdükde Ḳāsım da piyāde olup
13 Cebbārı döge döge bende çekdi ʿasker de yüridi Melik Ḳāsım tīġı

14 ʿüryān idüp ḥamle eyledi biriden Ḳāsımuŋ oġulları daḫı yüridi bir
15 nücūm sāʿatde kāfiri tārumār eyledi Melik Ḳāsım bārgāha geldükde
16 buyurdı Cebbārı varup getürdiler siyāset meydānına oturdılar
17 buyurdı kim derisin yüzeler ḥarām-zāde feryād idüp tevbe istiġfār
18 idüp ḥaṭā eyledüm server diyüp laʿīn tekrār dil ucıyla İslāma geldi
19 sulṭān-ı ḫāver gerçek ṣanup buyurdı bendiŋ aldılar ol gün
20 żiyāfet eyleyüp üç günden ṣoŋra dedem Ṣāḥib-ḳırāna gidelüm didi
21 ḥarām-zāde laʿīn eyitdi ey server siz devlet ile buyuruŋ bendeŋüz birāz
22 beşkeş düzüp ardınızdan varıram didi Melik Ḳāsım nola diyüp

23a
1 icāzet virdi kendüsi ʿaskeriŋ alup Ṣāḥib-ḳırān ḥużurına gelüp
2 Cebbāruŋ yana İslāma geldüginŋ ḫaber virdi Ṣāḥib-ḳırān şād olup
3 Ḳāsıma bir ḫilʿat geyürdi hele ciger-kūşem şöyle bir bahādur laʿīni helāk
4 eylemedüŋ didi ol maḥalde Ṣemūd bin ʿĀr gelüp Ḥamzaya muḳābil ḳondı Ṣemūd
5 Laʿīn Ceb(b)ār Laʿīne baḳar idi gördi kim gelmedi Cebbār ise Melik Ḳāsım
6 ile cengde idi Ṣemūd bin ʿĀr İskenderi alup ʿaskeriyle muḳābil
7 ḳondı ol gün emīr(-i) cihān ṭabl(-ı) şād-mānı çaldırdı Ṣemūd nola
8 dirken ḫaber geldi kim Cebbār tekrār müslimān olmış didiler Ṣemūd ġam-gīn
9 oldı İskender Rav-ten eydür şāhum elem çekme anlara cümle cevāb virdüm
10 diyüp vāfir lāflar urdı ama Ṣemūd göŋlinden inanmazdı eydür ey
11 laʿīn senin de ʿArab pehlevānları ipligün bāzāra çıḳarıllar diyüp tenhā
12 -sında vezīrleriŋ meşveret idüp Ṣāḥib-ḳırāndan birḳaç gün
13 mühlet istedi Ḥamza da nola ne ḳadar mühlet dilerse vireyim didi
14 andan Ṣemūd eṭrāf eknāfa nāmeler gönderüp cāzūlar pehlevānlar daʿvet
15 anlar da gelmekde ama bu yaŋa ʿArab beglerine bir ʿaceb ṣafā el düşmān maġlūb
16 olup amān diledi hemān Cebbār Cehār-dest gibi bir pehlevān īmāna geldi
17 bozuḳ ile meclis ḳurup ʿayş u nūşa başladılar tamām kel(l)eler germ ve
18 ḫātırlar nerm olduḳda Ṣāḥib-ḳırān muḳbile emr idüp vardı Raʿd Nerrenüŋ
19 kel(l)esin getürdiler getürdiler sāḳīye virdiler sāḳī daḫı doldırup
20 Ṣāḥib-ḳırāna ṣundı emīr-i merdān Bedīʿüz-zamāna o da Ḳāsıma ṣundı
21 Ḳāsım da Lendehāya içdi Hāşim Cihāngīre ḳāʿide-i ḳadīm üzre devr oldı

23b
1 cümle pehlevānlar nūş eylediler herkes bu gün ṭutup mest oldılar hemān Hervem
2 Dīvāne yirinden ṭurup baḳa ey Ḳızıl Er baŋa ol ḳızıl ṣudan büyük
3 ölçek ile niçün virmezsin yoḫsa ben ḳāvurlardan intiḳām al
4 -maḳdan sāʾir pehlevānlardan aşaġı mıyuz diyince Ṣāḥib-ḳırān eydür ey
5 dilāver sen dīvānesin eger büyük ölçek ile içerseŋ dibelek tīmār-
6 ḫāne delisi olursın ṣoŋra rāḥat durmayup kāfire şeb-ḫūn idersin
7 diyince dīvāne yalvarup amān Ḳızıl Er uṣluca oluram ḳo içem
8 diyüp yalvardı icāzet olup içdi tamām nıṣfuʾl-leyl oldı
9 andan alup bārgāha geldi herkes de bārgāhlarına geldiler ama Ṣemūda
10 bu ḫaber irişdi kim heb cümle ehl(-i) İslām mest olup gücile bārgāh
11 -larına geldiler didükde Ṣemūd eydür ʿaceb ṣunları şeb-ḫūn eyleseŋ bir
12 iş ide bilür miyiz dirken içerü bir ḫādim girüp Ṣemūda bir tezkere
13 ṣundı bu yaŋadan Cebbār gelüp bir yaḳın yire ḳonup ol ḫādimi
14 göndermiş idi Ṣemūd gördi kim Cebbāruŋ ḫādimidür tezkereyi alup
15 oḳudı dimiş ki ben ki Cebbārum sen ki Ṣemūd Bin ʿĀrsın ben gine eski
16 dīnümdeyem bu ḳadar biŋ ʿasker ile geldüm ḥāẓıram bu gice yoḳlatdum

17 ehl(-i) İslām mestāndır eyü furṣatdır siz de ʿaskeri ḥāẕır idüŋ
18 dimiş Ṣemūd şād olup ʿaskeri ḫaber-dār idüp ḥāẕır oldılar
19 bu ṭarafdan Hervem Dīvāne çadırına gelüp adamlarına eydür siz
20 yiriŋüze gidüŋ ben şeb-ḫūn itmem Ḳızıl Erden ḳorḳaram didi anlar
21 daġılup gitdiler hemān dīvāne yirinden ṭurup būlāda ġarḳ
22 olup bir gergedāna süvār olup ṭoḳuz ṭoplı ṣalıġın alup

24a
1 kāfir ʿaskerine ṭoġrı çekilüp gitdi ama dīvāne şöyle mestāne
2 idi kim giderken ʿaḳlı gitdi gergedān silkinüp üzerinden
3 düşürdi meger İskender Ravīn-ten yüz biŋ ʿasker ile şeb-ḫūna
4 giderken Hervemüŋ üzerine uġradı bunı görüp diḳḳat ile baḳup
5 baḳup bildi muḥkem bende çekdi Ṣemūda getürdi Ṣemūd şād olup bre
6 meded bunı ḳatl idelüm bu da ḳavī ḫaṣmdur diyüp tīz cellād getürüp kes
7 şunuŋ başıŋ dir iken dīvānenüŋ aḳlı başına gelüp gözin
8 açdı gördi kendüyi baġlamışlar ḥayḳırup eydür ey Ḳızıl Er bu baŋa
9 boncuḳları kim daḳdı ben ḳāvurları başup öldürmem çadırıma
10 giderem didi Ṣemūd gelüp ey dilāver ne söylersin bunda ḳızıl
11 er yoḳdur ben seni öldürmek isterem diyince dīvāne bir ḥoşca
12 baḳup gördi Ḥamza çadırı degildür işi aŋlayup eydür ey ḳāvurlar
13 beni niçün baġladıŋuz Ḳızıl Erden ḳorḳmaz mısız şimdi güzelce güç
14 -lice beg ve Ḳaḳıncı Er ve ḳış aḫşam ṣūretlü diyüp gelürler
15 yumrucıġıŋuzı ezerler ve ḳızıl ṣuyınızı aḳıdırlar melekūt
16 ṣaçınıza ve ṣaḳalıŋuza bir iş ider didükde Ṣemūd eydür bre
17 masḫara lāzım degil urın boynıŋ didi cellād ilerü gelüp murād
18 eyledi ki Sulṭān Dīvānenüŋ başıŋ kese Hervem bu ḥāli görüp
19 hay ḳaba ḳāvurlar adamuŋ ḳızılca ṣuyını nice aḳıdırlar diyüp ẕūr
20 idüp bendleriŋ kütür kütür ḳırup cellāduŋ başına bir muşta urdı

24b
1 kel(l)esi tārumār oldı eṭrāfına baḳdı ālāt yoḳ hemān çadırın
2 direkiŋ ṣarılup ḳopardı çadır yıḳıldı kendi daḫı içinde
3 ḳaldı gücile ṭaşra olup naġra urup öŋine gelene urdı ʿamūdı
4 Ṣemūd ile İskender gücile çıḳdılar Ṣemūd ḥayḳırdı ḳoman didi
5 her ṭarafdan Hervemüŋ üze üşdiler ama kimler çeke var yaḳın geleler
6 ıraḳdan oḳlar aṭup birḳaç yirde zaḫm urdılar Hervem Dīvāne birine ḳol ṣunup
7 yire urup hūrd eyledi ve gergedāna binüp ḳırdı kāfirlerle ḳıbleṣi ṭavāf düşde
8 kāfir ʿaskerini birbirine ḳatup fenāya virdi bu cānibden İslām begleri Hervemüŋ
9 dīvānenüŋ naʿramda seyre işidüp hay dīvāne şeb-ḫūn eyledi diyüp
10 silāḥlarıŋ geyüp ḫāẕır baş oldılar anlardan Ṣāḥib-ḳırān daḫı
11 uyandı bre nedür ol diyince işitdiler bilmezüz küf(f)ār içinde ʿaẕīm hengāme var
12 bilmeziz yana şeb-ḫūn mı itdi didiler Ḥamza ʿÖmere eydür eydür var baḳ dīvāne
13 yana şeb-ḫūn itmişdir didi ʿÖmer ṭaşra çıḳınca dīvānenüŋ naʿrası gelmez
14 oldı meger zaḫmlarından ḳan çoḳ aḳup bī-mecāl oldı raḫşı
15 bir cānibe alup getürdi ʿÖmer eydür ʿaceb dīvāne oldı dirken
16 Cebbār Cehār-dest ol hengāme işidüp Ṣemūd daḫı duyup
17 bir cānibden naġra urup kendüyi İslām ʿaskerine urdı
18 andan Cebbār yüriyüp öŋine geleni tārumār iderek tā bārgāh-ı
19 Süleymāna irişüp laʿīn tīġ ile çalup bārgāhuŋ birḳaç ṭabanıŋ
20 kesdi ve naġra urup yā Ḳāsım gele nā-bekār ḳandasın ben seni aṣl

21 nā-bekāruŋ eliyle müslimān olmam gele senüŋle bir daḫı görüşelüm didükde

25a
1 içerü Ṣāḥib-ḳırān segirdüp eydür bre ne dirsiz Cebbār yana mürted olup
2 ʿaskeri şeb-ḥūn eyledi didükde server(-i) ʿālem şīr miṣāli yirinden atılup
3 silāḥıŋ ḳuşanup ʿaşḳara süvār oldı bir naġra öyle urdı kim
4 cihān ṣadā ile ṭoldı bu yaŋadan Bedīʿüz-zamān tīġ(-ı) sefīdi ʿüryān
5 idüp yüridi Melik Ḳāsım daḫı yüriyüp kāfirüŋ başına ḳıyāmetler
6 ḳopardılar ḥāṣılı cümle pehlevānlar yüriyüp fiʾl-ḥāl cümle ʿasker at
7 -lanup meşʿaleler yaḳup gice gündüze döndi zīrā Hervemüŋ
8 ġavġāsına cümlesi uyanup ḥāẕır oldılar idi yoḫsa çoḳ
9 ʿasker helāk olurdı Ṣemūd gördi kim Cebbār naġra urup yüridi
10 hemān emr eyledi cümle küffār yüridiler ama bu iki sipāh ḳaranlıḳ gice
11 içinde ḳarılup ḳatıldı ṣabāḥ olınca birbirini ḳırdılar çünkim
12 ṣabāḥ oldı sulṭān(-ı) ḫāver Melik Ḳāsım Cebbār Cehār-destüŋ
13 kendüye eyledügi taʿn na-ümīd cevābları itmiş idi ṣabāḥ olsun
14 bre pelīd in-şāaʾllāh Teʿālā saŋa Melik Ḳāsım bildireyin dimiş idi
15 çünkim göz gözi gördi dost düşmān ḳırḳ oldı ol dem Ḳāsım
16 leşker içinde Cehār-desti arayup naġrasın işidüp ol cānibine
17 sürüp ʿaskeri yarup giderken Cebbāruŋ öŋine çıḳa vardı
18 bir naġra urup benüm Melik Ḳāsım ey laʿīn cān eleminden ḳanda ḫalāṣ
19 idersin didükde Cebbār Ḳāsımı görüp āh eyledi ol dem ölüm eri
20 nācār ḥayḳırup ey nā-bekār ḫāverī ne olmaḳ iḥtimāli vardır
21 diyüp irişüp Melik Ḳāsıma üç tīġ(-ı) ḥūnrīz urdı Ḳāsım menʿ
22 eyledi andan eydür laʿīn ḳılıç öyle urulmaz işte böyle urılur diyüp

25b
1 irişüp var ḳuvveti bāzūya getürüp dize bir ḳılıç ḥavāle eyledi Cebbār
2 Ḳāsım nedir bilür hemān cān ḥavliyle iki eline iki ḳalḳan bir eline gürz
3 alup ḳarşu virdi ama ne fāʾide tīġ Ḳāsıma nesne ḥāʾil olmaz eger Kūh-ı
4 Ḳūhüʾl-Berze berāber virmiş olaydı şahāb miṣāli oynayup yıldırım
5 miṣāli inüp gürz ḳalḳan tīġ Ceb(b)āruŋ elinde sekiz pāre olup hay
6 diyince miġferinden ṭutup atdı başına andan ḳaşına andan altında olan cān
7 -vārı iki pāre dört pāre eyledi laʿīn düşüp cānıŋ cehenneme ışmar
8 -ladı andan Melik Ḳāsım naġra urup benüm küşende Cebbār Cehār-dest diyüp
9 Ceb(b)āruŋ ḳırḳ biŋ ʿaskerine ḳılıç ḳoyup tārumār eyledi küffārı demet demet
10 idüp Ṣemūduŋ üzerine bıraḳdı bu yaŋadan Bedīʿüz-zamān daḫı ceng
11 idüp giderken İskender Ravīn rāst gelüp bir faṣl ceng eylediler
12 tamām alup virmekde iken Melik Ḳāsımuŋ naġrasıŋ işitdükde Bedīʿnüŋ
13 derūnında şecāʿat cevheri berḳ urup bir kerre gürzin başı
14 üzerinde devr itdirüp ṭut imdi bu gürzi de ey nā-bekār diyüp
15 bir gürz öyle urdı kim İskender kendi gürziŋ berāber virüp ḳolları
16 ṭāḳat getürmeyüp gürz elinden fırlayup başıŋ ḳaçurmadı kel(l)e-i bī-
17 devletine doḳınup tā eyer-ḫānesine varınca ḫurd-ḫam eyledi andan Bedīʿ
18 daḫı naġra urup benüm küşende İskender diyüp bir cānibinden
19 Bedīʿüz-zamān daḫı Ṣemūduŋ ʿalemlerine yüridi bir ṭarafdan Ḳāsım daḫı
20 yüridi emīr-i cihānuŋ ser-ḫalḳa ve ser-ḳaplanları ṭaraf ṭaraf mest ejder
21 gibi küf(f)ārı öyle ḳırdılar kim ḳan gövdeyi getürdi ol dem Ṣemūda ḫaber vir
22 -diler Cebbār ile İskender gitdi didiler Ṣemūd eydür bre varın dönderin

26a

1 niçün gitdiler didi anlar da eyitdiler işleri var cehen(n)em dibine mekān
2 ṭutmaġa gitdiler diyince laʿīn ziyāde şaşup ne boḳ yiyecegini
3 bilmezdi neylesem dirken Melik Ḳāsım mest ejder gibi gelüp öŋinde
4 olan ʿalemleri tārumār eyledi Bedīʿüz-zamān daḫı ḳanan aslan gibi
5 irişüp tuġlarıŋ cār-pāre eyledi ikisi iki ṭarafdan taḥta
6 ḳaṣd eylediler ama Ḳāsım irişüp Ş̧emūda ḳılıç ḥavāle idince laʿīn Ḳāsımı
7 görüp fāḥişe ʿavratlar kendüyi taḥtdan aşaġı atup Ḳāsımuŋ
8 tīġı boşa gitdi ama taḥtı iki pāre eyledi Ş̧emūd leşker içine ḳaçup
9 laʿīn biŋ belā ile ḳaçup ḳalʿasına düşdi ṭaşrada olan ʿaskeri
10 aḫşama ḳadar ceng idüp aḫşam dönüp ḳondılar andan cümle
11 gelüp yirli yirinde ḳarār eylediler ṣāḥib-ḳırān(-ı) ʿālem duʿāʾ idüp Bedīʿye
12 Ḳāsıma ḫilʿatlar geydirüp berḫudār olun diyü duʿā eyledi andan
13 emīr(-i) cihān gördi Hervem yoḳdur ʿÖmere baḳup eydür ey yār-ġārum
14 var Ş̧emūd dīvānında ne söylerler bir gör Hervem anlar da esīr olmasun görelüm
15 bu seferdir çoḳ dilāverden ayrıldıḳ Allāh ḫayrlar vire kim daḫı neler göre
16 -cegiz diyüp gözleri yaşıla ṭoldı ama ʿÖmer bu yaŋadan sürüp ḳalʿaya
17 gelüp Ş̧emūduŋ dīvānına girdi gördi durmayup olan cengleri ş̧öyle
18 -şürler iken Ş̧emūd eydür der(d)-mend Cebbār eyü tedbīr eyleyüp gelmiş bizüm dārımuza
19 uġradı ama İskender de bize eyü ḫiẕmet eyledi Hervemi baġlayup
20 getürdi idi yana ḳabāḥat bizden oldı kim tīz öldürmedük ne bilür
21 -dük kim öyle bendi ḳıra ol bize mānīʿ oldı ġavġā olup Ḥamza ʿaskeri
22 döydiler andan ṣoŋra şeb-ḫūn eyledük ammā ne fāʾide ṣonı rāst gelmeyüp

26b

1 arada iki pehlevānımuz żāyiʿ oldı işte şimdi bir ṭarafdan imdād
2 gelmez ise ʿArab Ḥamza ile ḥālimüz nice olur didi biri eydür sulṭānum
3 o dīvāne nice oldı tutup öldire bildiŋüz mi didi yoḫsa
4 ḫalāṣ mı oldı diyince Ş̧emūd eydür deli ol gice çoḳ pehlevān helāk
5 eyledi ṣoŋra ġāib oldı gördiŋüz mi didi eydürler görmedük
6 ceng içinde naġrası gelürdi ṣoŋra ġāib oldı didiler ʿÖmer
7 bu cevābları işidüp bildi kim Hervem bunlar da esīr degildir ve öl
8 -dürmemişler gelüp Ḥamzaya ḫaber virdi ve andan yana aramaġa başladı
9 geldi ʿaskerüŋ ölüleri içinde aradı yoḳdur andan eṭrāfı da
10 aramaġa başladı ez-īn-cānib bizüm ḳışş̧amuz Hervem
11 Dīvāneye geldi Hervemüŋ ʿaḳlı gidüp altında olan gergedānı alup
12 ʿaskerden çıḳardı ol ḳadar gitdi kim ʿaskerlere hayhuy gelmez
13 oldı gergedān bunı yire bıraḳdı otlamaġa başladı ama bu yaŋadan Kūh-ten
14 bir nā-bekār afitāb-perest Ş̧emūd bin ʿĀra imdāda elli biŋ ʿasker ile gelürdi
15 ol gün ol arada gelüp ḳatup adamları gezer iken Herveme rāst gelüp
16 gördiler uzun bıyıḳlı ḥerīf arslan ḳaplan bostlarından üzerine
17 libāslar geymiş nice yirlerinde zaḫmları var buldılar andan eyitdiler var
18 ise bu Ḥamza ʿaskerindendir zaḫm yiyüp bunda gelmişdür diyü baġladılar
19 alup kūh-tenüŋ öŋine atdılar kūh-ten Hervemi görüp
20 taʿaccüb idüp bu naşıl adamdır dirken meger kūh-tenüŋ bir ʿayyārı var idi
21 muḳad(d)em varup Ḥamza ʿaskeriŋ ve begleriŋ temāşā eylemişdi Hervemi görüp
22 bildi bre meded sulṭānum buna Ḥamza ʿaskerinde Hervem Dīvāne dirler yalıŋız

27a

1 başına yüz biŋ erden yüz çevirmez diyü medḥ eyledi kūh-ten eydür hoş
2 imdi daḫı güzel ḳalbimüz rāst geldi Şemūda ʿaẕīm armaġan ile varırız
3 ama hele bir miḳdār söyledelüm andan başıŋ keselüm diyüp başına
4 bir gerdel ṣoġuḳ ṣu dökdiler delünüŋ azıcıḳ ʿaḳlı başına
5 geldi gözin açup gördi yana kendüyi baġlamışlar delü Hervem zerre
6 ḳadar ḫavf eylemeyüp başladı ḫalṭ(-ı) kelām eylemege gelüp Ḳızıl Er baŋa
7 boncuḳları kim ṭaḳdı diyince buna söyler diyü gülişdiler sözleriŋ aŋla
8 -madılar Hervem bunlaruŋ güldükleriŋ bir ḥoşca baḳdı dīvānda olanlar
9 bildükleri degil delünüŋ bu kere cehresi bozılup bildi kim bunlar heb
10 kāfirlerdir hemān deli dönüp bunlara eydür baḳa bre ḳāvurlar siz
11 bana niçün boncuḳ ṭaḳdıŋuz Ḳızıl Erden güzelce begden Otlıca Dīvden
12 Ḳaḳınç Begden ḳor(ḳ)maz mısıŋuz ol Ḳızıl Er sizüŋ ḳızıl ṣularıŋuzı
13 aḳıdır diyince bunlar gülmeden bayıldılar kūh-ten eydür ʿaceb şu ne söyler
14 bilsüŋ didi ʿayyār eydür sulṭānum Ḳızıl Er didigi Ḥamzadur güzelce
15 beg didigi Bedīʿüz-zamāndur Ḳāsımdır Ḥamzanuŋ nebīresidür ḳış aḫşam
16 didigi Lendehādur didi andan kūh-ten eydür ḳanı bir cellād kesüŋ bu
17 dīvānenüŋ başını didi cel(l)ād ilerü gelüp delünüŋ üzerine
18 yüridükde zerre ḳadar ḫavf itmeyüp zūr eyleyüp bendleriŋ ḳırmaḳ
19 diledi maḥmūr idi ve hem zaḥm-dār oldıġından bendleri ḳıramadı
20 ama dīvāne ṣıḳıldıġından bir ḳavara öyle çekdi kim bārgāhuŋ içi

27b
1 dürlü dürlü ṣadālar virüp eṭrafda duranlar bu ẓarṭanuŋ ṣadāsından
2 serāsime oldılar ama delü Hervem ẓarṭanuŋ ferāḥatıyla birāz göŋli
3 açıldı kūh-ten ġażaba gelüp naġra urup bre laʿīnler urın boynunı
4 delüyi ortaya ṣıçurdıŋuz diyince dīvāne bu söze ġāyet incinüp
5 iki dizi üzerine gelüp naġra urup yā Ḳızıl Er Taŋrısı senden
6 meded delü Herveme diyüp şöyle ẓūr eyledi kim kütür kütür bend zencīr
7 -leriŋ ḳırup ayaḳ üzre ḳalḳdı ve cel(l)āda bir muşta urup
8 ḫurd eyledi andan naġra urup ey gīdī alaca bulaca ḳāvurlar
9 görün imdi adam öldürmek naṣıl olur diyüp kūh-tenüŋ
10 üzerine yüridi kūh-ten cān ḥavliyle gürziŋ ḳapup
11 irişüp Herveme ḥavāle eyledi Hervem pençe açup elinden
12 aldı daḫı kendi gürziyle bir gürz öyle urdı kim ḫurd-ḫām
13 eyledi andan çadırın içinde olanları cümle ḳırdı andan ṭaşra
14 oldı ḳapu öŋinde şehpāz gergedān görüp üzerine yürüyince
15 Hervemüŋ gelişinden ḳorḳup döndin ki ḳoca Hervem ardından
16 bir ʿamūd atup kāfiri ḫurd eyledi gergedānıŋ ṭutup süvār
17 oldı andan el ʿamūda urup elli biŋ kāfirüŋ içine yanar āteş
18 gibi girüp ḳırmaġa başladı dīvāne ḳırduḳca kel(l)esi ḳızup
19 helāk iderken ʿÖmer ʿAyyār Hervemi arayu ānda çıḳa geldi gördi
20 delü Hervem bir ʿaskerüŋ içine düşmiş ṭurmayup kāfirleri
21 ḳırar her gürz urduḳca onar on beşer adam ḫurd ider kāfirlerüŋ

28a
1 feryādı āsumāna irişmiş durmayup feryād iderler bre hey pehlevān
2 luṭf eyle şāhımuzı öldürdüŋ amān vir her ne dirseŋ emrindeyiz
3 didiler Hervem eydür gīdī ḳāvurların sizi Ḳızıl Erüŋ Taŋrısı bir diyince
4 ḳarārum dāne ḳomazam amān bulmaḳ dilerseŋüz Ḳızıl Erüŋ Taŋrısı bir dīn
5 dir idi hemān ʿÖmer el nefte urup āteş saçaraḳ öŋinden kāfirler

6 ṣavılup bu ne belādır diyüp ḳaçarlar ʿÖmerdir ʿaskeri yarup Hervemüŋ
7 öŋin aldı Hervem ʿÖmeri görince elinden gürzi bıraḳdı ḫay gīdīnüŋ
8 Memleketi Otlıca Dīv mi olduŋ göre bu ḳāvurlar baŋa neylediler beni uyurken
9 bulup ellerüm baġlayup yumrucalarıma boncuḳlar ṭaḳmışlar daḫı benüm yumrucamı
10 kesmek isterlerdi gücile ellerinden ḳurtuldum diyüp aġlama başladı
11 ḫalḳ ise bunlara taʿaccüb idüp ıraḳdan baḳarlardı ʿÖmer bunlara eydür
12 ey ḳavm bu dīvānedür nolsa bilmez ʿaḳlıŋuz var ise bıraġup ḳaçın
13 yoḫsa cümleŋüzi ḳırar diyince hemān ḳaçan ḳaçana oldı iki adam bir yirde
14 ḳalmadı andan ʿÖmer Hervemüŋ zaḫmların baġlayup andan kūh-tenüŋ pārgā
15 -hına gelüp ḫazīnesin meydāna getürdi Hervem bunı görüp eydür
16 ey Memleket aḳca ḳızılca çoḳ heb sen al ben istemem didi ʿÖmer şād
17 olup cümle mālı der-anbār eyledi andan ʿÖmer varup Hervemüŋ öŋine
18 vāfir ṭaʿām getürdi andan eydür Hervem sen otur ben fiʾl-ḥāl varup
19 ʿaskere ḫaber ideyim sen bu eşyāyı bekle ben varup beglerine
20 ḫaber ideyim gelüp bu eşyāyı alsunlar didi Hervem nola tīz gel diyüp
21 oturup ʿayşa başladı ʿÖmerdür ṭaban ḳaldırup Ḥamzaya gelüp Hervemüŋ

28b

1 ḳıṣṣasıŋ ḫaber virdi Ṣāḥib-ḳırān şād olup andan Hervemüŋ ḳulında
2 olan dilāverlere ḫaber olup ḳalḳup Hervemüŋ oldığı yire geldiler
3 Hervem ile görüşüp eliŋ öpüp ḥāl ḥāṭır ṣorışdılar andan cümle
4 mālı ḥayvānlara yükledüp emīr(-i) cihānuŋ öŋine geldiler Ṣāḥib-ḳırān Herveme
5 ḫilʿat virüp āferīn eyledi andan ḳalbine server gelüp bir dīvāne pehlevānum
6 böyle olıcaḳ yā bu ḳadar kendü evlādum nice olmaḳ gerekdür diyüp Ḫudāya
7 şükr eyledi andan hemān şāyed ġurūr olmasıŋ diyüp dīvāndan
8 pārgāhına gelüp ʿibādete meşġūl oldı andan herkes yirlerinden
9 durup pārgāhlarına müteveccihe oldılar ez-īn-cānib Bedīʿüz-zamān
10 daḫı bārgāhına giderken birḳaç kimse öŋine gelüp eydürler server
11 Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān siz misiz eger Ḥamza isen bir murādımuz vardır saŋa
12 söyleyelüm didiler Bedīʿ eydür ben Ḥamza degilem söylen murādınuz nedir didi
13 bunlar eyitdiler server bizler şunda bir köyde olurız ol araya yaḳın
14 bir cezīre vardır gāh ol cezīreden bir ṭuman ẓāhir olur gelüp
15 köyüŋ üzerine düşüp köyümüzde olan ḳızlarda ḥasnāsın
16 ḳapup gider bilmeziz ne ḥāldir eger siz bizi bu belādan ḫalāṣ ider
17 -seŋüz cümlemiz īmāna geliriz didiler hemān Bedīʿüz-zamān çadırına
18 gelüp ālāt(-ı) ḥarbe ġarḳ olup raḫşına süvār olup ḫuddāmlarına
19 eyitdi eger beni pederüm Ṣāḥib-ḳırān suʾāl iderse köylülerüŋ aḥvāliŋ
20 ḫaber virüŋ didi andan köylüleri öŋine ḳatup revān oldılar
21 gide gide ol cezīreye geldiler köylü eydür işte server ol ṭuman bu cezīreden

29a

1 ẓuhūr ider diyüp girüye çekildiler Bedīʿüz-zamān eydür ey köylüler
2 beni gözedüŋ benüm sizüŋ ile şānımuz bu olsun ki ben ol dīv midür
3 cāzū mıdur varup bulduḳda bir naġra ururam ikinci naġrada anuŋla
4 ceng iderem üçünci naġrada ḳatl iderem eger üçinci naġram gelmez
5 ise dīv midür cāzū mıdur beni öldürmişdir andan varın atam
6 Ṣāḥib-ḳırāna ḫāliŋüz ḫaber virüŋ ol sizüŋ de benüm de intiḳāmımuz ondan
7 olur diyüp ol arada bir ḳayuḳa girüp tā gelüp cezīrenüŋ kenārına
8 çıḳup eṭrafı gezerken bir ḳubbe gördi yaḳın gelüp baḳdı ḳapusı
9 açıḳ içeri girüp baḳdı içi bir iʿlā sarāydır öŋine bir ṭaş

10 nerd-bān geldi her ḳademesi bir dürlü ṭaşdan server diline ism(-i) aʿẓam
11 alup ol nerd-bāndan yuḳarı çıḳdı gördi bir mücellā köşkdür orta
12 yirinde bir ʿālī taḫt ol taḫtuŋ üzerinde bir dīv yüz altmış eriş
13 ḳaddıyla yatup ḫor ḫor uyur bu laʿīne Ḳābūs Nerre dirler idi Bedīʿüz
14 -zamān yaḳın gelüp bir naġra urdı laʿīn uyanmadı başına bir depme
15 urdı gine uyanmadı bir daḫı urınca laʿīn beŋilleyüp dura vardı
16 gözin açup Bedīʿyi ḳarşusında gördi eydür ey ḥākī nā-bekār sen bu mekānda
17 neylersin diyüp yirinden ṭura vardı ammā ḳucaġında bir ṣanduḳ
18 ṭururdı açup içinden bir tīġ çıḳardı Bedīʿye çaldı Bedīʿüz-zamān
19 menʿ eyledi Ḳābūş eydür ey ḫākī nā-bekār nice menʿ eyledüŋ bu ḳılıca ṭaġ
20 -lar ṭaşlar ḥāʾil olmaz diyüp bir daḫı urdı server anı daḫı menʿ
21 eyledi meger melʿūn siḥr daḫı bilürdi Bedīʿye yetmiş dürlü siḥr

29b
1 eyledi cāre olup Bedīʿye kār itmedi ism(-i) aʿẓam bereketiyle cümle ibṭāl
2 eyledi Ḳābūs ʿİfrīt gördi kendi didügi degildür hemān ṣanduġı ḳapup
3 dem çekdi kim havāya çıḳa Bedīʿüz-zamān gördi kim laʿīn ḳaçup ḫalāṣ olur
4 bir naġra öyle ḫayḳırdı kim laʿīn serāsime olup yire düşdi ṣanduḳ daḫı
5 bir cānibe düşdi laʿīn kendiŋ dirilince Bedīʿüz-zamān irişüp bir muşta
6 öyle urdı kim laʿīn ḳıçın ḳıçın gidüp götinüŋ üzerine otura
7 düşdi Bedīʿ varup ṣanduġı aldı laʿīn daḫı furṣat bulup ḳaçdı
8 server(-i) cihān bu naṣıl ṣanduḳ ola diyüp naẓar eyledi üzerinde yazı
9 var dimiş ki ey bu maḳāma gelen pehlevān olmayasın il(l)ā Kaʿbede ḳopma
10 evlād(-ı) Ḥamzadan Bedīʿüz-zamān olasın ben ki Ḳınāḳuş Tevhīdem eger Ḳābūs
11 Dīvi helāk iderseŋ zīrā ol dīvi ol tīġdan ġayrı nesne
12 kesmez ve saŋa baʿż yādigārlar ḳoram beni duʿādan ferāmūş itmeyesin
13 dimiş Bedīʿüz-zamān o ḳılıcı seyr iderken bir kütürdi ḳopdı Bedīʿ nola
14 dirken anı gördi Ḳābūş Dīv eline bir ʿamūd almış irişüp bre nā-bekār
15 ḫākī diyüp ʿamūdı Bedīʿye ḥavāle eyledi ama Bedīʿüz-zamānuŋ elinde tīġ
16 ḥāẓır idi dīvüŋ ḳolları havāda iken yā Allāh diyüp ḳoltıġı altından
17 bir tīġ öyle urdı kim dīvüŋ bir ḳolı ile başı ḥavāya berrān oldı
18 laʿīn bir naġra urup cānıŋ cehen(n)eme ışmarladı andan Bedīʿüz-zamān bir ḥücreye
19 gelüp ḳapuşın açup içeri girdükde içinde elliden ziyāde ḥabs
20 ḳızlar buldı ḳızlar Bedīʿyi görüp feryād eylediler eyitdiler ey yigit
21 sen kimsin bunda ḳandan geldüŋ bize ḫor oldı olacaḳ şimdi Ḳābūş

30a
1 Nerre gelür sizi helāk ider meded erkenden ḳaç bir yire ṣaḳlan didiler
2 Bedīʿüz-zamān kendüyi bildirdi Ḳābūsı öldürdigiŋ ḫaber virdi
3 ḳızlar şād oldılar ayaġın öpüp duʿā eylediler Bedīʿ bunları ṭaşra
4 çıḳarup suʾāl eyledi kimi kendüyi getüren köyden kimi eṭrāf
5 köylerden Bedīʿüz-zamān bir ḥücreye daḫı gelüp ḳapusıŋ açup gördi
6 orta yirde bir müzeyyen taḫt ḳurmışlar üzerinde bir tāze ḳız oturmış
7 Bedīʿüz-zamānı görüp ayaḳ üzre ḳalḳdı eydür ey yigit sen bunda
8 ḳandan geldüŋ yana ḫor oldı olacaḳ Ḳābūs Dīvüŋ elinden ḫalāṣa
9 cāre yoḳdur Bedīʿüz-zamān eydür ey bānū-ı cihān Ḳābūs cehen(n)em
10 deresin buldı sen ṣaġ ol diyüp nice helāk eyledigin beyān
11 eyledi andan bānūnuŋ sevindiginden ʿaḳlı başından gidüp gine
12 geldi andan eydür ey server yoḳsa siz Nūrüʾd-dehr bānūsı Bedīʿüz-zamān
13 mısız didi Bedīʿ eydür pelī ey bānū-ı cihān Allāh Teʿālānuŋ o

14 żaʿīf ḳuluyam diledükde ḳız secde-i şükrler idüp yüzün ḥāki sürüp
15 parmaḳ ḳaldırup müslimān oldı Bedīʿüz-zamān bu ḳızuŋ cemāline baḳup
16 müşāhede eyledi kim ʿömrinde daḫı böyle ḫūb ṣūret ḳız görmemiş
17 idi Bedīʿüz-zamān ʿāḳil serverdür ḳızuŋ sevilisinden bildi kim Nūrüʾd-dehr
18 ḳız ile münāsebeti vardur ʿaceb Nūrüʾd-dehr ile bu ḳanda görişdi
19 diyüp eydür ey bānū seni bunda bu dīv mi getürdi yoḫsa iḫtiyārınla mı
20 geldüŋ diyince ḳız eydür ey server(-i) ʿālem hīc kişi kendü iḫtiyārıyla
21 varṭa helāka gelür mi didi ama server benüm ṣer-güẕeştüm ʿacebden ʿacebdir

30b
1 Allāh Teʿālāya çoḳ şükr olsun ki muḥabbetüm yabāna irişdi diyüp eydür
2 ey pehlevān(-ı) ʿālem ben cāriye Dilnüvāz Perī ḳızıyam Şehnüvāz Perī dirler bir yol
3 -daşum var idi benümle berāber bulınmış idi bir gün Nūrüʾd-dehr şehr(-i)
4 Ṭılsıma varup ḳaṣd dilārama çaġırup keşf oldı şehr ḫalḳı cümle
5 Nūrüʾd-dehre ʿāşıḳ oldılar sevdükleriŋ beyān eylediler andan ṣoŋra ol
6 zamān ben de Nūrüʾd-dehre ʿāşıḳ oldum Nūrüʾd-dehrden ayrı düşüp
7 bir yaylagüm var idi anda vardum Nūrüʾd-dehrüŋ ʿaşḳla anda bāde
8 -nūş iderken pirde havāda bir buluṭ peydāh oldı gelüp beni
9 ḳapdı ʿāḳlum gitmiş gözüm açdum kendümi bunda buldum didi Bedīʿ
10 üz-zamān Mevlā-i Müteʿālüŋ luṭfına şükrler eyleyüp böyle maẕlūmlara sebeb
11 oldı andan cümlesiŋ yöŋeldüp ḳapudan ṭaşra çıḳdılar köylüler
12 ise ol ṣuyuŋ kenārına gelüp ḳayıḳların ḥāżır eyleyüp dururlar
13 idi zīrā Bedīʿnüŋ üç naġrasın gūş eylemişler idi daḫı bildiler
14 ol mūzī helāk itmişdür Bedīʿüz-zamānda anları görüp naġra urdı
15 ḳayıḳları sürüp getürdiler andan Bedīʿüz-zamān buyurdı ḳayıḳlar ḳubbe
16 kenārına yanaşdılar andan içerüde Ḳınāġuş İfrītüŋ mālını ḳayıḳlara
17 doldırup ṭaşıdılar çün tamām oldı cümle ḳızları babalarına
18 teslīm eyleyüp Bedīʿnüŋ ayaġına düşüp īmāna geldiler ez-īn
19 cānib bu yaŋadan Bedīʿ çıḳup köylüler ile gitdi irtesi ḫalīfe-i
20 İslāmuŋ dīvānı durup heb yirli yirinde ḳarār eylediler Bedīʿ
21 üz-zamān gelmeyince ḫalīfe-i İslām başın ḳaldırup eydür ey emīr(-i) cihān

31a
1 ḳanı oġlun Bedīʿüz-zamān ḳandadur niçün dīvāna gelmedi diyince eyitdiler
2 bilmeziz Ḥamza eydür ḳanı ciger-kūşem Bedīʿnüŋ ʿayyārları diyince ʿayyārlar geldiler
3 eydür bre ḳanı efendiŋüz niçün dīvāna gelmedi diyince anlar eyitdiler sulṭānum
4 dün dīvān bārgāhına giderken yolda birḳaç köylüler öŋüne gelüp
5 olan mācerāyı naḳl eylediler encāmı köylüler ile ʿacele anda gitdiler
6 daḫı bilmeziz ḫālleri nice oldı didiler Ṣāḥib-ḳırān āh idüp bre meded
7 düşmān bir ḥīle eylemesün diyüp ḫalīfe-i İslām Caʿfer Mucāziye eydür
8 ciger-kūşem ḳarındaşın Bedīʿüŋ luṭfıyla bir ṭāliʿin gör bir ẕararlı yire
9 gitmesün didi Caʿfer Mucāzi reml idüp gördi yā Ṣāḥib-ḳırān
10 elem çekme ḳarındaşum iki güne ḳadar gelür in-şāaʾllāh Teʿālā başarır
11 yā bilenlere varın fulān ṭarafı cüst cevlān idüŋ umaram ki bulasız
12 didi anlar da geldiler gezerken ṣu kenārında Bedīʿyi buldılar aḥvāliŋ bilüp
13 atıŋ getürdiler Şehnüvāz Bānūyı daḫı bindirüp andan māl melāli yükledüp
14 alup leşkere geldiler Bedīʿüŋ evlādları ve begleri ḫaber-dār olup
15 heb ḳarşu varup ġazān mübārek olsun didiler ve duʿā eylediler Bedīʿüz-zamān
16 oġlu Nūrüʾd-dehrüŋ ḳulaġına yapışup ciger-kūşem müjde olsun kim maʿşūḳuŋ

17 Şehnüvāz Perī ol Ḳābūş Dīvüŋ ḥapsinden buldum getürdüm didükde
18 Nūrüʾd-dehrüŋ ʿaḳlı gidüp Ṣāḥib-ḳırāndan tekrār atasınuŋ ayaġıŋ
19 öpüp duʿā eyledi andan eydür ḳanı peder Şehnüvāz Bānū ḳandadır bir kerre
20 göreydüm didi Bedīʿüz-zamān eydür bārgāhındadır didi andan Nūrüʾd-dehr

31b
1 sürüp bārgāhına gelüp maʿşūḳı Şehnüvāzı görüp ḳoca ḳoca iki ʿāşıḳ
2 birbiriyle görişdiler öpüşdiler bu yaŋadan Bedīʿüz-zamān serāperde-i Süleymāna
3 gelüp Ṣāḥib-ḳırān ile ve cümle evlād(-ı) Ḥamza ve begleri ile görişdiler ḥāl ḫātır sorış
4 -dılar andan yirinde ḳarār eylediler cümle ser-güzeştiŋ bir bir beyān eyledi emīr-i
5 cihān Bedīʿüz-zamān duʿālar eyleyüp taḥsīn eyledi andan ʿayşa oturdılar
6 Nūrüʾd-dehr Şehnüvāz Bānūnuŋ viṣāline irüp nikāḥ eylemek murād eyledi
7 ama Nūrüʾd-dehrüŋ evvelki ehli Ersenṭālīs Mālik Baḥrīnüŋ ḳızıdur Nūruʿl-dehr
8 anuŋ ḳızıyla muḳad(d)em ʿahd eylemiş idi ki bir daḫı evlenüp başḳa ḫatun
9 almam dir idi bu kerre gördi kim Nūrüʾd-dehr yana evlenmek murād ider hemān
10 ṣabr idemeyüp eydür ey merd(-i) güzīn inṣāf mıdur ki benümle ʿahd ü amān eyleyüp
11 yana ʿahdine durmayup böyle idesin pārī pederüm ḫātırı yoḳ mıdur
12 ġāfil olma ṣoŋra nedāmet çekersin didi Nūrüʾd-dehr eydür behey cānum niçün
13 baŋa cefā idersin ḫoş ol zamān ʿaşḳ belāsıyla bir söz söyledüm ammā
14 hīc mümkin midür ki dedem Ṣāḥib-ḳırān bu ana gelince bu yüzden ziyāde vāṣıl
15 oldı ḫāliyā bulsa kendü birin alur yoḳ dimez pederüm Bedīʿüz-zamān
16 kezālik benüm ḫod tāzeligüm var nicesin daḫı alsam gerekdür Esmā Perī
17 sulṭān-ı Ḳāf iken dedem Ḥamza ile ne ġavġāları olmışdur bir nice ḫatunlarıŋ
18 helāk eyledi ama yana nesne başaramadı imdi sen de icāzet
19 vir alayım ḥiẕmetüŋ senüŋ ol günden ziyāde olur diyüp vāfir
20 naṣīḥat eyledi bānū eydür ḫayr ḫayr olmaz seni felege virmem icāzetüm yoḳdur

32a
1 sözine dur bu işden ferāġat eyle yoḫsa benden ḫurd görürsin
2 didi Nūrüʾd-dehr yavuzlanup eydür ne s̱öyler şu nā-bekār yā ben icā
3 -zetin yoḳdur diyü bir tāzenüŋ pehlūya çekmesi mi gerekdür diyüp yüri
4 bildüginden ḳalma diyüp alup yürüyi virdi bu yaŋadan pārgāh(-ı) Süleymānda
5 yedi gün yedi gice ʿālī dügünler olup sekizinci gice begler Nūrüʾd
6 -dehr gerdege ḳoyup Şehnüvāz Bānū ile ber-murād oldılar irtesi
7 ine ġusl yirine getürüp andan pārgāh-ı ḫalīfe-i İslāmuŋ
8 ve Ṣāḥib-ḳırānuŋ ve pederi Bedīʿüz-zamānuŋ ve ʿam(m)ūsı Ḳāsımuŋ ve Lendehā
9 -nuŋ ellerini öpüp geçüp yirinde ḳarār eyledi andan ʿayşa otur
10 -dılar bu yaŋadan Ersenṭālīs ḳızı Nūrüʾd-dehri ziyāde sever idi
11 bu işi böyle görüp ʿaşḳ āteşi derūnını yaḳdı artuḳ ṣabra mecāli
12 ḳalmayup andan bildigi üzre bir nāme yazup Gencāb Māhi-perinüŋ
13 eline virüp eydür var bu mektūbı babam Ersenṭālīs eline vir diyüp
14 gönderdi andan Gencāb dem çeküp gelüp Ersenṭālīse ḳızınuŋ
15 mektūbıŋ virdi Ersenṭālīs ḳızınuŋ mektūbıŋ açup müṭalaʿa
16 eyledi Nūrüʾd-dehr ʿaẕīm şikāyetler eylemiş ve ʿahde durmayup
17 evlendigini beyān eylemiş Ersenṭālīs ġażaba gelüp göre na-bekār
18 oġlanı bencileyin pādişāhuŋ ḳızıŋ alup böyle devlete vāṣıl
19 olmış iken ḳanāʿat itmeyüp varup bir ḳız daḫı ala yana bu
20 ziyāde ʿārdur eger ben de seni didi ḳors̱am diyüp ol dem bir nice dem-keş

32b

1 dīvlere emr eyledi tīz varın bu nā-bekār oġlanı bana ḳapup getürüŋ didi
2 ol dem dīvler dem çeküp ʿArab ʿaskerine gelüp Nūrüʾd-dehri gice ġāfil
3 iken ḳapup burnına ot ḳoḳladup andan Ersenṭālīs öŋine
4 getürdiler Ersenṭālīs ol dem diledi başıŋ kese yana fikr eyleyüp
5 ṣoŋra babası Bedīʿüz-zamān ve dedesi Ḥamza duyarlarsa cevāb virmek
6 ziyāde güç olur varın bunı alup sed(d)-i İskendere geçirüp ḳavm(-i)
7 Yeʾcūca içine bıraġuŋ anda helāk olsun eger yana ṣorarlarsa
8 ḫaberüm yoḳdır diyü cevāb virirem ol dem dīvler Nūrüʾd-dehri getürüp
9 Yeʾcūc ve Meʾcūc içine bıraḳdılar gitdiler Nūrüʾd-dehrüŋ yana daḳ ʿaḳlı
10 başına geldi gördi biribiri yabānda yirde yatar elleri baġlu Nūrüʾd-dehr
11 eyü ser-encām beni bunda kim getürdi didi ben ḫod pārgāhda Şehnüvāz
12 Perī ile ṣafāda iken beni bunda kim getürdi eger düşmān ise yā beni
13 niçün didi bıraḳmışlardur hele elḥamdüliʾllāh kendimi ḥayātda buldum ḫalāṣ
14 daḫı Taŋrıdan ola diyüp ẓūr idüp bendleriŋ ḳırdı
15 yanında alet(-i) ḥarb yoḳ bir nesne ẓuhūr iderse ne ile ceng eyleye
16 -cegin fikr idüp aşaġı yuḳarı gezer iken bir ulu aġaç rāst
17 gelüp çeküp yirinden ḳopardı dalları budaḳlarıŋ ḳırup kendüye
18 deste-cūb eyledi çünki ṣabāḥ oldı Nūrüʾd-dehr anı gördi kim ol ḳadar
19 Yeʾcūc Meʾcūc ẓuhūr eyledi kim ḥisābıŋ Ḥaḳ Teʿālā bilür bunlar Nūrüʾd-dehr
20 görüp bildiler yad kimsedir hemān üzerine hücūm eyleyüp helāk
21 itmege ḳaṣd eylediler hemān Nūrüʾd-dehr yā Allāh diyüp o elinde olan

33a

1 ulu aġaç ile girdi her ḥamlede otuz ḳırḳ belkim yüzin helāk iderdi
2 ama bunlaruŋ biri ölse yirine biŋi gelür idi ölenleriŋ yirde ḳomayup
3 ḳapup giderlerdi Nūrüʾd-dehr bu ḳavmi ol ḳadar ḳırdı kim ḥisāba gelmez
4 her naġra urduḳca ṣapur ṣapur dökilülerdi Nūrüʾd-dehr bu üslūb
5 üç gün üç gice ceng eylenüp tābı tüvānı ḳalmadı gördi olur
6 iş degildür hemān münācāta başladı bu yaŋadan çün ṣabāḥ oldı
7 Nūrüʾd-dehrüŋ bārgāhında feryād ḳopdı nedir aṣlı diyince tevābiʿler
8 gelüp serverimüz câme-ḫābında ġāib oldı didiler Ṣāḥib-ḳırān Bedīʿye
9 baḳup ʿaceb kim ola bu işi iden didi Bedīʿüz-zamān eydür kim bilür
10 düşmān çoḳ diyüp fikre vardı ḳorḳaram ki Şehnüvāz Bānūnuŋ dīvden
11 ve cinnīden ʿāṣıḳ var ola bu işi eylemesün daḫı öyle olsa bānūyı da
12 ḳaparlardı belki bu işi deryā māliki ḳızı itmişdür didi zīrā Nūrüʾd-dehr
13 bu ḳızı alduḳda rıżā virmeyüp çoḳ maʿrekeleri geçmişdür diyüp bu iki
14 ḳızı daʿvet eyleyüp suʾāl eylediler Ersenṭālīs ḳızı inkār idüp
15 benüm ḫaberüm yoḳdur hīc kişi kendü efendisine ḳasd ider mi diyüp
16 inkār eyledi ammā yana böyle eyledigine peşīmān olup gice gündüz aġla
17 -maġa başladı bula kim gine bir cāre olaydı yoḫsa ben kendümi helāk
18 iderem dir idi andan Şehnüvāz Bānūya yanaşup ey bānū yoḫsa
19 senüŋ eṣkiden ʿāşıḳlarıŋ var mı anlar mı eylediler diyüp Şehnüvāz

33b

1 Bānūya ḥaylice cefā eylediler Şehnüvāz Bānū eydür benüm ne günāhum var ben de sencileyin
2 işte ġarīb ḳaldum ve benüm bunda oldıġum diyārumda olanlar ne bilsünler
3 ben ḫod diyārumda degil idüm cümlesi benden ümīdiŋ kesmişlerdür diyüp
4 ikisi boġaz boġaza olup çekişdiler birbirlerine vāfir yāveler

5 söylediler andan Ersenṭālīs ḳızı eydür hele uġrun yoḳ imiş ḳademüŋ
6 nā-mübārek imiş şöyle bir dilāver aralıḳda żāyiʿ oldı didi Bedīʿ nüŋ
7 tevābiʿ Ersenṭālīs ḳızına çoḳ seviler söylediler ama Şehnüvāz Perī
8 ziyāde elem çeküp bunlaruŋ sitemine taḥammül idemeyüp bir gice furṣat
9 bulup ḳaçdı atası diyārına ber-havā gider iken yolı Yeʾcūc
10 ve Meʾcūc üzerine uġradı geçerken gördi yir yüzinde bir ceng var
11 kim cihān velveleye gelmiş ʿaceb ne ola bu ḳavme ne gelmiş ola diyüp
12 havādan yire nāzil olup gördi Nūrüʾd-dehr ḳana ġarḳ olmış elinde
13 bir ʿaẕīm gürz deryā miṣāli ḳavmüŋ içine düşmiş durmayup ḳırar Şehnüvāz
14 Bānū ziyāde şād olup süzilüp yanına gelüp baḳdı ḳırdıġı ḥisāba
15 gelmez yaḳın gelüp kendüyi Nūrüʾd-dehr bildirdi daḫı eydür benüm Ṣāḥib-ḳırānum
16 ben senüŋ-çün neler çekdüm gel seni bu aradan ḳapup ḫalāṣ ideyim ṣoŋra
17 aḥvāli saŋa ḥikāyet ideyim didi Nūrüʾd-dehr eydür ey gözüm nūrı
18 eyü maḥalinde irişdüŋ zīrā ben bu ḳavmi bi-ḥisāb ḳırdum ʿāciz oldum
19 ḳırılduḳca ziyāde olur ṣınup ḳaçmazlar ama şimdi beni getürürseŋ
20 erenler içinde adım ḳaçdı olur aḫşam olduḳda bunlar bir miḳdār
21 ṭaġılup giderler ol zamān beni getür didi bānū da nola diyüp

34a

1 bir cānibe çekildi Nūrüʾd-dehr aḫşam olınca ol ḳavmi ḳahramān gibi
2 ol ḳadar ḳırdı kim leşlerinden dünyā doldı aḫşam olınca Şehnüvāz
3 Perī gelüp Nūrüʾd-dehr arḳasına alup bervāz urup havāya berrān
4 oldı irtesi ikindi zamānı olınca sürʿat ile atasınuŋ
5 diyārına irişüp sarāya inüp ḥiṣāruŋ üzerinde ḳaṣr dil-güşāya
6 getürüp ḳondı andan buyurup öŋine nüzūl niʿmet getürdiler ḳızuŋ
7 babası Dilnüvāz Şāha ḫaber virdiler ey şāh ḳızuŋ Şehnüvāz Bānū
8 geldi ama yanında bir ādemī-zād pehlevānı getürdi didiler Dilnüvāz Şāh
9 şād olup yirinden yalın ayaḳ başı ḳabaḳ ṣıçrayup gelüp
10 ḳızı Şehnüvāz ve Nūrüʾd-dehr ile görişdi ḫāli ḫāṭır ṣorışdılar
11 babası ḳızına eydür bu cevān kimüŋ nesidür diyü lisān perī ile
12 suʾāl eyledi ḳız da Bedīʿ üz-zamān kendüyi ḳurtardıġıŋ ṣoŋra kendü
13 nikāḥ ile Nūrüʾd-dehre virdigin ṣoŋra Ersenṭālīs ḳızı kendüye eyledigi
14 cefāyı çekmeyüp ḳaçar iken Nūrüʾd-dehr buldıġıŋ beyān eyledi Dilnüvāz
15 Şāh şād olup bu ṣafā ile ʿayşa oturdılar bir gün ʿişret ider
16 -ken bir kütürdi ḳopdı bre nedir diyince bir nice perīler içeri girüp
17 meded sulṭānum Kābūs Dīv yine geldi nice olur ḫāl didiler Dilnüvāz Şāh
18 şaşdı Nūrüʾd-dehr nedir aṣlı Kābūs naṣıl kimsedür didükde Dilnüvāz
19 Şāh eydür server Şehnüvāzuŋ ʿāşıḳıdur benden ister durur idi bende
20 ḳorḳmadan küçükdir büyüsün ṣoŋra vireyim dir idüm ḳız ġāib olalıdan

34b

1 berü bana çoḳ cefā eyledi ḳızıŋ ḳaçırduŋ elbette bul eger kimse eyledise
2 ḫaber vir ẕūr ile alayım dir idi ben ise ḳanda oldıġıŋ ne bileyim
3 dir idüm maʿrekelerimüz geçmiş idi işte yana geldi hele
4 elḥamdüliʾllāh ḳız da sencileyin ṣāḥib-ḳırān-zādeye naṣīb oldı artuḳ
5 ġayret senüŋdür göreyin seni nice idesin didi server-zāde yirinden
6 ḳalḳup tīz yana bir ḳat ālāt(-ı) ḥarb getürin didi in-şāaʾllāh Teʿālā
7 sizüŋ üzeriŋüzden defʿ ideyim ve hem size raḳīb imiş diyüp Dilnüvāz
8 Şāh buyurdı ḫazīneye vardılar bir ḳat ḥarb getürdiler ki her biri
9 dünyāda bī-miṣl Nūrüʾd-dehrdür fiʾl-ḥāl geyünüp ḳuşandı andan

10 vücūdıŋ timüre ġarḳ idüp ṭaşra çıḳdı gördi Kābūs Dīv-
11 ser yüz ṭoḳsan eriş ḳaddıyla yedi degirmen ṭaşın delüp bir yire
12 perkidüp bir ʿamūd eylemiş andan sarāy ḳapusına dayanup ḳanı
13 Dilnüvāz Şāh gelsün ḳızıŋ buldı mı bana ḫaber virsün diyüp durur
14 hemān Nūrüʾd-dehr cellād miṣāli ḳapudan ṭaşra olup ne ḫaber ider rūzgār
15 işte ḳız bendedür ol ʿAnḳā loḳması oldı saŋa andan fāʾide
16 yoḳdur hemān saŋa lāzım olan oldur ki başıŋ benüm şemşīrümden
17 dermān eyle diyince Kābūş Dīv bir ḳahḳahā ile güldi kim sarāyuŋ
18 içi dürlü dürlü ṣadālar virdi andan eydür ey ḫākī nā-bekār
19 ben üç biŋ yıldur dünyāda bu ḳadar ṣāḥib-ḳırānlar ile ceng eyleyüp
20 Ḳahrā(b) gibi ezder ile daḫme-i Ḳārūnda on sekiz gün ceng eyledüm

35a

1 baŋa ẓafer bulmadı sen henüz bir oġlan olasın daḫı bencileyin Kehrāb
2 ile ceng idesin ama seni bu diyāra kim getür bileyim aŋa işler ideyim ki
3 cihān yüzinde söylene didi daḫı bu işler heb Dilnüvāz Şāhuŋdır
4 bulmış bulmış da sen gibi bir żaʿīf insāna ḳızıŋ virmiş diyince Nūrüʾd
5 -dehr āteş olup diledi kim ol ḥamlede tīġ urup iki pāre eyleye
6 zīrā Nūrüʾd-dehr Melik Ḳāsım ṭabiʿatdadır eydür ey laʿīn ne yavuz gözine
7 ṣaldırmazsın bu gördigin żaʿīf insān sencileyin melʿūnların defter-i
8 ʿömrün dürüp cehen(n)eme irsāl eylemişdür imdi ḥamle eyle seni daḫı cehen(n)eme
9 anlaruŋ yanında yoldaş ideyim didi Kābūs yavuzlanup eydür ey
10 nā-bekār nedir bu senüŋ sözin eger ben de ol ʿifrītlere beŋzer miyem diyüp
11 el ʿamūda urup irişüp Nūrüʾd-dehr bir ʿamūd urdı Nūrüʾd-dehr
12 kendü ʿamūdıŋ berāber virdi ḳolları bükülüp arḳaya alduḳda
13 olan siperi oluḳ oluḳ olup bir dizi bir bencesi yire geldi
14 Nūrüʾd-dehr bir ẓarb yidi kim lā-yaʿḳıl ola yazdı Kābūs Nerre naġra
15 urup yat imdi ey ḫākī diyüp sarāy ḳapusına ṭoġrı
16 yüridi naġra urup eydür ey Dilnüvāz Şāh bu ḳadar zamāndır ḳız
17 ġāib oldı diyü bu diyārlarda bir bahādur kendi cinsinden bulınmadı
18 mı kim böyle żaʿīf insānı getürüp baŋa ḥavāle idesin imdi gör
19 ḥālini nice oldı seni şimdi benüm elimden kim ḫalāṣ ider didükde
20 Dilnüvāz Şāh gerçek serveri helāk eyledi ṣanup feryāda başladı

35b

1 Nūrüʾd-dehr bunlaruŋ feryādıŋ işidüp uyḳudan uyanur gibi
2 uyanup ʿaḳlın başına cemʿ idüp naġra urup tozdan ṭaşra
3 çıḳdı gördi Kābūs sarāy ḳapusına müteveccih olmış Nūrüʾd-dehr
4 öyle bir naġra urdı kim ṭaġlar cīnī ṭās gibi ṣadā virdi Kābūs
5 Nerrenüŋ ʿaḳlı gidüp yüzinüŋ üzerine zīr ü zeber oldı
6 Nūrüʾd-dehre hayvān gibi egri egri baḳa ḳaldı Nūrüʾd-dehr eydür
7 ey laʿīn gürzi urup ḳanda gidersiŋ nevbet benümdür didükde
8 laʿīn kendüyi düşirüp ʿamūdın alup diledi kim Nūrüʾd-dehre
9 bir ʿamūd daḫı urup helāk eyleye dilāver-i ʿālem ḥayḳırup
10 eydür ey laʿīn ben senüŋ ḥamāluŋ degilem istedigün ḳadar urasın
11 diyüp irişüp iki başıŋ orta yirine bir tīġ(-ı) Süleymānı
12 öyle urdı kim hay diyince vücūdı murdāruŋ iki pāre eyledi
13 parcasınuŋ yarısı ṣoġuḳ cehen(n)eme yarusı ṣıcaḳ cehen(n)eme gitdi
14 ol maḥalde ġazāŋ mübārek olsun diyüp bir kişi ayaḳına düşdi gördi
15 babasınuŋ yār-ġārı Miḥmān Merdüm-serdür hemān merḥabā yā Miḥmān diyüp

16 görişdiler meger Nūrüʾd-dehr ġāib olduḳda Bedīʿüz-zamān Miḥmānı daʿvet
17 idüp var ciger-kūşemi ara belki bulasın diyü gönderdi idi bir cā
18 -nibe Beleng-ser Cinnī bir cānibe Şīr-ser Cinnī gönder imiş idi her
19 biri bir cānibe gidüp aramaḳda oldılar ama Miḥmān cümleden fedāyī
20 ve çabuk oldıġından eṭrāfı geşt ü güzār idüp ol araya geldi

36a

1 havā yüzinde Nūrüʾd-dehrüŋ naġrasın işidüp ol araya geldi
2 Ḳābūs ile olan[4] maʿrekelerin görüp taḫsīn eyledi andan eydür
3 ey server neʿaceb siz bunda gelmişiŋüz nigār-ıʿālem ile ṣafādasıŋuz
4 pederüŋ ve deden Ṣāḥib-ḳırān ve sāʾir yārān senden ötüri ziyāde
5 elemdedir yürü gidelüm Nūrüʾd-dehr eydür ey cinnī benüm bu yaḳında yārāna
6 varmaġa niyyetüm yoḳdur didi zīrā deryā māliki Ersenṭālīs benüm ḳızum üzerine
7 evlendi diyü yavlanup beni dīvlere ḳapdırup Yeʾcūc ve Meʾcūc diyārına
8 bıraḳdırdı imdi ben ol nā-bekārı ele getürüp andan intiḳām almayınca
9 pārgāh-ı Süleymāna nice varayım didi Miḥmān eydür ey server anuŋ diyārına
10 deryādan geçmek ziyāde güçdir Bedīʿüz-zamāna varalum ol çoḳ iş gör
11 -mişdir Ersenṭālīsi deryādan çıḳarmaġa belki bir dermān ide didi
12 Nūrüʾd-dehr nola diyüp rāżī oldı andan Dilnüvāz Şāh ile vedālanup
13 eger ṣaġ olur iseŋ gine buluşavuz diyüp Miḥmān Nūrüʾd-dehri
14 getürüp revān oldı bunlar gelmekde ez-īn-cānib bizüm ḳıṣṣamuz Melik
15 Ḳāsımuŋ ciger-kūşeṣi İrec Afitāb Cemāle geldi ol zamān kim İrec Afitāb Cemāl
16 Lāhūt Cehār-desti gönderdi var gör Ṣāḥib-ḳırān ḳanġı diyārdadır ve ḳanġı
17 yol āsāndır dir diyü göndermiş idi Lāhūt gelüp Ṣāḥib-ḳırānı Cemşīd
18 Ābād öŋinde bulup bir adam şikār idüp suʾāl eyledi Ṣemūd ʿĀr ile
19 olan işleri ve Nūrüʾd-dehrüŋ ġāʾib oldıġıŋ ḫaber alup gelüp İrece
20 bir bir beyān eyledi İrec Nūrüʾd-dehrüŋ ġāʾib oldıġına elem çekdi bildi kim

36b

1 ben muḳābil olup ḳonınca o da gelüp ẓuhūr ider didi andan yollarına revān
2 oldılar günlerde bir gün bunlar bir merġ-zāra geldiler anda bunlar oturaḳ
3 eylediler irtesi şikāra bindiler bir iʿlā şikār-gār idi herkes tevābiʿyle
4 bir cānibine ṭaġıldılar Etfāḳ Ġayṭan ile eblaḳ-süvār bir āhūya rāst
5 gelüp bir oḳ atup düşürdiler başın kesdiler bir cānibinden bir naġra
6 ẓāhir oldı ey nā-bekār yigirmi yıldan berü benüm şikār-gāhuma yad ayaḳ
7 başmadı yā sen nola ki gelüp böyle gustāhlik idesin imdi ben
8 saŋa göstereyim diyüp bir süvār şöyle sürdi kim eblaḳ-süvār ḳarşu
9 vardı nedir ey dilāver müsāfiriz bilmedük kim bu yir ḳurı oldıġıŋ
10 yā bir āhū nedir ki sencileyin bir dilāver bu ḳadar elem çeke didükde ol dilāver
11 dibelek yavuzlanup eydür baḳa nā-bekārı tīz in atından öp rikābum
12 yoḫsa şimdi seni helāk iderem didi eblaḳ-süvār ġażaba gelüp
13 bre ne söyler bu nā-bekār ben mülāyim söyledüm ise sen beni senden ḳor
14 ḳorḳdı mı ḳıyās eyledüŋ eger murādum ceng ise durma ḫamle eyle
15 miḳdārıŋ bildireyim didi süvār eydür yoḳ sen ol ḫamle eyle didi
16 eblaḳ-süvār el nīzeye urup ol süvārı āsān menʿ eyledi geldi kim
17 gice ama ol süvār çevire getürüp eblaḳ-süvāruŋ eŋsesine bir
18 muşta öyle urdı kim eblaḳ-süvār gibi ejderi ḳalbinden ser-nigūn
19 eyledi ḳarındaşı Ḳaḥṭan Eblaḳ-süvāruŋ bu ḫālini görüp at sürüp

[4] "ola" şeklinde yazılmış.

20 neyledüŋ ey nā-bekār diyüp irişüp bir gürz urdı ol süvār menʿ

37a
1 eyledi aŋa depme urup ḳalbinden zīr ü zeber eyledi diledi kim bağlaya ammā
2 bu yaŋadan bir naġra ḳopdı ḫaşmuŋ benüm didi meger yaḳında Ḳanṭūr Şīr-dest
3 yaḳında nīzeye ṭayanup bunlaruŋ cengin temāşā iderdi ol ḥāli görüp
4 irişüp ol süvāra bir gürz urdı Ḳanṭūrın da ḥamlesiŋ menʿ idüp
5 bir ẓarb ile anı da yıḳdı bu ṭarafdan İrecüŋ begleri bu cengi duyan
6 geldi yıḳıldı anuŋ ardınca Ḳanṭūr Dīv-dest muḳābil oldı anı da
7 yıḳdı anuŋ ardınca seyf nīze-dār ol süvāra bir nīze sündi
8 ol süvār çeküp elinden aldı kendü nīzesiyle irişüp bir nīze öyle
9 urdı kim arḳadan yalman gösterüp ol serveri şehīd eyledi ol maḥalde ṭaġ
10 pāresi gibi Rüstem Zümrüd Ḳabā irişdi naġra urup eydür ey nā-bekār bu senüŋ
11 eyledigüŋ iş nedir bu ṣāḥib(-i) ẓuhūr dilāverüŋ bu ḳadar pehlevānlaruŋ ırżıŋ yıḳduŋ
12 bu senüŋ yanına ḳalur mı er olan böyle şahbāz dilāvere ḳıyar mı didi
13 ol süvār eydür sen de ḥamle eyle gör ḥālini el içün aġlayan gözsiz ḳalur
14 şimdi seni helāk idersem senüŋ içün kim aġlar didi Rüstem Zümrüd Ḳabā
15 eydür ey nā-bekār eger ben helāk olursam efendim İrec Nām-dār ṣaġ olun
16 ol senüŋ ḥaḳḳından gelür diyüp cenge başladılar biriden İrece ʿayyārlar yetişüp
17 feryād eylediler server şöyle bir süvār ẓuhūr eyledi bilmeziz naṣıl adamdır
18 çoḳ pehlevānı bir ẓarbda ʿāḳdarup[5] seyf nīze-dārı kendü nīzesiyle
19 helāk eyledi didiler İrecüŋ cān başına ṣıçrayup raḫşına süvār
20 olup ʿacele ile ol cānibe revān bu yaŋadan ol ḥerīf bir deryā nehengi

37b
1 şeklinde bir cānvāra binmiş idi ve hem ziyāde zūr(-ı) bāzūya mālik idi
2 İrec Afitāb Cemāl ol maḥalde irişdi kim ol süvār irişüp
3 Rüstem Zümrüd Ḳabā bir ẓarb öyle urdı kim bindigi fīl ile zīr ü zeber
4 eyledi İrec ol ḥāli görüp āh idüp bir naġra öyle urdı kim cihān
5 dürlü dürlü ṣadālar virdi ol ejder süvār bekleyüp ardına baḳdı
6 gördi bir atlı kimse ʿaẓīm heybetli Rüstem ṣalābetli bir dilāver altmış beş
7 eriş ḳaddı var cevāhire ġarḳ olmış cemāli afitāba beŋzer bir pehlevāndır
8 yüzine baḳılmaz ḳahramāna beŋzer kendüye muḳābil olup egri egri baḳup
9 eydür ey nā-bekār nedir bu senüŋ bī-raḥmligüŋ er olan kişi maġlūbı
10 ḳatl ider mi didi ol süvār eydür yā nice ideyim birḳaçı bir ẓarb ile
11 yıḳdum ġayrıları fāriġ olmayup üzerime üşdiler varup birbirlerine
12 ḫaber virdiler ben de elem çeküp böyle eyledüm velākin sen bir pehlevāna beŋzersin
13 bunlaruŋ ser-firāzı olmaḳ gereksiŋ arḳanda olan libāslar ṣāḥib-ḳırānlara
14 maḥṣūṣdur ki bir dilāverde bulınmaz didi İrec eydür āferīn dilāver izʿ ānına
15 eyü bildüŋ ama sen rāst söyle naṣıl kimsesin zīrā kimiŋ baḳup kimiŋ
16 helāk eyledüŋ dilāverlerüŋ her biri benümle nice gün ceng eylemişlerdür sen
17 her birisiŋ bir ḥamlede bir cānibine ḳoduŋ ẓāhir sen de bir müteʿay(y)in pehlevān
18 olmaḳ gereksiŋ didi ol neheng süvār eydür bu yaḳında bir ḳalʿa vardır
19 adına Nūş Ābād dirler anuŋ şāhına Ḥurşīd Şāh diriler yigirmi[6] yıldur
20 anuŋ pāyitaḫt pehlevānıyam adıma ʿAntar Ejder Süvār dirler bu altumda olan
21 nehengi deryādan çıḳardum döge döge kendüme yār eyledüm üzerine süvār oldum

[5] "ʿāḳdar-" şeklinde yazılmış.
[6] "yigir" şeklinde yazılmış.

38a

1 anun-çun ejder süvār dirler bu nehengi deryādan çıḳarmışam ve yüz ziyāde ejderhā
2 öldürmişem anuŋ-çun beni Ḥurşīd Şāh pāyitaḫt pehlevānı eyledi cümle
3 ehl(-i) dünyā içinde nām-dār oldum bunda yad ayaḳ başmadı işte siz geldiŋüz
4 benüm nāmum işitmediŋüz mi didi İrec eydür benüm daḫı bu arada ser-güzeştüm vardur
5 beyān olınmaz hele şimdi yalŋız başuma Kūh(-ı) Ṭumanı feṯḥ eyledüm andan Cebel Arzāḳı
6 feṯḥ yigirmi[7] dört ulu sulṭān müslimān eyleyüp kendüme tābiʿ eyledüm
7 ve yigirmi dört kerre yüz biŋ ʿaskerüŋ vardır ve Kūh(-ı) Ṭumanuŋ ḳapusın ḳaldırup
8 rub(-ı) meskūna çıḳdum ḥāliyā dedem Ṣāḥib-ḳırān dehrüŋ ḳahramānı ve zamānuŋ
9 nerīmānıdur murādum ṣūret(-i) tebdīl eyleyüp varup dedem ile ceng eyleyüp
10 elinden bārgāh-ı Süleymānı ve ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı murādum almaḳdır imdi sen daḫı
11 īmāna gelüp müslimān ol diyince ʿAntar Süvār eydür baḳa server ben de ṣāḥib-ḳırān
12 geçinürem bunca yıldur cihān sarāyında gezerin benüm yire gelmedi bekle dizüm
13 yire gelmedi baŋa zerre ḳadar ġalebe eyleyenüŋ ḳulıyam didi İrec eydür imdi ḥamle
14 eyle şimdi ẓāhir olur didükde bunlar ḥamle cenginde iken ʿasker ṭarafından feryād
15 -cılar geldi İrec nedir aşlı kimden feryād idersiŋüz didi bunlar eyitdiler
16 sulṭānum havā yüzinden dürlü dürlü ʿalāmetler ẓāhir oldı bilmeziz cāzū mıdur
17 didiler meded iriş yoḫsa ʿasker inhizām olur didiler ʿAntar Ezder Süvār eydür yā
18 server çün öyledir var ʿaskerini gör neye senüŋle buluşuruz diyüp ol
19 şikār alup revān oldı andan İrec ʿacele irişüp gördi ḳanı çoḳ cāzū
20 ʿaskeri fenāya virmişler üzerlerine siḥr eyleyüp kiminüŋ ellerin ayaḳların

38b

1 eyleyüp durmayup ḳırarlardı meger Deryā-yı Ẓulümātda bir cāzū laʿīn var idi
2 Ẓūlam Cāzū dirler idi Ḳahḳahā Cāzūnuŋ dostı idi Ḳahḳahā Cāzūnuŋ
3 ḳanıŋ almaġa Şemūd ʿĀra yardıma giderken bunlar İrecüŋ ʿaskerine uġradılar
4 gördiler bu ḳadar ʿasker taʿac(c)üb idüp bu leşkerüŋ aşlı ne öyle dirken
5 bir adam şikār idüp suʾāl eylediler gördiler ki heb yezdān-perestlerdir
6 diyüp ḳırmaġa siḥr eyleyüp ḳırmaġa başladılar biriden ol dem İrec irişüp
7 diline ism(-i) aʿẓam ve eline tāziyāne bir naġra urdı kim cāzū beŋileyüp siḥriŋ
8 yaŋılup düşüp pāre pāre oldılar İrecdür bunları ḳırmaġa başladı cā
9 -zūlar İrece üşündi eyleyüp siḥr ide gördiler cāre olup kār eylemedi
10 İrecdür naġra urup bunlara tāziyāne urduḳda laʿīnlerüŋ ölüleri şapır
11 şapır yire dökülürdi öŋüne rāst gelenleri āteş çıḳup kül iderdi
12 anı görüp sāʾir cāzūlar feryād eylediler bu ʿaskerde iş bilür adam
13 var cāzūları tamām eyledi didiler hemān ʿAḳribe Cāzū ile Ẓūlam Cāzū
14 sürüp İrecüŋ öŋüne geldiler ikisi iki ṭarafdan İrece dürlü
15 dürlü siḥr eyleyüp ḥamle eylediler İrec Nām-dār amān zamān virmeyüp iki
16 -sini de mürd eyleyüp cānıŋ cehen(n)eme ışmarladı sāʾir cāzūlar bu ḥāli
17 görüp ḳaçmaġa başladılar İrec Nām-dār yigirmi biŋ cāzūnuŋ ekşerīn
18 ḳırup azı ḳurtuldı andan İrecüŋ begleri ḳarşu gelüp ayaġına
19 yüzler sürüp duʿālar eylediler andan varup bārgāhlarında ḳarār
20 eyledi andan İrec emr eyledi ʿAntar Süvār elinde helāk olan

[7] "yigir" şeklinde yazılmış.

39a

1 ol iki dilāverleri bir yire defn eylediler başları ucına tārihleriŋ
2 yazdılar andan İrec beglere ʿAntaruŋ nice pehlevān oldıġıŋ ḫaber virdi
3 irtesi gün emr eyledi cümle ʿasker ol aradan güç idüp Ḳalʿa(-i) Nūş
4 Ābāda revān oldılar ama bu ṭarafdan ʿAntar ḳalʿaya gelüp kimlere
5 bulışup nice ceng eyledigin ḥikāyet eyledi işte ol İrec didükleri
6 pehlevān yarın ʿasker ile bu cānibe gelür didükde Ḫurşīd Şāh eydür
7 yā nice olur ḥālimüz bizüm ol ḳadar ʿaskerimüz yoḳdur başumda bu ḳadar
8 ʿaskere kim cevāb virür didi ʿAntar eydür şāhum elem çekme İrec
9 bizden velāyet māl istemez nihāyet dīne daʿvet görelüm ikimüz anuŋla
10 muḳābil olup eger ben aŋa ġālib olursam ʿaskerüŋ işi ḳolaydır
11 anlar benüm bir ḥamle ṭāḳat getüremezler velākin ol baŋa ġālib gelürse
12 evlāsı oldur ki ol dilāverüŋ dīnine girüp ve aŋa tābiʿ olurız
13 didi hele Terniyye şehrde olan ʿasker ile ḳalʿadan çıḳup bārgāh
14 -ların ḳurup ḳarār eylediler çün ṣabāḥ oldı bunlar bir yüksek
15 yire çıḳup İrecüŋ ʿaskerini seyre ṭurdılar ama bu ṭarafdan İrec
16 Nām-dār ʿaskeriŋ müzeyyen eyleyüp alayları düzüp ʿaskeriŋ İslām
17 alay alay gelüp geçdiler ʿAntar Süvār Ḫurşīd İrecüŋ leşkeriŋ görüp
18 ḥayrān oldılar İrece taḥsīn eylediler ʿaskeri geçüp ḳarār eylediler ol
19 ḥuẓūra vardılar irtesi İrec murādı üzre bir nāme yazup ʿAlḳame ʿAyyār

39b

1 elçi gönderdi ʿAyyār ṭaban ḳaldırup Ḫurşīd Şāhuŋ dīvānına
2 gelüp elçiyem nāmum vardır ḫaber virüŋ didi varup ʿarż eylediler
3 icāzet olup içerü girüp nāme Ḫurşīd Şāha ṣundı alup
4 vezīr eline ṣundı oḳudı dimiş ki ey Ḫurşīd Şāh nāmum vuṣūlinde
5 cümle tevābiʿüŋle īmāna gelüp bize tābiʿ ol yoḳ dirseŋ vaḳtine ḥāẓır
6 ol dimiş varan ʿayyārıma cevāb viresin dimiş Ḫurşīd
7 ʿAntara baḳup ey dilāver sen ne dirseŋ didi ol dem ʿAntar nāme
8 ʿAlḳame üzerine atup ortaya ḳılıç bıraḳdı var ṣöyle İrece bildüginden
9 ḳalmasun didi ʿayyāra ḫilʿat virüp gönderdi ʿayyār gelüp İrece
10 ḫaber virdi İrec Mümtāz yarın cengdür diyü nidā itdirdi çünki ṣabāḥ
11 oldı İrec vücūdın ālāt(-ı) ḥarbe müstaġraḳ idüp Ġaḳnūs ʿAnḳā-
12 perüŋ üzerine binüp yigirmi kerre yüz biŋ ʿasker ile süvār ʿazm(-i) meydān
13 eyledi Ḫurşīd Şāh daḫı binüp iki leşker muḳābil olup meymene meysere
14 ṭurup naẓar(-ı) yir meydān eylediler ol dem Ḫurşīd Şāh ṭarafından ʿAntar
15 Ejder Süvār ḳara ṭaġ gibi ʿazm(-i) meydān eyleyüp ʿarz-ı hüner eyledi ve bülend
16 āvāz ile naġra urup İreci daʿvet eyledi İrec gördi kim kendüyi
17 daʿvet ider hemān raḥşın sürüp irişüp ʿAntara muḳābil olup
18 selām virdi ve eyitdi ey dilāver nedir aṣlı tīz beni meydāna daʿvet
19 eyledüŋ belkim benüm ʿaskerümde yedi yüz pehlevān vardır her biri zamānuŋ

40a

1 ḳahramānı geçinürler belkim saŋa cevāba ḳādir kimse buluna didi ʿAntar eydür
2 ben saŋa ġalebe idersem anlara ne iʿtibār vardır didi cümlesine ġālib
3 olmış olurum didi eger sen baŋa ġālib olursam yana benüm mertebem
4 bellü olur didi İrec ḫoş imdi ḥamle eyle didi ʿAntar eydür yoḳ
5 sen eyle didi birāz mücādele eylediler āḫir ʿAntar el nīzeye İrece üç nīze
6 İrec de menʿ eyledi üç nīze de İrec urdı ʿAntar menʿ eyledi bes iki
7 -si de birbiriŋ çoḳ begendiler nīzeden ṣoŋra el gürze urdılar aḫşam

8 olınca ikisi ʿāṣıḳāne ceng eylediler ġālib maġlūb bellü olmadı
9 bunlar bu üslūb üzre yedi gün ceng eylediler sekizinci dönecek
10 vaḳtda iken ʿAntar eydür ey dilāver meger herkesüŋ bahādurlıġı nāmına göre
11 degilmiş anun-çun ulular dır ki uzaḳdan dāvuluŋ āvāzı ziyāde
12 gelür dirler ben de sende bir ʿaẕīm erlik ve pehlevānlar var ṣanırdum meger
13 sen de bu ḳadar ʿaskeri salṭanat içün başına düşirmişüŋ
14 neyleyen kişide erlik gerekdür yoḫsa bir alay adamı naṣıl adam olsa
15 cemʿ ider diyince İrecüŋ vücūdı āteş olup donup eydür baḳa
16 baḳa yā ʿAntar maġrūr olmasun eger dilesem idi Allāh iẕniyle senüŋle
17 bir ḥamle de faṣl olurdum ama senüŋ ʿırżuŋ ṣaḳınurdum ḥālā dedem
18 Ṣāḥib-ḳırān bir böyle sencileyin nāmdār pehlevāna düş olsa ḳırḳ
19 mühlet virürdi ben de saŋa mühlet virdüm ki pehlevānlar arasında
20 eyüce olasıŋ lāzım gelse fulān kişi ile ceng eyledi dirler

40b
1 imdi ben de saŋa anuŋ-çun raḥmet virdüm yoḫsa Allāh iẕniyle sen benüm
2 bir ḥamle ṭāḳat getüremezsiŋ in-şāaʾllāh yarın senüŋle ayırd olalum diyüp
3 döndiler çün ol gice geçüp ṣabāḥ oldı iki leşker muḳābil olup
4 ṣaflar baġlayup alay düzdiler ol dem İrec Nām-dār raḥşın meydāna
5 sürüp ṭarīd cevlān eyledi ol ḳadar ʿarz-ı hüner eyledi kim iki leşker
6 ḥayrān oldılar andan naġra urup gele yā ʿAntar meydāna diyüp daʿvet
7 eyledi ʿAntar Ejder Süvār fīline cengel urup meydāna gelüp İrece
8 muḳābil oldı andan İrec eydür yā ʿAntar sekiz gündir senüŋle ikimüz kemer kemere
9 olamadıḳ bu gün in atından görelüm devlet kime yār olur didi
10 ʿAntar eyitdi sen in ki ben ineyim didi İrec eyitdi ben senden ʿāciz
11 degilem ineyim didi ʿAntar eydür yā ben senden ʿāciz miyem ki ineyim didi
12 İrec eydür ben senüŋ ʿırżuŋ ṣaḳındum yoḫsa şimdi seni rikābuŋa baṣmadan
13 arḳaŋ üzre indirirem ṣoŋra beşīmān olursıŋ didi ʿAntar ġażaba
14 gelüp hemān el gürze urup var ḳuvveti bāzūya getürüp irişüp
15ʿāṣıḳāne bir eyü kötek urdı İrec kendi gürziŋ berāber virüp
16 ama gürz şedīd olmaġla İrecüŋ ḳolları ṣarṣılup İrecdür arḳa virince
17 arḳasında olan siperi eflāṭūn çarḫa girüp İrecüŋ başı
18 raḫşuŋ başına berāber olup İrece ʿömrinde bir eyü żarb yidi ama
19 vücūdı ṣarṣıldı gerçi pehlevānlıḳ zūrıyla menʿ eyledi ve aldırmadı

41a
1 ama İrec bilür ne çekdi ʿAntar gürziŋ żabṭ eyleyüp geçüp gitdi fīlin
2 meydān başından çevirüp İreci alūde eyledüm mülāḥaẕasıyla dönince
3 İrecdür raḥşın mahmuzlayup Afitāb bil(l)ūr içinden çıḳar gibi çıḳup
4 bir naġra öyle urdı kim cihān dürlü dürlü ṣadālar virdi andan eyitdi
5 yā ʿAntar gürz öyle urılmaz işte böyle yolınca erkānınca urulur
6 ṭut imdi İrec elinden sen de bu yādigār diyüp hemān ʿAntar
7 yā Afitāb meded eyle diyüp gürziŋ berāber ṣundı ama ḳolları pāyidār
8 olmayup raḥşınla berāber yüzi yıġılup zīr ü zeber oldı tozda
9 ʿAntarı bürüye düşdi İrec de gürzin meydān başına çıḳdı
10 bildi kim ʿAntarı alūde eyledi dönüp ʿAntaruŋ üzerine gelüp gördi
11 ʿAntar ṭoza ṭopraġa ġarḳ olmış İrec Nām-dār fursaṭ esīri olmayup
12 üzerine varmayup durdı ʿAntaruŋ ʿayyārları üzerine üşüp
13 server ʿaḳlıŋ başına cemʿ eyle uş ḥaşmuŋ saŋa muntaẕardır diyü feryād
14 eylediler ʿAntar gözin açup gördi kim çarḫ-ı felek başı üzerine degir

15 -men miṣāli döner İrec de alarġadan kendüye baḳup seyr ider
16 hemān ʿAntar ġayret ile yirinden durup muştıŋ döküp İrecüŋ
17 üzerine sürince İrec ḳarşu varup muşta muştaya oldılar faṣlda
18 muşta cengi eylediler āḫir İrec kemeriŋ ʿAntara teslīm eyledi furṣat bulup

41b
1 İrecüŋ kemerine ṣarılup üç ẓūr eyledi İreci ṭaraflıḳı üzre diküp
2 ġayrı nesne idemedi āḫir nevbet İrece geldükde yā Allāh diyüp öyle bir
3 ẓūr eyledi kim ʿAntar gözin açup kendüyi İrecüŋ ḳolında gördi ama İrec
4 ʿAntarı ṭoḳsan beş eriş ḳaddıyla ḳolı üzre alup meydānı devr eyleyüp
5 çevirüp yire urdı andan ḳollarıŋ çevirüp diledi ki bende çeke ʿAntar eydür
6 server lāzım degil şimden girü ġālibsiŋ yana īmān ʿarż eyle ḳuluŋam didi
7 zīrā senüŋ dīnüŋ ḥaḳdır yā server ben aṣlā ḳıyās eylemezdim kim bir dizüm
8 yire getüresin ḳanda ḳaldı kim böyle ola didi andan īmāna geldi andan
9 yirinden ṭurup İrecle sīne-ṣāf olup ikisi de raḫş-gerine süvār
10 olup Ḫurşīd Şāh ol ḥāli görüp ʿaskerine ḳuman eyledi ʿasker de
11 yürüyince ol dem ʿAntar ḳarşu varup naġra urup dönün yoḫsa
12 cümleŋüzi ḳıraram didi bre nā-bekārlar ben başa çıḳamadum siz başamı
13 çıḳarsıŋuz didi ʿaskeri döndürdi andan İrece eydür server icāzetüŋle
14 varup şāhımuza naṣīḥat ideyim muḫālefet eylemez bilürem didi İrec
15 nola diyüp icāzet virdi kendüsi bārgāhına döndi cümle begler
16 istiḳbāl eyleyüp taʿẓīm ile bārgāhına getürdiler ḳarār eyledi bu yaŋa
17 ʿAntar sürüp Ḫurşīd Şāhuŋ öŋine gelüp yirinde ḳarār eyledi
18 Ḫurşīd Şāh şād olup eydür nice oldı ey pehlevān İrecüŋ elinden
19 nice ḫalāṣ olduŋ didi ʿAntar eydür şāhum dīnine girüp ḳulı oldum

42a
1 imdi saŋa da geldüm ki delīl olam sen de müslimān olup saʿādet bulasın
2 işte gördün kim meydānda nice maʿrekeler eyledüm cāre olmadı şāhum şübhe yoḳdur
3 Ṣāḥib-ḳırāndır buŋa bu ḳuvvet Ḥaḳ ṭarafından virilmişdür benüm gibi ejderhāyı bir alma
4 gibi ḳapup ḳolı üzerine ala diyüp şāha çoḳ naṣīḥatlar eyledi Ḫurşīd
5 Şāh ʿāḳil kimse idi ʿinād itmeyüp cümle leşkeriyle īmāna geldiler irteşi
6 nice hedāyālar düzüp vükelā vüzerā ile İrecüŋ bārgāhına geldiler server(-i) cihān
7 daḫı cümle şāhlar ile ḳarşu çıḳup görişdiler andan içerü girüp Ḫurşīd
8 Şāh bir yüce taḫta çıḳarup ḳarār eylediler herkes yirlü yirince oturduḳda
9 ʿAntar Ejder Süvār ayaḳ üzre ḳaldı İrec Nām-dār eydür server geç ṣol ḳolda
10 pāyitaḫta otur didi ʿAntar ḳabūl itmeyüp eydür ey pehlevān-ı cihān sāʾir
11 begler arasında mertebem bilinmedi ben ol ṣandālīye otursam cümle beglerüŋ ḥā
12 -ṭırı ḳalur imdi göŋül ḳalmasun cümle behlevānuŋ içinde ḳanġısı pehlevān
13 ise imtiḥān olalum görelüm ḳanġımuz ḳanġımuza ġalebe ider didi İrec de maʿḳūldür
14 Ḳārūn Zümrüd Ḳabānuŋ yüzine baḳdı server bununla imtiḥān cāʾiz mi didi hemān
15 Ḳārūn nola diyüp yirinden ṣıçrayup kemer kemere oldılar bir faṣl birbirleriŋ
16 birer dizlerin yire getürüp bir zamān sürişdiler āḫir ʿAntar ḥayḳırup bir
17 ẓūr şöyle eyledi kim Ḳārūnı iki dizi üzerine çökdürdi ve degnek
18 virüp üzerine çekdi ve el eyledi kim kemend ile Ḳārūnı baġlaya hemān
19 İrec eydür yā ʿAntar böyle rusvāylıḳ neylersin diyince ʿAntar üzerinden ḳalḳdı
20 Ḳārūn da yirinden ṭurup İrec bunlaruŋ ikisin birbirleriyle öpüşdürüp

42b

1 barışdırdı andan İrec ʿ Antara ṣol ḳol pāy(-i) taḥtıŋ teklīf eyledi ʿ Antar
2 eydür server luṭfuŋ dāʾim olsun bize ol yiri lāyıḳ gördüŋ lākin
3 benüm murādum budur ki baŋa ser-ʿaskerlik luṭf idesin didi İrec de nola
4 diyüp ḫalīfeye işāret eyledi ḫalīfe ʿ Antara ḫilʿat(-i) ḫās virüp
5 ʿ Antara geçüp ser-ʿasker ṣandālyasında ḳarār eyledi andan İrec Afitāb Cemāl
6 Ḥurşīd Şāha ve cümle beglerine ʿālī żiyāfetler idüp bir gün ol
7 aradan ḳalḳup ḳandasın Cemşīd Ābād diyüp yola revān oldılar
8 ez-īn-cānib bizüm ḳışṣamuz emīr(-i) cihāna geldi
9 ol zamān ki emīr(-i) cihān Ṣemūd ʿ Āri ḳalʿaya ḳapadup Nūrüʾd-dehri
10 evlendirüp baʿdehū Nūrüʾd-dehr ġāʾib olmış idi bu elem otururken
11 Ṣemūd ṭarafından ṭabl(-ı) şād-mānı urıldı Ṣāḥib-ḳırān Ḥocamuza
12 var gör didi ʿ Ömer de ṣūret-i tebdīl idüp varup gördi
13 meger Cebbār Cehār-destüŋ bir ḳarındaşı var idi adına Cābūr Tīġ-zen
14 dirler idi yüz biŋ ʿasker ile Ṣemūda imdāda gelmiş idi ve hem Ḳāsımdan
15 ḳarındaşı intiḳāmıŋ ala idi şādlıḳlaruŋ aşlı ol idi Melik
16 Ḳāsım bu ḫaberi işidüp yirinden durup eydür devletlü Ṣāḥib-ḳırān
17 senden ricām budur ki luṭf eyleyüp bu laʿīnüŋ vücūdında tīġ(-ı) surḫı
18 tecribe ideyim görem ol ḥamlede fīle çār-pāre ider miyem didi
19 emīr(-i) cihān daḫı icāzet virdi duʿā eyleyüp ḳılıcuŋ keskin yüzüŋ
20 aḳ olsun ʿasker-i İslāmuŋ timür diregisin ciger-kūşem Ḳāsım didi çün ol

43a

1 gice tamām olup ṣabāḥ oldı Ṣemūd ḳalʿa ḳapularıŋ açup ṭaşraya bārgāh
2 -larıŋ ḳurdı tekrār ʿasker-i İslāma ḳarşu ḳatup ḳarār eyledi ve ceng
3 nidā itdirdi iki leşker ḫaber-dār olup cümlesi tedārikde olup
4 ṣabāḥ olduḳda birbirlerine muḳābil oldılar hemān Cābūr Tīġ-zen fīline
5 cengel urup ʿazm(-i) meydān eyledi hemān naġra urup Ḳāsımı daʿvet
6 eyledi ve eyitdi ey nā-bekār bu gün senüŋle merdāne ceng eyleyelüm görelüm
7 devlet kime yār olur didi saŋa göstereyim Cebbār gibi pehlevānı helāk
8 itmegi didi hemān Melik Ḳāsım raḥşın sürüp ʿazm(-i) meydān eyleyüp
9 Cābūra muḳābil oldı selām virdi Cābūr da ʿaleyke alup eydür
10 ey dilāver ʿaskere de ne ism ile yār olursın didi Melik Ḳāsım
11 eydür ey nā-bekār sen meydāna kimi daʿvet eyledüŋ zāhir bir nāmıdārı
12 adıyla daʿvet idesin ve diyārından anuŋ ḳaṣdına gelesin ol gelmeyüp
13 ġayrısı gelecek degil gözüŋ aç bu gün ol gündür ki Cebbār ʿÖmerüŋ ṭomarıŋ
14 dürem didi Cābūr hay nā-bekār ḫāver-i ḫor sen benüm ḳanlumsın diyüp
15 hemān el nīzeye urup birbiri ardınca üç nīze urdı Melik Ḳāsım
16 menʿ eyledi Ḳāsım da üç nīze urdı Cābūr menʿ idince ecel terleri dökdi
17 andan Cābūr el gürze urup server-i cihāna ḥavāle eyledi Ḳāsım gürziŋ
18 berāber virüp menʿ eyledi nevbet Ḳāsıma geldükde bir gürz öyle urdı kim
19 Cābūrın başı at başına berāber oldı laʿīn yan virdi hele
20 üçer ḥamlede gürz urdılar andan Melik Ḳāsım eydür ey nā-bekār ḳılıç niçün
21 geçmezsin adın tīġ-zen ḳomışsın ve benden intiḳām almaḳ dilersin

43b

1 tīġ ile ur didi Cābūr hemān al imdi diyüp dal tīġ olup irişüp
2 Ḳāsımı ḳılıç ile çaldı server(-i) cihān bir kerre tīġ(-ı) surḫı ʿüryān eyleyüp Cābūruŋ
3 tīġına berāber virdi ḳılıç ḳılıca doḳınduḳda Cābūruŋ ḳılıcı buż gibi iki

4 pāre oldı ḳılıcuŋ balcaġı Cābūruŋ elinde ḳaldı Melik Ḳāsımuŋ
5 üzerine fırlatdı Ḳāsım ḳolçaḳ ile çarpup menʿ eyledi andan eydür ey laʿīn
6 ḳılıç öyle urulmaz böyle urulur eger hünerüŋ var ise bu tīġı menʿ eyle
7 gör imdi tīġ(-ı) Ḳāsım nice lezzetlüdir didi andan irişüp Cābūra bir ḳılıç
8 öyle urdı kim ġaddāresin siper ile berāber virdi ne fāʾide ṭutalum Kūh(-ı) Ḳāfı
9 berāber virmiş siper elinde cār-pāre olup depesinden ṭutup eyer-ḥāne
10 -sine varınca altında olan gergedānıyla dört pāre eyledi Cābūruŋ ʿaskeri
11 bu ḥāli görüp feryād idüp Melik Ḳāsımuŋ üzerine yüridiler Ḳāsım
12 ol dem tīġ-ı surḫı ʿüryān idüp kāfirleri ḫazān yapraġı gibi dökmege başladı
13 ol dem Melik Ḳāsımuŋ oġulları ve pehlevānları yüriyüp Melik Ḳāsıma
14 ḳafā-dār oldılar fiʾl-ḥāl yüz biŋ kāfirüŋ yüzin çevirüp Ṣemūduŋ
15 üzerine dökdiler ol dem Ṣemūd buyurdı cümle kāfir ʿaskeri yek-pāre
16 yüridiler bu yaŋadan ḫalīfe-i İslām buyurdı cümle leşker-i İslām
17 Bedīʿüz-zamān Behzād Cihānsūz ve Hāşim Yek-żarb ve sāʾir evlād(-ı) Ḥamza
18 yüriyüp iki leşker birbirine ḳatılup yirüŋ bir ḳatı havāya
19 benbe miṣāli atıldı ceng içinde Behzād Behmen didükleri ḥīle-kāra
20 rāst gelüp ceng eylediler āḫir ḥarām-zāde ḥīle yolından Behzāduŋ
21 başına bir eyü zaḫm urdı Behzād ol acıyla bir naġra urup irişüp

44a
1 dize Behmene bir ḳılıç öyle urdı kim eyer-ḥānesine varınca iki pāre eyledi
2 andan Behzād ḳan aḳmaḳdan ziyāde zebūn raḫş gerdānına düşüp bir
3 bir cānibe revān oldı biriden evlād(-ı) Ḥamza kāfire ʿaẓīm ḳılıç urdılar
4 aḫşam olınca ʿaẓīm cengler olup Ṣemūduŋ ʿalemlerine ḳaṣd eylediler
5 Ṣemūduŋ ol ḥāli görüp ṭabl(-ı) ārām urdırdı ʿasker ṭabl(-ı) ārāmı
6 işidüp birbirlerinden ayrıldılar bārgāhlarına gelüp emīr(-i) cihān Melik
7 Ḳāsıma ḫilʿat virdi andan çoḳ duʿālar eyledi andan cümle pehlevānlar
8 gelüp Behzād gelmedi Ṣāḥib-ḳırān ziyāde ġam-gīn olup ʿÖmere ve sāʾir ʿayyār
9 -lara varın diyü gönderdi ʿayyārlar eṭrāfı aramaḳda bizüm ḳışşamuz Behzād
10 Cihānsūza geldi ol zamān ki Behzād Behmen ḥīle-kāruŋ elinde zaḫm yiyüp bī-mecāl
11 gergedānuŋ boynıŋ ḳuca düşdi raḫş bunı alup bir cānibe gitdi
12 andan yatdı andan yorılup otlamaġa başladı Behzād üzerinden yire düşdi
13 birāz yatup ʿaḳlı başına geldi yirinden ṭurup zaḫmnı ṣardı zīrā
14 bunlar da merhem eksik olmaz idi andan elin yüzin yuyup tāze
15 -lendi raḫşına binüp giderken ḳarşusında bir niḳāb-dār kimse ẓāhir oldı
16 ey nā-bekār tīz in raḫşından ṣoyun libāsın ve atın baŋa virüp başını
17 ḳurtar eger ʿinād iderseŋ keserem başını didükde Behzād gerçi bī-mecāl idi
18 yana ġayret idüp eydür ey nā-bekār sen ne dimek istersin ben senüŋ
19 didigün kimse degilem başımuz gövdemüzde iken bir kimseye bir ḳīl virmeyin didi
20 bunlar bunda iken ḳırḳ nefer atlı daḫı gelüp ol niḳāb-dāruŋ ḳafāsında ṭurdılar

44b
1 ol niḳāb-dār gördi ki Behzād ṣoyınmaz hemān dāl ḳılıç olup Behzāda ḥavāle
2 Behzād siper virüp menʿ eyledi Behzād ġażaba gelüp diledi kim bir tīġ urup
3 iki pāre eyleye yana Behzād kendüye eydür şu nā-bekār bir metīn kişi olmasun
4 zīrā niḳāb-dār oldıġından bir ḥāl vardır diyüp tīġı yirine ḳoyup el
5 gürze urup irişüp buŋa bir gürz şöyle urdı kim raḫşından ser-nigūn
6 eyledi ol ḳırḳ süvār birden hücūm idüp Behzādı ortaya aldılar
7 Behzād el tīġa urup bunları tārumār eyledi andan sürüp ol

8 niḳāb-dāruŋ üzerine geldi anuŋ da ʿaḳlı başına gelüp yanında
9 Behzādı gördi Behzād eydür ey Niḳāb-dār Çelebi ḳalḳ ṣoyun didi
10 ol niḳāb-dār eydür amān ey dilāver ḫaṭā eyledüm luṭf eyle ʿafv it
11 ve hem sen kimsin benüm ḥamlem menʿ idüp bu ḳadar zaḥmuŋ var iken
12 bir gürz ile yıḳasıŋ ve ḳırḳdan ziyāde ḳafā-dārum dağıdasıŋ bu ḳadar
13 erlikden ẓāhir ʿālī-zādesiŋ diyince Behzād kendüyi bildirdi ḥālā ʿāleme
14 ṣāḥib-ḳırān olan emīr(-i) cihān Ḥażret-i Ḥamzanuŋ evlādından Behzād Cihānsūzum
15 ceng arasında zaḥm-dār olup ʿaḳlum gitmiş raḫş beni alup bunda
16 getürmiş didükde hemān ol niḳāb-dār yirinden durup Behzāduŋ ayaġına
17 düşüp parmaḳ ḳaldırup īmāna geldi Behzād eydür server sen kimsiŋ
18 bu niḳāb ile neylersin didi ol niḳāb-dār eydür şehzādem Envārı Bānū
19 dirler bu araya yaḳın bir ḳalʿa vardur benüm babamuŋ idi adına Encām Şāh
20 dirler idi vefāt eyledi oġlı olmamaḳ ile ben yirine şāh oldum

45a
1 babamuŋ Arḳanūş nāmında bir pāy(-i) taḫt pehlevānı var idi baŋa ʿāṣıḳ olmış
2 baŋa birḳaç kerre ʿarż eyledi ve çoḳ ricā ve niyāz eyledi ben ol laʿīni
3 cānum sevmedi ḳabūl eylemedüm āḫir varup başına adam cemʿ idüp baŋa
4 ʿāṣī olup ceng eylediler āḫir benüm ʿaskerüm bozup ḳırdılar ben ancaḳ
5 ḳırḳ adam ile gücile ḳurtuldum ol pelīd benüm yirime geçüp şāh oldı
6 ben işte üç yıldur böyle ser-gerdān gezerem zarūret ucından ḥarāmlıḳ
7 iderem şimdi elḥamdüliʾllāh sen gibi bir ṣāḥib-saʿādete rāst geldüm
8 īmān ile müşerref oldum bāḳī mürüvvet senindir didi Behzād bu ḫaberleri
9 gūş idüp taʿaccüb eyledi Ḫudāya şükrler eyledi eydür ey bānū-ı cihān
10 elem çekme ḥāṭırıŋ ḫoş ṭut in-şāaʾllāh senüŋ ḥaḳ(ḳ)uŋ ol ẓālimden
11 alup yana seni taḫtına sulṭān iderem Envār Bānū şād olup duʿālar
12 eyledi meger tevābiʿ uzaḳdan gözedirler idi gördiler ḥāl böyle oldı
13 cümlesi gelüp Behzād öŋinde īmāna geldiler andan Behzād eydür bu ḳalʿa ḳandadır
14 gidelüm Ḫudāna gösterir didi andan yola revān oldılar ama çoḳ gitmeden
15 ḳarşudan bir ʿasker ẓāhir oldı nola didiler meger bānūnuŋ ʿāṣıġı Arḳanūs
16 didikleri ḥerīf yigirmi biŋ ʿasker ile Ṣemūda imdāda gider idi bunlara rāst
17 geldiler iki cānibinden birbirleriŋ bildiler Behzād işimüz rāstdur diyüp
18 hemān bir cānibde ṣāf çekdiler Behzād Cihānsūz hemān raḫşın meydāna sürüp
19 naġra urup benüm ciger-kūşe Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān ey Arḳanūs er iseŋ meydāna
20 gel senüŋle ceng idelüm saŋa göstereyim böyle maẓlūmuŋ taḫtı elinden almaġı didi

45b
1 hemān Arḳanūş nīzene gelüp hem bānūyı ele getürüp ber-murād olam hem bu
2 Ḫamza-zādeyi Ṣemūda armaġan getürem diyüp raḫşın meydāna sürüp
3 eydür ey nā-bekār öldüŋ sen bu araya ḳanda geldüŋ diyüp çevir elini
4 baġlayam Ṣemūda armaġan getürem ister helāk eylesün ister āzād
5 eylesün didi Behzād eydür ey laʿīn yabāna söyleme ḥamle eyle görelüm
6 kim kimi baġlar didi Arḳanūs hemān nīzesiŋ çevirüp Behzāda
7 üç nīze urdı Behzād menʿ eyledi üç ḥamlede Behzād eyledi o da menʿ eyledi
8 andan el gürze urup bir faṣlda gürz cengiŋ eyledi andan el tīġa
9 urup ḥamle eylediler Behzād eydür ey Arḳanūş çünki ḳılıç ḳından çıḳdı
10 ikimüzden biri zāyiʿ olur imdi bir bahādur dilāversiŋ īmāna gel saŋa
11 gine Envārı Bānūyı saŋa vireyim seni barışdırayım var şāhlıġında ol didi
12 Arḳanūş ziyāde maġrūr idi hemān el tīġa urup irişüp Behzāda
13 bir tīġ urdı Behzād tīġı berāber virüp menʿ eyledi Behzād gördigi laʿīn inṣāf

14 gelür pelīd degildir hemān yıldırım miṣāli irişüp dize bir tīġ urdı kim laʿīn
15 ḳılıcuŋ siperiŋ berāber virdi tīġı siperi çār-pāre idüp andan kel(l)esine
16 uġrayup iki pāre eyledi yigirmi beş ʿaskeri bu ḥāli görüp bir kez
17 Behzāduŋ üzerine yüridiler Behzād naġra urup ḳılıç ile semāʿat girdi
18 bu ṭarafdan Envārı Bānū ol ḳırḳ adam ile Behzāda ḳafā-dār olup aḫşam
19 olınca beş biŋ ḳırdılar bāḳī yigirmi biŋ kāfir bir yire gelüp meşveret idüp
20 eydürler biz kimüŋ içün ceng eyleriz Arḳanūş cehen(n)eme bekci gitdi ev(v)elden taḫt

46a

1 Envārı Bānūnuŋdur nihāyet ol evlā diyüp müşāvere idüp amān çaġırdılar
2 Behzād daḫı amān virüp bunları ḳırmadan ferāġat eyledi ol yigirmi biŋ ʿasker
3 heb müslimān oldılar andan sürüp ḳalʿalarına geldiler adamlar gidüp
4 aḥvāli ḫaber virdiler şehr ḫalḳı işidüp şād oldılar andan ḳarşu çıḳup
5 şehre getürdiler Behzād Envārı Bānūyı taḫta çıḳardı şehr ḫalḳı cümlesi müslimān
6 oldılar daḫı iṭāʿat eylediler andan meclis ḳurup ʿayşa başladılar ammā
7 bu yaŋadan sulṭān-ı ʿayyārān eṭrāfı geşt ü güzār idüp giderken ol ceng
8 olan ṣaḥrāya geldi gördi çoḳ adam ḳırılmış nola aṣlı diyüp dolaşurken
9 bir köylüye rāst geldi suʾāl idüp bu arada cengi kim eyledi didükde
10 ol ḥerīf eydür şu arada bir ḳalʿa vardır Arḳanūş nāmında bir kimse
11 ḥükm iderdi Ş̱emūda imdāda giderken Ḥamza evlādından Behzād Cihānsūz
12 nāmında bir nev-civāna rāst gelüp ceng eylediler Behzād Arḳanūşı helāk
13 idüp cümle ʿaskeriŋ müslimān idüp şehr cānibine gitdi didi ʿÖmer eydür
14 yā ol şāhuŋ ḳızı var mıdur didi ḥerīf daḫı ḳızuŋ aḥvālini beyān
15 eyledi ʿÖmer eydür anuŋ içün eglenüp ḳalmış ẓāhir bunlar atadan dededen
16 zenbārelik bunlara mīrāṣdur diyüp ṭaban ḳaldırup ol şehre geldi
17 sarāyı bulup içerü ve iç sarāyda cengi ṣadāsı ḳulaġına gelüp bir ṭarīḳ
18 ile ḥareme dāḫil oldı pencereden baḳdı Behzād bir nigār ile ʿişret
19 ider ʿÖmer birāz ṣabr idüp gördi bir cāriye ṭaşra çıḳdı ʿÖmer şikār idüp
20 dārūdan geçirüp esbābıŋ geyüp andan meclise vāṣıl oldı bir nice ḳadeḥ
21 nūş eyledükden ṣoŋra ʿÖmer ʿaşḳa gelüp ol bir cengülere eydür siz bir barca

46b

1 ṭuruŋ ben Envārı Sulṭān buradan gideli ḥaylī maʿrifet taḥṣīl eyledüm
2 ben de yalŋız birāz faṣl ideyim diyüp eline rebābı alup çalmaġa başladı
3 ehl(-i) meclis ġayrı ṣafāyı bıraġup ʿÖmeri diŋlemege başladılar bānūnuŋ ʿaḳlı
4 gidüp dönüp cāriyelere eydür bu Nergis degil mi şu ḳahbe bu ḳadar sāz
5 çalmaġı ḳanda ögrendi didi ḳızlar bilmeziz işte biz de şimdi gördük
6 didiler ʿÖmer eydür ey ḳaḫbeler her hüneri size göstereyim mi didi çalduḳca
7 Behzād ḥīle idüp şu cāriye bizüm devletlü ʿÖmer olmasun diyüp ʿÖmere
8 dik dik baḳardı ʿÖmer dönüp ʿArabca ne baḳarsıŋ yoḫsa ṣatın mı
9 alacaḳsıŋ ʿāyb degil midür ilüŋ cāriyesine dik dik baḳılır mı
10 didi Behzād dibelek işkile düşüp ey nāzenīn üste saŋa behā mı
11 yetişür didi ʿÖmer eydür hele öŋine baḳ çoḳlıḳ bize muḳay(y)ed olmasa cengīler
12 bir pāre nuṭḳa sāz olurlar şāyet size bir vaż ʿide didi elinden
13 eline rebābıŋ alup ṣurnacılar gibi idince meger Behzāduŋ da henüz bıyıḳları
14 terleyüp gelür idi meger bıyıḳlarıŋ alup oḫşardı nigāruŋ yanında
15 ḥicāba düşdi eli al ḳırmızı oldı yüzinden terleri yaġmur miṣāli
16 aḳup eydür ey ḳaḫbe ben de seni bu gice tenhālayup bir iş itmezsem
17 adım Behzād olmasun didi yana eydür hay Ḥoca ʿÖmer olmasun ḳatı

18 rusvāylıḳdur diyüp eydür sāzende seni bir kişiye beŋzedirem zīrā sende
19 bu ḳadar hüner vardır ġayrı kimsede olmaz atam Ḥamza başı içün ṣaḳlama
20 diyince ʿÖmer eydür eydür belki de odır lāyıḳ mıdur ki sen bunda ṣafāda olasın
21 anda anuŋ ḳarındaşlarıŋ elemde olalar senüŋ ḳanda oldıġıŋ bilmeyeler bārī

47a
1 bir adam ile ṣıḥḥat ḫaberin göndersеŋ olmaz mı bizi böyle iḫtiyārlıḳda
2 cihānı aradırsın diyüp Behzāda dil meydānı idince Behzād yirinden
3 ṣıçrayup hay sulṭān-ı ʿayyārān size ʿaẓīm zaḥmetler oldı luṭf
4 eyle zaḥmetüŋ żāyiʿ olmaz didükde ʿÖmerüŋ yüzi gülüp eydür işte şöyle
5 ciger-kūşem bilürsin bizüm de ġayrı kārımuz bu ḳadar sizüŋ iḥsānıŋuz ile
6 geçinürem didükde bānū bu cevābı işidüp eydür server(-i) cihān bu cāriye
7 ne laḳırdı idersiŋüz didi Behzād gülüp eydür ey nigā(r) bu cāriye degildür
8 babamuŋ ʿay(y)ārı Ḥoca ʿÖmerdür didi ziyāde hüner-bāz ʿayyārdır didi
9 Envārı Bānūnuŋ ʿaḳlı gidüp eydür ṣöyle imdi gine kendi ṣūretine
10 girsün görelüm diyüp ricā eyledi Behzād eydür luṭf eyle ʿayyār kendi şekline
11 gir didi ʿÖmer eydür el cebe varsa olmaz mı didi bānū gülüp baş üstine
12 didi ḫazīne-dāra emr idüp var bir kīse filūri gelür didi ʿÖmer filūri
13 ṣadāsın işidüp bir semāʿat girdi kim ṣafāsından şöyle döndi kim bānūnuŋ
14 gözleriŋ yumdı birāzdan ʿÖmer dönmeden vazgelince gördiler bir ḳaraca ḳurıca
15 adam idi eriş ḳaddı var beş tel ṣaḳalı var o da aḳarup pīr olmış
16 bānū taʿac(c)üb idüp dönüp ʿÖmerüŋ elin öpdi ve bir kīse altunı öŋinde
17 ḳodı ve ḫancer kemeri tāc ḫilʿat virdi ʿÖmer de ḫaẓ idüp bānūya çoḳ duʿā
18 -lar eyledi andan meclise oturup şirīn-kārlıḳ eyledi bunlar ṣafālarından
19 beẕl oldılar andan Behzāda eydür ciger-kūşem atan ziyāde elemdedir ben varup
20 ḫaber vireyim zinhār çoḳ eglenme diyüp ol aradan ṭaban ḳaldırup
21 emīr-i cihāna geldi Behzāduŋ aḥvāliŋ ḫaberdi Ṣāḥib-ḳırān şād olup

47b
1 ʿişrete başladılar irtesi yana kāfir ṭarafından ṭabl(-ı) şād-mānı çalındı
2 emīr(-i) cihān ʿÖmere baḳup eydür ey yār-ġār var gör nedir didi ʿÖmer
3 varup gördi Ṣemūd bin ʿĀra iki ḳarındaşlar imdāda gelmişler idi
4 yüz biŋ ʿaskerleri var idi birine Ḳah(h)ār Zīr-dest ve birine ʿAntar Zīr-
5 dest dirler idi ikisi de ġāyet bahādır laʿīnler idi ve hem ziyāde siḥr-
6 bāz idiler siḥriŋ bildirmeyüp güci yetdigin zūr ile güci yetmediginŋ
7 siḥr ile ġalebe eyleye çünkim ol laʿīnler gelüp muḳābil ḳondılar Ṣemūd bunları
8 ḳarşulayup Ḥamzadan ve evlādından ġāyet şikāyet eyledi bunlar eyitdiler
9 sen elem çekme biz anları heb ṭutup senüŋ eline virelüm didiler Ṣemūd
10 gerçek ṣanup şād oldı ʿÖmir bunları görüp gelüp emīr-i merdāna
11 ḫaber virdükde dilīr(-i) ʿālem birāz maġrūr olup eydür ḳona imdi gelsünler
12 öyle laʿīnleri çoḳ gördük diyüp muḳay(y)ed olmadı çün ol gice
13 geçüp ṣabāḥ oldı Ḳah(h)ār ile ʿAntar eyitdiler şāhum buyur ceng
14 olsun düşmānuŋ ḥaḳ(ḳ)ından gelelüm didiler ol Ṣemūd buyurdı ṭabl(-ı)
15 ceng urdılar ʿayyār işidüp gelüp Ṣāḥib-ḳırāna ḫaber virdiler
16 ʿasker-i İslām daḫı ceng nidā itdirdi çün ṣabāḥ oldı iki ʿasker
17 binüp birbirlerine muḳābil olup olduḳda ol dem Ḳahhār Zīr-dest fīl sü
18 -rüp ʿazm(-i) meydān ṭarīd cevlān eyledi ol dem naġra urup eydür yā Ḥamza
19 meydānuma er gönder didi Ṣāḥib-ḳırān beglere baḳup kimse varsun zinhār
20 olur olmaz kimse varmasun didi zīrā bir zīr-dest pelīde beŋzer ancaḳ
21 didükde hemān Hāşim Yek-żarb emīr(-i) cihāndan izin diledi Ṣāḥib-ḳırān yüri

48a

1 oġlum er gibi ol didi Hāşim raḥşın sürüp Ḳahhāruŋ öŋin aldı
2 şöyleşerek cenge başladılar Hāşim gördi ziyāde mübārizdir bir ḥamleden
3 ṣoŋra ġayret idüp irişüp rikāba dürüş başup Ḳahhāra bir gürz
4 öyle urdı kim laʿīni fīl boynuna düşürdi Hāşim tekrār raḥşın sürüp
5 irişüp Ḳah(h)ārı kemerinden ḳapup yire urdı hemān bende çekdi ḳarındaşı
6 ʿAntar ḥarām-zāde siḥr ḳuvvetiyle irişüp ḳarındaşıŋ Hāşimüŋ elinden aldı
7 Hāşim de ziyāde yavuzlanup naġra urup eydür ey laʿīn tīz ḥamle eyle ben
8 saŋa göstereyim elimden adam almaḳ didi ol dem ʿAntar eline nīze alup irişüp
9 Hāşime üç ḥamle eyledi menʿ eyledükde Hāşim de üç ḥamle eyledi Ḳahrāb da menʿ
10 eyledi laʿīn gördi kim ḥaşmı ġālibdür laʿīn hemān siḥre başladı andan irişüp
11 siḥr ile bir gürz urdı siḥir ḳuvvetiyle Hāşimüŋ raḫşınuŋ beli ḳırıldı düşüp
12 lā-yaʿḳıl oldı Ḳahrāb inüp Hāşimi bende çekdi ʿayyāra virüp ʿalem dibine
13 gönderdi Şemūd Laʿīn şād olup İslām begleri ġam-gīn oldılar Efrāsiyāb
14 Hāşimüŋ bend oldıġıŋ bī-iḫtiyā(r) naġra urup Ḳahrāba muḳabil oldı
15 cenge başladılar Efrāsiyāb öyle ḥamleler urdı ki eger laʿīn siḥr ile menʿ
16 eylemese timürden olsa daḫı alūde iderdi siḥr ile menʿ eylerdi
17 āḫir anı da yıḳup bende çekdi laʿīn birbiri ardınca yedi şehzāde esīr
18 eyledi aṣlā kimse siḥr eyledigin bilmediler ol dem Ṣāḥib-ḳırānuŋ gözi alası
19 dört olup bre bu ne belā-yı āsumāndır bre şuna cevāb virür kimse

48b

1 yoḳ mıdur Ḳahrāb ise naġra urup baŋa bir eyü pehlevān gönder neylersin
2 böyle ḥurdevātı niçün gönderirsiŋ Ṣāḥib-ḳırān bu cevābı işidüp elem
3 -den mest ola yazdı ol dem ser-ḳaplanlanlardan on sekiz kişi daḫı esīr
4 eyledi İslām begleri taʿaccüb idüp bu işe ḥayrān oldılar hele bārī
5 aḫşam oldı dönüp ḳondılar emīr(-i) cihān ziyāde ġam-gīn olup ʿÖmere eydür
6 yā ʿÖmer var gör kāfirler beglere yaman ḳaṣd eylemesünler tīz baŋa ḫaber getür didi
7 ʿÖmer de nola diyüp gelüp gördi Şemūd ziyāde şād olmış Ḳahrāba riʿā
8 -yetler ider Şemūd eydür ey Ḳah(h)ār hemān bunları getürsünler ḳatl idelüm zīrā bunlar baŋa
9 çoḳ işler eylemişlerdür didi Ḳahrāb eydür yoḳ hele dursunlar öbirlerinde
10 heb ele getürem diyüp menʿ eyledi ʿÖmer ḥāli görüp gelüp böyle Ḥazret-i Ḥamzaya
11 ḫaber virdi emīr(-i) cihān eleminden ol gice yatup rāḥat olmadı irtesi yana
12 meydān olup Ḳahhār tekrār meydāna gelüp ḳarındaşı Ḳahrāb bir ʿayyār şekline
13 yanında durdı siḥre muḳayyed oldı çün Ḳahhār mübāriz diledi ol dem ʿArab
14 beglerinden Mālik Ejder ʿazm(-i) meydān eyledi Ḳahhāra muḳābil oldı andan cenge
15 durdılar Ḳahhār gördi Mālik ġalibdir ḳarındaşı Ḳahrāb laʿīne eydür ḳavī
16 ḥaşmdur ancaḳ ben zebūn oldum baŋa bir dermān eyle didükde ḥarām-zāde bir siḥr eyledi
17 Mālik mest olduḳda Ḳahhār irişüp bir gürz urdı Māliki alūde eyledi
18 baġlayup ʿalem dibine gönderdi anı görüp Ṭūl Zengī muḳābil oldı
19 laʿīn siḥr eyledi Ḳahhār da irişüp bir gürz urup anı da alūde
20 idüp ʿālem dibine gönderdi Ṣāḥib-ḳırān bu ḥāli görüp bu naṣıl ḥāldür

49a

1 yoḫsa bu cāzū mıdur bre ben göreyim diyince Ḳahhār naġra urup yā Ḥamza
2 ḳanı Lendehān gönder meydānuma didi hemān Lendehā Ḥazret-i Ḥamza
3 raḍiyallāhʿ anh izin alup ʿazm(-i) meydān alup Ḳahhār muḳābil oldı

4 Ḳahhār gördi kim ḳoca Lendehā ziyāde pīr olmış eyitdi yā Lendehā ne
5 çoḳ ḳocamışsın eger ben seni ḳocaman oldıġıŋ bilsem idi seni
6 meydāna daʿvet itmezdüm didükde Lendehā elem çeküp eydür ey nā-bekār
7 gerçi ḳocayam ama senüŋ gibi çoḳ laʿīn helāk eyledüm hemān ḥamle eyle
8 gör kim bu ḳoca saŋa neyler didi Ḳahhār ġażaba gelüp el gürze urup
9 yüriyince Ḳahrāb siḥr itmeyüp ne ider göreyim ḳarındaşum şöyle pīr ile
10 nice ceng ider didi Lendehā Ḳahhāra eyü żarb urdı kim fīliyle laʿīni
11 zīr ü zeber eyledi İslām ʿaskerinden āferīn avāzı eflāka çıḳup
12 küf(f)ārdan feryād ẓāhir oldı Ḳahrāb Laʿīn ol ḥāli görüp siḥre
13 başladı Lendehā Ḳahhāruŋ üzerine vardı kim bende çeke Lendehā fīliyle
14 yıḳılup zīr ü zeber oldı yirinden ḳal(ḳ)maġa mecāli ḳalmadı Ḳahrāb üzerine
15 geldi kim Lendehāyı bende çeke Lendehā ġayret idüp ol ḥāliyle Ḳahrāba
16 bir muşta urdı kim zīr ü zeber eyledi meger laʿīnüŋ ayyār şeklinde şāgird
17 -leri dururlardı çevre yanına üşdiler Lendehāya siḥr idüp baġlayup
18 ʿalem dibine getürdiler Şemūd şād oldı emīr(-i) cihān ol ḥāli görüp birden
19 bir naġra öyle urdı kim zemīn ü zamān dürlü ṣadālar virdi ʿAşḳar Dīv-zādı

49b

1 ʿazm(-i) meydān eyledi bu yaŋadan Ḳahhār bir dinç gergedāna süvār olup Ṣāḥib-ḳırāna
2 muḳābil oldı emīr(-i) cihān Ḳahhāra eydür ey laʿīn nedir bu senüŋ eyledigün
3 işler bu erlik nişāncıdur sende siḥr ʿalāmeti vardır er olan cihān
4 yüzinde siḥr irtikāb ider mi bārī sāḥirlıḳ irtikāb eyleyüp erlik
5 daʿvāsıŋ eyleme biz de senüŋle ana göre ceng eyleyelüm didi Ḳahhār Laʿīn
6 eydür yā Ḥamza Afitāb ḥaḳ(ḳ)ı-çun ben siḥr eylemezem diyüp laʿīn kāẕib yalan yemīn
7 eyledi Ḥamza eydür kāẕib laʿīn bī-dīn ne içün yalan söylersin yā seni
8 baġlamış iken Lendehā dilāver üzeriŋe geldükde fīlinden yıḳılup sen de baġladuŋ
9 didi Ḳahhār eydür gerçi Lendehā beni bir żarb ile yıḳdı ḳuvvet ile yıḳmadı fīlüm
10 ḥaṭā idüp baġladum ol da benüm üzerime gelürken fīli ḫaṭā eyleyüp yıḳıldı ben de
11 üzerine düşüp yıḳıldum bunda ne var siḥr idecek Lendehā da sen gibi ḳoca
12 olmış ġayrı ol ḳocadan ne umarsın didi Ḥamza eydür laʿīn ḥamle eyle şimdi
13 şimdi ẓāhir olur didi Ḳah(h)ār da fīline cengel urup meydān başında
14 cevlān ider gibi olup ḳarındaşı Ḳahrāba eydür imdi ġāfil olma erlik
15 maḥallīdür Ḥamza ibṭāl(-i) siḥre mālikdür her ne ḳadar hünerüŋ var ise ṣarf eylemek gerekdür
16 diyüp dönince Ḳahrāb Laʿīn de siḥre başladı ol dem ḫalīfe-i İslām cānibinden bir ʿayyār
17 Ḥamzanuŋ yanına yanaşup yā Ṣāḥib-ḳırān Caʿfer Mucāzi size selām ider buyurdı kim atam
18 Ṣāḥib-ḳırān ġāfil olmasun ism(-i) aʿẓam meşġūl olsun zīrā anlar sāḥirlerdir didi
19 emīr(-i) cihān oġlum kim söz dimez diyüp ism(-i) aʿẓama başladı yirinden Ḳah(h)ār Zīr-
20 dest irişüp Ḥamzaya bir gürz urdı Ṣāḥib-ḳırān Sām gürzin berāber virüp

50a

1 menʿ eyledi ama siḥr ḳuvvetiyle ol gürz şöyle doḳındı kim gürz gürzden ayrılup
2 server(-i) cihān başıŋ ḳaçırınca arḳada olan siperi oluḳ oluḳ
3 idüp ʿaşḳarı dizinüŋ üzerine çökerddi Ṣāḥib-ḳırānı toz bürüye
4 düşdi ʿÖmer ʿAyyār ol ḥāli görüp tozın içine girüp feryād eyledi

5 yā Ḥamza sen de mi ālūde olursın bu nā-bekāra gözin aç ḳanı īzed(-i) Ṣāḥib-ḳırān
6 didükde Ḥamza gözin açup eydür yā ʿÖmer sen de ism(-i) aʿẓama muḳay(y)ed ol zīrā
7 bunlar heb cāzūlardır diyüp ism(-i) aʿẓam oḳuyup ʿaşḳaruŋ yüzine
8 oḳurdı ʿaşḳar ḳuvvet bulup sıçrayup tozdan ṭaşra çıḳdı Ḳahhār Ḥamzayı
9 görüp taʿaccüb eyledi umardı kim anı da alūde eyleye dönüp Ḳahrābuŋ yüzine
10 baḳup eydür naṣıl siḥr eyledüŋ buna kār eylemedi Ḳahrāb da siḥri kār eylemedigine
11 ḥayrān olup yana siḥre meşġūl oldı server(-i) cihān ism(-i) aʿẓam oḳuyup
12 eline Sām gürziŋ alup irişüp Ḳahhāra bir gürz öyle urdı kim aġzından
13 burnından ḳan atılup zīr ü zeber oldı ʿÖmer ʿAyyār anı görüp ha şöyle
14 ʿArab ḳoluna ḳuvvet şu melʿūnı öldür diyüp muʿallaḳ atmaġa başladı ṣafāsından
15 Ḥamza da Ḳah(h)āruŋ üzerine varup ḳımıldama laʿīn diyü yürüyince Ḳahrāb ḥaram-zāde
16 gördi kim ḳarındaşı esīr olur laʿīn bir küçük ṭaşa bir siḥr idüp Ḥamzaya
17 ḳarşu atdı ol ṭaş bir büyük ṭaġ oldı Ḥamza bildi kim laʿīn cāzūdır hay
18 laʿīn öyle mi diyüp el tāziyāne urup ol siḥri bāṭıl eyledi Ṣāḥib-ḳırān
19 ana muḳay(y)ed iken Ḳah(h)ārı öŋinden ḳapdılar Ḥamza ol ġażab ile el tīġa urup
20 çoḳ melʿūn helāk eyledi Ṣemūd ol ḥāli görüp ʿaskeri ḳuman eyledi
21 ʿasker(-i) küf(f)ār yek-pāre ḥamle eylediler Ṣāḥib-ḳırān ziyāde ġażaba gelmiş idi laʿīnleri

50b
1 demet demet eyledi ʿasker-i İslām daḫı ol ḥāli görüp ḥamle eylediler bir ṭarafdan
2 Bedīʿüz-zamān tīġ(-ı) sefīdi ʿüryān idüp küf(f)ārları ḳırmaġa başladı daḫı bir ṭarafdan
3 sulṭān(-ı) ḫāver Melik Ḳāsım tīġ surḫ ile kāfirleri ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ ḳırmaġa
4 başladı kāfirlerüŋ fiġānı āsumāna çıḳdı Ḳahrāb ile Ḳah(h)ār bu ḥāli görüp
5 bre bu Ḥamza ne belā imiş biz ʿārımuzdan helāk olurız didiler Ḳah(h)ār eydür ey
6 birāder niçün Ḥamzaya ḳavī siḥr eyledüŋ didükde Ḳahrāb eydür benüm Ḥamzaya eyledigüm
7 siḥri bir yaralı ṭaġa eylemiş olaydum yirinden ḳopardı ammā ana kār eylemedi
8 diyüp laʿīnler yana bir cānibe yüriyüp İslām beglerinden çoḳ kimse helāk
9 eylediler ve nicesin esīr eylediler bu yaŋadan emīr(-i) cihān ve Bedīʿ ve Ḳāsım bir bir
10 gürleyüp ḳaṣd(-ı) ʿalem eylediler Ṣemūd gördi kim üç ṭarafdan ʿArab şīrleri ḳaṣd(-ı)
11 ʿalem eylediler Ṣemūduŋ cān başına ṣıçrayup ṭabl(-ı) ʿalem çaldırdı iki leşker
12 birbirinden ayrılup ḳondılar Ṣemūd gördi kim ʿArab beglerinden üç yüzden ziyāde
13 esīr olmış daḫı Lendehā ele geldigine ziyāde şād oldı ama bu yaŋadan
14 bārgāh-ı Süleymāna gelüp yirinde ḳarār eyledi Ṣāḥib-ḳırān gördi kim üç
15 yüzden ziyāde pehlevānuŋ ṣāndalyası boş ḳalmışdur suʾāl itdükde
16 bu gün heb esīr oldı didiler Ṣāḥib-ḳırān ziyāde melūl olup
17 ʿÖmerüŋ yüzine baḳup eydür ey ʿay(y)ār var gör Ṣemūd beglerime bir żarar
18 eylemesün öyle nesne ẓuhūr iderse baŋa bir ḫaber getür didi ʿÖmer baş
19 çeşm diyüp ṣūret(-i) tebdīl idüp revān oldı Ṣemūduŋ dīvānına
20 varup ser-heng arasında ṭurdı tamām dīvān ḳurılmış
21 esnā-yi kelāmda Ḳahrāb dönüp Ḳahhāra eydür ey bre adam bu Ḥamza ne ʿaceb

51a
1 adam olur yüz yigirmi dürlü siḥr eyledüm biri de kār eylemedi öŋine bir ulu

2 ṭaşdan ṭaġ sed eyledüm yana bozdı didükde ʿÖmer ʿAyyār eydür gördün mi
3 taḥḳīḳ cāzūlar imiş dirken Ṣemūd emr eyledi ol gün esīr olan
4 ol beş pehlevānı cel(l)ādlar getürdiler meydān-ı siyāsete çökerdiler
5 Ḳahhār eydür ey şāh gel bu esīrleri Ẓulümātda Liḳānuŋ ḳarındaşı Zābūr
6 Şāha gönderelüm zīrā eṣki düşmānlarıdur ol ḳatl eylesün didi
7 Ṣemūd eydür ne zaḥmet kendümiz ḳatl idelüm didi zīrā yolda ʿayyār şerrine
8 uġrar yā Ḥamza duyup bir ḥāl ile ḫalāṣ eyler diyüp ḳanı cellād gelsün
9 şunları ḳatl eylesün diyince ʿÖmerüŋ ʿaḳlı gitdi ʿaceb neylesem dirken
10 Ṣemūduŋ bir ʿāḳil vezīri var idi eyitdi ey şāh gel bu işde ʿacele
11 itme ṣabr eyle mādāmki Ḥamza ṣaġdur bunlara zevāl yoḳdur ve hem Ḥamzaya bu
12 işi ḫaber virmişlerdir anlar nice yirlerde böyle mülūk dīvānıŋ
13 başup esīrleriŋ ḫalāṣ itmişlerdür ṣoŋra rusvāylıḳ olur peşīmān
14 olursıŋ hele bunlar dursunlar Ḥamza ve Bedīʿ ve Ḳāsım ele gelsün ṣoŋra
15 yek-pāre ḳatl ideriz daḫı Ḥamzanuŋ iki evlādı vardır birine Nūrüʾd-dehr
16 ve birine İrec Afitāb Cemāl dirler her biri ḳażā ve ḳaderdir anlar da bunda
17 yoḳdur ġāib oldılar ṣoŋra iş müşkil olur didi Ḳah(h)ār elem çeküp ne ṣöyler
18 bu ḳoca nā-bekār beni Ḥamza ve evlādı ḳorḳaram anları da ele getürem ṣoŋra ben de seni neylerem
19 baḳa didi meger ol vezīr vāḳıʿa görüp īmāna gelmiş idi ve ʿAlem Remz Ḥoca şānı
20 idi eydür göreyim sizi yana ḳādir olursıŋuz bir ḳılına ḥaṭā getüremezsiŋüz

51b
1 eger sen bunlaruŋ bir ḳılına ḥaṭā getüre bilürsen benüm başum şarṭ olsun
2 didi Ḳahrāb ḳaḳıyup eydür eydür ḥoş imdi ben de bu ḳula rāẓıyam
3 gör ben de sana ṣoŋra neylerem diyüp buyurdı ol baş dilāverleri kendü
4 yirinde ḥabs eylediler ve ol vezīre de bekci cāzūlar ḳodılar ʿÖmer bu ḥāle ve işlere
5 vāḳıf olup sürüp emīr-i cihānuŋ öŋine gelüp olan ḳıṣṣaları
6 ḫaber virdi Ḥamza dönüp beglere eydür ey begler işte işitdiŋüz imdi
7 ṣaḳınuŋ ġāfil olmaŋ cāzūlardır didi ol gice geçüp ṣabāḥ
8 oldı gördiler ol gün ceng olmadı Ḥamza eydür yā ʿÖmer var gör nedir
9 aṣlı didi ʿÖmer ṣūret(-i) tebdīl idüp varup gördi Ḳahhār ile vezīr ṭurmayup
10 baḫş iderler Ḳahhār dir kim ey şāh emr eyle esīrleri getürsünler ḳatl ideyim
11 dir vezīr dir kim zinhār ey şāh öldürmege ḳādir degilsin yoḫsa başına
12 gelür didi Ḳahhār eydür ey şāh taḥḳīḳ vezīr yezdān-perestdir eger
13 öyle olmasa bu ḳadar ġayretleriŋ çekmez emr eyle bunı da baġlasunlar anları da
14 getürsünler ḳatl idelüm didükde Ṣemūd eydür nedirsin yā vezīr yoḫsa
15 Afitābdan yüz çevirdün mi didi vezīr eydür ey şehriyār Afitāb nedür ki
16 ʿaḳlı olan adam bir maḥlūḳa ʿibādet ider mi ben çoḳdan bilürem Maʿbūdımı
17 didükde Ṣemūd eydür yā şimdi seni Maʿbūduŋ ḳurtarsın diyüp emr eyledi
18 vezīr baġladılar andan ġażab ile varuŋ getürüŋ esīrleri didükde ʿÖmerdir
19 bu ḥāli görüp gelüp Ḥamzaya ḫaber virdi meded yā Ṣāḥib-ḳırān durma
20 gidelüm ḥāl şöyle oldı diyü naḳl eyledi hemān Ṣāḥib-ḳırān timüre

52a
1 ġarḳ üzerine bir çar geyinüp ʿacele sürüp Ṣemūduŋ dīvānına girdi
2 gördi ḫalḳ cemʿ olmışlar esīr henüz bend ile dīvāna getürmişler meydān-ı
3 siyāsete çökertmişler ol maḥalde Ḳahrāb ile Ḳahhār eyitdiler ey vezīr gör
4 imdi ḥāliŋi görelüm saŋa Ḥamzadan ne fāʾide olur didiler vezīr eyitdi
5 Ḥaḳ Teʿālānuŋ ʿināyetle benüm bir ḳılıma ḥaṭā gelmez mādāmki Ḥażret-i Ḥamza
6 ṣaġdır hemān eliŋüzden geleni ardıŋuza ḳoman göreyim yana ḳādir

7 -siz didi Ṣāḥib-ḳırān vezīrden bu cevābları işidüp eydür āferīn
8 ey vezīr-i ḥāṣ diyüp fikr iderken Ḳahhār āteş olup eydür bre
9 bre urın şunların boyunların ṣoŋra Ḥamza ide bulam didükde cel(l)ādlar
10 hemān ḳılıçlarıŋ ʿüryān idüp dilediler kim boyunların uralar
11 ol dem emīr-i cihān bir naġra öyle urdı kim niceleri cān virdi
12 andan eyitdi ey laʿīnler benüm Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān yā bu sizüŋ eylediginüz
13 yanınıza ḳalur mı didi Ḳahrāb ʿaḳlıŋ cemʿ idüp kendüsin
14 bir kelb ṣūretine ḳoyup bir bucaḳa ṣundı emīr-i cihān aşırup
15 cel(l)ādları helāk eyledi andan Ḳahhār ol ḥāli görüp ġayret idüp
16 el tīġa urup Ḥamzaya ḥavāle eyledi emīr-i cihān bir eliyle ḳılıç ṭutan
17 bileginŋ ḳapup tīġı elinden alup laʿīnüŋ gögsine bir muşta öyle
18 urdı kim melʿūn zīr ü zeber oldı aġzından ḳan atılup öŋinden
19 gücile ḳapdılar bir nicesin daḫı helāk eyledi ḳoca Lendehā anı görüp
20 bendiŋ yoḳladı gördi ḳırması ḳābil degildür zīrā siḥr ile baġlamış idi

52b
1 bu yaŋadan ʿÖmer ʿAyyār gördi kim bir siyāh kelb Ṣāḥib-ḳırānuŋ üzerine hücūm
2 eyler ʿayyār-ı cihān bir teber urdı bi-iẕniʾllāh teberiŋ burnı incigine
3 bir zaḫm urdı ḳan aḳdı ḳan aḳınca meger laʿīn Ḳahrāb idi ḳan
4 aḳınca siḥr bozılup kendü ṣūretine girdi ʿÖmer üzerine yüridi
5 anı da ḳapdılar bu kere Lendehānuŋ ve sāʾirlerinüŋ siḥri bozılınca sāde
6 bend ile ḳaldılar hemān bendleriŋ ḳırdılar yüzer cel(l)ād helāk eyleyüp ḳılıçlarıŋ
7 aldılar ehl(-i) dīvāna bir ḳılıç urdılar kim bir ānda ortalıġı ḥarāba virdiler Ḥamza
8 hemān Ṣemūduŋ üzerine yüriyince Ṣemūd hemān kendüni taḥtdan atup art
9 ḳapudan ḳaçdı naġra urup ʿaskere ḳuman eyledi bu ḳadar ʿasker ayaġa
10 ḳalḳup yek-pāre olup bunları ortaya aldılar Ṣāḥib-ḳırān tīġ-ı daḫḫākı
11 ʿüryān idüp vezīri yanına ʿaskeri yarup bārgāh-ı İslāma geldiler
12 yirlerinde ḳarār eylediler ol vezīr ḫalīfe-i İslām vezīri idüp vüzerā ṣafında
13 yir virdiler bu yaŋadan Ṣemūd gördi ġavġā kesildi suʾāl eylediler Ḥamza begleri
14 alup gitdi mi didi vezīri daḫı suʾāl eyledi o da anlar ile bile gitdi didiler
15 başın ṣalup ziyāde elem çekdi maʿḳūl vezīr idi ziyāde ʿākil idi ʿaceb
16 noldı ki nā-bekār dīni terk idüp Ḫudā-perest olmış eyitdiler düş
17 görmiş īmāna gelmiş didiler andan Ḳah(h)ār gelüp yirinde ḳarār eyledi ṭurmayup
18 ḳan tükürdi Ṣemūd Ḳahrāba eydür Ḳahrāb nice oldı eydür Ḳahrāb yaralanmış
19 zaḫmı var şāgirdleri tīmār ider eyü olduḳda gelür didi Ṣemūd eydür Ḳahrāb da
20 zaḫm-dār oldı yā şimdi ceng olursa Ḥamzaya kim cevāb virür didi
21 Ḳahhār eydür üç gün mühlet alın zaḫmum eyü olsun benüm bir muḫālif gürzüm

53a
1 vardır ḳaçan anuŋla ceng eylesem bir ḳarış ucından şiş ẓāhir olur
2 her kim olursa olsun zaḫm-dār eyler belkim helāk da eyler meydān
3 olduḳda göresin ben anlara neylerem didi Ṣemūd şād oldı bu ḳavl
4 üzre üç gün mühlet alup diŋlendiler dördinci gün ṭabl(-ı) ceng
5 urup iki leşker ṣāf baġlayup ṭurdılar birbirlerine muḳābil
6 oldılar ol dem naẓar(-ı) yir meydān olup kim gire dirken Ḳahhār Bī-din
7 meydāna girüp mübāriz diledi her kim İslām beglerinden meydāna
8 girdiyse ol muḫālif gürzile laʿīn kimiŋ helāk kimiŋ zaḫm-dār
9 eyledi āḫir Rüstem Cihāngīr ʿazm(-i) meydān naġra urup eydür ey ḥīle-
10 kār laʿīn iki ḳarındaş ḥīle ile ʿālemi ḥarāba virdiŋüz didi Ḳah(h)ār
11 eydür neyledüŋ siz bunca zamāndır cihān yüzinde nice serkeşlere tīġ

12 urup nice nām-dār helāk eylediŋüz biz de sizden anların intiḳāmıŋ
13 almaḳ dileriz didi Rüstem Cihāngīr āteş olup ḥamle eyle ey laʿīn didi
14 Ḳah(h)ār gürzin ḳapup irişüp bir gürz urdı Cihāngīr menʿ eyledi
15 laʿīn hīle ile gürze ḳaçamaḳ virüp ṣanʿat ile ol şiş ẓāhir
16 olup Cihāngīrüŋ arḳasına bir eyüce zaḥm urdı Cihāngīre āh idüp
17 raḥş gerdānıŋ ḳuca düşdi Melik Ḳāsım ol ḥāli görüp diline
18 ism(-i) aʿẓam alup ʿazm(-i) meydān eyledi cenge ṭurdılar Ḳah(h)ār hemān gürzi

53b
1 çevirüp Cihāngīre eyledigi hīle yolından Ḳāsıma daḫı irişüp urdı
2 ol şiş boşanup Ḳāsım da bir zaḥm urdı Ḳāsım āteş olup zaḥm
3 acısıyla laʿīne bir gürz öyle urdı kim elinden gürzi fırlayup aġzından
4 ḳan gelüp zīr ü zeber oldı Ṣemūd ol ḥāli görüp ʿaskere ḳuman eyledi
5 ʿasker Ḳāsımuŋ üzerine sürüp diledi kim bir ḥāl ideler Melik Ḳāsım hemān
6 el tīġa urup sürüp laʿīne bir tīġ urup iki pāre eyleye meger Ḳah(h)āruŋ
7 bir cāzū maʿşūḳı var idi adına Simāre Cāzū dirlerdi Ṣemūda yardıma
8 gelmiş idi Ḳah(h)āruŋ Melik Ḳāsım ile cengiŋ temāşā iderdi bu ḥāli görüp
9 laʿīn hemān ṣaçından bir uç ḳıl alup sihr idüp meydāna atdı cümlesi
10 ulu ejderhā olup Ḳāsımuŋ üzerine ḥamle eylediler server(-i) cihān ism(-i) aʿẓam
11 oḳuyup defʿ idince cāzūlar Ḳah(h)ārı ḳapup kenāra çıḳardılar begler daḫı
12 irişdiler Melik Ḳāsım gördi Ḳahhārı ḳapmışlar ḥayrān olup şikārıŋ
13 aldurmış arslan gibi dört yaŋadan gelen kāfirlere tīġ-ı surḫı ʿüryān
14 idüp küf(f)ārı demet demet ḳırmaġa başladı bu ṭarafdan Bedīʿüz-zamān ve Hāşim
15 ve Ṣāḥib-ḳırān cümle ʿasker-i İslām yüriyüp birbirine ḳatılup yirin bir
16 ḳatı havāya benbe miṣāli atılup toz cihānı ḳapladı dost düşmān
17 farḳ olınmadan ḳaldı Ḳah(h)ār Bī-din yana süvār olup ol muḥālif gürzi
18 eline alup ʿasker-i İslām içine yüridi ʿasker-i İslāmdan kim
19 rāst geldiyse cām(-ı) şehādet nūş eyledi ve kimiŋ zaḥm-dār eyledi
20 giderken Hāşime rāst gelüp ol gürz ile zaḥm urdı o da raḥşı

54a
1 yönine düşüp gitdi andan Bedīʿye rāst geldi gördi bu da Ḳāsım gibi bir yegāne ʿālimdir
2 küf(f)ār demet demet ḳırup gider laʿīn ḫavfından öŋinden ṣavıldı Bedīʿüz-zamān ilerü
3 geşdi laʿīn ġāfil ardından irişüp bir gürz urdı Bedīʿ hay diyince arḳasına
4 ol şiş bir zaḥm açdı server(-i) cihān dönüp ardına baḳdı gördi Ḳahhārdır
5 hay ḥīle-kār laʿīn diyüp irişüp bir gürz öyle urdı kim laʿīnüŋ ʿaḳlı gidüp
6 zīr ü zeber oldı üzerine varacaḳ maḥalde yana cāzūlar ḳapdı Bedīʿüz-zamān eleminden
7 Ḥamza vārī naġralar urup kāfirleri fenāya virdi Ḳah(h)ār Laʿīn gine atlanup ʿasker
8 içine girüp giderken emīr(-i) ʿArab ẓuhūr eyledi elinde tīġ-ı ḍaḥḥāk çaldıġıŋ
9 iki pāre ider laʿīn öŋinden ṣavılup Ḥamza geçince laʿīn arḳasından irişüp
10 bir gürz urdı ʿÖmer hay server diyince laʿīn öyle urdı kim Ṣāḥib-ḳırānuŋ başı
11 aşḳara tek başına berāber oldı Ṣāḥib-ḳırān ḳaddını rāst ḳılup baḳup
12 gördi Ḳahhārdır Sām gürziŋ eline alup irişüp bir gürz öyle urdı kim
13 laʿīn zīr ü zeber oldı yana cāzūlar ḳapdılar ama kimse bilmedi ṣaġ mıdur ölü
14 midür getürüp Cemşīd Ābād ḳalʿasına kelb ölüsi gibi bıraḳdılar bu ṭarafdan
15 emīr-i ʿArab ve Bedīʿüz-zamān ve Melik Ḳāsım ol elem ile Ṣemūduŋ ʿalemlerin ve tuġların

16 ser-nigūn eylediler Ṣemūd ol ḥāli görüp bir büyük raḫṣa binüp güç belā ile
17 ḳalʿaya geldi ol çoḳlıḳ ʿasker kimi ḳalʿaya ve kimi ṣaḥrāya tārumār oldılar
18 server(-i) ʿālem dönüp bārgāh(-ı) Süleymāna geldi ʿasker-i İslām bunca küf(f)āruŋ
19 bārgāhıŋ ve mālların żabṭ idüp ṭaġlar gibi yıġdılar Ṣāḥib-ḳırān bir
20 mikdārıŋ ḥalīfeye virüp bāḳīsiŋ ʿaskere baḫş eyledi cümlesi ġanī
21 emīr(-i) ʿ Araba duʿālar eylediler zaḫmlarıŋ baġlayup merhem(-i) Süleymānı urdılar bunlardan

54b
1 cümle pehlevānlar Ṣāḥib-ḳırāna taḥsīn idüp melʿūna it canlı imiş bu ḳadar żarb yiyüp
2 cenge cürʾet eyledigine dirlerdi biri de Ṣemūd gördi kim Ḳahhār ḳan ḳuṣar laʿīn
3 başına oturup tīmāra başladı artuḳ melʿūn nice idecegin bilmezdi eger bir
4 yardım gelmezse ḥālimüz nice olur diyüp o ḳaçan ʿaskere adamlar gönderüp
5 dağlamasunlar yaḳında yana imdād gelür biz de yezdān-perestlereden intiḳām alurız diyüp
6 ʿasker cemʿinde oldı ama bu ṭarafdan emīr(-i) cihān gördi heb dilāverler geldi
7 Rüstem Cihāngīr ile Hāşim gelmedi suʾāl eyledi eyitdiler nice olsun işte
8 Ḳah(h)ār elinde zaḫm yiyüp her biri ṭarafı ṭutup gitmişler bilmeyüz nice oldılar
9 didükde Ṣāḥib-ḳırān bre görüŋ ḳanda gitdiler bir olmaz yirde żāyiʿ olmasunlar didi
10 ʿayyārlar her ṭarafa dağılup aramaġa başladılar emīr(-i) cihān emr eyledi Caʿfer
11 Mucāzi reml idüp gördi eydür ey ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem sizler elem çekmen anlara
12 zerre ḳadar ḫurd olmaz kendüleri yana gelürler diyüp tesellī virdi bunlar bunda
13 ama Hāşim Yek-żarb raḫşı ceng içinde alup bir kenāra çıḳardı ḥaylice mesāfe
14 ḳaṭʿ eyleyüp bir ḫoş ṣaḥrāya geldi raḫş silkinü çabuk altından aldı Hāşim
15 üzerinden düşdi otlamaġa başladı meger ol araya yaḳın yirde bir cobān
16 ḳoyun güterdi adına Sām Serkeş dirlerdi raḫşı görüp üzerine geldi
17 gördi bir zaḥmdār dilāver ḳızıl ḳana ġarḳ olmış yatur cevāhir cebeler ile müzeyyen
18 cobān göŋlinden eydür bir cobān bir ʿaẕīmüʾş-şān bir kimsedür buna tīmār
19 ideyim diyüp Hāşimi alup ṣıcaḳ ṣu peydāh idüp yıḳayup merhem ile
20 baġlayup getürüp bir ḫūb diraḫt sāyesinde yaturdı ol gün geçüp

55a
1 irtesi gün Hāşimüŋ gözün açup gördi bir bālā ḳad ḥerīf ṭurmayup
2 kendüye tīmār ider suʿāl eyledi sen kimsiŋ ve beni ḳanda bulduŋ didi
3 cobān kendüyi bildirüp raḫşı ṣaḥrāda düşürmiş ben de gördim
4 bir aṣil-zādesin merḥamet idüp zaḫmuŋ baġladum didi Hāşim cobāna
5 duʿālar eyledi andan Hāşimüŋ atıŋ getürüp bindirüp yaylaḳına
6 getürdi andan birḳaç gün daḫı tīmār idüp bir miḳdār Hāşim eyüce
7 oldı andan eyitdi yā Sām benüm bu yaḳında ʿaskerüm vardır ben anda
8 giderem sen baŋa çoḳ eyilik eyledüŋ ben de saŋa eylemek lāzımdır evvelā
9 dīn(-i) İslāma gel ṣoŋra bārgāh varduḳda çoḳ iḥsān iderem didi
10 Sām eyitdi nola server ev(v)elā senüŋle imtiḥān olalum eger şāyed baŋa
11 ġalebe idersen bilürem dīnüŋ ḥaḳdır ben de īmāna gelem didi Hāşim
12 nola diyüp kemer kemere oldılar ol Sām ẓuhūr idüp ẕerre ḳadar yirinden
13 ayıramadı Hāşim evvel zūrda başına berāber ḳaldırup yana ayaḳ
14 Sām ḥayrān olup artuḳ muḫālefet itmeyüp Hāşime ḳul oldı
15 Sām cobānuŋ eli altında on iki biŋ cobān var idi heb
16 afitāba ṭaparlar idi heb gelüp Hāşime ḳul oldılar Hāşim gitmek
17 diledükde Sām Cobān altı biniŋ ḳoyunların ṣaġmaḳ içün
18 bıraġup bāḳīsiŋ alup Ṣāḥib-ḳırāndan yaŋa revān oldılar

19 bunlar yolda gider iken bir leşker ẓāhir oldı nola diyüp adam
20 ṣaldılar meger ol yaḳında bir ḳalʿa var idi adına Ḳalʿa-i Kāşānī

55b
1 dirler idi begine Er Dīvān Kāşānī dirler idi ve bir pāy(-i) taḫt pehlevānı
2 var idi adına Ṣāmṣām dirler idi otuz biŋ ʿasker ile Ṣāmṣāmı Ṣemūda
3 imdāda göndermiş idi cobān varup ḫaber alup gelüp Hāşime ḫaber virdi
4 Hāşim bāc-dār şekline girüp Ṣāmṣām Kāşānīnüŋ öŋin alup ṭurdı Kāşā
5 -nīlere yol virmedi anlar da bunları görüp bre adamlar kimlersiz yol virüŋ geçelüm
6 didiler Hāşim naġra urup bāc-dārum bāc gerekdir didükde ʿasker-i Kāşānī eyitdiler
7 ey nā-bekārlar böyle yirde bāc-dārı neylersiz kimlersiŋüz ve kimüŋ bāc-dārısız
8 didiler Hāşim eyitdi Ḥamza ṭarafından ḥāliyā bu diyār anuŋ ḥükmindedür didükde biri
9 ilerü fīl sürüp eydür nā-bekārlar var ise sizler ḥarāmīsiŋüz ne ʿaḳl ile
10 bu ʿaskerüŋ öŋin kesdiŋüz evvelā ceng erlerinden bāc alınur mı tācirler degilüz
11 ki esbābımuzdan bāc alasız bizüm ceng esbābımuzdan ġayrı nesnemüz yoḳdur
12 imdi ṣavıluŋ yolımuzdan yoḫsa ziyān görirsiz bizlerden ardı Hāşim
13 eyitdi yabāna söyleme vir bācını da geç ilerü ol birleri ḳalsun didükde ḥerīf
14 ḫaylice kişi geçinürdi ḥerīf hemān fırlayup el nīzeye urup al imdi
15 saŋa bāc diyüp Hāşime bir nīze urdı Hāşim ḳol ṣunup geçüp nīzesin
16 elinden aldı çevirüp ḥerīfe bir nīze urdı kim sīnesinden yalman gösterdi
17 ʿasker ol ḥāli görüp meded diyü çaġrışdılar andan naġralar urup Hāşimüŋ
18 üzerine üşdiler Hāşim dal tīġ olup bunlara bir tīġ oynadı kim ʿaskerüŋ
19 öŋi dayanup ḳaldı Ṣāmṣām Kāşānīye ḫaber oldı kim öŋimüzde şöyle bir afitābuŋ

56a
1 belāsı ẓuhūr eyledi bilmeziz naṣıl adamdır işte ʿaskeri fenāya virdi didiler
2 Ṣāmṣām daḫı raḫşın sürüp Hāşime muḳābil oldı eyitdi nedir
3 yigidüm bu ʿaskerden ne dilersin didi Hāşim eyitdi bāc-dārum bāc dilerem
4 didi yā ʿaskerden bāc alınur mı Hāşim eyitdi belī şimdi āḫir zamāndır
5 bāc aluram didi Ṣāmṣām eydür ne istersiŋüz didi Hāşim eyitdi atludan
6 on altun piyādeden beş altun aluram didi Ṣāmṣām eyitdi virmeyecek
7 ne alursın didi Hāşim eydür işte şu yatanlar gibi tepeleyüp cümle mālik
8 aluram didi Ṣāmṣām bir baş ile ḳādir misüŋ didi Hāşim eydür Ḫudānuŋ
9 iẕniyle aluram diyince Ṣāmṣām eydür ey dilāver yoḫsa evlād(-ı) Ḥamzadan mısın
10 didi Hāşim belī diyüp kendüyi bildirdi andan cenge durdılar nīze gürz
11 ikisinüŋ arasında on yedişer ḫamle ḥaṭā geçdi āḫir Hāşim yavuzlanup bir
12 gürz urup Ṣāmṣāmuŋ fīlini helāk eyleyüp Ṣāmṣāmı zīr ü zeber eyledi
13 Ṣāmṣām da dal tīġ olup diledi kim Hāşimüŋ raḫşuŋ ayaḳların ḳalem eyleye
14 Hāşim ol ḥāli görüp kendü atdan aşaġı atup Ṣāmṣām ile muşta
15 muştaya oldılar āḫir kemer kemere olup Ṣāmṣām çoḳ çalışdı cāre olup
16 Hāşimi alamadı andan Hāşim zūr(-ı) evvelde Ṣāmṣāmı ḳolu üzre alup
17 yire urup andan dal ḫançer olup sīnesine çıḳdı Ṣāmṣām kendüyi
18 ol ḥālde görüp amān dileyüp īmāna geldi andan Ṣāmṣāmuŋ ʿaskeri
19 yüridi bu ṭarafdan Sām daḫı altı biŋ deste çivili cobān ile yüriyüp
20 bir faṣl ceng idüp ol otuz biŋ leşkerüŋ on biŋi helāk olup on

56b
1 biŋi daḫı serdārımuz müslimān oldı biz niçün olmayuz diyüp īmāna geldiler
2 andan Hāşim Ṣāmṣām ile görişüp üç gün ʿişret itdiler andan Hāşim

3 eyitdi ne dirsiz benüm ile berāber gider misiŋüz didükde Ṣāmṣām baş ḳoyup
4 eydür server ben şimden ṣoŋra rikābundan ayrılmayup cān baş ile ḥiẕmet
5 iderem didi ve gine eyitdi ey dilāver şāhımuz da īmāna getürelüm ṣoŋra anlar ile berāber
6 giderdük didi hem de bizüm anda olan enṣārımuz ḫalāṣ olur şāyed
7 size tābiʿ oldıġum işidüp anlara varup cefā ide didi Hāşim ḫoş
8 ola diyüp Er Dīvān cānibine revān oldılar ama Ṣanān Leşker evvelce varup
9 ḫaber virdiler Er Dīvān Şāh Kāşānī ġam-gīn olup ʿaceb Ṣāmṣām gerçek
10 müslimān oldı mı diyüp suʾāl eyledükde bir ḫaber daḫı geldi kim Ṣāmṣām geliyor
11 Hāşim bile didiler Er Dīvān Şāh şād olup eydür var ise ḥīle ile müslimān
12 olup Hāşimi öldürmek ister didi hele bunlar gelüp ḳalʿa öŋine ḳon
13 -dılar Ṣāmṣām sürüp Er Dīvān Şāhuŋ dīvānına gelüp baş
14 ḳoyup duʿā eyledi Er Dīvān Şāh ḫoş geldüŋ ey dilāver ʿArab-zādenüŋ
15 elinden nice ḫalāṣ olduŋ Ṣāmṣām eydür ey şāh ben müslimān
16 olup ḍalāletden ḳurtuldum yazıḳ bizüm geçen ʿömrimüze meger biz ṭoġrı yolı
17 bıraġup egri yolda imişiz diyüp İslām dīniŋ vaṣf eyledi
18 Er Dīvān Şāh gördi kim Ṣāmṣām kendi dīninden bīzār olup müslimān
19 olmış cāre yoḳdur eger ṭut ḳābil olsa bilür kim Ṣāmṣāma cevāba ḳādir
20 kimse yoḳdur hemān göŋlinden eydür buna ḥīle gerekdir diyüp dönüp Ṣāmṣāma

57a
1 eydür ey dilāver çünki öyledür yā niçün bunda geldüŋ gelmekden murāduŋ nedir
2 didi Ṣāmṣām eydür ey şehriyār beni Hāşim gönderdi kim size de īmān
3 telḳīn idem imdi eger baŋa ṣorarsaŋ size lāyıḳ olan budur kim
4 īmāna gelüp dünyā ve āḫiret saʿādet bulasın didi Er Dīvān Şāh eydür
5 nola imdi pehlevān sen maʿḳūl gördüŋ ẓāhir sen de bir ʿāḳil serversiŋ
6 sen ḳabūl eyledükden ṣoŋra ben de ḳabūl eyledüm diyüp ḥīle eyledi īmāna geldi
7 andan vezīrlerle Ṣāmṣāma ḳoşup Hāşimi daʿvet eyledi anlar Hāşimüŋ
8 yanına varup şāhuŋ selāmıŋ tebliġ eyleyüp eydürler ey dilāver
9 şāhımuz īmāna gelüp sizi żiyāfete daʿvet eylediler Hāşim nola diyüp
10 Sām Serkeş berāber alup Er Dīvān Şāhuŋ dīvānına geldiler Er Dīvān
11 Şāh bunları ḳarşulayup taḫtını teklīf eyledi Hāşim ḳabūl itmeyüp
12 pāy(-i) taḫt ṣandālīye ḳarār eyledi ser-ḳaplan yirinde Sām Serkeş Cobān
13 ḳarār eyledi ṣol ḳolda Ṣāmṣām oturdı andan ṭaʿāma ṣalā olup
14 yıyüp içdükden ṣoŋra şerbetler gelüp içdiler andan ʿişrete başladılar
15 o gün laʿīn ʿālī żiyāfetler idüp ḥiẕmetde ḳuṣūr itmeyüp tamām inan
16 -dırdı üç gün ʿayş u nūş idüp dördinci gün şarāblarına dārū ḳatup
17 üçini de bende çekdiler irtesi gün bir ʿālī dīvān idüp bunları getürüp
18 siyāsete çökerddiler Er Dīvān Şāh Ṣāmṣāma eydür ey nā-bekār
19 bu ḳadar zamāndır niʿmetten birisin bu yezdān-perestler saŋa birāz ġalebe itmek
20 ile aŋa ḳul olasıŋ daḫı gelüp ata dede dīniŋ terk eyletmek dilersin

57b
1 imdi eski dīnine gir yoḫsa seni ḳatl eylerem didi Ṣāmṣām eydür ey
2 şehriyār her bir parcamı ḳulaġum ḳadar itseŋ ben İslām dīninden dön
3 -mezem eger öldürürsen şehīd olup cennete vāṣıl oluram didükde Er Dīvān
4 Şāh yavuzlanup cellāda eydür tīz ol şu nā-bekāruŋ boynını ur didükde
5 cellād ilerü gelüp Ṣāmṣāmuŋ yaḳasından el urup şāha ʿāṣī
6 ḫāli budır didükde Ṣāmṣām da neylesün aġır bend içinde ḳażāya rıżā
7 diyüp durdı Hāşim ol ḫāli görüp Ṣāmṣāma acıyup yeŋi

8 müslimān olmış iken böyle cefāya ile ḳatl iderler hemān derūnından
9 şecāʿat cevheri berḳ urup bir kerre iki dizi üzerine gelüp bir
10 zūr öyle eyledi kim kütür kütür bendleriŋ ḳırup ve yirinden ṣıçrayup
11 dökülen zencirleri deste eyleyüp cel(l)āda öyle çarpdı kim cellādı
12 helāk eyledi andan ḳılıcıŋ ḳapup Ṣāmṣām ile Sām Serkeş
13 ol ḥāli görüp bunlara da ġayret gelüp bendleriŋ ḳırup cel(l)ādların
14 ḳılıçlarıŋ alup dīvān-ḥānda olan kāfirlere urdılar ḳılıcı Hāşim
15 ziyāde ġażaba gelüp Er Dīvān Ṣāhuŋ üzerine yüridi şāh
16 naġra urup bre ḳoman şu nā-bekārı diyüp kendüsi gürz ḳapup
17 Hāşime ḥavāle eyledi Hāşim de el ayasın ḳarşu virüp bir eliyle
18 Er Dīvānuŋ gögsine bir muşta urdı kim Er Dīvānuŋ arḳası üzerine
19 zīr ü zeber eyledi andan üzerine çıḳup bende çekdi Ṣāmṣām ile
20 Sām Serkeş de dīvān-ḥānda olanlara öyle ḳılıç urdılar kim bir dāne
21 bıraḳmadılar tārumār eylediler Er Dīvān Ṣāh ol ḥāli görüp feryād

58a

1 amān ey dilāver ḫaṭā eyledüm ʿavf eyle bu kerre ṣaḥīḥ müslimān oldum zīrā
2 dīnüŋ ḥaḳ olmasa Ḥaḳ Teʿālā bu ḳadar ḳuvveti saŋa naṣīb itmez idi
3 şehādet ʿarż eyledi Hāşim de bendiŋ alup görüşüp barışdılar andan
4 cümle şehr ḫalḳı gelüp müslimān oldılar andan yüz biŋ ʿasker cemʿ idüp
5 Hāşim de Ḳahhār ḥīle-kārdan intiḳām almazsam adım Hāşim Yek-żarb olmasun
6 diyüp dilāver(-i) ʿālem yola revān oldı ez-īn-cānib bizüm ḳışṣamuz
7 Rüstem Cihāngīre geldi ol zamān ki Rüstem Cihāngīr daḫı ceng içinde zaḫm-dār
8 olup raḫşını bir ṣaḥrāya gelüp Rüstem aşaġı düşdi ol
9 gün ikindi zamānı olınca yatup bi-ḥamdüliʾllāh Teʿālā yaġmur yaġup
10 üzerine yaġmur ṣuyı serpilmek ile ʿaḳlı başına gelüp kendüyi
11 ol ḥālde görüp ḳılıç kīsesinden birāz merhem(-i) Süleymānı çıḳarup
12 biŋ pelā ile zaḫmına baġladı andan eliŋ yüziŋ yıḳayup raḫşına
13 süvār olup bir ṭarafa revān oldı ol gice geçüp ṣabāḥ olduḳda
14 bir bāġuŋ öŋine irişdi gördi bir luṭf baġcedir içerü girüp
15 birāz seyrān eyledi gezerek bir sarāy öŋine geldi içeri girdi
16 aṣlā kimse yoḳ sarāyuŋ ortasında bir taḫt ḳurılmış ʿaceb müzeyyen
17 dilāver(-i) ʿālem çıḳup oturdı ʿaceb bu bāġ kimüŋ ola dirken uyḳu
18 ġalebe idüp yatup uyudı meger ol yaḳında bir ḳalʿa var idi
19 Yekta Ġazanfer Şīr Mūr dirlerdi bir maḥbūbe ḳızı var idi adına Mehre
20 Bānū dirler idi bu bāġ anuŋ idi gāh gāh gelüp kendü māh-pare ḳızlar
21 ile gelüp ẕevḳ iderler idi ol gün yana ol bāġa ʿişret içün

58b

1 gelüp gördi bāġuŋ içinde bir raḫş licāmıŋ süriyüp gezer taʿac(c)üb
2 eyledi andan ḳaṣra girüp daḫı gördi taḫt üzerinde bir dilāver yatup
3 uyur üstinde beş tīġ iki siper her esbābı tekmil tāze henüz bıyıḳları da
4 gelüp ḳafāya irişmiş bir heybet ṣalābet var kim yüzin gören
5 kāfir īmāna gelür Mehre Bānū taʿaccüb idüp gördi üsti başı
6 ḳan henüz cengden çıḳmış kendü kendüye eydür bu ḫor Ḥamza Ṣāḥib-ḳırānuŋ
7 evlādlarındandır diyüp hele bārī zaḫma tīmār eyleyüp göreyim diyüp
8 bānū(-ı) cihān ilerü gelüp gördi Cihāngīr mest olup yatur zaḫmıŋ
9 -dan ḳan ziyāde aḳup yayılmış idi Mehre Bānū zaḫmıŋ yaŋ
10 idüp tekrār merhem urup baġladı bir zamān geçdi Rüstemüŋ
11 ʿaḳlı başına geldi gözin açdı gördi eṭrāfında ḳızlar el pence

12 dururlar Rüstem ġayret idüp ḳalḳup oturdı Mehre Bānū eydür
13 ey dilāver ḥoş geldüŋ bu zaḫmı kimden yidüŋ didi Rüstem eydür
14 ey bānū-ı cihān erenler arasında yalan aybdır eydür ben ḥāliyā
15 Ṣāḥib-ḳırān Ḥamzanuŋ nebīresiyem adım Rüstem Cihāngīrdir pederime
16 Melik Ḳāsım dirler dedem Cemşīd Ābād öŋinde Ṣemūd ile ḥaylī vaḳt
17 muḥārebe itmekdedir Ṣemūd Leşkerin de Ḳahhār dirler bir ḥīle-kār laʿīn
18 baŋa zaḫm urdı ʿaḳlum gitmiş raḫşum alup beni bunda getürmiş
19 ve çoḳ şükr Ḥaḳ Teʿālā sencileyin nāzenīn yüziŋ görmek naṣīb
20 eyledi ḳaçmaġa daḫı naṣīb eyleye didi bānū gelüp buyurdı
21 ortaya ṭaʿām getürdiler Cihāngīre ḳuş kebābları bişirüp
22 yidirdi andan bādeye gül eylediler oturup birḳaç gün ẕevḳ

59a

1 eylediler Rüstem Cihāngīr de günden güne eyüce olup bānū māʾil oldı
2 ḳız da Cihāngīre cān(-ı) dilden ʿāşıḳ oldı andan bir gün bānū eydür ey
3 server gel imdi şimden ṣoŋra atamuŋ şehrine varup atam ile görüşün
4 belki atam daḫı īmāna gele rıżāsıyla beni saŋa vire ber-murād olavuz didi
5 Rüstem nola diyüp andan raḫşlarına süvār olup şehre revān oldılar
6 ḳız babasınuŋ ḥūżurına girüp öŋinde baş ḳoyup eydür devletlü
7 atam bizüm baġda bir dilāver buldum ceng yüzinde ʿaẓīm zaḫm yimiş
8 raḫşını alup anda getürmiş üstinde olan esbābı hīcbir bādi
9 -şāhda bulınmaz Ṭılsım feth eyleyüp çıḳarmış ancaḳ hele ʿaẓīm
10 heybetli dilāverdir didi Ġazanfer Şāh göŋlinden eydür gör imdi
11 bu ḳadar zamāndır ḳızı ḳocaya virmedüm āḫir işte varup kendü
12 kendüye biriŋ bulmış eger bir nām-dār pehlevān ise hemān virüp
13 ḳurṭılayım bir gün bu ḳız benüm yüzime kir getürür diyüp dönüp
14 eydür ey ciger-kūşem ḳanı ol vaṣf eyledigüŋ dilāver diyince Mehre
15 Bānū ṭaşra çıḳup Rüstemi alup içeri girdi Ġazanfer Şīr Merd
16 Rüstemi gördi ḳahramān heybetli bir pehlevāndır görenlerüŋ ʿaḳlı
17 şaşırır idi Ġazanfer Şāh çoḳ pehlevān görmiş idi ama
18 böyle ejderhā görmemiş idi Rüstemüŋ heybeti Ġazanfer Şāh
19 üstine otura düşdi hemān yirinden ṣıçrayup ḳoltuġına
20 girüp buyuruŋ diyüp taḫtıŋ teklīf eyledi Rüstem ḳabūl itmeyüp
21 ey şāh siz yirinizde dāʾim olun biz taḫt-nişīn degilüz ṣandālya-

59b

1 nişīnüz didi Ġazanfer Şīr Merdüŋ bir pāy(-i) taḫt pehlevānı var idi adına
2 Ercām dirler idi Rüsteme bu iltifāt oldıġına ḥased idüp ve hem
3 Mehre Bānūnuŋ ʿāşıġı idi bī-iḫtiyār ṣabr idemeyüp yirinden
4 atılup eydür ey şehriyār lāyıḳ mıdır ki bu nā-bekār bānūnuŋ baġına
5 varup bānū-ı cihān anda ʿallāḳ ide siz de buna iltifāt idesiz
6 diyüp Rüsteme muşta ḥavāle eyledi Rüstem el ayasın ḳarşu virüp
7 menʿ eyledi andan Rüstem maʿşūḳına hüner göstermek içün Ercāma
8 bir muşta öyle urdı kim göti üstine düşüp aġzından burnından
9 ḳan tüfeng miṣāli atıldı andan Rüstem geçüp pāy(-i) taḫt ṣandālyasında
10 oturınca şāh daḫı yirinde oturdı Ercām Dilīr Bezār yatup ʿaḳlı
11 başına gelüp yirinden ḳalḳup tekrār dal ḥancer olup Rüstemüŋ üzerine
12 sürince Rüstem yirinde durup ḳol ṣunup ḥanceri elinden alup ḳol
13 Ercāmı ḳapup başı üzerinde çevirdi Ġazanfer Şāh ve begleri
14 vay şimdi yire urup ḥurd idersem Ercāmuŋ işi fenāya

15 varır her biri meded server diyince Rüstem getürüp dīvān-ḥāne
16 ḳapusından ṭaşra atdı meger ṭaşrada bir baġce var idi Ercām
17 varup baġcede yumuşaḳ topraḳ üzerine düşdi nesne
18 olmadı Rüstem varup yirinde ḳarār eyledi ehl(-i) dīvān inṣāf
19 idüp āferīn böyle pehlevān cihāna bir daḫı gelmez didiler şāh
20 ziyāde ḫaṭā idüp buyurdı Rüsteme bir fāḫire ḫilʿat virdiler şāh
21 eydür ḥoş geldüŋ ey dilāver ol nā-merdin miḳdārıŋ eyü bildirdüŋ

60a
1 didi bu ṭarafdan Ercām daḫı gücile yirinden ṭurup biŋ belā ile ġulāmlar
2 ḳoltuġına girüp alup ḫinzīr-ḫānesine iletildiler bu yaŋadan tekrār
3 Ġazanfer Şāh Rüstemüŋ ḥāṭırıŋ ele alup eydür ey server siz kimlersiŋüz
4 ve ḳandan gelüp ḳanda gidersiŋüz didükde Rüstem kendüyi bildirüp şāhı
5 dīnine daʿvet eyledi şāh birāz fikr idüp ol gün Rüstemden
6 mühlet alup ol gice vāḳıʿa görüp īmāna geldi irtesi tekrār
7 Rüsteme ḫilʿat virüp cümle şehr ḫalḳı ve ʿaskerüŋ ḳırḳ biŋ adam īmāna
8 geldiler Ġazanfer Şāh dügün tedārikinde oldı Cihāngīri ber-murād ide
9 Ercām didükleri laʿīn ziyāde eleme düşüp ḥasetinden gice gündüz
10 ḫīle yolında olup āyā neylesem şu ḳız ne baŋa olsa ne şu nā-bekāra
11 olsa dir idi meger ol araya yaḳın bir ḫinzīr var idi adına
12 ʿAnkūr Zengī dirler idi Mehre Bānūnuŋ vaṣfıŋ işidüp mestine
13 ʿāşıḳ olmış idi neylesün Ġazanfer ile ziyāde dostlıġı var idi
14 ḳızı iṣteye bilürdi kim evlādını göz göre kendü gibi eşek melʿūna
15 virmez ẓūr ile almaḳ da baba dostlıġı bozmaḳ istemezdi ister idi kim bir pahāne
16 olsa da gücile çeküp alsam dir idi Ercām Laʿīn ol ḥāli belürdi
17 ʿaḳlına geldi eyitdi varup Ankūr Zengīye ḫaber vireyim ḳızı ol alsın
18 baŋa olmadı bārī Rüsteme de olmasun diyüp hemān sürüp ʿAnkūr
19 Zengīye geldi eydür ey pehlevān işte aḥvāl şöyle oldı diyüp ḫaber virdi
20 laʿīn ziyāde ġażaba gelüp eydür bu Rüstem naṣıl kimsedir yabānīden gelüp öyle
21 nāzenīn nigārı ala çünki Ġazanfer Şāh yabancıya virecek bana niçün virmezdi

60b
1 diyüp ġażabından bir nāme yazup yigirmi zengī elçi düzüp ve bir pehlevānı
2 var idi adına Ḳaṭrān Zengī dirlerdi ol laʿīni baş eyleyüp gönderdi
3 Ġazanfer Şāh Rüstem ile ʿayş u nūş iderken ḳapuda bir ġalebe oldı
4 nedir diyince ʿĀnkūr Zengīden elçi geldi didiler şāhuŋ cehresi
5 bozıldı hele bunları içeri aldılar Ḳaṭrān Zengī seksen eriş
6 ḳaddıyla ilerü gelüp ʿĀnkūruŋ nāmesin ṣundı alup müṭālaʿa eylediler
7 dimiş ki yā Ġaṣanfer Şāh işitdüm ḳızını bir yabancıya virmek murād
8 eylemişsin imdi nāmum vuṣūlinde ol bī-gāneyi baġlayup baŋa gönde
9 -resiŋ ve ḳızı çünki yabancıya viresin de baŋa niçün virmezsin
10 dimiş Ġaṣanfer Şāh dönüp Rüsteme baḳup eydür ne dirsin ey dilāver
11 ʿĀnkūr ile ṣöyleşe bilür misin didükde belī şāhum böyle ḳara yüzle
12 laʿīnüŋ ne vücūdı vardır cihān dolusı öyle ḳara yüzle
13 laʿīn olsa zerre ḳadar pervām yoḳdır diyince Ḳaṭrān Zengī dönüp
14 Rüstem Cihāngīre baḳup ve cevābıŋ işidüp baḳa baḳa bu mıdur ʿĀnkūr
15 Zengī gibi pehlevānuŋ maʿṣūḳın alacaḳ diyüp ben bunı baġlayup
16 getürem mülāḥaẓasıyla Rüstemüŋ üzerine sürdi Rüstem aṣlā
17 muḳayyed olmadı ahāli(-i) dīvān eydür ey elçi beg ḫaṭā idersin ol senüŋ
18 didigüŋ pehlevān degildir hele ṣaḳıŋ didiler Ḳaṭrān aṣlā diŋlemeyüp

19 ḳol ṣunup diledi kim Rüstemi baġlaya Cihāngīri yaḳasından ḳavrayup
20 çoḳ ẕūr eyledi çāre olup yirinden ayıramadı çün utanup
21 el çekdi kim ferāġat eyleye hemān Cihāngīr laʿīnüŋ cehresine bir ṭabanca

61a
1 öyle urdı kim Ḳaṭrān Zengī birāz yel degirmeni gibi dönüp zīr ü zeber oldı
2 anı görüp on ṭoḳuz zengī Rüsteme hücūm eylediler server-i cihān birer
3 ṭabanca ile tārumār eyledi ol maḥalde Ḳaṭrān Zengīnüŋ ʿaḳlı başına gelüp
4 ḥicābından dal ḳılıç olup Rüsteme ḥavāle eyledi Rüstem ziyāde ġaẕaba gelüp
5 ḳılıcı elinden alup tepesine bir muşta öyle urdı kim ḫurd-ḫām eyledi
6 tekrār tevābiʿ yine de urdı ḳılıcı bir adım güçle ḳurtuldı belkim ḫayr içün
7 bıraḳdı Ġaṣanfer Şāh Rüsteme eydür ey dilāver eyü eylemedüŋ ʿĀnkūr Zengī
8 yavuz melʿūndır cümlemiz andan ḳorḳarız nice olur ḥālimüz diyince
9 Rüstem gülüp eydür ey şāh ne yavuz ḫavf idersin elem çekme ṣafāda
10 ol ben bendeŋiz yalŋız anda varup ol laʿīn ile ceng idüp
11 eger beni helāk iderse ḳızuŋ yanındadır kime dilersin vir eger
12 ben anı helāk iderṣem ġazā itmiş oluram didi bānū feryād idüp
13 eydür ey dilāver gitme yoḫsa ben kendimi helāk diyüp ḥancere düşmek
14 diledi Cihāngīr ḥanceri elinden alup eydür cānum Cihāngīr öyle çoḳ
15 maʿrekeler görmiş öyle çoḳ laʿīnleri tepelemişdir hemān sen duʿādan
16 uṣanma Allāh Teʿālānuŋ ʿināyetiyle işin bitirüp gelüp ṣafāmuzda
17 olavuz diyüp ṣalāḥa ġarḳ olup bir gergedāna süvār olup yola
18 revān oldı Ġaṣanfer Şāhuŋ Şehrüz nāmında bir ʿay(y)ārı var idi
19 anı bile ḳoşdı ʿayyār Rüstemüŋ öŋine düşüp revān oldılar
20 ama bu ṭarafdan ol ḳaçan zengī cān atup ʿĀnkūra irişdi tācıŋ

61b
1 yire urup Rüstemüŋ kendüye eyledigi işleri ḥikāyet eyleyüp Rüstemden
2 çoḳ şikāyetler eyledi ʿĀnkūr ġażabdan yüzi siyāh iken bozardı bir
3 ġarāib şekl baġladı naġra urup eydür bre Ḳaṭrān Zengī ḳanda idi ol
4 zengī eydür Ḳaṭrān Zengī anda idi ol Rüstem didükleri aŋa bir muşta urup
5 cehennemede Ḳaṭrān Deresinde size yir ḥāẕır eylemege gitdi şimdi nevbet size
6 geldi diyince ʿĀnkūr yanında olanlara baḳup bre ne ṣöyler şu nā-bekār ʿaḳlı
7 şaşup dīvāne mi oldı yoḫsa didi zengī eydür ey yā sizi böyle muşta
8 helāk idenüŋ ḳaddı yüz elli eriş var mıdır didi ol zengī eydür yigirmi
9 dört eriş ḳaddı var ola ancaḳ ama yā Rüstem dāstān yā ḳahramān zamāndır
10 āteş miṣāli doḳındıġıŋ yaḳar didükde ʿĀnkūr Zengī ġażaba gelüp bre melʿūn
11 öyle ḥerīfden ölmeden sen niçün ḳaçduŋ diyüp başına bir muşta urup
12 helāk eyledi kendüsi tīz emr eyledi ḳırḳ biŋ ʿaskere tenbīh itdi ki
13 ḥāẕır olın Ġaṣanfer Şāh üzerine gideriz dirken Ġaṣanfer Şāhdan elçi
14 geldi didiler ʿĀnkūr ziyāde ḫaṭā eyledi ben de anuŋ elçisini öldüreyim
15 dir iken ʿay(y)ār ile Rüstem içeri girdiler Rüstem alur göz ile baḳup ʿĀnkūr
16 Zengīyi begendi ḥadd-i zātında Ṭūl Zengīye beŋzer ṭoḳsan eriş ḳaddı
17 var Cihāngīr begenüp eydür ola ki ben de bunı kendüme bende ideyim dir iken
18 ʿĀnkūr Zengī bunları gördigi gibi aṣlā ṣormayup ḫaber ne dimedi hemān
19 ṭutıŋuz şunları anlar benüm on ṭoḳuz başuma berāber adamlarum helāk eylediler
20 siz bunları helāk idüŋ didükde biri yüriyüp Rüstemüŋ yaḳasına

62a
1 yapışup ʿayyār bir cānibe ṣıçrayup Cihāngīrüŋ yaḳasına el ṣunanuŋ

2 başına bir muşta öyle urdı kim ḫurd-ḫam eyledi ʿĀnkūr anı görüp
3 hay nā-bekār serkeş diyüp Rüstemüŋ üzerine kimi ḥancer ve kimi ḳılıç üşür
4 -diler Rüstem Cihāngīr naġra urup benüm Rüstem Cihāngīr ey laʿīnler cān
5 almadan ḳanda ḫalāṣ idesiz diyüp el tīġa urup urdı bunlara
6 ḳılıcı az zamānda çoḳ zengī helāk eyledi ʿĀnkūr Zengīye eyitdiler
7 sen niçün baḳup dursın şimdi saŋa da nevbet gelir diyince ʿĀnkūr
8 Zengī naġradan serāsime olmışdı ʿaḳlı başına geldi bre meded gürzim
9 diyüp ʿamūdıŋ ḳapup irişüp Rüsteme ḥavāle eyledi Rüstem gördi kim
10 gürz ḥavāle eyledi yanında gürzi yoḳ ki berāber vire hemān bencesin
11 açup şāḥiŋ şikārıŋ ḳapar gibi ʿĀnkūruŋ gürzi iner iken
12 ḳapup çeküp elinden aldı daḫı çevirüp bre hey pehlevān gürz öyle
13 urulmaz işte şöyle urulur ve hem kendü yādigārındır diyüp
14 ʿAnkūra bir gürz öyle urdı kimʿAnkūr cān ḥavliyle el ayasıŋ berāber
15 virüp Kānnā Rüstem gibi menʿ eyleye ol ise Cihāngīr żarbıdır hīc
16 żabṭ olur mı żabṭ idemeyüp arḳasına ṣundı arḳaya yöŋlenince
17 żabṭ idemeyüp yüzinüŋ üzerine zīr ü zeber oldı Rüstem dilese
18 ol maḥalde ʿAnkūrı helāk iderdi heybetlü pehlevān olmaġla belkim īmāna
19 gelür diyüp el ucıyla dutdı hele yirinden ḳalḳup Rüstem ile yaḳa yaḳaya

62b

1 muşta muştaya olup āḫir kemer kemere oldılar ʿAnkūr Zengī Rüsteme üç ẓūr
2 eyledi alamadı nevbet Rüsteme gelince bir ẓūr da ʿAnkūrı ḳolı üstine alup
3 yire urdı andan sīnesi üzerine oturup dal ḥancer olınca ʿAnkūr
4 bu ḥāli görüp dil ucıyla īmāna geldi ʿözr dileyüp Rüsteme żiyāfete başladı
5 Şehrüz ʿAyyār da gelüp ʿişrete başladılar ʿAnkūr furṣat bulup ṣarāblarına
6 dārū ḳatup ʿAyyār ile Rüstemi bende çekdiler andan bunları atlara yükledüp
7 ḳırḳ biŋ ʿasker ile Ġaṣanfer Şāhuŋ şehrine gelüp Ġaṣanfer Şāh ġāfil iken
8 baṣup Ġaṣanfer Şāhı ẓūr ile baġlayup vezīrleri ile esīr eyledi Mehre
9 Bānū ol ḥāli görüp cebe ve cevşen geyüp kendüyi ʿAnkūruŋ ʿaskerine
10 urup ölüm eri olup çoḳ zengī helāk eyledi ve ʿAnkūr Zengī de
11 furṣat bulup zaḫm-dār eyledi ʿAnkūr Zengī ardına dönince bānū babasınuŋ
12 ʿaskeriyle ḳalʿaya girüp ḳapuları bend eyledi ʿAnkūr Laʿīn ḳalʿayı muḥāṣıra
13 idüp üç gün ʿaẓīm cengler eylediler āḫir ʿAnkūr Laʿīn gördi kim ḳalʿa alınmaz
14 buyurdı Ġaṣanfer Şāh ile Rüstem Cihāngīri getürüp ḳalʿa ḳapusına çökerddi kim
15 ber-dār eyleye ve hem naġra urup ey nigār ḳapuyı aç yoḫsa atanı helāk
16 iderem didi bānū ol ḥāli görüp cān başına ṣıçrayup segirderek
17 ḳapuya gelüp ve gine kendüsini ʿaskere urmaḳ diledi Rüstem Cihāngīr kendü
18 -leri içün ḳızuŋ ġayretiŋ görüp bir ẓūr idüp bendleriŋ ḳırdı ʿAnkūr
19 ol ḥāli görüp Rüstemüŋ üzerine yüridi Rüstem de ḳarşu varup bir faṣl
20 yana ceng eylediler āḫir Rüstem ʿAnkūrı kemerinden ḳapup yire urdı ve gögsine

63a

1 çıḳup ey laʿīn şimdi başını keseyim mi didükde ʿAnkūr amān server artuḳ gerçekden
2 īmāna geldüm cürmüm ʿavf eyleye zīrā aŋladum ki dīnüŋ ḥaḳdır eger ḥaḳ olmasa
3 baŋa ġālib olamazdıŋ didi Rüstem de gögsi üstinden ḳalḳup ʿAnkūr da
4 ḳademine baş ḳoyup īmāna geldi andan Ġaṣanfer Şāhuŋ ve sā'irlerüŋ
5 bendleriŋ alup görüşüp barışdılar ḳırḳ biŋ zengī ʿaskeri īmāna gelüp
6 birlik oldılar ʿālī żiyāfetler eyleyüp ve dügün idüp Cihāngīri per-murād
7 eylediler andan ḳırḳ biŋ zengī leşkeri ve biŋ Ġaṣanfer Şāh leşkeri seksen
8 biŋ ʿaṣker oldı birḳaç gün ṣafā idüp şimden ṣoŋra ʿasker-i İslām cānibe

9 gitmek gerekdir varup Ḳahhārdan intiḳāmum alavuz diyüp tedārike başladılar bunlar
10 yolda gelmekde ez-īn-cānib bizüm ḳışṣamuz Ḥażret-i Ḥamzaya geldi emīr(-i) cihān Cemşīd
11 Ābād öŋinde Şemūduŋ ḳarşusında oturup ʿişret iderken bir gün bir ḫaber
12 geldi kim Kūh(-ı) Ṭuman cānibinden bir ṣāḥib(-i) ẓuhūr eyledi ʿaẕīm ʿaskere mālik imiş
13 ḥālā gelüp sizden ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı ṭaleb itşe gerek imiş filān gün
14 gelüp bu ṣaḥrāya ḳonar didiler Ṣāḥib-ḳırān gāh elem çeküp gāh ḫandān eyledi
15 ʿaceb daʿvācıları çoḳdur bu ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānuŋ hīcbiri alamadı bir nice
16 zūr-kārdır kāşkī alsa da ben de ḳurtulsam hele ḥāẕır olun ki bir yerden
17 alayıŋ seyr idelüm didi bunlar da tedārike başladılar ez-īn-cānib
18 bizüm ḳışamız İrec Afitāb Cemāle geldi meger ʿAntar Ejder Süvārı ele getür
19 -dükden ṣoŋra ol arada cemīʿ şāhları ve pehlevānları cemʿ eyleyüp müşāvere
20 eyledi eyitdi ey şāhlar ve ey pehlevānlar sizi bu ḳadar dürlü zaḥmetler çeküp

63b
1 bir yire cemʿ eyledüm murādum nedir hīc bilür[8] misiŋüz didi anlar eyitdiler ẓāhir atan
2 deden var imiş her biri böyle ṣāḥib-i ʿaskere mālik imiş anda varup
3 anlara bir ṣaḳal göstermek istersin didiler İrec eyitdi ḫoş öyledür
4 benüm niyyetüm oldur varam dedem Ṣāḥib-ḳırāndan ālāt-ı Ṣāḥib-ḳırānı oġlınuŋ
5 birine virüp kendüsi varup Mek(k)e(-i) Müker(r)emede āḫir ʿömriŋ geçüre ben de
6 bir ṭarīk ile bu cānibe düşüp bu ḳadar feṭḥ müyesser oldı şimdi murādum
7 budur ki ṣūret-i tebdīl idüp adım degişdirem andan varup muḳābil
8 olup Ṣāḥib-ḳırānuŋ oġulları ve ser-ḫalīfe ve ser-ḳaplanlarıyla kelle-ber-kelle ceng
9 idüp cümlesine ġālib olam andan Ṣāḥib-ḳırān ile devlet ṣataşalum hele
10 ġalebe idemez isem de ol birlerine ġālib olam yana ṣāḥib-ḳırānlıġı ben
11 aluram ve hem bir iki ḫaşmum var anlardan intiḳām aluram didi cümlesi nola
12 didiler emr Ṣāḥib-ḳırānuŋdır didiler İrec şād olup Ḳārūn Zümrüd
13 Ḳabāya baḳup eydür ey dilāver benüm adım İsfendiyār Rüstem Teber-dār olsun
14 senüŋ ile ḳarındaşız diyelüm andan varalum göre Ḥaḳ Teʿālā ne
15 gösterir didi Ḳārūn nola didi andan İrec yüzine niḳāb aşup
16 adın İsfendiyār Rüstem Teber-dār ḳoyup ʿasker içinde nidā itdirdigi
17 ol kişinüŋ māliki kim İrec nāmıŋ diline ala diliŋ keserler işte
18 maḳṣūd şudır şimden ṣoŋra Ṣāḥib-ḳırān Kūh(-ı) Ṭuman İsfendiyār diyesiz
19 ʿasker de bu sırrı bilüp ṣaḳladılar ol aradan bir gün göç idüp
20 Cemşīd Ābād üzerine revān oldılar ṭay(y)-i menāzil idüp günlerde

64a
1 bir gün Cemşīd Ābāda yaḳın geldiler Cemşīd Ābād öŋine ḳonarız didükde İrec
2 Afitāb Cemāl daḫmeden çıḳardıġı bārgāhları çıḳarup ʿaskerüŋ nām-dār
3 -larına üleşdirdi cümlesi geyinüp ḳuşandılar irtesi yirinden durup
4 cümleden evvel ʿAntar Ejder Süvār yüz biŋ ʿasker ile ve müteʿay(y)in bārgāhlar ile
5 süvār olup yola revān oldılar anuŋ ardınca yigirmi dört bādişāhlar
6 elli biŋ ʿasker ile yirlü yirince yollu yolınca çekdiler anuŋ ardınca ʿAşrāḳ
7 Şāh cevāhire ġarḳ olmış çekdi anuŋ ardınca İrec Afitāb Cemāl yigirmi
8 dört eriş ḳaddıŋ cevāhire cebelere ġarḳ idüp ṣaġında ve ṣoŋında ö
9 -ŋinde ardında yetmiş dāne ʿayyārlar başlarında zerrīn afitāblar

[8] "bilü" şeklinde yazılmış.

10 ve omuzlarında elmās teberler üç gün ardı kesilmeyüp bu üslūb üzre
11 geçdiler dördinci gün İrec Afitāb Cemāl başında Murġ Merdüm Ribāṭuŋ
12 yedi oṭaġı ve daḫmeden çıḳardıġı pārgāhlar geçüp gitdi ardından
13 bir kütürdi ḳopdı nedir dirken on biŋ ʿifrīt cinnī ʿaskeri yüridi
14 öŋinde Ḳanāṭūr Nerre yüz ṭoḳsan eriş ḳad(d)ıyla yanında Lāhūt Cehār-dest
15 yüz elli eriş ḳaddıyla omuzlarında ṭaġlara beŋzer ʿamūdları gelüp geçdiler
16 varup ʿaskerüŋ bir kenārında ḳondılar ama ṣāḥib-ḳırān(-ı) ʿālemde bu dārātı
17 görüp ḥayrān oldı dönüp Lendehāya eydür nedirsin birāder bu İsfendiyā
18 -ruŋ dārātına ben ʿömrinde böyle dārāt görmedüm meger ciger-kūşem Bedīʿüz-zamān
19 Kūh(-ı) Semavātden geldigi vaḳt görevüz didi dönüp bārgāh-ı Süleymāna geldiler

64b

1 her çadırda İrecüŋ dārātıŋ şöyleşüller idi ṣāḥib-ḳırān(-ı) ʿālem Ḥoca ʿÖmere baḳup
2 baḳup eyitdi ey yār-ġārum var gör İsfendiyāruŋ murādı nedir ālāt(-ı)
3 Ṣāḥib-ḳırānı ṭaleb ider yoḫsa Şemūd bin ʿĀr ile cenge mi geldi didi
4 ʿÖmer ʿAyyār ber-ceşm diyüp revān oldı tenhāya gelüp bir köyli ḳoca
5 şekline girüp eline bir sāz alup ordınuŋ içine gezerek
6 İrecüŋ bārgāhına yaḳın yirde başladı sāz çalmaġa İrec
7 işidüp adam gönderüp yanına getürdi ʿÖmerdür dil getürüp
8 İrece duʿālar eyledi diz çöküp bir faṣl eyledi İrec ḥaẓ idüp vāfir
9 iḥsān eyledi İrec Lāhūtı muḳaddem göndermiş idi kim gör ne söyler
10 -ler bārgāh-ı Süleymānda kendü ḥaḳḳında bilürdi kim kendüyi ʿÖmer yoḳlar
11 imdi tamaʿ belāsıyla kendüye bir ẓarar ḳaṣd eylemeye bu kez Lāhūt
12 insān ṣūretinde gelüp İrecüŋ ḳulaġına eydür bu ḳoca sāzende
13 ʿÖmirdir diyü ḫaber virdi andan ortalıġı tenhā idüp eydür ey üstād(-ı)
14 kāmilim bize böyle gelmek size lāyıḳ mıdır didükde ʿÖmerüŋ ʿaḳlı gitdi
15 hay gözüm nūrı siz misiz ha şöyle dāʾim sizi rifʿat saʿā
16 -detde göreyim bir muʿallāḳ atup kendü şekline girdi görüşüp
17 ḥāl ḥāṭır ṣorışdılar āferīn oġlum umdıġumdan ziyāde olmış
18 -sıŋ diyüp İrece duʿālar eyledi İrec eydür Allāh Teʿālānuŋ ʿināyetiyle
19 heb senüŋ ḫayr duʿāndır bizi böyle devlete vāṣıl iden

65a

1 didi daḫı daḫmeden çıḳardıġı birḳaç ʿayyār libāsı virüp bī-ḳıyās
2 māl virdi ʿayyār(-ı) cihān ṣafāsından ol ḳadar deṣtānīler eyledi ki meclisde
3 oturan şehriyārlar ḥayrān olup ʿÖmere taḥsīnler eylediler tamām nıṣf
4 uʾl-leyle ḳadar ʿişret idüp andan icāzet istedi İrec eyitdi
5 göreyim seni Ṣāḥib-ḳırān yanında bizi nice tertīb ve taʿrif idesin
6 diyüp ʿÖmeri gönderdi ʿÖmer ḥayr ola ciger-kūşem diyüp vedāʿ idüp
7 gitdi çünki ʿÖmerdir emīr(-i) cihānuŋ ḥużūrına geldi Ṣāḥib-ḳırān
8 eyitdi nedir ʿayyār bu gelen ṣāḥib(-i) ẓuhūruŋ aḥvāliŋ ḫaber ala bildin mi
9 didükde ʿÖmer duʿā idüp sulṭānum tamām uṣūliyle ḫaber aldum ve meclisine
10 dāḫil oldum ve kendiyle muṣāḥib eyledüm bu dilāver Kūh(-ı) Ṭumandan
11 ẓuhūra gelmiş Sām Süvār neslinden imiş adına İsfendiyār Rüstem
12 Teber-dār dirler imiş tamām Kūh(-ı) Ṭumanuŋ yedi ḳullesiŋ feṭḥ idüp
13 ol ḳadar bahādur dilāverleri var kim senüŋle yedi yaşından berü çoḳ dīvān
14 gördüm bunuŋ dīvānında olan dilāverleri bir yirde görmedüm Kūh(-ı) Ṭumanuŋ
15 ḳapusın açup üç gün başınuŋ üzerinde ṭutup ʿasker geçmiş murādı
16 bu diyārları da feṭḥ idüp İslāma getürmek Sām Süvār gibi ʿālime ṣā

17 -ḥib-ḳırān olmaḳ ḥālā şimdi sizi ʿāleme ṣāḥib-ḳırān oldıġınuzı ḫaber
18 alup imdi bir ʿaṣrda iki Ṣāḥib-ḳırān olmaz varup ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı
19 ṭaleb idüp ceng idüp devlet ṣataşalum eger ġālib olurṣam

65b
1 tamām ṣāḥib-ḳırān oldıġum iṣbāt iderem ve eger ol yana ġalib olursa
2 aŋa tābiʿ oluram öŋinde ġazā iderem diyü gelmiş didi Ṣāḥib-ḳırān güzel
3 diyüp tenhā bārgāhına gelüp ʿibādete meşġūl olup Ḥaḳdan furṣat
4 ve nuṣret diledi çünki ṣabāḥ oldı bu ṭarafdan İrec dīvān emr eyledi
5 kātibler iki nāme yazup birin Lāhūt Ṣāḥib-ḳırāna gönderdi Ḳanāṭūr
6 ʿİfrīti daḫı Ṣemūda gönderdi Lāhūt Ṣāḥib-ḳırāna gelüp nāme
7 teslīm eyledi emīr(-i) merdān nāme alup mühriŋ giderüp gördi evvelinde
8 Ḥaḳ Teʿālāyı medḥ eyleyüp ṣāniyen ben kim İsfendiyārum sen ki ʿaṣruŋ
9 ṣāḥib-ḳırānı Ḥażret-i Ḥamza raḍiyallāh Teʿālā ʿinnā ibn ʿAbduʾl-Muṭ(ṭ)alipsin
10 nāmum saŋa vuṣūl bulduḳda gördüŋ ne dārāta mālik oldıġum imdi
11 gerçi sen de ʿālemüŋ ṣāḥib-ḳırānı olmışsıŋ zamānında şimdi pīr
12 olmışsın bendeŋize ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı teslīm idüp varup
13 Mekke(-i) Müker(r)emede ʿibādete meşġūl olasın evvel oġlına virüp ferāġat
14 idüp gitmek dilemişsiŋ oġulların da baŋa cevāb virür bu ḳadar
15 ṣāḥib-ḳırānlıḳ size ṣanʿat ise bize atadan dededen mīrāṣdır
16 sende olan emānetleri baŋa vir eger oġullaruŋ rāżī olmazlar ise
17 anları baŋa ḥavāle eyle ben anları kendüme tābiʿ iderem diyü çoḳ
18 cevāblar eylemiş Ṣāḥib-ḳırān gāh ḳızarup gāh bozardı andan baş
19 ḳaldırup eydür ey Lāhūt var efendine söyle biz bu ālātı yabānda
20 bulmadıḳ her birin ḳılıcım ile çoḳ zaḥmetler çeküp ele getürdim imdi

66a
1 meydān olsun eger ẕerre ḳadar ġalebe ider ise olur yoḫsa
2 böyle sözler ile virmezem didi Lāhūtuŋ yanında serverler meydāna
3 ḳılıç bıraġup İsfendiyār Rüstem ne nā-bekār imiş bildiginden ḳalmasun
4 aramuzı ḳılıç aralar didiler Ṣāḥib-ḳırān buyurdı Lāhūta bir ḫilʿat
5 virdiler gelüp İrece gördigiŋ ḫaber virdi İrec başın ṣalup
6 ẓāhir bilür böyle olacaġıŋ eyitdi ḫoş nola görelüm Ḥaḳ Teʿālā
7 ne gösterir didi bu ṭarafdan Ḳanāṭūr Ṣemūduŋ dīvānına gelüp nāme
8 ṣundı ehl(-i) dīvān Ḳanāṭūruŋ heybetinden żabṭ oldılar her ne ḥāl
9 ise nāme açup oḳudılar dimiş ki benüm ḳatumdan ṣāḥib-ḳırān
10 Kūh(-ı) Ṭumanum sen ki Ṣemūd bin ʿĀrsıŋ nāmum vuṣūlinde ʿinād ve muḥālefet
11 itmeyüp ḳullıġum ḳabūl idesin yoḳ dirseŋ bilmiş olasın ki ben
12 saŋa Ḥamza gibi elem işler iderem ki cihān yüzinde dāstān olup
13 söylene dimiş Ṣemūd başını ḳorḳusından cevāb-nāme yazup dimiş ki
14 şimdi ben Ḥamza gibi düşmān ḳarşusında otururken aŋa iṭāʿat
15 idemem eger Ḥamza başup ʿaskeriŋ tārumār ider ise ben de ḳulı
16 olup yār oluram ve illā şimdi olmaz didi Ḳanāṭūr ʿİfrīt
17 cevāb-nāme alup İrece geldi İrec de Ṣemūduŋ nāmesiŋ müṭālaʿa
18 idüp bunda murāduŋ ne oldıġıŋ bildi hemān ʿasker içinde
19 ceng nidāsın itdirdi üç bölük ʿasker āgāh oldı ez-īn

66b
1 bizüm ḳışṣamuz Nūrüʾd-dehre geldi dilīr(-i) ʿālem Dilnüvāz Perī ile ḳalʿasında
2 Ṣāhnüvāz Perī ile ʿişret ider idi bir gün Server Bānūnuŋ yüzine

3 baḳup eydür ey bānū-ı cihān eyü iḥsān eyledüŋ beni Sedd(-i) Yeʾcūcdan
4 ḫalāṣ eyledüŋ ḥayātuma sebeb olduŋ yana çabuḳ bir ciger-dār cinnī olsa
5 beni deryā māliki Ersenṭālīs diyārına getürse varup andan āh
6 intiḳām alsam didi Şehnüvāz Bānū eyitdi bu araya yaḳın bir cinnī
7 vardır yüz ḳırḳ eriş ḳad çeker on beş biŋ cinnīye mālikdür didi
8 Nūrüʾd-dehr eyitdi ey nigār beni anuŋ diyārına iletseniz belki ele
9 getürem anuŋla varmaḳ āsāndır didi nigār eyitdi senüŋ aŋa varmaḳ
10 ḳābil degildür meger senüŋ ile ʿalāḳamuzı duydıġı gibi gelür hemān ḥāẓır
11 ol ele getürem didi Nūrüʾd-dehr ḫoş ḫaber idelüm ola ki ele gele didi
12 hele dügün tedārikine başladı ḳırḳ gün dügün idüp Nūrüʾd-dehr
13 gerdege ḳoyup nigār ile ber-murād oldılar bunlar bu ṣafāda iken perīler içinde
14 feryād fiġān ḳopdı bre nedir diyince birḳaç perī içeri girüp
15 bre meded Ḳarġanūş on beş biŋ perīyle geldi didiler Nūrüʾd-dehr
16 tīz baŋa ālāt(-ı) ḥarb vir at getürüŋ andan siz temāşāya ṭuruŋ
17 ben aŋa neylerem didi hemān ālāt(-ı) ḥarb getürdiler dilāver(-i) ʿālem geyinüp
18 ḳuşandı raḫşını çeki virdiler ʿacele süvār olup gelüp gördi
19 perī ʿaskeri ile cinnī ʿaskeri ʿaẕīm maʿrekeler iderler Ḳarġanūş
20 Cinnīye kimler ḳarşu durur perī ʿaskerinüŋ feryādı āsumāna çıkmış
21 hemān Nūrüʾd-dehr bir naġra öyle ḥayḳırdı kim ol ṣaḥrālar dürlü dürlü

67a

1 ṣadālar virdi server(-i) cihān Ḳarġanūşuŋ öŋin alup eydür ey
2 nā-bekār ne istersiŋ bunlardan Şehnüvāz Bānūyı ben aldum ḥaşmuŋ
3 benüm benüm ile s̱öyleş anlardan çek elüŋ didi Ḳarġanūş Nūrüʾd-dehr
4 gördükde hey nā-bekār ḫākī seni bunda ecelüŋ getürmiş imdi evvel
5 senüŋ ḥaḳḳından gelmek āsāndır diyüp bir ʿamūd urdı Nūrüʾd-dehr
6 gürziŋ ḳarşu virüp arḳaya alduḳda aġzından burnından acı acı
7 tütünler geldi bindigi raḫşuŋ beli onuldı Nūrüʾd-dehr ayaḳ üzerine
8 düşdi Ḳarġanūş urdı kim öldüremedi bir żarb daḫı urdı
9 dilāver(-i) ʿālem gürziŋ berāber virüp arḳada menʿ eyledi üç ḥamlesin
10 menʿ eyledükde Nūrüʾd-dehr bir żarb öyle urdı kim ʿamūdı fırlayup yire
11 düşdi arḳasın ṣundı ṭāḳat getüremeyüp yüzinüŋ üzerine
12 düşüp zīr ü zeber oldı tekrār yirinden durup Nūrüʾd-dehr ṣarıldı
13 server daḫı bir muşta urup baḳdı ḳalḳayın diyince döge döge bende
14 çekdi on beş biŋ dīv cinnī ʿaskeri yüridiler Nūrüʾd-dehr tīġıŋ
15 ʿüryān idüp bunları tārumār eyledi Ḳarġanūş daḫı Nūrüʾd-dehrüŋ
16 bu erliklериŋ görüp inṣāf idüp īmāna geldi server ṣād
17 olup bendiŋ aldı Ḳarġanūş daḫı gelüp serverüŋ ḳademinde
18 baş ḳodı cümle ʿaskeri Nūrüʾd-dehre ḳul oldılar Nūrüʾd-dehr
19 eyitdi ey nerre biz saŋa varsaḳ gerek idi devletüm baŋa yār oldı imdi
20 beni deryā māliki olan Ersenṭālīs beni Yeʾcūc Meʾcūc Seddine bıraḳdı

67b

1 helāk olmadum ecelim yoḳ imiş Ḥaḳ Teʿālānuŋ izniyle senüŋle bir dermān eyle
2 -sek şu nā-bekārı deŋizden çıḳarup intiḳām alsam didi Ḳarġanūş
3 eyitdi ey dilāver ben anı çıḳarmaġa ḳādir degilem ama Kirşāsib Ābād
4 dirler bir ḳalʿa vardır Ḳābūs Nerre dirler bir dīv ḥükm ider ol yavuz
5 cinnīdir anda bir ḳaṣr vardır Yigit Ābād dirler ol ḳaṣrı anuŋ içün
6 binā eylemişler Deryā-yı Ẓulümātı ol ḳaṣrdan temāşā ider idi deryādan
7 çıḳan ejderleri heb yirdi Kirşāsib zamānından ḳalma bir dīv vardur

8 ol ḳaṣruŋ peykidür adına Kifāl Nerre dirler ehl(-i) İslāmdır ol aralara
9 varsaḳ idi elbette bir cāre olurdı didükde server eyitdi imdi
10 tedārik görüŋ gidelüm didi Şehnüvāz Perī bir taḫt peydā eyledi Nūrüʾd-dehr
11 üzerine bindi Ḳarġanūş emr eyledi ḳırḳ dīv ʿifrīt havāya berrān oldı
12 Ḳaṣr(-ı) Yigit Ābāda dāḫil oldılar Kifāl Nerreye ḫaber oldı ol da şād olup
13 ḳarşu geldi bulışup görişdiler bunları Kifāl Nerre ol ḳaṣra getürdi
14 ʿaẕīm żiyāfetler eyledi Nūrüʾd-dehr ol ḳaṣr-ı şehrinden Deryā-yı Ẓulümātı seyr
15 iderken bir ejderhā ẓuhūr eyledi Yigit Ābāda çıḳup ḳaṣruŋ öŋinden
16 geçdi Nūrüʾd-dehr böyle büyük ejderhā görmemiş idi ḫayrān
17 diledi kim ḳarşu varup helāk ide Kifāl menʿ idüp eydür ey dilāver
18 bu Ẓulümāt ezderleri ġāyet yavuz olur ṣoŋra bir ḫaṭā olur ise bizi de
19 helāk ider ey server gel bundan ferāġat eyle didi Nūrüʾd-dehr eyitdi
20 ey cinnī bu gün yarın ṣaġ olup bārgāh-ı Süleymāna varduḳda

68a

1 suʾāl iderler Ḳaṣr(-ı) Yigitde ne gördiŋ didüklerinde ben de diyem ki ḳaṣrda
2 ʿişret iderken bir ʿaẕīm ezderhā çıḳup Deryā-yı Ẓulümātdan ol ḳaṣruŋ
3 öŋinden geçdi ḳıyās iderem ki iki yüz ḳulaç var idi didükde
4 yā helāk eyledün mi diseler ben diyem ki ben muḳayyed olmadum atam Bedīʿüz-zamān
5 ve ʿammūm Melik Ḳāsım ve Cihāngīr ve Hāşim ḥuṣūṣā kim İrec Afitāb Cemāl baŋa
6 dirler kim yā Nūrüʾd-dehr bu senüŋ nāmına düşer mi biz olsaḳ elbette
7 ol ejder ile ceng iderdük ne olur ise olsun didükde baŋa
8 bir ʿaẕīm ḫacāletdür imdi bu sözleri işitmeden ölmek baŋa baŋa yükdür
9 diyüp server(-i) ʿālem yirinden durup tīr ü kemānıŋ eline alup itdi kim ejder
10 ile ceng eyleye eyitdi yā Kifāl beni gözedüŋ eger helāk olursam bu ḫaberi
11 dedem Ṣāḥib-ḳırāna cinnī ile irsāl idesiz veillā ben ejderi helāk
12 ider isem şāyet zehr baŋa nāşir ider ol zamān yoḳlayasız bula kim
13 ḳapasız didi andan hemān Nūrüʾd-dehr ol ejderhāya ḳarşu gitdi
14 yaḳın varup gördi gözleri var kim Nūrüʾd-dehrüŋ ḳalḳanından büyük
15 iki meşʿale gibi par par yanar vücūdı bir ulu ṭaġa beŋzer Ḥaḳ Teʿālādan
16 nuṣret diledi andan tevekkül olup bir naġra öyle ḫayḳırdı kim ol ṣaḥrālar
17 ṣadā virdi ol ʿaẕīm ejder kemer kemer olup buluṭ berāber başıŋ ḳaldırup
18 baḳdı Nūrüʾd-dehr görüp şöyle ġırġırdı kim aġzından boz tütünler ṣaçup deryā
19 āteş ile doldı zehrinden aġaçlar yanmaġa başladı andan bir dem daḫı

68b

1 çekdi Nūrüʾd-dehr gördi kim kendüyi çeküp getürüp giderken ayaġıŋ bir yirli
2 ḳayaya virdi ejder gördi kim dem çeküp alamadı hemān üzerine sürüp
3 diledi kim zehr ṣaça helāk ide Nūrüʾd-dehr hemān ḳuburdan bir oḳ çıḳarup
4 kemānına ḳoyup ejderi nişān alup ṣaġ gözine pertāb eyledi
5 rāst gözine urup ḳafāsından çıḳdı bir de ṣol gözine
6 urup ḳafāsından çıḳup gitdi ezder kendüsin yire urmaġa başladı
7 Nūrüʾd-dehr hemān dal ḳılıç ezderüŋ gerdānına bir tīġ şöyle urdı kim
8 kel(l)esin zemīne bıraḳdı Nūrüʾd-dehr ejderüŋ zehrinden bī-mecāl olup
9 gücile tīġuŋ ġılāfına ṣoḳdı kendü de bir cānibe düşdi Kifāl
10 emr eyledi cinnīler ḳapdılar uzaḳ yire getürdiler yüzine ṣu
11 serpdiler Nūrüʾd-dehrüŋ ʿaḳlı başına gelüp ḳaṣra geldiler server
12 ḳazān mübārek olsun diyüp ol gün ʿişret idüp irtesi
13 ejderüŋ yanına geldiler seyr idüp taʿac(c)üb eylediler Nūrüʾd-dehr

14 ejderüŋ bāzū meheresin aldı ve yüz ṭoḳsan eriş kemendiŋ
15 aldı kelle getürüp ḳaṣra aṣa ḳodı andan Kirşāşib Ābāda
16 geldiler Ḳābūs Nerreye ḫaber oldı yüz biŋ cinnīyle ḳarşu gelüp
17 muḳābil oldılar üç gün ʿaẕim ceng eylediler āḫir Nūrüʾd-dehr kemeriŋ
18 Ḳābūsa teslīm eyledi İrec ẕūr idüp alamadı server(-i) ʿālem
19 ol ḥamlede zemīne urup gögsine çıḳdı Ḳābūs amān

69a
1 dileyüp īmāna geldi yüz biŋ dīv cinnī ile Nūrüʾd-dehre yār oldı
2 andan şehre geldiler żiyāfetler eylediler Ḳābūs Nerre Nūrüʾd-dehr ṣer-guẕeştinden
3 suʾāl eyledükde server daḫı aḥvāliŋ beyān eyledi işte ḥālüm budır
4 elbette Ersenṭālīsden intiḳāmum almaḳ gerekdür baŋa bir cāre görüŋ
5 didi Ḳābūs Nerre eyitdi server ben bu maṣlaḥata cāre idemem bunda ṭaleb
6 deryā-niş̄īn dirler çoḳ bilür pederüŋ Bedīʿüz-zamān öŋinde īmāna
7 gelmişdir buŋa ʿilāc ider ise ol ider didi Nūrüʾd-dehr şād
8 olup tīz bir nāme yazup Ṭālīse gönderdi Ḳābūs ile Kirşāsib
9 Ābāduŋ eṭrāfıŋ seyr ider iken Nūrüʾd-dehrüŋ gözine bir ḳubbe gö
10 -zikdi Ḳābūsdan suʾāl eyledi Ḳābūs Server buŋa daḫme-i
11 Kirşāşib Āhen-dest dirler bu ḳadar zamāndır kimse bilmez içinde
12 ne vardır diyince Nūrüʾd-dehr eyitdi varalum görelüm ne var didi
13 yaḳın gelüp gördi bir ḳubbe ʿālī semāya ser çekmiş gūyā ki henüz
14 üstād elinden şimdi çıḳmış server(-i) cihān eṭrāfıŋ dolaşurken
15 tārīḫiŋ bulup oḳudı gördi feṭḥi kendü nāmına baġlatmış
16 ve ne ṭarīḳ ile feṭḥ olacaġıŋ buldı andan feṭḥ eyledi içine
17 girüp kendüye münāsib ḳırḳ sekiz pāre ālāt(-ı) ceng bulup aldı
18 daḫı ḳırḳ sekiz kubbelü bir pārgāh buldı her ḳubbesi bir günā server(-i)
19 cihān şād olup cümle mālı ṭaşra çıḳarup pārgāhı ḳurup
20 ʿişrete başladı bu ṭarafdan peyk gelüp Nūrüʾd-dehrüŋ nāmesiŋ

69b
1 Ṭālīse şundı açup oḳudı aḥvāli bilüp tīz yüz biŋ māhī
2 beden ʿasker ile ʿazm idüp Kirşāşib Ābāda geldi server(-i) ʿāleme
3 ḫaber oldı ḳarşu çıḳup bulışup görişdiler andan birbirine
4 żiyāfetler eylediler Nūrüʾd-dehr başıŋ ḳaldırup Ṭālīse eydür kerem
5 eyle şu ḥāle bir çāre eyle didükde Ṭālīs baş üstine diyüp bir
6 taḫt yapdırdı dört gūşene cerāḳ ḳodı yüz biŋ cinnī ile
7 Ġarġanūz ve Ḳābūs Ṭālīs Deryā-niş̄īn duʿā idüp andan
8 Ersenṭālīs cānibine revān oldılar ama muḳaddem Bedīʿüz-zamāna yār
9 olan şāhlar serverüŋ ol cānibe düşdigin ḫaber alup gelmege
10 başladılar bir nice şāh gelüp iki kerre yüz biŋ ʿasker ile bir gün
11 deryā kenārına gelüp ḳondılar Ḳābūs ile bir nāme yazup gönderdi
12 nāmeye yazdı kim ben kim Ṭālīs Deryā-niş̄īn oġluyam sen ki deryā māliki
13 Ersenṭālīssin nāmum saŋa varduḳda bilesin ki deryā māliki ben oldum
14 bādişāhlıḳdan el çeküp baŋa ḳul olasın eger ʿinād ider iseŋ
15 ṭaşra çıḳ senüŋle ceng idelüm göre devlet kime yār olur dimiş
16 yavuzlanup Ṭālīs oġlı Şehrüz ne nā-bekārdır ben aŋa kendüyi
17 bildireyim diyüp iki kerre yüz biŋ ʿasker ile ṭaşra çıḳup muḳābil
18 oldı yek-ā-yek ceng itmege başladılar üç gün ceng olup
19 birbirinden ayrılmadılar Nūrüʾd-dehr ise dünyāyı ḫarāba virdi bunlar
20 ol ḳadar ḳırdı kim yir yüzi leşden başdan görinmez oldı Ġarġanūş

70a

1 ile Ḳābūs ellerinde kūh beŋzer ʿamūdları urduḳları adamları ḫur(d)-ḫām
2 iderler Ersenṭālīs ol ḥāli görüp artuḳ ṭāḳat getüremeyüp
3 Nūrüʾd-dehr Ersenṭālīsüŋ ʿalem-dārıŋ ser-nigūn eyledi Ersenṭālīs
4 ol ḥāli de görüp deryā cānibine ḳaçdı ʿasker daḫı ḳaçmaġa başladı
5 Nūrüʾd-dehr Ersenṭālīsüŋ ḳaçduġıŋ görüp bre neylersiz ṣoŋra
6 ele getürmek güç olur didükde Ġarġanūş ile Ḳābūs ardınca
7 deryāya ṭalup döge döge ṭaşra çıḳardılar Nūrüʾd-dehr öŋin alup
8 bir żarb ile yıḳup eliyle bende çeküp Ḳābūsa teslīm andan andan
9 Neheng-ser Māhī Bedeni kemend ile ṭutdı Ḳarġanūşa virdi
10 ʿaskeri şāhlaruŋ esīr oldıġıŋ görüp ḳaçdılar Nūrüʾd-dehr
11 dönüp bārgāhına gelüp bezme oturdılar kelleler germ olduḳda
12 Nūrüʾd-dehr emr eyledi Ersenṭālīs getürüp siyāset yirine çö
13 -kerddiler Nūrüʾd-dehr baş getürüp ey nā-bekār ḳocayınca gö
14 -rirsiŋ kendüyi Şehrüvazı bilmezdüŋ gördün mi ḥālüŋi didi Ersenṭā
15 -līs eyitdi yā Şehrüvaz sen beni helāk idersen Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān
16 benüm dostumdır ol saŋa benüm intiḳāmum ḳomaz didi Nūrüʾd-dehr eyitdi
17 ey nā-bekār nice diye bilürsin Ḥamza benüm dostumdır anuŋ nebīresi
18 Nūrüʾd-dehr dāmāduŋ iken Sedd-i Yeʾcūca bıraḳdırmışsın anlar ṭu
19 -yarlar ise seni yedi ḳat yir altında öküzüŋ boynuzına girseŋ
20 helāk itmeleri muḳarrerdir ve Yeʾcūc Nūrüʾd-dehr ol girdābdan ḥalāṣ

70b

1 olursa seni diri ḳor mı didükde Ersenṭālīs āh idüp ḫaṭā eyledüm
2 ḳızımuŋ söziyle ol dilāvere ġadr eyledüm kāşkī ol dilāver ḫalāṣ
3 olaydı beni de yā helāk yā azād iderdi tek ol server ṣaġ gelsün
4 ʿaceb ḳabāḥat eyledüm ben de beşīmān oldum ammā ne cāre yoḳdur didi
5 Nūrüʾd-dehr Ġarġānūşa baḳup eydür aluŋ bunı yana ḥabs eyleŋ
6 ḫaşmına ḫaber idelüm gelüp getürsünler nice helāk ider
7 -lerse itsünler didi Ersenṭālīs Kirşāşib Ābādı ḥabs eylediler
8 andan bir nāme yazup Ḳayḳanūşa virdi var bunı dedem Ḥamzaya
9 vir benüm ṣaġlıġum bilsünler bunda Ersenṭālīsi helāk ideyim mi
10 işte baŋa şöyle iş eyledi ḥālā ḫabsümdedir didi Ḳayḳanūş
11 çekilüp gitdi Nūrüʾd-dehr daḫı ol aradan ḳalḳup Ẓulümāt
12 cānibine revān oldı ḫabere de muntaẓır oldı bizüm ḳışṣamuz İrec
13 Afitāb Cemāle geldi İrec Afitāb Cemāl bu ḳadar ʿaskerle gelüp
14 iki ʿaskeriŋ māʾiyetinde muḳābil ḳatup nāmeleşüp cümlesinden nāme
15 -nüŋ cevābıŋ aldı İrec de tedārike başladı Ṣemūd birḳaç defʿa
16 berīşān olup yeŋi ʿasker gelmek ile ṭayanur idi bu elem ile
17 nice idecegin bilmezdi bu ṭarafdan bu ḳadar ʿasker ile İrec de
18 geldi Ḳah(h)ār ise Ṣāḥib-ḳırānuŋ gürz żarbından ḥarekete
19 mecāli ḳalmayup bu ḥālde iken bir gice ḳarındaşı Ḳahrāb çıḳa
20 geldi Ṣemūd ile görişdi ḥāl ḥāṭırıŋ ṣordı Ṣemūd aġlayup

71a

1 eyitdi ey pehlevān bilmem benüm ḥālüm nice olur Ḥamzaya cevāb virmez iken
2 bir ṣāḥib(-i) ẓuhūr daḫı ẓuhūr eyledi geldi bu ḳadar dīv cinnī ʿaskere
3 mālikdir yanında öyle dilāverler var kim her biri ḳażā ve belādır didi
4 ben bunuŋ ḳanġısına cevāb vireyim didi Ḳahrāb Laʿīn eyitdi

5 şāhum elem çekme ben bundan gideli bir üstād cāzū var idi
6 adına Mesmāre Cāzū dirler andan çoḳ siḥr ögrendüm ve kendüsi
7 bile geldi imdi yarın birāz ʿasker ile Cüneyd Eblaḳ-süvār nāmında
8 gelüp siz de baŋa ḳarşu gelüp ḳondıruŋ riʿāyet idüŋ anlar da
9 inanup ḥīle oldıġıŋ bilmesünler baʿdehū evvel Ḥamzanuŋ ḥaḳḳından
10 gelüp ṣoŋra İsfendiyāruŋ tevābiʿyle ḥaḳḳından gelüp ne ʿaskeriŋ
11 ḳoyam ve ne ġayrıları didi Ṣemūd sevindi meded bir dermān eyle didi
12 bunlardır gice çıḳup gitdiler irtesi küffār ṭarafından ṭabl(-ı) şād-mānı
13 çalındı İslām begleri bre görüŋ ne ḫaber didükde cāsūslar ḫaber
14 getürüp Ṣemūda gine yardımı geldi adına Cüneyd Eblaḳ-süvār dirler
15 imiş Yaḥyā-yı Ẓulümātī cānibinden gelür imiş didiler biriden Ḳahrāb da
16 yüz biŋ ʿasker ile gelüp Ṣemūd ḳarşu gelüp ḳondırdı irtesi
17 nāmeleşüp ceng muḳarrer oldı bir gün siḥrden yirlerinden
18 durup ṣaflar baġladılar naẓar(-ı) yir meydān oldılar Ḳahrāb Cüneyd
19 Eblaḳ-süvār nāmında meydāna girdi Mesmāre ʿayyār ṣūretinde ṭurdı
20 Ḳahrāb birāz silāḥ-şorlıḳ gösterüp andan el ḳaldırup

71b
1 çalınan ceng ḥarbi dindirüp yüziŋ Ḥamzanuŋ ʿaskeri ṭarafına
2 ṭutup naġra urup yā Ḥamza meydāna gel senden ġayrı kimseyi
3 istemezem didi server(-i) ʿālem ʿaşḳarı sürüp Ḳahrāba muḳābil olup
4 selām virdi Ḳahrāb eyitdi ḥoş geldüŋ yā Ḥamza çoḳdan senüŋ
5 nāmıŋ işidüp bir yol görişmek murādum idi ʿāḳıbet görişdük
6 imdi bu gün görelüm devlet kime yār olur didi Ṣāḥib-ḳırān eyitdi
7 geçende Ḳahrāb Nām bir melʿūn geldi Ẓulümātdan gelürem bir nām-dār pehlevānum
8 diyü ḥīle eyledi meger sāḥir imiş ḥīle ile çoḳ ḳabāḥat eyledi
9 imdi sen de andan olmayasın didi Ḳahrāb eyitdi yā Ḥamza
10 siḥr nedir ben anı bilmezem pehlevān olana siḥr ʿāybdır Ḳahrāb benüm
11 bir silleme ṭāḳat getüremez didi andan siḥr ḳuvvetiyle bir nīze urdı
12 server(-i) ʿālem Kirşāşib Āhen-destüŋ siperiŋ berāber virdi ammā
13 Ḥamzanuŋ ḳolları büküldi gücile menʿ eyledi server başıŋ ṣalup
14 bir nīze de Ḥamza urdı siḥr ḳuvvetiyle āsān menʿ eyledi andan el
15 gürze urup birbirleriyle aḫşama ḳadar ceng eylediler aḫşam
16 olduḳda Ḳahrāb eyitdi yā Ḥamza bu gün benüm ile eyü merdāne ceng
17 eyledüŋ yarın gine buluşalum diyü döndiler ḳaṣd ile Ṣāḥib-ḳırānı
18 meydānda yıḳmadıġı siḥr oldıġıŋ kimse bilmeyeler çünkim Ṣāḥib-ḳırān
19 serāperde-i Süleymāna geldi evlādları ser-ḳaplanları cengden suʾāl
20 eylediler server(-i) ʿālem medḥ idüp eyü ḳuvvete mālik ancaḳ bu gün benüm

72a
1 ile merdāne ceng eyledi ben anuŋ ḥamlelerinden ʿāciz olup ol
2 benüm ḥamlelerüm pī-pervā menʿ iderdi didükde evlād(-ı) Ḥamza Cüneyd ne nā-bekār
3 -dır tā bu mertebe otursıŋ yarın sen otur icāzet vir
4 ḳanġımuz olur ise aŋa işler idelüm ki bir daḫı olmasun
5 didi Ṣāḥib-ḳırān eyitdi yoḳ bu sözler ġurūrdır ol dilā
6 -verüŋ ḥaḳḳıŋ yetürmek sizlerde gördükde benüm gibi medḥ idersiz
7 diyüp ʿişrete oturdılar ama bu ṭarafdan Ḳahrāb ile Mesmāre
8 Ṣemūduŋ begleriyle ʿişrete oturdılar andan nıṣfuʾl-leyl olduḳda
9 herkes pārgāhına varup rāḥat oldılar biriden Ḳahrāb Mesmāre

10 Cāzū gelüp Ṣāḥib-ḳırānuŋ yatdıġı çadıruŋ ardıŋ yarup
11 Ṣāḥib-ḳırānuŋ siḥr ile ʿaḳlıŋ alup şikār idüp getürdiler ḳaṣd
12 ile böyle çadırı yardılar ki ʿayyār uġurladı ṣansuŋlar
13 kendülerinden ḫaber olmasun diyü andan Ṣemūda müjde idüp biz bunları
14 bir bir şikār idüp Yaḥyā-yı Ẕulümātī diyārına ḥabs idelüm ṣoŋra
15 birden cümlesiŋ helāk idelüm yoḫsa şimdi bunda biriŋ
16 helāk idevüz yaḫūd ḥabs idevüz anlar da ibṭāl(-i) siḥre mā
17 -lik birḳaç kimse vardır bizüm aḥvālimüzi bilüp ṣonı ḫayr olmaz
18 ʿayyārları daḫı çoḳdır ḥabsden ḳurtarmaġa iḥtimāli vardır
19 bunları biz bir bir uzaḳ yire ṭaşıyalum ki birbirlerinden ḫaberleri

72b
1 olmasun didiler Ṣemūd şād olup ḥor imdi siz bilürsiz didi bunlar
2 siḥr ḳuvvetiyle ol gice Ḥamzayı Yaḥyā-yı Ẕulümātīye getürüp aḥvāli bildirüp
3 Ḥamza zindāna ḥabs eylediler ve yana ol gice ʿaskere dāḫil oldılar
4 çünkim ṣabāḥ oldı gine ṭabl(-ı) ceng çalındı ʿasker binmege başladı İslām
5 begleri de süvār olup Ṣāḥib-ḳırānuŋ çadırından feryād ḳopdı gör
6 -diler çadır yarılmış ʿayyār işidir diyü Ṣāḥib-ḳırānuŋ ʿayyārları
7 ve ʿÖmer ʿAyyāruŋ cān başına ṣıçrayup her biri bir cānibine dağılup
8 aramaġa başladılar ḫalīfe emr eyledi ʿasker yeŋsün düşmān şād olma
9 -sun didi cümle begler süvār olup Lendehāya ḫaber itdiler ʿAlem Ejder
10 -hā Peykere arḳa virüp Ṣāḥib-ḳırān yirinde durdılar Lendehā Bedīʿüz-zamāna
11 baḳup ey dilāver var sen dur sen dururken ben isterem ḳāʾim-maḳāmlıḳ
12 size lāyıḳdır imdi Bedīʿüz-zamān eyitdi pāy(-i) taḫt pehlevānısıŋ
13 cümlemizüŋ ḫāṭırı ḫoşdır var maḳāmında ṭur didi ve hem de cümlemizüŋ
14 üstinde ḫaḳ(ḳ)uŋ çoḳdır didükde Lendehā varup ʿAlem Ejderhā Peykere
15 arḳa virüp ḳarār eyledi ama bu ḫaberi İrec Afitāb Cemāl işidüp
16 Ṣāḥib-ḳırānuŋ ġāib oldığına ġāyet elem çeküp eyitdi yā Lāhūt
17 sen de eṭrāfı bil ki bir ḫaber alasıŋ didi biriden Ḳahrāb yana
18 meydāna girüp naġra urup yā Ḥamza meydāna bu gün senüŋle ile
19 ayırd olalum didükde hemān Bedīʿüz-zamān ṣan-ı Ṣāḥib-ḳırān

73a
1 Ḳahrāba muḳābil oldı Ḳahrāb gördi bu da aynı ile Ḥamzaya beŋzer ama
2 Ḥamza Pīr bunuŋ ṣaḳalına aḳ tüyi düşmiş Ḳahrāb eyitdi yā
3 pehlevān bu gün Ḥamza niçün meydāna gelmedi didükde Bedīʿ eyitdi
4 ey melʿūn bir iş idersin ve hem bilmezlikden gelürsin ʿayyār
5 ile uġurladırsın ammā ḥīlenüŋ ṣoŋı yoḳdur bir gün ola
6 yüzin ḳara ola didi Ḳahrāb eyitdi yā Bedīʿ ʿayyār ile iş
7 görmek size düşer ki her birinüŋ yanında bu ḳadar ʿayyārlar vardur
8 ama Ḥamza ṣaḳlanup meydāna gelmemek ile benüm elümden ḫalāṣ olmaz ben
9 anı yana buluram didükde Bedīʿ pür-āteş olup eyitdi ey laʿīn
10 Ṣāḥib-ḳırān bunca rūzgār kimden ḳaçdı senden ḳaça
11 ḫamle eyle ben saŋa göstereyim öyle olmaz cevābları didi Ḳahrāb
12 daḫı yavuzlanup siḥr ḳuvvetiyle bir ẓarb urdı Bedīʿüz-zamān daḫı
13 ġāfil degil idi ism(-i) aʿẓam oḳumaġa meşġūl idi zīrā bundan
14 şübhede idi ḫazīn menʿ idüp bir eyü żarb da Bedīʿ urdı
15 siḥr ḳuvvetiyle o da menʿ eyledi el-ḳıṣ(s)a aḫşama dek ḫaşmāne
16 ceng eylediler aḫşam dönüp eyitdi yā Bedīʿ yarın yana meydāna
17 gel ceng idelüm sen de Ḥamza gibi ṣaḳlanma didi Bedīʿüz-zamān eyitdi

18 ey laʿīn senden ʿāciz mi oldum ki ḳaçam hemān sen de yarın Ẓulümāt
19 ḳaçmaġa ḥāzır ol didi aradan çadırlarına geldiler herkes

73b
1 Cüneyd bu gün Bedīʿ ile eyü ceng eyledi didiler ama bu ṭarafdan Bedīʿ
2 Ḳahrābuŋ Ḥamza gibi ḳaçma didigine ġāyet eleminden bārgāhına girüp
3 Süleymān bārgāhına gelmedi biriden ḫalīfe-i İslām ʿÖmere eyitdi ey
4 ʿayyār sen bunda iken bizüm başımuza böyle ḥāl gele de sen rāḥat
5 olmaḳ inṣāf mıdır didi ʿayyār(-ı) cihān eyitdi yā ḫalīfe ne bileyim bu gice
6 hīc uyumadum diyü ḳan aġladı andan ṣūret-i tebdīl idüp sürüp
7 Ş̧emūduŋ dīvānına geldi gördi Mesmāre Cāzū Cüneyd Eblaḳ-süvār
8 ṣūretinde pāy(-i) taḫt ṣandālya oturur ve ṣolında Ḳah(ḥ)ār altında Ḳahrāb
9 oturmışlar ʿÖmer eyitdi şu melʿūn gine gelmiş bir ḥīle itmesün dirken
10 Ş̧emūd baş getürüp eyitdi yā Cüneyd bu gün Bedīʿüz-zamān ile eyü ceng
11 ceng eyledüŋ didükde laʿīn eyitdi belī şāhum ama Bedīʿden bir cevāb
12 işitdüm ġāyet gücime geldi ʿayyār eliyle babamı esīr eyledüŋ didi
13 siz bilürsiz ki ʿAyyār Cāzū eliyle iş ider miyem didi Ş̧emūd eyitdi
14 ḫayr itmezsin ʿÖmer ʿAyyār da fikr eyleyüp eger bunlar olsa böyle dimezler
15 diyüp çıḳup gidi virdi ḫalīfe gelüp görüp işitdigin
16 ḫaber virdi bunlar dil-teng olup Allāh ḳurtara diyüp ḳaldılar ol
17 gice Mesmāre Cāzū Bedīʿüz-zamān da Ṣāḥib-ḳırān gibi uġurlayup çadıruŋ
18 ardıŋ yarup fiʾl-ḥāl siḥr ḳuvvetiyle Ẓulümāta iletüp Yaḥyā-yı Ẓulümātīye
19 teslīm idüp anı da emīr(-i) merdān yanında ḥabs eyledi Mesmāre Cā
20 -zū ṣabāḥ olmadan ʿaskere yetişüp ol degal gibi oldı çünki ṣabāḥ

74a
1 oldı yana ceng ṭopları dökildi herkes ceng libāsın geyüp ḥāẕır
2 olmaġa başladı ol maḥalde Bedīʿ bārgāhından feryād ḳopdı
3 bre nedir görüŋ diyince bu gice Bedīʿnüŋ daḫı çadırı yarılmış kendüyi
4 şikār eylemişler didiler ḫalīfe āh idüp bre bu naṣıl işdir or
5 -ṭalıġda böyle bir ḳış(ṣ)a ẓuhūr itdi Ṣāḥib-ḳırān ġāib oldı siz
6 ne içün ġāfil olursız gice uyursız uyumayup bekleseŋüz olmaz mı
7 diyüp ġama düşdi hele gine ṣaflar baġlayup meydān açıldı hemān
8 Mesmāre Cāzū ʿazm(-i) meydān eyledi andan naġra urup gel yā Bedīʿ
9 meydānuma bu gün merdāne ceng idelüm didükde hemān sulṭān(-ı) ḫāver
10 Melik Ḳāsım naġra urup raḫşın sürüp cāzūnuŋ öŋin aldı
11 laʿīn gördi bunuŋ ḳaddı Bedīʿden ziyāde ve ḳorḳunç ṣūretlü laʿīn
12 bundan ḥaẕer gerek didi zīrā ol birlerine beŋzemez diyüp
13 siḥre meşġūl oldı ol degal yüzinden bunları alūde eyleye
14 meydānda yıḳup şikār eyleye zīrā bilürdi kim bunlar çoḳ iş
15 görmişler öyle ḥāl olur ise ṭuyarlar ol birleriŋ şikār
16 idemez böyle ibṭāl(-i) siḥre mālik olanları şikār idüp ṣoŋra
17 ġayrılara bildigini ide andan Melik Ḳāsıma baḳup eydür ey dilāver
18 sen kimsin ḳanı Bedīʿüz-zamān niçün gelmedi bu gün benümle ayırd olmaġa
19 ʿahd eyledi idi didükde Ḳāsım eyitdi ey melʿūn bilmezlenürsin

74b
1 noldı ise senden oldı kim bilür kim ne ṭuzaḳ ḳurduŋ gündüz ceng
2 idersiŋ görirsiŋ erlik ile olmaz gice olduḳda bilmem neylersin
3 bilmem ʿayyār mısın yoḫsa cāzū mısın ol dilāverleri ġāib idüp

4 imdi ẓāhir ol dilāverler ʿasker de olsa meydāna gelürler idi imdi
5 arayasıŋ baŋa cevāb vir didi Mesmāre Cāzū ḳahḳahā ile gülüp eyitdi
6 eyü nezāket ögrendiŋüz yoḫsa anı da mı ʿayyār uġurladı dirsiz
7 Melik Ḳāsım şöyle ġażaba geldi kim hemān diledi kim tīġ(-ı) surḫ el urup
8 iki pāre ide gine ḳıymadı bir eyü dilāver belki īmāna gele dönüp
9 eyitdi ey laʿīn tīz ḥamle eyle yoḫsa şimdi seni helāk iderem
10 hīc benüm vaṣfum işitmedün mi baŋa Melik Ḳāsım dirler senüŋ gibilerüŋ
11 ḳanıŋ dökmek yanumda ṣu içmek ḳadar yoḳdır nihāyet sende
12 ḥīle ne bozar nedir görelüm didükde Mesmāre Cāzū siḥr ḳuvvetiyle bir
13 żarb urdı Melik Ḳāsımuŋ ḳaddı ḫām-ender-ḫām oldı
14 gücile menʿ eyledi server başıŋ ṣalup bir yol İskender
15 gürzi ile bir ẓarb şöyle urdı kim eger seng(-i) ḫārāya ursa
16 Hemedānī sürme gibi ṭoz iderdi ḥarām-zāde siḥr ḳuvvetiyle bī-
17 pervā menʿ eyledi tā aḫşam olınca ceng eylediler dönme
18 lāzım geldi Mesmāre eyitdi yā Ḳāsım ṣaḳın sen de Ḥamza ve Bedīʿ
19 gibi ʿayyār uġurladı diyü ḳaçma didi Ḳāsım āteş olup

75a
1 bre yürü melʿūn şuradan şimdi seni helāk iderem bizüm ṣoyu
2 -muzda ḳaçan yoḳdur hele bu gün tīġ(-ı) surḫdan ḥalāṣ olduŋ
3 yarın göresiŋ diyüp bu elem ile bārgāhına geldi ḳullarına
4 ve ʿayyārlarına eydür beni bir ḥoşca beklen ben bir miḳdār rāḥat
5 olayım diyüp taḫt üstinde yatdı bu ḳadar adam uyumayup bārgā
6 -huŋ eṭrāfıŋ muḥāṣara idüp ḳuş uçurmayup beklerler idi
7 cinnī ʿÖmer ʿAyyār Ḳāsımuŋ taḫtı altına girdi ʿayyār gelür ise şikār
8 ide biriden Mesmāre Cāzū gürzin nihān bir siḥr idüp ʿÖmer
9 ile Ḳāsımı dārūdan geçirüp yana çadıruŋ ardıŋ yarup
10 bunları alup Yaḥyā-yı Ẕulümātīnüŋ öŋine ḳodı Yaḥyānuŋ ṣafāsından
11 ʿaḳlı gide yazdı eyitdi ey sulṭan-ı sāḥirān senüŋ Afitāb
12 ḳullarına itdigin ḥiẕmeti kimse itmedi diyüp ʿaẓīm riʿāyet
13 eyledi Zābūr Şāh daḫı anda idi eyitdi ey şehriyār eyü furṣat
14 zamānıdır hemān bunları ḳatl idelüm cümle ʿālem bunlaruŋ şerrinden
15 ḫalāṣ ola didi Yaḥyā-yı Ẕulümātī elem çeküp eyitdi siz benüm
16 ḥiẕmetüme ḳarışman daḫı zamānı vardır cümlesin ele getürüp
17 birden helāk idelüm ki ʿālemde bir eyü nām ḳoyavuz diyüp Ḥamza
18 ve Bedīʿyi ve Ḳāsımı ve ʿÖmeri muḥkem bende çeküp zindāna ḳodı Mesmāre
19 gine ṣabāḥ olmadan Ṣemūduŋ yanına geldi aḥvāli ḫaber virdi

75b
1 Ṣemūd da şād olup Mesmāreye duʿālar eyledi andan ṣabāḥ olduḳda
2 yana ṭabl(-ı) ceng urdılar ṣaflar baġlayup alaylar durdılar ol
3 maḥalde Ḳāsımuŋ bārgāhından feryād ḳopdı yana noldı dirken ḳulları
4 ḫalīfe öŋine gelüp bu gice Melik Ḳāsım ve ʿÖmer ʿAyyār ġāib oldılar hemān
5 ḫalīfe şaşup Caʿfer Mucāzinüŋ yüzine baḳup bir reml eyle göre
6 -lüm bu ne olmaz ḥāldir didükde Caʿfer taḫta remli eline alup reml
7 eyledi ḫānelerin yoḳlayup izʿān eyledi döndi eydür ey begler
8 ġāfil olmaŋ bu işleri iden heb Cüneyddir cāzūdır gündüz
9 ceng ider gice pehlevānları uġurlar heb ḥīleden nāşīdir
10 ben bir göreyim diyüp atına binüp ḥāżır oldı biriden Mesmāre
11 Cāzū naġra urup meydāna girüp tekrār naġra urup yā Ḳāsım gele

12 meydāna yoḫsa seni de mi ʿayyār uġurladı didükde Caʿfer anlara
13 muḳābil oldı Mesmāre baḳup kimsin ḳanı Ḳāsım didi Caʿfer Mucāzi
14 eyitdi neylersin Ḳāsımı baŋa cevāb vir baŋa Caʿfer Mucāzi dirler Ḥamzanuŋ
15 oġlıyam geldüm ki anlaruŋ intiḳāmıŋ senden alam didükde cāzū da nola
16 sen de bu gice ġāib olmazsın diyüp siḥr ile bir żarb urdı kim
17 bunı da alūde eyleye Caʿfer ism(-i) aʿẓam oḳuyup üzerine üfürdi
18 ʿaḳabinde bir kötek şöyle urdı kim cāzū gürz ḳarşu virüp siḥr

76a
1 ile menʿ eyledüm ṣandı olmadı kötek fırlayup arḳaya alduḳda aġzından
2 burnından ḳan gelüp ʿaḳlı gidüp at boynına geldi Caġfer Mucāzi
3 tīz at başıŋ çevirüp cāzūnuŋ kemerine dest urup ḳolınuŋ
4 üzerine aldı Ümeyye āferīn ey dilāver şu melʿūn ʿālimi ḥarāba virdi
5 didi İslām ʿaskerinden ʿaleyke ʿavnullāh ṣadāsı āsumāna çıḳdı
6 Ṣemūd ol ḥāli görüp cümle ʿaskere ḳol ṣaldı bre ḳoman şu nā-bekārı
7 Cüneyd Eblaḳ-süvārı elinden aluŋ didükde deryā miṣāli ʿasker-i küf(f)ār
8 birden çaḳlayup aḳdılar Caʿfer ise at ḳoparup ḫalīfenüŋ
9 öŋine geldi cāzūyı yire urup burnıŋ ve iki ḳulaġıŋ kesüp
10 bende çeküp Ümeyye ʿAyyāra teslīm eylediler andan süvār olup tīġıŋ
11 ʿüryān idüp küf(f)ārı ḳarşulayup ḳırmaġa başladı İslām ʿaskeri
12 bir ṭarafdan İslām ʿaskeri ve begleri daḫı yüridi naġralar urup
13 ḳoyuldılar Lendehā daḫı kötek eline çarpdıġıŋ yire berāber iderdi
14 Caʿfer Mucāzi ol merd Mucāzi erenler şehbāzı elinde tīġ her kime
15 çalsa iki pāre iderdi neheng deryā yarar gibi küffārı yarup
16 gördi Ḳah(h)ārı ʿAntara rāst geldi elinde tīġ benüm Caʿfer diyince ol da
17 benüm Ḳah(h)ār diyüp bir tīġ ḥavāle eyledi Caʿfer tīġıŋ berāber virdi
18 menʿ eyledi ve bir ḳılıç öyle urdı kim tīġıŋ ve siperiŋ dört pāre ḳalduḳ
19 -dan ṣoŋra bir barmaġıŋ bile getürdi hay diyüp başın girü

76b
1 ḳaçırdı tīġ Ḳah(h)āruŋ memesi üzerine bir ḳarış zaḫm urdı andan
2 bindigi raḫşuŋ kel(l)esiŋ zemīne bıraḳdı melʿūn yüz dört eriş
3 ḳaddıyla ser-nigūn çabuḳ ʿayyār anda bulındı Ḳah(h)ārı bende çeküp Mesmāre
4 Cāzūnuŋ yanında ḥabs eyledi bu cānibden Lendehā da ceng idüp
5 giderken İskender Ravīn-tenüŋ ḳarındaşı Salūn ʿAmūd-keşe rāst
6 gelüp kötek kötege oldılar āḫir Lendehā bir kötek urup ser-nigūn eyledi
7 muḥkem bende çeküp siyāh ḳuş ʿayyāra teslīm eyledi ol da alup ḥabs
8 eyledi Lendehā yana süvār olup kendiŋ cenge urdı bu sāḥir laʿīnler
9 gitmek ile artıḳ öŋlerine kimse ḳarşu ṭuramadı Caʿfer Mucāzi Ṣemūduŋ
10 ʿalemleriŋ ser-nigūn eyledi bir cānibden Lendehā Ṣemūduŋ üzerine yüridi
11 Ṣemūduŋ cān başına ṣıçrayup Mesmāre ve Ḳah(h)ār ve Salūnı helāk
12 oldı ḳıyās idüp artıḳ durmaġa mecāli ḳalmayup ḳalʿaya ḳaçup
13 ʿaskeri tārumār oldı kimi ḳalʿaya ḳaçup ve kimi ṣaḥrālara gitdi
14 küffār ʿaskerinüŋ mālı melāliŋ żabṭ eylediler Caʿfer Mucāzi furṣat
15 viren Ḫudāya şükrler eyledi andan bārgāh-ı Süleymāna gelüp ḳarār
16 eylediler ama Mesmāre Cāzūnuŋ nice ḫalīfeleri cengde Caʿfer elinde
17 helāk oldı biri ḳaçup olan aḥvāli Yaḥyāya gelüp ḫaber
18 virdi Yaḥyā-yı Ẓulümātda yüz dāne cāzūya iki nām-dār cāzū ḳa
19 -ṭup varuŋ görüŋ ola ki ḫalāṣ idesiz diyüp gönderdi

77a

1 bunlar gelmekde biriden ḫalīfe-i İslām emr eyledi Mesmāre Cāzūyı Ḳah(h)ārı
2 ve Salūnı getürüp siyāset yirine çökerdiler Mesmāre eyitdi şimdi
3 siz bizi helāk idersiz Ḥamza ve Bedīʿ ve Ḳāsım ve ʿÖmer Ẓulümātda ḥabsdur
4 bizüm helākımuzı işidüp Yaḥyā-yı Ẓulümātī cümlesin helāk ider
5 imdi siz bizi ḳoyu virin biz de anları ḳoyu virelüm didi ḫalīfe
6 müşāvere idüp bunlara yemīn ve ʿahd virüp ḳoyu virdiler bu üç
7 ḥarām-zāde Semūda geldiler aḥvāli ḫaber virdiler Ṣemūd şād olup Müsmā
8 -reyi gördi burnı ḳulaġı gidüp bir bet çehre baġlamış ki gören ikrāh
9 ider hele merhem urup tīmār itmege başladılar ol maḥalde Yaḥyānuŋ gönderdigi
10 melʿūnlar gelüp Ṣemūda bulaşdılar laʿīn Mesmāreyi ol ḥālde görüp acıdılar
11 eyitdiler ey laʿīn ele getürdiler dilāverler her bir ḳażā ve belā idi anları ele
12 getürdüŋ ama bu işi saŋa iden kimdir ve naṣıl nā-bekār idi kim siḥrüŋ
13 aŋa teʾṣīr itmeyüp seni bu ḥāle ḳodı didiler Mesmāre āh idüp ne neyleyem
14 ben bu nā-bekārlaruŋ her biri ibṭāl(-i) siḥre mālikdür ġāfil bulındum hele ḥīle
15 ile ellerinden ḳurtuldum imdi zaḥm eyü olınca baş göstermem eger bende
16 eyü olursam anlardan intiḳāmum aluram didi bunlar bunda ama bu ṭarafdan
17 İslām serverleri ise Ṣāḥib-ḳırān gelür diyü intiẓārda Mesmāre
18 melʿūn Yaḥyā-yı Ẓulümātīye mektūb gönderüp işte baŋa şu iş oldı
19 imdi Ḥamza Bedīʿ ve cümlesine amān virmeyüp per-dār idesiŋ ben de
20 bunda zaḥm eyü olınca cümle ʿaskeri siḥr ile helāk iderem intiḳāmum aluram

77b

1 didi çünki bu ḫaberi Yaḥyā-yı Ẓulümātīye irişdi emr eyledi şehrüŋ ṭaşrasında
2 dāraġaçlarıŋ dikdirdi irtesi Yaḥyā-yı Ẓulümātī Zābūr Cüneyd Eblaḳ
3 ve cümle ʿasker ile ol ṣaḥrāya çıḳup kimi seyre ve kimi de şāyet Ḥamzanuŋ
4 arḳadaşları çoḳdur başup almasunlar diyüp dārı ortaya
5 alup devirdiler andan cellādlar varup Ṣāḥib-ḳırān ile iki evlādıŋ
6 ʿÖmeri siyāset-gāha getürdiler biriden Mesmārenüŋ ḳanı yire dökilmek
7 ile bunlaruŋ ʿaḳılları başlarına geldi birbirlerine baḳup neye uġra
8 -duḳlarıŋ bildiler cel(l)ādlara bura neredir bizi bunda kim getürdi ve kim esīr
9 eyledi didiler anlar da eyitdiler bu diyāra Ẓulümāt dirler diyüp aḥvāli
10 ḫaber virdiler bunlar bendleriŋ yoḳlayup gördiler ḳırılacaḳ bend degildür hemān
11 Ḫudāya ṣıġınup ḳażāya rıżā diyüp durdılar ol zamān kim Nūrüʾd-dehr
12 Ḳābūs Nerreyi göndermiş idi var gör Ṣāḥib-ḳırān ḫaber al Ersenṭālīs
13 içün ne cevāb buyurur ise aŋa göre ʿamel idelüm diyüp Ḳābūsı
14 göndermiş idi Ḳābūsın yolı ol araya uġradı ol ġalebe
15 cemʿiy(y)eti gördi zemīne inüp bir adam şikār idüp aḥvāli
16 ṣordı ḫaber alup andan dem çeküp fiʾl-ḥāl Nūrüʾd-dehre gelüp meded
17 server işte aḥvāl şöyle tīz yetmiş iki sāʿat daḫı yetişmez
18 iseŋ Ṣāḥib-ḳırān ve pederiŋ helāk iderler didükde Nūrüʾd-dehrüŋ
19 cān başına ṣıçrayup yıldırım miṣāli yirinden durup Kirşāşib Āhen
20 Beden-destüŋ ālāt(-ı) ḥarbiŋ geyinüp ḳuşandı andan Ġarḳanūşa süvār

78a

1 süvār olup Ser Māhī Nām Cinnī raḫşı Ḳābūs getürüp sürʿat
2 ile revān oldılar meger İrec de Lāhūtı göndermiş idi Ṣāḥib-ḳırānı
3 ḳanda getürdiler arayup bulasıŋ diyü gönder idi eṭrāfı devr idüp
4 aşaġı inüp ḫaber aldı hemān dem çeküp İrece geldi ḳıṣṣa ḫaber
5 virdi İrec de feryād idüp aġlama başladı benüm ṭāliʿm böyle mi bir uġurdan

6 atam dedem ʿammūm üstādum ʿÖmer gitdi bre meded beni getürüŋ ola ki yetişe bildük
7 diyüp Lāhūta süvār olup Ḳanāṭūr ʿİfrīt ʿAnḳā-seri getürüp ʿacele
8 ile ol da gelmede olsun Nūrüʾd-dehr daḫı gelmede imdi Ṣāḥib-ḳırān ve Bedīʿ Ḳāsım
9 ve ʿÖmer Ḫudāya niyāza başladılar Ṣāḥib-ḳırān duʿā idüp ol birleri āmīn
10 didi ey on sekiz biŋ ʿālemi yoḳdan var eyleyeŋ Rabbüm ʿāciz bī-cāre ḳaldıḳ
11 İlāhī kerem ʿināyet senden luṭf eyle cümlemüzi ḥalāṣ eyle ve hem beni pīrlik
12 zamānında böyle ḥaḳāret ile per-dār olmaḳ revā görme diyü niyāz iderken bunları
13 dār dibine getürdiler ʿayyār eyitdi ey dirīġān ʿaceb yirde aḫşam oldı
14 bu ḳadar yıldur kim ʿālemi geşt ü güzār idüp yedi iḳlīm dört gūşeyi seyr
15 eyledük ve nice yirde ölüm derecesinde varup yā Rabb gine kendü luṭfından
16 ḥalāṣ virdük ama bu defʿa ġarāib ḥāl ẓuhūr itdi kim ʿaskerimüz bu diyārda
17 degildür gāh gāh Esmā Perī gelürdi bu defʿa hīcbiri gelmedi yā Bedīʿ ḳanı senüŋ
18 on iki biŋ cinnīlerüŋ nice oldı yazuḳ saŋa eger bu gün ġayret idüp
19 bendleriŋ ḳırmazsaŋ her biriŋüz bu āna gelince ol erlikleri itmişiŋüzdür
20 bu gün ne oldıŋuz diyüp dönüp eydür yā Ḳāsım ḳanı senüŋ Liḳā Gümrāh dīvānında

78b
1 dīvānında bendüŋ ḳırup tīġ ile Liḳānuŋ ḳulaġıŋ düşirdigiŋ her zamān gāh
2 Ṣāḥib-ḳırān yirine ṭālib olursın işte şimdi erlik göster yoḫsa
3 meclis kenārında oturup erlik daʿvāsın idersin diyüp bunları
4 bīzār eyledi bunlar ol elem arasında gülişdiler ey ʿayyār nā-bekār yoḫsa dīvā
5 -ne mi olduŋ sen de böyle zamānda bize elem virirsin yā sen de cihānda serbāzlıḳlar
6 eyledüŋ ve ne ḳadar bendlerden ḳurtılduŋ yā şimdi bir ḥīle idüp ḥalāṣ ol
7 -saŋ olmaz mı işte taḳdīr böyle imiş emr(-i) İlāhī ne cāre didiler zīrā
8 bendleri ġāyet aġır idi döndi ʿÖmer ʿAyyār aġlayup eydür ey cihāngīrler
9 nice idelüm ola ki sizleri ġayret ile bir iş ideşiz didüm olmadı meger
10 Ḥaḳ meded eyleye didi havā yüzinden bir gürüldi meger Ṣāḥib-ḳırānuŋ nepīresi
11 Nūrüʾd-dehr idi ol maḥalde yetişüp gördi kim bunları dār dibine getürüp
12 boyunlarına urġanlar geçirüp per-dār eylemek isterler server Ḥaḳ(ḳ)a şükrler
13 idüp eyü vaḳtda yetişdüm diyüp emr eyledi tā dār dibine indirüp
14 yire ḳodılar server(-i) cihān benüm Şehrüz Deryā-nişīn ibn Ṭālīs diyüp bir
15 naġra cān-sitān öyle urdı kim zemīn ṣarṣılup ʿālem ṣadālar virdi
16 nice kāfir helāk olup bunlar ne ola bu nereden geldi dirken Nūrüʾd-dehr
17 yetişüp cel(l)ādları tārumār eyledi tīz Ḳābūs Nerre serverüŋ atıŋ getü
18 -rüp server süvār oldı tīġ-ı Kirşāşibi ʿüryān idüp dāruŋ eṭrā
19 -fında olan kāfirlere urdı ḳılıcı o cānibden Ṣāḥib-ḳırān bre bu kimdir
20 ne ʿaceb maḥalde geldi didükde Bedīʿüz-zamān işitdüm Nūrüʾd-dehr deryā māliki

79a
1 Ersenṭālīs Sedd(-i) Yeʾcūca bıraḳdırmış ḫalāṣ olup Ẓulümāta varup
2 elbette Ersenṭālīsden ben intiḳāmum aluram dimiş belki oldır dirken
3 Ġārġanūş ile Ḳābūs Nerre gelüp Ṣāḥib-ḳırānuŋ ve cümlesinüŋ bendiŋ aldılar
4 çünki bu dört nām-dār bendlerinden boşandılar hemān birer dāraġacı çıḳarup
5 küf(f)ārı ḳırmaġa başladılar Nūrüʾd-dehr alaylar bozup gider iken Cüneyd
6 Eblaḳ-süvāra rāst gelüp benüm Şehrüz diyince hay nā-bekār benüm Cüneyd Eblaḳ-süvār
7 ben de seni aradım böyle maḥalde gelüp bizüm esīrlerimüzi ḥalāṣ idesin
8 diyüp bu ḳadar ḳaddıyla servere bir gürz öyle urdı kim server gürziŋ
9 ḳarşu virdi gürz gürzden ḳayup arḳaya aldı arḳada olan ḳalḳan

10 oluḳ oluḳ olup burnından acı acı tütünler geldi başı raḫş başına
11 berāber oldı server kendüyi cemʿ idüp Kirşāşib Āhen-dest
12 kötegiyle Cüneyde bir kötek şöyle urdı kim Cüneydüŋ ol bilā-ḳad ḳaddı
13 ḫām-ender-ḫām eyledi Cüneyd başın ṣalup gine ḥamle eyledi bunlar birbir
14 -leriyle on yedişer ḥamle eylediler āḫir Nūrüʾd-dehr ġayrete gelüp bir gürz şöyle
15 urdı kim Cüneyd raḫş gerdānına düşdi Nūrüʾd-dehr kemer zencīrine el
16 urup ẓūr idüp laʿīni iki büklüm idüp yüz elli eriş ḳaddıyla
17 ḳolınuŋ üzerine aldı yire uracaḳ maḥalde Cüneydüŋ ʿaḳlı geldi
18 kendüyi ol ḥālde görüp ġayret idüp silkindükde kemeri ḳırılup
19 zemīne düşdi server kemeri çevirüp başına çarpdı başı

79b
1 şaḳ olup tekrār laʿīn göti üzerine otura vardı Nūrüʾd-dehr artuḳ
2 muḳay(y)ed olmayup tīġın ʿüryān idüp Yaḥyānuŋ ʿalemleri üzerine yüridi
3 Ṣāḥib-ḳırān ve Bedīʿ ve Ḳāsım ve ʿÖmer ʿAy(y)ār Nūrüʾd-dehrüŋ bu erliklerin görüp taḥsīn
4 eylediler andan gördiler Nūrüʾd-dehr degildür zīrā Ṭālīs Deryā-nişīn bir ṭılsımlı
5 esbāb geydirmiş idi ḳad(d)ı on sekiz eriş ziyāde olmış idi
6 ol ḳadar ceng eylediler ki Nūrüʾd-dehr ʿalemleri tārumār eyledi ʿaskerüŋ yüzin
7 döndürdi ḳalʿaya ḳaçmaġa başladılar Nūrüʾd-dehr dönüp Ṣāḥib-ḳırānuŋ
8 ḥużurına gelüp selām virdi emīr(-i) ʿArab eyitdi perḫudār ol sen tamām
9 bizlere eyü maḥalinde eyülik eyledüŋ ṣormaḳ ʿayb olmasun kimsin
10 ve ne diyārdansın ki bizümle hīc āşinālıḳ yoġ iken bize böyle zamānda yetişdüŋ
11 ve erlik eyledüŋ didi Nūrüʾd-dehr eyitdi devletlü Ṣāḥib-ḳırān bu araya yaḳın
12 deryā bādişāhlarından Ṭālīs Deryā-nişīn nām(-ı) şehriyāruŋ oġlıyam adıma
13 Şehrüz Deryā-nişīn dirler bir cinnī ḫiẕmet-kārum var idi ol cānibe bir
14 ḫiẕmete göndermiş idüm bu araya uġrayup siz görüp tīz baŋa
15 gelüp ḫaber virdi ben de sizüŋ vaṣfıŋuzı çoḳ işitmez idüm çoḳ
16 kimse ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı sizden ṭaleb idüp maġlūb olup
17 ḳullıġın iḫtiyār itmiş benüm de murādum varup siz gele imtiḥān
18 olam eger ġālib olursam devlet benüm eger maġlūb olursam ben de serāperde
19 ḫiẕmet Ṣāḥib-ḳırānı ḳabūl idüp şeref bulam diyüp dururken bu ḫaberi
20 işidüp cān atup geldüm ki bir ḫiẕmetde bulınam ḫuṣūṣān ehl(-i) İslāmuz

80a
1 muʿāvenet lāzımdır ve ordımuza borçdır didükde Ṣāḥib-ḳırān ḫaẕ idüp
2 yana tekrār duʿāʾ idüp nola oġlum Allāh ḳuvvetiŋ artura sen gel de eger
3 baŋa ẕerre ḳadar ġalebe idersen yedi yaşumdan berü cemʿ itdigüm ālāt(-ı)
4 Ṣāḥib-ḳırānı teslīm ideyim zīrā pīr oldum uṣandum dünyānuŋ zaḥmetinden
5 gördüŋ derdimi belādan belāya uġrayup bu ḳadar ʿömrümde ṣafā yüzin
6 görmedim didi ḫoş ʿaskeriŋüze varuŋ ben de ʿaskerime varayım ṣoŋra
7 görüşürüz kendüyi bildirmedi zīrā bunun da murādı bir yol daḫı
8 ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı ṭaleb ide andan Nūrüʾd-dehr bunlara vedāʿ idüp Ġar
9 -ġanūşa süvār olup havā yüzine çıḳup temāşāya durdı Ḥamza da
10 iki evlādıyla ol dāruŋ sütūnların ellerine alup öyle başdılar sütūnı
11 bī-iḫtiyār Yaḥyā-yı Ẓulümātī başların alup ḳaçdılar şehre varmaḳ zamā
12 -nında şehir ṭarafından bir kütürdi ḳopdı meger İrec Afitāb Cemāl idi server
13 havā yüzinden gördi yir yüzinde ḳıyāmet ceng olur ʿasker-i küf(f)ār
14 sinüp yüzleri şehre dönüp ḳaçmaġa başladılar bildi kim Ṣāḥib-ḳırān
15 ḳurtulmış hemān yire inüp raḫşa süvār olup bir naġra şöyle ur

16 -dı kim ol ṣaḥrālar ṣadālar virdi benüm İsfendiyār Rüstem ey kāfirler cān
17 almadan ḳanda ḫalāṣ idesiz tīġ-ı āteşi ʿüryān idüp ḳırmaġa başladı
18 kāfirler feryād idüp bre bu ne belādır ḳandan geldi ḳoman şu nā-bekārı diyü
19 olmadı ṣaġında Lāhūt ṣolında Ḳanāṭūr Nerre baṣduḳca ʿamūdı yigirmi
20 -sin birden ḫākī berāber ider İrec ḫod ʿālemi ḫarāba virdi fiʾl-ḥāl bu ḳadar

80b
1 dönderüp Ṣāḥib-ḳırānuŋ üzerine bıraḳdı server(-i) ʿālem ceng idüp giderken
2 Zīver Ṣāha rāst gelüp gürz gürze oldılar İrec Zīver Ṣāhuŋ gürziŋ
3 menʿ idüp bir gürz öyle urdı kim gergedānuŋ beli ḳırılup zīr ü zeber oldı öŋinden
4 ḳapdılar İrec yüriyi virdi giderken Cüneyd Eblaḳ-süvāra rāst gelüp birbirine
5 ḥamle eylediler İrec Cüneydüŋ gürziŋ menʿ idüp bir żarb öyle urdı kim atından
6 yıḳıldı anı da ḳapdılar bir cānibden Melik Ḳāsım Yaḥyā Ẓulümātīye rāst gelüp ḳılıç
7 ḳılıca oldılar ḳılıcıŋ menʿ idüp bir diziŋ şöyle urdı kim başı şaḳ olup
8 atıŋ kel(l)esi ḫurd olup yıḳıldı öŋinden gücile ḳapdılar bir cānibden ḳalʿaya
9 ḳaçdılar ama Nūrüʾd-dehr İrecüŋ ol cengin havā yüzinden temāşā iderdi görüp
10 begendi lākin kim oldıġıŋ bilmezdi ve bundan ṣoŋra ʿaskerine gitdi Yaḥyānuŋ
11 ʿaskeri tārumār oldı İrec de Ṣāḥib-ḳırāna ʿaşḳ olsun diyüp yüriyü virdi
12 Ṣāḥib-ḳırān eyitdi yā İsfendiyār Hezār āferīn seni eken ataya ve ṭoġıran
13 anaya bizümle muṣāfāt itmeden ve āşinālıḳ yoġ iken bizüm ġayreti çeküp ardımuzca
14 gelüp böyle ceng idesin ceddüŋ ṣāḥib-ḳırānlıġıŋ iṣbāt eyledüŋ didi İrec
15 tebessüm idüp eyitdi ne var yā Ṣāḥib-ḳırān ẓāhir siz gele bizüm ʿadāvet dīniyyemiz
16 yoḳdur murād erlik baḫsidür ümīdümdir ki cihānda bir eyü nām ḳazanam neyleyem o gice
17 gelmedüm ben ḫaber alup bunda gelince Şehrüz Deryā-nişīn sizi ḫalāṣ eylemiş
18 ol dilāver naṣıl kimsedir ve nereden geldi didi Ṣāḥib-ḳırān kim oldıġıŋ
19 ḫaber virdi perḫudār olsun eyü zamānında yetişdi diyüp Nūrüʾd-dehr menʿ
20 eyledi İrec göŋlinden eyitdi eyvāh ben ev(v)el gelmedüm bu serāperde de bir eyü nām olurdı

81a
1 andan Ṣāḥib-ḳırāndan ayrılup Lāhūta süvār olup Ḳanāṭūr raḥṣın
2 getürüp ʿaskerine gitdi emīr(-i) merdān ve Bedīʿ ve Ḳāsım ve ʿÖmer bir yire çekilüp
3 ḳarār eylediler bunlar bunda biz Ṣemūd ʿĀra gelelüm çünki Mesmāre Cāzūnuŋ
4 zaḫmı eyü oldı bir gün Ṣemūd ile Ḳah(h)ār Ḳahrāb ve Salūn müşāvere idüp
5 Mesmāre eyitdi Yaḥyā-yı Ẓulümātī Ḥamza ve ol birleriyle şimdiye dek per-dār
6 idüp helāk itmişdir imdi biz de bunda ʿaskerine şeb-ḫūn idelüm
7 dağılup gitsünler didi Ṣemūd nola maʿḳūldir diyüp cümle ʿasker ḫāẓır oldı
8 bir gice bu ḳadar ʿasker ile Ṣāḥib-ḳırānuŋ ordısınuŋ üzerine yüridükde
9 meger bunlar da ġāfil degil idi ve hem de cebeleriŋ arḳalarından çıḳarmazlar idi
10 zīrā Ṣāḥib-ḳırān bunda yoḳdır ḳorḳarlar idi bu ṭarafdan küf(f)ār yüridükde
11 ol ḳaraḳollara rāst gelüp ceng iderken begler āgāh olup cümlesi süvār
12 oldılar ve gice içinde meşʿaleler yaḳup ortalıḳ gündüz gibi oldı Caʿfer Mucāzi
13 cāzūlar ṭarafına ibṭāl(-i) siḥr iderdi anda olan evlād-ı Ḥamza ve Lendehā bin
14 Saʿdān ve cümle dilāverān ve Hervem Dīvāne ṣalıḳın ḳapup yüridiler ṣabāḥ dek
15 ceng eylediler gerçi İslām ʿaskerine ẓarār idemediler ama birḳaç benām kimse
16 -ler bunda olmamaḳ ile bir mikdār zebūn oldılar zīrā küf(f)ār ġāyet çoḳ ḳuşluḳ
17 zamānı ehl(-i) İslāmı ḳıçın ḳıçın sürüp begler ġayret cengin idüp Ḥaḳdan
18 yardım ṭaleb iderlerdi bir cānibden bir toz ḳopdı Ümeyye ʿAyyār ḳarşu varup

19 gördi Behẕād Cihānsūzdır yüz biŋ ʿasker ile yetişdi Ümeyye Behẕāda buluşup

81b
1 meded server eyü zamānda yetişdüŋ zīrā aḥvāl şöyle diyü ḫaber virdi Behẕād
2 bu ḫaberi işidüp hemān kemerin beline muḥkem bend idüp sürʿatle ʿasker-i
3 küffāra yetişdükde naġra urup benüm Behẕād Cihānsūz ey ḳavm(-i) küffārān ben
4 size göstereyim ṣāḥibsiz ʿaskere el urmaḳ nice olur diyüp āteş(-i) sūzān
5 gibi ḳırmaġa başladı ardınca Arġanuş Zīr-dest servere ḳafā-dār olup
6 urdılar ḳılıcı küf(f)āra ama gerçi Behẕād Ḥazret-i Ḥürmüzden nāṣīb almadı ama fedāyī serverdür
7 fiʾl-ḥāl küf(f)ārı bir iki fersaḫ yir girü sürdi bu ṭarafdan Ümeyye ʿAyyār beglere Behẕāduŋ
8 geldügiŋ müjde eyledi ḫalīfe şād oldı koca Lendehā urdıġıŋ ḫurd ider bir ṭarafdan
9 Hervem Dīvāne ṣalıḳın başından devr idüp yirde gökde Ḳızıl Er Taŋrısı birdir
10 benüm Hervem Dīvāne diyüp ṣalıġı urduḳda birḳaç kāfiri mürd iderdi Ṣemūd bu ḥāli
11 görüp beglerine istimālet virdi noldıŋuz yüz biŋ ʿasker gelmek ile zebūn mı
12 oldıŋuz on kerre yüz biŋ ʿaskersiŋüz ʿārlanuŋ daḫı araŋuzda bu ḳadar pehlevānlar
13 vardır didi yana bunlar ġayret idüp naġralar urup cenge durdılar ol maḥalde
14 bir ṭarafdan bir toz daḫı belürdi iki ṭarafdan ʿayyārlar ḳoşup zīrā iki ṭarafdan
15 yardım umarlardı Ümeyye gördi bu gelen Hāşim Yek-żarbdur yüz biŋ ʿasker ile yetişdi
16 Ümeyye binʿÖmer Hāşime ʿaskerüŋ ḥālini ḫaber virdi server(-i) ʿālem hemān tīġın eline
17 naġra urup benüm Hāşim Yek-żarb diyüp urdı ḳılıcı rāst geldigiŋ iki pāre iderdi
18 ol maḥalde bir cānibden bir toz daḫı belürdi ʿayyār segirdişüp gördiler bu gelen Rüstem
19 Cihāngīrdir seksen biŋ ʿasker ile gelüp gördi ʿaẓīm ceng var hemān kendüyi

82a
1 küf(f)ār a urup ḳarındaşı Efrāsiyāb ve Göklün Ḳabā Cihāngīrüŋ geldigin
2 görüp şād olup hemān küf(f)āra şöyle ḳılıç urdılar kim demed demed eylediler
3 Cihāngīr gidüp giderken Ḳah(h)āra rāst gelüp gördi laʿīn yana ol muḫālif
4 gürz ile öŋine gelen dilāverleri şehīd idüp gider Rüstem naġra urup ey
5 laʿīn sen daḫı ṣaġ mısın taʿac(c)üb bu āna gelince İslām beglerinüŋ
6 tīġından ḳurtulmışsın diyince Ḳah(h)ār yetişüp bir gürz daḫı ḥavāle eyledi Rüstem
7 pehlevānlıḳ idüp gürz ile yanından çarpup menʿ eyledi ve tīġ(-ı) Rūm ile bir
8 tīġ öyle urdı kim omuzı başına bir zaḫm şedīd açdı gücile öŋinden
9 ḳaçdılar Cihāngīr ol ġażab ile küf(f)āruŋ alayların birbirine ḳatup ʿAnkūr
10 Zengī ve Erḫam Dīler ile ḳafā-dār olup urdılar tīġı bir cānibden Hāşim
11 Salūna rāst gelüp benüm Hāşim diyince Salūn yetişüp bir tīġ urdı Hāşim
12 menʿ eyleyüp bir tīġ ile kemerine varınca iki pāre eyledi gitdükce küf(f)ār ʿaskeri
13 zebūn olup berīşān olacaḳ maḥalde bir toz belürdi ʿayyārlar ḳarşu
14 varup gördiler bu gelen Sulṭān Ecdīr-bend dirler idi beş kerre yüz biŋ
15 ʿasker ile üç pehlevānı var idi birine Serḫāb Ecdīr-bend dirler idi
16 birine Ḳabrān Ḳabbe Serd dirler birine Sertāḳ dirler idi ʿaceb ġarāib pehlevānlar
17 idi Ṣemūda müjdelediler andan gelüp gördi ceng maġlūbe beş kerre yüz biŋ
18 ʿasker afitāb-perest yüridiler İslām ʿaskeri bunlar geldükde zebūn olmaġa
19 başladılar biriden İrecüŋ begi ol ḥāli görüp yardım itmek istedi

82b

1 Aşrāḳ Şāh ḳomadı efendimüz İsfendiyār bunda yoḳdır şāyed elem çeker didi
2 ammā birden Mesmāre Cāzū furṣat bulup ʿAlem Ejderhā Peykeri siḥr ile Ṭūḳ Ṭarīḳ
3 elinden alup ser-nigūn ider İslām begleri feryād itdiler hemān Caʿfer Mucāzi
4 ism(-i) aʿẓam duʿāsın oḳuyup ḳarşu vardı naġra urduḳda melʿūn dura
5 -mayup yan virdi bir cānibe daḫı gitdi siḥr ile rāst geldigi dilāverleri
6 kimini ḳatl kimini zaḫm-dār eyledi Ṣemūd begleri bir yaŋadan cāzūlar bir yaŋadan çoḳ
7 ʿasker olmaġla ḥuṣūṣān ol pehlevānlar ʿālemi ḥarāba virdi işte az
8 ḳaldı bārgāhları bıraḳup berīṣān olalar ḳıçın ḳıçın gidüp Cemşīd
9 Ābād ṭaġlarına arḳa virüp ġayret cengin iderlerdi bu ṭarafdan emīr(-i) cihān
10 Yaḥyā Ẓulümātī ḳalʿaya ḳaçup Ḥamza eyitdi yā ʿÖmir nice olsa ʿaskere gitseŋ
11 zīrā üzerlerine cāzūlar ḥavāle oldı ḳorḳaram çoḳ elem çekerler Ṣemūd ile bir yek-ā
12 olduḳda ṣoŋra gelüp Yaḥyā ile devlet ṣataşalum hele ʿaskere gitmege bir cāre
13 eyle meger İrec de ol arada idi Nūrüʾd-dehr ile murādı bulışmaḳ idi
14 ḳanda oldıġıŋ ḫaber ala bir cinnī gönderüp kendü de bir yirde oturup ʿişret
15 iderdi ʿÖmer dolaşup İrece gelüp selām virdi İrec ayaġa ḳalḳup
16 ḥay üstādum ḥoş geldüŋ diyüp üst yanına aldı birāz ṣoḥbet
17 idüp andan Ṣāḥib-ḳırānuŋ murādıŋ didükde İrec tīz dīvlere emr eyledi
18 dört dīve varuŋ bunları getürüŋ didükde dīvlerüŋ biri Lāhūt
19 Ṣāḥib-ḳırānı alup üçi de ol birleri alup getürüp ʿasker-i İslām

83a

1 kenārına getürüp yire ḳoyup gitdiler emīr(-i) cihān ol muṣībeti görüp
2 ʿaḳlı gitdi hay melʿūnlar görüŋ furṣat bulup ne işler işlemişler
3 diyüp ġażab deryāsına dalup bir naġra cān-sitān şöyle ḥayḳırdı kim zemīn zamān
4 güm güm ötüp ṣaḥrālar ṣadā ile ṭoldı benüm Ṣāḥib-ḳırān şarḳ ve ġarb ey ḳavm(-i)
5 kāfirler cān almadan ḳanda ḫalāṣ idersiz siz beni helāk oldı ḳıyās
6 idüp ʿaskerime böyle ḥīle eylemişsiz imdi diyüp yüriyüp meger
7 ʿAşḳar Dīv-zād baġlı durur idi Ṣāḥib-ḳırānuŋ naġrasın işidüp bir sahl
8 urup kösdekleriŋ ḳırup küf(f)ārı kimin depme ile ḥurd ve kimini dişle atup
9 Ṣāḥib-ḳırānuŋ oldıġı yire çıḳa geldi yüzüni Ḥamzanuŋ ayaġına sürüp ḥāl(-i) dil
10 ile serverüŋ ḫātırın ṣordı Ḥamza daḫı ʿaşḳaruŋ gözlerinden öpüp kendi eliyle
11 ḳulanıŋ çeküp süvār oldı eline tīġ alup girdi küf(f)āruŋ fīline ʿÖmer ʿAy(y)ār segir
12 -düp bārgāh(-ı) Süleymāna gelüp ḫalīfe-i İslāma Ṣāḥib-ḳırānuŋ iki oġlı ile geldü
13 -giŋ müjde eyledi ve atların ḥāẓırlayup Bedīʿye ve Ḳāsıma ʿayyārlar raḫşlarıŋ
14 iletüp anlar da süvār oldılar ve naġralar urup benüm Bedīʿüz-zamān benüm sulṭān(-ı) ḫāver
15 Melik Ḳāsım diyüp süvār oldılar her biri bir ṭarafdan küf(f)ārı demdeme idüp
16 ḳırmaġa başladılar İslām begleri Ṣāḥib-ḳırānuŋ geldügin görüp ölüsi dirisi
17 yedi başlı ejderhā olup kāfirlere urdılar tīġı emīr(-i) merdānuŋ ḳaçan ki ġażabı ziyāde
18 olsa iki eline iki ḳılıç alup ṣaġına ṣolına ṣalup buġday biçer gibi küf(f)ārı
19 biçerdi gāh nīze ile birḳaçın birden şişe ṣancırdı ve ḳapup atardı gāh gürz ile

83b

1 urdıġın ḫurd iderdi ve gāh oḳu ile urduḳda ḳırḳ elli kişinüŋ gögsinden
2 urup arḳasından çıḳardı Bedīʿüz-zamān ve Ḳāsım keẕālik Hāşim Yek-żarb ḫod
3 bir urdıġın bir daḫı muḥtāc itmezdi bu ṭarafdan Ṣāḥib-ḳırān ceng idüp
4 giderken gördi Mesmāre Cāzū bir yirde oturmış siḥr ider İslām beglerine

5 çoḳ elem virür meger o da Ḥamzanuŋ geldügin duyup siḥr iderdi Ḥoca ʿÖmer de görüp
6 feryād eyledi işte ol melʿūna bu ḳadar fitneye sebeb şunı bir ḥāl ide gör didükde
7 server(-i) ʿālem melʿūnı nişānlayup bir oḳ pertāb eyledi sīnesinden urup arḳasından
8 çıḳup cānı cehen(n)eme gitdi andan ṣoŋra Ḳah(h)āra rāst gelüp ey melʿūn daḫı sen
9 ṣaġ mısın diyüp öŋin aldı Ḳahhār yana ol muḥālif gürz ile Ḥamzaya bir gürz ḥavāle
10 eyledi Ṣāḥib-ḳırān bir ṣanʿat ile menʿ idüp sām kötegiyle bir żarb şöyle urdı kim
11 at boynına düşüp bī-hūş oldı emīr(-i) ʿArab zencīrine dest urup
12 ḳolınuŋ üzerine aldı Ḳah(h)āruŋ ḳafā-dārları emīr(-i) ʿArabuŋ üzerine hücūm eylediler
13 ḳurtarmaġa server(-i) cihān tīġ(-ı) ḍaḥḥākı çeküp bir elinde Ḳah(h)ār bir elinde tīġ urdı bunlara
14 ḳılıcı ḫalāṣ idemediler tā ki Ḳah(h)āruŋ ʿaḳlı başına geldi ḥāli ḫarāb neylesün
15 döndi Ṣāḥib-ḳırāna Ḳah(h)āra īmāna gel yoḫsa seni helāk iderem zīrā çoḳ
16 cefālar eylediŋüz didi ḥarām-zāde ḳabūl itmeyüp Ṣāḥib-ḳırāna şetm idüp ḥancer
17 çekdi kim ura server yavuzlanup günāhuŋ boynuŋa çünki ḳabūl itmezsin diyüp
18 bir ṭaşa öyle çarpdı kim laʿīn kemerine kemerine varınca ḫurd-ḫām oldı andan

84a
1 cihān naġra urup benüm küşende Ḳah(h)ār ve küşende Mesmāre Cāzū diyüp yana
2 tīġ-ı ḍaḥḥākı çeküp kāfirleri ḳırmaġa başladı İslām begleri ol melʿūnların
3 helāk oldığın işidüp tāze cān bulup şād oldılar biriden Bedīʿ
4 -üz-zamān ṣan-ı Ṣāḥib-ḳırān şīrāne ceng idüp giderken Serḫavāb Ecdir-bend
5 rāst gelüp birbirleriŋ bilüp ḥamle eylediler Bedīʿüz-zamān Serḫavābuŋ gürzin menʿ
6 idüp bir kötek şöyle urdı kim gürz elinden fırlayup arḳaya alduḳda arḳada
7 olan siper tārumār olup bindigi atuŋ beli ḳırılup zīr ü zeber oldı
8 öŋinden ḳaçınca çoḳ kimseler kelle virdi biriden benüm Melik Ḳāsım diyince
9 o da benüm Ḳırvān Müselsel diyüp üç ḥamle eyledi Ḳāsım menʿ eyledi tīġ-ı surḫ
10 ile buŋa bir tīġ öldürmek niyyetle urdı kim ol da tīġı ve siperi ḳarşu virdi
11 tīġı ve siperi cār-pāre eyledi Ḳır(v)an çoḳ iş görmiş ḥerīf idi ḥaram-zāde
12 at ṣaġrısına yatup gerçi kendin uġurladı ama tīġ-ı surḫuŋ ucı
13 omuzı başına işleyüp memesine varınca zaḫm urdı bindigi
14 raḫşın kel(l)esin zemīne bıraḳdı ḳafā-dārları üzerine üşüp öŋinden
15 ḳaçınca Melik Ḳāsım biŋden ziyāde adam helāk eyledi ve ġażab ile cenge başladı
16 biriden Hāşim Yek-żarb Serṭafa Ezder-bende rāst gelüp birbirine ḥamle eylediler Hāşim
17 ser-firāz Serṭāfuŋ gürzini menʿ idüp bir gürz şöyle urdı kim zīr ü zeber eyledi
18 anı da ḳapdılar bu ṭarafdan Ṣāḥib-ḳırān ṣaflar söküp Ṣemūduŋ ʿalemlerine yetişdi
19 tīġ urup ʿalem ʿalem-dārı ser-nigūn eyledi Ṣemūduŋ üzerine yüridi Ṣemūd feryād idüp

84b
1 bre ḳoman şu nā-bekārı diyüp kendüyi taḥtdan atup bir yürük ata binüp yap
2 yap ḳalʿaya ḳaçmaġa başladılar kāfirler ġayret idüp şāhlar uġrına ḳırılup cenge
3 durıldılar bu ṭarafdan Bedīʿüz-zamān ile Melik Ḳāsım Sulṭān Ecdir-bend ʿalemlerinüŋ üzerine
4 çıḳa geldiler ʿalemleri ser-nigūn eylediler ol da ḳalʿa cānibine revān oldı Ṣemūd gördi
5 bu ḳadar çoḳlıḳ ʿasker İslām beglerinüŋ bahādurlarına hāʾil olmayup gürūh gürūh
6 ḳaçarlar aḫşam da olmış idi tīz emr eyledi ṭabl(-ı) ārām çaldılar ārāmuŋ

7 ṣadāsın işidüp cengden el çekdiler birbirinden ayrılup döndiler ṣāḥib-ḳırān(-ı)
8 ʿālem ʿaşḳaruŋ başıŋ çevirüp Süleymān bārgāhına geldükde cümle begler serverüŋ
9 ayaġına düşüp ey server Ḥaḳ Teʿālā bizleri sensiz eylemeye diyüp duʿā eylediler
10 oġlı Caʿfer Mucāzinüŋ eyledigi erlikleri beyān eylediler server(-i) cihān Caʿfer Mucāzi
11 baġrına baṣup duʿā eyledi cümle rezm libāsların çıḳarup bezm libāsların geydiler
12 ve bārgāhda ʿişrete oturdılar ötede İrecüŋ pehlevānları emīr(-i) cihānuŋ ve oġullarınuŋ
13 eyledigi cenge taḥsīn eylediler Ṣāḥib-ḳırān cāzūlar Ẓulümāta getürüp olan işleri ḫaber
14 virdi ama ikisi de ṣāḥib-ḳırānlıġa müsteḥaḳdur ve hem ṭāliblerdir bilmem nice olur ḥāl
15 bu delüḳanlular ile bizüm ḥālimüz neye varır kim maʿreke ider ben ise uṣandum hele küffār
16 ile ġazā iderem yā buna bunca yıldır ẓuhūr iden evlādum bende olan ṣāḥib-ḳırānlıġı daʿvā
17 iderler şimdi bunlar da biri Sām evlādı bir deryā māliki evlādı bunlara ne bu zaḥm
18 hele babadan mīrāṯdır didi Lendehā eyitdi yā Ṣāḥib-ḳırān iḫtimāldir ki bunlar da senüŋ
19 senüŋ evlādından ola biri Bedīʿüz-zamānuŋ ciger-kūşeṯi Nūrüʾd-dehrdür ve biri Melik
20 Ḳāsımuŋ ciger-kūşeṯi İrec Afitāb Cemāl ola zīrā anlaruŋ ikisi de ġurbetdedir didi

85a

1 Bedīʿüz-zamān gerçek dirsin yā Lendehā benüm gümānum olupdır didi Ṣāḥib-ḳırān
2 eyitdi keşke anlar olaydı çekdigüm zaḥmetler ġāʾil idem öyle bahādırlar bārgāh(-ı) Süleymānda
3 olmaḳ lāyıḳdır Ḳāsım bir yaŋadan ʿÖmer bir yaŋadan ne içün böyle dirsiz anlar bunlaruŋ
4 neresi beŋzer bunlar kūhī ve māhī nā-bekārlar gelsünler de görüŋ imdi bu mekān
5 arslan yaṭaġıdır bunda ṣīrler vardur kim hezār öyle kimseler yanlarında ṣandal
6 olmazlar didi Ṣāḥib-ḳırān eyitdi ḫoş hele her kim ise gelsünler görelüm
7 devlet kime yār olur diyüp ʿişrete meşġūl oldılar biriden Ṯemūd maḫzūn
8 çadırına gelüp Süleymān Ezder Gūhıla bir yire gelüp helāk olan pehlevānlarıŋ
9 defn idüp yaralularuŋ ḫod ḥisābı yoḳ ne cāre başladılar gice ol
10 bir gün bir gicede ḳırılan leşkeri bir yer ḳazup ṭoldurdılar yüz biŋden ziyāde
11 adam helāk olmış idi irtesi ceng olmayup Ṯemūd birḳaç gün
12 mühlet istedi ʿasker yoruldı pehlevānlar zaḥm-dār olmışlardur bir miḳdār
13 eyü olsunlar didi nola her ne zamān murād itseŋüz ḫāẓırız diyüp ʿişrete
14 meşġūl oldılar bunlar bunda İrec de Yaḥyā-yı Ẓulümātīnüŋ diyārında eṭrāfı
15 ṣayd şikār idüp dīvler Ḥamza getürüp andan gelüp kendüyi ʿaskere getüreler
16 bunlar bunda ol zamān kim Nūrüʾd-dehr Ṣāḥib-ḳırānı ḫalāṣ idüp kendü yana Kirşāşib
17 Ābāda geldi andan Kifāl Cinnī gönderüp var gör Ṣāḥib-ḳırān ol aradan ḳanda
18 gider baŋa ḫaber getür didi Kifāl Cinnī gelüp emr-i merdān gözetdi ʿaskerine
19 varup küf(f)ār ile ceng eyledükleriŋ temāşā idüp andan gelüp Nūrüʾd-dehre

85b

1 gelüp ḫaber virdi server ḫaṭā idüp emr eyledi ʿasker ol aradan göçüp revān
2 oldılar bir gün bir şehre geldi şāhına Şemşān Āteş-dem dirler idi bir dīv idi

3 yüz biŋ ʿaskere mālik idi evvelden ol şehr Helhāl dirler bir şehriyāruŋ ḥükminde
4 idi bu Şemşān ġayrı yirden gelüp żabṭ eyledi Helhāl bir cānibe gidüp ʿasker
5 cemʿine başladı gerçi ḳuvvetde Helhāl aŋa ġālib idi Şemşān Āteş-dem olmaġla
6 Helhāl aŋa ġalebe idemedi Nūrüʾd-dehr ol şehrüŋ öŋine ḳatup bir nāme yazup Şemşān
7 gönderdi dīne daʿvet eyledi Şemşān elem çeküp Şehrüz ne nā-bekārdır ki baŋa böyle
8 teklīf ide diyüp yüz biŋ ʿasker ile şehrden ṭaşra çıḳup muḳābil oldı Nū
9 -rüʾd-dehre ḳarşu ṣaf baġladı hemān Nūrüʾd-dehr meydāna girüp naġra urup ardıldı
10 birḳaç pehlevān bir bir ardınca meydāna girüp Nūrüʾd-dehre amān virmeyüp helāk
11 eyledi Şemşān yavuzlanup meydāna girüp Nūrüʾd-dehr muḳābil oldı seksen eriş
12 ḳad çeker idi ey nā-bekār ḳandan geldüŋ bizim ceng itmeden murāduŋ nedür didi
13 Nūrüʾd-dehr Kirşāşib Ābādan gelüp yolum bu araya uġradı imdi seni
14 dīne daʿvet iderem ʿinād idersen keserem başını didi Şemşān baḳ şu
15 nā-bekāra bu ḳadar ḳaddıyla benüm başım kesüp helāk idecek diyüp el nīzeye
16 ve gürze urup cenge başladılar Şemşān gördi kendü ẓan itdigi degildir neye
17 uġradıġıŋ bildi ziyāde iḳdāma başladı ki tā kim aralarında otuz yedişer
18 ḥamle ḥaṭā geçdi Şemşān gördi ceng ile başa çıḳılmadı hemān aġzın açup

86a
1 ḥayḳırduḳca Nūrüʾd-dehrüŋ üzerine āteş ṣaçdı server bunuŋ vaṣfıŋ
2 işitmiş idi tekrār dīne daʿvet eyledi ḳabūl itmeyüp düşmānlıġa
3 başladı tīġ-ı Kirşāşib ile bir tīġ şöyle urdı kim iki pāre eyledi ʿasker ol
4 ḥāli görüp yüridiler biriden Nūrüʾd-dehr ʿaskeri daḫı yüridi bir faṣl ceng
5 ceng idüp āḫir zebūn olup kimi amān dileyüp kimi īmāna geldi kimi ḳaçup
6 tārumār oldılar Nūrüʾd-dehr şehri żabṭ idüp andan bārgāhına gelüp ḳarār
7 eyledi biriden ehl(-i) vilāyet Helhāla varup müjde eylediler Şehrüz Deryā-nişīn nām
8 bir ṣāḥib(-i) ẓuhūr bu ḳadar ʿasker ile gelüp olan ḥāli ḫaber virdiler Helhāl bu ḫaberi
9 işidüp murād eyledi ki gele Şehrüzden velāyetiŋ ṭaleb ide eger eyülik ile
10 virmez ise ceng eyleriz çoḳ ʿasker cemʿ itmişdi bu eṣnāda İrec nāmdā
11 -ruŋ Ṣāḥib-ḳırān ile gönderdigi dīvler Lāhūt Nerre ile gelüp Ṣāḥib-ḳırānuŋ
12 ʿaskere dāḫil oldıġıŋ ḫaber virdi selāmlarıŋ degürdükde andan dīvlerüŋ
13 arḳasına binüp per-havā giderken ʿasker cānibine giderken gördi bir ṣaḥrāda
14 bī-ḳıyās ʿasker düşinüp yatur ʿaceb bu ʿasker kim ola diyüp emr eyledi
15 kendüyi aşaġı indirdiler yirinden suʾāl eyledi bu ʿaskerüŋ şāhına
16 Helhāl Kūh-ten dirler ḳalʿasın bir düşmān elinden almış idi Şehrüz
17 nāmında bir dilāver gelüp ol düşmānı olan Şemşānı helāk eylemiş
18 şimdi bu da Şehrüzüŋ üzerine varup şehriŋ ṭaleb idecek
19 dir didi andan gelüp İrece ḫaber virdi İrec fikr idüp göŋlinden

86b
1 eyü pahāne evvel Helhālı īmāna getürüp andan varup Şehrüz ile
2 devlet ṣataşam naṣıl kimsedir benden evvel Ṣāḥib-ḳırānı ḫalāṣ ide
3 baŋa ġāyet elem oldı diyüp fiʾl-ḥāl bir nāme yazup Lāhūt ile gönderdi
4 Lāhūt dīvāna gelüp kendüyi ʿarż eyledi Helhāluŋ adamları eyitdiler
5 bir dört başlı dīv geldi elçiyemdir didiler Şehrüzden ṣanup getürüŋ
6 didi içerü getürdiler Lāhūt nāmeyi ṣundı ve girü çekildi Helhāl alup
7 vezīr eline virdi āvāz ile oḳudı evvelinde nām(-ı) Ḫudāyı ẕikr idüp
8 ben ki Ṣāḥib-ḳırān Kūh(-ı) Ṭumanum sen ki Helhāl Kūh-tensin nāmum vuṣūlinde havā
9 yüzinde dīvler arḳasında giderken senüŋ ʿasker görüp yire inüp aḥvāliŋ

10 ḫaber aldum imdi īmāna gelürsen varup Şehrüz didükleri nā-bekārdan velāyetüŋ
11 alı vireyim dimiş Helhāl bu ḫaberi işidüp İsfendiyār kimdir ve bu arada
12 neyler didi Lāhūt bu cevābı işidüp İreci olan aḥvāliŋ Kūh(-ı) Ṭumandan
13 rubʿ(-ı) meskūna gelince tekmīl vaṣf eyledi sen de ne cevāb idersin varup
14 ḫaber vireyim didükde Helhāl yavuzlanup baḳ şu nā-bekāra benüm aŋa ne iḥtiyācum
15 vardır ki böyle söz söyleye benüm ʿaskerüm çoḳ varsun ṣaġlıġla hod
16 işine gitsün ben dīnümden dönmem didi Lāhūt İrece gelüp bu cevābı
17 didi server pür-āteş olup raḫşı Ġaḳnūsa süvār olup Lāhūta
18 var imdi söyle çünkim böyledür gelsün ceng idelüm hüner oldur ki baŋa
19 cevāb vire didi Lāhūt gine varup İrecüŋ cevābıŋ didi Helhāl

87a

1 bu ḫaber işidüp emr eyledi ʿaskeri bindi kendü de bir raḫşa süvār olup
2 meydāna girüp İrece muḳābil oldı Helhāl ṭosḳan eriş ḳad çeker idi
3 ziyāde ʿamūd-keş dilāver idi İrec eyitdi ey şehriyār ne içün serkeş
4 idersin ben seni doġrı dīne daʿvet eyledüm ve velāyetiŋ żabṭ iden kimse
5 nüŋ ḥaḳ(ḳ)ından gelüp kendü diyārına şehriyār iderem didüm Helhāl ḳaḳıyup
6 ʿamūdıŋ eline alup bir ʿamūd urdı İrec de aŋa urdı bu üslūb üzre
7 bunlar kubbe-i felege dikilince ceng eylediler bunlar böyle kütürdi iderken bir gü
8 -rüldi oldı bu ne ola dirken havā yüzinden dīvler ve perīler dünyāyı ṭutdı
9 meger Nūrüʾd-dehr idi taḫt üzerinde oturup Süleymān vārī dīvler getürüp
10 giderken Nūrüʾd-dehr gördi deryā gibi ʿasker ṣāflar çeküp ṭururlar bir dilāver
11 ḳırḳ sekiz eriş ḳad çeker iki kendü boyınca bir dilāver ile ceng iderler
12 gūyā ki Rüstem ve ḳahramān zamāndır iki ṭaraf ʿaskeri bir ṭarafı deryā miṣāl ve bir
13 ṭarafında dört beş dīv ḳafāsın alup dururlar eyüsiz diyüp cümle ʿasker
14 ile yire inüp ṣāf baġlayup durdılar İrec gördi bu gelen Ṣāḥib-ḳırānı
15 Yaḥyā-yı Ẓulümātī siyāsetinden ḳurtaran Şehrüz Deryā-nişīndür benüm de istedigüm
16 budur göre nā-bekārı Süleymān vārī taḫt üzerinde gezer benden ol gelüp
17 Yaḥyā-yı Ẓulümātī bozup böyle nām ḳodı imdi ben de bunı başup kendüme
18 yār idem tekmīl ʿarż(-ı) hüner itmiş oluram diyüp ol ġayret ile Helhāla
19 bir gürz urdı kim gürzi elinden fırlayup baş ḳaçırup arḳaya aldı

87b

1 ama arḳada olan siperi ḫurd olup aġzından burnından ḳan gelüp bindigi raḫşuŋ
2 beli ḳırılup Helhāl bir cānibe yıḳıldı İrec yanından geçerken ṣıçrayup İrecüŋ
3 atına ṣarıldı İrec bu ḥāli görüp raḫşından yire atılup muşta muştaya yaḳa
4 yaḳaya oldılar Helhāl İrece üç muşta urdı İreci pür-āteş eyledi server
5 ġażaba gelüp Helhāl şöyle bir muşta urdı kim el ayasıŋ ḳarşu virüp
6 eller açılup başı iki şaḳ oldı ölüm eri olup İrecüŋ kemerine
7 ṣarıldı üç ẓūr idüp alamadı server bir kerre yā Allāh diyüp ẓūr(-ı) evvelde
8 ḳolınuŋ üzerine aldı Helhāl ol ḥāli görüp ẓūr idüp silkindi
9 kemeri ḳırılup yire düşdi İrec kemeri yabāna alup belinden kemendi çözdi
10 baġlaya Helhāl siperi alup ḳaçdı bre ṭur nā-bekār diyince Nūrüʾd-dehrüŋ
11 öŋine geldi meded ey server şu kūhī nā-bekārdan beni ḥalāṣ eyle ḫuṣūṣā kim
12 benüm Şemşān Āteş-dem gibi düşmānum helāk idüp ḳalʿamı ḥalāṣ eyle
13 -mişsin ben de senüŋ ḫāk(-i) bāyine gidiyordum bu nā-bekār öŋime gelüp baŋa
14 böyle eyledi diyüp īmāna geldi İrec anı görüp pür-āteş olup gögde
15 -sindeki her ḳılı cebe ve cevşeninden ṭaşra çıḳdı raḫşına süvār olup

16 bir naġra urdı kim ṭaġlar gümledi yā deryā-nişīn tīz ḥaşmum gönder didi
17 Nūrüʾd-dehr Helhāl baḳup ne dirsin diyince eyitdi ey server senüŋ öŋinde
18 īmāna geldüm bir ḳuş cāliyyeye ṣıġınur cālī ḥıfẓ ider ḳanda ḳaldı siz
19 şānına ne düşerşe anı eyle didi Nūrüʾd-dehr Neheng-ser Māhī Bedeni meydāna

88a
1 sürüp İrece muḳābil oldı selām virdi İrecüŋ gözleri ḳızarup ṭāş
2 bür-ḫūna dönmiş idi neye geldüŋ benüm meydānuma benüm düşmānumı baġlayup
3 getürseŋ olmaz mı didükde Nūrüʾd-dehr eyitdi yā İsfendiyār bu saŋa düşer mi
4 ṣāḥib-ḳırānlıḳ daʿvāsınuŋ ve buŋunla Ḥamzanuŋ elinden ālāt(-ı) ṣāḥib-ḳırānlıġı ṭaleb
5 idersin imdi ṣāḥib-ḳırān olan ḳaçanı ḳomaz amān dileyeni öldürmez
6 didi İrec eyitdi yā Şehrüz bu cevāb saŋa düşmez bu āna gelince kimse
7 şikārum elümden almamışdır imdi ben şikārum virmem baŋa ġalebe eylemek
8 gerekdir didükde Nūrüʾd-dehr yavuzlanup ḥamle eyle imdi ben saŋa göstereyim
9 ṣāḥib-ḳırānlıḳ daʿvāsın unutdırayım didi İrec sen evvel ḥamle eyle diyüp
10 vāfir nizā eylediler āḫir iki ʿanḳā ellerine nīzeleriŋ alup berāber ḥamle eylediler
11 siper göbeginden ve nīzelerden āteşler ṣaçılup semender miṣāli ikisi de
12 āteş içinde ḳaldılar bu nevʿ üzre yigirmi yedinşer nīze ḥamle eylediler birbir
13 -lerine ẓafer bulamadılar zīrā ikisi de yegāne ʿālimdür İrec göŋlinden bre şu
14 nā-bekār Nūrüʾd-dehr mi oldı dir Nūrüʾd-dehr başın ṣalup bre şu kūhī baŋa
15 İrec mi oldı dir zīrā bunlaruŋ birbirleriyle otuz kerreden ziyāde maʿrekeleri
16 geçmişdir andan ellerine gürz alup birbirlerine gürz urdılar kim başları
17 at başına berāber olup vücūdları maḥv olurdı raḫşları iŋil iŋil
18 iŋilerdi bir zamān toz içinde ḳalurlardı tā aḫşam olınca ceng idüp

88b
1 cihānı birbirlerinüŋ başına ṭar eylediler ġālib maġlūb bellü olmadı yarın
2 yana buluşalum diyü döndiler İrec tenhāsına gelüp elem ile oturdı ey
3 cinnīler ne dirsiz bu günki maʿrekeye ḥāşā ki bu Şehrüz ola ben böyle kimseye rāst
4 gelmedüm didi Lāhūt eyitdi neylersin Şehrüzi ve ġayrısınuŋ saŋa lāzım olan
5 hemān Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān ile ḳırḳ ceng idüp tekmīl ʿazm itmekdür yoḫsa bunuŋ
6 her biriyle sürişüp ortalıḳ uzar ötede ʿasker saŋa elem çeker didi İrec eyitdi
7 ey cinnī senüŋ bilmedigüŋ yir vardır benüm Ḥamza bārgāhında bir aḳrānum dilāver vardır
8 ʿammūm oġlıdur adına Nūrüʾd-dehr dirler Şehrüzde gördigüm ẓūrı ancaḳ anda gör
9 -dim belki daḫı ziyāde bunuŋ ḳaddı bunuŋ dürişi hemān aŋa beŋzer ol Sedd(-i)
10 Yeʾcūca düşüp olmış yoḫsa odır dirdim ve bunuŋ ḳaddı yedi eriş
11 ziyādedir hele görelüm ser-encām neye encām olur didi bu ṭarafdan Nūrüʾd-
12 dehr bārgāhına gelüp Kifāle ve Ġarġanūşa ve Ḳābūsa eyitdi ben İsfendiyārda
13 gördigüm ẓūrı meger ʿammūm oġlı İrec Afitāb Cemālde gördüm ola hem aŋa beŋzer
14 görelüm nice olur didi bizüm ḳışşamuz Ṣāḥib-ḳırāna geldi ol zamān kim
15 Ṣemūd ʿaskeri hezīmet bulup ṭabl(-ı) āṣāyiş çalup döndiler ṣāḥib-ḳırān(-ı)
16 ʿālem begleri bulışup şād-mānlıḳ emr eyledi bir meclis ḳurup ʿişrete başladılar
17 birāzdan kelleler germ ḥāṭırlar oldı Ṣāḥib-ḳırān emr eyledi Ḥazi Nedan Daʿd
18 Nerre kellesin getürüp meclis kenārına ḳodılar sākī doldurup Ṣāḥib-ḳırāna

89a
1 ṣundı Ḥamza Bedīʿye Bedīʿ Ḳāsıma Ḳāsım Lendehāya Lendehā da Cihāngīre ol da Efrā

2 -siyāba ol da Hāşime Hāşim eline alup ben kime vireyim didükde Hervem
3 Dīvāne ṭayanmaġa başladı Ḥāşim Big nevbet benümdir luṭfıŋuz dāʾim olsun didi
4 Ṣāḥib-ḳırān aŋa virmen zīrā ki ḳaçan içer bir ḳabāḥat ider didükde bir bir şehẕādeler
5 ricā idüp devletlü Ṣāḥib-ḳırān ḳoŋ içsün bir dīvanedir nesne olmaz
6 ortalıġuŋ eglencesidür didiler Ṣāḥib-ḳırān icāzet virdi üç gün
7 meclis ortadan ḳaldırmayup dördinci gün meclis ḳaldırup herkes çadır
8 -larına gitdiler Ḥamza Herveme ʿÖmer ʿAyyārı ḳoşup yana bir ḳaba itmesün didi
9 ʿÖmerdür Hervemi alup çadırına getürdi yirine yaturdı saḳın tek ṭur
10 saŋa ẓararum ṭoḳınur didi andan yana ʿÖmer eyitdi Hervem Beg baŋa ḳızılca yoḳ mı
11 didi yarın Memleket saŋa çoḳ ḳızılca vireyin didi ʿÖmer bir ḥoşca yat diyüp
12 gitdi dīvāne yataraḳ ʿÖmerüŋ söyledigi ve ḳızılca istedigi ḥāṭırına gelüp
13 varayın ḳāvurlardan alayın diyüp yirinden ṭurup būlāda ġarḳ olup
14 ṣalıḳın eline alup gergedāna süvār olup adamları eyitdiler ḳanda gider
15 -sin ṣaḳın Ḳızıl Er seni döger didi dīvāne eyitdi Memlekete giderik
16 anuŋla ḳızılca ṣu içerik didi artuḳ söylemediler ḳarşu söyleseler helāk
17 iderdi andan küffār cānibine sürüp tā ʿasker ortasına geldi şarāb
18 kendüyi alup ḳanda gider bilmez bir bārgāh öŋinde giderken gergedānuŋ ayaḳı
19 bir ipe doḳınup çadır ṣarsıldı kendü düşe yazdı gözin açup

89b
1 gördi çadırdur hay Memleket çadırına gelmişem şimdi ḳızılca ister ben ḳāvurlara
2 varayın diyüp fikre vardı meger geldi ki kāfir bādişāhlarından Cemşīd nām bir bādişā
3 -huŋ çadırı idi nedir ol getürdi didükde birḳaç adamlar segirdüp ṭaşra çıḳdılar
4 gördiler bālā ḳad ḥerīf elinde ol ṭoḳuz ṭoplı ṣalıḳ gergedāna üzerindedir
5 eyitdiler bre kişi naṣıl kimsesiŋ bu zamānda çadırlar arasında ne gezersin
6 didiler Hervem eyitdi Memleket uyur mı ḳızılca aḳca bulup getürem söyleŋ
7 incinmesün varayım ḳāvurlardan alup getürem diyüp kemürdenmege başladı ol
8 ḥerīfler Cemşīd Şāha girüp eyitdiler şu şekil bir ḥerīf bir ʿacāib seyr bilmeziz
9 ne söyler ṣer-ḥoş mıdur yoḫsa dīvāne midür ama ġāyet zīr-dest ḥerīfe beŋzer
10 didiler Cemşīd Şāhuŋ bir pāy(-i) taḫt pehlevānı var idi Tumār ʿAmūd-keş
11 dirler idi ziyāde zīr-dest kimse idi urın gitsün her kim olursa
12 olsun bu zamānda gezen eyü adam degildir hemān ḳırḳ elli adam gürzlerin
13 alup Herveme hücūm eylediler Hervem naġra urup benüm Sulṭān Berrāġ Zemīn
14 ey ḳāvurlar benüm ile oynamaġa mı geldiŋüz cümleŋizle bu mürev(v)ice arayın ḳızıl
15 ṣuyıŋ aḳıdayım didükde bu dīvāne ancaḳ uruŋ şu yabān delüsini
16 diyüp kimi gürz ve kimi ḳılıç ile yürüdükde Hervem ṣalıġın eline alup
17 cümlesin helāk eyledi birḳaçı varup ne ṭurursın gönderdigin
18 adamlar cümle helāk oldı diyince Ṭumār ʿAmūd-keş ġażaba gelüp ʿamūdıŋ
19 alup ṭaşra çıḳdı gördi bu ḳadar adam leşi yatar çıḳarup bir ʿamūd

90a
1 urdı dīvāne ṣalıġın ḳarşu virüp menʿ eyledi ṣalıḳ şöyle urdı kim
2 beline varınca ḫurd eyledi andan gergedāndan inüp çadıra girdi
3 ḳanı Memleket diyüp anda olanları heb ḳırdı Cemşīd Şāh ḳaçdı dīvāne
4 gördi çadırda kimse yoḳdur şarāb bulup içüp geçüp Ṭumāruŋ yirinde
5 yatdı uyudı bu ṭarafdan Cemşīd Şāh Ṣemūda gelüp ḫaber virdi Ṣemūd bilüp
6 Ḥamzanuŋ bir delibaşısı vardır adına Hervem Dīvāne dir ẓāhir şarābı
7 çoḳ içüp evvelde ʿaḳlı yoḳ dibelek tīmār-ḫāne delüsi olup böyle

8 ḳabāḥat ider ammā anı ele getür ḳolaydır şimdi bir yirde düşüp yatur
9 didi hele görsünler didükde yoḳladılar ḥadd-i zātında Sulṭān Ezder-bendüŋ iki
10 pehlevānı var idi birine Secrāb ve birine Ḳayravān ʿAmūd-keş dirler idi
11 anlara emr eylediler varuŋ görüŋ ola ki ṭutup getüresiz ol iki pehlevānlar
12 süvār olup ol araya geldiler ol leşkeri görüp andan çadır
13 içine girüp gördiler Hervem yatur uyur o ʿacāib ṣalıḳ yanında durur
14 hemān ʿaḳlı yoḳ iken bunı muḥkem bende çeküp Ṣemūduŋ öŋine getürdiler
15 ol üç şāhlar şād olup emr eylediler siyāset yirine çökerddiler
16 dīvāne aşaġı yuḳarı ṣallanmaḳdan göŋli bulanup bir yol şöyle
17 ḳuṣdı kim çadırı doldurdı ḳoḫusı ortalıġı ṭutdı dīvānenüŋ
18 gözleri açıla düşdi firāset ile bilüp bre ḳāvurlar Ḳızıl Erden
19 güzelce begden Ḳaḳınç Erden ve Memleketden ḳorḳmaz mısıŋuz didi bunlar gülüşüp

90b
1 dīvānenüŋ didigi kimlerdür ki bizi anlar ile ḳorḳudır Ṣemūd eyitdi didigi Ḥamza Bedīʿ
2 Ḳāsım ʿÖmer ʿAyyārdur hemān urın boynuyı didi cellādlar ilerü geldükde Hervem
3 ḳıṣṣa duydı hemān iki dizi üzerine gelüp ṣaḳın bre yalburdaḳlı ḳāvurlar
4 yumrucumı ḳoyaram ḳızıl ṣuyum aḳıdursın diyince olmadı cel(l)ād tīġ parladup
5 diledi kim boynıŋ ura hemān Hervem Dīvāne bir kez ẓūr idüp kütür kütür bendleriŋ
6 ḳırup ayaḳ üzerine ṭurdı cel(l)āduŋ başına bir muşta urdı kel(l)eṣi tārumār
7 oldı iki cel(l)ād daḫı dal tīġ olup yüridiler kim Hervemi ḳorḳudalar bir eliyle
8 birinüŋ yaḳasından yapışup birbirine şöyle çarpdı kim kel(l)eleri ḥurd oldı
9 meger ṣalıġı anda getürmişler idi Hervem gördi hemān ṣalıġı ḳapup anda
10 olanlara girişüp ḳırmaġa başladı Cemşīd ve Ṣemūd ne ṭurursız ḳoma şu
11 dīvāneyi Sehrāb diledi kim üzerine vara Hervem bir ṣalıḳ urdı hele
12 başın ḳurtardı bir iki ṭopları arḳasına inüp yüzinüŋ üzerine
13 yıḳılup aġzından burnından ḳan atıldı Sehrāb dal tīġ olup ḥayḳırup
14 bir ḳılıç urdı Hervem ṣalıġı ḳarşu virdi menʿ eyledi buŋa bir ṣalıḳ urup
15 başın yardı adlu gibi öŋinden ḳapdılar hemān ḳaçan ḳaçanlara oldı Cemşīd
16 ile Ṣemūd kendüleriŋ taḫtdan aşaġı atup gücile ṭaşra oldılar Hervem
17 gördi çadırda kimse ḳalmadı gezerek ḥazīne Ṣemūda rāst geldi on ṭoḳuz
18 kīse altun çadıruŋ orta yirinde ḳodı Memleket vireyin diyü biriden Ṣemūd
19 ḳoman şu dīvāneyi diyüp ḥayḳırduḳda cümlesi ayaḳ üzerine ḳaldırup

91a
1 Hervemüŋ üzerine yüridiler Hervem ṭaşra çıḳup bir faṣl bunlara urdı ṣalıḳ
2 öŋinden tārumār oldılar yine çadıra girdi eṭrāfı dolay alup hücūm
3 eylediler Hervem yana ṭaşra çıḳup bunlara urdı ṣalıġı ṭāḳat getüremeyüp
4 ṭaġladılar böyle birḳaç faṣl oldı Herveme furṣat bulmadılar bu ṭarafdan
5 Ṣāḥib-ḳırān yatdığı yirden Hervemüŋ naġrasın işidüp Ḥoca ʿÖmeri daʿvet
6 eyledi ey ʿayyār dīvāneyi sen getürmedüŋ mi nedir bu hengāme gör şu dīvāne
7 yana bir fitne ḳoparmasun didi ʿÖmer eyitdi ben anı döşegine yaturdum
8 gitdüm bilmem yana noldı kim ḳalḳup gitdi diyüp ṣūret(-i) tebdīl idüp
9 revān oldı gördi ʿasker çadırı ḳuşatmışlar Hervem ṭaşra çıḳup hücūm
10 eyledükde ḳaçarlar Hervem ise kīseleri bıraḳup gidemez ʿÖmerüŋ gelecegiŋ
11 bilürdi ʿayyār(-ı) cihān eline ġarūra neft alup anda olanlara urduḳda ṭutuşup
12 yanmaġa başladılar sönderin ol da yanardı ʿÖmerüŋ aġzından
13 ṣavıldılar ʿÖmer çadırdan içeri girdükde Hervem ʿÖmeri gördi hay Memleket

14 yana Otluca Dīv mi olduŋ hele ḥoş geldüŋ işte saŋa ḳızılca al ben
15 seni gelür diyü ḳāvurlarla bir ḥoşca oynamadum ḳāvurlar oynamaḳ isterler didi
16 ʿÖmer ʿAyyār eyitdi āferīn Hervem Beg eyü itmişsin Ḳızıl Er işitdi
17 ḳaḳdı seni döger eyü oynamışuŋ yüri gidelüm diyüp filūri enbāna
18 ṣaldı ve eyitdi ey dīvāne kīseler on ṭoḳuz yā ḳanı bunuŋ biri didi
19 Hervem olsun ben saŋa yana buluruŋ hele baŋa bir gergedān bul şu ḳāvurları tögdeyin

91b
1 ola ki Ḳızıl Er ṭuymayaydı ṣaḳın söyleme didi ʿayyār(-ı) cihān güldi hey dīvāne
2 bunda otuz kerre yüz biŋ ʿasker vardır hīc tögde bilür misin didi yü
3 -rü gidelüm Ḳızıl Er seni döger diyüp ṭaşra çıḳardı ʿÖmer bir gergedān bulup
4 dīvāne bindirdi ʿayyār(-ı) cihān Ṣemūduŋ çadırına āteş urup yanmaġa başladı
5 andan eline ġarūrasın alup geleni yaḳup Hervem ṣalıḳ ile ol deryā
6 gibi ʿaskeri birbirine urdılar ʿasker çadıra üşüp söndüremezlerdi Ṣāh
7 Cemşīd bu yalandır didükde Ṣemūd afitāblara bu da bir ḫoş mıdur didi ʿAyyār
8 Cihān her ṭarafda āteşler ṣaçup andan teber(-i) muʿteberini alup çaldıġını
9 ikişer pāre iderdi Hervem ile ʿaskerden çıḳdılar sürüp Süleymān Bārgā
10 -hına geldiler Ṣāḥib-ḳırān gördi Hervem ile ʿÖmer adam ḳanından lāle rengi pelenge dön
11 -miş nedir aṣlı didükde sulṭān(-ı) ʿayyārān aḥvāliŋ beyān idüp Hervemüŋ
12 itdigi erlikleri beyān eyledi server(-i) cihān başın ṣalup ʿasker ḥāẕır
13 olsun belkim küf(f)ārlar üzerimüze düşerler didi bunlar ḥāẕır oldılar küffārlara
14 cān baş ḳāyesi idi ṣabāḥa ḳadar birbirlerin ḳırdılar ol ḳadar kāfir ḳırılmış ki
15 ḥisāba gelmez güçle ṣabāḥa dāḫil oldılar ṣāḥib-ḳırān(-ı) ʿālem Herveme baḳup ey
16 dīvāne niçün böyle eyledüŋ Hervem eyitdi yā Ḳızıl Er Memleket benden ḳızılca
17 ben de yaturken ḥāṭırıma geldi diyüp Ālā Āḫire ḫaber virdi Ṣāḥib-ḳırān ʿÖmerüŋ
18 yüzine baḳup ey ʿayyār yana her ḳabāḥat senüŋdir didi ʿÖmer yemīn idüp benüm
19 andan ḫaberüm yoḳdur kāfirlere gidüp böyle oldı didi Hervem eyitdi yā Ḳızıl Er

92a
1 Memleket ṭoġrı söyler öyle oldı beni sever ben de aŋa on ṭoḳuz kīse ḳızılca virdüm
2 diyüp beyān eyledi Lendehā Bedīʿ ve Ḳāsım gülişdiler ve eyitdiler devletlü Ṣāḥib-ḳırān
3 Hervemüŋ bu ṣuçını da ʿafv it bilürsiz kendi fiʿliyle degildür ʿAy(y)ār Sulṭān filūri
4 itmiş zügürdlemiş bu ḳadar yıldur sefer çeker aşlından bāzergānlıḳ iderdi ticāret
5 itmez şol bir kīseşi de almış olaydı eyü olurdı ama Hervem de ṭurdıġı
6 yirden gitdükce muʿāmeleye artırdılar ʿÖmer eyitdi imdi ey oġullar tā bu mertebe
7 bizi ẕevḳ ider siz iʿlāʾ bilürsiŋüz ġayrı kārımuz yoḳdur anlar eyitdiler belī zavāllı beg
8 faḳḳīrsin öyle olur maḥalinde istemek ʿāyb degildür diyüp gülüşdiler andan
9 eyitdiler yā Ṣāḥib-ḳırān luṭıfa ḥoşdır ama Hervem siz bunda yoḳ iken Rüstem cengin eyledi
10 şimdi eyü eşer ḳodı ve eyü iş eyledi zīrā bir alay dinsüzlere Hervemüŋ
11 itdügi çoḳ degildür göre bize ne ḥīle iderler gāh cāzū ile ve gāh ʿayyār ile başımuza
12 ne belālar getürdiler bī-ḫaber kendüyi bilmez dīvāne böyle bir iş itmiş size ne
13 Ṣāḥib-ḳırān ne söylenür ey dīvāne bir daḫı böyle iş itme diyüp gine
14 kendü ʿālemlerinde oldılar biriden küffār ise ṭolu urmış tarlaya döndi gice
15 gündüz leşkeri ḳaldırup eyülerine tīmār itmeden elleri degmedi Ḥamza daḫı hīc açmaz

16 ama ṭarafdan Nūrüʾd-dehr bir yirden belürmedi diyü elemde idiler zīrā ḫaber aldı kim Yeʾcūc
17 cezīresine düşüp ḥalāṣ olmış diyüp Şehnüvāz Perī diyārına gitmiş
18 Dīv Ṣaḥmān Merdüm Ser Bedīʿ ye ḫaber getürmiş idi Ṣāḥib-ḳırān Bedīʿ ye naẓar idüp

92b
1 eydür ey ṣan-ı Ṣāḥib-ḳırān neʿaceb Nūrüʾd-dehr ol cānibde eglendi ve İsfendiyār
2 da gelmedi ne ola aṣlı ol dilāver ṣoŋra geldi ancaḳ murādı bizleri ḳurtarmaḳ idi
3 andan Bedīʿüz-zamān eydür ey cinnī var gör Şehrüz Nūrüʾd-dehr midür eger ol ise
4 gör bu cānibe gelür mi ḫaber al diyü gönderdi Ṣaḥmān emr Ṣāḥib-ḳırānuŋ diyüp
5 dem çeküp semāya çıḳdı hilāl-ābāda uġradı İsfendiyār Kūh(-ı) Ṭumanı feṭḥ ide
6 bu hüner ṣāḥib-ḳırān ve ṣāḥib-ḳırān-zādelere maḥṣūṣdur ancaḳ evvel ṣunı göreyim kimdir
7 diyüp İrecüŋ tenhāsına gelüp muḳay(y)ed oldı bildigi İrecdür hey nā-bekār eyüce
8 tekmīl ʿarż eylemek ister şimdi ben geldigüm bilürse elem çeker diyüp çıḳup
9 gitdi Nūrüʾd-dehrüŋ bārgāhına gelüp kendüyi bildirdi ḫoş geldüŋ yā
10 Ṣaḥmān ne ḫaber didükde eyitdi pederüŋ gönderdi gör bizi ḫalāṣ iden
11 ciger-kūşem idi ne cānibe gitdi daḫı gelmez mi diyü ḫaber ister didi Nūrüʾd-dehr eyitdi
12 yā Ṣaḥmān şimden girü çoḳ eglenmem gelürem zīrā Ersenṭālīs ele getürdüm ḥālā Cemşīd
13 Ābāddadır ẓāhir bir miḳdār cefā idüp yana barışurız andan bu nāmıla ḳoca
14 Ṣāḥib-ḳırān ile ḥālimüz nice olur imdi varup pederimüŋ ḫāk(-i) bāyine yüz sürüp
15 benden selām eyle benüm sırrumı ṣaḳlasun didi Ṣaḥmāna vāfir yādigārlar baġışladı
16 Ṣaḥmāndır servere vedāʿ idüp Bedīʿ ye gelüp cümle aḥvālin beyān eyledi server
17 eyitdi yā Ṣaḥmān var söyle böyle olmaz Ṣāḥib-ḳırāna elem virmesün ol ḫod tekmīl

93a
1 ʿarż eylemişdür eger dedem pīr oldı Sām yirini elinden aluram dirse ben
2 var iken ol üst yanıma odurmaḳ münāsib ise nola gelsün berü bir
3 ḫoşca anuŋ ʿarżıŋ eline vireyim didi İsfendiyār gibi adam ejderhāsı
4 ḳarşumuzda durur iken o da bir yaŋa Ṣāḥib-ḳırān elem virmesün zīrā Rüstem
5 ʿAlem Şāh Rūmī göre Sām yirine oturup atasınuŋ öyle bed-duʿāsını
6 aldıġ-çun ḳoyun gibi boġazlandı daḫı daḥme-i Cemşīde düşüp ḳırḳ yıl ḥabs
7 çekdi belādan belāya uġradı ʿāḳıbet Liḳā Gümrāhuŋ şāh ġazāya düşüp
8 helāk oldı imdi o da sözüm ṭutsun kendi ṣūretiyle gelsün otuz kerre
9 yüz biŋ ʿasker ile Yaḥyā-yı Ẓulümātī bozup Cüneyd gibi pehlevānı helāk eyledi ve
10 cümlemüzi öyle maḥalde helākdan ḫalāṣ eyledi aŋa bundan ziyāde tekmīl ʿarż eylemek
11 olmaz ḥālā Zīver Şāh Yaḥyā-yı Ẓulümātīyi bī-ḥadʿasker ile gelüp İsfendiyār ile
12 ile ceng olmadı ol da bir elem olmasun didi Ṣahmān göz erimi olmadan
13 Nūrüʾd-dehr gelüp atası Bedīʿüŋ cevābларıŋ bir bir beyān eyledi Nūrüʾd-dehr
14 aġlayup yā Ṣahmān ḥāṣā ki pederimüŋ sözinden ṭaşra olayım ve anuŋ üst
15 yanına oturam çünki rıżā virmedi öyle olsun didi daḫı eydür yā Ṣahmān
16 İsfendiyār ile bir gün ʿaẓīm maʿrreke eyledük murādum ayırd olmaḳdur ama yā Ṣaḥmān bunda
17 gördigüm ẓūrı İrec de bile görmedüm didi Ṣaḥmān istedigi İrec oldıġıŋ ḫaber vire
18 yana dimedi hele görelüm yarın nice olur çünki gün ṭoġup ṣabāḥ oldı İrec
19 yirinden durup raḫşıŋ meydāna sürüp naġra urdı yā Şehrüz yā ḫaşmum

93b

1 baŋa gönder yāḫūd sen gel meydānuma didi bu ṭarafdan Nūrüʾd-dehr nehengi Ser Baḥrī meydāna
2 sürüp İrece muḳābil oldı şöyleşerek azġaşdılar andan nīzeleriŋ ḳapup
3 on yedişer ḥamle eylediler birbirlerine ẓafer bulmadılar İrec iḳdām idüp miḳdārın
4 ṣarf eyledi bir eşer idemedi eleminden āteş oldı göŋlinden eydür bre ben daḫı
5 Ḥamza ve Bedīʿ ve Ḳāsım ile ceng eylemem gerekdür bre bu nā-bekār bize Nūrüʾd-dehrden ziyāde
6 ḥaşmum oldı diyüp yā Şehrüz sen baŋa bu gün ne belā olduŋ başıma imdi
7 ġāfil olma diyüp aḳdām ile bir nīze urdı Nūrüʾd-dehr siperiŋ virdükde nīze
8 siper dāmānından yol bulup ḳoltuġı altından bir ḳarış zemīn yarup
9 ḫalḳalar kevākib miṣāli yire ṣaçıldı yan yana tirkeş tirkeşe geçüp bir meydānuŋ
10 bir başına biri bir başına gitdi Nūrüʾd-dehrüŋ cān başına ṣıçradı zaḥm
11 urdı ḳıyās idüp yoḳladı gördi zaḥm yoḳ ama eşer ḳoydı göŋlinden
12 eydür ey yār-gār baŋa cevāb viremezsin ḳanda ḳaldı Ḥamzaya diyüp eydür ey
13 nā-bekār İsfendiyār bu itdükleriŋ iş yanına ḳalur mı ḳıyāṣ idersin
14 yoḫsa baŋa İrec mi olduŋ diyüp Ṭahmūrāṣ nīzesin eline alup bir geliş
15 geldi kim İrecüŋ gözi alası dört olup siper ḳarşu virdi Nūrüʾd-dehr de
16 Ṣaḥmān ḳarşusında şöyle aḳdām ile urdı kim bunuŋ da İrec urdığı gibi siper dā
17 -mānından yol bulup cebeleriŋ söküp ḥalḳaların yire bıraḳdı ve geçüp yü
18 -rüyi virdi İrec elem çeküp gürze el urup bir żarb urdı gerçi
19 Nūrüʾd-dehr gürz ḳarşu virüp arḳaya alduḳda ṭomar ṭomar ḫaber-dār olup

94a

1 uyurdı uyandı mest idi ayıldı tozdan ṭaşra çıḳup bu da İrecden
2 aldığı yoldan aḳdāmıla bir gürz urdı şöyle ki āteşler ṣaçıldı İrec
3 gürzi virüp arḳada menʿ eyledi ama anadan emdigi süd burnından geldi
4 İrec başın ṣalup ġażabından gözleri ṭās bür-ḫūn döndi ve yana
5 ḥamle eyledi Nūrüʾd-dehr de menʿ idüp başladılar yek-ā-yek cenge gāh gürz
6 ile ve gāh nīze ile tā ikindi olınca birbirleriyle ḥaşmāne ceng idüp
7 cihānı birbirlerinüŋ başına teng eylediler Lāhūt ile Ḳanāṭūr Nerre İrece
8 eydürler ey server Şehrüz seni Ḥamzaya ceng itmege ḳomaz gibi tekmīl ʿarż
9 itmek ḳanda ḳaldı tek hemān ʿırżuŋ yıḳılmasun biz seni böyle aŋlamazduḳ
10 didükde İrec dibelek āteş oldı nevbet daḫı kendinüŋ idi ʿAtḳāy
11 Perī Cehār raḫşı sürüp bir kötek şöyle urdı kim Nūrüʾd-dehr gelişinden
12 duyup gürzin berāber virdi kötek kötekden ayrılup āteşlere ṣaçıldı
13 Ṣaḥmān ṣaḳın server diyince Nūrüʾd-dehr başın ilerü virdi gürz arḳada
14 olan sipere inüp āyinelerinden āteşler ṣaçılup arḳaya naḳş oldı
15 arḳasına eyer-ḫānesine başı at başına berāber oldı burnından acı
16 acı tütünler gelüp bindigi raḫşuŋ ayaḳları ḳarış ḳarış zemīne ġarḳ
17 oldı toz yüridi İrec meydān başına çıḳup Ṣaḥmān toza girüp feryād
18 eyledi Nūrüʾd-dehr ḳaddıŋ rāst ḳılup ey cinnī nolduŋ bu ceng ḫālidür

94b

1 böyle olur diyüp tozdan ṭaşra çıḳdı İrec Nūrüʾd-dehri selāmetle görüp
2 başın ṣaldı bu nā-bekār Nūrüʾd-dehr oldı ġayrısı olsa bu żarbdan
3 ḫalāṣ olmazdı didi biri de Nūrüʾd-dehr bu menzili yiyüp taḥsīn eyledi
4 bu tā baŋa İrecden ziyāde iş eyledi ben de senden bu intiḳāmı almazsam cihānda
5 er degilem diyüp raḫşın meydāna sürüp Kirşāsib gürzin on ikinci

6 ḳarārından muḥkem ṭutup bir żarb şöyle urdı kim İrec gürzin ḳarşu virdi
7 ḳolları bükülüp yıldırım miṣāli gürz başına inerken başın ilerü ṣundı
8 gürz sipere ṭoḳınup arḳaya naḳş oldı arḳasına sīnesine eyer-
9 ḥānesine başı at başına berāber olup aġzından burnından tütünler
10 gelüp altında raḥşı żabṭ idüp dizi üzerine çökdi İrec atından
11 ayrılup gözleri yaşıla ṭoldı Nūrüʾd-dehr geldi kim gice İrec eyitdi ey
12 nā-bekār sen baŋa dünyāyı unutdırduŋ ben olduḳda sen yana olmazsın
13 diyüp atına ṣarılup şöyle silkindi kim Eblaḳ Baḥrī dizi üzerine
14 çökerddi Nūrüʾd-dehr Eblaḳ Baḥrīye bir tāziyāne urdı at ayaḳ üzerine
15 ḳalḳınca İrec tekrār silküp[9] atı dizi üzerine çökerddi Nūrüʾd-dehr
16 kendüyi zemīne atup İrece bir muşta urdı İrec el ayası ḳarşu
17 virüp gögsüne ṭoḳındı sekiz adım girü gitdi muşta muştaya olup
18 āḫir kemer kemere olup birbirin beş altı kerre dizleriŋ yire getürdiler ʿAyyār

95a
1 Ṣaḥmān gördi faṣl olur ḥālleri yoḳ eyitdi yā Şehrüz ṣāḥib-ḳırānlıḳ
2 daʿvā idersin ve hem de Ḥamzadan ṣāḥib-ḳırānlıġı almaḳ istersiŋ bu ḳadar ceng
3 idersin yā ḥaḳḳından gel yāḫūd ferāġat ol didi murādı Nūrüʾd-dehri
4 ġayrete getürmek idi İrec kimdür Nūrüʾd-dehrden ġayrı bir kimse bir ḥamlesine
5 ṭāḳat getürmez bu ḳadar zamāndır evlād-ı Ṣāḥib-ḳırāna neler itmişdir Nūrüʾd-dehrüŋ
6 erligi bundan maʿlūmdır ʿAyyār Ṣaḥmāndan bu cevābları işitdi ġayrete gelüp
7 bir yol şöyle silkindi kim İrecüŋ iki dizleriŋ yire degdi İrec ġayret zūr idüp
8 dizlerin alduḳda Nūrüʾd-dehr yana zūr idüp yire getürdi İrec ḫışmıyla bir muşta
9 urdı Nūrüʾd-dehr kemeri bıraḳup elin ḳarşu virince ḳoyup başına rāst geldi
10 şaḳ eyledi ḳan yüzine ṭoġrı revān oldı Nūrüʾd-dehr ey nā-bekār ʿāciz mi
11 oldın neyleyeceġiŋ bilmezsin diyüp bir muşta çarpdı İrec de el ayasın
12 ḳarşu virdi ama Nūrüʾd-dehrüŋ muştı ḳaḳıyup İrecüŋ başın şaḳ eyledi
13 başından aḳan ḳanlar üstlerine gelmekle ṭāḳatları ḳalmadı zār zūr muştlarına
14 dayanup ḳaldılar bir zamāndan ṣoŋra İrec gözin açup ḳarşusında Nūrüʾd-dehri
15 görüp durur kendüyi mest ḥayrān ḳılmış dönüp eyitdi yā Şehrüz çünki senüŋle
16 ayırd olmaduḳ ve yana buluşalum ʿaskerüm intiẓārdadır şimdi siz ne cānibe gidersiz
17 didi Nūrüʾd-dehr Cemşīd Ābāda giderem Ḥamzadan ṣāḥib-ḳırānlıġı almaġa didi İrec eyitdi ben de
18 Kūh(-ı) Ṭumandan geldüm ʿaskerüm Cemşīd Ābād öŋinde Ḥamza muḳābil ḳatup oturırlar ben anda

95b
1 iken Ḥamzayı cāzūlar ḳapup getürdi ben de ḥalāṣ itmege geldüm sen benden
2 evvel gelüp ḥalāṣ eyledüŋ ben de seni naṣıl kimsedür göreyin diyü gitmeyüp
3 işte buluşup maʿrekemüz bu yüzden oldı eyü merd-i güzīn imişsin
4 ben ʿömrümde sencileyin bir nām-dāra rāst gelmedüm imdi ben de gelmeden murādı Ḥamzadan
5 ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı ṭaleb itmekdür senüŋle yana bulışup ḳavuşalum didi Nū
6 -rüʾd-dehr eyitdi nola server var ṣaġlıḳ ile ben de anda varduḳda birbirimüze
7 ʿayyār gönderüp ḫaberleşelüm bir tenhā yirde ayırd olalum kimse bilmesün didi
8 İrec eyitdi ḫoş nola var yüri imdi dön git didi Nūrüʾd-dehr
9 eyitdi yā ben maġlūb mıyam sen döne diyü nizāʿa düşdiler āḫir dīvler

[9] "siklüp" şeklinde yazılmış.

10 araya girüp bunları berāber döndirdiler andan Nūrüʾd-dehr bārgāhına
11 gelüp libāsın degişüp zaḥmıŋ ṣarup ol gice rāḥat oldı
12 biriden İrec daḫı zaḫmıŋ ṣarup rāḥat oldı çünki ṣabāḥ oldı
13 Nūrüʾd-dehr yana taḥt üzerine süvār olup Helhāl Şāhı diyārına
14 gönderdi zīrā müslimān olmışdı andan ber-havā Kirşāşib cānibine
15 revān oldı biriden İrec Dilāver Ḳanāṭūra eyitdi sen Şehrüzūŋ
16 ardınca var gör Ḥamzaya varır mı ve hem bizden ötüri ne söyler gelüp
17 ḫaber vir ṣoŋra ʿaskerimüze ile gidelüm ve hem gör şu nā-bekār Nūrüʾd-dehr
18 olmasun zīrā bir kerre daḫı Ersenṭālīs oġluyam diyü gelmiş idi

96a
1 Ḳanāṭūr nola diyüp dem çeküp gitdi Nūrüʾd-dehr de Kirşāşib Ābāda gelüp
2 ne yüzden Ersenṭālīs ile barışup yana ṣāf oldılar andan Nūrüʾd-
3 dehr esbāb-ı eṣḳālden ne oldı ise her birine virüp ol diyār
4 -da bādişāh eyledi muḳaddem ḳış(s)aya geçmişdir andan eyitdi ey şehriyār
5 ben dedem Ṣāḥib-ḳırān cānibine giderem siz de varup taḫtınızda
6 ḳarār idüp ṣafāŋuzda oluŋ diyüp gönderdi Ersenṭālīs servere
7 vedāʿ idüp gitdi andan Nūrüʾd-dehr birāz biŋ insān ʿaskeriyle
8 oradan güç idüp revān oldı bir gün Cemşīd Ābāda gelüp muḳdim
9 Ṣaḥmān gelüp Ṣāḥib-ḳırāna ve Bedīʿüz-zamāna ve sāʾir yārāna müjde ḳılup
10 Nūrüʾd-dehr geldi dīv ḫaber virdi cümlesi şād olup ḳarşu çıḳdı
11 biri ṭarafdan Nūrüʾd-dehr daḥmeden çıḳardıġı yādigārlar ile ālāt esbābı
12 ile alayın düzüp ṭabl ve naḳḳārelerin çaldırup gelüp yaḳlaşdı
13 böyle zīnet ile ʿaskeri gelüp geçdiler Ṣāḥib-ḳırān ve Bedīʿüz-zamān ve Melik Ḳāsım
14 Nūrüʾd-dehre taḥsīn eylediler andan Nūrüʾd-dehr Ser Māhī Bedene süvār olmış
15 gögsin gererek gelüp evvel Ṣāḥib-ḳırānuŋ rikābın öpüp andan atası
16 Bedīʿüz-zamānuŋ ve andan Melik Ḳāsımuŋ elin öpdi ardın süvār olup
17 Ṣāḥib-ḳırān ve Bedīʿüz-zamān arasında muṣāḥib iderek bārgāh-ı Süleymāna
18 irdiler Nūrüʾd-dehr ḫalīfe-i İslām ile görüşüp elin öpdi Lendehā

96b
1 bin Saʿdān ile daḫı görişdi Lendehā ʿaceb pīr olmışdı andan Nūrüʾd-dehr
2 kendü bārgāhına varup begleriyle bulışdı irtesi daḥmeden çıḳardıġı
3 yādigārlardan her bir dilāvere ḥāllü ḥālince hedāyālar ḥāẓır idüp Ḥamzaya
4 ve Bedīʿüz-zamān armaġanların düzüp bārgāh-ı Süleymāna gelüp beşkeşlerin
5 üleşdirdi ḫalīfe daḫı Nūrüʾd-dehr fāḫir ḫilʿat geydirüp riʿāyetler
6 eyledi andan Nūrüʾd-dehre üç gün riʿāyet eylediler andan emīr(-i) ʿArab eyitdi
7 oġlum işitdüm İsfendiyār ile bulışup maʿreke itmişsin nice oldıŋuz
8 aṣlın ṣöyle görelüm didi Nūrüʾd-dehr eyitdi devletlü Ṣāḥib-ḳırān nā-bekār
9 ʿaceb ḳahra mālik ṣol ḳadar ceng eyledük ayırd olmaduḳ diyüp cümle olan
10 aḥvāli beyān eyledi Ṣāḥib-ḳırān ve Bedīʿüz-zamān ve Melik Ḳāsım cümle bārgāh-ı Süleymānda
11 olan serverler Nūrüʾd-dehre āferīn eylediler sen böyle bir dilāver ṣol ḳadar ʿaskere
12 mālik bā-ḫuṣūṣ ol dilāver Kūh-ı Ṭumanuŋ ḳapusın ḳaldırup bu ḳadar ʿaskeri
13 geçirüp aŋa sen azıcıḳ ġalebe idesin bu çoḳ erlikdür didiler bu ṣafā
14 ʿayş u nūşa başladılar o ṭarafdan Ṣemūd Pelīd bu aḥvāli görüp işte
15 bre olmamış yana geldi ben Melik Ḳāsımuŋ tīġından ʿāciz idüm tīġ-zeng
16 biri daḫı geldi afitābīler ṭayanurlar mı diyüp ġam-gīn oldılar zīrā Nūrüʾd-dehrüŋ
17 tīġı Ḳāsımuŋ tīġ(-ı) surḫıŋ unutdırmış idi ol zamān ki İrecüŋ gönderdigi

18 Ḳanāṭūr Nūrüʾd-dehrüŋ ardınca gelmişdi gördi Nūrüʾd-dehr imiş gelüp

97a
1 eyitdi Dilāver Şehrüz diyü ceng eyledügüŋ Nūrüʾd-dehr imiş bundan varup
2 Ersenṭālīs ile barışup diyārına bādişāh eyledi andan Ṣāḥib-ḳırāna
3 varup āşkāre bulışup yirinde ḳarār eyledi didükde Nūrüʾd-dehr oldığına
4 İrec birāz ġam-gīn olup zīrā bildi kim bu ḳadar zamāndır böyle bir ḫaşma rāst
5 gelmedüm bundaki ḳuvveti ve cünbişi ancaḳ Nūrüʾd-dehrde gördüm dir idüm meger işte
6 yana ol imiş olsun bre nā-bekār bu saŋa ḳalmasun diyüp ol elem ile
7 Lāhūtuŋ arḳasına binüp ʿaskeri cānibine çekildi çünkim ʿaskerine
8 geldi beglerine ḫaber olup ḳarşu çıḳup görişdiler taʿẓīm ile bārgāhına
9 getürüp ṭabl bişāretleri çaldırup yirinde ḳarār eyledi ama Ṣemūd bin ʿĀr
10 İrecüŋ geldügiŋ işidüp eleminden helāk ola yazdı bu yezdān-
11 perestlerine çoġaldı nice olur benüm ḥālüm öyle bunlar birbirine muʿāvenet
12 iderler göre Ḥamza ḳurtarmaġa nice vardı didi begler eyitdiler ey şehriyār
13 sen hīc ḥareket itme ḳo onlar birbiriyle ceng eylesünler öŋ ṣoŋ bunlar
14 birbirin bozup berīşān iderler ol zamān siz de anlar ile ṣöyleşürsiz
15 didiler emīr(-i) ʿArab İrec ʿaskerinde ṭabl bişāreti işidüp ʿÖmer ʿAyyāra eyitdi
16 var gör İsfendiyār ne ʿālemdedir didi ʿÖmer yirinden ṭurup revān oldı
17 ṣūret-i tebdīl İrece bulışup ḥoş geldüŋ dilāver bu ḳadar gündür ḳanda
18 idüŋ didükde İrec eyitdi işitmedüŋ mi Nūrüʾd-dehr ile olan maʿrekelerimizi

97b
1 nā-bekār açmazdan bize eyü reng virdi ben Ṣāḥib-ḳırānuŋ ḥalāşına yetişem
2 didüm yetişdüm ol Şehrüz nāmıyla gelüp öyle bir nām daḫı taḥṣīl eyledi benüm
3 gücüme gelüp bir miḳdār ol aralarda eglendüm Helhāl Nām Şehriyār ile ben ceng
4 iderken ol havā yüzinde taḫt üzerinde seyr iderken yire indi temāşāya
5 ṭurdı Helhāle ben ġalebe iderken Nūrüʾd-dehrüŋ yanına vardı ben eyitdüm
6 yā Şehrüz benüm ḥaşmum vir didüm ol da virmeyüp tā bī-hūş olınca ol da
7 meydāna gelüp benüm ile ceng itmek işṭedi iki gün bir gice ceng
8 idüp tā bī-hūş olınca sürüşdük olmadı ayırd olmaduḳ āḫir bunda
9 yana olışmak şarṭıyla ayrılduḳ ama ben bilmedüm Nūrüʾd-dehr oldığın yoḫsa
10 ayırd olmayınca ḳoyu virmezdüm didi ʿÖmer tebessüm idüp gözüm nūrı şimdiye
11 dek sen Nūrüʾd-dehr ile ḳırḳ defʿa maʿreke eyledüŋ ayırd olmaduḳ şimdi
12 olsaŋuz gerek idi şuŋa şükr eyle ki birbiriŋüzi helāk yāḥūd mücrīm
13 eylemediŋüz zīrā sen Nūrüʾd-dehr bilmez misin ne ejdārdır ḫuṣūṣā kim eline ḳılıç
14 alduḳda ataŋ Melik Ḳāsım gibi yā alur yā virür eyü hele ḳılıç çıḳarmamışsız
15 imdi şimden girü ġāfil olmaya sen benüm şāgirdümsin senin ʿālī devlet
16 oldıġun isterem ama kerem eyle sözüm ṭut Bedīʿüz-zamān ile kemer cengiŋ
17 eyleme zīrā ṣan-ı Ṣāḥib-ḳırāndır ṭaġlara ṣarılı yirinden ḳoparır didi emīr(-i)

98a
1 ʿArab eydür kim eyvāh ol kişinüŋ ḥāline Bedīʿüz-zamānuŋ eli anuŋ kemerine
2 iner işe dur imdi ola kim kemer ṭutma maḥalline varırsın daḫı sert söyleme
3 ḳorḳarın ġażaba gelüp senüŋ ʿırżuŋ yıḳa seni Ṣāḥib-ḳırāna bulışmaġa
4 ḳomaya zīrā Ṣāḥib-ḳırānuŋ himmeti dāʾim aŋadur her zamān söylerin pīr
5 oldum varsam Mekkede odursam dir yā yirini ḳanġı oġlına virürsin
6 didükde ẓāhir cümleden ʿāḳil Bedīʿüz-zamāndur aŋa viririm dir ben didüm ki yā
7 ol birleri ḳāʾil olur mı ḳavġā olur didüm Ḥamza daḫı eyitdi Bedīʿüz-zamān

8 anlaruŋ cümlesine cevāb virür didi imdi sözimi bir ḥoşca ṭut ataŋ
9 Melik Ḳāsım ile keẕālik işte bunlaruŋ mertebeleriŋ bilürsin ve Ṣāḥib-ḳırān da
10 aġır söz söyleme hemān yā Ḥamza ben sencileyin er görmedüm dimedüŋ ġayrı
11 söz cevāb eyleme ola kim bu kez tekmīl ʿarż idesin diyüp nice bunuŋ
12 gibi seviler söyledi andan vedāʿ idüp emīr(-i) merdāne gelüp eyitdi ey
13 server İsfendiyār gelmiş diyü ḫaber virdi Ḥamza eyitdi nola ḫoş
14 geldi ola kim o da bu bārgāha gele idi didi çün ṣabāḥ oldı emīr
15 otururken İrec Afitāb Cemālden yaʿnī İsfendiyār elçi geldi didiler icāzet
16 oldı ʿAlḳame ʿAyyār içeri girüp ḫalīfeye baş ḳoyup duʿā eyledi
17 andan nāmesin ṣundı Ṣāḥib-ḳırān alup oḳudı evvelinde Benām(-ı) Ḫudāyı
18 ẕikr itmiş ben ki İsfendiyārum yā Ṣāḥib-ḳırān çünkim elüŋ ile ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı
19 bana virmediŋ yarın cengdür diyü nāmesin tekmīl eylemiş ʿayyāra ḫilʿat virdi

98b
1 ʿAlḳame gelüp İrece cevāb virdükde İrec emr eyledi ʿaskere içinde yarın cengdür
2 diyü nidā itdirdi İslām ʿaskeri de keẕālik ḥāżırlanmaġa başladılar çünkim
3 ṣabāḥ oldı üç bölük ʿasker anlara süvār oldılar daḫı meydān kenārına
4 gelüp ṣaflar baġlayup ṭurdılar naẓar(-ı) yir meydān ḳılup ʿaceb bu dem meydāna kim
5 gire dirken hemān İrec Nām-dār meydāna girüp çoḳ silāḥ-şorlıḳ eyledi
6 andan er ṭaleb eyledi Ṣāḥib-ḳırān ʿaskerinden ʿAdlān Ṣāḥib-ḳırān öŋinde
7 baş ḳoyup icāzet istedi emīr(-i) ʿArab icāzet virdi hemān ʿAdlān
8 raḫşın meydāna sürüp İrece muḳābil oldı İrec suʾāl idüp ey pehlevān
9 ne nām ile yār olursın didi ʿAdlān kendüsiŋ bildirdi İrec ḥamle eyle
10 diyü teklīf eyledi ʿAdlān sen eyle didi İrec ben Ṣāḥib-ḳırānum ḥamle eyle gör
11 ḥālini didi ʿAdlān ġażaba gelüp el gürze urup ḥamle eyledi İrec
12 menʿ eyledi İrec de ʿAdlāna bir gürz urup raḫşından aşaġı düşürdi
13 hemān İrec üzerine sürüp bende çekecek zamān Behzād görüp raḫşın
14 meydāna sürüp çek eliŋ andan ḫaşmum benüm didi İrec baḳdı Behzāddır
15 ʿAdlānın da ʿaḳlı başına gelüp silkinüp kemerin ḳırup yire düşdi
16 İrec kemeri üzerine atup artuḳ muḳayyed olmadı ʿayyārlar meydāndan çıḳardılar
17 biriden Behzād muḳābil olduḳda İrec bilmezden gelüp eyitdi ey nā-bekār sen benüm
18 ḫaşmum elemden ḳurtarmaġa sebeb olduŋ didi Behzād kendüyi beyān idüp
19 evlād(-ı) Ṣāḥib-ḳırān daḫı çoḳdur bunlaruŋ sen ḳanġı birine cevāb virürşin

99a
1 sen ḫod yalŋızsın didi İrec eyitdi ġam degildür serçeden ḳorḳan ṭarı
2 ekmez ben böyle çoḳ ʿasker cemʿ idüp bu araya anuŋ içün geldüm ki cümleŋüze ġālib
3 olam serāperde-i Süleymānı alup Sām ṣandālīyesinde oturam cümleŋiz baŋa
4 ser-für ide didi imdi ḥamle eyle sen de al payuŋı yoḳ dirseŋ meydāndan
5 çoḳ bir adam gelsün didi Behzād İrecden bu cevābı işidüp hay
6 nā-bekār sen tā bu mertebe mi bulduŋ böyle daʿvā idersiŋ diyüp el nīzeye
7 urup bir nīze urdı İrec durup menʿ eyledi ama begendi bir İrec ur
8 -duḳda Behzād siper virüp ama ḳolları bükülüp sīneye ḳapandı hele
9 menʿ eyledi üçer nīze urup andan el kötek urup üçer de gürz ḥamle
10 eylediler İrec bī-pervā menʿ iderdi andan tekrār el nīzeye Behzāda uyluḳ
11 üstinden bir zaḫm urdı Hāşim Yek-żarb ol ḥāli görüp naġra urup
12 öŋin alup selām virdi İrec eyitdi merḥabā ey dilāver nāmuŋ nedir ʿaskerde
13 nice aŋılursın didükde Hāşim eyitdi evlād(-ı) Ḥamzanuŋ güzīdelerinden baŋa da

14 Hāşim Yek-żarb dirler idi İrec eyitdi ḥamle eyle görelüm aḥvālimüz nice olur
15 didi İrec eyitdi yoḳ dilāver ḥamle senüŋdür ben daḫı kimseye ol ḥamle itmedüm ve yana
16 Ḥamzadan ġayrısıya itmem didi Hāşim eyitdi yoḳ ben evvel ḥamle itmem zīrā Ḥamza
17 ve Bedīʿ ve Ḳāsım geçden ṣoŋra ben varayım imdi ḳıyās eyle hemān ḥamle eyle didi

99b
1 İrec eyitdi yā ḥamle eyle yā çıḳ meydāndan var git bir ġayrı er gelsün diyü
2 nizāʿa başladılar Ṣāḥib-ḳırān ʿÖmeri gönderdi var söyle Hāşime ḥamle eylesün
3 didi ʿÖmer de gelüp söyledi Hāşimdür yavuzlanup hemān bir nīze ṣundı
4 İrec ise heb bunlaruŋ miḳdārların bilür siper(-i) Dālimūn ile çarpup
5 menʿ eyledi andan ellerine ʿamūdların alup üçer ʿamūd urdılar tekrār İrec
6 Hāşime üç nīze Hāşim de İrece üç nīze urduḳda yek-ā-yek tā güneş ḳulle-i
7 felege dikilince ceng eylediler Hāşim ġayrete gelüp bir żarb şöyle urdı kim
8 İrecüŋ başıŋ at başına berāber eyledi toz bürüye düşdi ʿay(y)ār
9 toza girüp ey dilāver neylersin diyince İrec tozdan ṭaşra çıḳdı ve eyitdi
10 ey ʿayyārlar buŋa da Hāşim Yek-żarb dirler Ḥamza bunlara öcinden terk(-i) diyār eyledi
11 andan naġra urup yā Hāşim ġāfil olma nice virdüŋ öylece al diyüp
12 at sürüp bir gürz şöyle urdı kim Hāşim de gürzin berāber virdi
13 ama gürz gürzden ayrılup arḳada olan sipere ṭoḳınup bindigi atuŋ beli
14 beli ḳırılup Hāşim bir cānibe itilüp İrec geçerken ata ṣarılup raḫş
15 ʿAnḳā-peri silküp dizleri üzerine çökerddi İrec āteş olup
16 kendüyi andan aşaġı atup muşta muştaya yaḳa yaḳaya oldılar oldılar

100a
1 āḫir kemer kemere oldılar Hāşim silküp İrecüŋ dizin birden yire getürdi İrec
2 elem ile dizin yirden alup Hāşimüŋ kemerin ḳapup bir ẓūr eyledi
3 bir ḳarış yuḳarı ḳaldırdı hayhuy ḳopdı Hāşim ol ḥāli
4 görüp silkindi kemeri ḳırılup yire düşdi İrec diledi kim başına
5 ura yana atı virdi böyle çürük kemeri merdāne olan getürür mi didi
6 bir gözden anı gördi kim Dīvāne Esed naġra urup ey nā-bekār çek eliŋ
7 andan ḳażā görirsin benden diyüp irişdi İrec anı bıraġup atına
8 süvār oldı sulṭān(-ı) ʿayyārān Hāşime tesellī virüp meydāndan
9 çıḳardı biriden Esed Zerrīn Ḳabā İrece muḳābil oldı
10 ey nā-bekār kūhī nedir bu senüŋ itdigün yanuŋa ḳalur mı ḳıyās ider
11 idersin didi İrec göŋlinden eyitdi ey ḥīle-kār nā-bekār ben seni
12 isterem senüŋ baŋa itdigün kim kime itdi zīrā muḳaddem İrec
13 ile çoḳ maʿrekeleri geçmişdür āşkāre cengden ġayrı ḳırḳ defʿa şeb-ḫūn
14 eylemişdür imdi bu nā-bekārdan ġāfil olmamaḳ gerek yoḫsa ṣaḳatlıḳ
15 muḳarrerdür bunuŋ elinden ṣaġ selāmet ḳurtulmaḳ müyesser degildür
16 diyüp gözlerin dört yirden açdı tecāhülden eyitdi ey yigit
17 nedir bu senüŋ itdigün işler yoḫsa bu ʿaskerde senden ġayrı

100b
1 yoḳ mıdur didükde Esed eyitdi ey nā-bekār beni begenmedün mi hele baŋa cevāb
2 vir daḫı Ḥamza bārgāhında ʿanḳālar bī-nihāyedür baŋa da Dīvāne Esed
3 dirler çoḳlıḳ ölümden ḫavf ider degilem gözin aç didi İrec ḥamle

4 eyle dilāver didükde Esed ise hīc teklīfde degildür evvel cānına minnet
5 hemān el nīzeye urup İrece bir nīze urdı İrec menʿ eyledi üç
6 nīze de İrec Esede urup Esed menʿ eyledi āḫir el gürze urup
7 yek-ā-yek cenge durdılar İrec bī-pervā menʿ iderdi ama Esed yana ʿāciz oldı
8 ḥīle cengine başladı İrec yavuzlanup bir kötek şöyle urdı kim Esed raḫşın
9 ḳuca düşdi İrec yanından geçerken Esed Zerrīn Ḳabā kendüyi cemʿ idüp bir daḫı
10 ṣaġdan ve ṣoldan urup āḫir furṣat bulup İrecüŋ uyluġına bir zaḫm
11 açdı İrec de āteş olup el dal tīġ(-ı) Dālimūna urup öyle çaldı kim tīġın
12 ve siperin dört pāre idüp Esed at ṣaġrısına yatup yana ḳurtulmayup
13 omuzından iki memesinüŋ ortasına varınca bir zaḫm yiyüp atıŋ helāk
14 idüp Esed yıḳılup toza ġarḳ oldı atası[10] Kerb Ġāzī ol ḥāli görüp
15 ḳarārı ḳalmayup hemān at sürüp öŋin aldı ʿayyārlar Esedi meydāndan
16 çıḳardılar Kerb Ġāzī eyitdi yā İsfendiyār niçün böyle eyledüŋ benüm evlādıma
17 ḥayf degil midür öyle bir nev-civāna didi İrec tecāhülden gelüp sen kimsiŋ didi
18 Kerb eyitdi baŋa Kerb Ġāzī dirler Esed benüm oġlumdır Ḥamzanuŋ ser-ʿaskeri

101a

1 -yüz didükde İrec eyitdi baḳa dilāver senüŋ oġluŋ baŋa ḥīle idüp zaḫm urdı
2 yā aŋa ḳorlar mı sen de ḥīle iderseŋ öyle olursıŋ didi bunlar s̱öyleşürken
3 azġaşdılar āḫir ellerine nīzelerin alup birbirine üçer nīze urdılar andan
4 gürzlerin alup yek-ā-yek tā aḫşam olınca ceng eylediler birbirlerin almadılar
5 İrec eyitdi yā Kerb var bu gün saŋa ḥürmet olsun yarın gine bulışalum
6 didi Kerb eyitdi yoḳ elinde bu gün oġlumuŋ intiḳāmıŋ almayınca dön
7 -mezem didi İrec eyitdi yā öyle mi imdi nevbet senüŋdür görelüm neye ḳādirsiŋ
8 didi Kerb Ġāzī metīn serverdür aḳdām ile bir gürz şöyle urdı kim
9 İrecüŋ başı at başına berāber oldı toz İreci bürüye düşdi
10 İrec kendüyi cemʿ idüp tozdan ṭaşra çıḳdı bir gürz şöyle urdı kim
11 Kerbüŋ gürzi elinden fırlayup arḳaya alduḳda mest olup raḫşın
12 gerdānıŋ ḳuca düşdi İrec diledi kim üzerine vara ʿÖmer öteden segirdüp
13 Kerbi ḳapdı İrec muḳayyed olmayup dönüp gitdi iki cānibden dönüp
14 ḳondılar İrecüŋ ol gün itdigi cenge taḥsīn eylediler zaḫmlı olanlaruŋ
15 zaḫmıŋ baġladılar çünkim ol gice geçüp ṣabāḥ oldı iki ʿasker
16 süvār olup merkez yirine gelüp ṣāflar baġlayup ṭurdılar naẓar(-ı)
17 yir meydān eylediler anı gördiler kim İrec Afītāb Cemāl raḫşın sürüp
18 ṭarīd cevlān idüp ʿarż-ı hüner eyledi andan yüzin S̱emūd bin ʿĀr

101b

1 ṭarafına ṭutup naġra urup urup eyitdi ey S̱emūd Şāh
2 çünkim sözüm ṭutup müslimān olmaduŋ imdi er gönder gör ki
3 neler ḳıluram didi S̱emūd Cemşīd Şāha baḳup neyleyelüm bu nā-bekāra
4 kim cevāb virür didi Cemşīd Şāh Mervān-ı Ḳaysere baḳup ey
5 pehlevān var şol nā-bekāruŋ ḥaḳḳından gel didi Ḳayravān fīlin
6 sürüp İrece muḳābil oldı bu da ḥaylice pahādur pelīd idi İrec
7 bunı görüp begendi eyitdi ey pehlevān gel müslimān ol senüŋle
8 yār ḳarındaş olalum didi Ḳarvān eyitdi yā İsfendiyār ol
9 teklīfi Er Ḳambere getürdükden ṣoŋra eyle didi İrec de nola didi
10 imdi ḥamle eyle görelüm didi gürz nīze ile birbirine çoḳ ḥamle ḥaṭā
11 geçdi āḫir İrec kemerinden ḳapup ḳolı üzerine aldı Ḳarvānuŋ

[10] "atazı" şeklinde yazılmış

12 ʿaḳlı başına gelüp silkinüp kemeri ḳırılup yire düşdi andan
13 Ejder-bend naġra urup öŋin aldı İrec ġażabdan kemerüŋ ḳayrını başına
14 urdı başını iki şaḳ eyledi Ṣemūd emr eyledi Ḳarvānı meydāndan çıḳar
15 -dılar İrec Ezder-bend ile cenge başladılar üçer ḥamle ḥaṭā geçdi andan
16 İrec bunı dīne daʿvet idüp çoḳ naṣīḥat eyledi ḳabūl eylemedi
17 ne belādur senüŋle ceng eylemek diyüp bir kötek şöyle urdı kim raḫşuŋ
18 beli ḳırılup zīr ü zeber oldı aġzından burnından ḳan atıldı andan

102a
1 İrec diledi kim bend ide Ḳaryur Nām Pelīd naġra urup İrecüŋ öŋin
2 aldı hemān dal ḳılıç olup birbiri ardınca üç tīġ urdı server
3 menʿ idüp bir ḳılıç öyle urdı kim eyer-ḫānesine varınca iki pāre
4 eyledi andan Sehrāb Ezder-bend naġra urup İrecüŋ öŋin aldı
5 ey nā-bekār nedir bu senüŋ itdigüŋ iki ʿaskere ṭayanup nedir
6 pehlevānlara amān virmezsin diyüp cenge başladılar ama ḥadd-i zātında
7 Sehrāb İrece ṭayanup kel(l)e-ber-kel(l)e tā ikindi olınca ceng
8 eylediler İrec begenüp īmāna daʿvet eyledi Sehrāb āteş olup
9 yavuzlandı ey nā-bekār sen baŋa ġalebe mi eyledüŋ ki baŋa böyle söz söyler
10 -sin diyüp bir eyü żarb urdı İrec gürzin berāber virdi arḳaya
11 aldı ama başı at başına berāber olup gözlerinden āteşler ṣaçıldı
12 İrec ḳaddın rāst ḳılup hay nā-bekār saŋa göstereyim kötek nice urulur
13 diyüp gürzin ḳapup rikāba dürüş baṣup bir kötek şöyle urdı kim gürz
14 gürze ṭoḳınup āteşler ṣaçılup ṭırraḳlar çatladı Sehrābuŋ gözi ḳararup
15 başın ilerü virdi arḳaya alduḳda arḳada olan siperi ḫurd olup
16 aġzından burnından ḳan atılup zīr ü zeber oldı İrec at başın çevirüp
17 üzerine varınca yüz biŋ ʿaskeri var idi yüriyiş idüp Sehrābı ḳurtardılar

102b
1 İrec bunları yalŋız şöyle ḳırdı kim yüzlerin döndürüp Ṣemūduŋ ʿaskerin üzerine
2 bıraḳdı aḫşam idi ṭabl asāyiş çalınup dönüp ḳondılar İrec bār
3 -gāhına gelüp ḳarār eyledi yana ol gice sulṭān(-ı) ʿayyārān İrece gelüp
4 tenhāsında bir miḳdār ṣoḥbet eylediler ʿayyār(-ı) cihān eyitdi āferīn ciger-kūşem
5 umdıġumdan ziyāde imişsin diyü duʿā eyledi ol ki Ṣāḥib-ḳırān ile merdāne
6 ceng ide idük ġażaba getürmeye idük diyü vāfir naṣīḥat eyledi herkes
7 istirāḥata varup yatdılar ṣabāḥ oldı gün ʿālemi rūşen eyledi gine üç
8 bölük ʿasker yirlerinden ṭurup meydān kenārına gelüp ṣaflar baġlayup
9 naẓar(-ı) yir meydān eylediler ol maḥalde yana İrec Dilāver raḫşın sürüp meydāna
10 girdi yüzin Ḥamza ʿaskerinden yaŋa ṭutup mübāriz ṭaleb eyledi Sulṭān Dīvāne
11 Hervem Beg keyfin yetişdirmiş idi Ṣāḥib-ḳırānuŋ öŋine gelüp Ḳızıl Er
12 baŋa himmet eyle bu ḥerīf ile ben oynayayım yumrıcasın ezüp ḳızıl ṣuyın
13 aḳıdayım bizüm begleri niçün dögersin diyeyim bizüm Hāşim Begi de dögdi
14 Ṣāḥib-ḳırān eyitdi vay hey dīvāne seni de döger didi Hervem ben anı
15 dögerem diyüp gergedānıŋ sürüp İrece muḳābil oldı bre İrec ẓorlıca
16 Ḳızıl Ere niçün gelmezsin yüri gidelüm yoḫsa şimdi seni ṣalıġım ile
17 ezerim didi İrec bilmezlikden gelüp ne söyler bu naşıl kimsedür didi bilenler
18 ṣaḳın server bu yavuz zīr-dest dīvāne diyü Hervemi söylerler Hervem eydür

103a
1 saŋa dimez miyem diyüp ol ʿacāib ṣalıġıŋ başınuŋ üzerinden çevirüp İrece
2 ḥavāle eyledi İrec eydür ḳılıç ile çalarsam işkil olur eyüsi bunı bir ḥaylī

3 yoldan menʿ eylemekdür diyüp başına siper alup bir eline gürz alup ḳarşu
4 virdi kimin siperde kimin gürzde kimin arḳada menʿ eyledi ama ıżṭırāb
5 çekdi uyurdı uyandı bindigi atuŋ ayaḳları zemīne ġarḳ oldı
6 Ṣāḥib-ḳırān yanında olanlara eyitdi ne dirsiz ey begler böyle menʿ eylemek
7 kimüŋ elinden gelür āferīn eyledi İrec Herveme eydür bre ben senüŋ
8 ḥamāluŋ mıyam aḥşam dek dögersin diyüp gürz ḥavāle eyledi Hervem eydür
9 daḫı yorulmadum diyince olmadı gördi kim gürz başına iner ṣalıġıŋ
10 ḳarşu virdi ama ḳolları bükülüp arḳaya alduḳda ʿaḳlı gitdi İrec
11 yanaşup seksen beş eriş ḳaddıyla ḳolınuŋ üzerine alup diledi kim
12 zemīne ura İrecüŋ ḳarındaşı Efrāsiyāb Gülgūn Ḳabā naġra urup
13 İrecüŋ öŋin alınca Hervemüŋ ʿaḳlı gelüp silkindi kemeri ḳırılup
14 yire düşdi ʿÖmer yetişüp kenāra çıḳardı İrec eyitdi ey nev-civān
15 kimsin ki şikārum alduŋ didi Efrāsiyāb eyitdi Melik Ḳāsım evlādlarında
16 -num adım Efrāsiyāb Gülgū Ḳabā dirler didi İrec eyitdi yā daḫı ḳarındaşın
17 var mıdur didükde begi vardır birine Cihāngīr dirler bir ḳarındaşum daḫı var
18 idi ki İrec dirler idi ol cümlemize ġālib idi birḳaç yıldur ġāib

103b
1 oldı ama hemān saŋa beŋzerdi boyda naġrada didi İrec eyitdi ʿaceb
2 adam adama beŋzer ḥamle eyle Efrāsiyāb muḥālefet itmeyüp bir nīze urdı
3 İrec siper ile çarpup menʿ eyledi ama begendi bre Ḳāsım oġlı oldıġıŋ
4 isbāt eylemek gereksiŋ diyüp cenge ṭurdılar el-ḥāṣıl on sekiz
5 ḥamle ḥaṭā geçdi Efrāsiyāb ġayrete gelüp bir nīze şöyle urdı kim siper
6 her ne ḳadar ḳuṣūr var ise ʿafv idesiz (16 ẕiʾlḳaʿde 1293)
7 işbu Ḥamza-nāme ḳırāʾat iden ḳarındaşlar bu cildi tamāmen yazdum
8 sizlerden ricā iderem ki biz günāhkār ḳarındaşınıza bir ḫayr duʿā yād
9 idesiz andan kitābı tamāmen ḳırāʾat eyledükde cümle şehīd olan ġāzīler
10 ve pehlevānlaruŋ rūḥ(-ı) ṭay(y)ibeleri-çün ḫayr duʿā idüp daḫı ġazḳan
11 ḥalvā bişürüp fī-sebīliʾllāh firāvān eyleyesiŋüz daḫı eksiklik
12 var ise ʿafv itmenize ricā ve niyāz iderem temmetʾül kitāb Ḥāfiẓ Edhem
13 dāmeninden yol bulup zümreleriŋ ayıra ḳodı İrec gördi gerçi zaḫm
14 urmadı ama yavuz ḥaṭā ṣavdı hay nā-bekār bundan ġāfil olmamaḳ
15 gerek diyüp ḫayḳırup bir nīze elem ile Efrāsiyāba şöyle urdı kim
16 ol da siper berāber virüp ol da yol bulup uyluḳ üzerine bir zaḫm
17 urdı biriden ʿÖmer bin Rüstem öŋin aldı s̱öyleşerek azġaşdılar

104a
1 cenge başladılar daḫı aralarında on üç ḥamle ḥaṭā geçdi İrec aŋa da bir gürz urdı
2 o da siper virüp arḳaya alduḳda siper tārumār olup raḥşın boynın ḳuca
3 düşdi biriden Rüstem Cihāngīr raḥşın sürüp muḳābil oldı hemān bir nīze
4 urdı İrec gücile menʿ itdi İrec daḫı bir gürz ḥavāle eyledükde Cihāngīr menʿine
5 ḳādir olmayup bir zaḫm yidi Melik Ḳāsım ol ḥāli görüp ḳarārı ḳalmayup
6 hemān raḥşın sürüp İrece muḳābil oldı luṭf selām virdi
7 eyitdi ey dilāver sen hīc kimseye merḥamet itmez misin İrec atasınuŋ
8 selāmıŋ alup eyitdi ey dilāver neylerem ẓāhir bu cengdür anlar baŋa merḥamet
9 itmezler bulsalar çoḳdan helāk iderler idi ama ey dilāver siz kimsiz ki
10 bize luṭf ile selām virdiŋüz ve ḥaşmum elemden aldıŋuz didükde Melik Ḳāsım eyitdi
11 ey merd(-i) güzīn sen beni taʿaccüb bilmezsin baŋa Ḳāsım dirler didi İrec eydür hay

12 hay tīġ-ı surḫla meşhūr Melik Ḳāsım siz misiz diyince Ḳāsım belī ol Allāhuŋ
13 naḥīf ḳulıyam ama ey dilāver benüm gümānum var siz Sām neslinden İsfendiyār
14 olasız ẓannum budur ki oġlum İrec Dilāversin zīrā kişinüŋ evlādı her
15 ne ṣūrete girse atası bilür zīr-ḳan ḥareket idüp muḥab(b)et ider
16 imdi benüm ciger-kūşem benden sırrıŋ ṣaḳlama ceng idelüm istersen ḳılıç ile
17 bir zaḥm ur hemān sırrını ṣaḳlama ben senüŋ sırrını kimseye dimem göŋlün
18 şād olsun eger dedem ile ḳırḳ gün ceng iderem dirsen ben māniʿ olmazam

104b
1 ve senüŋ zāruŋ ṣaḳlaram diyüp bī-iḫtiyār gözlerinden meser(r)et yaşın dökdi
2 İrecüŋ de gözleri yaşıla dökdi ama neylesün sırrum fāş olmasun diyü
3 dönüp eydür yā Ḳāsım taʿaccüb söylersin kim bilür ki benüm kim oldıġum İrec kimdür ki
4 beni aŋa beŋzedürsin benüm ḳarındaşum var Ḳārūn Zümrüd Ḳabā dirler senden iḫtiyārdur
5 sen nice babam olursıŋ böyle cevābları ḳorḳundan söylersin ben seni
6 ḳanı ciger-dār dirler erlik daʿvāsın idersin imdi elem çekme çünki beni
7 oġlına beŋzetdüŋ ben saŋa riʿāyet iderem didükde Ḳāsım āteş olup eydür
8 ey nā-bekār ben seni İrec gibi dilāvere beŋzetdümse kem mi itdüm imdi ḥamle eyle
9 gör ki ḳorḳar mıyam didi İrec bilür kim Ḳāsım da kimseye ol ḥamle itmez berāber
10 ḥamle eylediler yigirmi yedişer ḥamle ḥaṭā geçdi andan gürz ile baba oġul ikindi
11 ḳadar ceng idüp ġālib maġlūb bellü olmadı İrec göŋlinden eydür yā İrec
12 pederünle böyle ceng idicek yā Ḥamza ile nice ceng idersin diyüp nevbet
13 kendüye geldükde aḳdām ile bir gürz urdı Melik Ḳāsım siper virince nīze
14 siper dāmeninden yol bulup renc ḥalḳalarıŋ zemīne bıraḳdı Melik Ḳāsım
15 yavuzlanup bir nīze öyle urdı kim İrec de siper virdi nīze yol bulup
16 İrecüŋ uyluġına zaḥm urdı İrec diledi kim bir nīze daḫı ura Ṣāḥib-ḳırān
17 ʿaşḳarı sürüp oṭalarına girdi şāyed birbirleriŋ helāk iderler

105a
1 diyüp şöyle naġra urdı kim ikisin de atları ürkdi Melik Ḳāsım eydür
2 şu nā-bekār ile ayırd olsaḳ olmaz mıydı didükde Ḥamza eyitdi gözüm nūrı
3 tīġ daḫı çekesin diyü ḳorḳdum yüzüŋ aḳ olsun eyü ceng eyledüŋ
4 diyüp ḳondurdı İrec de eyitdi yüri server zaḥmuŋa tīmār eyle yarın
5 cengüŋ benümle olsun didi İrec yā Ḥamza ẓarāfetle nebīreni ḳurtarduŋ
6 ama ne beg çaġırırsın beni böyle naġra ile ḳorḳutmaḳ mı istersin ben
7 naġradan ḳorḳmam Kūh(-ı) Ṭumanuŋ dīvlerinüŋ ṣadāsına ḳulaḳum alışmışdur
8 elli kerre çaḳırmaḳdan hemān ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırānı virmek yegdür didi
9 Ḥamza eyitdi nola yā İsfendiyār meydānda arḳam yire getürür iseŋ
10 vireyim didi döndiler bārgāhlarına gelüp ḳarār eylediler meclis
11 ḳurup birāz ʿayş eylediler kel(l)eler germ olduḳda Bedīʿüz-zamān velīyyuʾllāh
12 aḳrān yaʿnī ṣan-ı Ṣāḥib-ḳırān duʿā idüp eyitdi devletlü atam yarın
13 İsfendiyāruŋ cengini baŋa virüŋ didi Ḥamza eyitdi gözüm nūrı şöyle
14 şöyleşdi ki yarın benümle ceng idecek oldı görelüm yarın beni
15 adamla daʿvet eyler mi eger eylemez ise siz giresiz didi andan ʿÖmer ʿAyyāra
16 merhem(-i) Süleymānı virüp İrece gönderdi ʿÖmer gelüp İrece bulışdı
17 Ṣāḥib-ḳırānuŋ selāmıŋ diyi virdi merhemi kendü eliyle İrecüŋ zaḥmına
18 ṣardı üç sāʿatde ṣıḥḥat buldı andan ṣoḥbete başladılar sulṭān(-ı) ʿayyārān

105b

1 eyitdi dilāver Bedīʿüz-zamān yarın senüŋ meydānuŋı istedi Ṣāḥib-ḳırān cevāb
2 virüp eyitdi ben dün buluşup yarın benümle ceng idelüm diyü söyleşdük
3 görelüm adım ile daʿvet iderse varmayınca olmaz didi İrec eyitdi ey serbāz(-ı)
4 cihān Lendehā pīrdür ve hem çoḳ cefā çeküpdür meydāna daʿvet idersem ceng
5 ḫālidür belki ḫāṭırı rencīde ola lākin Bedīʿüz-zamānı daʿvet iderem didi ʿÖmer
6 eyitdi gözüm nūrı sen benüm şāgirdümsin sözüm ṭut ki berḫudār olasın
7 hemān saŋa lāzım olan Ḥamza ile buluşup tekmīl ʿarż idesin zīrā kendi Kaʿbeye
8 gidüp yirin Bedīʿye virmek ister ola ki belki ḫaṭā ola tekmīl ʿarż ideyim
9 dirken yana ʿırżuŋ yıḳılup ġurbet düşersin diyüp vāfir naṣīḥat eyledi
10 İrec eyitdi nola imdi sen benüm üstādumsın her ne dirsen başum üstine
11 diyüp bezm ḳurdılar ʿayş u nūşa başladılar ʿÖmer ʿAyyār rebābın eline alup
12 çalup çaġırmaġa başladı bir faṣl eyledi kim anda olanlar ḫayrān oldılar andan
13 İrec ʿÖmere vāfir yādigārlar virüp gönderdi ʿÖmer şād olup Ṣāḥib-ḳırāna geldi
14 İreci vāfır medḥ eyledi çünki ol gice geçüp ṣabāḥ oldı üç bölük ʿasker
15 at fīl gergedānlar yana süvār olup meydān yirine geldiler ṣāf baġlayup
16 ṭurdılar ol maḥalde yana İrec Mümtāz raḫşı Ḳaḳnūs ʿAnḳā-peri meydāna sürdi
17 ālāt(-ı) cenge el urup ol ḳadar ʿarż-ı hüner eyledi kim görenler ḫayrān olup
18 taḥsīn eylediler andan ḳol ḳaldırup çalınan ceng ḫarbleri diŋdirüp
19 bülend-āvāz ile naġra urup yā Ḥamza gel berü bu gün senüŋle merdāne ṭuşuralum

106a
1 Sāmuŋ ālāt(-ı) ḫarbiŋ ve esbābıŋ ve ṣandālyasın senden almaḳdur murādum
2 ben ġayrıları neylerem heb cümlemüz İslāmuz ʿadāvet dīniyyemüz yoḳdur didi
3 Ṣāḥib-ḳırān Bedīʿye eyitdi gördi ki Bedīʿüz-zamān eyitdi nola devletüm ata
4 benüm size muḫālefetüm yoḳdur didi imdi Ṣāḥib-ḳırān ve emīr(-i) cihān ḫalīfe-i
5 İslām öŋine gelüp gözüm nūrı bizi ḫayr duʿādan ferāmūş eyleme
6 zīrā ben de pīr oldum evvelki ḫāllerüm gitdi didi saʿd şehriyār el ḳaldırup
7 duʿā eyledi andan Ṣāḥib-ḳırān ʿaşkārı sürüp yürüdükde üç bölük
8 ser-ḫalḳa ve ser-ḳaplanları ve bu ḳadar ʿayyārları taʿẓīm ile meydāna getürüp
9 iki cānibe durılup selāma durdılar Ṣāḥib-ḳırān bunları selāmlayup
10 İrece muḳābil oldı el gögse ḳoyup selām virdi İrec de ʿaleyke alup
11 merḥabā ey dehrüŋ ḳahramānı ve zamānuŋ nerīmānı ḫoş geldüŋ aṣlan
12 pehlevānlar dönüp yirlerine varup temāşāya ṭurdılar ʿÖmerden ġayrı yanlarında
13 kimse ḳalmadı andan İrec eyitdi çünki yā Ḥamza bu ḳadar iḫtiyār olmışsın ṣā
14 -ḥib-ḳırānlıġı baŋa virüp Kaʿbeye gitseŋ olmaz mı didi Ḥamza eyitdi dilāver ben saŋa
15 didüm eger baŋa ġalebe idüp arḳamı yire getürürsen olsun mādemki arḳamı yire
16 getürmeyesin birini de virmem bildiginden ḳalma didükde İrec eyitdi ḫoş ben
17 senüŋ arḳanı yire getüreyim diyüp bir nīze urdı Ḥamza siperi ḳarşu virüp
18 menʿ eyledi ama vücūdı ṣarṣıldı begenüp āferīn yā İsfendiyār merd(-i) meydān

106b
1 imişsin imdi gör benüm de nīzemüŋ leẕẕetini diyüp Kiyyüs Nīze-dār nīze
2 -siyle bir nīze urdı İrec de siperle çarpup menʿ eyledi ama kim raḫşın beli
3 ṣarṣıldı bu üslūb üzre yedişer nīze urup andan ellerine
4 gürzlerin alup aḫşama ḳadar ceng eylediler aḫşam oldı bārgāhlarına
5 gelüp ḳarār eylediler Ṣāḥib-ḳırān İreci beglerine medḥ eyledi İrec de Ṣāḥib-ḳırānı
6 medḥ idüp duʿā eyledi begler Ḥamza pīr olmış idi ama ḳuvvetde cabuḳlıḳda
7 her yigit anuŋla ceng idüp başa çıḳamaz idi bilenler belī Ḥamza cihānuŋ
8 eski ḳurdıdur hemān cehd eyle kim bir nām ḳoyasın didiler irtesi yana meydāna

9 gelüp aḥşamdan kel(l)e-ber-kel(l)e ceng eylediler bu üslūb üzre yedi
10 gün ceng idüp ḳāʿide üzre üç gün ṣayd şikār eylediler tā kim yigirmi
11 yedi gün ṣayd şikār eylediler yigirmi sekizinci gün yana binüp herkes
12 tevābiʿyle şikāra bindiler Ṣāḥib-ḳırān bir ṭarafa gitdi Bedīʿüz-zamān bir ṭarafa
13 gitdi Melik Ḳāsım bir ṭarafa gitdi İskender Ravīn-tenüŋ oġlı Ḳāhir
14 Būlāt-dest Ṣemūd bin ʿĀr öŋine gelüp eyitdi ey şehriyār bu gün
15 işitdüm yezdān-perestler şikār binmişler murādum budur ki Bedīʿ didükleri ʿArab
16 -zādeden tenhā atam ḳanıŋ ala idüm didi Ṣemūd duʿā idüp yüri imdi
17 işin āsān ola didi Ḳāhir Būlāt-dest biŋ ḳadar tevābiʿyle
18 āhene ġarḳ olup Bedīʿnüŋ gitdigi cānibe revān oldılar ileri

107a

1 ʿayyārlar gönderüp Bedīʿ nereye vardı ise baŋa ḫaber getürüŋ didi ʿayyār
2 -lar gelüp Bedīʿüz-zamānı bir diraḫt sāyesinde buldılar birḳaç kimse ile oturup
3 bāde-nūş iderler Ḳāhire gelüp ḫaber virdiler ol cānibe revān oldı at
4 sürüp gelürken Ceylāḳ ʿAyyāra rāst geldi ol da gelüp Bedīʿye ḫaber
5 virdi biŋ nefer adam ile bir kāfir pehlevānı seksen eriş ḳad(d)ıyla üzeriŋüze
6 gelür ġālibā geçende ḳatl eylediŋüz İskender Ravīn-tenüŋ oġlı didi Bedīʿüz-zamān
7 ḳo gelsün didi ḳarşudan ẓāhir olup bir naġra urdı ey nā-bekār benüm şikār
8 -gāhumda ne ararsın tīz ḳalʿaya yıḳıl git yoḫsa şimdi seni helāk iderem
9 diyüp at sürdi hemān Bedīʿüz-zamān yirinden atılup üzerinde ise ceng
10 ālātı ḥāẕır idi düşmān içinde ġāfil bulınmazdı Kiyür Baḥrī çeki virdiler
11 süvār olup Ḳāhire muḳābil oldı ey nā-bekār senüŋ bu ʿişret-gāhda ne ʿalā
12 -ḳaŋ vardur ben seni iʿlā bilürem kim oldıġını tīz īmāna zīrā babaŋ ardınca
13 seni de cehen(n)eme gönderirem didi Ḳāhir baḳa nā-bekār beni babama mı ḳıyās idersin
14 gör imdi diyüp bir żarb urdı Bedīʿüz-zamān gürziŋ berāber virüp menʿ eyledi
15 ama begendi andan Bedīʿüz-zamān urdı ol da menʿ eyledi Bedīʿ gördi ḥaylī pehlevān
16 ola ki kim ele getürem diyü terbiyyeye ʿırżıŋ yıḳmayup yek-ā-yek cenge başladılar meger Ḥamza
17 ʿayyārlar ile şikār ḳoġup giderken ol araya uġradılar Bedīʿüz-zamānuŋ
18 naġrasın işidüp yaḳın gelüp seyre ṭurdılar Cālāḳ ʿAyyār bunları

107b

1 görüp gelüp Bedīʿye eyitdi ey dilāver babam seyrine ṭurdı atam ʿÖmer ile
2 didükde Şīr Ḥursān derūnında şecāʿat cevheri cūş idüp ey pelīd
3 babam ʿinād idüp helāk oldı bārī sen īmāna gel devlet
4 bul yoḫsa seni helāk iderem ḫiẕmetimde sencileyin çoḳ kimseler ser-firāz
5 olmışlardur saŋa daḫı ziyāde riʿāyet iderem Ḳāhir yavuzlanup ḳudurmış
6 kelbe döndi hay nā-bekār sen misin beni helāk idecek diyüp
7 diline her ne gelürse söyleyüp bir gürz şöyle urdı kim Bedīʿnüŋ
8 başı at başına berāber oldı server(-i) ʿālem kendüyi cemʿ idüp
9 Ḳāhir kötegini başı üzerinden devr idüp bir kötek şöyle urdı kim
10 Ḳāhirüŋ kötegi elinden fırlayup arḳa ṣunduḳda başı laʿīnüŋ
11 fīl başına berāber oldı Bedīʿüz-zamān yek mīḫ üzerinden atı çevirüp
12 bir yol kemerine dest urup naġra urup seksen[11] eriş ḳad(d)ıyla ḳolınuŋ
13 üzerine alup laʿīnüŋ ʿaḳlı başına gelüp dal ḫancer olup diledi kim Bedīʿüz

[11] "selsen" şeklinde yazılmış

14 -zamānı ura Bedīʿüz-zamān başı aşaġı bunı bir ṭaşa şöyle çarpdı kim
15 Eskām Ṭasmān gibi yapyaşşı oldı ol biŋ nefer adam feryād idüp
16 ḳılıçların ʿüryān idüp Bedīʿüz-zamānuŋ üzerine hücūm eylediler Şīr Ḫurāsān
17 dal tīġ saʿīd idüp bunlara bir ḳılıç döşedi kim bir nücūm sāʿatinde tārumār
18 eyledi emīr(-i) ʿArab ʿÖmer ile yaḳın gelüp berḫudār ol oġlum bu fużūluŋ

108a
1 eyü ḥaḳḳından geldüŋ didi Bedīʿüz-zamān ḳarşu varup buyuruŋ devletlü Ṣā
2 -ḥib-ḳırān meclis ḥāẓırdur diyüp daʿvet eyledi server(-i) ʿālem daḫı ʿaşḳardan
3 inüp ol diraḫt sāyesinde meclise oturup ʿişrete başladılar
4 üç nām-dāruŋ ser-ḳaplanı Ḳārūn Zümr(üd) Ḳabā şikār idüp giderken ḳarşu
5 dan bir āhū çıḳup ol da bir oḳ urup yıḳdı gördi bunı oḳ
6 ile urmışlar hele bostın çıḳarup diraḫta aṣa ḳodı meger ol āhūyı
7 Melik Ḳāsım urmış idi sulṭān(-ı) ḫāver āhūnuŋ ardınca çıḳa geldi
8 bre nā-bekār benüm şikārum niçün alduŋ diyüp āteş oldı Ḳārūnuŋ
9 ʿaḳlı gitdi bilürdi kim İrecüŋ babasıdur şimdi ġavġā olur diyüp
10 Ḳārūn Zümrüd Ḳabā eyitdi meşhūr meşeldür at binenüŋ av alanuŋ ḳılıç
11 ḳuşananuŋdur ḫuṣūṣā bilmedük sizüŋ idügin buyuruŋ bilece yiyelüm didi
12 Melik Ḳāsım eyitdi yüri şu aradan ḳarındaşın İsfendiyārı dedem Ḥamza
13 ayırd olmaġa ḳomadı imdi anuŋ intiḳāmıŋ senden alayım zīrā ḳuvvetde
14 ikiŋüz bir imişsiz didükde Ḳārūn elem çeküp eyitdi server yā ḳarındaşum
15 senden ḳalur mı yā ben senden ḳorḳar mıyam ne var imiş bunda eger ceng
16 ise ṭur imdi diyüp andan ellerine nīzeleriŋ alup on yedişer
17 nīze urdılar andan ʿamūdların çeküp ʿaẓīm cenge ṭurdılar biriden
18 İrecüŋ ḫiẓmetinde olan Lāhūt Cehār-dest ol aradan geçerken Ḳāsım

108b
1 ile Ḳārūnuŋ cengiŋ görüp gelüp İrece ḫaber virdi İrec de eleme düşdi
2 her ḳanġısı maġlūb olursa kendüye elem ḥāṣıl olur hele gelüp
3 ıraḳdan seyre ṭurdı Ḳārūn İrecüŋ geldigini görüp ġayrete gelüp
4 aḳdām ile ceng itmege başladı biriden Ṣāḥib-ḳırān oġlı Bedīʿüz-zamān
5 ol mekānda ʿişret iderken Ṣaḥmān Ādemī-zād gelüp Ḳāsım ile Ḳārūnuŋ
6 cengin ḫaber virdi bunlar da ġama düşdiler zīrā Ḳārūn gibi bir server żāyiʿ
7 ola Ḳāsım gibi bir dilāvere ḥaṭā ola diyüp hemān yirlerinden ṭurup gelüp
8 bunlaruŋ cengin temāşāya ṭurdılar Nūrüʾd-dehr ve Lendehā ve Cihāngīr de gelüp
9 seyre ṭurdılar ikisi de cengden mest olmışlar idi Melik Ḳāsım Ḥamza
10 begleriyle görüp şecāʿat cevheri derūnından berḳ urup ʿaşḳla ḥamle
11 eyledükde Ṣāḥib-ḳırān ʿÖmer ʿAyyārı gönderdi kim var söyle ṣaḳınsın ḳılıç çekme
12 -sin didi ʿÖmer de gelüp söyledi Melik Ḳāsım eyitdi ben şöyle nā-merd
13 mi oldum ki ehl-i İslāma ḳılıç çekem didi andan naġra urup yā Ḳārūn
14 ġāfil olma diyüp bir żarb şöyle urdı kim Ḳārūn gerçi gürzin berāber
15 virdi ama ḳolları büküldi kötek kötekden ayrılup Ḳārūn başını
16 ilerü virdükde ardında olan siperi ḫurd eyleyüp atınuŋ beli ḳırılup
17 toza ġarḳ oldı Melik Ḳāsım kötegin żabṭ idüp geçerken ardından
18 bir ʿamūd atdı siyāh ḳuşın ṣaġrısına ṭoḳınup ḳıçı üzerine otura

109a
1 vardı Ḳāsımdur raḥşından atılup bir muşta ḥavāle eyledi Ḳārūn eli
2 ayasın berāber virüp eli açılup sīnesine ṭoḳınup yedi adım girüye
3 gitdi Ḳārūn da yavuzlanup ḫışmla bir muşta urdı kim Melik Ḳāsım üç adım

4 girüye gitdi andan yaḳa yaḳaya kemer kemere oldılar Ḳārūn aşaġı zūr idüp
5 Melik Ḳāsımuŋ bir dizin yire getürdi Ḳāsım elem çeküp dizin yirden alup
6 Ḳārūnuŋ iki dizin yire getürdi Ḳārūn elem çeküp Ḳāsımuŋ gögsine ġāfil
7 iken bir muşta öyle urdı kim Ḳāsımdan ġayrı er olaydı helāk
8 olurdı bī-iḫtiyār kendüden ayırdı bir kez Ḳāsım ol elem ile bir muşta
9 öyle urdı kim Ḳārūnuŋ eli açılup başına ṭoḳınup iki şaḳ oldı
10 Ḳārūn beleng vārī atılup Ḳāsımuŋ kemerine ṣarıldı Ḳāsımı ṭırnaḳları
11 üzerine dikdi hayhay olup Melik Ḳāsım ellerin gerüp ayaḳları yire
12 gömildi ve bir yol Ḳārūnuŋ kemerin ḳapup ẓūr idüp iki ḳarış yirinden
13 ḳaldırdı diledi kim ẓūr daḫı idüp Ḳārūnı ḳapup yire ura İrec bir
14 naġra şöyle urdı kim ʿālem ṣarṣıldı biriden Ṣāḥib-ḳırān İreci ceng eyler
15 ḳıyās idüp ʿaşḳarı ilerü sürüp şāyed bir fitne ola diyüp Ḳārūn da
16 ol naġradan ġayrete gelüp ẓorlayu silkinüp kemeri ḳırıldı ayaḳları yire gömildi
17 İrec bir cānibden Ṣāḥib-ḳırān bir ṭarafdan at sürüp kemeri başına urma ṣaḳın didükde

109b
1 Ḳāsımdur kemeri Ḳārūnuŋ üzerine atı virdi İrecdür Lāhūta emr idüp Ḳārūnı
2 ḳapup bārgāhına getürdi kendi de dönüp bārgāhına geldi Ḳārūn Zümr(üd) Ḳabā
3 Ḳāsımı medḥ eylerdi İrec ṣafā iderdi biriden Ṣāḥib-ḳırān Ḳāsımı gözlerinden öpüp
4 baġrına başdı berḫudār ol oġlum eyü ceng eyledüŋ ancaḳ olur didi
5 andan dönüp bārgāhlarına gelüp ḳarār eylediler Ṣemūd bin ʿĀr Ḳāhir Būlād-
6 dest Bedīʿüz-zamān elinde helāk oldıġıŋ ḫaber virdiler Ṣemūd āh eyleyüp
7 ḳan aġladı beglerine ve vezīrlerine baḳup nice idelüm bunlaruŋ elinden
8 ne ḳadar beglerimüz ve pehlevānlarımuz helāk oldı diyüp ziyāde ġam-gīn oldı
9 āḫir müşāvere idüp Yaḥyā-yı Ẓulümātīye adamlar gönderüp imdād istediler
10 ʿayyārlar gitmekde biriden çünkim yana ṣabāḥ oldı İrec Afitāb Cemāl meydāna
11 girüp ṭarīd cevlān eyledi andan Ṣāḥib-ḳırānı daʿvet eyledi emīr(-i) cihān
12 ʿAşḳar Dīv-zādı sürüp muḳābil oldı şöyleşerek yana cenge başladılar
13 birbirlerine nīze ve gürz ile aḫşama ḳadar ceng eylediler döndiler yarın
14 yana meydāna girüp el-ḥāṣıl otuz ṭoḳuz gün ceng eylediler server(-i) ʿālem
15 dönecek zamān eyitdi yā İsfendiyār bu gün otuz ṭoḳuz gündir ceng
16 ideriz yarın ḳırḳ gün olur yarın in-şāaʾllāh senüŋle ayırd olalum

110a
1 didi İrec de nola yā (Ṣa)ḥib-ḳırān diyüp döndiler bārgāhlarına gelüp ol gice Ṣā
2 -ḥib-ḳırān beglerine vaṣiyyet idüp eger begler baŋa bir ḥaṭā olursa cümleŋüz İsfendiyāra
3 tābiʿ oluŋ zīrā Sām evlādlarındandır ālātı ve esbābı aŋa teslīm eyleŋ
4 muḥālefet itmeŋ zīrā dedesi yādigārıdur cümlesi feryād idüp Allāh ol güni
5 göstermesün diyüp andan bārgāhlarına gelüp duʿāya meşġūl oldılar Ṣāḥib-ḳırān da
6 bārgāh-ı İsḥāḳa varup ṣabāḥa ʿibādet idüp duʿāya meşġūl oldı
7 bu cānibden İrec Dilāver begler şāyed baŋa bir ḥāl olur ise varup Ṣā
8 -ḥib-ḳırānuŋ ḫiẓmetini iḫtiyār eyleŋ size benden ziyāde riʿāyet eyler didi
9 bunlar eyitdiler in-şāaʾllāh sizüŋle berāber bārgāh-ı Süleymāna bile varup
10 ṣafālar ideriz didiler andan herkes çadırlarına varup niyāza başladılar
11çünkim ol gice geçüp ṣabāḥ oldı Ṣāḥib-ḳırān yirinden ṭurup ḳırḳ sekiz
12 pāre ceng ālātıŋ üzerine ārāste ḳılup Sīmurġ ʿAnḳā oṭaḳların
13 ṭaḳınup ʿaşḳara süvār olup meydāna yüridükde ne ḳadar ser-ḫalīfe ve ser-
14 ḳaplan dilāverleri var ise atlarından devrilüp piyāde olup

15 Ṣāḥib-ḳırānuŋ öŋine düşüp taʿẓīm birle meydāna getürüp iki
16 cānibe durılup selāmıŋ alup dönüp her biri birbirlerine gelüp
17 duʿāya meşġūl oldılar ʿÖmer ʿAyyār Ṣāḥib-ḳırānuŋ ṣaġında ve gāh ṣolında

110b
1 geçüp medḥ ṣenālar idüp eydür kim bu dehrüŋ ḳahramānı ve Sām Sevāī diyüp
2 muʿallāḳlar atup ṣīvekārlıḳlar iderdi Ḥamza eydür bre ʿayyār nedir bu senüŋ
3 ṣādlıġın yolı ki ṣoŋı ḫayr ola ben bu gün ne ḳadar elemdeyem ki bu dilāver
4 ile ḥālimüz nice olur direm senüŋ ṣād-mānlıġuŋ işkil degil didi
5 ʿÖmer ʿAyyār eydür ey merd(-i) güzīn sen de elem çekme bu gün sen de ṣād olur
6 -sun İsfendiyār gibi bir ṣāḥib(-i) ẓuhūrı yoḳdur bu ḳadar cemʿiy(y)et ṣāḥibi nām-dārı
7 bu gün ele getürürsin didi Ḥamza neden bilürsin didi ʿÖmer eydür söz benüm
8 olur işte görirsin didi andan server-i ʿālem olan emīr-i ʿArab
9 silāḥa dest urup üstād-ı Ḥürmüzden gördigi gibi ol ḳadar
10 ʿarż-ı hüner eyledi kim üç bölük ʿasker ḫayrān oldılar eyitdiler hezār
11 āferīn böyle pīrlik ʿāleminde böyle çabuk olup cevlān ḫareket
12 eyleye ancaḳ olur didiler andan server(-i) ʿālem ḳol ḳaldırup çalınan
13 ceng ḥarbleri diŋdirüp naġra urup yā İsfendiyār gel beri bu gün
14 senüŋle ber-ṭaraf olup ġālib maġlūb bellü olsun didükde İrec de
15 raḫşın sürüp muḳābil oldı selām virdi Ḥamza selāmını alup
16 merḥabā ḫoş geldüŋ dilāver didükde İrec de ḫoş bulduḳ Ṣāḥib-ḳırān
17 ama nedir aṣlı bu gün siz evvel meydāna girdiŋüz bu ḳadar gündür meydāna evvel
18 girmezdiŋüz didi İrec böyle dicek Ṣāḥib-ḳırān eyitdi ʿādetimüz budur senüŋ

111a
1 gibi bir nām-dār kimse ile ayırd olacaġımuz gün evvel meydāna gireriz didi İrec
2 yā öyle mi imdi ḥamlede evvel senüŋdür didi Ḥamza ḫayr ḥamle sizüŋdür diyüp cenge
3 başladılar yek-ā-yek gürz ve nīze ile cenge girdiler el-ḳıṣṣa gün kubbe-i felege diki
4 -lince ceng eylediler Ḥamza eyitdi imdi in atından senüŋle yir yüzinde kemer
5 cengiŋ idelüm zīrā cengüŋ ḳapusı nīze ile açılur kemer ile ḳapanur didi
6 İrec eyitdi nola imdi sen in ben ṣoŋra inem didi Ḥamza eyitdi yā ben maġlūb
7 mıyam didükde İrec eyitdi yā ben maġlūb mıyam ki evvel ben inem diyüp nizāʿa
8 başladılar andan yana cenge başladılar āḫir İrecüŋ raḫşı Ṣāḥib-ḳırānuŋ
9 ẓūrına taḥam(m)ül idemeyüp dizleri üzerine çökdi āḫir İrec daḫı
10 kendüyi zemīne atup ʿaşḳaruŋ licāmına ṣarılup ʿaşḳarı dizi
11 üzerine çökerdi emīr(-i) cihān daḫı zemīne atılup bir muşta urup İreci
12 kendün ayırdı İrec de yavuzlanup bir muşta urup Ṣāḥib-ḳırānı
13 yedi adım girüye sürdi Ṣāḥib-ḳırān ḳaḳıyup muşta şöyle urdı kim
14 İrec de el ayasın ḳarşu virüp eli açılup on iki adım girüye
15 bıraḳdı İrec ḳaḳıyup Ṣāḥib-ḳırānuŋ yaḳasına yapışup muşta muştaya
16 olup gāh ol bunı çeker gāh bu onı ol ḳadar sürüşdiler kim yaḳaları

111b
1 cāḳ oldı ve ayaḳları altında bir sürülmiş tarlaya döndi biriden
2 Bedīʿüz-zamān ve Melik Ḳāsım ve Lendehā ve Nūrüʾd-dehr yirlerinden ṭurup raḫşların
3 ṣalı virüp nāmī-dāne ortasına yaḳın gelüp ṭurdılar bre şol nā-bekār
4 kūhī diyüp baḳa ḳaldılar ʿÖmer ʿAyyār da ḳorḳar Ṣāḥib-ḳırāna bir ḫaṭā olmasa
5 eger ġalebe iderse bir uġurdan ḳılıç üşürüp pāre pāre iderlerdi bu kez

6 öteden İrecüŋ begleri Ḳārūn Zümrüd Ḳabā ve serʿaskeri ʿAntar Ezder-bend
7 ve Rüstem Zümrüd Ḳabā ve Sehrāb Ezder Süvār ve ʿAlḳame ʿAyyār ilerü gelüp şāyet
8 Ḥamza bunı bilmez ġażaba gelüp helāk itmesün pārī bildirelüm diyüp yaḳın
9 geldiler biriden Bedīʿüz-zamān ve Lendehā ḥayḳırup yā Ṣāḥib-ḳırān kemer ṭutuŋ
10 yoḳ yire kendüŋüze zaḫmet virmeŋ didükde Ṣāḥib-ḳırān imdi öyle diyüp
11 kemerin İrece teslīm eyledi İrec de yā Maʿbūd diyüp bir ẓūr şöyle eyledi kim
12 bir uġurdan tā ṭaraflarına bindirdi ʿÖmer neylersin Ṣāḥib-ḳırān diyince emīr(-i)
13 merdān lenger virüp ökceleri[12] yire batdı İrec bir iş başaramadı
14 İrec göŋlinden eyitdi bu ḳadar yıllardur derd belā çekersin bu gün içündür
15 ola kim bir ziyādece iş ḳoyasın diyüp bir zūr evvelkinden ziyāde
16 iḳdām idüp bu kerre ser-mūzeleri üzerine dikdi ʿÖmer eyitdi neyledüŋ
17 yā ʿArab diyince Ḥamza yana lenger virüp ökceleri yire gömildi İrec eydür

112a
1 yā Ḥamza seni yire mıḥladılar diyüp bir ẓūr daḫı eyledi eger ol ẓūrı Kūh(-ı)
2 Ṭumanuŋ ḳapusına ide idi yirinden ḳoparırdı ama yana bir iş
3 idemedi ḳoca Ṣāḥib-ḳırān yana lenger virüp ayaḳları yire gömildi
4 İrec de ḳayu virüp ṣolmaġa başladı bir ʿÖmere baḳardı bir Ṣāḥib-ḳırāna
5 baḳardı dört yanını ise dilāverler alup baḳarlardı ḳoca Ṣāḥib-ḳırān
6 İrecüŋ kemerine ḳavrayup bir ẓūr şöyle eyledi kim kemerinden yuḳarı gögsine
7 berāber ḳaldırdı İrec lenger ṣalup kemeri ḳırıldı Ṣāḥib-ḳırān ġażaba gelüp
8 tekrār diledi kim yaḳasına el ura hemān ʿÖmer ʿAyyār feryād idüp ṣaḳın meded yā
9 Ṣāḥib-ḳırān yābandan degildür ḥaṭā idersin diyince İrecdür niḳābın ḳaldırup
10 Ṣāḥib-ḳırānuŋ ayaġına düşdi ʿÖmer segirdüp Melik Ḳāsımuŋ ḳulaġına
11 yapışup ey server büyük müjde saŋa bu ḳadar gündür Ṣāḥib-ḳırān ile ceng
12 iden ciger-kūşeŋüz İrec Afitāb Cemāldir didükde sulṭān(-ı) ḫāver
13 Melik Ḳāsım dilāverüŋ ṣafāsından ʿaḳlı gitdi biriden Ṣāḥib-ḳırānı
14 gördi İrecdür baġrına başup hay ciger-kūşem sen misin
15 diyüp şād oldı İrec de tekrār elini būs idüp sulṭānum
16 maʿẕūr olsun bir gustāḫlıḳdur eyledük ʿafv eyle diyüp

112b
1 diyüp ṣarıldı Ṣāḥib-ḳırān da İreci gözlerinden öpüp öyle
2 olur oġlum ben de sizüŋ ser-fırāz oldıġıŋuzdan ḫaṭā eylerem
3 diyüp nevāḫt eyledi ol maḥalde Ḳāsım raḫşından inüp hay
4 ciger-kūşem ha şöyle diyüp Ḥaḳḳa yüz biŋ şükrler olsun
5 ṣaġ ve esen gördüm seni diyüp baba oġul birbirine
6 ṣarılup ḥasret dökdiler andan ḳarındaşı Cihāngīr ve Efrāsiyāb
7 İrecle ḳuçuşup görüşdiler andan Bedīʿüz-zamān görişdi andan
8 Hāşim cümle pehlevānları gelüp görüşdiler her biri kināye idüp
9 hay server ne idi bu ḳadar yavuzlıḳ her birimüze
10 bu ḳadar cefā eyledüŋ biz seni bilmezdük lākin siz bizi bilürdiŋüz
11 diyüp ne idi bu ḳadar cefākārlıḳ ḳaṣduŋ bizi öldürmek
12 idi diyüp birāz gülişdiler İrec eyitdi vaʾllāh birāderler ẓāhir
13 öyle olmasa murād üzre ceng olmazdı didi öteden deli
14 Hervem geldi hay İrec Beg ḫoş geldüŋ diyüp görüşdiler
15 gelen gelene oldı ol gün bayrām güni meydāna ortasında

[12] "ʿökce" şeklinde yazılmış.

113a
1 oldı bir varma gelme ḳuçuşmadur ki taʿbīr olınmaz Ş̱emūd Şāh
2 ile Cemşīd Şāh ṭururken ne ola ki birbiriŋ helāk ideler dirlerdi
3 gördiler ki birbirleriyle görüşmege başladılar bre nedür aṣlı
4 diyince cāsūslar gelüp eyitdiler ol İsfendiyār
5 nāmında olan dilāver Melik Ḳāsım oġlı İrec imiş dedesiyle
6 barışup görişdiler diyince Ş̱emūd İrec nāmın işidüp gūyā
7 zehr-i ḳatl yimiş kelbe döndi gelüp beglerine
8 eydür bizüm ḥālimüz nice olur bunlar günden güne
9 çoġaldılar diyüp ol elem ile dönüp ḳondılar biriden İrec ve Ṣā
10 -ḥib-ḳırān atlarına binüp bārgāhlarına geldiler ol gice ḳarār eylediler
11 çünki ol gice geçüp ṣabāḥ oldı İrec daḥı daḫmeden
12 çıḳardıġı yādigārlardan Ṣāḥib-ḳırāna ve ḫalīfe-i İslāma
13 ve Bedīʿüz-zamāna ve atası Melik Ḳāsıma ve Lendehāya ve
14 ḳarındaşlarına ve sulṭān(-ı) ʿayyārāna ve cümle müteʿayyin beglerine
15 başḳa başḳa hedāya ve beşkeşleriŋ ḥāẕır ḳılup andan

113b
1 yigirmi dört Kūh(-ı) Ṭuman şāhları ve Cebel Arzāḳ şāhları
2 ve bu ḳadar begler ve pehlevānlar ile ḳalḳup serāperde-i Süleymāna geldiler
3 Ṣāḥib-ḳırān da ḫaber oldı İrec bu ḳadar ʿaẕamet ile
4 geliyor didükde Ṣāḥib-ḳırān emr eyledi nice nām-dār
5 -lar ile ḳarşuladılar yolınca öŋine düşüp
6 serāperde-i Süleymān öŋine çekdiler Ṣāḥib-ḳırān İrece ḳarşu
7 çıḳdı zīrā bir adama Ḥamza taʿzīm eylese serāperde-i Süleymānuŋ
8 ṭaşra ḳapusına çıḳardı zīrā yedi ḳapusı
9 vardır her birinüŋ mā-beyni ḥāylī mesāfedir
10 piyāde adam yürüse yorulur ekṣerī raḫṣ
11 ile girerler İrec gördi Ḥamza kendüye ġāyetle riʿāyet eyledi bu da
12 atından inüp gelüp Ṣāḥib-ḳırānuŋ rikābıŋ būs eyledi
13 emīr(-i) cihān bineyin atına didi o da binüp
14 andan ikisi tā dīvān-ḫāne ḳapusına
15 geldükde emīr(-i) cihān ʿaşḳardan inüp İrec de indi andan

114a
1 dīvān-ḫāneye girüp İrec ḫalīfenüŋ öŋine baş ḳoyup elin
2 öpdi andan Caġfer Mucāzi ve sāʾir dilāverler ile görüşüp
3 atası Melik Ḳāsımuŋ alt yanında ḳarār eyledi
4 andan ol yigirmi dört şāhlar ḥalīfe daḫı
5 öŋine gelüp baş ḳodılar ḥalīfe daḫı ol şāh
6 -lara mertebelerince yer virdi ḫalīfe bunları taḫta çıḳarup otur
7 -dılar andan beşkeşleriŋ virüp bölük bölük teslīm oldı
8 bu şād-mānlıġa üç gün ḫalīfe żiyāfet eyledi
9 andan Ḥamza daḫı üç gün żiyāfet eyledi andan
10 Melik Ḳāsım ve Bedīʿüz-zamān ve Lendehā üçer gün
11 żiyāfet eylediler ʿÖmer ʿAyyār eyitdi hele bize de yā bir ḫiẕmet yā teklīf
12 yoḳdur ẓāhir biz şenlik oġlanıyuz yana ḫiẕmet baş üzerine
13 didi cümlesi gülişdiler yā ʿÖmer aṣıl żiyāfet
14 senüŋdür zīrā kim İrec Afitāb Cemāl senüŋ

15 şāgirdündir didiler İrec eyitdi sulṭān(-ı)
16 ʿayyārānı bizüm içün incitmeŋ ḳanda bulsun aḳceyi o da bizüm

114b
1 iḥsānımuzla geçinür bir aḳcesi yoḳdur ala üç dört defīneye mālikdür
2 didükde ʿÖmer eydür berḫudār oluŋ ẓāhir öyledür hīc gelürim yoḳdur
3 heb bilürsiz didi heb gülişdiler işte
4 bu üslūb üzre yiyüp içüp İrece her gün
5 żiyāfet idüp ʿayş uʿişrete başladılar
6 ama bu ṭarafdan Ṣemūd bin ʿĀr gördi ḥāl böyle oldı tekrār Yaḥyā-yı
7 Ẓulümātīye ḫaber gönderdi işte Ḥamzayı senüŋ siyāsetinden
8 ḥalāṣ idenüŋ birisi İrec bir Nūrüʾd-dehr imiş
9 şimdi bilindi Ḥamza ile berāber oldılar ʿasker
10 -leri bī-nihāye kendülere ise cevāb virür
11 pehlevān bulınmaz bize dermān idesin dimiş ol da üç defʿa
12 ʿasker gönderecek oldı ama Gencāb Şāh ile Dāver Şāh ḳomazlar
13 idi ḳo virme şimden girü Ṣemūd bin ʿĀrı
14 anlar başarlar mecāl yoḳdur ḳorḳarız size de
15 ẓarār olur hemān yirinde otur yardım

115a
1 içün birāz ʿasker gönderdiler Yaḥyā-yı Ẓulümātī daḫı birāz ʿasker
2 gönderdi gönderdigi ʿasker gelmekde andan kendi
3 ḥükminde ne ḳadar şāhlar var ise nāmeler gön
4 -derüp ʿasker cemʿine muḳay(y)ed oldılar
5 Ṣemūd bin ʿĀra imdāda gitmege ḳomadılar
6 işte bu cilde bunda tamām oldı
7 efendim veʾs-selām
8 naṣībüm hū 1293 ẕiʾl-ḥicce 1 efendim hū

3.11. GRAMATİKAL DİZİN

Gramatikal dizin oluşturulurken izlenen yol şu şekildedir:

1. Metinde geçen her kelime madde başı yapılmış, kalın yazı tipi ile transkripsiyonlu bir şekilde yazılmıştır.

2. Alfabetik sırayla bütün kelimelerin anlamları ve çekim ekleri sıralanmıştır.

3. Madde başındaki kelimenin hangi dile ait olduğu parantez içinde kısaltma ile verilmiştir. Türkçe kelimelerde dil kısaltması verilmemiştir.

4. Madde başı kelime sözlükteki karşılığından farklı yazılmışsa parantez içinde "<" işareti kullanılarak yanına asli biçimi yazılmıştır.

5. Yabancı kökenli bir kelimeye yapım eki gelmişse "←" işareti kullanılarak yabancı dildeki esas şekline veya köküne gönderme yapılmıştır.

6. Kelimeler sözlük anlamlarına göre değil, metindeki anlamına göre verilmiştir.

7. Kelimelerin birden fazla anlamı var ise bunlar sıra numarası verilerek alt alta yazılmıştır.

8. Metinde belirlenen birleşik fiiller, atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler dizin kısmında ait oldukları kelimelerin altında gösterilmiştir.

āb(-ı) ḥayāt (Far.): içene ebedi hayat bağışlayan efsanevi su
a. 021a/10, 021a/12

ʿacabā (Ar.): acaba
ʿa. 017b/9, 020a/8

ʿacāib (<Ar. ʿacāʾib): tuhaf, değişik, şaşırtıcı
ʿa. 004a/5, 089b/8, 090a/13, 103a/1

ʿaceb (Ar.): 1. acayip, garip, tuhaf
ʿa. 004b/20, 012a/2, 023a/15, 011b/8, 019b/1, 050b/21, 058a/16, 070b/4, 078a/13, 078b/20, 096b/1, 096b/9, 103b/1
ʿa.den 030a/21
ʿa.dir 030a/21
2. acaba
ʿa. 014b/9, 017a/11, 023b/11, 024b/15, 027a/13, 030a/18, 033a/9, 033b/11, 036a/3, 051a/9, 052b/15, 056b/9, 058a/17, 063a/15, 086a/14, 092b/1, 098b/4
→ʿa. ġarāib (acayip bir şekilde) 082a/16

ʿacele (Ar.): acele
ʿa. 031a/5, 037a/20, 038a/19, 052a/1, 066b/18, 078a/7
→ʿa. it- (acele etmek) 051a/10

acı: acı, ızdırap

a.yla 043b/21
a.sıyla 053b/3
→acı a. (sert ve keskin bir şekilde) 067a/6, 079a/10, 094a/16

acı-: üzülmek
a.dılar 077a/10
a.yup 057b/7

ʿāciz (Ar.): aciz, güçsüz
ʿā. 040b/10
ʿā.miyem 040b/11
ʿā.idüm 096b/15
→ʿā. bīcāre ḳal- (çaresiz olmak, güçsüz duruma düşmek) 078a/10
ʿā. ol- (zayıf, güçsüz olmak) 013b/2, 033b/18, 072a/1, 073a/18, 095a/10, 100b/7
ʿā. ḳal- (çaresiz olmak, güçsüz duruma düşmek) 009b/19

aç: aç, yeme isteği duyan
a. 008b/21, 009b/20
a.dur 015b/11

aç-: 1. açmak, bir şeyin kapağını veya örtüsünü kaldırmak, bir şeyi kapalı durumdan kurtarmak, çözmek
a. 062b/15
a.dı 016b/1, 024a/8, 058b/11
a.dum 030b/9
a.maz 092a/15
a.up 003a/15, 007a/19, 027a/5, 029a/16, 029a/18, 029b/19, 030a/5, 032a/15, 041a/14, 041b/3, 043a/1, 055a/1, 062a/11, 065a/15, 066a/9, 069b/1, 085b/18, 089a/19, 095a/14
2. genişletmek
a.up 018b/8
3. delmek
a.dı 019a/8
4. hazır hale getirmek
a.up 027b/11
→gözlerin dört yirden a.dı 100a/16
gözıŋ a. 016a/21, 043a/13, 100b/3
gözıŋ a.up 050a/6
gözin a. 050a/5
zaḫm a.dı 054a/4, 082a/8, 100b/11
zaḫmlar a.up 022b/6

açıḳ: açık, açılmış
a. 029a/9

açıl-: 1. açılmak
a.maz 014b/8
a.up 109a/2, 109a/9, 111a/14
a.a düşdi 090a/18

2. genişlemek, genişlik kazanmak
a.dı 074a/7
3. mesafe girmek
a.up 087b/6
4. başlatılmak
a.ur 111a/5
→ gönli a.dı 027b/3

açmaz: açmaz, hile, oyun
a.dan 097b/1

ad: ad, isim
a.ım 033b/20, 046b/17, 058a/5, 058b/15, 063b/7, 063b/13, 103a/16, 105b/3
a.ına 004a/3
a.ı 004a/12
a.ıma 037b/20, 079b/12
a.ın 043a/21, 063b/16
a.ına 004a/4, 005b/9, 014a/3, 016a/1, 016a/4, 037b/19, 042b/13, 044b/19, 053b/7, 054b/16, 055a/20, 055b/2, 058a/19, 059b/1, 060a/11, 060b/2, 065a/11, 067b/8, 071a/6, 071a/14, 088b/8, 090a/6
a.ıyla 043a/12

adam (<Ar. ādem): 1. adam, insan, kişi *bk. ādem*
a. 015b/11, 038b/5, 040a/14, 047a/1, 048a/8, 050b/21, 051a/1, 051b/16, 089b/12, 093a/3, 103b/2
a.a 103b/2
a.dan 017a/9
a.dır 026b/20, 037a/17, 056a/1
a.lar 015a/10, 055b/5
a.ları 086b/4
a.uŋ 024a/19
a.idi 047a/15
2. hizmet gören, iş yapan kimse
a. 036a/18
a.larına 023b/19
3. asker
a. 017a/13, 027b/9, 027b/21, 028a/13, 045a/3, 045a/5, 045b/18, 046a/8, 055a/19, 060a/7, 064b/7, 075a/5, 077b/15, 084a/15, 085a/11, 089b/12, 089b/19, 091b/10, 099a/5, 107a/5, 107b/15, 113b/10
a.a 113b/7
a.ı 040a/14
a.la 105a/15
a.lar 046a/3, 054b/4, 089b/3, 089b/18, 109b/9
a.ları 026b/15, 070a/1, 089a/14
a.larum 061b/19
4. işin ehli
a. 038b/12

ʿadāvet (Ar.): düşmanlık, hasımlık
ʿa. 002a/1, 005a/11, 080b/15, 106a/2

ādem (Ar.): insan, adem *bk. adam*
→benī ā. 019a/16
benī ā.e 019b/7, 019b/10

ādemī-zād (Ar.): insanoğlu, insan
ā. 034a/8, 108b/5

ʿādet (Ar.): adet, görenek
ʿā.imüz 110b/18

adım: adım
a. 003a/7, 013a/10, 013a/11, 015b/12, 021b/9, 061a/6, 094b/17, 109a/2, 109a/3, 111a/13, 111a/14

adlu: atlı, süvari
a. 090b/15

āferīn (Ar.): aferin, beğenme, hoşa gitme
ā. 011a/2, 037b/14, 049a/11, 052a/7, 059b/19, 064b/17, 076a/4, 080b/12, 091a/16, 102b/4, 106a/18, 110b/11
→ā. eyle- (beğenmek, alkışlamak, güzel şeyler söylemek) 017b/7, 028b/5, 096b/11, 103a/7

afitāb (Far.): güneş
a.a 037b/7, 055a/16
a.dan 022a/11
a.lara 091b/7
a.uŋ 055b/19
a.lar 064a/9

afitāb-perest (Far.): güneşe tapan
a. 026b/14, 082a/18
a.lere 001b/5

afitābī (Far.): güneşe tapanlar
a.ler 096b/16

ʿafv (Ar.): af, suçu bağışlama
→ʿa. eyle- (bağışlamak, affetmek) 112a/16
ʿa. it- (bağışlamak, affetmek) 019b/11, 044b/10, 092a/3, 103b/6, 103b/12

aġ-: ağmak, çıkmak, yükselmek
a.dı 008b/13
a.up 017b/6

aġaç: ağaç
a. 032b/16, 033a/1
a.lar 017b/19, 068a/19
a.laruŋ 017b/19

āgāh (Far.): haberli, haberdar
→ā. ol- (haberdar olmak, öğrenmek) 005b/5, 066a/19, 081a/11

aġır: 1. ağır
a. 057b/6
a. idi 078b/8
2. kırıcı, dokunaklı, insanın gücüne giden
a. 098a/10

aġ(ı)z: ağız
a.ın 085b/18
a.ından 006a/19, 018a/18, 050a/12, 052a/18, 053b/3, 059b/8, 067a/6, 068a/18, 076a/1, 087b/1, 090b/13, 091a/12, 094b/9, 101b/18, 102a/16

aġla-: ağlamak
a.dı 019b/9
a.ma 028a/10, 078a/5
a.maġa 033a/16
a.r 037a/14
a.yup 070b/20, 078b/8, 093a/14
ḳan a.dı 073b/6, 109b/7
el içün a.yan gözsiz ḳalur 037a/13

aġrı: ağrı, sızı, acı
a.sından 017b/5

āh (Far.): feryat, inilti, şikayet vb. duyguları ifade etme
→a. eyle- (feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek) 025a/19, 109b/6
ā. intiḳām al- (öç almak) 066b/5
ā. it- (feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek) 019a/4, 031a/6, 037b/4, 053a/16, 070b/1, 074a/4, 077a/13

ahāli(-i) dīvān (<Ar.+Far.): divan üyeleri
a. 060b/17

ʿahd (Ar.): ahit, söz, yemin
→ʿa.e dur- (sözünde durmak) 032a/16
ʿa.ine dur- (sözünde durmak) 031b/11
ʿa.inüŋ dur- (sözünde durmak) 012a/1
ʿa. eyle- (sözünde durmak) 019b/10, 031b/8, 074a/19
ʿa. vir- (ant vermek, yemin etmek) 077a/6

ʿahd ü amān (Ar.): ahd ü aman, yemin kuvvetinde söz, ahd ü peyman
→ʿa. eyle- (yemin etmek) 019b/21, 031b/10

āhen (Far.): demir
ā. 014b/22
ā.e 106b/18

āḫir (Ar.): sonunda, akıbet, nihayet
a. 003a/11, 007a/5, 008a/15, 009b/21, 013a/12, 013a/14, 015a/15, 016b/12, 020b/11, 020b/16, 021b/1, 022b/12, 040a/5, 041a/18, 041b/2, 042a/16, 043b/20, 045a/3, 045a/4, 048a/17, 053a/9, 056a/4, 056a/11, 056a/15, 059a/11, 062b/1, 062b/13, 062b/20, 063b/5, 068b/17, 076b/6, 079a/14, 086a/5, 088a/10, 094b/18, 095b/9, 097b/8, 100a/1, 100b/6, 100b/10, 101a/3, 101b/11, 109b/9, 111a/8, 111a/9
→ʿāḳıbet ā. 022b/11

āḫiret (Ar.): ölümden sonra gidilecek olan âlem, öbür dünya
ā. 057a/4

aḫşam: 1. akşam
a. 008a/20, 008b/1, 026a/10, 033b/20, 034a/1, 034a/2, 040a/7, 044a/4, 045b/18, 048b/5, 071b/15, 073a/16, 074b/17, 078a/13, 088a/18, 101a/4
a.a 026a/10, 071b/15, 073a/15, 109b/13
a. idi 102b/2
2. korkunç, ürkütücü
a. 024a/14, 027a/15
→a. eyle- (akşamı bulmak, günü bitirmek) 012a/12

aḫşam: bk. *aḫşam*
a. 007b/9, 084b/6, 103a/8, 106b/4
a.a 106b/4
a.dan 106b/9

aḥt (<Ar. ʿahd): ahit, yemin, ant
a. 002a/5
→a. eyle- (yemin etmek) 002a/2

āhū (Far.): ahu, ceylan, karaca
ā. 008b/11, 008b/16, 036b/10, 108a/5
ā. nuŋ 108a/7
ā.ya 036b/4
ā.yı 108a/6

aḥvāl (Ar.): durumlar, haller
a. 060a/19, 077b/17, 081b/1
a.i 033b/17, 046a/4, 069b/1, 072b/2, 075a/19, 076b/17, 077a/7, 077b/9, 077b/15, 096b/10, 096b/14
a.imüz 099a/14
a.imüzi 072a/17
a.iŋ 028b/19, 031a/12, 047a/21, 065a/8, 069a/3, 086b/9, 086b/12, 091b/11
a.in 092b/16
a.ini 046a/14

aḳ: ak, beyaz
a. 073a/2
→ḳılıcuŋ keskin yüzüŋ a. olsun 042b/20
yüzüŋ a. olsun 105a/3

aḳ-: 1. akmak
a.an 095a/13
a.dı 052b/3
a.ınca 052b/3, 052b/4
a.maḳdan 044a/2
a.up 024b/14, 046b/16, 058b/9
2. akın etmek, hücum etmek
a.dılar 076a/8

ʿaḳabinde (←Ar. ʿaḳab): arkadan, ardından, hemen arkasından
ʿa. 075b/18

aḳar-: ağarmak, ak olmak, beyazlaşmak
a.up 047a/15

aḳca: oldukça beyaz renkte olan
→a. ḳızılca 028a/16
ḳızılca a. 089b/6

aḳce: küçük gümüş para
a.si 114b/1
a.yi 114a/16

aḳdām (Ar.): ayaklar
a. 093b/7, 093b/16, 101a/8, 104b/13, 108b/4
a.ıla 094a/2

aḳdar-: aktarmak, yere sermek, yıkmak, devirmek, öldürmek
a.duḳdan 006a/2
a.ınca 006b/3
a.up 037a/18

ʿāḳıbet (Ar.): sonunda, nihayet, neticede
ʿā. 022b/7, 071b/5, 093a/7
→ʿā. aḫir (sonunda, neticede) 022b/10

aḳıT-: akıtmak, dökmek
a.ayım 089b/15, 102b/13
a.ır 027a/13
a.ırlar 024a/15, 024a/19
a.ursın 090b/4

ʿāḳil (Ar.): akil, akıllı
ʿā. 013b/16, 030a/17, 042a/5, 051a/10, 057a/5, 098a/6
ʿā. idi 052b/15

ʿaḳl (Ar.): akıl
ʿa. 007a/17, 055b/9
ʿa.ı 005b/19, 006b/19, 051b/16, 090a/7, 090a/14

ʿa.ıŋuz 028a/12
→ʿa.ı başına gel- (ayılmak, kendine gelmek) 008b/18, 024a/7, 027a/4, 032b/9, 044a/13, 044b/8, 058a/10, 058b/11, 059b/10, 061a/3, 062a/8, 083b/14, 068b/11, 098b/15, 101b/12, 107b/13
ʿa.ı başından git- (çok korku veya mutluluktan ne yapacağını bilememek) 030a/11
ʿa.ı gel- (kendine gelmek, farkına varmak) 006b/6, 013b/6, 079a/17, 103a/13
ʿa.ı git- (bilinci uğraştığı işten ayrılıp farklı bir işe yönelmek, kendinde olmamak) 006b/6, 014a/16, 024a/2, 026b/11, 031a/18, 046b/3, 047a/9, 054a/5, 064b/14, 083a/2, 108a/9
ʿa.ı gide yaz- (beğenmek) 075a/11
ʿa.ı git- (beğenmek) 017a/2, 112a/13
ʿa.ı gide yaz- (korkmak) 12b/6
ʿa.ı git- (korkmak) 35b/5, 51a/9, 54a/6, 76a/2, 103a/10
ʿa.ı şaş- (hayretten düşünemez duruma gelmek, şaşırmak) 061b/6
ʿa.ı şaşır- (hayretten düşünemez duruma gelmek, şaşırmak) 059a/16
ʿa.ıŋ al- (bir şey birini düşünemeyecek bir duruma getirmek, çok şaşırtmak) 072a/11
ʿa.ın başına cemʿ it- (aklını başına toplamak; akıllıca davranışlarda bulunmak) 035b/2
ʿa.ıŋ başına cem eyle- (aklını başına toplamak; akıllıca davranışlarda bulunmak) 041a/13
ʿa.ŋ cemʿ it- (aklını toplamak; gerçeği göremeyecek durum ve tutumdan ayrılarak şuurlu davranmak) 052a/13
ʿa.ıŋ dur- (düşünemez duruma gelmek, şaşırmak) 006b/1
ʿa.ına gel- (hatırlamak, anımsamak) 060a/17
ʿa.ları başlarına gel- (ayılmak, kendine gelmek) 077b/7
ʿa.um git- (bilinci uğraştığı işten ayrılıp farklı bir işe yönelmek, kendinde olmamak) 030b/9
ʿa.um git- (korkmak) 044b/15, 058b/18

aḳrān (Ar.): emsal, denk
a. 105a/12
a.um 088b/7
a. emṣāl 012a/9

al-: 1. götürmek
a.dı 007a/16, 012b/2, 016a/17, 069a/17, 079a/9, 087a/19, 102a/11
a.duḳda 005b/19, 012b/4, 035a/12, 067a/6, 076a/1, 084a/6, 093b/19, 101a/11, 102a/15, 103a/10, 104a/2
a.ınca 006a/19
a.sunlar 028a/20
a.uŋ 070b/5
a.up 002a/16, 006a/16, 008b/4, 010b/3, 017a/1, 022a/21, 022b/1, 023a/1, 023a/6, 023b/9, 026b/19, 032a/4, 032b/6, 044a/11, 044b/15, 052b/14, 054b/19, 055a/18, 057a/10, 058b/18, 059a/8, 060a/2, 066a/17, 075a/10, 076b/7, 082b/19, 087b/9, 089a/9
a.up virmekde iken 025b/12
2. kapmak, çekmek
a.dı 002b/15, 006b/18, 027b/12, 029b/7, 037a/8, 054b/14, 055b/16, 062a/12

a.up 035b/8, 052a/17, 057b/14, 061a/5, 061a/14
3. sahip olmak
a.amadı 063a/15
a.ayıŋ 063a/17
a.ayın 096a/12
a.duŋ 103a/15
a.madı 003a/12
a.maḳdur 106a/1
a.up 099a/3
a.ur 097b/14
a.sa 063a/16
a.uram 056a/9, 063b/11
4. koymak
a.a 042a/4
a.dı 076a/4, 079a/17, 082b/16, 083b/12, 087b/8, 101b/11
a.ınca 007a/18
a.up 003a/14, 011a/23, 013b/4, 018b/18, 024b/15, 041b/4, 056a/16, 062b/2, 103a/11, 107b/13
5. getirmek
a.dılar 044b/6, 052b/10
a.up 005a/1, 031a/14, 049a/3, 059a/15, 077b/5
6. gidermek, izâle etmek
a.duŋ 006b/9
al.dıŋuz 104a/10
al.up 029a/11, 053a/18
7. feth etmek
a.ınmaz 062b/13
a.maḳdır 038a/10
a.up 008a/7
8. ele geçirmek
a.a 009a/13
a.ayın 089a/13
a.dılar 052b/7
a.ı vireyim 086b/11
a.madı 016b/11
a.masunlar 077b/4
9. çözmek, koparmak
a.dı 016b/19
a.dılar 022b/19
10. evlenmek
a.a 032a/19, 060a/21
a.acaḳ 060b/15
a.ayım 031b/19
a.duḳda 033a/13
a.dum 067a/2
a.maḳ 060a/15
a.mam 031b/9
a.sam gerekdür 031b/16
a.sam 060a/16
a.sın 060a/17

a.up 032a/18
a.ur 031b/15
11. bindirmek
a.up 034a/3
12. kurtarmak
a.ayım 034b/2
a.dı 048a/6
a.maḳ 048a/8
a.uŋ 076a/7
a.up 063a/5
13. tutmak
a. 028a/16, 043b/1, 091a/14
a.dı 068b/15
a.duḳda 097b/14
a.mış 029b/14
a.up 005a/3, 008b/9, 009a/11, 012a/19, 012b/13, 019a/9, 023b/14, 023b/22, 025b/3, 026b/11, 038a/19, 039b/3, 046b/2, 046b/13, 046b/14, 048a/8, 050a/12, 053b/9, 053b/18, 054a/12, 059b/12, 060b/6, 064b/5, 065b/7, 068a/9, 075b/6, 080a/10, 080a/11, 083a/11, 083a/18, 086b/6, 087a/6, 087b/10, 088a/10, 088a/16, 089a/2, 089a/14, 089b/7, 089b/13, 089b/16, 089b/19, 091a/11, 091b/5, 091b/8, 093b/14, 098a/17, 099b/5, 101a/3, 101a/4, 103a/3, 105b/11, 106b/4, 108a/16
14. sağlamak, temin etmek
a.a 114b/1
15. tahsil etmek
a. 055b/14
a.asız 055b/11
a.uram 056a/5, 056a/6, 056a/8
a.ursın 056a/7
16. yenmek, galip gelmek
a.amadı 056a/16, 062b/2, 068b/2, 068b/18, 087b/7
a.madılar 101a/4
17. çıkarmak, sökmek, koparmak
a.dı 067a/17
a.dılar 079a/3
a.up 054b/13, 058a/3
a.up dururlar 087a/13
18. birini bir yere kabul etmek, içeri buyur etmek
a.dılar 060b/5
19. sahip olmak, istemek
a.maġa 095a/17
a.maḳ 095a/2
20. sahip olduğu özelliği elinden almak
a.dı 068b/14
21. öğrenmek, bilgi sahibi olmak
a.dı 070b/15
22. kazanmak, elde etmek
a.up 045a/11
23. karşısına geçmek
a.up 067a/1

24. kendinden geçirmek
a.up 089a/18
25. geçmek
a.dıġı 094a/2
26. doğrultmak, kaldırmak
a.duḳda 095a
a.up 100a/2, 109a/5
27. takmak
a.up 103a/3
28. çalmak, kaçırmak
a.duŋ 108a/8
29. etrafını sarmak, kuşatmak
a.up 112a/5
→a. bayuŋı (karşısındakinin tutumundan veya olaylardan kendine düşen dersi almak) 099a/4
a.mış olaydı (elde etmek, sahiplenmek) 92a/5
a.ur göz ile baḳ- (inceden inceye gözden geçirmek) 061b/15
āh intiḳām a.sam 066b/6
at binenüŋ av a.anuŋ ḳ. ḳuşananuŋdur 108a/10
beddu' āsını a.dıġçun 093a/6
cān a.madan 062a/5, 080a/17, 083a/5
diline a.a 063b/17
dolay a.up 091a/2
ele a.up 060a/3
elinden a.maġı 045a/20
elinden a.mış idi 086a/16
elinden a.up 082b/3
elinden a.uram 093a/1
elümden a.mamışdır 088a/7
ḫaber a. 077b/12, 092b/4
ḫaber a.a 082b/14, 092a/16
ḫaber a.a bildin mi 065a/8
ḫaber a.asıŋ 072b/17
ḫaber a.dı 014a/14, 022a/6, 092a/16
ḥaber a.dı 078a/4
ḫaber a.dum 065a/9, 086b/10
ḫaber a.up 022b/2, 036a/19, 055b/3, 065a/18, 069b/9, 077b/16, 080b/17
intiḳām a.alum 022a/13
intiḳām a.maḳ 043a/21
intiḳām a.maḳdan 023b/3
intiḳām a.mayınca 036a/8
intiḳām a.mazsam 058a/5
intiḳām a.sam 067b/2
intiḳām a.uram 063b/11
intiḳām a.urız 054b/5
intiḳāmı a.mazsam 094b/4
intiḳāmıŋ a.a idi 042b/15
intiḳāmıŋ a.am 075b/15
intiḳāmıŋ a.maḳ 053a/13
intiḳāmıŋ a.mayınca 101a/6

intiḳāmıŋ senden a.ayım 108a/13
intiḳāmıŋ senden a.mış olurız 009a/6
intiḳāmum a.maḳ gerekdür 069a/4
intiḳāmum a.uram 077a/16, 077a/20, 079a/2
intiḳāmum a.vuz 063a/9
izin a.up 049a/3
ḳanıŋ a.a idüm 106b/16
ḳanıŋ a.maġa 038b/3
mühlet a.ın 052b/21
mühlet a.up 053a/4, 060a/6
nāṣīb a.madı 081b/6
nişān a.up 068b/4
ʿaḳlıŋ a.up 072a/11
ʿaleyke a.up 043a/9, 106a/10
ʿibret a.asın 021a/17
öŋin a.dı 022b/9, 028a/7, 048a/1, 074a/10, 083b/9, 100b/15, 101b/13, 102a/2, 102a/4, 103b/17
öŋin a.ınca 103a/13
öŋin a.up 006a/4, 055b/4, 070a/7, 099a/12
ṣatın mı a.acaḳsıŋ 046b/9
selāmını a.up 110b/15
selāmıŋ a.dı 007b/21
selāmıŋ a.up 011b/7, 104a/8, 110a/16
var ḳuvveti bāzūya a.up 012a/21

al: kırmızı
→a. ḳırmızı 046b/15

ala: gözün içindeki kırmızılık
→gözi a.sı dört olup 012b/16, 048a/18, 093b/15

alaca: karışık renkli, ala
→a. bulaca (birbirini tutmayan, alakasız) 027b/8

ʿalāḳa (Ar.): alaka, bağ, ilgi
ʿa.muzı 066b/10
ʿa.ŋ 107a/11

ʿalāmet (Ar.): işaret, belirti, nişan
ʿa.ler 038a/16
ʿa.i 049b/3

alarġa (<İt. allarga): açıkta, uzakta
a.dan 041a/15

ālāt (Ar.): aletler, savaş aletleri
ā. 003a/2, 011b/3, 024b/1, 096a/11
ā.ı 065b/19, 107a/10, 110a/3
ā.ıŋ 110a/12

ālāt(-ı) ceng (Ar.+Far.): savaş aletleri
ā. 069a/17
ā.e 105b/17

ālāt(-ı) ḥarb (Ar.): savaş aletleri
ā. 010b/10, 034b/6, 066b/16, 066b/17
ā.e 028b/18, 039b/11
ā.iŋ 077b/20, 106a/1
ā.üm 009a/8

ālāt-ı Ṣāḥib-ḳırān (Ar.): Sahipkıran'ın savaş aletleri
ā.ı 063b/4

ālāt(-ı) Ṣāḥib-ḳırān (Ar.): bk. *ālāt-ı Ṣāḥib-ḳırān*
ā.ı 038a/10, 063a/13, 064b/3, 065a/18, 065b/12, 079b/16, 080a/4, 080a/8, 095b/5, 098a/18, 105a/8
ā.uŋ 063a/15

ālāt(-ı) ṣāḥib-ḳırānlıḳ (Ar.): sahipkıranlığın savaş aletleri
ā.ı 088a/4

alay (<Yun. alayi): alay, askeri birlik
a. 040a/14, 040b/4
a.lar 075b/2, 079a/5
a.larıŋ 039a/16
a.ların 082a/9
→a. alay (bölük bölük, yığın yığın) 004b/11, 039a/17
a. göster- (geçit töreni düzenlemek) 004b/7
bir a. 092a/10

aldan-: aldanmak, kanmak
a.urlar 009a/7
a.up 009a/10

aldır-: umursamak, aldırış etmek bk. *aldur-*
a.mayup 019a/1
a.madı 040b/19

aldur-: toplatmak, sahip oldurmak bk. *aldır-*
a.mış 053b/13

ʿalem (Ar.): sancak, bayrak
ʿa.leri 026a/4, 079b/2, 079b/6, 084b/4
ʿa.lerin 054a/15
ʿa.leriŋ 076b/10
ʿa.lerine 025b/19, 044a/4, 084a/18
ʿa.lerinüŋ 084b/3
→ḳulaġıŋ ḳalem ḳuyruḳıŋ ʿa. idüp 010a/12
ʿa. ʿalemdārı 084a/19

ʿālem (Ar.): 1. dünya, yeryüzü
ʿā. 011a/20, 048a/12, 048b/18, 048b/20, 049a/18, 078b/15, 109a/14
ʿā.de 011a/17, 075a/17
ʿā.e 044b/13, 065a/17
ʿā.i 053a/10, 078a/10, 078a/14, 082b/7, 102b/7
ʿā.üŋ 065b/11
2. bir şeyin kendi içinde veya aynı özelliği taşıyan şeylerin kendi aralarında meydana getirdiği bütün, kendilerine has bir dünya
ʿā.inde 110b/11
→cümle ʿā. 075a/14
kendü ʿā.lerinde oldılar 092a/14
ne ʿā.dedir 097a/16

ʿalem-dār (Ar.+Far.): bayrak taşıyan kimse, sancaktar
ʿa.ıŋ 070a/3
→ʿalem ʿa.ı 084a/19

alet(-i) ḥarb (Ar.): savaş aleti
a. 032b/15

ʿaleyke (Ar.): "senin üzerine" anlamında selamlama sözü
→ʿa. al- (selama karşılık vermek) 043a/9, 106a/10

ʿaleyke ʿavnullāh (Ar.): "Allah'ın yardımı üzerinize olsun" anlamında kullanılan bir söz
ʿa. 076a/5

ʿaleykesselām (Ar.): "Allah'ın selamı üzerine olsun" anlamında bir söz
ʿa. 019a/20

alıḳo-: alıkoymak, hapsetmek
a.yup 014b/20

alın-: tahsil edilmek
a.urmı 055b/10, 056a/4

alış-: yadırgamaz duruma gelmek
a.mışdur 105a/7

ʿālim (Ar.): alim, bilgin, çok okumuş
ʿā. 004b/20
ʿā.dir 054a/1
ʿā.dür 088a/13
ʿā.e 065a/16
ʿā.i 076a/4

ʿallāḳ (Ar.): hilekar, dönek
→ʿa. it- (dağıtmak, altüst etmek) 059b/5

alma: elma

a. 003a/13, 013b/4, 042a/3

alt: 1. alt, alt taraf
a. 020b/6, 114a/3
a.ına 009a/3, 013a/4, 020b/7, 075a/7
a.ında 007b/20, 008b/12, 013a/12, 020b/19, 025b/6, 026b/11, 043b/10, 070a/19, 073b/8, 094b/10, 111b/1
a.ından 029b/16, 054b/14, 093b/8
a.umda 037b/20
2. makam açısından daha düşük düzeyde bulunma
a. 008a/8
3. korunmuş durumda olma ve himaye etme
a.ında 055a/15

altı: altı
→beş a. 094b/18

altı bin: altı bin bk. *altı biŋ*
a.iŋ 055a/17

altı biŋ: altı bin
a. 056a/19

altmış beş: altmış beş
a. 011a/21, 013a/8, 037b/6

altmış dört: altmış dört
a. 012b/3

altun: altın
a. 005a/17, 013b/11, 056a/6, 090b/18
a.ı 047a/16

ālūde (<Far. ālūden): bulaşmış, bulaşan
→ā. eyle-(perişan etmek, kirletmek) 007a/5, 041a/2, 041a/10, 048b/17, 050a/9, 074a/13, 075b/17
ā. it- (perişan etmek, kirletmek) 048a/16, 048b/19
ā. ol- (bulaşmış, kirlenmiş olmak) 050a/5

ʿālī (Ar.): 1. değeri yüksek, kıymetli
ʿā. 013b/18, 014b/3, 014b/4, 032a/5, 042b/6, 057a/15, 063a/6
2. ulu, büyük
ʿā. 020b/1, 029a/12, 057a/17, 069a/13, 097b/15

ʿālī-zāde (Ar.+Far.): yüce kişi, ulu insan
ʿā.siŋ 044b/13

ama (<Ar. ammā): ama, fakat bk. *amma*
a. 002b/7, 003b/8, 003b/17, 004a/1, 004a/11, 004b/3, 005a/20, 005a/20, 005b/19, 008a/13, 009a/17, 009b/2, 009b/18, 010b/9, 013a/8, 014b/2, 014b/7,

016a/15, 017a/10, 017a/21, 017b/12, 018a/1, 018a/2, 018b/18, 019a/6, 019a/8, 020a/9, 020b/14, 020b/16, 021a/8, 021a/11, 021b/9, 022a/15, 022a/20, 022b/5, 023a/10, 023a/15, 023b/9, 024a/1, 024b/5, 025a/10, 025b/3, 026a/6, 026a/8, 026a/16, 026a/19, 026b/13, 027a/3, 027a/20, 027b/2, 029b/15, 030a/21, 031b/7, 031b/18, 033a/2, 033b/7, 033b/19, 034a/8, 035a/2, 035b/19, 036b/17, 037b/15, 039a/4, 039a/15, 040a/17, 040b/16, 040b/18, 041a/1, 041a/7, 041b/3, 045a/14, 049a/7, 050a/1, 050b/13, 054a/13, 054b/6, 054b/13, 056b/8, 059a/17, 061a/20, 061b/9, 064a/16, 067b/3, 069b/8, 072a/7, 072b/15, 073a/1, 073a/8, 073b/1, 073b/11, 076b/16, 077a/12, 077a/16, 078a/16, 080b/9, 081a/15, 081b/6, 084a/12, 084b/14, 087b/1, 089b/9, 092a/5, 092a/9, 092a/16, 093a/16, 093b/11, 094a/3, 095a/12, 097a/9, 097b/9, 097b/16, 099a/7, 099a/8, 099b/13, 100b/7, 102a/6, 102a/11, 103a/4, 103a/10, 103b/1, 103b/3, 103b/14, 104a/9, 104a/13, 104b/2, 105a/6, 106a/18, 106b/2, 106b/6, 107a/15, 108b/15, 110b/17, 112a/2, 114b/6, 114b/12

amān (Ar.): 1. rica, yalvarma, bağışlanma isteği
a. 023b/7, 044b/10, 058a/1, 063a/1
2. yardım
a. 046a/1
→a. bul- (kurtulmak) 028a/4
a. dile- (bir savaşta canının bağışlanmasını dilemek, bu şartla teslim olmayı kabul etmek) 003a/17, 013b/6, 023a/16, 056a/18, 068b/19, 086a/5, 088a/5
a. vir- (affetmek) 003a/18, 009b/2, 013b/7, 028a/2, 046a/2, 077a/19, 085b/10, 102a/6
a. zamān virme- (göz açtırmamak, nefes aldırmamak, fırsat vermemek) 038b/15

ʿamel (Ar.): amel, iş, eylem
ʿa.den 022b/6
→ʿa. it- (gereğince hareket etmek) 077b/13

ʿammū (←Ar. ʿamm): amca bk. *ʿam(m)ū*
ʿa.larıma 011a/15
ʿa.m 014b/12, 068a/5, 078a/6, 088b/8, 088b/13
ʿa.ŋ 018b/15

ammā (Ar.): ama, fakat bk. *ama*
a. 002b/5, 002b/9, 004b/19, 006a/15, 006b/12, 007a/9, 007a/16, 008a/14, 011a/4, 012b/1, 013b/21, 017b/5, 017b/18, 018a/14, 018b/5, 018b/9, 019b/22, 020a/2, 021a/2, 026a/22, 029a/17, 031b/13, 033a/16, 037a/1, 046a/6, 050b/7, 070b/4, 071b/12, 073a/5, 082b/2, 090a/8

ʿam(m)ū (←Ar. ʿamm): ammu, amca bk. *ʿammū*
ʿa.sı 032a/8

ʿamūd (Ar.): sopa, değnek
ʿa. 008a/19, 016a/14, 017a/17, 018b/20, 021a/8, 021b/14, 027b/16, 029b/14, 035a/11, 035b/9, 067a/5, 087a/6, 089b/19, 099b/5, 108b/18
ʿa.a 008a/18, 018b/20, 027b/17, 035a/11
ʿa.da 006b/12

ʿa.ı 024b/3, 029b/15, 067a/10, 080a/19
ʿa.ın 016a/15, 035b/8
ʿa.ıŋ 016a/18, 035a/12, 062a/9, 087a/6, 089b/18
ʿa.ları 064a/15, 070a/1
ʿa.ların 099b/5, 108a/17
→ʿa. eyle- (sopa vurmak) 034b/12

ʿamūd-keş (Ar.+Far.): sopa çeken, sopa vuran
ʿa. 087a/3

āmīn (Ar.): dualardan ve hayır temennilerinden sonra, "Allah kabul etsin, öyle olsun!" anlamında kullanılan söz
ā. 078a/9

ān (Ar.): an, zaman
ā.a 088a/6
ā.da 027b/19
→bir ā.da 052b/7
bu ā.a 031b/14, 078a/19, 082a/5

aŋa: 1. ona bk. *ana*
a.dur 098a/4
a. 004a/22, 007a/5, 011a/10, 011a/15, 016a/4, 017a/12, 035a/2, 037a/1, 039a/10, 039a/12, 057a/20, 061b/4, 065b/2, 066a/14, 066b/17, 069b/16, 072a/4, 077a/13, 077b/13, 085b/5, 085b/6, 086b/14, 087a/6, 088b/9, 088b/13, 089a/4, 092a/1, 093a/10, 096b/13, 098a/6, 101a/2, 104a/1, 104b/4, 110a/3
2. oraya
a. 066b/9

ana: ona bk. *aŋa*
a. 014a/3, 018b/3, 049b/5, 050a/19, 050b/7

ana: ana, anne
a.ya 080b/13
→a.dan emdigi süd burnından gel- (çok zorluk ve eziyet çekmek, bir işi çok sıkıntı ve güçlüklerden sonra başarabilmek) 094a/3

ancaḳ: 1. neticede, en sonunda
a. 004b/15, 047b/20, 048b/16, 071b/20, 59a/9
2. ama
a. 007b/3, 061b/9, 092b/2, 092b/6
3. zar zor, güç hal ile, dara dar, kıt kanaat
a. 014b/17, 045a/4, 109b/4, 110b/12
4. sadece
a. 088b/8, 089b/15, 097a/5

anda: 1. onda, üzerinde
a. 014b/11, 088b/8
2. oraya
a. 030b/7, 031a/5, 055a/7, 059a/8, 061a/10, 063b/2, 090b/9, 095b/6

3. orada
a. 003b/20, 008b/15, 009b/5, 010b/4, 010b/9, 015a/13, 015b/16, 016a/3, 020b/15, 032b/7, 036b/2, 046b/21, 056b/6, 059b/5, 067b/5, 076b/3, 081a/13, 090a/3, 090b/9, 091a/11, 105b/12
a. idi 061b/4, 075a/13
a. iken 095a/18

andan: 1. ondan
a. 003a/16, 003a/19, 003b/2, 003b/13, 003b/15, 003b/18, 004b/17, 005a/16, 005b/2, 005b/22, 006b/12, 006b/14, 006b/18, 007a/1, 007b/3, 007b/11, 007b/17, 007b/18, 007b/21, 008a/15, 008a/18, 009a/12, 010a/18, 010b/5, 010b/14, 010b/15, 010b/18, 011a/6, 011a/12, 011a/21(2), 011a/23, 011b/3, 011b/7, 011b/10, 012a/10, 012b/11, 012b/12, 013a/2, 013a/6, 013b/4, 013b/9, 013b/12, 013b/20, 014a/5, 014a/7, 014a/12, 014a/14, 014a/16, 014a/19, 015b/9, 015b/15, 015b/17, 016a/6, 016b/16, 017a/1, 017a/2, 017b/1, 018a/3, 018a/16, 019b/11, 019b/14, 019b/20, 020a/12 020a/6, 020a/20, 020a/21, 020b/19, 020b/20, 021a/6, 021a/19, 021b/3, 021b/6, 021b/7, 021b/8, 021b/9, 021b/11, 021b/14, 021b/15, 021b/18, 022a/1, 022a/21, 022b/3, 022b/9, 023a/14, 023b/9, 024b/18, 025a/22, 025b/6, 025b/8, 025b/17, 026a/10, 026a/12, 026b/8, 026b/9, 026b/17, 027a/3, 027a/16, 027b/8, 027b/13, 027b/17, 028a/14, 028a/17, 028a/18, 028b/1, 028b/3, 028b/5, 028b/7, 028b/8, 028b/20, 029a/5, 029b/18, 030a/11, 030a/12, 030b/11, 030b/15, 030b/16, 031a/13, 031a/19, 031a/20, 031b/4, 031b/5, 032a/7, 032a/9, 032a/12, 032a/14, 032b/3, 033a/18, 033b/5, 034a/6, 034b/9, 034b/12, 034b/15, 034b/18, 036a/2, 036a/8, 036a/12, 036b/1, 038a/5, 038a/19, 038b/18, 038b/19, 038b/20, 039a/2, 040b/6, 040b/8, 041a/4, 041b/5, 041b/8, 041b/13, 042a/7, 042b/1, 042b/5, 043a/17, 043a/20, 043b/5, 043b/7, 044a/2, 044a/7, 044a/12, 044a/14, 044b/7, 045a/13, 045a/14, 045b/8, 045b/15, 046a/3, 046a/4, 046a/6, 046a/20, 047a/18, 047a/19, 048a/10, 048b/14, 051b/18, 052a/12, 052a/15, 052b/17, 054a/1, 055a/5, 055a/6, 055a/7, 055b/17, 056a/10, 056a/16, 056a/17, 056a/18, 056b/2, 057a/7, 057a/13, 057a/14, 057b/12, 057b/19, 058a/3, 058a/4, 058a/12, 058b/2, 058b/22, 059a/2, 059a/5, 059b/7, 059b/9, 061a/8, 062b/3, 062b/6, 063a/4, 063a/7, 063b/7, 063b/9, 063b/14, 063b/15, 064b/13, 065a/4, 065b/18, 066b/5, 066b/16, 068a/13, 068a/16, 068a/19, 068b/15, 069a/2, 069a/16, 069b/3, 069b/7, 070a/8, 070b/8, 071a/6, 071a/20, 071b/9, 071b/11, 071b/14, 072a/8, 072a/13, 073b/6, 074a/8, 074a/17, 075b/1, 076a/10, 076b/1, 076b/15, 077b/5, 077b/16, 077b/20, 079b/4, 080a/8, 081a/1, 082a/17, 082b/17, 083b/8, 083b/18, 085a/15, 085a/17, 085a/19, 086a/6, 086a/12, 086a/19, 086b/1, 088a/16, 089a/10, 089a/17, 090a/2, 090a/12, 091b/5, 091b/8, 091b/19, 092a/8, 092b/3, 092b/13, 093b/2, 095b/10, 095b/14, 096a/2, 096a/4, 096a/7, 096a/14, 096a/15, 096a/16, 096b/1, 096b/6, 097a/2, 098a/12, 098a/17, 098b/6, 098b/14, 099a/9, 099a/10, 099b/5, 099b/11, 099b/16, 100a/7, 101a/3, 101a/18, 101b/12, 101b/15, 101b/18, 102a/4, 103b/9, 104b/10, 105a/15, 105a/18, 105b/12, 105b/18, 106a/7, 106a/13, 106b/3, 107a/15, 108a/16, 108a/17, 108b/13, 109a/4, 109b/5, 109b/11, 110a/5, 110a/10, 110b/8, 110b/12, 111a/8, 112b/6, 112b/7, 113a/15, 113b/14, 113b/15, 114a/2, 114a/4, 114a/7, 114a/9, 115a/2
2. oradan
a. 017a/4
→a. ṣoŋra (ondan sonra) 026a/22, 030b/5

anı: onu
a. 001b/13, 004a/9, 009a/5, 015b/7, 016a/10, 017a/1, 018a/16, 022b/6, 029a/20, 029b/14, 032b/18, 037a/5, 037a/6, 038b/12, 048a/17, 048b/18, 048b/19, 050a/9, 050a/13, 052a/19, 052b/5, 061a/2, 061a/12, 061a/19, 062a/2, 067b/3, 071b/10, 073a/9, 073b/19, 080b/6, 084a/18, 087b/14, 087b/19, 090a/8, 091a/7, 100a/6, 100a/7, 101a/17, 102b/14
a.mı 074b/6

aŋıl-: anılmak, bilinmek
a.ursın 099a/13

ʿanḳā (<Ar. ʿanḳāʾ): Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsanevî kuş, zümrüdüanka, simurg
ʿa. 034b/15, 088a/10
ʿa.lar 100b/2

aŋla-: 1. anlamak, idrak etmek
a.dum 063a/2
a.madılar 027a/7
a.yup 024a/12
2. bilmek, tanımak
a.mazduḳ 094a/9

anlar: onlar bk. *onlar*
a. 004b/8, 005b/3, 005b/4, 009a/9, 009b/10, 014b/7, 023a/15, 023b/20, 026a/1, 026a/14, 031a/3, 031a/12, 039a/11, 049b/18, 051a/12, 051a/16, 052b/14, 055b/5, 056b/5, 057a/7, 061b/19, 063b/1, 070a/18, 071a/8, 072a/16, 077b/9, 083a/14, 085a/2, 085a/3, 090b/1, 092a/7, 097a/14, 104a/8, 114b/14
a.a 010b/7, 019b/3, 023a/9, 040a/2, 053a/3, 054b/11, 056b/7, 063b/3, 075b/12, 090a/11, 098b/3
a.dan 008b/14, 010a/6, 024b/10, 063b/11, 067a/3, 077a/16
a.ı 015a/16, 030b/14, 047b/9, 051a/18, 051b/13, 065b/17, 077a/5, 077a/11
a.ın 009b/17, 053a/12
a.mı 033a/19
a.uŋ 035a/9, 075b/15, 084b/20, 098a/8

anuŋ: onun bk. *anun*
a. 002a/1, 003b/10, 004a/5, 004a/21, 006b/9, 006b/10, 018b/2, 020b/10, 031b/8, 036a/9, 037a/6, 037a/7, 037b/19, 037b/20, 043a/12, 044b/8, 046b/21, 046a/15, 055b/8, 061b/14, 064a/5, 064a/6, 064a/7, 066b/8, 067b/5, 070a/17, 072a/1, 093a/3, 093a/14, 098a/1, 099a/2, 108a/13
a.çun 011b/9, 038a/2, 040b/1
a.la 013b/3, 029a/3, 039a/9, 053a/1, 089a/16, 106b/7
a. idi 058a/20

anun: onun bk. *anuŋ*
a.çun 038a/1, 040a/11
a.la 011a/15, 066b/9

ʿār (Ar.): utanma, utanç

ʿā.dur 032a/20
ʿā.ımuzdan 050b/5

ara: 1. yer, bölge, mevki
a.da 008b/15, 008b/17, 026b/1
a.dan 073a/19
a.ya 005a/9
2. topluluğunun içi
a.larında 007a/9, 085b/17, 104a/1
a.muzı 066a/4
a.ŋuzda 081b/12
a.sında 012a/9, 040a/19, 042a/11, 044b/15, 050b/20, 056a/11, 058b/14, 078b/4, 089b/5, 096a/17
a.sından 017a/21
→ol a.da idi 082b/13
bu a.da 020b/16, 038a/4, 046a/9, 086b/11
ol a.da 021b/17, 026b/15, 029a/7, 063a/19
şu a.da 046a/10
bu a.dan 009a/2, 033b/16
ol a.dan 021b/15, 039a/3, 42b/7, 047a/20, 063b/19, 070b/11, 085a/17, 085b/1, 108a/18
şu a.dan 108a/12
ol a.lara 067b/8
ol a.larda 097b/3
bu a.ya 021a/16, 044b/19, 045b/3, 066b/6, 079b/11, 079b/14, 085b/13, 099a/2
ol a.ya 015b/5, 021b/14, 028b/13, 035b/20, 036a/1, 054b/15, 060a/11, 077b/14, 090a/12, 107a/17
a.ya gir- (uzlaştırmaya, aralarını bulmaya çalışmak) 008a/15, 095b/10

ara-: 1. aramak
a. 035b/17
a.dı 026b/9
a.dım 079a/7
a.maġa 009b/17, 026b/8, 026b/10, 054b/10, 072b/8
a.maḳda oldılar 035b/19
a.maḳda 009b/5, 044a/9
a.masunlar 009a/10
a.rdı 009b/19, 010a/11, 010a/15
a.yasıŋ 074b/5
a.yın 089b/14
a.yu 027b/19
a.up 025a/16, 078a/3
2. bulunmak
a.rsın 107a/8

arada: 1. bazı zaman
a. 005b/17
2. orada
a. 007a/16
→bu a. 020b/16

arala-: ayırmak
→ḳılıç a.r (kavga edenleri ayırmak) 066a/4

aralıḳ: aralık, ara
→bu a.da 009a/5
bir a.da 033b/6

ārām (Far.): dinlenme, istirahat
ā.uŋ 084b/6

ārāste (Far.): süslü, süslenmiş
→ā. it- (giymek, donatmak) 015a/21
ā. ḳıl- (giymek, donatmak) 110a/12

arat-: aratmak, buldurmaya çalışmak
a.ırsın 047a/2

arT: 1. art, arka, arka taraf
a. 052b/8
a.ımuzca 080b/13
a.ıŋ 072a/10, 073b/18, 075a/9
a.ın 096a/16
a.ına015b/8, 037b/5, 054a/4, 062b/11
a.ında 108b/16
a.ından 027b/15, 054a/3, 064a/12, 108b/17
a.ınızdan 022b/22
2. peş, sonra
a.ı 055b/12
→a.ı kesilme- (arkası gelmemek, tükenmemek) 064a/10
eliŋüzden geleni a.ıŋuza ḳoman 052a/6
öŋinde a.ında 064a/9

ardıl-: peşine düşmek
a.dı 085b/9

ardınca: arkasından, arkası sıra, peşinden
a. 003b/10, 006a/1, 019b/6, 037a/6, 037a/7, 043a/15, 048a/17, 064a/5, 064a/6, 064a/7, 070a/6, 081b/5, 085b/10, 095b/16, 096b/18, 102a/2, 107a/12, 108a/7

arḳa: arka, art, sırt
a. 006b/18, 082b/9, 107b/10
a.da 012b/2, 012b/20, 050a/2, 067a/9, 079a/9, 084a/6, 087b/1, 094a/3, 094a/13, 099b/13, 102a/15, 103a/4
a.dan 037a/9
a.larından 081a/9
a.ŋ 040b/13
a.nda 037b/13
a.sına 010b/13, 020a/6, 034a/3, 053a/16, 054a/3, 062a/16, 086a/13, 090b/12, 094a/15, 094b/8, 097a/7

a.s̱ına 007a/16
a.sında 040b/17, 086b/9
a.sından 054a/9, 083b/2, 083b/7
a.ya 005b/19, 006a/16, 006a/19, 007a/15, 012b/2, 012b/4, 016a/17, 035a/12, 062a/16, 067a/6, 076a/1, 079a/9, 084a/6, 087a/19, 093b/19, 094a/14, 094b/8, 101a/11, 102a/10, 102a/15, 103a/10, 104a/2
→ a.sı yire gel- (sırtını yere getirmek, yenmek, galip gelmek) 008a/1, 008a/2, 008a/4
a.sı yire getürme- (sırtını yere getirmek, yenmek, galip gelmek) 008a/3, 106a/15(2), 105a/9, 106a/17
a. vir- (desteklemek, korumak) 040b/16, 072b/10, 072b/15

arḳadaş: arkadaş
a.ları 077b/4

ʿārlan- (←Ar. ʿār): utanmak
ʿā.uŋ 081b/12

armaġan: armağan, hediye
a. 027a/2, 045b/2, 045b/4
a.ların 096b/4

arslan: 1. aslan
a. 026b/16, 053b/13, 085a/5
2. yiğitlik, cesaret, sağlamlık, kuvvet gibi bu hayvana has meziyetlere sahip kimseler için kullanılan övgü sözü
a. 016a/15

arşun: arşın, metrenin resmen kabulünden önce kullanılan eski uzunluk ölçüsü, orta parmak ucu ile omuz başı arasındaki mesafe
a. 021a/4, 021a/5

artıḳ: artık, bundan sonra bk. *artuḳ*
a. 076b/9, 076b/12

artır-: artırmak, şiddetlendirmek, daha etkili duruma getirmek
a.dılar 092a/6

artuḳ: artık bk. *artık, artıḳ*
a. 004b/2, 006a/3, 019b/10, 032a/11, 034b/4, 054b/3, 055a/14, 063a/1, 070a/2, 079b/1, 089a/16, 098b/16

artur-: artırmak, çoğaltmak bk. *artır-*
→Allāh ḳuvvetiŋ a.a 080a/2

ʿarż (Ar.): bildirilmek istenen husus, hal
ʿa.ıŋ 093a/3
→ʿa. eyle- (sunmak, göstermek) 039b/2, 041b/6, 045a/2, 058a/3, 086b/4, 092b/8, 093a/1, 093a/10
ʿa. it- (sunmak, göstermek) 094a/8, 098a/11, 105b/7, 105b/8

ʿarż(-ı) cemāl (Ar.): güzelliğini gösterme
→ʿa. eyle- (görünmek, ortaya çıkmak) 007b/15

ʿarż-ı hüner (Ar.+Far.): becerisini gösterme bk. *ʿarz(-ı) hüner*
→ʿa. eyle- (ustalığını, becerisini göstermek) 110b/10

ʿarż(-ı) hüner (Ar.+Far.): bk. *ʿarz(-ı) hüner*
→ʿa. eyle- (ustalığını, becerisini göstermek) 011b/3, 020b/5, 101a/18, 105b/17
ʿa. it- (ustalığını, becerisini göstermek) 087a/18

ʿarz(-ı) hüner (Ar.+Far.): bk. *ʿarż(-ı) hüner*
→ʿa. eyle- (ustalığını, becerisini göstermek) 039b/15, 040b/5

ʿarż(-ı) īmān (Ar.): İslam dinini bildirme
→ʿa. eyle- (İslam dinine geçmek) 003a/19, 003b/1

ʿarż(-ı) İslām (Ar.): İslam dinini bildirme
→ʿa. eyle- (İslam dinine geçmek) 016b/20

ʿarżū (<Far. ārzū): arzu, istek bk. *ārżū*
ʿa.m 005a/19

ārżū (<Far. ārzū): bk. *ʿarżū*
ā.sıyla 021a/10, 021a/12

ārzūla- (←Far. ārzū): arzu etmek, istemek
ā.yup 015b/5

aṣ-: örtmek
a.up 063b/15
→a.a ḳo- (asmak, takmak) 068b/15, 108a/6

āsān (Far.): kolay
ā. 006a/12, 006b/17, 036b/16, 071b/14
ā.dır 009b/10, 036a/17, 066b/9, 067a/5
→ā. ol- (kolayca, sıkıntısız bir şekilde halletmek) 106b/17

aṣıl (<Ar.asl): gerçek, hakiki
a. 114a/13

ʿāṣī (Ar.): asi, isyancı
→ʿā. ol- (isyan etmek) 045a/4

aṣil-zāde (<Ar.+Far. aṣīl-zāde): asil bir aileye mensup olan, soylu kimse, kişizade, beyzade
a.sin 055a/4

ʿasker (Ar.): asker, er
ʿa. 002a/3, 002a/13, 003b/7, 003b/11, 004a/16, 004b/1, 004b/3, 004b/15,

005b/5, 008b/3, 010b/20, 014b/16, 014b/20, 015a/1, 015b/17, 016a/6, 020a/13, 020a/20, 020b/21, 021a/2, 021a/3, 021a/6, 021b/6, 021b/7, 022a/4, 022a/9, 022a/12, 022a/16, 022b/13, 023b/16, 024a/3, 025a/6, 025a/9, 026b/14, 038a/14, 038a/17, 038b/4, 039a/3, 039a/6, 039a/13, 039b/12, 041b/10, 042b/14, 044a/5, 045a/15, 045a/16, 046a/2, 047b/16, 052b/9, 053b/5, 054a/7, 054a/17, 054b/6, 055b/2, 055b/17, 058a/4, 062b/7, 063b/16, 063b/19, 064a/4, 064a/6, 065a/15, 066a/18, 066a/19, 069b/2, 069b/10, 069b/17, 070a/4, 070b/16, 070b/17, 071a/7, 071a/16, 072b/4, 072b/8, 077b/3, 081a/7, 081a/8, 081a/19, 081b/11, 081b/15, 081b/19, 082a/15, 082a/18, 082b/7, 084b/5, 085a/12, 085b/1, 085b/4, 085b/8, 086a/3, 086a/8, 086a/10, 086a/13, 086a/14, 086b/9, 087a/10, 087a/13, 088b/6, 089a/17, 091a/9, 091b/2, 091b/6, 091b/12, 093a/9, 093a/11, 098b/3, 099a/2, 101a/15, 102b/8, 105b/14, 110b/10, 114b/12, 115a/1, 115a/2, 115a/4
ʿa.de 007a/8, 017a/13, 038b/12, 074b/4, 099a/12, 100a/17
ʿa.den 010a/19, 015b/21, 016a/13, 017a/4, 017a/12, 022a/21, 026b/12, 056a/3, 056a/4, 091b/9
ʿa.e 003b/3, 004a/7, 004b/5, 004b/21, 009a/9, 009b/4, 010a/21, 010b/16, 013b/15, 015b/18, 015b/21, 016a/1, 016a/9, 017a/4, 020a/3, 020a/17, 020b/20, 028a/19, 039a/8, 043a/10, 052b/9, 053b/4, 054a/20, 054b/4, 061b/12, 062b/17, 063a/12, 071a/2, 072b/3, 073b/20, 076a/6, 081b/4, 082b/10, 082b/12, 085a/15, 085b/3, 086a/12, 096b/11, 098b/1, 102a/5
ʿa.i 003a/20, 003b/3, 004b/10, 014a/2, 014b/16, 014b/18, 016a/7, 017a/6, 022a/9, 023b/17, 023b/18, 025a/2, 025a/17, 026a/9, 026a/21, 028a/6, 038a/20, 039a/18, 040a/13, 041b/13, 043b/10, 043b/15, 045b/16, 050a/20, 052b/11, 056a/1, 056a/18, 063a/5, 064a/13, 066b/19, 067a/14, 067a/18, 070a/10, 071b/1, 076a/11, 076a/12, 076b/13, 077a/20, 080b/11, 082a/12, 082a/18, 086a/4, 087a/1, 087a/12, 088b/15, 091b/6, 096a/13, 096b/12, 097a/7, 098b/2, 102a/17
ʿa.ime 009a/1, 080a/6, 083a/6
ʿa.imüz 009b/8, 039a/7, 078a/16
ʿa.imüze 095b/17
ʿa.iŋ 009b/8, 023a/1, 026b/21, 039a/16, 046a/13, 066a/15, 070b/14, 071a/10
ʿa.in 102b/1
ʿa.inde 013b/14, 026b/22, 097a/15
ʿa.inden 049a/11, 076a/5, 098b/6, 102b/10
ʿa.indendir 026b/18
ʿa.ine 007b/12, 009b/14, 024a/1, 024b/17, 025b/9, 032b/2, 038b/3, 041b/10, 062b/9, 080b/10, 081a/2, 081a/6, 081a/15, 085a/18, 097a/7
ʿa.ini 004a/15, 024b/8, 038a/18, 039a/15
ʿa.inüŋ 004b/11, 066b/20, 076b/14
ʿa.iŋüze 080a/6
ʿa.iyle 004b/8, 013b/16, 022a/3, 023a/6, 062b/12, 096a/7
ʿa.le 070b/13
ʿa.lere 026b/12
ʿa.leri 047b/4, 114b/9
ʿa.siŋüz 081b/12
ʿa.üm 019b/5, 045a/4, 055a/7, 086b/15, 095a/16, 095a/18
ʿa.ümde 039b/19
ʿa.üŋ 002a/5, 021a/13, 021a/15, 026b/9, 027b/20, 038a/7, 039a/10, 055b/10, 055b/18, 060a/7, 064a/2, 064a/16, 079b/6, 081b/16, 086a/15

ʿaşker (<Ar. ʿasker): asker, er bk. *ʿasker*
ʿa. 063a/8
ʿa.e 010b/18

ʿasker-i İslām (Ar.): İslam askeri
ʿa. 047b/16, 050b/1, 053b/15, 053b/18, 063a/8, 082b/19
ʿa.a 043a/2
ʿa.dan 053b/18
ʿa.uŋ 042b/20

ʿasker(-i) İslām (Ar.): bk. *ʿasker-i İslām*
ʿa. 054a/18

ʿasker-i Kāşānī (Ar.): Kāşānī'nin askeri
ʿa. 055b/6

ʿasker-i küffār (Ar.): kafir askeri
ʿa.a 081b/2

ʿasker-i küf(f)ār (Ar.): bk. *ʿasker-i küffār*
ʿa. 076a/7, 080a/13

ʿasker(-i) küf(f)ār (Ar.): bk. *ʿasker-i küffār*
ʿa. 050a/21

aşl (Ar.): 1. asıl, gerçek, hakikat bk. *aşıl*
a.ı 002a/14, 010b/1, 012a/2, 015a/10, 017a/5, 033a/7, 034a/18, 038a/15, 038b/4, 039b/18, 042b/15, 046a/8, 051b/9, 091b/11, 092b/2, 110b/17, 113a/3
a.ın 096b/8
2. gerçekte
a. 024b/20

aşlında (←Ar. aşl): asıl olarak, esasen
a. 003a/1

aşlından (←Ar. aşl): aslında, gerçekte
a. 092a/4

aşlā (Ar.): hiçbir zaman, hiçbir şekilde
a. 013b/13, 019a/1, 019b/19, 041b/7, 048a/18, 058a/16, 060b/16, 060b/18, 061b/18

aslan: 1. aslan bk. *arslan*
a. 026a/4
2. yiğitlik, cesaret, sağlamlık, kuvvet gibi bu hayvana has meziyetlere sahip kimseler için kullanılan övgü sözü
a. 106a/11

āsumān (Far.): gökyüzü, gök

ā.a 021a/3, 028a/1, 050b/4, 066b/20, 076a/5

ʿaṣr (Ar.): zaman, devir, çağ
ʿa.da 065a/18
ʿa.uŋ 065b/8

ʿāṣī (Ar.): asi, isyankar
ʿā. 057b/5

aşaġı: 1. aşağı, alt
a. 008b/19, 019a/18, 026a/7, 056a/14, 058a/8, 078a/4, 086a/15, 090b/16, 098b/12, 099b/16, 109a/4
a.dan 017b/3
2. seviye ve yetki bakımından altta bulunan
a.mıyuz 023b/4
→a. yuḳarı (aşağı yukarı) 032b/16, 090a/16
başı a. 107b/14

ʿāşıḳ (Ar.): âşık, gönlünü kaptırmış
ʿā. 031b/1, 33a/11
ʿā.ı 045a/15
ʿā.ıdur 034a/19
ʿā.larıŋ 033a/19
ʿā.ı idi 059b/3
→ʿā. eyle- (aşık olmak) 004a/8
ʿā. ol- (bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak, gönlünü kaptırmak) 030b/5, 030b/6, 045a/1, 059a/2, 060a/13

ʿāşıḳāne (Ar.+Far.): âşık olana yakışacak şekilde
ʿā. 040a/8, 40b/15

aşır-: bir şeyi yüksek bir yerin üstünden öbür yana geçirmek
a.up 052a/14

ʿaşḳ (<Ar. işk): 1. aşk
ʿa. 031b/13, 032a/11
ʿa.la 030b/7
2. şiddetli istek, tutku
ʿa.la 108b/10
→ʿa.a gel- (şevk ve heyecana kapılmak, coşmak) 046a/21
ʿa. olsun (sitem sözü olarak kullanılır) 080b/11

aşḳar (Ar.): al renkli at bk. *ʿaşḳar*
a.a 054a/11

ʿaşḳar (<Ar. aşḳar): bk. *aşḳar*
ʿa. 050a/8
ʿa.a 022a/17, 025a/3, 110a/13
ʿa.dan 008b/8, 108a/2, 113b/15
ʿa.ı 008b/10, 050a/3, 071b/3, 104b/17, 106a/7, 109a/15, 111a/10

ʿa.uŋ 050a/7, 083a/10, 084b/8, 111a/1

āşkāre (Far.): aşikar, açıkça, açık bir şekilde
ā. 097a/3, 100a/13

āşinālıḳ (←Far. āşnā): tanışıklık, yakınlık, ahbaplık
ā. 079b/10, 080b/13

at: at
a. 007a/12, 007b/15, 012b/5, 036b/19, 043a/19, 066b/16, 076a/2, 076a/3, 083b/11, 084a/12, 088a/17, 094a/15, 094b/9, 094b/14, 099b/8, 099b/12, 100b/12, 100b/15, 101a/9, 102a/11, 102a/16, 105b/15, 107a/3, 107a/9, 107b/8, 109a/17
a.a 007a/12, 084b/1, 99b/14
a.dan 056a/14
a.ı 094b/15, 107b/11
a.ıŋ 031a/13, 055a/5, 078b/17, 080b/8, 100b/13
a.ın 044a/16
a.ına 017a/14, 075b/10, 087b/3, 094b/13, 100a/7, 113b/13
a.ından 036b/11, 040b/9, 080b/5, 094b/10, 111a/4, 113b/12
a.ınuŋ 108b/16
a.lara 062b/6
a.ları 105a/1
a.ların 083a/13
a.arına 113a/10
a.larından 110a/14
a.uŋ 084a/7, 099b/13, 103a/5
→a. binenüŋ av alanuŋ ḳılıç ḳuşananuŋdur (“her şey, onu gereği gibi kullanmasını bilene yakışır” anlamında kullanılan bir söz) 108a/10
a. ḳopar- (at ile koşturmak) 076a/8

at-: 1. bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak
a.aram 016b/10
a.ardı 083a/19
a.ayım 019a/9
a.dı 019a/6, 025b/6, 050a/17, 053b/9, 059b/16, 108b/18
a.dılar 026b/19
a.mışlar 017a/12
a.up 024b/6, 027b/16, 036b/5, 039b/8, 098b/16
2. kendini güvenli yere almak, sığınmak
a.up 019a/7
3. çıkmak
a.up 021a/14
4. çekmek, geri gelmek
a.up 021b/9
5. inmek, indirmek, atlamak, sıçramak
a.up 026a/7, 052b/8, 056a/14, 064b/16, 084b/1, 090b/16, 099b/16, 094b/16, 110b/2, 111a/10
6. geçmek
a.maġa 050a/14
7. vurmak

a.up 083a/8
→a.ı vir- 007b/2, 100a/5, 109b/1
cān a.up 061a/20, 079b/20

ata: baba
a. 106a/3
a.m 029a/5, 046b/19, 049b/17, 059a/3, 059a/4, 059a/7, 068a/4, 078a/6, 105a/12, 106b/16, 107b/1
a.muŋ 059a/3
a.n 047a/19, 063b/1
a.ŋ 097b/14, 098a/8
a.nı 062b/15
a.sı 033b/9, 093a/13, 096a/15, 100b/14, 104a/15, 113a/13, 114a/3
a.sınuŋ 031a/18, 034a/4, 093a/5, 104a/7
a.ya 080b/12
→a. dede 057a/20
a.dan dededen 046a/15, 065b/15

āteş (Far.): 1. ateş
ā. 009a/21, 027b/17, 028a/5, 038b/11, 061b/10, 068a/19, 086a/1, 088a/12
ā.ler 018a/18, 088a/11, 091b/8, 094a/2, 094a/14, 102a/11, 102a/14
ā.lere 094a/12
2. coşkunluk, ihtiras, şiddetli arzu
ā.i 032a/11
3. sıcaklık, hararet
ā. 040a/1
4. patlayıcı silahlarla yapılan atış
ā. 008a/19
→ā. ol- (kızmak, öfkelenmek) 012a/16, 013a/5, 013a/20, 035a/5, 052a/8, 053a/13, 053b/2, 074b/19, 093b/4, 094a/10, 099b/15, 100b/11, 102a/8, 104b/7, 108a/8
ā. ur- (ateş yakmak, tutuşturmak) 091b/4

āteş(-i) sūzān (Far.): yakıcı ateş
ā. 081b/4

atıl-: 1. atılmak, akıtmak, akıtılmak
a.dı 059b/9, 090b/13, 101b/18
a.up 006a/20, 050a/13, 052a/18, 102a/16
2. havaya uçmak, uçurulmak
a.dı 043b/19
a.up 053b/16
3. atlamak, kalkmak, fırlamak
a.up 025a/2, 059b/4, 087b/3, 107a/9, 109a/10
4. yere inmek
a.up 109a/1, 111a/11

atlan-: ata binmek
a.up 025a/6, 054a/7

atlı: atlı, süvari bk. *atlu*
a. 037b/6, 044a/20

atlu: atlı, süvari bk. *atlı*
a.dan 056a/5

av: 1.av
a. 022a/12
2. ganimet
a. 010b/2
→at binenüŋ a. alanuŋ ḳılıç ḳuşananuŋdur 108a/10

āvāz (Far.): ses, seda
a.ı 049a/11
→uzaḳdan dāvuluŋ ā.ı ziyāde gelür 040a/11
ā. 039b/16, 086b/7

ʿavf (Ar.): af, bağışlama
→ʿa. eyle- (affetmek, bağışlamak) 019b/9, 058a/1, 063a/2

avla-: avlamak
a.mak 013a/1

ʿavn(-i) Ḫudā (Ar.+Far.): Allah'ın yardımı
ʿa. 012a/7

ʿavrat (Ar.): avrat, kadın
ʿa.lar 026a/7

ay: ay, yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri
a.lar 021a/9

aya: aya, avuç içi
→el a.sı 094b/16
el a.sın 002b/14, 057b/17, 059b/6, 095a/11, 109a/2, 111a/14
el a.sıŋ 003a/6, 003a/9, 013a/10, 062a/14, 087b/5

āyā (Far.): acaba
ā. 060a/10

ayaḲ: ayak
a. 005a/4, 027b/7, 030a/7, 042a/9, 055a/13, 067a/7, 090b/6, 090b/19, 094b/14
a.a 052b/9, 082b/15
a.ı 089a/18
a.ıŋ 015b/12, 031a/18, 068b/1
a.ın 030a/3
a.ına 010a/3, 038b/18, 083a/9, 112a/10
a.ları 013a/12, 013a/20, 094a/16, 103a/5, 109a/11, 109a/16, 111b/1, 112a/3
a.ların 015b/2, 038a/20, 056a/13

→ a. baş- (girmek, gelmek) 036b/6, 038a/3
a.ına düş- (çok yalvarmak) 003a/22, 010a/15, 016b/20, 019b/8, 030b/18, 035b/14, 044b/16, 084b/9
yalın a. başı ḳabaḳ 034a/9

ayaḳdaş: arkadaş, yoldaş
a. 008b/7

ayān (<Ar.aʿyān): bir şehrin ileri gelenleri, eşraf
→a. eşref (bir şehrin ileri gelenleri, eşraf) 004b/9

ʿayb (Ar.): ayıp, utanılacak hal ve davranış bk. *ayb, āyb*
→ʿa. ol- 079b/9

ʿāyb (<Ar. ʿayb): bk. *ayb, ʿayb*
ʿā. 046b/9, 092a/8
ʿā.dır 006b/11, 071b/10

ayb (<Ar. ʿayb): bk. *ʿāyb, ʿayb*
a.dır 058b/14

ayıl-: kendine gelmek, ayıkmak
a.dı 094a/1

ayır-: 1. uzaklaştırmak
a.dı 006a/16, 109a/8, 111a/12
2. hareket ettirmek, oynatmak
a.amadı 055a/13, 060b/20
→a.a ḳodı (bölmek)103b/13

ayırd: ayırma, uzaklaşma
→a. ol- (aralamak, kavga edenleri ayırmak) 011a/8, 011b/4, 012a/3, 012a/5, 012a/7, 040b/2, 072b/19, 074a/18, 093a/16, 095a/16, 095b/7, 096b/9, 097b/8, 097b/10, 097b/11, 105a/2, 108a/13, 109b/16, 111a/1

āyine (<Far. āyīne): ayna bk. *ayna*
ā.lerinden 094a/14

ayna (<Far. āyīne): ayna
a.ları 012b/3

aynı (←Ar. ʿayn): aynı, benzer, tıpkı
a. 073a/1

ayrı: ayrı, uzak
→a. düş- (birbirinden uzakta kalmak) 030b/6

ayrıl-: 1. ayrılmak, uzaklaşmak
a.dı 008b/6
a.dılar 008b/1, 044a/6

a.duḳ 097b/9
a.madılar 069b/19
a.mayup 056b/4
a.up 012b/1, 050a/1, 050b/12, 081a/1, 084b/7, 094a/12, 094b/11, 099b/13, 108b/15
2. ilgisini kesmek
a.dıḳ 026a/15

ayruḳ: artık, başka
a. 007a/20

ʿayş (Ar.): yiyip içme
ʿa.a 028a/21, 031b/5, 032a/9, 034a/15, 046a/6
→ʿa. eyle- (yiyip içmek) 105a/11
ʿa. ṣoḥbet eylediler (yemek içme sohbet) 014b/5

ʿayş u ʿişret (Ar.): yeme içme, içki içme
ʿa.e 114b/5

ʿayş u nūş (Ar.+Far.): yeme içme, içki içme
ʿa.a 020b/2, 023a/17, 096b/14, 105b/11
→ʿa. it- (yiyip içmek) 057a/16, 060b/3

ʿayyār (Ar.): hileci, düzenbaz kimse
ʿa. 001b/10, 001b/15, 002a/1, 004b/18, 006a/10, 007a/3, 018a/8, 020a/15, 022a/10, 027a/14, 039b/1, 039b/9, 047a/10, 047b/15, 048b/12, 049a/16, 049b/16, 051a/7, 061a/19, 062a/1, 062b/6, 065a/1, 065a/8, 071a/19, 072a/12, 072b/6, 073a/4, 073a/6, 073b/4, 073b/12, 074b/6, 074b/19, 075a/7, 075b/12, 076b/3, 078a/13, 078b/4, 081b/18, 091a/6, 091b/18, 092a/11, 095b/7, 110b/2
ʿa.a 022a/13, 039b/9, 048a/12, 076b/7, 098a/19
ʿa.dır 047a/8
ʿa.ı 026b/20
ʿa.ıma 039b/6
ʿa.lar 005a/17, 005b/21, 006a/21, 008a/15, 031a/2, 037a/16, 044a/9, 054b/10, 064a/9, 073a/7, 081b/14, 082a/13, 083a/13, 098b/16, 099b/10, 100b/15, 107a/1, 107a/17, 109b/10
ʿa.lara 005a/16, 044a/8
ʿa.ları 005b/2, 031a/2, 041a/12, 072a/18, 072b/6, 106a/8
ʿa.larına 075a/4
ʿa.mısın 074b/3
ʿa.um 019b/22

ʿay(y)ār (Ar.): bk. *ʿayyār*
ʿa. 050b/17, 061b/15, 099b/8
ʿa.ı 047a/8, 061a/18
ʿa.lara 012b/11

ʿayyār-ı cihān (Ar.+Far.): metindeki hükümdar ve şavaşçılar için kullanılan bir unvan
ʿa. 052b/2

ʿayyār(-ı) cihān (Ar.+Far.): bk. *ʿayyār-ı cihān*
ʿa. 065a/2, 073b/5, 091a/11, 091b/1, 091b/4, 091b/7, 102b/4

az: 1. az
a. 082b/7
a.ı 038b/18
2. kısa
a. 062a/6

āzād (Far.): azat, serbest bırakma
→ā. it- (hürriyetini geri vermek) 002a/4, 070b/3
ā. eyle- (hürriyetini geri vermek) 045b/4

ʿaẓamet (Ar.): büyüklük, ululuk bk. *ʿażamet*
ʿa. 113b/3

ʿażamet (<Ar. ʿaẓamet): *bk. ʿaẓamet*
ʿa.ine 018a/3

azġış-: kızmak, kızışmak
a.dılar 005b/16, 093b/2, 101a/3, 103b/17

azıcıḳ: azıcık, biraz
a. 027a/4, 096b/13

ʿaẓīm (Ar.): 1. çok, fazla
ʿa. 005a/16, 027a/2, 032a/16, 047a/3, 063a/12, 067b/14, 075a/12
2. çok şiddetli
ʿa. 007a/4, 022b/5, 022b/10, 024b/11, 044a/3, 044a/4, 059a/7, 062b/13, 066b/19, 081b/19, 093a/16, 108a/17
3. büyük
ʿa. 018b/9, 033b/13, 040a/12, 068a/2, 068a/8, 068a/17
ʿa.dür 021a/2
→ʿa. heybetli (büyük, gösterişli) 037b/6, 59a/9

ʿaẓim (<Ar. ʿaẓīm): çok şiddetli bk. *ʿaẓīm*
ʿa. 068b/17

ʿaẓīmü'ş-şān (Ar.): şanı yüce, pek değerli
ʿa. 054b/18

ʿazm (Ar.): yola çıkma, kesin karar vererek bir yere yönelme
→ʿa. İrec eyle- (İrec'e doğru hareket etmek) 014a/13
ʿa. it- (bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret göstermek) 069b/2, 088b/5
ʿa. rubʿ(-ı) meskūn eyle- (oturulan yere doğru hareket etmek) 021b/16

ʿazm(-i) meydān (Ar.): meydana çıkma, meydana yönelme
ʿa. 047b/18, 049a/3, 053a/9

→ʿa. eyle- (meydana çıkmak) 005b/12, 007b/16, 011b/5, 011b/2, 039b/12, 039b/15, 043a/5, 043a/8, 048b/14, 049b/1, 053a/18, 074a/8

ʿazm(-i) rāh (Ar.+Far.): yola çıkma
→ʿa. it- (yola çıkmak) 004a/10

baba: baba
b. 060a/15, 104b/10, 112b/5
b.dan 084b/18
b.larına 030b/17
b.m 011a/15, 032a/13, 104b/5, 107b/1, 107b/3
b.mı 073b/12, 107a/13
b.muŋ idi 044b/19
b.muŋ 045a/1, 047a/8
b.ŋ 107a/12
b.sı 032b/5, 034a/7, 034a/11
b.sıdur 108a/9
b.sınuŋ 035b/15, 059a/6, 062b/11

bāc (Far.): vergi
b. 055b/6, 055b/10, 055b/11, 055b/15, 056a/3, 056a/4, 056a/5
b.ını 055b/13

bāc-dār (Far.): baç toplayan memur, tahsildar
b. 055b/4
bı 055b/7
b.ısız 055b/7
b.um 055b/6, 056a/3

bād (Far.): rüzgar, yel
b. 012a/22

baʿde (Ar.): sonra, daha sonra
b. 003b/19

bāde (Far.): şarap, içki, mey
b.ye 058b/22

baʿdehū (Ar.): ondan sonra, daha sonra
b. 042b/10, 071a/9

bāde-nūş (Far.): şarap içen
→b. it- (şarap içmek) 030b/7, 107a/3

baʿde-t-ṭaʿām (Ar.): yemekten sonra
b. 014a/20

bādişāh (Far.): padişah bk. *pādişāh*
b. 005a/10, 014b/19, 096a/4, 097a/2
b. idi 013b/17

b.da 059a/8
b.dır 014a/1
b.lar 064a/5
b.larından 079b/12, 089b/2
b.uŋ 089b/2

bādişāhlıḳ (←Far. pādişāh): padişahlık, hükümdarlık
b.dan 069b/14

bāġ (Far.): bağ, bahçe
b. 058a/17, 058a/20
b.a 058a/21
b.da 059a/7
b.ına 059b/4
b.uŋ 058a/14, 058b/1

baġce (<Far. baġçe): bahçe
b. 059b/16
b.dir 058a/14
b.de 059b/17

baġışla-: vermek, armağan etmek, bahşetmek
b.dı 013b/19, 020b/20, 092b/15

baġla-: 1. bağlamak, birleştirmek
b.dı 002b/11, 002b/16
b.dılar 026b/18, 051b/18
b.dıŋuz 024a/13
b.dum 049b/10
b.duŋ 049b/8
b.mış idi 052a/20
b.mış iken 049b/8
b.mışlar 024a/8, 027a/5
b.r 045b/6
b.sunlar 051b/13
b.ya 037a/1, 042a/18, 060b/19, 087b/10
b.yam 045b/4
b.yup 015b/2, 026a/19, 028a/9, 048b/18, 049a/17, 060b/8, 060b/15, 062b/8, 088a/2
2. sargı ile sarmak
b.dı 058a/12, 058b/10
b.dılar 101a/15
b.dum 055a/4
b.yup 028a/14, 054b/20, 054a/21
3. ortaya çıkmak, belirmek
b.mış 077a/8
→ṣaflar b.layup 040b/4
ṣaf b.dı 085b/9
ṣaflar b.dılar 071a/18
ṣaf b.yup 005b/7

ṣāf b.yup 053a/5, 087a/14, 105b/15
ṣaflar b.yup 074a/7, 075b/2, 098b/4, 102b/8
ṣāflar b.yup 101a/16
şekl b.dı 061b/3

baġlat-: kendi adına yapmak, yaptırmak
b.mış 069a/15

baġlı: bağlı, ip veya başka bir araçla bir şeye, bir yere bağlanmış olan bk. *baġlu*
b. 083a/7

baġlu: bk. *baġlı*
b. 032b/10

baġ(ı)r: göğüs, sine
→b.ına baş- (sevgiyle kucaklamak, sarılmak) 013b/8, 084b/11, 109b/4, 112a/14

bahādır (<Far. bahādur): usta savaşçı, cengaver, yiğit, kahraman, cesurbk. *bahādur, pahādur*
b. 022a/20, 047b/5
b.lar 085a/2

bahādur (Far.): bk. *bahādır, pahādur*
b. 002a/7, 023a/3, 035a/17, 045b/10, 065a/13
b.larına 084b/5

bahādurlıḴ (←Far. bahādur): yiğitlik, kahramanlık
b.ı 040a/10

bahāne (Far.): bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep bk. *pahāne*
b. 005a/13, 005a/20, 008a/10

baḥṣ (Ar.): bahis, mevzu, mesele bk. *baḥs, baḫs*
b.i 004a/21, 009b/11
→b. it- (bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak) 051b/10

baḥs (<Ar. baḥṣ): bk. *baḥṣ, baḫs*
→b.in it- (bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak) 005b/10

baḫs (<Ar. baḥṣ): bahis, mevzu, mesele bk. *baḥs, baḥṣ*
b.idür 080b/16

baḫş (<Far. baḫş): verme, bağış
→b. eyle- (vermek, bağışlamak) 015b/18, 054a/20

bā-ḫuṣūṣ (Far.+Ar.): bilhassa, özellikle
b. 096b/12

baḳ-: 1. bakmak, görmek

b. 024b/12, 046b/11
b.ar idi 023a/5
b.ardı 112a/4, 112a/5
b.arlardı 112a/5
b.arsıŋ 046b/8
b.dı 015b/11, 024b/1, 029a/8, 029a/9, 033b/14, 037b/5, 042a/14, 046a/18, 054a/4, 067a/13, 068a/18, 098b/14
b.maġa 016a/12
b.up 002a/10, 003b/18, 004a/19, 006b/8, 008b/19, 017a/7, 017b/9, 024a/12, 026a/13, 030a/15, 033a/9, 037b/15, 039b/7, 041a/15, 047b/2, 047b/19, 050a/10, 050b/17, 054a/11, 060b/10, 060b/14, 061b/6, 063b/13, 066b/3, 070b/5, 072b/11, 074a/17, 075b/5, 075b/13, 077b/7, 087b/17, 091b/15, 091b/18, 101b/3, 101b/4, 109b/7
2. başında kullanıldığı cümleye göre uyarı, tembih, tehdit, tasdik vb. anlamlar ifade eden dikkat çekme sözü
b.a 006a/7, 023b/2, 027a/10, 036b/11, 038a/11, 040a/15, 040a/16, 051a/19, 101a/1, 107a/13
3. izlemek
b.arlardı 028a/11
b.dı 027a/8
4. cümle başında şaşma anlamında kullanılır
b. 085b/14, 086b/14
→alur göz ile b.up 061b/15
b.up baḳup (bakıp bakıp) 024a/5, 064b/2
b.a ḳal- (bakakalmak) 111b/4
b.a baḳa (baka baka) 060b/14
b.up dur- (bakıp durmak) 062a/7
b.up ḳal- (bakıp kalmak) 018b/17
dik dik b.ardı 046b/8
egri egri b.a ḳaldı 035b/6
egri egri b.up 037b/8

baḳıl-: bakılmak
b.maz 037b/8
→dik dik b.ırmı 046b/9

bāḳī (Ar.): kalan kısım
b. 009a/15, 045a/8, 045b/19
b.siŋ 054a/20, 055a/18

bālā (Far.): büyük, yüksek, yüce
b. 004b/12, 055a/1, 089b/4

balcaḴ (<Moğ. barçaḳ): balçak, kılıç kabzasına eli muhafaza etmek için yapılan demir siper
b.ı 043b/4

baŋa: bana bk. *bana*
b. 001b/8, 005a/12, 009a/4, 011b/17, 011b/19, 012b/14, 016b/9, 019b/15, 023b/2, 024a/8, 027a/6, 028a/8, 031b/13, 035a/1, 035a/18, 038a/13, 039a/11,

040a/3, 042b/3, 044a/16, 045a/1, 045a/2, 045a/3, 048b/1, 048b/6, 048b/8, 048b/16, 050b/18, 055a/8, 055a/10, 057a/3, 058b/18, 060a/10, 060a/18, 060b/8, 060b/9, 063a/3, 065b/14, 065b/16, 065b/17, 066b/16, 067a/19, 068a/5, 068a/7, 068a/8, 068a/12, 069a/4, 069b/14, 070b/10, 071a/8, 074b/5, 074b/10, 075b/14, 077a/18, 079b/14, 080a/3, 085a/18, 085b/7, 086b/3, 086b/18, 087b/13, 088a/7, 088a/14, 089a/10, 091a/19, 093b/1, 093b/6, 093b/12, 093b/14, 094b/4, 094b/12, 099a/3, 099a/13, 100a/12, 100b/1, 100b/2, 100b/18, 101a/1, 102a/9, 102b/12, 104a/8, 104a/11, 105a/13, 106a/14, 106a/15, 107a/1, 110a/2, 110a/7

bana: bana bk. *baŋa*
b. 001b/17, 002a/8, 007a/14, 011a/14, 027a/11, 032b/1, 034b/1, 034b/13, 060a/21, 098a/19

bānū (Far.): kadın, hanım
b. 030a/19, 031b/20, 033a/18, 033b/21, 047a/6, 047a/11, 047a/16, 058b/20, 059a/1, 059a/2, 061a/12, 062b/11, 062b/16
b.nuŋ 030a/11, 045a/15, 046b/3, 047a/13, 059b/4
b.sı 030a/12
b.ya 047a/17
b.yı 033a/11, 045b/1

bānū-ı cihān (Far.): "herkes tarafından tanınmış kadın" anlamında benzetme amaçlı kullanılmış bir söz
b. 030a/9, 030a/13, 045a/9, 058b/14, 059b/5, 066b/3

bānū(-ı) cihān (Far.): bk. *bānū-yı cihān*
b. 058b/8

barca (<Far. pārçe): parça, kısım bk. *parca*
b.m 018a/9
→bir b. 046a/21

bārgāh (Far.): sultan çadırı veya sarayı, yüksek divan bk. *pārgāh*
b. 010b/14, 055a/9, 089a/18
b.a 021a/18, 022b/15, 023b/9, 098a/14
b.da 084b/12
b.ı 073b/3, 084b/8, 091b/9
b.ıŋ 054a/19
b.ına 007b/13, 014a/13, 028b/10, 031a/4, 031b/1, 041b/15, 041b/16, 042a/6, 064b/6, 065b/3, 070a/11, 073b/2, 075a/3, 086a/6, 088b/12, 092b/9, 095b/10, 096b/2, 097a/8, 102b/2, 109b/2
b.ında 033a/7, 088b/7, 100b/2
b.ındadır 031a/20
b.ından 074a/2, 075b/3
b.lar 064a/4
b.ları 064a/2, 082b/8
b.ların 039a/13
b.larıŋ 043a/1
b.larına 008a/21, 023b/9, 023b/10, 044a/6, 105a/10, 106b/4, 109b/5, 110a/1,

110a/5, 113a/10
b.larında 038b/19
b.uŋ 024b/19, 027a/20, 075a/5

bārgāh-ı İsḥāḳ (Far.): İshak'ın bargahı
b.a 110a/6

bārgāh-ı İslām (Far.+Ar.): İslam bargahı
b.a 052b/11

bārgāh-ı Süleymān (Far.): Süleyman'ın bargahı
b.a 005a/15, 050b/14, 064a/19, 067b/20, 076b/15, 096a/17, 096b/4, 110a/9
b.da 064b/10, 096b/10
b.ı 008a/6, 038a/10

bārgāh(-ı) Süleymān (Far.): bk. *bārgāh-ı Süleymān*
b.a 024b/18, 054a/18, 083a/12
b.da 085a/2

barış-: barışmak bk. *parış-*
b.dılar 019b/11, 058a/3, 063a/5
b.up 096a/2, 097a/2, 113a/6
burız 092b/13

barışdır-: barıştırmak bk. *parışdır-*
b.ayım 045b/11
b.dı 042b/1

barmaḳ: parmak bk. *parmaḳ*
b.ıŋ 076a/19

bārī (Far.): bari, hiç olmazsa bk. *pārī*
b. 005a/20, 019a/13, 020a/3, 046b/21, 048b/4, 049b/4, 058b/7, 060a/18, 107b/3

baş-: ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak bk. *baṣ-*
b.up 012b/15

baṣ-: 1. ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak bk. *baş-*
b.madan 040b/12
b.up 048a/3, 102a/13
2. ansızın saldırmak, gafil avlamak, baskın yapmak
b.amazdı 016b/17
b.arlar 114b/14
b.up 024a/9, 051a/13, 062b/8, 066a/15, 077b/4, 087a/17
3. vurmak, darbe indirmek
b.dılar 080a/10
b.duḳca 080a/19
→ bağrına b.dı 013b/8, 109b/4

ḳadem b.dılar 004a/11, 021b/16
ayaḳ b.madı 036b/7, 038a/3
baġrına b.up 084b/11, 112a/14
b.a başa (basa basa) 020a/5

bā-şafā (<Far.+Ar. ba-şafā'): safa ile
b.nuŋ 001b/1

baş: 1. baş, kafa
b. 019a/20, 020b/3, 050b/18, 056b/3, 056b/13, 059a/6, 063a/4, 067a/18, 070a/13, 073b/10, 087a/19, 098a/16, 098b/7, 114a/1, 114a/5
b.ı 007a/11, 007a/17, 012b/5, 015a/14, 015b/6, 018a/17, 019a/10, 025b/13, 029b/17, 040b/17, 041a/14, 043a/19, 046b/19, 054a/10, 059b/13, 079a/10, 079a/19, 080b/7, 087b/6, 094a/15, 094b/9, 101a/9, 102a/11, 107b/8, 107b/9, 107b/10
b.ım 085b/15
b.ımuz 044a/19
b.ıŋ 002b/3, 004b/13, 006a/20, 018b/21, 024a/7, 024a/18, 025b/16, 027a/3, 032b/4, 034b/16, 035b/11, 050a/2, 068a/17, 069b/4, 071b/13, 074b/14, 076a/3, 084b/8, 099b/8
b.ın 021a/17, 030b/21, 036b/5, 052b/15, 066a/5, 076a/19, 079a/13, 088a/14, 090b/12, 090b/15, 091b/12, 094a/4, 094a/13, 094b/2, 094b/7, 095a/12, 102a/15, 102a/16
b.ına 007a/12, 007a/17, 007a/22, 007b/1, 007b/7, 012b/5, 016a/16, 018a/18, 024a/20, 025b/6, 027a/3, 029a/14, 040b/18, 043a/19, 043b/21, 055a/13, 061b/11, 062a/2, 079a/10, 079a/19, 082a/8, 088a/17, 090b/6, 094a/15, 094b/7, 094b/9, 095a/9, 099b/8, 100a/4, 101a/9, 101b/13, 102a/11, 103a/3, 103a/9, 107b/8, 107b/11, 109a/9, 109a/17
b.ında 015b/6, 015b/14
b.ından 081b/9, 095a/13
b.ını 027a/17, 044a/17, 063a/1, 066a/13, 085b/14, 101b/14, 108b/15
b.ınuŋ 065a/15, 103a/1
b.ları 088a/16
b.ların 080a/11
b.larında 064a/9
b.um 051b/1
b.umı 011b/20
2. öncü, lider, başkan
b.ı 004b/4, 009a/8
3. zirve, en üst nokta
b.ına 021a/1
4. bir şeyin veya bir yerin etrafı, çevresi, yakını, yanı
b.ına 025a/5, 041a/9, 045a/3, 054b/3, 084a/13, 094a/17
b.ında 049b/13, 064a/11
b.ından 041a/2
b.umda 039a/7
5. kişinin kendi şahsı, zatı
b. 056a/8
b.ımuza 092a/11, 073b/4
b.ına 094a/7

b.uma 061b/19
6. bir şeyin başladığı yer, baş tarafı
b.ları 039a/1
7. aynı işi yapan, aynı meslekte bulunan kimseler içinde mevki ve rütbece diğerlerinden önde olan veya amir durumunda bulunan
b. 051b/3
8. iki uçtan her biri, taraf
b.ına 093b/10
→ ʿaḳlın b.ına cemʿ idüp 035b/2
ʿaḳlı b.ına geldi 027a/4, 032b/10, 044a/13, 058b/11, 062a/8, 083b/14
aḳlı b.ına gelüp 024a/7
ʿaḳlı b.ına gelüp 008b/18, 044b/8, 058a/10, 059b/11, 061a/3, 068b/11, 098b/15, 101b/12, 107b/13
ʿaḳlıŋ b.ına 041a/13
ʿaḳlı b.ından gidüp 030a/11
ʿaḳılları b.larına geldi 077b/7
baş b.a virmiş 021a/1
belā olduŋ b.ıma 093b/6
b. başa vir- (baş başa olmak, birlikte olmak) 021a/1
b. eyle- (lider olarak atamak) 060b/2
b. göster- (belirmek, ortaya çıkmak) 077a/15
b. ḳaldır- (kendini göstermek, ortaya çıkmak) 003b/20, 065b/18
b. üstine (saygılı konuşmada emredersiniz, evet, peki efendim) 047a/11, 069b/5, 105b/10
b. üzerine (saygılı konuşmada emredersiniz, evet, peki efendim) 114a/12
b.a çıḳılma- (üstesinden gelememek) 085b/18
b.a çıḳama- (üstesinden gelememek, hükmü altına alamamak) 041b/12(2), 106b/7
b.ı aşağı (baş tarafı aşağıya gelecek şekilde) 107b/14
b.ına düşir- (başına toplamak, etrafına toplamak) 040a/13
b.ına gel- (başına bir hal gelmek, kötü bir duruma uğramak) 051b/11
b.ını ḳurtar- (canını korumak) 022a/11, 044a/16
cān b. 056b/4, 091b/14
cān b.ına ṣıçradı 093b/10
cān b.ına ṣıçrayup 037a/19, 050b/11, 062b/16, 072b/7, 076b/11, 077b/19
cihānı birbirlerinüŋ b.ına ṭar eylediler 088b/1
cihānı birbirlerinüŋ b.ına teng eylediler 094a/7
ḫāẓır b. oldılar 024b/10
leşden b.dan 069b/20
tek b.ına 054a/11
üsti b.ı 058b/5
yalın ayaḳ b.ı ḳabaḳ 034a/9
yalıŋız b.ına 027a/1
yalŋız b.uma 038a/5

başar-: başarmak
b.amadı 031 b/18, 111b/13
b.ır 031a/10

başḳa: farklı, değişik

b. 002a/18, 014a/3, 031b/8
→b. başḳa (değişik, farklı, çeşitli) 113a/15

başla-: başlamak, bir işe girişmek
b.dı 009b/21, 015b/8, 016a/12, 018a/15, 018b/11, 018b/13, 022a/4, 026b/8, 026b/10, , 026b/13, 027a/6, 027b/18, 028a/10, 028a/21, 033a/6, 033a/17, 035a/20, 038b/8, 043b/12, 044a/12, 046b/2, 048a/10, 049a/13, 049b/16, 049b/19, 050a/14, 050b/2, 050b/4, 053b/14, 054b/3, 054b/15, 062b/4, 064b/6, 066b/12, 068a/19, 068b/6, 069a/20, 070a/4, 070b/15, 072b/4, 074a/2, 076a/11, 078a/5, 080a/17, 081b/5, 084a/2, 084a/15, 085b/5, 085b/17, 086a/3, 089a/3, 089b/7, 090b/10, 091b/4, 100b/8, 105b/12, 108b/4, 112a/4
b.dılar 003b/19, 005b/5, 005b/16, 007a/9, 007b/22, 008a/16, 009a/21, 009b/18, 012a/11, 016a/8, 020b/2, 022b/2, 022b/9, 023a/17, 037a/16, 038b/6, 038b/17, 046a/6, 046b/3, 047b/1, 048a/2, 048a/15, 054b/10, 057a/14, 062b/5, 063a/9, 063a/17, 069b/10, 069b/18, 072b/8, 077a/9, 078a/9, 079a/5, 079b/7, 080a/14, 082a/19, 083a/16, 084b/2, 085a/9, 085b/16, 088b/16, 091a/12, 094a/5, 096b/14, 098b/2, 099b/2, 101b/15, 102a/6, 104a/1, 105a/18, 105b/11, 107a/16, 108a/3, 109b/12, 110a/10, 111a/3, 111a/8, 113a/3, 114b/5
b.duŋ 013b/2
b.r 015a/19

başlı: başlı, başı olan bk. *başlu*
b. 083a/17, 086b/5

başlu: bk. *başlı*
b. 015a/5, 015b/6, 018a/17

bat-: batmak, gömülmek
b.dı 111b/13

bāṭıl (Ar.): geçersiz, hükümsüz
→b. eyle- (hükümsüz kalmak) 009a/16, 050a/18

bāyidār (Far.): payidar, sabit, kalıcı, devamlı bk. *pāyidār*
→b. ol- (sabit kalmak) 005b/19

bayıl-: 1. bayılmak
b.dı 017a/18
2. bir hâlin etkisini üzerinde şiddetle hissetmek, bu etkiyle kendinden geçecek gibi olmak
b.dılar 027a/13

bayram: bayram
b. 112b/15

baʿż (Ar.): bazı, kimi
b. 004b/9, 029b/12

bāẕan (<Ar. baʿżan): bazen
b. 005a/8

bāzār (Far.): pazar, çarşı
→ipligün b.a çıḳarıllar 023a/11

bāzergānlıḳ (←Far. bāzergān): bezirganlık, tüccar
→b. it- (ticaret yapmak) 092a/4

bāzū (Far.): 1. kolun omuzla dirsek arasındaki kısmı, pazı
b.sından 019a/3
2. güç, kuvvet
b. 068b/14
→var ḳuvveti b.ya alup 012a/21
var ḳuvveti b.ya getürüp 012b/15, 025b/1, 040b/14

beddu'ā (<Far.+Ar. beddu'ā'): beddua, ilenç
→b.sını al- (kendisine ilenilmek) 093a/5

beden (Ar.): vücut, gövde
b. 069b/2
b.ine 002b/20

beg: bey
b. 024a/14, 027a/15, 060b/17, 092a/7, 105a/6
b.den 027a/11, 027a/12
b.i 082a/19, 103a/17
b.ine 055b/1
b.ler 003b/12, 011a/13, 014b/5, 017b/6, 020a/19, 021a/7, 032a/5, 041b/15, 042a/11, 051b/6, 053b/11, 072b/9, 075b/7, 081a/11, 081a/17, 084b/8, 097a/12, 103a/6, 106b/6, 110a/2, 110a/7, 113b/2
b.lere 020a/15, 039a/2, 047b/19, 048b/6, 051b/6, 081b/7
b.leri 003a/20, 009b/3, 012b/10, 020a/8, 024b/8, 031a/14, 031b/3, 037a/5, 038b/18, 048a/13, 048b/4, 052b/13, 059b/13, 071a/13, 072b/5, 076a/12, 082b/3, 082b/6, 083a/16, 084a/2, 088b/16, 102b/13, 111b/6
b.lerime 050b/17
b.lerimüz 109b/8
b.leriŋ 026b/21
b.lerinden 048b/14, 050b/8, 050b/12, 053a/7
b.lerine 009a/11, 009b/15, 011a/13, 011a/16, 014a/12, 017b/17, 023a/15, 028a/19, 042b/6, 081b/11, 083b/4, 097a/8, 106b/5, 109b/7, 110a/2, 113a/7, 113a/14
b.lerinüŋ 082a/5, 084b/5
b.leriyle 013b/18, 014b/4, 072a/8, 096b/2, 108b/10
b.lerüm 007b/6, 014b/12
b.lerüŋ 002a/5, 010a/16, 042a/11

be-gāyet (Far.+Ar.): fazlasıyla, pek çok
b. 008a/9

beğen-: beğenmek
b.di 061b/16, 080b/10, 099a/7, 101b/7, 103b/3, 107a/15

b.diler 040a/7
b.medigi 003a/15
b.medünmi 100b/1
b.üp 004b/2, 061b/17, 102a/8, 106a/18

behā (Far.): paha, değer, kıymet
b.mı 046b/10

behey: "be, ey, hey" ünlemlerinin genellikle hiddet, öfke, azarlama ifade eden veya teklifsiz konuşmada kullanılan değişik bir şekli
b. 007a/7, 013a/16, 031b/12

behlevān (<Far. pehlevān): pehlivan, yiğit, kahraman bk. *pehlevān*
b.uŋ 042a/12

bekci: bekçi
b. 045b/20 , 051b/4

bekle-: 1. beklemek, birini gözler vaziyette olmak
b.n 075a/4
b.rler idi 075a/6
b.seŋüz 074a/6
2. ummak, ümit etmek
b. 038a/12
b.yüp 037b/5
3. bekçilik etmek, yanında bulunup gözlemek, korumak
b. 028a/19

bel: bel bk. *bil*
b.i 012b/21, 048a/11, 067a/7, 080b/3, 084a/7, 087b/2, 099b/13, 101b/18, 106b/2, 108b/16
b.inden 087b/9
b.ine 015b/9, 021b/3, 081b/2, 090a/2

belā (<Ar. belāʾ): bela bk. *pelā*
b. idi 077a/11
b. imiş 050b/5
b.dan 028b/16, 093a/7
b.dır 028a/6, 071a/3, 080a/18
b.dur 101b/17
b.sı 056a/1
b.sıyla 031b/13, 064b/11
b.ya 093a/7
derd b. çekersin 111b/14
→b.dan belāya 080a/5
biŋ b. 026a/9, 060a/1
b.lar getür- (kötülüğe uğratmak) 092a/12
b. ol- (sıkıntı vermek, tedirgin etmek, musallat olmak) 093b/6
güç b. 054a/16

belā-yı āsumān (Ar.+Far.): büyük bela
b.dır 048a/19

beleng (<Far. peleng): kaplan bk. *peleng*
b. 109a/10

belī (Far.): evet, hay hay, peki bk. *pelī*
b. 011a/4, 014b/10, 056a/4, 056a/10, 060b/11, 073b/11, 092a/7, 104a/12, 106b/7

belki (←Ar. bel): belki bk. *belkim*
b. 007a/12, 021a/1, 033a/12, 035b/17, 036a/11, 046b/20, 059a/4, 066b/8, 074b/8, 079a/2, 088b/9, 105b/5, 105b/8

belkim (←Ar. bel): belki bk. *belki*
b. 008a/2, 009b/4, 013b/17, 016b/15, 020a/12, 020b/17, 033a/1, 039b/19, 040a/1, 053a/2, 061a/6, 062a/18, 091b/13

bellü: belli, açık
→b. ol- (anlaşılacak ve görülecek şekilde meydana çıkmak, aşikar olmak) 013a/15, 040a/4, 040a/8, 088b/1, 104b/11, 110b/14

belür-: belirmek, ortaya çıkmak, görünmek
b.di 020a/11, 081b/14, 081b/18, 082a/13
b.medi 020a/8, 092a/16
2. bir şeyin varlığı iyice görünmek, açık bir durum almak, şekillenmek
b.di 060a/16

ben: ben
b. 001b/14, 001b/17, 002a/7, 005a/6, 005a/7, 005a/11, 005a/21, 005b/10, 006a/7, 006b/12, 007b/22, 008a/5, 009a/2, 009a/5, 009b/13, 009b/14, 011b/20, 014b/13, 015a/7, 018a/11, 018a/12, 019a/13, 019b/5, 019b/6, 019b/20, 019b/22, 020a/3, 020b/6, 021a/10, 021a/21, 022a/11, 022a/12, 022a/19, 023b/3, 023b/15, 023b/20, 024a/9, 024a/11, 024b/20, 028a/16, 028a/18, 028a/19, 029a/2, 029b/10, 030b/2, 030b/6, 032a/2, 032a/20, 032b/11, 033a/17, 033b/1, 033b/3, 033b/16, 033b/18, 034a/19, 034b/19, 035a/10, 035b/10, 036a/8, 036b/1, 036b/7, 036b/13, 037a/15, 037b/12, 038a/11, 039a/10, 040a/2, 040a/12, 040a/19, 040b/1, 040b/10, 040b/11, 040b/12, 041b/7, 041b/12, 042a/11, 044a/18, 044b/20, 045a/2, 045a/4, 045a/6, 046b/1, 046b/2, 046b/16, 047a/19, 048a/7, 048b/16, 049a/1, 049a/5, 049b/6, 049b/10, 051a/18, 051b/2, 051b/3, 051b/16, 053a/3, 055a/3, 055a/7, 055a/8, 055a/11, 056b/4, 056b/15, 057a/6, 057b/2, 058b/14, 060b/15, 061a/10, 061a/12, 061a/13, 061b/14, 061b/17, 063a/16, 063b/5, 063b/10, 064a/18, 065b/8, 065b/17, 066a/11, 066a/14, 066a/15, 066b/17, 067a/2, 067b/3, 068a/1, 068a/4, 068a/11, 069a/5, 069b/12, 069b/13, 069b/16, 070b/4, 071a/4, 071a/5, 071b/10, 072a/1, 072b/11, 073a/8, 073a/11, 075a/4, 075b/10, 077a/14, 077a/15, 077a/19, 079a/2, 079a/7, 079b/15, 079b/18, 080a/6, 080b/17, 080b/20, 081b/3, 086b/8, 086b/16, 087a/4, 087a/17, 087b/13, 088a/7, 088a/8, 088b/3, 088b/12, 089a/2, 089b/1, 091a/7, 091a/14, 091a/19, 091b/17, 092a/1, 092b/8, 093a/1, 093b/4, 094b/4, 094b/12, 095a/17, 095a/18, 095b/1, 095b/2, 095b/4, 095b/6, 095b/9, 096a/5, 096b/15,

097b/1, 097b/3, 097b/5, 097b/9, 098a/6, 098a/10, 098a/18, 098b/10, 099a/2, 099a/15, 099a/16, 099a/17, 100a/11, 102b/12, 102b/14, 103a/7, 104a/17, 104a/18, 104b/5, 104b/7, 104b/8, 105a/6, 105b/2, 106a/2, 106a/6, 106a/14, 106a/16, 107a/12, 108a/15, 108b/12, 110b/3, 111a/6, 111a/7, 112b/2, 28b/12
b. ise 020b/7, 034b/2, 084b/15
b.de 002a/4, 084b/16
b.dedür 034b/15
b.den 006b/12, 019b/14, 020b/6, 021a/11, 021a/16, 021a/17, 032a/1, 033b/3, 034a/19, 043a/21, 086b/2, 087a/16, 091b/16, 092b/15, 095b/1, 100a/7, 104a/16, 110a/8
b.i 001b/7, 001b/10, 003a/18, 009a/1, 010a/4, 016b/6, 016b/8, 016b/17, 016b/18, 017b/14, 018a/12, 020a/1, 024a/13, 028a/8, 028b/19, 029a/2, 029a/5, 029b/12, 030b/8, 032b/11, 032b/12, 033b/19, 033b/21, 036a/7, 036b/13, 038a/2, 039b/18, 044b/15, 049b/9, 051a/18, 055a/2, 057a/2, 058b/18, 059a/4, 061a/11, 066b/3, 066b/5, 066b/8, 067a/20, 068a/10, 070a/15, 070b/3, 075a/4, 078a/6, 078a/11, 083a/5, 087b/11, 092a/1, 100b/1, 104a/11, 104b/4, 104b/6, 105a/6, 105a/14, 107a/13, 107b/6
b.üm 001b/10, 001b/16, 003a/4, 005a/18, 006b/9, 007b/4, 008a/1, 008a/3, 009a/9, 010a/4, 011a/5, 011b/16, 011b/18, 014a/2, 014b/12, 016a/13, 016a/14, 018a/13, 019b/5, 019b/19, 019b/22, 020b/5, 022b/9, 025a/18, 025b/8, 025b/18, 028a/9, 029a/2, 029a/6, 030a/21, 031b/16, 033a/15, 033b/1, 033b/2, 033b/15, 034b/16, 035a/19, 036a/5, 036a/6, 036b/6, 037a/2, 038a/4, 038a/12, 039a/11, 039b/19, 040a/3, 040b/1, 042a/3, 042b/3, 043a/14, 044b/11, 044b/19, 045a/4, 045a/5, 045a/19, 049b/10, 050b/6, 051b/1, 052a/5, 052a/12, 052b/21, 055a/7, 056b/3, 059a/13, 061b/19, 062a/4, 063b/4, 063b/13, 066a/9, 067a/3, 070a/16, 070a/17, 070b/9, 071a/1, 071b/10, 071b/16, 071b/20, 072a/2, 072a/6, 073a/8, 074b/10, 075a/15, 076a/16, 076a/17, 078a/5, 078b/14, 079a/6, 079b/17, 079b/18, 080a/16, 081b/3, 081b/10, 081b/17, 082a/11, 083a/4, 083a/14, 084a/1, 084a/8, 084a/9, 085a/1, 085b/15, 086b/14, 086b/15, 087a/15, 087b/12, 088a/2, 088b/7, 089b/13, 089b/14, 091b/18, 092b/15, 097a/11, 097b/2, 097b/6, 097b/7, 097b/15, 098b/14, 098b/17, 100b/16, 100b/18, 104a/13, 104a/16, 104b/3, 104b/4, 105b/6, 105b/10, 106a/4, 106b/1, 107a/7, 108a/8, 110b/7
b.ümdir 089a/3
b.ümdür 019a/9, 035b/7
b.ümle 030b/3, 031b/10, 037b/16, 074a/18, 105a/5, 105a/14, 105b/2

benām (Far.): ünlü, namlı
b. 081a/15

benām(-ı) Ḫudā (Far.): Allah'ın adıyla
b. 005a/6
b.yı 098a/17

benbe (<Far. penbe): penbe, pamuk
b. 043b/19, 053b/16

bence (<Far. pence): pençe bk. *pence, pençe*
b.si 012b/21, 016a/17, 035a/13
b.sin 062a/10

bencileyin: benim gibi
b. 032a/18, 035a/1

bend (Far.): bağ
b. 002a/8, 027b/6, 052a/2, 052b/6, 057b/6, 077b/10
b.i 026a/21
b.iŋ 022b/19, 052a/20, 058a/3, 067a/17, 079a/3
b.in 016b/19
b.lerden 078b/6
b.leri 027a/19, 078b/8
b.leriŋ 002b/6, 024a/20, 027a/18, 032b/14, 052b/6, 057b/10, 057b/13, 062b/18, 063a/5, 077b/10, 078a/19, 090b/5
b.lerinden 079a/4
b.üŋ 078b/1
→b.e çek- (bağlamak, zincire vurmak) 016b/13, 022b/13, 024a/5, 041b/5, 048a/5, 048a/12, 048a/17, 049a/13, 049a/15, 057a/17, 057b/19, 062b/6, 067a/13, 070a/8, 075a/18, 076a/10, 076b/3, 076b/7, 090a/14, 098b/13
b. eyle- (bağlamak, zincire vurmak) 005b/21, 062b/12
b. it- (bağlamak, zincire vurmak) 081b/2, 102a/1
b. ol- (bağlanmak, zincire vurulmak) 048a/14

bende (Far.): kul, köle
b. 061b/17
→b. ol- (kul köle olmak, samimiyetle bağlanmak) 013b/19

bendeŋiz (←Far. bende): kulunuz, köleniz bk. *bendeŋüz*
b. 061a/10
b.e 065b/12

bendeŋüz (←Far. bende): bendeniz, kulunuz, köleniz bk. *bendeŋiz*
b. 022b/21

beŋile-: beŋillemek, korku ile birden sıçramak, irkilmek bk. *beŋille-*
b.yüp 038b/7

beŋille-: korku ile birden sıçramak, irkilmek bk. *beŋile-*
b.yüp 029a/15

beŋze-: benzemek
b.mez 074a/12
b.r 015b/6, 017a/6, 017b/19, 018a/18, 020b/22, 037b/7, 037b/8, 047b/20, 061b/16, 064a/15, 068a/15, 073a/1, 085a/4, 088b/9, 088b/13, 089b/9, 103b/2
b.rdi 103b/1
b.rmiyem 035a/10
b.rsin 037b/12

beŋzer: benzer
b. 070a/1

beŋzet-: benzetmek

b.dümse 104b/8
b.düŋ 104b/7
b.irem 046b/18
b.ürsin 104b/4

benī (Ar.): oğullar
→b. ādem (adem oğulları, insanlar) 019a/16, 019b/7, 019b/10

berāber (Far.): 1. beraber, birlikte
b. 002b/15, 002b/19, 005b/18, 006a/14, 007a/12, 007a/17, 008a/15, 012b/1, 012b/5, 012b/17, 012b/19, 013a/10, 013b/9, 016a/15, 022b/6, 025b/4, 025b/15, 030b/3, 035a/12, 040b/15, 040b/18, 041a/7, 041a/8, 043a/18, 043a/19, 043b/3, 043b/8, 043b/9, 045b/13, 045b/15, 049b/20, 054a/11, 055a/13, 056b/3, 056b/5, 057a/10, 061b/19, 062a/10, 062a/14, 067a/9, 068a/17, 071b/12, 076a/13, 076a/17, 079a/11, 088a/10, 088a/17, 094a/12, 094a/15, 094b/9, 095b/10, 099b/8, 099b/12, 101a/9, 102a/10, 102a/11, 103b/16, 104b/9, 107a/14, 107b/8, 107b/11, 108b/14, 109a/2, 110a/9, 112a/7, 114b/9, 80a/20
2. bir hizada, bir seviyede, eşit
b. 020b/22

berberīşān (←Far. perīşān): perperişan, çok perişan
b. 022a/9

ber-ceşm (<Far. ber-çeşm): emredersiniz, peki
b. 064b/4

ber-dār (Far.): darağacına çekilmiş, asılmış bk. *per-dār*
→b. eyle- (darağacına çekmek, asmak) 062b/15

ber-dehān (Far.): ağzında
→engüşt b. idüp 007a/1

berekāt (Ar.): bereketler, feyiz
b.ında 016b/12

bereket (Ar.): 1. bolluk, feyiz
b.den 019b/20
2. uğurlu olma, kutluluk, saadet
b.iyle 029b/1

ber-havā (<Far.+Ar.): havaya gitmiş, uçmuş bk. *per-havā*
b. 033b/9, 095b/14

berḫudār (Far.): mutlu bk. *perḫudār*
→b. ol- (mutlu olmak) 026a/12, 107b/18, 109b/4, 114b/2

berḥudār (<Far. berḫudār): bk. *berḫudār*
→b. ol- (mutlu olmak) 105b/6

beri: beri, yakın bk. *berü*

b. 110b/13

berḳ (Ar.): şimşek
→b. ur- (şimşek çakar gibi parıldamak) 025b/13, 057b/9, 108b/10

ber-murād (Far.+Ar.): muradına eren, isteğine kavuşan bk. *per-murād*
→b. it- (muradına erdirmek, arzusuna kavuşturmak) 060a/8
b. ol- (muradına ermek, isteğine kavuşmak) 045b/1, 032a/6, 059a/4, 059a/4, 066b/13

berrān (<Far. perrān): perrān, uçan, uçucu
→b. ol- (uçmak) 019a/11, 029b/17, 034a/3, 067b/11

ber-ṭaraf (Far.+Ar.): kaldırılmış, giderilmiş
→b. ol- (ortadan kalkmak, yok olmak) 110b/14

berü: beri, bu tarafa, buraya, beriye bk. *beri*
b. 010a/11, 020b/12, 034b/1, 036b/6, 065a/13, 080a/3, 093a/2, 105b/19

bervāz (<Far. pervāz): pervaz, uçma, uçuş bk. uçmak *pervāz*
→b. ur- (uçmak) 034a/3

berīşān (<Far. perīşān): perişan
→b. eyl- (dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek, düzenini bozmak) 021b/21
b. it- (dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek, düzenini bozmak) 097a/14
b. ol- (dağılmak, karmakarışık duruma gelmek, düzeni bozulmak) 070b/16, 082a/13, 082b/8

bes (<Far. pes): pes, şu halde, öyleyse, şimdi
b. 009b/17, 040a/6

beş: beş
b. 011a/22, 047a/15, 051a/4, 056a/6, 058b/3
→b. altı 094b/18
dört b. 087a/13

beş biŋ: beş bin
b. 045b/19

beş kerre yüz biŋ: beş yüz bin
b. 082a/14, 082a/17

beşkeş (<Far. pīş-keş): peşkeş, hediye
b. 022b/22
b. leriŋ 113a/15, 114a/7
b.lerin 096b/4

beşīmān (<Far. peşīmān): pişman
→b. ol- (pişman olmak, yaptığı şeyin yanlış sonuç verdiğini görerek üzülmek)

040b/13, 070b/4

beşīn (<Far. pīşīn): peşin, önceden yapılan, verilen
b. 014a/12

bet (<Far.bed): kötü, çirkin
b. 077a/8

beyān (Ar.): açıklama, anlatma, söyleme
→b. eyle- (bildirmek, anlatmak, söylemek) 001b/1, 017a/3, 030a/10, 030b/5, 031b/4, 032a/17, 034a/14, 036a/20, 046a/14, 069a/3, 084b/10, 091b/12, 092a/2, 092b/16, 093a/13, 096b/10
b. it- (Bildirmek, anlatmak, söylemek) 091b/11, 098b/18
b. olın- (anlatılmak, bildirilmek, söylenmek) 038a/5

beydā (<Far. peydā): peyda, açıkta ve meydanda olan, aşikâr, zahir
→b. ol- (ortaya çıkmak, belirmek, görünmek) 015a/2

beygir (<Far. bār-gīr): beygir
b. 005a/17

beẕl (Ar.): sarf etme, harcama
→b. ol- (sarf etmek, harcamak) 047a/19

bezm (Far.): içkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi
b. 003b/15, 003b/19, 007b/13, 084b/11, 105b/11
b.e 070a/11

bıraḲ-: 1. kendi haline terk ettirmek
b.mışlardur 032b/13
b.up 028a/12, 056b/17, 082b/8, 091a/10, 100a/7
2. bırakmak, korunmak üzere bir yere teslim etmek, emanet etmek
b.up 055a/18
3. atmak
b.dı 067a/20, 102b/2
b.dılar 008b/18
3. … durumda bulunmasına, … durumda kalmasına, … hâle gelmesine sebep olma
b.mayasın 021a/17
4. koymak
b.dı 009a/13, 025b/10, 026b/13, 028a/7, 039b/8, 080b/1, 111a/15
b.dılar 032b/9, 054a/14
b.uŋ 032b/7
b.up 010b/4, 016a/18, 066a/3, 095a/9
5. bitirmek, sonlandırmak
b.up 046b/3
6. hiç kimse kalmayacak şekilde öldürmek
b.madılar 057b/21
7. salmak, gitmesine izin vermek
b.dı 061a/7

8. düşmek, düşürmek
b.dı 068b/8, 076b/2, 084a/14, 093b/17, 104b/14

bıraḳdır-: 1. kendi haline terk ettirmek
b.dı 036a/8
2. attırmak
b.mış 079a/1
b.mışsın 070a/18

bıyıḳ: bıyık
b.ları 058b/3
b.larıŋ 046b/14
→b.ları terle- (bıyıkları çıkmaya başlamak, çocukluktan çıkıp delikanlılık çağına girmek) 046b/13

bıyıḳlı: bıyıklı
b. 026b/16

bī-cāre (Far.): çaresiz, aciz
b. 010a/1
→ʿāciz b. ḳaldıḳ 078a/10

biç-: biçmek, kesmek
b.er 083a/18
b.erdi 083a/19

bī-dīn (Far.+Ar.): dinsiz
b. 049b/7

bīgāne (Far.): yabancı
b.yi 060b/8

bī-ḫaber (Far.+Ar.): habersiz, bilgisiz
b. 092a/12

bī-ḥad (<Far.+Ar. bī-ḥadd): hadsiz hudutsuz, pek çok
b. 093a/11

bi-ḥamdüli'llāh (Ar.): Allah'a şükürler olsun
b. 058a/9

bī-ḥisāb (Far.+Ar.): sayısız, pek çok
b. 013b/15, 033b/18

bī-ḫūş (<Far. bī-hūş): şaşkın, sersem bk. *bī-hūş*
b.mı 016b/1

bī-hūş (Far.): bk. *bī-ḫūş*
b. 083b/11, 097b/6, 097b/8

bī-iḫtiyār (Far.+Ar.): elinde olmadan, kendisi istemeden
b. 048a/14, 059b/3

bī-iḫtiyār (Far.+Ar.): bk. *bī-iḫtiyār*
b. 080a/11, 104b/1, 109a/8

bi-iẕniʾllāh (Ar.): Allah'ın izniyle bk. *bi-iznīʾllāh*
b. 052b/2

bi-iznīʾllāh (<Ar. bi-iẕniʾllāh): bk. *bi-iẕni ʾllāh*
b. 010a/1

bī-ḳıyās (Far.+Ar.): sayısız, pek çok
b. 010b/5, 065a/1, 086a/14

bil: bel bk. *bel*
b.e 76a/19

bil-: 1. bir şey hakkında bilgisi olmak, haberi olmak, öğrenmek
b.digi 004b/17, 032a/12
b.enler 004a/2
b.eyim 035a/2
b.medigüŋ 088b/7
b.mesün 095b/7
b.meyeler 046b/21, 071b/18
b.meyüz 054b/8
b.mez 069a/11, 111b/8
b.mezdi 022a/6, 026a/3, 054b/3, 070b/17, 080b/10
b.mezem 071b/10
b.meziz 014b/10, 017a/10, 031a/2, 037a/17, 038a/16, 046b/5, 056a/1
b.mezmisin 017b/9
b.mezüz 024b/11
b.mezsin 104a/11
b.sünler 070b/9
b.üp 063b/19, 072a/17
b.ür 069a/6,099b/4
b.ürem 007a/8, 041b/14, 051b/16
b.ürmisiŋüz 063b/1
b.ürse 092b/8
b.ürsin 098a/9, 110b/7
b.ürsiz 073b/13, 114b/3
b.sünler 033b/2
2. tanımak
b.di 024a/5
b.diler 008b/15, 030b/13, 032b/20
b.enler 102b/17, 106b/7
b.mezdük 112b/10
b.mezmisin 097b/13
b.üp 002b/3, 084a/5
b.ür 104a/15, 104b/3

b.ürdiŋüz 112b/10
3. anlamak, idrak etmek
b.di 003a/2, 008b/22, 009a/17, 016a/7, 018b/3, 026b/7, 027a/9, 030a/17, 036a/20, 041a/10, 050a/17, 066a/18, 080a/14, 097a/4
b.diler 009b/16
b.dükleri 027a/9
b.düŋ 037b/15
b.esin 001b/14, 069b/13
b.irdi 018b/11
b.medi 054a/13
b.mediler 048a/18
b.medük 036b/9, 108a/11
b.medüm 097b/9
b.mesünler 071a/9
b.mez 028a/12, 089a/18
b.meziz 24b/12, 028b/16, 031a/6, 089b/8
b.mezsin 095a/11
b.sem idi 049a/5
b.süŋ 027a/14
b.sünler 009a/9
b.üp 012b/16, 019a/1, 031a/12, 069b/1, 090a/5, 090a/18
b.ür 011b/18, 025b/2, 032b/19, 041a/1, 056b/19, 066a/6, 104b/9
b.ürdi 013b/14, 074a/14, 091a/11, 108a/9
b.ürdi 064b/10
b.ürdük 026a/20
b.ürem 055a/11, 107a/12
b.ürmisin 008b/21
b.ürsin 012a/17, 047a/5
b.ürsiŋüz 092a/7
b.ürsiz 092a/3
4. razı olmak, kabul etmek
b.ürsin 007b/3
5. yeterlilik fiili göreviyle kullanılır
diye b.ürsin 070a/17
ḫaber ala b.dinmi 065a/8
iṣteye b.ürdi 060a/14
iş ide b.ürmiyiz 023b/12
ḳılına ḥaṭā getüre b.ürsen 051b/1
öldire b.diŋüzmi 026b/3
ṣöyleşe b.ürmisin 060b/11
tögde b.ürmisin 091b/2
yetişe b.dük 078a/6
6. tanımak, kim ve ne olduğunu anlamak
b. 072b/17
b.di 026b/22
b.digi 092b/7
b.diler 045a/17
b.enlere 031a/11
b.mezdüŋ 070a/14
7. bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak

b.ürdi 029a/21
→ b.digini it- (söz dinlemeden, başkasının fikrine önem vermeden kendi bildiği gibi davranmak, öğüt kabul etmemek) 074a/17
b.dügin eyle- (söz dinlemeden, başkasının fikrine önem vermeden kendi bildiği gibi davranmak, öğüt kabul etmemek) 012a/21
b.diginden ḳalma- (kendi bildiğinden vazgeçmemek, direnmek, inat etmek) 001b/10, 066a/3, 106a/16
b.düginden ḳalma- (kendi bildiğinden vazgeçmemek, direnmek, inat etmek) 032a/4, 039b/8
b.mem (bir işi yapmakta veya bir şeyin olması hususunda gösterilen tereddüdü ifade etmek için kullanılır) 011b/17, 071a/1, 074b/2, 074b/3, 084b/14, 091a/8
b.mezden gel- (bildiği halde bilmiyor görünmek, haberi yokmuş gibi davranmak) 098b/17
b.mezlikden gel- (bildiği halde bilmiyor görünmek, haberi yokmuş gibi davranmak) 073a/4, 102b/17
b.miş olasın (iyi bil, şunu iyice bil) 066a/11
iş b.ür 038b/12
kendüyi b.mez 092a/12
kim b.ür 033a/9, 074b/1
ne b.elüm 011b/19
ne b.eyim 034b/2, 073b/5
neye uġradığıŋ b.di 085b/17
neye uġradıgıŋ b.üp 019a/8
neye uġraduḳlarıŋ b.diler 077b/8
siz b.ürṣiz 072b/1

bilā-ḳad (<Ar. bilā-ḳadd): endamsız, kısa boylu, biçimsiz
b. 079a/12

bildir-: 1. açıklamak, anlatmak
b.düŋ 059b/21
b.elüm 111b/8
b.eyim 036b/15
b.üp 072b/2
2. tanıtmak
b.di 005b/13, 030a/2, 033b/15, 044b/13, 056a/10, 092b/9, 098b/9
b.eyim 069b/17
b.medi 080a/7
b.üp 055a/3, 060a/4
3. göndermek
b.eyin 025a/14
4. sahip olduğu özelliği göstermek
b.meyüp 047b/6

bile: 1. birlikte, bir arada
b. 003b/6, 052b/14, 056b/11, 061a/19, 071a/7, 110a/9
2. de, dahi 021a/2, 093a/17

bilece: beraber, birlikte
b. 005a/13, 005a/15, 108a/11

bileK: bilek
b.iŋ 052a/17

bilin-: anlaşılmak, idrak edilmek
b.meden 020b/6
b.medi 042a/11
b.di 114b/9

bilmezlen-: bilmezlikten gelmek
b.ürsin 74a/19

bil(l)ūr (<Far. billūr): kristal, camdan yapılmış
b. 041a/3

bi-luṭfihi (Ar.): lütufla, iyilikle
b.a 009a/2

bī-mecāl (Far.+Ar.): güçsüz, dermansız
b. 044a/10
b. idi 044a/17
→b. ol- (güçsüz kalmak) 024b/14, 068b/8

bī-miṣl (Far.+Ar.): eşi benzeri olmayan
b. 034b/9

bin-: 1. atlamak, oturmak
b.di 020a/6, 067b/11
b.digi 012b/20, 067a/7, 076b/2, 084a/7, 084a/13, 087b/1, 094a/16, 099b/13, 103a/5
b.eyin 113b/13
b.mege 072b/4
b.üp 007a/12, 008b/5, 008b/10, 013b/5, 017a/14, 024b/7, 039b/12, 039b/13, 044a/15, 075b/10, 084b/1, 086a/13, 097a/7, 113a/10, 113b/13
2. sürmek, yönetmek, kullanmak
b.di 087a/1
b.digi 037b/3
b.miş idi 037b/1
b.üp 047b/17, 054a/16, 106b/11
→şikāra b.diler 008b/4, 015b/20, 036b/3, 106b/12
şikār b.elüm 008b/3
at b.enüŋ av alanuŋ ḳılıç ḳuşananuŋdur 108a/10
şikār b.mişler 106b/15

biŋ: bin
b. 010b/20, 023b/16, 063a/7, 096a/7, 106b/17, 107a/5, 107b/15
b.den 084a/15
b.i 033a/2
→b. belā (büyük bir güçlükle, güç halle) 026a/9, 060a/1
b. pelā (büyük bir güçlükle, güç halle) 058a/12

binā (<Ar. binā'): bina, yapı
→b. eyle- (yapmak, inşa etmek) 067b/6

bindir-: bindirmek, çıkarıp oturtmak
b.di 091b/4
b.üp 031a/13, 055a/5
2. atmak, göndermek
b.di 111b/12

bī-nihāye (Far.+Ar.): sonsuz, sonu olmayan
b. 114b/10
b.dür 100b/2

bī-pervā (Far.): korkmadan, çekinmeden bk. *pī-pervā*
b. 074b/17, 099a/10, 100b/7

bir: 1. bir (belirsizlik sıfatı)
b. 002a/7, 003b/5, 004a/8, 004a/10, 004a/11, 004a/14, 004b/17, 004b/21, 005a/7, 005a/10, 005a/11, 006a/18, 006b/6, 007a/1, 007b/7, 008b/7, 008b/10, 009a/14, 009a/19, 009b/3, 009b/9, 009b/11, 010b/9, 011a/14, 012a/20, 013a/17, 013b/4, 014b/14, 015a/2, 015a/8, 015a/17, 015b/6, 015b/13, 015b/16, 016a/8, 017a/5, 017a/8, 017b/18, 017b/19, 017b/20, 018a/7, 018a/14, 018a/16, 018a/22, 018b/3, 018b/5, 018b/7, 019a/7, 019b/17, 020a/7, 020a/8, 020a/9, 020b/1, 020b/12, 020b/15, 020b/20, 020b/21, 021b/2, 021b/16, 021b/17, 021b/19, 022a/10, 022a/15, 022b/14, 023a/15, 023a/16, 023b/11, 023b/12, 023b/13, 024a/16, 024b/15, 024b/17, 025b/18, 025b/19, 026b/14, 027a/16, 028a/4, 028b/5, 028b/13, 028b/14, 029a/7, 029a/8, 029a/9, 029a/10, 029b/5, 029b/14, 029b/18, 030a/1, 030a/5, 030b/3, 031a/7, 031a/8, 032a/3, 032b/15, 033a/17, 033b/8, 033b/10, 034a/1, 034a/15, 034b/11, 035a/1, 035a/4, 035a/17, 035b/17, 035b/18, 035b/19, 036a/11, 036a/18, 036b/2, 036b/4, 036b/5, 036b/10, 037a/20, 037b/1, 037b/6, 037b/7, 037b/12, 037b/14, 037b/17, 038b/5, 039a/1, 039a/14, 040a/12, 040a/18, 042b/6, 043a/11, 044a/3, 044a/11, 044a/19, 044b/3, 044b/4, 045a/18, 045b/10, 045b/19, 046a/9, 046a/12, 046a/17, 046b/16, 046b/18, 047a/13, 047b/20, 048b/12, 048b/16, 050b/7, 050b/8, 050b/17, 050b/18, 051a/8, 051b/16, 052a/1, 052a/14, 054a/16, 054a/19, 054b/3, 054b/9, 054b/13, 054b/15, 054b/18, 054b/20, 055a/1, 055a/4, 055a/19, 057a/5, 057b/17, 058a/8, 058a/13, 058a/14, 058a/15, 058b/2, 058b/4, 059a/2, 059a/7, 059a/12, 059a/13, 059a/16, 060a/15, 060b/3, 060b/7, 061a/17, 061b/2, 062a/1, 063a/11, 063a/12, 063a/16, 063b/1, 063b/3, 063b/6, 063b/19, 064a/16, 064b/4, 064b/11, 065a/14, 066b/2, 066b/4, 066b/6, 067b/1, 067b/4, 067b/5, 067b/7, 067b/9, 067b/10, 067b/15, 067b/18, 068a/8, 068a/15, 068b/1, 068b/9, 069a/4, 069a/9, 069a/18, 069b/5, 069b/10, 070b/19, 071a/2, 071a/11, 071a/17, 071b/7, 072b/7, 072b/17, 073a/4, 073a/5, 073b/9, 073b/11, 074a/5, 074b/8, 075a/8, 075a/17, 076a/12, 076b/10, 077a/8, 077b/15, 078b/6, 078b/9, 078b/10, 079b/4, 079b/13, 079b/20, 080b/6, 080b/8, 080b/16, 080b/20, 081a/2, 081a/4, 081a/8, 081a/18, 081b/14, 081b/18, 082a/10, 082b/5, 082b/12, 082b/14, 083a/7, 083b/4, 083b/10, 083b/18, 084b/1, 085a/8, 085a/10, 085b/2, 085b/3, 085b/4, 086a/8, 086a/13, 086a/16, 086a/17, 087a/1, 087a/7, 087a/10, 087a/11, 087b/2, 087b/18, 088b/7, 088b/16, 089a/4, 089a/5, 089a/8, 089a/18,

089a/19, 089b/2, 090a/8, 090b/7, 091a/7, 091a/19, 092a/12, 092a/16, 093a/12, 093a/16, 093b/4, 093b/14, 095a/4, 095b/4, 095b/7, 096a/8, 096b/11, 097a/4, 097b/2, 099b/1, 100a/6, 100b/17, 103b/8, 106b/8, 106b/12, 106b/13, 107a/2, 107b/14, 107b/17, 108b/6, 108b/7, 109a/15, 109a/17, 110a/2, 110b/6, 111a/1, 111b/4, 111b/13, 111b/15, 112a/2, 112a/16, 113a/1, 113b/7, 114a/11, 99b/14
2. bir (sayı sıfatı)
b. 002b/4, 002b/5, 002b/6, 002b/7, 002b/11, 002b/13, 002b/14, 002b/18, 002b/19, 003a/6, 003a/9, 003b/10, 003a/13, 004a/3, 004a/9, 005b/9, 005b/18, 006a/14, 006a/17, 006b/2, 006b/7, 006b/14, 006b/15, 006b/19, 007a/5, 007a/11, 007a/15, 007b/17, 008a/10, 008b/11, 009a/13, 009b/1, 010a/10, 010b/13, 010b/14, 011a/2, 011b/3, 012a/18, 012a/22, 012b/15, 012b/21, 013a/5, 013a/18, 013a/19, 013b/11, 014a/2, 015a/12, 015a/13, 015a/14, 015a/18, 015b/11, 015b/12, 016a/3, 016a/14, 016a/17, 016b/2, 016b/3, 016b/12, 017a/17, 017a/19, 017a/19, 017b/3, 017b/5, 017b/8, 018b/16, 019a/5, 019a/6, 019a/8, 019a/10, 019b/15, 019b/22, 020a/4, 020b/5, 021a/2, 021a/4, 021a/8, 021a/11, 021a/12, 021b/7, 021b/14, 022a/10, 022b/1, 023a/3, 023b/12, 023b/22, 024a/20, 025a/3, 025a/18, 025b/1, 025b/2, 025b/11, 025b/13, 025b/15, 026b/20, 027a/3, 027a/4, 027a/20, 027b/7, 027b/12, 027b/16, 027b/20, 028a/13, 028b/11, 028b/14, 029a/3, 029a/11, 029a/12, 029a/14, 029a/17, 029a/18, 029b/4, 029b/5, 029b/17, 029b/18, 030a/6, 030b/2, 030b/7, 030b/8, 031b/13, 032a/12, 032a/19, 032b/16, 033b/13, 033b/20, 034a/8, 034b/12, 034b/17, 035a/11, 035a/13, 035a/14, 035b/4, 035b/9, 035b/11, 035b/14, 036b/3, 036b/4, 036b/5, 036b/8, 036b/10, 036b/17, 036b/20, 037a/2, 037a/4, 037a/5, 037a/7, 037a/8, 037a/18, 037b/3, 037b/4, 037b/6, 037b/10, 037b/17, 037b/18, 038b/1, 038b/7, 039a/11, 039a/19, 040a/14, 040a/17, 040b/2, 040b/15, 040b/18, 041a/4, 041b/2, 041b/7, 042a/3, 042a/8, 042a/15, 042a/16, 042b/13, 043a/18, 043b/7, 043b/18, 043b/21, 044a/1, 044a/15, 044b/2, 044b/5, 044b/12, 044b/19, 045a/1, 045a/7, 045a/15, 045b/8, 045b/13, 045b/14, 046a/10, 046a/18, 046a/19, 046b/12, 047a/1, 047a/12, 047a/14, 047a/16, 048a/2, 048a/3, 048a/11, 048b/1, 048b/16, 048b/17, 048b/19, 049a/16, 049a/19, 049b/9, 049b/1, 049b/16, 049b/20, 050a/12, 050a/16, 050a/17, 051a/1, 051a/10, 051a/20, 051b/1, 052a/5, 052a/11, 052a/16, 052a/17, 052b/1, 052b/2, 052b/3, 052b/7, 052b/21, 053a/1, 053a/14, 053a/16, 053b/2, 053b/3, 053b/6, 053b/7, 053b/9, 054a/1, 054a/3, 054a/4, 054a/5, 054a/10, 054a/12, 054b/14, 054b/17, 055a/6, 055a/20, 055b/1, 055b/15, 055b/16, 055b/18, 056a/8, 056a/11, 056a/20, 056b/10, 057a/17, 057b/9, 057b/18, 057b/20, 058a/16, 058a/18, 058a/19, 058b/1, 058b/17, 059b/1, 059b/8, 059b/16, 059b/20, 060a/11, 060b/1, 060b/21, 061a/5, 061a/6, 061a/18, 061b/4, 061b/11, 062a/2, 062a/14, 062b/2, 062b/18, 062b/19, 064b/5, 064b/8, 065a/18, 066a/4, 066b/21, 067a/5, 067a/8, 067a/10, 067a/13, 068a/2, 068a/16, 068b/3, 068b/7, 069a/8, 069a/13, 069a/18, 069b/5, 069b/11, 070a/8, 070b/8, 071a/5, 071b/11, 071b/14, 073a/12, 073a/14, 074b/12, 074b/15, 075a/4, 075b/5, 075b/16, 075b/18, 076a/17, 076a/18, 076a/19, 076b/1, 076b/6, 078b/14, 079a/8, 079a/12, 079a/14, 079b/13, 080a/15, 080b/3, 080b/5, 080b/7, 081a/16, 081b/14, 081b/18, 082a/6, 082a/7, 082a/8, 082a/11, 082a/12, 082a/13, 082b/11, 083a/3, 083b/3, 083b/7, 083b/9, 083b/10, 083b/13, 084a/6, 084a/10, 084a/17, 085a/10, 085a/12, 085b/6, 086a/3, 086a/4, 086b/3, 086b/5, 087a/6, 087a/12, 087a/19, 087b/16, 089b/8, 089b/10, 089b/19, 090a/6, 090b/6, 090b/11, 090b/14, 091a/1, 091b/3, 092a/5, 092b/13, 093b/7, 093b/8, 093b/10, 093b/18, 094a/2, 094a/11, 094b/6, 094b/14, 094b/16, 095a/4, , 095a/8,

095a/11, 097b/3, 097b/7, 098b/12, 099a/7, 099a/11, 099b/3, 099b/7, 099b/12, 100a/2, 100a/3, 100b/5, 100b/8, 100b/10, 100b/13, 101a/8, 101a/10, 101b/17, 102a/3, 102a/10, 102a/13, 102b/4, 103a/3, 103a/17, 103b/2, 103b/5, 103b/15, 103b/16, 104a/1, 104a/3, 104a/4, 104a/5, 104a/17, 104b/13, 104b/15, 104b/16, 106a/17, 106b/2, 107a/5, 107a/7, 107a/14, 107b/7, 107b/9, 107b/17, 108a/5(2), 108b/14, 108b/18, 109a/1, 109a/3, 109a/5, 109a/7, 109a/8, 109a/13, 111a/11, 111a/12, 111b/1, 111b/11, 111b/15, 112a/1, 112a/6, 114b/1
b. iken 010b/20
3. tek
b. 028a/3
b.dir 081b/9
4. sıfat veya zarf olarak başına geldiği kelimenin anlamına göre söyleyişe kuvvet katar
b. 026a/14, 029b/13, 034a/16, 064a/13, 064b/16, 080a/12, 105b/12
5. bir kere, bir defa
b. 075b/10, 112a/4
6. biri, bir kimse, bir diğeri
b. 084b/17, 093b/9, 114b/8
7. farksız, eş, aynı
b. imişsiz 108a/14
→b. ānda (aniden) 052b/7
b. aralıḳda (herhangi bir zamanda, bir zaman) 033b/6
b. alay (bir sürü, bir çok, pek çok) 092a/10
b. barce (bir parca, azıcık, biraz) 046a/21
b. bir (birer birer, teker teker, tek tek) 005b/3, 021a/8, 022b/5, 031b/4, 036a/20, 050b/9, 072a/14, 072a/19, 085b/10, 089a/4, 093a/13
b. daḫı (bir daha) 019a/12, 019b/10, 024b/21, 029a/15, 029a/20, 031b/8, 059b/19, 068a/19, 072a/4, 083b/3, 092a/13, 100b/9
b. de (bir kez de) 002b/2, 068b/5
b. gün bir gice 021a/12
b. ḥāl it- (gereğini yapmak, icabına bakmak) 053b/5, 083b/6
b. ḥayli (pek çok) 103a/2
b. ḫoş (tuhaf, garip) 091b/7
b. ḥoşca (güzel ve iyi bir biçimde, iyice) 002a/11, 016b/14, 027a/8, 075a/4, 089a/11, 091a/15, 093a/2, 098a/8
b. ḥoşca (tuhaf) 024a/11
b. iki 063b/11, 081b/7, 090b/12
b. iki yüz 006a/6
b. kerre (bir kere, bir kez) 031a/19, 043b/2, 057b/9, 087b/7, 095b/18
b. kez (bir kez, bir sefer) 045b/16, 090b/5, 109a/8
b. nice (birçok, bir hayli) 003b/4, 015a/3, 031b/17, 032a/20, 034a/16, 046a/20, 063a/15, 069b/10
b. ḳat (bir takım) 034b/6, 034b/8, 053b/15
b. kimse (bir kimse) 044a/19, 046a/10
b. nice (birçok, bir hayli) 016a/3, 052a/19
b. pāre (bir parça, biraz, azıcık) 046b/12
b. ṭarafdan (bir yandan) 026b/1, 050b/1, 050b/2, 081b/8, 083a/15, 096a/11
b. uġurdan (hep birden, birden) 078a/5, 111b/5, 111b/12
b. yaŋa (bir tarafa) 018b/17, 093a/4
b. yaŋadan (bir taraftan) 082b/6, 085a/3

b. yol (bir kere) 005b/1, 015b/11, 071b/5, 074b/14, 080a/7, 090a/16, 095a/7, 107b/12, 109a/12
b. zamān (bir zaman, bir süre, bir müddet) 006a/9, 042a/16, 058b/10, 088a/18, 095a/14
b. ḥāl ol- (ölmek) 011a/9, 110a/7
b. ol- (birleşmek, tek şey haline gelmek) 012b/19
b. ol- (bir araya gelmek, iş birliği yapmak) 022a/9
günlerde b. gün 004b/3, 036b/2, 064a/1
her b. 077a/11
çoḳ b. 099a/5
her b. 057b/2, 096b/3
o b. 003b/12, 021a/11, 046a/21, 085a/10
ol b.leri 055b/13, 078a/9, 082b/19, 098a/7
ol b.leriŋ 074a/15
ol b.lerine 063b/10, 074a/12
ol b.leriyle 081a/5
şöyle b. 013a/4, 037a/17, 055b/19, 087b/5

birāder (Far.): 1. erkek kardeş
b. 050b/6
2. yakın erkek arkadaş
b. 014a/21, 064a/17
b.ler 112b/12

bī-raḥmliK (Far.+Ar.): merhametsiz, acımasız
b.üŋ 037b/9

birāz: biraz, bir parça, azıcık
b. 008b/3, 009a/19, 011a/5, 011a/8, 013b/6, 015b/4, 022b/21, 027b/2, 040a/5, 044a/13, 046a/19, 046b/2, 047b/11, 057a/19, 058a/11, 058a/15, 060a/5, 061a/1, 071a/7, 071a/20, 082b/16, 096a/7, 097a/4, 105a/11, 112b/12, 115a/1
b.dan 047a/14, 088b/17

birbir: birbiri bk. *biribiri, birbiri*
b.leriŋ 042a/15, 045a/17, 084a/5, 104b/17
b.lerin 091b/14, 101a/4
b.lerinden 044a/6, 072a/19
b.lerine 008a/19, 011b/1, 033b/4, 037b/11, 043a/4, 047b/17, 053a/5, 077b/7, 088a/12, 088a/16, 093b/3, 109b/13, 110a/16
b.leriyle 022b/2, 042a/20, 071b/15, 079a/13, 088a/15, 094a/6, 113a/3
→cihānı b.lerinüŋ başına ṭar eylediler 088b/1
cihānı b.lerinüŋ başına teng eylediler 094a/7

birbiri: bk. *birbir, biribiri*
b. 006a/1, 043a/15, 048a/17, 102a/2
b.müze 004b/1, 095b/6
b.ŋ 040a/7, 113a/2
b.n 094b/18, 097a/14
b.nden 050b/12, 069b/19, 084b/7
b.ne 007b/11, 008a/16, 020a/13, 024b/8, 043b/18, 053b/15, 069b/3, 080b/4,

082a/9, 090b/8, 091b/6, 097a/11, 101a/3, 101b/10, 112b/5
b.ni 025a/11
b.ne 084a/16
b.ŋüzi 097b/12
b.yle 031b/2, 097a/13

birden: 1. ansızın, aniden bk. *biriden*
b. 044b/6, 049a/18, 072a/15, 075a/17, 076a/8, 082b/2, 100a/1
2. bir defada, hepsi bir arada, birlikte, aynı zamanda
b. 80a/20, 083a/19

birer: birer
b. 015b/14, 042a/16, 061a/2, 079a/4

biri: 1. herhangi biri, bir kimse
b. 008b/16, 018a/17, 018a/18, 022b/4, 026b/2, 033a/2, 045b/10, 051a/1, 054b/2, 055b/8, 061b/20, 076b/17, 082b/18, 084b/17, 084b/19, 093b/10, 096b/16
b.mizüŋ 011b/14
b.n 031b/15, 065b/5
b.ŋ 059a/12, 072a/15
b.ne 022b/4, 024b/6, 047b/4, 051a/15, 051a/16, 063b/5, 082a/15, 082a/16, 090a/10, 103a/17
b.nüŋ 090b/8
b.sin 057a/19
→ b. de (bir de, üstelik) 094b/3
her b. 017b/19, 034b/8, 035b/19, 037b/16, 039b/19, 051a/16, 054b/8, 059b/15, 063b/2, 071a/3, 072b/7, 077a/14, 083a/15, 110a/16, 112b/8
her b.n 065b/20
her b.ne 096a/3
ḳanġı b.ne 098b/19
her b.nüŋ 073a/7, 113b/9
her b.ŋüz 078a/19
her b.müze 112b/9
her b.yle 020a/5, 088b/6
2. bir tanesi
b. 091a/18
b.ni 106a/16

biribiri: birbiri bk. *birbir, birbiri*
b. 032b/10

biriden: 1. birden, ansızın, aniden bk. *birden*
b. 018a/14, 022b/14, 037a/16, 038b/6, 044a/3, 071a/15, 072a/9, 072b/17, 073b/3, 075a/8, 075b/10, 077a/1, 077b/6, 082a/19, 084a/3, 084a/8, 084a/16, 085a/7, 086a/4, 086a/7, 090b/18, 092a/14, 095b/15, 098b/17, 100a/9, 103b/17, 104a/3, 108a/17, 108b/4, 109a/14, 109b/3, 111b/1, 111b/9, 112a/13, 113a/9
2. aynı zamanda, hepsi bir arada, birlikte
b. 095b/12, 109b/10

birinci: birinci
b. 015b/12, 017b/12

birisi: biri, birisi
b. 008b/20, 114b/8
her b.ŋ 037b/17

birḳaç: birkaç
b. 003b/2, 008a/11, 012a/9, 017a/12, 017b/11, 021a/9, 021b/17, 023a/12, 024b/6, 024b/19, 028b/10, 031a/4, 055a/6, 058b/22, 063a/8, 065a/1, 066b/14, 070b/15, 072a/17, 081a/15, 081b/10, 085a/11, 085b/10, 089b/3, 091a/4, 103a/18, 107a/2
b.ı 009a/18, 037b/10, 089b/17
b.ın 083a/19
→b. kerre (birkaç kere, birkaç kez) 045a/2

birle: ile, birlikte, beraber bk. *bile*
b. 110a/15

birlik: birlik, beraberlik
→b. ol- (bir işi yapmak için anlaşmak) 063a/6

bişir-: pişirmek bk. *bişür-*
b.üp 058b/21

bişür-: pişirmek bk. *bişir-*
b.üp 103b/11

bitir-: bitirmek, harap etmek
→işin b.üp 061a/16

biz: biz
b. 003b/6, 004a/20, 004a/21, 004a/22, 009a/6, 015a/4, 015a/18, 017b/15, 045b/20, 046b/5, 047b/9, 049b/5, 050b/5, 053a/12, 054b/5, 056b/1, 056b/16, 059a/21, 065b/19, 067a/19, 068a/6, 072a/13, 072a/19, 077a/5, 081a/3, 081a/6, 094a/9, 103b/8, 112b/10, 114a/12
b.den 019b/12, 026a/20, 039a/9, 095b/16
b.e 004a/22, 004b/1, 011a/18, 016b/15, 018b/5, 019b/1, 019b/17, 019b/18, 020a/13, 021b/18, 021b/19, 026a/19, 026a/21, 029b/21, 039b/5, 042b/2, 046b/11, 064b/14, 065b/15, 078b/5, 079b/10, 092a/11, 093b/5, 097b/1, 104a/10, 114a/11, 114b/11
b.i 011a/11, 013b/17, 019b/16, 020a/16, 028b/16, 047a/1, 064b/19, 065a/5, 067b/18, 077a/3, 077a/5, 077b/8, 090b/1, 092a/7, 092b/10, 106a/5, 112b/10, 112b/11
b.im 085b/12
b.ler 004b/1, 028b/13
b.lerden 005a/17, 055b/12
b.lere 079b/9
b.leri 084b/9, 092b/2
b.üm 003a/3, 004a/1, 009b/8, 009b/10, 009b/18, 014a/7, 014b/1, 021b/21,

022a/5, 026a/18, 026b/10, 036a/14, 039a/7, 042b/8, 044a/9, 046b/7, 047a/5, 055b/11, 056b/6, 056b/16, 058a/6, 059a/7, 063a/10, 063a/18, 066b/1, 070b/12, 072a/17, 073b/4, 075a/1, 077a/4, 079a/7, 080b/13, 080b/15, 084b/15, 088b/14, 102b/13, 113a/8, 114a/16
b.ümdir 009b/8
b.ümle 079b/10, 080b/13

bīzār (Far.): bıkmış, usanmış; tedirgin
→b. eyle- (tedirgin etmek, rahatsız etmek) 078b/4
b. ol- (bıkmak, usanmak) 056b/18

boġaz: boğaz
→b. boġaza (kavga eder halde) 033b/4

boġazlan-: boğazlanmak, öldürülmek
b.dı 093a/6

boḳ: bok
b. 026a/2

boncuḳ: boncuk
b. 027a/11
b.lar 028a/9
b.ları 024a/9, 027a/7

borç: manevi ve ahlaki bakımdan yapılması gereken şey, vecibe
b.dır 80a/1

bost (<Far. pūst): post
b.ın 108a/6
b.larından 026b/16

boş: boş
b. 050b/15
→b.a git- (hiçbir işe yaramamak, ziyan olmak) 026a/8

boşan-: 1. ayrılmak, çıkmak
b.up 053b/2
2. kurtulmak
b.dılar 079a/4

boy: 1. boy, yükseklik
b.ı 021a/4
2. endam
b. a 103b/1

boyınca: boyunca, boyu veya uzunluğu kadar
b. 087a/11

boy(u)n: boyun

b.ıŋ 024a/17, 044a/11, 090b/5
b.ın 104a/2
b.ına 076a/2, 083b/11
b.ını 057b/4
b.ların 052a/9, 052a/10
b.larına 078b/12
b.una 020a/6, 048a/4
b.undan 020a/19
b.unı 002a/10, 027b/3
b.uyı 090b/2
→ günāhuŋ b.uŋa 083b/17

boynuz: boynuz
b.ına 070a/19

boz: boz, kül renginde olan
b. 068a/18

boz-: 1. geçersiz duruma getirmek, hükmünü ortadan kaldırmak
b.ar 074b/12
b.maḳ 011b/9
2. mağlup etmek, yenmek, dağıtmak
b.dı 051a/2
b.up 045a/4, 079a/5, 087a/17, 093a/9, 097a/14
3. iyi bir duruma son vermek, değiştirip kötüleştirmek
b.maḳ 060a/15

bozar-: boz renk almak
b.dı 061b/2, 065b/18

bozıl-: etkisini kaybetmek, gücünü yitirmek
b.ınca 052b/5
b.up 052b/4
→cehresi b.dı 060b/5
cehresi b.up 027a/9

bozuḳ: işe yaramaz, faydasız
b. 023a/17

bölük: askeri birlik
b. 066a/19, 098b/3, 102b/8, 105b/14, 106a/7, 110b/10
→b. bölük (parçalara ayrılmış bir biçimde) 004b/10, 114a/7

böyle: böyle, buna benzer, bu türlü
b. 001b/11, 001b/17, 006a/8, 007a/13, 012a/4, 012b/8, 013a/2, 013a/13, 016a/21, 016b/6, 016b/17, 017a/7, 017a/10, 017a/22, 018b/1, 019b/3, 020a/22, 025a/22, 028b/6, 030a/16, 030b/10, 031b/11, 032a/11, 032a/18, 033a/16, 035a/18, 036b/7, 037a/12, 037b/12, 040a/18, 041a/5, 041b/8, 042a/19, 043b/6, 045a/6, 045a/12, 045a/20, 047a/1, 048b/2, 051a/12, 055b/7, 057b/8, 059a/18, 059b/19, 060b/11, 061b/7, 063b/2, 064a/18, 064b/14, 064b/19, 066a/2, 066a/6,

067b/16, 072a/12, 073b/4, 073b/14, 074a/5, 074a/16, 078a/12, 078b/5, 079a/7, 079b/10, 080b/14, 083a/6, 085a/3, 085b/7, 086b/15, 087a/7, 087a/17, 087b/14, 088b/3, 090a/7, 091a/4, 091b/16, 091b/19, 092a/12, 092a/13, 092b/17, 094a/9, 094b/1, 096a/13, 096b/11, 097a/4, 099a/2, 099a/6, 100a/5, 100b/16, 102a/9, 103a/6, 104b/5, 104b/12, 105a/6, 110b/11, 110b/18, 114b/6, 48b/10
b. imiş 078b/7
b.dür 086b/18
b.mi 078a/5
→şöyle b. 002a/11

bre: ey, hey, be
b. 002a/8, 002b/1, 002b/8, 004b/22, 015a/6, 017a/5, 020a/13, 024a/5, 024a/16, 024b/11, 025a/1, 025a/14, 025b/22, 026b/22, 027a/10, 027b/3, 028a/1, 029b/14, 031a/3, 031a/6, 034a/16, 036b/13, 041b/12, 048a/19, 049a/1, 050b/5, 050b/21, 052a/8, 052a/9, 054b/9, 055b/5, 057b/16, 061b/3, 061b/6, 061b/10, 062a/8, 062a/12, 066b/14, 066b/15, 070a/5, 071a/13, 074a/3, 074a/4, 075a/1, 076a/6, 078a/6, 078b/19, 080a/18, 084b/1, 087b/10, 088a/13, 088a/14, 089b/5, 090a/18, 090b/3, 093b/4, 093b/5, 096b/15, 097a/6, 102b/15, 103a/7, 103b/3, 108a/8, 110b/2, 111b/3, 113a/3

bu: 1. bu (zamir)
b. 003a/1, 003a/6, 005a/1, 006a/4, 007a/8, 011b/9, 012a/3, 024a/6, 026b/18, 026b/20, 028a/6, 028a/12, 029a/2, 029b/8, 030a/18, 032a/19, 033a/13, 035a/7, 037a/10, 037a/12, 037b/9, 046b/4, 047a/7, 048a/19, 048b/20, 049b/2, 049b/3, 050b/5, 050b/21, 052a/12, 054a/1, 058b/6, 068a/6, 073a/1, 074a/4, 075b/6, 077a/6, 078b/16, 078b/19, 079a/4, 080a/18, 084b/16, 086a/18, 087a/8, 088a/3, 091b/7, 094a/1, 094b/4, 096b/13, 097a/6, 100a/10, 100a/17, 101b/6, 102a/5, 102b/17, 102b/18, 104a/8, 110b/2, 111a/16, 113b/11
b.dır 057b/6, 069a/3
b.dur 005a/11, 006b/11, 007b/5, 008a/8, 012a/16, 013b/22, 014a/9, 042b/3, 042b/17, 057a/3, 063b/7, 087a/16, 104a/14, 106b/15, 110b/18
b.mıdur 060b/14
b.ŋa 008b/8, 044b/5, 069a/7, 069a/10, 084a/10, 090b/14, 099b/10
b.na 026b/22, 027a/7, 050a/10, 054b/18, 056b/20, 059b/5
b.ndaki 097a/5
b.ndan 001b/12, 012a/20, 014b/9, 016b/14, 067b/19, 073a/13, 074a/12, 080b/10, 093a/10, 095a/6, 097a/1, 103b/14
b.nı 002a/7, 008b/9, 009a/14, 016b/14, 017a/1, 021a/5, 021a/17, 024a/4, 024a/6, 026b/13, 028a/15, 032b/6, 044a/11, 051b/13, 060b/15, 061b/17, 070b/5, 070b/8, 075b/17, 087a/17, 090a/14, 101b/7, 101b/16, 103a/2, 107b/14, 108a/5, 111a/16, 111b/8
b.nuŋ 015a/10, 016b/16, 065a/14, 071a/4, 073a/2, 074a/11, 086a/1, 088b/5, 088b/9, 088b/10, 091a/18, 093b/16, 098a/11, 100a/15
b.nun 080a/7
b.nuŋla 042a/14
b.ŋunla 088a/4
2. bura
b.dur 018a/10
3. bu(sıfat)
b. 001b/5, 001b/6, 001b/12, 001b/14, 002a/13, 002a/14, 002a/15, 003a/1,

003b/18, 004a/18, 004b/2, 004b/14, 004b/15, 004b/19, 004b/20, 005a/9, 005a/15, 005a/20, 005b/7, 006b/7, 006b/20, 007a/8, 007b/4, 007b/8, 007b/10, 008a/13, 008b/1, 008b/22, 009b/6, 009b/11, 011a/7, 011b/3, 011b/8, 011b/11, 011b/13, 011b/21, 012a/1, 012a/2, 012a/16, 012a/20, 013b/1, 013b/13, 014b/1, 014b/15, 015a/1, 015a/4, 015a/8, 015a/9, 015b/20, 016a/4, 016a/8, 017a/7, 017b/2, 017b/6, 017b/9, 017b/10, 017b/12, 017b/16, 018a/2, 018a/20, 018b/1, 018b/14, 019b/15, 019b/21, 019b/22, 021a/5, 021a/10, 021a/11, 021a/13, 022a/4, 022a/13, 022a/15, 022a/18, 023b/1, 023b/10, 023b/16, 024a/8, 024a/18, 024b/8, 025a/10, 025b/14, 026b/7, 027a/9, 027a/16, 027b/1, 027b/4, 028a/8, 028a/19, 028a/20, 028b/16, 028b/21, 029a/13, 029a/16, 029a/19, 029b/9, 030a/15, 030a/19, 031b/14, 032a/1, 032a/11, 032a/13, 032b/1, 033a/3, 033a/4, 033a/9, 033a/11, 033a/12, 033a/13, 033b/11, 033b/18, 034a/11, 034a/15, 035a/2, 035a/3, 035a/10, 035a/17, 036b/9, 036b/13, 036b/19, 037a/5, 037a/11, 037b/20, 038a/1, 038b/4, 038b/12, 038b/16, 039a/6, 040a/9, 040b/9, 041a/6, 042a/3, 042b/10, 042b/16, 042b/17, 043a/6, 043a/13, 043b/6, 043b/11, 044b/18, 045a/8, 045a/13, 045b/1, 045b/16, 046b/16, 047a/6, 048b/2, 048b/4, 048b/20, 049a/1, 049a/8, 050a/5, 050b/4, 050b/16, 051a/5, 051a/10, 051a/11, 051a/18, 051b/2, 051b/4, 051b/19, 052a/7, 052b/5, 053a/3, 053b/8, 055b/8, 055b/10, 056a/3, 057a/19, 058a/17, 058a/20, 058b/13, 059a/13, 059b/2, 059b/4, 060a/20, 062b/4, 063a/14, 063a/15, 063b/6, 063b/19, 064a/10, 064a/16, 064a/17, 064b/12, 065a/8, 065a/10, 065a/16, 065b/19, 066b/13, 067a/16, 067b/18, 068a/8, 068a/10, 069a/5, 070b/16, 070b/19, 071b/6, 071b/16, 071b/20, 072a/3, 072a/5, 072b/15, 072b/18, 073a/3, 073b/1, 073b/5, 073b/10, 074a/3, 074a/9, 074a/18, 075a/2, 075a/3, 075b/4, 075b/8, 075b/16, 076b/4, 076b/8, 077a/12, 077a/13, 077a/14, 077b/1, 077b/9, 078a/16, 078a/17, 078a/18, 078a/20, 079b/3, 079b/19, 080b/20, 081b/2, 081b/10, 081b/15, 081b/18, 082a/14, 084b/15, 084b/17, 085a/4, 085b/4, 086a/8, 086a/10, 086a/14, 086a/15, 086b/11, 086b/12, 086b/16, 087a/1, 087a/6, 087a/14, 087b/3, 087b/13, 088a/6, 088a/12, 088b/3, 089b/5, 089b/12, 089b/14, 089b/15, 091a/6, 091b/7, 092a/3, 092a/6, 092b/4, 092b/6, 092b/13, 093b/5, 093b/6, 093b/13, 094a/18, 094b/2, 094b/3, 094b/4, 095a/6, 095b/3, 096b/13, 096b/14, 097a/10, 098a/14, 099a/5, 099a/6, 100a/14, 100a/17, 101a/5, 101a/6, 101b/3, 102b/12, 103b/7, 105b/19, 106b/3, 106b/9, 106b/14, 107a/11, 107b/18, 109b/15, 110a/7, 110b/1, 110b/3, 110b/5, 110b/7, 110b/13, 110b/17, 111b/14, 114a/8, 114b/4, 115a/6

b. ān (bu zaman) 031b/14, 078a/19, 082a/5

b. arada (burada) 020b/16, 038a/4, 046a/9, 086b/11

b. aradan (buradan) 009a/2, 033b/16

b. aralıḳda (bu sırada) 009a/5

b. araya (bura) 021a/16, 044b/19, 045b/3, 066b/6, 079b/11, 079b/14, 085b/13, 099a/2

b. dem (bu vakitte, şimdi) 098b/4

b. gün yarın 067b/20

b. ḳadar (bu ölçüde, bunca) 010b/7, 011a/2, 016a/6, 016b/6, 018b/9, 019a/5, 019b/15, 020b/20, 023b/16, 028b/6, 034b/19, 035a/16, 036b/10, 037a/11, 038b/4, 039a/7, 040a/13, 044b/11, 044b/12, 046b/4, 046b/19, 047a/5, 051b/13, 052b/9, 054b/1, 057a/19, 058a/2, 059a/11, 063a/20, 063b/6, 065b/14, 069a/11, 070b/13, 070b/17, 071a/2, 073a/7, 075a/5, 078a/14, 079a/8, 080a/5, 081a/8, 081b/12, 083b/6, 084b/5, 085b/15, 086a/8, 089b/19, 092a/4, 095a/2, 095a/5, 096b/12, 097a/4, 097a/17, 106a/8, 106a/13, 110b/6, 110b/17, 111b/14,

112a/11, 112b/9, 112b/10, 112b/11, 113b/2, 113b/3, 80a/20
b. kerre (bu kez, bu sefer, bu defa) 012a/15, 031b/9, 058a/1, 111b/16
b. kez (bu kez, bu sefer, bu defa) 064b/11, 098a/11, 111b/5
b. sefer (bu kez, bu sefer, bu defa) 026a/15
b. ṭarafdan (bu yönden) 023b/19, 037a/5, 039a/4, 039a/15, 045b/18, 053b/14, 054a/14, 054b/6, 056a/19, 060a/1, 061a/20, 065b/4, 066a/7, 069a/20, 070b/17, 072a/7, 073b/1, 077a/16, 081a/10, 081b/7, 082b/9, 083b/3, 084a/18, 084b/3, 088b/11, 090a/5, 091a/4, 093b/1, 114b/6
b. yaḳında (buralarda) 036a/5, 037b/18, 055a/7
b. yaŋa (bir taraftan) 013b/13, 019a/16, 023a/15, 041b/16
b. yaŋadan (bu taraftan) 003b/12, 009b/3, 009b/5, 010b/8, 011a/13, 013b/18, 016a/8, 022a/5, 023b/13, 025a/4, 025b/10, 026a/16, 026b/13, 030b/19, 031b/2, 032a/4, 032a/10, 033a/6, 037a/2, 037a/20, 043b/16, 046a/7, 049b/1, 050b/9, 050b/13, 052b/1, 052b/13, 060a/2

bucaḳ: köşe, kenar
b.a 052a/14

budaḳ: budak, dal
→dallarıŋ b.larıŋ 032b/17

buġday: buğday
b. 083a/18

bul-: 1. (arayarak veya rastgele) bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak
b. 034b/1
b.a 033a/17, 068a/12
b.amadılar 009b/4
b.amayup 002a/14, 009b/5
b.asın 035b/17
b.asıŋ 078a/3
b.asız 031a/11
b.dı 029b/20, 069a/18
b.dıġıŋ 010b/5, 034a/14
b.dılar 026b/17, 031a/12, 107a/2
b.dımı 034b/13
b.duḳda 029a/3
b.dum 031a/17, 059a/7
b.duŋ 055a/24, 099a/6
b.madıḳ 065b/20
b.mış 020b/5, 035a/4(2), 059a/12
b.sun 114a/16
b.sa 031b/15
b.salar 104a/9
b.up 003a/12, 028a/9, 036a/18, 046a/17, 069a/15, 069a/17, 089b/6, 090a/4, 093b/8, 093b/17, 103b/13, 103b/16, 104b/14, 104b/15
b.ursa 015a/14
b.uram 009a/3, 073a/9
b.uruŋ 091a/19
2. … olarak görmek, … olduğunu kabul etmek

b.asın 042a/1, 057a/4
b.mazsaŋ 018a/13
b.up 001b/5
b.ursan 018a/13
3. keşfetmek
b.dı 015b/16, 069a/16
b.up 010b/9, 010b/10, 010b/14, 010b/15, 015b/16
b.ursa 017a/9
3. değmek, ulaşmak
b.dı 013a/20
4. kendine gelmek
b.dum 030b/9
5. yardımcı fiil
ide b.am 052a/9
6. sağlamak, tedarik etmek, temin etmek
b. 091a/19
b.up 091b/3
7. sahip olmak, elde etmek
b. 107b/4
b. amadı 009b/20
→ amān b.maḳ 028a/4
cān b.up 084a/3
cehenem deresin b.dı 030a/10
cezānı b.duŋ 001b/6
eylediginŋ b. 008b/21
furṣat b.madılar 091a/4
furṣat b.up 029b/7, 033b/9, 041a/18, 062b/5, 062b/11, 082b/2, 083a/2, 100b/10
ḥayātda b.dum 032b/13
hezīmet b.up 088b/15
ḥoş b.duḳ 110b/16
ḳuvvet b.up 050a/8
ṣıḥḥat b.dı 105a/18
şeref b.am 079b/19
vuṣūl b.duḳda 065b/10
ẓafer b.amadılar 088a/13
ẓafer b.madı 035a/1
ẓafer b.madılar 093b/3

bulaca: birbirini tutmayan, alakasız
→alaca b. 027b/8

būlād (<Far. pūlād): pulat, çelik bk. *būlāt*
b.a 023b/21, 089a/13

bulan-: bulanmak, kusacak gibi olmak
b.up 090a/16

bulaş-: sataşmak, çatmak, musallat olmak
b.dılar 077a/10

būlāt (<Far. pūlād): pulat, çelik bk. *būlād*
b.ları 008a/16

bulın-: 1. olmak, var olmak, birlikte hareket etmek bk. *bulun-*
b.an 014b/18
b.mış idi 030b/3
2. elde edilmek, ele geçirilmek
b.ur 018b/3
b.madımı 035a/17
3. … olarak görülmek, … olduğu kabul edilmek
b.dum 077a/14
b.mazdı 107a/10
4. mevcut olmak
b.maz 037b/14, 59a/9, 114b/11
5. bir yerde olmak
b.dı 076b/3
→ḥiẕmetde b.am 079b/20

bulış-: buluşmak bk. *buluş-*
b.alum 101a/5
b.dı 096b/2, 105a/16
b.maġa 098a/3
b.maḳ idi 082b/13
b.up 039a/5, 067b/13, 069b/3, 088b/16, 095b/3, 095b/5, 096b/7, 097a/3, 097a/17

bulun-: mevcut olmak bk. *bulın-*
b.a 040a/1

buluş-: buluşmak bk. *bulış-*
b.alum 008a/20, 071b/17, 088b/2, 095a/16
b.avuz 036a/13
b.up 003b/13, 081a/19, 105b/2, 105b/7
b.uruz 038a/18

buluṭ: bulut
b. 030b/8, 068a/17

buŋa: buna
b. 042a/3

bunca: bunca, bu kadar
b. 038a/12, 053a/11, 054a/18, 073a/10, 084b/16

bunda: 1. buraya
b. 001b/7, 010a/19, 018b/19, 026b/18, 029b/21, 030a/7, 030a/19, 032b/11, 032b/12, 036a/3, 038a/3, 044b/15, 057a/1, 058b/18, 067a/4, 077b/8, 080b/17
2. burada
b. 003b/4, 008a/8, 009a/9, 009b/7, 022a/4, 024a/10, 030b/9, 033b/2, 046b/20, 049b/11, 051a/16, 054b/12, 066a/18, 069a/5, 070b/9, 072a/15, 077a/16,

077a/20, 081a/3, 081a/6, 081a/10, 081a/16, 082b/1, 085a/5, 085a/14, 085a/16, 091b/2, 092a/9, 093a/16, 097b/8, 108a/15, 115a/6
b. iken 044a/20, 073b/4

bundan: buradan
b. 071a/5

bunlar: bunlar
b. 003a/9, 003b/4, 008a/19, 009a/18, 011a/6, 011a/11, 011a/16, 013a/11, 015a/9, 015b/20, 020a/7, 020a/17, 020b/10, 026b/7, 027a/9, 027a/13, 028b/13, 032b/19, 033b/20, 036a/14, 036b/2, 038a/14, 038a/15, 038b/3, 039a/14, 040a/9, 044a/14, 044a/20, 046a/15, 047a/18, 047b/8, 048b/8, 050a/7, 051a/14, 054b/12, 055a/19, 056b/12, 063a/9, 063a/17, 066b/13, 069b/19, 072b/1, 073b/14, 073b/16, 074a/14, 077a/1, 077a/16, 077b/10, 078b/4, 078b/16, 079a/13, 081a/3, 081a/9, 081b/13, 082a/18, 084b/17, 084b/18, 085a/4, 085a/14, 085a/16, 087a/7, 090a/19, 091b/13, 097a/11, 097a/13, 101a/2, 108b/6, 110a/9, 113a/8
b.a 011b/10, 017a/3, 027a/10, 028a/11, 038b/10, 045a/16, 046a/16, 051a/11, 055b/18, 057b/13, 062a/5, 077a/6, 080a/8, 083b/13, 084b/17, 091a/1, 091a/3, 099b/10, 107b/17
b.dan 054a/21, 067a/2
b.dır 071a/12
b.ı 002b/9, 030a/3, 038b/8, 044b/7, 046a/2, 047b/7, 047b/10, 048b/8, 052b/10, 055b/5, 057a/11, 057a/17, 060b/5, 061b/18, 061b/20, 062b/6, 067a/15, 067b/13, 072a/13, 072a/19, 074a/13, 075a/10, 075a/14, 078a/12, 078b/3, 078b/11, 082b/18, 095b/10, 102b/1, 106a/9, 107a/18, 114a/6
b.uŋ 003a/10, 006a/9, 027a/8, 033a/2, 033b/8, 035b/1, 037a/3, 037b/13, 042a/20, 051b/1, 075a/14, 077b/7, 085a/3, 088a/15, 098a/9, 098b/19, 099b/4, 108b/8, 109b/7

bur-: burmak, döndürmek, bükmek
b.dı 020b/13

bura: bura, bu yer
b. 001b/6, 008b/18, 020b/22, 077b/8
b.dan 046b/1
b.larını 018a/4

bur(u)n: 1. burun
b.ına 032b/3
b.ıŋ 076a/9
b.ından 006a/19, 018a/18, 050a/13, 059b/8, 067a/6, 076a/2, 079a/10, 087b/1, 090b/13, 094a/15, 094b/9, 101b/18, 102a/16
2. bir şeyin ön ve sivri kısmı, ucu
b.ı 052b/2
→b.ı ḳulaġı 077a/8
anadan emdigi süd b.ından geldi 094a/3

būs (Far.): öpme, öpüş
→b. eyle- (öpmek) 113b/12

b. it- (öpmek) 112a/15

buyur-: 1. emretmek, kesin olarak yapılmasını bildirmek
b. 047b/13
b.dı 004b/5, 013b/10, 015b/3, 020b/1, 022b/16, 022b/17, 022b/19, 030b/15, 034b/8, 043b/15, 043b/16, 047b/14, 051b/3, 066a/4
2. söylemek, demek
b.dı 049b/17, 058b/20, 059b/20, 062b/14
b.un 019b/18
3. gitmek
b.uŋ 022b/21, 108a/1
b.up 034a/6
4. almak, kabul etmek
b.uŋ 059a/20, 108a/11
5. "etmek, eylemek, yapmak" anlamında yardımcı fiil
→cevāb b.ur ise 077b/13

buẓ: buz
b. 043b/3

büklüm: büklüm, kıvrılmış
→iki b. 079a/16

bükül-: bükülmek
b.di 071b/13, 108b/15
b.üp 006a/15, 035a/12, 094b/7, 099a/8, 103a/10

bülend (Far.): yüksek, ulu
b. 039b/15

bülend-āvāz (Far.): gür ses, yüksek ses
b. 005a/4, 105b/19

bünyād (Far.): yapı, bina
→b. eyle- (inşa etmek, bina etmek) 021a/4

bür-ḫūn (<Far. pur-ḫūn): pürhun, kanlı, kan dolu
b. 094a/4
b.a 088a/2

bürü-: bürümek, kaplamak, sarmak
→b.ye düş- (bürümek, kaplamak, sarmak) 013a/1, 041a/9, 050a/3, 099b/8, 101a/9
b.ye ḳo- (bürümek, kaplamak, sarmak) 012b/5

bütün: hepsi, tamamı, tüm
b. 002b/4
2. birleşmiş, bir araya gelmiş
b. 019a/11

büyü-: büyümek, irileşmek
b.yüp 015a/17, 018a/21
2. yaşı artmak, ilerlemek
b.sün 034a/20

büyük: büyük
b. 019a/6, 020b/18, 023b/2, 023b/5, 050a/17, 054a/16, 067b/16, 068a/14, 112a/11

çabuḳ: çabuk, hızlı bk. *çabuk*
c. 066b/4, 076b/3

çabuk: bk. *çabuḳ*
c. 054b/14
→c. ol- (hızlı davranmak, oyalanmamak) 035b/20, 110b/11

çabuḳlıḳ: çabukluk, hız
c.da 106b/6

cāʾiz (Ar.): yerinde, uygun
c.mi 042a/14

cāḳ (<Far. çāḳ): çak, yırtık, yarık
→c. ol- (yırtılmak, parçalanmak) 111b/1

cāliyye (Ar.): sahte, samimi olmayan
c.ye 087b/18

cālī (<Ar. caʿlī): sahte, samimi olmayan
c. 087b/18

cāme-ḫāb (Far.): yatak
c.ında 033a/8

cām(-ı) şehādet (Far.+Ar.): şehadet şarabı
c. 053b/19

cān (Far.): 1. insanın kendi varlığı, yaşayış, hayat
c.umdan 007b/6
2. gönül, iç, yürek
c. 025a/18
c.la 013b/19
3. dost, kardeş
c.um 031b/12, 061a/14
→c. al- (öldürmek) 062a/4, 080a/16, 083a/5
c. at- (bir şeyi çok istemek, şiddetle arzu etmek) 061a/20, 079b/20
c. baş (talep edilen bir şeyin seve seve yapılacağını aktaran bir söz) 056b/4, 091b/14
c. başına ṣıçra- (çok korkmak) 037a/19, 050b/11, 062b/16, 072b/7, 076b/11, 077b/19, 093b/10

c. bul- (canlanmak, hayat bulmak) 084a/3
c. ḫavliyle (canının tehlikede olduğunu hissetmekten gelen kuvvetli bir tepkiyle, insanın ölüm korkusu karşısında kapıldığı panikten doğan bir güçle) 007a/15, 012b/19, 025b/2, 027b/10, 062a/14
c. vir- (ölmek) 052a/11
c.ı ceheneme git- (ölmek) 083b/8
c.ına minnet (umulmayan bir durumla karşı karşıya gelince memnuniyeti ifade etmek için söylenen bir söz) 100b/4
c.ıŋ ceheneme ışmarla- (öldürmek) 019a/15, 025b/7, 029b/18, 038b/16
c.um sev- (hoşlanmak) 045a/3
c.uma minnet (umulmayan bir durumla karşı karşıya gelince memnuniyeti ifade etmek için söylenen bir söz) 005a/18
c.uŋ ceheneme git- (ölmek) 019a/14

cān(-ı) dil (Far.): can-ı gönül, büyük bir samimiyetle, içten gelerek
c.den 059a/2

cānib (Ar.): yan, taraf, yön, cihet
c.de 045a/18, 092b/1
c.den 009b/9, 024b/8, 024b/17, 076b/4, 076b/10, 078b/19, 080b/6, 080b/8, 081a/18, 081b/18, 082a/10, 101a/13, 109a/17, 110a/7
c.e 008b/10, 014b/7, 015b/1, 024b/15, 029b/5, 034a/1, 035b/17, 035b/18, 035b/19, 037a/20, 039a/6, 044a/3, 044a/11, 050b/8, 062a/1, 063a/8, 063b/6, 068b/9, 069b/9, 079b/13, 082b/5, 085b/4, 087b/2, 092b/4, 092b/11, 095a/16, 106a/9, 106b/18, 107a/3, 110a/16, 99b/14
c.i 009b/19, 021a/3
c.indedür 017b/14
c.inden 025b/18, 036b/5, 045a/17, 049b/16, 063a/12, 071a/15
c.ine 025a/16, 036b/4, 037b/17, 046a/13, 056b/8, 069b/8, 070a/4, 070b/12, 072b/7, 084b/4, 086a/13, 089a/17, 095b/14, 096a/5, 097a/7

canlı (←Far. cān): canlı, diri
c. imiş 054b/1

cān-sitān (Far.): can alıcı
c. 078b/15, 083a/3

cānvār (Far.): canavar, mahluk
c.a 037b/1
c.ı 025b/7

cāre (<Far. çāre): çare, çıkar yol bk. *çāre*
c. 003a/12, 009b/19, 030a/9, 056b/19, 069a/4
→c. eyle- (çözüm bulmak, halletmek) 082b/12
c. it- (çözüm bulmak, halletmek) 015a/7, 018b/2, 069a/5
c. ol- (çözülmek, halledilmek) 029b/1, 033a/17, 038b/9, 042a/2, 056a/15, 067b/9
ne c. 070b/4, 078b/7, 085a/9

carḫ (<Far. çarḫ): çark, tekerlek gibi dönen

→c. ur- (daireler çizerek dönmek, devretmek) 012b/3

cāriye (Ar.): cariye, halayık
c. 030b/2, 046a/19, 046b/7, 047a/6, 047a/7
c.lere 046b/4
c.sine 046b/9

cār-pāre (<Far. çehār-pāre): dört parça
→c. eyle- (parçalamak, kırmak, ayırmak) 026a/5, 084a/11
c. ol- (parçalanmak, kırılmak, ayrılmak) 002b/20, 043b/9

cāsūs (Ar.): casus
c.lar 009b/14, 010b/2, 071a/13, 113a/4

cāzū (<Far. cādū): cadı, büyücü
c. 003a/1, 008b/14(2), 009a/3, 009a/8, 009a/10, 009a/13, 009a/15, 010b/3, 038a/19, 038b/1, 038b/7, 053b/7, 071a/5, 075b/15, 075b/18, 076b/18, 092a/11
c.dır 050a/17, 075b/8
c.lar imiş 051a/3
c.lar 009a/20, 010a/5, 010a/17, 023a/14, 038b/8, 038b/12, 038b/16, 051b/4, 053b/11, 054a/6, 054a/13, 081a/13, 082b/6, 082b/11, 084b/13, 095b/1
c.lara 008b/20, 010b/2
c.lardır 050a/7, 051b/7
c.ları 010b/4, 038b/13
c.laruŋ 009a/6
c.mıdur 029a/3, 029a/5, 038a/16, 049a/1
c.mısın 074b/3
c.nuŋ 008b/19, 009a/14, 038b/17, 074a/10, 076a/3
c.ya 076b/18
c.yı 076a/9

cāzūlıḳ (←Far. cādū): cadılık
c.dan 009a/4

ceb (<Ar. ceyb): cep bk. *ceyb*
c.e 047a/11

cebe (Moğ.): zincir veya halkalar örülerek yapılmış zırh
c. 062b/9, 087b/15
c.ler 054b/17
c.lere 064a/8
c.leriŋ 081a/9, 093b/17

cedd (Ar.): cet, ata
c.üŋ 080b/14

cefā (<Ar. cefāʾ): eziyet, sıkıntı, eza
c.ya 057b/8
→c. çek- (zulüm görmek) 034a/14, 105b/4
c. eyle- (üzmek, eziyet etmek, azap vermek) 001b/5, 018b/5, 033b/1, 034b/1,

083b/16, 112b/10
c. it- (üzmek, eziyet etmek, azap vermek) 031b/13, 056b/7, 092b/13

cefākārlıḳ (←Ar.+Far. cefākār): eziyet etme, sıkıntı verme
c. 112b/11

cehd (Ar.): çalışıp çabalama, uğraşma
→c. eyle- (çalışıp çabalamak, uğraşmak) 106b/8

cehennem (Ar.): cehennem
c.ede 061b/5
→cānıŋ c.e ışmarla- (öldürmek) 025b/7

cehen(n)em (Ar.): bk. *cehennem*
c. 026a/1
c.e 035a/8, 035b/13, 045b/20, 107a/13
→c. deresin bul- (ölmek) 030a/9
c.e irsāl eyle- (öldürmek) 035a/8
cānı c.e git- (ölmek) 083b/8
cānıŋ c.e ışmarla- (öldürmek) 019a/15, 029b/18, 038b/16
cānuŋ c.e git- (ölmek) 019a/14

cehre (Far.): çehre, yüz
c.sine 060b/21
→c.si bozıl- (yüzü düşmek) 027a/9, 060b/4

cellād (Ar.): cellat
c. 002a/9, 002a/10, 002a/18, 002b/1, 024a/6, 024a/17, 027a/16, 034b/14, 051a/8, 057b/5
c.a 057b/4
c.dur 002b/2
c.ı 057b/11
c.lar 002a/9, 077b/5, 090b/2
c.uŋ 024a/20

cel(l)ād (Ar.): bk. *cellād*
c. 027a/17, 052b/6, 090b/4, 090b/7
c.a 027b/7, 057b/11
c.lar 051a/4, 052a/9
c.lara 077b/8
c.ları 002b/7, 052a/15, 078b/17
c.ların 057b/13
c.uŋ 090b/6

cemʿ (Ar.): toplama, toplanma, bir araya gelme
c.inde 022a/4, 054b/6
c.ine 022a/4, 085b/5, 115a/4
→ʿaḳlın başına c. idüp 035b/2
ʿaḳlıŋ c. idüp 052a/13
c. eyle- (toplamak, bir araya getirmek) 022a/12, 022a/16, 041a/13, 063a/19,

063b/1
c. it- (toplamak, bir araya getirmek) 040a/15, 045a/3, 058a/4, 080a/3, 086a/10, 099a/2
c. ol- (toplanmak, bir araya getirilmek) 014b/19, 052a/2
kendüyi c. eyle- 012b/7
kendüyi c. it- 007a/13, 018b/18, 079a/11, 100b/9, 101a/10, 107b/8

cemāl (Ar): yüz, çehre
c.i 037b/7
c.iŋ 005a/19, 005a/21
c.ine 030a/15

cemʿiyet (<Ar. cemʿiyyet): cemiyet, topluluk, kalabalık
c. 004b/15, 110b/6
c.i 077b/15

cemīʿ (Ar.): bütün, hep, cümle
c. 063a/19

ceng (Far.): savaş, silahlı çatışma
c. 005b/4, 007b/5, 007b/18, 011b/18, 026b/6, 033b/10, 043a/2, 043b/19, 044b/15, 047b/16, 054b/13, 055b/10, 055b/11, 058a/7, 059a/7, 066a/19, 071a/17, 071b/1, 074a/1, 081b/19, 082a/17, 085b/18, 094a/18, 105b/4, 105b/18, 107a/9, 110a/12, 110b/13, 112b/13
c.de 076b/16
c.de idi 023a/6
c.den 003a/10, 058b/6, 071b/19, 084b/7, 100a/13, 108b/9
c.dür 039b/10, 098a/19, 098b/1, 104a/8
c.e 005b/16, 007a/9, 011a/6, 012a/11, 022b/2, 022b/7, 022b/9, 037a/16, 048a/2, 048a/15, 048b/14, 053a/18, 054b/2, 056a/10, 076b/8, 081b/13, 084a/15, 084b/2, 084b/13, 085b/16, 094a/5, 100b/7, 101a/14, 101b/15, 102a/6, 103b/4, 104a/1, 107a/16, 108a/17, 109b/12, 111a/2, 111a/3, 111a/8
c.emi 064b/3
c.i 037a/5, 046a/9
c.in 037a/3, 080b/9, 108b/6, 108b/8
c.iŋ 053b/8, 108b/1, 111a/5
c.inde iken 038a/14
c.ine 100b/8
c.ini 105a/13
c.leri 026a/17
c.ün 013a/16
c.üŋ 105a/5, 111a/5
c. ise 036b/14, 108a/15
→ c. eyle- (savaşmak, çarpışmak) 004a/5, 007a/4, 007b/8, 007b/19, 008a/20, 008b/1, 008b/2, 011a/7, 011a/10, 012a/10, 012a/11, 022b/10, 025b/11, 032b/15, 033a/5, 034b/19, 034b/20, 037b/16, 038a/9, 039a/5, 040a/8, 040a/9, 040a/20, 041a/18, 043a/6, 043b/20, 045a/4, 045b/8, 045b/20, 046a/12, 049b/5, 053a/1, 062b/13, 062b/20, 068a/10, 068b/17, 071b/15, 071b/16, 072a/1, 073b/10, 073a/16, 073b/1, 074b/17, 079b/6, 081a/15, 085a/19, 086a/10, 087a/7, 092a/9, 093b/5, 096b/9, 097a/1, 097a/13, 097b/16, 099b/7, 101a/4,

101b/17, 102a/7, 105a/3, 106b/4, 106b/9, 109a/14,109b/4, 109b/13, 109b/14, 111a/4
c. it- (savaşmak, çarpışmak) 007a/3, 007b/9, 012a/1, 017b/21, 018a/6, 025b/10, 026a/10, 029a/4, 035a/2, 045a/20, 049a/10, 056a/20, 061a/10, 063b/8, 065a/19, 068a/7, 069b/15, 069b/18, 073a/17, 074a/9, 074b/1, 075b/9, 076b/4, 080b/1, 080b/14, 081a/11, 081a/17, 082b/9, 083b/3, 084a/4, 085b/12, 086a/4, 086b/18, 087a/11, 088a/18, 088b/5, 094a/6, 094a/8, 095a/2, 097b/3, 097b/7, 097b/7, 102b/6, 104a/16, 104a/18, 104b/11, 104b/12, 104b/12, 105a/14, 105b/2, 106b/10, 106b/7, 108b/4, 109b/15, 112a/1
c. ol- (savaşılmak, çarpışılmak) 008b/2, 044a/4, 046a/7, 047b/13, 051b/8, 052b/20, 069b/18, 080a/13, 085a/11,093a/12

cengel (<Far. çengāl): çengel, kanca
c. 005b/12, 006b/1, 007a/2, 040b/7, 043a/5, 049b/13

ceng (<Far. çeng): harba benzeyen bir çeşit telli çalgı
c.i 046a/17

cengī (<Far. çengī): çengi; def, zil veya kaşık çalarak oynayan oyuncu kadın bk. *cengü*
c.ler 046b/11

cengü (<Far. çengī): bk. *cengī*
c.lere 046a/21

cennet (Ar.): cennet
c.e 057b/3

cerāḳ (<Far. çerāġ): çerağ; mum, kandil, lamba vb. ışık veren araç
c. 069b/6

cevāb (Ar.): cevap, yanıt
c. 073b/11, 088a/6
c.a 040a/1, 056b/19
c.ı 001b/12, 015a/8, 047a/6, 048b/2, 086b/12, 086b/16, 099a/5
c.ıŋ 060b/14, 070b/15, 086b/19
c.lar eylemiş 065b/18
c.ları 025a/13, 026b/7, 052a/7, 073a/11, 095a/6, 104b/5
c.larıŋ 093a/13
→ c. buyur- (uygun görmek, bildirmek) 077b/13
c. it- (cevaplamak, karşılık vermek) 086b/13
c. vir- (cevaplamak, karşılık vermek) 007a/8, 009b/9, 023a/9, 032b/5, 032b/8, 039a/8, 039b/6, 048a/19, 052b/20, 065b/14, 071a/1, 071a/4, 074b/5, 075b/14, 086b/19, 093b/12, 098a/8, 098b/1, 098b/19, 100b/1, 101b/4, 105b/1, 114b/10
söz c. eyle- 098a/11

cevāb-nāme (Ar.+Far.): cevap yazısı, cevap olarak gönderilen mektup
c. 066a/13, 066a/17

cevāhir (Ar.): elmas, altın, pırlanta gibi değerli taşlar

c. 054b/17
c.e 011b/7, 037b/7, 064a/7, 064a/8

cevān (Far.): civan; genç, delikanlı
c. 034a/11
c.ları 010b/8

cevher (<Far. gevher): var olan bir şeyin özü, esası, varlığındaki maya
c.i 002b/4, 025b/13, 057b/9, 107b/2, 108b/10

cevlān (Ar.): gezinme, dolaşma
c. 110b/11
→c. it- (dolaşmak, gidip gelmek) 049b/14
ṭarīd c. eyle- 005b/13, 005b/22, 011b/2, 040b/5, 047b/18, 109b/11
ṭarīd c. it- 101a/18
cüst c. it- 031a/11

cevşen (Far.): zincir ve puldan yapılan örme zırh
c. 062b/9
c.inden 087b/15

ceyb (Ar.): cep bk. *ceb*
c. 015b/9

cezā (Ar.): ceza
→c.nı bul- (hak ettiği cezaya uğramak) 001b/6

cezīre (Ar.): ada
c. 028b/14
c.den 028b/14, 028b/21
c.nüŋ 029a/7
c.sine 092a/17
c.ye 028b/21

ciger-dār (Far.): yürekli, cesur
c. 066b/4, 104b/6

ciger-gāh (Far.): en can alacak yer
c. 011b/11
→c. ol- (üzülmek) 011b/15
c. sök- (bir kimseyi zarara uğratmak) 019a/12

ciger-kūşe (Far.): çok sevilen kimse, ciğerpare
c. 045a/19
c.m idi 092b/11
c.m 010a/5, 022a/20, 023a/3, 031a/2, 031a/8, 031a/16, 042b/20, 047a/5, 047a/19, 059a/14, 064a/18, 065a/6, 102b/4, 104a/16, 112a/14, 112b/4
c.mi 035b/17
c.ŋüz 112a/12
c.s̱i 036a/15, 084b/19, 084b/20

cihān (Far.): dünya, yeryüzü
c. 001b/8, 008a/3, 011b/10, 014b/14, 025a/4, 033b/11, 035a/3, 037b/4, 038a/12, 041a/4, 049b/3, 053a/11, 060b/12, 066a/12
c.a 059b/19
c.da 078b/5, 080b/16, 094b/4
c.ı 047a/2, 053b/16
c.uŋ 004b/14, 106b/7
→c.ı başına ṭar eyle (sıkıntı ve güç şartlar içine sokmak) 088b/1
c.ı başına teng eyle- (sıkıntı ve güç şartlar içine sokmak) 094a/7

cihāngīr (Far.): dünyayı zapt eden büyük hükümdar
c.ler 078b/8

cild (Ar.): cilt, bir eserin, birbirinin devamı olarak birkaç kitap hâlinde basılan kısımlarından her biri
c.i 001b/1, 103b/7
c.e 115a/6

cīnī (<Far. çīnī): çini; pişmiş kilden yapılma, sırlı yüzü çoğu zaman motifler ve çiçeklerle süslenmiş, levha veya mozaik hâlinde kaplama unsuru
c. 035b/4

cinnī (Ar.): cin taifesine mensup olan varlık, cin, ecinni
c. 036a/5, 064a/13, 066b/4, 066b/6, 066b/19, 067a/14, 067b/20, 068a/11, 069a/1, 069b/6, 071a/2, 075a/7, 079b/13, 082b/14, 088b/7, 092b/3, 094a/18
c.den 033a/11
c.dir 067b/5
c.ler 068b/10, 088b/3
c.lerüŋ 078a/18
c.ye 066b/7
c. yle 068b/16

cins (Ar.): cins, tür
c.inden 035a/17

cobān (<Far. çobān): çoban
ç. 054b/15, 054b/18, 055a/3, 055b/3, 056a/19
ç.a 055a/4, 055a/15
ç.ı 009b/13
ç.uŋ 055a/15

cufte (Far.): çifte, tekme
c.m 019a/14

cūş (Far.): coşma, coşkunluk
→c. it- (coşmak) 002b/4, 018b/14, 107b/2

cümle (Ar.): bütün, hep, tüm
c. 002a/5, 003a/20, 003b/16, 004a/15, 014a/10, 014a/14, 014b/3, 014b/17,

017b/13, 020a/20, 020a/22, 020b/1, 021a/19, 021a/21, 021b/11, 023b/1, 023b/10, 025a/6, 025a/10, 026a/10, 027b/13, 029b/1, 023a/9, 028a/17, 028b/3, 030b/4, 030b/17, 031b/3, 031b/4, 038a/2, 039a/3, 039b/5, 041b/15, 042a/5, 042a/7, 042a/11, 042a/12, 042b/6, 043b/15, 043b/16, 044a/7, 046a/13, 053b/15, 054b/1, 056a/7, 058a/4, 060a/7, 067a/18, 069a/19, 072b/9, 076a/6, 077a/20, 077b/3, 081a/7, 081a/14, 084b/8, 084b/11, 087a/13, 089b/18, 092b/16, 096b/9, 096b/10, 103b/9, 112b/8, 113a/14
c.den 035b/19, 098a/6
c.miz 028b/17, 061a/8
c.mize 103a/18
c.mizüŋ 072b/13
c.müz 106a/2
c.müzi 078a/11, 093a/10
c.ŋiz 099a/3
c.ŋizle 089b/14
c.ŋüz 110a/2
c.ŋüze 099a/2
c.ŋüzi 028a/13
c.ŋüzi 041b/12
c.si 009b/16, 010a/21, 010b/16, 025a/8, 033b/3, 043a/3, 045a/13, 046a/5, 053b/9, 054a/20, 063b/11, 064a/3, 081a/11, 090b/19, 096a/10, 110a/4, 114a/13
c.sin 075a/16, 077a/4, 089b/17
c.sinden 070b/14
c.sine 040a/2, 063b/9, 077a/19, 098a/8
c.sini 002b/7
c.sinüŋ 079a/3
c.siŋ 030b/11, 072a/15
→c. ʿālem (herkes, bütün insanlar) 075a/14

cümleden (←Ar. cümle): cümleten, hep beraber, hep birlikte
c. 014a/1, 064a/4

cünbiş (Far.): hareket etme, kımıldama
c.i 097a/5

cür ʾet (Ar.): cüret, cesaret, atılganlık
→c. eyle- (cesaret isteyen bir şeyi yapmaya kalkışmak) 054b/2

cürm (Ar.): suç, kabahat
c.üm 063a/2

cüs̱s̱e (Ar): vücut, gövde
c. 018b/9

cüsse (<Ar. cüs̱s̱e): bk. *cüs̱s̱e*
c. 018a/2

cüst (Far.): arama, araştırma
→c. cevlān it- (aramak, araştırmak) 031a/11

çadır: çadır
ç. 018b/8, 024b/2, 072b/6, 089a/19, 090a/12
ç.a 090a/2, 091a/2, 091b/6
ç.da 064b/1, 090a/4, 090b/17
ç.dan 091a/13
ç.dur 089b/1
ç.ı idi 089b/3
ç.ı 024a/12, 072a/12, 074a/3, 090a/17, 091a/9
ç.ıma 024a/9
ç.ın 024b/1, 027b/13
ç.ına 011a/18, 023b/19, 028b/17, 085a/8, 089a/9, 089b/1, 091b/4
ç.ından 072b/5
ç.lar 089b/5
ç.larına 073a/19, 089a/7, 110a/10
ç.uŋ 072a/10, 073b/17, 075a/9, 090b/18

çaġır-: 1. yüksek sesle bağırmak, haykırmak bk. *çaḳır-*
ç.ırsın 105a/6
ç.maġa 018b/11
2. birinden bir şeyi yapmasını istemek
ç.dılar 046a/1
3. davet etmek
ç.up 030b/4
4. nağme ile söylemek
ç.maġa 105b/12

çaġrış-: hep bir ağızdan bağırmak, haykırmak, yaygara koparmak
ç.dılar 055b/17

çaḳır-: yüksek sesle bağırmak, haykırmak bk. *çaġır-*
ç.maḳdan 105a/8

çaḳla-: çağlamak, coşmak
ç.yup 076a/8

çal-: 1. çarpmak, atmak
ç.dı 009a/14
2. vurmak, darbe indirmek
ç.arsam 103a/2
ç.dı 029a/18, 043b/2, 100b/11
ç.dıġıŋ 054a/8
ç.dıġını 091b/8
ç.sa 076a/15
ç.up 024b/19
3. bir çalgıyı icra etmek
ç.duḳca 046b/6
ç.maġa 046b/2, 064b/6
ç.maġı 046b/5
ç.up 105b/12
4. vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak suretiyle ses çıkarmasını sağlamak

ç.dılar 084b/6
ç.up 088b/15

çaldır-: musiki aletlerini, ses çıkarmaya yarayan yahut ses çıkarabilecek şeyleri başkasına vurdurmak, üfletmek veya gerekeni yaptırmak suretiyle seslendirmek
ç.dı 023a/7, 050b/11
ç.up 096a/12, 097a/9

çalın-: vurulmak, üflenmek veya gereken yapılmak suretiyle ses vermeleri sağlanmak, sesleri gerektiği şekilde çıkarılmak, seslendirilmek
ç.an 007b/18, 071b/1, 105b/18, 110b/12
ç.dı 047b/1, 071a/13, 072b/4
ç.up 102b/2

çalış-: çabalamak, gayret göstermek
ç.dı 056a/15
ç.ur 018a/7

çar (Ar.): kadınların büründükleri çarşaf, bir nevi büyük şal
ç. 052a/1

çāre (Ar.): çare, çıkar yol bk. *cāre*
→ç. eyle- (çözüm bulmak, halletmek) 069b/5
ç. ol- (çözülmek, halledilmek) 060b/20

çarḫ (<Far. çarḫ): eskiden kale kuşatmalarında kullanılan bir tür siper
ç. 008a/17
ç.a 040b/17

çarḫ(-ı) felek (<Far.+Ar. çarḫ-ı felek): eskiden bir kaleyi kuşatan askerlerin kaleden atılan toplara karşı arkasına sığındıkları, çam ağacından yapılan mukavemetli taşınabilir seyyar siper
ç. 041a/14

çarp-: hızla dokundurmak, şiddetle vurmak
ç.dı 017a/18, 057b/11, 079a/19, 083b/18, 090b/8, 095a/11, 107b/14
ç.dığıŋ 076a/13
ç.up 006a/12, 043b/5, 082a/7, 099b/4, 103b/3, 106b/2

çār-pāre (<Far. çehār-pāre): dört parça bk. *cār-pāre*
→ç. it- (parçalamak, kırmak, ayırmak) 042b/18, 045b/15

çatla-: çat sesi çıkarmak
ç.dı 102a/14

çehre (Far.): yüz, görüntü bk. *cehre*
ç. 077a/8

çek-: 1. kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak

ç.di 019a/3, 042a/18
ç.er 111a/16
ç.meyesin 002a/3
ç.üp 004b/11, 006b/17, 018b/21, 032b/17, 037a/8, 062a/12, 068b/1, 083a/11
2.bir şeyi bulunduğu yerden veya diğer şeylerin arasından çıkarmak
ç.di 083b/17
ç.üp 002b/15, 083b/13, 084a/2
3. katlanmak, tahammül etmek
ç.di 041a/1
ç.digüm 016b/14, 085a/2
ç.düm 033b/16
ç.medim 016b/15
ç.mez 051b/13
ç.ülem 015a/4
ç.üp 060a/16, 080b/13
4. uzunluk veya boya denk gelmek
ç.er 018a/17, 066b/7, 087a/11
ç.er idi 085b/12, 087a/2
5. uzaklaştırmak, ayırmak
ç. 022b/8, 098b/14, 100a/6
ç.mesimi 032a/3
6. gitmek
ç.di 064a/7
ç.diler 064a/6, 113b/6
7. üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silahları kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak
ç.em 108b/13
ç.esin 105a/3
ç.mesin 108b/11
ç.üp 004b/1, 108a/17
→bende ç.di 016b/13, 022b/13, 024a/5, 048a/5, 048a/12, 048a/17, 057b/19, 067a/14
bende ç.diler 057a/17, 062b/6
bende ç.e 041b/5, 049a/13, 049a/15
bende ç.ecek 098b/13
bende ç.üp 070a/8, 075a/18, 076a/10, 076b/3, 076b/7, 090a/14
ç.e var- (kendine doğru getirmek) 024b/5
ç.i vir- (kendine doğru getirmek) 066b/18, 107a/10
cefā ç.üpdür 105b/4
cefāyı ç.meyüp 034a/14
dem ç.di 029b/3, 068b/1
dem ç.üp 010a/14, 010a/21, 015b/11, 016a/20, 032a/14, 032b/2, 068b/2, 077b/16, 078a/4, 092b/5, 096a/1
derd belā ç.ersin 111b/14
el ç.üp 003a/10, 069b/1
el ç.di 060b/21
el ç. 016a/13
el ç.diler 084b/7
elem ç.di 022a/17, 036a/20, 052b/15
elem ç.düm 012a/20

elem ç.e 036b/10
elem ç.er 020b/6, 082b/1, 088b/6, 092b/8
elem ç.erler 082b/11
elem ç.me 023a/9, 031a/10, 039a/8, 045a/10, 047b/9, 071a/5, 104b/6, 110b/5, 61a/9
elem ç.mem 001b/11
elem ç.men 054b/11
elem ç.mesünler 009a/11
elem ç.üp 006a/17, 013a/2, 015a/8, 020b/14, 033b/8, 037b/12, 049a/6, 051a/17, 063a/14, 072b/16, 075a/15, 085b/7, 093b/18, 108a/14, 109a/5, 109a/6
elüŋ ç. 067a/3
ḥabs ç.di 093a/7
ıżṭırāb ç.di 103a/5
ḳavara ç.di 027a/20
nedāmet ç.ersin 031b/12
ṣāf ç.diler 045a/18
ṣāflar ç.üp ṭururlar 087a/10
sefer ç.er 092a/4
semāya ser ç.miş 069a/13
zaḥmetler ç.üp 063a/20, 065b/20

çekil-: bulunduğu yerden ayrılıp geriye veya sağa sola gitmek suretiyle yerini değiştirmek
ç.di 034a/1, 086b/6, 097a/7
ç.diler 029a/1
ç.üp 018a/14, 081a/2
→ç.üp git- (gitmek) 024a/1, 070b/11

çekiş-: her iki taraf kendine doğru olmak üzere karşılıklı çekmek
ç.diler 033b/4

çeşm (Far.): göz
ç. 050b/19

çevir-: 1. döndürmek
ç.di 059b/13
ç.üp 006a/21, 006b/14, 006b/18, 041a/2, 041b/5, 045b/3, 045b/6, 053b/1, 055b/16, 062a/12, 076a/3, 079a/19, 084b/8, 102a/16, 103a/1, 107b/11
2. yönelmek, o yöne sevk etmek
ç.e 036b/17
ç.üp 043b/14
→yüz ç.dünmi 051b/15
yüz ç.medüm 022a/11
yüz ç.mez 027a/1

çevre: yakın olan yerler, etraf, civar
ç. 049a/17

çıḳ-: 1. (üstüne) binmek
ç.dı 003a/14, 056a/17, 068b/19

ç.mış 003a/16
ç.up 003b/17, 020a/6, 057b/19, 058a/17, 063a/1
2. ulaşmak, varmak
ç.dı 029a/11, 041a/9
ç.dum 038a/8
ç.ınca 004a/2, 029a/8
ç.mamışdır 021a/2
ç.mış 021a/3
ç.up 068a/2, 094a/17, 108a/5
3. dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek
ç. 069b/15
ç.a 011b/13
ç.an 067b/7
ç.ar 011b/14, 011b/15, 041a/3
ç.ardı 113b/8
ç.dı 008b/5, 010a/9, 034b/10, 035b/3, 045b/9, 046a/19, 050a/8, 083b/2, 087b/15, 089b/19, 094b/1, 099b/9, 101a/10
ç.dılar 020a/15, 030b/11, 089b/3
ç.ınca 024b/13
ç.mışlar 018a/1
ç.up 005b/20, 006b/20, 007a/17, 012b/9, 020a/17, 021b/8, 041a/3, 059a/15, 069b/17, 077b/3, 083b/8, 085b/8, 091a/1, 091a/3, 091a/9, 094a/1
4. kaçmak, kurtulmak
ç.dılar 024b/4
5. yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek
ç.a 029b/3
ç.dı 050b/4, 076a/5, 092b/5
ç.mış 066b/20
ç.up 039a/15, 049a/11, 080a/9
6. uzaklaşmak, ayrılmak
ç. 099b/1
ç.dılar 091b/9
ç.up 030b/19, 039a/13
7. çıkarmak, tutuşturmak, yakmak
ç.up 038b/11
8. vakti gelince ayrılmak
ç.mış 058b/6
8. yüksek bir makama, bir huzura varmak
ç.up 067b/15
→başa ç.amadum 041b/12
başa ç.amaz idi 106b/7
başamı ç.arsınuz 041b/13
ç.a gel- (varmak, ulaşmak) 020a/2, 027b/19, 070b/19, 083a/9, 084b/4, 108a/7
ç.a var- (gelmek) 025a/17
ç.up git- (gitmek) 092b/8, 071a/12
ç.up gidi vir- (gitmek) 073b/15
elinden ç.mış 069a/14
ḳarşu ç.dı 096a/10, 113b/7
ḳarşu ç.up 042a/7, 046a/4, 069b/3, 097a/8

çıḳar-: 1. dışarı çıkmasını sağlamak
ç.alum 010a/20
ç.dı 029a/18, 091b/3, 100a/9, 103a/14
ç.dıġı 011a/22, 012b/12, 064a/2, 064a/12, 065a/1, 096a/11, 096b/2, 113a/12
ç.dılar 010b/14, 010b/15, 070a/7, 098b/16, 100b/16, 101b/14
ç.dum 037b/21
ç.maġa 036a/11, 067b/3
ç.mamışsız 097b/14
ç.mazlar idi 081a/9
ç.mışam 038a/1
ç.up 005a/2, 030a/4, 058a/11, 064a/2, 067b/2, 068b/3, 069a/19, 089b/19
2. giyilen veya takılan şeyleri vücuttan ayırmak
ç.mış 59a/9
ç.up 003b/15, 007b/13, 010b/12, 084b/11, 108a/6
3. yüksek bir yere taşımak, yukarı iletmek
ç.dı 021b/2, 046a/5
ç.up 014a/17, 042a/8, 114a/6
3. ayrılmak, çekmek
ç.dı 026b/12, 054b/13
4. götürmek
ç.dılar 053b/11
5. ortaya getirmek, koymak
ç.up 079a/4
→ ipligün bāzāra ç.ıllar 023a/11

çıḳıl-: çıkmak işi yapılmak
başa ç.madı 085b/18

çivili: çivili
ç. 056a/19

çoġal-: çoğalmak, artmak
ç.dı 097a/11
ç.dılar 113a/9

çoḳ: 1. çok, fazla
ç. 001b/5, 001b/11, 004b/14, 004b/15, 006b/7, 008a/12, 008a/13, 008b/11, 008b/14, 010b/7, 010b/19, 013b/16, 013b/19, 014b/15, 015b/16, 015b/18, 016a/2, 016a/9, 019a/13, 019b/5, 019b/7, 020b/11, 020b/20, 024b/14, 025a/8, 026a/15, 026b/4, 028a/16, 033a/10, 033a/13, 033b/7, 034b/1, 036a/10, 037a/18, 038a/19, 040a/7, 042a/4, 044a/7, 045a/2, 045a/14, 046a/8, 047a/17, 047a/20, 047b/12, 048b/9, 049a/5, 049a/7, 050a/20, 050b/8, 055a/8, 055a/9, 056a/15, 059a/17, 060b/20, 061a/14, 061a/15, 061b/2, 062a/6, 062b/10, 065a/13, 065b/17, 065b/20, 069a/6, 071a/6, 071b/8, 074a/14, 079b/15, 081a/16, 082b/6, 082b/11, 083b/5, 083b/15, 084a/8, 084a/11, 086a/10, 086b/15, 089a/11, 090a/7, 092a/11, 092b/12, 096b/13, 098b/5, 099a/2, 100a/13, 101b/10, 101b/16, 105b/4, 107b/4
ç.dır 009b/8, 072a/18, 072b/14
ç.dur 063a/15, 077b/4, 098b/19
2. büyük, değerli

ç. 011b/21
→Allāh Teʿālāya ç. şükr olsun 030b/1
ç. bir (birçok) 099a/5
ç. şükr (Allah'a şükürler olsun) 058b/19

çoḳdan: 1. uzun zamandan beri, bir hayli zamandır
ç. 005a/19, 051b/16, 071b/4
2. şimdiye kadar
ç. 104a/9

çoḳlıḲ: 1. çokluk, fazlalık
ç. 046b/11, 054a/17, 084b/5
ç.ıŋ 004b/11
2. çoğu zaman, umumiyetle
ç. 100b/3

çök-: çökmek, oturmak
ç.di 094b/10, 111a/9
ç.üp 064b/8

çökdür-: çöktürmek, oturtmak
ç.di 042a/17

çöker-: çökertmek
ç.di 111a/11
ç.diler 051a/4, 077a/2

çökerT-: çöktürüp oturtmak
ç.di 013a/5, 050a/3, 062b/14, 094b/14, 094b/15, 099b/15
ç.diler 057a/18, 070a/13, 090a/15
ç.mişler 052a/3

çöz-: bir şeyi bağlı, düğümlü, sarılı veya ilikli durumdan çıkarmak, açmak
ç.di 087b/9

çün: 1. ne vakit
ç. 003a/1, 004a/18, 005b/5, 016a/8, 030b/17, 033a/6, 039a/14, 040b/3, 042b/20, 047b/12, 047b/16, 048b/13, 060b/20, 098a/14, 113a/11
2. mademki
ç. 038a/18
3. için
ç. 103b/10
→ç. ki (ne vakit ki) 007b/14, 032b/18, 039b/10, 045b/9, 065a/7, 065b/4, 073b/20, 077b/1, 079a/4, 093a/18, 095b/12, 105b/14
ç. kim (ne vakit ki) 011a/20, 018a/11, 022a/13, 025a/11, 025a/15, 047b/7, 071b/18, 072b/4, 086b/18, 097a/7, 098a/18, 098b/2, 101a/15, 109b/10, 110a/11

çünki: 1. çünkü, şundan dolayı
ç. 081a/3
2. mademki

ç. 019b/21, 057a/1, 060a/21, 060b/9, 083b/17, 093a/15, 095a/15, 104b/6, 106a/13

çünkim: mademki
ç. 101b/2

çürük: küçük bir tesirle zarar görecek, yıkılacak, kırılacak… durumda olan, dayanıklı ve sağlam olmayan
ç. 100a/5

da: dahi(bağlama edatı) bk. *de*
d. 001b/13, 003a/6, 003a/8, 003a/22, 004a/20, 004b/1, 004b/8, 004b/18, 005b/3, 005b/4, 005b/15, 006a/11, 006a/14, 007a/5, 007a/19, 007b/21, 009a/9, 009a/13, 009a/20, 009b/17, 012a/20, 012b/16, 013b/15, 014a/3, 015b/10, 018a/9, 018b/3, 020a/9, 020b/3, 020b/17, 022a/19, 022b/2, 022b/10, 022b/12, 023a/13, 023a/15, 023a/20, 023a/21, 024a/6, 026a/1, 026a/14, 026b/7, 026b/9, 030b/14, 031a/12, 033a/11, 033b/21, 034a/12, 034b/4, 035a/4, 036b/1, 037a/4, 037a/5, 037a/6, 041a/8, 042a/1, 042a/20, 043a/9, 043a/16, 044a/14, 044b/8, 045b/7, 046b/13, 047a/15, 048a/9, 048a/17, 048b/19, 049b/10, 049b/11, 049b/13, 050a/9, 050a/10, 050a/15, 051a/16, 051a/18, 051b/13, 052b/5, 052b/14, 052b/19, 053a/2, 053b/2, 053b/20, 054a/1, 055b/5, 055b/13, 056a/13, 056b/5, 057b/6, 057b/13, 058b/3, 059a/2, 060a/15, 060a/16, 062a/7, 062b/2, 062b/5, 063a/3, 063a/16, 063a/17, 065a/16, 065b/14, 067b/12, 071a/8, 071a/15, 072a/16, 073a/1, 073a/14, 073a/15, 073b/14, 073b/17, 073b/19, 074b/6, 075b/1, 075b/15, 075b/17, 076a/16, 076b/4, 076b/7, 076b/18, 077b/9, 078a/8, 080a/7, 080a/9, 080b/6, 081a/9, 083a/14, 083b/5, 084a/9, 084a/10, 084a/18, 084b/4, 084b/6, 084b/17, 084b/18, 086a/18, 089a/1(2), 089a/2, 091a/12, 091b/7, 092a/3, 092b/1, 093a/4, 093a/8, 093a/12, 93b/16, 094a/1, 097b/6, 098a/14, 098b/15, 099a/13, 099b/10, 100b/2, 101b/6, 103b/16, 104a/1, 104a/2, 104b/9, 107a/4, 107a/15, 108a/5, 108b/6, 109a/3, 109a/15, 110a/5, 111b/4, 112b/1, 113b/3, 113b/11, 113b/13, 114a/16, 114b/11

dağ: dağ
d.a 017b/18

dağıT-: dağıtmak, dağılmasını sağlamak
d.asıŋ 044b/12

dağıl-: bir yerden uzaklaşmak
d.up 023b/21, 054b/10, 072b/7, 081a/7

dağla-: büyük üzüntü vermek, acı ve ızdırap çektirmek
d.masunlar 054b/5

daḫı: 1. dahi, de, da, bile
d. 001b/12, 001b/14, 001b/15, 002b/12, 004a/17, 004b/7, 005a/2, 005a/4, 005a/9, 006a/6, 006a/18, 008b/5, 009b/5, 009b/12, 010a/18, 010a/20, 011a/13, 014a/21, 014b/2, 015b/16, 019b/14, 021a/11, 021a/15, 021b/2, 022a/2, 022b/14, 023a/19, 024b/2, 024b/10, 024b/16, 025a/5, 025b/10, 025b/18, 025b/19, 026a/4, 028b/10, 029a/20, 029a/21, 029b/4, 029b/7, 031a/13, 035a/8,

038a/4, 038a/10, 039b/13, 042a/7, 042b/19, 046a/2, 046a/14, 047b/16, 048a/16, 050b/1, 052b/14, 053b/1, 053b/11, 056a/2, 056a/19, 058a/7, 058b/2, 058b/20, 059a/4, 059b/10, 060a/1, 065b/6, 067a/13, 067a/15, 067a/17, 069a/3, 070a/4, 070b/11, 072a/18, 073a/12, 074a/3, 075a/13, 076a/12, 076a/13, 078a/8, 083a/10, 086a/4, 092a/15, 094a/10, 095b/12, 096b/1, 096b/5, 098a/7, 104a/4, 107b/5, 108a/2, 111a/9, 111a/11, 114a/4, 114a/5, 114a/9, 115a/1
2. ayrıca, aynı zamanda, üstelik
d. 003a/3, 005a/12, 018a/6, 027b/12, 028a/9, 033a/11, 035a/3, 050b/13, 051a/15, 081b/12, 093a/6, 100b/2
3. daha
d. 003b/10, 009a/17, 012b/8, 013a/19, 019a/9, 026a/15, 027a/2, 030a/5, 030a/16, 031a/6, 031b/16, 032a/19, 035a/1, 035b/9, 044a/20, 048b/3, 052a/19, 055a/6, 056b/1, 056b/10, 067a/8, 071a/2, 075a/16, 077b/17, 080a/7, 081b/14, 081b/18, 082a/5, 082a/6, 082b/5, 083b/8, 088b/9, 090b/7, 093b/4, 095b/18, 096b/16, 097b/2, 098b/19, 099a/15, 103a/9, 103a/17, 104a/1, 104b/16, 105a/3, 109a/13, 112a/1
4. bir daha, tekrar
d. 006b/2, 092b/11
5. henüz, bu ana kadar
d. 008a/1, 008a/4
6. artık , bundan sonra
d. 032b/14, 098a/2
7. başka
d. 103a/16
8. ve
d. 030b/13, 033b/15, 046a/6, 050b/2, 057a/20, 062a/12, 065a/1, 069a/18, 093a/15, 098b/3, 103b/10, 103b/11
→bir d. 019a/12, 019b/10, 024b/21, 029a/15, 029a/20, 031b/8, 059b/19, 068a/19, 072a/4, 083b/3, 092a/13, 100b/9

daḥı: dahi, de, da, bile
d. 113a/11

dāḫil (Ar.): eklenme, dahil olma, içinde olma
→d. ol- (eklenmek, dahil olmak) 046a/18, 065a/10, 067b/12, 072b/3, 086a/12, 091b/15

daḫme (Far.): mezar, kabir, türbe
d. 010a/9, 010a/17, 010b/3, 010b/4, 010b/5, 011a/5
d.de 008b/22, 010b/9, 010b/14
d.den 012b/12, 064a/2, 064a/12, 065a/1
d.nüŋ 010a/8, 011a/3
d.sinden 011a/22
d.ye 010b/9

daḥme (<Far. daḫme): mezar, kabir, türbe
d. 009b/2, 015b/16
d.si 008b/17
d.de 009b/18, 010a/20
d.den 096a/11, 096b/2, 113a/11

daḫme-i Cemşīd (Far.): Çemşid'in mezarı
d.e 093a/6

daḫme-i Ḳārūn (Far.): Karun'un mezarı
d.da 034b/20

daḫme-i Kirşāşib Āhen-dest (Far.): Kirşaşib'in mezarı
d. 069a/10

dāʾim (Ar.): her zaman, sürekli olarak, daima
d. 064b/15, 098a/4
→d. ol- (devam etmek, sürmek, sürüp gitmek) 042b/2, 059a/21, 089a/3

dāʾire (Ar.): baş, kafa
d.sinden 005b/19, 006b/19, 007a/17

daḳ-: takmak, asmak
d.dı 024a/9

daḳ (<Ar. daḳk): özür, kusur
d. 032b/9

dal (<Moğ. dalu): arka, sırt
d.ı 006b/18

dal: 1. bir ağaç gövdesinde çıkan kollardan her biri
d.larıŋ budaḳlarıŋ 032b/17
2. çıplak, yalın
→d. ḥancer (hançer ile elde hücum etmek, hançer ile vuruşmak) 059b/11, 062b/3, 107b/13
d. ḥançer (hançer ile elde hücum etmek, hançer ile vuruşmak) 056a/17
d. ḳılıç (kılıç ile elde hücum etmek, kılıç ile vuruşmak) 044b/1, 061a/4, 068b/7, 102a/2
d. tīğ (tığ ile elde hücum etmek, tığ ile vuruşmak) 043b/1, 055b/18, 056a/13, 090b/7, 090b/13, 100b/11, 107b/17

dal-: kendini başka bir durumda bulmak, kendini ona kaptırmak
d.up 083a/3

ḍalālet (Ar.): inanç ve akidede batıla sapma
ḍ.den 056b/16

dāmād (Far.): damat, güvey
d.uŋ iken 070a/18

dāmān (Far.): kenar, uç bk. *dāmen*
d.ından 093b/8, 93b/16

dāmen (<Far. dāmān): kenar, uç bk. *dāmān*

d.inden 103b/13, 104b/14

dāne (Far.): tane, adet, miktar
d. 019b/11, 028a/4, 057b/20, 064a/9, 076b/18

dār (Ar.): yer, mekan, mahal
d.ımuza 026a/18

dār (Far.): idama mahkum olanların asıldığı darağacı
d. 078a/13, 078b/11, 078b/13
d.ı 077b/4
d.uŋ 078b/18, 080a/10

dāraġaç (Far.+T.): darağacı, idam mahkumlarının asıldığı sehpa bk. *dārağacı*
d.larıŋ 077b/2

dārağacı (Far.+T.): bk. *dāraġaç*
d. 079a/4

dārāt (Far.): debdebe, tantana, heybet, azamet
d. 011b/9, 064a/18
d.a 065b/10
d.ı 064a/16
d.ıŋ 064b/1
d.ına 064a/18

dārū (Far.): ilaç
d. 057a/16, 062b/6
d.dan 001b/3, 046a/20, 075a/9

dāstān (Far.): destan
d. 061b/9, 066a/12
→ dillerde d. ola 018b/15

daʿvā (Ar.): bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürme, iddia
d. 011b/21
d.dır 011b/21
d.sın 088a/9
d.sına 001b/9
d.sında 016a/21
d.sınuŋ 088a/4
→d. it- (bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürüp üstünlük taslamak, iddia etmek) 078b/3, 084b/16, 095a/2, 099a/6, 104b/6
d. eyle- (bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürüp üstünlük taslamak, iddia etmek) 049b/5

daʿvācı (←Ar. daʿvā): iddia sahibi
d.ları 063a/15

daʿvet (Ar.): davet, çağırma, çağrı

d. 023a/14
→d. eyle-(çağırmak) 014b/4, 033a/14, 039b/16, 039b/18, 040b/6, 043a/11, 043a/5, 057a/7, 057a/9, 060a/5, 085b/7, 086a/2, 087a/4, 091a/5, 102a/8, 105a/15, 108a/2, 109b/11
d. gör- (davet edilmek, çağrılmak) 039a/9
d. it- (çağırmak) 013b/21, 035b/16, 039b/17, 043a/12, 049a/6, 085b/14, 101b/16, 105b/3, 105b/4, 105b/5

dāvul (<Ar. ṭabl): davul
→uzaḳdan d.uŋ āvāzı ziyāde gelür 040a/11

dayan-: varmak, ulaşmak, erişmek, vasıl olmak
d.up 034b/12
→d.up ḳal- (yüklenmek, bütün gücüyle itmek) 055b/19
d.up ḳal- (güç ve kuvvet almak) 095a/14

de: dahi(bağlama edatı) bk. *da*
d. 002a/13, 003a/4, 003a/9, 003a/18, 003b/6, 004a/20, 004a/21, 004b/5, 005a/13, 005a/14, 005a/18, 005b/5, 005b/10, 008a/5, 008a/8, 008b/3, 008b/21, 009a/4, 009a/5, 009a/6, 009a/7, 009a/12, 009b/1, 011a/18, 011b/6, 011b/18, 012a/21, 013a/6, 013a/9, 013a/10, 013b/8, 013b/15, 014b/1, 014b/13, 015a/18, 016a/14, 016b/7, 016b/12, 016b/21, 018a/2, 018b/3, 018b/14, 019a/1, 019a/2, 019a/20, 019b/6, 019b/10, 019b/14, 019b/18, 020a/4, 020a/8, 020b/5, 020b/18, 020b/20, 021a/21, 022a/9, 022a/11, 022a/12, 022b/13, 023a/11, 023b/9, 023b/17, 024b/7, 025b/14, 026a/19, 029a/6, 030b/6, 031b/18, 032a/20, 033b/1, 034a/19, 035a/10, 037a/13, 037b/12, 037b/17, 038a/11, 038b/16, 040a/6, 040a/12, 040a/19, 040b/1, 041a/6, 041a/9, 041a/15, 041b/9, 041b/10, 042a/1, 042a/13, 042b/3, 042b/12, 043a/10, 045b/7, 046b/2, 046b/5, 046b/16, 046b/20, 047a/5, 047a/17, 047b/5, 048a/7, 048a/9, 048b/7, 049b/5, 049b/8, 049b/10, 049b/16, 050a/5, 050a/6, 051a/1, 051a/18, 051b/2, 051b/3, 051b/4, 053a/12, 054b/2, 054b/5, 055a/3, 055a/8, 055a/11, 056b/6, 057a/2, 057a/5, 057a/6, 057a/17, 057b/17, 057b/20, 058a/3, 058a/5, 058b/17, 059a/1, 059b/5, 060a/18, 060b/9, 061a/6, 061b/14, 061b/17, 062b/10, 062b/19, 063a/3, 063a/16, 063b/5, 063b/10, 063b/19, 064a/16, 065b/11, 066a/15, 066a/17, 067b/18, 068a/1, 068b/5, 068b/9, 070a/4, 070b/3, 070b/4, 070b/12, 070b/15, 070b/17, 071a/8, 071b/9, 071b/14, 072b/5, 072b/13, 072b/17, 073a/17, 073a/18, 073b/4, 074b/11, 074b/18, 075b/12, 075b/16, 077a/5, 077a/15, 077a/19, 077b/3, 078a/2, 078a/5, 078b/5, 079a/7, 079b/15, 079b/17, 079b/18, 080a/2, 080a/6, 080b/11, 080b/20, 081a/6, 081a/9, 082b/13, 082b/14, 082b/19, 083b/5, 084b/14, 084b/20, 085a/4, 085a/14, 086b/13, 087a/1, 087a/6, 087a/15, 087a/17, 087b/13, 088a/11, 088a/13, 091b/17, 092a/1, 092a/5, 093b/15, 094a/5, 094b/4, 095a/2, 095a/11, 095a/17, 095b/1, 095b/2, 095b/4, 095b/6, 096a/1, 096a/5, 097a/14, 098b/2, 098b/12, 099a/4, 099a/9, 099b/3, 099b/6, 099b/12, 100b/6, 100b/11, 101a/2, 101b/9, 102b/13, 102b/14, 104b/2, 104b/15, 105a/1, 105a/4, 106a/6, 106a/10, 106b/1, 106b/2, 106b/5, 107a/13, 108b/1, 108b/8, 108b/9, 108b/12, 109b/2, 110a/1, 110b/5, 110b/14, 110b/16, 111a/12, 111a/14, 111b/11, 112a/4, 112a/15, 112b/2, 113b/15, 114a/11, 114b/14
→bir d. 001b/15, 002b/2
biri d. 094b/3

dede: dede, ata
d.m 005a/12, 012a/3, 014b/12, 018b/14, 021b/18, 022b/20, 031b/14, 031b/17, 038a/8, 038a/9, 040a/17, 058b/16, 063b/4, 068a/11, 070b/8, 078a/6, 093a/1, 096a/5, 104a/18, 108a/12
d.mden 008a/8, 012a/8
d.me 011a/15
d.müŋ 008a/12
d.n 036a/4, 063b/2
d.si 032b/5, 110a/4
d.siyle 113a/5
ata d. 057a/20
atadan d.+ den 046a/15, 065b/15

defʿ (Ar.): savma, uzaklaştırma, kovma
→d. it- (savmak, uzaklaştırmak, kovmak) 034b/7, 053b/11

defʿa (Ar.): defa, kez, sefer
d. 008a/11, 070b/15, 078a/16, 078a/17, 097b/11, 100a/13, 114b/11

defn (Ar.): defin, gömme, gömülme
→d. eyle- (gömmek, mezara koymak) 039a/1
d. it- (gömmek, mezara koymak) 085a/9

defter-i ʿömr (Ar.): kişinin yaşama veya var olma süresi
→d.ün dür- (öldürmek) 035a/7

defīne (Ar.): define, gömü
d.ye 114b/1

deg-: 1. değmek, dokunmak, isabet etmek
d.di 013b/1, 095a/7
d.er ise 012a/21
d.medi 092a/15
2. eş kıymette olmak, karşılık teşkil edecek değerde bulunmak, denk olmak
d.mez 020b/18

degal (<Far. deġal): hileci
d. 073b/20, 074a/13

degil: değil bk. *degül*
d. 003a/1, 008a/2, 012b/1, 021a/1, 024a/17, 027a/9, 041b/6, 043a/13, 110b/4
d.dir 026b/7, 045b/14, 060b/18, 085b/16, 089b/12
d.dür 007b/9, 010b/7, 024a/12, 029b/2, 033a/6, 047a/7, 052a/20, 066b/10, 077b/10, 078a/17, 079b/4, 092a/3, 092a/8, 092a/11, 099a/1, 100a/15, 100b/4, 112a/9
d.em 009b/13, 28b/12, 035b/10, 040b/11, 044a/19, 067b/3, 094b/5, 100b/3
d.iz 007b/2
d.mi 046b/4
d.midür 046b/9, 100b/17
d.miş 040a/11

d.sin 019a/14, 051b/11
d.üz 055b/10, 059a/21
d. idi 019b/12, 073a/13, 081a/9
d. idüm 033b/3
d. iken 009b/7

degirmen: değirmen
d. 034b/11, 041a/14
d.i 061a/1

degiş-: giydiği şeyi çıkarıp başkasını giymek
d.üp 095b/11

degişdir-: değiştirmek
d.em 063b/7

degme: sıradan, herhangi bir
d. 015a/18

degnek: herhangi bir ağaç veya sopayla atılan dayak
d. 042a/17

degül: degil bk. *degil*
d.em 001b/15

degür-: ulaştırmak, eriştirmek
d.dükde 086a/12
d.esiŋ 018a/14
d.esiz 011a/16

dehr (Ar.): dünya, cihan, âlem
d.üŋ 038a/8, 106a/11, 110b/1

dek: dek, kadar, değin
d. 073a/15, 081a/5, 081a/14, 103a/8
→niceye d. 015a/4
şimdiye d. 097b/11

del-: delmek
d.üp 034b/11

delālet (Ar): yol gösterme, kılavuzluk, rehberlik, aracılık
→d. eyle- (yol göstermek, rehberlik ve aracılık etmek) 011a/4

deli: deli, divane bk. *delü*
d. 026b/4, 027a/10, 112b/13
→tīmār-ḫāne d.si 023b/6

delibaşı (<delilbaşı): elli altmış kişiden ibaret olan ve bayrak denen deli birliğinin başı
d.s̱ı 090a/6

delü: deli, divane bk. *deli*
d. 027a/5, 027b/2, 027b/6, 027b/20
d.nüŋ 027a/4, 027a/9, 027a/17
d.yi 027b/4
→tīmār-ḥāne d.si 090a/7
yabān d.sini 089b/15

delüḳanlu: delikanlı
d.lar 084b/15

delīl (Ar.): yol gösteren, kılavuz, rehber
d. 042a/1

dem (Far.): zaman, an; herhangi bir nağmeye sürekli şekilde eşlik eden ses
→bu d. 098b/4
d. çek- (bağırmak, ses çıkarmak) 010a/14, 010a/20, 015b/11, 016a/20, 029b/3, 032a/14, 032b/2, 068a/19, 068b/2, 077b/16, 078a/4, 092b/5, 096a/1
ol d. 002b/6, 005b/14, 006a/21, 007a/20, 007b/16, 015a/20, 015b/12, 019a/17, 019b/8, 021a/21, 022a/17, 022b/8, 025a/15, 025a/19, 025b/21, 032a/20, 032b/2, 032b/4, 032b/8, 038b/6, 039b/7, 039b/14, 040b/4, 041b/11, 043b/12, 043b/13, 043b/15, 047b/17, 047b/18, 048a/8, 048a/18, 048b/3, 048b/13, 049b/16, 052a/11, 053a/6

demdeme (Ar.): hiddetle kükreme, hiddetli söz söyleyip azarlama
→d. it- (hiddetle kükremek, hiddetli söz söyleyip azarlamak) 083a/15

demed (<Yun. demati): demet, deste bk. *demet*
→d. demed (deste deste) 082a/2

demet (<Yun. demati): bk. *demed*
→d. demet eyle- (deste deste bağlamak, birleştirmek) 050b/1
d. demet it- (deste deste bağlamak, birleştirmek) 025b/9
d. demet (deste deste) 053b/14, 054a/2

dem-keş (Far.): bağıran, ses çıkaran
d. 032a/20

deŋiz: deniz
d.den 067b/2

depe: tepe, insan veya hayvanın başının üst kısmı, iki kulak arasındaki bölümü
d.sinden 043b/9

depme: tepme, tekme
d. 029a/14, 037a/1, 083a/8

der-anbār (Far.): ambarda, ambara konmuş, ambara doldurulmuş
→d. eyle- (ambara doldurmak, koymak) 028a/17

der-bend (Far.): dar geçit, boğaz
d. 021a/2

derd (Far.): dert, sıkıntı, zorluk
d.i 015a/4
d.imi 080a/5
d.lerine 015a/11
→d. belā çek- (sıkıntı içinde olmak, üzülmek) 111b/14

der(d)-mend (Far.): derdi olan, dertli, üzüntülü
d. 015b/3, 026a/18

dere: dere
→cehen(n)em d.sin bul- 030a/10

derece (Ar.): ölçü, miktar
d.sinde 078a/15

deri: deri
d.sin 022b/17

dermān (Far.): çare, hal yolu, çıkış yolu
d. 010a/1, 009b/20
→d. eyle- (çare bulmak, çözmek) 015a/8, 015a/11, 034b/17, 048b/16, 067b/1, 071a/11
d. it- (çare bulmak, çözmek) 015a/7, 036a/11, 114b/11
d.dan ḳal- (güçsüzleşmek) 009b/20

derūn (Far.): kalp, yürek, iç
d.ında 025b/13, 107b/2
d.ından 018b/13, 057b/8, 108b/10
d.ını 032a/11

deryā (Far.): 1. deniz
d. 004a/15, 033a/12, 033b/13, 036a/6, 037a/20, 066b/5, 067a/20, 068a/18, 069b/11, 069b/12, 069b/13, 070a/4, 076a/7, 076a/15, 078b/20, 079b/12, 084b/17, 087a/10, 087a/12, 091b/5
d.dan 036a/10, 036a/11, 037b/21, 038a/1, 067b/6
d.ya 002b/13, 070a/7
2. bir şeyin bolluğunun sınırsız denecek derecede olması
d.sına 083a/3

deryā-nişīn (Far.): denizde oturan
d. 069a/6, 087b/16

deryā-yı āteş (Far.): ateş denizi
d.e 016b/10

dest (Far.): el
→d. urup (el vurmak, dokunmak) 016a/20, 076a/3, 083b/11, 107b/12, 110b/9

mest d. 013b/6

deştānī (<Far. dāstān): destan bk. *dāstān*
→d. eyle- (destan anlatmak, söylemek) 065a/2

dest-būş (<Far. dest-būs): el öpme
→d. it- (el öpmek) 005a/2

deste (Far.): deste, takım
d. 056a/19
→d. eyle- (toplamak, bir araya getirmek) 057b/11

deste-cūb (<Far. deste-çūb): değnek, sopa
d. 032b/18

destlik (←Far. dest): elini bağlama
→d. it- (elini bağlamak) 019a/3

devir-: yıkmak, yatık duruma getirmek
d.diler 077b/5

devlet (Ar.): 1. belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyasi topluluk, milletin hukuki şahsiyet kazanmış şekli
d. 040b/9, 043a/7, 079b/18, 085a/7, 069b/15, 071b/6
d.e 014a/9, 014b/15
d.i 015a/1
d.üm 067a/19
2. büyüklük, büyük rütbe, büyük mevki ve makam
d. 005b/1, 022b/21, 063b/9, 065a/19, 082b/12, 086b/2, 097b/15
3. mutluluk, huzur
d. 107b/3
d.e 032a/18, 064b/19

devletlü (←Ar. devlet): nimet ve mutluluğa ermiş ulu kimse
d. 022a/18, 042b/16, 046b/7, 059a/6, 079b/11, 089a/5, 092a/2, 096b/8, 105a/12, 108a/1
d.üm 106a/3

devr (Ar.): devir, dönme, dolaşma
→ d. eyle- (bir şeyin çevresinde dolaşmak) 041b/4
d. itdir- (döndürtmek, çevirtmek) 025b/14
d. it- (döndürmek, çevirmek) 081b/9, 107b/9
d. it- (bir şeyin çevresinde dolaşmak) 078a/3
d. ol- (sıra başkasına geçmek) 023a/21

devril-: yere inmek
d.üp 110a/14

di-: demek, söylemek
d.cek 110b/18

d.di 001b/6, 001b/7, 001b/12, 001b/16, 001b/17, 002a/2, 002a/4, 003a/4, 004a/18, 004b/5, 005b/2, 005b/11, 005b/12, 006a/5, 006a/11, 006b/7, 006b/12, 007a/3, 007b/1, 007b/4, 007b/5, 007b/19, 008a/2, 008a/15, 008b/22, 009a/3, 009a/7, 009a/10, 009a/12, 009b/10, 009b/14, 010a/20, 010b/2, 010b/8, 011a/4, 011a/11, 011a/16, 011b/17, 011b/21, 012a/2, 012a/5, 012a/6, 012a/10, 012a/16, 013a/14, 013a/16, 013b/7, 013b/16, 013b/18, 014a/4, 014b/10, 014b/14, 015a/8, 015a/9, 015a/10, 016b/8, 016b/14, 016b/15, 017a/7, 017b/10, 017b/15, 018a/8, 018a/12, 019a/20, 019b/3, 019b/4, 019b/8, 019b/9, 019b/17, 019b/19, 019b/22, 020a/16, 020b/10, 020b/14, 021a/21, 021b/6, 021b/19, 022a/19, 022a/21, 022b/20, 022b/22, 023a/4, 023a/13, 023b/20, 024a/10, 024a/17, 024b/4, 024b/13, 026a/1, 026b/2, 026b/3, 026b/5, 027a/14, 027a/16, 027a/17, 028a/16, 028a/20, 028b/20, 030a/13, 030a/21, 030b/9, 031a/9, 031a/12, 031a/20, 031b/12, 032a/2, 032a/20, 032b/1, 032b/11, 032b/13, 033a/9, 033a/12, 033b/6, 033b/17, 033b/21, 034b/5, 034b/6, 035a/3, 035a/9, 036a/6, 036a/9, 036a/11, 036b/1, 036b/12, 036b/15, 037a/2, 037a/12, 037a/14, 037b/10, 037b/14, 037b/18, 038a/4, 038a/13, 038a/15, 039a/8, 039a/13, 039b/2, 039b/7, 039b/9, 040a/1, 040a/2, 040a/3, 040a/4, 040a/5, 040b/9, 040b/10, 040b/11, 040b/13, 041b/6, 041b/8, 041b/12, 041b/13, 041b/14, 041b/19, 042a/10, 042a/13, 042a/14, 042b/3, 042b/12, 042b/18, 042b/20, 043a/7, 043a/8, 043a/10, 043a/14, 043b/1, 043b/7, 044a/19, 044b/9, 044b/18, 045a/8, 045a/14, 045a/20, 045b/5, 045b/6, 045b/11, 046a/13, 046a/14, 046b/5, 046b/6, 046b/10, 046b/11, 046b/12, 046b/17, 047a/7, 047a/8, 047a/11, 047a/12, 047b/2, 047b/19, 047b/20, 048a/1, 048a/8, 048b/6, 048b/9, 049a/2, 049a/8, 049a/10, 049b/5, 049b/9, 049b/12, 049b/13, 049b/18, 050b/18, 051a/6, 051a/7, 051a/17, 051a/19, 051b/2, 051b/7, 051b/9, 051b/12, 051b/15, 052a/7, 052a/13, 052b/14, 052b/19, 052b/20, 053a/3, 053a/10, 053a/13, 054b/9, 055a/2, 055a/4, 055a/9, 055a/11, 056a/3, 056a/4, 056a/5, 056a/6, 056a/7, 056a/8, 056a/10, 056b/5, 056b/6, 056b/7, 056b/12, 057a/2, 057a/4, 057b/1, 058b/13, 058b/20, 059a/4, 059a/10, 059b/1, 060a/1, 061a/12, 061b/7, 061b/8, 062b/16, 063a/3, 063a/17, 063b/1, 063b/11, 063b/15, 064a/19, 064b/3, 065a/1, 065b/2, 066a/2, 066a/7, 066a/16, 066b/6, 066b/7, 066b/9, 066b/11, 066b/17, 067a/3, 067b/2, 067b/10, 067b/19, 068a/13, 069a/5, 069a/7, 069a/12, 070a/14, 070a/16, 070b/4, 070b/7, 070b/10, 071a/3, 071a/4, 071a/11, 071b/3, 071b/6, 071b/9, 071b/11, 072a/5, 072b/1, 072b/9, 072b/13, 072b/17, 073a/6, 073a/11, 073a/17, 073a/19, 073b/5, 073b/12, 073b/13, 074a/12, 074b/5, 074b/19, 075a/15, 075b/13, 076a/5, 077a/5, 077a/16, 077b/1, 078a/10, 078b/10, 079b/11, 080a/6, 080b/14, 080b/18, 081a/7, 081b/13, 082b/1, 083b/16, 084b/18, 084b/20, 085a/1, 085a/6, 085a/13, 085a/18, 085b/12, 085b/14, 086a/19, 086b/6, 086b/12, 086b/16, 086b/17, 086b/19, 087b/16, 087b/19, 088a/6, 088a/9, 088b/4, 088b/6, 088b/11, 088b/14, 089a/3, 089a/8, 089a/10, 089a/11, 089a/15, 089a/16, 090a/9, 090a/19, 090b/2, 091a/7, 091a/15, 091a/18, 091b/1, 091b/2, 091b/7, 091b/13, 091b/18, 091b/19, 092b/11, 092b/15, 093a/3, 093a/12, 093a/15, 093a/17, 093b/1, 094b/3, 095a/3, 095a/17, 095b/5, 095b/7, 095b/8, 096b/8, 097a/12, 097a/16, 097b/10, 097b/17, 098a/8, 098a/14, 098b/9, 098b/10, 098b/11, 098b/14, 098b/18, 099a/1, 099a/4, 099a/5, 099a/15, 099a/16, 099a/17, 099b/3, 100a/5, 100a/11, 100b/3, 100b/17, 101a/2, 101a/6, 101a/7, 101a/8, 101b/3, 101b/4, 101b/5, 101b/8, 101b/9, 101b/10, 102b/14, 102b/17, 103a/15, 103a/16, 103b/1, 104a/11, 104b/9, 105a/5, 105a/8, 105a/10, 105a/13, 105a/15, 105b/3, 105b/5, 106a/2, 106a/4, 106a/6, 106a/14, 106b/16, 106b/17, 107a/1, 107a/6, 107a/7, 107a/13, 108a/1, 108a/11, 108b/12,

108b/13, 109b/4, 110a/1, 110a/8, 110b/4, 110b/7, 110b/8, 110b/18, 111a/1, 111a/2, 111a/5, 111a/6, 112b/13, 113b/13, 114a/13, 114b/3, 28b/12
d.digi 027a/14, 027a/15, 027a/16, 090b/1
d.digine 073b/2
d.digün 012a/13, 044a/19
d.digüŋ 060b/18
d.dikleri 045a/16
d.diler 004b/8, 004b/22, 009b/7, 011a/18, 014b/9, 014b/11, 015a/20, 016a/2, 017a/13, 020a/9, 021b/14, 022a/16, 023a/8, 024b/12, 025b/22, 026b/6, 028a/3, 028b/17, 030a/1, 031a/6, 031a/15, 033a/8, 034a/8, 034a/17, 037a/19, 038a/17, 038b/13, 045a/15, 046b/6, 047b/9, 047b/14, 050b/5, 050b/16, 052a/4, 052b/14, 052b/17, 055b/6, 055b/8, 056a/1, 056b/11, 059b/19, 060b/4, 060b/18, 061b/14, 063a/14, 063b/3, 063b/12, 066a/4, 066b/15, 071a/15, 072b/1, 073b/1, 074a/4, 077a/13, 077b/9, 078b/7, 086b/5, 089a/6, 089b/6, 089b/10, 096b/13, 097a/15, 098a/15, 106b/8, 110a/10, 110b/12, 114a/15, 28b/12
d.dügi 005b/2, 029b/2
d.dük 021b/13
d.dükde 002a/6, 002a/12, 002a/14, 002a/15, 002b/3, 003a/18, 004a/2, 006b/10, 015a/10, 020a/1, 020b/7, 020b/8, 022a/8, 023b/11, 024a/16, 024b/21, 025a/2, 025a/19, 031a/17, 034a/18, 035a/19, 035b/7, 036b/10, 038a/14, 039a/6, 044a/17, 044b/16, 046a/9, 047a/4, 047a/6, 047b/21, 048b/16, 049a/6, 050a/6, 050b/6, 051a/2, 051b/14, 051b/17, 051b/18, 052a/9, 054b/9, 055b/6, 055b/8, 055b/13, 056b/3, 057b/3, 057b/4, 057b/6, 060a/4, 060b/11, 061b/10, 061b/20, 063a/1, 064a/1, 064b/14, 065a/9, 067b/9, 068a/3, 068a/7, 069b/5, 070a/6, 070b/1, 071a/13, 072a/2, 072b/14, 072b/19, 073a/3, 073a/9, 073b/11, 074a/9, 074a/19, 074b/12, 075b/6, 075b/12, 075b/15, 076a/7, 077b/18, 078b/20, 80a/1, 082b/17, 082b/18, 083b/6, 086b/14, 088a/3, 088a/8, 089a/2, 089a/4, 089b/3, 089b/15, 090a/9, 091b/7, 091b/11, 092b/10, 094a/10, 097a/3, 097a/18, 098a/6, 099a/13, 100b/1, 100b/4, 101a/1, 103a/17, 104a/10, 104b/7, 105a/2, 106a/16, 107b/2, 108a/14, 109a/17, 110b/14, 110b/16, 111a/7, 111b/10, 112a/12, 113b/4, 114b/2
d.dükleri 022a/10, 039a/5, 043b/19, 060a/9, 061b/4, 086b/10, 106b/15
d.düklerinde 012a/10, 068a/1
d.düm 007b/8, 019b/21, 078b/9, 087a/5, 097b/2, 097b/6, 098a/7, 106a/15
d.düm ki 098a/6
d.me 011a/11
d.medi 061b/18, 093a/18
d.medüŋ 098a/10
d.mek 020b/7, 044a/18
d.mem 104a/17
d.mesin 021a/21
d.mez 031b/15, 049b/19
d.mezler 073b/14
d.mezmiyem 007a/7, 103a/1
d.miş idi 025a/14
d.miş 005a/6, 005a/15, 021a/10, 021a/17, 023b/15, 023b/18, 029b/9, 029b/13, 039b/4, 039b/6, 060b/7, 060b/10, 066a/9, 066a/13, 069b/15, 079a/2, 086b/11, 114b/11
d.r idi 028a/5, 031b/9, 033a/18, 034b/2, 060a/11, 060a/16
d.r idüm 034a/20, 034b/3, 097a/5

d.r iken 005b/8, 006a/6, 010a/1, 020a/9, 020a/10, 024a/7, 061b/15, 061b/17
d.r 036a/17, 051b/10, 051b/11, 086a/19, 088a/14, 088a/15, 090a/6, 098a/5, 098a/6
d.rdim 088b/10
d.rem 110b/4
d.riler 037b/19
d.rken
d.rken 002a/11, 004b/21, 005b/8, 015a/2, 019a/9, 023a/8, 023b/12, 024b/15, 026a/3, 026b/20, 029b/14, 038b/4, 051a/3, 051a/9, 053a/6, 058a/17, 061b/13, 064a/13, 073b/9, 075b/3, 078b/16, 079a/2, 087a/8, 098b/5, 105b/9
d.rler idi 005b/9, 016a/4, 021a/6, 022b/4, 029a/13, 038b/2, 042b/14, 044b/20, 047b/5, 055b/1, 055b/2, 058a/20, 059b/2, 060a/12, 082a/14, 082a/15, 082a/16, 085b/2, 089b/11, 090a/10, 099a/14, 103a/18
d.rler imiş 065a/12, 071a/14
d.rler 001b/8, 002b/13, 004a/3, 004a/4, 004a/13, 014a/3, 015a/13, 017b/11, 018b/3, 026b/22, 030b/2, 037b/19, 037b/20, 038a/1, 040a/12, 040a/20, 044b/19, 051a/16, 058b/16, 058b/17, 067b/4, 067b/5, 067b/8, 068a/6, 069a/6, 069a/11, 071a/6, 074b/10, 075b/14, 077b/9, 079b/13, 082a/16, 085b/3, 086a/16, 088b/8, 099b/10, 100b/3, 100b/18, 103a/16, 103a/17, 104a/11, 104b/4, 104b/6
d.rlerdi 018a/20, 053b/7, 054b/2, 054b/16, 058a/19, 060b/2, 113a/2
d.rlermiş 016a/1
d.rse 093a/1
d.rseŋ 028a/2, 039b/5, 039b/7, 066a/11, 099a/4
d.rsen 104a/18, 105b/10
d.rsin 009a/4, 051b/14, 060b/10, 064a/17, 085a/1, 087b/17
d.rsiz 014b/7, 025a/1, 056b/3, 074b/6, 085a/3, 088b/3, 103a/6
d.seler 068a/4
d.yelüm 063b/14
d.yem 068a/1, 068a/4
d.yesiz 063b/18
d.yeyim 102b/13
d.yince 001b/8, 002a/9, 004a/20, 004b/22, 007a/2, 010a/4, 012a/14, 014a/11, 015a/3, 016b/1, 017a/5, 017a/6, 017a/11, 017a/17, 019a/13, 023b/4, 023b/7, 024a/11, 024b/11, 025b/6, 026a/2, 026b/4, 027a/7, 027a/13, 027b/4, 028a/3, 028a/13, 030a/20, 031a/1, 031a/2, 031a/3, 033a/7, 034a/16, 034b/17, 035a/4, 035b/12, 038a/11, 040a/15, 042a/19, 044b/13, 046b/20, 049a/1, 051a/9, 054a/3, 054a/10, 056a/9, 059a/14, 059b/15, 060b/4, 060b/13, 061a/8, 061b/6, 062a/7, 066b/14, 067a/13, 069a/12, 074a/3, 076a/16, 079a/6, 082a/6, 082a/11, 084a/8, 087b/10, 087b/17, 089b/18, 090b/4, 094a/13, 099b/9, 103a/9, 104a/12, 111b/12, 111b/17, 112a/9, 113a/4, 113a/6
d.yüp 002a/7, 002a/16, 002b/17, 003a/5, 003b/7, 004a/7, 004a/9, 004b/15, 006a/3, 006a/8, 006a/11, 006a/13, 006b/14, 007a/14, 007b/2, 008a/21, 008b/3, 008b/19, 009a/19, 009b/4, 010a/7, 011a/5, 011a/8, 011a/12, 011b/10, 012a/18, 012a/21, 012b/14, 013a/17, 013b/2, 014a/5, 014b/1, 014b/15, 014b/18, 015a/5, 016a/10, 016a/14, 016a/19, 016b/6, 016b/10, 016b/17, 016b/18, 017b/2, 017b/17, 018a/9, 018a/14, 018b/6, 018b/15, 018b/19, 018b/21, 019a/9, 019a/15, 019b/9, 020a/4, 020a/13, 020a/14, 020b/12, 021a/18, 021b/3, 021b/4, 021b/8, 021b/20, 022a/2, 022a/13, 022a/14, 022b/9, 022b/18, 022b/22, 023a/10, 023a/11, 023b/8, 024a/6, 024a/14, 024a/19, 024b/9, 025a/21,

025a/22, 025b/8, 025b/14, 025b/18, 026a/16, 027a/3, 027b/6, 027b/9, 028a/6, 028a/10, 028a/20, 028b/6, 028b/7, 029a/1, 029a/7, 029a/17, 029a/20, 029b/8, 029b/15, 029b/16, 030a/10, 030a/19, 030b/1, 031a/7, 031b/19, 032a/3, 032a/4, 032a/13, 032a/20, 032b/14, 032b/21, 033a/10, 033a/13, 033a/15, 033a/19, 033b/3, 033b/11, 033b/21, 034b/7, 035a/10, 035a/15, 035b/11, 035b/14, 035b/15, 036a/12, 036a/13, 036b/8, 036b/20, 037a/16, 038a/18, 038b/6, 040b/2, 040b/6, 041a/6, 041a/7, 041b/2, 041b/15, 042a/4, 042a/15, 042b/4, 043a/14, 043b/1, 044b/4, 045a/17, 045b/2, 045b/3, 046a/1, 046a/8, 046a/16, 046b/2, 046b/7, 046b/18, 047a/2, 047a/10, 047a/20, 047b/12, 048b/7, 049b/6, 049b/16, 049b/19, 050a/7, 050a/14, 050a/18, 050b/8, 050b/19, 051a/8, 051b/3, 051b/17, 052a/8, 054a/5, 054b/4, 054b/5, 054b/12, 054b/19, 055a/12, 055a/19, 055b/15, 056a/10, 056b/1, 056b/8, 056b/10, 056b/17, 056b/20, 057a/6, 057a/9, 057b/7, 057b/16, 058a/6, 058b/7, 059a/5, 059a/13, 059a/20, 059b/6, 060a/18, 060a/19, 060b/1, 060b/15, 061a/13, 061a/17, 061b/11, 062a/3, 062a/5, 062a/9, 062a/13, 062a/19, 063a/9, 064b/4, 064b/18, 065a/6, 065b/3, 067a/5, 068a/9, 068b/12, 069b/5, 069b/17, 072a/7, 073b/15, 073b/16, 074a/7, 074a/12, 075a/3, 075a/5, 075a/12, 075a/17, 075b/10, 075b/16, 076a/17, 076a/19, 076b/19, 077b/4, 077b/9, 077b/11, 077b/13, 078a/7, 078a/20, 078b/3, 078b/13, 078b/14, 079a/8, 080b/11, 080b/19, 081a/7, 081b/4, 081b/10, 081b/17, 082b/16, 083a/3, 083a/6, 083a/15, 083b/9, 083b/17, 084a/1, 084a/9, 084b/1, 084b/9, 085a/7, 085a/13, 085b/8, 085b/15, 086a/14, 086b/3, 087a/13, 087a/18, 087b/7, 087b/14, 088a/9, 089a/11, 089a/13, 089b/2, 089b/7, 089b/16, 090a/3, 090b/19, 091a/8, 091a/17, 091b/3, 091b/17, 092a/2, 092a/8, 092a/13, 092a/17, 092b/4, 092b/7, 092b/8, 093b/6, 093b/7, 093b/12, 093b/14, 094b/1, 094b/5, 094b/13, 095a/11, 096a/1, 096a/6, 096b/9, 096b/16, 097a/6, 098a/11, 099a/6, 099b/11, 100a/7, 100a/16, 101b/17, 102a/6, 102a/10, 102a/13, 102b/15, 103a/1, 103a/3, 103a/8, 103b/4, 103b/15, 104b/1, 104b/12, 105a/1, 105a/4, 105b/9, 105b/11, 106a/17, 106b/1, 107a/9, 107a/14, 107b/6, 108a/2, 108a/8, 108a/9, 108a/16, 108b/7, 108b/14, 109a/15, 109b/8, 110a/1, 110a/5, 110b/1, 111a/2, 111a/7, 111b/4, 111b/8, 111b/10, 111b/11, 111b/15, 112a/1, 112a/15, 112b/1, 112b/3, 112b/4, 112b/5, 112b/11, 112b/12, 112b/14, 113a/9, 42b/7, 48b/10
→d.ye bil- 070a/17
d.yi vir- 105a/17
d.yüp dur- 034b/13, 079b/19

diP: bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun hemen yanı başı
d.ine 026a/1, 048a/12, 048b/18, 048b/20, 049a/18, 078a/13, 078b/11, 078b/13

dibelek: büsbütün, tamamıyla
d. 011b/15, 017a/22, 023b/5, 036b/11, 046b/10, 090a/7, 094a/10

dīdār (Far.): yüz yüze, karşı karşıya
d. 007b/11

dik: sert, haşin
→d. dik baḳ- (sert sert, haşin haşin bakmak) 046b/8, 046b/9

dik-: 1. dikine duracak şekilde yere koyup yerleştirmek
d.di 013a/18, 109a/11
d.diler 021b/15

d.mişler 021a/8
d.üp 041b/1
2. giymek
d.di 111b/16

dikdir-: bir şeyi dikine yerleştirmek
d.di 077b/2

dikil-: yükselmek, yükseğe çıkmak
d.ince 087a/7, 099b/7, 111a/3

diḳḳat (Ar.): dikkat
d. 024a/4

dil: 1. ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ
d.iŋ 063b/17
2. ağız, konuşma
d.ine 038b/7
3. hal ve duruşun sözsüz olarak karşıdakinde bıraktığı etki, sözsüz ifade
d. 047a/2
→d. getür- (dile getirmek, ifade etmek, anlatmak) 064b/7
d. ucıyla (dilinin ucuyla, yürekten gelmeyen, laf olsun diye) 022a/1, 022b/18, 062b/4
d.ine al- (ağzına almak, söylemek) 029a/10, 053a/17, 063b/17
d.ine her ne gelürse söyle- (ulu orta, ölçüp biçmeden konuşmak) 107b/7
d.lerde dāstān ol- (herkes tarafından konuşulur olmak) 018b/15
ḥāl d. 083a/9

dilāra (<Far. dilārā): sevgili
d.ma 030b/4

dilāver (Far.): yürekli, yiğit, kahraman
d. 002a/7, 006a/5, 006b/11, 009b/7, 011a/17, 012a/3, 013b/6, 014a/7, 016a/21, 016b/18, 017b/21, 019b/1, 023b/5, 024a/10, 033b/6, 036b/9, 036b/10, 037b/6, 037b/14, 039b/7, 039b/18, 040a/10, 043a/10, 044b/10, 049b/8, 054b/17, 056a/9, 056b/5, 056b/14, 057a/1, 057a/8, 058a/1, 058b/2, 058b/13, 059a/7, 059a/14, 059b/21, 060b/10, 061a/7, 061a/13, 063b/13, 065a/10, 067b/3, 067b/17, 070b/2, 072b/11, 074a/17, 074b/8, 076a/4, 080b/18, 086a/17, 087a/10, 087a/11, 088b/7, 092b/2, 096b/11, 096b/12, 097a/17, 099a/12, 099a/15, 099b/9, 100b/4, 101a/1, 104a/7, 104a/8, 104a/9, 104a/13, 105b/1, 106a/14, 107b/1, 110b/3, 110b/16, 113a/5
d.de 037b/14
d.den 026a/15
d.dir 059a/10
d.e 005a/18, 011b/8, 014b/1, 037a/12, 070b/2, 096b/3, 104b/8, 108b/7
d.ler 013a/13, 014b/22, 054b/6, 071a/3, 074b/4, 077a/11, 112a/5, 114a/2
d.lere 028b/2
d.leri 039a/1, 051b/3, 065a/13, 065a/14, 074b/3, 082a/4, 082b/5, 110a/14
d.leriŋ 004b/12

d.lerüŋ 037b/16
d.siŋ 045b/10
d.üŋ 012a/8, 037a/11, 039a/12, 072a/5, 112a/13
d. idi 087a/3

dilāverān (Far.): yiğitler, kahramanlar
d. 081a/14

dilāver-i ʿālem (Far.+Ar.): "yeryüzünün yiğidi" anlamında asker veya savaşçılara verilen unvan
d. 035b/9

dilāver(-i) ʿālem (Far.+Ar.): bk. *dilāver- i ʿālem*
d. 058a/6, 058a/17, 066b/17, 067a/9

dilāver(-i) cihān (Far.): bk. *dilāver- i ʿālem*
d. 003b/1

dile-: istemek, talep etmek
d.di 005b/14, 006a/1, 006a/2, 006a/21, 011a/20, 022a/17, 027a/19, 032b/4, 035a/5, 035b/8, 037a/1, 041b/5, 044b/2, 047b/21, 048b/13, 053a/7, 053b/5, 056a/13, 060b/19, 061a/14, 062b/17, 065b/4, 068a/16, 068b/3, 074b/7, 090b/5, 090b/11, 100a/4, 101a/12, 102a/1, 103a/11, 104b/16, 107b/13, 109a/13, 112a/8
d.diler 052a/10
d.dükde 030a/14, 055a/17
d.mişsiŋ 065b/14
d.rem 056a/3
d.riz 053a/13
d.rse 023a/13
d.rseŋüz 028a/4
d.rsin 043a/21, 056a/3, 057a/20, 061a/11
d.se 004a/6, 062a/17
d.sem idi 040a/16
→amān d.di 003a/17, 013b/6, 023a/16
amān d.yeni 088a/5
amān d.yüp 056a/18, 069a/1, 086a/5
ayaḳına düşüpʿözrin d.yüp 003b/1
ḫayrān d.di 067b/17
icāzet d.di 003b/5, 005b/15
ʿözr d.yüp 062b/4

dil-güşā (Far.): gönle ferahlık veren, iç açıcı, ferahlatıcı
d.ya 034a/5

dilīr(-i) ʿālem (Far.+Ar.): "yeryüzünün yiğidi" anlamında pehlivanlar için kullanıln bir tabir
d. 047b/11, 066b/1

dil-teng (Far.): gönlü daralmış, kederli, içi sıkkın, sıkıntılı
→d. ol- (üzülmek, tasalanmak) 073b/16

dimür: demir bk. *timür*
d.denmi 016a/19

dīn (Ar.): din
d.üm 001b/14, 004a/21, 028a/4
d.e 039a/9, 085b/7, 085b/14, 086a/2, 087a/4, 101b/16
d.i 016b/16, 052b/16
d.iŋ 056b/17, 057a/20
d.inden 056b/18, 057b/2
d.ine 039a/12, 041b/19, 057b/1, 060a/5
d.ümden 086b/16
d.ümdeyem 023b/16
d.üŋ 003a/17, 041b/7, 055a/11, 058a/2, 063a/2

dīn(-i) İslām (Ar.): İslam dini
d.a 055a/9

dindir-: dindirmek, sona erdirmek bk. *diŋdir-*
d.üp 007b/18, 071b/1

diŋdir-: dindirmek, sona erdirmek bk. *dindir-*
d.üp 105b/18, 110b/13

diŋel-: yükselmek, yükseğe çıkmak
d.di 012a/11

dīniyye (Ar.): dinî, dine ait
d.miz 080b/15
d.müz 002a/1, 005a/11, 009b/11, 106a/2

dinç: sağlam, diri
d. 049b/1

diŋle-: 1. dinlenmek, istirahat etmek
d.sün 008b/3
2. işitmek için kulak vermek, isteyerek duymak
d.mege 046b/3
3. söylenen sözü dikkate alıp ona göre davranmak, kabul etmek, uymak, itaat etmek
d.meyüp 060b/18

diŋlen-: dinlenmek, istirahat etmek
d.diler 053a/4

dinsüz: dinsiz, inançsız
d.lere 092a/10

diraḫt (Far.): ağaç
d. 054b/20, 108a/3

d.a 108a/6

diraḫt (<Far. diraḫt): bk. *diraḫt*
d. 107a/2

direK: 1. destek veya taşıma vazifesi görmek üzere bulunduğu yere dikine yerleştirilen uzun ve kalın ağaç, demir vb.
d.iŋ 024b/2
2. kendisine dayanılan kimse veya şey, dayanak
d.isin 042b/20

diri: canlı, sağ
d. 070b/1
→ölüsi d.si 083a/16

diril-: kendine gelmek, canlanmak
d.ince 029b/5

dirīġān (←Far. dirīġā): ne yazık ki, vah vah
d. 078a/13

diş: diş
d.le 083a/8

dīv (Far.): dev
d. 016a/3, 018a/17, 019b/22, 029a/12, 067a/14, 067b/4, 067b/7, 067b/11, 069a/1, 071a/2, 086b/5, 087a/13, 096a/10
d.den 033a/10
d.e 082b/18
d.i 018b/14, 029b/11
d.ler 016a/4, 019a/1, 032b/2, 032b/8, 085a/15, 086a/11, 086b/9, 087a/8, 087a/9, 095b/9
d.lere 017a/1, 021b/14, 032b/1, 036a/7, 082b/17
d.lerinüŋ 105a/7
d lerüŋ 016b/19, 082b/18, 086a/12
d.mi 030a/19
d.midür 029a/2, 029a/5
d.üŋ 018b/4, 029b/16, 029b/17
d. idi 085b/2

dīvān (Far.): büyük meclis, yüksek meclis
d. 031a/4, 050b/20, 057a/17, 065a/13, 065b/4
d.ına 002a/17, 003b/17
d.a 031a/1, 031a/3, 052a/2, 086b/4
d.da 027a/8
d.dan 028b/7
d.ı 014a/5, 030b/20
d.ıŋ 051a/12
d.ına 026a/17, 039b/1, 050b/19, 052a/1, 056b/13, 057a/10, 066a/7, 073b/7
d.ında 009b/15, 026a/14, 065a/14, 078a/20

→d. ehli (divana katılan devlet adamları) 002b/4
d. eyle- (meclis kurmak) 003b/15
d. ol- (meclis kurulmak) 004b/16

dīvāne (Far.): mecnun, deli
d. 023b/7, 023b/21, 024a/1, 024a/11, 024b/9, 024b/12, 026b/3, 027a/20, 027b/4, 027b/18, 028b/5, 089a/12, 089a/15, 089b/15, 090a/1, 090a/3, 090a/16, 091a/6, 091a/18, 091b/1, 091b/4, 091b/16, 092a/12, 092a/13, 102b/14, 102b/18
d.dir 089a/5
d.dür 028a/12
d.mi olduŋ 078b/4
d.midür 089b/9
d.nüŋ 024a/7, 024b/9, 024b/13, 027a/17, 090a/17, 090b/1
d.sin 023b/5
d.yi 090b/11, 090b/19, 091a/6
→d. ol- (deliye dönmek, aklı başından gitmek) 024b/15, 061b/7

dīvān-ḫān (<Far. dīvān-ḫāne): divan-hane, meclis toplantılarının yapıldığı yer bk. *dīvān-ḥāne*
d.da 057b/14, 057b/20

dīvān-ḥāne (<Far. dīvān-ḫāne): meclis toplantılarının yapıldığı yer bk. *dīvān-ḫān*
d. 059b/15, 113b/14
d.ye 114a/1

diyār (Ar.): memleket, ülke
d. 017b/16, 055b/8
d.a 035a/2, 077b/9
d.da 003b/2, 078a/16, 096a/3
d.dadır 036a/16
d.dansın 079b/10
d.ımuzdan 002a/3
d.ına 004a/11, 033b/9, 034a/5, 036a/7, 036a/9, 066b/5, 066b/8, 072a/14, 087a/5, 092a/17, 095b/13, 097a/2
d.ında 085a/14
d.ından 043a/12
d.lara 021a/10
d.larda 035a/17
d.ları 001b/5, 004a/14, 005a/8, 065a/16
d.larına 014b/21
d.umda 033b/2, 033b/3

diyü: diye (zarf)
d. 002b/8, 004b/6, 009b/4, 011b/4, 017b/14, 019b/10, 022a/11, 026a/12, 026b/18, 027a/1, 027a/7, 032a/3, 032b/8,034a/11, 035a/17, 035b/17, 036a/7, 036a/17, 039b/10, 041a/13, 044a/9, 050a/15, 051b/20, 055b/17, 064b/13, 065b/2, 065b/17, 071b/8, 071b/17, 072a/13, 072b/6, 073b/6, 074b/19, 077a/17, 078a/3, 078a/12, 080a/18, 081b/1, 088b/2, 090b/18, 091a/15, 092a/16, 092b/4, 092b/11, 095b/2, 095b/9, 095b/18, 097a/1, 098a/13, 098a/19, 098b/2, 098b/10, 099b/1, 102b/5, 102b/6, 102b/18, 104b/2, 105a/3, 105b/2, 107a/16

diz: diz
d. 064b/8
d.e 025b/1, 044a/1, 045b/14
d.i 012b/21, 013a/5, 013b/1, 016a/17, 027b/5, 035a/13, 042a/17, 057b/9, 090b/3, 094b/10, 094b/13, 094b/15, 111a/10
d.iŋ 080b/7
d.in 100a/1, 100a/2, 109a/5, 109a/6
d.ine 021b/2, 021b/5
d.inüŋ 050a/3
d.leri 099b/15, 111a/9
d.lerin 042a/16, 095a/8
d.leriŋ 094b/18, 095a/7
d.üm 008a/2, 038a/12, 041b/7

doġrı: doğru, gerçek, hakiki bk. *ṭoġrı*
d. 087a/4

doḳın-: dokunmak, değmek, temas etmek bk. *doḳun-*
d.dı 050a/1
d.dıġıŋ 017a/22, 061b/10
d.duḳda 043b/3
d.up 025b/17, 089a/19

doḳun-: değmek, temas etmek bk. *doḳın-*
d.up 012b/20

dol-: dolmak
d.dı 034a/2, 068a/19

dolaş-: dolaşmak, gezinmek
d.up 009b/19, 082b/15
d.urken 046a/8, 069a/14

dolay: çevre, etraf
→d. al- (çevreyi kontrol etmek, gezmek) 091a/2

doldır-: 1. boş bir şeyi dolu hâle getirmek, dolmasını sağlamak
d.up 023a/19
2. almak, yerleştirmek, yüklemek
d.up 030b/17

doldur-: 1. boş bir şeyi dolu hâle getirmek, dolmasını sağlamak
d.up 088b/18
2. kaplamak
d.dı 090a/17

dolu: bir yerde bahsedilen şeyin çok bulunduğunu, çok olduğunu anlatır, çok, pek çok
d.sı 060b/12

don-: hareketsiz kalmak
d.up 040a/15

dost (<Far. dūst): dost
d.ı idi 038b/2
d.umdır 070a/16, 070a/17
→d. düşmān (bütün etraf, herkes) 012b/9, 025a/15, 053b/16

dostlıḳ (←Far. dūst): dostluk
d.ı 060a/13, 060a/15

dög-: dövmek bk. *döy-*
d.di 102b/13
d.er 089a/15, 091a/17, 091b/3, 102b/14
d.erem 102b/15
d.ersin 102b/13, 103a/8
→d.e döge (döve döve) 022b/13, 037b/21, 067a/13, 070a/7

dögün-: dövünmek, kendini oradan oraya vurmak
→d.e dögüne (dövüne dövüne) 015b/14

dök-: 1. sıvı veya tane hâlindeki şeyleri bulundukları yerden başka bir kaba veya yere boşaltmak
d.diler 027a/4
2. akıtmak
d. 011b/20
d.di 104b/2
3. öldürmek üzere atmak
d.mege 043b/12
4. yönelmek, hareket etmek
d.diler 043b/15
→ecel terleri d.di 043a/16
ḥasret d.diler 112b/6
ḳanıŋ d.mek 074b/11
meseret yaşın d.di 104b/1
muştıŋ d.üp 041a/16
muştun d.üp 003a/5, 013a/9

dökil-: 1. saçılmak, serpilmek, etrafa yayılmak bk. *dökül-*
d.üp 017b/5
2. kırılmak, helak olmak
d.ülerdi 033a/4
3. erimiş madeni kalıba boşaltmak suretiyle istenen şeyi elde etmek
d.di 074a/1
4. akıtılmak
d.mek 077b/6

dökül-: 1. saçılmak, serpilmek, etrafa yayılmak bk. *dökil-*
d.en 017b/7
2. düşmek

d.en 057b/11
d.ürdi 038b/11

dön-: 1. kendi mihveri veya başka bir şey etrafında hareket etmek
d.er 041a/15
d.üp 061a/1
2. kendini olduğu yerde çevirmek, bir tarafa doğru yönelmek
d.di 047a/13, 075b/7, 078b/8, 083b/15
d.ince 049b/16, 062b/11
d.meden 047a/14
d.üp 001b/13, 001b/16, 004a/18, 007b/3, 008b/22, 017b/8, 027a/10, 046b/4, 046b/8, 047a/16, 050a/9, 050b/21, 054a/4, 056b/20, 059a/13, 060b/10, 060b/13, 064a/17, 064a/19, 074b/8, 078a/20, 079b/7, 080a/14, 095a/15, 102b/2, 104b/3, 110a/16, 113a/9
3. benzer hal almak, … gibi olmak, benzemek, andırmak
d.di 002b/13, 013a/12, 015a/17, 025a/7, 092a/14, 094a/4, 107b/6, 111b/1, 113a/7
d.miş 091b/10
d.miş idi 088a/2
4. başka bir şey hâlini almak, dönüşmek
d.di 012a/14
5. geriye gitmek veya gelmek
d. 095b/8
d.di 041b/15
d.diler 040b/3, 071b/17, 084b/7, 088b/2, 088b/15, 105a/10, 109b/13, 110a/1
d.din 027b/15
d.e 095b/9
d.ecek 040a/9, 109b/15
d.ince 041a/2
d.me 074b/17
d.mezem 101a/6
d.ün 041b/11
d.üp 008a/21, 008b/1, 026a/10, 041a/10, 048b/5, 051b/6, 054a/18, 070a/11, 073a/16, 101a/13, 106a/12, 109b/2, 109b/5
6. din, inanç, düşünüş, fikir vb. bağlandığı ve benimsediği şeyleri değiştirmek, ondan vazgeçmek
d.mem 086b/16
d.mezem 057b/2

dönder-: döndürmek, çevirmek
d.in 025b/22
d.üp 080b/1

döndir-: döndürmek, geriye çevirmek bk. *döndür-*
d.diler 095b/10

döndür-: 1. geri göndermek, geriye çevirmek bk. *döndir-*
d.di 041b/13
2. bir tarafa doğru yöneltmek, çevirmek
d.di 079b/7

d.üp 102b/1

dördinci: dördüncü
d. 014b/3, 053a/4, 057a/16, 064a/11, 089a/7

dört: dört
d. 025b/7, 043b/10, 053b/13, 069b/6, 076a/18, 079a/4, 082b/18, 086b/5, 100b/12, 112a/5
d.i 009a/17, 009b/1
→d. beş 087a/13
yidi iḳlīm d. gūşeyi 078a/14
gözi alası d. olup 012b/17, 048a/19, 093b/15
gözlerin d. yirden açdı 100a/16
üç d. 114b/1

döşe-: 1. açmak, koymak, sermek
d.yüp 019b/8, 020a/5
2. vurmak, çarpmak
d.di 107b/17

döşeK: döşek, yatak
d.ine 091a/7

döy-: dövmek bk. *dög-*
d.diler 026a/22

duʿā (<Ar. duʿāʾ): dua, yakarış bk. *duʿāʾ*
d.dan 029b/12, 061a/15
d.sın 082b/4
d.ya 110a/5, 110a/6, 110a/17
→d. eyle- (Allah'a yalvarmak) 005a/2, 011a/19, 014b/21, 015a/12, 015b/18, 026a/12, 030a/3, 031a/15, 031a/19, 031b/5, 038b/19, 042b/19, 044a/7, 045a/11, 047a/17, 054a/21, 055a/5, 056b/14, 064b/8, 064b/18, 075b/1, 084b/9, 084b/11, 098a/16, 102b/5, 106a/7, 106b/6
d. it- (Allah'a yalvarmak) 065a/9, 069b/7, 078a/9, 105a/12, 106b/16
ḫayr d. 103b/8
ḫayr d. eylediler 021b/12
ḫayr d. idüp 103b/10
ḫayr d.dan 106a/5
ḫayr d.ndır 064b/19

duʿāʾ (Ar.): dua, yakarış bk. *duʿā*
→d. eyle- (Allah'a yalvarmak) 010b/18
d. it- (Allah'a yalvarmak) 026a/11, 080a/2

dur-: 1. koyulmak, girişmek, yapmaya başlamak bk. *ṭur-*
d.dı 057b/7, 080a/9
d.dılar 003a/11, 020a/18, 048b/15, 056a/10, 081b/13, 100b/7
2. hazır etmek, hazır duruma gelmek
d.dılar 075b/2

d.up 030b/20
3. beklemek, hareketsiz kalmak
d. 072b/11, 098a/2
d.dı 006b/16, 041a/12, 048b/13
d.dılar 072b/10, 077b/11, 087a/14
d.ma 051b/19
d.maġa 076b/12
d.mayup 028a/1
d.sunlar 048b/9, 051a/14
d.up 059b/12, 099a/7
d.ur 090a/13, 095a/15
d.ur idi 083a/7
d.ur iken 093a/4
d.urken 072b/11
4. bir yerde olmak, bir yerde bulunmak, var olmak
d.anlar 027b/1
d.urlardı 049a/17
5. devam etmek, bir amaç için hareket etmek
d.amayup 082b/4
d.amazam 018a/12
d.ma 036b/14
d.mayup 010a/14, 026a/17, 033b/13, 038b/1
7. kalkmak, ayağa kalkmak
d.up 003a/8, 003a/19, 015a/20, 022a/18, 028b/9, 041a/16, 042b/16, 044b/16, 064a/3, 067a/12, 068a/9, 071a/18, 077b/19, 093a/19
8. yardımcı fiil
alup d.urlar 087a/13
baḳup d.ursın 062a/7
diyüp d.ur 034b/13
diyüp d.urken 079b/19
ḥāżır eyleyüp d.urlar idi 030b/12
ister d.ur idi 034a/19
→ʿahde d.mayup 032a/16
ʿahdine d.mayup 031b/11
ʿahdinüŋ d.maduŋ 012a/13
ʿaḳlıŋ d.up 006b/1
d.a var- 029a/15
el pence d.urlar 058b/12
ḳarşu d.ur 066b/20
rāḥat d.mayup 023b/6
selāma d.dılar 106a/9
sözinge d. 032a/1

durıl-: girişilmek, yapmaya başlanmak
d.dılar 084b/3
2. sıralanmak, sıra olmak
d.up 106a/9, 110a/16

dut-: tutmak, elle kavramak
d.dı 062a/19

duy-: 1. işitmek
d.an 037a/5
d.arlarsa 032b/5
d.dı 090b/3
d.dığı 066b/10
d.up 024b/16, 051a/8, 083b/5
2. fark etmek, hissetmek
d.up 094a/12

dügün: düğün
d. 060a/8, 066b/12
d.ler 032a/5
→d. it- (evlenmek maksadıyla şenlik yapmak) 063a/6, 066b/12

dün: dün
d. 31a/4, 105b/2

dünyā (Ar.): 1. dünya, yeryüzü, cihan
d. 034a/2, 057a/4
d.da 010a/5, 012b/14, 034b/9, 034b/19
d.yı 069b/19
2. bütün herkes, insanlar
d.yı 002b/17
3. hayat
d.nuŋ 080a/4
d.yı 094b/12
→d.yı ṭut- (çok yayılmak) 087a/8

dür-: dürmek
→ defter-i ʿömrün d.üp 035a/8
ṭomarıŋ d.em 043a/14

düril-: düzmek, hazırlamak, tertip etmek
d.üp 014a/19

düriş: gayret, çabalama, mücadele bk. *dürüş*
d.i 088b/9

dürlü: türlü, çeşit, cins
d. 029a/10, 029a/21, 049a/19, 051a/1, 063a/20
→d. dürlü (çeşit çeşit) 018b/11, 027b/1, 034b/18, 037b/5, 038a/16, 038b/14, 041a/4, 066b/21

dürüş: gayret, çabalama, mücadele bk. *düriş*
d. 012b/15, 048a/3, 102a/13

düş: uğrama, tutulma
d. 052b/16
→d. ol- (müptela olmak, kendini kaptırmak) 002b/1

d. ol- (rastlama, tesadüf etmek) 040a/18

düş-: 1. bulunduğu yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru inmek
d.di 007a/20, 021b/10, 044a/12, 059b/17, 067a/8, 067a/11, 079a/15, 079a/19, 087b/9, 098b/15, 100a/4, 101b/12, 103a/14
d.digi 019a/7
d.üp 003a/8, 009b/2, 025b/7, 028b/15, 038b/8, 044a/2, 048a/11, 067a/12, 083b/11
2. taraftar olmak, birlikte hareket etmek
d.üp 003b/8
3. varmak, o tarafa yönelmek
d.di 026a/9
d.digin 069b/9
d.üp 004a/14, 005a/7, 063b/6
4. istenmeyecek bir yerde bulunmaya mecbur olmak
d.miş 027b/20, 033b/13
d.üp 008a/12, 092a/17, 093a/6, 093a/7
5. yakışmak, uygun olmak, uygun gelmek
d.er 019b/17, 073a/7
d.ermi 068a/6, 088a/3
d.erse 087b/19
d.mez 009b/13, 088a/6
6. geriye doğru gelmek
d.di 021b/9
7. döndürmek
d. 024b/7
8. dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek
d.di 029b/4, 029b/5, 054b/15, 058a/8
d.üp 049b/11, 059b/8, 090a/8
9. kendini kaptırmak, kapılmak, … içinde bulunmak
d.diler 095b/9
d.üp 046b/10
10. sığınmak
d.di 068b/9
11. bir şey bir yerde var olmaya, varlığını göstermeye başlamak, belirmek, peyda olmak
d.miş 073a/2
12. gelmek, çıkagelmek
d.erler 091b/13
13. kurallı birleşik fiil
açıla d.di 090a/18
bürüye d.di 013a/1, 041a/9, 050a/4, 099b/8, 101a/9
ḳuca d.di 005b/20, 006a/20, 044a/11, 053a/17, 100b/9, 101a/12, 104a/3
otura d.di 029b/7, 059a/19
→ayaġına d.di 112a/10
ayaġına d.üp 016b/20, 019b/8, 030b/18, 044b/17, 084b/9
ayaḳına d.di 010a/15, 035b/1
ayaḳına d.üp 003a/22
ayrı d.üp 030b/6

d.e yazdı 089a/19
d.üp (birlikte hareket etmek) git 054a/1
d.üp (o yerde bulunmak) olmış 088b/10
eleme d.di 108b/1
eleme d.üp 060a/9
ġama d.di 074a/7
ġama d.diler 108b/6
ġurbet d.ersin 105b/9
ḫancer.e d.mek 061a/13
ḥicāba d.di 046b/15
öŋine d.üp 061a/19, 110a/15, 113b/5
öŋüne d.üp 003b/14

düşin-: düşünmek
→d.üp yat- (düşünmek) 016a/7, 086a/14

düşir-: 1. düşmesine yol açmak, aşağı düşmesine sebep olmak bk. *düşür-*
d.digiŋ 078b/1
2. savaşta öldürmek, vurup yere yıkmak
d.üp 035b/8
→başına d.mişüŋ 040a/13

düşmān (Far.): düşman
d. 010a/6, 031a/7, 033a/10, 066a/14, 072b/8, 086a/16, 107a/10
d.ı 086a/17
d.ımuz 009b/12
d.ıŋ 019a/17
d.larıdur 051a/6
d.um 087b/12
d.umı 088a/2
d.uŋ 002b/2, 047b/14
d.uŋdur 010a/6
d. ise 032b/12
→dost d. 012b/9, 025a/15, 053b/16
el d. 023a/15

düşmānlıḳ (←Far. düşmān): düşmanlık, hasımlık
d.a 086a/2

düşür-: düşmesine yol açmak, aşağı düşmesine sebep olmak bk. *düşir-*
d.di 024a/3, 048a/4, 098b/12
d.diler 036b/5
d.miş 055a/3

düz-: hazırlamak, tertip etmek
d.diler 040b/4
d.üp 014a/12, 022b/22, 039a/16, 042a/6, 060b/1, 096a/12, 096b/4

eblaḳ-süvār (Ar.+Far.): "gösterişli alaca ata binen kimse" anlamında pehlivanlar için kullanılan bir unvan

e. 001b/4, 001b/7, 001b/8, 001b/12, 002a/2, 002a/6, 002b/8, 002b/16, 002b/19, 003a/12, 003a/14, 003a/16, 003a/18, 003b/5, 003b/11, 003b/13, 003b/16, 003b/17, 036b/4, 036b/8, 036b/12, 036b/16, 036b/18
e.a 003a/11
e.dan 003b/5
e.ı 004a/17
e.uŋ 001b/3, 002a/15, 002a/17, 002b/1, 003b/2, 036b/17, 036b/19

ecel (Ar.): ölüm zamanı
e.im 067b/1
→e. terleri dök- (çok korkmak) 043a/16
e.üŋ getür- (eceli gelmek, ölümü veya yok olması kaçınılmaz olmak) 067a/4

edā (<Ar. edāʾ): verme
→e. it- (vermek) 019b/19

efendi (<Yun. afendis): sahip durumunda olan, buyruğu geçen, hükmünü yürüten, kendisine uyulan kimse, sahip
e.m 037a/15, 115a/7, 115a/8
e.müz 082b/1
e.ne 065b/19
e.ŋüz 031a/3
e.sine 033a/15

eflāk (Ar.): gökler
e.a 049a/11

eflāṭūn (Ar.): eflatun, açık mor renk
e. 040b/17

eger (Far.): eğer, şayet
e. 004a/22, 005a/11, 009b/12, 009b/14, 011a/9, 011a/13, 011b/20, 012a/20, 014b/17, 016b/7, 016b/9, 016b/11, 016b/16, 018a/9, 018a/13, 019b/17, 023b/5, 025b/3, 028b/11, 028b/16, 028b/19, 029a/4, 029b/10, 032a/20, 032b/7, 032b/12, 034b/1, 035a/10, 036a/13, 036b/14, 037a/15, 039a/10, 040a/3, 040a/16, 043b/6, 044a/17, 048a/15, 049a/5, 051b/1, 051b/12, 054b/3, 055a/10, 056b/19, 057a/3, 057b/3, 059a/12, 061a/11, 063a/2, 065a/19, 065b/1, 065b/16, 066a/1, 066a/15, 068a/10, 069b/14, 073b/14, 074b/15, 077a/15, 078a/18, 079b/18, 080a/2, 086a/9, 092b/3, 093a/1, 104a/18, 105a/15, 106a/15, 108a/15, 110a/2, 111b/5, 112a/1

egil-: eğilmek bk. *igil-*
e.üp 019a/2

eglen-: 1. hoşça vakit geçirmek
e.me 047a/20
2. kalmak, beklemek, durmak, eğleşmek
e.di 092b/1
e.düm 097b/3
e.mem 092b/12

e.üp (hoşça vakit geçirmek) ḳalmış 046a/15

eglence: eğlendiren, neşeli ve hoş vakit geçirten şey, seyir
e.sidür 089a/6

egri: hakka veya aslına uygun olmayan, yanlış, hatalı
e. 056b/17
→e. egri baḳ- (iki gözü aynı noktaya bakmamak) 035b/6, 037b/8
e. egri baḳ- (kötü niyetle veya küçümseyerek bakmak) 037b/8

ehl (Ar.): karı kocadan her biri, eş
e.i 031b/7
→dīvān e.i (divan mensubu) 002b/4

ehl(-i) dünyā (Ar.): dünyada yaşayan insan topluluğu, herkes
e. 038a/3

ehl(-i) dīvān (Ar.+Far.): divan üyeleri
e. 003b/16, 059b/18, 066a/8
e.a 052b/7

ehl-i İslām (Ar.): İslam dinine mensup
e.a 108b/13

ehl(-i) İslām (Ar.): İslam dinine mensup
e. 023b/10, 023b/17
e.dan imişsiŋüz 005a/9
e.dır 067b/8
e.ı 081a/17
e.uz 079b/20

ehl(-i) meclis (Ar.): meclis üyeleri
e. 046b/3

ehl(-i) vilāyet (Ar.): şehir halkı
e. 086a/7
e.en 015a/3

ejdār (<Far. ejder): ejder, milletlerin hayal gücüne göre değişik şekillerde tasarlanan, genellikle kanatlı, gövdesi aslana, kuyruğu yılana benzeyen, ağzından ateş püsküren korkunç masal canavarı bk. *ejder, ejderhā*
e.dır 097b/13

ejder (Far.): bk. *ejdār, ejderhā*
e. 002b/12, 025b/20, 026a/3, 037b/5, 038a/1, 068a/7, 068a/9, 068a/17, 068b/2
e.i 015b/13, 036b/18, 068a/11, 068b/4
e.leri 067b/7
e.üŋ 068b/8, 068b/13, 068b/14

ejderhā (Far.): bk. *ejdār, ejder*

e. 015a/5, 015a/13, 015b/4, 015b/10, 018a/18, 038a/1, 053b/10, 059a/18, 067b/15, 067b/16, 083a/17
e.nuŋ 015a/16, 015b/18
e.sı 093a/3
e.ya 015b/9, 068a/13
e.yı 042a/3

ek-: 1. ortaya çıkmasını sağlamak
e.en 080b/12
→serçeden ḳorḳan ṭarı e.mez 099a/2

eknāf (Ar.): taraflar, yönler
→eṭrāf e.a 023a/14

ekşerī (Ar.): çoğu zaman, genellikle
e. 113b/10
2. ekseri, bir kısım, birçok
e.n 038b/17

eksik: eksik
e. 044a/14

eksiklik: eksiklik
e. 103b/11

el: 1. kolun, bilek mafsalından itibaren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı
e. 013b/5, 016b/1, 016b/7, 020a/14, 021b/5, 040a/5, 047a/11, 062a/1, 062a/19, 071a/20, 085b/15, 099a/10, 100b/11, 106a/6, 106a/10
e.e 48b/10
e.i 046b/15, 098a/1, 109a/2, 109a/9, 111a/14
e.in 013b/8, 022b/8, 044a/14, 047a/16, 095a/9, 096a/16, 096a/18, 114a/1
e.iŋ 028b/3, 098b/14, 100a/6
e.inde 002b/20, 016a/16, 025b/5, 029b/15, 032b/21, 033b/12, 043b/4, 043b/9, 054a/8, 076a/14, 076a/16, 083b/13, 089b/4
e.inden 002b/15, 006b/18, 012b/18, 016b/2, 018b/21, 025b/16, 027b/11, 028a/7, 037a/8, 041a/6, 046b/12, 052a/17, 053b/3, 055b/16, 059b/12, 061a/5, 061a/14, 062a/12, 084a/6, 087a/19, 101a/11, 107b/10
e.ine 005a/4, 012b/13, 025b/2, 029b/14, 032a/13, 038b/7, 039b/4, 046b/2, 046b/13, 048a/8, 050a/12, 053b/18, 054a/12, 064b/5, 068a/9, 075b/6, 076a/13, 081b/16, 083a/11, 083a/18, 086b/7, 087a/6, 089a/2, 089a/14, 089b/16, 091a/11, 091b/5, 093b/14, 097b/13, 103a/3, 105b/11
e.ini 045b/3, 112a/15
e.iyle 052a/16, 057b/17, 070a/8, 083a/10, 090b/7, 105a/17
e.ler 087b/6
e.leri 032b/10, 092a/15
e.leriŋ 013a/17
e.lerin 038a/20, 109a/11
e.lerinde 008a/17, 070a/1
e.lerine 080a/10, 088a/10, 088a/16, 099b/5, 101a/3, 106b/3, 108a/16

e.lerini 032a/9
e.lerüm 028a/9
e.üŋ 098a/18
2. bazı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar
e.imden 035a/19, 048a/8
e.inde 011a/9, 038b/20, 044a/10, 054b/8, 076b/16, 101a/6, 109b/6
e.inden 030a/8, 041b/18, 048a/6, 056b/15, 076a/7, 100a/15, 109b/7
e.ine 047b/9, 093a/3
e.iyle 001b/10, 024b/21, 073b/12, 073b/13
e.lerinden 077a/15
e.ümden 073a/8
3. sahiplik, mülkiyet
e.i 055a/15
e.indemi 012a/6
e.inden 038a/10, 088a/4
e.üŋdemi 012a/17
→e. çek- (vazgeçmek, ilgisini kesmek) 003a/10, 016a/13, 060b/21, 067a/3, 069b/14, 084b/7
e. düşmān 023a/15
e. eyle- (bir kimseyi el işaretiyle çağırmak) 042a/18
e. içün aġlayan gözsiz ḳalur (başkası için yapılan fedakarlığın bir sınırı vardır anlamında bir atasözü) 037a/13
e. pence dur- (saygı gösterilen kimse karşısında el kavuşturmuş bir biçimde beklemek) 058b/11
e. ur- (almak için elini uzatmak, bir şeye uzanmak, dokunmak) 006a/8, 006a/11, 006a/17, 008a/18, 009b/12, 009b/14, 009b/13, 017a/19, 017b/2, 018b/6, 018b/20, 019b/10, 021a/20, 021b/1, 027b/17, 028a/5, 035a/11, 036b/16, 040a/7, 040b/14, 043a/15, 043a/17, 044b/4, 044b/7, 045b/8(2) 045b/12, 049a/8, 050a/18, 050a/19, 052a/16, 053b/6, 055b/14, 057b/5, 062a/5, 071b/14, 074b/7, 079a/15, 081b/4, 093b/18, 098b/11, 099a/6, 099a/9, 100b/5, 100b/6, 105b/17, 112a/8
e.e al- (saymak, değer vermek) 060a/3
e.e gel- (elde etmek, ele geçirmek) 050b/13, 051a/14, 066b/11
e.e getür- (elde etmek, ele geçirmek) 036a/8, 045b/1, 48b/10, 051a/18, 063a/18, 065b/20, 066b/8, 066b/11, 070a/6, 075a/16, 077a/11(2), 090a/8, 092b/12, 107a/16, 110b/7
e.i aya(sı) 002b/14, 003a/6, 003a/9, 013a/10, 057b/17, 059b/6, 062a/14, 087b/5, 095a/11, 094b/16, 109a/1, 111a/14
e.inden al- (bir şeyden mahrum etmek) 045a/20, 082b/3, 086a/16, 088a/7, 093a/1
e.inden çıḳ- (biri tarafından yapıldığı belli olmak) 069a/14
e.inden gel- (yapabilmek, becermek, gücü dâhilinde olmak) 103a/7
e.iŋ yüziŋ 058a/12
e.iŋüzden geleni ardıŋuza ḳoma- (elinden gelebilecek her türlü kötülüğü yapmak) 052a/6
e.(lerinden) ḳurtul- (birinden kaçmayı başarmak) 028a/10, 77a/15, 100a/15
naṣīb e.ine girdi 008a/12

elbette (Ar.): şüphesiz, mutlaka

e. 004a/9, 034b/1, 067b/9, 068a/6, 069a/4, 079a/2

elçi: belli bir hususu konuşmak üzere bir taraf adına diğer tarafa gönderilen kimse, aracı
e. 004b/22, 005a/1, 039b/1, 060b/1, 060b/4, 060b/17, 061b/13, 098a/15
e.sini 061b/14
e.yem 039b/2
e.yemdir 086b/5

elem (Ar.): acı, üzüntü, dert, keder
e. 010a/16, 042b/10, 054a/15, 066a/12, 070b/16, 075a/3, 078b/4, 086b/3, 088b/2, 093a/12, 097a/6, 100a/2, 103b/15, 108b/2, 109a/8, 113a/9
e. de 046b/21
e.de idiler 092a/16
e.de iken 003b/9
e.dedir 036a/5, 047a/19
e.den 006b/9, 048b/2, 098b/18, 104a/10
e.deyem 110b/3
e.inden 013a/21, 019a/6, 025a/18, 048b/11, 054a/6, 073b/2, 093b/4, 097a/10
e.üm 001b/16
→e.e düş- (üzülmek, üzüntü duymak) 060a/9, 108b/1
e. çek- (üzülmek, üzüntü içinde kalmak) 001b/11, 006a/16, 009a/11, 012a/20, 013a/2, 015a/8, 020b/14, 020b/6, 022a/17, 023a/9, 031a/10, 033b/8, 036a/20, 036b/10, 037b/12, 039a/8, 045a/10, 047b/9, 049a/6, 051a/17, 052b/15, 054b/11, 061a/9, 063a/14, 071a/5, 072b/16, 075a/15, 082b/1, 082b/11, 085b/7, 088b/6, 092b/8, 093b/18, 104b/6, 108a/14, 109a/5, 109a/6, 110b/5
e. vir- (üzülmesine ve zarar görmesine neden olmak) 015a/18, 078b/5, 083b/5, 092b/17, 093a/4

elḥamdüli'llāh (Ar.): Allah'a hamdolsun, şükürler olsun
e. 005a/9, 019b/16, 032b/13, 034b/4, 045a/7

el-ḥāṣıl (Ar.): sözün kısası, hasılı, velhasıl
e. 021a/3, 103b/4, 109b/14

el-İbrāhim (Ar.): Hazret-i İbrahim
e. 010b/7

el-ḳıṣ(ṣ)a (Ar.): elkıssa, kısaca, sonuç olarak
e. 073a/15

el-ḳıṣṣa (Ar.): kısaca, sonuç olarak
e. 006a/1, 010a/9, 011a/6, 111a/3

elli: elli
e. 105a/8
e.den 029b/19
→ḳırḳ e. 083b/1, 089b/12

elli biŋ: elli bin

e. 014b/19, 026b/14, 027b/17, 064a/6

elmās (Ar.): elmas
e. 064a/10

em-: emmek
→anadan e.digi süd burnından geldi 094a/3

emānet (Ar.): güvenilir bir kimseye saklaması veya birine teslim etmesi için bırakılan şey veya kimse
e.leri 065b/16

emr (Ar.): emir, buyruk
e. 063b/12, 092b/4
e.indeyiz 028a/2
→e. eyle- (emretmek, buyurmak) 012a/18, 014b/16, 025a/10, 032b/1, 038b/20, 039a/3, 051a/3, - 051b/10, 051b/13, 051b/17, 054b/10, 061b/12, 065b/4, 067b/11, 068b/10, 070a/12, 072b/8, 077a/1, 077b/1, 078b/13, 082b/17, 084b/6, 085b/1, 086a/14, 087a/1, 088b/16, 088b/17, 090a/11, 090a/15, 098b/1, 101b/14, 113b/4
e. it- (emretmek, buyurmak) 004b/22, 020b/10, 021a/6, 021b/14, 023a/18, 047a/12, 109b/1

emr(-i) İlāhī (Ar.): Allah'ın emri
e. 078b/7

emr-i merdān (Ar.+Far): Hz. Hamza tarafında bulunan İslam savaşçısının unvanı bk. *emīr-i merdān*
e. 085a/18

emṣāl (Ar.): eş, benzer
→aḳrān e. 012a/9

emīr (Ar.): bk. *emīr-i merdān*
e. 098a/14

emīr-i ʿArab (Ar.): Hz. Hamza için kullanılan bir unvan
e. 054a/15, 110b/8

emīr(-i) ʿArab (Ar.): bk. *emīr-i ʿArab*
e. 054a/8, 079b/8, 083b/11, 096b/6, 097a/15, 097b/17, 098b/7, 107b/18
e.a 054a/21
e.uŋ 083b/12

emīr-i cihān (Ar.+Far.): Hz. Hamza tarafında bulunan savaşçının unvanı
e. 031b/4, 052a/11, 052a/14, 052a/16
e.a 047a/21
e.uŋ 025b/20, 051b/5

emīr(-i) cihān (Ar.+Far.): bk. *emīr-i cihān*

e. 023a/7, 026a/13, 030b/21, 042b/9, 042b/19, 044a/6, 044b/14, 047b/2, 048b/5, 048b/11, 049a/18, 049b/2, 049b/19, 050b/9, 054b/6, 054b/10, 063a/10, 082b/9, 083a/1, 106a/4, 109b/11, 111a/11, 113b/13, 113b/15
e.a 042b/8
e.dan 047b/21
e.uŋ 028b/4, 065a/7, 084b/12

emīr-i merdān (Ar.+Far): Hz. Hamza tarafında bulunan İslam savaşçısının unvanı
bk. *emr-i merdān*
e. 023a/20
e.a 047b/10

emīr(-i) merdān (Ar.+Far.): bk. *emīr-i merdān*
e. 065b/7, 073b/19, 081a/2, 111b/12
e.uŋ 083a/17

emīr(-i) merdāne (Ar.+Far): Hz. Hamza tarafında bulunan İslam savaşçısının unvanı
e. 098a/12

enbān (Far.): heybe, yiyecek çantası
e.a 091a/17

encām (Far.): son, nihayet, netice
e. 088b/11
e.ı 031a/5

engüşt (Far.): parmak
→e. ber-dehān it- (şaşırıp kalmak, hayret etmiş olmak) 006b/20

enṣār (Ar.): yardımcılar
e.ımuz 056b/6

eŋse: ense, boynun arkası
e.sine 036b/17

er: nefer, rütbesiz asker
e. 005b/12, 018a/10, 037a/12, 037b/9, 047b/19, 048a/1, 049b/3, 094b/5, 098a/10, 098b/6, 099b/1, 101b/2, 109a/7
e.den 027a/1
e.di 021b/2
e.lerinden 055b/10
e.lerine 007a/22, 012a/12
e.iseŋ 045a/19
→yol e.i yolda gerekdür 003b/21, 014b/6
ölüm e.i 025a/19, 062b/10, 087b/6

eren: kişi, yiğit
e.ler 033b/20, 058b/14, 076a/14
e.lerde 006b/11

erim: ulaşılabilecek uzaklık
e.i 093a/12

eriş (Far.): eskiden kullanılan, elin orta parmak ucundan dirseğe kadar olan mesafe miktarındaki uzunluk ölçüsü, arış
e. 011a/21, 013a/8, 013a/9, 016a/1, 016b/4, 018a/17, 029a/12, 034b/11, 037b/7, 041b/4, 047a/15, 060b/5, 061b/8, 061b/9, 061b/16, 064a/8, 064a/14, 064a/15, 066b/7, 068b/14, 076b/2, 079a/16, 079b/5, 085b/11, 087a/2, 087a/11, 088b/10, 103a/11, 107a/5, 107b/12

erkānınca (←Ar. erkān): usulünce, âdetince, yöntemiyle
→yolınca e. 041a/5

erken: erken, er
e.den 030a/1

erliK: mertlik, yiğitlik
e. 001b/9, 002a/11, 004a/21, 005b/7, 009b/11ʿadāvet, 013a/15, 018b/13, 040a/12, 040a/14, 049b/3, 049b/4, 049b/14, 074b/2, 078b/2, 078b/3, 080b/16, 104b/6
e.den 044b/13
e.dir 004b/15
e.dür 096b/13
e.i 095a/6
e.leri 078a/19, 084b/10, 091b/12
e.leriŋ 067a/16, 079b/3
e. eyle- (yiğitlik göstermek) 079b/11

erzāḳ (Ar.): yiyecek, zahire
e. 004a/16

es-: esmek, rüzgar olmak
e.üp 020a/10

esbāb (<Ar. eṣvāb): esvap, giyecek, elbise
e. 010b/10, 079b/5
e.ı 058b/3, 059a/8, 096a/11, 110a/3
e.ımuzdan 055b/11
e.ıŋ 003b/15, 003b/15, 009a/11, 009a/12, 046a/20, 106a/1
e.ını 015a/20, 015a/21
e.la 011a/22
e.larum 009a/8
e.uŋ 010b/12

esbāb(-ı) eṣḳāl (Ar.): mükaat olarak giydirilen hilat veya kaftan gibi kıyafetler
e.den 096a/3

esen: sağ salim, afiyette, sıhhatte
e. 112b/5

eṣer: iz, işaret
e. 093b/11
→e. it- (tesir etmek, etkilemek) 093b/4
e. ḳo- (iz bırakmak, tesir etmek) 092a/10

eski: önce, önceki bk. *eṣki*
e. 023b/15, 057b/1
→e. ḳurd (çok tecrübeli, işinin bütün inceliklerini bilen kimse) 106b/8

eṣki: önce, önceki bk. *eski*
e. 051a/6
e.den 033a/19

eṣnā (<Ar. eṣnāʾ): bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra
e.da 086a/10

esnā-yi kelām (<Ar. eṣnāʾ-yi kelām): söz arası
e.da 050b/21

esīr (Ar.): esir, tutsak
e. 026b/7, 052a/2
e.leri 051a/5, 051b/10, 051b/18
e.lerimüzi 079a/7
e.leriŋ 051a/13
→e. eyle- (düşmanı ele geçirmek) 006a/6, 048a/17, 048b/3, 050b/9, 0050b/16, 62b/8, 073b/12, 077b/8
e. ol- (savaşta düşman eline düşmek) 026a/14, 051a/3, 050b/13, 050a/16, 070a/10
fursaṭ e.i 041a/11

eşek: eşek
e. 060a/14

eşraf (<Ar. eşrāf): eşraf, ileri gelenler, itibarlı kimseler
→ayān e. 004b/9

eşyā (Ar.): eşya, mal
e.yı 028a/19, 028a/20

etek: bir elbisenin alt kenarı
e.lerin 015b/9, 021b/3

eṭrāf (Ar.): çevre bk. *etrāf, eṭraf*
e. 030a/4, 015a/14
e.ı 026b/9, 035b/20, 044a/9, 046a/7, 072b/17, 078a/3, 085a/14, 091a/2
e.ıŋ 069a/9, 069a/14, 075a/6
e.ına 024b/1
e.ında 058b/11, 078b/18
→e. eknāf (çevre) 023a/14

etrāf (<Ar. eṭrāf): bk. *eṭrāf, eṭraf*
e.ı 018a/15

eṭraf (<Ar. eṭrāf): bk. *etrāf, eṭrāf*
e.da 027b/1
e.ı 029a/8

evlā (Ar.): daha uygun, daha layık
e.sı 039a/12, 046a/1

evlād (Ar.): 1. bir anne baba için kendi oğulları veya kızları
e.ı 051a/15, 051a/18, 084b/17, 104a/14
e.ıma 100b/16
e.ıŋ 077b/5
e.ından 014b/15, 022a/21, 044b/14, 046a/11, 047b/8, 084b/19
e.ını 060a/14
e.ınuŋ 004a/13
e.ıyla 080a/10
e.ları 031a/14, 071b/19
e.larındandır 058b/7, 110a/3
e.larındanum 103a/15
e.um 028b/6, 084b/16
2. soy sop, sülâle, zürriyet
e.ız 007b/2

evlād-ı Bedīʿüz-zamān (Ar.): Bediüzzaman'ın çocukları
e. 019b/2

evlād-ı Ḥamza (Ar.): Hz. Hamza'nın çocukları
e. 081a/13

evlād(-ı) Ḥamza (Ar.): bk. *evlād-ı Ḥamza*
e. 031b/3, 043b/17, 044a/3, 072a/2
e.dan 19b/3, 029b/10
e.danmısın 056a/9
e.nuŋ 099a/13

evlād-ı Ṣāḥib-ḳırān (Ar.): Sahipkıran'ın çocukları
e. 095a/5

evlād(-ı) Ṣāḥib-ḳırān (Ar.): bk. *evlād-ı Ṣāḥib-ḳırān*
e. 098b/19

evlen-: evlenmek, aile kurmak
e.di 036a/7
e.digini 032a/17
e.mek 031b/9
e.üp 031b/8

evlendir-: evlendirmek, evermek

e.üp 042b/10

evvel (Ar.): önce, ilk olarak
e. 006a/8, 012a/2, 012a/5, 055a/13, 064a/4, 065b/13, 067a/4, 071a/9, 086b/1, 086b/2, 088a/9, 092b/6, 095b/2, 096a/15, 099a/16, 100b/4, 110b/17, 111a/1, 111a/2, 111a/7
e.de 021b/4, 090a/7
e.inde 065b/7, 086b/7, 098a/17

ev(v)el (Ar.): bk. *evvel*
e. 080b/20

evvelā (Ar.): ilk önce, ilk olarak
e. 055a/8, 055b/10

ev(v)elā (Ar.): bk. *evvelā*
e. 055a/10

evvelce (←Ar. evvel): 1. ilk olarak, öncelikle
e. 011b/2
2. ilk gelen, ilk olan
e. 056b/8

evvelden (←Ar. evvel): daha önceden
e. 085b/3

ev(v)elden (Ar.): bk. *evvelden*
e. 045b/20

evvelki (←Ar. evvel): önceki, daha önceki
e. 003a/3, 013a/19, 031b/7, 106a/6
e.nden 111b/15

ey: hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için söylenen bir seslenme sözü
e. 001b/8, 001b/13, 001b/17, 002a/4, 002b/17, 003b/21, 004a/19, 004a/20, 004b/13, 004b/20, 005a/17, 005b/11, 006a/4, 006a/5, 006a/13, 006b/8, 006b/11, 007a/22, 007b/3, 008a/3, 009a/1, 009a/3, 009a/8, 009b/7, 009b/10, 009b/21, 010a/5, 011a/2, 011a/13, 011a/17, 011b/3, 011b/11, 011b/16, 012a/3, 012a/6, 012a/12, 013a/13, 013b/6, 013b/20, 014a/8, 014a/21, 014b/5, 014b/7, 014b/12, 015a/4, 015a/9, 015a/12, 015b/21, 016a/12, 016a/19, 016a/21, 016b/6, 016b/7, 016b/9, 016b/18, 018a/4, 018a/8, 018b/19, 019a/12, 019a/20, 019b/1, 019b/15, 019b/19, 020a/15, 020b/4, 022b/8, 022b/21, 023a/10, 023b/2, 023b/4, 024a/8, 024a/10, 024a/12, 025a/18, 025a/20, 025b/14, 026a/13, 027b/8, 028a/12, 028a/16, 029a/1, 029a/16, 029a/19, 029b/9, 029b/20, 030a/7, 030a/9, 030a/12, 030a/13, 030a/19, 030a/20, 030b/2, 030b/21, 031b/10, 033a/18, 033b/17, 034a/7, 034b/18, 035a/6, 035a/9, 035a/15, 035a/16, 035b/7, 035b/10, 036a/3, 036a/5, 036a/9, 036b/6, 036b/9, 036b/20, 037a/10, 037a/15, 037b/9, 039b/4, 039b/7, 039b/18, 040a/10, 041b/18, 042a/10, 043a/6, 043a/10, 043a/11, 043a/20, 043b/5, 044a/16, 044a/18, 044b/9, 044b/10, 045a/9,

045a/19, 045b/3, 045b/5, 045b/9, 046b/6, 046b/10, 046b/16, 047a/7, 047b/2, 048a/7, 048b/8, 049a/6, 049b/2, 050b/5, 050b/17, 050b/21, 051a/5, 051a/10, 051b/6, 051b/10, 051b/11, 051b/12, 051b/15, 052a/3, 052a/8, 052a/12, 053a/9, 053a/13, 054b/11, 055b/7, 056a/9, 056b/5, 056b/14, 056b/15, 057a/1, 057a/2, 057a/8, 057a/18, 057b/1, 058a/1, 058b/13, 058b/14, 059a/2, 059a/14, 059a/21, 059b/4, 059b/21, 060a/3, 060a/19, 060b/10, 060b/17, 061a/7, 061a/13, 061b/7, 062a/4, 062b/15, 063a/1, 063a/20, 063b/13, 064b/2, 064b/13, 065b/19, 066b/3, 066b/8, 067a/1, 067a/19, 067b/3, 067b/17, 067b/19, 067b/20, 070a/13, 070a/17, 071a/1, 072b/11, 073a/4, 073a/9, 073a/18, 073b/3, 074a/17, 074a/19, 074b/9, 075a/11, 075a/13, 075b/7, 076a/4, 077a/11, 078a/10, 078a/13, 078b/4, 078b/8, 080a/16, 081b/3, 082a/4, 083a/4, 083b/8, 084b/9, 085b/12, 087a/3, 087b/11, 087b/17, 088b/2, 088b/7, 089b/14, 091a/6, 091a/18, 091b/15, 091b/18, 092a/6, 092a/13, 092b/1, 092b/3, 093b/12, 094a/8, 094a/18, 094b/11, 095a/10, 096a/4, 097a/12, 098a/12, 098b/8, 098b/17, 099a/12, 099b/9, 099b/10, 100a/6, 100a/10, 100a/11, 100a/16, 100b/1, 101b/1, 101b/4, 101b/7, 102a/5, 102a/9, 103a/6, 103a/14, 104a/7, 104a/8, 104a/9, 104a/11, 104a/13, 104b/8, 105b/3, 106a/11, 106b/14, 107a/7, 107a/11, 107b/1, 107b/2, 110b/5, 112a/11, 61a/9

eyer: binicisinin, üzerine oturması için binek hayvanlarının sırtına konulan nesne
e. 007a/16, 012b/5
e.in 010a/13

eyer-ḫāne (<T.+Far. eyer-ḫāne): binicisinin, üzerine oturması için binek hayvanlarının sırtına konulan nesne, eyer
e.sine 025b/17, 043b/9, 044a/1, 094a/15, 094b/8, 102a/3

eyilik: iyilik bk. *eyülük*
→e. eyle- (menfaat gözetmeden bir yardımda bulunmak, başkası için iyi bir hareket yapmak) 055a/8

ey(i)T-: söylemek, demek
e.di 001b/13, 003a/17, 004a/8, 004a/20, 005b/11, 008b/20, 010a/16, 010a/18, 011a/1, 011a/9, 011a/13, 011b/8, 011b/16, 012a/3, 012a/5, 012a/6, 013a/15, 014b/7, 016b/7, 017b/14, 018a/12, 018b/14, 019b/9, 019b/12, 020b/11, 020b/14, 022a/14, 022a/18, 022b/21, 028b/19, 039b/18, 040b/10, 041a/4, 043a/6, 049a/4, 051a/10, 052a/4, 052a/12, 055a/7, 055a/10, 055b/8, 055b/13, 056a/2, 056a/3, 056a/4, 056a/5, 056a/6, 056b/3, 056b/5, 060a/17, 063a/20, 063b/3, 064b/2, 065a/4, 065a/8, 066a/6, 066b/6, 066b/8, 066b/9, 067a/19, 067b/3, 067b/9, 067b/19, 068a/10, 069a/5, 069a/12, 070a/15, 070a/16, 071a/1, 071a/4, 071b/4, 071b/6, 071b/9, 071b/16, 072a/5, 072b/12, 072b/16, 073a/2, 073a/3, 073a/6, 073a/9, 073a/16, 073a/17, 073b/3, 073b/5, 073b/9, 073b/10, 073b/11, 073b/13, 074a/19, 074b/5, 074b/9, 074b/18, 075a/11, 075a/13, 075a/15, 075b/14, 077a/2, 078a/13, 079b/8, 079b/11, 080b/12, 080b/15, 080b/20, 081a/5, 082b/10, 084b/18, 085a/2, 085a/6, 087a/3, 087b/17, 088a/3, 088a/6, 088b/4, 088b/6, 088b/12, 089a/10, 089a/15, 089b/6, 090b/1, 091a/7, 091a/16, 091a/18, 091b/16, 091b/19, 092a/6, 092b/10, 092b/11, 092b/17, 094b/11, 095a/1, 095a/15, 095a/17, 095b/6, 095b/8, 095b/9, 095b/15, 096a/4, 096b/6, 096b/8, 097a/1, 097a/15, 097a/18, 098a/7, 098a/12, 098a/13, 098b/17, 099a/1, 099a/12, 099a/13, 099a/14, 099a/15, 099a/16, 099b/1, 099b/9,

100a/11, 100a/16, 100b/1, 100b/16, 100b/18, 101a/1, 101a/5, 101a/6, 101a/7, 101b/1, 101b/7, 101b/8, 102b/4, 102b/14, 103a/6, 103a/14, 103a/15, 103a/16, 103b/1, 104a/7, 104a/8, 104a/10, 105a/2, 105a/4, 105a/9, 105a/12, 105a/13, 105b/1, 105b/2, 105b/3, 105b/6, 105b/10, 106a/3, 106a/13, 106a/14, 106a/16, 106b/14, 107b/1, 108a/10, 108a/12, 108a/14, 108b/12, 109b/15, 110b/18, 111a/4, 111a/6, 111a/7, 111b/14, 111b/16, 112b/12, 114a/11, 114a/15
e.diler 004a/2, 017a/5, 017a/11, 021b/12, 026a/1, 026b/17, 028b/13, 029b/20, 031a/1, 031a/3, 038a/15, 047b/8, 047b/13, 052a/3, 052b/16, 054b/7, 055b/6, 062a/6, 063b/1, 077a/11, 077b/9, 086b/4, 089a/14, 089b/5, 089b/8, 092a/2, 092a/7, 092a/9, 097a/12, 110a/9, 110b/10, 113a/4
e.düm 002a/1, 097b/5
e.ür 001b/6, 001b/7, 001b/8, 001b/17, 002a/1, 002a/2, 002a/4, 002a/10, 002a/11, 003a/2, 003a/4, 004a/19, 004b/13, 004b/20, 005a/17, 006a/5, 006a/7, 006a/13, 006b/8, 006b/11, 006b/13, 007b/1, 007b/3, 007b/5, 008a/1, 008a/14, 008b/13, 009a/1, 009a/3, 009a/8, 009a/10, 009a/18, 009b/7, 009b/10, 010a/4, 010b/6, 011a/4, 011b/11, 011b/17, 011b/21, 012a/12, 012a/16, 012a/19, 013a/13, 013a/16, 013b/2, 013b/20, 014a/8, 014b/5, 014b/9, 014b/10, 014b/12, 016a/12, 016a/19, 016b/9, 016b/16, 016b/18, 017a/7, 017a/8, 017b/9, 017b/10, 018a/4, 018a/8, 018b/4, 018b/19, 018b/20, 019a/12, 019a/13, 019b/1, 019b/3, 019b/15, 019b/19, 020a/3, 020a/15, 020b/4, 020b/7, 020b/8, 021a/18, 021a/20, 021b/18, 023a/9, 023a/10, 023b/4, 023b/11, 023b/19, 024a/8, 024a/12, 024a/16, 024b/12, 024b/15, 025a/1, 025a/22, 025b/22, 026a/13, 026a/18, 026b/2, 026b/4, 027a/1, 027a/10, 027a/13, 027a/14, 027a/16, 028a/3, 028a/11, 028a/15, 028a/18, 028b/12, 028b/21, 029a/1, 029a/16, 029a/19, 030a/7, 030a/9, 030a/12, 030a/13, 030a/19, 030a/20, 030b/1, 030b/21, 031a/2, 031a/3, 031a/7, 031a/19, 031a/20, 031b/10, 031b/12, 031b/20, 032a/2, 032a/13, 033a/9, 033b/1, 033b/5, 033b/15, 033b/17, 034a/11, 034a/19, 034b/18, 035a/6, 035a/9, 035a/16, 035b/6, 035b/10, 036a/2, 036a/5, 036a/9, 036b/11, 036b/15, 037a/10, 037a/13, 037a/15, 037b/9, 037b/10, 037b/14, 037b/18, 038a/4, 038a/11, 038a/13, 038a/17, 039a/6, 039a/8, 040a/1, 040a/4, 040a/10, 040a/15, 040b/8, 040b/11, 040b/12, 041b/5, 041b/13, 041b/18, 041b/19, 042a/9, 042a/10, 042a/19, 042b/2, 042b/16, 043a/9, 043a/11, 043a/20, 043b/5, 044a/18, 044b/3, 044b/9, 044b/10, 044b/17, 044b/18, 045a/9, 045a/13, 045b/3, 045b/5, 045b/9, 046a/10, 046a/13, 046a/15, 046a/21, 046b/4, 046b/6, 046b/11, 046b/16, 046b/17, 046b/18, 046b/20, 047a/4, 047a/6, 047a/7, 047a/9, 047a/10, 047a/11, 047a/19, 047b/2, 047b/11, 047b/18, 048a/7, 048b/5, 048b/8, 048b/9, 048b/15, 049a/6, 049b/2, 049b/6, 049b/7, 049b/9, 049b/12, 049b/14, 050a/6, 050a/10, 050b/5, 050b/6, 050b/17, 050b/21, 051a/2, 051a/5, 051a/7, 051a/20, 051b/2, 051b/6, 051b/8, 051b/12, 051b/14, 051b/15, 051b/17, 052a/7, 052a/8, 052b/18, 052b/19, 052b/21, 053a/9, 053a/11, 054b/11, 054b/18, 055b/9, 056a/5, 056a/7, 056a/8, 056a/9, 056b/4, 056b/11, 056b/15, 056b/20, 057a/1, 057a/2, 057a/4, 057a/18, 057b/1, 057b/4, 058b/6, 058b/12, 058b/13, 058b/14, 059a/2, 059a/6, 059a/10, 059a/14, 059b/4, 059b/21, 060a/3, 060a/19, 060a/20, 060b/10, 060b/17, 061a/7, 061a/9, 061a/13, 061a/14, 061b/3, 061b/4, 061b/7, 061b/8, 061b/17, 063b/13, 064a/17, 064b/12, 064b/13, 064b/18, 065b/19, 066b/3, 067a/1, 067b/17, 069b/4, 070b/5, 074a/17, 075a/4, 075b/7, 078a/20, 078b/8, 092b/1, 092b/3, 093a/15, 093b/4, 093b/12, 098a/1, 102b/18, 103a/2, 103a/7, 103a/8, 104a/11, 104b/3, 104b/7, 104b/11, 105a/1, 110b/1, 110b/2, 110b/5, 110b/7, 111b/17, 113a/8, 114b/2
e.ürler 026b/5, 028b/10, 045b/20, 057a/8, 094a/8

eyle-: 1. bir kişiden veya bir şeyden yoksun bırakmak
e.meye 011a/12, 084b/9
2. yapmak, etmek
e. 040a/5, 087b/19, 098b/10, 101b/9
e.di 032b/18, 038a/2, 046a/9, 079a/13, 087b/4, 087b/14, 096a/4, 097a/2, 098b/5, 099b/8, 111b/11, 112a/1, 112a/6
e.digi 010a/17, 034a/13, 053b/1, 061b/1, 084b/10, 084b/13
e.digine 033a/16
e.diginiz 019b/18
e.digüm 050b/6
e.digün 006a/4, 012b/14, 049b/2
e.digüŋ 008b/20, 037a/11
e.diler 033a/19, 058b/22, 082a/2
e.dise 034b/1
e.dügi 025a/13
e.dük 112a/16
e.düm 037b/12, 037b/21
e.düŋ 091b/16, 078b/6, 100b/16
e.medi 012b/14
e.mek 055a/8
e.mesün 033a/11
e.mez ise 105a/15
e.miş 017b/20
e.se 016b/11
e.yelüm 005b/2
e.yen 016b/6
e.yüp 011a/9, 038a/6, 038b/1
3. gelmek, ortaya çıkmak
e.di 063a/12
→āferīn e.di 028b/5, 103a/7
āferīn e.diler 017b/7, 096b/11
ʿafv e. 112a/16
āh e.di 025a/19
āh e.yüp 109b/6
ahd e.di 019b/10
ʿahd e.di idi 074a/19
ʿahd e.miş idi 031b/8
ʿahd ü amān e.dük 019b/22
ʿahd ü amān e.yüp 031b/10
aḫşam e.diŋ 012a/13
aht e. 002a/3
ālūde e.di 007a/6, 041a/10, 048b/17
ālūde e.düm 041a/2
ālūde e.ye 050a/9, 074a/13, 075b/17
ʿamūd e.miş 034b/12
ʿarż e. 041b/6
ʿarż e.di 045a/2, 058a/3, 086b/4
ʿarż e.diler 039b/2
ʿarż e.mek 092b/8, 093a/10

ʿarż e.mişdür 093a/1
ʿarż(-ı) cemāl e.di 007b/15
ʿarż(-ı) hüner e.di 011b/3, 101a/18, 105b/17
ʿarz(-ı) hüner e.di 039b/15, 040b/5
ʿarż(-ı) hüner e.yüp 020b/5
ʿarż-ı hüner e.di 110b/10
ʿarż(-ı) īmān e.di 003a/19, 003b/1
ʿarż(-ı) İslām e.di 016b/20
ʿazm(-i) meydān e.di 005b/12, 007b/17, 011b/6, 039b/13, 043a/5, 048b/14, 049b/1, 053a/18, 074a/8
ʿāşıḳ e.di 004a/8
ʿavf e. 019b/9, 058a/1
ʿavf e.ye 063a/2
ʿayş e.diler 105a/11
ʿayş ṣoḥbet e.diler 014b/5
āzād e.sün 045b/5
ʿazm(-i) İrec e.diler 014a/13
ʿazm rubʿ (-ı) meskūn e.diler 021b/16
ʿazm(-i) meydān e.yüp 011b/2, 039b/15, 043a/8
baḫş e.di 015b/18, 054a/20
baş e.yüp 060b/2
bāṭıl e.di 009a/16, 050a/18
bend e.di 062b/12
bend e.diler 005b/21
berdār e.ye 062b/15
berīşān e.yüp 022a/1
beyān e.di 017a/3, 030a/11, 031b/4, 034a/14, 036a/20, 046a/15, 069a/3, 091b/12, 092a/2, 092b/16, 093a/13, 096b/10
beyān e.diler 030b/5, 084b/10
beyān e.miş 032a/17
bildügin e.yesin 012a/21
binā e.mişler 067b/6
bizār e.di 078b/4
būs e.di 113b/12
bünyād e.mişler 021a/4
cāre e. 082b/13
cār-pāre e.di 026a/5, 084a/11
cefā e.di 018b/5, 034b/1
cefā e.diler 033b/1
cefā e.düŋ 112b/10
cefālar e.diŋüz 083b/16
cefālar e.düŋ 001b/6
cehd e. 106b/8
cehen(n)eme irsāl e.mişdür 035a/8
cemʿ e. 041a/13
cemʿ e.düm 022a/12, 063b/1
cemʿ e.miş 022a/16
cemʿ e.yüp 063a/19
ceng e.di 040a/20, 072a/1, 073b/1
ceng e.digin 039a/5

ceng e.diler 007a/5, 008a/20, 008b/1, 008b/2, 011a/7, 012a/11, 025b/11, 040a/8, 040a/9, 043b/20, 045a/4, 046a/12, 062b/20, 068b/17, 071b/15, 073a/16, 074b/17, 079b/6, 081a/15, 087a/7, 099b/7, 101a/4, 102a/8, 106b/4, 106b/9, 109b/13, 109b/14, 111a/4
ceng e.diŋüz 007b/8
ceng e.dügüŋ 097a/1
ceng e.dük 096b/9
ceng e.düklериŋ 085a/19
ceng e.düm 034b/20
ceng e.düŋ 071b/17, 073b/11, 105a/3, 109b/4
ceng e.mek 004a/5, 101b/17
ceng e.mem gerekdür 093b/5
ceng e.meŋ 011a/10
ceng e.mişler 012a/10
ceng e.mişlerdür 037b/16
ceng e.r 109a/14
ceng e.riz 045b/20, 086a/10
ceng e.sem 053a/1
ceng e.sünler 097a/13
ceng e.ye 068a/10
ceng e.yecegin 032b/15
ceng e.yelüm 007b/19, 043a/6, 049b/5
ceng e.yüp 034b/19, 038a/9
cengi e.diler 041a/18
cengin e.di 092a/9
cengiŋ e.di 045b/8
cengiŋ e.me 097b/17
cengler e.diler 022b/10, 062b/13
cevāblar e.miş 065b/18
cihānı birbirlerinüŋ başına ṭar e.diler 088b/1
cihānı birbirlerinüŋ başına teng e.diler 094a/7
cürʾet e.digine 054b/2
çāre e. 069b/5
daʿvāsıŋ e.me 049b/5
daʿvet e.di 039b/16, 040b/7, 043a/6, 057a/7, 060a/5, 085b/7, 086a/2, 091a/6, 102a/8, 108a/2, 109b/11
daʿvet e.diler 057a/9
daʿvet e.düm 087a/4
daʿvet e.düŋ 039b/19, 043a/11
daʿvet e.rmi 105a/15
daʿvet e.yüp 014b/4, 033a/14
defn e.diler 039a/1
delālet e.di 011a/4
demet demet e.di 050b/1
der-anbār e.di 028a/17
dermān e. 034b/17, 048b/16, 071a/11
dermān e.sek 067b/1
dermān e.ye 015a/8, 015a/11
deṣtānīler e.di 065a/2
deste e.yüp 057b/11

devr e.yüp 041b/4
dīvān e.yüp 003b/15
duʿā e.diler 014b/21, 015a/12, 015b/18, 030a/3, 031a/15, 084b/9
duʿā e.yüp 042b/19
duʿā e.di 005a/2, 011a/19, 026a/12, 031a/19, 056b/14, 084b/11, 098a/16, 102b/5, 106a/7, 106b/6
duʿālar e.di 044a/7, 045a/12, 047a/18, 055a/5, 064b/8, 064b/18, 075b/1
duʿālar e.diler 038b/19, 054a/21
duʿālar e.yüp 031b/5
duʿāʾ e.diler 010b/18
e.digiŋ bul- (yaptığı kötü davranışın karşılığını görmek) 008b/21
e.diginüz yanınıza ḳalurmı (işlediği bir hatadan ötürü ceza görmemek) 052a/12
e.miş olaydum 050b/7
el e.di 042a/18
emr e. 051b/10, 051b/13
emr e.di 012a/18, 014b/16, 025a/10, 032b/1, 038b/20, 039a/3, 051a/3, 051b/17, 054b/10, 061b/12, 065b/4, 067b/11, 068b/10, 070a/12, 072b/8, 077a/1, 077b/1, 078b/13, 082b/17, 084b/6, 085b/1, 086a/14, 087a/1, 088b/16, 088b/17, 098b/1, 101b/14, 113b/4
emr e.diler 090a/11, 090a/15
erlik e.düŋ 079b/11
esīr e.di 048a/18, 048b/4, 062b/8, 077b/9
esīr e.diler 050b/9
esīr e.düŋ 006a/6, 073b/12
eyilik e.düŋ 055a/8
eyü e.medüŋ 061a/7
eyülik e.düŋ 079b/9
faṣl e.di 064b/8, 105b/12
ferāġat e. 032a/1, 067b/19
ferāġat e.di 046a/2
ferāġat e.mege 008a/10
ferāġat e.ye 060b/21
ferāḳat e. 018a/5
ferāmūş e.me 106a/5
feryād e.di 012b/7, 016a/20, 050a/4, 083b/6, 094a/18
feryād e.diler 002a/14, 015a/3, 015a/5, 029b/20, 037a/17, 038b/12, 041a/14
feṭḥ e.di 015b/16, 069a/16
feṭḥ e.digini 010a/18
feṭḥ e.digiŋ 010b/6
feṭḥ e.digüm 010a/19
feṭḥ e.dükde 008b/13
feṭḥ e.düm 008a/8, 019b/4, 038a/5
feṭḥ e.yüp 010b/4, 59a/9
fikr e.yüp 009a/18, 016b/16, 032b/4, 073b/14
firāvān e.yesiŋüz 103b/11
ġadr e.düm 070b/2
ġalebe e.mek gerekdir 088a/7
ġalebe e.ye 047b/7
ġalebe e.yenüŋ 038a/13
ġalebemi e.düŋ 102a/9

ġayret e. 012a/15
gūş e.mişler idi 030b/13
ḥabs e.di 073b/19, 076b/4, 076b/8
ḥabs e.diler 051b/4, 070b/7, 072b/3
ḥabs e.ŋ 070b/5
ḥaḳ e. 009a/2
ḥalāṣ e. 078a/11, 087b/11
ḫalāṣ e.di 019a/17, 093a/10
ḫalāṣ e.düŋ 019b/16, 066b/4
ḥalāṣ e.düŋ 095b/2
ḫalāṣ e.miş 080b/17
ḥalāṣ e.mişsin 087b/12
ḫalāṣ e.r 051a/8
ḫalḳ e.mişdür 017b/12
ḫalṭ(-ı) kelām e.mege 027a/6
ḥamle e. 006a/7, 012a/15, 035a/8, 036b/14, 036b/15, 037a/13, 038a/14, 040a/4, 045b/5, 048a/7, 049a/7, 049b/12, 053a/13, 073a/11, 074b/9, 088a/8, 088a/9, 098b/9, 098b/10, 099a/4, 099a/14, 099a/17, 099b/1, 100b/4, 101b/10, 103b/2, 104b/8
ḥamle e.di 006a/12, 022b/14, 045b/7, 048a/9, 079a/13, 084a/9, 094a/5, 098b/11
ḥamle e.diler 038b/15, 045b/9, 050a/21, 050b/1, 053b/10, 079a/14, 080b/5, 084a/5, 084a/16, 088a/10, 088a/12, 093b/3, 099a/10, 104b/10
ḥamle e.dükde 108b/11
ḥamle e.megi 006a/8
ḥamle e.mezem 008a/1, 008a/14
ḥamle e.sün 006a/10, 099b/2
ḫandān e.di 063a/14
ḫarāb e.r 015a/20
ḥareket e.medi 013b/14
ḥareket e.ye 110b/12
ḥāsıl e.se 018a/21
ḫaṭā e.di 061b/14
ḥaṭā e.düm 022b/18
ḫaṭā e.düm 044b/10, 058a/1, 070b/1
ḫaṭā e.mişem 019b/9
ḫaṭā e.rem 112b/2
ḥaṭā e.yüp 006a/19
ḫaṭā e.yüp 049b/10
ḥavāle e. 065b/17
ḥavāle e.di 002b/14, 025b/1, 027b/11, 029b/15, 043a/17, 052a/16, 057b/17, 059b/6, 061a/4, 062a/9, 062a/10, 076a/17, 082a/6, 083b/10, 103a/2, 103a/8, 109a/1
ḥavāle e.diler 002b/9
ḥavāle e.dükde 006b/15, 104a/4
ḥavf e.dim 019b/20
ḫavf e.meyüp 027a/6
ḫayr duʿā e.diler 021b/12
ḥaẓ e.yüp 005b/4
ḫāẓır e.mege 061b/5
ḫāżır e.yüp dururlar idi 030b/12

helāk e.di 009a/17, 009b/2, 022a/16, 026b/5, 031b/18, 035a/20, 037a/19, 050a/20, 052a/15, 052a/19, 057b/12, 061b/12, 062a/6, 062b/10, 084a/15, 085b/11, 089b/17, 093a/9
helāk e.digin 030a/10
helāk e.diler 050b/9, 061b/19
helāk e.diŋüz 053a/12
helāk e.düm 049a/7
helāk e.dünmi 068a/4
helāk e.düŋ 037b/16
helāk e.medüŋ 023a/4
helāk e.miş 017a/13, 086a/17
helāk e.mişdür 020a/12
ḥelāk e.r 017a/16
helāk e.r 053a/2
helāk e.sün 045b/4
helāk e.ye 035b/9
helāk e.yüp 052b/6, 056a/12
helāk e.mediŋüz 097b/13
ḥikāyet e.di 039a/5
ḥikāyet e.yüp 061b/1
ḥīle e.di 057a/6, 071b/8
ḥīle e.mesün 031a/7
ḥīle e.mişsiz 083a/6
himmet e. 102b/12
ḫiẕmet e.di 026a/19
hücūm e.di 018a/19
hücūm e.diler 061a/2, 083b/12, 089b/13, 091a/3, 107b/16
hücūm e.dükde 091a/10
hücūm e.r 015a/14, 052b/2
hücūm e.yüp 032b/20
Ḫudāya şükrler e.di 015a/2, 045a/9, 076b/15
hūrd e.di 024b/7
ḫurd e.di 027b/8, 027b/16, 090a/2
ḫurd e.yüp 108b/16
ḫurd-ḫam e.di 025b/17, 062a/2
ḫurd-ḫām e.di 027b/13, 061a/5
ḥużūr e.n 007b/10
ʿibādet e.yüp 011a/19
ibṭāl e.di 029b/2
iḥsān e.di 064b/9
iḥsān e.düŋ 066b/3
iḥtiyār e.ŋ 110a/8
iḳdām e.di 020a/4
ikrām e.di 016b/21
ʿinād e.di 018a/9
ʿinād e.mesün 006a/11
inkār e.di 033a/16
inʿām e.di 003b/1
irtikāb e.yüp 049b/4
iṣbāt e.din 021b/13

iṣbāt e.düŋ 080b/14
isbāt e.mek gereksiŋ 103b/4
istiḳbāl e.yüp 041b/16
iş e.di 070b/10, 092a/10, 094b/4
işāret e.di 012b/11, 042b/4
işler e.mişlerdür 048b/9
iṭāʿat e.diler 046a/6
izʿān e.di 075b/7
ḳabāḥat e.di 071b/8
ḳabāḥat e.düm 070b/4
ḳabūl e. 003a/18
ḳabūl e.dükden 057a/6
ḳabūl e.düm 057a/6
ḳabūl e.medi 101b/16
ḳabūl e.medüm 045a/3
ḳalem e.ye 056a/13
kār e.medi 002b/20, 038b/9, 050a/10, 050b/7, 051a/1
kār e.medigine 050a/10
kār e.mez 003a/3, 017b/2
ḳarār e.di 003a/22, 003b/17, 013b/11, 014a/7, 032a/9, 038b/20, 041b/16, 041b/17, 042b/5, 043a/2, 050b/14, 052b/17, 057a/12, 057a/13, 059b/18, 072b/15, 086a/7, 097a/3, 097a/9, 102b/3, 114a/3
ḳarār e.diler 003b/16, 013b/13, 014a/18, 026a/11, 030b/20, 031b/4, 039a/14, 039a/18, 042a/8, 052b/12, 076b/16, 081a/3, 105a/10, 106b/5, 109b/5, 113a/10
ḳaṣd e.diler 026a/6, 032b/21, 044a/4
ḳaṣd e.mesünler 048b/6
ḳaṣd e.meye 064b/11
ḳaṣd(-ı) ʿalem e.diler 050b/10, 050b/11
ḳaṭʿ e.yüp 054b/14
ḳatl e.di 082b/6
ḳatl e.diŋüz 107a/6
ḳatl e.rem 057b/1
ḳatl e.sün 002a/9, 051a/6, 051a/9
ḳavil e.diler 008b/3
kendüyi cemʿ e.yüp 012b/7
kerem e. 069b/5, 097b/16
kırāʿat e.di 005a/6
ḳırāʿat e.dükde 103b/9
ḳıyās e.mezdim 041b/7
ḳıyās e. 099a/17
ḳıyās e.düŋ 036b/14
ḳul e.di 004a/17
ḳuman e.di 041b/10, 050a/20, 052b/9, 053b/4
loḳma e.r 015a/14
luṭf e. 005b/10, 019b/9, 020a/3, 022a/18, 028a/2, 044b/10, 047a/4, 047a/10, 078a/11
luṭf e.miş 011b/9
luṭf e.yüp 042b/17
maʿreke e.düŋ 097b/11
maʿrekeler e.diler 022b/5

maʿ rekeler e.düm 042a/2
maʿ rreke e.dük 093a/16
meded e. 041a/7
meded e.ye 078b/10
medḥ e.di 004a/7, 027a/1, 105b/14, 106b/5
medḥ e.rdi 109b/3
medḥ e.yüp 065b/8
menʿ e. 043b/6
menʿ e.di 002b/18, 003a/9, 006a/12, 006a/18, 006b/2, 025a/22, 029a/19, 029a/21, 036b/16, 037a/1, 040a/6, 040b/19, 043a/16, 043a/18, 043b/5, 044b/2, 045b/7, 045b/13, 048a/10, 48b/10, 050a/1, 053a/14, 059b/7, 067a/9, 071b/13, 071b/14, 073a/15, 074b/14, 074b/17, 076a/18, 080b/20, 082a/7, 084a/9, 090a/1, 090b/14, 094a/3, 098b/12, 099a/7, 099a/9, 099b/5, 100b/5, 100b/6, 103a/4, 103b/3, 106a/18, 106b/2, 107a/14, 107a/15
menʿ e.dükde 048a/9, 067a/10
menʿ e.düm 076a/1
menʿ e.düŋ 029a/19
menʿ e.me 005b/10
menʿ e.mek 103a/6
menʿ e.mekdür 103a/3
menʿ e.mese 048a/16
menʿ e.rdi 048a/16
menʿ e.ye 062a/15
menʿ e.yüp 082a/12
meydān e.diler 039b/14, 101a/17, 102b/9
meyl e.yüp 006a/16
muḥabbet e.di 007b/11
muḥabbet e.yüpdür 003b/6
muḥālefet e.mez 013b/21, 041b/14
muḥkem e.yüp 013a/17
murād e.di 024a/18, 031b/6, 086a/9
murād e.mişsin 060b/8
muṣāḥib e.düm 065a/10
mübāşeret e.di 011a/6
mücādele e.diler 040a/5
mücrīm e.mediŋüz 097b/13
müjde e.di 003b/9, 020a/16, 081b/8, 083a/13
müjde e.diler 086a/7
mürd e.yüp 010b/4, 038b/16
müşāhede e.di 030a/16
müşāvere e.di 063a/20
müṭālaʿ a e.di 021a/9, 032a/16
müṭālaʿ a e.diler 060b/6
müzeyyen e.yüp 011a/22, 039a/16
naḳl e.di 051b/20
naḳl e.diler 031a/5
naḳş e.di 013b/4
naḳş e.miş idi 017b/8
naṣīb e.di 058b/20
naṣīb e.ye 058b/20

naṣīḥat e.di 031b/20, 101b/16, 102b/6, 105b/9
naṣīḥatlar e.di 042a/4
naẓar e.di 029b/8
naẓar e.miş 011a/2
nevaḫt e.di 112b/3
nidā e.di 020a/17
nikāḥ e.mek 031b/6
niyāz e.di 011a/19, 045a/2
nizā e.diler 088a/10
nizāʿı e.diler 006a/9
nūş e.di 053b/19
nūş e.diler 023b/1
nūş e.dükden 046a/21
oturaḳ e.diler 021b/17, 036b/3
pāre e. 086a/3
pāre e.di 025b/7, 026a/8, 035b/12, 043b/10, 044a/1, 045b/16, 082a/12, 102a/4
pāre e.ye 035a/5, 044b/3, 053b/6
perdār e.mek 078b/12
per-murād e.diler 063a/7
pertāb e.di 017a/19, 017b/3, 068b/4, 083b/7
peydā e.di 067b/10
recā e.di 005b/9, 047a/10
recā e.di 045a/2
refʿ e.düŋ 010a/4
reml e. 075b/5
reml e.di 075b/7
riʿāyet e.di 075a/13, 113b/11
riʿāyet e.diler 096b/6
riʿāyet e.r 110a/8
riʿāyetler e.di 096b/6
rūşen e.di 102b/7
ṣabr e. 051a/11
ṣafā e.di 005a/16
ṣarf e.di 093b/4
ṣarf e.mek gerekdür 049b/15
ṣayd şikār e.diler 106b/10, 106b/11
secde-i şükrler e.di 021b/11
sed e.düm 051a/2
selām e. 092b/15
serdār e.di 017a/1
sernigūn e.di 036b/19, 044b/6, 070a/3, 076b/6, 076b/10, 084a/19
sernigūn e.diler 054a/16, 084b/4
seyr e.dük 078a/15
seyrān e.di 058a/15
siḥr e.di 029b/1, 048b/16, 048b/19
siḥr e.digin 048a/18
siḥr e.düm 051a/1
sihr e.düŋ 050a/10
siḥr e.düŋ 050b/6
siḥr e.mezem 049b/6

siḥr e.yüp 038a/20, 038b/6, 038b/15
sipāriş e. 022a/19
ṣoḥbet e.diler 102b/4
soḥbet ḥāṣ e.yüp 003b/20
söz cevāb e.me 098a/11
sulḥ e.diler 008a/15
suʿāl e.di 030a/4, 034a/12, 036a/18, 052b/14, 054b/7, 055a/2, 069a/10, 086a/15
suʿāl e.diler 033a/14, 038b/5, 052b/13, 071b/20
suʿāl e.dükde 056b/10, 069a/3
ṣūret(-i) tebdīl e.yüp 038a/9
şaḳ e.di 095a/10, 095a/12, 101b/14
şebḫūn e.di 024b/9, 025a/2
şebḫūn e.dük 026a/22
şebḫūn e.mişdür 100a/14
şebḫūn e.seŋ 023b/11
şehīd e.di 037a/9
şikār e.diler 016a/5
şikār e.mişler 074a/4
şikār e.ye 074a/14
şikāyet e.di 047b/8
şikāyetler e.miş 032a/16
şikāyetler e.di 061b/2
şirīnkārlıḳ e.di 047a/18
şükr e. 097b/12
şükr e.di 028b/7
şükrler e.yüp 030b/10
taʿaccüb e.di 045a/9, 050a/9
taʿacüb e.di 058b/2
taʿacüb e.diler 068b/13
tābiʿ e.düm 038a/6
taḥṣil e.di 097b/2
taḥṣīl e.düm 046b/1
taḥsīn e.di 031b/5, 094b/3
taḫsīn e.di 036a/2
taḥsīn e.diler 009b/16, 039a/18, 079b/4, 084b/13, 096a/14, 101a/14, 105b/18
taḥsīnler e.diler 021a/8, 065a/3
ṭaleb e.di 010a/10, 098b/6, 102b/10
ṭāleb e.di 011b/4
ṭaleb e.yüp 008a/9
tamām e.di 038b/13
taʿẓīm e.e 113b/7
ṭapu e.yüp 014a/6
ṭarīd cevlān e.di 005b/13, 011b/2, 040b/5, 047b/18, 109b/11
ṭarīd cevlān e.yüp 006a/1
tārumār e.di 022b/15, 025b/9, 026a/4, 044b/7, 061a/3, 067a/15, 078b/17, 079b/6, 107b/18
tārumār e.diler 057b/21
tebliġ e.yüp 057a/8
tedbīr e.yüp 026a/18

teklīf e.di 042b/1, 057a/11, 059a/20, 098b/10
tekmīl e.miş 098a/19
temāşā e.diler 017b/7, 021a/7
temāşā e.mege 018a/15
temāşā e.mişdi 026b/21
temāşā e.yem 005a/21
tenbīh e.di 004b/6
terk e.mez 013b/17
terk(-i) diyār e.di 099b/10
teslīm e.di 003a/12, 013a/15, 016b/7, 016b/14, 041a/18, 065b/7, 068b/18, 076b/7, 111b/11
teslīm e.diler 076a/10
teslīm e.düŋ 016b/9
teslīm e.ŋ 110a/3
teslīm e.yüp 030b/18
tevażżuʿ e.di 011a/5
tevbe e. 009a/4
tīmār e. 105a/4
tīmār e.yüp 058b/7
ʿüryān e.yüp 043b/2
üşündi e.yüp 038b/9
vaṣf e.di 056b/17, 086b/13
vaṣf e.digüŋ 059a/14
vaṣiyyet e.di 011a/9
vaṣiyyet e.yüp 011a/13
vefāt e.di 044b/20
yemīn e.di 016b/19, 049b/7
yoḳdan var e.yeŋ 078a/10
żabṭ e.di 085b/4
żabṭ e.diler 076b/14
żabṭ e.düm 008a/7
żabṭ e.yüp 041a/1
zaḫmdār e.di 022b/8, 053b/19, 082b/6
zaḫmdār e.di 053a/9, 062b/11
zaḫmdār e.r 053a/2
żarar e.mesün 050b/18
ẕevḳ e.diler 059a/1
zīr ü zeber e.di 013b/3, 037a/1, 037b/4, 049a/11, 049a/16, 056a/12, 057b/19, 084a/17
ziyāde e.dük 015a/19
żiyāfet e.di 114a/8, 114a/9
żiyāfet e.diler 114a/11
żiyāfet e.yüp 022b/20
żiyāfetler e.di 013b/19, 014b/3, 014b/4, 067b/14
żiyāfetler e.diler 003b/4, 069a/2, 069b/4
żiyāfetler e.yüp 063a/6
ẕuhūr e.di 032b/19, 037a/17, 056a/1, 067b/15, 071a/2
ẕūhur e.di 054a/8
zūr e.di 013a/4, 013a/19, 013a/18, 020b/12, 057b/10
ẕūr e.di 002b/5, 003a/12, 016b/11, 021b/4, 027b/6, 041b/1, 041b/3, 042a/17,

060b/20, 062b/2, 100a/2
zūr e.yüp 027a/18

eyledil-: edilmek, yapılmak
→teklīf e.di 003a/21

eylen-: edilmek, yapılmak
→ceng e.üp 033a/5

eylet-: etmek, ettirmek
→terk e.mek 057a/20

eyü: 1. uygun, yerinde
e. 001b/6, 010a/3, 023b/17, 026a/18, 033b/18, 071b/20, 074b/6, 075a/13, 075a/17, 078b/13, 079b/9, 080b/16, 080b/19, 080b/20, 081b/1, 086b/1, 092a/5, 102a/10
e.si 103a/2
2. bol, çok
e. 004b/21
3. olması gerektiği gibi, tam ve doğru bir şekilde
e. 007a/5, 026a/19, 037b/15, 040b/15, 040b/18, 043b/21, 049a/10, 059b/21, 066b/3, 071b/16, 073a/14, 073b/1, 073b/10, 091a/16, 091a/17, 092a/10, 097b/1, 105a/3, 108a/1, 109b/4
4. yararlı, faydalı
e. 004a/2, 007b/3, 048b/1, 074b/8, 089b/12, 095b/3
5. beğenilecek, makbule geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıfları taşıyan
e. 032b/11
6. sıhhatli
e.lerine 092a/15
e.siz 087a/13
7. güzel, hoş
e. 097b/14
→e. eyle- (yerinde bir iş yapmak, doğru hareket etmek, isabetli davranmak) 061a/7
e. ol- (iyileşmek) 052b/19, 052b/21, 077a/15, 077a/16, 077a/20, 081a/4, 085a/13

eyüce: adamakıllı, iyi bir şekilde
e. 040a/20, 053a/16, 055a/6, 059a/1, 092b/7

eyüliK: 1. maddi bir karşılık beklemeden insani duygularla yapılan yardım, lütuf ve ihsan
e. 009a/4
e.in 019b/18
e. eyle- (menfaat gözetmeden bir yardımda bulunmak, başkası için iyi bir hareket yapmak) 079b/9
2. tatlı dil, iyi davranış
e. 086a/9

eyvāh (Far.): beklenmedik, kötü, hoşa gitmeyen bir haber veya olay karşısında duyulan acınma, üzülme sözü
e. 080b/20, 098a/1

ez-: 1. ezmek, parçalamak
e.erler 024a/15
e.üp 102b/12
2. yenmek, mahvetmek
e.erim 102b/17

ezā (<Ar. eẕā): eziyet, sıkıntı verme, incitme
→e. it- (eziyet etmek, sıkıntı vermek) 019b/21

ezder (<Far. ejder): ejder, milletlerin hayal gücüne göre değişik şekillerde tasarlanan, genellikle kanatlı, gövdesi aslana, kuyruğu yılana benzeyen, ağzından ateş püsküren korkunç masal canavarı
e. 034b/20, 068b/6
e.leri 067b/18
e.üŋ 068b/7

ezderhā (<Far. ejderhā): ejderha, milletlerin hayal gücüne göre değişik şekillerde tasarlanan, genellikle kanatlı, gövdesi aslana, kuyruğu yılana benzeyen, ağzından ateş püsküren korkunç masal canavarı
e. 068a/2

ez-īn (Far.+Ar.): ez-īn cānib, bu yönden bk. *ez-īn cānib*
e. 066a/19

ez-īn cānib (Far.+Ar.): bu yönden
e. 009b/3, 009b/5, 010b/8, 021b/20, 022a/5, 026b/10, 028b/9, 030b/18, 036a/14, 042b/8, 058a/6, 063a/10, 063a/17

fāḫir (Ar.): şaşalı, ihtişamlı bk. *fāḫire*
f. 096b/5

fāḫire (Ar.): bk. *fāḫir*
f. 059b/20

fāḥişe (Ar.): kötü kadın, kahpe
f. 026a/7

fā'ide (Ar.): fayda, yarar
f. 034b/15, 043b/8
→ne f. 018b/9, 025b/3, 026a/22, 052a/4

faḳīr (Ar.): zavallı, aciz, biçare kimse bk. *faḳḳīr*
f.leri 015a/9

faḳḳīr (<faḳīr): zavallı, aciz, biçare kimse bk. *faḳīr*
f.sin 092a/8

fāriġ (Ar.): vazgeçmiş, terk etmiş, el çekmiş
→f. ol- (vazgeçmek, el çekmek) 037b/11

farḳ (Ar.): fark, başkalık
→f. olın- (ayırt edilmek, seçilmek, belli olmak) 053b/17

faṣl (Ar.): 1. bölüm, kısım
f. 025b/11, 042a/15, 056a/20, 062b/19, 086a/4, 091a/1, 091a/4
f.da 041a/17, 045b/8
2. mesele, iş, husus
f. 013a/14
→f. eyle- (bir musiki faslını icra etmek) 064b/8, 105b/12
f. it- (bir musiki faslını icra etmek) 046b/2
f. it- (çözmek, halletmek) 011a/6
f. ol- (ayrılmak) 095a/1
f. ol- (çözmek, halletmek) 040a/17

faṣīḥ (Ar.): güzel, ahenkli, açık ve anlaşılır şekilde düzgün ve yanlışsız söylenen söz
f. 019a/19

fāş (Far.): meydana çıkmış, duyulmuş
→f. ol- (bir sırrı meydana vurmak, açığa çıkarmak) 104b/2

fedāyī (<Ar. fedā'ī): fedai, bir amaç uğruna canını vermeye, her türlü tehlikeye atılmaya hazır kimse, kendini kurban olarak öne atan kimse, ölüm eri, serdengeçti
f. 035b/19, 081b/6

felāket (Ar.): felaket, büyük dert, bela
f.üm 010a/4

felek (Ar.): felek, talih, baht
f.e 031b/20

fenā (<Ar. fenā'): fena, kötü
f.ya 059b/14
→f.(ya) vir- (kötülük etmek, kötü duruma düşürmek) 016a/1, 019b/5, 024b/8, 038a/20, 054a/7, 056a/1

ferāġat (Ar.): hakkından isteyerek vazgeçme, el çekme bk. *ferāḳat*
→f. eyle- (hakkından vazgeçmek, el çekmek) 008a/10, 032a/1, 046a/2, 060b/21, 067b/19
f. it- (hakkından vazgeçmek, el çekmek) 065b/13
f. ol- (hakkından vazgeçilmek, el çekilmek) 095a/3

ferāḥat (Ar.): hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç
f.ıyla 027b/2

ferāḳat (<Ar. ferāġat): hakkından isteyerek vazgeçme, el çekme bk. *ferāġat*

→f. eyle- (hakkından vazgeçmek, el çekmek) 018a/5

ferāmūş (Far.): unutma, hatırdan çıkarma
→f. eyle- (unutmak, hatırdan çıkarmak) 106a/5
f. it- (unutmak, hatırdan çıkarmak) 029b/12

fermān (Far.): buyruk, emir
f. 019b/13

fersaḫ (Ar.): 1. yaklaşık 5 kilometrelik uzaklık ölçüsü
f. 081b/7
2. çok, pek çok
f. 017a/15

feryād (Far.): yüksek sesle bağırma, haykırma, bağırtı
f. 049a/12, 057b/21
f.a 018b/12, 035a/20
f.ı 028a/1, 066b/20
f.ıŋ 035b/1
→f. eyle- (yüksek sesle bağırmak, haykırmak) 002a/14, 012b/7, 015a/3, 015a/5, 016a/20, 029b/20, 037a/17, 038b/12, 041a/13, 050a/4, 083b/6, 094a/17
f. fiġān ḳop- (yüksek ses çıkarılmak, bağrılmak) 066b/14
f. it- (yüksek sesle bağırmak, haykırmak) 006a/21, 022b/17, 028a/1, 038a/15, 043b/11, 061a/12, 078a/5, 080a/18, 082b/3, 084a/19, 107b/15, 110a/4, 112a/8
f. ḳop- (yüksek ses çıkarılmak, bağrılmak) 017a/4, 033a/7, 072b/5, 074a/2, 075b/3

feryādcı (←Ar. feryād): kuşatılmış bir askerî kuvvetten yardım istemek için gelen haberci
f.lar 015b/21, 038a/14

fetḥ (Ar.): fetih, bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma
f. 038a/6, 063b/6
f.i 069a/15
f.iŋ 010a/8
f.ine 009b/19
→f. eyle- (savaşla ele geçirmek, zapt etmek) 008a/7, 008b/13, 010b/4, 010b/6, 010a/17, 010a/19, 015b/16, 019b/4, 038a/5, 59a/9, 069a/16
f. it- (savaşla ele geçirmek, zapt etmek) 004a/14, 005a/8, 010a/9, 011a/3, 011a/5, 065a/12, 065a/16, 092b/5
f. ol- (savaşla ele geçirilmek, zapt edilmek) 069a/16

fırla-: 1. bir şey bulunduğu yerden hızla ayrılıp çıkmak, başka bir yana doğru gitmek
f.yup 025b/16, 053b/3, 067a/10, 076a/1, 084a/6, 087a/19, 101a/11, 107b/10
2. bir kimse bulunduğu yerden hızla dışarı çıkmak, hızla kalkmak, sıçramak, koşmak, atılmak
f. yup 055b/14
→f.yup git- (bulunduğu yerden hızla ayrılıp çıkmak) 019a/4

fırlat-: hızla atmak, kaldırıp atmak

f.dı 043b/5

fiġān (Far.): bağırma, haykırma, feryat
f.ı 050b/4
→feryād f. ḳopdı 066b/14

fikr (Ar.): fikir, düşünce
f.e 014b/17, 033a/10, 089b/2
→f. eyle- (düşünmek) 009a/18, 016b/16, 032b/4, 073b/14
f. it- (düşünmek) 002a/15, 017b/1, 032b/16, 052a/8, 060a/5, 086a/19

fiʿl (Ar.): fiil, eylem, amel
f.iyle 092a/3

fīl (Ar.): fil
f. 007a/17, 007b/15, 010a/19, 018a/2, 037b/3, 047b/17, 048a/4, 055b/9, 105b/15, 107b/11
f.e 042b/18
f.i 049b/10
f.in 022b/11, 041a/1, 101b/5
f.iŋ 022b/12
f.inden 049b/8
f.ine 005b/12, 005b/22, 006b/1, 007a/2, 040b/7, 043a/4, 049b/13, 083a/11
f.ini 056a/12
f.iyle 049a/10, 049a/13
f.üm 049b/9

filān (<Ar. fulān): belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteleyen söz bk. *fulān*
f. 063a/13

fiʾl-ḥāl (Ar.): o anda, hemen şimdi
f. 010a/20, 025a/6, 028a/18, 034b/9, 043b/14, 073b/18, 077b/16, 081b/7, 086b/3, 80a/20

filūri (Far.): altın para, eski Ceneviz parası
f. 047a/12(2), 091a/17, 092a/3

firāset (Ar.): feraset, hemen anlama, çabuk kavrama, sezgi
f. 090a/18

firāvān (Far.): çok, aşırı
f. eyle- (çoğaltmak, bollaştırmak) 103b/11

fī-sebīliʾllāh (Ar.): Allah yolunda, Allah'ın rızasını elde etmek için, hiçbir karşılık beklemeden
f. 103b/11

fitne (Ar.): karışıklık, kargaşa
f. 109a/15

f.ye 083b/6
→f. ḳopar- (fitne çıkarmak, karışıklık çıkarmak) 091a/7

fulān (Ar.): falan, belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteleyen söz bk. *filān*
f. 017b/13, 031a/11, 040a/20

furṣat (Ar.): bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesile
f. 009b/7, 011a/20, 065b/3, 075a/13
f.dır 023b/17
→f. bul- (müsait bir zamanı bulmak) 029b/7, 033b/8, 041a/18, 062b/5, 062b/11, 082b/2, 083a/2, 091a/4, 100b/10
f. esīri (fırsat yoksulu; eline imkân geçmediği için fenalık yapamayan, fırsat bulduğunda kötülük yapacak yaratılışta olan kimse) 041a/11
f. vir- (imkân tanımak, uygun şartları sağlamak) 076b/14

fużūl (Ar.): haddini aşan kişi
f.uŋ 107b/18

ġaddāre (Ar.): pala cinsinden, ağzı ve uç tarafının sırtı keskin, irice ve eğri bir çeşit kesici silah, uzun kama
ġ.sin 043b/8

ġadr (Ar.): haksızlık etme, bir kimsenin zarara uğramasına sebep olma
→ġ. eyle- (haksızlık etmek) 070b/2

ġāfil (Ar.): çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz kimse, basiretsiz, aymaz
ġ. 054a/3, 073a/13, 077a/14, 081a/9, 107a/10
ġ. iken 032b/2, 062b/7, 109a/6
→ġ. ol- (habersiz bulunmak, gaflet içinde olmak) 010a/5, 012a/14, 012b/14, 031b/12, 049b/14, 049b/18, 051b/7, 074a/6, 075b/8, 093b/7, 097b/15, 099b/11, 100a/14, 103b/14, 108b/14

gāh (Far.): ara sıra, bazen
g. 006b/6, 028b/14, 063a/14, 065b/18, 078b/1, 083a/19, 083b/1, 092a/11, 094a/5, 094a/6, 110a/17, 111a/16
→g. gāh (ara sıra, bazı bazı) 058a/20, 078a/17

ġāʾib (Ar.): göz önünde olmayan, hazır bulunmayan şey bk. *ġāib*
→ġ. ol- (kaybolmak, ortada bulunmamak) 036a/19, 036a/20, 042b/10

ġāib (<Ar. ġāʾib): bk. *ġāʾib*
→ġ. it- (kaybetmek, yitirmek) 074b/3
ġ. ol- (kaybolmak, yitmek) 009b/6, 010a/8, 026b/5, 026b/6, 033a/8, 034a/20, 035a/17, 035b/16, 051a/17, 072b/16, 074a/5, 075b/16, 075b/4, 103a/18

ġāʾil (Ar.): ḳāʾil, razı olmuş, boyun eğmiş
→ġ. it- (ḳāʾil olmak, razı olmak, kabul etmek) 085a/2

ġalebe (Ar.): kalabalık, çok sayıda insanın bir arada bulunmasından meydana gelen topluluk
ġ. 004b/21, 015a/2, 060b/3, 077b/14

ġalebe (Ar.): dövüşte ve savaşta yenme, galip gelme, galibiyet
→ġ. eyle- (yenmek, mağlup etmek) 038a/13, 047b/7, 088a/7, 102a/9
ġ. it- (yenmek, mağlup etmek) 020b/9, 020b/11, 040a/2, 042a/13, 055a/11, 057a/19, 063b/10, 066a/1, 080a/3, 085b/6, 096b/13, 097b/5, 106a/15, 111b/5
uyḳu ġ. it- 058a/18

ġālib (Ar.): üstün gelen, yenen
ġ.dir 017b/13, 048b/15
ġ.dür 020b/17, 048a/10
ġ.siŋ 041b/6
ġ. idi 085b/5, 103a/18
ġ. gel- (yenmek, üstün gelmek) 004a/22, 039a/11
ġ. maġlūb 040a/8, 088b/1, 104b/11, 110b/14
ġ. ol- (yenmek, üstün gelmek) 004a/22, 005a/12, 011b/19, 039a/10, 040a/2, 040a/3, 063a/3, 063b/9, 063b/10, 065a/19, 065b/1, 079b/18, 099a/2

ġālibā (Ar.): galiba, görünüşe göre
ġ. 107a/6

ġam (<Ar. ġamm): kaygı, tasa, keder
ġ. 099a/1
→ġ.a düş- (tasalanmak, kaygılanmak) 074a/7, 108b/6

ġam-gīn (Ar.+Far.): gamlı, kederli
→ġ. ol- (üzülmek, kederlenmek) 023a/8, 044a/8, 048a/13, 048b/5, 056b/9, 096b/16, 097a/4, 109b/8

ġanī (Ar.): bol, çok fazla
ġ. 054a/20

ġarāib (<Ar. ġarā'ib): garip, tuhaf, acayip
ġ. 061b/3, 078a/16
→ʿaceb ġ. 082a/16

ġarb (Ar.): batı
ġ. 083a/4

ġarḳ (Ar.): batma, dolma
ġ. 052a/1
→ġ. it- (9 034b/10, 064a/8
ġ. ol- (...ile doldurmak) 011b/7, 037b/7, 023b/21, 028b/18, 061a/17, 064a/7, 089a/13, 106b/18
ġ. ol- (bulanmak, belenmek) 033b/12, 041a/11, 054b/17, 100b/14, 108b/17
ġ. ol- (batmak) 094a/16, 103a/5

ġarūra (←Ar. ġarūr): yanıltıcı, hedef saptırıcı
ġ. 091a/11
ġ.sın 091b/5

ġarīb (Ar.): garip, çaresiz, zavallı
ġ. 033b/2

ġavġā (Far.): kavga, dövüş, savaş
ġ. 026a/21, 031b/17, 052b/13, 108a/9
ġ.sına 025a/8
→ġ. it- (dövüşmek, savaşmak) 003a/3

ġāyet (Ar.): çok, pek, pek çok
ġ. 013a/2, 014a/1, 017a/9, 027b/4, 047b/5, 047b/8, 067b/18, 072b/16, 073b/2, 073b/12, 078b/8, 081a/16, 086b/3, 089b/9

ġāyetle (←Ar. ġāyet): aşırı derecede, çok fazla, son derece
ġ. 113b/11

ġayret (Ar.): içten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba
ġ. 034b/5, 041a/16, 078b/9, 081a/17, 082b/9, 087a/18, 095a/7
ġ.i 080b/13
ġ.iŋ 018a/4, 062b/18
ġ.leriŋ 051b/13
ġ. eyle- () 012a/15
ġ.e gel- (bir işi yapmak için kendini zorlamak) 002b/3, 057b/13, 079a/14, 095a/6, 099b/7, 103b/5, 108b/3, 109a/16
ġ.e getür- (içinde gayret etme arzusu uyandırtmak, canlanıp harekete geçirtmek) 095a/4
ġ. it- (bir işi yapmak için kendini zorlamak) 007a/10, 044a/18, 048a/3, 049a/15, 052a/15, 058b/12, 078a/18, 079a/18, 081b/13, 084b/2

ġayrı (←Ar. ġayr): 1. başka
ġ. 009a/10, 012a/15, 029b/11, 046b/19, 055b/11, 071b/2, 085b/4, 095a/4, 098a/10, 099b/1, 100a/13, 100a/17, 106a/12, 109a/7
ġ.lara 074a/17
ġ.ları 037b/11, 071a/11, 106a/2
ġ.sı 043a/13, 094b/2
ġ.sınuŋ 088b/4
ġ.sıya 099a/16
2. artık
ġ. 014b/6, 041b/2, 046b/3, 047a/5, 049b/12, 092a/7

ġazā (<Ar. ġazā'): İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat
ġ.ya 093a/7
→ġ. it- (İslam uğruna savaşmak) 061a/12, 065b/2, 084b/16
ġ.n mübārek olsun (Hak yolunda güç bir mücadeleye girişenlere teşvik ve böyle bir işin üstesinden gelenlere söylenen tebrik sözü) 031a/15, 035b/14

ġażab (Ar.): aşırı hiddet, intikam alma duygusu ile karışık öfke, kızgınlık bk. *ġaẓab*

ġ. 007a/22, 016b/3, 050a/19, 051b/18, 082a/9, 083a/3, 084a/15
ġ.dan 061b/2, 101b/13
ġ.ı 083a/17
ġ.ından 013a/3, 060b/1, 094a/4
→ġ.a gel- (öfkelenmek) 002a/6, 005b/17, 006a/6, 007a/5, 007b/7, 015a/6, 027b/3, 032a/17, 036b/12, 040b/13, 044b/2, 049a/8, 050a/21, 057b/15, 060a/20, 061b/10, 074b/7, 087b/5, 089b/18, 098a/3, 098b/11, 111b/8, 112a/7
→ġ.a getür- (öfkelendirmek) 102b/6

ġaẕab (<Ar. ġażab): bk. *ġażab*
→ġ.a gel- (öfkelenmek) 061a/4

ġażab(-ı) nām (Ar.+Far.): herkes tarafından bilinen öfkesi, hiddeti
ġ. 018a/19

ġāzī (Ar.): gaza eden, İslam dini ve vatan uğruna elde silah düşmanla savaşan, gazadan şehit olmadan dönen kimse
ġ.ler 103b/9

ġazḳan: kazan, içinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap
ġ. 103b/10

geç-: 1. zaman, ömür vb. aşıp ileriye gitmek
g.di 058b/10
g.en 056b/16
g.üp 040b/3, 047b/13, 051b/7, 054b/20, 058a/13, 101a/15, 105b/14, 110a/11, 113a/11
2. bir yerden başka yere gitmek
g. 042a/9, 055b/13
g.den 099a/17
g.di 067b/16, 068a/3
g.diler 021b/7, 039a/17, 064a/11
g.düm 021a/11
g.elüm 055b/5
g.erken 006b/18, 013a/3, 033b/10, 087b/2, 100b/9, 108a/18, 108b/17, 99b/14
g.erler 014b/18
g.ince 054a/9
g.mek 036a/10
g.miş 065a/15
g.üp 013b/11, 013b/12, 014a/6, 015b/15, 018a/19, 042b/5, 045a/5, 055b/15, 093b/17, 110b/1
3. kesilmek, tıkanmak, yorulmak
g.dükde 021a/13
4. aralarında gerçekleşmek, yaşanmak
g.den 005b/17
g.di 007a/10, 056a/11, 085b/18, 101b/11, 101b/15, 103b/5, 104a/1, 104b/10
g.mişdir 088a/16
g.mişdür 033a/13, 100a/13
g.miş idi 034b/3

5. (bir şey) bir nesnenin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak
g.mezsin 043a/21
g.üp 093b/9
6. (devam etmekte olan bir şey) Bir safhadan başka bir safhaya girmek, yeni bir safhaya başlamak, atlama
g.mişdir 096a/4
→g.üp git- 017a/11, 017a/21, 032a/9, 039a/18, 041a/1, 059b/9, 064a/12, 090a/4
gelüp g.diler 064a/15, 096a/13
gelür g.er 017a/8

geçende: kısa bir zaman önce
g. 071b/7, 107a/6

geçin-: 1. yaşamak için gerekli şeyleri sağlayıp hayatını sürdürmek
g.ür 114b/1
2. öyle olmadığı halde kendini öyle imiş gibi görmek, kendini … saymak, … imiş gibi davranmak
g.ürdi 055b/14
g.ürem 038a/12
g.ürler 040a/1
3. başkasının imkânlarından faydalanmak, yararlanmak
g.ürem 047a/6

geçir-: 1. bir yerden bir yere geçmesini sağlamak bk. *geçür-*
g.üp 096b/13
2. ilaç vb. içmek, içirmek
g.üp 001b/3, 046a/20, 075a/9
3. devretmek, vermek
g.üp 014a/10
4. bırakmak, koymak
g.üp 032b/6
5. takmak, asmak
g.üp 078b/12
ḳırup g.- (öldürmek) 017a/6

geçür-: yaşamak, yaşayıp tüketmek bk. *geçir-*
g.e 063b/5

gel-: 1. (bir şey veya kimse) konuşana göre uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almak, bir mesafe katedip uzak bir yerdan daha yakın bir yere varmak
g. 007b/18, 009a/8, 011b/13, 020b/11, 028a/20, 033b/16, 045a/20, 071b/2, 073a/17, 074a/8, 080a/2, 093b/1, 105b/19, 110b/13
g.di 002b/10, 004a/12, 004b/22, 007b/13, 009a/13, 010b/1, 013a/2, 015a/5, 015b/21, 016a/18, 017a/2, 018b/21, 020a/11, 020b/3, 023b/9, 026b/9, 034a/8, 034a/17, 034b/3, 037a/6, 038a/15, 044a/10, 044b/8, 046a/8, 046a/16, 047a/21, 049a/15, 054a/17, 054a/18, 054b/6, 054b/14, 054b/16, 058a/15, 066a/17, 066b/15, 070b/18, 071a/2, 071a/7, 071b/7, 071b/19, 073b/7, 075a/3, 075a/19, 076a/9, 078a/4, 078b/16, 078b/20, 080a/18, 080b/18, 085a/17, 085b/2, 086b/5, 087b/11, 089a/17, 089b/2, 092b/2, 093b/15, 094b/11, 096a/10, 096b/15,

096b/16, 097a/8, 098a/15, 109b/2, 112b/14
g.digi 064a/19
g.digin 082a/1
g.digini 108b/3
g.digüm 092b/8
g.diler 003b/3, 004b/15, 008a/21, 009a/21, 009b/3, 009b/5, 010b/16, 021a/18, 021a/19, 021b/17, 023b/9, 023b/11, 028b/2, 028b/4, 031a/2, 031a/12, 036b/2, 038b/14, 042a/6, 046a/3, 052b/11, 057a/10, 068b/11, 068b/13, 068b/16, 069a/2, 073a/19, 090a/12, 091b/10, 105b/15, 113a/10, 113b/2
g.dim 007b/6
g.diŋüz 038a/3, 089b/14
g.düginŋ 081b/8, 083a/12, 097a/10
g.dügin 083a/16, 083b/5
g.dükde 003a/13, 022b/15, 049b/8, 082a/18, 084b/8, 090b/2, 113b/15
g.düm 019b/6, 019b/20, 023b/16, 042a/1, 075b/15, 079b/20, 095a/18
g.düŋ 006b/10, 007b/4, 007b/5, 010a/4, 029b/21, 030a/8, 030a/20, 045b/3, 057a/1, 085b/12, 088a/2
g.e idi 098a/14
g.e 024b/20, 024b/21, 040b/6, 075b/11, 079b/17, 080b/15, 086a/9
g.ecegi 004b/9
g.ecegiŋ 091a/10
g.elüm 081a/3
g.en 010b/8, 029b/9, 053b/13, 081b/15, 081b/18, 082a/14, 087a/14
g.ene 024b/3
g.eni 024b/18, 091b/5
g.ince 080b/17, 086b/13
g.iyor 004a/18, 004b/8, 056b/10, 113b/4
g.mede 078a/8
g.meden 095b/4
g.medi 020a/9, 023a/5, 031a/1, 031a/3, 044a/8, 054b/7, 073a/3, 073b/3, 074a/18, 078a/17, 092b/2
g.medüm 080b/17, 080b/20
g.mege 018b/10, 069b/9
g.mek 081b/11
g.mekde 014b/2, 021b/20, 036a/14, 063a/10, 077a/1, 115a/2
g.mekden 057a/1
g.mekle 095a/13
g.memek 073a/8
g.meşe 009b/14
g.meyince 030b/21
g.mez 059b/19
g.mezmi 092b/11
g.mezsin 102b/16
g.miş idi 095b/18
g.miş 018b/12, 022a/7, 026a/18, 065b/2, 073b/9, 098a/13
g.mişdi 096b/18
g.mişdür 026b/18
g.mişem 089b/1
g.mişiŋüz 036a/3
g.sün 004a/20, 022a/14, 034b/13, 051a/8, 070b/3, 086b/18, 093a/2, 093a/8,

099a/5, 099b/1, 107a/7
g.sünler 047b/11, 085a/4, 085a/6
g.üp 003b/14, 003b/16, 004b/3, 004b/4, 004b/11, 005b/3, 005b/6, 005b/14, 005b/22, 008a/21, 008b/14, 009b/15, 010a/2, 010a/12, 010a/15, 010a/21, 010b/2, 011a/3, 011a/19, 014a/4, 014a/6, 014b/1, 015a/3, 015a/12, 015b/5, 016b/20, 017a/14, 019b/5, 019b/16, 019b/21, 020a/16, 020a/20, 021a/11, 021a/21, 021a/12, 021a/16, 021b/6, 022a/3, 021b/2, 022a/10, 023a/4, 023b/13, 023b/19, 024a/10, 024a/17, 026a/3, 026a/11, 026a/17, 026b/8, 027a/6, 027a/17, 028b/14, 028a/20, 028a/21, 028b/8, 028b/10,028b/18, 029a/7, 029b/19, 030a/5, 030b/8, 030b/12, 031b/1, 031b/3, 032a/14, 032b/2, 033a/8, 033b/14, 034a/3, 034a/9, 036a/17, 036a/19, 036b/1, 036b/7, 039a/4, 039a/17, 039b/2, 039b/9, 040b/7, 041a/10, 041b/17, 044a/6, 044a/8, 044a/20, 045a/13, 045b/1, 045b/19, 047b/7, 047b/10, 047b/15, 048b/7, 48b/10, 048b/12, 050b/14, 051b/5, 051b/19, 052b/17, 055a/16, 055b/3, 056b/12, 056b/13, 057a/20, 057b/5, 058a/4, 058a/8, 058a/20, 058a/21, 058b/1, 058b/8, 058b/20, 060a/4, 060a/20, 060b/6, 061a/16, 062b/5, 062b/7, 062b/17, 063a/13, 063a/14, 065b/3, 064b/4, 064b/12, 065b/6, 066a/5, 066a/7, 066b/18, 067a/17, 069a/20, 069b/10, 069b/11, 070a/11, 070b/6, 070b/13, 071a/8, 071a/16, 072a/10, 073b/15, 075b/4, 076b/15, 076b/17, 077a/10, 077b/16, 079a/3, 079a/7, 079b/8, 079b/15, 081b/19, 082a/17, 082b/12, 082b/15, 083a/12, 085a/8(2), 085a/15, 085a/18, 085a/19, 085b/1, 085b/4, 085b/13, 086a/6, 086a/8, 086a/11, 086a/17, 086a/19, 086b/4, 086b/16, 087a/16, 087b/13, 088b/2, 088b/12, 090a/5, 092b/7, 092b/9, 092b/16, 093a/11, 093a/13, 095b/2, 095b/11, 095b/16, 096a/1, 096a/8, 096a/9, 096a/12, 096a/15, 096b/4, 096b/18, 097b/2, 097b/7, 098a/12, 098b/1, 098b/4, 099b/3, 101a/16, 102b/3, 102b/3, 102b/8, 102b/11, 105a/10, 105a/16, 106a/5, 106b/5, 106b/9, 106b/14, 107a/2, 107a/3, 107a/4, 107b/1, 108b/2, 108b/5, 108b/7, 108b/8, 108b/1, 108b/12, 109b/5, 110a/1, 110a/5, 110a/16, 111b/7, 112b/8, 113a/4, 113a/7, 113b/12, 114a/5
g.ür idi 033a/2, 046b/14
g.ür iken 017b/3
g.ür imiş 071a/15
g.ür ise 075a/7
g.ür 013a/7, 015b/7, 015b/11, 017a/9, 020a/1, 020a/13, 030a/1, 031a/10, 039a/6, 052b/19, 066b/10, 077a/17, 091a/15, 107a/6
g.ürdi 078a/17
g.ürem 071b/7, 092b/12
g.ürken 049b/10, 107a/4
g.ürler idi 074b/4
g.ürler 024a/14, 054b/12
g.ürmi 017a/7, 030a/21, 092b/4
g.ürsiz 015a/6
2. (zaman bildiren kelimeler veya zamana bağlı şeylerle) çatmak, girmek, erişmek, başlamak
g.di 061b/6
g.dükde 002b/19, 020b/13, 041b/2, 043a/18, 104b/13
g.ince 031b/14, 062b/2, 078a/19, 082a/5, 088a/6
g.ir 062a/7
g.üp 018a/22
3. istek bildiren bir cümlenin başında, “haydi direnme, kabul et” anlamında kullanılır

g. 003a/2, 009a/1, 009b/8, 018a/5, 051a/5, 051a/10, 059a/3, 067b/19, 101b/7
4. varmak, ulaşmak, erişmek
g.di 003b/10, 009b/18, 016a/17, 016a/6, 016a/9, 017a/4, 021b/21, 022a/5, 022a/13, 023a/8, 026b/11, 029a/10, 035a/13, 035b/20, 036a/1, 036a/15, 036b/16, 042b/8, 056b/10, 058a/7, 060a/19, 063a/10, 063a/12, 063a/18, 069b/2, 065a/7, 066b/1, 070b/13, 076a/2, 088b/14, 105b/13
g.diler 003b/14, 017b/18, 013b/10, 028b/21, 064a/19, 077a/7
g.en 065a/8, 082a/4
g.medi 008a/2, 038a/12, 038a/13
g.mek 070b/16
g.mekde 023a/15
g.mezse 054b/4
g.mez ise 026b/2, 029a/4
g.miş idi 042b/14
g.mişler idi 047b/3
g.üp 012b/21, 023a/1, 027b/5, 028a/15, 046a/17, 057b/9, 058b/4, 090b/3
g.ür 017b/16, 054b/5
g.ürdi 026b/6, 026b/14
5. getirilmek
g.di 060b/4, 061b/14
g.diler 031a/14
g.üp 004a/16, 014a/20, 057a/14
g.ür 047a/12
6. isabet etmek, rast gelmek
g.dükde 006b/16
g.mez 012a/15
7. kabul etmek, katılmak
g. 055a/9
g.di 022b/18
g.düginŋ 023a/2
8. kurallı birleşik fiil
çıḳa g.di 020a/2, 027b/19, 070b/20, 083a/9, 108a/7
çıḳa g.diler 084b/4
9. (bir maksatla) bir yere uğramak
g.di 064b/3, 071a/14
g.düm 095b/1, 099a/2
g.ecek 043a/13
g.esin 043a/12
g.mek 064b/14
g.meyüp 043a/12
g.miş idi 053b/8
g.üp 026b/15, 080b/14
10. (sıvılar için) çıkıp akmak
g.üp 053b/4, 076a/2, 087b/1
11. koku duyulmak, tütmek, çıkmak
g.di 067a/7, 079a/10
g.üp 094a/16, 094b/10
12. bir hal hakim olmak, görülmeye başlanmak
g.e 073b/4
g.miş 065a/11

→ʿaḳlı başına g.di 027a/5, 030a/12, 032b/10, 044a/13, 058b/11, 062a/8, 083b/14
aḳlı başına g.üp 024a/7
ʿaḳlı başına g.üp 008b/18, 044b/8, 058a/10, 059b/11, 061a/3, 068b/11, 098b/15, 101b/12, 107b/13
ʿaḳlı g.di 079a/17
ʿaḳlı g.üp 013b/6, 103a/13
ʿaḳlı g.ür 006b/6
ʿaḳlı gider 006b/6
ʿaḳlına g.di 060a/17
ʿaḳlları başlarına g.di 077b/7
ʿaşḳa g.üp 046a/21
anadan emdigi süd burnından g.di 094a/3
arḳam yire g.mek 008a/1
arḳaŋ yire g.miş 008a/2
arḳası yire g.memişdir 008a/5
başına g.ür 051b/12
bilmezden g.üp 098b/17
bilmezlikden g.üp 102b/17
bilmezlikden g.ürsin 073a/4
diline her ne g.ürse söyleyüp 107b/7
ele g.digine 050b/13
ele g.e 066b/11
ele g.sün 051a/14
elinden g.ür 103a/7
eliŋüzden g.eni ardıŋuza ḳoman 052a/6
g.e gele 015b/1
g.en gelene (birbiri ardınca varmak) 112b/15
g.mede olsun 078a/8
g.mez ol- (işitilmek, duyulmak) 024b/13
g.mez ol- (kesilmek, sonlanmak) 026b/12
g.miş ol- (bir hal hakim olmak, görülmeye başlanmak) 033b/11
g.üp geçdiler 064a/15, 096a/13
g.üp yetdi 003b/18
g.ür geçer 017a/8
ġālib g.ürse 004a/22, 039a/11
ġayret g.üp 057b/13
ġayrete g.üp 002b/3, 079a/14, 095a/6, 099b/7, 103b/5, 108b/3, 109a/16
ġażaba g.di 074b/7
ġażaba g.miş idi 050a/21
ġaẓaba g.üp 061a/4
ġażaba g.üp 002a/7, 005b/17, 006a/7, 007a/5, 007b/7, 015a/6, 027b/3, 032a/17, 036b/12, 040b/14, 044b/2, 049a/8, 057b/15, 060a/20, 061b/10, 087b/5, 089b/18, 098a/3, 098b/11, 111b/8, 112a/7
gücime g.di 073b/12
gücüme g.üp 097b/3
ḥaḳ(ḳ)ından g.elüm 047b/14
ḥaḳ(ḳ)ından g.em 019b/6, 022a/19
ḥaḳ(ḳ)ından g.üp 087a/5
ḥaḳḳından g. 095a/3, 101b/5

ḥaḳḳından g.düŋ 108a/1
ḥaḳḳından g.eyim 017b/15
ḥaḳḳından g.mege 018b/2
ḥaḳḳından g.mek 067a/5
ḥaḳḳından g.melidür 018b/6
ḥaḳḳından g.üp 071a/10
ḥaḳḳından g.ür 037a/16
ḥaḳḳından g.ürler 012a/5
ḥāṭırıma g.di 091b/17
ḥāṭırına g.üp 089a/12
ḥisāba g.mez 010b/15, 033a/3, 033b/15, 091b/15
ḫoş g.di 098a/14
ḫoş g.düŋ 014a/7, 056b/14, 058b/13, 059b/21, 071b/4, 082b/16, 091a/14, 092b/9, 097a/17, 106a/11, 110b/16, 112b/14
īmāna g. 045b/10, 083b/15, 107b/3
īmāna g.di 023a/16, 041b/8, 044b/17, 056a/18, 057a/6, 060a/6, 062b/4, 063a/4, 067a/16, 069a/1, 086a/5, 087b/14
īmāna g.diler 030b/18, 042a/5, 045a/13, 056b/1, 060a/8
īmāna g.düm 022a/11, 063a/2, 087b/18
īmāna g.e 059a/4, 074b/8
īmāna g.em 055a/11
īmāna g.enleri 022a/3, 022a/16
īmāna g.iriz 028b/17
īmāna g.miş 052b/17
īmāna g.miş idi 051a/19
īmāna g.mişdir 069a/7
īmāna g.üp 002a/6, 003a/20, 038a/11, 039b/5, 057a/4, 057a/9, 063a/5
īmāna g.ür 058b/5, 062a/19
īmāna g.ürsen 086b/10
inṣāf g.ür 045b/14
inṣāfa g.ürler 009a/8
ḳalbine g.üp 028b/5
ḳarşu g.di 022b/2, 067b/13
ḳarşu g.üp 022a/8, 038b/18, 068b/16, 071a/8, 071a/16
ḳılıma ḥaṭā g.mez 052a/5
ḳıyāsa g.mez 015b/17
lāzım g.di 074b/18
lāzım g.se 040a/20
öŋüne g.üp 031a/4
rāst g.di 027a/2, 046a/9, 054a/1, 076a/16, 090b/17, 095a/9, 107a/4
rāst g.digi 082b/5
rāst g.digiŋ 081b/17
rāst g.diler 045a/17
rāst g.diyse 053b/19
rāst g.düm 045a/7
rāst g.enleri 038b/11
rāst g.medüm 088b/4, 095b/4, 097a/5
rāst g.meyüp 017a/20, 026a/22
rāst g.mezdi 016b/17
rāst g.üp 002b/20, 008b/7, 008b/15, 010b/3, 017b/4, 025b/11, 026b/15,

032b/17, 036b/5, 043b/20, 046a/12, 053b/20, 076b/6, 079a/6, 080b/2, 080b/4, 080b/6, 081a/11, 082a/3, 082a/11, 083b/8, 084a/5, 084a/16
sürüp g.diler 002a/9
tecāhülden g.üp 100b/17
uzaḳdan dāvuluŋ āvāzı ziyāde g.ür 040a/12
velveleye g.miş 033b/11
yaḳın g.di 009a/12
yaḳın g.diler 020b/21, 064a/1, 111b/9
yaḳın g.dükde 020a/18, 022a/8
yaḳın g.eler 024b/5
yaḳın g.üp 019a/19, 029a/8, 029a/14, 033b/15, 069a/13, 107a/18, 107b/18, 111b/3

geliş: geliş, gelme, varma
g. 093b/14
g.inden 027b/15, 094a/11

gelme: gelme
→varma g. 113a/1

gelür: gelir, para, getiri
g.im 114b/2

ger-: (vücudun dış organları ve özellikle kol ve bacak için) açabileceği kadar açıp, uzatabileceği kadar uzatıp dümdüz ve dimdik tutmak
g.üp 109a/11
→ gögsin g.erek 096a/15

gerçek: doğru, hakiki
g. 009a/20, 022b/19, 035a/20, 047b/10, 056b/9, 085a/1

gerçekden: gerçekten, cidden, hakikaten, sahiden
g. 022a/3, 063a/1

gerçi (←Far. eger): 1. aslına bakılırsa, aslında
g. 018b/4, 044a/17, 049b/9, 065b/11, 081a/15, 081b/6, 084a/12, 103b/13,
2. her ne kadar, ...ise de
g. 005b/18, 006a/14, 017b/4, 040b/19, 049a/7, 085b/5, 093b/18, 108b/14

gerdān (Far.): vücudun omuzlarla baş arasında kalan kısmı
g.ıŋ 053a/17, 101a/12
g.ına 044a/2, 068b/7, 079a/15

gerdeK: düğünden sonra gelinle güvey arasında karı kocalık hâlinin gerçekleşmesi, zifaf
→g.e ḳoy- (düğün gecesi gelinle güvey gerdekte bir araya gelmek) 032a/6, 066b/13

gerdel (<Yun. kardari): ağaçtan veya köseleden yapılmış, altı üstü aynı genişlikte su kovası

g. 027a/4

gerek: herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan
g. 074a/12
g.dir 055b/6, 056b/20
g.dür 032a/3, 040a/14
→alsam g.dür 031b/16
ceng eylemem g.dür 093b/5
ġāfil olmamaḳ g. 100a/14, 103b/15
ġalebe eylemek g.dir 088a/8
gitmek g.dir 063a/9
intiḳāmum almaḳ g.dür 069a/4
isbāt eylemek g.siŋ 103b/4
iṣbāt itmek g.sin 006b/13
olasıŋ g.dür 002a/12
olmaḳ g.dür 028b/6
olmaḳ g.siŋ 037b/18
olsaŋuz g. idi 097b/12
öldürmek g.dir 019b/7
ṣarf eylemek g.dür 049b/15
serfirāzı olmaḳ g.seŋ 037b/13
ṭaleb itṣe g. imiş 063a/13
varsaḳ g. idi 067a/19
yol eri yolda g.dür 004a/1, 014b/6

gergedān (Far.): gergedan
g. 008b/16, 024a/2, 026b/13, 027b/14, 091a/19, 091b/3
g.a 008b/7, 023b/22, 024b/7, 049b/1, 061a/17, 089a/14, 089b/4
g.dan 090a/2
g.ı 010a/7, 013a/1, 026b/11
g.ıŋ 005b/15, 005b/20, 006a/3, 006a/20, 008b/12, 011b/5, 027b/16, 102b/15
g.ıyla 043b/10
g.lar 105b/15
g.ları 007b/15
g.uŋ 008b/9, 012b/21, 044a/11, 080b/3, 089a/18

germ (Far.): sıcak
→g. ol- (hararet kazanmak, hararetlenmek) 023a/17, 070a/11, 088b/17, 105a/11

geş-: geçmek, bir yerden bir yere gitmek bk. *geç-*
g.di 054a/3

geşt ü güzār (Far.): gezip tozma, gezinip dolaşma
→g. it- (gezip tozmak, dolaşmak) 035b/20, 046a/7, 078a/14

getür-: 1. (daha uzak bir yerden) bulunulan yere gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek
g. 010a/19, 033b/21, 035a/2
g.di idi 026a/20

g.di 001b/4, 001b/7, 001b/15, 018b/19, 024a/5, 024b/15, 028a/18, 030a/19, 032b/11, 032b/12, 034a/8, 055a/6, 064b/7, 067b/13, 076a/19, 077b/8, 089a/9, 089b/3, 095b/1, 109b/2
g.diler 002a/10, 005a/1, 006b/5, 012a/19, 021b/14, 022b/16, 023a/19, 028a/15, 030b/15, 031a/13, 032b/4, 034a/6, 034b/8, 041b/16, 046a/5, 049a/18, 051a/4, 058b/21, 066b/17, 068b/10, 072a/11, 077b/6, 078a/3, 078a/13, 086b/6, 090a/14
g.düm 031a/17
g.eler 085a/15
g.em 060b/16, 089b/6, 089b/7
g.en 030a/4
g.esiz 090a/11
g.eyim 009a/11, 020a/4
g.in 034b/6
g.medüm 001b/14
g.medüŋmi 091a/6
g.miş 044b/16, 058b/18, 059a/8
g.mişler idi 090b/9
g.mişler 052a/2
g.se 066b/5
g.sem 009a/3, 014b/17
g.seŋ 088a/3
g.sünler 048b/8, 051b/10, 051b/14, 070b/6
g.üŋ 051b/18, 066b/16, 078a/6, 082b/18, 086b/5
g.üp 005a/2, 005b/21, 008b/17, 010b/8, 024a/6, 032a/7, 032b/8, 035a/18, 036a/14, 036b/17, 054a/14, 054b/20, 055a/5, 057a/17, 059b/15, 062b/14, 068b/1, 068b/15, 070a/12, 070a/13, 072b/2, 073b/10, 077a/2, 078a/1, 078a/7, 078b/11, 078b/17, 081a/2, 082b/19, 083a/1, 084b/13, 085a/15, 087a/9, 088b/18, 097a/9, 106a/8, 110a/15
g.ür 020a/1
g.ürmi 100a/5
g.ürseŋ 033b/19
2. eriştirmek, ulaştırmak
g. 021b/18, 048b/6, 050b/18, 085a/18
g.miş idi 092a/18
g.üŋ 107a/1
g.üp 071a/14
3. ortaya çıkmasına sebep olmak, doğurmak
g.üp 034a/6
4. değmek, dokundurmak
g.di 095a/8, 100a/1, 109a/5, 109a/6
g.diler 094b/18
g.esin 041b/8
g.üp 042a/16
5. vermek, sunmak
g.em 045b/2, 045b/4
6. … durumuna gelmesini sağlamak
g.mek 065a/16
7. eriştirmek, ulaştırmak
g.dükden 101b/9
g.üp 36b/17

→arḳam yire g.em 008a/3
arḳam yire g.ür iseŋ 105a/9
arḳamı yire g.meyesin 106a/16
arḳamı yire g.ürsen 106a/15
arḳanı yire g.eyim 106a/17
belālar g.diler 092a/12
dil g.üp 064b/7
ecelüŋ g.miş 067a/4
ele g. 090a/8
ele g.diler 077a/11
ele g.dim 065b/20
ele g.dükden 063a/18
ele g.düm 092b/12
ele g.düŋ 077a/12
ele g.em 48b/10, 051a/18, 066b/9, 066b/11, 107a/16
ele g.mek 070a/6
ele g.üp 036a/8, 045b/1, 075a/16
ele g.ürsin 110b/
ġayrete g.mek idi 095a/4
ġażaba g.meye idük 102b/6
īmān g.diler 020a/21
īmāna g.di 022a/1
īmāna g.elüm 056b/5
īmāna g.em 022a/2
īmāna g.üp 086b/1
ḳan gövdeyi g.di 025b/21
ḳapup g.üŋ 032b/1
ḳılına ḥaṭā g.e bilürsen 051b/1
ḳılına ḥaṭā g.emezsiŋüz 051a/20
ṭāḳat g.emeyüp 067a/11, 070a/2, 091a/3
ṭaḳāt g.emez 071b/11
ṭāḳat g.emezler 039a/11
ṭāḳat g.emezsiŋ 040b/2
ṭāḳat g.meyüp 025b/16
ṭāḳat g.mez 095a/5
var ḳuvveti bāzūya g.üp 012b/15, 025b/1, 040b/14
yüzime kir g.ür 059a/13

gey-: giymek, kuşanmak
g.di 003b/15, 010b/13
g.diler 007b/13, 084b/11
g.inüp 052a/1, 066b/17, 077b/20
g.miş 026b/17
g.üp 010b/21, 024b/10, 046a/20, 062b/9, 074a/1

geydir-: giydirmek
g.miş idi 079b/5
g.üp 026a/12, 096b/5

geyin-: giyinmek bk. *geyün-*

→g.üp ḳuşan- (özenle giyinmek, süslenmek) 064a/3

geyün-: giyinmek bk. *geyin-*
g.üp 034b/9

geyür-: giydirmek
g.di 023a/3

gez-: gezmek, dolaşmak
g.en 089b/12
g.er iken 026b/15, 032b/16
g.er 009a/19, 058b/1, 087a/16
g.erek 058a/15, 064b/5, 090b/17
g.erem 045a/6
g.erin 038a/12
g.erken 029a/8, 031a/12
g.ersin 089b/5
g.üp 010a/15

ġıdā (<Ar. ġıdā'): gıda, besin
ġ.sın 015a/19

ġılāf (Ar.): kılıf, kın
ġ.ına 019a/15, 068b/9

ġırġır-: hayvanlar için inleme sesi çıkarmak, homurdanmak
ġ.dı 068a/18
ġ.up 017a/18

ġırlan-: hayvanlar için inleme sesi çıkarmak, homurdanmak
ġ.up 017b/1

gibi: gibi
g. 002b/10, 002b/12, 003a/5, 003a/13, 004a/15, 005a/10, 005b/12, 006b/16, 009a/19, 010b/17, 012a/22, 013b/4, 013b/14, 014b/1, 014b/8, 015b/7, 017b/4, 018a/10, 018a/17, 018b/8, 018b/15, 018b/16, 019a/11, 019a/13, 023a/16, 025b/21, 026a/3, 026a/4, 027b/18, 034a/1, 034b/20, 035a/4, 035b/1, 035b/4, 035b/6, 036b/18, 037a/10, 039b/15, 041a/3, 042a/3, 042a/4, 043a/7, 043b/3, 043b/12, 045a/7, 046b/13, 048a/1, 049a/7, 049b/11, 049b/14, 053b/13, 054a/1, 054a/14, 054a/19, 056a/7, 060a/14, 060b/15, 061a/1, 061b/18, 062a/11, 062a/15, 065a/16, 066a/12, 066a/14, 066b/10, 068a/15, 072a/6, 073a/17, 073b/2, 073b/17, 073b/20, 074b/16, 074b/19, 076a/15, 081a/12, 081b/5, 083a/18, 087a/10, 087b/12, 090b/15, 091b/6, 093a/3, 093a/6, 093a/9, 93b/16, 094a/8, 097b/14, 098a/12, 104b/8, 107b/15, 108b/6, 108b/7, 110b/6, 110b/9, 111a/1
g.lerüŋ 074b/10

gice: gece bk. *giçe*
g. 002a/15, 011a/8, 023b/16, 025a/7, 025a/10, 026b/4, 032a/5, 032b/2, 033a/5, 033b/8, 036b/17, 040b/3, 043a/1, 046b/16, 047b/12, 048b/11, 051b/7, 058a/13,

060a/6, 070b/19, 071a/12, 072b/2, 072b/3, 073b/5, 073b/17, 074a/3, 074a/6, 074b/2, 075b/4, 075b/9, 075b/16, 080b/16, 081a/8, 081a/12, 085a/9, 094b/11, 095b/11, 097b/7, 101a/15, 102b/3, 105b/14, 110a/1, 110a/11, 113a/10, 113a/11
g.de 085a/10
→bir gün bir g. 021a/12
g. gündüz 033a/16, 060a/9, 092a/14

giçe: gece bk. *gice*
g. 007b/10

gider-: gidermek, ortadan kaldırmak, yok etmek
g.üp 005a/3, 065b/7

gīdī (Far.): 1. pezevenk, deyyus
g.nüŋ 028a/7
2. sitem, azarlama veya esef bildirme sözü
g. 027b/8, 028a/3

gimüş: gümüş
g.ler 011b/10

gine: yine, tekrar bk. *yine, yana*
g. 012a/10, 020a/5, 022a/11, 023b/15, 029a/15, 030a/11, 033a/17, 036a/13, 045b/11, 047a/9, 054a/7, 056b/5, 062b/17, 071a/14, 071b/17, 072b/4, 073b/9, 074a/7, 074b/8, 075a/19, 078a/15, 079a/13, 086b/19, 092a/13, 101a/5, 102b/7

gir-: 1. geçmek, dahil olmak
g.di 026a/17, 033a/1, 052a/1, 058a/15, 059a/15, 071a/19, 083a/11, 090a/2, 091a/2, 102b/10, 104b/17
g.diler 061b/15
g.diŋüz 110b/17
g.diyse 053a/8
g.dükde 029b/19, 091a/13
g.düŋ 012a/2
g.e 005b/7, 053a/6, 098b/5
g.em 005b/8
g.eriz 111a/1
g.erler 113b/11
g.esiz 105a/15
g.meŋ 007a/7
g.mesün 006a/3, 007a/1
g.mezdiŋüz 110b/18
g.seŋ 009a/3, 070a/19
g.üp 004b/22, 006b/4, 012a/4, 012b/6, 022b/3, 022b/5, 023b/12, 027b/18, 029a/7, 029a/9, 034a/16, 039b/3, 040b/17, 042a/7, 050a/4, 053a/7, 058a/14, 058b/2, 059a/6, 062b/12, 066b/14, 069a/17, 072b/18, 073b/2, 075b/11, 085b/9, 085b/10, 085b/11, 087a/2, 089b/8, 090a/13, 094a/17, 098a/16, 098b/5, 099b/9, 109b/11, 109b/14, 114a/1
2. bir şey bir nesnenin bir tarafından geçip öbür tarafından çıkmak, geçmek
g.üp 006b/16

3. gelmek
g.di 075a/7
g.üp 007a/22, 013a/4, 014a/17, 059a/20, 060a/2
4. bürünmek
g. 047a/11
g.di 052b/4, 064b/16
g.se 104a/15
g.sün 047a/10
g.üp 008b/16, 055b/4, 064b/5
5. katmak, katılmak
g. 057b/1
g.üp 039a/12, 041b/19
6. bir şeye başlamak
g.di 045b/17, 047a/13
g.diler 111a/3
→araya g.üp 008a/15, 095b/10
g.üp giderken 054a/8
naṣīb eline g.di 008a/12

girān (Far.): çok, fazla
g. 004b/3

girdāb (Far.): içinden çıkılmaz tehlikeli veya zor durum
g.dan 070a/20

giriş-: kavgaya tutuşmak
g.üp 090b/10

girü: 1. geri, arka taraf, arkaya doğru
g. 021b/9, 076a/19, 081b/7, 086b/6, 094b/17
g.sine 003a/7
g.ye 013a/10, 021b/9, 029a/1, 109a/2, 109a/4, 111a/13, 111a/14
2. bir şeyin sonrası, devamı, arkadan gelen kısmı
g.siŋ 009b/5
3. -den sonra
→şimden g. 013b/6, 014b/6, 041b/6, 092b/12, 097b/15, 114b/13

giT-: 1. konuşana göre yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmek, bir mesafe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak
g. 003a/3, 018a/12, 033b/2, 095b/8, 099b/1
g.di 003b/3, 007b/12, 015b/12, 025b/22, 026b/12, 030b/19, 035b/13, 044a/11, 045b/20, 046a/13, 052b/14, 065a/7, 068b/6, 076b/13, 078a/6, 080b/10, 081a/2, 082b/5, 089a/12, 091a/8, 092b/11, 093b/10, 094b/17, 096a/1, 096a/7, 101a/13, 106b/12, 106b/13, 109a/3, 109a/4
g.digi 106b/18
g.diler 004a/10, 023b/21, 026a/1, 026a/2, 031a/5, 032b/9, 054b/9, 083a/1, 089a/8
g.dimi 052b/14
g.dükce 082a/12, 092a/6
g.dükde 008a/5

g.dükden 017b/15
g.düm 091a/8
g.e 003b/5, 016a/20, 022a/17
g.ecegin 022a/6
g.eli 046b/1, 071a/5
g.elüm 014b/6, 015a/2, 022b/20, 036a/5, 045a/14, 051b/20, 067b/10, 091a/17, 091b/3, 095b/17, 102b/16
g.emez 091a/10
g.er iken 008b/6, 033b/9, 055a/19, 079a/5
g.er 014b/7, 015a/17, 082a/4, 085a/18, 089a/18
g.erdük 056b/6
g.erem 005a/8, 018a/11, 019b/22, 024a/10, 055a/8, 095a/17, 096a/5
g.erik 089a/15
g.eriz 003b/6, 015a/16
g.erken 008b/7, 024a/2, 024a/4, 025a/17, 025b/11, 028b/10, 031a/4, 038b/3, 044a/15, 046a/7, 053b/20, 068b/1, 076b/5, 080b/1, 080b/4, 083b/4, 084a/4, 086a/13(2), 086b/9, 087a/10, 089a/18, 107a/17, 108a/4
g.erler 033b/21
g.ermisiŋüz 056b/3
g.ersiŋ 035b/7
g.ersin 089a/14
g.ersiŋüz 060a/4
g.ersiz 095a/16
g.esin 002a/4
g.iyordum 087b/13
g.me 061a/13
g.meden 045a/14
g.medi 008b/11
g.mege 082b/12
g.mek 055a/16, 065b/14, 076b/9
g.mekde 109b/10
g.mesün 031a/9
g.meyüp 095b/2
g.miş 092a/17
g.mişdür 009b/4
g.mişler 054b/8
g.seŋ 082b/10, 106a/14
g.sünler 081a/7
g.üŋ 023b/20
g.üp 002a/3, 003a/7, 014a/10, 014b/21, 019a/5, 022b/1, 029b/6, 035b/19, 046a/3, 082b/8, 085b/4, 091b/19, 105b/8
2. belli bir amaçla bir yere devam etmek
g.di 061b/5
g.er idi 045a/16
g.eriz 061b/13
g.erken 046a/11
g.mege 115a/5
3. yıpranmak, kötü bir hal almak
g.üp 077a/8
4. yok olmak, eser kalmamak

g.di 106a/6
→ʿaḳlı başından g.üp 030a/11
ʿaḳlı g.di 014a/16, 024a/2, 051a/9, 064b/14, 083a/2, 103a/10, 108a/9, 112a/13
ʿaḳlı g.e yazdı 012b/6, 075a/11
ʿaḳlı g.er 006b/6
ʿaḳlı g.üp 017a/2, 026b/11, 031a/18, 035b/5, 046b/4, 047a/9, 054a/5, 076a/2
ʿāḳlum g.miş 030b/9
ʿaḳlum g.miş 044b/15, 058b/18
boşa g.di 026a/8
cānı ceheneme g.di 083b/8
cānuŋ ceheneme g.sün 019a/14
çekilüp g.di 024a/1, 070b/11
çıḳup g.di 092b/9
çıḳup g.diler 071a/12
çıḳup g.i virdi 073b/15
düşüp g.di 054a/1
fırlayup g.di 019a/4
g.ecek oldılar 017b/17
g.e gide 028b/21
g.mek gerekdir 063a/9
g.üp giderken 082a/3
geçüp g.di 017a/21, 041a/1, 064a/12
geçüp g.iyor imiş 017a/11
girüp g.erken 054a/8
gide g.e 028b/21
gidüp g.erken 082a/3
işine g.sün 086b/16
ḳırup g.er 054a/2
ḳapup g.er 017a/10, 028b/16
ḳapup g.erlerdi 033a/3
ḳarşu g.di 068a/13
olur g.ersiŋ 009a/6
sürüp g.di 022a/8
urın g.sün 089b/11
yıḳıl g. 107a/8
yolumıza g.elüm 003b/21

göbeK: orta kısım, merkez
g.inden 088a/11

göç-: bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek
g.üp 085b/1
→ḳona g.e 004a/10, 020b/21

göç: göçmek işi, bir yerden başka bir yere gitme
→g. it- (başka bir yeri bırakıp gitmek, göçmek) 063b/19

gögde: gövde, vücut bk. *gövde*
g.sindeki 087b/14

gög(ü)s: gögüs
g.e 106a/10
g.i 017b/5, 063a/3
g.inden 017b/5, 083b/1
g.ine 017b/4, 021b/5, 052a/17, 057b/18, 062b/20, 068b/19, 112a/6
g.ne 109a/6
g.üne 094b/17
→ g.in ger- (övünmek, iftihar etmek) 096a/15

göK: gök, gökyüzü
g.e 020b/22
→yirde g.de 081b/9

gömil-: gömülmek, bir şeyin içine derinlemesine girmek
g.di 109a/12, 109a/16, 111b/17, 112a/3

gönder-: 1. yollamak
g. 047b/19, 048b/1, 049a/2, 087b/16, 093b/1, 101b/2
g.di idi 035b/17
g.di 005b/3, 006a/10, 010b/19, 014b/2, 022a/10, 032a/14, 036a/16, 039b/1, 039b/9, 044a/9, 048a/13, 048b/18, 048b/20, 057a/2, 060b/2, 065a/6, 065b/5, 065b/6, 069a/8, 069b/11, 076b/19, 085b/7, 086b/3, 092b/4, 092b/10, 095b/14, 096a/6, 099b/2, 105a/16, 105b/13, 108b/11, 114b/7, 115a/2
g.digi 010b/21, 014a/4, 077a/9, 086a/11, 096b/17, 115a/2
g.digin 089b/17
g.diler 115a/1
g.elüm 051a/6
g.esiŋ 060b/8
g.irem 107a/13
g.irsiŋ 048b/2
g.miş idi 023b/14, 036a/17, 055b/3, 064b/9, 077b/12, 077b/14, 078a/2
g.miş idüm 079b/14
g.üp 023a/14, 054b/4, 064b/7, 077a/18, 082b/14, 085a/17, 095b/7, 107a/1, 109b/9, 115a/3
g. idi 078a/3
g. imiş idi 035b/18
2. gitmesini sağlamak, bir görevle yollamak
g.seŋ 047a/1
g.üp 007a/3
→ ẖaber g.di 022a/13, 022a/14
g.ecek ol- 114b/12

göŋ(ü)l: 1. gönül, yürek, dil
g.inde 021a/20
g.inden 011b/8, 023a/10, 054b/18, 056b/20, 059a/10, 080b/20, 086a/19, 088a/13, 093b/4, 093b/11, 100a/11, 104b/11, 111b/14
g.ün 104a/17
2. mide
g.i 090a/16
→gücenmek, kırılmak
g.i açıldı 027b/2

g. ḳal- (gücenmek, kırılmak) 020b/8, 042a/12

gör-: 1. bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek, fark etmek
g.di 003a/2, 003a/15, 006b/5, 008b/8, 008b/19, 011b/7, 013a/7, 015b/2, 015b/11, 016a/6, 016a/9, 016b/1, 017a/14, 018a/15, 018a/16, 019a/16, 021a/8, 023a/5, 024a/8, 024a/12, 025a/9, 025a/15, 026a/13, 026a/17, 027a/5, 027b/19, 029a/8, 029a/11, 029a/16, 029b/2, 029b/3, 029b/14, 030a/5, 032b/18, 033b/10, 033b/12, 034b/10, 035b/3, 035b/14, 037b/6, 038a/19, 041a/10, 041a/14, 041b/3, 042b/12, 044b/1, 044b/9, 046a/8, 046a/19, 047b/3, 048a/2, 048a/10, 048b/7, 054b/2, 050b/10, 050b/12, 050b/14, 051b/9, 052a/2, 052a/20, 052b/1, 052b/13, 053b/12, 054a/1, 054a/4, 054a/12, 054b/6, 054b/11, 054b/17, 055a/1, 058a/14, 058b/1, 058b/2, 058b/5, 058b/8, 058b/11, 059a/16, 062a/9, 062b/13, 065b/7, 066b/18, 068a/14, 068b/1, 068b/2, 069a/13, 069a/15, 073a/1, 073b/7, 074a/11, 076a/16, 077a/8, 077b/15, 078b/11, 080a/13, 081a/19, 081b/15, 081b/19, 082a/3, 082a/17, 083b/4, 084b/4, 086a/13, 087a/10, 087a/14, 089b/1, 089b/19, 090a/4, 090b/9, 090b/17, 091a/9, 091a/13, 091b/10, 093b/11, 095a/1, 096b/18, 100a/6, 103a/9, 103b/13, 106a/3, 108a/5, 112a/14, 113b/11, 114b/6
g.digi 045b/13, 061b/18
g.digin 035a/7
g.digiŋ 066a/5
g.diler 002a/17, 026b/16, 038b/4, 038b/5, 045a/12, 047a/14, 051b/8, 072b/5, 077b/10, 079b/4, 081b/18, 082a/14, 089b/4, 090a/13, 101a/17, 113a/3
g.dim 055a/3
g.diŋ 068a/1
g.diŋüzmi 026b/5
g.dükde 067a/4
g.düm 012a/2
g.düŋ 018a/4
g.dün 042a/2
g.dük 015a/18, 046b/5
g.e 032a/17, 087a/16, 093a/5
g.elüm 047a/10
g.em 042b/18
g.en 058b/4, 077a/8
g.enler 017b/8, 105b/17
g.enlerüŋ 017a/2, 059a/16
g.esin 053a/3
g.evüz 064a/19
g.eydüm 031a/20
g.eyim 006b/13, 049a/1, 049a/9, 052a/6, 058b/7, 075b/10
g.eyin 095b/2
g.ince 028a/7
g.irse 021a/5
g.medük 026b/5
g.medüm 064a/18
g.mege 005a/19
g.mek 058b/19
g.memiş idi 030a/16, 059a/18, 067b/16
g.meyüp 015b/10
g.miş idi 059a/17

g.sek 018b/6
g.sünler 090a/9
g.üŋ 090a/11
g.üp 002b/8, 004b/13, 006b/20, 007a/19, 009a/15, 010a/3, 010a/15, 011a/1, 012b/10, 015b/3, 015b/7, 015b/19, 016a/10, 016a/13, 017a/22, 017b/6, 018a/4, 018a/3, 018b/10, 018b/13, 018b/19, 020a/16, 020a/21, 022b/6, 024a/4, 024a/18, 025a/19, 026a/7, 026b/19, 026b/21, 027b/14, 028a/15, 029b/20, 030a/7, 030b/14, 031b/1, 032b/20, 036a/2, 036b/19, 037a/3, 037b/4, 038b/12, 038b/17, 039a/17, 041b/10, 043b/11, 044a/5, 045b/16, 047b/10, 48b/10, 048b/18, 049a/12,049a/18, 050a/4, 050a/9, 050a/13, 050a/20, 050b/1, 050b/4, 051b/19, 052a/15, 052a/19, 053a/17,053b/4, 053b/8, 054a/16, 054b/16, 055b/5, 055b/17, 056a/14, 056a/18, 057b/7, 057b/13, 057b/21, 058a/11, 061a/2, 062a/2, 062b/4, 062b/9, 062b/16, 062b/18, 062b/19, 064a/17, 067a/16, 068a/18, 070a/2, 070a/4, 070a/5, 070a/10, 073b/15, 076a/6, 077a/10, 079a/18, 079b/14, 080b/9, 081b/11, 082a/2, 082a/19, 083a/1, 083a/16, 083b/5, 086a/4, 086b/9, 087b/3, 087b/8, 087b/14, 090a/12, 095a/15, 096b/14, 098b/13, 099a/11, 100a/4, 100b/14, 101b/7, 104a/5, 107b/1, 108b/1, 108b/3, 108b/10
2. ...olarak kabul etmek, şöyle veya böyle değerlendirmek
g. 031a/8
g.irsiŋ 001b/4
g.di 031a/9
g.düŋ 057a/5
g.miş 052b/17
g.üp 051a/19
3. bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit olmak
g. 021b/18, 026a/14, 036a/16, 038a/18, 042b/12, 047b/2, 048b/6, 050b/17, 051b/8, 059a/10, 064b/2, 077b/12, 085a/17, 092b/3, 092b/4, 095b/16, 095b/17, 097a/16
g.digi 110b/9
g.digüm 088b/8, 088b/13, 093a/17
g.dim 088b/8
g.dükde 072a/6
g.düm 012a/8, 065a/14, 097a/5, 112b/5
g.düŋ 080a/5
g.e 063b/14
g.ecegiz 026a/15
g.elüm 026a/14
g.irsin 110b/8
g.medüm 065a/14, 093a/17, 098a/10
g.miş 061a/15
g.üp 006a/10, 079b/3, 094b/1
4. “bekle, neler olacağını görürsün” anlamında kullanılan tembih söz
g. 006a/13, 043b/7, 101b/2, 106b/1, 107a/14
g.esiŋ 075a/3
g.üŋ 085a/4
5. idrak etmek, anlamak
g. 002a/8, 013a/17, 035a/18, 037a/13, 049a/8, 051b/3, 052a/3, 064b/9, 091a/6, 092b/10, 098b/10, 104b/9
g.di 012b/7, 015b/5, 015b/8, 018a/10, 018b/3, 023b/14, 031b/9, 032b/10, 033a/5, 039b/16, 048b/15, 049a/4, 050a/16, 056b/18, 085b/16, 085b/18,

107a/15
g.dü 009a/7
g.düm 004b/20
g.düŋ 014a/8, 065b/10
g.dünmi 051a/2, 070a/14
g.e 008b/20, 010a/4, 028a/8, 069b/15, 092a/11, 097a/12
g.elüm 069a/12, 096b/8
g.eyim 092b/6
g.irsiŋ 070a/14, 074b/2
g.üŋ 027b/9, 054b/9, 071a/13, 074a/3, 076b/19, 083a/2
g.üp 013b/1, 013b/13, 014a/16, 032a/11, 048b/20, 060a/6
6. "-elüm" ekiyle birlikte "bekleyelim bakalım, hele" anlamlarında kullanılan söz
g.elüm 015a/10, 040b/9, 042a/13, 043a/6, 045b/5, 052a/4, 066a/6, 071b/6, 074b/12, 075b/5, 085a/6, 088b/11, 088b/14, 093a/18, 099a/14, 101a/7, 101b/10, 105a/14, 105b/3
7. kötü durumlar için kendisine yapılmak, maruz kalmak
g.irsin 100a/7
g.ürsin 032a/1
8. yapmak, etmek
g.mişdir 036a/10
9. kurallı birleşik fiil
bir ḥāl ide g. 083b/6
siḥr ide g.diler 038b/9
10. ne olduğunu bilmek, tanımak
g.dük 047b/12
11. ... ile karşılaşmak, (iyi durumlar için) erişmek, nâil olmak
g.eyim 064b/16
12. bulmak, göstermek
g.üŋ 069a/4
→daʿvet g.- elüm 039a/9
g.düm ola 088b/13
g.eyim seni ("haydi bakalım, göster kendini, bu işi başar" anlamında teşvik sözü) 065a/5
g.eyim sizi ("haydi bakalım, göster kendini, bu işi başar" anlamında teşvik sözü) 051a/20
g.eyin seni ("haydi bakalım, göster kendini, bu işi başar" anlamında teşvik sözü) 034b/5
göz g.e 005a/21, 021a/16, 060a/14
ḥor g.düŋ 006b/10
iş g.mek 073a/7
iş g.miş 084a/11
iş g.mişler 074a/15
lāyıḳ g.düŋ 042b/2
revā g.me 078a/12
tedārik g.üŋ 015a/2, 067b/10
tedārikin g.üp 004a/10
yüzin g.medim 080a/6
ziyān g.irsiz 055b/12

göre: göre (edat)
g. 010b/13, 012a/9, 040a/10, 049b/5, 077b/13

görin-: görünmek, ortaya çıkmak
g.di 008b/20
→g.mez ol- 017a/16, 069b/20

göriş-: görüşmek, karşı karşıya gelip konuşmak bk. *görüş-*
g.iriz 007b/11
g.di 030a/18, 034a/10, 070b/20, 096b/1, 112b/7
g.diler 014a/14, 020a/20, 022a/8, 031b/2, 031b/3, 035b/16, 042a/7, 067b/13, 069b/3, 097a/8, 113a/6
g.dük 071b/5
g.mek 071b/5
g.üp 056b/2

görüş-: görüşmek, karşı karşıya gelip konuşmak bk. *göriş-*
g.diler 112b/7, 112b/8, 112b/14
g.elüm 024b/21
g.em 005b/11
g.mege 113a/3
g.ün 059a/3
g.üp 020a/2, 028b/3, 058a/3, 063a/5, 064b/16, 096a/18, 114a/2
g.ürüz 080a/7

göster-: 1. (acı, keder, dert vb. kelimelerle gün ve neler… ile) yaşatmak, yaşamasına yol açmak
g.ir 063b/15, 066a/7
g.mesün 110a/5
g.meye 011a/17
2. görülmesini sağlamak
g.di 055b/16
g.üp 037a/9
3. (bir hâlini, bir niteliğini) ortaya koyacak tarzda davranmak
g. 078b/2
g.edür 005b/7
g.eyimmi 046b/6
g.mek 059b/7
g.üp 007b/17, 071a/20
4. haddini bildirmek, hak ettiği sert muameleyi yapmak
g.eyim 006a/7, 036b/8, 043a/7, 045a/20, 048a/8, 073a/11, 081b/4, 088a/8, 102a/12
5. işaret etmek
g.di 020b/4
g.ir 045a/14
→ alay g.eler 004b/7
baş g.mem 077a/15
ṣaḳal g.mek 063b/3

göt: kıç, makat

g.i 059b/8, 079b/1
g.iŋ 016b/4
g.inüŋ 029b/6
g.ü 003a/8

gövde: vücut, beden bk. *gögde*
g.müzde iken 044a/19
→ḳan g.yi getürdi 025b/21

göz: 1. görme organı
g. 025a/15, 093a/12
g.i 002b/1, 025a/15
g.iŋ 003a/14, 007a/19, 016b/1, 027a/5, 058b/11, 089a/19
g.in 024a/7, 029a/16, 041a/14, 041b/3, 095a/14
g.inden 013a/2
g.ine 015b/14, 035a/6, 068b/4, 068b/5, 069a/9
g.leri 011b/5, 026a/16, 068a/14, 088a/1, 090a/18, 094a/4, 094b/11, 104b/2
g.leriŋ 047a/14
g.lerinden 010a/13, 083a/10, 102a/11, 104b/1, 109b/3, 112b/1
g.üm 030b/9
g.ün 055a/1
2. delik, yarık
g.den 100a/6
→alur g. ile baḳup 061b/15
g. göre (boş yere, bile bile) 021a/16, 060a/14
g. göre (göz göre göre, herkesin gözü önünde, belli ve apaçık bir şekilde) 005a/21
g. ḳulaḳ ṭut- (yol gözlemek, birinin gelmesini beklemek) 004b/2
g.i alası dört ol- (gözünü fal taşı gibi açmak, şaşırmak) 012b/16, 048a/18, 093b/15
g.i ḳarar- (başı dönmek, görüşü bulanmak, iyi seçemez hale gelmek) 102a/14
g.ine kesdir- (uygun bulmak ve elde etmeyi tasarlamak) 012a/17
g.iŋ aç- (dikkatli ve uyanık olmak) 016a/21, 043a/13, 050a/5, 050a/6, 100b/3
g.leri ḳamaş- (güçlü bir ışık sebebiyle göz bakamaz olmak) 010b/11
g.lerin dört yirden aç- (çok uyanık ve dikkatli olmak) 100a/16
g.üm nūrı (çok sevilen kimseler için sevgi anlatan bir seslenme sözü) 033b/17, 064b/15, 097b/10, 105a/2, 105a/13, 105b/6, 106a/5

gözeT-: 1. kollamak, aramak
g.ürdi 002b/11
g.irler idi 009a/20
2. gözetlemek, kontrol etmek
g. 016b/14
g.di 085a/18
g.irdi 019a/16
g.irler idi 045a/12
g.üŋ 029a/2, 068a/10

gözik-: görünmek, ortaya çıkmak
g.di 069a/9

gözle-: gözlemek, takip etmek
g.di 018a/14
g.yüp 018a/21

gözsiz: gözsüz
→el içün ağlayan g. ḳalur 037a/13

ġulām (Ar.): köle, esir
ġ.lar 060a/1

gūnā (Far.): çeşit, tarz
g. 069a/18

ġurbet (Ar.): yabancı memleket
ġ.dedir 084b/20
→ġ. düş- (uzak kalmak, ayrı düşmek) 105b/9

ġurūr (Ar.): kendini beğenme, büyüklük taslama
ġ. 028b/7
ġ.dır 072a/5

ġusl (Ar.): yıkanma, boy abdesti alma
ġ. 032a/7

gustāḫlıḳ (←Far. gustāḫ): haddini bilmemek, saygısızlık bk. *gustāhlik*
g.dur 112a/16

gustāhlik (<Far. gustāḫ): küstahlık, haddini bilmemek, saygısızlık bk. *gustāḫlıḳ*
→g. it- (küstahça davranışlarda bulunmak) 036b/7

gūş (Far.): kulak
→g. eyle- (işitmek, dinlemek, kulak vermek) 030b/13
g. it- (işitmek, dinlemek, kulak vermek) 045a/9

gūşe (Far.): köşe
g.ne 069b/6
→yidi iḳlīm dört g.yi 078a/14

gūşvār (Far.): küpe
g. 002b/9

gūyā (Far.): sözde, sanki
g. 113a/6
→g. ki 069a/13, 087a/12
g. kim 017b/20

güÇ: 1. maddi ve fiziki kuvvet
g. 032b/6, 070a/6
g.i 047b/6(2)

g.ile 012b/9, 023b/10, 024b/3, 024b/4, 028a/10, 045a/5, 052a/19, 060a/1, 060a/16, 068b/9, 071b/13, 074b/14, 080b/8, 082a/8, 090b/16, 104a/4
g.iyle 022a/1
g.le 006a/16, 061a/6, 091b/15
2. zor, çetin
g.dir 036a/10
→ g. belā (zorlukla, güçlük çekerek) 054a/16
g.ime gel- (ağır gelmek, dokunmak) 073b/12, 097b/3
g. it- (zorlamak) 004a/10, 014b/17, 039a/3, 096a/8

güçlice: güçlü, kuvvetli
→güzelce g. 024a/13

gül-: gülmek, kahkaha atmak
g.di 034b/17, 091b/1
g.düklerıŋ 027a/8
g.meden 027a/13
g.üp 002a/4, 016b/8, 047a/4, 047a/7, 047a/11, 074b/5, 61a/9

gül (Far.): gül
g. 058b/22

güliş-: gülüşmek, birlikte gülmek bk. *gülüş-*
g.diler 027a/7, 078b/4, 092a/2, 112b/12, 114a/13, 114b/3

gülüş-: bk. *güliş-*
g.diler 092a/8
g.üp 090a/19

güm: patlayan, düşen, bir yere çarpan veya üzerine vurulan bir şeyin çıkardığı kuvvetli, tok ve gürültülü ses
→g. güm (arka arkaya güm sesi çıkararak) 083a/4

gümān (Far.): şüphe
g.um 085a/1, 104a/13

gümle-: "güm" diye ses çıkarmak
g.di 087b/16

gün: 1. dünyanın kendi yörüngesi etrâfında bir defa dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman parçası
g. 003b/2, 003b/5, 003b/12, 003b/19, 003b/20, 004a/10, 004a/11, 004b/16, 005b/7, 007b/4, 008b/2, 009b/6, 009b/19, 009b/20, 011a/7, 011b/1, 011b/3, 011b/11, 011b/13, 012a/1, 012a/2, 012a/4, 012a/9, 012a/10, 013b/18, 014b/2, 014b/3, 014b/5, 015b/4, 017a/4, 018a/22, 019b/4, 020b/2, 020b/20, 020b/21, 021b/16, 021b/17, 022a/10, 022a/15, 022b/2, 022b/10, 022b/19, 023a/7, 023a/12, 023b/1, 026b/15, 030b/3, 032a/5, 033a/5, 034a/15, 034b/20, 037b/16, 039a/3, 040a/9, 040b/9, 042b/6, 043a/6, 043a/13, 050b/16, 051a/3, 051b/8, 052b/21, 053a/4, 054b/20, 055a/1, 055a/6, 056b/2, 057a/15, 057a/16, 057a/17, 058a/9, 058a/21, 058b/22, 059a/2, 059a/13, 060a/5, 062b/13, 063a/8, 063a/11,

063a/13, 063b/19, 064a/10, 064a/11, 065a/15, 066b/2, 066b/12, 068b/12, 068b/17, 069b/10, 069b/18, 071a/17, 071b/6, 071b/16, 071b/20, 072b/18, 073a/3, 073a/5, 073b/1, 073b/10, 074a/9, 074a/18, 075a/2, 078a/18, 078a/20, 081a/4, 085a/10, 085a/11, 085b/2, 089a/6, 089a/7, 093a/16, 093b/6, 096a/8, 096b/6, 097b/7, 101a/5, 101a/6, 101a/14, 104a/18, 105b/19, 106b/10, 106b/11, 106b/14, 109b/14, 109b/15, 109b/16, 110b/3, 110b/5, 110b/7, 110b/13, 110b/17, 111a/1, 111a/3, 111b/14, 112b/15, 114a/8, 114a/9, 114a/10, 114b/4
g.de 012a/7, 015a/15, 021a/11, 022b/11
g.den 10a/10, 018a/12, 022b/20, 031b/19
g.dir 011b/4, 011b/14, 012a/1, 040b/8, 109b/15
g.dür 020a/8, 043a/13, 097a/17, 110b/17, 112a/11
g.e 022b/1, 031a/10
g.i 011a/17, 110a/4, 112b/15
g.ki 088b/3
2. güneş
g. 012a/14, 093a/18, 102b/7
3. zaman, devir
g.inde 015a/4
→bir g. bir gice 021a/12
bu g. yarın 067b/20
g.den güne (her gün biraz daha, gün geçtikçe) 059a/1, 113a/8
g.lerde bir gün (herhangi bir gün, önceden belli olmayan bir gün, vaktiyle) 004b/3, 036b/2, 063b/20

günāh (Far): suç, hata, kabahat
g.um 019b/9, 033b/1
→g.uŋ boynuŋa (yaptıysa cezâsını da kendisi çeksin) 083b/17

günāhkār (Far.): günah işleyen kimse
g. 103b/8

gündüz: gündüz
g. 074b/1, 075b/8, 081a/12
g.e 025a/7
→gice g. 033a/16, 060a/9, 092a/15

güneş: güneş
g. 007b/14, 012a/11, 017a/15, 099b/6

günlik: (sayı bildirilen kelimelerle) … gün sürecek olan veya üzerinden … gün geçmiş bulunan
g. 013a/16

gürildi: gürültü, patırtı bk. *gürüldi, gürülti*
g. 018b/7, 018b/8
→g. paṭırdı 020a/10

gürle-: hiddetle, yüksek sesle bağırmak, çıkışmak
g.yüp 050b/10

gürūh (Far.): topluluk, bölük
→g. gürūh (bölük bölük, takım takım) 084b/5

gürüldi: gürültü bk. *gürülti*
g. 078b/10, 087a/7

gürülti: gürültü bk. *gürüldi*
g. 018a/16

gürz (Far.): ateşli silahların icadından önce savaş aleti olarak kullanılan, demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz, bozdoğan, şeşper
g. 002b/14, 005b/18, 006a/17, 006a/18, 006b/2, 012a/22, 012b/1, 012b/2, 012b/15, 012b/18, 012b/19, 017b/3, 019b/5, 025b/2, 025b/5, 025b/15, 025b/16, 027b/12, 027b/21, 033b/13, 036b/20, 037a/4, 040b/16, 041a/5, 043a/18, 043a/20, 044b/5, 044b/12, 045b/8, 048a/3, 048a/11, 048b/17, 048b/19, 049b/20, 050a/1, 050a/12, 053a/14, 053b/3, 053b/20, 054a/3, 054a/5, 054a/10, 054a/12, 056a/10, 056a/12, 057b/16, 062a/10, 062a/12, 062a/14, 070b/18, 075b/18, 079a/8, 079a/9, 079a/14, 080b/3, 082a/4, 082a/6, 082a/7, 083a/19, 083b/9, 084a/6, 084a/17, 087a/19, 088a/16, 089b/16, 093b/19, 094a/2, 094a/5, 094a/13, 094b/7, 094b/8, 098b/12, 099a/9, 099b/12, 099b/13, 101a/8, 101a/10, 101b/10, 102a/13, 103a/3, 103a/8, 103a/9, 104a/1, 104a/4, 104b/10, 104b/13, 107b/7, 109b/13, 111a/3
g.de 103a/4
g.den 006a/18, 012b/1, 050a/1, 079a/9, 099b/13
g.e 006a/17, 017b/2, 040a/7, 040b/14, 043a/17, 044b/5, 045b/8, 049a/8, 053a/15, 071b/15, 085b/16, 093b/18, 098b/11, 100b/6, 102a/14
g.i 016a/16, 025b/14, 028a/7, 035b/7, 053a/18, 053b/3, 053b/17, 062a/10, 062a/11, 074b/15, 087a/19, 094a/3, 101a/11
g.ile 053a/8
g.im 062a/8
g.iŋ 080b/5
g.iŋ 002b/15, 005b/18, 012b/13, 012b/17, 025b/15, 027b/10, 040b/15, 041a/1, 041a/7, 043a/17, 050a/12, 054a/12, 067a/6, 067a/9, 079a/8, 080b/2, 107a/14
g.in 012b/1, 025b/13, 041a/9, 049b/20, 053a/14, 075a/8, 084a/5, 094a/12, 094b/5, 094b/6, 099b/12, 102a/10, 102a/13, 108b/14
g.ini 084a/17
g.iyle 027b/12
g.lerin 089b/12, 101a/4, 106b/4
g.üm 052b/21
→g. gürze 080b/2

güt-: gütmek, otlatmak
g.erdi 054b/16

güzel: 1. göze ve kulağa hoş gelen, görülmesi, duyulması insana zevk veren
g. 008b/7
2. iyi, hoş
g. 027a/2, 065b/2

güzelce: adamakıllı, iyice

g. 027a/11, 027a/14, 090a/19
→g. güçlice 024a/13

güzīde (Far.): 1. seçkin, seçilmiş, elit
g.lerinden 004a/13, 099a/13
2. şeçkin, seçilmiş asker
g. 022a/21
→g. ḳıl- (seçmek) 014b/18

ha: gayrete getirmek ve teşvik için kullanılan bir söz
→h. şöyle (ne iyi oldu, ne güzel oldu) 050a/13, 064b/15, 112b/4

ḫaber (Ar.): olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz
ḫ. 003b/10, 004a/12, 004b/7, 014a/3, 020a/8, 021b/18, 022a/13, 022a/15, 023a/8, 023b/10, 048b/6, 050b/18, 056b/10, 061b/18, 063a/11, 071a/13, 085a/18, 087a/1, 092a/18, 092b/11, 114b/7
ḫ.di 047a/21
ḫ.e 070b/12
ḫ.i 009b/17, 042b/16, 068a/10, 072b/15, 077b/1, 079b/19, 081b/2, 086a/8, 086b/11
ḫ.in 047a/1
ḫ.leri 016a/8, 045a/8
ḫ.üm 032b/8, 033a/15, 091b/19
→ḫ. al- (kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek) 014a/13, 022a/6, 022b/2, 036a/19, 055b/3, 065a/17, 065a/8, 065a/9, 069b/9, 072b/17, 077b/12, 077b/16, 080b/17, 082b/14, 086b/10, 092a/16, 092a/16, 092b/4,
ḫ. gönder- (herhangi bir araçla bildirmek) 022a/13, 022a/14
ḫ. it- (haber göndermek, haber vermek) 028a/19, 028a/20, 034b/14, 066b/11, 070b/6, 072b/9
ḫ. ol- (haber vermek) 015b/17
ḫ. ol- (haberi olmak, bilgisi olmak, işitmiş olmak) 028b/2, 055b/19, 067b/12, 068b/16, 069b/3, 072a/13, 072a/19, 097a/8, 113b/3
ḫ. vir- (bildirmek, haber ulaştırmak) 003b/10, 005b/3, 009b/6, 009b/16, 010a/8, 010a/17, 010a/18, 010a/21, 010b/5, 017b/14, 020a/15, 023a/2, 025b/21, 026b/8, 028b/1, 028b/20, 029a/6, 030a/2, 034a/7, 034b/2, 034b/13, 037b/12, 039a/2, 039b/2, 039b/10, 046a/4, 047a/20, 047b/11, 047b/15, 048b/11, 051a/12, 051b/6, 051b/19, 055b/3, 056b/9, 060a/17, 060a/19, 064b/13, 066a/5, 073b/16, 075a/19, 076b/17, 077a/7, 077b/10, 078a/4, 079b/15, 080b/19, 081b/1, 081b/16, 084b/13, 086a/8, 086a/12, 086a/19, 086b/14, 090a/5, 091b/17,093a/17, 095b/17, 096a/10, 098a/13, 108b/1, 108b/6, 109b/6
ne ḫ. 071a/13, 092b/10

ḥaber (Ar.): bk. *ḫaber*
ḥ. 107a/1
→ḥ. al- () 078a/4
ḥ. vir- () 085b/1, 107a/3, 107a/4

ḫaber-dār (Ar.+Far.): haberi olan, haberli
→ḫ. it- (haber vermek, haberli olmasını sağlamak, bir haberi birine bildirmek)

023b/18
ḫ. ol- (haberi olmak, bilmek, öğrenmek) 031a/14, 093b/19, 43a/3

ḫaberleş- (←Ar. ḫaber): karşılıklı haber alıp vermek
ḫ.elüm 095b/7
ḫ.üp 022b/2

ḥabs (Ar.): hapis, dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma bk. *ḥaps*
ḥ. 029b/19
ḥ.den 072a/18
ḥ.dur 077a/3
ḥ.inden 022a/7
→ḥ. çek- (hapis yatmak, hapis yattığı süreyi hapishanede geçirmek) 093a/6
ḥ. eyle- (bir yere kapatıp çıkmasına izin vermemek, kapatmak) 051b/4, 070b/5, 070b/7, 072b/3, 073b/19, 076b/4, 076b/7
ḥ. it- (bir yere kapatıp çıkmasına izin vermemek, kapatmak) 072a/14, 072a/16

ḫabs (<Ar. ḥabs): hapis, dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma
ḫ.ümdedir 070b/10

ḥacālet (<Ar. ḫacālet): utanma, mahcup olma
ḥ.dür 068a/8

ḥadd (Ar.): sınır
→ne ḥ.üm 011a/5

ḥadd-i zātında (<Ar. ḥadd-i ẕātında): aslında, esasen
ḥ. 061b/16, 090a/9, 102a/6

ḫādim (Ar.): hizmet eden, yardımcı olan kimse
ḫ. 023b/12
ḫ.i 023b/13
ḫ.idür 023b/14

ḥā'il (Ar.): bir şeyin önünü kapayan, ileriyi görmeye veya ileriye geçmeye engel olan şey, engel
→ḥ. ol- (engel teşkil etmek, mani olmak) 011b/10, 025b/3, 029a/20, 084b/5

ḫāk(-i) bāy (<Far. ḫāk-i pāy): büyük bir kimsenin huzuru
→ḫ.ine yüz sür- (bir büyüğün huzuruna kabul edilmek) 092b/14

ḥāk(-i) bāy (<Far. ḫāk-i pāy): bk. *ḫāk(-i) bāy*
ḥ.ine 087b/13

ḫāk(-i) pāy (Far.): bk. büyük bir kimsenin huzuru
→ḫ.eye yüz sür- (bir büyüğün huzuruna kabul edilmek) 014a/4

ḥāk (<Far. ḫāk): toprak
ḥ.i 030a/14

ḥaḳ (<Ar. ḥaḳḳ): 1. doğru, gerçek bk. *ḥaḳḳ*

ḥ. 016b/16, 058a/2, 063a/2
ḥ.dır 003a/17, 041b/7, 055a/11, 063a/2
2. hukukun veya geleneğin bir kimseye tanıdığı şey, hisse, pay
ḥ.uŋ 045a/10
3. bir kimseye sarfedilen ve ancak ona lâyık olmakla ödenebilecek büyük emek ve gayret
ḥ.uŋ 072b/14
4. "… üzerine and olsun ki" anlamında yemin sözü
ḥ.ıçun 049b/6
→ ḥ. eyle- (layık olmak, layık olacak şekilde davranmak) 009a/2
ḥ.ından gel- (alt etmek, yenmek) 019b/6, 022a/19, 047b/14, 087a/5

ḥaḳāret (Ar.): küçük düşürme, horlama
ḥ. 078a/12

ḫākī (Far.): insan, insanoğlu
ḫ. 016a/14, 016a/19, 016b/6, 016b/9, 019a/12, 029a/19, 029b/15, 034b/18, 035a/15, 067a/4, 80a/20

ḥaḳī (<Far. ḫākī): bk. *ḫākī*
ḥ. 007a/3, 018b/19, 029a/16

ḥaḳḳ (Ar.): doğru, gerçek bk. *ḥaḳ*
ḥ.ıçun 001b/14
→ ḥ.ıŋ yetür- (hakkını yedirmek, hakkı olan şeyi vermeyip kendine mal ettirmek) 072a/6
ḥ.ından gel- (alt etmek, yenmek) 012a/5, 017b/15, 018b/2, 018b/6, 037a/16, 067a/5, 071a/9, 071a/10, 095a/3, 101b/5, 108a/1

ḥaḳḳında (←Ar. ḥaḳḳ): ilgili olarak, üzerine
ḥ.ında 064b/10

ḥāl (Ar.): bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum
ḥ. 002a/17, 014a/21, 017a/11, 034a/17, 044b/4, 045a/12, 051a/8, 051b/20, 073b/4, 074a/15, 078a/16, 084b/14, 114b/6
ḥ.de iken 070b/19
ḥ.de 007a/19, 056a/18, 058a/11, 077a/10, 079a/18
ḥ.dir 028b/16, 075b/6
ḥ.dür 048b/20
ḥ.e 051b/4, 069b/5, 077a/13
ḥ.i 002b/8, 005b/3, 006b/5, 006b/20, 009a/15, 013b/1, 013b/13, 017b/6, 018b/13, 024a/18, 037a/3, 037b/4, 038b/16, 041b/10, 043b/11, 044a/5, 045b/16, 048b/20, 049a/12, 049a/18, 050a/4, 050a/20, 050b/1, 050b/4, 051b/19, 052a/15, 053a/17, 053b/4, 053b/8, 054a/16, 055b/17, 056a/14, 057b/6, 057b/7, 057b/13, 057b/21, 060a/16, 062b/4, 062b/9, 062b/16, 062b/19, 070a/2, 070a/4, 076a/6, 081b/10, 082a/19, 083b/14, 086a/4, 086a/8, 087b/3, 087b/8, 099a/11, 100a/3, 100b/14, 104a/5, 48b/10
ḥ.idir 011b/19
ḥ.idür 105b/5
ḥ.imüz 020a/12, 026b/2, 039a/7, 054b/4, 061a/8, 084b/15, 092b/14, 110b/4,

113a/8
ḫ.ine 098a/1
ḫ.ini 006b/10, 010a/21, 013a/17, 035a/19, 036b/19, 037a/13, 081b/16, 098b/11
ḫ.iŋi 052a/4
ḫ.iŋüz 029a/6
ḫ.iyle 049a/15
ḫ.leri 031a/6, 095a/1
ḫ.lerüm 106a/6
ḫ.üm 069a/3, 071a/1, 097a/11
ḫ.üŋi 070a/14
→ḫ.(i) ḫāṭır sorış- (karşılıklı olarak sağlık ve ne durumda olduğunu sormak) 3b/13, 020a/2, 022a/9, 028b/3, 031b/3, 034a/10, 064b/17
ḫ. ḫāṭırıŋ ṣor- (herhangi birine sağlığını ve ne durumda olduğunu sormak) 070b/20
her ne ḫ. ise 066a/8
bir ḫ. ide gör 083b/6
bir ḫ. ideler 053b/5
bir ḫ. olur ise 110a/7
bir ḫ. olursam 011a/9

ḫāl (<Ar. ḫāl): bk. *ḥāl*
ḫ.idür 094a/18
ḫ.imüz 014a/7

ḫāl(-ı) dil (Ar.+Far.): hal ve duruşun ifade ettiği mana, uyandırdığı etki, lisan-ı hâl
ḫ. 083a/9

ḫālā (Ar.): şimdiye kadar, o zamana kadar
ḫ. 040a/17, 044b/13, 063a/13, 065a/17, 070b/10, 092b/12, 093a/11

ḫalāṣ (Ar.): kurtulma, kurtuluş
ḫ. 007b/4, 032b/13
ḫ.a 030a/8
→ ḫ. eyle- (kurtarmak) 019a/17, 019b/16, 051a/8, 066b/4, 080b/17, 093a/10
ḫ. it- (kurtarmak) 025a/18, 028b/16, 033b/16, 035a/19, 051a/13, 062a/5, 076b/19, 080a/17, 083a/5, 083b/14, 086b/2, 092b/10
ḫ. ol- (kurtulmak) 001b/11, 001b/12, 002a/6, 009a/2, 013a/6, 015b/20, 026b/4, 029b/3, 041b/19, 056b/15, 056b/6, 070b/2, 075a/15, 079a/1, 094b/3

ḫalāṣ (<Ar. ḫalāṣ): bk. *ḫalāṣ*
ḫ.ına 097b/1
→ḫ. eyle- (kurtarmak) 078a/11, 087b/11, 087b/12, 095b/2
ḫ. it- (kurtarmak) 079a/7, 085a/16, 095b/1, 114b/8
ḫ. ol- (kurtulmak) 022a/7, 070a/20, 073a/8, 075a/2, 078b/6, 092a/17
ḫ. vir- (kurtulmak) 078a/16

ḫālī (<Ar. ḫālī): boş, ıssız
ḫ. 001b/5

ḫalīfe (Ar.): Hz. Muhammed'den sonra onun vekili olarak din ve dünya işlerinde

bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi
ḫ. 042b/4, 072b/8, 073b/5, 073b/15, 074a/4**,** 075b/4, 075b/5, 077a/5, 081b/8, 096b/5, 114a/6, 114a/8
ḫ.leri 076b/16
ḫ.nüŋ 076a/8, 114a/1
ḫ.ye 042b/4, 098a/16

ḫalīfe (<Ar. ḫalīfe): bk. *ḫalīfe*
ḫ.ye 054a/20
ḫ. 114a/4, 114a/5

ḫalīfe-i İslām (Ar.): İslam halifesi
ḫ. 013b/22, 014a/11, 030b/21, 031a/7, 043b/16, 073b/3, 077a/1, 096a/18, 106a/4
ḫ.a 083a/12, 113a/12
ḫ.uŋ 030b/20

ḫalīfe-i İslām (<Ar. ḫalīfe-i İslām): bk. *ḫalīfe-i İslām*
ḫ. 049b/16, 052b/12

ḫālince (←Ar. ḫāl): olduğu gibi
→ḫāllü ḫ. 096b/3

ḫāliyā (Ar.): şimdi, şimdiki halde, şimdiki zamanda
ḫ. 004a/17, 008a/7, 031b/15, 038a/8, 055b/8, 058b/14

ḫalḳ (Ar.): aynı ülkede, aynı devlete bağlı vatandaşların tamamı
ḫ. 003a/10, 052a/2
ḫ. ise 028a/11
ḫ.ı 030b/4, 046a/4, 046a/5, 058a/4, 060a/7
ḫ.ını 017b/16

ḫalḳ (Ar.): yaratma, yok iken var etme
→ḫ. eyle- (yaratmak) 017b/12

ḫalḳa (<Ar. ḫalaḳa): bir yere tutunmak veya bir şeyi bir yere tutturmak için kullanılan maden, tahta veya plastikten çember bk. *ḫalḳa*
ḫ.ların 093b/17
ḫ.larıŋ 104b/14

ḫalḳa (<Ar. ḫalaḳa): bk. *ḫalḳa*
ḫ.lar 093b/9
ḫ.larına 021b/4

ḫallāḳ(-ı) ʿālem (Ar.): alemlerin yaratıcısı olan Allah
ḫ. 017b/7

ḫāllü (←Ar. ḫāl): hallice, iyi durumda, güçlü
ḫ. 018a/5
→ḫ. ḫālince (gücünün yettiği ölçüde) 096b/3

ḫalṭ(-ı) kelām (Ar.): sözü karışık veya bozuk söyleme
→ḫ. eyle- (kötü söz veya davranışta bulunmak) 027a/6

ḫalvā (Ar.): helva, un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekil ve çeşitleri olan tatlı
ḫ. 103b/11

ḫamāl (<Ar. ḫammāl): ücretle yük taşıyan kimse
ḫ.uŋ 035b/10
ḫ.uŋmıyam 103a/8

ḫām-ender-ḫām (Far.): büklüm büklüm, kıvrım kıvrım
ḫ. 074b/13, 079a/13

ḫamle (Ar.): düşmana karşı yapılan saldırış, saldırma, hücum
ḫ. 005b/17, 006a/9, 007a/10, 007b/22, 012a/15, 012a/16, 012a/20, 038a/14, 039a/11, 040b/2, 056a/11, 085b/18, 099a/15, 101b/10, 101b/15, 103b/5, 104a/1, 104b/10, 111a/2
ḫ.de 020b/13, 033a/1, 035a/5, 037b/17, 040a/17, 042b/18, 043a/20, 068b/19, 111a/2
ḫ.den 048a/2
ḫ.ler 048a/15
ḫ.lerinden 072a/1
ḫ.lerüm 072a/2
ḫ.m 044b/11
ḫ.si 008a/18
ḫ.siŋ 037a/4
ḫ.sin 067a/9
ḫ.sine 095a/4
ḫ.ye 008a/15
→ḫ. eyle- (saldırmak, hücum etmek) 006a/7, 006a/12, 006a/10, 006a/8, 008a/1, 008a/14, 012a/15, 022b/14, 035a/8, 036b/14, 036b/15, 037a/13, 038a/13, 038b/15, 040a/4, 045b/5, 045b/7, 045b/9, 048a/9, 048a/7, 049a/7, 049b/12, 050a/21, 050b/1, 053a/13, 053b/10, 073a/11, 074b/9, 079a/13, 079a/14, 080b/5, 084a/16, 084a/5, 084a/9, 088a/8, 088a/9, 088a/10, 088a/12, 093b/3, 094a/5, 098b/9, 098b/10, 098b/11, 099a/4, 099a/9, 099a/14, 099a/17, 099b/1, 099b/2, 100b/3, 101b/10, 103b/2, 104b/8, 104b/10, 108b/10
ḫ. it- (saldırmak, hücum etmek) 099a/15, 099a/16, 104b/9

ḫancer (<Ar. ḫancer): kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak
ḫ. 002b/9, 013b/5, 047a/17, 062a/3, 083b/16
ḫ.e 061a/13
ḫ.i 059b/12, 061a/14
dal ḫ. 059b/11, 062b/3, 107b/13
→ḫ.e düş- (intihar etmek) 061a/13

ḫançer (<Ar. ḫancer): bk. *ḫancer*
→dal ḫ. 056a/17

ḫandān (Far.): gülen, şen, neşeli
→ḫ. eyle- (güldürmek, sevindirmek) 063a/14

ḫāne (<Far. ḫāne): kısımlara ayrılmış bir şeyin bölümlerinden her biri, bölük, göz
ḫ.lerin 075b/7

ḫaps (<Ar. ḥabs): dışarı çıkmasına izin vermeme, bir yere kapatma bk. *ḥabs*
ḫ.inden 031a/17

ḫarāb (Ar.): yıkık dökük, perişan
ḫ. 006b/5, 083b/14
ḫ. eyle- (yıkmak) 015a/20
→ḫ.a vir- (harap duruma getirmek) 069b/19, 80a/20

ḫarāb (<Ar. ḫarāb): bk. *ḥarāb*
→ḫ.a vir- (harap duruma getirmek) 052b/7, 053a/10, 076a/4, 082b/7

ḫarāmlıḳ (←Ar. ḥarām): yapılması yasak durum veya davranış
ḫ. 045a/6

ḫarām-zāde (Ar.+Far.): soysuz, ahlaksız kimse
ḫ. 022b/17, 022b/21, 043b/20, 048a/6, 048b/16, 074b/16, 077a/7, 083b/16

ḫaram-zāde (Ar.+Far.): bk. *ḥarām-zāde*
ḫ. 050a/15, 084a/11

ḫarāmī (Ar.): haydut, yol kesen kimse
ḫ.siŋüz 055b/9

ḫarb (Ar.): savaşta kullanmak için gereken giysi, alet vb.
ḫ. 034b/8

ḫarb (<Fr. harbe): arp, dik tutulup telleri elle çekilmek suretiyle çalınan, geçmişi milattan öncesine dayanan üç köşeli büyük telli çalgı
ḫ. 018b/6
ḫ.i 071b/1
ḫ.leri 007b/18, 105b/18, 110b/13

ḫareket (Ar.): kımıldama, kımıldanma
ḫ. 021b/1
ḫ.e 070b/18
→ḫ. eyle- (hareket etmek, davranmak) 013b/14, 110b/11
ḫ. it- (davranmak) 097a/13
ḫ. it- (yerini veya durumunu değiştirmek) 104a/15

ḫarem (Ar.): müslüman saray, konak ve evlerinde yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölüm
ḫ.e 046a/18

ḫāṣ (<Ar. ḫāṣṣ): özel, saf

ḫ. 014b/5

ḫasārat (<Ar. ḫasārāt): hasarlar, zarar ve ziyanlar
ḫ. it- (zarar vermek) 016a/9

ḥased (Ar.): başkasında olan bir nimeti çekememe, kendisine faydası olmadığı halde kıskançlık sebebiyle karşısındakinin sahip olduğu nimetten mahrum kalmasını isteme, çekememe, günüleme bk. *ḥaset*
→ḥ. it- (kıskanmak, çekememek) 059b/2

ḥaset (<Ar. ḥased): bk. *ḥased*
ḥ.inden 060a/9

ḥāṣıl (Ar.): meydana çıkan, olan
→ ḥ. eyle- (ortaya çıkarmak, edinmek) 018a/21
ḥ. it- (ortaya çıkarmak, edinmek) 019b/16
ḥ. ol- (meydana gelmek, ortaya çıkmak) 013a/13, 108b/2

ḥāṣılı (←Ar. ḥāṣıl): sonuç olarak, sözün kısası
ḥ. 025a/6

ḥāṣıl(-ı) kelām (Ar.): sözün kısası
ḥ. 020b/18

ḫaşm (Ar.): düşman
ḫ. 018b/1
ḫ.a 097a/4
ḫ.dur 024a/6
ḫ.ına 070b/6
ḫ.um 006b/9, 093a/19
ḫ.uŋ 012a/5, 016a/13, 037a/2

ḥaşm (<Ar. ḫaşm): bk. *ḫaşm*
ḥ. 018b/3
h.ı 048a/10
ḥ.dur 048b/16
ḥ.um 063b/11, 087b/16, 093b/6, 097b/6, 098b/14, 098b/18, 104a/10
ḥ.uŋ 022b/9, 041a/13, 067a/2

ḫaşmāne (Ar.+Far.): düşmanca
ḫ. 073a/15

ḥaşmāne (<Ar.+Far. ḫaşmāne): bk. *ḫaşmāne*
ḥ. 094a/6

ḥasnā (<Ar. ḥasnāʾ): güzel kız
ḥ.sın 028b/15

ḥasret (Ar.): özleyiş, özlem
→ḥ. dök- (hasret gidermek, özleme son vermek, kavuşmak) 112b/6

ḫāşā (Ar.): "asla, hiçbir şekilde" anlamında ret sözü
ḫ. 011b/16, 088b/3, 093a/14

ḫaṭā (<Ar. ḫaṭā'): ziyan, zarar, yanlış
ḫ. 011a/14
→ḫ. eyle- (yanlış hareket etmek) 019b/9, 044b/10, 049b/10, 058a/1, 061b/14, 070b/1, 112b/2
ḫ. it- (yanlış hareket etmek) 011a/10, 059b/20

ḫaṭā (<Ar. ḫaṭā'): bk. *ḫaṭā*
ḫ. 005b/17, 007a/10, 018a/7, 056a/11, 067b/18, 085b/18, 101b/10, 101b/15, 103b/5, 103b/14, 104a/1, 104b/10, 105b/8, 108b/7, 110a/2, 111b/4
ḫ.mı 020a/9
→ḫ. eyle- (yanlış hareket etmek) 006a/19, 022b/18
ḫ. it- (yanlış hareket etmek) 049b/10, 060b/17, 085b/1, 112a/9
ḳılıma ḫ. gelmez 052a/5
ḳılına ḫ. getüre bilürsen 051b/1
ḳılına ḫ. getüremezsiŋüz 051a/20

ḫāṭır (Ar.): gönül, duygu, his
ḫ.lar 023a/18
→ḥāl ḫ. sorışdılar 031b/3

ḫāṭır (<Ar. ḫāṭır): 1. bir kimsenin biri üzerindeki saygılı etkisi, itibar
ḫ.ı 007b/6, 031b/11, 105b/5
ḫ.ıŋ 060a/3
2. gönül, duygu, his
ḫ.ı 072b/13
→ ḫ.ı ḳal- (gücenmek, kırılmak) 042a/11
ḫ.ın ṣor- (hal hatır sormak) 083a/10
ḫ.ına gel- (hatırlamak, aklına gelmek) 089a/12, 091b/17
ḫ.ıŋ ḫoş ṭut- (içi rahat olmak, kaygı duymamak) 045a/10
ḫāl ḫ.ıŋ ṣordı 070b/20
ḫāl ḫ. ṣorışdılar 020a/2, 028b/3
ḫāl ḫ. ṣorışdılar 064b/17
ḫāli ḫ. sorışdılar 022a/9
ḫāli ḫ. ṣorışdılar 03b/13, 034a/10

ḫāṭırla- (←Ar. ḫāṭır): zihinde canlandırmak, akla getirmek
→ḫ.r ol- 088b/17

ḫattā (Ar.): "bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de" gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılan bir söz
ḫ. 021a/14

ḫatun: kadın
ḫ. 031b/8
ḫ.larıŋ 031b/17

ẖavā (Ar.): hava, gökyüzü
h. 036a/1, 038a/16, 078b/10, 080a/9, 080a/13, 080b/9, 086b/8, 087a/8, 097b/4
h.ya 008b/12, 067b/11
h.da iken 029b/16
h.da 030b/8
h.dan 017a/12, 033b/12
h.ya 017b/6, 019a/10, 020a/6, 029b/3, 034a/3, 043b/18, 053b/16
h.yı 018b/9

ḫavā (<Ar. ẖavā): bk. *ẖavā*
ḫ.ya 029b/17

ḫavāle (Ar.): bir şeyi birine veya bir yere doğru savurma, yöneltme
ḫ. 044b/1
→ḫ. eyle- (yöneltmek, savurmak) 002b/9, 002b/14, 006b/15, 025b/1, 027b/11, 029b/15, 043a/17, 052a/16, 057b/17, 059b/6, 061a/4, 062a/9, 062a/10, 065b/17, 076a/17, 082a/6, 083b/9, 103a/2, 103a/8, 104a/4, 109a/1
ḫ. it- (yöneltmek, savurmak) 026a/6, 035a/18
ḫ. ḳıl- (yöneltmek, savurmak) 002b/18, 017a/17
ḫ. ol- (göndermek, yollamak) 019b/15, 082b/11

ḫāverī (Far.): doğulu, doğu bölgesinden olan
ḫ. 025a/20

ḫāver-i ḫor (Far.): Doğu'nun hakir sultanı
ḫ. 043a/14

ḫavf (Ar.): korku
ḫ.ından 054a/2
→ḫ. eyle- (korkmak) 027a/6
ḫ. it- (korkmak) 020a/1, 027a/18, 100b/3

ḫavf (<Ar. ḫavf): korku
→ḫ. eyle- (korkmak) 019b/20
ḫ. it- (korkmak) 020a/16, 61a/9

ḫavl (<Ar. hevl): korku, korkma
→cān ḫ.iyle 007a/15, 012b/19, 025b/2, 027b/10, 062a/14

hay: başına geldiği kelime veya cümlenin anlamını kuvvetlendiren bir söz bk. *ḫay*
h. 007a/14, 016a/13, 020a/11, 024a/19, 024b/9, 025b/5, 035b/12, 043a/14, 046b/17, 047a/3, 050a/17, 054a/3, 054a/5, 054a/10, 062a/3, 064b/15, 076a/19, 079a/6, 083a/2, 089b/1, 091a/13, 099a/5, 102a/12, 103b/14, 104a/11, 104a/12, 107b/6, 112a/14, 112b/3, 112b/9, 112b/14

ḫay: bk. *ḫay*
ḫ. 028a/7, 082b/16

ḫayāt (Ar.): yaşam
ḫ.uma 066b/4

→ḥ.da bul- (yaşamak, sağ olmak) 032b/13

ḥayf (Ar.): zulüm, eziyet
ḥ. 100b/17

hayhay: hayhuy, gürültü, patırtı
h. 109a/11

hayhuy: her ağızdan bir ses çıkmasından meydana gelen gürültü, patırtı
h. 007a/18, 026b/12, 100a/3

ḥayḳır-: çok yüksek sesle bağırmak
ḥ.dı 002b/8, 016a/11, 024b/4, 029b/4, 066b/21, 068a/16, 083a/3
ḥ.duḳca 086a/1
ḥ.duḳda 090b/19
ḥ.up 007a/7, 016b/18, 021b/6, 024a/8, 025a/20, 035b/9, 042a/16, 090b/13, 103b/15, 111b/9

ḥayḳırış-: birlikte bağırmak, bağrışmak
ḥ.up 011a/17

ḥaylī (<Far. ḫaylī): oldukça fazla, çokça, epey
ḥ. 046b/1, 058b/16, 107a/15
→bir ḥ. 103a/2

ḥāylī (<Far. ḫaylī): bk. *ḥaylī*
ḥ. 113b/9

ḫaylice (←Far. ḫaylī): çokça, epeyce
ḫ. 055b/14

ḥaylice (←Far. ḫaylī): bk. *ḫaylice*
ḥ. 033b/1, 054b/13, 101b/6

ḫayr (Ar.): karşılık beklemeden yapılan yardım, iyilik
ḫ. 061a/6, 072a/17
ḫ.ın 009a/11
→ Allāh ḫ.lar vire 026a/15
ḫ. duʿā 064b/19, 103b/8, 106a/5
ḫ. duʿā eyle- () 021b/12
ḫ. duʿā it- (iyi dileklerde bulunmak) 103b/10
ḫ. ola (iyilik ve güzellik temenni etmek) 110b/3

ḥayr (<Ar. ḫayr): bk. *ḫayr*
→ḥ. ola (iyilik ve güzellik temenni etmek) 065a/6

ḫayr (Ar.): "olmaz, öyle değil, asla" anlamlarında olumsuzluk bildiren ret sözü, hayır
ḫ. 073b/14, 111a/2
ḫ. 031b/20(2)

ḥayrān (Ar.): bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse
→ḥ. dile- (şaşmak, şaşırıp kalmak) 067b/16
ḥ. ḳal- (çok beğenmek) 007a/1, 018a/3
ḥ. ol- (çok beğenmek) 003b/18, 004b/13, 012b/10, 015b/19, 017a/2, 017a/3, 017b/8, 039a/18, 040b/6, 048b/4, 050a/11, 053b/12, 055a/14, 064a/17, 065a/3, 105b/12, 105b/17, 110b/10
mest ḥ. ḳılmış 095a/15

ḫayret (<Ar. ḥayret): şaşırma, şaşırıp kalma
→ḫ.e var- (hayrete düşmek, şaşırmak) 011a/1

ḥayvān (<Ar. ḥayevān): hayvan
ḥ. 016a/11, 018b/17, 035b/6
ḥ.dan 017a/9
ḥ.dur 018a/5
ḥ.lara 028b/4

ḥayvāncıḳ (←(<Ar. ḥayvān): hayvancağız
ḥ.ları 015b/3
ḥ.larıŋ 015b/2

ḥaẓ (<Ar. ḥaẓẓ): bir şeyin insana verdiği hoşa giden tatlı duygu, zevk
→ḥ. eyle- (hoşlanmak, zevk almak) 005b/4
ḥ. it- (hoşlanmak, zevk almak) 047a/17, 064b/8, 80a/1

ḫazān (Far.): güz, sonbahar
ḫ. 043b/12

ḥaẕer (Ar.): sakınma, çekinme
ḥ. 074a/12

ḥāżır (Ar.): bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan bk. *ḥāẓır, ḥāẕır, ḥāzır*
→ḥ. eyle- (hazırlamak, hazır duruma getirmek) 030b/12
ḥ. ol- (bir şeyi hemen yapabilecek durumda olmak) 075b/10

ḥāẓır (<Ar. ḥāżır): hazır bk. *ḥāżır, ḥāẓır, ḥāzır*
ḥ. idi 029b/16, 107a/10
ḥ.am 023b/16
ḥ.dur 108a/2
ḥ.ız 085a/13
→ḥ. eyle- (hazırlamak, hazır duruma getirmek) 061b/5
ḥ. it- (hazırlamak, hazır duruma getirmek) 023b/17, 096b/3
ḥ. ḳıl- (hazırlamak, hazır duruma getirmek) 113a/15
ḥ. ol- (bir şeyi hemen yapabilecek durumda olmak) 002a/18, 005b/5, 023b/18, 025a/8, 039b/5, 061b/13, 063a/16, 066b/10, 074a/1, 081a/7, 091b/12, 091b/13

ḫāẕır (<Ar. ḥāżır): hazır bk. *ḥāżır, ḥāẓır, ḥāzır*
→ḫ. old- (bir şeyi hemen yapabilecek durumda olmak) 004b/3

ḥāzır (<Ar. ḥāżır): hazır bk. *ḥāżır, ḥāẕır, ḥāẕır*
→ḥ. ol- (bir şeyi hemen yapabilecek durumda olmak) 073a/19

ḥāẕırla- (←Ar. ḥāẕır): uygun duruma sokmak, hazır hale getirmek
ḥ.yup 083a/13

ḥāżırlan- (←Ar. ḥāẕır): hazırlanmak
ḥ.maġa 098b/2

ḥazīn (Ar.): hüzün veren, acıklı
ḥ. 073a/14

ḫazīne (Ar.): toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddi değeri yüksek şeylerin bütünü
ḫ.sin 028a/15

ḥazīne (<Ar. ḫazīne): altın, gümüş, mücevher, para vb. maddi değeri yüksek şeylerin saklandığı yer
ḥ. 090b/17
ḥ.ye 034b/8

ḥazīne-dār (Ar.+Far. ḫazīne): bir hazineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse
ḥ.a 047a/12

heb (Far.): hep, bütün, hepsi, tamamıyla
h. 003b/3, 009a/18, 010a/6, 015b/3, 021b/7, 022a/3, 023b/10, 027a/9, 028a/16, 030b/20, 031a/15, 035a/3, 038b/5, 046a/3, 047b/9, 050a/7, 050b/16, 054b/6, 055a/15, 055a/16, 064b/19, 067b/7, 075b/8, 075b/9, 090a/3, 099b/4, 106a/2, 114b/3, 48b/10

hedāyā (Ar.): hediyeler, armağanlar
h.lar 014a/19, 042a/6, 096b/3

hedāya (<Ar. hedāyā): bk. *hedāyā*
h. 113a/15

hediye (<Ar. hediyye): hediye, armağan
h. 019b/13

helāk (Ar.): ölme, yok etme, yok olma bk. *ḥelāk*
h. 053a/8, 061a/13
h.a 021a/16, 030a/21
h.dan 093a/10
h.ımuzı 077a/4
→h. eyle- (hahvetmek, yok etmek) 009a/17, 009b/2, 017a/13, 020a/12, 022a/16, 023a/3, 026b/4, 030a/10, 031b/18, 035a/20, 035b/9, 037b/16, 045b/4, 049a/7, 037a/19, 050a/20, 050b/8, 052a/15, 052a/19, 052b/6, 053a/12, 053a/2, 056a/12, 057b/12, 061b/12, 061b/19, 062a/6, 062b/10, 068a/4, 084a/15, 085b/10, 086a/17, 089b/17, 093a/9, 097b/12

h. it- (hahvetmek, yok etmek) 008b/14, 016a/2, 027b/19, 029b/11, 030a/1, 030b/14, 032b/20, 033a/1, 033a/17, 036b/12, 037a/14, 043a/7, 046a/12, 061a/11, 061a/12, 061b/20, 061b/8, 062a/18, 062b/15, 067b/17, 067b/19, 068a/11, 068b/3, 070a/15, 070a/20, 070b/3, 070b/6, 070b/9, 072a/15, 072a/16, 074b/9, 075a/1, 075a/17, 077a/20, 077a/3, 077a/4, 077b/18, 081a/6, 083b/15, 085b/15, 087b/12, 089a/16, 100b/13, 104a/9, 104b/17, 107a/8, 107b/4, 107b/6, 111b/8, 113a/2
h. ol- (mahvolmak, yok olmak) 008b/22, 009a/18, 009a/9, 021a/15, 025a/9, 032b/7, 037a/15, 038b/20, 050b/5, 056a/20, 067b/1, 068a/10, 076b/11, 076b/17, 078b/16, 083a/5, 084a/3, 085a/11, 085a/8, 089b/18, 093a/8, 097a/10, 107b/3, 109a/7, 109b/6, 109b/8

ḥelāk (<Ar. helāk): bk. *helāk*
→ḥ. eyle- (hahvetmek, yok etmek) 017a/16
ḥ. it- (hahvetmek, yok etmek) 011b/21

hele (Far.): 1. özellikle, her şeyden önce
h. 008a/14, 012a/2, 027a/3, 033b/5, 038a/5, 039a/13, 058b/7, 075a/2, 082b/12, 084b/15, 084b/18, 085a/6, 090b/11, 091a/19, 097b/14, 100b/1, 108a/6, 108b/2, 114a/11, 59a/9
2. nihayet, sonunda, akıbet
h. 019b/16, 023a/3, 032b/13, 034b/3, 043a/19, 048b/4, 056b/12, 060b/5, 062a/19, 063b/9, 066b/12, 074a/7, 077a/9, 077a/14, 091a/14, 099a/8
3. tehdit, uyarı, vaat, temenni bildiren bir cümle ile bu cümleden önce veya sonra gelen ve bu tehdit veya vaadin sebebi durumunda olan cümleyi birbirine bağlar
h. 046b/11, 060b/18, 063a/16, 088b/11, 090a/9
4. biraz bekle, dur bakalım" anlamında cümlelerin başına getirilir
h. 048b/9, 051a/14, 093a/18

hem (Far.): kullanıldığı cümleye "hem, aynı zamanda, bir de, ayrıca, zaten" anlamları katan bir söz
h. 001b/9, 004a/6, 004a/8, 005a/14, 008a/4, 014a/10, 014b/14, 017a/21, 021b/18, 027a/19, 034b/7, 037b/1, 042b/14, 044b/11, 045b/1, 047b/5, 051a/11, 056b/6, 059b/2, 062a/13, 062b/15, 063b/11, 072b/13, 073a/4, 078a/11, 081a/9, 084b/14, 088b/13, 095a/2, 095b/16, 095b/17, 105b/4

hemān (Far.): derhal, hiç vakit kaybetmeden, çabucak
h. 002a/2, 002a/16, 003a/13, 005b/4, 005b/11, 007a/6, 007a/21, 007a/22, 007b/19, 009a/13, 011b/4, 012a/14, 012a/18, 012b/12, 013a/9, 015a/12, 016a/5, 016a/7, 016b/2, 016b/17, 017a/13, 017a/19, 018a/10, 018b/15, 019a/2, 020b/15, 022a/8, 022a/12, 022b/6, 023a/16, 023b/1, 023b/21, 024b/1, 025a/10, 025b/2, 027a/10, 028a/5, 028a/13, 028b/7, 028b/17, 029b/2, 031b/9, 032b/20, 032b/21, 033a/6, 034b/14, 034b/16, 035b/15, 038b/13, 039b/17, 040b/14, 041a/6, 041a/16, 042a/14, 042a/18, 043a/4, 043a/5, 043a/8, 043a/15, 043b/1, 044b/1, 044b/16, 045a/18, 045b/1, 045b/6, 045b/12, 045b/14, 047b/21, 048a/5, 048a/10, 048b/8, 049a/2, 049a/7, 051b/20, 052a/6, 052a/10, 052b/6, 052b/8, 053a/18, 053b/5, 053b/9, 055b/14, 056b/20, 057b/8, 059a/12, 059a/19, 060a/18, 060b/21, 061a/15, 061b/18, 062a/10, 066a/18, 066b/10, 066b/17, 066b/21, 068a/13, 068b/2, 068b/3, 068b/7, 072b/19, 073a/18, 074a/7, 074a/9,

074b/7, 075a/14, 075b/4, 077b/10, 078a/4, 079a/4, 080a/15, 081b/2, 081b/16, 081b/19, 082a/2, 082b/3, 085b/9, 085b/18, 088b/5, 088b/9, 089b/12, 090a/14, 090b/2, 090b/3, 090b/5, 090b/9, 090b/15, 094a/9, 098a/10, 098b/5, 098b/7, 098b/13, 099a/17, 099b/3, 100b/5, 100b/15, 102a/2, 103b/1, 104a/3, 104a/6, 104a/17, 105a/8, 105b/7, 106b/8, 107a/9, 108b/7, 112a/8, 114b/15

hemān-dem (Far.): o anda, hemen
h. 017a/22

hendek (<Ar. ḫandaḳ): derin çukur
h. 019a/7

hengāme (Far.): savaş, kavga
h. 024b/11, 024b/16, 091a/6

henüz (Far.): yeni, daha şimdi
h. 018a/1, 035a/1, 046b/13, 052a/2, 058b/3, 058b/6, 069a/13

her (Far.): önüne geldiği ismin benzerlerini "teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı" anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz
h. 002b/9, 009b/19, 011a/7, 012a/17, 014b/19, 015a/6, 015b/6, 015b/10, 015b/14, 017a/7, 017a/8, 018a/9, 024b/5, 027b/21, 029a/10, 033a/1, 033a/4, 046b/6, 054b/10, 058b/3, 064b/1, 069a/18, 078b/1, 087b/15, 091b/8, 091b/18, 098a/4, 106b/7, 114b/4
→h. ḳanġısı (herhangi biri) 108b/2
diline h. ne gelürse söyleyüp 107b/7
h. ne ḳadar (… ise de, -dir ama) 018b/2, 049b/15, 103b/6
h. ne zamān (her seferde, her defada) 085a/13
h. ne (hangi, hangi şey ki) 015a/14, 017a/9, 028a/2, 104a/14, 105b/10
h. ne ḥāl ise (ne olmuşsa olmuş, olanları bırakalım, uzatmayalım) 066a/8

her bir (Far.+T.): tek tek, ayrı ayrı
h. 057b/2, 077a/11, 096b/3
h.i 017b/19, 034b/8, 035b/18, 037b/16, 039b/19, 051a/16, 054b/8, 059b/15, 063b/2, 071a/3, 072b/7, 077a/14, 083a/15, 110a/16, 112b/8
h.imüze 112b/9
h.in 065b/20
h.ine 096a/3
h.inüŋ 073a/7, 113b/9
h.iŋüz 078a/19
h.isiŋ 037b/17
h.iyle 020a/5, 088b/6

her kim (Far.+T.): hangi kimse
h. 021a/5, 053a/2, 053a/7, 089b/11
h. ise 085a/6
h.e 076a/14

herkes (Far.): kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar
h. 004b/6, 006b/20, 008b/4, 011a/18, 013b/12, 023b/1, 023b/9, 028b/8, 036b/3,

042a/8, 072a/9, 073a/19, 074a/1, 089a/7, 102b/6, 106b/11, 110a/10
h.e 014a/19
h.üŋ 040a/10

ḫerīf (<Ar. ḫarīf): adam, kimse
ḫ. 026b/16, 037a/20, 045a/16, 046a/10, 046a/14, 055a/1, 055b/13, 055b/14, 089b/4, 089b/8, 102b/12
ḫ.den 061b/11
ḫ.e 055b/16, 089b/9
ḫ.ler 089b/8
ḫ.leri 015b/1
ḫ. idi 084a/11

hey: seslenmek ve bir kimsenin dikkatini çekmek için kullanılan söz
h. 028a/1, 062a/12, 067a/4, 091b/1, 092b/7, 102b/14

heybet (Ar.): büyüklük, ululuk, azamet
h.i 059a/18
h.inden 018b/10, 066a/8
→h. ṣalābet 058b/4

heybetli (←Ar. heybet): görünüşü korku ile karışık bir saygı uyandıran, böyle bir duygu uyandıracak büyüklük ve görünüşte olan bk. *heybetlü*
h. 059a/16
→ʿaẓįm h. 037b/6, 059a/10

heybetlü (←Ar. heybet): bk. *heybetli*
h. 062a/18

hezār (Far.): bin, binlerce
h. 021a/8, 110b/10, 085a/5

hezīmet (Ar.): büyük yenilgi
→h. bul- (hezimete uğramak, bozguna ve büyük bir yenilgiye uğramak) 088b/15

ḫışm (Far.): hışım, öfke, kızgınlık
ḫ.ıyla 095a/8

ḫışm (<Far. ḫışm): bk. *ḫışm*
ḫ.la 109a/3

hīc (<Far. hīç): 1. kat'iyen, asla
h. 006b/15, 073b/6, 079b/10, 092a/15, 097a/13, 100b/4, 114b/2
2. soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır
h. 030a/20, 033a/15, 062a/15, 074b/10
3. bir işin herhangi bir zamanda yapılıp yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır
h. 031b/14, 063b/1, 091b/2

→h. kimse (hiçbir insan, hiçbir şahıs) 104a/7

ḥīcbir (Far.+T.): hiçbir, bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz
h. 009b/20, 059a/8
h.i 063a/15, 078a/17

ḥicāb (Ar.): utanma, mahcubiyet
ḥ.ından 061a/4
→ ḥ. it- (utanmak) 001b/13
ḥ.a düş- (utanmak, hicap duymak) 046b/15

ḥıfẓ (Ar.): koruma, saklama
→ḥ. it- (korumak, saklamak) 087b/18

ḥikāyet (Ar.): hikaye
ḥ.i 017a/3
→ḥ. eyle- (hikaye etmek, anlatmak) 039a/5, 061b/1
ḥ. it- (hikaye etmek, anlatmak) 033b/17

ḫilāf (Ar.): ters, aykırı, zıt
ḫ.ı 012a/13

ḥilāl-ābād (Ar.+Far.): hilalin olduğu yer
h.a 092b/5

ḫilʿat (Ar.): padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükâfat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan
ḫ. 005a/17, 023a/3, 028b/5, 039b/9, 044a/7, 047a/17, 059b/20, 066a/4, 096b/5, 098a/19
ḫ.lar 026a/12

ḥilʿat (<Ar. ḫilʿat): bk. *ḫilʿat*
ḥ. 060a/7

ḫilʿat(-ı) ḫās (Ar.): padişaha özel kaftan
ḫ. 042b/4

ḥīle (Ar.): hile, aldatma, düzen
ḥ. 022b/7, 043b/20, 053a/10, 056b/11, 056b/20, 060a/10, 071a/9, 071b/8, 074b/12, 077a/14, 100b/8
ḥ.den 075b/9
ḥ.nüŋ 073a/5
ḥ.yi 001b/14
→ḥ. eyle- (hile yapmak, aldatmak) 031a/7, 057a/6, 071b/8, 083a/6
ḥ. it- (hile yapmak, aldatmak) 013b/2, 046b/7, 073b/9, 078b/6, 092a/11, 101a/1, 101a/2

ḫīle (<Ar. ḥīle): bk. *ḥīle*
h. 053a/15, 053b/1

→h. irtikāb it- (hile yapmak, aldatmak) 001b/9

ḥīle-kār (Ar.+Far.): hile yapan, hileci
ḥ. 053a/9, 054a/5, 058b/17, 100a/11
ḥ.a 043b/19
ḥ.dan 058a/5
h.uŋ 044a/10

himmet (Ar.): yardım, ihsan
h.i 098a/4
→h. eyle- (yardım etmek) 102b/12

ḫinzīr (Ar.): hain, gaddar kişi
ḫ. 060a/11

ḫinzīr-ḫāne (Ar.+Far.): domuz beslenen yer
ḫ.sine 060a/2

ḥisāb (Ar.): hesap, sayı
ḥ.ı 085a/9
ḥ.ıŋ 032b/19
→ḥ.a gelmez (sayılamayacak kadar çok) 010b/15, 033a/3, 033b/14, 091b/15

ḥişār (Ar.): bir yerin korunması için yapılan yüksek duvarlı, kuleli, bazen etrafı hendeklerle çevrili küçük kale
ḫ.uŋ 034a/5

ḫiṭāb (Ar.): sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme
→ḫ. it- (birine söz söylemek, söz yöneltmek) 001b/4, 011b/10

ḫiẕmet (Ar.): yapılması gereken iş, görev
ḫ. 019b/17
→ḫ. it- (iş görmek, çalışmak) 019b/18
ḫ. eyle- (birinin amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak) 026a/19

ḥiẕmet (<Ar. ḫiẕmet): bk. *ḫiẕmet*
ḥ. 013b/21, 079b/19, 114a/11, 114a/12
ḥ.de 057a/15
ḥ.e 079b/14
ḥ.i 022a/18, 075a/12
ḥ.imde 107b/4
ḥ.inde 013b/22
ḥ.ini 110a/8
ḥ.üme 075a/16
ḥ.üŋ 031b/19
→ḥ.de bulın- (herhangi bir görevi üstlenmek) 079b/20
ḥ. it- (iş görmek, çalışmak) 056b/4
ḥ.inde ol- (herhangi bir görevi üstlenmek) 017a/1, 108a/18

ḥiẕmet-kār (Ar.+Far. ḫiẕmet-kār): hizmet eden kimse, hizmetçi

ḫ.um 079b/13

ḫod (Far.): 1. de, da, dahi
ḫ. 008a/2, 011b/20, 031b/16, 032b/11, 083b/2, 085a/9, 092b/17, 099a/1
2. kendi
ḫ. 033b/3

hod (Far.<ḫod): kendi
h. 086b/15

ḫor (Far.): değersiz, bayağı, hakir
ḫ. 058b/6, 80a/20

ḥor (<Far. ḫor): bk. *ḫor*
ḥ. 007a/8
→ḥ. gör- (önem vermemek, küçük görmek, aşağı ve bayağı görmek) 006b/10

ḫor: "hora geçmek" deyiminde "çok makbule geçmek, çok işe yaramak" anlamlarında kullanılan bir söz bk. *ḥor*
→ḫ. 030a/8

ḥor: "hora geçmek" deyiminde "çok makbule geçmek, çok işe yaramak" anlamlarında kullanılan bir söz bk. *ḫor*
ḥ. 029b/21, 072b/1

ḫor ḫor: horultu çıkararak, horuldayarak, horul horul
ḫ. 029a/13

ḫoş (Far.): 1. iyi, güzel, zevk veren, beğenilen bk. *ḥoş, hoş*
ḫ. 054b/14, 056b/7, 066b/11
2. aslına bakarsan, bununla birlikte
ḫ. 031b/13, 066a/6, 095b/8
→ bir ḫ.mıdur 091b/7
ḫ. geldi (gelen bir kimseye söylenen karşılama sözü) 098a/13

ḥoş (<Far. ḫoş): 1. iyi, güzel, zevk veren, beğenilen bk. *ḫoş, hoş*
ḥ. 018a/13, 040a/4, 106a/16
ḥ.dır 072b/13, 092a/9
2. aslına bakarsan, bununla birlikte
ḥ. 051b/2, 063b/3, 080a/6, 085a/6
→ḥ. bulduḳ ("hoş geldin" sözüne verilen cevap) 110b/16
ḥ. geldüŋ (gelen bir kimseye söylenen karşılama sözü) 014a/7, 056b/14, 058b/13, 059b/21, 071b/4, 082b/16, 091a/14, 092b/9, 097a/17, 106a/11, 110b/16, 112b/14
ḥātırıŋ ḥ. ṭut 045a/10

hoş (<Far. ḫoş): aslına bakarsan, aslında, gerçi bk. *ḫoş, ḥoş*
h. 027a/1

ḥoşca (←Far. ḫoş): hoşa gidecek şekilde, güzel ve iyi bir biçimde, iyice

→bir ḫ. 002a/11, 016b/14, 024a/11, 027a/8, 093a/3, 075a/4, 089a/11, 091a/15, 098a/8

ḥū (Ar.): Allah
ḥ. 115a/8

ḫūb (Far.): güzel
ḫ. 030a/16, 054b/20

ḫuddām (Ar.): hizmetçiler, uşaklar
ḫ.larına 028b/18

ḫurd (Far.): kırık, parçalanmış
ḫ. 032a/1
→ḫ. eyle- (kırmak, parçalamak) 027b/8, 027b/16, 090a/2, 108b/16
ḫ. it- (kırmak, parçalamak) 027b/21, 081b/8, 083b/1
ḫ. ol- (kırılmak, parçalanmak) 054b/12, 080b/8, 087b/1, 102a/15

ḥurd (<ḫurd): bk. *ḫurd*
ḥ. 083a/8
→ḥ. it- (kırmak, parçalamak) 059b/14
ḥ. ol- (kırılmak, parçalanmak) 090b/8

ḫūrd (<ḫurd): bk. *ḫurd*
→ḫ. ol- (kırılmak, parçalanmak) 018b/20

ḥūrd (<ḫurd): bk. *ḫurd*
→h. eyle- (kırmak, parçalamak) 024b/7

ḥurdevāt (Far.): işe yaramaz, faydasız
ḥ.ı 048b/2

ḫurd-ḫam (Far.): hurda haş vaziyette, un ufak olmuş
→ḫ. eyle- (kırmak, parçalamak) 025b/17, 062a/2

ḫurd-ḫām (<Far. ḫurd-ḫam): bk. *ḫurd-ḫam*
→ḫ. eyle- (kırmak, parçalamak) 027b/12, 061a/5
ḫ. it- (kırmak, parçalamak) 070a/1
ḫ. ol- (kırılmak, parçalanmak) 083b/18

ḫuṣūṣ (Ar.): konu, iş
ḫ.da 008a/13

ḫuṣūṣā (Ar.): bilhassa, özellikle
ḫ. 097b/13, 108a/11

ḥuṣūṣā (<Ar. ḫuṣūṣ): bk. *ḫuṣūṣā*
ḥ. 068a/5, 087b/11

ḫuṣūṣān (Ar.): bilhassa, özellikle

ḫ. 011b/19

ḫuṣūṣān (<Ar. ḫuṣūṣ): bk. *ḫuṣūṣān*
ḫ. 079b/20, 082b/7

ḫużūr (Ar.): 1. önemli bir makamın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı bk. *ḫuẓūr*
ḫ.ına 001b/3, 023a/1, 059a/6, 065a/7, 079b/8
2. iç rahatlığı, hâlinden memnun olup gönlünde rahatlık duyma
ḫ. 009a/19
→ḫ. eyle- (dinlenmek, rahatlamak) 007b/10

ḫuẓūr (<Ar. ḫużūr): önemli bir makamın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı bk. *ḫużūr*
ḫ.a 039a/19

ḫücre (Ar.): dışarı ile ilgisi mümkün mertebe az olan küçük oda, odacık
ḫ. 010b/9
ḫ.ye 029b/18, 030a/5

hücūm (Ar.): saldırma, üstüne yürüme
→h. eyle- (saldırmak) 015a/14, 018a/19, 032b/20, 052b/1, 061a/2, 083b/12, 089b/13, 091a/2, 091a/9
h. it- (saldırmak) 044b/6

ḫükm (Ar.): hüküm, hakimiyet
ḫ.inde 115a/3
ḫ.inde idi 085b/3
ḫ.indedür 055b/8
→ḫ. it- (üzerinde hakimiyet kurmak, hükmü altına almak) 014a/3, 046a/11, 067b/4

hüner (Far.): beceri, ustalık, maharet
h. 010b/7, 046b/19, 059b/7, 086b/18, 092b/6
h.i 046b/6
h.üŋ 043b/6, 049b/15
→h. it- (becereklilik ortaya koymak) 020b/12

hüner-bāz (Far.): hüner gösteren kimse
h. 047a/8

ḫürmet (Ar.): saygı
ḫ. 101a/5

ırаḳ: ırak, uzak
ı. 005a/20
ı.dan 018b/12, 024b/6, 028a/11, 108b/3

ʿırż (Ar.): şeref, haysiyet, iffet
ʿı.ın 012a/8

ʿı.ıŋ 107a/16
ʿı.ınuz 007a/7
ʿı.uŋ 040a/17, 040b/12, 094a/9, 098a/3, 105b/9

ırż (<Ar. ʿırż): bk. *ʿırż*
a.ıŋ 037a/11

ışmarla-: birinin veya bir şeyin korunmasını yahut bakılmasını birine bırakmak, emanet etmek
ı.dum 018a/11
→cānıŋ cehen(n)eme ı.dı 019a/15, 029b/18, 038b/16
cānıŋ cehenneme ı.dı 025b/7

ıżṭırāb (Ar.): eziyet, zahmet, sıkıntı
→ı. çek- (bir şeyin verdiği acının, azabın etkisi altında bulunmak) 103a/4

i-: olmak, imek(cevher fiili)
1. bildirici olarak
i.di 002a/13, 002b/13, 005b/9, 005b/9, 007a/10, 007a/13, 007a/14, 007a/4, 008a/18, 008b/15, 008b/17, 009a/20, 010b/11, 010b/13, 011b/16, 012a/18, 012a/19, 012b/8, 013a/8, 013a/9, 013b/15, 013b/17, 013b/5, 014b/19, 016a/2, 016a/3, 016a/4, 016a/4, 017b/19, 017b/8,018a/1, 018a/10, 018a/20, 018a/22, 018b/1, 018b/2, 018b/8, 019b/12, 020a/2, 021a/6, 022b/4, 023a/5, 023a/6, 023b/14, 024a/2, 025a/13, 025a/14, 025a/8, 026a/20, 026b/20, 027a/19, 028a/5, 029a/13, 029b/16, 030a/17, 030b/13, 030b/13, 030b/3, 030b/3, 030b/7, 031b/8, 031b/9, 032a/10, 033a/18, 033a/2, 034a/19, 034b/2, 034b/3, 035b/17, 035b/18, 035b/18, 036a/17, 036b/3, 037b/1, 037b/1, 038b/1, 038b/2, 038b/2, 040a/16, 042a/5, 042b/10, 042b/13, 042b/14, 042b/14, 042b/15, 042b/15, 044a/14, 044a/17, 044b/19, 044b/20, 045a/1, 045a/12, 045a/16, 045b/12, 046b/14, 047a/15, 047b/3, 047b/4, 047b/5, 047b/5, 049a/5, 050a/21, 051a/10, 051a/19, 051a/20, 052a/20, 052b/15, 052b/15, 052b/3, 053b/7, 053b/8, 055a/15, 055a/16, 055a/20, 055b/1, 055b/2, 055b/2, 055b/3, 058a/18, 058a/19, 058a/2, 058a/20, 058a/20, 058a/21, 058b/9, 059a/17, 059a/17, 059a/18, 059b/1, 059b/16, 059b/2, 059b/3, 060a/11, 060a/11, 060a/12, 060a/13, 060a/13, 060a/15, 060a/16, 060b/2, 061a/18, 061b/3, 061b/4, 064b/1, 064b/9, 066b/2, 067a/19, 067b/16, 067b/6, 067b/9, 068a/3, 070b/16, 071a/5, 071b/5, 073a/13, 073a/13, 073a/14, 074a/19, 074b/4, 075a/13, 075a/6, 077a/11, 077a/12, 077b/12, 077b/14, 078a/2, 078a/3, 078b/11, 078b/8, 079b/13, 079b/5, 079b/5, 080a/12, 081a/10, 081a/9, 081a/9, 082a/14, 082a/15, 082a/15, 082a/16, 082a/17, 082b/13, 082b/13, 083a/7, 084a/11, 084b/6, 085a/11, 085b/12, 085b/2, 085b/2, 085b/3, 085b/4, 085b/5, 086a/16, 086a/2, 087a/2, 087a/3, 087a/9, 088a/2, 089b/10, 089b/11, 089b/11, 089b/3, 090a/10, 090a/10, 090b/9, 091b/14, 092a/18, 092b/11, 092b/2, 094a/1, 094a/10, 095a/4, 095b/18, 096b/17, 097b/12, 098a/14, 099a/14, 101b/6, 102a/17, 102b/11, 102b/2, 103a/18, 103a/18, 103a/18, 104a/9, 106b/6, 106b/7, 107a/10, 108a/7, 108b/9, 112a/2 112a/2, 112b/11, 112b/12, 112b/9, 114b/13
i.dik 011a/3
i.diler 092a/16
i.diler 047b/6
i.dügin (i- fiiilinin sıfat-fiili) 108a/11

i.dük 102b/6
i.dük 102b/6
i.düm 033b/3, 034a/20, 034b/3, 079b/14, 079b/15, 096b/15, 097a/5, 106b/16
i.düŋ 010a/16, 097a/18
i.ken (i- fiilinin zarf fiili) 002a/8, 003b/9, 005b/8, 006a/6, 008b/6, 009b/7,010a/1, 010a/7, 010b/20, 015b/21, 017b/3, 020a/10, 024a/7, 025b/12, 026a/18, 026b/15, 029b/16, 031b/17, 032a/19, 032b/12, 032b/16, 032b/3, 033b/9, 034a/14, 038a/14, 040a/10, 044a/19, 044a/20, 044b/11, 049b/8, 050a/19, 055a/19, 057b/8, 061b/15, 061b/17, 061b/2, 062a/11, 062b/7, 066b/13, 069a/9, 070a/18, 070b/19, 071a/1, 073b/4, 079a/5, 079b/10, 080b/13, 090a/14, 092a/9, 093a/2, 093a/4, 095b/1, 109a/7
i.miş 004b/14, 010b/7, 014b/11, 017a/11, 021a/12, 033b/5, 033b/6, 034b/7, 035b/18, 050b/5, 051a/3, 054b/1, 063a/12, 063a/13, 063b/2, 063b/2, 065a/11, 065a/12, 066a/3, 067b/1, 071a/15, 071a/15, 071b/8, 078b/7, 096b/18, 097a/1, 097a/6, 108a/15, 113a/5, 114b/8
i.mişiz 056b/17
i.mişsin 095b/3, 102b/5, 106b/1
i.mişsiŋüz 005a/10
i.mişsiz 005a/10, 108a/14
i.se 002a/15, 008a/1, 009b/9, 010a/6, 011b/17, 012a/21, 013b/15, 014b/13, 018b/3, 019b/18, 020b/7, 023a/5, 026b/18, 026b/2, 028a/11, 028a/12, 029a/5, 030b/12, 032b/12, 034b/2, 036b/13, 036b/14, 042a/13, 043b/6, 048b/1, 049b/15, 055b/9, 056b/11, 059a/12, 062a/15, 065b/15, 065b/16, 066a/1, 066a/15, 066a/9, 067b/18, 068a/7, 069a/7, 069b/19, 070a/19,070b/18, 072a/4, 074a/15, 074b/1, 075a/7, 076a/8, 077a/17, 077b/13, 084b/15, 085a/6, 086a/10, 091a/10, 092a/14, 092b/3, 093a/2, 096a/3, 099b/4, 100b/4, 103b/12, 103b/6, 105a/15, 107a/1, 107a/9, 108a/16, 110a/14, 110a/7, 112a/5, 114b/10, 115a/3
i.şe 016b/8, 098a/2
i.sem 063b/10, 068a/12
i.seŋ 028b/11, 036a/13, 045a/19, 069b/14, 077b/18, 105a/9
2. birleşik fiil çekiminde
-amazdı 16b/17
-amazdıŋ 63a/3
-ardı 2b/10, 10a/11, 10a/15, 46b/14, 91a/12, 112a/4, 112b/5
-arlardı 28a/11, 33a/12, 38b/1, 81b/15, 112a/5
-arlarsa 32b/5, 32b/7
-arsam 103a/2
-arsaŋ 57a/3
-aydı 25b/4, 33a/17, 70b/3, 85a/2, 91b/1, 92a/5, 109a/7
-dise 34b/1
-diyse 53a/8, 53b/19
-dümse 104b/8
-erdi 18a/20, 28a/10, 33a/3, 33a/4, 37a/3, 46a/11, 48a/16, 53b/7, 53b/8, 54b/2, 54b/16(2), 58a/19, 60b/2, 62a/18, 70b/3, 72a/2, 74b/16, 76a/13, 76a/15, 80b/9, 81a/13, 81b/10, 82b/15, 83a/19, 83b/1, 83b/5, 88a/18, 89a/17, 91b/9, 92a/4, 99a/10, 100b/7, 103b/1, 109b/3(2), 110b/2, 11b/5
-erdük 56b/6, 68a/7
-erlerdi 28a/10, 33a/3, 81a/18, 82b/9, 111b/5
-ermiş 16a/1
-erlerse 70b/6

-erse 23a/3, 28b/9, 32b/15, 50b/18, 61a/11, 105b/3, 111b/5
-ersem 20b/9, 37a/14, 40a/2, 59b/14, 105b/4
-ersen 55a/11, 70a/15, 80a/3, 85b/4, 104a/16
-erseŋ 23b/5, 29a/11, 44a/17, 101a/2
-erseŋüz 28a/4
-eydüm 31a/20
-ırdı 16b/11, 112a/2
-irse 21a/5, 93a/1, 105b/10
-irseŋ 28a/2, 39b/5, 39b/7, 66a/11, 99a/4, 104a/18
-mayaydı 91b/11
-mazdı 23a/10, 94b/3, 107a/10, 112b/13
-mazduḳ 94a/9
-mazsam 58a/15, 94b/4
-mazsaŋ 18a/13, 78a/19
-mezdi 16b/7, 22a/6, 26a/3, 54b/3, 60a/15, 60a/21, 70b/17, 80b/10, 83b/3
-mezdim 41b/7
-mezdüm 49a/6, 97b/10
-mezdüŋ 70a/14
-mezdiŋüz 110b/18
-mezdük 112b/10
-mezse 3a/4, 54b/4
-mezsem 46b/16
-mezseŋ 11b/20
-mışdı 62a/8, 95b/14, 96b/1
-mişdi 26b/11, 86a/10, 69b/18
-rdı 50a/8, 94a/1, 103/5
-rdim 88b/10
-rlerdi 18a/20, 28a/10, 53b/7, 54b/2, 54b/16, 58a/19, 60b/2, 113a/1
-rlermiş 16a/1
-urdı 14a/8, 25a/9, 29a/18, 67b/9, 80b/20, 88a/17, 92a/5, 109a/8
-urlardı 49a/17, 88a/18
-ursa 11a/4, 15a/14, 17a/9, 18a/9, 52b/20, 53a/2, 65b/1, 70b/1, 89b/11, 108b/2, 110a/2
-ursaḳ 4a/22
-ursam 5a/12, 37a/15, 39a/10, 40a/3, 68a/10, 77a/16, 79b/18(2)
-ursan 18a/13
-ürdi 13b/14, 29a/21, 38b/11, 40a/19, 55b/14, 60a/14, 64b/10, 74a/14, 78a/17, 91a/11, 108a/9
-ürdiŋüz 112b/10

ʿibādet (Ar.): ibadet, tapma, tapınma
ʿi.e 028b/8, 065b/3, 065b/13
→ʿi. eyle- (bir dinin buyruklarını yerine getirmek) 011a/19
ʿi. it- (bir dinin buyruklarını yerine getirmek) 051b/16, 110a/6

ʿibret (Ar.): bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders
ʿi.i 018a/2
→ʿi. al- (olan bir şeyden kendi payına bir ders çıkarmak) 021a/17

ibṭāl (Ar.): hükümsüz bırakma, bozma

→i. eyle- (geçersiz kılmak) 029b/1

ibṭāl(-i) siḥr (Ar.): sihrin bozulması, geçersiz olması
i. 081a/13
i.e 049b/15, 072a/16, 074a/16, 077a/14

icāzet (Ar.): izin, müsaade
i. 065a/4, 098b/7
i.in 013b/20, 032a/2
i.üm 031b/20
i.üŋle 041b/13
→i. dile- (izin almak) 003b/5, 005b/14
i. ol- (izin almak) 023b/8, 039b/3, 098a/15
i. vir- (izin vermek) 005a/1, 005b/15, 014b/20, 022a/2, 022a/20, 023a/1, 031b/18, 041b/15, 042b/19, 072a/3, 089a/6, 098b/7

icrā (<Ar. icrā'): yapma, yerine getirme, uygulama
→i. it- (yapmak, uygulamak) 002a/12

iç: iç, içeri, dahil
i. 046a/17
i.i 002b/13, 027a/20, 029a/9, 034b/18
i.ine 008b/18, 012b/6, 026a/8, 027b/17, 027b/20, 032b/7, 032b/9, 033b/13, 050a/4, 053b/18, 054a/8, 064b/5, 069a/16, 090a/13
i.inde 005b/13, 024b/2, 024b/11, 025a/11, 025a/16, 026b/6, 026b/9, 027b/13, 029b/19, 033b/20, 038a/3, 042a/12, 043b/19, 054b/13, 057b/6, 058a/7, 058b/1, 063b/16, 066a/18, 066b/13, 069a/11, 081a/12, 088a/12, 088a/18, 098b/1, 107a/10
i.inde iken 002a/8
i.inden 029a/18, 041a/3
i.ünde 008a/19

iç-: içmek
i.di 023a/21, 023b/8
i.diler 057a/14
i.dükden 057a/14
i.em 023b/7
i.er 089a/4
i.erik 089a/16
i.erseŋ 023b/5
i.mek 074b/11
i.sün 089a/5
i.üp 090a/4, 090a/7
→yiyüp i.üp 114b/4

içer(i): içeri, iç kalan yer bk. *içerü*
i. 005a/1, 029a/9, 029b/19, 034a/16, 058a/15, 059a/15, 060b/5, 061b/15, 066b/14, 091a/13, 098a/16
i.de 021a/15

içerü: bk. *içeri*
i. 004b/22, 023b/12
i.de 030b/16
i. 025a/1, 039b/3, 042a/7, 046a/17, 058a/14, 086b/6

içil-: içilmek
i.di 014a/20

içün: için, sebebiyle, amacıyla
i. 002a/1, 009b/11, 015a/15, 018b/2, 020a/13, 037a/14, 040a/13, 045b/20, 046a/15, 046b/19, 055a/17, 058a/21, 059b/7, 061a/6, 062b/18, 067b/5, 077b/13, 099a/2, 114a/16, 115a/1
i.mi 007b/4, 007b/5, 007b/6
i.dür 111b/14
→ne i. 049b/7, 074a/6, 085a/3, 087a/3
el i. ağlayan gözsiz ḳalur 037a/13

ʿifrīt (Ar.): kötü, korkunç cin
ʿi. 015b/21, 018b/16, 064a/13, 067b/11
ʿi.i 017a/2
ʿi.lere 035a/10

igil-: eğilmek bk. *egil-*
i.üp 002b/2

iḥsān (Ar.): 1. lütuf, kerem, iyilik
i.ıŋuz 047a/5
2. bağışlanan şey, bahşiş, atiye
i.ımuzla 114b/1
→i. eyle- (lütfetmek, kerem etmek) 064b/9, 066b/3
i. it- (lütfetmek, kerem etmek) 022a/14, 055a/9

iḥtimāl (Ar.): ihtimal, mümkün olma, olabilirlik
i.i 025a/20, 072a/18
i.dir 084b/18

iḥtiyāc (Ar.): ihtiyaç, gereği duyulan şey
i.um 086b/14

iḫtiyār (Ar.): 1. kendi isteğiyle hareket etme, iradesini kullanma
i.ınlamı 030a/19
2. yaşlı
i.dur 104b/4

iḫtiyār (<Ar. iḫtiyār): 1. kendi isteğiyle hareket etme, iradesini kullanma
i.ıyla 030a/20
2. yaşlı, kocamış
i. 106a/13
→i. eyle- (kabul etmek, razı olmak) 110a/8
i. it- (kabul etmek, razı olmak) 079b/17

iḫtiyārlıḳ (←Ar. iḫtiyār): ihtiyarlık, yaşlılık
i.da 047a/1

iḳdām (Ar.): bir şeyi elde etmek için sebatla ve gayretle çalışma, sürekli çaba gösterme
i.a 085b/17
→i. eyle- (çabalamak, çalışmak) 020a/4
i. it- (çabalamak, çalışmak) 093b/3, 111b/16

iki: iki
i. 004b/16, 005a/1, 005b/6, 006b/18, 007a/18, 007b/15, 008b/4, 010b/20, 011a/23, 012b/18, 013b/1, 013b/7, 013b/9, 017b/21, 018a/1, 019a/10, 020b/22, 021a/3, 021b/3, 025a/10, 025b/2, 025b/7, 026a/5, 026a/8, 026b/1, 027b/5, 028a/13, 031a/10, 031b/1, 033a/13, 035a/5, 035b/11, 035b/12, 038b/14, 039a/1, 039b/13, 040b/3, 040b/5, 042a/17, 043b/3, 043b/18, 044a/1, 044b/3, 045a/17, 045b/16, 047b/3, 047b/16, 050b/11, 051a/15, 053a/5, 053a/10, 053b/6, 054a/9, 057b/9, 058b/3, 065a/18, 065b/5, 068a/15, 070b/14, 074b/8, 076a/9, 076a/15, 076b/18, 077b/5, 080a/10, 081b/14, 081b/17, 082a/12, 083a/12, 083a/18, 086a/3, 087a/11, 087a/12, 087b/6, 088a/10, 090a/9, 090a/11, 090b/3, 090b/7, 095a/7, 097b/7, 100b/13, 101a/13, 101a/15, 101b/14, 102a/3, 102a/5, 106a/9, 109a/6, 109a/9, 109a/12, 110a/15, 43a/3
i.müz 039a/9, 040b/8
i.müzden 011b/14, 045b/10
i.ŋüz 108a/14
i.si 003a/9, 026a/5, 033b/4, 038b/14, 040a/6, 040a/8, 041b/9, 047b/5, 084b/14, 084b/20, 088a/11, 088a/13, 108b/9, 113b/14
i.sin 042a/20, 105a/1
i.sini 038b/15
i.sinüŋ 022a/9, 056a/11
i.şer 008a/17
→bir i. 063b/11, 081b/7, 090b/12
i. büklüm (beli bükük, öne doğru eğilmiş) 079a/16

iki kerre yüz biŋ: iki yüz bin
i. 069b/10, 069b/17

ikinci: ikinci
i. 029a/3
i.de 021b/5

ikindi: öğle ile akşam arasındaki zaman
i. 034a/4, 058a/9, 094a/6, 102a/7, 104b/10

ikişer: ikişer bk. *ikişir*
i. 091b/9

ikişir: ikişer bk. *ikişer*
i. 015b/6

iki yüz: iki yüz
i. 021a/4, 068a/3
→bir i. 006a/6

iki yüz biŋ: iki yüz bin
i. 022a/16

iḳlīm (Ar.): ülke, diyar
→arḳası yedi i.de yire gelmemişdir 008a/5
yedi i. dört gūşeyi 078a/14

ikrāh (Ar.): iğrenme, tiksinme
→i. it- (iğrenmek, tiksinmek) 077a/8

ikrām (Ar.): ağırlama, hürmet etme
→i. eyle- (ağırlamak, saygı göstermek) 016b/21

iktiżā (Ar.): lüzum, gereklilik, zorunluluk
i. 011b/19

il: el, yabancı
i.üŋ 046b/9

iʿlāʾ (Ar.): büyük, yüce, ulu
i. 092a/7

iʿlā (<Ar. iʿlāʾ): bk. *iʿlāʾ*
i. 029a/9, 036b/3, 107a/12

ʿilāc (Ar.): çare, deva
→i. it- (çare bulmak) 069a/7

ile: ile
i. 002a/5, 002b/10, 002b/17, 003a/1, 003a/3, 003b/7, 003b/11, 003b/13, 003b/17, 004a/5, 004a/12, 004a/16, 004a/19, 004a/21, 004b/3, 004b/4, 004b/6, 004b/8, 004b/9, 004b/18, 005a/4, 005a/13, 005a/20, 005b/1, 005b/10, 005b/11, 006a/12, 006b/9, 007a/3, 007a/9, 007a/22, 007b/5, 007b/8, 007b/9, 007b/10, 008a/7, 008a/13, 008b/4, 009a/16, 009b/10, 011a/20, 011b/3, 011b/7, 011b/19, 012a/1, 012a/7, 012a/9, 013a/1, 013b/20, 014a/16, 015a/1, 015a/18, 015b/20, 016a/11, 016b/3, 016b/8, 018a/5, 018a/19, 018b/9, 018b/11, 018b/20, 019a/5, 019b/6, 020a/19, 020a/22, 020b/1, 020b/9, 020b/11, 020b/21, 021a/7, 021a/19, 021b/5, 022a/10, 022b/1, 022b/5, 022b/7, 022b/21, 023a/6, 023a/17, 023b/3, 023b/5, 023b/16, 024a/3, 024a/4, 024b/4, 024b/19, 025a/4, 025b/22, 026a/9, 026b/2, 026b/14, 027a/2, 028b/3, 029a/2, 029b/17, 030a/18, 030b/19, 031a/5, 031b/3, 031b/17, 032a/6, 032b/12, 032b/15, 033a/1, 034a/4, 034a/10, 034a/11, 034a/13, 034a/15, 034b/2, 034b/17, 034b/19, 034b/20, 035a/2, 036a/2, 036a/3, 036a/12, 036a/18, 036b/4, 037a/5, 037a/20, 037b/3, 037b/10, 038a/9, 038b/13, 039a/6, 039a/13, 039b/12, 039b/16, 040a/20, 041a/16, 041b/16, 042a/6, 042a/7, 042a/18, 042b/14, 043a/10, 043b/1, 043b/2, 043b/5, 043b/8, 044b/12, 044b/18, 044b/20, 045a/5, 045a/8, 045a/16, 045b/17, 045b/18, 046a/18,

047a/1, 047a/5, 047b/6, 047b/7, 047b/13, 048a/11, 048a/15, 048a/16, 049a/9, 049b/9, 050a/19, 050b/3, 050b/4, 051a/8, 051b/9, 051b/18, 052a/2, 052a/3, 052a/20, 052b/6, 052b/14, 053a/10, 053a/15, 053b/8, 053b/20, 054a/15, 054a/16, 054b/7, 054b/17, 054b/19, 055b/2, 055b/9, 056a/8, 056a/14, 056a/19, 056b/2, 056b/3, 056b/4, 056b/5, 056b/11, 057a/20, 057b/8, 057b/12, 057b/19, 058a/10, 058a/12, 058a/21, 058b/16, 059a/3, 060a/1, 060a/13, 060a/15, 060b/3, 060b/11, 061a/3, 061a/10, 061b/15, 062a/19, 062b/6, 062b/7, 062b/8, 062b/14, 063b/6, 063b/9, 063b/14, 064a/4, 064a/6, 064b/3, 065b/20, 066a/2, 066b/1, 066b/2, 066b/10, 066b/13, 066b/19, 067a/3, 068a/7, 068a/10, 068a/11, 068a/19, 069a/1, 069a/8, 069a/16, 069b/2, 069b/6, 069b/10, 069b/11, 069b/17, 070a/1, 070a/6, 070a/8, 070a/9, 070b/16, 070b/17, 070b/20, 071a/7, 071a/16, 071b/8, 071b/16, 071b/17, 072a/1, 072a/7, 072a/11, 072a/12, 072b/18, 073a/1, 073a/5, 073a/6, 073a/8, 073b/1, 073b/10, 074b/2, 074b/5, 074b/15, 075a/3, 075a/9, 075b/16, 076a/1, 076b/9, 077a/15, 077a/20, 077b/3, 077b/5, 077b/7, 078a/2, 078a/8, 078a/12, 078b/1, 078b/9, 079a/3, 081a/4, 081a/8, 081a/16, 081a/19, 081b/11, 081b/15, 081b/19, 082a/4, 082a/7, 082a/9, 082a/10, 082a/12, 082a/15, 082b/2, 082b/5, 082b/11, 082b/12, 082b/13, 083a/4, . 083a/8, 083a/10, 083a/12, 083a/19, 083b/1, 083b/9, 083b/10, 084a/10, 084a/15, 084b/3, 084b/15, 084b/16, 085a/19, 085b/8, 085b/18, 086a/3, 086a/8, 086a/9, 086a/11, 086b/1, 086b/3, 086b/7, 087a/11, 087a/14, 087a/18, 088b/2, 088b/5, 089b/14, 089b/16, 090a/18, 090b/1, 090b/16, 091b/5, 091b/9, 091b/10, 092a/11, 092b/14, 093a/9, 093a/11, 093a/12, 093a/16, 093b/5, 093b/7, 93b/16, 094a/6, 094a/7, 095b/6, 095b/17, 096a/2, 096a/11, 096a/12, 096a/13, 096a/18, 096b/1, 096b/7, 097a/2, 097a/6, 097a/8, 097a/14, 097a/18, 097b/3, 097b/7, 097b/11, 097b/16, 098a/9, 098a/18, 098b/9, 099b/4, 100a/2, 100a/13, 101a/8, 101b/10, 101b/15, 102b/5, 102b/12, 102b/16, 103a/2, 103b/3, 103b/15, 104a/10, 104a/16, 104a/18, 104b/10, 104b/12, 104b/13, 105a/2, 105a/6, 105b/3, 105b/7, 105b/19, 106a/8, 107a/2, 107a/5, 107a/17, 107b/1, 107b/18, 108a/6, 108b/1, 108b/4, 108b/5, 109a/8, 109b/13, 110b/4, 111a/1, 111a/3, 111a/5, 112a/11, 113a/2, 113a/9, 113b/2, 113b/3, 113b/5, 113b/11, 114a/2, 114b/9, 114b/12
→alur göz i. baḳup 061b/15

ileri: öne doğru bk. *ilerü*
i. 009a/13, 106b/18

ilerü: bk. *ileri*
i. 015a/12, 021a/21, 021b/2, 024a/17, 027a/17, 054a/2, 055b/9, 055b/13, 057b/5, 058b/8, 060b/6, 090b/2, 094a/13, 094b/7, 102a/15, 108b/16, 109a/15, 111b/7

ilet-: göndermek, yollamak, götürmek
i. 009a/1, 009a/9, 017b/14
i.seniz 066b/8
i.üp 073b/18, 083a/14

iletil-: gönderilmek
i.diler 060a/2

illā (Ar.): özellikle, hele

i. 066a/16, 068a/11

il(l)ā (<Ar. illā): bk. *illā*
i. 029b/9

iltifāt (Ar.): bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme
i. 059b/2
→i. it- (ilgilenmeki saygı göstermek) 059b/5

īmān (Ar.): Allah'a inanma, dinî inanç
ī. 041b/6, 045a/8, 057a/2
ī.a 102a/8, 107a/12
→ī.a gel- (İslamiyet'i kabul etmek) 002a/6, 003a/20, 022a/11, 022a/16, 022a/3, 023a/16, 028b/17, 030b/18, 038a/11, 039b/5, 041b/8, 042a/5, 044b/17, 045a/13, 045b/10, 051a/19, 052b/17, 055a/11, 056a/18, 056b/1, 057a/4, 057a/6, 057a/9, 058b/5, 059a/4, 060a/6, 060a/7, 062a/18, 062b/4, 063a/2, 063a/4, 063a/5, 067a/16, 069a/1, 069a/6,074b/8, 083b/15, 086a/5, 086b/10, 087b/14, 087b/18, 107b/3
ī.a getür- (İslamiyet'i kabul ettirmek) 022a/1, 022a/2, 020a/21, 056b/5, 086b/1

imdād (Ar.): tehlikede veya çaresiz durumda olan birine yapılan yardım
i. 026b/1, 054b/5, 109b/9
i.a 026b/14, 042b/14, 045a/16, 046a/11, 047b/3, 055b/3, 115a/5

imdi: şimdi bk. *şimdi*
i. 001b/10, 003b/6, 006b/13, 007b/18, 008b/21, 009a/8, 010a/18, 012a/20, 014a/9, 015a/2, 019b/17, 021a/15, 025b/14, 027a/2, 027b/9, 031b/18, 035a/8, 035a/15, 035a/18, 036a/8, 036b/7, 038a/10, 038a/13, 040a/4, 040b/1, 041a/6, 042a/1, 042a/12, 043b/1, 043b/7, 045b/10, 047a/9, 047b/11, 049b/14, 051b/2, 051b/6, 052a/4, 055b/12, 055b/14, 057a/3, 057a/5, 057b/1, 059a/3, 059a/10, 060b/8, 064b/11, 065a/18, 065b/10, 065b/20, 067a/4, 067a/19, 067b/9, 068a/8, 071a/7, 071b/6, 071b/9, 072b/1, 072b/12, 074b/4, 077a/5, 077a/15, 077a/19, 078a/8, 081a/6, 083a/6, 085a/4, 085b/13, 086b/10, 086b/18, 087a/17, 088a/5, 088a/7, 088a/8, 092a/6, 092b/14, 093a/8, 093b/6, 095b/4, 095b/8, 097b/15, 098a/2, 098a/8, 099a/4, 099a/17, 100a/14, 101a/7, 101b/2, 101b/10, 104a/16, 104b/6, 104b/8, 105b/10, 106a/4, 106b/1, 106b/16, 107a/14, 108a/13, 108a/16, 111a/2, 111a/4, 111a/6, 111b/10

imtiḥān (Ar.): deneme, sınama
i. 042a/14
→i. ol- (denenmek, sınanmak) 005a/11, 042a/13, 055a/10, 079b/17

in-: 1. yüksekten ve yukarıdan aşağıya doğru gelmek
i. 036b/11, 040b/9, 040b/10, 044a/16, 097b/4, 111a/4, 111a/6
i.di 068a/9, 113b/15
i.e 032a/7
i.em 111a/6, 111a/7
i.er 098a/2
i.erken 017b/1

i.eyim 040b/10, 040b/11
i.üp 008b/8, 017a/13, 019a/18, 020a/19, 021b/10, 025b/5, 034a/5, 048a/12, 077b/15, 078a/4, 080a/15, 086b/9, 087a/14, 090a/2, 108a/3, 112b/3, 113b/12, 113b/15
2. silah vb. ile vurmak, vurulmak
i.er 103a/9
i.er iken 062a/11
i.erken 016a/17, 094b/7
i.üp 012b/2, 090b/12, 094a/14

in: en, genişlik, arz
i.i 021a/5

ʿinād (Ar.): inat, ayak direme, direnme
ʿi.ı 003a/2
→ʿi. eyle- (ayak diremek, direnmek) 006a/11, 018a/9
ʿi. it- (ayak diremek, direnmek) 042a/5, 044a/17, 066a/10, 069b/14, 085b/14, 107b/3

inʿām (Ar.): lütuf, iyilik
→i. eyle- (iyi davranmak, hoş muamele etmek) 003b/1

ʿinān (Ar.): dizgin
→ʿi. rikāb (dizgin üzengi) 013b/9

inan-: inanmak, doğru olarak kabul etmek
i.mazdı 023a/10
i.up 071a/9

inandır-: inandırmak, ikna etmek
i.dı 057a/15

ʿināyet (Ar.): lütuf, iyilik
ʿi.iyle 061a/16, 064b/18
ʿi.le 052a/5
→kerem ʿi. 078a/11

inciK: bacağın diz kapağından topuğa kadar olan kısmı
i.ine 052b/2

incin-: gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek
i.mesün 089b/7
i.üp 027b/4

inciT-: üzmek, gönlünü kırmak
i.dük 017b/15
i.ir 017b/16
i.meŋ 114a/16

indir-: yukarıdan aşağıya doğru inmesini sağlamak

i.diler 086a/15
i.irem 040b/13
i.üp 078b/13

inhizām (Ar.): yenilme, bozulma, hezimete uğrama
→i. ol- (yenilmek, hezimete uğramak) 038a/17

iŋil iŋil: inilti, inleme sesi
i. 088a/17

iŋile-: inlemek, acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak
i.rdi 088a/18

inkār (Ar.): kabul ve tasdik etmeme, tanımama
→i. eyle- (kabul ve tasdik etmemek, tanımamak) 033a/16
i. it- (kabul ve tasdik etmemek, tanımamak) 033a/14

ʿinnā ibn ʿAbduʾl-Muṭ(ṭ)alip (Ar.): Abdülmuttalip'in oğlu
ʿi. sin 065b/9

inşāf (Ar.): insaf, merhametli davranma
i.mıdır 073b/5
i.mıdur 011b/12, 031b/10
→i. it- (merhamet göstermek) 003a/16, 006b/6, 059b/18, 067a/16
i.(a) gel- (haksızlıktan, merhametsizlikten vazgeçip adaletle davranır olmak) 009a/7, 045b/13

insān (Ar.): insan
i. 018a/5, 021a/1, 021a/6, 035a/7, 064b/12, 096a/7
i.a 035a/4
i.ı 035a/18
i.uŋ 010b/11

in-şāaʾllāh (Ar.): "eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü
i. 007b/10, 013b/21, 025a/14, 031a/10, 034b/6, 040b/2, 045a/10, 109b/16, 110a/9

intiḳām (Ar.): öç alma, yapılan bir kötülüğe gereken karşılığı verip acısını çıkarma
i. 017b/16, 020a/13
i.ımuz 029a/6
i.um 070a/16
→āh i. alsam 066b/6
i. al- (öç almak) 009a/6, 022a/13, 023b/3, 036a/8, 042b/15, 043a/21, 053a/12, 054b/5, 058a/5, 063a/9, 063b/11, 067b/2, 069a/4, 075b/15, 077a/16, 077a/20, 079a/2, 094b/4, 101a/6, 108a/13

intiẓār (Ar.): bekleme, bekleyiş
i.da 077a/17
i.dadır 095a/16
→i.da ol- (beklemek) 022a/14

ip: ip
i.e 089a/19

iplik: iplik
→i.ün bāzāra çıḳar- (kötü nitelik ve suçları ortaya çıkmak) 023a/11

ir-: 1. istenen veya özlenen bir duruma, belli bir merhaleye ulaşmak, kavuşmak, nail olmak
i.üp 031b/6
2. belli bir yere, bir noktaya varmak, vasıl olmak, erişmek
i.diler 096a/18

iriş-: erişmek, varmak, yetişmek
i. 038a/17
i.di 004b/3, 004b/8, 007a/21, 010a/12, 011a/4, 018b/9, 022a/15, 023b/10, 030b/1, 037a/10, 037b/2, 058a/14, 061a/20, 077b/1, 100a/7
i.diler 002a/17, 014a/13, 015b/2, 020a/7, 022b/1, 053b/12
i.düŋ 019b/1, 033b/18
i.mek 019b/3
i.miş 028a/1, 058b/4
i.üp 002b/14, 002b/17, 003a/6, 003a/8, 003b/8, 005b/17, 006a/13, 006a/17, 006b/15, 007a/15, 012a/22, 012b/14, 014a/15, 016a/14, 017a/17, 024b/19, 025a/21, 025b/1, 026a/5, 026a/6, 027b/11, 029b/5, 029b/14, 034a/5, 035a/11, 035b/11, 036b/20, 037a/4, 037a/8, 037b/2, 038a/19, 038b/6, 039b/17, 040b/14, 043b/1, 043b/7, 043b/21, 044b/5, 045b/12, 045b/14, 048a/3, 048a/5, 048a/6, 048a/8, 048a/10, 048b/17, 048b/19, 049b/20, 050a/12, 053a/14, 053b/1, 054a/3, 054a/5, 054a/9, 054a/12, 062a/9
i.ürler 003b/12

irişdir-: eriştirmek, getirmek
i.diler 012b/11
i.üp 012b/19

irsāl (Ar.): gönderme, yollama
→ceheneme i. eylemişdür 035a/8
i. it- (göndermek, yollamak) 068a/11

irtesi: ertesi, bir sonraki (gün)
i. 004b/16, 008a/21, 008b/3, 014a/13, 017a/4, 021a/18, 030b/19, 032a/6, 034a/4, 036b/3, 039a/3, 039a/19, 047b/1, 048b/11, 055a/1, 057a/17, 060a/6, 064a/3, 068b/12, 071a/12, 071a/16, 077b/2, 085a/11, 096b/2, 106b/8

irteşi: bk. *irtesi*
i. 010b/20, 042a/5

irtikāb (Ar.): kötü iş yapma, bir kötülük yapma
→hīle i. idüp 001b/9
i. eyle- (kötülük yapmak) 049b/4
i. it- (kötülük yapmak) 001b/14, 049b/4

iṣbāt (Ar.): meydana çıkarma, var etme, ortaya koyma
→i. eyle- (var etmek, meydana çıkarmak) 021b/12, 080b/14
i. it- (var etmek, meydana çıkarmak) 006b/13, 065b/1

isbāt (<Ar. iṣbāt): bk. *iṣbāt*
→i. eyle- (var etmek, meydana çıkarmak)103b/4

ism (Ar.): isim, nam
i. 043a/10

ism(-i) aʿẓam (Ar.): Allah'ın en yüce ismi
i. 009a/16, 016b/12, 029a/10, 029b/1, 038b/7, 049b/18, 050a/7, 050a/11, 053a/18, 053b/10, 073a/13, 075b/17, 082b/4
i.a 049b/19, 050a/6

iste-: istek duymak, arzu etmek
i.di 023a/13, 065a/4, 082a/19, 085a/12, 098b/7, 105b/1
i.digi 089a/12, 093a/17
i.digim 016a/14
i.digüm 087a/15
i.digün 035b/10
i.diler 109b/9
i.medi 006a/8
i.mek 092a/8
i.mem 028a/16
i.mez 039a/9
i.mezdi 060a/15
i.mezem 071b/3
i.r idi 060a/15
i.r 008a/10, 056b/12, 089b/1, 092b/8, 092b/11, 105b/8
i.rem 024a/11, 072b/11, 097b/16, 100a/12
i.rler 078b/12, 091a/15
i.rlerdi 028a/10
i.rsen 104a/16
i.rsin 020b/8, 044a/18, 063b/3, 105a/6
i.rsiŋ 067a/2, 095a/2
i.rsiŋüz 056a/5
→i.r durur idi 034a/19

iṣte-: bk. *iste-*
i.di 097b/7
i.ye bil- (evlenme dileğinde bulunmak) 060a/14

ister: tekrar edilerek cümlede görevleri aynı olan kelimelerin başına getirildiğinde bunlar arasında fark bulunmadığını veya iki işten istenilen birinin yapılmasının tercih edilebileceğini ifade eden bağlaç
i. 045b/4(2)

istiġfār (Ar.): Allah'tan günahlarının bağışlanmasını isteme, tövbe etme

→tevbe i. idüp 022b/17

istiḳbāl (Ar.): varılacak yer, mekan
i.e 003b/12
→i. eyle- (gelen bir kimseyi karşılamaya çıkmak) 041b/16

istimālet (Ar.): teselli etme, vaatlerle avutma
→i. vir- (teselli etmek, vaatlerle avutmak) 081b/11

istimdād (Ar.): yardım isteme, imdada çağırma
i.ı 014a/1

istirāḥat (Ar.): dinlenme
i.a 102b/7

iş: 1. bir amaçla yapılan faaliyet, çalışma
i. 013a/2, 033a/6, 036a/10, 037a/11, 093b/13, 111b/13, 111b/15
i.de 051a/10
i.den 032a/1
i.dir 018a/8, 074a/4
i.e 048b/4
i.i 002a/15, 009b/11, 016b/17, 032a/11, 033a/9, 033a/11, 033a/12, 039a/10, 051a/12, 059b/14, 077a/12
i.idir 072b/6
i.imüz 045a/17
i.in 106b/17
i.ler 006a/5, 035a/3, 049b/3, 083a/2, 100a/17
i.lere 051b/4
i.leri 008b/21, 010a/17, 026a/1, 036a/19, 061b/1, 075b/8, 084b/13
2. sorun, mesele, konu
i. 051a/17, 077a/18
i.i 024a/12
→i. bilür (becerikli) 038b/12
i. eyle- (iş yapmak, elinden çok iş çıkmak) 092a/10
i. eyle- (kötülük yapmak) 048b/9, 070b/10, 094b/4
i. gör- (gizli kapaklı işler yapmak) 073a/6
i. gör- (iş yapmak, çalışmak) 074a/14, 084a/11
i. it- (becermek, başarmak) 078b/9, 112a/2
i. it- (zarar vermek, kötülük yapmak) 020b/15, 023b/12, 024a/16, 035a/2, 046b/16, 066a/12, 072a/4, 073a/4, 073b/13, 092a/12, 092a/13
i.in bitir- (öldürmek) 061a/16
i.ine git (kendi işiyle ilgilenmek) 086b/16

işāret (Ar.): bir şeyi, anlatılmak istenen bir mânâyı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme
→i. eyle- (bir şeyi el, yüz, baş hareketiyle anlatmak, göstermek) 012b/11, 042b/4

işbu: bu, işte bu
i. 010a/19, 103b/7

işiT-: işitmek, duymak
i.di 004a/18, 016a/8, 091a/16, 095a/6
i.digin 073b/15
i.diler 024b/11
i.diŋüz 051b/6
i.dükde 025b/12
i.düm 005a/9, 060b/7, 073b/12, 078b/20, 096b/7, 106b/15
i.ince 001b/12
i.meden 068a/8
i.mediŋüzmi 038a/4
i.medünmi 074b/10
i.mediŋmi 097a/18
i.mez idüm 079b/15
i.miş idi 086a/2
i.üp 005a/16, 010a/11, 015a/8, 015a/11, 017a/3, 024b/9, 024b/16, 025a/16, 026b/7, 035b/1, 036a/1, 042b/16, 044a/6, 046a/4, 047a/6, 047a/13, 047b/15, 048b/2, 052a/7, 056b/7, 060a/12, 060b/14, 064b/7, 071b/5, 072b/15, 077a/4, 079b/20, 081b/2, 083a/7, 084a/3, 084b/7, 086a/9, 086b/11, 086b/12, 087a/1, 091a/5, 097a/10, 097a/15, 099a/5, 107a/18, 113a/6
i.ürem 005a/19

işkil: şüphe, kuruntu
i. 103a/2, 110b/4
i.e 046b/10

işle-: 1. içine girmek, etkilemek, nüfuz etmek
i.medi 006a/15
i.yüp 012b/18, 084a/13
2. yapmak
i.mişler 083a/2

ʿişret (Ar.): içki içme, içki
ʿi. 058a/21
ʿi.e 003b/19, 007b/14, 014a/20, 047b/1, 057a/14, 062b/5, 069a/20, 072a/7, 072a/8, 084b/12, 085a/7, 085a/13, 088b/16, 108a/3
→ʿi. it- (içki içmek) 034a/15, 046a/18, 056b/2, 063a/11, 065a/4, 066b/2, 068a/2, 068b/12, 082b/14, 108b/5

ʿişret-gāh (Ar.+Far.): meyhane
ʿi.da 107a/11

işte: bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılan bir söz
i. 001b/15, 003b/11, 011a/6, 012a/14, 014a/8, 014b/2, 015a/4, 016a/12, 018a/4, 018a/10, 021b/20, 022a/4, 022a/11, 025a/22, 026b/1, 028b/21, 033b/2, 034b/3, 034b/15, 038a/3, 039a/5, 041a/5, 042a/2, 045a/6, 046b/5, 047a/4, 051b/6, 054b/7, 056a/1, 056a/7, 059a/11, 060a/19, 062a/13, 063b/17, 069a/3, 070b/10, 077a/18, 077b/17, 078b/2, 078b/7, 082b/7, 083b/6, 091a/14, 095b/3, 096b/14, 097a/5, 098a/9, 110b/8, 114b/3, 114b/7, 115a/6

iT-: 1. etmek, eylemek, yapmak
i.di 100a/12
i.digi 091b/12, 101a/14
i.digin 075a/12
i.digün 100a/12, 100a/17
i.digüŋ 102a/5
i.dügi 092a/11
i.düklериŋ 093b/13
i.düm 104b/8
i.düŋ 001b/17
i.ecegin 054b/3, 070b/17
i.elüm 078b/9, 109b/7, 111a/5
i.em 087a/18
i.emedi 041b/2
i.en 002a/15, 006b/7, 033a/9, 075b/8, 077a/12
i.enlerden 001b/15
i.er 049a/9, 069a/7, 80a/20
i.erdi 074b/16, 076a/13, 081a/13, 110b/2
i.erem 008a/14, 045a/7, 045a/11, 087a/5
i.eriz 004a/19, 004a/21, 009b/11
i.erken 087a/7
i.esin 031b/11, 034b/5
i.eyim 005a/12, 021a/10, 037b/10, 061b/17
i.ince 046b/13, 047a/2
i.meden 080b/13
i.medi 075a/12
i.medüm 012a/8
i.mem 099a/16
i.mesün 089a/8
i.mez 92a/5
i.mezsin 073b/14
i.miş idi 025a/13
i.mişdir 095a/5
i.mişdür 033a/12
i.mişsin 091a/16
i.mişsiŋüzdür 078a/19
i.seŋ 057b/2
i.üp 015a/15, 046a/13, 050a/3, 052b/12, 057a/17, 079a/16, 080b/5, 82a/7, 102a/17
2. vermek, bağışlamak
i.miş 092a/4
→ʿacele i.me 051a/11
ʿafv i. 044b/10, 092a/3
ʿafv i.esiz 103b/6
ʿafv i.menize 103b/12
ʿafv i.üp 019b/11
āh i.ince 019a/4
āh i.üp 031a/6, 037b/4, 053a/16, 070b/1, 074a/4, 077a/13
ʿaḳlın başına cemʿ i.üp 035b/2
ʿaḳlıŋ cemʿ i.üp 052a/13

ʿallāḳ i.e 059b/5
ālūde i.erdi 048a/16
ālūde i.üp 048b/20
ʿamel i.elüm 077b/13
ārāste i.üp 015a/21
ʿarż i.esin 098a/11, 105b/7
ʿarż i.eyim 105b/8
ʿarż i.mek 094a/9
ʿarż(-ı) hüner i.miş oluram 087a/18
ʿayş u nūş i.erken 060b/3
ʿayş u nūş i.üp 057a/16
āzād i.üp 002a/4
āzād i.erdi 070b/3
ʿazm i.mekdür 088b/5
ʿazm i.üp 069b/2
ʿazm(-i) rāh i.üp 004a/10
bāde-nūş i.erken 030b/8
bāde-nūş i.erler 107a/3
baḫş i.erler 051b/10
baḫsin i.ersiŋüz 005b/10
bāzergānlıḳ i.erdi 092a/4
bend i.e 102a/1
bend i.üp 081b/2
berīşān i.erler 097a/14
ber-murād i.e 060a/8
beyān i.üp 091b/11, 098b/18
bildigini i.e 074a/17
bir ḥāl i.e gör 083b/6
bir ḥāl i.eler 053b/5
būs i.üp 112a/15
cāre i.emem 069a/5
cāre i.emez idi 018b/2
cāre i.eyim 015a/7
cefā i.e 056b/7
cefā i.ersin 031b/13
cefā i.üp 092b/13
cemʿ i.digüm 080a/3
cemʿ i.er 040a/15
cemʿ i.mişdi 086a/10
cemʿ i.üp 045a/3, 058a/4, 099a/2
ceng i.e idük 102b/6
ceng i.ecek oldı 105a/14
ceng i.elüm 045a/20, 069b/15, 073a/17, 074a/9, 086b/18, 104a/16, 105b/2
ceng i.em 007b/9
ceng i.en 112a/12
ceng i.er 018a/7, 049a/10, 075b/9
ceng i.erdük 068a/7
ceng i.erem 029a/4, 104a/18
ceng i.eriz 012a/1, 109b/16
ceng i.erken 081a/11, 097b/4

ceng i.erler 087a/11
ceng i.ersin 095a/3, 104b/12
ceng i.ersiŋ 074b/2
ceng i.esin 035a/2, 080b/14
ceng i.icek 104b/12
ceng i.meden 085b/12
ceng i.mege 069b/18, 094a/8, 108b/4
ceng i.mek 097b/7
ceng i.mesün 007a/3
ceng i.üp 017b/21, 025b/11, 026a/10, 056a/20, 061a/10, 063b/9, 065a/19, 076b/4, 080b/1, 083b/3, 084a/4, 086a/5, 088a/18, 088b/5, 094a/6, 097b/8, 104b/11, 106b/7, 106b/10
cengin i.erlerdi 082b/9
cengin i.üp 081a/17
cevāb i.ersin 086b/13
cevlān i.er 049b/14
cūş i.üp 002b/4, 018b/14, 107b/2
cüst cevlān i.üŋ 031a/11
çār-pāre i.ermiyem 042b/18
çār-pāre i.üp 045b/15
daʿvā i.erler 084b/17
daʿvā i.ersin 095a/2
daʿvā i.ersiŋ 099a/6
daʿvāsın i.ersin 078b/3, 104b/6
daʿvet i.er 039b/17
daʿvet i.erem 085b/14, 105b/5
daʿvet i.erse 105b/3
daʿvet i.ersem 105b/4
daʿvet i.esin 043a/12
daʿvet i.eyim 013b/21
daʿvet i.mezdüm 049a/6
daʿvet i.üp 035b/17, 101b/16
defn i.üp 085a/9
defʿ i.ince 053b/11
demdeme i.üp 083a/15
demet demet i.üp 025b/10
dermān i.e 036a/11
dermān i.esin 114b/11
dermān i.mege 015a/7
dest-būş̲ i.üp 005a/2
destlik i.üp 019a/3
devr i.üp 078a/3, 081b/9, 107b/9
duʿā i.üp 065a/9, 069b/7, 078a/9, 105a/12, 106b/16
duʿāʾ i.üp 026a/11, 080a/2
dügün i.üp 063a/6, 066b/12
edā i.miş olalum 019b/19
emr i.ersiŋüz 004b/22
emr i.üp 020b/10, 021a/6, 021b/14, 023a/18, 047a/12, 109b/1
engüşt ber-dehān i.üp 007a/1
eş̲er i.emedi 093b/4

ezā i.esin 019b/21
faṣl i.elüm 011a/6
faṣl i.eyim 046b/2
ferāġat i.üp 065b/14
ferāmūş i.meyesin 029b/12
feryād i.diler 082b/3
feryād i.erler 028a/1
feryād i.ersiŋüz 038a/15
feryād i.üp 006a/21, 022b/17, 043b/11, 061a/12, 078a/5, 080a/18, 084a/19, 107b/15, 110a/4, 112a/8
fetḥ i.e 092b/5
fetḥ i.esiŋ 011a/3
fetḫ i.eyim 011a/5
fetḥ i.üp 004a/14, 005a/8, 010a/9, 065a/12, 065a/16
fikr i.erken 052a/8
fikr i.üp 002a/14, 017b/1, 032b/16, 060a/5, 086a/19
ġalebe i.di 020b/11
ġalebe i.emedi 085b/6
ġalebe i.emez isem 063b/10
ġalebe i.er 042a/13
ġalebe i.er ise 066a/1
ġalebe i.erken 097b/5
ġalebe i.erse 111b/5
ġalebe i.ersem 020b/9, 040a/2
ġalebe i.ersen 055a/11, 080a/3
ġalebe i.esin 096b/13
ġalebe i.mek 057a/19
ġalebe i.üp 106a/15
ġāʾil i.em 085a/2
ġarḳ i.üp 034b/10, 064a/8
ġavġā i.me 003a/3
ġāib i.üp 074b/3
ġayret i.üp 007a/11, 044a/18, 048a/3, 049a/15, 052a/15, 058b/12, 078a/18, 079a/18, 081b/13, 084b/2
ġazā i.erem 065b/2, 084b/16
ġazā i.miş oluram 061a/12
geşt ü güzār i.üp 035b/20, 046a/7, 078a/14
göç i.üp 063b/19
gustāhlik i.esin 036b/7
gūş i.üp 045a/9
güç i.e 014b/17
güç i.üp 004a/10, 039a/3, 096a/8
ḫaber i.diler 072b/9
ḫaber i.elüm 066b/11, 070b/6
ḫaber i.er 034b/14
ḫaber i.eyim 028a/19, 028a/20
ḫaber-dār i.üp 023b/18
ḥabs i.elüm 072a/14
ḥabs i.evüz 072a/16
Ḥaḳ(k)a şükrler i.üp 078b/13

ḫalāṣ i.e 086b/2
ḫalāṣ i.emediler 083b/14
ḫalāṣ i.en 092b/10
ḫalāṣ i.enüŋ 114b/8
ḫalāṣ i.er 035a/19
ḫalāṣ i.erseŋüz 028b/16
ḫalāṣ i.ersin 025a/19
ḫalāṣ i.ersiz 083a/5
ḫalāṣ i.esin 079a/7
ḫalāṣ i.esiz 062a/5, 076b/19, 080a/17
ḫalāṣ i.eyim 033b/16
ḫalāṣ i.mege 095b/1
ḫalāṣ i.mişlerdür 051a/13
ḫalāṣ i.üp 085a/16
ḫamle i.medüm 099a/15
ḫamle i.mem 099a/16
ḫamle i.mez 104b/9
ḫareket i.me 097a/13
ḫareket i.üp 104a/15
ḫasārat i.miş 016a/10
ḫased i.üp 059b/2
ḫāṣıl i.emez oldum 019b/16
ḫaṭā i.ersin 060b/17, 112a/9
ḫaṭā i.esiz 011a/10
ḫaṭā i.üp 049b/10, 085b/1
ḫaṭā i.üp 059b/20
ḫavāle i.esin 035a/18
ḫavāle i.ince 026a/6
ḫavf i.er 100b/3
ḫavf i.erler 020a/16
ḫavf i.ersin 61a/9
ḫavf i.meyüp 027a/18
ḫavf i.üp 020a/1
ḫayr duʿā i.üp 103b/10
ḫaẕ i.üp 047a/17, 064b/8, 80a/1
ḫāẕır i.üŋ 023b/17
ḫāẕır i.üp 096b/3
helāk i.e 067b/17, 068b/3
helāk i.ecek 085b/15, 107b/6
helāk i.eler 113a/2
helāk i.elüm 072a/15, 075a/17
helāk i.enüŋ 061b/8
helāk i.er 030a/1, 067b/19, 077a/4
helāk i.er isem 068a/12
helāk i.erdi 033a/1, 062a/18, 070b/3, 089a/17
ḫelāk i.erem 011b/21
helāk i.erem 033a/18, 036b/12, 062b/16, 074b/9, 075a/1, 077a/20, 083b/15, 107a/8, 107b/4
helāk i.erken 027b/19
helāk i.erler 077b/18, 104b/17

helāk i.erler idi 104a/9
helāk i.erlerse itsünler 070b/6
helāk i.erse 061a/11
helāk i.erlerse 070b/7
helāk i.ersem 037a/14
helāk i.erşem 061a/12
helāk i.ersen 070a/15
helāk i.erseŋ 029b/11
helāk i.ersiz 077a/3
helāk i.evüz 072a/16
helāk i.eyimmi 070b/9
helāk i.mege 032b/21
helāk i.megi 043a/8
helāk i.meleri 070a/20
helāk i.mesün 111b/8
helāk i.miş idi 016a/2
helāk i.mişdir 081a/6
helāk i.mişdür 030b/14
helāk i.üŋ 061b/20
helāk i.üp 008b/14, 046a/13, 087b/12, 100b/14
ḥicāb i.di 001b/13
ḥıfẓ i.er 087b/18
ḥikāyet i.eyim 033b/17
ḥīle i.erler 092a/11
ḥīle i.erseŋ 101a/2
ḥīle i.mege 013b/2
ḥīle i.mesün 073b/9
ḥīle i.üp 046b/7, 078b/6, 101a/1
hīle irtikāb i.üp 001b/9
ḫiṭāb i.üp 001b/4, 011b/11
ḫiẕmet i.elüm 019b/18
ḥiẕmet i.erem 056b/5
ḫurd i.er 027b/21, 081b/8
ḫurd i.erdi 083b/1
ḥurd i.ersem 059b/14
ḫur(d)-ḫām i.erler 070a/2
hücūm i.üp 044b/6
ḥükm i.er 014a/3, 067b/4
ḥükm i.erdi 046a/11
hüner i.emedi 020b/13
i.digün yanuŋa ḳal- (gerçekleştirdiği kötü bir davranışın karşılıksız kalması, cezasını çekmemek) 100a/10
i.e bulam 052a/9
i.ecek oldı 014a/11
ʿibādet i.ermi 051b/16
ʿibādet i.üp 110a/6
icrā i.esiŋ 002a/12
iḥsān i.erem 055a/9
iḥsān i.üp 022a/14
iḫtiyār i.miş 079b/17

iḳdām i.üp 093b/3, 111b/16
ikrāh i.er 077a/9
ilāc i.er ise 069a/7
iltifāt i.esiz 059b/5
ʿinād i.er iseŋ 069b/14
ʿinād i.ersen 085b/14
ʿinād i.erseŋ 044a/17
ʿinād i.meyüp 042a/5
ʿinād i.üp 107b/3
ʿinād i.meyüp 066a/11
inkār i.üp 033a/14
inṣāf i.üp 003a/17, 006b/6, 059b/19, 067a/16
irsāl i.esiz 068a/11
irtikāb i.düm 001b/15
irtikāb i.ermi 049b/4
iṣbāt i.erem 065b/1
iṣbāt i.mek gereksin 006b/13
iş i.e bilürmiyiz 023b/12
iş i.emedi 112a/3
iş i.emeyüp 020b/16
iş i.er 024a/16
iş i.ermiyem 073b/13
iş i.ersin 073a/4
iş i.eṣiz 078b/9
iş i.me 092a/13
iş i.mezsem 046b/16
iş i.miş 092a/12
işler i.elüm 072a/4
işler i.erem 066a/12
işler i.eyim 035a/2
ʿişret i.diler 056b/2
ʿişret i.er 046a/19
ʿişret i.er idi 066b/2
ʿişret i.erdi 082b/15
ʿişret i.erken 034a/15, 063a/11, 068a/2, 108b/5
ʿişret i.üp 065a/4, 068b/12
iṭāʿat i.emem 066a/15
ʿizzet i.üp 003a/20
ḳabāḥat i.er 089a/4, 090a/8
ḳabūl i.esin 066a/11
ḳabūl i.meyüp 003a/21, 042a/10, 057a/11, 059a/20, 083b/16, 086a/2
ḳabūl i.mezem 009a/5
ḳabūl i.mezsin 083b/17
ḳabūl i.üp 079b/19
ḳanāʿat i.meyüp 015a/19, 032a/19
kār i.medi 029b/1
ḳarār i.üp 096a/6
ḳaṣd i.er 017b/16
ḳasd i.ermi 033a/15
ḳatl i.elüm 024a/6, 048b/8, 051a/7, 051b/14, 075a/14

ḳatl i.erem 029a/4
ḳatl i.eriz 051a/15
ḳatl i.erler 057b/8
ḳatl i.ermi 037b/10
ḳatl i.eyim 051b/10
ḳatl i.me 022a/20
ḳatl i.üp 018b/14
kendüyi cemʿ i.üp 007a/13, 018b/18, 079a/11, 100b/9, 101a/10, 107b/8
kesb i.er 012a/10
ḳırāʿat i.en 103b/7
ḳıyās i.erem 068a/3
ḳıyās i.ersin 093b/13, 100a/10, 107a/13
ḳıyās i.ersiŋ 006a/5
ḳıyās i.üp 076b/12, 083a/6, 093b/11, 109a/15
kināye i.üp 112b/8
ḳulaġıŋ ḳalem ḳuyruḳıŋ ʿalem i.üp 010a/12
ḳusūr i.meyüp 057a/15
kül i.erdi 038b/11
laḳırdı i.ersiŋüz 047a/7
luṭf i.esin 042b/3
maʿreke i.er 084b/15
maʿreke i.mişsin 096b/7
maʿrekeler i.erler 066b/19
medḥ i.ersiz 072a/6
medḥ i.üp 071b/20, 106b/6
medḥ ṣenālar i.üp 110b/1
menʿ i.di 104a/4
menʿ i.erdi 072a/2, 099a/10, 100b/7
menʿ i.ince 043a/16
menʿ i.üp 037a/4, 044b/11, 067b/17, 073a/14, 080b/3, 080b/7, 083b/10, 084a/6, 084a/17, 094a/5, 102a/3
merḥamet i.erem 002a/7
merḥamet i.mezler 104a/9
merḥamet i.mezmisin 104a/7
merḥamet i.üp 055a/4
meşveret i.üp 011a/9, 023a/12, 045b/19
muḥabet i.er 104a/15
muḥālefet i.meŋ 110a/4
muḥālefet i.meyüp 011a/14, 066a/11, 103b/2
muḫālefet i.meyüp 055a/14
muḥārebe i.mekdedir 058b/17
muḥāṣara i.üp 075a/6
muḥāṣıra i.üp 062b/13
muḫtāc i.mezdi 083b/3
muʿāvenet i.erler 097a/12
murād i.er 031b/9
murād i.sem 012a/7
murād i.seŋüz 085a/13
muṣāḥib i.erek 096a/17
müjde i.üp 072a/13

mürd i.erdi 081b/10
müstaġraḳ i.üp 039b/11
müşāvere i.üp 046a/1, 077a/6, 081a/4, 109b/9
müṭālaʿa i.üp 066a/18
naḳş i.üp 003a/16
naṣb i.üp 003b/7
naṣīb i.mez idi 058a/2
naṣīḥat i.eyim 041b/14
nāşir i.er 068a/12
naẓar i.üp 092a/18
nidā i.üp 020b/20
niyāz i.erem 103b/12
niyāz i.erken 078a/12
pāre i.e 074b/8
pāre i.er 054a/9
pāre i.erdi 076a/15, 081b/17, 091b/9
pāre i.üp 100b/12
pāre pāre i.erlerdi 111b/5
perdār i.esiŋ 077a/19
perdār i.üp 081a/6
pertāb i.üp 013a/7
perṭāb i.üp 019a/10
peydāh i.üp 054b/19
recā i.erem 103b/8
recā i.üp 089a/5
recā i.erem 103b/12
reml i.üp 031a/9, 054b/11
riʿāyet i.erem 104b/7, 107b/5
riʿāyet i.üŋ 071a/8
riʿāyetler i.er 048b/8
ṣabr i.emeyüp 031b/10, 059b/3
ṣabr i.üp 046a/19
ṣafā i.erdi 109b/3
ṣafā i.üp 063a/8
ṣafālar i.eriz 110a/10
saḳat i.esiŋ 007b/8
saʿīd i.üp 107b/17
ṣayd şikār i.üp 085a/15
secde-i şükrler i.üp 030a/14
selām i.er 049b/17
selām i.üŋ 005a/18
serfirāz i.esiŋ 014a/1
serfur i.e 099a/4
serfur i.eriz 004a/22
serḳār i.esiz 014a/10
serkeş i.ersin 087a/4
sernigūn i.er 082b/3
seyr i.elüm 013b/16, 063a/17
seyr i.er 041a/15
seyr i.er iken 069a/9

seyr i.erken 029b/13, 067b/15, 097b/4
seyr i.esiz 005a/14
seyr i.üp 068b/13
siḥr i.e gördiler 038b/9
siḥr i.ecek 049b/11
siḥr i.er 083b/4
siḥr i.erdi 083b/5
siḥr i.meyüp 049a/9
siḥr i.üp 049a/17, 050a/16, 053b/9, 075a/8
ṣoḥbet i.üp 082b/17
suʿāl i.dükde 050b/15
suʿāl i.erler 068a/1
suʿāl i.erse 028b/19
suʿāl i.üp 046a/9, 098b/8
ṣūret-i tebdīl i.üp 063b/7, 073b/6
ṣūret-i tedbīl i.üp 042b/12
ṣūret(-i) tebdīl i.üp 050b/19, 051b/9, 091a/8
şebḫūn i.elüm 081a/6
şebḫūn i.ersin 023b/6
şebḫūn i.mem 023b/20
şebḫūn i.mişdir 024b/13
şebḫūnmı i.di 024b/12
şehīd i.üp 082a/4
şetm i.üp 083b/16
şikār i.e 075a/8
şikār i.emez 074a/16
şikār i.üp 008b/17, 036a/18, 038b/5, 046a/19, 072a/11, 072a/14, 074a/16, 077b/15, 108a/4
tābiʿ i.erem 065b/17
tābiʿ i.üp 004a/15
taḥammül i.emeyüp 033b/8
taḥam(m)ül i.emeyüp 111a/9
taḥsīn i.üp 054b/1
ṭaleb i.e 080a/8, 086a/9
ṭaleb i.ecek 086a/18
ṭaleb i.er 064b/3
ṭaleb i.erlerdi 081a/18
ṭaleb i.ersin 088a/5
ṭāleb i.mekdür 095b/5
ṭaleb i.ṣe gerek imiş 063a/13
ṭaleb i.üp 065a/19, 079b/16
taʿaccüb i.üp 011b/8, 026b/20, 028a/11, 048b/4, 058b/5
taʿac(c)üb i.üp 038b/4, 047a/16
taʿrif i.esin 065a/5
ṭarīd cevlān i.üp 101a/18
tārumār i.elüm 009b/8
tārumār i.er ise 066a/15
tārumār i.erek 024b/18
tārumār i.erem 003a/5
ṭay(y)-i menāzil i.üp 063b/20

tebessüm i.üp 080b/15, 097b/10
tecribe i.eyim 042b/18
tedbīr i.ecegiz 004a/19
teklīf i.e 085b/8
teklīf i.üp 021a/20
telḳīn i.em 057a/3
temāşā i.er idi 067b/6
temāşā i.erdi 037a/3, 053b/8, 080b/9
temāşā i.üp 085a/19
tenbīh i.di 061b/12
tenhā i.üp 064b/13
teʿs̱īr i.meyüp 077a/13
terk i.üp 052b/16
tertīb i.esin 065a/5
teslīm i.eyim 080a/4
teslīm i.üp 065b/12, 073b/19
tevbe istiġfār i.üp 022b/18
tezyīn i.erler 012a/4
tīmār i.er 052b/19, 055a/2
tīmār i.eyim 054b/19
tīmār i.meden 092a/15
tīmār i.mege 077a/9
tīmār i.üp 055a/6
uyḳu ġalebe i.üp 058a/18
ʿüryān i.üp 022b/14, 025a/5, 043b/12, 050b/2, 052a/10, 052b/11, 053b/14, 067a/15, 076a/11, 078b/18, 079b/2, 080a/17, 107b/16
vaṣiyyet i.üp 110a/2
vāṣıl i.en 064b/19
vażʿ i.e 046b/12
vedāʿ i.üp 017b/17, 020a/22, 065a/6, 080a/8, 092b/16, 096a/7, 098a/12
yād i.esiz 103b/9
yaŋ i.üp 058b/10
yardım i.mek 082a/19
yemīn i.üp 091b/18
yoldaş i.eyim 035a/9
żabṭ i.emeyüp 003a/7, 012b/18, 062a/16, 062a/17
żabṭ i.en 087a/4
żabṭ i.üp 002b/15, 054a/19, 086a/6, 094b/10, 108b/17
ẓan i.digi 085b/16
ẓarār i.emediler 081a/15
z̲evḳ i.er 092a/7
z̲evḳ i.erler idi 058a/21
z̲ikr i.miş 098a/18
z̲ikr i.üp 086b/7
żiyāfet i.üp 114b/5
żiyāfetler i.üp 042b/6, 057a/15
ziyāret i.mek lāzımdur 004a/9
ẓuhūr i.di 074a/5, 078a/16
ẓuhūr i.en 084b/16
ẓuhūr i.er 012a/14, 029a/1, 036b/1

ẓuhūr i.er ise 009b/9
ẓuhūr i.erse 032b/15, 050b/18
ẓuhūr i.üp 055a/12
zūr i.üp 021b/2, 095a/7, 095a/8, 109a/4
ẓūr i.üp 024a/20, 032b/14, 062b/18, 068b/18, 079a/16, 087b/7, 087b/8, 090b/5, 109a/12, 109a/13

it: köpek
i. 054b/1

iṭāʿat (Ar.): emre uyma, söz dinleme
→i. eyle- (söz dinlemek, verilen emre uymak) 046a/6
i. it- (söz dinlemek, verilen emre uymak) 066a/14

itdir-: ettirmek, yaptırmak
i.emediler 021b/1
→ devr i.üp 025b/14
nidā i.di 039b/10, 047b/16, 098b/2, 43a/3
nidāsın i.di 005b/4, 066a/19
nidā i.digi 063b/16

iʿtibār (<Ar.): saygı görme, saygı gösterme, değer verme
i. 040a/2

itil-: aşağıya doğru düşürülmek
i.üp 99b/14

iyer: eyer
i.in 008b/9

izʿān (<Ar. iẕʿān): anlayış, kavrayış
i.ına 037b/14
→i. eyle- (anlamak, kavramak) 075b/7

īzed(-i) Ṣāḥib-ḳırān (Far.+Ar.): Sahipkıran'ın İlahı
i. 050a/5

iẕin (<Ar. iẕn): izin, müsaade, serbestlik bk. *iẓn, iẕn, izin*
→i. vir- (birine bir şey yapmada serbest bırakmak) 14a/5

izin (<Ar. iẕn): bk. *iẕn, iẕin, izn*
i. 047b/21
→i. al- (bir şeyi yapmak için müsaade istemek) 049a/3

iẕn (Ar.): bk. *iẓn, iẕin, izin*
i.iyle 015a/11, 040a/16, 040b/1, 056a/9

izn (<Ar. iẕn): bk. *iẕn, iẕin, izin*
i.iyle 067b/1

ʿizzet (Ar.): hürmet, saygı
→ʿi. it- (saygı göstermek) 003a/20

ḳaba: kaba, öz ve davranışları nazik olmayan
ḳ. 014b/22, 024a/19, 089a/8

ḳabāḥat (Ar): suç, kusur
ḳ. 026a/20, 091b/18
→ḳ. eyle- (suç sayılacak bir şey yapmak) 070b/4, 071b/8
ḳ. it- (suç sayılacak bir şey yapmak) 089a/4, 090a/8

ḳabaḳ: (baş için) saçsız, çıplak, açık
→yalın ayaḳ başı ḳ. 034a/9

ḳābil (Ar.): mümkün, olabilir
ḳ. 012b/1, 021a/5, 052a/20, 066b/10
→ḳ. ol- (mümkün olmak, imkan dahilinde olmak) 056b/19

ḳabūl (Ar.): bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, razı olma
→ḳ. eyle- (bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak) 003a/18, 045a/3, 057a/6, 057a/6, 101b/16
ḳ. it- (bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak) 003a/21, 009a/5, 042a/10, 057a/11, 059a/20, 066a/11, 079b/19, 083b/16, 083b/17, 086a/2
ḳ. ol- (verilen bir şeyi almak) 014a/19

ḳabża (Ar.): (kılıç, tabanca, ok vb.nin) tutulacak yeri
ḳ.sına 013b/5

ḳaç-: 1. (birinden veya bir şeyden) kurtulmak için süratle uzaklaşmak
ḳ. 030a/1
ḳ.a 073a/10
ḳ.am 073a/18
ḳ.an 054b/4, 061a/20, 075a/2
ḳ.anı 088a/5
ḳ.ar iken 034a/14
ḳ.arlar 028a/6, 084b/6, 091a/10
ḳ.dı 009a/18, 029b/7, 033b/20, 052b/9, 073a/10, 087b/10, 090a/3
ḳ.dılar 009a/17, 070a/10, 080a/11, 082a/9
ḳ.duġıŋ 070a/5
ḳ.duŋ 019b/6, 061b/11
ḳ.ın 028a/12
ḳ.ınca 084a/8, 084a/15
ḳ.ma 073b/2, 074b/19
ḳ.maġa 015b/8, 038b/17, 058b/20, 070a/4, 080a/14
ḳ.maz 008b/8
ḳ.mazlar 033b/19
ḳ.up 008b/14, 022a/6, 026a/8, 026a/9, 029b/3, 076b/12, 086a/5
2. sığınmak, gitmek
ḳ.dı 070a/4
ḳ.dılar 080b/9

ḳ.mışlar idi 016a/3
ḳ.maġa 073a/19, 079b/7, 084b/2
ḳ.up 076b/13, 082b/10,
3. firar etmek, gizlice ayrılmak
ḳ.dı 033b/9
ḳ.up 076b/17
→ḳ.an ḳaçan(lara) (birbiri ardınca kaçmak) 028a/13, 090b/15

ḳaçamaḳ: belli etmeden, gizlice
ḳ. 053a/15

ḳaçan: ne vakit, ne zaman ki
ḳ. 018a/20, 053a/1, 083a/17, 089a/4

ḳaçır-: 1. elden gitmesine sebep olmak, kaçmaması için gerekeni yapmamak, kaybetmek bk. bk. *ḳaçur-*
ḳ.duŋ 034b/1
2. farkına varıp çekmek
ḳ.dı 076b/1
ḳ.ınca 050a/2
ḳ.up 087a/19

ḳaçur-: 1. elden gitmesine sebep olmak, kaçmaması için gerekeni yapmamak, kaybetmek bk. *ḳaçır-*
ḳ.dı 022a/1
2. farkına varıp çekmek
ḳ.madı 025b/16

ḳad (<Ar. ḳadd): boy bk. *ḳadd*
ḳ. 018a/17, 019a/5, 055a/1, 066b/7, 085b/12, 087a/2, 087a/11, 089b/4
ḳ.ı 079b/5
ḳ.ıyla 064a/14, 107a/5, 107b/12

ḳadar (Ar.): kadar
ḳ. 004b/15, 004b/20, 007b/8, 010a/19, 012a/19, 013a/11, 013a/19, 017b/5, 018a/2, 018a/7, 018a/9, 026a/10, 031a/10, 035b/10, 057b/2, 065a/4, 071b/15, 074b/11, 091b/14, 104b/11, 106b/4, 106b/17, 109b/13
→bu ḳ. 010b/7, 011a/2, 016a/6, 016b/6, 018b/9, 019a/5, 019b/15, 020b/20, 023b/16, 028b/6, 034b/19, 035a/16, 036b/10, 037a/11, 038b/4, 039a/7, 040a/13, 044b/11, 044b/12, 046b/4, 046b/19, 047a/5, 051b/13, 052b/9, 054b/1, 057a/19, 058a/2, 059a/11, 063a/20, 063b/6, 065b/14, 069a/11, 070b/13, 070b/17, 071a/2, 073a/7, 075a/5, 078a/14, 079a/8, 080a/5, 081a/8, 081b/12, 083b/6, 084b/5, 085b/15, 086a/8, 089b/19, 092a/4, 095a/2, 095a/5, 096b/12, 097a/4, 097a/17, 106a/8, 106a/13, 110b/6, 110b/17, 111b/14, 112a/11, 112b/9, 112b/10, 112b/11, 113b/2, 113b/3, 80a/20
her ne ḳ. 018b/2, 049b/15, 103b/6
ne ḳ. 010a/5, 020b/9, 023a/13, 078b/6, 109b/8, 110a/13, 110b/3, 115a/3
ol ḳ. 004a/7, 010b/15, 012a/11, 026b/12, 032b/18, 033a/3, 034a/2, 039a/7, 040b/5, 065a/2, 065a/13, 069b/20, 079b/6, 091b/14, 105b/17, 110b/9, 111a/16
şol ḳ. 096b/9, 096b/11

z̲erre ḳ. 001b/11, 001b/16, 021b/1, 055a/12, 066a/1, 080a/3
zerre ḳ. 016b/12, 027a/6, 027a/18, 038a/13, 054b/12, 060b/13

ḳadd (Ar.): boy bk. *ḳad*
ḳ.ı 013a/8, 013a/9, 016a/2, 037b/7, 047a/15, 061b/8, 061b/9, 061b/16, 074a/11, 074b/13, 079a/12, 088b/9, 088b/10
ḳ.ıŋ 064a/8, 094a/18
ḳ.ın 102a/12
ḳ.ını 011a/22, 054a/11
ḳ.ıyla 016b/4, 016b/6, 029a/13, 034b/11, 041b/4, 060b/6, 064a/15, 076b/3, 079a/8, 079a/16, 085b/15, 103a/11

ḳadeḥ (Ar.): içki içmekte kullanılan küçük bardak, cam
ḳ. 046a/20

ḳadem (Ar.): ayak
ḳ.inde 003a/19, 067a/17
ḳ.ine 063a/4
ḳ.üŋ 033b/5
→ḳ. baṣ- (ayak basmak, bir yere ulaşmak, erişmek) 004a/11, 021b/16

ḳademe (Ar.): basamak
ḳ.si 029a/10

ḳader (Ar.): alın yazısı
ḳ.dir 051a/16
ḳ.iŋ 007b/3

ḳad-hamīde (<Far.+Ar. ḫamīde- ḳad): hamide-kad; iki büklüm
ḳ. 007b/21

ḳādir (Ar.): muktedir, kudret ve kuvvet sahibi
ḳ. 040a/1, 051b/11, 056b/19, 067b/3
ḳ.dür 004a/7
ḳ.misüŋ 056a/8
ḳ.siŋ 101a/7
ḳ.siz 052a/6
→ḳ. ol- (gücü yetmek, muktedir olmak) 015a/7, 018b/10, 051a/20, 104a/5

ḳadlı (←Ar. ḳadd): boylu
ḳ. 004b/12

ḳad ü ḳāmet (Ar.): boy pos
ḳ.iŋ 020a/20

ḳadīm (Ar.): geçmişi uzun zamana dayanan, eski
ḳ. 012a/3

ḳafā (<Ar. ḳafāʾ): baş
ḳ.ya 058b/4

ḳ.sın 087a/13
ḳ.sında 044a/20
ḳ.sından 068b/5, 068b/6

ḳafā-dār (Ar.+Far. ḳafā'-dār): aynı kafada olan, fikir ve anlayışları birbirine uyan kimselerden her biri
ḳ. 043b/14
ḳ.ları 083b/12, 084a/14
ḳ.um 044b/12
→ḳ. ol- (aynı fikir ve anlayışta olmak) 045b/18, 081b/5, 082a/10

kāfir (Ar.): Allah'ı inkar eden kimse
k. 022b/3, 024a/1, 024b/8, 043b/15, 045b/19, 047b/1, 058b/5, 078b/16, 089b/2, 091b/14, 107a/5
k.e 023b/6, 027b/16, 044a/3
k.i 022b/15, 081b/10
k.ler 028a/5, 048b/6, 080a/16, 080a/18, 084b/2
k.lerdir 027a/10
k.lere 053b/13, 057b/14, 078b/19, 083a/17, 091b/19
k.leri 027b/20, 043b/12, 050b/3, 054a/7, 084a/2
k.lerle 024b/7
k.lerüŋ 027b/21, 050b/4
k.üŋ 025a/5, 027b/17, 043b/14

Ḳāf-per-Ḳāf (Far.): Kaf Dağı'nın üzerinde
Ḳ. 008a/4

ḳaḥbe (Ar.): namussuz kadın
ḳ. 046b/16
ḳ.ler 046b/6

ḳahbe (<Ar. ḳaḥbe): bk. *ḳaḥbe*
ḳ. 046b/4

ḳahḳahā (<Ar. ḳahḳaha): yüksek sesle ve şiddetle gülerken çıkarılan ses
ḳ. 016b/8, 034b/17, 074b/5

ḳahr (Ar.): galip gelip ezme, perişan etme, helak etme
ḳ.a 096b/9

ḳahramān (Far.): savaşta yiğitlik ve cesaret göstererek korkusuzca dövüşen kimse, yiğit, bahadır
ḳ. 034a/1, 059a/16, 061b/9, 087a/12
ḳ.a 037b/8
ḳ.ı 004b/14, 038a/8, 040a/1, 106a/11, 110b/1
ḳ.lar 014a/9, 019b/12

ḳāʿide (Ar.): kaide, kural
ḳ. 015b/13, 106b/10
ḳ.dir 012a/3

ḳ.since 016b/19

ḳāʿide-i ḳadīm (Ar.): başlangıcı olmayan kural
ḳ. 023a/21

ḳāʾil (Ar.): razı olmuş, boyun eğmiş
→ḳ. ol- (razı olmak, kabul etmek) 098a/7

ḳāʾim-maḳām (Ar.): vekil olarak birinin yerine geçen kimse
ḳ. 003b/7

ḳāʾim-maḳāmlıḳ (←Ar. ḳāʾim-maḳām): vekil olarak birinin yerine geçme
ḳ. 072b/11

ḳaḳ-: el veya ayakla itmek, ittirmek, vurmak
ḳ.dı 091a/17
→ḳ.ı vir- (itmek) 021b/8

ḳaḳı-: 1. öfkelenmek, kızmak
ḳ.yup 051b/2, 087a/5, 111a/13, 111a/15
2. kakmak, vurmak
ḳ.yup 095a/12

ḳal-: 1. (bir şey karşısında) etkisini üzerinde hissedecek kadar uzun müddet durmak, o şeyin etkisine maruz olmak
ḳ.dılar 008a/19, 088a/12
ḳ.urlardı 088a/18
2. olduğu yerde ve olduğu halde durmak
ḳ.dı 042a/9, 043b/4, 053b/17
ḳ.madı 028a/14
3. … durumda olmak
ḳ.ana 010a/1
ḳ.duḳdan 076a/18
ḳ.dum 033b/2
ḳ.madı 003a/17, 033a/5
ḳ.mayup 006a/2, 007a/21, 100b/15, 104a/5
ḳ.up 007b/21, 009b/20
4. zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak
ḳ.anı 021a/15
ḳ.dı 009b/3, 024b/3, 041b/8
ḳ.dılar 052b/6
ḳ.madı 021b/7, 090b/17, 106a/13
ḳ.mışdur 050b/15
ḳ.up 009b/18
5. kurallı birleşik fiil olarak kullanılır
egri egri baḳa ḳ.dı 035b/6
baḳa ḳ.dılar 111b/4
6. beklemek, bekletilmek
ḳ.sun 055b/13
7. konaklamak, konmak

ḳ.dılar 073b/16
8. zaman, yer, miktar bildiren kelimelerden sonra kullanıldığında bunların tamamlanmasına belirtilen kadar zaman, yer, miktar bulunduğunu anlatır
ḳ.dı 082b/8
9. vakit geçirmek, eğleşmek
ḳ.dı 087b/18, 093b/12, 094a/9
10. bir kimseye görev olarak düşmek
ḳ.masun 097a/6
ḳ.urmı 108a/15
→ ʿāciz bī-cāre ḳ.dıḳ 078a/10
ʿāciz ḳ.dı 009b/19
baḳup ḳ.dı 018b/17
bildiginden ḳ.ma 001b/10, 106a/16
bildiginden ḳ.masun 066a/3
bildüginden ḳ.ma 032a/4
bildüginden ḳ.masun 039b/9
dayanup ḳ.dı 055b/19
dayanup ḳ.dılar 095a/14
dermāndan ḳ.dı 009b/20
eglenüp ḳ.mış 046a/15
el içün aġlayan gözsiz ḳ.ur 037a/13
eylediginüz yanınıza ḳ.urmı 052a/13
gönlün ḳ.masun 020b/8
gönül ḳ.masun 042a/12
ḫāṭırı ḳ.ur 042a/12
ḫayrān ḳ.dı 018a/3
ḫayrān ḳ.dılar 007a/1
itdigün yanuŋa ḳ.urmı 100a/10
mecāli ḳ.madı 049a/14
mecāli ḳ.mayup 032a/12, 070b/19, 076b/12
ṭāḳatları ḳ.madı 095a/13
yanına ḳ.urmı 037a/12, 093b/13
yanuŋa ḳ.urmı 006a/5

ḳalʿa (Ar.): kale; eskiden düşmana karşı koymak ve güvenliği sağlamak için savunulması gereken önemli noktalara yapılan yüksek, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı, sağlam ve kuvvetli yapı
ḳ. 037b/18, 043a/1, 044b/19, 045a/13, 046a/10, 055a/20, 056b/12, 058a/18, 062b/13, 062b/14, 067b/4, 084b/4
ḳ.dan 039a/13
ḳ.larına 046a/3
ḳ.mda 022a/2
ḳ.mı 087b/12
ḳ.sın 086a/16
ḳ.sına 022a/3, 022a/7, 026a/9, 054a/14
ḳ.sında 066b/1
ḳ.ya 014a/3, 026a/16, 039a/4, 042b/9, 054a/17, 062b/12, 076b/12, 076b/13, 079b/7, 080b/8, 082b/10, 084b/2, 107a/8
ḳ.yı 062b/12

ḳalan: artan
ḳ.ını 014b/20

ḳalb (Ar.): 1. kalp, yürek
ḳ.inden 036b/18, 037a/1
2. gönül, iç rahatlığı
ḳ.imüz 027a/2
→ḳ.ine gel- (gönlüne düşmek, hatırlamak) 028b/5

ḳaldır-: 1. bulunduğu seviyeden daha yüksek bir seviyeye çıkarmak bk. *ḳaldur-*
ḳ. 016b/8
ḳ.am 014b/14
ḳ.amadı 016b/12
ḳ.dı 013a/20, 100a/3, 112a/71, 09a/13
ḳ.dılar ise 014b/13
ḳ.dımı 014b/9
ḳ.ırdı 016b/11
ḳ.maġa 014b/8
ḳ.mış 014b/10, 014b/11
ḳ.up 007b/17, 030a/15, 030b/21, 038a/7, 044b/17, 055a/13, 068a/17, 069b/4, 071a/20, 090b/19, 092a/15, 096b/12, 105b/18, 106a/6, 110b/12, 112a/9
ḳ.urdum 021a/21
2. toplamak
ḳ.mayup 089a/7
ḳ.up 089a/7
→ baş ḳ.up 003b/21, 065b/19
ṭaban ḳ.up 002a/16, 028a/21, 039b/1, 046a/16, 047a/20

ḳaldur-: bulunduğu seviyeden daha yüksek bir seviyeye çıkarmak bk. *ḳaldır-*
ḳ.maḳ 021a/6

ḳalem (Ar.): yazı yazmaya mahsus çubuk biçimindeki alet
→ḳ. eyle- (parçalamak, kırmak) 056a/13
ḳulaġıŋ ḳ. ḳuyruḳıŋ ʿalem idüp 010a/11

ḳalḳ-: 1. oturur veya yatar durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrulmak, ayak üstü durmak
ḳ. 044b/9
ḳ.ayın 067a/13
ḳ.dı 027b/7, 030a/7, 042a/19
ḳ.ınca 094b/15
ḳ.maġa 049a/14
ḳ.up 034b/6, 052b/10, 058b/12, 059b/11, 062a/19, 063a/3, 082b/15, 091a/8
2. yola çıkmak, hareket etmek
ḳ.up 016a/5, 017a/4, 021b/15, 028b/2, 042b/7, 070b/11, 113b/2
3. bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket etmek, daha yukarı çıkmak
ḳ.up 020a/6

ḳalḳan: eski savaşlarda savaşçının kılıç, kargı, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak için sol elinde tutarak kullandığı siper

ḳ. 025b/2, 025b/5, 079a/9
ḳ.ından 068a/14

ḳalma: bir kimse veya nesneden, bir zaman veya devirden kalmış olan
ḳ.ma 067b/7

ḳamaş-: fazla ışıktan dolayı geçici olarak kararıp etrafı göremez olmak
→gözleri ḳ.ur idi 010b/11

ḳāmetli (←Ar. ḳāmet): boylu, endamlı
ḳ. 004b/12

ḳan: damarda dolaşan kırmızı renkli sıvı
ḳ. 006a/19, 024b/14, 044a/2, 050a/13, 052a/18, 052b/3, 053b/4, 054b/2, 058b/6, 058b/9, 059b/9, 076a/2, 087b/1, 090b/13, 095a/10, 101b/18, 102a/16
ḳ.a 033b/12, 054b/17
ḳ.dan 002b/13
ḳ.ı 077b/6
ḳ.ından 091b/10
ḳ.lar 095a/13
ḳ.umı 011b/20
→ ḳ. ağla- (büyük bir üzüntü içinde olmak) 073b/6, 109b/7
ḳ. gövdeyi getür- (çok fazla kan akmak) 025b/21
ḳ.ıŋ al- (öldürmek, canını almak) 038b/3, 106b/16
ḳ.ıŋ dök- (ölümüne sebep olmak) 074b/11
ḳ. tükür- (ağzından kan gelmek) 052b/18

ḳan-: bir arzusunu yeteri kadar karşılayıp tatmin olmak
ḳ.an 026a/4

ḳanāʿat (Ar.): yetinme, iktisatlı davranma
→ḳ. it- (yetinmek, kafi bulmak) 015a/19, 032a/19

ḳanad: kanat, kuşlarda veya böceklerde uçmaya yarayan organ
ḳ. 017a/18
ḳ.ı 017a/20
ḳ.ın 020a/4
ḳ.ları 017a/15
ḳ.larıŋ 018b/8, 018b/12, 019b/8

ḳanda: 1. nerede
ḳ. 009b/17, 010a/16, 018b/5, 020b/6, 025a/18, 030a/18, 034b/2, 041b/8, 046b/5, 046b/21, 055a/2, 082b/14, 087b/18, 093b/12, 094a/9, 114a/16
ḳ.dır 017a/10, 031a/19, 045a/13
ḳ.dur 017b/10, 031a/1
ḳ. idi 061b/3
ḳ. idüŋ 097a/17
ḳ.n 029b/21, 030a/8, 060a/4, 080a/18, 085b/12
ḳ.sın 024b/20, 42b/7
2. nereye

ḳ. 015a/9, 022a/6, 035b/7, 054b/9, 060a/4, 062a/5, 078a/3, 080a/17, 083a/5, 085a/17, 089a/14
3. nereden
ḳ. 045b/3

ḳanġı: hangi
ḳ. 036a/16, 098a/5
ḳ.muz 042a/13, 072a/4
ḳ.muza 042a/13
ḳ.sı 042a/12
ḳ.sına 071a/4
→ḳ. birine (hangi biri) 098b/19
her ḳ.sı 108b/2

ḳanı: hani, nerede
ḳ. 002a/8, 002a/11, 027a/16, 031a/19, 031a/1, 031a/2, 031a/3, 034b/12, 038a/19, 049a/2, 050a/5, 051a/8, 059a/14, 074a/18, 075b/13, 078a/17, 078a/20, 090a/3, 091a/18, 104b/6

ḳanlu: kanlı, aralarında kan davası bulunanlardan her biri
ḳ.msın 043a/14

ḳap-: birdenbire çekip almak, yakalayıp tutmak
ḳ.ar 062a/11
ḳ.arlardı 033a/12
ḳ.asız 068a/13
ḳ.dı 030b/9, 054a/6, 101a/13
ḳ.dılar 050a/19, 052a/19, 052b/5, 054a/13, 068b/10, 080b/4, 080b/6, 080b/8, 084a/18, 090b/15
ḳ.mışlar 053b/12
ḳ.up 002b/16, 005b/21, 006b/4, 007a/18, 007a/19, 013b/4, 016b/13, 018b/21, 019a/6, 027b/10, 029b/2, 032b/3, 033b/16, 042a/4, 048a/5, 052a/17, 053a/14, 053b/11, 057b/12, 057b/16, 059b/13, 062a/9, 062a/12, 062b/20, 081a/14, 083a/19, 090b/9, 093b/2, 095b/1, 100a/2, 101b/11, 102a/13, 109a/12, 109a/13, 109b/2
→ḳ.up getür- 032b/1
ḳ.up git- 017a/9, 028b/16, 033a/3

ḳapan-: 1. diz çökerek veya yüzü bir yere gelecek şekilde bütün vücudu ile eğilmek
ḳ.dı 099a/8
ḳ.up 010a/3
2. bitmek, son bulmak, sona ermek
ḳ.ur 111a/5

ḳapaT-: kapamak, kilitlemek
ḳ.up 042b/9

ḳapdır-: bir şeyin ele geçirilmesine yol açmak
ḳ.up 036a/7

ḳapla-: duyulacak veya görülecek kadar ttrafı sarmak, yayılmak, yayılıp her yeri doldurmak
ḳ.dı 018b/9, 053b/16
ḳ.yup 017a/15

ḳaplan: kaplan
ḳ. 026b/16

ḳapu: 1. giriş çıkışı sağlamak için bir yere yerleştirilen açılır kapanır düzen
ḳ. 021a/4, 021a/7, 021b/9, 027b/14
ḳ.da 004b/21, 015a/2, 060b/3
ḳ.dan 014b/17, 021a/11, 030b/11, 034b/14, 052b/9
ḳ.dır 021b/10
ḳ.ları 062b/12
ḳ.larıŋ 014b/13, 043a/1
ḳ.nuŋ 021a/4, 021a/19, 021b/4, 021b/5
ḳ.sı 014b/8, 029a/8, 113b/8
ḳ.sın 014b/13, 038a/7, 065a/15, 096b/12
ḳ.s̱ın 029b/19
ḳ.sıŋ 030a/5
ḳ.sına 020b/21, 020b/22, 034b/12, 035a/15, 035b/3, 062b/14, 112a/2, 113b/8, 113b/14
ḳ.sından 059b/16
ḳ.ya 021a/20, 021b/1, 062b/17
ḳ.yı 021a/5, 021a/13, 021b/8, 062b/15
2. belli bir maksatla belli bir şey elde etmek için başvurulan, bağlanılan yer
ḳ.sı 111a/5

kār (Far.): bir iş sonucunda elde edilen fayda, çıkar
k.ımuz 047a/5, 092a/7
→k. eyle- (tesir etmek, fayda vermek) 002b/20, 003a/2, 017b/2, 038b/9, 050a/10(2), 050b/7, 051a/1
k. it- (tesir etmek, fayda vermek) 029b/1

ḳara: 1. siyah renk
ḳ. 015a/17, 015b/6, 017a/5, 019a/11, 039b/15
→ḳ. yüz (ayıplı, kusurlu, yüz kızartıcı hal) 060b/11, 060b/12
yüzin ḳ. 073a/6

ḳaraca: rengi karaya aykın olan, esmer
→ḳ. ḳurıca (esmer, zayıf ve çelimsiz) 047a/14

ḳarāʾib (<Ar. ġarāʾib): garip, tuhaf
ḳ. 004b/9

ḳaraḳol: askerî kuvvetlerin güvenini sağlamak, ani baskınlara karşı uyanık olmak gibi maksatlarla uygun görülen yerde görevlendirilen nöbetçi asker veya küçük askerî kuvvet
ḳ.lara 081a/11

ḳaranlıḳ: karanlık, ışıksız
ḳ. 025a/10

ḳarār (Ar.): bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm
ḳ.ı 006a/2, 007a/20, 100b/15, 104a/5
ḳ.ından 094b/6
ḳ.um 028a/4
→ḳ. eyle- (karar vermek, bir meseleyi hükme bağlamak) 003a/22, 003b/16, 003b/17, 013b/11, 013b/13, 014a/6, 014a/18, 032a/9, 026a/11, 030b/20, 031b/4, 038b/19, 039a/14, 039a/18, 041b/16, 041b/17, 042a/8, 042b/5, 043a/2, 050b/14, 052b/12, 052b/17, 057a/12, 057a/13, 059b/18, 072b/15, 076b/15, 081a/3, 086a/6, 097a/3, 097a/9, 102b/3, 105a/10, 106b/5, 109b/5, 113a/10, 114a/3
ḳ. it- (durmak) 096a/6

ḳarar-: aydınlığı azalmak, karanlık olmak
→gözi ḳ.up 102a/14

ḳarıl-: karışmak
→ḳ.up ḳatıl- (karışmak) 025a/11

ḳarındaş: kardeş
ḳ. 020b/18, 053a/10
ḳ.ı 006b/3, 014a/20, 020b/3, 020b/19, 036b/19, 042b/13, 042b/15, 048a/5, 048b/12, 048b/15, 049b/14, 050a/16, 051a/5, 070b/19, 076b/5, 082a/1, 103a/12, 112b/6
ḳ.ın 031a/8, 103a/16, 108a/12
ḳ.ıŋ 048a/6
ḳ.ınıza 103b/8
ḳ.ız 063b/14
ḳ.lar 047b/3, 103b/7
ḳ.larıŋ 046b/21
ḳ.larına 113a/14
ḳ.um 014a/2, 020b/4, 031a/10, 049a/9, 103a/17, 104b/4, 108a/14
→ yār ḳ. olalum 005a/14, 101b/8

ḳarış: parmakları açık ve gergin durumdaki bir elin baş parmağı ile serçe parmağının uçları arasındaki mesafe
ḳ. 053a/1, 076b/1, 093b/8, 100a/3, 109a/12
→ḳ. ḳarış (en ince ayrıntısına kadar, inceden inceye) 094a/16

ḳarış-: el atmak, fikir yürütmek, müdahale etmek
ḳ.man 075a/16

ḳarşu: 1. karşı, bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi
ḳ.da 008b/19
ḳ.dan 045a/15, 107a/7, 108a/4
ḳ.mda 002a/8
ḳ.muzda 093a/4
ḳ.sında 029a/16, 044a/15, 063a/11, 066a/14, 093b/16, 095a/14

2. -e doğru
ḳ. 015b/10, 043a/2, 050a/17, 085b/9
3. aykırı, ters
ḳ. 089a/16
→ ḳ. çıḳ- (dışarıdan gelenleri karşılamaya gitmek) 042a/7, 046a/4, 069b/3, 096a/10, 097a/8, 113b/6
ḳ. dur- (direnmek, boyun eğmemek) 066b/20
ḳ. gel- (karşılamak, karşısına çıkmak) 022a/8, 022b/2, 038b/18, 067b/13, 068b/16, 071a/8, 071a/16
ḳ. git- (karşılamaya gitmek, karşı çıkmak) 068a/13
ḳ. ṭur- (direnmek, dayanmak) 076b/9
ḳ. var- (karşılamak, karşısına çıkmak) 031a/15, 036b/8, 041a/17, 041b/11, 062b/19, 067b/17, 081a/18, 082a/13, 082b/4, 108a/1
ḳ. vir- (karşılamak, karşısına çıkmak) 103a/3
ḳ. vir- (karşılık vermek) 003a/6, 025b/3, 057b/17, 059b/6, 067a/6, 075b/18, 079a/9, 084a/10, 087b/5, 090a/1, 090b/14, 093b/15, 093b/19, 094b/6, 094b/16, 095a/9, 095a/12, 103a/10, 106a/17, 111a/14

ḳarşula-: karşılamak, karşı çıkmak
ḳ.dılar 113b/5
ḳ.yup 014a/14, 047b/8, 057a/11, 076a/11

ḳaṣd (Ar.): 1. kasıt, niyet, amaç, gaye
ḳ. 030b/4
ḳ.ı 018b/4
ḳ.ına 017b/1, 043a/12
ḳ.ıyla 013a/21
ḳ.um 011b/17, 011b/18
ḳ.uŋ 112b/11
2. birine karşı bilerek kötü davranma, kötü niyet
ḳ. 071b/17, 072a/11
→ḳ. eyle- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 026a/6, 032b/21, 044a/4, 048b/6, 064b/11
ḳ. it- (kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek) 017b/16, 033a/15

ḳaṣd(-ı) ʿalem (Ar.): sancağa zarar verme
→ḳ. eyle- (sancağa kast etmek, zarar vermek) 050b/10

ḳaṣden (Ar.): bilerek, isteyerek
ḳ. 022a/11

ḳaşıḳ: vücudun karnın altı ile uyluğun üstü arasında kalan kısmı
ḳ. 021a/14

ḳaṣr (Ar.): köşk, küçük saray
ḳ. 034a/5, 067b/5
ḳ.a 058b/2, 067b/13, 068b/11, 068b/15
ḳ.da 068a/1
ḳ.dan 067b/6
ḳ.ı 067b/5

ḳ.uŋ 067b/8, 067b/15, 068a/2

ḳaṣr-ı şehr (Ar.+Far.): şehrin köşkü
ḳ.inden 067b/14

ḳaş: 1. gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek biçimde yer alan kısa kıllar
ḳ.ına 025b/6
2. bir şeyin kaş gibi bir kavis yapan kemerli çıkıntılı yeri
ḳ.ına 007a/16, 012b/5

kāşkī (Far.): keşke bk. *keşke*
k. 063a/16, 070b/2

ḳat: 1. (sayı sıfatları ile) defa, kere, derece
ḳ. 008a/17, 009a/2, 010b/10
2. giyecekler için takım
ḳ.ıŋ 010b/13
3. huzur, yan, ön
ḳ.umdan 066a/9
4. (sayı sıfatları ile) tabakalar veya sıralar hâlinde bulunan şeylerin her bir tabaka veya sırası
ḳ. 070a/19
ḳ.ı 043b/18
→bir ḳ. 034b/6, 034b/8
bir ḳ.ı 053b/16

ḳaṭʿ (Ar.): ilerleme, geçme, yol alma
→ḳ. eyle- (yol almak, bir yolu aşmak) 054b/14

ḳat-: koymak, eklemek, ilave etmek
ḳ.up 024b/8, 026b/15, 043a/2, 057a/16, 062b/6, 076b/18, 082a/9
→ḳarşu ḳ.up (karşılamak) 043a/2
muḳābil ḳ.up 070b/14, 095a/18
öŋine ḳ.up 015b/1, 028b/20, 085b/6

ḳatı: çok, pek, pek çok
ḳ. 046b/17

ḳatıl-: kendini bir topluluğa katmak, bu topluluğun arasına girmek, dâhil olmak
ḳ.up 043b/18, 053b/15
→ ḳarılup ḳ.dı 025a/11

ḳaṭır: kısrak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan
ḳ. 010a/19

kātib (Ar.): yazıcı, yazman
k.ler 065b/5

ḳatl (Ar.): öldürme, öldürülme

→ḳ. eyle- (öldürmek) 002a/9, 051a/6, 051a/9, 057b/1, 082b/6, 107a/6
ḳ. it- (öldürmek) 018b/14, 022a/20, 024a/6, 029a/4, 037b/10, 048b/8, 051a/7, 051a/15, 051b/10, 051b/14, 057b/8, 075a/14

ḳavara: yellenme, gaz çıkarma
→ḳ. çek- (yellenmek) 027a/20

ḳavġā (<Far. ġavġā): şiddetli tartışma veya dövüş, mücadele bk. *ġavġā*
ḳ. 098a/7

ḳavil (<Ar. ḳavl): sözleşme, anlaşma
→ḳ. eyle- (sözleşmek, anlaşmak) 008b/3

ḳavl (Ar.): kavil, sözleşme, anlaşma
ḳ. 053a/3
ḳ.imüz 003a/3

ḳavm (Ar.): kavim, aynı soydan gelen, dil, töre ve kültürleri ortak insan topluluğu
ḳ. 028a/12
ḳ.e 019b/21, 033b/11
ḳ.i 033a/3, 033b/18, 034a/1
ḳ.üŋ 033b/13

ḳavm-i küffārān (Ar.): kafirlerin topluluğu
ḳ. 081b/3

ḳavm(-i) kāfir (Ar.): kafir topluluğu
ḳ.ler 083a/4

ḳavm(-i) Ye'cūc (Ar.): Yecüc kavminin topluluğu
ḳ.a 032b/7

ḳavra-: tutmak, elinin ve kolunun içine almak
ḳ.ya 019a/2
ḳ.yup 019a/3, 060b/19, 112a/6

ḳāvur (<Far. gebr): Müslüman olmayan kimse
ḳ.lar 024a/12, 024a/19, 027a/10, 027b/8, 028a/8, 089b/14, 090a/18, 090b/3, 091a/15
ḳ.lara 089b/1
ḳ.lardan 023b/3, 089a/13, 089b/7
ḳ.ları 024a/9, 091a/19
ḳ.ların 028a/3
ḳ.larla 091a/15

ḳavuş-: kavuşmak, buluşmak
ḳ.alum 095b/5

ḳavī (Ar.): güçlü, kuvvetli
ḳ. 018b/3, 024a/6, 048b/15, 050b/6

ḳay-: (bir şey) durmakta olduğu yerden kurtulup aşağı düşmek
ḳ.up 079a/9
→ḳ.u vir- (dengesini kaybedip düşmek) 112a/4

ḳaya: sert ve iri taş kütlesi
ḳ. 021a/3
ḳ.ya 015b/13, 068b/2

ḳayd (Ar.): meşgul olma, uğraşı
→ḳ.ında ol- (meşgul olmak, ilgilenmek) 003b/4

ḳāye (<Ar. ġāye): gaye, amaç, hedef
ḳ.si idi 091b/14

ḳayıḳ: deniz, göl ve nehirlerde dolaşmak, yük taşımak için yapılmış, kürek veya yelkenle yol alan küçük tekne bk. *ḳayuḳ*
ḳ.lar 030b/15
ḳ.lara 030b/16
ḳ.ları 030b/15
ḳ.ların 030b/12

ḳayrı: geriye kalan, kalan
ḳ.nı 101b/13

ḳayuḳ: kayık bk. *ḳayıḳ*
ḳ.a 029a/7

ḳaz-: 1. toprağı herhangi bir şeyle yarıp eşerek yerinden çıkarmak
ḳ.up 085a/10
2. maden, taş veya tahta üzerine bir şekil veya yazı kazımak
ḳ.dılar 021b/15
ḳ.up 021a/9

ḳażā (Ar.): 1. kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hadise
ḳ. 100a/7
2. kaderin, Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi
ḳ. 051a/16, 071a/3, 077a/11
ḳ.ya 057b/6, 077b/11

ḳazā (<Ar. ġazāʾ): gaza, İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat
→ḳ.n mübārek olsun (Hak yolunda güç bir mücadeleye girişenlere teşvik ve böyle bir işin üstesinden gelenlere söylenen tebrik sözü) 068b/12

ḳazan-: edinmek, elde etmek
ḳ.am 080b/16

kāẕib (Ar.): yalan söyleyen, yalancı

k. 049b/6, 049b/7

kebāb (Ar.): ateşte veya susuz olarak bir kap içinde pişirilen et yemeği
k.ları 058b/21

kelb (Ar.): köpek
k. 052a/14, 052b/1, 054a/14
k.e 107b/6, 113a/7

kelle (Far.): baş, kafa
k. 068b/15
k.ler 070a/11, 088b/17
k.sin 088b/18
→k. vir- (can vermek, ölmek) 084a/8

kel(l)e (<Far. kelle): bk. *kelle*
k. 025b/17, 106b/9
k.ler 023a/17, 105a/11
k.leri 090b/8
k.si 024b/1, 027b/18, 080b/8
k.şi 090b/6
k.sin 023a/19, 068b/8, 084a/14
k.siŋ 076b/2
k.sine 045b/15

kelle-ber-kelle (Far.): kafa kafaya
k. 063b/8

kelle-ber-kel(l)e (< Far. kelle-ber-kelle): bk. kelle-ber-kelle
k. 022b/9

kel(l)e-ber-kel(l)e (< Far. kelle-ber-kelle): bk. kelle-ber-kelle
k. 102a/7, 106b/9

kel(l)e-i bī-devlet (Far.+Ar.): aciz baş
k.ine 025b/17

kem (Far.): kötü, fena
k.mi 104b/8

kemāl (Ar.): mükemmellik, tamlık
k. 003a/1

kemān (Far.): yay
k.ına 068b/4

kemend (Far.): uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek için atılan ucu ilmikli ip
k. 042a/18, 070a/9
k.i 087b/9
k.iŋ 068b/14

kemer (Far.): bele bir kere dolandıktan sonra bağlanan veya tokalanan bel bağı
k. 020b/9, 020b/14, 020b/15, 079a/15, 097b/16, 098a/2, 111a/4, 111a/5, 111b/9
k.de 013a/15
k.dir 013a/16
k.i 007a/20, 007b/1, 007b/2, 007b/7, 047a/17, 079a/18, 079a/19, 087b/9, 095a/9, 098b/16, 100a/4, 100a/5, 101b/12, 103a/13, 109a/16, 109a/17, 109b/1, 112a/7
k.iŋ 003a/11, 013a/14, 016b/9, 041a/18, 068b/17
k.in 081b/2, 098b/15, 100a/2, 109a/12, 111b/11
k.inden 002b/15, 005b/20, 006a/21, 007a/18, 048a/5, 062b/20, 101b/11, 112a/6
k.ine 016b/7, 041b/1, 076a/3, 082a/12, 083b/18, 087b/6, 098a/1, 107b/12, 109a/10, 112a/6
k.üŋ 101b/13
→ k. kemere 013a/14, 040b/8, 042a/15, 055a/12, 056a/15, 062b/1, 068a/17, 094b/18, 100a/1, 109a/4

kemürden-: hayvanlar için inleme sesi çıkarmak, homurdanmak
k.mege 089b/7

kenār (Far.): bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka
k.a 053b/11, 054b/13, 103a/14
k.ına 029a/7, 030b/12, 030b/16, 069b/11, 083a/1, 088b/18, 098b/3, 102b/8
k.ında 006a/9, 031a/12, 064a/16, 078b/3

kendi: iyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, öz, zat bk. *kendü*
k. 003b/7, 024b/2, 025b/15, 027b/12, 029b/2, 035a/17, 040b/15, 047a/9, 047a/10, 056b/18, 083a/10, 092a/3, 093a/8, 105b/7, 109b/2, 115a/2
k.lerini 002a/18
k.mi 011b/20, 032b/13, 061a/13
k.ŋ 029b/5, 076b/8
k.n 084a/12
k.ni 001b/5
k.ŋi 003a/15
k.nüŋ idi 094a/10
k.nüŋ 003a/15
k.ye 010b/9
k.yle 065a/10

kendü: bk. *kendi*
k. 005b/1, 005b/2, 005b/18, 012b/17, 018a/6, 028b/6, 030a/20, 031b/15, 033a/15, 034a/12, 035a/12, 037a/8, 037a/18, 051b/3, 052b/4, 056a/14, 058a/20, 060a/14, 062a/13, 064b/10, 064b/16, 068b/9, 069a/15, 078a/15, 082b/14, 085a/16, 085b/16, 087a/1, 087a/5, 087a/11, 089a/19, 096b/2, 105a/17
k.den 015b/11, 109a/8
k.lere ise 114b/10
k.leri 054b/12, 062b/17
k.leriŋ 012a/4, 090b/16
k.lerinden 072a/13

k.me 037b/21, 038a/6, 061b/17, 065b/17, 087a/17
k.mi 030b/9, 033a/17
k.miz 051a/7
k.n 111a/12
k.ni 021a/16, 052b/8
k.nüŋ 005b/8, 016b/21
k.ŋüze 111b/10
k.si 023a/1, 041b/15, 057b/16, 061b/12, 063b/5, 071a/6
k.sin 052a/13, 068b/6
k.siŋ 098b/9
k.sini 062b/17
k.ye 004a/15, 004a/17, 010a/17, 013a/1, 013a/7, 017a/21, 025a/13, 032b/17, 034a/13, 037b/8, 041a/15, 044b/3, 055a/2, 061b/1, 064b/11, 069a/17, 104b/13, 108b/2, 113b/11
k.yi 005b/13, 007a/19, 013a/6, 019a/7, 021a/14, 021b/9, 024a/8, 024b/17, 026a/7, 027a/5, 030a/2, 030a/4, 033b/15, 034a/12, 035b/8, 039b/16, 041b/3, 044b/13, 055a/3, 056a/10, 056a/17, 058a/10, 060a/4, 062b/9, 064b/10, 068b/1, 069b/16, 070a/14, 074a/3, 079a/18, 080a/7, 081b/19, 084b/1, 085a/15, 086a/15, 086b/4, 089a/18, 092b/9, 094b/16, 095a/15, 098b/18, 099b/16, 111a/10
→k. ʿālemlerinde ol- (kendi bildiğini okumak, istediği gib davranmak) 092a/14
k. kendüye (kendi kendine) 058b/6, 059a/11
k.yi bilmez (gerektiği gibi davranmayan, yersiz ve yanlış hareket eden, münasebetsiz) 092a/12
k.yi cemʿ eyle- (kendini toplamak, kendine çekidüzen vermek) 012b/7
k.yi cemʿ it- (kendini toplamak; kendine çekidüzen vermek) 007a/13, 018b/18, 079a/11, 100b/9, 101a/10, 107b/8

kerem (Ar.): lütuf, iyilik
→k. eyle (“izin verin, beni dinleyin, müsaade buyurun” anlamında kullanılan bir nezaket sözü) 069b/4, 097b/16
k. ʿināyet 078a/11

kerre (Ar.): defa, kez, sefer
k. 016b/10, 017a/17, 025b/13, 094b/18, 105a/8
k.den 088a/15
→bu k. 012a/15, 031b/9, 058a/1, 111b/16
bir k. 031a/19, 043b/2, 057b/9, 087b/7, 095b/18
birḳaç k. 045a/2

kere (<Ar. kerre): bk. *kerre*
k. 001b/6, 027a/9, 052b/5

kerīm (Ar.): ulu, büyük, şerefli, aziz
→Allāh k.dir 020a/14

kes-: bulunduğu yerden ayırmak, çıkarmak
k. 011b/20, 024a/6
k.di 024b/20

k.diler 036b/5
k.e 024a/18, 032b/4
k.elüm 027a/3
k.erem 044a/17, 085b/14
k.erler 063b/17
k.eyimmi 063a/1
k.iŋ 002b/2
k.mek 028a/10
k.mez 029b/12
k.mezse 003a/4
k.mezseŋ 011b/20
k.üŋ 027a/16
k.üp 076a/9, 085b/15
→öŋin k.diŋüz 055b/10
ümīdiŋ k.mişlerdür 033b/3

kesb (Ar.): kazanma, edinmek
→k. it- (kazanmak, edinmek) 012a/10

kesdir-: kestirmek
→gözine k.düŋ 012a/17

kesil-: bitmek, sonlanmak
k.- di 052b/13
→ardı k.meyüp 064a/10

keskin: keskin, kesici
→ḳılıcuŋ k. yüzüŋ aḳ olsun 042b/19

keşf (Ar.): ortaya çıkarma, meydana çıkarma
→k. ol- (ortaya çıkarılmak) 030b/4

keşke: dilek cümlelerinin başına getirilen ve "ne olurdu" anlamında özlem veya esef bildiren temenni sözü bk. *kāşkī*
k. 085a/2

ketf (Ar.): ketif, omuz, omuz kemiği, kürek kemiği
k.ına 002b/20

kevākib (Ar.): yıldızlar
k. 093b/9

keyf (Ar.): zevk, neşe
k.in 102b/11

kez: defa, kere, sefer
→bir k. 045b/16, 090b/5, 109a/8
bu k. 064b/11, 098a/11, 111b/5

keẕālik (←Ar. keẕā): bunun gibi, böyle, böylece

k. 083b/2, 098a/9, 098b/2

kezālik (←Ar. keẕā): bk. *keẕālik*
k. 031b/16

ḳıble (Ar.): Müslümanların namazda yöneldiği cihet, Mekke şehrinin ve Kâbe'nin bulunduğu yön
ḳ.s̱i 024b/7

ḳıç: vücudun gerisi, kuyruk sokumu bölgesi, makat
ḳ.ı 108b/18
→ḳ. ḳıçın (geri geri, arka arka) 019a/5, 029b/6, 081a/17, 082b/8
ḳ. ḳıçıŋ (geri geri, arka arka) 016b/4

ḳıl: insan ve hayvan vücudunda biten sertçe ve kalınca tüy
ḳ. 053b/9
ḳ.ı 087b/15
→ḳ.ıma ḥaṭā gelme- (en küçük bir zarara bile uğramamak) 052a/5
ḳ.ına ḥaṭā getürme- (en küçük bir zarara bile uğramamak) 051a/20, 051b/1

ḳıl-: yapmak, etmek
ḳ.uram 101b/3
→āraste ḳ.up 110a/12
güzīde ḳ.up 014b/18
ḥavāle ḳ.am 017a/17
ḥavāle ḳ.dı 002b/18
ḥāẓır ḳ.up 113a/15
mest ḥayrān ḳ.mış 095a/15
meydān ḳ.up 098b/4
müjde ḳ.up 096a/9
rāst ḳ.up 054a/11, 094a/18, 102a/12

ḳılavuz: yol gösteren, rehber
ḳ. 004b/4

ḳılıÇ: kılıç
ḳ. 002b/6, 002b/9, 003a/4, 004b/1, 007a/12, 025a/22, 025b/1, 025b/9, 026a/6, 039b/8, 043a/20, 043b/2, 043b/3, 043b/6, 043b/7, 044a/1, 044a/3, 045b/9, 045b/17, 052a/16, 052b/7, 057b/20, 058a/11, 062a/3, 066a/3, 076a/18, 082a/2, 083a/18, 089b/16, 090b/14, 097b/13, 097b/14, 102a/3, 103a/2, 104a/16, 107b/17, 108b/11, 108b/13, 111b/5
ḳ.a 029a/19, 043b/3
ḳ.ı 002b/12, 029b/13, 043b/3, 057b/14, 061a/5, 061a/6, 062a/6, 078b/19, 081b/6, 081b/17, 083b/14
ḳ.ım 065b/20
ḳ.ıŋ 057b/12, 080b/7
ḳ.ından 022a/6
ḳ.larıŋ 052a/10, 052b/6, 057b/14
ḳ.ların 107b/16
ḳ.uŋ 043b/4, 045b/15

→at binenüŋ av alanuŋ ḳ. ḳuşananuŋdur 108a/10
dal ḳ. 044b/1, 061a/4, 068b/7, 102a/2
ḳ. ara- (kavga edenleri ayırmak) 066a/4
ḳ. ḳılıca 080b/6
ḳ.uŋ keskin yüzüŋ aḳ olsun (“bir işi yaparken önünde engel olmasın, yolu açık olsun” anlamında kullanılan bir temenni sözü) 042b/19

ḳımılda-: hareket etmek, kalkmaya davranmak
ḳ.ma 050a/15

ḳın: çakı, bıçak, kılıç vb. kesici aletlerin kılıfı
ḳ.dan 045b/9

ḳır-: 1. sert bir şeyi üzerine vurarak veya bir kuvvet tatbik ederek parçalamak
ḳ.a 026a/21
ḳ.dı 032b/14, 062b/18
ḳ.dılar 052b/6
ḳ.madı 027a/19
ḳ.maḳ 027a/18
ḳ.ması 052a/19
ḳ.mazsaŋ 078a/19
ḳ.up 002b/6, 024a/20, 027b/7, 032b/17, 057b/10, 057b/13, 078b/1, 083a/8, 090b/6, 098b/15
2. öldürmek
ḳ.ar 027b/21, 028a/13, 033b/13
ḳ.aram 041b/12
ḳ.arlardı 038b/1
ḳ.arsın 002b/17
ḳ.dı 002b/8, 022a/4, 024b/7, 027b/13, 033a/3, 034a/2, 069b/20, 090a/3, 102b/1
ḳ.dıġı 033b/14
ḳ.dılar 025a/11, 025b/21, 045a/4, 045b/19, 091b/14
ḳ.duḳca 027b/18
ḳ.dum 033b/18
ḳ.madan 046a/2
ḳ.maġa 016a/8, 027b/18, 038b/6, 038b/8, 050b/2, 050b/3, 053b/14, 076a/11, 079a/5, 080a/17, 081b/5, 083a/16, 084a/2, 090b/10
ḳ.mazız 004b/1
ḳ.up 038b/18
→ ḳ.up geçir- (öldürmek) 017a/6
ḳ.up git- (öldürmek, mahvetmek) 054a/2

ḳırāʾat (<Ar. ḳirāʾet): okuma, okumak işi
→k. eyle- (okumak) 005a/6, 103b/9
ḳ. it- (okumak) 103b/7

ḳırıl-: 1. parçalanmak
ḳ.acaḳ 077b/10
ḳ.dı 109a/16, 112a/7
ḳ.up 007a/20, 019a/4, 079a/18, 087b/9, 100a/4, 101b/12, 103a/13
2. bükülmek, eğilmek

ḳ.dı 048a/11
ḳ.up 012b/21, 080b/3, 084a/7, 087b/2, 101b/18, 108b/16, 99b/14
3. öldürmek, öldürülmek
ḳ.an 085a/10
ḳ.duḳca 033b/19
ḳ.mış 046a/8, 091b/14
ḳ.up 084b/2

ḳırḳ: 1. kırk(sayı)
ḳ. 012a/9, 013a/16, 021a/5, 040a/18, 044a/20, 044b/6, 045a/5, 045b/18, 066b/12, 067b/11, 088b/5, 093a/6, 097b/11, 100a/13, 104a/18, 109b/16
ḳ.dan 044b/12
2. pek çok
ḳ. 025a/15
→ḳ. elli 083b/1, 089b/12
otuz ḳ. 033a/1

ḳırḳ biŋ: kırk bin
ḳ. 022a/21, 025b/9, 060a/7, 061b/12, 062b/7, 063a/5, 063a/7

ḳırḳ sekiz: kırk sekiz
ḳ. 069a/17, 069a/18, 087a/11, 110a/11

ḳırmızı: kırmızı, al renk
→al ḳ. 046b/15

ḳıṣṣa (Ar.): kısa hikaye, ibretli hikaye
ḳ. 020b/16, 021b/21, 078a/4, 090b/3
ḳ.ları 051b/5
ḳ.muz 009b/18, 026b/10, 036a/14, 042b/8, 044a/9, 058a/6, 063a/10, 066b/1, 070b/12, 088b/14
ḳ.sıŋ 028b/1
2. vaka, macera, olay
ḳ.ları 003b/9

ḳış(ṣ)a (<Ar. ḳıṣṣa): bk. *ḳıṣṣa*
ḳ. 074a/5
ḳ.mız 063a/18
ḳ.ya 096a/4

ḳış: çetin, zorlu
ḳ. 024a/14, 027a/15

ḳıy-: 1. merhametsizce davranmak, zarar vermek, gadretmek, zulmetmek
ḳ.armı 037a/12
2. öldürmek, canına kastermek
ḳ.ma 013b/7
ḳ.madı 074b/8

ḳıyāmet (Ar.): gürültülü karışıklık, kaynaşma, gürültü, patırtı

ḳ. 080a/13
→ḳ.ler ḳopar- (ortalık birbirine girmek, büyük gürültü ve karışıklık çıkmak) 025a/5

ḳıyās (Ar.): karşılaştırma, mukayese etme
→ḳ. eyle- (karşılaştırmak, ölçmek, mukayese etmek) 036b/14, 041b/7, 099a/17
ḳ. it- (karşılaştırmak, ölçmek, mukayese etmek) 006a/5, 068a/3, 076b/12, 083a/5, 093b/11, 093b/13, 109a/15, 100a/10, 107a/13
ḳ.a gelmez (hesaba gelmez, çok fazla) 015b/17

ḳız-: 1. ısınmak, sıcaklığı artmak
ḳ.up 015b/4
2. kızarmak, rengi kırmızıya dönmek
ḳ.up 027b/18

ḳız: dişi cinsten olan kişi
ḳ. 030a/6, 030a/14, 030a/16, 030a/18, 030a/20, 032a/19, 034a/12, 034a/20, 034b/4, 034b/15, 035a/16, 059a/2, 059a/6, 059a/13, 060a/10
ḳ.ı 032a/10, 033a/12, 033a/13, 033a/14, 033b/5, 034a/10, 034a/13, 046a/14, 058a/19, 059a/11, 060a/14, 060a/17, 060b/9
ḳ.ıdur 031b/7
ḳ.ımuŋ 070b/2
ḳ.ıŋ 032a/18, 034b/1, 034b/13, 035a/4
ḳ.ına 033b/7, 034a/11
ḳ.ını 060b/7
ḳ.ınuŋ 032a/14, 032a/15
ḳ.ıyam 030b/2
ḳ.ıyla 031b/8
ḳ.lar 029b/20, 030a/3, 046b/5, 058a/20, 058b/11
ḳ.larda 028b/15
ḳ.ları 030b/17
ḳ.um 036a/6
ḳ.uŋ 030a/15, 030a/17, 034a/6, 034a/7, 046a/14, 061a/11, 062b/18

ḳızar-: kırmızıya yakın renk almak
ḳ.up 065b/18, 088a/1

ḳızıl: parlak kırmızı renkte olan
ḳ. 023b/2, 024a/15, 027a/12, 054b/17, 089b/14, 090b/4, 102b/12

ḳızılca: parlak kırmızıya çalan renkte olan
ḳ. 024a/19, 089a/16
2. kırmızı şarap
ḳ. 089a/10, 089a/11, 089a/12, 089b/1, 091a/14, 091b/16, 092a/1
→ aḳca ḳ. 028a/16
ḳ. aḳca 089b/6

ki (Far.): ki(bağlama edatı)
k. 001b/2, 001b/12, 001b/17, 002a/3, 002a/5, 002a/12, 002b/2, 003b/5, 004a/7, 005a/6, 005a/6, 005a/7, 005a/11, 006b/11, 007a/8, 008a/8, 009b/13, 011a/3,

011b/4, 011b/12, 011b/16, 012a/11, 013b/22, 014a/2, 014a/9, 015b/11, 017b/8, 018a/7, 018a/20, 018b/5, 019b/6, 019b/20, 020a/8, 021a/10, 022a/6, 023b/15, 024a/18, 027b/15, 029a/2, 029b/9, 029b/10, 030b/1, 031a/11, 031b/8, 031b/10, 031b/14, 033a/10, 034b/8, 034b/16, 035a/2, 036b/7, 036b/10, 037b/14, 038b/5, 039a/12, 039b/4, 040a/11, 040a/19, 040b/10, 040b/11, 041b/5, 042a/1, 042b/3, 042b/17, 043a/13, 044b/1, 046b/20, 048a/15, 051b/15, 052b/16, 055b/11, 059b/4, 060b/7, 061b/12, 062a/10, 063a/2, 063a/16, 063b/7, 065a/2, 065b/8, 066a/9, 066a/10, 066a/11, 066a/12, 066a/13, 068a/1, 068a/3, 068a/4, 069b/12, 069b/13, 072a/4, 072a/12, 072a/19, 072b/17, 073a/7, 073a/18, 073b/13, 075a/17, 075b/15, 077a/8, 079b/6, 079b/10, 079b/20, 080b/16, 083a/17, 084b/18, 085b/7, 085b/17, 086a/9, 086b/8, 086b/15, 086b/18, 088b/3, 089a/4, 089b/2, 090b/1, 091b/14, 093a/14, 094a/2, 097b/12, 098a/18, 099a/2, 101b/2, 102a/9, 102b/5, 103a/15, 103a/18, 103b/8, 104a/9, 104a/14, 104b/3, 104b/9, 105a/14, 105b/6, 106a/3, 106b/15, 108b/13, 110b/3, 111a/7, 113a/1, 113a/3, 113a/11
→çün k. 007b/14, 032b/18, 039b/10, 045b/9, 065a/7, 065b/4, 073b/20, 077b/1, 079a/4, 093a/18, 095b/12, 105b/14
gūyā k. 069a/13, 087a/12
o zamān k. 022a/5
ol zamān k. 021b/21, 042b/9, 058a/7, 096b/17
ol zaman k. 044a/10
ola k. 061b/17, 066b/11, 076b/19, 078a/6, 078b/9, 090a/11, 091b/1, 105b/8, 107a/16, 113a/2
tā k. 083b/14

ḳīl (Ar.): söz, kelam
→ḳ. vir- (söz vermek) 044a/19

kim: ki(bağlama edatı) bk. *ki*
k. 001b/14, 002b/4, 002b/5, 002b/11, 002b/12, 002b/19, 003a/6, 003b/10, 004a/12, 004b/6, 004b/8, 005b/18, 006a/14, 006a/18, 006a/21, 006b/3, 006b/19, 007a/11, 007a/15, 007a/21, 007b/5, 007b/9, 007b/22, 008b/22, 009a/7, 009a/13, 009a/14, 009a/17, 009b/1, 009b/6, 009b/16, 010b/10, 010b/15, 011a/2, 011b/13, 011b/14, 011b/19, 012a/22, 012b/16, 013a/4, 013a/6, 013a/7, 013a/11, 013a/18, 013b/1, 013b/3, 013b/6, 013b/14, 015a/12, 015b/5, 015b/8, 016a/7, 016a/9, 016a/11, 016a/16, 016a/20, 016b/3, 017a/18, 017b/19, 017b/21, 018a/10, 018a/15, 018a/16, 018b/3, 018b/11, 018b/16, 018b/21, 019a/2, 019a/3, 019a/5, 019a/10, 019a/14, 019a/16, 019b/15, 020a/8, 021a/8, 021b/4, 021b/10, 022a/10, 022a/15, 022a/17, 022b/4, 022b/17, 023a/5, 023a/8, 023b/10, 023b/14, 024a/2, 025a/3, 025a/9, 025b/15, 025b/21, 026a/15, 026a/20, 026a/21, 026b/7, 026b/12, 027a/9, 027a/20, 027b/6, 027b/12, 029b/3, 029b/4, 029b/6, 029b/17, 030a/16, 030a/17, 031a/16, 031b/9, 032b/12, 032b/18, 032b/19, 033a/3, 033a/17, 033b/11, 034a/2, 034b/17, 035a/5, 035a/14, 035a/18, 035b/4, 035b/8, 035b/12, 036a/20, 036b/8, 036b/9, 036b/16, 036b/18, 037a/1, 037a/9, 037b/2, 037b/3, 037b/4, 038b/7, 039b/16, 040b/5, 041a/4, 041a/10, 041a/14, 041b/3, 041b/7, 041b/8, 042a/2, 042a/17, 042a/18, 043a/18, 043b/8, 044a/1, 044b/2, 044b/5, 045b/14, 047a/13, 048a/4, 048a/10, 049a/4, 049a/8, 049a/10, 049a/13, 049a/15, 049a/16, 049a/19, 049b/17, 050a/1, 050a/9, 050a/12, 050a/16, 050a/17, 050b/10, 050b/12, 050b/14, 051b/10, 051b/11, 052a/10, 052a/11, 052a/18, 052b/1, 052b/7, 053b/3, 053b/5,

054a/5, 054a/10, 054a/12, 054b/2, 055b/16, 055b/18, 055b/19, 056a/13, 056b/10, 056b/18, 056b/19, 057a/2, 057a/3, 057b/10, 057b/11, 057b/18, 057b/20, 058b/4, 059b/8, 060a/15, 060b/19, 060b/21, 061a/1, 061a/5, 062a/2, 062a/9, 062a/14, 062b/13, 062b/14, 063a/12, 064b/9, 064b/10, 065a/13, 065b/8, 066b/21, 067a/8, 067a/10, 067b/17, 068a/5, 068a/6, 068a/9, 068a/12, 068a/14, 068a/16, 068a/18, 068b/1, 068b/2, 068b/3, 068b/7, 069b/12, 069b/20, 071a/3, 074a/14, 074b/1, 074b/7, 074b/15, 075b/16, 075b/18, 076a/18, 077a/12, 078a/16, 078b/11, 078b/15, 079a/8, 079a/12, 079a/15, 080a/14, 080a/16, 080b/3, 080b/5, 080b/7, 082a/2, 082a/8, 083a/3, 083b/10, 083b/17, 083b/18, 084a/6, 084a/10, 084a/17, 085a/5, 086a/3, 087a/19, 087b/5, 087b/11, 087b/16, 088a/16, 090a/1, 090a/17, 090b/5, 090b/7, 090b/8, 090b/11, 091a/8, 092a/16, 093b/15, 093b/16, 094a/11, 094b/6, 094b/11, 094b/13, 095a/7, 097a/4, 097b/13, 099b/7, 099b/12, 100a/4, 100a/6, 100b/8, 100b/11, 101a/8, 101a/10, 101a/12, 101a/17, 101b/17, 102a/1, 102a/3, 102a/13, 102b/1, 103a/9, 103a/11, 103b/5, 103b/15, 104b/9, 104b/15, 104b/16, 105a/1, 105b/12, 105b/17, 106b/2, 106b/8, 107b/7, 107b/9, 107b/13, 107b/14, 107b/17, 108a/9, 108b/11, 108b/14, 109a/3, 109a/7, 109a/9, 109a/13, 109a/14, 110b/10, 111a/13, 111a/16, 111b/11, 112a/6, 112a/8, 114a/14
→çün k. 011a/20, 018a/11, 022a/13, 025a/11, 025a/15, 047b/7, 071b/18, 072b/4, 086b/18, 097a/7, 098a/18, 098b/2, 101a/15, 109b/10, 110a/11
gūyā k. 017b/20
ol zamān k. 036a/15, 077b/11, 085a/16, 088b/14
ola k. 098a/2, 098a/11, 098a/14, 111b/15
tā k. 085b/17, 106b/10

kim: hangi kimse

k. 001b/7, 002b/10, 004a/1, 005b/7, 006b/9, 015a/7, 018b/19, 024a/9, 027a/7, 032b/11, 033a/9, 035a/2, 035a/19, 037a/14, 039a/8, 045b/6, 046a/9, 049b/19, 052b/20, 053a/6, 053b/18, 060a/14, 063b/17, 077b/8(2), 078a/14, 080b/10, 080b/18, 084b/15, 086a/14, 098a/1, 098b/4, 100a/12, 101b/4, 104b/3(2), 107a/12, 107a/16, 110b/1
k.den 038a/15, 058b/13, 073a/10
k.dir 003a/2, 077a/12, 078b/19, 086b/11, 092b/6
k.dür 095a/4, 104b/3
k.e 040b/9, 043a/7, 061a/11, 069b/15, 071b/6, 085a/7, 089a/2, 100a/12
k.i 043a/11, 045b/6
k.iŋ 053a/8, 053b/19
k.ler 066b/20
k.lerdür 090b/1
k.lere 039a/4
k.lersiŋüz 055b/7, 060a/3
k.lersiz 055b/5
k.sin 029b/21, 044b/11, 074a/18, 075b/13, 079b/9, 103a/15
k.siŋ 044b/17, 055a/2, 100b/17
k.siz 104a/9
k.üŋ 020b/7, 034a/11, 045b/20, 055b/7, 058a/17, 103a/7
k. ise 008a/1
→ her k. ise 085a/6
her k. 021a/5, 053a/2, 053a/7, 089b/11
her k.e 076a/14

k. bilür (belirsiz ve kesin olarak bilinmeyen şeyler için kullanılır, bilinmez, belli değil) 033a/9, 074b/1

kimi: kimi, bazı
k. 030a/4, 054a/17, 062a/3(2), 076b/13, 077b/3, 086a/5, 089b/16
k.ŋ 037b/15
k.n 083a/8, 103a/4
k.ine 024b/5
k.ni 082b/6(2), 083a/8
k.nüŋ 038a/20

kimise: kimse, herhangi bir kişi bk. *kimse*
k. 008b/7

kimse: bk. *kimise*
k. 006a/3, 007a/1, 007a/8, 012b/14, 014b/9, 014b/15, 021b/7, 021b/19, 028b/10, 034b/1, 037b/6, 040a/1, 044a/15, 044a/19, 047b/19, 047b/20, 048a/18, 048a/19, 050b/8, 054a/13, 056b/20, 058a/16, 069a/11, 071b/18, 072a/17, 075a/12, 076b/9, 079b/16, 088a/6, 090a/4, 090b/17, 095a/4, 095b/7, 106a/13, 107a/2, 111a/1
k. idi 042a/5, 089b/11
k.de 046b/19
k.den 007a/13, 012b/8, 016b/15
k.dir 032b/20, 060a/20, 080b/18, 086b/2
k.dür 034a/18, 054b/18, 095b/2, 102b/17
k.ler 015a/3, 081a/15, 084a/8, 085a/5, 107b/4
k.nüŋ 087a/4
k.sin 037b/15
k.siŋ 089b/5
k.ye 088b/3, 099a/15, 104a/17, 104b/9
k.yi 071b/2
→bir k. 046a/10
bir k.ye 044a/19
hīc k. 104a/7

kināye (Ar.): sitemli, dokunaklı, üstü kapalı söz
→k. it- (sitem etmek) 112b/8

kir: vücudun veya nesnelerin üzerinde oluşan pislik
→yüzime k. getürür 059a/13

kīse (Far.): kese, para, tütün, mühür, saat vb. cepte taşınan şeyleri koymaya mahsus kumaş, örgü, deri veya boncuktan ufak torba
k. 047a/12, 047a/16, 090b/18, 092a/1
k.ler 091a/18
k.leri 091a/10
k.s̱i 092a/5
k.sinden 058a/11

kişi: kimse, şahıs

k. 030a/20, 033a/15, 035b/14, 037b/9, 040a/20, 044b/3, 048b/3, 055b/14, 089b/5
k.de 040a/14
k.nüŋ 063b/17, 083b/1, 098a/1, 104a/14
k.ye 046b/18

kitāb (Ar.): kitap
k.ı 103b/9

ḳo-: 1. bir yere bırakmak, bir yere yerleştirmek bk. *ḳoy-*
ḳ.dı 019a/20, 047a/17, 067a/18, 069b/6, 075a/10, 075a/18, 090b/18
ḳ.dılar 013b/11, 078b/14, 088b/18, 114a/5
ḳ.duŋ 037b/17
ḳ.mayup 033a/2
ḳ.yaram 090b/4
ḳ.yup 015a/16, 019a/19, 020b/3, 025b/9, 044b/4, 056b/3, 056b/14, 059a/6, 063a/4, 068b/4, 083a/1, 095a/9, 098a/16, 098b/7, 106a/10, 114a/1
2. … durumuna bürünmek, o hale dönmek
ḳ.dı 077a/13
ḳ.yup 002a/18, 052a/14
3. izin vermek, serbest bırakmak
ḳ. 004a/20, 097a/13, 107a/7
ḳ.dı 022b/6
ḳ.ma 090b/10
ḳ.madı 082b/1, 108a/13
ḳ.madılar 115a/5
ḳ.man 002b/8, 024b/4, 057b/16, 076a/6, 080a/18, 084b/1, 090b/19
ḳ.maya 098a/4
ḳ.maz 088a/5, 094a/8
ḳ.mazam 028a/4
ḳ.mazlar idi 114b/12
ḳ.ŋ 089a/5
ḳ.rlarmı 101a/2
ḳ.rmı 070b/1
ḳ.rs̱am 032a/20
ḳ.yam 071a/11
ḳ.yasın 111b/15
4. bırakmak, terk etmek, vazgeçmek
ḳ. 003a/2
ḳ.maz 070a/16
5. kurallı birleşik fiil görevinde
aṣa ḳ.dı 068b/15, 108a/6
ayıra ḳ.dı 103b/13
bürüye ḳ.dı 012b/5
yatura ḳ.mışlar 015b/3
6. tayin etmek, görevlendirmek
ḳ.dılar 051b/4
ḳ.yup 014a/1
7. ad, nam vb. vermek
ḳ.mışsın 043a/21

ḳ.yup 063b/16
8. katmak, eklemek
ḳ. 023b/7
ḳ.ram 029b/12
→eliŋüzden geleni ardıŋuza ḳ.man 052a/6
eṣer ḳ.dı 092a/10
gerdege ḳ.- yup 032a/6, 066b/13
ḳ. vir- (izin vermek, serbest bırakmak) 015b/3, 016b/18, 077a/5, 077a/5, 077a/6, 097b/10, 114b/13
nām ḳ.dı 087a/17
nām ḳ.yam 014b/14
nām ḳ.yasın 106b/8
nām ḳ.yavuz 075a/17
riʿāyetde ḳuṣūr ḳ.mayup 014b/5

ḳoca: 1. yaşlı, yaşça büyük
ḳ. 049a/8, 049b/11, 051a/18, 052a/19, 064b/4, 064b/12, 081b/8
ḳ.dan 049b/12
ḳ.yam 049a/7
2. büyük, ulu, kıymetli meziyetleri olan
ḳ. 027b/15, 049a/4, 092b/13, 112a/3, 112a/5
3. bir kadının evli olduğu erkek, eş
ḳ.ya 059a/11
→ḳ. ḳoca 031b/1

ḳoca-: yaşlanmak, ihtiyarlamak, kocalmak
ḳ.mışsın 049a/5
ḳ.yınca 070a/13

ḳocaman: yaşlı, yaşça büyük
ḳ. 049a/5

ḳoġ-: kovmak, arkasına düşmek, takip etmek, kovalamak, izlemek bk. *ḳov-*
ḳ.up 107a/17

ḳoḫu: koku
ḳ.sı 090a/17

ḳoḳlaT-: kokusunu almak için havayı içine çektirmek
ḳ.up 032b/3

ḳol: 1. insanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organ
ḳ. 006b/17, 007b/17, 013a/3, 019a/2, 024b/6, 055b/15, 059b/12, 060b/19, 076a/6, 105b/18, 110b/12
ḳ.ı 013b/4, 019a/4, 029b/17, 041b/4, 042a/4, 062b/2, 101b/11
ḳ.ında 041b/3
ḳ.ını 019a/3
ḳ.ınuŋ 076a/3, 079a/17, 083b/12, 087b/8, 103a/11, 107b/12
ḳ.ları 005b/19, 006a/15, 012b/17, 025b/15, 029b/16, 035a/12, 040b/16, 041a/7, 071b/13, 094b/7, 099a/8, 103a/10, 108b/15

ḳ.larıŋ 041b/5
ḳ u 007a/18, 019a/10, 056a/16
ḳ.un 019a/12
ḳ.unuŋ 003a/13
2. koltuk, kanepe, divan gibi mobilyalarda kolların dayandığı kısım
ḳ. 042b/1
ḳ.da 042a/9, 057a/13
→ḳ.una ḳuvvet ("yapacağın iş için Allah güç kuvvet versin" anlamında temenni sözü) 050a/14

ḳolay: güçlüğü olmayan
ḳ.dır 039a/10, 090a/8

ḳolçaḳ: zırhın kola geçirilen parçası
ḳ. 043b/5

ḳoltıḴ: vücutta omuz başının altında kolun gövde ile birleştiği yer
ḳ.ı 029b/16, 093b/8
ḳ.ına 014a/17, 059a/19, 060a/2

ḳon-: 1. (uçucu şey) uçmasına son verip bir yerde durmak
ḳ.dı 020a/19, 034a/6
2. gelmek, ulaşmak, konaklamak
ḳ.a 047b/11
ḳ.ar 063a/14
ḳ.arız 064a/1
ḳ.dılar 004b/11, 021a/6, 026a/10, 048b/5, 050b/12, 056b/12, 064a/16, 101a/14, 102b/2, 113a/9
ḳ.ınca 036b/1
ḳ.up 023b/13
3. yerleşmek, yurt edinmek
ḳ.dılar 069b/11
ḳ.duġı 017a/10
→ḳ.a göçe (dura kalka) 004a/10, 020b/21
muḳābil ḳ.arız 004b/5
muḳābil ḳ.dı 023a/4, 023a/7
muḳābil ḳ.dılar 047b/7

ḳondır-: gelmek, ulaşmak, konaklamak bk. *ḳondur-*
ḳ.dı 071a/16
ḳ.uŋ 071a/8

ḳondur-: gelmek, ulaşmak, konaklamak bk. *ḳondır-*
ḳ.dı 105a/4

ḳop-: 1. organlar için vücuttaki yerinden ayrılmak
ḳ.sun 019a/12
2. kalkmak, harekete geçmek
ḳ.ma 029b/9
3. (gürültü bir olay) birdenbire patlak vermek, ortaya çıkmak, birden başlamak

ḳ.dı 029b/13, 034a/16, 037a/2, 064a/13, 080a/12, 100a/3
4. yerinden ayrılmak, bağlı bulunduğu yerle bağlantısı kesilmek
ḳ.ardı 050b/7
5. ortaya çıkmak, zuhur etmek
ḳ.dı 081a/18
→ feryād fiġān ḳ.dı 066b/14
feryād ḳ.dı 017a/5, 033a/7, 072b/5, 074a/2, 075b/3

ḳopar-: bağlı bulunduğu yerden ayırmak
ḳ.a 018b/21
ḳ.dı 024b/2, 032b/17
ḳ.ır 097b/17
ḳ.ırdı 112a/2
→at ḳ.up 076a/8
fitne ḳ.masun 091a/7
ḳıyāmetler ḳ.dılar 025a/6

ḳorḳ-: korkuya kapılmak, ürkmek
ḳ.ar 111b/4
ḳ.aram 023b/20
ḳ.arın 098a/3
ḳ.arız 061a/8, 114b/14
ḳ.arlar idi 081a/10
ḳ.armıyam 104b/9, 108a/15
ḳ.dımı 036b/14
ḳ.dum 105a/3
ḳ.ma 007b/1
ḳ.madan 034a/20
ḳ.mam 105a/7
ḳ.man 020a/14
k.mazmısıŋuz 027a/12, 090a/19
ḳ.mazmısız 024a/13
ḳ.up 027b/15
→ ḳorḳaram (endişe, şüphe, tereddüt ve ihtimal bildiren bir söz) 018a/7, 033a/10, 051a/18, 082b/11
serçeden ḳ.an ṭarı ekmez 099a/1

ḳorḳu: korku, ürkütücü duygu
ḳ.ndan 104b/5
ḳ.sından 066a/13

ḳorḳunç: dehşete düşüren, korku veren
ḳ. 074a/11

ḳorḳuT-: korkmasına yol açmak
ḳ.alar 090b/7
ḳ.ır 090b/1
ḳ.maḳmı 105a/6

ḳoş-: 1. bir yere hızla, acele ile gitmek

ḳ.up 057a/7, 081b/14
2. büyük bir ilgi duyarak istekle gitmek
ḳ.- dı 061a/19
3. bir meselesini halletmesi için birine gitmek, baş vurmak
ḳ.- up 089a/8

ḳov-: uzaklaşmasını, gitmesini söylemek bk. *ḳoġ-*
ḳ.arsın 015a/9
ḳ.uŋ 015a/10

ḳoy-: 1. bırakmak, terk etmek bk. *ḳo-*
ḳ. 018a/8
2. üzerine işaret, iz vb. bırakmak
ḳ.dı 093b/11

ḳoyul-: üstüne saldırmak, hücum etmek
ḳ.dılar 076a/13

ḳoyun: koyun
ḳ. 054b/16, 093a/6
ḳ.ların 055a/17

kösdek: köstek, iki ayağa bağlanan kısa ip veya zincir
k.leriŋ 083a/8

köşk: köşk, kasır
k.dür 029a/11

köteK: sopa
k. 007a/5, 007a/11, 007a/13, 007a/15, 040b/15, 075b/18, 076a/1, 076a/13, 076b/6, 079a/12, 084a/6, 094a/11, 094a/12, 099a/9, 100b/8, 101b/17, 102a/12, 102a/13, 107b/9, 108b/15
k.den 094a/12, 108b/15
k.i 012a/18, 012a/19, 107b/10
k.in 108b/17
k.ini 107b/9
k.iyle 079a/12, 083b/10
→k. kötege 076b/6

köy (<Far. kūy): köy
k.de 028b/13
k.den 030a/4
k.lerden 030a/5
k.lere 015a/14
k.leri 015a/19
k.ümüzde 028b/15
k.üŋ 028b/15

köyli (←Far. kūy): köylü bk. *köylü*
k. 064b/4

köylü (←Far. kūy): bk. *köyli*
k. 028b/21
k.ler ise 030b/11
k.ler 029a/1, 030b/19, 031a/4, 031a/5
k.leri 028b/20
k.lerüŋ 028b/19
k.ye 046a/9

ḳubbe (Ar.): yarım küre şeklinde olan bina, dam
ḳ. 029a/8, 030b/15, 069a/9, 069a/13
ḳ.si 069a/18

ḳubbeli (←Ar. ḳubbe): kubbeli bk. *kubbelü*
ḳ. 010b/14

kubbelü (←Ar. ḳubbe): kubbeli bk. *kubbeli*
k. 069a/18

kubbe-i felek (Ar.): gökyüzünün tepesi
k.e 087a/7, 111a/3

ḳubur: kuburluk, okluk, sadak
ḳ.dan 068b/3

ḳuÇ-: koçuşmak, kucaklamak, sarmak
→ḳ.a düş- (kucaklamak, sarmak) 005b/20, 006a/20, 044a/11, 053a/17, 100b/9, 101a/12, 104a/2

ḳucaĶ: vücudun açılmış durumdaki kollarla göğüs arasında kalan kısmı
ḳ.ında 029a/17

ḳuçuş-: koçuşmak, kuçaklaşmak
ḳ.madur 113a/1
ḳ.up 112b/7

ḳudret (Ar.): kuvvet, güç, takat, iktidar
ḳ.ine 018a/3
→ḳ. ḳuvvet (güç kuvvet) 010a/1

ḳudur-: çok fazla hiddetlenmek, saldırgan duruma gelecek şekilde öfkelenmek
ḳ.mış 107b/5

kūh (Far.): dağ
k. 070a/1

kūh-ten (Far.): dağ gibi, iri yapılı
k. 026b/13, 026b/19, 027a/1, 027a/13, 027a/16, 027b/3, 027b/10
k.üŋ 026b/19, 026b/20, 027b/9, 028a/14

kūhī (Far.): dağ gibi, iri yapılı
k. 085a/4, 087b/11, 088a/14, 100a/10, 111b/4

ḳul: 1. Allah tarafından yaratılmış olan insan
ḳ.ı 041b/19
ḳ.ıyam 104a/13
ḳ.uyam 030a/14
2. hürriyetine sahip olmayıp başkasının hükmü altında olan kimse, köle
ḳ.a 051b/2
ḳ.ı 013b/6
ḳ.ında 028b/1
ḳ.ıyam 038a/13, 104a/13
ḳ.ları 075b/3
ḳ.larına 075a/3, 075a/12
ḳ.una 022a/19
ḳ.uŋam 041b/6
→ḳ. eyle- (kendine bağlamak, boyun eğdirmek) 004a/17
ḳ.(ı) ol- (o kimse veya şeyin hükmü altında olmak, ona kayıtsız şartsız bağlanmak) 020b/19, 055a/14, 055a/16, 057a/20, 066a/15, 067a/18, 069b/14

ḳula: gövdenin sarı veya kirli sarı renkte, yele, kuyruk ve bacağın alt kısmındaki kılların koyu renkte olduğu bir at türü
ḳ.nıŋ 083a/11

ḳulaç: halk arasında ölçü olarak kullanılan, gergin şekilde açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık
ḳ. 068a/3

ḳulaḴ: başın iki yanında bulunan işitme organı
ḳ.ı 013a/4
ḳ.ıŋ 076a/9, 078b/1
ḳ.ına 002a/11, 002b/2, 031a/16, 064b/12, 112a/10
ḳ.um 018a/9, 057b/2, 105a/7
→burnı ḳ.ı 077a/8
göz ḳ. ṭutup 004b/2
ḳ.ıŋ ḳalem ḳuyruḳıŋ ʿalem it- (harekete geçmek için hazır duruma gelmek) 010a/11

ḳulaḳdan: duymak suretiyle
ḳ. 004a/8

ḳule-i felek (<Ar. ḳulle-i felek): göğün tepesi bk. *ḳulle-i felek*
ḳ.e 012a/11

ḳule-i Ḳaf (<Ar. ḳulle-i Kaf): Kaf dağının tepesi
ḳ.dan 007b/14

ḳulle (Ar.): kule, dört köşe, çok köşeli veya yuvarlak yüksek bina
ḳ.siŋ 065a/12

ḳulle-i felek (Ar.): göğün tepesi bk. *ḳule-i felek*
ḳ.e 099b/6

ḳullıḴ: kul olma durumu, kölelik bk. *ḳulluḴ*
ḳ.um 066a/11

ḳulluḴ: bk. *ḳullıḴ*
ḳ.a 003a/18
ḳ.ın 079b/17

ḳuman (<Fr. commende): kumanda, emir, komut
→ḳ. eyle- (kumanda etmek, emir vermek, yönetmek) 041b/10, 050a/20, 052b/9, 053b/4

ḳur-: 1. inşa etmek, yapmak
ḳ.dı 043a/2
ḳ.mışlar 030a/6
ḳ.up 039a/14, 069a/19
2. bir araya getirmek, toplamak, teşkil etmek
ḳ.up 020b/2, 023a/17, 046a/6, 088b/16, 105a/11
3. hazırlamak
ḳ.dılar 105b/11
→ḳ.up ol- (inşa etmek, yapmak) 010b/17
ṭuzaḳ ḳ.duŋ 074b/1

ḳurd: kurt
→eski ḳ.ıdur 106b/8

ḳurı: kuru, kurumuş, canlılığı kaybolmuş
ḳ. 036b/9

ḳurıca: kuruca, zayıf, çelimsiz
→ḳaraca ḳ. 047a/14

ḳurıl-: 1. kurulmak, bir araya getirmek, toplamak, teşkil etmek
ḳ.mış 050b/20
2. inşa edilmek, yapılmak
ḳ.mış 058a/16

ḳurtar-: 1. kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan, helak olmaktan uzaklaştırmak
ḳ.an 087a/15
ḳ.dı 090b/12
ḳ.dıġıŋ 034a/12
ḳ.dılar 102a/17
ḳ.duŋ 105a/5
ḳ.maġa 072a/18, 083b/13, 097a/12
ḳ.maḳ idi 092b/2
ḳ.sın 051b/17
2. kapanmış veya sıkışmış olduğu yerden çıkarmak

ḳ.dı 016b/3
3. içinde bulunduğu kötü durumu üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak
ḳ.maġa 098b/18
→Allāh ḳ.a 073b/16
başını ḳ. 044a/17
başum ḳ.am 022a/11

ḳurṭıl-: (bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) sıyrılmak, uzaklaşmak bk. *ḳurtıl-, ḳurtul-*
ḳ.ayım 059a/13

ḳurtıl-: (bulunduğu veya bağlı olduğu yerden) çıkmak, ayrılmak bk. *ḳurṭıl-, ḳurtul-*
ḳ.duŋ 078b/6

ḳurtul-: 1. (bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) sıyrılmak, uzaklaşmak bk. *ḳurtıl-, ḳurṭıl-*
ḳ.dı 038b/18, 061a/6
ḳ.dum 045a/5
ḳ.mayup 100b/12
ḳ.mış 080a/15
ḳ.mışsın 082a/6
ḳ.sam 063a/16
2. (etkisinden) uzaklaşmak, sıyrılmak
ḳ.dum 056b/16
→elinden ḳ.maḳ 100a/15
ellerinden ḳ.dum 028a/10, 077a/15

ḳuş-: midesinde bulunanları ağızdan dışarıya atmak
ḳ.ar 054b/2
ḳ.dı 090a/17

ḳuşūr (Ar.): eksiklik
ḳ. 103b/6
→ ḳ. it- (hatalı davranışta bulunmak) 057a/15
riʿāyetde ḳ. ḳomayup 014b/4

ḳuş: kuş
ḳ. 017a/5, 017a/8, 017a/17, 017a/21, 017b/5, 017b/10, 017b/20, 018a/5, 019b/14, 020a/6, 020a/11, 021a/1, 058b/21, 076b/7, 087b/18
ḳ.a 017a/19, 017b/10
ḳ.dır 017a/7, 017b/3, 017b/13
ḳ.ın 108b/18
ḳ.ıŋ 017a/15, 020a/20
ḳ.lar 017b/12
ḳ.lara 017b/13
ḳ.uŋ 018a/10
→ḳ. uçurma- (hiç kimsenin veya hiçbir şeyin geçmesine fırsat vermemek) 075a/6

ḳuşan-: giyinmek
ḳ.dı 034b/9, 066b/18, 077b/20

ḳ.up 025a/3
→ at binenüŋ av alanuŋ ḳılıç ḳ.anuŋdur 108a/11
geyinüp ḳ.dılar 064a/3

ḳuşanlı: giyimli, bağlı
ḳ. 007a/12

ḳuşat-: etrafını sarmak, muhasara etmek
ḳ.mışlar 091a/9

ḳuşluḳ: günün sabahla öğle arasındaki saatleri
ḳ. 081a/16

ḳuvvet (Ar.): fiziksel güç, takat
ḳ. 042a/3, 049b/9
ḳ.de 006b/9, 085b/5, 106b/6, 108a/13
ḳ.e 071b/20
ḳ.i 058a/2, 097a/5
ḳ.iyle 048a/6, 048a/11, 050a/1, 071b/11, 071b/14, 072b/2, 073a/12, 073a/15, 073b/18, 074b/12, 074b/16
ḳ.üŋ 016b/8
→Allāh ḳiŋ artura 080a/2
ḳ. bul- (kendinde bir şeyi yapacak gücü bulmak, kendini yapacak güçte hissetmek) 050a/8
ḳoluna ḳ. 050a/14
ḳudret ḳ. 010a/1
var ḳ.i bāzūya alup 012a/21
var ḳ.i bāzūya getürüp 012b/15, 025b/1, 040b/14

ḳuvvetlü (←Ar. ḳuvvet): güçlü, kuvveti olan
ḳ. ise 018b/3

ḳuyruḳ: hayvanların büyük bir kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ
→ḳulaġıŋ ḳalem ḳ.ıŋ ʿalem idüp 010a/11

küçük: 1. ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan
k. 050a/16
2. yaşı daha az olan
k.dir 034a/20

küffār (Ar.): müslüman olmayanlar, kafirler
k. 025a/10, 071a/12, 076b/14, 084b/15, 089a/17
k.ı 025b/9, 076a/15
k.lara 091b/13
k. ise 092a/14

küf(f)ār (<Ar. küffār): bk. *küffār*
k. 024b/11, 054a/2, 081a/10, 081a/16, 082a/12, 085a/19

k.a 081b/6, 082a/1, 082a/2
k.dan 049a/12
k.ı 025b/21, 053b/14, 076a/11, 079a/5, 081b/7, 083a/8, 083a/15, 083a/18
k.lar 091b/13
k.ları 050b/2
k.uŋ 054a/18, 082a/9, 083a/11

kül: yanan şeylerden artakalan toz hâlindeki madde
→k. it- (yakmak) 038b/11

küşende (Far.): öldüren, öldürücü
k. 025b/8, 025b/18, 084a/1(2)

kütür: kütür sesi
→k. kütür (kütür sesi çıkararak) 002b/6, 024a/20, 027b/6, 057b/10, 090b/5

kütürdi: kütürdü, kütürdeme sesi
k. 029b/13, 034a/16, 064a/13, 080a/12, 087a/7

lāf (Far.): söz, lakırtı
→l. ur- (böbürlenmek, övünmek) 013a/17, 023a/10

laḳırdı: söz, laf
→l. it- (konuşmak) 047a/7

lākin (Ar.): ama, fakat, ancak
l. 042b/2, 080b/10, 105b/5, 112b/10

lāle (Far.): zambakgiller familyasından, mızrak biçiminde uzun yapraklı, çok yıllık soğanlı bitki
l. 091b/10

lā-yaʿḳıl (Ar.): aklı başında olmayan, yaptığını bilmeyen, kendinden geçmiş
l. 035a/14, 048a/12

lāyıḳ (Ar.): uygun, yaraşır, münasip
l.dır 072b/12, 085a/3
l.mıdır 059b/4, 064b/14
l.mıdur 046b/20
→l. gör- (yakıştırmak, uygun görmek) 042b/2
l. ol- (uygun ve münasip olmak) 014a/9, 057a/3

lāzım (Ar.): gerekli, lüzumlu
l. 024a/17, 041b/6
l.dır 055a/8, 80a/1
→l. gel- (gerek duyulmak) 040a/20, 074b/18
l. ol- (gerekmek, gerekli olmak, ihtiyaç duyulmak) 018b/5, 034b/16, 088b/4, 105b/7
ziyāret itmek l.dur 004a/9

laʿīn (Ar.): lanetlenmiş, Hakk'ın rahmetinden mahrum olmuş, lanetli kimse, melun
l. 001b/17, 002b/11, 009a/3, 009a/10, 009a/14, 015b/14, 016a/12, 016b/1, 016b/3, 016b/4, 016b/5, 016b/10, 018a/21, 019a/1, 019a/2, 019a/4, 019a/5, 019a/11, 019a/14, 019a/15, 022a/3, 022a/4, 022b/8, 022b/18, 022b/21, 023a/11, 024b/19, 025a/18, 025a/22, 025b/7, 026a/2, 026a/6, 026a/9, 029a/14, 029a/15, 029b/3, 029b/4, 029b/5, 029b/6, 029b/7, 029b/18, 035a/6, 035b/7, 035b/8, 035b/10, 038b/1, 043a/19, 043b/5, 045b/5, 045b/13, 045b/14, 048a/7, 048a/10, 048a/15, 048a/17, 048b/19, 049a/7, 049b/2, 049b/6, 049b/7, 049b/12, 050a/15, 050a/16, 050a/17, 050a/18, 052b/3, 053a/8, 053a/10, 053a/13, 053a/15, 053b/9, 054a/2, 054a/3, 054a/5, 054a/9, 054a/10, 054a/13, 054b/2, 057a/15, 058b/17, 060a/9, 060a/20, 060b/13, 061a/10, 063a/1, 073a/9, 073a/18, 073b/11, 074a/11, 074b/9, 077a/10, 077a/11, 079b/1, 082a/3, 082a/5, 083b/18
l.e 018a/20, 029a/13, 048b/15, 053b/3, 053b/6
l.i 016b/13, 023a/3, 045a/2, 048a/4, 049a/10, 060b/2, 079a/16
l.ler idi 047b/5
l.ler 009a/7, 027b/3, 047b/7, 050b/8, 052a/12, 062a/4, 076b/8
l.leri 047b/12, 050a/21, 061a/15
l.lerüŋ 038b/10
l.üŋ 018b/1, 019a/3, 019a/4, 022a/19, 042b/17, 049a/16, 052a/17, 054a/5, 060b/12, 060b/21, 107b/10, 107b/13

lenger (Far.): zincirin ucundaki çapa
l. 013a/18, 013a/20, 111b/13, 111b/17, 112a/3, 112a/7

leş (<Far. lāşe): kokmuş hayvan vb. ölüsü
l.i 089b/19
l.ini 015b/19
l.lerinden 034a/2
→l.den başdan 069b/20

leşker (Far.): asker
l. 005b/6, 007b/15, 008b/4, 011a/23, 025a/16, 026a/8, 039b/13, 040b/3, 040b/5, 043b/18, 050b/11, 053a/5, 055a/19, 43a/3
l.e 003b/5, 003b/14, 005b/4, 009b/12, 031a/14
l.i 063a/7, 085a/10, 090a/12, 092a/15
l.iŋ 039a/17
l.iyle 042a/5
l.üŋ 038b/4, 056a/20

leşker-i İslām (Far.+Ar.): İslam askeri
l. 043b/16

leşker(-i) İslām (Far.+Ar.): bk. *leşker-i İslām*
l. 003b/9

lezzet (Ar.): zevk, haz
l.ini 106b/1

lezzetlü (←Ar. lezzet): zevkli, hoşa giden

l.dir 043b/7

libās (Ar.): elbise, giyilecek şey
l.ı 010b/12, 065a/1
l.ın 044a/16, 074a/1, 095b/11
l.lar 026b/17, 037b/13
l.larıŋ 084b/11
l.ların 007b/13, 084b/11

licām (Ar.): atın ağzına vurulan gem, dizgin
l.ıŋ 058b/1
l.ına 111a/10

lisān (Ar.): anlaşma vasıtası olan dil
l.ıyla 019a/19

lisān(-ı) perī (Ar.+Far.): perinin diliyle
l. 034a/11

loḳma (<Ar. luḳme): bir defada ağza götürülen yiyecek parçası
l. 015a/18
l.sı 034b/15
→ l. eyle- (yemek) 015a/14

luṭf (Ar.): önem verilen birinden gelen iyilik, yardım, ihsan bk. *luṭıf*
l. 058a/14, 104a/6, 104a/10
l.ına 030b/10
l.ından 078a/15
l.ıŋuz 089a/3
l.la 007b/20, 011b/6
l.ıyla 031a/8
l.uŋ 042b/2
→l. eyle- (iyi davranmak, ihsan etmek) 005b/10, 011b/8, 019b/9, 020a/3, 022a/18, 028a/2, 042b/17, 044b/10, 047a/3, 047a/10, 078a/11
l. it- (bağışlamak, ihsan etmek) 042b/3

luṭıf (<Ar. luṭf): bk. *luṭf*
l.a 092a/9

mā-beyn (Ar.): eski saray ve konaklarda haremle selamlık bölümleri arasında bulunan ve her iki tarafa da kapısı olan daire veya oda
m.i 113b/9

mā-bilinmezde (Ar.+T.): bu bilinmez durumda
m. 015a/15

mācerā (Ar.): yaşanan olaylar dizisi, baştan geçen hal ve olay
m.yı 031a/5

mādāmki (Ar.): madem, -diği için, -diğine göre bk. *mādemki*

m. 051a/11, 052a/5

mādemki (Ar.): bk. *mūdāmki*
m. 009a/18, 106a/15

maġlūb (Ar.):yenik düşmüş, yenilmiş
m.ı 037b/9
m.mıyam 095b/9, 111a/6, 111a/7
→ġālib m. 040a/8, 088b/1, 104b/11, 110b/14
m. ol- (yenilmek) 008a/11, 020b/16, 023a/15, 079b/16, 079b/18, 108b/2

maġlūbe (Ar.): yenik, yenik olarak
m. 082a/17

maġrūr (Ar.): kendini beğenen, kibirli, gururlu
m. idi 045b/12
→m. ol- (kendini beğenmek, böbürlenmek, gururlanmak) 020b/14, 040a/16, 047b/11

maḥal (<Ar. maḥall): 1. yer, bölge, mevki bk. *maḥall*
m.de 002b/1, 002b/16, 020a/7, 023a/4, 035b/14, 037a/9, 037b/2, 052a/3, 054a/6, 061a/3, 062a/18, 074a/2, 075b/3, 077a/9, 078b/11, 078b/20, 079a/7, 079a/17, 081b/13, 081b/18, 082a/13, 093a/10, 102b/9, 105b/16, 112b/3
2. yerinde, uygun, münasip
m.inde 033b/18, 079b/9, 092a/8

maḥall (Ar.): yer, bölge, mevki bk. *maḥal*
m.ine 098a/2

maḥallī (Ar.): yerli, yerel
m.dür 049b/15

maḥbūbe (Ar.): sevilen kadın, kadın sevgili
m. 058a/19

maḥlūḳ (<Ar. maḫlūḳ): yaratılmış şey, hayvan, yaratık
m.a 051b/16

maḥmūr (<Ar. maḫmūr): sersemlemiş, kendinden geçecek duruma gelmiş
m. idi 027a/19

mahmuzla- (←Ar. mihmāz): atı yürütmek veya koşturmak için mahmuzla dürtmek
m.yup 041a/3

māh-pare (Far.): yüzü ay gibi parlak ve güzel olan kimse
m. 058a/20

maḥṣūṣ (<Ar. maḫṣūṣ): yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere ait olan, has, özgü
m. 011b/9
m.dur 019b/3, 037b/14, 092b/6

maḥv (Ar.): harap olma
→m. ol- (harap olmak) 088a/17

maḥzūn (Ar.): üzüntülü, gamlı, kederli, hüzünlü
m. 085a/7

maḫzūn (<Ar. maḥzūn): bk. *maḥzūn*
→melūl m. oldılar 011a/12

māhī (Ar.): mahvedici, yok etme özelliğine sahip
m. 069b/1, 085a/4

māʾil (Ar.): istekli, hevesli
→m. ol- (hayran olmak) 008b/8, 059a/1

māʿiyet (<Ar. maʿiyyet): bir amirin emri altında olma
m.inde 070b/14

maḳām (Ar.): mevki, mahal
m.a 029b/9
m.ında 072b/13

maḳṣūd (Ar.): kastedilen, belirtilmek istenen
m. 063b/18

maʿḳūl (Ar.): 1. akla uygun, akla yatkın gelen
m. 057a/5
m.dir 081a/7
m.dür 014a/5, 042a/13
2. akıllıca davranan, akıllı, mantıklı
m. 052b/15

māl (Ar.): bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit varlıkların bütünü
m. 010b/5, 010b/15, 039a/9, 065a/2
m.ı 010a/20, 010b/15, 015b/17, 015b/18, 028a/17, 028b/4, 069a/19
m.ını 030b/16
m.ların 054a/19
→m. melāl (mal menal, bir kimsenin sahip olduğu her şey, mal mülk, servet) 031a/13, 076b/14

mālik (Ar.): bir şeye sahip olan, sahip
m. 019b/12, 071b/20, 072a/16, 056a/7, 096b/9, 096b/12
m.dir 071a/3
m.dür 004a/6, 022b/10, 049b/15, 066b/7, 077a/14, 114b/1
m.i 033a/12, 036a/6, 063b/17, 066b/5, 067a/20, 069b/12, 069b/13, 078b/20, 084b/17
m. idi 013b/15, 037b/1, 085b/3
m. imiş 063a/12, 063b/2

→m. ol- (sahip olmak) 004b/21, 014b/15, 065b/10,074a/16

maʿlūm (Ar.): herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş olan
m. 015b/2
m.dır 095a/6
→m. ol- (bilinmek) 005a/7

maʿnā (Ar.): söz, ifade
m.nuŋ 012a/13

māniʿ (Ar.): bir işin yapılmasını önleyen şey, engel
→m. ol- (engel olmak) 021b/19, 026a/21, 104a/18

maʿreke (Ar.): savaşma bk. *maʿrreke*
m. 008a/13
m.ler 061a/15
m.leri 033a/13, 088a/15, 100a/13
m.lerimizi 097a/18
m.lerimüz 034b/3
m.lerin 036a/2
m.müz 095b/3
m.ye 088b/3
→m.(ler) eyle- (savaşmak) 022b/5, 042a/2, 097b/11
m.(ler) it- (savaşmak) 066b/19, 084b/15, 096b/7

maʿrifet (Ar.): beceri, hüner
m. 046b/1

maʿrreke (<Ar. maʿreke): savaşma bk. *maʿreke*
→m. eyle- (savaşmak) 093a/16

masḫara (Ar.): maskara, soytarı, şaklaban
m. 024a/17

maṣlaḥat (Ar.): iş, husus, mesele
m.a 069a/5

maʿşūḳ (Ar.): aşık olunan kimse
m.ı 031b/1, 053b/7
m.ın 060b/15
m.ına 059b/7
m.uŋ 031a/16

maẓlūm (Ar.): haksızlığa uğramış, zulüm görmüş kimse
m.lara 030b/10
m.uŋ 045a/20

maʿẕūr (Ar.): mazereti olan, özrü bulunan, özürlü
→m. ol- (hoş görülmek, kusuruna bakmamak) 012a/6, 112a/16

mecāl (Ar.): güç, kuvvet, derman
m. 016b/11, 114b/14
→m.i ḳalma- (gücü kalmamak, güçsüzleşmek) 032a/11, 049a/14, 070b/19, 076b/12

meclis (Ar.): bir konuyu konuşmak, görüşmek veya sohbet etmek için yapılan toplantı
m. 020b/2, 023a/17, 046a/6, 078b/3, 088b/16, 088b/18, 089a/7, 105a/10, 108a/2
m.de 065a/2
m.e 046a/20, 047a/18, 108a/3
m.ine 065a/9

meded (Ar.): medet, yardım, imdat
m. 002a/14, 019b/1, 019b/3, 020a/11, 020a/13, 024a/6, 026b/22, 027b/6, 030a/1, 031a/6, 034a/17, 038a/17, 051b/19, 055b/17, 059b/15, 062a/8, 066b/15, 071a/11, 077b/16, 078a/6, 081b/1, 087b/11, 112a/8
→m. eyle- (yardım etmek) 041a/7, 078b/10

medḥ (Ar.): övme, övgü
→m. eyle- (övmek) 004a/7, 027a/1, 065b/8, 105b/14, 106b/5, 109b/3
m. it- (övmek) 071b/20, 072a/6, 106b/6
m. ş̲enālar it- (övmek, yüceltmek) 110b/1

meger (Far.): "oysa ki, halbuki" anlamıyla önceden farkına varılmayıp sonradan anlaşılan bir durumu bildirir, meğerse
m. 002a/13, 008b/13, 009a/20, 010a/10, 010a/14, 011b/17, 012b/9, 015a/7, 015a/10, 016a/2, 016a/3, 018a/20, 018b/7, 024a/3, 024b/14, 026b/20, 029a/21, 035b/16, 037a/2, 038b/1, 040a/10, 040a/12, 042b/13, 045a/12, 045a/15, 046b/13, 046b/14, 049a/16, 051a/19, 052b/3, 053b/6, 054b/15, 055a/20, 056b/16, 058a/18, 059b/16, 060a/11, 063a/18, 064a/18, 066b/10, 071b/8, 078a/2, 078b/9, 078b/10, 080a/12, 081a/9, 082b/13, 083a/6, 083b/5, 087a/9, 088b/13, 089b/2, 090b/9, 097a/5, 107a/16, 108a/6

mehere (Ar.): elinden iş gelen, becerikli
m.sin 068b/14

mekān (Ar.): yer, mahal
m. 085a/4
m.da 029a/16, 108b/5
m.ı 017a/10, 017b/9, 017b/13, 018a/6, 018a/10
m.ına 015a/16, 015a/17, 017b/14, 020a/22
→m. ṭut- (bir yere yerleşmek) 008b/15, 026a/1

mektūb (Ar.): haber ulaştırmak, hal hatır sormak, istek bildirmek vb. bir maksatla gönderilen yazılı kağıt, name
m. 077a/18
m.ı 014b/2, 032a/13
m.ıŋ 032a/15(2)

melāl (<Ar. menāl): mal, mülk

→māl m.i 031a/13
mālı m.iŋ 076b/14

melekūt (Ar.): hükümdarlık, saltanat, azamet
m. 024a/15

melūl (Ar.): üzgün, mahzun
→m. maḫzūn ol- (üzülmek) 011a/12
m. ol- (üzülmek) 050b/16

melʿūn (Ar.): lanetlenmiş kimse, lanetli
m. 029a/21, 050a/20, 052a/18, 054b/3, 061b/10, 071b/7, 073a/4, 073b/9, 074a/19, 075a/1, 076a/4, 076b/2, 077a/18, 082b/4, 083b/8
m.a 054b/1, 060a/14, 083b/6
m.dır 061a/8
m.ı 022a/20, 050a/14, 083b/7
m.lar 077a/10, 083a/2
m.ların 035a/7, 084a/2
m.uŋ 019b/15

meme: insanların ve memeli hayvanların dişilerinde bulunan ve süt salgılayarak yavruların emzirilmesine yarayan organ
m.si 076b/1
m.sine 084a/13
m.sinüŋ 100b/13

menʿ (Ar.): engelleme, önleme
m.ine 104a/4
→m. eyle- (engellemek, önlemek) 002b/18, 003a/9, 005b/10, 006a/12, 006a/18, 006b/2, 025a/21, 029a/19(2), 029a/20, 036b/16, 036b/20, 040a/6, 040b/19, 043b/6, 043a/16, 043a/18, 043b/5, 044b/2, 045b/7, 045b/13, 048a/9(2), 048a/15, 048a/16, 050a/1, 053a/14, 059b/7, 062a/15, 067a/9, 067a/10, 071b/13, 071b/14, 073a/15, 074b/14, 074b/17, 076a/1, 076a/18, 080b/19, 082a/7, 082a/12, 084a/9, 090a/1, 090b/14, 094a/3, 098b/12, 099a/7, 099a/9, 099b/5, 100b/5, 100b/6, 103a/3, 103a/4, 103a/6, 103b/3, 106a/18, 106b/2, 107a/14, 107a/15, 48b/10
m. it- (engellemek, önlemek) 037a/4, 043a/16, 044b/11, 067b/17, 072a/2, 073a/14, 080b/3, 080b/5, 080b/7, 083b/10, 084a/5, 084a/17, 094a/5, 099a/10, 100b/7, 102a/3, 104a/4

menāre (Ar.): minare, camilerde müezzinin ezan okuduğu yüksek, ince yapı
m. 004b/12

menzil (Ar.): yer, bölge
m.i 094b/3

merd (Far.): yiğit, cesur, bahadır
m. 076a/14

merdāne (Far.): yiğitçe, mertçe

m. 007b/19, 043a/6, 071b/16, 072a/1, 074a/9, 100a/5, 102b/5, 105b/19

merdānlıḲ (←Far. merdān): mertlik, yiğitlik
m.a 009b/12

merd(-i) cihān (Far): cihanın kahramını, yiğidi
m. 011a/2, 011b/11

merd-i güzīn (Far.): cesur, yiğit
m. imişsin 095b/3

merd(-i) güzīn (Far.): bk. *merd-i güzīn*
m. 031b/10, 104a/11, 110b/5

merdliK (←Far. merd): mertlik, kahramanlık
m.e 018b/5

merd(-i) meydān (Far.+Ar.): cesur, yiğit
m. imişsin 106a/18

merġ-zār (Far.): çayırlık, çimenlik, sulak yer
m.a 036b/2

merḥabā (Ar.): övülen, yüceltilen kimse veya şeye karşı kullanılan hitap ve selamlama sözü
m. 035b/15, 099a/12, 106a/11, 110b/16

merḥamet (Ar.): herhangi bir canlının acısını, kederini, mutsuzluğunu yüreğinde hissedip üzüntü duyma ve ona karşı yardım hisleriyle dolma, acıma
→m. it- (acımak) 002a/7, 055a/4, 104a/7, 104a/8

merhem (Ar.): içinde gerekli etkili maddeler bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız, deri üzerine sürülerek kullanılan ilaçların ortak adı
m. 044a/14, 054b/19
m.i 105a/17
→m. ur- (merhem sürmek, çare bulmak) 058b/10, 077a/9

merhem(-i) Süleymān (Ar.): bir merhem türü
m.ı 054a/21, 058a/11, 105a/16

merkez (Ar.): belirli bir yerin ortası, orta kabul edilen en önemli yeri
m. 101a/16
m.ine 005b/6

mertebe (Ar.): rütbe, paye
m. 072a/3, 092a/6
m.leriŋ 098a/9
m.lerince 114a/6
m.m 040a/3, 042a/11
m.sine 012a/9

m.mi 099a/6

mesāfe (Ar.): uzaklık, ara
m. 054b/13
m.dir 113b/9

meṣel (Ar.): atasözü
m.dür 108a/10

meser(r)et (<Ar. meserret): meserret, sevinç
→m. yaşın dök- (sevinç yaşları dökmek, sevinçten ağlamak) 104b/1

mest (Far.): 1. herhangi bir şeyin etkisiyle şuuru zayıflamış, kendinden geçmiş kimse
m. 002b/12, 025b/20, 026a/3
m. idi 013b/5, 094a/1
2. aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı aklı başından gitmiş
m.ine 060a/12
→m. dest (kendinden geçmiş) 013b/6
m. ḥayrān ḳıl- (kendinden geçirmek, aklını başından almak) 095a/15
m. ol- (kendinden geçmek, sersemlemek) 012b/7, 016a/18, 023b/1, 023b/10, 048b/17, 048b/3, 058b/8, 101a/11, 108b/9

mestān (<Far. mestāne): kendinden geçmiş, sersemlemiş bk. *mestāne*
m.dır 023b/17

mestāne (Far.): bk. *mestān*
m. idi 024a/1

meşʿale (Ar.): bir sopanın ucuna yerleştirilmiş yağlı paçavra vb. yanıcı maddelerin yakılması suretiyle ışık veren aydınlatma aracı
m. 015b/6, 068a/15
m.ler 025a/7, 081a/12

meşġūl (Ar.): bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan
m. idi 073a/13
→m. ol- (ilgilenmek, alakadar olmak) 007b/14, 028b/8, 049b/18, 050a/11, 065b/3, 065b/13, 074a/13, 085a/7, 085a/14, 110a/5, 110a/6, 110a/17

meşhūr (Ar.): herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış
m. 104a/12, 108a/10
→m. ol- (ün kazanmak, şöhret sahibi olmak) 004a/1, 004a/12

meşveret (Ar.): müşavere etme, fikir alma, danışma
m. it- (fikir alış verişinde bulunmak, danışmak) 011a/8, 023a/12, 045b/19

metīn (Ar.): sağlam, dayanıklı, kuvvetli, güçlü
m. 021a/7, 044b/3, 101a/8

meydān (Ar.): saha, alan, yer
m. 005b/6, 005b/13, 006a/9, 011b/12, 041a/2, 041a/9, 049b/13, 074a/7,

094a/17, 098b/3, 102b/8, 105b/15
m.a 005b/7, 005b/8, 005b/22, 006a/3, 006b/3, 006b/10, 007a/1, 007a/7, 007b/20, 008a/21, 011b/4, 012a/2, 012a/4, 022b/3, 022b/5, 028a/15, 039b/18, 040b/4, 040b/6, 040b/7, 043a/11, 045a/18, 045a/19, 045b/2, 048b/12, 049a/6, 053a/7, 053b/9, 066a/2, 071a/19, 071b/2, 072b/18, 073a/3, 073a/8, 073a/16, 074b/4, 075b/11, 075b/12, 085b/9, 085b/10, 085b/11, 087a/2, 087b/19, 093a/19, 093b/1, 094b/5, 097b/7, 098b/4, 098b/5, 098b/8, 098b/14, 102b/9, 105b/4, 105b/16, 106a/8, 106b/8, 109b/10, 109b/14, 110a/13, 110a/15, 110b/17, 111a/1, 112b/15
m.da 007a/9, 042a/2, 071b/18, 074a/14, 105a/9
m.dan 011b/14, 011b/15, 098b/16, 099a/4, 099b/1, 100a/8, 100b/15, 101b/14
m.ı 041b/4, 047a/2
m.ına 002a/10, 022b/16
m.uma 011b/13, 047b/19, 049a/2, 074a/9, 088a/2, 093b/1
m.uŋ 093b/9
m.uŋı 105b/1
→m. eyle- (meydana çıkmak, yönelmek) 039b/14, 101a/17, 102b/9
m. ḳıl- (meydan olmak,) 098b/4
m. ol- (meydana çıkılmak) 005b/1, 011b/1, 048b/12, 053a/2, 053a/6, 066a/1, 071a/18

meydān-ı siyāset (Ar.): idam cezalarının uygulandığı meydan
m.e 051a/4, 052a/2

meyl (Ar): eğilme veya bir yana eğilmiş olma
→m. eyle- (eğilmek, o yöne doğru gitmek) 006a/16

meymene (Ar.): savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı
→m. meysere (sağlı sollu sıralı biçimde) 039b/13

meysere (Ar.): savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı
→meymene m. 039b/13

mıḫla- (←Far. mīḫ): ok vb. ile çakmak, çivilemek bk. *mıḫla-*
m.dı 015b/14

mıḫla- (←Far. mīḫ): bir yere sokup yerleştirmek, çakmakbk. *mıḫla-*
m.dılar 112a/1

mıḫlan- (←Far. mīḫ): bir yere soklup yerleştirilmek, çakılmak
m.dı 013a/19

mıṣraʿ (Ar.): bir beyit, şiir veya manzumenin satırlarından her biri, dize
m. 021a/9

miġfer (Ar.): başın her tarafını örten zırhlı başlık, tolga
m.inden 025b/6

mīḫ (<Far. mīḫ): mıh, çivi
m. 107b/11

miḳdār (Ar.): 1. miktar, bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik
m. 007b/17, 020b/5, 027a/3, 033b/20, 055a/6, 075a/4, 081a/16, 085a/12, 092b/13, 097b/3, 102b/4
m.ın 093b/3
m.ıŋ 054a/20
2. değer, kıymet, seviye
m.ıŋ 036b/15, 059b/21
m.ların 099b/4
m.um 020b/5

minnet (Ar.): iyilik, yardım, lütuf
→cānına m. 100b/4
cānuma m. 005a/18

mīrāṣ (Ar.): irsiyet yoluyla bir nesilden diğerine geçen özellik
m.dır 065b/15, 084b/18
m.dur 046a/16

miṣāl (Ar.): benzer, gibi
m. 087a/12
m.i 002a/17, 008a/17, 009a/21, 016a/12, 017b/11, 018b/17, 019b/8, 020a/5, 025a/2, 025b/4, 025b/5, 033b/13, 034b/14, 041a/15, 043b/19, 045b/14, 046b/15, 053b/16, 059b/9, 061b/10, 076a/7, 077b/19, 088a/11, 093b/9, 094b/7

muʿallāḳ (Ar.): boşluk, havada durma
m. 064b/16
m.lar 110b/2

muʿallaḳ (<Ar. muʿallāḳ): bk. *muʿallāḳ*
m. 006b/20, 050a/14

muʿāmele (Ar.): davranış, davranış biçimi, tutum
m.ye 092a/6

muʿannit (<Ar. muʿannid): inat eden, inatçı
m. 009b/13

muʿāvenet (Ar.): yardım
m. 80a/1
→m. it- (yardım etmek) 097a/11

muḥabbet (Ar.): 1. dostluk, bağlılık
m.i 010b/20
2. sevgi, sevda
m.üm 030b/1
→m. eyle- (karşılıklı olarak dostça konuşmak, yarenlik etmek) 003b/6, 007b/11

muḥab(b)et (<Ar. muḥabbet): muhabbet, dostluk, bağlılık
→m. it- (dostluk kurmak) 104a/15

muḫālefet (Ar.): karşı olma, karşı çıkma, aksini savunma
→m. it- (karşı çıkmak) 055a/14

muḥālefet (<Ar. muḫālefet): bk. *muḫālefet*
m.üm 106a/4
→m. eyle- (karşı çıkmak) 013b/21, 041b/14
m. it- (karşı çıkmak) 011a/14, 066a/10, 103b/2, 110a/4

muḫālif (Ar.): aykırı, karşı koyan
m. 052b/21, 082a/3

muḥālif (<Ar. muḫālif): bk. *muḫālif*
m. 053a/8, 053b/17, 083b/9

muḥārebe (Ar.): savaş, harp
→m. it- (savaşmak) 058b/17

muḥāṣara (Ar.): kale, şehir, kasaba vb. bir yerin yâhut bir birliğin etrâfını askerle çevirip giriş çıkış ve ikmal yollarını kesme, kuşatma
→m. it- (kuşatmak, sarmak) 075a/6

muḥāṣıra (<Ar. muḥāṣara): bk. *muḥāṣara*
→m. it- (kuşatmak, sarmak) 062b/12

muḥkem (Ar.): iyice, adamakıllı, sağlamca
m. 009b/17, 016b/13, 024a/5, 075a/18, 076b/7, 081b/2, 090a/14, 094b/6
→m. eyle- (sağlamlaştırmak) 013a/17

muḥtāc (Ar.): -i gerektiren, yapılması gereken
m.dur 014b/9
→m. it- (ihtiyaç duymak, gerektirmek) 083b/3

muḫtaṣar (Ar.): bir olay veya durumun ayrıntı ve tekrarları çıkarılarak meydana getirilen kısaltılmış şekli
m. 020b/16

muḳābil (Ar.): bir söz veya davranışa karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan
→m. ḳon- (karşılamak) 004b/4, 023a/4, 023a/6, 047b/7
m. ḳat- (karşılamak) 070b/14, 095a/18
m. ol- (karşılamak) 005b/16, 006b/4, 007a/2, 010b/20, 010b/21, 011b/1, 011b/6, 013a/7, 018a/6, 022b/7, 037a/6, 036b/1, 037b/8, 039a/10, 039b/13, 039b/17, 040b/3, 040b/8, 043a/4, 043a/9, 047b/17, 048a/14, 048b/14, 048b/18, 049a/3, 049b/2, 053a/5, 056a/2, 063b/7, 068b/17, 069b/17, 071b/3, 073a/1, 075b/13, 085b/8, 085b/11, 087a/2, 088a/1, 093b/2, 098b/8, 098b/17, 100a/9, 101b/6, 102b/15, 104a/3, 104a/6, 106a/10, 107a/11, 109b/12, 110b/15

muḳaddem (Ar.): zaman bakımından daha eski olan, önceki, evvel, evvelki

m. 064b/9, 069b/8, 096a/4, 100a/12

muḳad(d)em (<Ar. muḳaddem): bk. *muḳaddem*
m. 026b/21, 031b/8

muḳarrer (Ar.): kesin, şüphesiz, muhakkak
m. 071a/17
m.dir 070a/20
m.dür 100a/15

muḳayyed (Ar.): bir şeye veya kimseye maddî yâhut mânevî bir bağla bağlanmış olan, bağlı, kayıtlı
→m. ol- (dikkat ve alaka ile gözetmek, önem verip üstüne düşmek) 048b/13, 060b/17, 068a/4, 098b/16, 101a/13

muḳay(y)ed (<Ar. muḳayyed): bk. *muḳayyed*
m. iken 050a/19
→m. ol- (dikkat ve alaka ile gözetmek, önem verip üstüne düşmek) 046b/11, 047b/12, 050a/6, 079b/2, 092b/7, 115a/4

muḳbil (Ar.): bahtı açık ve talihli, yüce mevki ve makamlara erişmiş olan, ikbal sahibi, bahtiyar kimse
m.e 023a/18

muḳdim (Ar.): işine dört elle sarılan, işinin gerektirdiği azim, gayret ve çalışmayı gösteren kimse
m. 096a/8

muntaẓar (Ar.): olması veya gelmesi umulan, beklenen
m.dır 041a/13

muntaẓır (Ar.): bekleme, gözleme
→m. ol- (beklemek, gözlemek) 011a/12, 070b/12

murād (Ar.): erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç
m. 080b/16, 112b/13
m.ı 008a/12, 039a/19, 064b/2, 065a/15, 080a/7, 082b/13, 092b/2, 095a/3, 095b/4
m.ımuz 028b/11
m.ıŋ 082b/17
m.ınuz 28b/12
m.um idi 071b/5
m.um 005a/11, 008a/8, 019b/20, 036b/14, 038a/9, 038a/10, 042b/3, 063b/1, 063b/6, 079b/17, 093a/16, 106a/1, 106b/15
m.uŋ 019b/17, 057a/1, 066a/18, 085b/12
→Allāh m.ıŋ virsün 008a/14
m. eyle- (istemek, dilemek, arzu etmek, amaçlamak) 024a/17, 031b/6, 060b/7, 086a/9
m. it- (istemek, dilemek, arzu etmek, amaçlamak) 012a/7, 031b/9, 085a/13

murādınca (←Ar. murād): istediği, dilediği veya amaçladığı şekilde, arzusuna göre
m. 012a/14

muraṣṣaʿ (Ar.): inci, elmas, yakut vb. kıymetli taşlarla süslenmiş, mücevherle bezenmiş
m. 010b/10

murdār (Far.): kirli, pis, iğrenç
m.uŋ 035b/12

murġ (Far.): kuş
m. 019b/1, 019b/8, 019b/13, 020a/4, 020a/18

murġ(-ı) kebīr (Far.+Ar.): büyük, ulu kuş
m. 018b/1, 019a/20, 019b/14, 019b/19
m.üŋ 017b/9

muṣāfāt (Ar.): saf ve halis dostluk, samimi sevgi
m. 080b/13

muṣāḥib (Ar.): biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse
→ m. eyle- (biriyle sohbet etmek) 065a/10
m. it- (biriyle sohbet etmek) 096a/17

muṣībet (Ar.): sıkıntı, dert, felaket
m.i 083a/1

muşt (Far.): yumruk, muşta
m.ı 095a/12
m.larına 095a/13
→m.un dök- (yumrukla vurmak) 003a/5, 013a/9, 041a/16

muşta (<Far. muşt): yumruk
m. 003a/6, 003a/9, 016b/3, 019a/5, 024a/20, 027b/7, 029b/5, 036b/18, 041a/18, 049a/16, 052a/17, 057b/18, 059b/6, 059b/8, 061a/5, 061b/4, 061b/7, 061b/11, 062a/2, 067a/13, 087b/4, 087b/5, 090b/6, 094b/16, 095a/8, 095a/11, 109a/1, 109a/3, 109a/7, 109a/8, 111a/11, 111a/12, 111a/13
m.m 003a/4
→m. muştaya ol- (yumruk yumruğa dövüşmek) 111a/15
m. muştaya (yumruk yumruğa) 003a/10, 013a/11, 041a/17, 056a/14, 062b/1, 087b/3, 094b/17, 099b/16

muşt-pā (Far.): tekme
m. 013a/5

mūzī (Ar.): inciten, eziyet veren, rahat bırakmayan
m. 015b/14, 020a/11, 030b/14
m.nüŋ 015b/19

mübāriz (Ar.): savaşlarda meydana çıkarak hasmıyla teke tek dövüşen
m. 005b/14, 006a/1, 006a/2, 048b/13, 053a/7, 102b/10
m.dir 048a/2

mübārek (Ar.): çok saygı değer, hürmete layık, muhterem
m. 005a/19, 005a/21
→ġazān m. olsun 031a/15, 035b/14
ḳazān m. olsun 068b/12

mübāşeret (Ar.): bir işe başlama, yapmaya girişme
→m. eyle- (bir işe başlamak) 011a/6

mübtelā (Ar.): bir hastalığa tutulmuş
→m. ol- (bir hastalığa yakalanmak) 021a/14

mücādele (Ar.): çatışma, vuruşma, savaş
→m. eyle- (çatışmak, savaşmak) 040a/5

mücellā (Ar.): parlak, parlatılmış
m. 029a/11

mücrīm (Ar.): suç işlemiş olan, suçlu, kabahatli kimse
→m. eyle- (suç sayılacak bir iş yapmak) 097b/12

müddet(-i) ʿömr (Ar.): kişinin yaşam süresi
m.inde 012b/8

müheyyāʾ (Ar.): hazır, amade
→m. ol- (hazır olmak) 003b/19

mühlet (Ar.): bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için verilen belirli süre, vade
m. 023a/13(2), 085a/12
→m. al- (belli bir süre belirlemek) 052b/21, 053a/4, 060a/6
m. vir- (belli bir süre belirlemek) 040a/19(2)

mühr (Far.): bu damganın basıldığı zaman kağıt, mühür mumu vb. üzerinde kalan izi
m.iŋ 005a/3, 065b/7
→m.iŋ ur- (mühür basmak) 004b/17

müjde (Far.): sevinmeye yol açan, sevindirici haber, muştu
m. 031a/16, 112a/11
m.ye 003b/3
→m. eyle- (müjde vermek, birine sevindirici bir haber ulaştırmak) 003b/9, 020a/16, 081b/8, 083a/13, 086a/7
m. it- (müjde vermek, birine sevindirici bir haber ulaştırmak) 072a/13
m. ḳıl- (müjde vermek, birine sevindirici bir haber ulaştırmak) 096a/9

müjdele- (←Far. müjde): birine sevindirici haber vermek
m.diler 082a/17

mükāfāt (Ar.): bir başarının, iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan şey
m.ıŋ 019b/18

mülāḥaẓasıyla (←Ar. mülāḥaẓa): düşüncesiyle
m. 041a/2, 060b/16

mülāyim (Ar.): uygun, münasip
m. 036b/13

mülūk (Ar.): hükümdarlar, padişahlar
m. 051a/12

mümkin (Ar.): mümkün, olabilir, ihtimal
m.dür 018a/6
m.midür 031b/14

münācāt (Ar.): Allah'a yalvarıp yakarma, dua ve niyazda bulunma
m.a 009b/21, 033a/6

münāsebet (Ar.): yakınlık, ilgi, ilişki
m.i 030a/18

münāsib (Ar.): uygun, yerinde
m. 010b/9, 069a/17
m. ise 093a/2

münevvir (Arç.): aydınlatan, nurlandıran
→m. ol- (aydınlanmak) 011a/20

müntehā (Ar.): bir şeyin varabileceği son nokta, son, nihayet
m. 012a/18

mürd (Far.): ölme, geberme
→m. eyle- (öldürmek) 010b/4, 038b/16
m. it- (öldürmek) 081b/10
m. ol- (ölmek, gebermek) 015b/15

mürev(v)ic (<Ar. mürevvic): mürevvic, destek olma, taraftar
m.e 089b/14

mürted (<Ar.mürtedd): İslam dininden dönen, müslümanlıktan ayrılıp başka bir dine giren
m. 022a/10
→m. ol- (dinden çıkmak) 022a/15, 025a/1

mürüvvet (Ar.): yiğitlik, mertlik
m. 045a/8

müsāfir (Ar.): misafir, konuk

m.iz 036b/9

müslimān (Ar.): müslüman, İslam dininden olan kimse
m. 004a/8, 004a/20, 004a/21, 016b/15, 016b/18, 023a/8, 024b/21, 030a/15, 038a/6, 038a/11, 042a/1, 046a/3, 046a/5, 046a/13, 056b/1, 056b/10, 056b/11, 056b/15, 056b/18, 057b/8, 058a/1, 058a/4, 095b/14, 101b/2, 101b/7
m.dır 004a/5

müstaġraḳ (Ar.): batmış, içine gömülmüş
→m. it- (batmak, içine gömmek) 039b/11

müsteḥaḳ (<Ar. müsteḥaḳḳ): hak kazanmış, layık
m.dur 084b/14

müşāhede (Ar.): görme, gözleme
→m. eyle- (gözlemek, görmek) 030a/16

müşāvere (Ar.): önemli bir konu üzerinde iki veya daha çok kimse arasında yapılan fikir alış verişi, danışma, istişare
m.ye 004b/16
→m. eyle- (fikir alış verişinde bulunmak, danışmak) 063a/19
m. it- (fikir alış verişinde bulunmak, danışmak) 046a/1, 077a/6, 081a/4, 109b/9

müşerref (Ar.): şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli
→m. ol- (şeref kazanmak, şereflenmek) 045a/8

müşkil (Ar.): müşkül, güç, çetin
m. 051a/17
m.dir 004a/5

müṭāla'a (Ar.): düşünerek, anlayarak okuma
→m. eyle- (okumak) 021a/9, 032a/15, 060b/6
m. it- (okumak) 066a/17

müte'ayyin (Ar.): itibarlı, tanınmış, muteber
m. 113a/14

müte'ay(y)in (<Ar. müte'ayyin): 1. meydanda olan, meydana çıkan
m. 064a/4
2. itibarlı, muteber, tanınmış
m. 037b/17

müteveccih (Ar.): yönelmiş, yönelen
→m. ol- (yönelmek) 028b/9, 035b/3

mütevec(c)ih (<Ar. müteveccih): bk. *müteveccih*
→m. ol- (yönelmek) 015b/5

müteyem(m)in (<Ar. müteyemmin): müteyemmin, uğurlu sayarak, uğurlu kabul ederek, uğur ve bereket umarak

m. 014a/12

müyesser (Ar.): kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan
m. 100a/15
→m. ol- (nasip olmak) 005a/20, 063b/6

müzeyyen (Ar.): süslenmiş, bezenmiş, süslü
m. 030a/6, 054b/17, 058a/16
→m. eyle- (süslemek, bezemek) 011a/22, 039a/16

nā-bedīd (Far.): meydanda olmayan, görünmez
→n. ol- (görünmez olmak, yok olmak) 017b/6

nā-bekār (Far.): işe yaramaz, haylaz, hayırsız
n. 001b/4, 001b/15, 002b/17, 006a/4, 006a/7, 006b/8, 007a/14, 009a/1, 012a/16, 013a/16, 024b/20, 025a/20, 025b/14, 026b/14, 029a/16, 029a/19, 029b/14, 032a/2, 032a/17, 032b/1, 034b/18, 035a/10, 036b/6, 036b/13, 036b/20, 037a/10, 037a/15, 037b/9, 043a/6, 043a/11, 043a/14, 043a/20, 044a/16, 044a/18, 044b/3, 045b/3, 049a/6, 051a/18, 052b/16, 057a/18, 059b/4, 061b/6, 062a/3, 067a/2, 067a/4, 070a/13, 070a/17, 078b/4, 079a/6, 085b/12, 087b/10, 087b/13, 088a/14, 092b/7, 093b/5, 093b/13, 094b/2, 094b/12, 095a/10, 095b/17, 096b/8, 097a/6, 097b/1, 098b/17, 099a/6, 100a/6, 100a/10, 100a/11, 100b/1, 102a/5, 102a/9, 102a/12, 103b/14, 104b/8, 105a/2, 107a/7, 107a/11, 107a/13, 107b/6, 108a/8, 111b/3
n.a 017b/2, 050a/5, 060a/10, 085b/15, 086b/14, 101b/3
n.dan 086b/10, 087b/11, 100a/14
n.dır 069b/16, 072a/2, 085b/7
n.ı 036a/8, 036b/11, 057b/16, 067b/2, 076a/6, 080a/18, 084b/1, 087a/16
n.lar 007a/7, 041b/12, 055b/7, 055b/9, 085a/4
n.ları 015a/6
n.laruŋ 077a/14
n.uŋ 024b/21, 057b/4, 101b/5
n. idi 077a/12
n. imiş 066a/3

nācār (<Far. nāçār): çaresiz
n. 025a/20

nafaḳa (Ar.): karnını doyurmak için gerekli yiyecek
n. 015a/15
n.sın 015b/10

nāfile (Ar.): boşuna, boş yere
n. 007a/7

naġra (<Ar. naʿre): nara, duyguların coşması veya sarhoşluk etkisiyle yüksek sesle bağırma, haykırma bk. *naʿra*
n. 029b/4, 036b/5, 037a/2, 066b/21, 068a/16, 078b/15, 083a/3, 105a/6
n.da 029a/3, 029a/4, 103b/1
n.dan 062a/8, 105a/7, 109a/16

n.m 029a/4
n.sı 026b/6
n.sıŋ 010a/11, 025b/12
n.sın 017a/21, 025a/16, 030b/13, 036a/1, 083a/7, 091a/5, 107a/18
→n. ur- (yüksek sesle bağırmak, haykırmak) 003a/13, 011b/3, 011b/13, 012b/13, 016b/2, 016b/12, 018b/16, 020a/14, 024b/3, 024b/17, 024b/20, 025a/3, 025a/9, 025a/18, 025b/8, 025b/18, 027b/3, 027b/5, 027b/8, 029a/14, 029a/3, 029b/18, 030b/14, 033a/4, 035a/14, 035a/16, 035b/2, 035b/4, 037a/10, 037b/4, 038b/7, 038b/10, 039b/16, 040b/6, 041a/4, 041b/11, 043a/5, 043b/21, 045a/19, 045b/17, 047b/18, 048a/7, 048a/14, 048b/1, 049a/1, 049a/19, 052a/11, 052b/9, 053a/9, 054a/7, 055b/6, 055b/17, 057b/16, 061b/3, 062a/4, 062b/15, 071b/2, 072b/18, 074a/8, 074a/10, 075b/11, 076a/12, 080a/15, 081b/3, 081b/13, 081b/17, 082a/4, 082b/4, 083a/14, 084a/1, 085b/9, 087b/16, 089b/13, 093a/19, 099a/11, 099b/11, 100a/6, 101b/1, 101b/13, 102a/1, 102a/4, 103a/12, 105a/1, 105b/19, 107a/7, 107b/12, 108b/13, 109a/14, 110b/13

naġra-ı Allāhuekber (Ar.): "Allah en büyüktür" anlamında bağırma, haykırma
n. 016a/10

naḫīf (Ar.): zayıf, ince
n. 104a/13

nāḳilān-ı āṯār (Ar.): eserleri aktaranlar
n. 001b/2

naḳḳāre (Ar.): eskiden Türk savaş musikisinde kullanılan vurmalı saz, küçük davul
n.lerin 096a/12

naḳl (Ar): bir sözü veya bir fikri, bir olayı bir yerde aktarma, anlatma
n.imüz 022a/5
→n. eyle- (başkasına ait bir söz, olay, fikir vb.ni bir yerde anlatmak, hikaye etmek) 031a/5, 051b/20

naḳş (Ar.): nakış, resim
→n. eyle- (yerleşmek) 013b/4, 017b/8
n. it- (yerleşmek) 003a/15
n. ol- (yerleştirilmek) 094a/14, 094b/8

nām (Far.): isim, ün, şan
n. 008a/10, 080b/16, 080b/20, 086a/7, 089b/2, 097b/2, 098b/9
n.ıla 092b/13
n.ımuz 014b/1
n.ıŋ 015a/11, 063b/17, 071b/5
n.ın 113a/6
n.ına 040a/10, 068a/6, 069a/15
n.ında 045a/1, 046a/10, 046a/12, 061a/18, 071a/7, 071a/19, 086a/17, 113a/5
n.ını 005a/19
n.ıyla 097b/2
n.um 005a/6, 038a/4, 039b/2, 039b/4, 060b/8, 065b/10, 066a/10, 069b/13, 086b/8

n.uŋ 099a/12
→n. ḳo- (nam salmak, ününü her yere yaymak) 014b/14, 075a/17, 087a/17, 106b/8

nām-dār (Far.): namlı, ünlü, meşhur bk. *nāmīdār*
n. 038a/3, 040a/18, 053a/12, 059a/12, 071b/7, 076b/18, 079a/4, 111a/1
n.a 095b/4
n.ı 110b/6
n.lar 113b/4
n.larına 064a/2
n.uŋ 086a/10, 108a/4

nāme (Ar.): mektup
n. 004b/17, 005a/2, 010b/19, 014a/21, 022a/10, 032a/12, 039a/19, 039b/3, 039b/7, 060b/1, 065b/5, 065b/6, 065b/7, 066a/7, 066a/9, 069a/8, 069b/11, 070b/8, 085b/6, 086b/3
n.ler 023a/14, 115a/3
n.nüŋ 070b/14
n.sin 060b/6, 098a/17, 098a/19
n.siŋ 066a/17, 069a/20
n.ye 069b/12
n.yi 086b/6

nāmeleş- (←Ar. nāme): mektuplaşmak
n.üp 070b/14, 071a/17

nā-merd (Far.): sözünün eri olmayan, insanlıktan mahrum, güvenilmeyen, korkak, alçak
n.in 059b/21
n.mi 108b/12

nām(-ı) Ḫudā (Far.): Allah'ın adı
n.yı 086b/7

nāmīdār (<Far. nām-dār): namdar, namlı, ünlü, meşhur bk. *nām-dār*
n.ı 043a/11

nām(-ı) ḳuş (Far.+T.): bahsi geçen kuşun adı
n. 018b/1

nām(-ı) şehriyār (Far.): bahsi geçen hükümdarın adı
n.uŋ 079b/12

nā-mübārek (Far.+Ar.): uğursuz
n. imiş 033b/6

nāmī-dāne (Far.): yerde biten, yetişip büyüyen bitki
n. 111b/3

naʿra (<Far. naʿre): duyguların coşması veya sarhoşluk etkisiyle yüksek sesle

bağırma, haykırma bk. *naġra*
n. 002b/4
n.dan 016a/12
n.mda 024b/9
n.sı 024b/13
→n. ur- (yüksek sesle bağırmak, haykırmak) 005b/13, 007b/18, 009a/13, 009b/1, 010a/10, 016a/7

naṣb (Ar.): atama, yerine yerleştirme
→n. it- (atamak, tayin etmek) 003b/7

naṣıl: bir kimse veya bir şey hakkında bilgi almak ve bir şeyin niteliğini anlamak, bir işin meydana geliş biçimini, ne şekilde olduğunu belirtmek veya öğrenmek için kullanılan soru kelimesi
n. 002b/2, 026b/20, 027b/9, 029b/8, 034a/18, 037a/17, 037b/15, 040a/14, 048b/20, 050a/10, 056a/1, 060a/20, 074a/4, 077a/12, 080b/18, 086b/2, 089b/5, 095b/2, 102b/17

naṣīb (Ar.): kader, kısmet bk. *naṣb*
n.üm 115a/8
→n. al- (faydalanmak) 081b/6
n. eline gir- (kader veya yazgısını kabul etmek, başına gelene razı olmak) 008a/12
n. eyle- (Allah birine bir şeyi kader olarak belirlemiş olmak) 058b/19, 058b/20
n. it- (kısmet etmek, bağışlamak) 058a/2
n. ol- (kısmet olmak, bağışlanmak) 019b/14
n. ol- (bir kişinin kısmeti hâline gelmek) 034b/4

naṣīḥat (Ar.): öğüt
→n. eyle- (öğüt vermek) 031b/20, 042a/4, 101b/16, 102b/6, 105b/9
n. it- (öğüt vermek) 041b/14

naʿş (Ar.): naaş, vücut
n.ın 015b/7

nāṣir (Ar.): yayan, dağıtan, saçan
→n. it- (saçmak, dağıtmak) 068a/12

nāṣī (Ar.): dolayı, ötürü
n.dir 075b/9

na-ümīd (Far.): ümitsiz, ümidini kesmiş
n. 025a/13

naẓar (Ar.): bakma, bakış
→n. eyle- (bakmak) 011a/2, 029b/8
n. it- (bakmak) 092a/18

naẓar(-ı) yir (Ar.+T.): inceleme ve denetleme için bir yere bakma, göz atma
n. 011b/1, 039b/14, 053a/6, 071a/18, 098b/4, 101a/16, 102b/9

nāzenīn (Far.): nazlı, cilveli, genç ve güzel kadın
n. 046b/10, 058b/19, 060a/21

nāzil (Ar.): yukarıdan aşağıya inen
→n. ol- (inmek) 033b/12

ne: 1. hangi şey
n. 002b/2, 009a/7, 014b/7, 020b/7, 024a/10, 025a/1, 025a/20, 026a/2, 026a/14, 027a/13, 032a/2, 032b/15, 033b/11(2), 036b/13, 038b/4, 039b/7, 044a/18, 049a/9, 049b/12, 051a/17, 051b/14, 056a/3, 056a/5, 056b/3, 060b/10, 061b/6, 061b/18, 063b/14, 064a/17, 064b/9, 066a/7, 066a/18, 067a/2, 068a/1, 069a/12, 078a/20, 078b/16, 084b/16, 087a/8, 087b/17, 087b/19, 088b/3, 089b/9, 092b/2, 095b/16, 096a/3, 102b/17, 103a/6, 107a/8, 113a/2
n.dir 004b/22, 006a/4, 010b/1, 012a/2, 015a/3, 017a/5, 019b/17, 025b/2, 033a/7, 034a/16, 034a/18, 035a/10, 036b/9, 036b/10, 037a/11, 037b/9, 038a/15, 039b/18, 047b/2, 049b/2, 051b/8, 056a/2, 057a/1, 060b/4, 063b/1, 064a/13, 064b/2, 065a/8, 066b/14, 071b/10, 074a/3, 074b/12, 089b/3, 091a/6, 091b/11, 099a/12, 100a/10, 100a/17, 102a/5(2), 110b/2, 110b/17, 28b/12
n.dür 002a/14, 015a/10, 024b/11, 051b/15, 085b/12, 113a/3
n.sidür 034a/11
n.ye 101a/7
n. idi 112b/9, 112b/11
2. nasıl
n. 004a/19, 004b/22, 011a/5, 011a/6, 012a/17, 015a/7, 017a/11, 018a/13, 026a/20, 028a/6, 028b/16, 031b/17, 033b/1, 033b/2, 034b/14, 040a/2, 041a/1, 043b/8, 048a/19, 049a/4, 050b/5, 050b/21, 056a/7, 060b/12, 065b/10, 066a/3, 069a/16, 069b/16, 072a/2, 074b/1, 074b/12, 075b/6, 077a/13, 077b/13, 078b/20, 080a/18, 083a/2, 085b/7, 086b/14, 093b/6, 092a/11, 092a/12, 092a/12, 092b/1, 097b/13, 101b/17, 107a/11
n.den 110b/7
n.ye 084b/15
3. niçin
n. 035a/6, 036a/3, 046b/8, 047a/7, 086b/13, 089b/5, 089b/17, 090b/10, 092a/13, 105a/6, 61a/9
4. hangi
n. 043a/10, 055b/9, 079b/10, 092b/11, 095a/16, 096a/2, 098b/9
5. bazı cümlelerin sonunda, “onu ne ilgilendiriyor, onu alakadar etmez” anlamında kullanılır
n. 084b/17, 92a/12
6. bazı kelimelerle kullanıldığında onların gereksizliğini ve yokluğunu bildirir
n. 051a/7
7. ne...ne (bağlaç)
n. baŋa olsa n. şu nā-bekāra olsa 060a/10
n. ʿaskeriŋ ḳoyam n. ġayrıları 071a/10, 071a/11
→diline her n. gelürse söyleyüp 107b/7
her n. 015a/14, 017a/9, 028a/2, 104a/15, 105b/10
her n. ḥāl ise 066a/8
her n. ḳadar 018b/2, 049b/15, 103b/6
her n. zamān 085a/13

n. ʿālemde (“nasıl, ne yapıyor, nerelerde?”) 097a/16
n. bilelüm (kararsızlık ve tereddüt ifade eden bir söz) 011b/19
n. bileyim (kararsızlık ve tereddüt ifade eden bir söz) 034b/2, 073b/5
n. cāre (elden ne gelir) 070b/4, 078b/7, 085a/9
n. fāʾide (iş işten geçtikten sonra alınan boş önlemler için 'neye yarar' anlamında kullanılan bir söz) 018b/9, 025b/3, 026a/22, 052a/4
n. ḫaber (“herhangi bir bilgi var mı?” anlamında söylenen bir söz) 071a/13, 092b/10
n. ḥaddü (“ona mı kalmış, onun bu işi yapmaya yetkisi veya yeteneği yoktur” anlamında bir söz) 011a/5
n. içün (niçin) 049b/7, 074a/6, 085a/3, 087a/3
n. ḳadar (çok, aşırı derecede) 010a/5, 020b/9, 023a/13, 078b/6, 109b/8, 110a/13, 110b/3, 115a/3
n.ler (neler, çok ve çeşitli şeyler) 026a/15, 033b/16, 095a/5, 101b/3
n. olur ise olsun (her durumda, her şartta, her şeye rağmen) 068a/7
n. var (“ne istiyorsun, ne oluyor?” anlamında söylenen bir söz) 049b/11
n. var (“ne olur, ne çıkar?” anlamında söylenen bir söz) 080b/15, 108a/15
n.ye uġradıġıŋ bil- (ansızın üzücü, sıkıcı, neşeli, güzel veya hoş bir durumla karşılaşmak) 019a/8, 077b/7, 085b/16

nebīre (Ar.): torun
n.ni 105a/5
n.si 070a/17
n.sidür 027a/15
n.siyem 058b/15

nedāmet (Ar.): pişman olma, pişmanlık
→n. çek- (pişmanlık duymak) 031b/12

nefer (Ar.): er
n. 008b/14, 044a/20, 107a/5, 107b/15

nefeş (<Ar. nefes): nefes, soluk
n.i 021a/13

neft (Far.): eskiden savaşlarda yangın çıkarmak için, ucuna bez sarılıp ateşlenerek düşman tarafına atılan bir savaş silahı, ateş oku
n. 091a/11
n.e 028a/5

neheng (Far.): timsah
n. 018a/17, 037b/18, 076a/15
n.i 037a/20, 037b/21, 038a/1, 093b/1

nepīre (<Ar. nebīre): torun bk. *nebīre*
n.si 078b/10

nerd-bān (Far.): merdiven
n. 020a/5, 029a/10
n.dan 029a/11

nere: nere, hangi yer
n.de idi 020a/2
n.den 078b/16, 080b/18
n.dir 077b/8
n.dür 001b/6, 008b/19
n.si 085a/4
n. ye 107a/1

nerm (Far.): yumuşak
→n. 023a/18

nerre (Far.): er, erkek
n.ler 016a/2, 67a/19

nerīmān (Far.): yiğit, cesur, pehlivan
n.ı 106a/11
n.ıdur 038a/9

nesl (Ar.): nesil, soy, sülale
n.inden 016a/3, 104a/13
n.indendir 004a/5
n.inden imiş 065a/11
n.inden imişsiz 005a/10

nesl(-i) İsmāʿīl (Ar.): Hz. İsmail'in soyundan gelen
n. imiş 010b/7

nesne: 1. her türlü cansız varlık, eşya, şey
n. 012a/17, 017b/2, 032b/15, 050b/18
2. (olumsuz cümlelerde) hiçbir şey
n. 013a/13, 025b/3, 29b/11, 031b/18, 041b/2, 059b/17, 089a/5
n.müz 055b/11

netice (<Ar. netīce): son, sonuç
n. 013a/16

nevʿ (Ar.): durum, hal, vaziyet
n. 008b/1, 088a/12

nevāḫt (Far.): okşama
→n. eyle- (okşamak) 112b/3

nevbet (Far.): nöbet, sıra
n. 002b/18, 003a/13, 019a/9, 020b/13, 035b/7, 041b/2, 043a/18, 061b/5, 062a/7, 062b/2, 089a/3, 094a/10, 101a/7, 104b/12

nev-civān (Far.): delikanlı, genç
n. 103a/14
n.a 046a/12, 100b/17

neye: niye, niçin
n. 038a/18, 088a/2, 088b/11

neyle-: ne etmek, nasıl yapmak
n.diler 028a/8
n.düm 001b/17, 006a/6
n.düŋ 036b/20, 053a/11, 111b/16
n.r 049a/8, 086b/12
n.rem 051a/18, 051b/3, 053a/3, 066b/17, 104a/8, 106a/2
n.rler 013b/16
n.rsin 010a/7, 016a/21, 029a/17, 042a/19, 044b/18, 048b/1, 074b/2, 075b/14, 088b/4, 099b/9, 111b/12
n.rsiz 055b/7, 070a/5
n.sem 026a/3, 051a/9, 060a/10
n.sün 057b/6, 060a/13, 083b/14, 104b/2
n.yecegiŋ 095a/11
n.yelüm 101b/3
n.yem 077a/13, 080b/16
n.yen 040a/14

nezāket (Ar.): incelik, naziklik
n. 074b/6

nıṣfu ʾl-leyl (Ar.): gece yarısı
n. 023b/8, 072a/8
n.e 065a/3

nice: 1. çok, pek çok, birçok
n. 005b/17, 010b/2, 017a/15, 018a/20, 026b/17, 037b/16, 042a/2, 042a/6, 051a/12, 053a/11, 053a/12, 065a/5, 076b/16, 078a/15, 078b/16, 098a/11, 113b/4
n.leri 052a/11
n.sin 031b/16, 050b/9
2. nasıl
n. 001b/4, 004a/19, 009a/14, 014a/8, 014b/11, 014b/13, 017a/7, 017b/10, 018a/5, 018a/6, 018b/19, 020a/8, 020a/12, 021a/5, 024a/19, 026b/2, 026b/3, 028b/6, 029a/19, 030a/10, 031a/6, 034a/17, 034b/5, 035a/19, 036a/9, 037b/10, 039a/2, 039a/5, 039a/7, 041b/18, 041b/19, 043b/7, 049a/10, 052b/18, 054b/3, 054b/4, 054b/7, 054b/8, 056b/15, 061a/8, 070a/17, 070b/6, 070b/17, 071a/1, 078a/18, 078b/9, 081b/4, 082b/10, 084b/14, 088b/14, 092b/14, 093a/18, 096b/7, 097a/11, 097a/12, 099a/13, 099a/14, 099b/11, 102a/12, 104b/5, 104b/12, 109b/7, 110b/4, 113a/8
n.sin 006b/9
n.siŋ 008b/20
→bir n. 003b/4, 015a/3, 031b/17, 032a/20, 034a/16, 046a/20, 063a/15, 069b/10
bir n.leri 016a/3
bir n.sin 052a/19
n.ye dek (ne zamana kadar) 015a/4
n. nice (çok, birçok) 019a/1

niçün: niçin, hangi sebeple, niye
n. 001b/9, 010a/5, 015a/9, 023b/3, 024a/13, 026a/1, 027a/11, 031a/1, 031a/3, 031b/12, 032b/13, 043a/20, 048b/2, 050b/6, 056b/1, 057a/1, 060a/21, 060b/9, 061b/11,062a/7, 073a/3, 074a/18, 091b/16, 100b/16, 102b/13, 102b/16, 108a/8

nidā (<Ar. nidāʾ): seslenme, çağırma, bağırma
→n. eyle- (çağırmak, seslenmek) 020a/17
n. it- (çağırmak, seslenmek) 020b/20
n.(sın) itdir- (çağırtmak, söyletmek) 005b/4, 039b/10, 43a/3, 047b/16, 063b/16, 066a/19, 098b/2

nigār (Far.): resim gibi güzel sevgili
n. 046a/18, 047a/7, 062b/15, 066b/8, 066b/9, 066b/13
n.ı 060a/21
n.uŋ 046b/14

nigār-ı ʿālem (Far.+Ar.): güzel sevgili
n. 036a/3

nihān (Far.): gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış
n. 075a/8

nihāyet (Ar.): son, sonunda
n. 011b/18, 012a/7, 020b/17, 039a/9, 046a/1, 074b/11

niḳāb (Ar.): yüz örtüsü, peçe
n. 044b/18, 063b/15
n.ın 112a/9

niḳāb-dār (Ar.+Far.): örtülü, peçeli
n. 044a/15, 044b/1, 044b/4, 044b/10, 044b/16, 044b/18
n.uŋ 044a/20, 044b/8

nikāḥ (Ar.): bir kadınla bir erkeğin kanun nazarında karı koca sayılmalarını sağlayan işlem
n. 034a/13
→n. eyle- (bir kimseyi resmen nikahı altına almak, onunla evlenmek) 031b/6

niʿmet (Ar.): 1. lütuf eseri olan iyilik, ihsan
n.ten 057a/19
2. yiyecek
n. 034a/6

nişān (Far.): ateş edilmek istenen hedef
→n. al- (bir silahın doğrultusunu, atıldığı zaman hedefi vuracak şekilde ayarlamak) 068b/4

nişāncı (←Far. nişān): attığını vuran, atışta usta olan kimse
n.dur 049b/3

nişānla- (←Far. nişān): ok, tüfek vb. nin doğrultusunu hedefi vuracak şekilde ayarlamak, nişan almak
n.yup 083b/7

niyāz (Far.): dua, yalvarma
n.a 078a/9, 110a/10
→n. eyle- (dua etmek, yalvarmak) 011a/19, 045a/2
n. it- (dua etmek, yalvarmak) 078a/12, 103b/12

niyet (<Ar. niyyet): bir şeyi yapmayı önceden kurma, zihinde tasarlama, yapmayı aklına koyma, yapmaya karar verme bk. *niyyet*
n.inüŋ 012b/16

niyyet (Ar.): bk. *niyet*
n.ini 019a/1
n.le 084a/10
n.leri 018a/2
n.üm 036a/6, 063b/4

nizāʿ (Ar.): çekişme, kavga
n.a 095b/9, 099b/2, 111a/7
n.ıŋ 006a/10
→n.ı eyle- (kavga etmek, çekişmek) 006a/9

nizā (<Ar. nizāʿ): bk. *nizāʿ*
→n. eyle- (kavga etmek, çekişmek) 088a/10

nīze (Far.): mızrak, süngü, kargı
n. 006a/13, 006a/14, 006b/14, 006b/15, 006b/16, 006b/19, 008a/16, 008a/18, 037a/7, 037a/8, 040a/5, 040a/6, 043a/15, 043a/16, 045b/7, 048a/8, 055b/15, 055b/16, 056a/10, 071b/11, 071b/14, 083a/19, 088a/12, 093b/7, 094a/6, 099a/7, 099a/9, 099b/3, 099b/6, 100b/5, 100b/6, 101a/3, 101b/10, 103b/2, 103b/5, 103b/15, 104a/3, 104b/13, 104b/15, 104b/16, 106a/17, 106b/2, 106b/3, 108a/17, 109b/13, 111a/3, 111a/5
n.de 006b/12
n.den 040a/7
n.lerden 088a/11
n.leri 008a/17
n.leriŋ 088a/10, 093b/2, 108a/16
n.lerin 101a/3
n.müŋ 106b/1
n.ne 045b/1
n.sin 006b/17, 055b/15, 093b/14
n.siŋ 045b/6
n.siyle 037a/8, 037a/18, 106b/1
n.ye 006a/8, 006a/11, 036b/16, 037a/3, 040a/5, 043a/15, 055b/14, 085b/15, 099a/6, 099a/10, 100b/5

nīze-dār (Far.): mızraklı, süngülü olan

n. 037a/7
n.ı 037a/18

nol-: ne olmak
n.a 005b/1, 005b/11, 006a/11, 009a/11, 014a/4, 017b/17, 021b/19, 022b/22, 023a/7, 023a/13, 028a/20, 029b/13, 033b/21, 036a/12, 036b/7, 041b/15, 042a/15, 042b/3, 045a/15, 046a/8, 048b/7, 055a/10, 055a/12, 055a/19, 057a/5, 057a/9, 059a/5, 063b/11, 063b/15, 066a/6, 075b/15, 080a/2, 081a/7, 085a/13, 093a/2, 095b/6, 095b/8, 096a/1, 098a/13, 101b/9, 105a/9, 105b/10, 106a/3, 110a/1, 111a/6
n.dı ise 074b/1
n.dı 052b/16, 075b/3, 091a/8
n.dıŋuz 081b/11
n.duŋ 094a/18
n.sa 028a/12

nūr (Ar.): gözle görülen aydınlık, maddi şeyleri görmeye yarayan ışık
→gözüm n.ı 033b/17, 064b/15, 097b/10, 105a/2, 105a/13, 105b/6, 106a/5

nūr(-ı) aʿẓam (Ar.): çok büyük ışık
n. 011a/20

nuṣret (Ar.): Allah'ın yardımı
n. 011a/19, 065b/4, 068a/16

nūş (Far.): içme, içiş
n. eyle- (içmek) 023b/1, 046a/21, 053b/19

nuṭḳ (Ar.): nutuk, söz, konuşma
n.a 046b/12

nücūm (Ar.): yıldızlar, akşam vakti
n. 022b/15, 107b/17

nüzūl (Ar.): yukarıdan inme
n. 034a/6

o: 1. o (zamir) bk. *ol*
o. 003a/8, 004a/20, 004b/1, 014a/3, 022b/10, 023a/20, 032b/21, 036b/1, 045b/7, 047a/15, 052b/14, 053b/20, 054b/4, 073a/15, 083b/5, 084a/9, 093a/4, 093a/8, 098a/14, 104a/2, 113b/13, 114a/16
o.dır 046b/20, 088b/10
o.ndan 029a/6
o.nı 111a/16
2. (sıfat)
o. 026b/3, 029b/13, 030a/13, 057a/15, 078b/19, 080b/16, 090a/13, 096b/14
→o. bir (öbür, diğer) 003b/11
o. zamān ki (o durumda) 022a/5

odur-: 1. oturmak, geçmek, orada yer almak

o.maḳ 093a/2
2. bir yerde devamlı olarak kalmak, ikamet etmek
o.sam 098a/5

oġlan: yetişkin erkek, delikanlı
o. 003a/15, 035a/1
o.ı 032a/18, 032b/1
o.ıyuz 114a/12

oġ(u)l: erkek çocuk
o. 104b/10, 112b/5
o.ı 008a/11, 044b/20, 069b/16, 083a/12, 084b/10, 088b/13, 103b/3, 106b/13, 107a/6, 108b/4, 113a/5
o.ıdur 088b/8
o.ına 065b/13, 098a/5, 104b/7
o.ınuŋ 063b/4
o.ıyam 075b/15, 079b/12
o.ıyım 019b/4
o.lar 092a/6
o.ları 022b/14, 043b/13, 063b/8
o.ların 065b/14
o.larından 008a/6
o.larınuŋ 084b/12
o.laruŋ 065b/16
o.u 031a/16
o.um 048a/1, 049b/19, 064b/17, 080a/2, 096b/7, 104a/14, 107b/18, 109b/4, 112b/2
o.umdır 100b/18
o.umuŋ 101a/6
o.un 031a/1
o.uŋ 101a/1
o.uyam 069b/12, 095b/18

oḫşa-: okşamak, elini bir şey üzerinde hafif hafif gezdirmek
o.rdı 046b/14
o.yup 008b/9

oḳ: yay denilen aletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek
o. 015b/14, 017a/12, 017a/19, 017a/20, 017a/22, 036b/5, 068b/3, 083b/7, 108a/5
o.a 015b/13
o.lar 024b/6
o.u 083b/1

oḳu-: 1. bir yazıda ne yazıldığını sadece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek
o.dı 023b/15, 039b/4, 069a/15, 069b/1, 086b/7, 098a/17
o.dılar 066a/9
o.maġa 073a/13
o.rdı 050a/8

o.yup 009a/16, 021a/9, 050a/7, 050a/11, 053b/11, 075b/17, 082b/4
2. anlamak, ders çıkarmak
o.yup 021a/17

ol: 1. o (zamir) bk. *o*
o. 004a/22, 008a/1, 010b/8, 015a/5, 018a/8, 020a/1, 021a/14, 022b/3, 024b/11, 026a/21, 029a/2, 029a/6, 031a/17, 034b/15, 036a/10, 037a/16, 037b/18, 039a/1, 039a/5, 039a/11, 043a/12, 046a/1, 049b/10, 051a/4, 051a/6, 051b/3, 056a/20, 060a/17, 060b/17, 065b/1, 067b/12, 069a/7, 070a/16, 076a/16, 076b/7, 078a/8, 084a/10, 084b/4, 087a/16, 089a/1, 089a/2, 089b/3, 091a/12, 092b/17, 093a/2, 093a/12, 097b/6, 102b/5, 103a/18, 103b/16, 104a/12, 107a/4, 107a/15, 107b/15, 108a/5, 111a/16, 113a/4, 114b/11
o.dır 079a/2
o.dur 018b/5, 034b/16, 039a/12, 063b/4, 086b/18
o. idi 042b/15
o. imiş 097a/6
o. ise 062a/15, 092b/3
2. bir, tek
o. 020b/13, 104b/9
3. o (sıfat)
o. 002b/1, 002b/8, 002b/16, 003b/2, 004a/14, 005a/7, 005a/16, 005a/18, 007a/19, 008a/5, 008a/14, 008b/15, 008b/17, 009a/6, 009a/15, 010a/10, 010a/14, 010b/12, 010b/14, 010b/15, 011a/3, 011a/8, 011a/17, 011b/1, 011b/4, 011b/13, 012a/4, 012a/7, 014a/8, 014a/15, 014b/9, 014b/17, 015a/10, 015a/15, 015b/1, 015b/2, 015b/5, 015b/17, 015b/18, 015b/19, 017a/15, 017a/17, 017a/20, 017b/7, 017b/18, 017b/19, 018a/1, 018b/7, 018b/13, 019b/4, 019b/21, 020a/4, 020a/11, 020a/20, 020b/2, 021a/1, 021a/4, 021a/21, 022a/19, 022a/20, 022b/2, 022b/19, 023a/4, 023a/7, 023b/2, 023b/13, 024b/16, 025a/16, 026b/4, 026b/15, 027a/12, 028b/14, 028b/21, 029a/11, 029a/12, 029b/11, 030b/5, 030b/12, 030b/14, 031b/19, 034a/1, 035a/5, 035a/10, 035b/14, 036a/8, 036b/10, 036b/15, 036b/16, 036b/17, 036b/20, 037a/3, 037a/4, 037a/7, 037a/8, 037a/9, 037a/13, 037a/20, 037b/2, 037b/4, 037b/5, 037b/10, 038a/18, 039a/12, 039a/18, 040b/3, 041b/10, 042a/11, 042b/2, 042b/18, 042b/20, 043a/13, 043b/21, 044a/5, 044a/20, 044b/1, 044b/6, 044b/7, 044b/10, 044b/16, 044b/18, 045a/2, 045a/5, 045a/10, 045b/18, 046a/2, 046a/7, 046a/10, 046a/14, 046a/16, 047b/7, 047b/12, 047b/14, 048b/11, 049a/12, 049a/15, 049a/18, 049b/12, 050a/1, 050a/4, 050a/17, 050a/18, 050a/19, 050a/20, 050b/1, 051a/3, 051a/19, 051b/4, 051b/7, 051b/8, 052a/3, 052a/15, 052b/12, 053a/8, 053a/15, 053a/17, 053b/2, 053b/4, 053b/17, 053b/20, 054a/4, 054a/15, 054a/16, 054a/17, 054b/20, 055a/12, 055a/20, 055b/17, 056a/14, 056a/18, 057b/7, 057b/13, 057b/21, 058a/8, 058a/11, 058a/13, 058a/18, 058a/21, 059a/14, 059b/21, 060a/5, 060a/6, 060a/16, 060b/2, 060b/8, 061a/3, 061a/10, 061a/20, 061b/3, 061b/4, 061b/8, 062a/18, 062b/9, 062b/16, 062b/19, 063b/17, 066b/21, 067b/4, 067b/5, 067b/6, 067b/8, 067b/13, 067b/14, 068a/2, 068a/7, 068a/13, 068a/16, 068a/17, 068b/12, 068b/19, 069b/9, 070a/2, 070a/4, 070a/20, 070b/2, 070b/3, 072a/1, 072a/5, 072b/2, 072b/3, 073b/16, 073b/20, 074a/2, 074a/13, 074b/3, 074b/4, 075b/2, 076a/6, 076a/14, 077a/9, 077a/10, 077b/3, 077b/14, 078a/19, 078b/4, 078b/11, 079a/12, 079a/18, 079b/13, 080a/10, 080a/16, 080b/9, 080b/18, 081a/11, 081b/13, 081b/18, 082a/3, 082a/9, 082a/19, 082b/7, 083a/1, 083b/6, 083b/9, 084a/2, 085b/3, 085b/6, 086a/3, 086a/17, 087a/18, 087b/8,

088b/9, 089b/4, 089b/7, 090a/11, 090a/12, 090a/15, 091b/5, 092b/1, 092b/2, 095b/11, 096a/3, 096b/12, 097a/6, 097b/2, 097b/4, 098a/1, 099a/11, 099a/15, 100a/3, 100b/14, 101a/14, 101a/15, 101b/8, 102b/3, 102b/9, 103a/1, 104a/5, 105b/14, 105b/16, 107a/3, 108a/3, 108a/6, 108b/5, 109a/8, 109a/16, 110a/1, 110a/4, 110a/11, 112a/1, 112b/3, 112b/15, 113a/9, 113a/10, 113a/11, 114a/4, 114a/5
o. arada (orada) 021b/17, 026b/15, 029a/7, 063a/19
o. arada idi (oradaydı) 082b/13
o. aradan (oradan) 021b/15, 039a/3, 042b/6, 047a/20, 063b/19, 070b/11, 085a/17, 085b/1, 108a/18
o. aralara (oralara) 067b/8
o. aralarda (oralarda) 097b/3
o. araya (oraya) 015b/5, 021b/14, 028b/13, 035b/20, 036a/1, 054b/15, 060a/11, 077b/14, 090a/12, 107a/17
o. bir (öbür, diğer) 021a/11, 046a/21, 085a/9
o. birleri (öbürleri) 055b/13, 078a/9, 082b/19, 098a/7
o. birleriŋ (öbürlerini) 074a/15
o. birlerine (öbürlerine) 063b/10, 074a/12
o. birleriyle (öbürleriyle) 081a/5
o. dem (o zaman, o vakit) 002b/6, 005b/8, 005b/14, 006a/21, 007a/20, 007b/16, 015a/20, 015b/12, 019a/17, 019b/8, 021a/21, 022a/17, 022b/8, 025a/15, 025a/19, 025b/21, 032a/20, 032b/2, 032b/4, 032b/8, 038b/6, 039b/7, 039b/14, 040b/4, 041b/11, 043b/12, 043b/13, 043b/15, 047b/17, 047b/18, 048a/8, 048a/18, 048b/3, 048b/13, 049b/16, 052a/11, 053a/6
o. ḳadar (o kadar) 004a/7, 010b/15, 012a/11, 026b/12, 032b/18, 033a/3, 034a/2, 039a/7, 040b/5, 065a/2, 065a/13, 069b/20, 079b/6, 091b/14, 105b/17, 110b/9, 111a/16
o. zamān (o durumda) 031b/13, 033b/21, 068a/12, 097a/14
o. zamān ki (o durumda) 021b/21, 042b/9, 044a/10, 058a/7, 096b/17
o. zamān kim (o durumda) 036a/15, 077b/11, 085a/16, 088b/14

ol-: 1. meydana gelmek
o. 011b/17, 018a/11, 038a/11, 045b/11, 048a/1, 056b/8, 061a/10, 073a/5, 073a/6, 088b/3, 101b/7
o.a 004a/8, 032b/14, 033b/11, 105b/8, 108b/7, 109a/15
o.acaġıŋ 066a/6
o.alar 046b/21
o.am 008a/9, 042a/1
o.amadıḳ 040b/9
o.an 003b/9, 005b/3, 009b/15, 016a/21, 021a/20, 026a/17, 028b/2, 031a/5, 036a/2, 036a/19, 037a/12, 037b/9, 044b/14, 049b/3, 051b/5, 067a/20, 084b/13, 086a/8, 086a/17, 086b/12, 088a/5, 096b/9, 097a/18, 100a/5, 110b/8, 113a/5

o.ana 071b/10
o.anlaruŋ 101a/14
o.asın 029b/10, 035a/1, 046b/20
o.asıŋ 040a/20
o.asız 104a/14

o.avuz 061a/17
o.aydı 109a/7
o.dı 004b/21, 016a/16, 020a/9, 020a/8, 020b/17, 025a/15, 026a/20, 026b/3, 028a/13, 030a/15, 031a/6, 034b/15, 035a/19, 041b/18, 043a/19, 043b/4, 045a/5, 045a/12, 048a/12, 051b/20, 052b/18, 054a/11, 055a/7, 056b/1, 060a/19, 060b/3, 063a/8, 071a/17, 074b/1, 074b/13, 078a/18, 079a/11, 083b/11, 087a/8, 088a/14, 088a/15, 090b/15, 091b/19, 092a/1, 093a/1, 093b/6, 094a/15, 095b/3, 101a/9, 107b/8, 107b/11, 107b/15, 112b/15, 114b/6
o.dı ise 096a/3
o.dığın 097b/9
o.dığına 020a/22, 059b/2, 097a/3
o.dığından 009b/17, 044b/4
o.dığını 107a/12
o.dığıŋ 036b/9, 039a/2, 049a/5, 066a/18, 071a/9, 071b/18, 080b/10, 080b/18, 093a/17, 103b/3
o.dığum 104b/3
o.dığun 097b/16
o.dığınuzı 065a/17
o.dığum 065b/1
o.dılar 003a/10, 013a/11, 013a/12, 038b/8, 041a/17, 042a/15, 043b/14, 046a/3, 046a/6, 054b/8, 055a/12, 056a/15, 058a/4,062b/1, 076b/6, 080b/2, 080b/7, 087b/4, 099b/16, 100a/1, 109a/4, 114b/9
o.dımı 056b/10
o.dıŋuz 078a/20, 096b/7
o.du 008a/10, 010b/20
o.duḳda 082b/12
o.dum 016b/18, 038a/3, 041b/19, 044b/20, 058a/1, 069b/13, 080a/4, 098a/5, 106a/6, 108b/13
o.duŋ 028a/8, 091a/14, 093b/14
o.ıcaḳ 028b/6
o.ınca 007a/4, 062b/3, 097b/6, 097b/8
o.ınmaz 113a/1
o.madan 093a/12
o.madı 059b/18
o.maduŋ 101b/2
o.maġıla 005a/20
o.maġla 006a/15, 020b/18, 040b/16, 062a/18, 085b/5
o.maḳ 025a/20, 065a/17
o.mam 024b/21
o.masa 016b/17, 051b/13, 058a/2, 063a/2, 111b/4, 112b/13
o.masıŋ 028b/7
o.masun 044b/3, 046b/7, 046b/17, 058a/5, 072a/4, 093a/12, 095b/18
o.mayasın 029b/9, 071b/9
o.mayup 013b/3, 041a/11
o.mayuz 056b/1
o.maz 008b/7, 066a/16, 072a/17, 073a/11, 074b/2, 089a/5
o.mazdı 112b/13
o.mazlar 085a/6
o.mış 020b/22, 023a/8, 047a/15, 049a/4, 049b/12, 052b/16, 056b/19
o.mışdur 031b/17

o.mış idi 018b/1, 079b/5, 106b/6
o.mış iken 057b/8
o.mışdı 095b/14, 096b/1
o.mışsın 065b/12, 106a/13
o.mışsıŋ 065b/11
o.sa 009b/12, 033a/11, 040a/14, 060a/16, 066b/4, 082b/10, 083a/18
o.saŋ 016b/9
o.sun 019b/13, 031a/16, 053a/2, 054b/7, 063b/13, 089b/12, 101a/5
o.uŋ 013a/14, 096a/6
o.up 007a/12, 007a/16, 007a/17, 009a/19, 012b/5, 013b/7, 016b/15, 017b/4, 018a/3, 019a/11, 025b/5,026a/21, 033b/4, 035a/13, 040b/18, 041b/9, 042a/1, 043b/1, 044b/1, 052b/10, 054b/6, 055b/18, 056a/13, 056a/15, 056a/17, 056b/12, 056b/16, 059a/1, 059b/11, 060a/10, 061a/4, 062b/1, 062b/10, 066a/12, 068a/17, 073a/9, 079a/10, 086b/17, 087b/6, 087b/14, 088a/17, 090a/7, 090b/7, 090b/13, 094b/9, 094b/17, 094b/18, 102a/2, 102a/11, 107b/13, 109a/11, 110a/14
o.updır 085a/1
o.ur 016b/1, 020a/12, 021a/18, 026b/2, 027b/9, 031b/19, 032b/6, 033b/19, 033b/20, 039a/7, 051a/13, 051a/17, 052a/4, 054b/4, 061a/8, 067b/18, 070a/6, 071a/1, 081b/4, 084b/14, 088b/14, 092b/14, 093a/18, 094b/1, 097a/11, 098a/7, 099a/14, 103a/2, 108a/9, 110b/4, 112b/2, 113a/8, 114b/15
o.ur idi 008a/18
o.ur ise 067b/18
o.uram 023b/7
o.urdı 014a/8
o.urlar 046b/12
o.ursa 018a/9, 053a/2, 089b/11
o.ursın 021b/13, 023b/6
o.ursıŋ 104b/5
2. gerçekleşmek
o.an 017a/3, 076b/17
o.dı 017a/11, 077a/18, 091a/4, 113a/1
o.dığına 013a/2
o.ıncaya 018a/7
o.madı 078b/9, 097b/8
o.maz 018a/8
o.sun 003a/4, 105a/5, 106a/15
o.up 008a/18, 032a/5
o.ur 002a/5, 029a/7, 033a/5, 034a/17, 066a/1, 109b/4, 110b/12
o.ursa 110a/2
o.ur ise 074a/15
3. zaman bildiren kelimelerle gelip çatmak, yaklaşmak
o.dı 005b/5, 007b/14, 011a/20, 023b/8, 025a/12, 032b/18, 033a/6, 039a/14, 039b/11, 040b/3, 043a/1, 047b/13, 047b/16, 048b/5, 051b/8, 065b/4, 072b/4, 074a/1, 078a/13, 093a/18, 095b/12, 098a/14, 098b/3, 101a/15, 102b/7, 105b/14, 106b/4, 109b/10, 110a/11, 113a/11
o.duķda 002a/13, 033b/20, 043a/4, 058a/13, 071b/16, 072a/8, 074b/2, 075b/1
o.ınca 008a/20, 008b/1, 022b/11, 025a/11, 034a/1, 034a/2, 034a/4, 040a/8, 044a/4, 045b/19, 058a/9, 074b/17, 088a/18, 094a/6, 101a/4, 102a/7
o.madan 073b/20, 075a/19

o.mış idi 084b/6
o.sun 025a/13
4. bulunmak, var olmak
o.an 002b/7, 005a/14, 007a/16, 007b/20, 008b/12, 010a/20, 010b/12, 011a/1, 012b/20, 015b/14, 019b/5, 020b/8, 025b/6, 026a/4, 026a/9, 026b/11, 028b/15, 032b/21, 035a/13, 037b/13, 037b/20, 039a/13, 040b/17, 043b/10, 050a/2, 051b/16, 056b/6, 057b/14, 059a/8, 065a/14, 065b/16, 078b/19, 079a/9, 081a/13, 084a/7, 084b/16, 087b/1, 094a/14, 096b/11, 099b/13, 102a/15, 108b/16
o.ana 012b/2
o.anlar 022a/2, 027a/8, 033b/2, 105b/12
o.anlara 057b/20, 061b/6, 090b/10, 091a/11, 103a/6
o.anları 027b/13, 090a/3
o.aydı 085a/2
o.dı 094b/2(2)
o.dığı 028b/2, 083a/9
o.dığıŋ 034b/2, 082b/14
o.dığum 033b/2
o.duḳda 094b/12
o.maġıla 018a/6
o.maġla 082b/7
o.maḳ 085a/3
o.mamaḳ 044b/20, 081a/16
o.mayan 009b/13
o.maz 046b/19
o.mazsın 094b/12
o.sa 060b/13, 073b/14, 074b/4, 094b/2
o.saḳ 068a/6
o.ur ise 072a/4
5. mümkün olmak, imkan bulunmak
o.a 014b/10, 041b/8
o.acak 021a/18
o.madı 076a/1, 080a/19, 090b/4, 103a/9
o.maz 009a/3, 015b/8, 031b/20, 065a/18, 075b/6
o.maz idi 018a/10
o.mazmı 047a/1, 047a/11, 074a/6, 078b/6, 078b/7, 088a/3, 106a/14
o.mazmıydı 105a/2
6. “-dir” görevinde bildirme ifade eder
o.a 017b/10, 029b/8, 033a/9, 033a/11, 058a/17, 078b/16, 084b/19, 084b/20, 086a/14, 087a/8, 092b/2
o.ur 051a/1, 088b/11, 110b/8
7. ... duruma geçmek, bir durumdan başka duruma geçmek
o. 005b/12
o.dı 050a/17, 073b/20, 081a/12
o.duḳda 023a/18
o.up 002b/12, 049b/14, 053b/10, 083a/17
o.ursıŋ 101a/2
8. yaşamak, hayat sürmek
o.dığıŋ 046b/21
o.urız 028b/13

9. (sıfatlardan sonra geldiğinde) … vasfını taşımak
o.dı 046b/15
o.maz idi 044a/14
o.up 040a/15
o.urdı 080b/20
o.sa 048a/16
10. uygun düşmek, uygun bulunmak
o.madı 060a/18
o.mamış 096b/15
o.masun 060a/18
o.maz 054b/9, 092b/17, 093a/11, 105b/3
o.sa 060a/10, 060a/11
o.sun 091a/19, 093a/15, 097a/6
o.ur 092a/8
o.urdı 092a/5
11. (zaman bildiren kelimelerle) geçmek, tamamlanmak
o.ur 109b/16
→ ʿāciz o.dı 100b/7
ʿāciz o.dum 033b/18
ʿāciz o.up 013b/2, 072a/1
ʿācizmi o.dın 095a/11
ʿācizmi o.dum 073a/18
āgāh o.dı 066a/19
āgāh o.up 005b/5, 081a/11
Allāh Teʿālāya çoḳ şükr o.sun 030b/1
almış o.aydı 092a/5
ālūde o.ursın 050a/5
aramaḳda o.dılar 035b/19
ʿarż(-ı) hüner itmiş o.uram 087a/18
āsān o.a 106b/17
ʿāṣi o.up 045a/4
ʿāşıḳ o.dı 059a/2
ʿāşıḳ o.dılar 030b/5
ʿāşıḳ o.dum 030b/6
ʿāşıḳ o.mış 045a/1
ʿāşıḳ o.mış idi 060a/13
ʿaşḳ o.sun 080b/11
āteş o.dı 093b/4, 094a/10, 108a/8
āteş o.up 012a/16, 013a/5, 013a/21, 035a/5, 052a/8, 053a/13, 053b/2, 074b/19, 099b/15, 100b/11, 102a/8, 104b/7
ʿayb o.masun 079b/9
ayırd o.acağımuz 111a/1
ayırd o.acaḳ 012a/4
ayırd o.alum 011a/8, 011b/4, 040b/2, 072b/19, 095b/7, 109b/16
ayırd o.maduḳ 095a/16, 096b/9, 097b/8, 097b/11
ayırd o.maġa 074a/18, 108a/13
ayırd o.maḳ 012a/6
ayırd o.maḳdur 093a/16
ayırd o.mayınca 097b/10
ayırd o.saḳ 105a/2

ayırd o.urdum 012a/7
bāyidār o.mayup 005b/19
belā o.duŋ başıma 093b/6
bellü o.madı 040a/8, 088b/1, 104b/11
bellü o.sun 110b/14
bellü o.ur 013a/15, 040a/4
bend o.dıġıŋ 048a/14
bende o.up 013b/20
berḫudār o. 107b/18, 109b/4
berḫudār o.asın 105b/6
berḫudār o.un 026a/12
berḫudār o.uŋ 114b/2
berīşān o.acaḳ 082a/13
berīşān o.alar 082b/8
berīşān o.up 070b/16
ber-murād o.am 045b/1
ber-murād o.avuz 059a/4
ber-murād o.dılar 032a/6, 066b/13
berrān o.dı 019a/11, 029b/17, 034a/4, 067b/11
ber-ṭaraf o.up 110b/14
beşīmān o.dum 070b/4
beşīmān o.ursıŋ 040b/13
beydā o.dı 015a/2
beẕl o.dılar 047a/19
bilmiş o.asın 066a/11
bī-mecāl o.dı 024b/14
bī-mecāl o.up 068b/8
bir ḥāl o.ur ise 110a/7
bir ḥāl o.ursam 011a/10
bir o.up 012b/19, 022a/9
birlik o.dılar 063a/6
bīzār o.up 056b/18
cāḳ o.dı 111b/1
cāre o.aydı 033a/17
cāre o.madı 042a/2
cāre o.up 029b/1, 038b/9, 056a/15
cāre o.urdı 067b/9
cār-pāre o.up 002b/20, 043b/9
cemʿ o.mış idi 014b/19
cemʿ o.mışlar 052a/2
ceng idecek o.dı 105a/14
ceng o.an 046a/8
ceng o.madı 051b/8, 093a/12
ceng o.masun 008b/2
ceng o.mayup 085a/11
ceng o.sun 047b/14
ceng o.up 069b/18
ceng o.ur 080a/13
ceng o.ursa 052b/20
cengler o.up 044a/4

ciger-gāh o.mış idi 011b/16
çabuk o.up 110b/11
çabuk o.dıġından 035b/20
çāre o.up 060b/20
dāḫil o.dı 046a/18
dāḫil o.dıġıŋ 086a/12
dāḫil o.dılar 067b/12, 072b/3, 091b/15
dāḫil o.dum 065a/10
dāʾim o.sun 042b/2, 089a/3
dāʾim o.un 059a/21
devr o.dı 023a/21
dillerde dāstān o.a 018b/15
dil-teng o.up 073b/16
dīvān o.up 004b/16
dīvāne o.dı 024b/15
dīvānemi o.dı 061b/7
dīvānemi o.duŋ 078b/5
düş o.sa 040a/18
düş o.up 002b/1
düşüp o.mış 088b/10
edā itmiş o.alum 019b/19
elem o.dı 086b/3
esīr o.an 051a/3
esīr o.dı 050b/16
esīr o.dıġıŋ 070a/10
esīr o.masun 026a/14
esīr o.mış 050b/13
esīr o.ur 050a/16
eylemiş o.aydum 050b/7
eyü o.dı 081a/4
eyü o.duḳda 052b/19
eyü o.ınca 077a/15, 077a/20
eyü o.sun 052b/21
eyü o.sunlar 085a/13
eyü o.ursam 077a/16
fāriġ o.mayup 037b/11
faṣl o.ur 095a/1
faṣl o.urdum 040a/17
fāş o.masun 104b/2
ferāġat o. 095a/3
feṯḥ o.acaġıŋ 069a/16
ġāfil o.ma 012a/14, 012b/14, 031b/12, 049b/14, 093b/7, 099b/11, 108b/14
ġāfil o.mamaḳ gerek 100a/14, 103b/14
ġāfil o.maŋ 051b/7, 075b/8
ġāfil o.masun 049b/18
ġāfil o.maya 097b/15
ġāfil o.ursız 074a/6
ġāfil o.ursun 010a/5
ġālib o.am 063b/9, 063b/10, 099a/3
ġālib o.amazdıŋ 063a/3

ġālib o.saŋ 011b/19
ġalib o.ursa 065b/1
ġālib o.ursaḳ 004a/22
ġālib o.ursam 005a/12, 039a/10, 040a/3, 079b/18
ġālib o.urṣam 065a/19
ġālib olmış o.urum 040a/3
ġam-gīn o.dı 023a/9, 109b/8
ġam-gīn o.dılar 048a/13, 096b/16
ġam-gīn o.up 044a/8, 048b/5, 056b/9, 097a/4
ġāib o.alıdan 034a/20
ġāib o.dı 010a/8, 026b/5, 026b/6, 033a/8, 035a/17, 074a/5, 103b/1
ġāib o.dıġına 072b/16
ġāʾib o.dıġına 036a/20
ġāʾib o.dıġıŋ 036a/19
ġāib o.dılar 051a/17, 075b/4
ġāib o.duḳda 035b/16
ġāib o.mazsın 075b/16
gaib o.mış 009b/6
ġāʾib o.mış idi 042b/10
ġarḳ o.dı 094a/17, 100b/14, 103a/5, 108b/17
ġarḳ o.mış 011b/7, 033b/12, 037b/7, 041a/11, 054b/17, 064a/7
ġarḳ o.up 023b/22, 028b/18, 061a/17, 089a/13, 106b/18
ġazā itmiş o.uram 061a/12
ġazān mübārek o.sun 031a/15
ġazāŋ mübārek o.sun 035b/14
gelmede o.sun 078a/8
gelmez o.dı 024b/14, 026b/13
gelmiş o.a 033b/11
germ o.dı 088b/17
germ o.duḳda 023a/17, 070a/11, 105a/11
gidecek o.dılar 017b/17
gönderecek o.dı 114b/12
gördüm o.a 088b/13
görinmez o.dı 069b/20
görinmez o.mış 017a/16
gözi alası dört o.up 012b/17, 048a/19, 093b/15
ḫaber o.dı 055b/19, 067b/12, 068b/16, 069b/3, 113b/3
ḫaber o.masun 072a/13
ḫaber o.up 015b/17, 028b/2, 097a/8
ḫaber-dār o.up 031a/14, 093b/19, 43a/3
ḫaberleri o.masun 072b/1
Ḥaḳḳa yüz biŋ şükrler o.sun 112b/4
ḫalāṣ o.a 075a/15
ḫalāṣ o.am 001b/12
ḫalāṣ o.asın 002a/6
ḫalāṣ o.aydı 070b/3
ḫalāṣ o.dı 013a/6, 015b/20
ḫalāṣ o.dum 001b/11
ḫalāṣ o.duŋ 041b/19, 056b/15
ḫalāṣ o.duŋ 075a/2

ḫalāṣ o.maz 073a/8
ḫalāṣ o.mazdı 094b/3
ḫalāṣ o.mış 092a/17
ḫalāṣ o.saŋ 078b/6
ḫalāṣ o.up 022a/7
ḫalāṣ o.up 079a/1
ḫalāṣ o.ur 029b/3, 056b/6
ḫalāṣ o.uram 009a/2
ḫalāṣ o.ursa 070b/1
ḫalāṣmı o.dı 026b/4
ḫāʾil o.amaz 011b/10
ḫāʾil l o.mayup 084b/5
ḫāʾil o.maz 025b/3, 029a/20
ḫāṣıl idemez o.dum 019b/16
ḫāṣıl o.maz 013a/13
ḫāṣıl o.ur 108b/2
ḫāṭırlar o.dı 088b/17
ḫavāle o.dı 019b/15, 082b/11
ḫayr o.a 065a/6
ḫayr o.a 110b/3
ḫayrān o.dı 003b/18, 064a/17
ḫayrān o.dılar 004b/13, 012b/10, 015b/19, 017a/2, 017a/3, 017b/8, 039a/18, 040b/6, 048b/4, 105b/12, 110b/10
ḫayrān o.up 050a/11, 053b/12, 055a/14, 065a/3, 105b/17
ḫāẓır baş o.dılar 024b/10
ḫāẓır o. 039b/6, 066b/11
ḫāzır o. 073a/19
ḫāẓır o.dı 005b/5, 081a/7
ḫāżır o.dı 075b/10
ḫāẓır o.dılar 002a/18, 023b/18, 091b/13
ḫāẓır o.dılar 004b/3
ḫāẓır o.dılar idi 025a/8
ḫāẓır o.ın 061b/13
ḫāẓır o.maġa 074a/2
ḫāẓır o.sun 091b/13
ḫāẓır o.un 063a/16
helāk o. 008b/22
helāk o.a yazdı 097a/10
helāk o.an 038b/20, 085a/8
helāk o.dı 076b/12, 076b/17, 083a/5, 089b/18, 093a/8, 107b/3, 109b/8
helāk o.dıġın 084a/3
helāk o.dıġıŋ 109b/6
helāk o.dıġum 009a/9
helāk o.madılar 009a/19
helāk o.madum 067b/1
helāk o.mış 021a/15
helāk o.mış idi 085a/11
helāk o.sun 032b/7
helāk o.up 056a/20, 078b/16
helāk o.urdı 025a/9, 109a/8

helāk o.urız 050b/5
helāk o.ursam 037a/15, 068a/10
ḥiẕmetinde o.an 017a/1, 108a/18
ḥurd o.dı 090b/8
ḫurd o.maz 054b/12
ḫurd o.up 080b/8, 087b/1, 102a/15
ḫūrd o.ur 018b/20
ḫurd-ḫām o.dı 083b/18
icāzet o.dı 098a/16
icāzet o.up 023b/8, 039b/3
imtiḥān o.alum 042a/13, 055a/10
imtiḥān o.am 079b/18
imtiḥān o.layım 005a/11
inhizām o.ur 038a/17
intiḳāmıŋ almış o.urız 009a/6
intiẕārda o.dı 022a/14
idecek o.dı 014a/11
ḳābil o.sa 056b/19
ḳādir o.madı 018b/10
ḳādir o.mayup 104a/5
ḳādir o.ur 015a/7
ḳādir o.ursıŋuz 051a/20
ḳafādār o.up 045b/18, 081b/5, 082a/10
ḳāʾil o.urmı 098a/7
ḳaydında o.dılar 003b/4
ḳazān mübārek o.sun 068b/12
kendü ʿālemlerinde o.dılar 092a/14
keşf o.dı 030b/4
ḳılıcuŋ keskin yüzüŋ aḳ o.sun 042b/20
ḳul o.asın 069b/14
ḳul o.asıŋ 057a/20
ḳul o.dı 055a/14
ḳul o.dılar 055a/16, 067a/18
ḳul o.up 020b/19
ḳulı o.up 066a/16
ḳurup o.malı 010b/17
lāyık o.an 014a/9
lāyıḳ o.an 057a/3
lāzım o.an 018b/5, 034b/16, 088b/4, 105b/7
maġlūb o.dı 020b/16
maġlūb o.mış 008a/11
maġlūb o.up 023a/16, 079b/16
maġlūb o.ursa 108b/2
maġlūb o.ursam 079b/18
maġrūr o.masun 040a/16
maġrūr o.sun 020b/14
maġrūr o.up 047b/11
maḥv o.urdı 088a/17
mālik o.anları 074a/16
mālik o.dıġum 065b/10

mālik o.madı 014b/15
mālik o.mış 004b/21
māniʿ o.dı 026a/21
māniʿ o.mazam 104a/18
māniʿ o.ur 021b/19
māʾil o.dı 059a/1
māʾil olup 008b/8
maʿlūm o.a 005a/7
maʿz̲ūr o.sun 012a/6, 112a/16
melūl maḫzūn o.dılar 011a/12
melūl o.up 050b/16
mest o.a yazdı 048b/3
mest o.dı 016a/18
mest o.dılar 023b/1
mest o.duḳda 048b/17
mest o.mış 012b/8
mest o.mışlar idi 108b/9
mest o.up 023b/10, 058b/8, 101a/11
meşġūl o.asın 065b/13
meşġūl o.dı 028b/8, 050a/11, 074a/13, 110a/6
meşġūl o.dılar 007b/14, 085a/7, 085a/14, 110a/5, 110a/17
meşġūl o.sun 049b/18
meşġūl o.up 065b/3
meşhūr o.an 004a/13
meşhūr o.anlar 004a/1
meydān o.dılar 011b/1, 071a/18
meydān o.duḳda 053a/3
meydān o.sun 005b/1, 066a/1
meydān o.up 048b/12, 053a/6
muḳābil o.dı 005b/16, 006b/4, 007a/2, 010b/21, 013a/7, 022b/7, 037a/6, 040b/8, 043a/9, 048a/14, 048b/14, 048b/18, 049a/3, 049b/2, 056a/2, 069b/18, 073a/1, 075b/13, 085b/8, 085b/11, 087a/2, 088a/1, 093b/2, 098b/8, 100a/9, 101b/6, 102b/15, 104a/3, 104a/6, 106a/10, 107a/11, 109b/12, 110b/15
muḳābil o.dılar 043a/4, 053a/6, 068b/17
muḳābil o.duḳda 098b/17
muḳābil o.maḳ 018a/6
muḳābil o.up 010b/21, 011b/1, 011b/6, 036b/1, 037b/8, 039a/10, 039b/13, 039b/17, 040b/3, 063b/8, 071b/3
muḳābil o.up olduḳda 047b/17
muḳābil olup o.duḳda 047b/17
muḳay(y)ed o. 050a/6
muḳay(y)ed o.dı 092b/7
muḳay(y)ed o.dılar 115a/4
muḳay(y)ed o.madı 047b/12
muḳay(y)ed o.masa 046b/11
muḳay(y)ed o.mayup 079b/2
muḳayyed o.dı 048b/13
muḳayyed o.madı 060b/17, 098b/16
muḳayyed o.madum 068a/4
muḳayyed o.mayup 101a/13

muntaẓır o.dı 070b/12
muntaẓır o.dılar 011a/12
muşta muştaya o.up 111a/16
mübtelā o.up 021a/14
müheyyāʿ o.up 003b/19
münevvir o.dı 011a/21
mürd o.dı 015b/15
mürted o.dı 022a/15
mürted o.up 025a/1
müşerref o.dum 045a/8
müteveccih o.mış 035b/3
müteveccihe o.dılar 028b/9
müteve(c)cih o.dı 015b/5
müyesser o.dı 063b/6
müyesser o.madı 005a/20
nā-bedīd o.dı 017b/6
naḳş o.dı 094a/14, 094b/8
naṣb o.dı 034b/4
naṣīb o.dı 019b/14
nāzil o.up 033b/12
ne o.ur ise olsun 068a/7
ne olur ise o.sun 068a/7
o.la ki (mümkün, belki) 061b/17, 066b/11, 076b/19, 078a/6, 078b/9, 090a/11, 091b/1, 105b/8, 107a/16, 113a/2
o.a kim (mümkün, belki) 098a/2, 098a/11, 098a/14, 111b/15
o.a yazdı 035a/14
o.asıŋ gerekdür (olmalı) 002a/12
o.dı olacaḳ (mademki iş bu hale geldi, artık yapabileceğini yap, çekinme) 002a/2, 029b/21
o.dı olacaḳ (mademki iş bu hale geldi, artık yapabileceğini yap, çekinme) 030a/8
o.maḳ gerekdür 028b/6
o.maḳ gereksiŋ 037b/13, 037b/18
o.saŋuz gerek idi 097b/12
o.ur gidersiŋ (olup gitmek, ihya olmak) 009a/5
o.ur olmaz (olur olmaz, iyi veya kötü olduğuna bakılmadan seçilen) 017b/2
o.ur olmaz (rastgele, sıradan, niteliği belirsiz kişi) 047b/20
pāyidār o.mayup 012b/18, 041a/8
perdār o.maḳ 078a/12
perẖudār o. 079b/8
perẖudār o.sun 080b/19
peşīmān o.up 033a/16
peşīmān o.ursıŋ 051a/14
peydā o.dı 020a/10
peydāh o.dı 015a/13, 030b/8
piyāde o.up 015b/8, 022b/12
rāḥat o.ayım 075a/5
rāḥat o.dı 095b/11, 095b/12
rāḥat o.dılar 072a/9
rāḥat o.madı 048b/11

rāḥat o.maḳ 073b/5
rāżī o.dı 036a/12
rāżī o.mazlar ise 065b/16
rencīde o.a 105b/5
revān o.dı 008b/11, 020a/22, 021b/20, 036a/14, 038a/19, 044a/3, 050b/19, 058a/6, 058a/13, 061a/18, 064b/4, 070b/12, 084b/4, 091a/9, 095a/10, 095b/15, 096a/8, 097a/16, 107a/3
revān o.dılar 003b/8, 004b/19, 015b/1, 020a/7, 022b/1, 028b/20, 036b/2, 039a/4, 045a/14, 055a/18, 056b/8, 059a/5, 061a/19, 063b/20, 064a/5, 069b/8, 078a/2, 085b/2, 106b/18, 42b/7
ṣāf o.dılar 096a/2
ṣaġ o. 030a/10
ṣaġ o.dıġına 010b/6
ṣaġ o.un 037a/15
ṣaġ o.up 067b/20
ṣaġ o.ur iseŋ 036a/13
ṣalā o.up 057a/13
sebeb o.dı 030b/11
sebeb o.duŋ 066b/4, 098b/18
serāsim o.up 018b/16
serāsime o.dılar 027b/2
serāsime o.mışdı 062a/8
serāsime o.up 029b/4
serfirāz o.dıġıŋuzdan 112b/2
serfirāz o.mışlardur 107b/5
serfirāzı o.maḳ gerekseŋ 037b/13
sözinden ṭaşra o.ayım 093a/14
süvār o.dı 008b/10, 010a/13, 012b/12, 025a/3, 027b/17, 078b/18, 083a/11, 100a/8
süvār o.dılar 081a/12, 083a/14, 083a/15, 098b/3
süvār o.dum 037b/21
süvār o.mış 096a/14
süvār o.up 003b/12, 005b/6, 005b/22, 007b/16, 011a/23, 013b/9, 014a/5, 015a/21, 016a/9, 022a/17, 023b/22, 028b/18, 037a/20, 041b/10, 049b/1, 053b/17, 058a/13, 059a/5, 061a/17, 064a/5, 066b/18, 072b/5, 072b/9, 076a/10, 076b/8, 078a/1, 078a/7, 080a/9, 080a/15, 081a/1, 086b/17, 087a/1, 087b/15, 089a/14, 090a/12, 095b/13, 096a/16, 101a/16, 105b/15, 107a/11, 110a/13
şād o.dı 004b/2, 005a/16, 047b/10, 049a/18, 050b/13, 053a/3, 081b/8, 112a/15
şād o.dılar 003b/10, 010a/21, 010b/16, 012b/10, 030a/3, 046a/4, 084a/3
şād o.masun 072b/8
şād o.mış 048b/7
şād o.up 010a/9, 010b/6, 010b/12, 013b/19, 014a/4, 014a/11, 014b/11, 016b/21, 019a/18, 020a/17, 023a/2, 023b/18, 024a/5, 028a/17, 028b/1, 033b/14, 034a/9, 034a/15, 041b/18, 045a/11, 047a/21, 048a/13, 056b/11, 063b/12, 067a/17, 067b/12, 069a/8, 069a/19, 072b/1, 075b/1, 077a/7, 082a/2, 090a/15, 096a/10, 105b/13
şād o.sun 104a/18
şād o.ursun 110b/5
şād-mān o.dılar 020b/1
şaḳ o.dı 087b/6, 109a/9

şaḳ o.up 079b/1, 080b/7
şānımuz o.sun 029a/2
şarṭ o.sun 051b/1
şehīd o.an 103b/9
şehīd o.up 057b/3
tābiʿ o. 039b/5
tābiʿ o.amam 005b/1
tābiʿ o.asın 014b/1
tābiʿ o.asıŋ 005a/12
tābiʿ o.asıŋuz 011a/15
tābiʿ o.dıġum 056b/7
tābiʿ o.uŋ 011a/11, 110a/3
tābiʿ o.ur 004b/1
tābiʿ o.uram 065b/2
tābiʿ o.urız 039a/12
ṭālib o.ursın 078b/2
tamām o.dı 030b/17, 115a/6
tamām o.sın 013a/14
tamām o.up 043a/1
tārumār o.dı 009a/15, 024b/1, 076b/13, 080b/11, 090b/7
tārumār o.dılar 054a/17, 086a/6
tārumār o.up 012b/20, 084a/7, 104a/2
tārumār o.dılar 091a/2
ṭaşra o.dı 027b/14
ṭaşra o.dılar 090b/16
ṭaşra o.up 024b/3
ṭaşra o.up 034b/14
tedārikde o.up 43a/3
tedārikinde o.dı 060a/8
taʿac(c)üb o.madın 016a/19
teslīm o.dı 114a/7
tevekkül o.up 068a/16
tevek(k)ül o.up 012a/22
tīz o. 057b/4
tīz o.un 004b/6
ṭoymaz o.dı 015a/18
vāḳıf o.up 051b/5
vāḳiʿ o.ur 018a/7
vāḳiʿ o.dı 014a/21
vāḳiʿ o.ursa 011a/14
var o.a 061b/9
vāṣıl o.dı 031b/15, 046a/20
vāṣıl o.mış iken 032a/19
vāṣıl o.uram 057b/3
virmiş o.aydı 025b/4
yār ḳarındaş o.alum 005a/14, 101b/8
yār o.an 069b/9
yār o.asız 011a/14
yār o.dı 067a/19, 069a/1
yār o.ur 016b/15, 040b/9, 043a/7, 069b/15, 071b/6, 085a/7

yār o.uram 066a/16
yār o.ursın 043a/10, 098b/9
yemiş o.a 012b/9
yüzüŋ aḳ o.sun 105a/3
żabṭ o.dılar 066a/8
żabṭ o.urmı 062a/16
ẓāhir o.dı 018a/16, 018b/7, 036b/6, 038a/16, 044a/15, 045a/15, 049a/12, 055a/19
ẓāhir o.up 004b/10, 053a/16, 107a/7
ẓāhir o.ur 028b/14, 038a/14, 049b/13, 053a/1
zaḫmdār o.dı 052b/20
zaḫmdār o.dıġından 027a/19
zaḫmdār o.mışlardur 085a/12
zaḫmdār o.up 044b/15, 058a/8
zaḫmetler o.dı 047a/3
żāyi o.a 108b/7
żāyiʿ o.dı 026b/1, 033b/6
żāyiʿ o.masunlar 054b/9
żāyiʿ o.maz 047a/4
zāyiʿ o.ur 045b/10
zebūn o.dılar 081a/16
zebūn o.dum 048b/16
zebūn o.maġa 082a/18
zebūn o.up 082a/13, 086a/5
zebūnmı o.dıŋuz 081b/12
zīr ü zeber o.dı 035b/5, 041a/8, 049a/14, 050a/13, 052a/18, 053b/4, 054a/6, 054a/13, 061a/1, 062a/17, 067a/12, 080b/3, 084a/7, 101b/18, 102a/16
zīr ü zeber o.dılar 002b/5
ziyāde o.mışsıŋ 064b/17
ziyān o.madı 013a/1

olın-: olunmak, olma işine konu olmak
→beyān o.maz 038a/5
beyān o.ur 001b/1
farḳ o.madan 053b/17
ḳabūl o.duḳdan 014a/19

olış-: buluşmak, bir araya gelmek
o.mak 097b/9

oluḳ oluḳ: çok bol ve arkası kesilmeden
→o. 007a/16, 035a/13, 050a/2, 079a/10

omuz: vücutta boynun iki yanında kalan, kolların gövdeye bağlandığı kısım
o.ı 082a/8, 084a/13
o.ına 021b/5
o.ında 021a/13
o.ından 100b/13
o.larında 064a/10, 064a/15

on: on
o. 003b/19, 009b/20, 013a/11, 014b/5, 015a/13, 015a/15, 017a/13, 019b/11, 056a/6

on altı: on altı
o. 006a/1

on altıncı: on altıncı
o. 008b/2, 022b/11

onar: onar
→o. on beşer 027b/21

on beş: on beş
o. 003a/7, 008b/1
o.inüŋ 009a/17

on beş biŋ: on beş bin
o. 066b/7, 066b/15, 067a/14

on beşer: on beşer
→onar o. 027b/21

on biŋ: on bin
o. 009b/14, 064a/13
o.i 056a/20, 056b/1

on birinci: on birinci
o. 003b/20

on dördinci: on dördüncü
o. 022b/12

on dört: on dört
o. 022b/10

on iki: on iki
o. 111a/14

on iki biŋ: on iki bin
o. 055a/15, 078a/18

on ikinci: on ikinci
o. 094b/5

on yedişer: on yedişer
o. 007a/10

on kerre yüz biŋ: bir milyon
o. 004b/5, 015a/1, 081b/12

onlar: onlar bk. *anlar*
o. 097a/13

on sekiz: on sekiz
o. 021b/9, 034b/20, 048b/3, 079b/5, 103b/4

on sekiz biŋ: on sekiz bin
o. 078a/10

on ṭoḳuz: on dokuz
o. 009a/15, 061a/2, 061b/19, 090b/17, 091a/18, 092a/1

onul-: iyileşmek, şifa bulmak
o.dı 067a/7

on üç: on üç
o. 022b/11, 104a/1

on yedişer: on yedişer
o. 007a/9, 008a/18, 056a/11, 079a/14, 093b/3, 108a/16

oradan: o yerden
o. 096a/8

ordı: ordu, bir devletin silahlı kuvvetlerinin bütünü
o.muza 80a/1
o.nuŋ 064b/5
o.sınuŋ 081a/8

orta: bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer
o. 021a/4, 021b/5, 029a/11, 030a/6, 035b/11
o.sına 006b/18, 100b/13, 111b/3
o.sında 058a/16, 112b/15
o.ya 027b/4, 039b/8, 044b/6, 052b/10, 058b/21, 077b/4
2. herkesin görebildiği yer
o. 021a/2, 090b/18
o.dan 089a/7
o.sına 089a/17

ortalıḲ: 1. bulunulan yer, çevre
o.ı 052b/7, 064b/13, 081a/12
o.da 074a/5
2. herkes
o.ı 090a/17
o.uŋ 089a/6
3. karışıklık, kavga
o. 088b/6

ot: ilaç

o. 032b/3

oṭa: otağ, oda, çadır bk. *oṭaġ*
o.larına 104b/17

oṭaġ: otağ, büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır
o. 020b/22
o.ı 019b/12, 064a/12

oṭaḳ: otağa, sorguç, bazı tepeli kuşların başlarında bulunan uzunca tüy
o.ların 110a/12

otla-: dolaşarak yerden ot yemek
o.maġa 026b/13, 044a/12, 054b/15

otlu: otlu, otu bol olan yer
→o. ṣulu 021b/17

otur-: 1. geçmek, orada yer almak
o. 028a/18, 042a/10, 072a/3
o.am 020b/10, 093a/15, 099a/3
o.an 020b/6, 065a/3
o.ayım 020b/7
o.dı 013b/12, 014a/17, 057a/13, 058a/17, 058b/12, 059b/10, 088b/2
o.dılar 022b/16, 084b/12, 114a/6
o.duḳda 042a/8
o.ınca 059b/10
o.madı 020b/4
o.mış 030a/6, 083b/4
o.mışlar 073b/9
o.sam 020b/6, 042a/11
o.sıŋ 072a/3
o.up 003b/19, 015a/1, 028a/21, 047a/18, 054b/3, 058b/22, 062b/3, 063a/11, 078b/3, 082b/14, 087a/9, 093a/5, 107a/2, 108a/3
o.ur 073b/8
o.urken 066a/14
2. kalmak, ikamet etmek
o.up 003b/2
3. bir işi yapmaya başlamak, o işe girişmek
o.dılar 004b/16, 014a/20, 031b/5, 032a/9, 034a/15, 070a/11, 072a/7, 072a/8
4. durmak, beklemek
o. 114b/15
o.ırlar 095a/18
o.urken 042b/10, 098a/15
→o.a düş- (bir yere yerleşmek) 029b/6, 059a/19
o.a var- (bir yere yerleşmek) 016b/5, 079b/1, 108b/18

oturaḳ: yer, mekan
→o. eyle- (bir yere yerleşmek, bir yeri yurt edinmek) 021b/17, 036b/2

otuz: otuz
o. 088a/15
o. ḳırḳ 033a/1

otuz altı: otuz altı
o. 011b/2

otuz biŋ: otuz bin
o. 055b/2, 056a/20

otuz kerre yüz biŋ: üç milyon
o. 004a/6, 091b/2, 093a/8

otuz ṭoḳuz: otuz dokuz
o. 011a/7, 012a/1, 109b/14, 109b/15

otuz yedişer: otuz yedişer
o. 085b/17

oyna-: 1. hareket etmek
o.yup 025b/4
2. vurmak, çarpmak
o.dı 055b/18
3. vuruşmak, dövüşmek
o.madum 091a/15
o.maġamı 089b/14
o.maḳ 091a/15
o.mışuŋ 091a/17
o.yayım 102b/12

öbir: öbür, diğer bk. *ol bir, o bir*
ö.lerinde 048b/9

öÇ: öç, intikam
ö.inden 099b/10

ögren-: öğrenmek, bilgi edinmek
ö.di 046b/5
ö.diŋüz 074b/6
ö.düm 071a/6

ökce: ökçe, topuk
ö.leri 111b/17

ʿökce: bk. *ökce*
ʿö.leri 111b/13

öküz: çift sürmek, araba çekmek gibi hizmetlerde kullanılan enenmiş erkek sığır
ö.i 019a/14
ö.üŋ 070a/19

öl-: 1. hayatı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek
ö.enleriŋ 033a/2
ö.eyim 019a/13
ö.meden 061b/11
ö.mek 068a/8
ö.se 033a/2
2. yok olmak, mahvolmak, hayâtiyetini kaybetmek
ö.düŋ 045b/3

ölçek: bir şeyi ölçmek için birim kabul edilen ölçü
ö. 023b/3, 023b/5

öldir-: öldürmek, bir canlının hayatına son vermek bk. *öldür-*
ö.di 022b/12
→ö.e bil- (öldürebilmek) 026b/3

öldür-: bk. *öldir-*
ö. 050a/14
ö.di 019a/17
ö.digiŋ 030a/2
ö.dükde 022b/12
ö.düŋ 028a/2
ö.emedi 067a/8
ö.eyim 061b/14
ö.medük 026a/20
ö.mege 051b/11
ö.mek idi 112b/11
ö.mek 024a/11, 027b/9, 056b/12, 084a/10
ö.mem 024a/9
ö.memişler 026b/8
ö.mez 088a/5
ö.mişdir 019a/1, 029a/5
ö.mişem 038a/2
ö.ürsen 057b/3
ö.ürsin 009a/5
→ ö.mek gerekdir 019b/7

ölim: ölüm, bir canlıda hayâtî fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu bk. *ölüm*
ö.e 022b/6

ölü: hayatı sona ermiş olan, yaşamayan
ö.leri 026b/9, 038b/10
ö.midür 054a/13
ö.si 054a/14
→ö.si dirisi 083a/16

ölüm: bk. *ölim*
ö. 078a/15

ö.den 001b/10, 100b/3
→ö. eri (ölümü göze alan kimse, fedai) 025a/19, 062b/10, 087b/6

ʿömr (Ar.): ömür, yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat
ʿö.imüze 056b/16
ʿö.iŋ 063b/5
ʿö.inde 030a/16, 040b/18, 064a/18
ʿö.ümde 080a/5, 095b/4

ön: ön bk. *öŋ*
→ö.ün ṣonunda (önünde sonunda, neticede, en sonunda, eninde sonunda) 002a/5

öŋ: 1. görünen ileri taraf bk. *ön*
ö.i 055b/19
ö.inde 026a/3, 027b/14, 047a/16, 063a/11, 064a/14, 065b/2
ö.inden 008b/11, 028a/5, 052a/18, 054a/2, 054a/9, 067b/15, 068a/3, 080b/3, 080b/8
ö.ine 020a/19, 021a/19, 024b/3, 024b/18, 025a/17, 026b/19, 028a/17, 029a/9, 034a/6, 046b/11, 051a/1, 056b/12, 058a/14, 058a/15, 064a/1, 076a/9, 082a/4, 087b/11, 102b/11, 106a/5, 106b/14, 113b/6, 114a/1, 114a/5
ö.ünde 005b/21
ö.üne 038b/11, 038b/14
2. karşı, huzur, kat
ö.ime 087b/13
ö.in 067a/1
ö.inde 020b/3, 036a/18, 045a/13, 058b/16, 059a/6, 069a/6, 087b/17, 089a/18, 095a/18, 098b/6
ö.inden 050a/19, 082a/8, 084a/8, 084a/14, 090b/15, 091a/2
ö.ine 005b/14, 028b/4, 028b/10, 032b/3, 041b/17, 051b/5, 075a/10, 075b/4, 090a/14
ö.lerine 076b/9
ö.üne 005a/13, 006b/5
3. içinde yaşanılan zamandan sonra gelecek olan zaman, karşılaşılacak veya yapılacak olan iş vb.ni ifade etmek için kullanılır
ö.imüzde 055b/19
ö.ümüzde 004a/1, 004a/3, 021b/18
→ö. ṣoŋ (önünde sonunda, neticede, en sonunda, eninde sonunda) 097a/13
ö.in al- (önlemek, engel olmak) 006a/4, 022b/9, 028a/7, 048a/1, 055b/4, 070a/7, 074a/10, 083b/9, 099a/12, 100b/15, 101b/13, 102a/1, 102a/4, 103a/13, 103b/17
ö.in kes- (yoluna çıkıp ilerlemesine engel olmak, yolunu kesmek) 055b/10
ö.inde ardında 064a/9
ö.ine ḳat- (önden yürütüp kendisi arkasından gitmek) 015b/1, 028b/20, 085b/6
ö.ine düş- (birine kılavuzluk etmek) 003b/14, 061a/19, 110a/15, 113b/5
ö.üne gel- (önüne çıkmak, özellikle gelip karşısında durmak) 031a/4

öp-: öpmek
ö. 036b/11
ö.di 047a/16, 096a/16, 096a/18, 114a/2

ö.üp 010a/13, 013b/8, 028b/3, 030a/3, 031a/19, 032a/9, 083a/10, 096a/15, 109b/3, 112b/1

öpüş-: birbirini öpmek
ö.diler 031b/2
ö.üp 013b/7

öpüşdür-: öpüşme işini yaptırmak
ö.üp 042a/20

öt-: ses vermek, ses çıkarmak
ö.üp 083a/4

öte: daha uzaktaki yer, uzak olan yer
ö. 008b/10
ö.de 084b/12
ö.den 101a/12, 111b/6, 112b/13
öe 088b/6

ötüri: ötürü, -den dolayı, -in yüzünden
ö. 019b/20, 020a/12, 036a/4, 095b/16

öyle: ona benzer, onun gibi
ö. 002b/4, 002b/11, 002b/19, 002b/12, 003a/6, 005b/18, 006a/13, 006a/14, 006a/18, 006b/3, 006b/19, 007a/11, 007b/7, 009b/1, 010b/10, 011a/5, 011a/11, 012a/8, 012a/22, 012b/16, 013a/11, 016a/10, 016a/15, 016b/3, 017a/8, 017a/18, 017b/20, 018b/16, 019a/3, 019a/10, 021b/4, 021b/10, 022b/11, 025a/3, 025a/22, 025b/15, 025b/21, 026a/21, 027b/12, 029b/4, 029b/6, 029b/17, 033a/11, 035b/4, 035b/12, 036b/18, 037a/8, 037b/3, 037b/4, 038b/4, 041a/4, 041a/5, 041b/2, 043a/18, 043b/6, 043b/8, 044a/1, 047b/12, 048a/4, 048a/15, 049a/19, 050a/12, 050b/18, 051b/13, 052a/11, 052a/17, 053b/3, 054a/5, 054a/10, 054a/12, 057b/10, 057b/11, 057b/20, 059b/8, 060a/20, 060b/12, 061a/1, 061a/5, 061a/14, 061a/15, 061b/11, 062a/2, 062a/12, 062a/14, 066b/21, 067a/10, 068a/16, 071a/3, 073a/11, 074a/15, 076a/18, 078b/15, 079a/8, 080a/10, 080b/3, 080b/5, 082a/8, 083b/18, 085a/2, 085a/5, 092a/1, 092a/8, 093a/5, 093a/10, 093a/15, 097a/11, 097b/2, 100b/11, 100b/17, 101a/2, 102a/3, 104b/15, 109a/7, 109a/9, 111b/10, 112b/1, 112b/13
ö.dir 038a/18
ö.dür 057a/1, 063b/3, 114b/2
ö.mi 050a/18, 101a/7, 111a/2

öylece: tam olduğu gibi, o şekilde, o biçimde
ö. 014b/14, 099b/11

ʿözr (Ar.): bir kusurun hoş görülmesini gerektiren neden, mazeret
→ʿö. dile- (bir hata veya kusurundan dolayı affedilmesini istemek) 062b/4

pādişāh (Far.): büyük hükümdar, sultan bk. *bādişāh*
p.lar 014a/18
p.uŋ 032a/18

pahādur (<Far. bahādur): bahadır, usta savaşçı, cengaver, yiğit, kahraman, cesur bk. *bahādur, bahādır*
p. 101b/6

pahāne (<Far. bahāne): bahane, bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep bk. *bahāne*
p. 060a/15, 086b/1

par par: şiddetle yanma veya parlama
p. 015b/7, 068a/15

parca (<Far. parçe): parça, bir bütünden ayrılmış kısım bk. *barca*
p.mı 057b/2
p.sınuŋ 035b/13

pāre (Far.): parça
p. 011b/2, 025b/5, 043b/4, 069a/17, 076a/18, 110a/12
p.si 037a/10
→ bir p. 046b/12
p. eyle- (parçalamak) 025b/7, 026a/8, 035a/5, 035b/12, 043b/10, 044a/1, 044b/3, 045b/16, 053b/6, 082a/12, 086a/3, 102a/3
p. it- (parçalamak) 054a/9, 074b/8, 076a/15, 081b/17, 091b/9, 100b/12
p. pāre (parça parça) 038b/8
p. pāre it- (parçalamak) 111b/5

pārgāh (<Far. bārgāh): bargah, sultan çadırı veya sarayı, yüksek divan bk. *bārgāh*
p. 069a/18
p.da 032b/11
p.ı 014a/15, 069a/19
p.ıŋ 010b/17
p.ına 009b/4, 013b/10, 014a/15, 028a/14, 028b/8, 072a/9
p.lar 064a/12
p.larına 028b/9

pārgāh-ı ḫalife(-i) İslām (Far.+Ar.): İslam halifesinin bargahı
p.uŋ 032a/7

pārgāh-ı Süleymān (Far.): Hz. Süleyman'ın bargahı
p.a 036a/9

pārgāh(-ı) Süleymān (Far.): bk. *pārgāh-ı Süleymān*
p.da 032a/4

parış-: barışmak bk. *barış-*
p.dılar 013b/7

parışdır-: barıştırmak bk. *barışdır-*
p.ır 013b/17

parlaT-: parlatmak, bir yüzeyi düzgün ve parlak duruma getirmek
p.up 090b/4

parmaḳ: parmak bk. *barmaḳ*
p. 030a/15, 044b/17

pārī (<Far. bārī): bari, hiç olmazsa bk. *bārī*
p. 031b/11, 111b/8

paṭırdı: gürültü
→gürildi p. 020a/10

pay: pay, hisse
→al p.uŋı (azarlanmak) 099a/4

pāyidār (Far.): kalıcı, devamlı, sabit bk. *bāyidār*
→p. ol- (kalmak, yok olmamak, var olmakta, yaşamakta devam etmek) 012b/17, 041a/7

pāy-i taḫt (<Far. pāy-i taḫt): başkent, başşehir, hükümet merkezi
p. 037b/20, 038a/2
p.a 042a/10

pāy(-i) taḫt (<Far. pāy-i taḫt): bk. *pāy-i taḫt*
p. 003a/21, 004a/3, 045a/1, 055b/1, 057a/12, 059b/1, 059b/9, 072b/12, 073b/8, 089b/10
p.ıŋ 042b/1

peder (Far.): baba
p. 031a/19
p.i 032a/8
p.ime 058b/15
p.imüŋ 092b/14, 093a/14
p.iŋ 077b/18
p.üm 028b/19, 031b/11, 031b/15
p.üŋ 036a/4, 069a/6, 092b/10
p.ünle 104b/12

pehlevān (Far.): "yiğit, kahraman" anlamındaki pehlivan kelimesinin eski metinlerde ve bugün halk ağzında rastlanan şekli
p. 004a/8, 004a/14, 004a/19, 004b/4, 005a/18, 005b/11, 006a/1, 006a/13, 007b/3, 011b/12, 011b/16, 012a/6, 013b/14, 014a/8, 015a/12, 018a/4, 022b/3, 023a/16, 026b/4, 028a/1, 029b/9, 030b/2, 037b/17, 039a/2, 039a/6, 039b/19, 041b/18, 048b/1, 057a/5, 059a/17, 059b/19, 060a/19, 060b/18, 062a/12, 062a/18, 071a/1, 071b/10, 073a/3, 085b/10, 098b/8, 101b/5, 101b/7, 107a/15, 114b/11
p.a 020b/9, 020b/11, 037b/12, 040a/18
p.dır 020b/17, 037b/7, 059a/16
p.dur 004a/6, 006b/7, 022a/20
p.ı 002a/14, 002b/13, 004a/4, 005b/9, 006b/6, 007b/7, 034a/8, 037a/18, 038a/2,

043a/7, 045a/1, 051a/4, 055b/1, 059b/1, 060b/1, 082a/15, 089b/10, 090a/10, 093a/9, 107a/5
p.ımuz 026b/1
p.ısıŋ 072b/12
p.ıyam 037b/20
p.lar idi 082a/16
p.lar 007b/8, 014b/22, 020b/1, 020b/9, 021a/7, 021a/19, 021a/21, 021b/11, 023a/14, 023b/1, 025a/6, 040a/12, 040a/19, 044a/7, 054b/1, 063a/20, 081b/12, 082b/7, 085a/12, 090a/11, 106a/12, 113b/2
p.lara 102a/6
p.lardan 004a/2, 023b/4
p.ları 005a/14, 005b/1, 005b/11, 023a/11, 043b/13, 063a/19, 075b/9, 084b/12, 112b/8
p.larımuz 109b/8
p.ların 004b/12, 013b/16
p.larıŋ 085a/8
p.larına 021a/19
p.larla 014a/14
p.larum 007b/5
p.laruŋ 037a/11, 103b/10
p.um 028b/5, 071b/7
p.uŋ 050b/15, 060b/15
p.uŋımı 006a/6
p. idi 007a/4, 007a/10
p. ise 042a/12, 059a/12

pehlevān(-ı) ʿālem (Far.+Ar.): yeryüzünün kahramını, yiğidi
p. 30b/2

pehlevān-ı cihān (Far.): yeryüzünün kahramını, yiğidi
p. 042a/10

pehlevānlıḳ (←Far. pehlevān): kahramanlık, yiğitlik
p. 005b/10, 040b/19, 082a/7

pehlū (Far.): yan, kenar
p.ya 032a/3

pelā (<Ar. belāʾ): bela, sıkıntı, dert bk. *belā*
biŋ p. 058a/12

peleng (Far.): kaplan bk. *beleng*
p.e 091b/10

pelī (<Far. belī): evet, hay hay, peki bk. *belī*
p. 030a/13

pelīd (Far.): pis, murdar, alçak kimse
p. 016b/7, 025a/14, 045a/5, 045b/14, 107b/2
p.e 047b/20

p. idi 101b/6

pence (<Far.): pençe, el ayası ve el parmaklarının iç tarafının bütünü bk. *bence, pençe*
p. 020b/9, 020b/11
p.sin 020b/13
p. 020b/11
→el p. dururlar 058b/11

pencere (Far.): bina duvarlarında, taşıtların belli yerlerinde, hava ve ışığın içeriye girmesi ve içeridekilerin dışarıyı görmesi için bırakılan açıklık
p.den 046a/18

pençe (<Far. pence): bk. *bence, pence*
p. 020b/12, 027b/11

per-dār (<Far. ber-dār): darağacına çekilmiş, asılmış bk. *ber-dār*
→p. it- (darağacına çekmek, asmak) 077a/19, 081a/5
p. eyle- (darağacına çekmek, asmak) 078b/12
p. ol- (darağacına çekilmek, asılmak) 078a/12

per-havā (<Far.+Ar. ber-havā): berhava, havaya gitmiş, uçmuş bk. *ber-havā*
p. 086a/13

perḫudār (<Far. berḫudār): mutlu bk. *berḫudār*
→p. ol- (mutlu olmak) 079b/8, 080b/19

perī (Far.): cinleri çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim
p. 066b/14, 066b/19, 066b/20
p.ler 034a/16, 066b/13, 087a/8
p.yle 066b/15

perkiT-: berkitmek, sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, tahkim etmek
p.üp 034b/12

per-murād (<Far.+Ar. ber-murād): muradına eren, isteğine kavuşan bk. *ber-murād*
→p. eyle- (muradına erdirmek, arzusuna kavuşturmak) 063a/6

per-ṣalāḥ (<Far.+Ar. ber-ṣalāḥ): iyi durumda olan, iyileşmiş
p. 017a/14

pertāb (Far.): atma, atılma, sıçramabk. *perṭāb*
→p. eyle- (atılmak, sıçramak) 017a/19, 017b/3, 068b/4, 083b/7
p. it- (atılmak, sıçramak) 013a/6

perṭāb (<Far.pertāb): bk. *pertāb*
p. it- (atılmak, sıçramak) 019a/9

pervā (Far.): çekinme, sakınma, korku
p.m 060b/13

pervāz (Far.): uçma, uçuş
→p. ur- (uçmak) 008b/12

peşīmān (Far.): pişman kelimesinin eski metinlerde kullanılan asıl şekli
→p. ol- (yaptığı şeyin yanlış sonuç verdiğini görerek üzülmek, yaptığına hayıflanmak, esef etmek) 033a/16, 051a/13

peydā (Far.): açıkta ve meydanda olan, aşikar bk. *peydāh*
→p. eyle- (ortaya çıkarmak, edinmek) 067b/10
p. ol- (ortaya çıkmak, oluşmak) 020a/10

peydāh (<Far. peydā): bk. *peydā*
→p. it- (edinmek, temin etmek, sağlamak) 054b/19
p. ol- (ortaya çıkmak) 015a/13, 030b/8

peyk (Far.): haber ve mektup taşıyan kimse, haberci
p. 069a/20
p.idür 067b/8

pī-pervā (<Far. bī-pervā): korkmadan, çekinmeden bk. *bī-pervā*
p. 072a/2

pir: bir(belirsizlik sıfatı) bk. *bir*
p. 004b/9

pīr (Far.): yaşlı, ihtiyar kimse
p. 008a/10, 047a/15, 049a/4, 049a/9, 065b/11, 080a/4, 093a/1, 096b/1, 098a/4, 106a/6, 106b/6
p.dür 105b/4

pirde: birden, aniden bk. *birden*
p. 030b/8

pīrlik (←Far.pīr): yaşlılık
p. 078a/11, 110b/11

piyāde (Far.): yaya savaşan asker sınıfı
p. 016a/15, 110a/14, 113b/10
p.den 056a/6
→p. ol- (yürümek, yaya olarak gitmek) 015b/8, 022b/12

pür-āteş (Far.): ateş dolu, yakıcı
p. 073a/9, 086b/17, 087b/4, 087b/14

raḍiyallāh Teʿālā (Ar.): Allah'ın rızası
r. 065b/9

raḍiyallāh ʿanh (Ar.): Allah ondan razı olsun
r. 049a/3

rāḥat (Ar.): üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur
→r. durma- (uslu durmamak veya söz dinlememek) 023b/6
r. ol- (üzüntülü, sıkıntılı veya tedirgin durumda olmamak) 048b/11, 072a/9, 073b/4, 075a/4, 095b/11, 095b/12

raḥmet (Ar.): birinin suçunu bağışlama, merhamet etme
r. 040b/1

raḫş (Far.): gösterişli, güzel at
r. 017b/21, 044a/2, 044a/11, 044b/15, 054b/14, 058b/1, 079a/10, 079a/15, 113b/10, 99b/14
r.a 054a/16, 080a/15, 087a/1
r.ı 011b/12, 011b/14, 011b/15, 015b/7, 024b/14, 054b/13, 055a/3, 078a/1, 086b/17, 105b/16
r.ın 045a/18, 048a/4, 074a/10, 084a/14
r.ıŋ 093a/19
r.ına 011a/23, 028b/18, 087b/15
r.ından 112b/3
r.ını 058a/8, 066b/18
r.ınuŋ 048a/11
r.ları 088a/17
r.arıŋ 083a/13
r.larına 059a/5
r.um 058b/18
r.uŋ 040b/18, 056a/13, 067a/7, 076b/2, 087b/1, 094a/16, 101b/17

raḫş (<Far. raḫş): bk. raḫş
r. 053a/17
r.ı 053b/20, 054b/16, 094a/11, 094b/10, 111a/8
r.ılarına 013b/9
r.ın 006b/14, 007a/6, 007b/20, 039b/17, 040b/4, 041a/3, 043a/8, 045b/2, 048a/1, 056a/2, 081a/1, 094b/5, 098b/8, 098b/13, 100b/8, 101a/11, 101a/17, 102b/9, 104a/2, 104a/3, 104a/6, 106b/2, 110b/15
r.ına 016a/9, 037a/19, 044a/15, 058a/12
r.ından 015b/8, 044a/16, 044b/5, 087b/3, 098b/12, 109a/1
r.ını 059a/8
r.ınla 041a/8
r.ların 111b/2

raḫş-ger (Far.): atlı
r.ine 041b/9

raḳīb (Ar.): aynı şeyi elde etmek isteyenlerden, aynı amaca varmak için uğraşanlardan her biri
r. imiş 034b/7

rāst (Far.): doğru, gerçek
r. 006b/11, 007b/5, 019b/1, 037b/15
r.dur 045a/17
2. sağ taraf

r. 068b/5

rāst (Far.): rastlama, tesadüf
→r. gel- (tasarlamadığı halde karşılaşmak, rastlamak, tesadüf etmek) 002b/20, 008b/7, 008b/15, 010b/3, 025b/11, 026b/15, 032b/16, 036b/4, 038b/11, 043b/20, 045a/7, 046a/9, 045a/16, 046a/12, 053b/19, 053b/20, 054a/1, 076a/16, 076b/5, 079a/6, 080b/2, 080b/4, 080b/6, 081a/11, 081b/17, 082a/3, 082b/5, 083b/8, 084a/5, 084a/16, 088b/3, 090b/17, 095b/4, 097a/4, 107a/4
r. gel- (rast gitmek, istenilen biçimde gerçekleşmek) 016b/17
r. gel- (atılan şey hedefi bulmak) 017a/20, 017b/4, 082a/11, 095a/9
r. gel- (denk gelmek, uygun düşmek) 026a/22, 027a/2
r. ḳıl- (uygun hale getirmek, ayarlamak) 054a/11, 094a/18, 102a/12

rāviyān-ı aḫbār (Ar.): "haberleri nakledenler" anlamında olup kısa, hikaye vb. nakledenlerin söze başlarken kullandıkları teklerlemelerin başında geçen klişe söz
r. 001b/2

rāvī (Ar.): anlatıcı, rivayet eden, anlatan, nakleden kimse
r. 008b/13

rāżī (Ar.): kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rıza gösteren bk. *rāẓı*
→r. ol- (kabul etmek, uygun bulmak, istemek) 036a/12, 065b/16

rāẓı (<Ar. rāżī): bk. *rāżī*
r.yam 051b/2

rebāb (Far.): sap kısmının ucunda Hindistan cevizinden yapılmış basık, yuvarlak, küçük bir kasesi bulunan, dize veya bir yere dayanarak çalınan saz
r.ı 046b/2
r.ıŋ 046b/13
r.ın 105b/11

refʿ (Ar.): yücelme, yüceltme
→r. eyle- (yüceltmek) 010a/4

reml (Ar.): nokta ve çizgilere dayanarak gaybı keşfetme, gelecekten haber verme, fal
r.i 075b/6
→r. eyle- (birinin falına bakmak) 075b/5, 075b/6
r. it- (birinin falına bakmak) 031a/9, 054b/11

renc (Far.): renç, eziyet, ızdırap
r. 104b/14

rencīde (Far.): incinmiş, gönlü kırılmış
→r. ol- (incinmek, kırılmak) 105b/5

reng (Far.): renk, cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum

r.i 091b/10
→r. vir- (bildiğini açığa vurmak) 097b/1

revā (Far.): layık, uygun, yerinde
→r. gör- (herhangi bir söz vb.ni kimseye layık görmek) 078a/12

revān (Far.): yürüme, gitme
r. 037a/20
→r. ol- (yola koyulmak, gitmek) 003b/8, 004b/19, 008b/11, 015b/1, 020a/7, 020a/22, 021b/20, 022b/1, 028b/20, 036a/14, 036b/1, 038a/19, 039a/4, 042b/7, 044a/3, 045a/14, 050b/19, 055a/18, 056b/8, 058a/6, 058a/13, 059a/5, 061a/18, 061a/19, 063b/20, 064a/5, 064b/4, 069b/8, 070b/12, 078a/2, 084b/4, 085b/1, 091a/9, 095a/10, 095b/15, 096a/8, 097a/16, 106b/18, 107a/3

rezm (Far.): kavga, savaş
r. 003b/14, 007b/13, 084b/11

rıżā (<Ar. riżāʾ): razı olma, kalben hoş görüp kabul etme, karşı koymama
r. 057b/6, 077b/11
r.sıyla 059a/4
→r. vir- (rıza göstermek, kabul etmek) 020a/4, 033a/13, 093a/15

riʿāyet (Ar.): saygı, sayma
→r. eyle- (saygı göstermek, saymak) 075a/12, 096b/5, 096b/6, 110a/8, 113b/11
r. it- (saygı göstermek, saymak) 048b/7, 071a/8, 104b/7, 107b/5
r.de ḳuṣūr ḳoma- (gereken saygıyı göstermek) 014b/4

ricā (<Ar. ricāʾ): dilek, istek
r.m 013b/22, 042b/17
→r. eyle- (birinden bir şeyin yapılmasını istemek, dilemek) 005b/9, 045a/2, 047a/10, 103b/12
r. it- (birinden bir şeyin yapılmasını istemek, dilemek) 089a/5, 103b/8

rifʿat (Ar.): yücelik, özellikle mevki yüksekliği
r. 064b/15

rikāb (Ar.): üzengi
r.a 012b/15, 048a/3, 102a/13
r.ın 096a/15
r.ıŋ 113b/12
r.um 036b/11
r.uŋa 040b/12
r.undan 056b/4
→ʿinān r. 013b/9

rivāyet (Ar.): bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma
→r. it- (anlatmak, söylemek, nakletmek) 001b/2

rubʿ(-ı) meskūn (Ar.): dünyanın üzerinde hayat bulunan oturulmaya elverişli karalarla kaplı kısmı

r.a 004a/2
r.a 005a/8, 014b/6, 021b/16, 038a/8, 086b/13
r.da 004a/12
→ʿazm(-i) r. eyle- (o bölgeye doğru yola koyulmak) 021b/16

rūḥ(-ı) ṭay(y)ibe (<Ar. rūḥ-ı ṭayyibe): ölen birinin ardından kişiyi iyi anmak söylenen hayır sözü
r.leri 103b/10

rusvāylıḳ (←Far. rusvā): rezillik
r. 042a/19, 051a/13
r.dur 046b/18

rūşen (Far.): parlak, aydın, aydınlık
→r. eyle- (aydınlatmak) 102b/7

rūzgār (Far.): 1. rüzgar, yer değiştiren hava, yel
r. 034b/14
2. zaman, vakit
r. 073a/10

saʿādet (Ar.): mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk
s. 042a/1, 057a/4
s.de 064b/15

sāʿat (Ar.): zaman, vakit
s. 077b/17
s.de 022b/15, 105a/18
s.inde 107b/17

ṣabā (Ar.): sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli
ṣ.yla 008a/6

ṣabāḥ (Ar.): güneşin doğmasından öğleye kadar olan zaman
ṣ. 002a/13, 005b/5, 007b/14, 011a/20, 025a/11, 025a/12, 025a/13, 032b/18, 033a/6, 039a/14, 039b/10, 040b/3, 043a/1, 043a/4, 047b/13, 047b/16, 051b/7, 058a/13, 065b/4, 072b/4, 073b/20, 075a/19, 075b/1, 081a/14, 093a/18, 095b/12, 098a/14, 098b/3, 101a/15, 102b/7, 105b/14, 109b/10, 110a/11, 113a/11
ṣ.a 011a/12, 091b/14, 091b/15, 110a/6

ṣabr (Ar.): katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felaket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme
ṣ.a 032a/11
→ṣ. eyle- (sabırlı davranmak, sabır ve tahammül göstermek) 051a/11
ṣ. it- (sabırlı davranmak, sabır ve tahammül göstermek) 031b/10, 046a/19, 059b/3

şaç: başı kaplayan kıllar bk. *s̱aç*
ṣ.ından 053b/9

s̱aç: bk. *ṣaç*
s̱.ınıza 024a/16

şaç-: dağıtmak, yaymak, atmak bk. *s̱aç-, saç-*
ṣ.a 068b/3
ṣ.dı 086a/1
ṣ.up 068a/18, 091b/8

s̱aç-: bk. *ṣaç-, saç-*
s̱.araḳ 018a/18

saç-: bk. *ṣaç-, s̱aç-*
s.araḳ 028a/5

şaçıl-: 1. yayılmak, atılmak
ṣ.dı 094a/2, 094a/12, 102a/11
ṣ.up 088a/11, 094a/14, 102a/14
2. etrafa dökülmek
ṣ.dı 093b/9

saʿd (Ar.): uğurlu, kutlu
s. 106a/6

ṣadā (Far.): ses
ṣ. 016a/11, 025a/4, 035b/4, 068a/17, 083a/4
ṣ.lar 018b/11, 027b/1, 034b/18, 037b/5, 041a/4, 049a/19, 067a/1, 078b/15, 080a/16
ṣ.sı 046a/17, 076a/5
ṣ.sın 047a/13, 084b/7
ṣ.sına 105a/7
ṣ.sından 027b/1

sāde (Far.): sadece, yalnız, yalnızca
s. 052b/5

şaf (<Ar. ṣaff): yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi, sıra
ṣ.ında 052b/12
→ṣ.(lar) bağla- (sıra teşkil etmek, sıralanmak) 005b/7, 040b/4, 071a/18, 074a/7, 075b/2, 085b/9, 098b/4, 102b/8
ṣ.lar sök- (sırayı bozmak, dağıtmak) 084a/18

ṣāf (<Ar. ṣaff): bk. *ṣaf*
→ṣ. bağla- (sıra teşkil etmek, sıralanmak) 053a/5, 087a/14, 101a/16, 105b/15
ṣ. çek- (sıralanmak, sıraya geçmek) 045a/18, 087a/10
ṣ. ol- (sıralanmak, sıraya geçmek) 096a/2

şafā (<Ar. şafā’): gönül şenliği, rahat, huzur
ṣ. 011a/18, 015b/20, 023a/15, 034a/15, 080a/5, 096b/13
ṣ.da 046b/20
ṣ.da iken 032b/12, 066b/13
ṣ.dasıŋuz 036a/3
ṣ.larından 047a/18
ṣ.muzda 061a/16
ṣ.nda 61a/9
ṣ.ŋuzda 096a/6
ṣ.sından 047a/13, 050a/14, 065a/2, 075a/10, 112a/13
ṣ.yı 046b/3
→ ṣ. eyle- (rahatlamak, huzurlu olmak) 005a/16
ṣ. it- (rahatlamak, huzurlu olmak) 063a/8, 109b/3, 110a/10

şafer (<Ar. sefer): sefer, savaş için yapılan yolculuk
ṣ. 005a/20

şāfī (Ar.): temiz, halis, saf
ṣ. 010b/10

şaġ: sağ, yaşamakta olan, diri, canlı
ṣ. 012b/10, 018a/13, 070b/3, 112b/5
ṣ.dır 052a/6
ṣ.dur 051a/11
ṣ.mıdur 054a/13
ṣ.mısın 082a/5, 083b/9
→ṣ. ol- (yaşamak) 010b/6, 030a/10, 036a/13, 037a/15, 067b/20
ṣ. selāmet (sağ ve sağlam bir şekilde, başına kötü bir şey gelmeden, hiçbir zarara uğramadan) 100a/15

şaġ: sağ, sol yön karşıtı, bu yönde olan
ṣ. 068b/4
ṣ.dan 100b/10
ṣ.ında 080a/19, 064a/8, 110a/17
→ṣ.ına ṣolına (etrafa, her tarafa) 083a/18

şaġ-: sağmak, sütü akıtmak
ṣ.maḳ 055a/17

şaġlı: sağlı, sağ yönde bulunan
→ṣ. ṣollı (her iki tarafta bulunan, iki tarafta sıralanmış olan) 014a/18

şaġlıḳ: sıhhat, afiyet, esenlik
ṣ. 095b/6
ṣ.la 086b/15
ṣ.um 070b/9

şaġrı: sağrı, hayvanın ve özellikle atın beliyle kuyruğu arasındaki dolgun yuvarlak kısım
ṣ.sına 084a/12, 100b/12, 108b/18

ṣāḥib (Ar.): bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik
ṣ.i 110b/6

ṣāḥib-i ʿasker (Ar.): asker sahibi komutan
ṣ.e 063b/2

ṣāḥib-i ẓuhūr (Ar.): inkarcılık fikrine karşı ortaya çıkıp insanları hidayete ulaştırmaya vesile olan ve ahir zamanda ortaya çıkması beklenilen
ṣ.am 007b/22

ṣāḥib(-i) ẓuhūr (Ar.): bk. *ṣāḥib-i ẓuhūr*
ṣ. 037a/11, 063a/12, 071a/2, 086a/8
ṣ.ı 110b/6
ṣ.uŋ 065a/8

ṣāḥib-ḳırān (Ar.): hükümdar
ṣ. 038a/11, 044b/14, 065a/17, 065a/16, 065a/18, 065b/1, 66a/9, 088a/5, 092b/6
ṣ.ı imiş 004b/14
ṣ.ı 065b/9, 065b/11
ṣ.lar 034b/19
ṣ.lara 011b/9, 037b/13

ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem (Ar.): "yeryüzünün hükümdarı" anlamında kullanılan bir unvan
ṣ. 054b/11

ṣāḥib-ḳırān(-ı) ʿālem (Ar.): bk. *ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem*
ṣ. 026a/11, 064a/16, 064b/1, 084b/7, 088b/15, 091b/15

ṣāḥib-ḳırānlıḲ (←Ar. ṣāḥib-ḳırān): uğurlu zamanlarda tahta çıkan hükümdarlardan olma
ṣ. 004a/12, 065b/15, 088a/4, 088a/9, 095a/1
ṣ.a 084b/14
ṣ.ı 008a/12, 021b/12, 063b/10, 084b/16, 095a/2, 095a/17, 106a/13
ṣ.ıŋ 080b/14

ṣāḥib-ḳırān-zāde (Ar.+Far.): hükümdarların oğlu, evladı
ṣ. 002a/12
ṣ.lere 092b/6
ṣ.ye 034b/4

ṣāḥib-saʿādet (Ar.): mutluluğa uluşmış kişi
ṣ.e 045a/7

ṣāḥibṣız (←Ar. ṣāḥib): sahipsiz, kimsesiz bk. *ṣāḥibsiz*
ṣ. 009b/12

ṣāḥibsiz (←Ar. ṣāḥib): 1. kimsenin malı olmayan bk. *ṣaḥibṣız*
ṣ. 011b/12, 011b/14, 011b/15

2. kimsesiz, koruyucusuz
ṣ. 081b/4

sāḥir (Ar.): büyücü
s. 076b/8
s.lerdir 049b/18
s. imiş 071b/8

sāḥirlıḳ (←Ar. sāḥir): büyücülük, sihirbazlık
s. 049b/4

sahl: bağırma, haykırma
→s. ur- (yüksek sesle bağırmak, haykırmak) 010a/12, 083a/7

ṣaḥrā (<Ar. ṣaḥrāʾ): kasaba, köy vb. meskun yerlerin dışında kalan boş ve geniş yer, kır, ova bk. *sahrā, saḥrā*
ṣ.da 019b/5, 055a/3, 086a/13
ṣ.lar 066b/21, 068a/16, 080a/16, 083a/4
ṣ.lara 076b/13
ṣ.ya 017a/10, 046a/8, 054a/17, 054b/14, 058a/8, 063a/14, 077b/3

sahrā (<Ar. ṣaḥrā): bk. *ṣaḥrā, saḥrā*
s.dır 017b/20

saḥrā (<Ar. ṣaḥrā): bk. *ṣaḥrā, sahrā*
s.ya 021b/17

ṣaḥīḥ (Ar.): gerçek, doğru
ṣ. 058a/1

saʿīd (Ar.): kutlu, uğurlu, mübarek
→s. it- (uğurlu, mübarek saymak) 107b/17

sāʾir (Ar.): diğer, başka, öteki
s. 011a/16, 014a/18, 023b/4, 036a/4, 038b/12, 038b/16, 042a/10, 043b/17, 044a/8, 096a/9, 114a/2
s.lerinüŋ 052b/5
s.lerüŋ 063a/4

ṣaḳal: erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan kılların bütünü
ṣ.ı 047a/15
ṣ.ına 073a/2
ṣ.ıŋuza 024a/16
→ṣ. göster- (kendini önemli bir kişi gibi göstermek) 063b/3

saḳat (<Ar. saḳaṭ): vücudunda hasta veya eksik yanı olan
→s. it- (sakatlamak) 007b/8

ṣaḳatlıḳ (←Ar. saḳaṭ): terslik, aksilik
ṣ. 100a/14

şaḳın: 1. asla
ṣ. 021a/16, 091b/1, 102b/18, 109a/17
2. olacağından korkulan, şüphelenilen bir şey karşısında söylenir
ṣ. 074b/18, 089a/9, 090b/3, 094a/13

şaḳın-: 1. korumak, gözetmek, esirgemek
ṣ.dum 040b/12
ṣ.urdum 040a/17
2. olabilecek şeyleri düşünerek kendini korumak için tedbirli olmak, tedbir almak
ṣ. 89a/15, 112a/8
ṣ.sın 108b/11
ṣ.uŋ 051b/7

şaḳıŋ-: sakınmak, uzak durmak, kaçınmak
ṣ. 060b/18

şaḳla-: görünmesine engel olmak, ortalıkta bulundurmamak
ṣ.dılar 063b/19
ṣ.ma 046b/19, 104a/16, 104a/17
ṣ.ram 104b/1
ṣ.sun 092b/15

şaḳlan-: başkasının görmemesi için gizlenmek
ṣ. 030a/1
ṣ.ma 073a/17
ṣ.mışdur 020a/1
ṣ.up 073a/8

sāḳī (Ar.): içki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse
s. 023a/19, 088b/18
s.ye 023a/19

şal-: 1. serbest bırakmak, bırakmak
ṣ.dı 008b/10
2. koymak, bırakmak, atmak
ṣ.dı 091a/18
ṣ.ınca 019a/15
3. göndermek, yollamak
ṣ.dılar 055a/20
4. sallamak
ṣ.dı 076a/6, 094b/2
ṣ.up 004b/13, 018b/12, 021a/18, 052b/15, 066a/5, 071b/13, 074b/14, 079a/13, 083a/18, 088a/14, 091b/12, 094a/4, 112a/7
→ṣ.ı vir- (salmak, serbest bırakmak) 015b/9, 111b/3

şalā (<Ar. ṣalā’): çağırma, davet etme, davet
→ṣ. ol- (davet edilmek, çağrılmak) 057a/13

şalābet (Ar.): sebat, sağlamlık, metanet
→heybet ṣ. 058b/4

şalābetli (←Ar. şalābet): kuvvetli, sağlam, metin
ṣ. 037b/6

şalāḫ (Ar.): iyi duruma gelme, düzelme, iyileşme
ṣ.a 061a/17

şaldır-: saldırmak, hücum etmek
ṣ.mazsın 035a/7

şalıḲ: top şeklindeki ucunda kısa zincirlere bağlı birkaç demir yuvarlağı bulunan sopa biçimindeki eski bir savaş aleti, şeşper
ṣ. 089b/4, 090a/1, 090a/13, 090b/11, 090b/14, 091a/1, 091b/5
ṣ.ı 081b/10, 090b/9, 090b/14, 091a/3
ṣ.ım 102b/16
ṣ.ın 023b/22, 081a/14, 081b/9, 089a/14, 089b/16, 090a/1
ṣ.ıŋ 103a/1, 103a/9

şallan-: aynı doğrultu üzerinde sürekli bir şekilde hareket etmek, gidip gelmek
ṣ.maḳdan 090a/16

salṭanat (Ar.): hükümdarlık, sultanlık
s. 040a/13

şan-: sanmak, zannetmek
ṣ.dı 007a/21, 076a/1
ṣ.ırdum 040a/12
ṣ.suŋlar 072a/12
ṣ.up 009a/21, 012b/4, 022b/19, 035a/20, 047b/10, 086b/5

saŋa: sana bk. *sana*
s. 001b/17, 005a/11, 006a/7, 009a/1, 009a/4, 010a/6, 011a/2, 011b/16, 011b/18, 012a/15, 012a/20, 018a/7, 019b/12, 021b/3, 025a/14, 028b/11, 029b/12, 033b/17, 034b/15, 034b/16, 036b/8, 040a/1, 040a/2, 040a/19, 040b/1, 041a/13, 042a/1, 043a/7, 045a/20, 045b/10, 045b/11, 046b/10, 048a/8, 049a/8, 052a/4, 055a/8, 055b/15, 057a/19, 058a/2, 059a/4, 062a/7, 065b/10, 066a/12, 067a/19, 069b/13, 070a/16, 073a/11, 077a/12, 078a/18, 088a/3, 088a/6, 088a/8, 088b/4, 088b/6, 089a/10, 089a/11, 091a/14, 091a/19, 097a/6, 101a/5, 102a/12, 103a/1, 103b/1, 104b/7, 105b/7, 106a/14, 107b/5, 112a/11

sana: sana bk. *saŋa*
s. 051b/3

şanʿat (Ar.): sanat, ustalık, beceri
ṣ. 053a/15, 083b/10
ṣ. ise 065b/15

şanÇ-: saplamak, batırmak

ṣ.ırdı 083a/19

ṣandal (<Yun. sandalion): kürekle yürütülen kısa, genişçe deniz teknesi
→ṣ. 085a/5

ṣandālīye (Ar.): sandal ağacından yapılma iskemlebk. *ṣandālya*
ṣ.ya 042a/11, 057a/12
ṣ.yı 020b/4
s.sın 020b/5
ṣ.sinde 099a/3

ṣandālya (<Ar. ṣandālīye): bk. *ṣandālīye*
ṣ. 013b/11, 073b/8
ṣ.sı 050b/15
ṣ.sın 106a/1
ṣ.sında 042b/5, 059b/9

ṣandālya-nişīn (Ar.+Far.): iskemleye oturan
ṣ.üz 059a/21

ṣanduḳ (Ar.): içine saklanması istenen şeyler konan, dört köşe büyük bir kutu şeklindeki kapaklı ev eşyası
ṣ. 029a/17, 029b/4, 029b/8
ṣ.ı 029b/2, 029b/7

ş̲an-ı Ṣāḥib-ḳırān (T.+Ar.): Bedīʿüzzamān için söylenen sahipkıran unvanı
ş̲. 072b/19, 084a/4, 092b/1, 105a/12
ş̲.dır 097b/17

ṣāniʿ (Ar.): "yaratan, halk eden" anlamında Allah için kullanılır
ṣ.ne 020a/21
ṣ.üŋ 020a/21

ş̲āniyen (<Ar. ş̲ānī): ikinci, ikinci olarak
ş̲. 065b/8

ṣanki (T.+Far.): sözüm ona, sözde, güya
ṣ. 010b/13

ṣapır ṣapır: birbiri ardınca, sürekli olarak bk. *ṣapur ṣapur*
ṣ. 038b/10

ṣapur ṣapur: bk. *ṣapır ṣapır*
ṣ. 033a/4

ṣar-: yara vb.ni tedavi için sargı ile bağlamak
ṣ.dı 044a/13, 105a/18
ṣ.up 095b/11, 095b/12

sarāy (Far.): hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli

bina
s. 034b/12, 035a/15, 035b/3, 058a/15
s.a 034a/5
s.da 046a/17
s.dır 029a/9
s.ı 046a/17
s.ında 038a/12
s.uŋ 002b/12, 034b/17, 058a/16

şarf (Ar.): bir şeyi bir işte kullanma
→ş. eyle- (kullanmak) 049b/15, 093b/4

şarıl-: 1. kollarını dolamak, kucaklamak, sarmak
ş.dı 067a/12, 112b/1
ş.up 112b/6
2. sımsıkı tutunmak, yapışıp bırakmamak
ş.dı 087b/3, 087b/7, 109a/10
ş.up 021b/4, 024b/2, 041b/1, 094b/13, 99b/14, 111a/10

şarılı: sarılmış, bağlı
ş. 097b/17

şarp: çok dik, çıkılması, geçilmesi zor
ş. 021a/3

şarş-: sallamak, ileri geri oynatmak
ş.ar 012a/22

sarsıl-: sallanmak, titremek bk. *şarşıl-, şarsıl-*
s.dı 021b/10

şarşıl-: bk. *sarsıl-, şarsıl-*
ş.dı 040b/19, 106a/18, 106b/3, 109a/14
ş.up 040b/16, 078b/15

şarsıl-: bk. *sarsıl-, şarşıl-*
ş.dı 089a/19

şataş-: kavga aramak, kavga çıkarmaya çalışmak, musallat olmak bk. *ş̲ataş-*
ş.alum 065a/19, 082b/12

ş̲ataş-: bk. *şataş-*
ş̲.alım 005b/2
ş̲.alum 063b/9
ş̲.am 086b/2

şatın: satma, bir bedel karşılığı verme
→ş. al- (parasını ödeyerek bir şeyi almak, bedelini ödeyip o şeye sahip olmak) 046b/8

şav-: geçirmek, atlatmak
ṣ.dı 103b/14

şavıl-: savulmak, uzaklaşmak, uzaklaştırılmak
ṣ.dı 054a/2
ṣ.dılar 091a/13
ṣ.uŋ 055b/12
ṣ.up 028a/6, 054a/9

şayd (Ar.): av, şikar
→ṣ. şikār eyle- (ganimet aramak) 106b/10, 106b/11
ṣ. şikār it- (ganimet) 085a/15

sāye (Far.): gölge
s.sinde 054b/20, 107a/2, 108a/3

sāz (Far.): 1. her çeşit musiki aletine verilen isim, çalgı
s. 046b/4, 064b/5, 064b/6
2. bir topluluk tarafından icra edilen musiki
s. 046b/12

sāzende (Far.): saz sanatçısı, çalgıcı
s. 046b/18, 064b/12

sebeb (Ar.): bir şeyin olmasına yol açan şey, neden
s. 083b/6
→s. ol- (bir şeyin olmasına veya yapılmasına yol açmak, olmasını, yapılmasını gerektirmek, neden olmak) 030b/10, 066b/4, 098b/18

seccāde (Ar.): üzerinde bir kişinin namaz kılacağı büyüklükte, halı, kilim, kumaş, hasır vb. inden yapılmış, daha çok dikdörtgen biçimindeki yaygı, namazlık
s.sine 011a/19

secde-i şükr (Ar.): şükür secdesi, Allah'a şükretmek amacıyla yapılan secde
→s. eyle- (Allah'a şükretmek amacıyla secdeye kapanmak) 021b/11
s.ler it- (Allah'a şükretmek amacıyla secdeye kapanmak) 030a/14

sed (<Ar. sedd): engel
→s. eyle- (engel koymak, engellemek) 051a/2

sed(d)-i İskender (Ar.): İskender-i Zülkarneyn tarafından Yecüc ve Mecüc fitnesine engel olmak için yaptırılan set
s.e 032b/6

sed(d)(-i) İskender (Ar.): bk. *sed(d)-i İskender*
s. 015a/13
s.i 015b/15

sefer (Ar.): kez, defa; yolculuk
→bu s.dir 026a/15

s. çek- (sefer etmek, gezmek, yolculuk etmek) 092a/4

segirdiş-: seğirtmek, çabuk çabuk veya sıçrayarak bir yere doğru koşar gibi yürümek, hızlı hızlı gitmek
s.üp 081b/18

segirT-: bk. *segirdiş-*
s.erek 062b/16
s.üp 025a/1, 083a/11, 089b/3, 101a/12, 112a/10

sekiz: sekiz
s. 025b/5, 040b/8, 094b/17

sekizinci: sekizinci
s. 032a/5, 040a/9

seksen: seksen
s. 013a/8, 060b/5, 085b/11, 107a/5, 107b/12

seksen beş: seksen beş
s. 103a/11

seksen biŋ: seksen bin
s. 063a/7, 081b/19

selām (Ar.): bir kimseye veya bir topluluğa yakınlık, sevgi ve nezaket göstermek, sağlık, esenlik ve başarı dilemek amacıyla kendisine söz veya işarette bulunma
s.ıŋ 057a/8, 105a/17
s.larıŋ 086a/12
s.um 018a/13
s.umı 011a/16
→s. al- (selam veren birine selamla karşılık vermek) 007b/21, 011b/7, 104a/8, 110a/16, 110b/15
s. eyle- (birine selamını bildirmek, esenlik dilemek) 092b/15
s. it- (birine selamını bildirmek, esenlik dilemek) 005a/18, 049b/17
s. vir- (birini selamlamak) 007b/20, 010a/2, 011b/6, 014a/6, 019a/19, 039b/18, 043a/9, 071b/4, 079b/8, 082b/15, 088a/1, 099a/12, 104a/6, 106a/10, 104a/10, 110b/15
s.a dur- (ayakta selam vaziyeti almak suretiyle selam vermek) 106a/9

selāmet (Ar.): ruh ve beden yönünden sağlıklı olma, esenlik
s.le 094b/1
→ṣaġ s. 100a/15

selāmla-: selamlamak, selam vermek
s.yup 007b/12, 106a/9

semā (<Ar. semāʾ): gökyüzü
s.ya 092b/5
→s.ya ser çek- (çok yükselmek, çok yüksek olmak) 069a/13

semāʿat (Ar.): dinleme
s. 045b/17, 047a/13

semender (Far.): ateşte yanmadığına inanılan, kertenkeleye benzer, uzun gövdeli, dört bacaklı, kuyruklu, karada ve suda yaşayan çeşitli türleri bulunan hayvan
s. 088a/11

sen: sen
s. 002a/5, 005a/6, 006b/9, 008b/21, 009a/4, 009a/5, 010a/5, 011a/3, 011b/19, 011b/20, 012a/21, 014b/1, 017b/9, 018a/11, 018b/14, 019b/1, 019b/4, 019b/6, 019b/20, 023b/5, 023b/15, 028a/16, 028a/18, 028a/19, 029a/16, 029b/21, 030a/7, 030a/10, 031b/18, 035a/1, 035a/4, 036b/7, 036b/13, 036b/15, 037a/13, 037b/12, 037b/15, 037b/16, 037b/17, 038a/10, 039b/7, 040a/3, 040a/5, 040b/1, 040b/10, 041a/6, 042a/1, 043a/11, 043a/14, 044a/18, 044b/11, 044b/17, 045a/7, 045b/3, 046b/20, 047b/9, 049b/8, 049b/11, 050a/6, 051b/1, 055a/2, 055a/8, 057a/5, 057a/6, 061a/15, 061b/11, 062a/7, 065b/8, 065b/11, 066a/10, 069b/12, 070a/15, 071b/9, 072a/3, 072b/11, 072b/17, 073a/17, 073a/18, 073b/4, 074a/18, 074b/11, 074b/18, 075b/16, 078b/5, 079b/8, 080a/2, 082a/5, 083b/8, 086b/8, 086b/13, 088a/9, 091a/6, 093b/1, 093b/6, 094b/12, 095b/1, 095b/9, 095b/15, 096b/11, 096b/13, 097a/13, 097b/11, 097b/13, 097b/15, 098b/10, 098b/17, 098b/19, 099a/1, 099a/4, 099a/6, 100b/17, 101a/2, 102a/9, 104a/7, 104a/11, 104b/5, 105b/6, 105b/10, 107b/3, 110b/5, 111a/6
s. mi 050a/5
s.de 040a/12, 040a/13, 046b/18, 049b/3, 065b/16
s.den 001b/16, 009a/6, 019b/19, 020a/1, 027b/5, 036a/4, 036b/13, 040b/10, 040b/11, 042b/17, 071b/2, 073a/10, 073a/18, 074b/1, 075b/15, 078a/11, 094b/4, 100a/17, 104b/4, 106a/1, 108a/13, 108a/15
s.i 001b/14, 002a/4, 003a/4, 005a/12, 006b/13, 009a/2, 012a/1, 014a/10, 016b/10, 018a/11, 018b/19, 019b/5, 019b/7, 020a/3, 024a/11, 024b/20, 030a/19, 031b/20, 032a/20, 033b/16, 035a/2, 035a/8, 035a/19, 036b/12, 037a/14, 040b/12, 045a/11, 045b/11, 046b/16, 046b/18, 049a/5, 049b/7, 051a/18, 051b/17, 057b/1, 067a/4, 070a/19, 070b/1, 074b/9, 075a/1, 077a/13, 079a/7, 080b/12, 083b/15, 085b/13, 087a/4, 089a/15, 091a/15, 091a/17, 091b/3, 094a/8, 094a/9, 095b/2, 098a/3, 100a/11, 102b/14, 102b/16, 104b/5, 104b/8, 107a/8, 107a/12, 107a/13, 107b/4, 112a/1, 112b/5, 112b/10
s.imi 075b/12
s.in 023a/11, 097b/15
s.indir 045a/8
s.misin 007a/14, 016b/6, 107b/6, 112a/14
s.siŋ 016a/14
s.siz 084b/9
s.üŋ 003a/3, 003a/5, 006a/4, 007b/10, 008a/2, 010a/6, 011b/17, 012a/1, 012a/6, 012b/14, 015a/4, 019a/13, 019b/6, 019b/7, 031b/19, 033a/19, 035a/10, 035b/10, 037a/10, 037a/12, 037a/14, 037a/16, 037b/9, 040a/17, 040b/12, 041b/7, 044a/18, 045a/10, 046b/21, 047b/9, 049a/7, 049b/2, 060b/17, 063b/14, 064b/19, 066b/9, 066b/10, 067a/5, 068a/6, 071b/4, 074b/10, 075a/11, 078a/17, 078a/20, 084b/18, 086b/9, 087b/13, 087b/17, 088b/7, 098a/3, 100a/10, 100a/12, 100a/17, 101a/1, 102a/5, 103a/7, 104a/17, 104b/1, 105b/1, 106a/17, 107a/11, 110b/2, 110b/4, 110b/18, 114a/14, 114b/7

s.üŋ-çün 010a/16, 033b/16
s.üŋdir 091b/18
s.üŋdür 010a/1, 034b/5, 099a/15, 101a/7, 111a/2, 114a/14
s.üŋle 007b/19, 011b/4, 012a/7, 019b/21, 024b/21, 038a/18, 040a/16, 040b/2, 040b/8, 043a/6, 045a/20, 049b/5, 055a/10, 065a/13, 067b/1, 069b/15, 072b/18, 095a/15, 095b/5, 101b/7, 101b/17, 105b/19, 109b/16, 110b/14, 111a/4
→ göreyim s.i 065a/5
göreyin s.i 034b/5

ṣenā (Ar.): övme, övgü
→medḥ ṣ.lar idüp 110b/1

sencileyin: senin gibi
s. 011b/12, 012a/8, 033b/1, 034b/4, 035a/7, 036b/10, 040a/18, 058b/19, 095b/4, 098a/10, 107b/4

sendere-: sendelemek
s.yüp 015b/12

sene (Ar.): yıl
s. 008a/7

seng(-i) ḫārā (Far.): çok sert taş
s.ya 074b/15

sensüz: sensiz
s. 011a/11, 011a/18

ser (Far.): doruk, zirve
→semāya s. çekmiş 069a/13

serāperde (Far.): padişah çadırı, otağ
s.sine 003b/14, 079b/18, 080b/20

serāperde-i Süleymān (Far.): Süleyman Peygamber'in adının verildiği ordugahın çadırı
s. 113b/6
s.a 031b/2, 071b/19, 113b/2
s.da 005a/13
s.ı 099a/3
s.uŋ 113b/7

serāsim (<Far. serāsime): sersem, şaşkın
→s. ol- (sersemlemek) 018b/16

serāsime (Far.): bk. *serāsim*
→s. ol- (sersemlemek) 027b/2, 029b/4, 062a/8

ser-ʿasker (Far.+Ar.): ordusuna kumanda eden vezir, ordu komutanı
s. 042b/5

s.i 111b/6
s.iyüz 100b/18

ser-ʿaskerlik (←Far.+Ar. ser-ʿasker): ordu komutanlığı
s. 042b/3

serbāz(-ı) cihān (Far.): yeryünün yiğidi
s. 105b/3

serbāzlıḳ (←Far. serbāz): yiğitlik, korkusuzluk
s.lar 078b/5

serçe: serçegillerden, koyu boz renkli, yuvarlak başlı, kısa boyunlu, uzun kuyruklu, gagası koni biçiminde, sıçrayarak yürüyen, çırpınarak uçan ve kışın göç etmeyen küçük ötücü kuş
→s.den ḳorḳan ṭarı ekmez ("tehlikeleri gözde büyüterek işe girişmekte çekingen davrananlar amaçlarına ulaşamazlar" anlamında kullanılan bir söz) 099a/1

serdār (Far.): başkumandan, komutan
s.ımuz 056b/1
→s. eyle- (başkomutan olarak görevlendirmek) 017a/1

ser-encām (Far.): başa gelen hal, olay veya olaylar zinciri, macera
s. 032b/11, 088b/11

ser-firāz (Far.): benzerlerinden üstün olan, seçkin, mümtaz
s.ı 037b/13, 084a/17
→s. it- (yüceltmek, yükseltmek) 014a/1
s. ol- (yüceltilmek, yükselmek) 107b/4, 112b/2

ser-für (<Far. ser-furū): baş eğme, itaat etme
→s. it- (baş eğmek, itaat etmek) 004a/22, 099a/4

ser-gerdān (Far.): başı dönen, ne yapacağını bilmeyen, şaşırmış, sersemlemiş bir durumda olan, şaşkın
s. 045a/6

ser-güzeşt (Far.): macera, serüven
s.iŋ 031b/4
s.üm 038a/4

s̱er-güẕeşt (<Far. ser-güzeşt): bk. *ser-güzeşt*
s̱.üm 030a/21
s̱.inden 069a/2

ser-ḥalḳa (<Far.+Ar.): suçluların kaçmasını önlemek üzere bileklerine takılan demir halka
s. 106a/8

ser-ḫalḳa (<Far.+Ar. ser-ḥalḳa): bk. *ser-ḥalḳa*
s. 025b/20

ser-ḫalīfe (Far.+Ar.): eskiden resmi dairelerde bir kalemin başında bulunan, başkatip durumunda olan kimse
s. 063b/8, 110a/13

ser-heng (Far.): bekçi, nöbetçi
s. 050b/20
s.ler 004b/22

şer-ḫoş (<Far. ser-ḫoş): sarhoş, alkollü bir içki veya keyif verici bir madde etkisiyle az veya çok kendini bilmez, kendine hakim olamaz duruma gelmiş kimse
ş.mıdur 089b/9

ser-ḳaplan (Far.+T.): yiğitlerin, cesurların başı
s. 005a/12, 013b/10, 057a/12, 110a/13
s.ı 014b/10, 021a/12, 108a/4
s.lardan 048b/3
s.ları 025b/20, 071b/19, 106a/8
s.larına 011a/16
s.larından 008a/6
s.larıyla 063b/8
s.uŋ 007b/3

serḳār (Far.): bir işi yöneten ve kontrol eden
→s. it- (kontrol etmek, yönetmek) 014a/10

serkeş (Far.): dik başlı, dik kafalı, inatçı
s. 062a/3
s.lere 053a/11
→s. it- (inat etmek, diretmek) 087a/3

ser-mūze (Far.): çizme
s.leri 111b/16

ser-nigūn (Far.): ters dönmüş, baş aşağı
s. 076b/3
→s. eyle- (ters döndürmek, tepetaklak etmek) 036b/18, 044b/5, 054a/16, 070a/3, 076b/6, 076b/10, 084a/19, 084b/4
s. it- (ters döndürmek, tepetaklak etmek) 082b/3

serp-: dökmek, atmak
s.diler 068b/11

serpil-: dökülmek
s.mek 058a/10

sert (<Far. serd): incitici, kırıcı
s. 098a/2

server (Far.): bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis
s. 001b/13, 002a/2, 003b/6, 005b/9, 007b/5, 011a/4, 011a/11, 011b/18, 012a/5, 012a/12, 013b/20, 014a/5, 014b/7, 015b/21, 017a/5, 017a/8, 017b/10, 018a/10, 019b/9, 019b/12, 019b/15, 019b/17, 020a/3, 020b/4, 020b/8, 020b/14, 021b/12, 022b/18, 022b/21, 028b/5, 028b/10, 028b/13, 028b/21, 029a/10, 029a/20, 030a/12, 030a/21, 034a/19, 036a/3, 036a/9, 037a/17, 038a/11, 038a/18, 041a/13, 041b/6, 041b/7, 041b/13, 042a/9, 042a/14, 042b/2, 044b/17, 054a/10, 055a/10, 056b/4, 059a/3, 059b/15, 060a/3, 063a/1, 067a/13, 067a/16, 067b/9, 067b/19, 068b/11, 069a/3, 069a/5, 070b/3, 071b/13, 074b/14, 077b/17, 078b/12, 078b/18, 079a/8, 079a/11, 079a/19, 080a/12, 081b/1, 083b/17, 084b/9, 085b/1, 086a/1, 086b/17, 087b/4, 087b/7, 087b/11, 087b/17, 092b/16, 094a/8, 094a/13, 095b/6, 098a/13, 102a/2, 102b/18, 105a/4, 108a/14, 108b/6, 112a/11, 112b/9
s.dür 030a/17, 081b/6, 101a/8
s.e 015b/18, 020a/9, 079a/8, 081b/5, 092b/16, 096a/6
s.i 008b/16, 010a/15, 035a/20, 037a/9
s.imüz 033a/8
s.ler 066a/2, 096b/11
s.leri ise 077a/17
s.siŋ 057a/5
s.üŋ 003a/19, 067a/17, 069b/9, 078b/17, 083a/10, 084b/8

server-i ʿālem (Far.+Ar.): "yeryüzünün lideri" anlamında hükümdar veya komutanlar için benzetme amacıyla söylenen söz
s. 110b/8

server(-i) ʿālem (Far.+Ar.): bk. *server-i ʿālem*
s. 025a/2, 030a/20, 054a/18, 068a/9, 068b/18, 071b/3, 071b/12, 071b/20, 080b/1, 081b/16, 083b/7, 107b/8, 108a/2, 109b/14, 110b/12
s.e 069b/2

server-i cihān (Far.): "yeryüzünün lideri" anlamında hükümdar veya komutanlar için benzetme amacıyla söylenen söz
s. 003a/11, 016a/10, 061a/2
s.a 043a/17

server(-i) cihān (Far.): bk. *server-i cihān*
s. 002b/14, 006b/5, 008b/11, 010b/16, 029b/8, 042a/6, 043b/2, 047a/6, 050a/2, 050a/11, 053b/10, 054a/4, 067a/1, 069a/14, 069a/18, 078b/14, 083b/13, 084a/1, 084b/10, 091b/12

server-zāde (Far.): bir topluluğun önderinin oğlu
s. 034b/5

sev-: sevgi ve bağlılık duymak
s.düklerіŋ 030b/5
s.er 092a/1
s.er idi 032a/10
s.erem 007b/6

→cānum s.medi 045a/3

sevdā (Ar.): aşırı istek, tutku, arzu, heves
s.dan 018a/5

sevi: sevgi, aşk
s.ler 011b/11, 033b/7, 098a/12

sevili: sevimli, sevgi uyandıran özelliklere sahip, cana yakın, şirin
s.sinden 030a/17

sevin-: memnun ve hoşnut olmak
s.di 071a/11
s.diginden 030a/11

seyf (Ar.): kılıç
s. 037a/7, 037a/18

seyr (Ar.): bir şeyi zevk alarak gözle takip etme, bakma, izleme
s. 089b/8
s.e 024b/9, 039a/15, 077b/3, 107a/18, 108b/3, 108b/9
s.ine 107b/1
→s. eyle- (gezip dolaşmak, gezmek) 078a/14
s. it- (takip etmek, izlemek) 005a/14, 013b/16, 029b/13, 041a/15, 063a/17, 067b/14, 068b/13, 069a/9, 097b/4

seyrān (Ar.): gezip dolaşma, gezme, gezinti
→s. eyle- (gezinti yapmak, gezmek, dolaşmak) 058a/15

şıcaḳ: sıcak
ṣ. 035b/13, 054b/19

şıçra-: ayaklarını hızla yere vurarak ileriye veya yukarıya doğru atılmak
ṣ.dı 008b/11
ṣ.yup 009b/1, 010a/3, 017a/14, 034a/9, 042a/15, 047a/3, 050a/8, 057b/10, 059a/19, 062a/1, 087b/2
→cān başına ṣ.dı 093b/10
cān başına ṣ.yup 037a/19, 050b/11, 062b/16, 072b/7, 076b/11, 077b/19

şıçur-: sıçtırmak, dışkı çıkartırmak
ṣ.dıŋuz 027b/4

şıġın-: sığınmak, himayesine, kolu kanadı altına girmek
ṣ.dum 021b/3
ṣ.up 077b/11
ṣ.ur 087b/18

şıġır: sığır, geviş getiren manda, öküz, gibi hayvanların ortak adı
ṣ. 015a/15

şıḫḫat (Ar.): sağlık, esenlik, afiyet
ṣ. 047a/1
→ṣ. bul- (iyileşmek) 105a/18

şıḳ-: sığmak, bütünüyle diğer bir şeyin içine girebilmek
ṣ.ar 021a/3

şıḳıl-: içine sıkıntı gelmek, yüreği daralmak, üzülüp keyfi kaçmak
ṣ.dığından 027a/20

şın-: kırılmak, parçalanmak
ṣ.up 033b/19
→ṣ.a şına 019a/18

sırr (Ar.): sır, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey
s.i 063b/19
s.ıŋ 104a/16
s.ını 104a/17
s.um 104b/2
s.umı 092b/15

siḥir (<Ar. siḥr): büyü, efsun bk. *siḥr*
s. 009a/15, 048a/11

siḥr (Ar.): bk. *siḥir*
s. 029a/21, 047b/7, 048a/6, 048a/11, 048a/15, 048a/16, 049b/3, 049b/4, 050a/1, 052a/20, 052b/4, 071a/6, 071b/10, 071b/11, 071b/14, 071b/18, 072a/11, 072b/2, 073a/12, 073a/15, 073b/18, 074b/12, 074b/16, 075b/16, 075b/18, 077a/20, 082b/2, 082b/5
s.den 004b/10, 071a/17
s.e 009a/21, 048a/10, 048b/13, 049a/12, 049b/16, 050a/11, 074a/13
s.i 050a/10, 050a/18, 050b/7, 052b/5
s.iŋ 038b/7, 047b/6
s.iyledür 003a/1
s.üŋ 077a/12
→s. eyle- (büyü yapmak) 029a/21, 038a/20, 038b/6, 038b/15, 048a/18, 048b/16, 048b/19, 049b/6, 050a/10, 050b/6, 051a/1
s. it- (büyü yapmak) 038b/9, 049a/17, 049a/9, 049b/11, 050a/16, 053b/9, 075a/8, 083b/4, 083b/5

siḥr-bāz (Ar.+Far.): sihir yapan kimse, büyücü
s. idiler 047b/5

silk-: silkelemek, kuvvetle sarsmak, sallamak
s.di 013b/1, 013b/3
s.inüp 024a/2
s.üp 094b/15, 099b/15, 100a/1

silāḥ (Ar.): düşmanı öldürmek, imha etmek veya kendini savunmak maksadıyla kullanılan her türlü alet

s.a 110b/9
s.ıŋ 025a/3
s.larıŋ 024b/10

silāḥ-şorlıḳ (←Ar.+Far. silāḥ-şor): cengaverlik, yiğitlik bk. *sılaḥ-şorlıḳ*
s. 071a/20, 098b/5

silaḥ-şorlıḳ (←Ar.+Far. silāḥ-şor):bk. *silāḥ-şorlıḳ*
s. 007b/17

silkin-: ani bir hareketle, korkuyla vücudu sarsılmak, silkelenmek
s.di 007a/19, 087b/8, 094b/13, 095a/7, 100a/4, 103a/13
s.dükde 079a/18
s.ü 054b/14
s.üp 016b/2, 098b/15, 101b/12, 109a/16

sille (<Far. sīlle): tokat, şamar
s.me 071b/11

sin-: sinmek, saklanmak
s.üp 080a/14

sipāh (Far.): asker, ordu
s. 025a/10

sipāriş (Far.): yapılmasını veya gönderilmesini isteme, ısmarlama
→s. eyle- (bir şeyin yapılmasını, getirilmesini veya gönderilmesini istemek, ısmarlamak) 022a/19

siper (Far.): kalkan
s. 002b/7, 002b/19, 006a/12, 006a/14, 006a/15, 006b/15, 007a/11, 008a/16, 011a/23, 012b/3, 043b/8, 043b/9, 044b/2, 058b/3, 084a/7, 088a/11, 093b/8, 093b/15, 093b/16, 099a/8, 103a/3, 103b/3, 103b/5, 103b/16, 104a/2, 104b/13, 104b/14, 104b/15
s.de 103a/4
s.e 094a/14, 094b/8, 099b/13
s.i 012b/4, 035a/13, 040b/17, 045b/15, 050a/2, 084a/10, 084a/11, 087b/1, 087b/10, 102a/15, 106a/17, 108b/16
s.iŋ 045b/15, 071b/12, 076a/18, 093b/7
s.in 100b/12
s.ine 012b/20
s.le 106b/2
s.ler 007a/16, 012b/2
s.lerinüŋ 012b/3

siper(-i) Dālimūn (Far.): Dalimun'un kalkanı
s. 099b/4

sitem (Far.): eziyet, cefa, zulüm
s.ine 033b/8

siyāh (Ar.): kara, kömür rengi
s. 052b/1, 076b/7, 108b/18
s. iken 061b/2

siyāset (Ar.): 1. idam cezası
s. 002a/10, 022b/16
s.inden 087a/15, 114b/7
2. idam cezalarının uygulandığı yer, siyasetgah
s. 070a/12, 077a/2, 090a/15
s.e 057a/18

siyāset-gāh (Ar.+Far.): idam kararlarının uygulandığı yer
s.a 077b/6

siz: siz
s. 005b/10, 007b/7, 007b/8, 007b/10, 014b/7, 019b/16, 022b/21, 023b/17, 023b/19, 027a/10, 028b/16, 030a/12, 036a/3, 038a/3, 041b/12, 046a/21, 053a/11, 059a/21, 059b/5, 060a/3, 061b/20, 066b/16, 071a/8, 073b/13, 074a/5, 075a/15, 077a/3, 077a/5, 079b/14, 079b/17, 080b/15, 083a/5, 087b/18, 092a/7, 092a/9, 095a/16, 096a/5, 097a/14, 104a/9, 104a/13, 105a/15, 110b/17, 112b/10
s.den 013b/22, 053a/12, 063a/13, 079b/16
s.e 007a/7, 019b/14, 034b/7, 046b/6, 046b/12, 047a/3, 049b/17, 056b/7, 057a/2, 057a/3, 061b/5, 064b/14, 065b/15, 072b/12, 073a/7, 081b/4, 092a/12, 106a/4, 110a/8, 114b/14
s.i 028a/3, 030a/1, 057a/9, 061b/7, 063a/20, 064b/15, 065a/17, 080b/17
s.ler 005a/9, 005a/13, 054b/11, 055b/9
s.lerde 072a/6
s.lerden 103b/8
s.leri 078b/9
s.misiz 028b/11, 064b/15, 104a/12
s.üŋ 004a/17, 007b/9, 027a/12, 029a/2, 029a/6, 034b/7, 047a/5, 052a/12, 079b/15, 108a/11, 112b/2
s.üŋdür 111a/2
s.üŋle 005a/10, 110a/9
← göreyim s.i 051a/20
s. bilürsiz (nasıl isterseniz öyle yapın) 072b/1

şoġuḳ: soğuk
ṣ. 027a/4, 035b/13

şoḥbet (Ar.): dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal
ṣ.e 105a/18
→ṣ. eyle- (karşılıklı olarak dostça, arkadaşça konuşmak, söyleşmek) 102b/4
ṣ. it- (karşılıklı olarak dostça, arkadaşça konuşmak, söyleşmek) 082b/16
ʿayş ṣ. eylediler 014b/5

soḥbet(-i) ḫāṣ (Ar.): özel dostça, arkadaşça yapılan konuşma
→s. eyle- (dostça, arkadaşça konuşmak, söyleşmek) 003b/20

şoḳ-: içine veya arasına girmesini sağlamak
ṣ.dı 068b/9
ṣ.up 015b/9

soḳ-: bk. *şoḳ-*
s.up 021b/3

şoḳaḳ şoḳaḳ: parça parça
ṣ. 050b/3

şol: sol, sağ karşıtı
ṣ. 042a/9, 042b/1, 057a/13, 068b/5
ṣ.a 013b/11
ṣ.dan 100b/10
ṣ.ında 073b/8, 080a/19, 110a/17
→ṣaġına ṣ.ına 083a/18

şol-: solmak, rengi atmak
ṣ.maġa 112a/4

şollı: sollu, her iki taraftan anlamında "sağlı sollu" kelimesinde geçen bir söz
→ṣaġlı ṣ. 014a/18

şoŋ: 1. ondan sonrası veya başkası olmayan, onunla nihayet bulan
ṣ. 012a/15
2. yanında bulunan
ṣ.ında 064a/8
3. gelecek, akıbet
ṣ.ı 026a/22, 072a/17, 073a/5, 110b/3
→öŋ ṣ. (önünde sonunda, neticede, en sonunda, eninde sonunda) 097a/13
önün ṣ.unda 002a/5

şoŋra: sonra, daha ileri bir zamanda
ṣ. 005b/2, 005b/17, 006a/2, 008a/11, 009a/2, 009b/9, 012a/20, 014a/19, 015b/4, 016a/12, 017b/15, 018a/12, 019b/20, 021a/16, 022b/20, 023b/6, 026b/5, 026b/6, 031b/12, 032b/5, 033b/16, 034a/12, 034a/13, 034a/20, 040a/7, 040b/13, 046a/21, 048a/3, 051a/13, 051a/14, 051a/17, 051a/18, 051b/3, 052a/9, 055a/9, 056b/5, 057a/6, 057a/14, 063a/19, 067b/18, 070a/5, 071a/10, 072a/14, 074a/16, 076a/19, 080a/6, 080b/10, 082b/12, 083b/8, 092b/2, 095a/14, 095b/17, 099a/17, 101b/9, 111a/6
→andan ṣ. 026a/22, 030b/5
şimden ṣ. 003b/21, 056b/4, 059a/3, 063a/8, 063b/18

şor-: soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek
ṣ.arlarsa 032b/7
ṣ.arsaŋ 057a/3
ṣ.dı 077b/16
ṣ.maḳ 079b/9
ṣ.mayup 061b/18
→ ḥāl ḥātırıŋ ṣ.dı 070b/20

ḫātırın ṣ.dı 083a/10

ṣorış-: birine sormak bk. *ṣorış-, sorış-*
→ḫāl ḫātır ṣ.dılar 064b/17
ḫāli ḫātır ṣ.dılar 003b/13, 034a/10

ṣorış-: bk. *ṣorış-, sorış-*
→ḫāl ḫātır ṣ.dılar 020a/2, 028b/3

sorış-: bk. *ṣorış-, ṣorış-*
→ḫāl ḫātır s.dılar 031b/3
ḫāli ḫātır s.dılar 022a/9

ṣoy: aile, sülale, ecdat
ṣ.umuzda 075a/1

ṣoyın-: soyunmak, üzerindeki elbise ve giyeceklerin bir kısmını veya tamamını çıkarmak bk. *ṣoyun-*
ṣ.maz 044b/1

ṣoyun-: bk. *ṣoyın-*
ṣ. 044a/16, 044b/9
ṣ.up 009a/12

sök-: kırmak, parçalamak
s.üp 093b/17
→ciger-gāhum s.din 019a/12
ṣaflar s.üp 084a/18

söndер-: söndürmek, yanmaz duruma getirmek bk. *söndür-*
s.in 091a/12

söndür-: bk. *söndер-*
s.emezlerdi 091b/6

söyle-: düşündüğünü ve bildiğini sözle anlatmak bk. *ṣöyle-*
s. 006a/10, 037b/15, 065b/19, 086b/18, 092b/17, 099b/2, 108b/11
s.di 098a/12, 099b/3, 108b/12
s.digi 002a/8, 089a/12
s.diler 033b/5, 033b/7
s.diŋüz 011b/11
s.düm ise 036b/13
s.düm 031b/13
s.me 091b/1, 098a/2, 098a/10
s.mediler 089a/16
s.megi 006a/8
s.n 28b/12
s.ŋ 089b/6
s.r 002b/2, 027a/7, 027a/13, 036b/13, 089b/9, 092a/1, 095b/16, 102b/17
s.rin 098a/4

s.rler 026a/14, 064b/9, 102b/18
s.rsin 024a/10, 049b/7, 102a/9, 104b/3, 104b/5
s.seler 089a/16
s.ye 086b/15
s.yelüm 28b/12
→diline her ne gelürse s.yüp 107b/7
yabāna s.me 045b/5, 055b/13

s̲öyle-: bk. *söyle-*
s̲. 039b/8, 047a/9, 096b/8
s̲.r 032a/2, 051a/17, 061b/6

söylen-: 1. sözle anlatılmak, konuşulmak
s.e 035a/3, 066a/13
2. çıkışmak, azarlamak
s.ür 092a/13

söyleş-: 1. karşılıklı konuşmak, sohbet etmek bk. *s̲öyleş-*
s.erek 022b/7
2. fikir alışverişinde bulunmak, müzakere etmek
s.dük 105b/2

s̲öyleş-: karşılıklı konuşmak, sohbet etmek bk. *söyleş-*
s̲. 067a/3
s̲.erek 005b/16, 007b/21, 048a/2, 093b/2, 103b/17, 109b/12
s̲.ürken 101a/2
s̲.ürsiz 097a/14
2. fikir alışverişinde bulunmak, müzakere etmek
s̲.di 105a/14
s̲.ürler iken 026a/17
3. söylenmek, konuşulmak
s̲.üller idi 064b/1
→s̲.e bil- (konuşabilmek) 060b/11

s̲öyleşi: söyleşi, fikir alışverişi, müzakere
s̲.müz 014a/9

söyleT-: söylemeye zorlamak, söylemek zorunda bırakmak
s.elüm 027a/3

söz: 1. bir düşünceyi eksizsiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam
s. 031b/13, 049b/19, 086b/15, 098a/10, 102a/9
s.e 012a/16, 027b/4
s.i 004a/18
s.in 035a/10
s.inden 012a/20
s.iyle 070b/2
s.ler 066a/2, 072a/5
s.leri 002a/8, 005a/15, 009b/15, 018a/8, 068a/8
s.leriŋ 027a/7

2. vaat, taahhüt
s. 110b/7
s.ini 006b/13
→s. cevāb eyle- (cevap vermek, karşılık vermek) 098a/11
s. ṭut- (dinlemek, öğüdüne uymak) 018a/11, 093a/8, 097b/16, 098a/8, 101b/2, 105b/6
s.inden ṭaşra ol- (sözünden çıkmamak, bir kimsenin her dediğini yapmak, emir ve öğütlerinin aksine davranmamak, istekleri dışında hareket etmemek) 093a/14
s.iŋe dur- (söz vermek, sözünü tutmak) 032a/1

şu: 1. rengi, kokusu ve tadı olmayan şeffaf, sıvı madde
ṣ. 027a/4, 031a/12, 054b/19, 068b/10, 074b/11
ṣ.dan 023b/2
ṣ.yı 058a/10
ṣ.yuŋ 030b/12
2. benzetme amaçlı "kan" anlamına karşılık olarak kullanılmıştır
ṣ.larıŋuzı 027a/12
ṣ.yıŋ 089b/15
ṣ.yın 102b/12
ṣ.yını 024a/19
ṣ.yınızı 024a/15
ṣ.yum 090b/4
3. benzetme amaçlı "şarap" anlamına karşılık olarak kullanılmıştır
ṣ. 089a/16

suʾāl(Ar.): sorulan şey, soru
→s. eyle- (sormak) 030a/4, 033a/14, 034a/12, 036a/18, 038b/5, 052b/13, 052b/14, 054b/7, 055a/2, 056b/10, 069a/3, 069a/10, 071b/19, 086a/15
s. it- (sormak) 028b/19, 046a/9, 050b/15, 068a/1, 098b/8

şuç: bir kimse veya topluluğun isteyerek ve bilerek yaptığı, töre ve ahlaka aykırı davranış, kabahat bk. *s̱uç*
ṣ.ını 092a/3

s̱uç: bk. *şuç*
s̱.un 019b/10

şulḥ (Ar.): savaştan sonra barışma, barış
→s. eyle- (aralarında anlaşmaya varmak, uzlaşmak) 008a/15

sulṭān (Ar.): daha çok müslüman sünni hükümdrların kullandıkları unvan , padişah
s. 038a/6, 045a/11
s.lara 014b/22
s.um 010a/16, 026b/2, 026b/22, 027a/14, 031a/3, 034a/17, 038a/16, 065a/9, 112a/15

sulṭān-ı ʿayyārān (Ar.): hileci, düzenbaz kimselerin başındaki sultan
s. 046a/7, 047a/3

sulṭān(-ı) ʿayyārān (Ar.): bk. *sulṭān-ı ʿayyārān*
s. 091b/11, 100a/8, 102b/3, 105a/18
s.a 113a/14
s.ı 114a/15

sulṭān-ı ḫāver (Ar.+Far.): Doğu'nun sultanı(Melik Kasım için kullanılan unvan)
s. 022b/19

sulṭān(-ı) ḫāver (Ar.+Far.): bk. *sulṭān-ı ḫāver*
s. 022a/17, 025a/12, 050b/3, 074a/9, 083a/14, 108a/7, 112a/12

sulṭan-ı sāḥirān (Ar.): Müsmāre Cāzū için kullanılan unvan
s. 075a/11

sulṭān(-ı) Ḳāf (Ar.): Kaf Dağı'nın hükümdarı
s. iken 031b/17

şulu: suyu bol
→otlu ṣ. 021b/17

şun-: 1. uzatmak bk. *sün-*
ṣ.anuŋ 062a/1
ṣ.dı 005a/3, 013a/9, 019a/2, 023a/20, 023b/13, 039b/3, 039b/4, 041a/7, 060b/6, 066a/8, 067a/11, 069b/1, 086b/6, 089a/1, 094b/7, 098a/17, 099b/3
ṣ.duḳda 107b/10
ṣ.up 013a/3, 024b/6, 055b/15, 059b/12, 060b/19
2. sinmek, saklanmak, gizlenmek
ṣ.dı 052a/14, 062a/16

şūret (Ar.): 1. şekil, biçim, görünüş
ṣ.e 104a/15
ṣ.inde 052b/4, 064b/12, 071a/19, 073b/8
ṣ.ine 002a/18, 008b/16, 047a/9, 052a/14
ṣ.iyle 093a/8
2. surat, yüz
ṣ. 030a/16

şūret-i tebdīl (Ar.): çehresini, şeklini değiştirme
ṣ. 097a/17
→ṣ. it- (görünüşünü değiştirmek) 042b/12, 063b/7, 073b/6

şūret(-i) tebdīl (Ar.): bk. *ṣūret-i tebdīl*
→ṣ. eyle- (görünüşünü değiştirmek) 038a/9
ṣ. it- (görünüşünü değiştirmek) 050b/19, 051b/9, 091a/8

şūretlü (←Ar. şūret): (herhangi bir şey) görünüşünde, biçiminde olan
ṣ. 024a/14, 074a/11

şurnacı (←Far. şurnā): zurna çalan kişi, zurnacı

ṣ.lar 046b/13

ṣusız: suya ihtiyacı olan, susamış
ṣ. 008b/21

süd: süt
→anadan emdigi s. burnından geldi 094a/3

Süleymān-ı raḫş (Ar.+Far.): Hz. Süleyman'ın atı
S.ın 010a/7

sün-: sunmak, uzatmak bk. *ṣun-*
s.di 037a/7
→s.i vir- (uzatıvermek) 002b/7

sür-: 1. yönetip yürütmek, kullanıp gitmesini sağlamak, sevk etmek
s.di 036b/8, 060b/16, 081b/7, 105b/16, 107a/9
s.ince 007a/6, 016b/5, 041a/17
s.seler 017b/21
s.üp 005b/15, 006a/3, 006b/14, 007a/21, 007b/12, 007b/20, 010b/16, 011b/5, 022b/8, 025a/17, 026a/16, 030b/15, 031b/1, 036b/19, 038b/14, 039b/17, 040b/5, 041b/17, 043a/8, 044b/7, 045a/18, 045b/2, 046a/3, 047b/17, 048a/1, 048a/4, 051b/5, 052a/1, 053b/5, 053b/6, 055b/9, 056a/2, 056b/13, 060a/18, 068b/2, 071b/3, 073b/6, 074a/10, 081a/17, 088a/1, 089a/17, 091b/9, 093a/19, 093b/2, 094a/11, 094b/5, 098b/8, 098b/13, 098b/14, 099b/12, 100b/15, 101a/17, 101b/6, 102b/9, 102b/15, 104a/3, 104a/6, 104b/17, 106a/7, 107a/4, 109a/15, 109a/17, 109b/12, 110b/15
2. değdirmek, dokundurmak
s.ince 059b/12
s.üp 009b/21, 038b/19, 083a/9
3. tabaka hâlinde yaymak, sıvamak
s.üp 030a/14
4. itmek, sürüklemek
s.di 013a/10, 013a/11, 111a/13
→ḫāk(-i) bāyine yüz s.üp 092b/14
ḫāk(-i) pāyeye yüz s.sin 014a/4
s.üp gel- (sürükleyip getirmek) 002a/9
s.üp git- (yönetip yürütmek) 022a/8

sürʿat (Ar.): çabukluk, hız, hızlı
s. 008b/6, 022b/1, 034a/4, 078a/1
s.le 081b/2

süri-: (bir şeyi) yere sürtünür vaziyette iterek veya çekerek götürmek, sürüklemek
s.yüp 058b/1

süril-: sürülmek, toprağı ekilebilir duruma getirmek için işlemek
s.miş 013a/12

süriş-: 1. sürünmek, sürüklenmek bk. *sürüş-*

s.diler 042a/16
2. sürtüşmek, kavga etmek
s.mekden 013a/13
s.üp 088b/6

sürme: süs amacıyla kirpik diplerine sürülen siyah toz
s. 074b/16

sürü: evcil hayvanlar ve özellikle koyun, keçi topluluğu
s.ye 009b/13

sürül-: ekilebilir duruma getirmek için işlemek
s.miş 111b/1

sürüş-: 1. sürünmek, sürüklenmek bk. *süriş-*
s.diler 111a/16
2. kavga etmek, sürtüşmek
s.dük 097b/8

sütūn (Far.): silindir şeklindeki direk
s.ı 080a/10
s.ların 080a/10

süvār (Far.): bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse
s. 017b/18, 036b/8, 036b/17, 036b/20, 037a/8, 037a/13, 037a/17, 037b/2, 037b/5, 037b/10, 037b/18, 038a/1, 039b/12, 044b/6, 077b/20
s.a 037a/4, 037a/7
s.ı 036b/16
→s. ol- (at vb. bir binek hayvanına binmek) 003b/12, 005b/6, 005b/22, 007b/16, 008b/10, 010a/13, 011a/23, 012b/12, 013b/9, 014a/5, 015a/21, 016a/9, 022a/17, 023b/22, 025a/3, 027b/16, 028b/18, 036b/15, 037a/19, 037b/21, 041b/9, 049b/1, 053b/17, 058a/13, 059a/5, 061a/17, 064a/5, 066b/18, 072b/5, 072b/9, 076a/10, 076b/8, 078a/1, 078a/7, 078b/18, 080a/9, 080a/15, 081a/1, 081a/11, 083a/11, 083a/14, 083a/15, 086b/17, 087a/1, 087b/15, 089a/14, 090a/12, 095b/13, 096a/14, 096a/16, 098b/3, 100a/8, 101a/16, 105b/15, 107a/11, 110a/13

süzil-: süzülmek, kanatlarını çırpmaksızın yanlara doğru açıp havada kayar gibi uçmak
s.üp 017b/1, 017b/3, 019a/18, 020a/18, 033b/14

sīne (Far.): göğüs, bağır
s. 006b/15
s.si 062b/3
s.sinden 055b/16, 083b/7
s.sine 003a/7, 003a/14, 006a/15, 007a/11, 012b/4, 013a/5, 013b/5, 016b/3, 019a/4, 056a/17, 094b/8, 109a/2
s.sinüŋ 003a/16
s.ye 099a/8

sīne-ṣāf (Far.+Ar.): gönlü temiz, temiz kalpli

s. 013b/7, 041b/9

şād (Far.): sevinçli, memnun
→ş. ol- (sevinmek) 003b/10, 004b/2, 005a/16, 010a/8, 010a/21, 010b/6, 010b/11, 010b/16, 012b/10, 013b/19, 014a/4, 014a/11, 014b/11, 016b/21, 019a/17, 020a/17, 023a/2, 023b/18, 024a/5, 028a/16, 028b/1, 030a/3, 033b/14, 034a/9, 034a/15, 041b/18, 045a/11, 046a/4, 047a/21, 047b/10, 048a/13, 048b/7, 049a/18, 050b/13, 053a/3, 056b/11, 063b/12, 067a/16, 067b/12, 069a/7, 069a/19, 072b/1, 072b/8, 075b/1, 077a/7, 081b/8, 082a/2, 084a/3, 090a/15, 096a/10, 104a/18, 105b/13, 110b/5, 112a/15

şādlıḳ (←Far. şād): sevinçli olma durumu, sevinçlilik
ş.ın 110b/3
ş.laruŋ 042b/15

şād-mān (Far.): sevinçli
→ş. ol- (sevinmek) 020b/1

şād-mānlıḳ (←Far. şād-mān): sevinçlilik, şadlık
ş. 088b/16
ş.a 114a/8
ş.uŋ 110b/4

şāgird (Far.): şakirt, bir mektebe, bir medreseye veya bir hocaya devam edip ders okuyan kimse, öğrenci
ş.leri 049a/16, 052b/19
ş.ümsin 097b/15, 105b/6
ş.ündir 114a/15

şāh (Far.): padişah, hükümdar
ş. 002a/4, 002a/14, 004a/3, 004a/20, 004b/13, 004b/20, 014a/8, 015a/9, 021a/11, 034a/7, 044b/20, 045a/5, 051a/5, 051a/10, 051b/10, 051b/11, 051b/12, 056b/15, 057b/15, 059a/21, 059b/10, 059b/19, 059b/20, 060a/5, 069b/10, 093a/7, 61a/9
ş.a 042a/4, 057b/5
ş.ı 060a/4
ş.ımuz 056b/5, 057a/9
ş.ımuza 041b/14
ş.ımuzı 028a/2
ş.ına 037b/19, 085b/2, 086a/15
ş.lar 003b/9, 003b/16, 003b/21, 014a/10, 014a/14, 020a/19, 020b/1, 021b/11, 042a/7, 063a/20, 069b/9, 084b/2, 090a/15, 114a/4, 115a/3
ş.lara 013b/22, 114a/5
ş.ları 063a/19, 113b/1
ş.larını 004a/15
ş.laruŋ 070a/10
ş.um 023a/9, 039a/8, 041b/19, 042a/2, 047b/13, 060b/11, 071a/5, 073b/11
ş.uŋ 046a/14, 057a/8, 060b/4

şaḥāb (Ar.): ateş parçası, kıvılcım

ş. 025b/4

şahbāz (Far.): yiğit, gösterişli ve şanlı kimse bk. *şehbāz, şehpāz*
ş. 037a/12

şāhin (Far.): kanatları ve kuyruğu geniş, tüyleri benekli ve çizgili, yaygın olarak yaşayan, pek çok türü bulunan, doğana benzer yırtıcı avcı kuş bk. *şāḥiŋ*
ş. 006b/16

şāḥiŋ (<Far. şāhin): bk. *şāhin*
ş. 062a/11

şāhlıḲ (←Far. şāh): hükümdarlık
ş.ında 045b/11

şaḳ (<Ar. şaḳḳ): yarma, yarılma
→ş. eyle- (yarmak, bölmek, ikiye ayırmak) 095a/10, 095a/12, 101b/14
ş. ol- (yarılmak, bölünmek) 079b/1, 080b/7, 087b/6, 109a/9

şān (Ar.): ün, şöhret, itibar
ş.ı idi 051a/19
ş.ına 087b/19
→ş. ol- (pek çok insan tarafından duyulmak, şöhreti yayılmak) 029a/2

şarāb (Ar.): meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki
ş. 089a/17, 090a/4
ş.larına 057a/16, 062b/5
ş.ı 090a/6

şarḳ (Ar.): bulunulan yere göre doğuya düşen yer veya ülkeler
ş. 083a/4

şarṭ (Ar.): bir şeyin var olabilmesi için gerekli olan husus, koşul
ş.ıyla 097b/9
→ş. olsun (yemin sözü olarak kullanılır) 051b/1

şaş-: ne yapacağını bilemez duruma gelmek, şaşırmak
ş.dı 034a/18
ş.up 016a/11, 018b/17, 026a/2, 075b/5
→ʿaḳlı ş.up 061b/7

şaşır-: güç bir işin içinden çıkamamak, ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememek
→ʿaḳlı ş.ır idi 059a/17

şāyed (Far.): eğer bk. *şāyet*
ş. 011b/19, 021a/20, 028b/7, 055a/10, 056b/6, 082b/1, 104b/17, 109a/15, 110a/7

şāyet (<Far. şāyed): bk. *şāyed*

ş. 007b/7, 017b/16, 046b/12, 068a/12, 077b/3, 111b/7

şeb-ḫūn (Far.): gece baskını
ş.a 024a/3
→ş. eyle- (gece vakti aniden hücum etmek, baskın yapmak) 023b/11, 026a/22
ş. it- (gece vakti aniden hücum etmek, baskın yapmak) 023b/6, 023b/20, 024b/12, 024b/13

şeb-ḥūn (<Far. şeb-ḫūn): bk. *şeb-ḫūn*
→ş. eyle- (gece vakti aniden hücum etmek, baskın yapmak) 024b/9, 025a/2, 100a/13
ş. it- (gece vakti aniden hücum etmek, baskın yapmak) 081a/6

şecāʿat (Ar.): yiğitlik, yüreklilik, cesaret
ş. 002b/3, 025b/13, 057b/9, 107b/2, 108b/10

şedīd (Ar.): şiddetli
ş. 082a/8, 040b/16

şehādet (Ar.): canını feda edip şehit olma
ş. 058a/3

şehbāz (Far.): şahbaz, yiğit, gösterişli ve şanlı kimse bk. *şahbāz, şehpāz*
ş.ı 076a/14
ş.uŋ 011b/12

şehin-şāh (Far.): şahlar şahı, padişahlar padişahı
ş.ı 014a/17

şehir (<Far. şehr): şehir, kent bk. *şehr*
ş. 080a/12

şehpāz (<Far. şehbāz): şehbaz, gösterişli, büyük bk. *şahbāz, şehbāz*
ş. 027b/14

şehr (Far.): bk. *şehir*
ş. 030b/4, 046a/4, 046a/5, 046a/13, 058a/4, 060a/7, 085b/3
ş.de 039a/13
ş.den 085b/8
ş.e 046a/5, 046a/16, 059a/5, 069a/2, 080a/11, 080a/14, 085b/2
ş.i 086a/6
ş.iŋ 086a/18
ş.ine 014b/4, 059a/3, 062b/7
ş.üŋ 077b/1, 085b/6

şehriyār (Far.): hükümdar, padişah
ş. 009b/10, 051b/15, 057a/2, 057b/2, 059b/4, 075a/13, 087a/3, 087a/5, 096a/4, 097a/12, 106a/6, 106b/14
ş.lar 065a/3
ş.uŋ 085b/3

şehr(-i) Ṭılsım (Far.): Nūrüʾd-dehr'ün keşif için gittiği Ṭılsım şehri
ş.a 030b/4

şehzāde (Far.): padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk bk. *şehz̲āde*
ş. 048a/17
ş.m 044b/18

şehz̲āde (<Far. şehzāde): bk. *şehzāde*
ş.ler 089a/4

şehīd (Ar.): Allah yolunda ve din uğrunda savaşırken ölen kimse
→ş. eyle- (amacı uğrunda savaşan birini öldürmek) 037a/9
ş. it- (amacı uğrunda savaşan birini öldürmek) 082a/4
ş. ol- (imanı, vatanı ve kutsal bir amacı uğrunda savaşırken ölmek) 057b/3, 103b/9

şekil (<Ar. şekl): görüntü, biçim bk. *şekl*
ş. 089b/8

şekl (Ar.): bk. *şekil*
ş.in 020a/20
ş.inde 037b/1, 049a/16
ş.ine 047a/10, 048b/12, 055b/4, 064b/5, 064b/16
→ş. bağla- (şekil almak, belli bir şekle girmek, şekillenmek) 061b/3

şemşīr (Far.): kılıç
ş.ümden 034b/16

şenlik: sevinç, neşe
ş. 114a/12

şerbet (Ar.): meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek
ş. 014a/20
ş.ler 057a/14

şeref (Ar.): iftihar ve şöhret meselesi olan durum
→ş. bul- (şeref kazanmak, kıymet ve şöhretini artırmak) 079b/19

şerr (Ar.): kötülük, fenalık
ş.inden 015b/19, 075a/14
ş.ine 051a/7
ş.ümden 002a/6

şerīf (Ar.): şerefli, kutsal, mübarek
ş.ine 013b/21

şetm (Ar.): küfretme, sövme
→ş. it- (küfretmek, sövmek) 083b/16

şevket (Ar.): büyüklük, ululuk, heybet
ş.ine 003b/18

şid(d)et (<Ar. şiddet): şiddet, bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi
ş.inden 021b/10

şikār (Far.): 1. av
ş.ıŋ 062a/11
ş.um 108a/8
2. düşmandan ele geçirilen mal, kılıç hakkı, ganimet
ş. 038a/19, 107a/17
ş.a 008b/5, 008b/6
ş.da 009b/6
ş.da iken 015b/21
ş.ıŋ 053b/12
ş.um 088a/7, 103a/15
→ş.(a) bin- (ganimet toplamak) 008b/3, 008b/4, 015b/20, 036b/3, 106b/12, 106b/15
ş. eyle- (elde etmek, yakalamak) 016a/5, 074a/4, 074a/14
ş. it- (elde etmek, yakalamak) 008b/17, 036a/18, 038b/5, 046a/19, 072a/11, 072a/14, 074a/15, 074a/16, 075a/7, 077b/15, 108a/4
ṣayd ş. eylediler 106b/10, 106b/11
ṣayd ş. idüp 085a/15

şikār-gāh (Far.): av yeri, avlanılan yer
ş.a 017a/1
ş.da 009b/3
ş.uma 036b/6
ş.umda 107a/7

şikār-gār (Far.): avcı
ş. idi 036b/3

şikāyet (Ar.): bir kimsenin yaptığı haksız veya kötü işleri yazılı veya sözlü olarak bildirip çaresine bakılmasını isteme
→ş.(ler) eyle- (birinin yaptığı, doğru olmayan veya kendisine doğru gelmeyen şeyleri söz veya yazı ile bir kimseye veya bir makama bildirmek) 032a/16, 047b/8, 061b/2

şimden: şimdiden, şu andan itibaren, hemen
→ş. girü (bundan sonra, şu andan itibaren) 013b/6, 014b/6, 041b/6, 092b/12, 097b/15, 114b/13
ş. ṣoŋra (bundan sonra, şu andan itibaren) 003b/21, 056b/4, 059a/3, 063a/8, 063b/18

şimdi: içinde bulunduğumuz zamanda, şu anda bk. *imdi*
ş. 002a/2, 005a/8, 006a/7, 008a/8, 015a/17, 019b/22, 020b/7, 024a/13, 026b/1, 029b/21, 033b/19, 035a/19, 036b/12, 037a/14, 038a/5, 038a/14, 040b/12, 045a/7, 046b/5, 049b/12, 049b/13, 051b/17, 052b/20, 056a/4, 059b/14, 061b/5, 062a/7, 063a/1, 063b/6, 065a/17, 065b/11, 066a/14, 066a/16, 072a/15, 074b/9,

075a/1, 077a/2, 078b/2, 078b/6, 084b/17, 086a/18, 089b/1, 090a/8, 092a/10, 092b/8, 095a/16, 097b/11, 102b/16, 107a/8, 108a/9, 114b/9
2. demin, biraz önce
ş. 069a/14
→ ş.ye dek (şu zamana kadar) 081a/5, 097b/10

şīr (Far.): aslan
ş. 025a/2
ş.ler 085a/5
ş.leri 050b/10

şīrāne (Far.): aslan gibi, kahramanca
ş. 084a/4

şirīn-kārlıḳ (←Far. şīrīn-kār): tatlı muamele etme, hoş davranma
→ş. eyle- (hoş davranmak) 047a/18

şiş: silah gibi kullanılan ucu sivri çubuk
ş. 053a/1, 053a/15, 053b/2, 054a/4
ş.e 083a/19

şīve-kārlıḳ (←Far. şīve): işveli, edalı davranış
ş.lar 110b/2

şol: şu, o bk. *şu, uş*
ş. 092a/5, 101b/5, 111b/3
ş. ḳadar (şu kadar) 096b/9, 096b/11

şöyle: şunun gibi, şuna benzer biçimde
ş. 001b/2, 001b/13, 006b/6, 006b/7, 007a/15, 013a/17, 013b/1, 013b/2, 014a/21, 019b/1, 023a/3, 024a/1, 027b/6, 033b/6, 036b/8, 042a/17, 044b/5, 047a/4, 047a/13, 049a/9, 050a/1, 051b/20, 060a/19, 062a/13, 068a/18, 068b/7, 070b/10, 074b/7, 074b/15, 075b/18, 077b/17, 079a/12, 079a/14, 080a/15, 080b/7, 081b/1, 082a/2, 083a/3, 083b/10, 084a/6, 084a/17, 086a/3, 090a/1, 090a/16, 090b/8, 093b/16,094a/2, 094a/11, 094b/6, 094b/13, 095a/7, 099b/7, 099b/12, 100b/8, 101a/8, 101a/10, 101b/17, 102a/13, 102b/1, 103b/5, 103b/15, 105a/1, 105a/13, 107b/7, 107b/9, 107b/14, 108b/12, 108b/14, 109a/14, 111a/13, 111b/11, 112a/6
→ş. bir (şöyle bir, gelişigüzel, rastgele) 013a/4, 037a/17, 055b/19, 087b/5
ş. böyle 002a/11
ha ş. 050a/13, 064b/15, 112b/4

şu: 1. şu (işaret sıfatı) bk. *şol, uş*
ş. 001b/15, 002b/1, 015a/6, 018a/5, 032a/2, 044b/3, 046b/4, 046b/7, 050a/14, 056a/7, 057b/4, 057b/16, 060a/10, 061b/6, 067b/2, 069b/5, 073b/9, 076a/4, 076a/6, 077a/18, 080a/18, 084b/1, 085b/14, 086b/14, 087b/11, 088a/13, 088a/14, 089b/8, 089b/15, 090b/10, 090b/19, 091a/6, 091a/19, 095b/17, 105a/2
2. işaret zamiri
ş. 027a/13
ş.dır 063b/18

ş.na 048a/19
ş.ŋa 097b/12
ş.nı 002a/9, 083b/6, 092b/6
ş.nuŋ 024a/7
→ş. arada (şurada, şu yerde) 046a/10
ş. aradan (şuradan, şu yerden) 108a/12

şuʿle (Ar.): ışık, parıltı
ş.sinden 010b/10

şunda: şurada, şu yerde
ş. 020b/8, 028b/13

şunlar: şunlar
ş.ı 023b/11, 051a/9, 061b/19
ş.ın 052a/9

şura: şu yer
ş.dan 075a/1

şübhe (Ar.): şüphe, tereddüt, kuşku
ş. 021b/13, 042a/2
ş.de idi 073a/14
ş.m 003a/17

şükr (Ar.): şükür, verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme
→Allāh Teʿālāya çoḳ ş. olsun 030b/1
çoḳ ş. 058b/19
Ḥaḳ(ḳ)a ş.ler idüp 078b/12
Ḥaḳḳa yüzbiŋ ş.ler olsun 112b/4
Ḫudāya ş.ler eyledi 015a/1, 028b/7, 045a/9, 076b/15
ş. eyle- (eriştiği nimetin, gördüğü iyiliğin değerini bilip memnuniyet duymak, minnettar olmak) 030b/10, 097b/12

tā (Far.): bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz
t. 013a/18, 020a/18, 024b/18, 025b/17, 029a/7, 072a/3, 074b/17, 078b/13, 088a/18, 089a/17, 092a/6, 094a/6, 094b/4, 097b/6, 097b/8, 099a/6, 099b/6, 101a/4, 102a/7, 111b/12, 113b/14
→t. ki (sonunda, yeter ki) 083b/14
t. kim (öyle ki) 085b/17, 106b/10

taʿaccüb (Ar.): şaşma, hayret etme
t. 104a/11, 104b/3
→t. eyle- (şaşmak, hayret etmek) 045a/9, 050a/9
t. it- (şaşmak, hayret etmek) 011b/8, 026b/20, 028a/11, 048b/4, 058b/5

taʿac(c)üb (<Ar. taʿaccüb): bk. *taʿaccüb*
t. 082a/5
→t. it- (şaşmak, hayret etmek) 038b/4, 047a/16

t. eyle- (şaşmak, hayret etmek) 058b/1, 068b/13
t. ol- (şaşmak, hayret etmek) 016a/19

ṭaʿām (Ar.): yemek, aş
ṭ. 028a/18, 058b/21
ṭ.a 057a/13
t.ıŋ 015b/4

tāb (Far.): güç, kuvvet, takat
→t.ı tüvānı (gücü kuvveti) 033a/5

ṭaban: üstü kapalı bir yerin zemin kısmı
ṭ.ıŋ 024b/19
→ṭ. ḳaldır- (koşmaya başlamak) 002a/16, 028a/21, 039b/1, 046a/16, 047a/20

ṭabanca: tokat, şamar, darbe
ṭ. 060b/21, 061a/3

tābiʿ (Ar.): birinin emri altında bulunan, onun hâkimiyeti altında olan, bağlı
→t. eyle- (birini emri veya hakimiyeti altına almak) 038a/6
t. it- (birini emri veya hakimiyeti altına almak) 004a/15, 065b/17
t. ol- (birinin emri veya hakimiyeti altında olmak) 004b/1, 005a/12, 005a/21, 011a/11, 011a/15, 014b/1, 039a/12, 039b/5, 056b/7, 065b/2, 110a/3

ṭabiʿat (<Ar. ṭabīʿat): hayat, yaşam
ṭ.dadır 035a/6

ṭabl (Ar.): davul
ṭ. 096a/12

ṭabl(-ı) ʿalem (Ar.): işaret davulu
ṭ. 050b/11

ṭabl(-ı) ārām (Ar.+Far.): istirahat, dinlenme davulu
ṭ. 044a/5, 084b/6
ṭ.ı 044a/5

ṭabl(-ı) asāyiş (Ar.+Far.): istirahat, dinlenme davulu bk. *ṭabl(-ı) āṣāyiş*
ṭ. 102b/2

ṭabl(-ı) āṣāyiş (<Ar.+Far. ṭabl-ı asāyiş): bk. *ṭabl(-ı) asāyiş*
ṭ. 088b/15

ṭabl(-ı) bişāret (Ar.): iyi haber, müjde davulu
ṭ.i 097a/15
ṭ.leri 010b/1, 097a/9

ṭabl(-ı) ceng (Ar.+Far.): savaş davulu
ṭ. 047b/14, 053a/4, 072b/4, 075b/2

ṭabl(-ı) şād-mān (Ar.+Far.): sevinç davulu
ṭ.ı 23a/7, 042b/11, 047b/1, 071a/12

taʿbīr (Ar.): ifade etme, açıklama
t. 113a/1

tāc (Far.): hükümdarlık alameti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kisvesi
t. 047a/17
t.ıŋ 061a/20

tācir (Ar.): ticaretle uğraşan kimse, tüccar
t.ler 055b/10

ṭaġ: dağ
ṭ.a 015a/17, 015b/6, 017a/6, 017b/19, 019a/11, 037a/9, 039b/15, 50a/17, 050b/7, 051a/2, 068a/15
ṭ.da 017b/18
ṭ.lar 010b/17, 016a/11, 035b/4, 054a/19, 087b/16
ṭ.lara 064a/15, 097b/17
ṭ.larda 010a/14
ṭ.larıŋ 021a/1
ṭ.larına 082b/9
→ṭ.lar ṭaşlar (her taraf, her yer) 029a/19

ṭaġıl-: 1. dağılmak, bir yerden uzaklaşmak, o yeri terk etmek
ṭ.up 033b/21
2. yayılmak
ṭ.dılar 036b/4

ṭaġla-: dağlamak, büyük üzüntü vermek, acı ve ıztırap çektirmek, yakmak
ṭ.dılar 091a/4

taḥammül (Ar.): zor şeylere dayanma gücü, ses çıkarmadan katlanma
→t. it- (ses çıkarmadan katlanmak, dayanmak) 033b/8

taḥam(m)ül (<Ar. taḥammül): bk. *taḥammül*
→t. it- (ses çıkarmadan katlanmak, dayanmak) 111a/9

taḥḳīḳ (Ar.): bir şeyin doğru olduğunu ortaya çıkarma, hakîkatini anlayıp bilme
t. 051a/3, 051b/12

taḥṣīl (Ar.): elde etme, kazanma
→t. eyle- (elde etmek, kazanmak) 046b/1

taḥṣil (<Ar. taḥṣīl): bk. *taḥṣīl*
→t. eyle- (elde etmek, kazanmak) 097b/2

taḥsīn (Ar.): takdir etme, övme
→t. eyle- (beğenmek, takdir etmek) 009b/16, 021a/8, 031b/5, 039a/18, 065a/3,

079b/3, 084b/13, 094b/3, 096a/14, 101a/14, 105b/18
t. it- (beğenmek, takdir etmek) 054b/1

taḫsīn (<Ar. taḥsīn): bk. *taḥsīn*
→t. eyle- (beğenmek, takdir etmek) 036a/2

taḫt (Far.): hükümdarların üzerine oturdukları koltuk
t.ınızda 096a/5

taḥt (<Ar. taḫt): bk. *taḫt*
t. 014a/17, 029a/12, 030a/6, 045b/20, 058a/16, 058b/2, 067b/10, 069b/6, 075a/5, 087a/9, 087a/16, 095b/13, 097b/4
t.a 3b/17, 026a/5, 042a/8, 046a/5, 075b/6, 114a/6
t.dan 026a/7, 052b/8, 084b/1, 090b/16
t.ı 003a/21, 026a/8, 045a/20, 075a/7
t.ıŋ 059a/20
t.ına 045a/11
t.ını 057a/11
t.uŋ 029a/12

taḥt-nişīn (<Ar.+Far. taḫt-nişīn): tahtta oturan hükümdar
t. 014b/21, 059a/21

ṭaḳ-: bir şeyi bir şey üzerine asmak, geçirmek
ṭ.dı 027a/7
ṭ.dıŋuz 027a/11
ṭ.mışlar 028a/9

ṭāḳat (Ar.): bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman
→ṭ.ları ḳalma- (yeterli gücü olmamak, gücü azalmak) 095a/13
ṭ. getür- (dayanmak, gücü yetmek, katlanmak) 025b/16, 039a/11, 040b/2, 067a/11, 070a/2, 071b/11, 091a/3, 095a/5

taḳdīr (Ar.): alın yazısı, kader
t. 078b/7

ṭaḳın-: kendi üzerine yerleştirmek, kuşanmak
ṭ.up 110a/13

ṭal-: dalmak, bir şeyin içine doğru sokulmak, gömülmek
ṭ.up 070a/7

ṭaleb (Ar.): istek, dilek
ṭ. 069a/5
→ṭ. eyle- (istemek, dilemek) 008a/9, 010a/10, 011b/4, 098b/6, 102b/10
ṭ. it- (istemek, dilemek) 063a/13, 064b/3, 065a/19, 079b/16, 080a/8, 081a/18, 086a/9, 086a/18, 088a/4, 095b/5

ṭāliʿ (Ar.): talih, baht, şans
ṭ.m 078a/5

ṭ.in 031a/8

ṭālib (Ar.): isteyen, talep eden, istekli olan kimse
ṭ.lerdir 084b/14
→ṭ. ol- (istemek, istediğini bildirmek) 078b/2

tamaʿ (Ar.): tamah, aç gözlülük
t. 064b/11

tamām (Ar.): 1. bitme, tamamlanma, sona erme
t. 021b/12, 021b/16, 023a/17
2. tamamen, tam olarak, bütünüyle
t. 008a/20, 018a/21, 023b/8, 025b/12, 050b/20, 057a/15, 065a/3, 065a/9, 065a/12, 065b/1, 079b/8
→t. eyle- (bitirmek, tamamlamak) 038b/13
t. ol- (sona ermek, bitmek, tamamlanmak) 013a/14, 030b/17, 043a/1, 115a/6

tamāmen (Ar.): tam olarak, bütünüyle
t. 103b/7, 103b/9

ṭamar: damar, canlı varlıkların vücudunda kan dolaşımını sağlayan kanal
ṭ.ları 018b/13

ṭaʿn (Ar.): kınama, ayıplama, yerme
ṭ. 006b/19, 025a/13

ṭap-: Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek
ṭ.arlar idi 055a/16

ṭapu: hürmet
→ṭ. eyle- (hürmet göstermek) 014a/6

ṭar: dar
→cihānı birbirlerinüŋ başına ṭ. eylediler 088b/1

ṭaraf (Ar.): yön, cihet, taraf, yan
ṭ. 087a/12
ṭ.a 019a/7, 054b/10, 058a/13, 106b/12, 106b/13
ṭ.da 091b/8
ṭ.dan 002b/9, 004b/16, 004b/19, 007a/18, 018a/16, 024b/5, 025b/19, 026a/5, 038b/14, 050b/10, 076a/12, 081b/14, 092a/16, 096b/14, 109a/17
ṭ.ı 031a/11, 054b/8, 087a/12
ṭ.ına 071b/1, 081a/13, 101b/1
ṭ.ında 087a/13
ṭ.ından 038a/14, 039b/14, 042a/3, 042b/11, 047b/1, 055b/8, 071a/12, 080a/12
ṭ.larına 111b/12
→bir ṭ.dan 026b/1, 050b/1, 050b/2, 081b/8, 083a/15
biri ṭ.dan 096a/11
bu ṭ.dan 023b/19, 037a/5, 039a/4, 039a/15, 045b/18, 053b/14, 054a/14, 054b/6, 056a/19, 060a/1, 061a/20, 065b/4, 066a/7, 069a/20, 070b/17, 072a/7, 073b/1,

077a/16, 081a/10, 081b/7, 082b/9, 083b/3, 084a/18, 084b/3, 088b/11, 090a/5, 091a/4, 093b/1, 114b/6
ṭ. ṭaraf (her yerde, her muhitte) 020a/17, 025b/20

ṭaraflıḳ (←Ar.): kendi tarafı, yönü
ṭ.ı 041b/1

ṭarı: darı
→serçeden ḳorḳan ṭ. ekmez 099a/1

taʿrīf (Ar.): tanım, tanımlama
→t. it- (tanımlamak) 065a/5

tārīḫ (Ar.): bir olayın meydana geldiği gün ve yıl
t.i 021a/9
t.iŋ 021b/15, 069a/15
t.leri 014b/11

tāriḫ (<Ar. tārīḫ): bk. *tārīḫ*
t.leriŋ 039a/1

tarla: tarıma elverişli, belirli ve sınırlı toprak parçası
t.ya 013a/12, 092a/14, 111b/1

tārumār (Far.): tarumar, perişan, karmakarışık
→t. eyle- (dağıtmak, perişan etmek) 022b/15, 025b/9, 026a/4, 044b/7, 057b/21, 061a/3, 067a/15, 078b/17, 079b/6, 107b/17
t. it- (dağıtmak, perişan etmek) 003a/5, 009b/8, 024b/18, 066a/15
t. ol- (perişan olmak, dağılmak) 009a/15, 012b/20, 024b/1, 054a/17, 076b/13, 080b/11, 084a/7, 086a/6, 090b/6, 091a/2, 104a/2

ṭarīd (Ar.): kovulmuş, terk edilmiş
→ṭ. cevlān eyle- (dolaşmak, gidip gelmek) 005b/13, 005b/22, 011b/2, 040b/5, 047b/18, 109b/11
ṭ. cevlān it- (dolaşmak, gidip gelmek) 101a/18

ṭarīḳ (Ar.): yol, usul, yöntem
ṭ. 005a/7, 046a/17, 063b/6, 69a/16

ṭās (Far.): tas, yayvan kap
ṭ. 035b/4, 094a/4

ṭāş (<Far. ṭās): bk. *ṭās*
ṭ. 088a/1

ṭaş: maden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisimlerden kopmuş veya koparılmış parça
ṭ. 019a/6, 019a/9, 029a/9, 050a/17
ṭ.a 009a/14, 050a/16, 083b/18, 107b/14
ṭ.dan 029a/10, 051a/2

ṭ.dur 019a/7
ṭ.ın 034b/11
→ṭaġlar ṭ.lar 029a/20

ṭaşı-: bir şeyi bir yerden başka bir yere götürmek
ṭ.dılar 015b/17, 030b/17
ṭ.yalum 072a/19

ṭaşra: dışarı
ṭ. 010a/9, 012b/9, 020a/15, 021a/14, 021b/8, 024b/13, 030a/3, 030b/11, 034b/10, 035b/2, 046a/19, 050a/8, 059a/15, 059b/16, 069a/19, 069b/15, 069b/17, 070a/7, 085b/8, 087b/15, 089b/19, 089b/3, 091a/1, 091a/3, 091a/9, 091b/3, 094a/1, 094b/1, 099b/9, 101a/10, 113b/8 ṭ.da 026a/9, 059b/16
ṭ.sında 077b/1
ṭ.ya 043a/1
→sözinden ṭ. olayım 093a/14
ṭ. ol- (bulunduğu yerden ayrılmak, çıkmak) 024b/3, 027b/13, 034b/14, 090b/16

ṭavāf (Ar.): kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme
ṭ. 024b/7

ṭaya-: dayanmak, tahammül etmek
ṭ.nur idi 070b/16

ṭayan-: 1. kendini dayamak, yaslanmak
ṭ.up 037a/3
2. birinden güç ve kuvvet almak, ona güvenmek
ṭ.maġa 089a/3
ṭ.up 007a/4, 102a/5
3. dayanmak, direnmek, karşı koymak
ṭ.up 102a/7
ṭ.urlarmı 096b/16

ṭay(y)-i menāzil (Ar.): bulunduğu yer veya bölgeyi geçme
→ṭ. it- (bulunduğu yer veya bölgeyi geçmek, katetmek) 063b/20

taʿyīn (Ar.): tayın, erzak, yiyecek
t. 015a/15

tāze (Far.): 1. genç, körpe
t. 030a/6
t.nüŋ 032a/3
2. yeni, henüz
t. 084a/3
→tekmil t. 058b/3

tāzelen- (← Far. tāze): kendine gelmek
t.di 044a/14

tāzeliK (←Far. tāze): 1. genç, diri görünüş

t.üm 031b/16
2. tecrübesizlik, toyluk
t.de 004b/20

tāziyāne (Far.): kırbaç, kamçı
t. 038b/7, 038b/10, 050a/18, 094b/14

taʿẓīm (Ar.): hürmet etme, saygı gösterme
t. 011b/6, 041b/16, 097a/8, 106a/8, 110a/15
→t. eyle- (hürmet etmek, saygı göstermek) 113b/7

teber (Far.): balta şeklindeki savaş ve savunma silahı
t. 002b/10, 002b/11, 052b/2
t.iŋ 052b/2
t.ler 064a/10

teber(-i) muʿteber (Far.+Ar.): kişinin değerli kabul edilen baltası
t.ini 091b/8

tebessüm (Ar.): gülümseme
→t. it- (gülümsemek) 080b/15, 097b/10

tebliġ (<Ar. teblīġ): eriştirme, ulaştırma
→t. eyle- (eriştirmek, ulaştırmak) 057a/8

tecāhül (Ar.): bilmezlikten gelme
t.den 100a/16
→t.den gel- (bilmezmiş gibi görünmek) 100b/17

tecribe (Ar.): tecrübe, deneme
→t. it- (denemek) 042b/18

tedārik (Ar.): edinme, sağlama, hazır etme
t.e 005b/5, 063a/9, 063a/17, 070b/15
t.ine 066b/12
→ t.de ol- (hazırlanmak, hazırlık yapmak) 43a/3, 060a/8
t.in gör- (tedarikte bulunmak, hazırlık yapmak) 004a/9, 015a/2, 067b/10

tedbīr (Ar.): bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık
t.i 004b/2
→t. eyle- (tedbir almak, gereken hazırlıkları yapmak) 026a/18
t. it- (tedbir almak, gereken hazırlıkları yapmak) 004a/19

tefāḫur (Ar.): övünme
t. 012a/10

tek: yeter ki, elverir ki
t. 070b/3, 094a/9
→t. başına (kendi başına, yalnız) 054a/11
t. ṭur- (uslu durmak, sessiz ve hareketsiz kalmak, akıllıca davranmak) 089a/9

teklīf (Ar.): görüş sunma, öneride bulunma
t. 114a/11
t.de 100b/4
t.i 004a/21, 101b/9
t.ine 007b/22
→t. eyle- (bir kimseye bir şeyin olması veya bir şeyi yapması için öneride bulunmak) 042b/1, 057a/11, 059a/20, 098b/10
t. eyledil- (öneride bulunulmak) 003a/21
t. it- () 021a/20, 085b/8

tekmīl (Ar.): bütün, eksiksiz
t. 086b/13, 087a/18, 088b/5, 092b/8, 092b/17, 093a/10, 094a/8, 098a/11, 105b/7, 105b/8
→t. eyle- (tamamlamak) 098a/19

tekmil (<Ar. tekmīl): bk. *tekmīl*
→t. tāze (tam, eksiksiz) 058b/3

tekrār (Ar.): bir daha, yine, yeniden
t. 003a/8, 005b/22, 006b/2, 019a/8, 022b/18, 023a/8, 031a/18, 043a/2, 048a/4, 048b/12, 058b/10, 059b/11, 060a/2, 060a/6, 061a/6, 067a/12, 075b/11, 079b/1, 080a/2, 086a/2, 094b/15, 099a/10, 099b/5, 112a/8, 112a/15, 114b/6

tel: insan saç veya sakalının bir tek ipçiği
t. 047a/15

telḳīn (Ar.): bir kimseye bir fikri aşılama, aşılayıp zihnine sokma, öğretme
→t. it- (birine bir fikri aşılamak, zihnine sokmak) 057a/3

temāşā (Ar.): bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme
t.sına 003a/11
t.ya 004b/9, 020a/17, 066b/16, 080a/9, 097b/4, 106a/12, 108b/8
→t. eyle- (seyretmek, bakmak) 005a/20, 017b/7, 018a/15, 021a/7, 026b/21
t. it- (seyretmek, bakmak) 037a/3, 053b/8, 067b/6, 080b/9, 085a/19

temmet ʾül kitāb (Ar.): kitap bitti, tamamlandı
t. 103b/12

tenbīh (Ar.): uyarma, uyarı, aklını başına getirme
→t. eyle- (uyarmak) 004b/6
t. it- (uyarmak) 061b/12

teng (Far.): dar
→cihānı birbirlerinüŋ başına t. eylediler 094a/7

tenhā (Far.): 1. ıssız, içinde az insan bulunan yer
t. 018a/14, 095b/7
t.ya 064b/4
2. yan, yanıbaşı

t.sına 088b/2, 092b/7
t.sında 023a/11, 102b/4
3. tek başına, yalnız
t. 065b/3, 106b/16
→t. it- (ertafı ıssız hale getirmek, boşaltmak) 064b/13

tenhāla- (←Far. tenhā): ıssız bir yere getirmek
t.yup 046b/16

tepe: başın üst kısmı
t.sine 061a/5

tepele-: dövmek, vurmak, hırpalamak
t.di 022b/3
t.düm 019a/14
t.mişdir 061a/15
t.yüp 056a/7

ter: deriden sızan, kendine has kokulu, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı
t.leri 046b/15
→ecel t.leri dökdi 043a/16

terbiyye (<Ar. terbiye): terbiye, hafifçe cezalandırma
t.ye 012a/8, 107a/16

terk (Ar.): bırakma
→t. eyle- (bırakmak) 013b/17
t. eylet- (bırakmak) 057a/20
t. it- (bırakmak) 052b/16

terk(-i) diyār (Ar.): yaşadığı yeri bırakıp gitme
→t. eyle- (yaşadığı yeri bırakıp gitmek) 099b/10

terle-: vücudun gözeneklerinden ter çıkmak
→bıyıḳları t.yüp 046b/14

tertīb (Ar.): hazırlama, düzenleme
→t. it- (hazırlamak) 065a/5

tesellī (Ar.): sıkıntısını ve acısını unutturmaya çalışma, avutma
→t. vir- (üzüntüsünü, acısını hafifletmek, hafifletici şeyler söylemek, avutmak, teselli etmek) 054b/12, 100a/8

teslīm (Ar.): bir şey veya birini bir kimseye verme, götürüp verme
t. 070a/8
→t. eyle- (bir şeyi verilmesi gereken yere vermek, bırakmak) 003a/12, 013a/15, 016b/7, 016b/9, 016b/14, 030b/18, 041a/18, 065b/7, 068b/18, 076a/10, 076b/7, 110a/3, 111b/11
t. it- (bir şeyi verilmesi gereken yere vermek, bırakmak) 065b/12, 073b/19, 080a/4

t. ol- (direnmekten vazgeçip boyun eğmek, kendini teslim etmek) 114a/7

teʾṯīr (Ar.): bir nesnenin, bir hâlin başka bir kimse veya nesne üzerinde kendini hissettiren gücü, etki
→t. it- (etkilemek, etki yapmak) 077a/13

tevābiʿ (Ar.): bir kimse ile berâber bulunan, ona tabi olan kimseler, maiyet
t. 008b/4, 033b/7, 045a/12
t.ine 061a/6
t.ler 033a/7
t.nde 008b/6
t.üŋle 039b/5
t.yi 006b/4
t.yle 008b/5, 011a/8, 036b/3, 071a/10, 106b/12, 106b/17

tüvānā (Far.): güçlü, kuvvetli
t. 007a/10

tevażżuʿ (<Ar.tevāżuʿ): tevazu, alçak gönüllülük
→t. eyle- (alçakgönüllük göstermek) 011a/5

tevbe (Ar.): işlediği bir hatadan, suç veya günahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme
→t. eyle- (işlediği bir hatayı, suç veya günâhı bir daha yapmamaya karar vermek, söz vermek) 009a/4
t. istiġfār it- (işlediği bir hatayı, suç veya günâhı bir daha yapmamaya karar vermek, söz vermek) 022b/17

tevekkül (Ar.): kadere razı olup sonucu Allah'tan bekleme, Allah'a güvenme
→t. ol- (Allah'a bırakmak, havale etmek, güvenmek) 068a/16

tevek(k)ül (<Ar. tevekkül): bk. *tevekkül*
→t. ol- (Allah'a bırakmak, havale etmek, güvenmek) 012a/22

tezkere (Ar.): küçük mektup, pusula
t. 023b/12
t.yi 023b/14

tezyīn (Ar.): süsleme, süslenme
t. it- (süslemek) 012a/4

ṭılsım (<Ar. ṭilesm): tılsım, sihir, büyü
ṭ. 008b/18, 011b/9

ṭılsımlı (←Ar. ṭilesm): sihirli, büyülü
ṭ. 079b/4

ṭırnaḳ: tırnak
ṭ.ları 109a/10
ṭ.larınla 017a/16

ṭırraḳ: tırak, çarpan veya kırılan bir şeyin çıkardığı tok ses
ṭ.lar 102a/14

ticāret (Ar.): kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı, alışveriş
t. 092a/4

tīġ (Far.): kılıç
t. 002b/17, 002b/18, 002b/19, 011a/23, 024b/19, 025b/3, 025b/5, 029a/18, 029b/15, 029b/17, 035a/5, 043b/1, 044b/2, 045b/13, 045b/14, 053a/11, 053b/6, 055b/18, 058b/3, 068b/7, 076a/14, 076a/16, 076a/17, 076b/1, 078b/1, 082a/8, 082a/11, 082a/12, 083a/11, 083b/13, 084a/10, 084a/19, 086a/3, 090b/4, 102a/2, 105a/3
t.a 044b/7, 045b/8, 045b/12, 050a/19, 052a/16, 053b/6, 062a/5
t.dan 029b/11
t.ı 022b/13, 026a/8, 043b/6, 044b/4, 045b/13, 045b/15, 052a/17, 082a/10, 083a/17, 084a/10, 084a/11, 096b/17
t.ıŋ 067a/14, 076a/10, 076a/17, 076a/18
t.ın 079b/2, 081b/16, 100b/11
t.ına 043b/3
t.ından 082a/6, 096b/15
t.um 008a/7
t.uŋ 019a/15, 068b/9
→dal t. 043b/1, 055b/18, 056a/13, 090b/7, 090b/13, 107b/17

tīġ-ı ḍaḥḥāk (Far.): bir tür kılıç
t. 054a/8
t.ı 052b/10, 084a/2

tīġ(-ı) ḍaḥḥāk (Far.): bk. *tīġ-ı ḍaḥḥāk*
t.ı 083b/13

tīġ(-ı) Dālimūn (Far.): Dalimun Şah'ın kılıcı
t.a 100b/11

tīġ(-ı) ḫūnrīz (Far.): kan dökücü, zalimin kılıcı
t. 025a/21

tīġ(-ı) Ḳāsım (Far.): Kasım'ın kılıcı
t. 043b/7

tīġ-ı āteş (Far.): ateş kılıcı
t.i 080a/17

tīġ-ı Kirşāşib (Far.): Kirşaşib'in kılıcı
t. 086a/3
t.i 078b/18

tīġ-ı surḫ (Far.): kırmızı kılıç
t. 084a/9

t.ı 043b/12, 053b/13
t.la 104a/12
t.uŋ 084a/12

tīġ(-ı) surḫ (Far.): bk. *tīġ-ı surḫ*
t. 050b/3, 074b/7
t.dan 075a/2
t.ı 042b/17, 043b/2
t.ıŋ 096b/17

tīġ(-ı) İskender (Far.): İskender kılıcı
t. 019a/10

tīġ(-ı) Rūm (Far.+Ar.): Rum kılıcı
t. 082a/7

tīġ(-ı) sefīd (Far.+Ar.): beyaz kılıç
t.i 025a/4, 050b/2

tīġ(-ı) Süleymān (Far.+Ar.): Süleyman Peygamber'in kılıcı
t.ı 035b/11

tīġ-zen (Far.): iyi kılıç kullanan
t. 043a/21

tīġ-zeng (Far.): paslı kılıç
t. 096b/15

tīmār (Far.): hastaya veya yaraya bakma, tedavi etme
t.a 054b/3
→t. eyle- (tedavi etmek, iyileştirmek) 058b/7, 105a/4
t. it- (tedavi etmek, iyileştirmek) 052b/19, 054b/18, 055a/2, 055a/6, 077a/9, 092a/15

tīmār-ḫāne (Far.): akıl hastanesi
→t. delisi (sarhoşluktan ötürü ne yaptığını bilemeyen, aklı başında olmayan kimse) 023b/5, 090a/7

timür: demir bk. *dimür*
t. 042b/20
t.den 048a/16
t.e 034b/10, 051b/20

tīr ü kemān (Far.): ok ve yay
t.a 017a/19, 020a/14
t.ıŋ 068a/9

tir-keş (<Far. tīr-keş): sırtta taşınan ok çantası, ok kuburu
t. 093b/9
t.e 093b/9

tīz (Far.): tez, çabuk, seri
t. 002a/18, 006a/7, 019a/2, 022a/14, 024a/6, 026a/20, 028a/20, 032b/1, 034b/6, 036b/11, 039b/18, 044a/16, 048a/7, 048b/6, 061b/12, 066b/16, 069a/8, 069b/1, 074b/9, 076a/3, 077b/17, 078b/17, 079b/14, 082b/17, 084b/6, 087b/16, 107a/8, 107a/12
→t. ol (acele et, çabuk ol) 004b/5, 057b/4

tīzce (←Far. tīz): hemen, hızlıca, çabucak
t. 019a/13

ṭoġ-: doğmak, ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek
ṭ.up 093a/18

ṭoġır-: doğurmak, dünyaya getirmek
ṭ.an 080b/12

ṭoġra-: doğramak, parça parça kesmek
ṭ.rdı 002b/10

ṭoġrı: 1. yalan veya yanlış olmayan, gerçek, hakiki
ṭ. 092a/1
2. -e yönelmiş olarak, -e karşı
ṭ. 024a/1, 035a/15, 095a/10
→ṭ. yol (insanı hak ve hakîkate ulaştıran yol, hidayet yolu) 056b/16

ṭoḳın-: dokunmak, değmek, temas etmek
ṭ.dı 020a/13, 094b/17
ṭ.up 003a/7, 094b/8, 099b/13, 102a/14, 108b/18, 109a/2, 109a/9
→ẓarārum ṭ.masun 009a/1
ẓarārum ṭ.ur 089a/10

ṭoḳsan: doksan bk. *ṭosḳan*
ṭ. 061b/16

ṭoḳsan beş: doksan beş
ṭ. 041b/4

ṭoḳuz: dokuz
ṭ. 023b/22, 089b/4

ṭol-: 1. dolmak, bir yere girip orada toplanmak, bir şey bir yeri kaplamak
ṭ.dı 026a/16, 094b/11
ṭ.up 011b/5
2. inlemek, yankılanan gür ve kuvvetli seslerle dolmak
ṭ.dı 016a/11, 025a/4, 083a/4

ṭoldur-: doldurmak, dolu hale getirmek
ṭ.dılar 085a/10

ṭolu: dolu, havanın üst tabakalarındaki su zerrelerinin soğuktan donması ile oluşan ve yere buz hâlinde düşen iri, yuvarlak yağmur tanesi
ṭ. 092a/14

ṭomar (<Yun. tomari): boru şeklinde bükülmüş deri kâğıt; yığın, deste
→ṭ. ṭomar (yığın yığın) 093b/19
ṭ.ıŋ dür- (öldürmek) 043a/13

ṭon: elbise, giysi
ṭ.ların 007b/13

ṭop: gülle veya şarapnel atan ateşli silah
ṭ.ları 074a/1, 090b/12

ṭoplı: gülle veya şarapnel atan ateşli silahı olan
ṭ. 023b/22, 089b/4

ṭopraḲ: yer kabuğunun, üzerini kaplayan çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarından oluşan canlıların yaşamasına elverişli kısmı bk. *toprak*
→ṭoza ṭ.a 041a/11

toprak: bk. *ṭopraḲ*
t. 059b/17

ṭopuḳ: ökçe
ṭ.ları 013a/18, 013a/19

ṭosḳan: toksan bk. *ṭoḳsan*
ṭ. 087a/2

ṭoy-: doymak, açlık duygusu gidinceye kadar yemek
→ṭ.maz ol- (doymak) 015a/18

toz: çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak bk. *ṭoz*
t. 012b/5, 012b/6, 012b/21, 041a/8, 050a/3, 053b/16, 081a/18, 081b/14, 081b/18, 082a/13, 088a/18, 094a/17, 099b/8, 101a/9
t.a 094a/17, 099b/9, 100b/14, 108b/17
t.dan 012b/9, 035b/2, 050a/8, 094a/1, 094b/1, 099b/9, 101a/10
t.ın 050a/4

ṭoz: bk. *toz*
ṭ. 074b/16
→ṭ.a ṭopraġa 041a/11

tögde-: tögdemek, kargılamak, bir yerine kargı saplamak, kargı ile yaralamak veya öldürmek
t.yin 091a/19
→t. bil- (yaralayabilmek) 091b/2

tuġ: tuğ, padişah ve vezirlerin başlarına taktıkları başlıkların ön tarafında bulunan,

ucuna altın yaldızlı bir top ve gümüş bir hilal geçirilmiş tüy veya saltanat, şan ve şöhret alameti
t.larıŋ 026a/5
t.ların 054a/15

tuḫfe (Ar.): hediye
t. 006a/15
t.ler 010b/19, 020b/20

ṭuman: duman
ṭ. 028b/14, 028b/21

ṭur-: 1. koyulmak, girişmek, yapmaya başlamak bk. *dur-*
ṭ.dı 097b/5, 107b/1, 108b/3
ṭ.dılar 004b/10, 022b/7, 039a/15, 053a/18, 103b/4, 106a/12, 107a/18, 108a/17, 108b/8, 108b/9
ṭ.uŋ 066b/16
2. beklemek, hareketsiz kalmak
ṭ. 072b/13, 087b/10, 108a/16
ṭ.dı 020b/3
ṭ.dıġı 092a/5
ṭ.dılar 005b/7, 007b/16, 053a/5, 098b/4, 101a/16, 105b/16, 111b/3
ṭ.mayup 027b/20, 051b/9, 052b/17, 055a/1
ṭ.mazlar idi 018a/1
ṭ.uŋ 046b/1
ṭ.up 007b/15, 039b/14
ṭ.urken 113a/2
ṭ.ursın 089b/17
ṭ.ursız 090b/10
3. kalkmak, ayağa kalkmak
ṭ.dı 090b/6
ṭ.up 005a/4, 011a/21, 013a/3, 014a/12, 015b/4, 016b/5, 020b/15, 021a/19, 023b/2, 023b/21, 041b/9, 042a/20, 044a/13, 060a/1, 089a/13, 097a/16, 102b/8, 108b/7, 110a/11, 111b/2
4. bir yerde olmak, bir yerde bulunmak
ṭ.urdı 029a/18
5. (hareket hâlinde olan bir şey) bir noktada kalmak, karar kılmak
ṭ.dı 050b/20, 055b/4
ṭ.dılar 044a/20
6. görünmek, ortaya çıkmak
ṭ.dı 071a/19
7. yardımcı fiil
ṣāflar çeküp ṭ.urlar 087a/10
→ṭ.a var- (kalkmak) 029a/17
ḳarşu ṭ.amadı 076b/9
tek ṭ. 089a/9

ṭuşur-: savaşta öldürmek, vurup yere yıkmak, düşürmek
ṭ.alum 105b/19

tuṭ-: elle kavramak, eline almak bk. *tut-, ṭut-*
t. 002a/11

tut-: 1. taşımak, yüklenmek bk. *tuṭ-, ṭut-*
t.mış 021a/13
2. ele geçirmek, yakalamak
t.up 026b/3

ṭut-: 1. elle kavramak, eline almak bk. *tuṭ-, tut-*
ṭ. 013a/15, 025b/14, 041a/6
ṭ.a 006a/21
ṭ.an 052a/16
ṭ.dı 008b/9, 021b/6, 070a/9
ṭ.ma 098a/2
ṭ.uŋ 111b/9
ṭ.up 025b/6, 027b/16, 043b/9, 065a/15, 094b/6
2. maruz bırakmak, hedef olarak almak
ṭ.dı 015b/13
3. ele geçirmek, yakalamak
ṭ. 016b/7
ṭ.ıŋuz 061b/19
ṭ.up 047b/9, 090a/11
4. sarhoş veya hasta etmek, başına vurmak, dokunmak
ṭ.up 023b/1
5. elindeki kuvvetlerle bir yeri hükmü altında bulundurmak, savunmak, müdafaa etmek
ṭ.alum 043b/8
ṭ.up 054b/8
6. farz etmek
ṭ. 056b/19
7. yönünü döndürmek
ṭ.up 071b/2, 101b/1, 102b/10
8. etrafı kaplamak, sarmak
ṭ.dı 090a/17
→dünyāyı ṭ.dı 087a/8
göz ḳulaḳ ṭ.up 004b/2
ḥāṭırıŋ ḥoş ṭ. 045a/10
mekān ṭ.maġa 026a/2
mekān ṭ.mışlar idi 008b/15
sözimi bir ḥoşca ṭ. 098a/8
sözüm ṭ. 097b/16, 105b/6
sözüm ṭ.up 101b/2
sözüm ṭ.maduŋ 018a/11
sözüm ṭ.sun 093a/8

ṭuṭam: bir şeyin bir defada avuç içi veya parmaklarla tutulabilen miktarı bk. *tuṭam*
ṭ. 012b/18
→ṭ. tuṭam (parça parça) 016a/16

tuṭam: bk. *ṭuṭam*

→ṭuṭam t. parça parça) 016a/16

ṭutuş-: 1. (kavga vb.) girişmek
ṭ.alum 020b/9, 020b/14
ṭ.dılar 020b/12, 020b/15
ṭ.up 020b/11
2. alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak
ṭ.up 091a/11

ṭūtya (<Ar. ṭūtyā): tutiya, sürme taşının göze sürülen tozu
ṭ. 003a/5

ṭuy-: duymak, işitmek
ṭ.arlar ise 070a/19
ṭ.arlar 074a/15
ṭ.mayaydı 091b/1

ṭuzaḳ: birini veya bir topluluğu güç duruma düşürmek için kurulan düzen
→ṭ. ḳur- (tehlikeli ve güç bir duruma düşürmek için düzen hazırlamak) 074b/1

tüfeng (Far.): tüfek, uzun namlulu, taşınabilir ateşli silah
t. 059b/9

tükür-: ağızdaki tükürüğü, balgamı veya yutulmak istenmeyen bir şeyi dışarı atmak
→ḳan t.di 052b/18

tütün: duman
t.ler 067a/7, 068a/18, 079a/10, 094a/16, 094b/9

tüvān (Far.): güç, kuvvet, takat
→tābı t.ı 033a/5

tüy: tüy, ince kıl
t.i 073a/2
t.leri 017b/5, 017b/7

uÇ: 1. taraf, kenar
u. 053b/9
u.ından 016a/8
2. son, nihayet, netice
u.ında 022b/6
3. bir nesnenin başı
u.ına 039a/1
u.ıyla 062a/19
4. bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası
u.ı 084a/12
u.ından 053a/1
→dil u.ıyla 022a/1, 022b/18, 062b/4

ucından: sebebiyle, yüzünden, ötürü

u. 045a/6

uç-: uçmak, havada gitmek
u.acaḳ 018a/22
u.maġa 018a/2

uçur-: uçurmak, uçmasına yol açmak
→ḳuş u.mayup 075a/6

uġra-: 1. bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek, gidip kısa süre kalmak
u.dı 005a/9, 024a/4, 026a/19, 033b/10, 077b/14, 092b/5
u.dılar 038b/3, 107a/17
u.yan 021a/16
u.yup 079b/14
2. başına gelmek, mâruz kalmak
u.dı 093a/7
u.mışdır 008b/22
u.r 051a/8
u.yup 080a/5
3. dokunmak, temas etmek
u.yup 045b/16
4. bir yerin yanından veya içinden geçmek
u.dı 085b/13
→neye u.dıġıŋ bildi 085b/17
neye u.dıgıŋ bilüp 019a/8
neye u.duḳlarıŋ bildiler 077b/7

uġ(u)r: 1. uğur, yol, amaç
u.ına 084b/2
2. hayır, bereket
u.n 033b/5
→bir u.dan 078a/5, 111b/5, 111b/12

uġurla-: hırsızlıkla ele geçirmek, çalmak
u.dı 072a/12, 074b/6, 074b/19, 075b/12, 084a/12
u.mışlar 002a/14
u.r 075b/9
u.yup 073b/17

uġurlaT-: hırsızlıkla ele geçirtmek bk. *uḳurlat-*
u.ırsın 073a/5

uḳurlat-: bk. *uġurlaT-*
u.dın 001b/10

ulu: 1. çok üstün niteliklere sahip kimse
u. 014a/1, 038a/6
u.dır 017a/9
u.lardır 018b/2, 040a/11
2. maddi yapısı bakımından büyük

u. 017a/5, 017b/20, 019a/8, 021a/8, 032b/16, 033a/1, 051a/1, 053b/10, 068a/15
→u. ulu (çok büyük) 017b/18

um-: ummak, ümitle beklemek, ümit etmek
u.aram 001b/11, 031a/11
u.ardı 050a/9
u.arlardı 081b/15
u.arsın 049b/12
u.dıġumdan 064b/17, 102b/5

unutdır-: unutturmak, unutmasına, unutulmasına sebep olmak
u.ayım 088a/9
u.duŋ 094b/12
u.mış idi 096b/17

ur-: 1. vurmak, hızla indirmek, hızla çarpmak
u. 019a/13, 043b/1
u.a 002b/10, 083b/17, 100a/5, 103a/12, 104b/16, 107b/14, 109a/13
u.acaḳ 079a/17
u.an 007a/14
u.asın 035b/10
u.dı 002b/11, 002b/12, 002b/19, 003a/6, 003a/9, 003a/14, 005b/18, 005b/21, 006a/14, 006a/17, 006a/18, 006b/2, 006b/3, 006b/19, 007a/11, 007a/15, 012a/22, 012b/16, 013a/6, 013a/11, 013b/5, 016a/14, 016a/16, 016a/20, 016b/3, 016b/7, 016b/13, 019a/5, 019a/10, 024a/20, 024b/3, 025a/21, 025b/15, 027b/12, 029a/15, 029a/20, 029b/6, 029b/17, 035a/11, 035b/12, 036b/18, 036b/20, 037a/4, 037a/9, 037b/3, 040a/6, 040b/15, 041b/5, 043a/15, 043a/16, 043a/18, 043b/8, 044a/1, 044b/5, 045b/7, 045b/13, 045b/14, 048a/4, 048a/5, 048a/11, 048a/15, 048b/17, 049a/10, 049a/16, 049b/20, 050a/12, 052a/18, 052b/2, 053a/14, 053b/1, 053b/3, 054a/3, 054a/5, 054a/10, 054a/12, 055b/15, 055b/16, 057b/18, 059b/8, 061a/1, 061a/5, 061a/6, 062a/2, 062a/5, 062a/14, 062b/3, 062b/20, 067a/5, 067a/8, 067a/10, 068b/7, 071b/11, 071b/14, 073a/12, 073a/14, 074b/13, 074b/15, 075b/16, 075b/18, 076a/18, 078b/15, 078b/19, 079a/8, 079a/12, 079a/15, 080b/3, 080b/5, 080b/7, 081b/17, 082a/8, 082a/11, 083b/10, 083b/13, 084a/6, 084a/10, 084a/17, 086a/3, 087a/6, 087a/19, 087b/4, 087b/5, 090a/1, 090b/6, 090b/11, 090b/14, 091a/1, 091a/3, 093b/7, 093b/16, 093b/18, 094a/2, 094a/11, 094b/6, 094b/14, 094b/16, 095a/9, 099a/7, 099b/7, 099b/12, 100b/5, 100b/8, 101a/8, 101a/10, 101b/14, 101b/17, 102a/2, 102a/3, 102a/10, 102a/13, 103b/2, 103b/5, 103b/15, 104a/1, 104a/4, 104b/13, 104b/15, 106a/17, 106b/2, 107a/14, 107a/15, 107b/7, 107b/9, 108b/14, 109a/3, 109a/7, 109a/9, 111a/13
u.dıġı 093b/16
u.dıġıŋ 081b/8
u.dıġın 083b/1, 083b/3
u.dılar 043a/20, 044a/3, 052b/7, 054a/21, 057b/14, 057b/20, 081b/6, 082a/2, 082a/10, 083a/17, 088a/16, 091b/6, 099b/5, 101a/3, 108a/17
u.duḳca 027b/21
u.duḳda 008a/16, 038b/10, 081b/10, 083b/1, 091a/11, 099a/7, 099b/6
u.duḳları 070a/1
u.dum 019b/6

u.ınca 029a/15
u.ma 007b/1, 109a/17
u.maga 008a/16
u.maġa 068b/6
u.maḳ 062b/17
u.mış idi 108a/7
u.mış 016b/2
u.mışlar 108a/6
u.sa 074b/15
u.sam 018b/20
u.ulmaz 043b/6
u.ulur 041a/5, 043b/6
u.up 002b/16, 005b/12, 006b/1, 007a/2, 007a/5, 007b/7, 008a/17, 008a/19, 015b/7, 024b/7, 027b/7, 035a/5, 035b/7, 035b/9, 037a/1, 040b/7, 043a/5,044b/2, 048b/19, 049b/13, 053a/12, 053b/6, 056a/12, 056a/17, 059b/14, 061b/1, 061b/4, 061b/11, 062b/10, 067a/13, 068b/5, 068b/6, 068b/19, 076a/9, 076b/6, 083b/2, 083b/7, 084a/19, 085b/16, 090b/14, 098b/12, 099a/9, 100b/6, 100b/10, 100b/11, 106b/3, 107b/12, 108a/5, 111a/11, 111a/12
u.ur 007a/22
2. takmak, asmak
u.dı 008b/10
u.up 010a/13
3. … olmadığı halde işine öyle geldiği için … imiş gibi görünmek, kendini öyle imiş gibi göstermek
u.dı 009a/20
4. davul vb. çalmak
u.dılar 010b/1, 047b/15, 075b/2
u.up 053a/5
5. (birini silah vb. ile) öldürmek veya yaralamak
u.uŋ 015a/6, 089b/15
6. (bıçak, balta, neşter, makas vb. aletlerle) kesmek, yarmak
u. 057b/4
u.a 090b/5
u.alar 052a/10
u.ın 024a/17, 027b/3, 052a/9, 090b/2
7. gitmek üzere yönelmek, … yolunu tutmak
u.dı 024b/17, 076b/8
u.up 082a/1
8. (soğuk, dolu, kırağı vb.) bitkilere ve ürüne zarar vermek
u.mış 092a/14
→āteş u.up 091b/4
berḳ u.up 025b/13, 057b/9, 108b/10
bervāz u.up 034a/3
carḫ u.up 012b/3
dest u.up 076a/3, 083b/11, 110b/9
el u.dılar 021b/1
el u.dılar 040a/7
el u.maḳ 009b/12, 081b/4
el u.mam 009b/14, 019b/10
el u.am 009b/13

el u.sın 021a/20
el u.up 006a/8, 006a/11, 006a/17, 008a/19, 017a/19, 017b/2, 018b/6, 018b/20, 027b/17, 028a/5, 035a/11, 036b/16, 040b/14, 043a/15, 043a/17, 044b/5, 044b/7, 045b/8, 045b/9, 045b/12, 049a/8, 050a/18, 050a/19, 052a/16, 053b/6, 055b/14, 057b/5, 062a/5, 071b/15, 074b/7, 079a/16, 093b/18, 098b/11, 099a/7, 099a/9, 100b/5, 100b/6, 105b/17
el u.a 112a/8
lāf u.dın 013a/17
lāflar u.dı 023a/10
merhem u.up 058b/10, 077a/9
mühriŋ u.up 004b/18
naġra u.dı 018b/16, 025a/3, 029a/14, 030b/14, 035b/4, 037b/4, 038b/7, 041a/4, 049a/19, 052a/11, 080a/15, 087b/16, 093a/19, 105a/1, 107a/7, 109a/14
naġra u.duḳca 033a/4
naġra u.duḳda 011b/13, 082b/4
naġra u.up 003a/13, 011b/3, 012b/13, 016b/2, 016b/13, 020a/14, 024b/3, 024b/17, 024b/20, 025a/9, 025a/18, 025b/8, 025b/18, 027b/3, 027b/5, 027b/8, 029b/18, 035a/15, 035a/16, 035b/2, 037a/10, 038b/10, 039b/16, 040b/6, 041b/11, 043a/5, 043b/21, 045a/19, 045b/17, 047b/18, 048a/7, 048a/14, 048b/1, 049a/1, 052b/9, 053a/9, 055b/6, 057b/16, 061b/3, 062a/4, 062b/15, 071b/2, 072b/18, 074a/8, 074a/10, 075b/11, 081b/3, 081b/17, 082a/4, 084a/1, 085b/9, 089b/13, 099a/11, 099b/11, 100a/6, 101b/13, 102a/1, 102a/4, 103a/12, 105b/19, 107b/12, 108b/13, 110b/13
naġra u.up urup 101b/1
naġra u.uram 029a/3
naġralar u.up 054a/7, 055b/17, 076a/12, 081b/13, 083a/14
naʿra u.dı 002b/4, 009a/13, 009b/1
naʿra u.up 005b/13, 007b/18, 010a/10, 016a/7
pervāz u.up 008b/12
sahl u.up 083a/8
sahl u.a ura 010a/12
u.ın gitsün (öldürmek) 089b/11
zaḫm u. 104a/17
zaḫm u.dı 043b/21, 053a/16, 053b/2, 053b/20, 058b/18, 076b/1, 084a/13, 093b/11, 099a/11,101a/1, 104b/16
zaḫm u.dı 052b/3, 103b/17
zaḫm u.madı 103b/14
zaḫm u.dılar 024b/6

urdır-: davul vb. vurdurmak, çaldırmak
u.dı 044a/5

urġan: pamuk, keten, kenevir vb. bitki elyafından yapılan ince halat
u.lar 078b/12

urıl-: 1. vurulmak, hızla indirilmek, hızla çarpılmak bk. *urul-*
u.maz 041a/5
u.ur 025a/22
2. davul vb. vurulmak, çalınmak
u.dı 042b/11

urul-: vurulmak, hızla indirilmek, hızla çarpılmak bk. *urıl-*
u.maz 006a/13, 025a/22, 062a/13
u.ur 062a/13, 102a/12

uṣan-: usanmak, bıkmak, bezmek bk. *uṣan-*
u.dum 080a/4, 084b/15

uṣan-: bk. *uṣan-*
u.ma 061a/16

uṣluca: uslu bir biçimde, söz dinler vaziyette
u. 023b/7

uṣūl (Ar.): yol, yöntem
u.iyle 065a/9

usūl (<Ar. uṣūl): bk. *uṣūl*
u. 004b/6

uş: şu bk. *şu, şol*
u. 041a/13

utan-: utanmak, mahcup olmak
u.up 060b/20

uyan-: uyku durumundan çıkmak
u.dı 007a/14, 024b/11, 094a/1, 103a/5
u.madı 029a/14, 029a/15
u.up 025a/8, 035b/2
u.ur 035b/1

uyı-: uyumak, uyku halinde olmak bk. *uyu-*
u.r idi 007a/14

uyḳu: uyku
u.dan 035b/1
→u. ġalebe it- (uyku bastırmak, uykusu gelmek) 058a/17

uyluḲ: bacağın kalçadan dize kadar olan kısmı
u. 099a/10, 103b/16
u.ına 100b/10, 104b/16

uyu-: bk. *uyı-*
u.dı 058a/18, 090a/5
u.madum 073b/6
u.mayup 074a/6, 075a/5
u.r 009a/21, 029a/13, 058b/3, 090a/13
u.rdı 094a/1, 103a/5
u.rken 028a/8

u.rmı 089b/6
u.rsız 074a/6

uyurlıḳ: uyku halinde olma durumu
u.a 009a/20

uza-: çok sürmek, zaman bakımından uzun olmak
u.r 088b/6

uzaḳ: 1. arada çok mesafe bulunan
u. 068b/10, 072a/19
2. bulunulan yere göre ötede olan yer, uzak yer
u.dan 019a/16←045a/12
→u.dan dāvuluŋ āvāzı ziyāde gelür (“işin içinde olmayanlar o işi kolay ve karlı sanırlar” anlamında kullanılan bir söz) 040a/11

uzat-: ileriye doğru devam ettirmek
u.up 006b/17

uzun: uzun
u. 026b/16

üç: üç
ü. 003a/12, 010b/10, 013a/10, 013b/18, 014b/2, 015a/5, 015a/13, 015b/6, 016b/10, 018a/12, 018a/17, 020a/8, 020b/12, 022b/3, 022b/20, 025a/21, 030b/13, 033a/5, 040a/5, 040a/6, 041b/1, 043a/15, 043a/16, 045a/6, 045b/7, 048a/9, 050b/10, 052b/21, 053a/4, 056b/2, 057a/16, 062b/1, 062b/13, 064a/10, 065a/15, 066a/19, 067a/9, 068b/17, 069b/18, 077a/6, 082a/15, 084a/9, 087b/4, 087b/7, 089a/6, 090a/15, 096b/6, 098b/3, 099b/6, 100b/5, 102a/2, 102b/7, 105a/18, 105b/14, 106a/7, 106b/10, 108a/4, 109a/3, 110b/10, 114a/8, 114a/9, 114b/11
ü.i 082b/19
ü.ini 057a/17
→ü. dört 114b/1

üç biŋ: üç bin
ü. 034b/19

üçer: üçer
ü. 043a/20, 099a/9, 099b/5, 101a/3, 101b/15, 114a/10

üçinci: üçüncü bk. *üçünci*
ü. 029a/4
ü.de 021b/5

üçünci: bk. *üçinci*
ü. 029a/4

üç yüz: üç yüz
ü. 018a/16

ü.den 050b/12, 050b/14

üfür-: üfürmek, üflemek
ü.di 075b/17

üleşdir-: bölüştürmek, dağıtmak
ü.di 010b/18, 064a/3, 096b/5

ümīd (Far.): ümit, umut
ü.ümdir 080b/16
→ü.iŋ kesmiş- (olmasını ummaktan vazgeçmek, artık olmayacağını kabul etmek) 033b/3

ürk-: korkup birden sıçramak
ü.di 105a/1

ʿüryān (Ar.): çıplak
→ʿü. eyle- (çıkarmak, meydana çıkarmak) 043b/2
ʿü. it- (çıkarmak, meydana çıkarmak) 022b/14, 025a/4, 043b/12, 050b/2, 052a/10, 052b/11, 053b/13, 067a/15, 076a/11, 078b/18, 079b/2, 080a/17, 107b/16

üslūb (Ar.): oluş, yapış veya yapılış biçimi, tarz
u. 011a/7, 033a/4, 040a/9, 064a/10, 087a/6, 106b/3, 106b/9, 114b/4

üst: 1. bir şeyin yukarısında bulunan yüzü, yeri
ü. 082b/16, 093a/2, 093a/14
ü.inde 059a/8, 075a/5
ü.inden 063a/3, 099a/11
ü.ine 059a/19, 059b/8, 062b/2
2. vücut, beden
ü.inde 058b/3
ü.lerine 095a/13
3. bir kimsenin kendisi, şahsı
ü.e 046b/10
ü.inde 072b/14
→baş ü.ine 047a/11, 069b/5
başum ü.ine 105b/10
ü.i başı (giyim kuşam, kılık kıyafet, giyecek, elbise) 058b/5

üstād (Far.): 1. herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri olan kimse
u. 069a/14, 071a/5
2. hoca, âlim
u.um 078a/6, 082b/16
u.umsın 105b/10

üstād(-ı) kāmil (Far.+Ar.): olgunluk yaşında olan hoca, kişi
u.im 064b/13

üstād-ı Ḥürmüz (Far.): Hazret-i Hürmüz için söylenen unvan
ü.den 110b/9

üş-: üşüşmek, yığılmak
ü.diler 009a/16, 024b/5, 037b/11, 049a/17, 055b/18
ü.üp 041a/12, 084a/14, 091b/6

üşündi: üşüntü, üşüşme
→ü. eyle- (üşüşmek, hep birden saldırmak) 038b/9

üşür-: kılıç, bıçak, ok vb.ni atmak, saplamak
ü.diler 062a/3
ü.üp 111b/5

üze: üzerine bk. *üzer*
ü. 024b/5

üzer: üst, yukarı bk. *üze*
ü.ime 002a/3, 037b/11, 049b/10
ü.imüze 091b/13
ü.inde 010b/2, 010b/12, 011a/1, 013b/10, 013b/12, 017b/20, 017b/21, 020b/10, 021a/8, 025b/14, 029a/12, 029b/8, 030a/6, 034a/5, 058b/2, 059b/13, 065a/15, 087a/9, 087a/16, 097b/4
ü.inde ise 107a/9
ü.indedir 089b/4
ü.inden 024a/2, 042a/19, 044a/12, 054b/15, 103a/1, 107b/9, 107b/11
ü.ine 003a/8, 003a/14, 003a/16, 004b/17, 005a/4, 007b/2, 008b/8, 008b/10, 009a/16, 010a/13, 010b/13, 011a/23, 012b/3, 012b/4, 013a/21, 013b/3, 013b/4, 014a/10, 014a/17, 015a/16, 015a/21, 016b/4, 016b/5, 017a/12, 018b/7, 020b/18, 021b/15, 024a/4, 025b/10, 026b/16, 027a/17, 027b/5, 027b/10, 027b/14, 028b/15, 029b/6, 032b/20, 033b/10, 035b/5, 036a/6, 037b/21, 039b/8, 039b/12, 041a/10, 041a/12, 041a/14, 041a/17, 042a/4, 042a/17, 042a/18, 043b/5, 043b/11, 043b/15, 044b/8, 045b/17, 049a/13, 049a/14, 049b/11, 050a/3, 050a/15, 052a/1, 052b/1, 052b/4, 052b/8, 053b/5, 053b/10, 054a/6, 054b/16, 055b/18, 057b/9, 057b/15, 057b/18, 057b/19, 058a/10, 059b/11, 059b/17, 060b/16, 061b/13, 062a/3, 062a/17, 062b/3, 062b/19, 063b/20, 067a/7, 067a/11, 067b/11, 068b/2, 075b/17, 076a/4, 076b/1, 076b/10, 079a/17, 079b/1, 079b/2, 080b/1, 081a/8, 083b/12, 084a/14, 084a/19, 084b/3, 086a/1, 086a/18, 087b/8, 090b/3, 090b/6, 090b/11, 090b/12, 090b/19, 091a/1, 094b/10, 094b/13, 094b/14, 094b/15, 095b/13, 098b/13, 098b/16, 099b/15, 101a/12, 101b/11, 102a/17, 102b/1, 103a/11, 103b/16, 107b/13, 107b/16, 108b/18, 109a/11, 109b/1, 110a/12, 111a/9, 111a/11, 111b/16
ü.iŋe 049b/8
ü.inize 004a/17
ü.iŋüzden 034b/7
ü.iŋüze 107a/5
ü.lerine 002b/5, 038a/20, 082b/11
→baş ü.ine 114a/12

üzre: 1. bir şeyin yukarı kısmı, yönü, üstüne, üzerine bk. *üzer*

ü. 007a/18, 009b/1, 013a/5, 013a/18, 027b/7, 030a/7, 040b/13, 041b/1, 041b/4, 042a/9, 056a/16
2. bir işin yakında gerçekleşecek durumda olduğunu, olmaya yaklaştığını bildirir
ü.dir 010a/16
ü.yem 022a/12
3. gibi, olduğu yolda, olduğu biçimde
ü. 003a/4, 004b/17, 005b/2, 008b/1, 011a/7, 015b/13, 023a/21, 032a/12, 039a/19, 040a/9, 053a/4, 064a/10, 087a/6, 088a/12, 106b/3, 106b/9, 106b/10, 112b/13, 114b/4

vāfir (Ar.): çok, bol
v. 003b/1, 022a/12, 022a/13, 023a/10, 028a/18, 031b/19, 033b/4, 064b/8, 088a/10, 092b/15, 102b/6, 105b/9, 105b/13, 105b/14

vāḳıʿa (Ar.): rüya
v. 051a/19, 060a/6

vāḳıf (Ar.): bilici, bilen, haberdar
→v. ol- (öğrenmek, haberdar olmak) 051b/5

vāḳiʿ (Ar.): olan, vuku bulan
→v. ol- (meydana gelmek, vuku bulmak) 011a/14, 014a/21, 018a/7

vaḳt (Ar.): 1. vakit, zaman
v. 058b/16, 064a/19
v.da 078b/13
v.da iken 040a/10
2. devir, dönem
v.uŋ 004b/14
2. ölüm
v.ine 039b/5

vaʾllāh (Ar.): vallahi, "Allah'a and olsun ki, Allah hakkı için" anlamında yemin sözü
v. 112b/12

var: mevcut, var olan
v. 014b/16, 015a/12, 015a/13, 015a/14, 015b/6, 016a/2, 018a/1, 018a/2, 018b/4, 021a/5, 024b/11, 026a/1, 026b/17, 029b/9, 031b/16, 033a/11, 033b/1, 033b/10, 037b/7, 038b/13, 040a/12, 047a/15, 052b/19, 058b/4, 061b/17, 063b/11, 065a/13, 068a/14, 069a/12, 071a/3, 081b/19, 104a/13, 104b/4
v.dır 004a/1, 004a/3, 004a/4, 005a/20, 014b/8, 017a/8, 019b/7, 019b/22, 025a/20, 028b/11, 028b/14, 037b/18, 038a/7, 039b/2, 039b/19, 040a/2, 044b/4, 046a/10, 046b/19, 049b/3, 051a/15, 053a/1, 055a/7, 060b/12, 066b/7, 067b/4, 067b/5, 069a/12, 072a/17, 072a/18, 075a/16, 081b/13, 086b/15, 088b/7, 090a/6, 091b/2, 103a/17, 113b/9
v.dur 002a/1, 003a/4, 008a/11, 014a/2, 030a/18, 038a/4, 044b/19, 067b/7, 073a/7, 085a/5, 107a/12
v.mı 033a/19
v.mıdır 061b/8

v.mıdur 021b/19, 046a/14, 103a/17
v. idi 002b/13, 005b/9, 008b/17, 012a/18, 012a/19, 013a/8, 013a/9, 016a/4, 017b/19, 026b/20, 030b/3, 030b/7, 038b/1, 042b/13, 045a/1, 047b/4, 051a/10, 053b/7, 055a/15, 055a/20, 055b/2, 058a/18, 058a/19, 059b/1, 059b/16, 060a/11, 060a/13, 060b/2, 061a/18, 068a/3, 071a/5, 079b/13, 082a/15, 089b/10, 090a/10, 102a/17, 103a/17
v. iken 010a/7, 044b/11, 093a/2
v. imiş 014b/11, 021a/12, 063b/2
v. ise 002a/15, 010a/6, 011b/17, 019b/17, 026b/17, 028a/12, 043b/6, 049b/15, 055b/9, 056b/11, 103b/6, 103b/12, 110a/14, 115a/3
v. işe 016b/8
→ne v. 049b/11, 080b/15
ne v. imiş 108a/15
v. ol- (bulunmak, mevcut olmak) 061b/9
yoḳdan v. eyleyeŋ 078a/10

var-: 1. (bir yere) varmak, ulaşmak, erişmek
v.alum 005a/13, 005a/15
v.amaz idik 011a/3
v.ayım 089b/7
v.dı 023a/18
v.dılar 003b/12, 010b/9, 034b/8, 039a/19
v.duḳda 069b/13, 095b/6
v.ın 005a/17
v.ınca 020a/3, 025b/17, 043b/10, 044a/1, 082a/12, 083b/18, 084a/13, 090a/2, 100b/13, 102a/3
v.ırsın 098a/2
v.up 002a/3, 005a/20, 009a/19, 014b/20, 026b/21, 039b/2, 092b/14
2. bir hâle girmek, o hal üzre olmak, o hâle dalmak
v.dı 014b/17, 033a/10, 089b/2
v.up 102b/7
3. gitmek
v.a 090b/11, 101a/12
v.acaḳ 054a/6
v.alum 036a/10, 063b/14, 069a/12
v.am 022a/2, 063b/4
v.an 039b/6
v.ayım 013b/21, 036a/9, 080a/6, 099a/17
v.ayın 089a/13, 089b/2
v.dı 008b/8, 049a/13, 097a/12, 097b/5
v.dı ise 107a/1
v.dılar 011a/18
v.duḳda 055a/9, 067b/20
v.dum 030b/7
v.ın 025b/22, 029a/5, 031a/11, 032b/1, 032b/6, 044a/9
v.ınca 102a/17
v.ır 059b/15, 084b/15
v.ıram 022b/22
v.ırız 027a/2
v.ırmı 095b/16

v.maġa 036a/6
v.maḳ 066b/9, 080a/11
v.masun 047b/20
v.mayınca 105b/3
v.mayup 041a/12
v.sa 047a/11
v.saḳ 067b/9
v.sam 098a/5
v.sun 047b/19, 086b/15
v.sunlar 015a/9
v.uŋ 051b/18, 076b/19, 080a/6, 082b/18, 090a/11
v.up 008a/6, 008a/8, 009a/10, 011a/10, 012a/18, 016a/4, 021a/7, 022a/12, 022a/19, 022b/16, 028a/17, 028a/18, 028a/19, 029a/3, 029b/7, 030b/4, 032a/19, 037b/11, 038a/9, 038b/19, 041b/14, 042b/12, 045a/3, 047a/19, 047b/3, 050a/15, 050b/20, 051b/9, 055b/3, 056b/7, 056b/8, 057a/8, 059a/3, 059a/11, 059b/5, 059b/17, 059b/18, 060a/17, 061a/10, 063a/9, 063b/2, 063b/5, 063b/7, 064a/16, 065a/18, 065b/12, 066b/5, 072a/9, 072b/14, 077b/5, 078a/15, 079a/1, 079b/17, 085a/19, 086a/7, 086a/18, 086b/1, 086b/10, 086b/13, 086b/19, 089b/17, 096a/5, 096b/2, 097a/1, 097a/3, 106a/12, 110a/6, 110a/7, 110a/9, 110a/10
4. başına geldiği cümlelere “istersen, haydi” vb. anlamlar katar
v. 003a/3, 006a/10, 010a/18, 018a/12, 020a/15, 021b/18, 022a/20, 024b/12, 026a/14, 032a/13, 035b/17, 036a/16, 038a/18, 039b/8, 042b/12, 047a/12, 086b/18, 095b/6, 095b/16, 045b/11, 047b/2, 048b/6, 050b/17, 051b/8, 064b/2, 065b/19, 070b/8, 072b/11, 072b/13, 077b/12, 085a/17, 092b/3, 092b/17, 095b/8, 097a/16, 099b/1, 099b/2, 101a/5, 101b/5, 108b/11
5. kurallı birleşik fiil görevinde kullanılır
çeke v. 024b/5
çıḳa v.dı 025a/17
dura v.dı 029a/15
otura v.dı 016b/5, 079b/1, 109a/1
ṭura v.dı 029a/17
→ḫayrete v.dı 011a/1
ḳarşu v.dı 036b/9, 082b/4
ḳarşu v.up 031a/15, 041a/17, 041b/11, 062b/19, 067b/17, 081a/18, 082a/14, 108a/1
v. ḳuvveti bāzūya al- (kolunun kuvvetine güvenmek) 012a/21
v. ḳuvveti bāzūya getür- (kolunun kuvvetine güvenmek) 012b/15, 025b/1, 040b/14
v.saḳ gerek idi 067a/19
yaḳın v.up 068a/14

vārī (Far.): gibi, benzer
v. 054a/7, 087a/9, 087a/16, 109a/10

varma: gitme
→v. gelme (gitme gelme) 113a/1

varṭa (Ar.): tehlikeli durum
v. 030a/21

v.lardan 001b/11

vaṣf (Ar.): vasıf, bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik
v.ıŋ 060a/12, 086a/1
v.ıŋuzı 079b/15
v.um 074b/10
→v. eyle- (bir şeyi durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak tarif etmek) 056b/17, 059a/14, 086b/13

vāṣıl (Ar.): ulaşma, erişme
→ v. it- (ulaşmak, birleşmek) 064b/19
v. ol- (ulaşmak, erişmek) 031b/14, 032a/18, 046a/20, 057b/3

vaṣiyyet (Ar.): bir kimsenin sözlü veya yazılı olarak bildirdiği, ölümünden sonra arkasından yapılmasını istediği şey
→v. eyle- (öldükten sonra ne yapılmasını istediğini bildirmek) 011a/9, 011a/13
v. it- (öldükten sonra ne yapılmasını istediğini bildirmek) 110a/2

vay: şaşkınlık, kızgınlık, şikayet, esef, telaş, acı, sevgi vb. çeşitli duygularda anlamı kuvvetlendiren bir ünlem
v. 059b/14, 102b/14

vaż‘ (Ar.): koyma, konulma
→v. it- (koymak) 046b/12

vazgel-: vazgeçmek
v.ince 047a/14

ve (Ar.): iki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlayan bağlaç
v. 001b/2, 001b/8, 001b/14, 001b/15, 002a/5, 002b/9, 003a/17, 003a/20, 003b/9, 003b/11, 003b/13, 003b/18, 004a/3, 004a/6, 004a/15, 004a/16, 004a/17, 004b/12, 004b/14, 004b/15, 005a/2, 005a/6, 005a/14, 005a/16, 005a/17, 005b/1, 006b/9, 007b/6, 007b/9, 008a/4, 008a/6, 008a/7, 008a/13, 008b/21, 009a/7, 009a/8, 009a/11, 009b/13, 009b/16, 010a/19, 010b/4, 010b/6, 010b/7, 011a/1, 011a/9, 011a/15, 011a/16, 011a/19, 011a/20, 011b/6, 011b/9, 013a/1, 013b/19, 014a/10, 014a/14, 014a/18, 014b/12, 014b/14, 014b/22, 015b/18, 016b/17, 016b/21, 017a/21, 017b/7, 017b/13, 018a/3, 018a/7, 018a/17, 018b/1, 018b/15, 019b/18, 020a/19, 020a/20, 020b/1, 021a/7, 021b/5, 021b/11, 021b/18, 022a/1, 022a/12, 022a/15, 022a/16, 022b/1, 022b/4, 023a/17, 024a/14, 024a/15, 024a/16, 024b/7, 024b/20, 025b/20, 026b/7, 026b/8, 026b/21, 027a/19, 027b/7, 029b/12, 031a/14, 031a/15, 031b/3, 032a/8, 032a/16, 032b/5, 032b/9, 033a/11, 033b/2, 033b/10, 034a/10, 034b/7, 035b/20, 036a/4, 036a/7, 036a/16, 036a/19, 037b/1, 038a/1, 038a/7, 038a/8, 038a/10, 038b/7, 039a/12, 039b/15, 039b/18, 040a/12, 040b/19, 042a/17, 042a/18, 042b/6, 042b/14, 043a/2, 043a/6, 043a/12, 043a/21, 043b/13, 043b/17, 044a/8, 044a/16, 044b/11, 044b/12, 045a/2(2), 046a/17, 047a/16, 047a/17, 047b/4, 047b/5, 047b/8, 050b/9, 051a/11, 051a/14, 051a/16, 051a/18, 051a/19, 051b/4, 052b/5, 053b/14, 053b/15, 053b/19, 054a/15, 054a/17, 054a/19, 055a/2, 055b/1, 055b/7, 056b/5, 057a/4, 057b/10, 058b/19, 059b/2, 059b/13, 060a/4, 060a/7, 060b/1, 060b/9, 060b/14, 062a/3, 062a/13, 062b/9, 062b/10, 062b/15,

062b/17, 062b/20, 063a/4, 063a/6, 063a/7, 063a/19, 063a/20, 063b/8, 063b/11, 064a/4, 064a/8, 064a/10, 064a/12, 065a/5, 065a/9, 065a/10, 065b/1, 065b/4, 066a/10, 066a/16, 068a/5, 068a/11, 068b/14, 069a/16, 069b/7, 070a/20, 071a/3, 071a/6, 071a/11, 072b/3, 072b/7, 072b/13, 073a/4, 073b/8, 074a/11, 074b/18, 075a/4, 075a/18, 075b/4, 076a/9, 076a/12, 076a/18, 076b/11, 076b/13, 077a/2, 077a/3, 077a/6, 077a/11, 077a/12, 077a/19, 077b/3, 077b/8, 077b/18, 078a/8, 078a/9, 078a/11, 078a/15, 078b/6, 079a/3, 079b/3, 079b/10, 079b/11, 080a/1, 080b/10, 080b/12, 080b/13, 080b/18, 081a/2, 081a/4, 081a/5, 081a/9, 081a/12, 081a/13, 081a/14, 082a/1, 082a/7, 082a/10, 083a/4, 083a/8, 083a/13, 083a/14, 083a/19, 083b/1, 083b/2, 084a/1, 084a/10, 084a/11, 084a/15, 084b/12, 084b/14, 084b/19, 085a/4, 085b/16, 086b/6, 086b/11, 087a/4, 087a/8, 087a/12, 087b/15, 088a/4, 088a/11, 088b/4, 088b/10, 088b/12, 089a/12, 089b/16, 090a/10, 090a/19, 090b/10, 091a/18, 092a/2, 092a/10, 092a/11, 092b/1, 092b/6, 093a/9, 093a/14, 093b/5, 093b/17, 094a/4, 094a/6, 095a/2, 095a/16, 095b/16, 095b/17, 096a/9, 096a/12, 096a/13, 096a/16, 096a/17, 096b/4, 096b/10, 097a/5, 098a/9, 099a/15, 099a/17, 099b/9, 100b/10, 100b/12, 103b/10, 103b/12, 104a/10, 104b/1, 105b/4, 106a/1, 106a/4, 106a/8, 106a/11, 108b/8, 109a/12, 109b/7, 109b/8, 109b/13, 110a/3, 110a/13, 110a/17, 110b/1, 111a/3, 111b/1, 111b/2, 111b/6, 111b/7, 111b/9, 112b/5, 112b/6, 113a/9, 113a/12, 113a/13, 113a/14, 113a/15, 113b/1, 113b/2, 114a/2, 114a/10

vech (Ar.): biçim, şekil
v.le 006b/17

vedāʿ (Ar.): ayrılırken hayırlar dileme, esenleşme
→v. it- (“Allah’a ısmarladık” demek, vedalaşmak) 017b/17, 020a/22, 065a/6, 080a/8, 092b/16, 096a/7, 098a/12

vedālan- (←Ar. vedāʿ): vedalaşmak
v.up 036a/12

vefāt (Ar.): ölüm, ölme
→v. eyle- (ölmek) 044b/20

velākin (Ar.): lakin, ama, fakat
v. 037b/12, 039a/11

velāyet (Ar.): başkası üzerinde hüküm ve tasarruf sahibi olma yetkisi
v. 015b/19, 039a/9
v.iŋ 086a/9, 087a/4
v.lerine 014b/20
v.üŋ 086b/10

velvele (Ar.): gürültü, patırtı
→v.ye gel- (velvele kopmak, büyük gürültü çıkmak) 033b/11

velīyyuʾllāh (Ar.): Allah’ın kulu
v. 105a/11

veʾs-selām (Ar.): işte o kadar, son söz bu

v. 115a/7

vezīr (Ar.): askerî ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse
v. 005a/3, 039b/4, 051a/19, 051b/9, 051b/11, 051b/12, 051b/14, 051b/15, 051b/18, 052a/3, 052a/4, 052b/12, 086b/7
v.den 052a/7
v.e 051b/4
v.i 005a/3, 051a/10, 052b/11, 052b/12, 052b/14
v.leri 062b/8
v.leriŋ 023a/12
v.lerine 109b/7
v.lerle 057a/7
v. idi 052b/15

vezīr-i ḫāṣ (Ar.): seçkin vezir
v. 052a/8

vir-: 1. (bir şeyi bir kimseye) iletmek, eriştirmek
v. 066b/16
v.di 002b/16
v.eyim 089a/2
v.eyin 089a/11, 090b/18
v.men 089a/4
v.mezsin 023b/3
v.üp 105a/16
2. (bir şeyi karşılık beklemeden birine) bırakmak, bağışlamak
v.di 019b/13, 019b/14, 044a/7, 047a/17, 065a/2, 098a/19
v.diler 059b/20, 066a/5
v.düm 040b/1, 092a/1
v.en 015a/1
v.irem 098a/6
v.mek 105b/8
v.mez ise 086a/10
v.üp 005a/17, 028b/5, 039b/9, 042b/4, 054a/20, 060a/7, 065b/13, 096a/3, 105b/13, 114a/6, 114a/7
v.ürsin 098a/5
v.yim 023a/13
3. (bir şeyi belli bir yere doğru) çevirmek, yöneltmek
v.di 005b/18, 012b/1, 013a/10, 016a/15, 035a/12, 043b/3, 043b/8, 045b/15, 070b/8, 071b/12, 076a/17, 094a/12, 094a/13, 099b/12, 102a/10, 102a/15, 104b/15, 108b/15
v.dükde 093b/7, 108b/16
v.e 062a/10
v.ince 002b/19, 104b/13
v.meyüp 006b/15
v.miş 043b/9
v.üp 002b/15, 002b/18, 003a/9, 006a/14, 012b/17, 013a/18, 013a/20, 025b/15, 040b/15, 043a/18, 044b/2, 045b/13, 049b/20, 053a/15, 062a/15, 067a/9, 082b/9, 094a/3, 099a/8, 103b/16, 104a/2, 107a/14, 109a/2, 111b/13, 111b/17,

112a/3
4. (bir şeyi bir kimseye) teslim etmek
v. 032a/13, 044a/16, 065a/1, 065b/16, 070b/9, 097b/6
v.di 004b/18, 005a/4, 032a/15, 070a/9, 086b/7
v.diler 023a/19
v.düŋ 099b/11
v.elüm 047b/9
v.eyim 045b/11, 105a/10
v.mediŋ 098a/19
v.mek 105a/8
v.mekdür 008a/13
v.mem 088a/7, 106a/16
v.meyüp 097b/6
v.mezem 066a/2
v.üp 032a/13, 048a/12, 063b/5, 106a/14
v.ür 097b/14
5. evlendirmek
v. 061a/11
v.digin 034a/13
v.e 059a/4
v.ecek 060a/21
v.esin 060b/9
v.eyim 034a/20
v.medüm 059a/11
v.mek 060b/7
v.mez 060a/15
v.mezdi 060a/21
v.mezsin 060b/9
v.miş 035a/4
v.üp 059a/12
6. (karşıdakine iletmek istenen fikir, haber, emir, öğüt vb. bir şeyi) bildirmek
v.eyim 009a/11, 093a/3
7. dayamak, yaslamak
v.di 068b/2
v.üp 015b/13, 042a/18
8. (bir hâli bir kimse veya yerde) hâkim kılmak, hasıl etmek
v.meyüp 016b/11
9. herhangi bir ses vb. çıkarmak
v.di 034b/18, 035b/4, 037b/5, 041a/4, 049a/19, 067a/1, 068a/17, 078b/15, 080a/16
v.üp 027b/1
10. (bir şeyi başka birine veya bir yere) bırakmak, onun istifadesine sunmak
v.mem 031b/20
v.üŋ 105a/13
11. ödemek, tediye etmek
v. 055b/13
v.meyecek 056a/6
12. kurallık birleşik fiil(tezlik) olarak kullanılır
alı v.eyim 086b/11
atı v.di 007b/2, 100a/5

atı v.di 109b/1
çeki v.diler 066b/18, 107a/10
diyi v.di 105a/17
gidi v.di 073b/15
ḳaḳı v.di 021b/8
ḳayu v.üp 112a/4
ḳo v.me 114b/13
ḳoyu v. 016b/18
ḳoyu v.di 015b/3
ḳoyu v.diler 077a/6
ḳoyu v.elüm 077a/5
ḳoyu v.in 077a/5
ḳoyu v.mezdüm 097b/10
ṣalı v.di 015b/9
ṣalı v.üp 111b/3
süni v.diler 002b/7
yüriyi v.di 018b/18, 080b/4
yüriyü v.di 080b/11
yürüyi v.di 032a/4
yürüyi v.di 093b/18
yürüyi v.diler 008b/4
→ ʿahd v.üp 077a/6
Allāh ḫayrlar v.e 026a/15
Allāh murādıŋ v.sün 008a/14
alup v.mekde iken 025b/12
amān v. 028a/2
amān v.di 003a/18
amān v.meyüp 009b/2, 077a/19, 085b/10
amān v.mezsin 102a/6
amān v.üp 013b/7, 046a/2
amān zamān v.meyüp 038b/15
arḳa v.ince 040b/16
arḳa v.üp 072b/10, 072b/15
baş başa v.miş 021a/1
cān v.di 052a/11
cevāb v. 074b/5, 075b/14, 100b/2
cevāb v.dükde 098b/1
cevāb v.düm 023a/9
cevāb v.e 086b/19
cevāb v.emezsin 093b/12
cevāb v.esin 039b/6
cevāb v.eyim 071a/4
cevāb v.irem 032b/8
cevāb v.mek 009b/10, 032b/5
cevāb v.mez iken 071a/1
cevāb v.üp 105b/2
cevāb v.ür 007a/8, 039a/8, 048a/19, 052b/20, 065b/14, 098a/8, 101b/4, 114b/10
cevāb v.ürşin 098b/19
elem v.irsin 078b/5

elem v.mege 015a/18
elem v.mesün 092b/17, 093a/4
elem v.ür 083b/5
fenā v.di 016a/1
fenāya v.di 024b/8, 054a/7, 056a/1
fenāya v.düŋ 019b/5
fenāya v.mişler 038a/20
furṣat v.en 076b/15
ḫaber v. 020a/15, 034b/2, 095b/17
ḫaber v.di 003b/10, 009b/16, 010a/17, 010a/18, 010a/21, 017b/14, 023a/2, 026b/8, 028b/1, 030a/2, 039a/2, 039b/10, 048b/11, 051b/6, 051b/19, 055b/3, 060a/19, 064b/13, 066a/5, 073b/16, 075a/19, 076b/18, 078a/5, 079b/15, 080b/19, 081b/1, 081b/16, 084b/14, 086a/12, 086a/19, 090a/5, 091b/17, 096a/10, 098a/13, 108b/1, 108b/6
ḥaber v.di 085b/1, 107a/5
ḥaber v.diler 107a/3
ḫaber v.diler 005b/3, 009b/6, 010b/5, 025b/21, 034a/7, 037b/12, 046a/4, 047b/15, 056b/9, 077a/7, 077b/10, 086a/8, 109b/6
ḫaber v.dükde 047b/11
ḫaber v.e 093a/17
ḫaber v.eyim 047a/20, 060a/17, 086b/14
ḫaber v.mişlerdir 051a/12
ḫaber v.sün 034b/13
ḫaber v.üŋ 028b/20, 029a/6, 039b/2
ḫaber v.üp 010a/8
ḥalāṣ v.dük 078a/16
ḫarāba v.di 069b/19, 80a/20
ḥarāba v.di 076a/4, 082b/7
ḥarāba v.diler 052b/7
ḥarāba v.diŋüz 053a/10
icāzet v. 031b/19, 072a/3
icāzet v.di 005b/15, 014b/20, 022a/3, 022a/20, 023a/1, 041b/15, 042b/19, 089a/6, 098b/7
icāzet v.üp 005a/1
istimālet v.di 081b/11
iẕin v.di 014a/5
ḳarşu v.di 025b/3, 079a/9, 084a/10, 090b/14, 093b/15, 094b/6, 095a/12, 103a/4, 103a/10
ḳarşu v.ince 095a/9
ḳarşu v.üp 003a/6, 057b/17, 059b/6, 067a/6, 075b/18, 087b/5, 090a/1, 093b/19, 094b/17, 106a/17, 111a/14
kelle v.di 084a/8
ḳīl v.meyin 044a/19
mühlet v.düm 040a/19
mühlet v.ürdi 040a/19
reng v.di 097b/1
rıżā v.di 020a/4
rıżā v.medi 093a/15
rıżā v.meyüp 033a/13
selām v.di 007b/21, 010a/2, 011b/6, 014a/6, 039b/18, 043a/9, 071b/4, 079b/8,

082b/15, 088a/1, 099a/12, 104a/6, 106a/10, 110b/15
selām v.diŋüz 104a/10
selām v.üp 019a/20
tesellī v.di 054b/12
tesellī v.üp 100a/8
v.miş ol- (yöneltmek, çevirmek) 025b/4
yan v.di 043a/19, 082b/5
yemīn v.üp 016b/19, 077a/6
yir v.diler 020b/19, 052b/13
yol v.medi 055b/5
yol v.üŋ 055b/5
zaḫmet v.meŋ 111b/10

viril-: (bir şeyi karşılık beklemeden birine) bırakılmak, bağışlanmak
v.mişdür 042a/3
v.üp 014a/19

viṣāl (Ar.): sevdiğine kavuşma
v.ine 031b/6

vuṣūl (Ar.): ulaşma, erişme, varma
v.inde 005a/7, 014b/1, 039b/4, 060b/8, 066a/10, 086b/8
→v. bul- (erişmek, ulaşmak, gelmek) 065b/10

vücūd (Ar.): 1. gövde, beden
v.ı 015a/17, 035b/12, 040a/15, 040b/19, 068a/15, 106a/18
v.ıma 003a/2
v.ıŋ 016a/19, 034b/10
v.ın 039b/11
v.ına 017a/20
v.ında 042b/17
v.ını 003a/5
v.ları 088a/17
v.u 012b/7
2. varlık, benlik
v.ı 060b/12

vükelā (<Ar. vükelāʾ): vekillller, bakanlar
→v. vüzerā 042a/6

vüzerā (<Ar. vüzerāʾ): vezirler
v. 052b/12
→vükelā v. 042a/6

yā (Far.): 1. soru cümlelerinin başında anlamı güçlendirmek için kullanılan ünlem
y. 001b/9, 036b/7, 036b/10, 037b/10, 039a/7, 040b/11, 049b/7, 051a/8, 052a/12, 052b/20, 056a/4, 057a/1, 068a/4, 078b/6, 095b/9, 098a/5, 098a/6, 101a/2, 104b/12, 108a/15, 111a/6, 111a/7
2. tasdik bildirir, peki
y. 028b/6, 051b/17, 078b/5

3. şaşkınlık ve hayret bildirir
y. 032a/2, 032b/12, 084b/16, 091a/18, 111a/2
4. ya... ya(da) iki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar
y. 031a/11, 061b/9, 070b/3, 095a/3, 097b/14, 099b/1, 114a/11

yā (Ar.): ey, hey
y. 003a/2, 003b/6, 007b/1, 007b/19, 008a/1, 010a/3, 010a/18, 011b/13, 011b/21, 012a/5, 012a/19, 012b/13, 013a/15, 013b/2, 015a/9, 018b/14, 019b/17, 024b/20, 027b/5, 031a/9, 035b/15, 038a/17, 040a/16, 040b/6, 040b/8, 041a/5, 041a/7, 041b/7, 042a/19, 046a/14, 047b/18, 048b/6, 049a/1, 049a/4, 049b/6, 049b/17, 050a/5, 050a/6, 051b/8, 051b/14, 051b/19, 055a/7, 060b/7, 061b/7, 068a/6, 068a/10, 070a/15, 071b/2, 071b/4, 071b/9, 071b/16, 072b/16, 072b/18, 073a/2, 073a/6, 073a/16, 073b/5, 073b/10, 074a/8, 074b/18, 075b/11, 078a/17, 078a/20, 080b/12, 080b/15, 082b/10, 084b/18, 085a/1, 087b/16, 088a/3, 088a/6, 091b/16, 091b/19, 092a/9, 092b/9, 092b/12, 092b/17, 093a/14, 093a/15, 093a/16, 093a/19, 093b/6, 095a/1, 095a/15, 097b/6, 098a/10, 098a/18, 099b/11, 100b/16, 101a/5, 101a/7, 101b/8, 103a/16, 104b/3, 104b/11, 105a/5, 105a/9, 105b/19, 106a/13, 106a/18, 108a/14, 108b/13, 109b/15, 110a/1, 110b/13, 111b/9, 111b/17, 112a/1, 112a/8, 114a/13
→y. Allāh (“ey Allahım, ey Rabbim” anlamında olan bu söz Allah’tan yardım isteme, şaşkınlık, korku vb. durumlarda ve Allah’a sığınma ifadesi olarak kullanılır) 021b/4, 021b/8, 029b/16, 032b/21, 041b/2, 087b/7
y. Maʿbūd ((“ey Allahım, ey Rabbim, ey Tanrım” anlamında olan bu söz Allah’tan yardım isteme, şaşkınlık, korku vb. durumlarda ve Allah’a sığınma ifadesi olarak kullanılır) 111b/11
y. Rabb ((“ey Allahım, ey Rabbim, ey Tanrım” anlamında olan bu söz Allah’tan yardım isteme, şaşkınlık, korku vb. durumlarda ve Allah’a sığınma ifadesi olarak kullanılır) 078a/15

yabān (<Far. yābān): 1. tanınmayan, bilinmeyen, yabancı bk. *yāban*
y.a 030b/1
y.da 032b/10, 065b/19
2. uzak
y.a 087b/9
→y. delüsi (kaba saba kimse) 089b/15
y.a söyle- (saçma sözler söylemek) 045b/5, 055b/13

yāban (<Far. yābān): yabancı, yabnacı kimse bk. *yabān*
y.dan 112a/9

yabancı: bilinmeyen, tanınmayan kimse
y.ya 060a/21, 060b/7, 060b/9

yabānī (Far.): tanınmayan, bilinmeyen
y.den 060a/20

yad: yabancı, hasım kimse
y. 032b/20, 036b/6, 038a/3

yād (Far.): anma, hatırlama

→y. it- (hatırlamak, anmak) 103b/8

yādigār (Far.): bir kimseyi veya olayı hatırlatmak üzere verilen yahut onlardan kalan şey
y. 041a/6
y.ıdur 110a/4
y.ındır 062a/13
y.lar 013b/19, 015b/16, 029b/12, 092b/15, 096a/11, 105b/13
y.lardan 096b/3, 113a/12
y.ları 010b/21, 011a/1

yaġ-: (yağmur) gökten yere düşmek
y.up 058a/9

yaġmur: yağmur
y. 046b/15, 058a/9, 058a/10

yāḫūd (Far.): veya, ya da
y. 020b/9, 072a/16, 093b/1, 095a/3

yāḫūd (<Far. yāḫūd): bk. *yāḫūd*
y. 020a/9, 097b/12

yaḳ-: 1. yanmasını sağlamak, tutuşturmak, ateşe vermek
y.ar 061b/10
y.up 025a/7, 081a/12, 091b/5
2. çok güçlü, ıztırap verici bir aşk uyandırmak, aşk ateşine düşürmek
y.dı 032a/11

yaḳa: giyeceklerin boynun etrafına gelen kısmı ve bu kısma eklenen türlü biçimdeki parça
y.ları 111a/16
y.sın 016b/2
y.sına 009a/14, 016a/19, 016b/1, 061b/20, 062a/1, 111a/15, 112a/8
y.sından 018b/21, 019a/2, 057b/5, 060b/19, 090b/8
→y. yaḳa(ya) (karşı karşıya) 002a/7, 003a/10, 013a/12, 062a/19, 087b/3, 099b/16, 109a/4

yaḳın: 1. arada az mesafe bulunan yer
y.da 010a/14, 019b/22, 055a/20, 058a/18
y. 023b/13, 028b/13, 044b/19, 054b/15, 060a/11, 064b/6, 066b/6, 079b/11
2. arada az zaman bulunan, zaman bakımından uzak olmayan
y. 022b/1
y.ıdır 007b/10
→ bu y.da 036a/5, 037b/18, 055a/7
y. gel- (yaklaşmak) 009a/12, 019a/19, 020a/18, 020b/21, 022a/8, 024b/5, 029a/8, 029a/14, 033b/15, 064a/1, 069a/13, 107a/18, 107b/18, 111b/3, 111b/8
y. var- (yaklaşmak) 068a/14

yaḳında: 1. yakın bir yerde

y. 037a/2, 037a/3
2. yakın bir gelecekte, az zaman sonra
y. 054b/5

yaḳlaş-: yakın duruma gelmek
y.dı 096a/12

yalan: doğru omyan, gerçeğe uymayan söz
y. 006b/11, 049b/6, 049b/7, 058b/14
y.dır 091b/7

yalburdaḳlı: çıplak
y. 090b/3

yalıŋ: yalın, sade bk. *yalın*
y. 021a/3

yalın: çıplak, üryan bk. *yalıŋ*
→y. ayaḳ başı ḳabaḳ (ağağına bir şey giymemiş olan, çıplak) 034a/9

yalıŋız: yalnız, tek bk. *yalŋız*
→y. başına (tek başına) 026b/22

yalman: bıçak, kılıç vb. kesici aletlerin kesen ve batan kısmı, ağzı veya ucu
y. 006b/16, 037a/9, 055b/16

yalŋız: 1. yanında başka biri bulunmayan, başkası ile birlikte olmayan kimse bk. *yalıŋız*
y.sın 099a/1
2. tek başına
y. 009b/9, 046b/2, 061a/10, 102b/1
→y. başuma (tek başına) 038a/5

yalvar-: birinden bir şey isterken yumuşak ve acındırıcı bir tavır takınmak, saygılı bir ısrarla istediğini söylemek
y.dı 023b/8
y.up 023b/7

yaman: kötü, fena, merhametsiz
y. 048b/6

yan: yön, taraf bk. *yaŋ*
y.a 100a/5
y.ıma 093a/2
y.ına 003b/8, 009a/21, 011a/3, 014b/8, 016a/18, 018b/10, 024a/4, 033b/14, 049a/17, 049b/17, 052b/11, 057a/8, 064b/7, 068b/13, 075a/19, 082b/16, 093a/15, 097b/5
y.ında 002b/7, 014b/18, 014b/19, 022a/15, 032b/15, 034a/8, 035a/9, 044b/8, 046b/14, 048b/13, 061b/6, 062a/10, 064a/14, 065a/5, 066a/2, 071a/3, 073a/7, 073b/19, 076b/4, 090a/13, 103a/6, 114a/3

y.ındadır 061a/11
y.ından 006b/18, 013a/3, 082a/7, 087b/2, 100b/9
y.ını ise 112a/5
y.larında 085a/5, 106a/12
y.umda 020b/6, 074b/11
→eylediginüz y.ınıza ḳalurmı 052a/13
itdigün y.uŋa ḳalurmı 100a/10
y. vir- (uzak durmak, kaçınmak) 043a/19, 082b/5
y. yana (birbirinin yanında, birlikte) 093b/9
y.ına ḳal- (yaptığının cezasını görmemek) 006a/5, 037a/12
y.ına ḳalurmı 093b/13

yaŋ: yan, bir tarafa yönelmiş durumda bk. *yan*
→y. it- (bir tarafa yöneltmek) 058b/9

yan-: 1. tutuşmak, alev almak
y.ar 027b/17
y.ardı 091a/12
y.maġa 068a/19, 091a/12, 091b/4
2. parlamak, parıldamak
y.ar 015b/7, 068a/15
3. perişan olmak, çaresiz kalmak
y.avuz 011b/11

yana: yine, bir daha, tekrar bk. gine, yine
y. 006a/2, 006b/1, 006b/10, 008a/20, 008a/21, 008b/22, 009a/5, 012a/12, 013a/18, 013a/19, 015a/5, 015a/18, 015a/19, 017a/4, 017a/11, 018b/20, 019a/11, 020a/10, 020b/15, 022a/4, 023a/2, 024b/12, 024b/13, 025a/1, 026a/20, 026b/8, 027a/5, 030a/8, 031b/9, 031b/11, 031b/18, 032a/19, 032b/4, 032b/7, 032b/9, 033a/16, 034a/17, 034b/3, 034b/6, 040a/3, 041b/6, 044a/18, 044b/3, 045a/11, 046b/17, 047b/1, 048b/11, 050a/11, 050b/8, 051a/2, 051a/20, 052a/6, 053b/17, 054a/6, 054a/13, 054b/5, 054b/12, 055a/13, 058a/21, 062b/20, 063b/10, 065b/1, 066b/4, 070b/5, 072b/3, 072b/17, 073a/9, 073a/16, 074a/1, 075a/9, 075b/2, 075b/3, 076b/8, 080a/2, 081b/13, 082a/3, 083b/9, 084a/1, 085a/16, 088b/2, 089a/8, 089a/10, 091a/3, 091a/7, 091a/8, 091a/14, 091a/19, 091b/18, 092b/13, 093a/18, 094a/4, 094b/12, 095a/8, 095a/16, 095b/5, 095b/13, 096a/2, 096b/15, 097a/6, 097b/9, 099a/15, 100b/7, 100b/12, 102b/3, 102b/9, 105b/9, 105b/15, 105b/16, 106b/8, 106b/11, 109b/10, 109b/12, 109b/14, 111a/8, 111b/17, 112a/2, 112a/3, 114a/12
→bu y.dan 006b/7

yaŋa: taraf, yön, cihet
y. 015b/11, 055a/18, 102b/10
y.dan 053b/13
→bir y. 018b/17, 093a/4
bir y.dan 082b/6, 085a/3
bu y. 013b/13, 019a/16, 023a/15, 041b/16
bu y.dan 003b/12, 009b/3, 009b/5, 010b/8, 011a/13, 013b/18, 016a/8, 022a/5, 023b/13, 025a/4, 025b/10, 026a/16, 026b/13, 030b/19, 031b/2, 032a/4, 032a/10, 033a/6, 037a/2, 037a/20, 043b/16, 046a/7, 049b/1, 050b/9, 050b/13,

052b/1, 052b/13, 060a/2

yanaş-: 1. yanına yaklaşmak, yanına sokulmak
y.dılar 030b/16
y.up 012a/12, 033a/18, 049b/17, 103a/11

yaŋıl-: hataya uğramak
y.up 038b/8

yaʿnī (Ar.): anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır
y. 098a/15, 105a/12

yanlarınca: yanlarında, beraberinde
y. 020a/7

yap-: 1. yapı olarak kurmak, bina ve inşa etmek
y.ana 021a/7
2. ayarlayıp denk getirmek, uydurmak
y.mışlar idi 010b/13

yap yap: yavaş yavaş, usul usul
y. 019a/18, 021b/8, 084b/1

yapdır-: yapı olarak kurdurmak, bina ve inşa ettirmek
y.ana 021a/7
y.dı 069b/6

yapış-: sıkı sıkı tutmak, sarılmak
y.up 009a/14, 031a/16, 062a/1, 090b/8, 111a/15, 112a/11

yapraḲ: yaprak
y.ı 043b/12

yapyaşşı: yamyassı, dümdüz
y. 107b/15

yār (Far.): 1. dost
y. 015a/12
2. yardımcı
y. 037b/21, 87a/18
→y. ḳarındaş ol- (dost ve yakın olmak) 005a/14, 101b/8
y. ol- (dost ve yakın olmak) 011a/14, 016b/15, 043a/10, 066a/16, 069a/1, 069b/8, 098b/9
y. ol- (kalmak, kısmet olmak) 040b/9, 043a/7, 067a/19, 069b/15, 071b/6, 085a/7

yar-: 1. ayırmak, bölmek
y.dılar 072a/12
y.up 072a/10, 073b/18, 075a/9, 093b/8

2. derin yara açmak
y.dı 090b/15
3. geçişe engel olan bir şeyi delip geçmek
y.ar 076a/15
y.up 025a/17, 028a/6, 052b/11
y.up 076a/15

yara-: fayda etmek, yarar sağlamak
y.maz 009a/4

yaralan-: bir yerinde yara açılmak
y.mış 052b/18

yaralı: yaralanmış olan bk. *yaralu*
y. 050b/7

yaralu: bk. *yaralı*
y.laruŋ 085a/9

yārān (Far.): dostlar
y. 036a/4
y.a 036a/5, 096a/9

yardım: elindeki imkanları ve gücünü ihtiyacı olan biri için kullanma
y. 054b/4, 081a/18, 081b/15, 114b/15
y.a 038b/3, 053b/7
y.ı 071a/14
→y. it- (destek olmak) 082a/19

yār-ġār (Far.+Ar.): yakın ve samimi dost, arkadaş
y. 047b/2
y.ı 035b/15
y.um 026a/13, 064b/2

yār-gār (<Far.+Ar. yār-ġār): bk. *yār-ġār*
y. 093b/12

yarı: bir bütünün iki eşit parçasından her biri bk. *yaru*
y.sı 035b/13

yarıl-: ayrılmak, bölünmek, delinmek
y.mış 072b/6, 074a/3

yarın: içinde bulunulan günden sonra gelen gün
y. 003b/11, 004b/4, 004b/8, 007b/10, 008a/20, 008b/2, 011a/8, 039a/6, 039b/10, 040b/2, 071a/7, 071b/17, 072a/3, 073a/16, 073a/18, 075a/3, 088b/1, 089a/11, 093a/18, 098a/19, 098b/1, 101a/5, 105a/4, 105a/12, 105a/14, 105b/1, 105b/2, 109b/13, 109b/16
→bu gün y. 067b/20

yaru: yarı bk. *yarı*
y.sı 035b/13

yaş: doğuştan itibaren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman
y.ındadur 008a/4
y.ından 065a/13
y.umdan 080a/3

yaş: gözyaşı
y. 013a/2
y.ıla 011b/5, 026a/16, 094b/11, 104b/2
→meser(r)et y.ın dökdi 104b/1

yat-: 1. boylu boyunca uzanmak
y. 035a/15, 089a/11
y.anlar 056a/7
y.ar 032b/10, 089b/19
y.aḳ 089a/12
y.dı 044a/12, 075a/5, 090a/5
y.dıġı 091a/5, 072a/10
y.dılar 102b/7
y.up 029a/13, 044a/13, 048b/11, 058a/9, 058a/18, 058b/2, 059b/10, 084a/12, 100b/12
y.ur 054b/17, 058b/8, 090a/8, 090a/13
y.urken 091b/17
2. yardımcı fiil
düşinüp y.ur 016a/7, 086a/14

yataḲ: bir şeyin çok bulunduğu yer
y.ıdır 085a/5

yatur-: 1. yatırmak, birinin yatmasını sağlamak
y.dı 089a/9
y.dum 091a/7
2. yatık duruma getirmek
y.dı 054b/20
→y.a ḳo- (yatık duruma getirmek) 015b/3

yāve (Far.): saçma sapan söz, anlamsız boş lakırtı
y.ler 033b/4

yavı (<Far. yāve): kayıp, boş
y. 018a/8

yavlan-: yağılaşmak, düşman olarak kabul etmek
y.up 036a/7

yavrı: yavru, çok küçük yaşta olan insan veya hayvan bk. *yavru*
y. 018a/21, 019b/15

yavru: bk. *yavrı*
y. 018a/1
y.ları 018b/4
y.ların 018a/22, 019a/17

yavrucıḳ: (acıma ve şefkat ifadesiyle) yavru
y.ların 018b/12

yavuz: 1. fena, kötü
y. 011b/17, 011b/18, 067b/4, 103b/14
2. sert, çetin, yaman
y. 012a/17, 035a/6, 61a/8, 61a/9, 067b/18, 102b/18

yavuzlan-: sertleşmek, öfkelenmek
y.dı 102a/9
y.up 017a/12, 017a/22, 032a/2, 035a/9, 036b/11, 048a/7, 056a/11, 057b/4, 069b/16, 073a/12, 083b/17, 085b/11, 086b/14, 088a/8, 099b/3, 100b/8, 104b/15, 107b/5, 109a/3, 111a/12

yavuzlıḳ: kötülük, fenalık
y. 112b/9

yay: iki ucu arasında bir kiriş gerili olan, eğri ve esnek ok atma aleti
y. 008a/17

yayıl-: 1. etrafa dağılmak
y.mış idi 058b/9
2. (sürü için) otlayacağı yere dağılmak, otlamak
y.duḳdan 015b/4

yaylaḲ: hayvanların yayıldığı otlamaya elverişli yer, otlak
y.ına 055a/5

yaylaK: bk. *yaylaḲ*
y.üm 030b/7

yaz-: 1. (bir söz veya düşünceyi) belli işaret ve harflerle bir yere geçirmek
y.dı 069b/12
y.dılar 039a/2
y.dum 103b/7
y.mışlar 021a/9
y.up 004b/17, 010b/19, 014a/21, 032a/12, 039a/19, 060b/1, 065b/5, 066a/13, 069a/8, 069b/11, 070b/8, 085b/6, 086b/3
2. kurallı birleşik fiil(yaklaşma fiili) olarak kullanılır
ʿaḳlı gide y.dı 012b/6, 075a/11
düşe y.dı 089a/19
helāk ola y.dı 097a/10
mest ola y.dı 048b/3
ola y.dı 035a/14
yıḳıla y.dı 015b/12, 019a/6

yazı: yazı
y. 029b/8

yazıḳ: acıma, üzüntü anlatan söz bk. *yazuḳ*
y. 056b/16

yazuḳ: kınama anlatan bir söz bk. *yazıḳ*
y. 078a/18

ye-: hoşa gitmeyecek bir duruma uğramak, maruz kalmak bk. *yi-*
→y.miş ol- 012b/9

yedi: yedi
y. 008a/7, 009a/2, 032a/5, 034b/11, 040a/9, 048a/17, 064a/12, 065a/12, 065a/13, 070a/19, 080a/3, 083a/17, 088b/10, 106b/9, 109a/2, 111a/13, 113b/8
→ y. iḳlīm (yedi iklim dört bucak, her yer) 008a/5
y. iḳlīm dört gūşe (yedi iklim dört köşe, her yer) 078a/14

yedişer: yedişer
y. 106b/3

yedi yüz: yedi yüz
y. 039b/19

yedi yüz yetmiş yedi: yedi yüz yetmiş yedi
y. 014b/22

yeg: yeğ, evla, uygun
y.dür 105a/8

yegāne (Far.): eşsiz, müstesna
y. 004b/20, 054a/1, 088a/13

yek (Far.): yek, tek
y. 107b/11

yek-ā (Far.): yeke, tek, yalnız bk. *yek-ā-yek*
y. 082b/11

yek-ā-yek (Far.): tek tek, birer birer bk. *yek-ā*
y. 008a/20, 022b/9, 069b/18, 094a/5, 099b/6, 100b/7, 101a/4, 107a/16, 111a/3

yek-pāre (Far.): bir parçadan ibaret, tek parça, bütün
y. 043b/15, 050a/21, 051a/15, 052b/10

yel: rüzgar, esinti
y. 061a/1
y.ler 020a/10

yelken: kayık ve gemileri rüzgar gücüyle yürütmek için direklerine uygun bir şekilde takılan sert, sağlam ve kalın bez
y. 019b/8

yemīn (Ar.): Allah'ı veya mukaddes bir varlığı şahit tutarak verilen söz, ant
→y. eyle- (ant içmek) 016b/19, 049b/6
y. it- (ant içmek) 091b/18
y. vir- (ant içmek, söz vermek) 016b/19, 077a/6

yeŋ-: yenmek, mağlup etmek
y.sün 072b/8

yeŋi: 1. sonra gelen
y. 070b/16
2. yeni, az zaman önce
y. 057b/7

yer: 1. yüzey, zemin bk. *yir*
y. 085a/10
2. toprak, arazi
y. 013a/12
3. mekan, mahal
y. 114a/6
y.den 063a/16

yerleş-: (bir şey) ait olduğu yere iyice oturmak
y.di 021b/10

yet-: elvermek, kâfi gelmek
y.digin 047b/6
y.mediginŋ 047b/6

yet-: ulaşmak, erişmek, vasıl olmak
gelüp y.di 003b/18

yetiş - 1. (yapılacak bir iş için) tam zamanında gelmek, vaktinde bulunmak
y.di 080b/19, 081a/19, 081b/15, 084a/18
y.dükde 081b/3
y.düm 078b/13, 097b/2
y.düŋ 079b/10, 081b/1
y.em 097b/1
y.mez iseŋ 077b/17
y.üp 037a/16, 073b/20, 078b/11, 078b/17, 082a/6, 082a/11, 103a/14
2. yeter olmak, yetmek, kifayet etmek
y.ür 046b/11
→ y.e bil- (zamanında bulunabilmek) 078a/6

yetişdir-: ulaştırmak, ulaşmasını sağlamak
y.miş idi 102b/11

yetmiş: yetmiş
y. 029a/21, 064a/9

yetmiş birinci: yetmiş birinci
y. 001b/1

yetmiş iki: yetmiş iki
y. 077b/17

yetür-: yedirmek
→ḥaḳḳıŋ y.mek 072a/6

yezdān-perest (Far.): Zerdüşt dinine tapan
y.dir 051b/12
y.ler 057a/19, 106b/15
y.lerden 022a/12
y.lerdir 038b/5
y.lereden 054b/5
y.lerine 097a/10

yıġ-: yığmak, bir yığın hâline gelecek şekilde koymak, toplamak bk. *yıḳ-*
y.dılar 054a/19

yıġıl-: yıkılmak, düşmek, devrilmek bk. *yıḳıl-*
y.up 041a/8

yıḳ-: 1. yığmak, bir yığın hâline gelecek şekilde koymak *yıġ-*
y.up 010b/18
2. devirmek, düşürmek
y.asıŋ 044b/12
y.dı 037a/5, 037a/7, 049b/9, 108a/5
y.dum 037b/11
y.madı 049b/9
y.madıġı 071b/18
y.maḳ 013a/21
y.up 002b/11, 048a/17, 070a/8, 074a/14
3. harap etmek, perişan etmek
y.a 098a/3
y.duŋ 037a/11
y.mayup 107a/16
y.mazlar 012a/8

yıḳa-: su vb ile temizlemek
y.yup 054b/19, 058a/12

yıḳıl-: 1. devrilmek, düşmek bk. *yıġıl-*
y.dı 006b/20, 012b/4, 024b/2, 049b/10, 080b/6, 080b/8, 087b/2
y.dum 049b/11
y.madı 017b/4
y.up 019a/11, 049a/14, 049b/8, 090b/13, 100b/14

y.ur 017b/4
2. yığılmak, toplanmak, birikmek
y.dı 037a/6
3. harap olmak, perişan edilmek
y.masun 094a/9
y.up 105b/9
y.ur 007a/8
→y. git- (defolup gitmek) 107a/8
y.a yaz- (devrilmek, düşmek) 015b/12, 019a/6

yıl: yıl, sene
y. 009b/14, 015a/13, 093a/6
y.dan 036b/6
y.dır 008a/3, 084b/16
y.dur 019b/15, 034b/19, 037b/19, 038a/12, 045a/6, 078a/14, 092a/4, 103a/18
y.lar idi 018a/20
y.lardur 011a/2, 111b/14

yıldırım: bulutlarda toplanan elektriğin kuvvetli bir ışık yayarak gümbürtülü bir şekilde yere boşalması olayı
y. 002a/17, 025b/4, 045b/14, 077b/19, 094b/7

yırt-: (vücudun bir yerini) kanatacak kadar derin çizmek
y.up 017a/16

yi-: 1. ağızda çiğneyerek yutmak bk. *ye-*
y.digi 015b/10
y.me 018b/4
y.mege 018b/12
y.mezem 018b/20
y.miş 113a/7
y.r 015a/16
y.rdi 067b/7
y.r idi 018a/22
y.yecegini 026a/2
y.yelüm 108a/11
y.yüp 057a/14
2. hoşa gitmeyecek bir duruma uğramak, maruz kalmak
y.düŋ 058b/13
y.medi idi 007a/13
3. yok etmek, ortadan kaldırmak
y.yüp 094b/3
→y.yüp içüp 114b/4
zaḫm y.di 104a/5
zaḫm y.miş 059a/7
zaḫm y.yüp 026b/18, 044a/10, 054b/8, 100b/13
ẓarb y.di 035a/14
żarb y.di 040b/18
ẓarb y.memiş idi 012b/8
żarb y.yüp 054b/1

yidir-: yemek yemesini sağlamak
y.di 058b/22

yigirmi: yirmi
y. 008b/14, 010b/3, 036b/6, 037b/19, 060b/1
y.sin 080a/19

yigirmi beş: yirmi beş
y. 045b/16

yigirmi biŋ: yirmi bin
y. 038b/17, 045a/16, 045b/19, 046a/2

yigirmi dört: yirmi dört
y. 014b/18, 014b/21, 038a/6, 061b/8, 064a/5, 064a/7, 113b/1, 114a/4

yigirmi dört kerre yüz biŋ: iki milyon dört yüz bin
y. 021b/7, 038a/7

yigirmi kerre yüz biŋ: iki milyon
y. 014a/2, 014b/16, 039b/12

yigirmi sekizinci: yirmi sekizinci
y. 106b/11

yigirmi yedinşer: yirmi yedişer
y. 088a/12

yigirmi yedi: yirmi yedi
y. 106b/10

yigirmi yedişer: yirmi yedişer
y. 104b/10

yigiT: güçlü ve yürekli, kahraman
y. 029b/20, 030a/7, 100a/16, 106b/7
y.üm 056a/3

yine: bir daha, tekrar bk. *yana, gine*
y. 013a/20, 091a/2

yir: 1. yer, mahal, mekan, bölge
y. 061b/5
y.de 004b/9, 009a/10, 009a/19, 015b/5, 024b/6, 028a/13, 030a/6, 054b/9, 054b/15, 055b/7, 064b/6, 065a/14, 078a/13, 078a/15, 082b/14, 083b/4, 090a/8, 095b/7
y.den 085b/4, 092a/6, 092a/16
y.e 009b/3, 018a/14, 028b/2, 030a/1, 031a/8, 039a/15, 045b/19, 063b/1, 068b/10, 072a/19, 081a/2, 083a/9, 085a/8

y.inde 002a/14, 021a/4, 029a/12, 051b/4, 090b/18
y.inden 003a/8, 003a/19, 009b/1, 010a/3, 011a/21, 013a/3, 014a/12, 015b/4, 015a/20, 016a/5, 016b/5, 017a/14, 020b/15, 021a/18, 021b/1, 022a/18, 023b/2, 023b/21, 025a/2, 029a/17, 032b/17, 034a/9, 034b/5, 041a/16, 041b/9, 042a/15, 042a/20, 042b/16, 044a/13, 044b/16, 047a/2, 049a/14, 049b/19, 050b/7, 055a/12, 057b/10, 059a/19, 059b/3, 059b/11, 060a/1, 060b/20, 062a/19, 064a/3, 067a/12, 068a/9, 077b/19, 086a/15, 089a/13, 093a/19, 097a/16, 097b/17, 107a/9, 109a/12, 110a/11, 112a/2
y.ini 093a/1
y.irine 021b/6, 021b/10, 032a/7, 035b/11, 044b/4, 070a/12, 077a/2, 089a/9, 090a/15, 101a/16, 105b/15
y.iŋüze 023b/20
y.lerde 051a/12
y.lerinde 007b/16, 052b/12
y.lerinden 005b/6, 007b/15, 028b/8, 071a/17, 102b/8, 108b/7, 111b/2
y.lerine 004b/15, 106a/12
2. vücudun herhangi bir bölümü
y.ine 006b/16
y.leri 017a/15
y.lerinde 026b/17
3. ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin, toprak
y. 021b/10, 033b/10, 036b/9, 069b/20, 070a/19, 080a/13, 081b/7, 111a/4
y.de 032b/10, 033a/2
y.den 091a/5, 100a/2, 109a/5
y.e 002b/16, 003a/14, 005b/21, 007a/20, 008a/2, 009b/21, 012b/21, 013a/6, 013a/19, 013b/1, 015b/2, 016a/17, 016b/13, 019a/19, 019b/8, 020a/5, 023b/13, 024b/7, 026b/13, 029b/4, 033b/12, 034b/11, 035a/13, 038a/12, 038a/13, 038b/11, 039a/1, 041b/5, 041b/8, 042a/16, 044a/12, 048a/5, 056a/17, 059b/14, 061b/1, 062b/3, 062b/20, 067a/10, 068b/6, 076a/9, 076a/13, 077b/6, 078b/14, 079a/17, 080a/15, 083a/1, 086b/9, 087a/14, 087b/3, 087b/9, 093b/9, 093b/17, 094b/18, 095a/7, 095a/8, 097b/4, 098b/15, 100a/1, 100a/4, 101b/12, 103a/14, 109a/5, 109a/6, 109a/11, 109a/13, 109a/16, 111b/13, 111b/17, 112a/1, 112a/3
y.i 013a/20, 019a/7
y.in 053b/15
y.üŋ 009a/2, 043b/18
4. konum, mevki, makam
y.i 042b/2
y.ime 045a/5
y.inde 003a/21, 014a/6, 014a/17, 031b/4, 032a/9, 041b/17, 050b/14, 052b/17, 057a/12, 059b/10, 059b/12, 059b/18, 072b/10, 090a/4, 097a/3, 097a/9, 114b/15
y.ine 003b/7, 008a/9, 021b/13, 033a/2, 078b/2, 093a/5,
y.in 105b/8
y.ini 098a/5
y.inizde 059a/21
5. durum, hâl
y. 088b/7
→arḳam y.e gelmek 008a/1
arḳam y.e getürem 008a/3
arḳam y.e getürür iseŋ 105a/9
arḳamı y.e getürmeyesin 106a/15

arḳamı y.e getürürsen 106a/15
arḳanı y.e getüreyim 106a/17
arḳaŋ y.e gelmiş 008a/2
arḳası y.e gelmemişdir 008a/5
gözlerin dört y.den açdı 100a/16
y. vir- (yerini bir başkasına bırakmak) 020b/19, 052b/13
y.de gökde (her yerde) 081b/9
yirli y.inde 026a/11, 030b/20
yirlü y.ine 003b/16
yoḳ y.e 003a/3, 111b/10

yirince: yerinde, uygun
yirlü y. 013b/13, 014a/18, 042a/8, 064a/6

yirli: yerli, bulunduğu yerden kaldırılmamak üzere yapılmış olan, taşınamayan, sabit
bk. *yirlü*
y. 068b/1
→y. yirinde (uygun, münasip) 026a/11, 030b/20

yirlü: bk. *yirli*
y. 015b/13
→y. yirine (kendine ait olan yere) 003b/16
y. yirince (uygun, münasip, gerektiği gibi) 013b/13, 014a/18, 042a/8, 064a/6

yoḫsa: 1. yoksa, aksi takdirde bk. *yoḳsa*
y. 009a/1, 011a/4, 025a/8, 028a/13, 032a/1, 033a/17, 036b/12, 038a/17, 040a/14, 040b/1, 040b/12, 041b/11, 051b/11, 055b/12, 057b/1, 061a/13, 062b/15, 066a/1, 072a/15, 074b/9, 078b/2, 083b/15, 088b/5, 088b/10, 097b/9, 100a/14, 102b/16, 107a/8, 107b/4
2. soru cümlelerinde kesinlik kazanmamış iki fikri anlatan kelimelerin arasına getirilir
y. 007b/4, 012a/17, 023b/3, 026b/3, 030a/19, 074b/3, 074b/6, 078b/4, 089b/9, 093b/14, 100a/17
3. endişe, merak, umut gibi duyguları güçlü biçimde anlatmak için kullanılan bir söz
y. 010b/2, 033a/18, 046b/8, 049a/1, 051b/14, 056a/9, 061b/7, 064b/3, 075b/12

yoḳ: 1. bulunmayan, mevcut olmayan
y. 018a/2, 024b/1, 032b/15, 058a/16, 062a/10, 085a/9, 090a/7, 093b/11, 095a/1
y.dı 017a/10
y.dır 032b/8, 060b/13, 081a/10, 082b/1
y.dur 001b/16, 004a/21, 005a/11, 007a/8, 009a/19, 009b/11ʿadāvet, 009b/17, 010a/7, 011a/18, 011b/18, 016a/6, 018a/15, 019b/20, 021b/13, 024a/11, 026a/13, 026b/9, 030a/9, 031b/20, 032a/3, 033a/15, 034b/16, 036a/6, 039a/7, 042a/2, 051a/11, 051a/17, 055b/11, 056b/19, 056b/20, 070b/4, 073a/5, 075a/2, 080b/16, 090a/4, 091b/19, 092a/7, 106a/2, 106a/4, 110b/6, 114a/12, 114b/1, 114b/2, 114b/14
y.mı 089a/10
y.mıdur 031b/11, 048b/1, 100b/1
y. iken 079b/10, 080b/13, 090a/14, 092a/9

y. imiş 033b/5, 067b/1
y. ise 013b/14
2. hayır
y. 009a/3, 011b/18, 031b/15, 036b/15, 039b/5, 040a/4, 048b/9, 066a/11, 072a/5, 099a/4,099a/15, 099a/16, 101a/6
3. basit, kolay
y.dır 074b/11
→y. yire (boşu boşuna) 003a/3, 111b/10
y.dan var eyle- (yaratmak, ortaya çıkarmak) 078a/10

yoḳla-: 1.elle dokunup durumunu incelemek
y.dı 052a/20, 093b/11
y.dılar 090a/9
y.yup 075b/7, 077b/10
2. gözden geçirmek, bakmak, kontrol etmek
y. 018a/13
y.dı 052a/20
y.dılar 014b/16
y.yasız 068a/12
3. soru sormak, durumunu anlamaya çalışmak
y.r 064b/10

yoḳlat-: gözden geçirtmek, baktırmak, kontrol ettirmek
y.dum 023b/16

yoḳsa: soru cümlelerinde kesinlik kazanmamış iki fikri anlatan kelimelerin arasına getirilir bk. *yoḫsa*
y. 019b/2(2), 030a/12

yol: 1. bir yerden başka yere gitmek amacıyla içinden ve üzerinden geçilen yer
y. 004a/9, 036a/17
y.a 004b/9, 004b/19, 021b/20, 045a/14, 058a/6, 061a/17, 064a/5, 42b/7
y.da 031a/4, 051a/7, 055a/19, 063a/10
y.dan 094a/2
y.ı 015a/16, 033b/9, 077b/14
y.ımuzdan 055b/12
y.larına 036b/1
y.um 005a/9, 085b/13
y.umız 014b/7
2. amaç, maksat
y.ında 060a/10
y.ından 006a/16, 043b/20, 053b/1
3. bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir
y.da imişiz 056b/17
4. içinden geçmek için açılan kanal, boşluk
y. 093b/8, 093b/17, 103b/13, 103b/16, 104b/14, 104b/15
5. usul, tarz, yöntem
y.dan 103a/3
y.ı 110b/3

→bir y. 005b/1, 015b/11, 071b/5, 074b/14, 080a/7, 090a/16, 095a/7, 107b/12, 109a/12
ṭoġrı y.ı 056b/16
y. eri y.da gerekdür 003b/21, 004a/1, 014b/6
y. vir- (geçmesine müsâade etmek, izin vermek) 055b/5(2)
y.(umız)a git- (yola gitmek, yolculuğa çıkmak) 003b/21

yoldaş: arkadaş, dost
y.um 030b/3
→y. it- (yol arkadaşlığı yapmak, birlikte gitmek) 035a/9

yolınca: yolunca, gerektiği şekilde
y. 004b/6, 113b/5
→y. erkānınca (usulünce, olması gerektiği gibi) 041a/5
yollu y. 064a/6

yollu: usulünde, nizamında, kuralına uygun
→y. yolınca (usulünce, olması gerektiği gibi) 064a/6

yorıl-: yorulmak, yorgunluk duymak bk. *yorul-*
y.up 021a/13, 044a/12

yorḳunlıḳ: yorgunluk, halsizlik
y.da 007b/9

yorul-: *bk. yorıl-*
y.dı 085a/12
y.madum 103a/9
y.ur 113b/10

yön: yön, taraf
y.ine 054a/1

yöŋelT-: yönlendirmek, belli bir yöne doğrultmak
y.üp 030b/11

yöŋlen-: yönelmek, belli bir yöne doğrulmak
y.ince 062a/16
y.üp 012b/3

yu-: yıkamak
y.yup 044a/14

yuḳarı: yukarı, bir şeyin üst tarafı bk. *yuḳaru*
y. 008b/19, 017b/4, 029a/11, 100a/3, 112a/6
→aşaġı y. 032b/16, 090a/16

yuḳaru: bk. *yuḳarı*
y. 014b/8, 017a/22

yum-: sıkıp kapamak
y.dı 047a/14

yumrıca: yumrucuk, küçük yumru bk. *yumruca*
y.sın 102b/12

yumruca: bk. *yumrıca*
y.larıma 028a/9
y.mı 028a/9

yumrucıḴ: yumrucuk, küçük yumru bk. *yumrucu(ḳ)*
y.ıŋuzı 024a/15

yumrucu(ḳ): bk. *yumrucıḴ*
y.mı 090b/4

yumuşaḳ: yumuşak, üzerine dokunulduğunda çöken, çukurlaşan
y. 059b/17

yuva: hayvanların ve özellikle kuşların yavrulamak, yumurtlamak, yavrularını büyütmek için yaptığı barınak
y. 017b/20, 017b/21
y.da 018a/1
y.sına 018a/19

yüce: yüksek, büyük, ulu
y. 017b/18, 017b/19, 042a/8

yük: 1. genel olarak at ve katırlarla yapılan taşımalarda kullanılan bir ağırlık ölçüsü
y. 017b/5
2. insana baskı yapan ağır durum veya görev
y.dür 068a/8

yükleT-: (taşınacak eşyayı) taşıma işini yapacak taşıta yerleştirtmek
y.üp 010b/16, 028b/4, 031a/13, 062b/6

yüksek: tabanı ile en üst noktası arasındaki mesafe kendi cinsinden olan şeylere göre fazla olan
y. 039a/14

yüri-: 1. adım atarak ilerlemek bk. *yürü-*
y. 032a/3, 047b/21, 091a/17, 095b/8, 102b/16, 105a/4, 108a/12
y.di 015b/10, 035a/16
y.diler 082a/18
y.dükde 110a/13
y.yüp 025a/6, 043b/13, 043b/18, 050b/8, 053b/15, 083a/6
2. hücum etmek, saldırmak
y. 106b/16
y.di 022b/13, 022b/14, 025a/5, 025a/9, 025b/19, 025b/20, 027b/10, 052b/4, 053b/18, 056a/19, 057b/15, 062b/19, 064a/13, 076a/12, 076b/10, 079b/2,

084a/19, 086a/4
y.diler 025a/10, 043b/11, 043b/16, 045b/17, 067a/14, 081a/14, 086a/4, 090b/7, 091a/1
y.dükde 018b/7, 027a/18, 081a/8, 081a/10, 089b/16
y.yince 049a/9, 052b/8
y.yüp 024b/18, 025a/5, 056a/19, 061b/20
3. (bir nesne) bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek
y.di 094a/17
→ y.yi vir- (adım atarak ilerlemek) 018b/18, 080b/4
y.yü vir- (adım atarak ilerlemek) 080b/11

yürü-: 1. adım atarak ilerlemek bk. *yüri-*
y. 036a/5, 075a/1, 091b/2
y.dükde 106a/7
y.se 113b/10
y.sün 021b/6
y.yince 041b/11, 050a/15
y.yüp 004b/7
2. hücum etmek, saldırmak
y.yince 027b/14
→y.yi vir- (adım atarak ilerlemek) 008b/4, 032a/4, 093b/17

yüriyiş: birliklerin belli bir düzenle yürüyerek bir yerden başka bir yere gitmesi
y. 102a/17

yürük: hızlı giden, çabuk yürüyen
y. 084b/1

yüz: 1. surat, çehre
y. 019a/19
y.i 013a/21, 041a/8, 047a/4, 061b/2
y.iŋ 071b/1
y.in 009b/21, 043b/14, 044a/14, 058b/4, 101a/18, 102b/10
y.inde 008a/3, 014b/14
y.inden 046b/15
y.ine 037b/8, 042a/14, 050a/7, 050a/9, 050b/17, 063b/15, 066b/2, 068b/10, 075b/5, 091b/18, 095a/10
y.inüŋ 013b/3, 067a/11, 090b/12
y.ler 038b/19
y.leri 002b/5, 009b/1, 080a/14
y.lerin 102b/1
y.ün 030a/14
y.üni 083a/9
y.inüŋ 035b/5, 062a/17
2. yüzey, satıh
y.i 017a/16, 069b/20
y.inde 001b/9, 011b/10, 033b/10, 035a/3, 036a/1, 049b/4, 053a/11, 059a/7, 066a/12, 080a/13, 086b/9, 097b/4, 111a/4,
y.inden 038a/16, 078b/10, 080a/13, 080b/9, 087a/8
y.ine 080a/9

3. kişi, kimse
y.iŋ 058b/19
4. yön, taraf
y.in 079b/6
→eliŋ y.iŋ 058a/12
ḫāk-bāyine y. sürüp 092b/14
ḫāk-pāyeye y. sürsin 014a/4
ḳara y.le 060b/11, 060b/12
ḳılıcuŋ keskin y.üŋ aḳ olsun 042b/19
y. çevir- (korkmak, çekinmek) 022a/11, 027a/1, 051b/15
y.ime kir getür- (adına, şanına, şerefine söz getirmek, kara sürmek) 059a/13
y.in görmeme- (den mahrum olmak, uzak bulunmak) 080a/5
y.in ḳara (bir ayıbı, utanılacak bir kusuru bulunmak) 073a/6
y.üŋ aḳ olsun ("sağ olsun" anlamında bir iyi dilek sözü) 105a/3

yüz: "yüz" sayısı
y. 010a/19, 038a/1, 076b/18
y.in 033a/1

yüz-: (derisini) soymak, çıkarmak
y.eler 022b/17

yüz altmış: yüz altmış
y. 008a/4, 029a/12

yüz biŋ: yüz bin
y. 003b/2, 003b/7, 003b/11, 024a/3, 027a/1, 042b/14, 043b/14, 047b/4, 058a/4, 064a/4, 068b/16, 069a/1, 069b/1, 069b/6, 071a/16, 081a/19, 081b/11, 081b/15, 085b/3, 085b/8, 102a/17
y.den 085a/10
→Ḥaḳḳa y. şükrler olsun 112b/4

yüz dört: yüz dört
y. 076b/2

yüz elli: yüz elli
y. 061b/8, 064a/15, 079a/16

yüzer: yüzer(sayı-üleştirme sıfatı)
y. 052b/6

yüzinden: yüzünden, sebebiyle, -den ötürü
y. 019b/21, 031b/14, 074a/13, 095b/3, 096a/2

yüz ker(r)e yüz bin: on milyon
y. 021a/2

yüz ḳırḳ: yüz kırk
y. 066b/7

yüz otuz: yüz otuz
y. 022b/3

yüz otuz ṭoḳuz: yüz otuz dokuz
y. 008a/3

yüz seksen: yüz seksen
y. 010b/14, 016a/1, 016b/4

yüz ṭoḳsan: yüz doksan
y. 034b/11, 064a/14, 068b/14

yüz yigirmi: yüz yirmi
y. 051a/1

żābiṭ (Ar.): subay, asker
ż.lere 004b/6

żabṭ (Ar.): tutma, kuvvetle tutma
ż.ı 012b/1
→ż. eyle- (tutmak) 008a/7, 041a/1, 076b/14
ż. eyle- (ele geçirmek, yönetimi altına almak) 085b/4
ż. it- (tutmak) 002b/15, 003a/7, 012b/18, 054a/19, 062a/16, 062a/17, 087a/4, 094b/10, 108b/17
ż. it- (ele geçirmek, yönetimi altına almak) 086a/6
ż. ol- (tutulmak) 062a/16, 066a/8

ẓafer (Ar.): savaşta kazanılan galibiyet
→ẓ. bul- (kazanmak, elde etmek) 035a/1, 088a/13, 093b/3

ẓāhir (Ar.): 1. anlaşılan, görünüşe göre, galiba bk. *zāhir*
ẓ. 010b/6, 013b/17, 046a/15, 063b/1
ẓ.de 017b/15
2. elbette, şüphesiz
ẓ. 002a/1, 004a/21, 037b/17, 044b/13, 057a/5, 066a/6, 074b/4, 080b/15, 090a/6, 092b/13, 098a/6, 104a/8, 112b/12, 114a/12, 114b/2
→ẓ. ol- (görünmek, ortaya çıkmak) 004b/10, 018a/16, 018b/7, 028b/14, 036b/6, 038a/14, 038a/16, 044a/15, 045a/15, 049a/12, 049b/13, 053a/1, 053a/15, 055a/19, 107a/7

zāhir (<Ar. ẓāhir): anlaşılan, görünüşe göre, galiba bk. *ẓāhir*
z. 043a/11

zaḫm (Far.): yara
z.ıŋ 095b/12
z.ların 028a/14
z.larıŋ 054a/21
z.um 052b/21
→z. ur- (yaralamak, yara açmak) 052b/3, 103b/16

zaḫm (<Far. zaḫm): bk. *zaḫm*
z. 053b/2, 077a/15, 077a/20, 084b/17, 093b/11
z.a 058b/7
z.ı 052b/19, 058b/13, 081a/4
z.ıŋ 058b/9, 095b/11, 101a/15
z.ına 021a/14, 058a/12, 105a/17
z.ıŋdan 058b/8
z.ları 026b/17
z.larından 024b/14
z.nı 044a/13
z.uŋ 044b/11, 055a/4
z.uŋa 105a/4
→z. aç- (yaralamak) 022b/6, 054a/4, 082a/8, 100b/10
z. ur- (yaralamak, yara açmak) 024b/6, 043b/21, 053a/16, 053b/2, 053b/20, 058b/18, 076b/1, 084a/13, 093b/10, 099a/11, 101a/1, 103b/13, 104a/17, 104b/16
z. yi- (yara açmak) 026b/18, 044a/10, 054b/8, 059a/7, 100b/13, 104a/5

zaḫm-dār (Far.): yaralı
→z. eyle- (yaralamak) 053a/8, 062b/11
z. ol- (yaralanmak) 052b/20

zaḫm-dār (<Far.): bk. *zaḫm-dār*
z. 054b/17
→z. eyle- (yaralamak) 022b/8, 053a/2, 053b/19, 082b/6
z. ol- (yaralanmak) 027a/19, 044b/15, 058a/7, 085a/12

zaḫmet (Ar.): sıkıntı, eziyet
z.b051a/7
z.inden 080a/4
z.ler 085a/2
z.üŋ 047a/4
→ z.ler çek- (sıkıntıya uğramak, güçlükle karşılaşmak) 063a/20, 065b/20
z.ler ol- (başkası için yaptığı bir şeyden sıkıntı ve yorgunluk duymak) 047a/3

zaḫmet (<Ar. zaḫmet): bk. *zaḫmet*
→z. vir- (karşısındakini sıkıntıya sokmak) 111b/10

zaḫmlı (←Far. zaḫm): yaralı
z. 101a/14

żaʿīf (Ar.): zayıf, güçsüz
ż. 030a/14, 035a/4, 035a/7, 035a/18

ẓālim (Ar.): zulüm ve haksızlık yapan kimse
ẓ. 018b/5
ẓ.den 045a/10

zamān (Ar.): olmuş ve olacak hadiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram,

vakit
z. 015a/6, 015b/10, 017a/7, 017a/8, 030b/6, 078b/1, 098a/4, 098b/13, 109b/15
z.da 062a/6, 078b/5, 079b/10, 081b/1, 089b/5, 089b/12
z.dır 035a/16, 053a/11, 056a/4, 057a/19, 059a/11, 061b/9, 069a/11, 087a/12, 095a/5, 097a/4
z.ı 018a/22, 022b/11, 034a/4, 058a/9, 075a/16, 081a/17
z.ıdır 075a/14
z.ında 065b/11, 078a/12, 080a/11, 080b/19
z.ından 067b/7
z.uŋ 038a/8, 039b/19, 106a/11
→amān z. virmeyüp 038b/15
bir z. 006a/9, 042a/16, 058b/10, 088a/18
bir z.dan 095a/14
her ne z. 085a/13
ol z. 031b/13, 033b/21, 068a/12, 097a/14
ol z. ki 021b/21, 022a/5, 042b/9, 044a/10, 058a/7, 096b/17
ol z. kim 036a/15, 077b/11, 085a/16, 088b/14
zemīn z. 049a/19, 083a/3

ẓan (<Ar. ẓann): gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme, bu yolda verilen hüküm, sanı bk. *ẓann*
→ẓ. it- (sanmak) 085b/16

ẓann (Ar.): bk. *ẓan*
ẓ.um 104a/14

zār (Far.): ağlama, inleme
z.uŋ 104b/1

zār zūr (Far.): güçlükle
z. 095a/13

ẓarāfet (Ar.): incelik, zariflik, nezâket
ẓ.le 105a/5

żarar (Ar.): bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan bk. *ẓarar, ẓarār*
ż.ın 019b/7
→ż. eyle- (zarar vermek, kötülük etmek) 050b/17

ẓarar (<Ar. żarar): bk. *żarar, ẓarār*
ẓ. 064b/11, 089a/10

ẓarār (<Ar. żarar): bk. *żarar, ẓarar*
ẓ. 114b/15
→ẓ. it- (zarar vermek, kötülük etmek) 081a/15
ẓ.um ṭoḳın- (zarar görmesine sebep olmak, kötülüğe uğratmak) 009a/1

ẓararlı (←Ar. żarar): zararı dokunan, zarar veren
ẓ. 031a/8

żarb (Ar.): darp, vurma bk. *ẓarb*
ż. 049a/10, 049b/9, 067a/8, 067a/10, 070a/8, 073a/14, 074b/13, 075b/16, 080b/5, 083b/10, 093b/18, 094b/6, 099b/7, 102a/10, 107a/14, 108b/14
ż.dan 094b/2
ż.ıdır 062a/15
ż.ından 070b/18
→ż. yi- (fiziksel açıdan darbeye maruz kalmak) 040b/18, 054b/1

ẓarb (<Ar. żarb): bk. *żarb*
ẓ. 037a/5, 037b/3, 037b/10, 073a/12, 074b/15
ẓ.da 006b/7, 037a/18
ẓ.ıŋ 003a/1
→ẓ. yi- (fiziksel açıdan darbeye maruz kalmak) 012b/8, 035a/14

ẓarṭa (<Ar. żarṭa): yellenme
ẓ.nuŋ 027b/1, 027b/2

zarūret (<Ar. żarūret): mecburiyet, zorunluluk
z. 045a/6

zavāllı (←Ar. zevāl): aciz, çaresiz
z. 092a/7

żāyiʿ (Ar.): kayıp, yok olmuş
→ ż. ol- (kaybolmak) 047a/4, 054b/9
ż. ol- (zarar görmek, ziyan olmak) 026b/1, 033b/6

żāyi (<Ar. żāyiʿ): bk. *żāyiʿ*
→ż. ol- (zarar görmek, ziyan olmak) 108b/6

zāyiʿ (<Ar. żāyiʿ): bk. *żāyiʿ*
z. ol- (zarar görmek, ziyan olmak) 045b/10

zebūn (Far.): güçsüz, zayıf, aciz
z. 044a/2
→z. ol- (zayıf ve düşkün duruma gelmek) 048b/16, 081a/16, 081b/11, 082a/13, 082a/18, 086a/5

zehr (Far.): zehir, girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde
z. 068a/12, 068b/3
z.inden 068a/19, 068b/8

zehr(-i) ḳatl (Far.+Ar.): öldürücü zehir
z. 113a/7

zemīn (Far.): taban, toprak sathı, yer
z. 078b/15, 093b/8
z.e 003a/15, 013b/4, 068b/8, 068b/19, 076b/2, 077b/15, 079a/19, 084a/14,

094a/16, 094b/16, 103a/5, 103a/12, 104b/14, 111a/10, 111a/11
→z. zamān (yer ve zaman) 049a/19, 083a/3

zenbārelik (←Far. zenbāre): çapkınlık, kadın peşinden koşma
z. 046a/16

zencīr (Far.): zincir, birbirine geçmiş madeni halkalardan meydana gelen bağ
z.ine 079a/15, 083b/11
z.lerin 027b/6

zencir (<Far. zencīr): bk. *zencīr*
z.leri 057b/11

zengī (Far.): zenci
z. 060b/1, 061a/2, 061a/20, 061b/4, 061b/7, 061b/8, 062a/6, 062b/10, 063a/5, 063a/7

ẕerre (Ar.): çok küçük parçacık bk. *zerre*
→ẕ. ḳadar (hiç mi hiç) 001b/11, 001b/16, 021b/1, 055a/12
ẕ. ḳadar (bir parça, çok az) 066a/1, 080a/3

zerre (<Ar. ẕerre): bk. *ẕerre*
z. ḳadar (hiç mi hiç) 016b/12, 027a/5, 027a/18, 054b/12, 060b/13
z. ḳadar (bir parça, çok az) 038a/13

zerrīn (Far.): altından yapılmış
z. 064a/9

zevāl (Ar.): 1. suç, kabahat, sorumluluk
z. 051a/11
2. öğle, güneşin baş ucunda bulunma zamanı
z.e 012a/14

ẕevḳ (Ar.): hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu
→ẕ. eyle- (eğlenmek) 058b/22
ẕ. it- (eğlenmek) 058a/21
ẕ. it- (hoşuna gitmek, keyiflendirmek) 092a/7

zībā (Far.): süslü, güzel
z. 019b/11

ẕikr (Ar.): sözünü etme, ismini söyleme, anma
→ẕ. it- (ismini söylemek, bahsini etmek, anmak) 086b/7, 098a/18

ẕiʾl-ḥicce (Ar.): Arabi ayların, zilkāde ile muharrem arasında kalan ve onuncu günü kurban bayramı olan on ikincisi
ẕ. 115a/8

ẕiʿlḳaʿde (Ar.): Arabi ayların şevval ile zilhicce arasında kalan on birincisi
ẕ. 103b/6

zindān (Far.): içine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer
z.a 072b/3, 075a/18

zīnet (Ar.): süs
z. 096a/13

zinhār (Far.): sakın, aman, asla
z. 007a/3, 007b/1, 011a/10, 047a/20, 047b/19, 051b/11

zīrā (Far.): zira, çünkü
z. 003a/1, 007a/10, 007a/21, 008b/6, 009a/4, 011b/13, 012a/1, 012a/15, 013a/8, 013a/15, 013b/14, 014a/1, 014b/15, 016b/14, 017b/15, 018a/22, 018b/11, 019b/3, 019b/7, 022a/20, 022b/10, 025a/7, 029b/11, 030b/13, 033a/12, 033b/18, 035a/6, 036a/6, 037b/15, 041b/7, 044a/13, 044b/4, 046b/18, 047b/20, 048b/8, 049b/18, 050a/6, 051a/6, 051a/7, 052a/20, 058a/1, 063a/2, 073a/13, 074a/12, 074a/14, 078b/7, 079b/4, 080a/4, 080a/7, 081a/10, 081a/16, 081b/1, 081b/14, 082b/11, 083b/15, 084b/20, 088a/13, 088a/15, 089a/4, 092a/10, 092a/16, 092b/12, 093a/4, 095b/14, 095b/18, 096b/16, 097a/4, 097b/13, 097b/17, 098a/4, 099a/16, 100a/12, 104a/14, 105b/7, 106a/6, 107a/12, 108a/13, 108b/6, 110a/3, 110a/4, 111a/5, 113b/7, 113b/8, 114a/14

zīr-dest (Far.): el altında bulunan, tabi
z. 006b/7, 047b/20, 089b/9, 089b/11, 102b/18

zīr-ḳan (Far.+T.): hareketli, yerinde duramayan
z. 104a/15

zīr ü zeber (Far.): altüst, dağınık
→z. eyle- (altüst etmek, yıkmak, dağıtmak) 013b/3, 037a/1, 037b/3, 049a/11, 049a/16, 056a/12, 057b/19, 084a/17
z. ol- (altüst olmak, yıkılmak, dağılmak) 002b/5, 035b/5, 041a/8, 049a/14, 050a/13, 052a/18, 053b/4, 054a/6, 054a/13, 061a/1, 062a/17, 067a/12, 080b/3, 084a/7, 101b/18, 102a/16

ziyāde (Ar.): 1. fazla, çok
z. 001b/13, 003a/20, 003b/6, 005a/16, 005b/4, 007b/6, 007b/11, 008b/6, 010a/16, 010b/6, 010b/11, 011b/15, 012a/16, 012a/20, 016b/21, 018a/6, 018b/1, 021a/13, 026a/2, 029b/19, 031b/14, 031b/19, 032a/10, 032a/20, 032b/6, 033b/8, 033b/14, 033b/19, 036a/4, 036a/10, 037b/1, 038a/1, 044a/2, 044a/8, 044b/12, 045b/12, 047a/8, 047a/19, 047b/5, 048a/2, 048a/7, 048b/5, 048b/7, 049a/4, 050a/21, 050b/12, 050b/13, 050b/15, 050b/16, 052b/15, 057b/15, 058b/9, 059b/20, 060a/9, 060a/13, 060a/20, 061a/4, 061b/14, 074a/11, 083a/17, 084a/15, 085a/10, 085b/17, 087a/3, 088a/15, 088b/9, 089b/11, 093a/10, 093b/5, 094b/4, 107b/5, 109b/8, 110a/8, 111b/15
z.dir 088b/11
z. imişsin 102b/5
2. iyi, becerekli, güçlü
z. 007a/4, 020b/17
z.dir 006b/12

z.yem 006b/12
3. başka, ilave
z. 010a/6
4. daha çok
z. 017b/12
→uzaḳdan dāvuluŋ āvāzı z. gelür 040a/11
z. eyle- (fazlalaştırmak, çoğaltmak) 015a/19
z. ol- (fazla olmak, artmak) 079b/5
z. ol- (iyi olmak, gelişmek) 064b/17

ziyādece (←Ar. ziyāde): fazlaca
z. 111b/15

żiyāfet (Ar.): misafiri davet edip özenli biçimde ağırlama, yedirip içirme, şölen
ż. 003b/4, 114a/13
ż.e 057a/9, 062b/4
→ż.ler eyle- (ziyafet vermek, misafirleri yemek vererek ağırlamak) 003b/4, 013b/18, 014b/3, 014b/4, 022b/20, 063a/6, 067b/14, 069a/2, 069b/4, 114a/8, 114a/9, 114a/11
ż.ler it- (ziyafet vermek, misafirleri yemek vererek ağırlamak) 042b/6, 057a/15, 114b/5

ziyān (Far.): bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar
z. gör- (olumsuz bir durum veya olaya maruz kalmak) 055b/12
z. ol- (zarar görmek, kayba uğramak) 013a/1

ziyāret (Ar.): bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme
→z. it- (belli bir yer veya kimseyi görmeye gitmek) 004a/9

ẓorla- (←Far. zūr): bir şeyin gerçekleşmesi için uğraşmak
ẓ.yu 109a/16

ẓorlıca (←Far. zūr): zorla, istemeyerek
ẓ. 102b/15

ẓuhūr (Ar.): meydana çıkma, baş gösterme, görünme
ẓ.a 065a/11
→ẓ. it- (meydana çıkmak, baş göstermek, görünmek) 009b/9, 012a/13, 029a/1, 032b/15, 036b/1, 050b/18, 055a/12, 074a/5, 078a/16, 084b/16
ẓ. eyle- (meydana çıkmak, baş göstermek, görünmek) 032b/19, 037a/17, 054a/8, 056a/1, 067b/15, 071a/2

zūr (Far.): kuvvet, baskı, güç bk. *ẓūr*
z. 047b/6, 111b/15
z.da 055a/13
z.dan 021a/14
z.ıyla 040b/19
→z. eyle- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 013a/4, 013a/18, 013a/19, 020b/12, 027a/18, 057b/10
z. it- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 021b/2, 095a/7, 095a/8, 109a/4

ẓūr (<Far. zūr): bk. *zūr*
ẓ. 034b/2, 060a/15, 062b/2, 062b/8, 111b/11, 112a/1, 112a/6
ẓ.ı 088b/8, 088b/13, 093a/17, 112a/1
ẓ.ına 111a/9
→. eyle- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 002b/5, 003a/12, 016b/10, 021b/4, 027b/6, 041b/1, 041b/3, 042a/17, 060b/20, 062b/1, 100a/2
ẓ. it- (kuvvet uygulamak, zorlamak) 024a/19, 032b/14, 062b/18, 068b/18, 079a/16, 087b/7, 087b/8, 090b/5, 109a/12, 109a/13

zūr(-ı) bāzū (Far.): kol kuvveti
z.ya 022b/10, 037b/1

ẓūr(-ı) bāzū (Far. zūr-ı bāzū): bk. *zūr(-ı) bāzū*
ẓ.ya 004a/6

zūr(-ı) evvel (Far.+Ar.): zorlama
z.de 056a/16

ẓūr(-ı) evvel (Far.+Ar.): bk. *zūr-ı evvel*
ẓ.de 003a/13, 087b/7

zūr-kār (Far.): güçlü, kuvvetli
z.dır 063a/16

zügürdle-: züğürtleşmek, parasız duruma gelmek
z.miş 092a/4

zümre(Ar.): topluluk, grup
z.leriŋ 103b/13

3.12. ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

Özel isimler dizini oluşturulurken izlenen yol şu şekildedir:

1. Özel isimlerin metinde kim ve ne olduklarına dair anlamlar özel isimlerin karşılarına yazılmıştır.

2. Aynı özel isim, farklı adlarla yazılmışsa ilk isme bk. şeklinde atıfta bulunulmuştur.

ʿAdlān: Hz. Hamza'nın oğullarından biri
ʿA. 098b/6, 098b/7, 098b/9, 098b/10, 098b/11
ʿA.a 098b/12
ʿA.ın 098b/15

Afitāb: Hz. Hamza'nın torunu İrec
A. 041a/3, 041a/7, 049b/6, 051b/15, 075a/11
A.dan 051b/15

Afitāb Cemāl: bk. *Afitāb*
A. 007b/19, 011a/21

ʿAḳribe Cāzū: İrec'e sihir yapan büyücülerden biri
ʿA. 038b/13

Ālā Aḫir: Hervem'in askerlerinden biri
Ā.e 091b/17

ʿAlem Ejderhā Peyker: İslam askerlerinden biri
ʿA.e 072b/9, 072b/14
ʿA.i 082b/2

ʿAlem Remz Ḫoca: Hz. Hamza'nın bilinen adlarından biri
ʿA. 051a/19

ʿAlḳame: Melik Şah'ın savaşçılarından biri
ʿA. 002b/3, 002b/10, 039b/8, 098b/1

ʿAlḳame ʿAyyār: *bk. ʿAlḳame*
ʿA. 002a/12, 002b/6, 005a/1, 012a/12, 013a/13, 039a/19, 098a/16, 111b/7
ʿA.a 002a/15, 002b/1, 004b/18

Allāh (Ar.): her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hüda
A. 040a/16, 040b/1, 110a/4
A.uŋ 104a/12
←A. ḫayrlar vire (Allah iyilik ve güzellikler versin anlamında temenni sözü) 026a/15
A. kerīmdir (sonucunun ne olacağı kestirilemeyen durumlarda, mahrumiyet ve ihtiyaç hâlinde kullanılan, "Allah büyüktür, elbette bu işi yoluna koyar" manasında ümit ve teselli sözü) 020a/14
A. ḳurtara (zor durumda olanlar için kullanılan hayır temennisi sözü) 073b/16
A. ḳuvvetiŋ artura (Allah güç versin anlamında temenni sözü) 080a/2

A. murādıŋ virsün (Allah niyet ettiğini ve istediğini sana versin anlamında temenni sözü) 008a/14
yā A. 021b/4, 021b/8, 029b/16, 032b/21, 041b/2, 087b/7

Allāh Teʿālā (Ar.): "Yüce Allah, ulu Allah" manasına gelen söz
A. 005a/8
A.nuŋ 030a/13, 061a/16, 064b/18
→A.ya çoḳ şükr olsun (Allah'ın verdiklerine karşı teşekkür olarak söylenen ve söyleyenin hâlinden memnun olduğunu bildiren bir söz) 030b/1

ʿAnḳā-per: İrec'in atlarından biri
ʿA.i 099b/15

ʿĀnkūr: Ġazanfer Şāh'a karşı savaşanlardan biri
ʿĀ. 060b/11, 061b/2, 061b/6, 061b/14, 062a/2
ʿĀ. a 061a/20
ʿĀ.uŋ 060b/6, 062a/11

ʿAnkūr: bk. *ʿĀnkūr*
ʿA. 062b/3, 062b/5, 062a/14, 062b/18, 063a/1, 063a/3
ʿA.a 062a/14
ʿA.ı 062a/18, 062b/2, 062b/20
ʿA.uŋ 062b/9

ʿAnkūr Laʿīn: bk. *ʿĀnkūr*
ʿA. 062b/12, 062b/13

ʿAnkūr Zengī: bk. *ʿĀnkūr*
ʿA. 060a/12, 062b/1, 062b/10, 062b/11, 082a/9
ʿA.ye 060a/18

Ankūr Zengī: bk. *ʿĀnkūr*
A.ye 060a/17

ʿĀnkūr Zengī: bk. *ʿĀnkūr*
ʿĀ. 060b/14, 061a/7, 061b/10, 061b/18, 062a/7
ʿĀ.den 060b/4
ʿĀ.ye 062a/6
ʿĀ.yi 061b/15

ʿAntar: Ḥurşīd Şāh'ın payitaht pehlivanı
ʿA. 039a/4, 039a/8, 039b/7, 040a/1, 040a/4, 040a/5, 040a/6, 040a/10, 040a/16, 040b/6, 040b/8, 040b/10, 040b/11, 040b/13, 041a/1, 041a/5, 041a/6, 041a/11, 041a/14, 041a/16, 041b/3, 041b/5, 041b/11, 041b/17, 041b/19, 042a/10, 042a/16, 042a/19, 042b/1, 047b/13, 048a/6, 048a/8, 063a/18
ʿA.a 039b/7, 039b/17, 041a/18, 042b/1, 042b/4, 042b/5, 076a/16
ʿA.ı 041a/9, 041a/10, 041b/4
ʿA.uŋ 039a/2, 041a/10, 041a/12

ʿAntar Ejder Süvār: bk. *ʿAntar*

ʿA. 037b/20, 039b/15, 040b/7, 042a/9, 064a/4
ʿA.ı 063a/18

ʿAntar Ezder-bend: bk. *ʿAntar*
ʿA.111b/6

ʿAntar Ezder Süvār: bk. *ʿAntar*
ʿA. 038a/17

ʿAntar Süvār: bk. *ʿAntar*
ʿA. 038a/11, 038b/20, 039a/17

ʿAntar Zīr-dest: Şemūd'un kardeşlerinden biri
ʿA. 047b/4

ʿArab (Ar.): Arap kavminden olan
ʿA. 023a/11, 023a/15, 026b/2, 032b/2, 048b/13, 050a/14, 050b/10, 050b/12, 111b/17

ʿArabca (←Ar.): Arapça, Arap dili
ʿA. 046b/8

ʿArab-zāde (Ar.+Far.): Arap soyundan olan kişi
ʿA.den 106b/15
ʿA.nüŋ 056b/14

Arġanuş Zīr-dest: Encām Şāh'ın payitaht pehlivanlarından biri
A. 081b/5

Arḳanūs: bk. *Arġanuş Zīr-dest*
A. 045a/15, 045a/19, 045b/6

Arḳanūş: bk. *Arġanuş Zīr-dest*
A. 045a/1, 045b/1, 045b/9, 045b/12, 045b/20, 046a/10
A.ı 046a/12

ʿAşḳar-ı Baḫrī: Hz. Hamza'nın atının adı
ʿA. 010a/10

ʿAşḳar(-ı) Baḫrī: bk. *ʿAşḳar-ı Baḫrī*
ʿA. 008b/6, 013a/6
ʿA.nüŋ 008b/9, 013a/3
ʿA.si 013a/4
ʿA.ye 015a/21

ʿAşḳar(-ı) Baḫrī: bk. *ʿAşḳar-ı Baḫrī*
ʿA.nüŋ 010a/12
ʿA.yi 012b/11

Aşḳar(-ı) Baḫrī: bk. *ʿAşḳar-ı Baḫrī*

A.ye 012b/12

ʿAşḳar(-ı) Baḥrīyye: bk. *ʿAşḳar-ı Baḥrī*
ʿA. 008b/5

ʿAşḳar Dīv-zād: bk. *ʿAşḳar-ı Baḥrī*
ʿA. 083a/7
ʿA.ı 049a/19, 109b/12

Aşrāḳ: Müslüman savaşçılardan birinin adı
A. 004a/18

ʿAşrāḳ: bk. *Aşrāḳ*
ʿA. 009b/7, 014b/3

Aşrāḳ Şāh: bk. *Aşrāḳ*
A. 004a/3, 004a/11, 004b/1, 004b/4, 005a/6, 082b/1
A.a 004a/11, 004b/7, 004b/19
A.ı 004a/7
A.uŋ 009b/15, 020a/18

ʿAşrāḳ Şāh: bk. *Aşrāḳ*
ʿA. 005a/1, 005a/3, 013b/13, 010b/1, 013b/15, 014a/7, 014a/11, 014a/15, 014b/3, 015a/4, 015a/5, 015b/20, 017a/7, 064a/6
ʿA.a 009b/6, 013b/20, 014a/6, 017a/6
ʿA.ı 013b/22
ʿA.uŋ 014a/16

Āteş: bk. *Ġaşmaşam Āteş-dem*
Ā. 007a/3

ʿAtḳāy Perī Cehār: Nūrüʾd-dehr'e karşı savaşan pehlivanlardan biri
ʿA. 094a/10

ʿAyyār Cāzū: Müsmāre Cazu
ʿA. 073b/13

ʿAyyār Ṣaḥmān: bk. *Ṣaḥmān*
ʿA. 094b/18
ʿA.dan 095a/6

ʿAy(y)ār Sulṭān: İrec için kullanılan bir unvan
ʿA. 092a/3

Bedīʿ: bk. *Bedīʿüz-zamān*
B. 008a/13, 025b/17, 029b/7, 029b/13, 030a/3, 030a/13, 030b/19, 050b/9, 051a/14, 054a/3, 073a/3, 073a/6, 073a/9, 073a/14, 073a/16, 073b/1, 074a/2, 074a/8, 074b/18, 077a/3, 077a/19, 078a/8, 078a/17, 079b/3, 081a/2, 089a/1, 090b/1, 092a/2, 093b/5, 099a/17, 106b/15, 107a/1, 107a/15, 28b/12
B.den 073b/11, 074a/11

B.nüŋ 025b/12, 030b/13, 030b/18, 031a/2, 033b/6, 074a/3, 106b/18, 107b/7
B.üŋ 031a/8, 031a/14, 093a/13
B.ye 008a/13, 019b/13, 026a/11, 029a/18, 029a/21, 029b/1, 029b/15, 033a/8, 054a/1, 083a/13, 089a/1, 092a/18, 092b/16, 105b/8, 106a/3, 107a/4, 107b/1
B.yi 029a/16, 029b/20, 031a/12, 075a/18

Bedīʿüz-zamān: Hz. Hamza'nın oğullarından biri
B. 008a/10, 014b/12, 018b/15, 022a/7, 025a/4, 025b/10, 025b/19, 026a/4, 028b/9, 028b/17, 029a/1, 029a/18, 029a/13, 029b/3, 029b/5, 029b/10, 029b/13, 029b/18, 030a/2, 030a/5, 030a/9, 030a/15, 030a/17, 030b/9, 030b/14, 030b/15, 030b/20, 031a/1, 031a/15, 031a/20, 031b/2, 031b/5, 031b/15, 032b/5, 033a/9, 034a/12, 035b/16, 043b/17, 050b/2, 053b/14, 054a/2, 054a/6, 054a/15, 064a/18, 068a/4, 069a/6, 072b/12, 072b/19, 073a/12, 073a/17, 073b/10, 073b/17,074a/18, 078b/20, 083a/14, 083b/2, 084a/3, 084a/5, 084b/3, 085a/1, 092b/3, 096a/13, 096a/17, 096b/4, 096b/10, 097b/16, 098a/1, 098a/7, 105a/11, 105b/1, 106a/3, 106b/12, 107a/6, 107a/9, 107a/14, 107a/15, 107b/11, 107b/14, 108a/1, 108b/4, 109b/6, 111b/2, 111b/9, 112b/7, 114a/10
B.a 023a/20, 036a/10, 069b/8, 072b/10, 096a/9, 113a/13
B.dur 027a/15, 098a/6
B.ı 030a/7, 105b/5, 107a/2, 107b/13
B.mısız 030a/12
B.uŋ 029b/15, 032a/8, 084b/19, 096a/16, 107a/17, 107b/16

Behmen: bk. *Behzād*
B. 044a/10
B.e 044a/1

Behmen Afitāb-perest: bk. *Behzād*
B. 022b/4

Behrām Afitāb-perest: Behzād ile birlikte yer alan savaşçılardan biri
B. 022b/4

Behzād: Hz. Hamza'ya oğlu kadar yakınlığı ve bağlılığı olan bir savaşçı
B. 043b/21, 044a/2, 044a/8, 044a/10, 044a/12, 044a/17, 044b/1, 044b/2, 044b/3, 044b/7, 044b/9, 044b/13, 044b/17, 045a/8, 045a/13, 045a/17, 045b/5, 045b/7, 045b/9, 045b/13, 045b/17, 046a/2, 046a/5, 046a/12, 046a/18, 046b/7, 046b/10, 046b/17, 047a/2, 047a/7, 047a/10, 098b/13, 098b/17, 098b/18, 099a/5, 099a/8
B.a 044b/1, 045b/6, 045b/12, 045b/18, 047a/2, 047a/19, 099a/10
B.dır 098b/14
B.ı 044b/6, 044b/9
B.uŋ 043b/20, 044b/16, 045b/17, 046b/13, 047a/21

Behẕād: bk. *Behzād*
B. 081b/1, 081b/6
B.a 081a/19
B.uŋ 081b/7

Behzād Behmen: bk. *Behzād*

B. 043b/19

Behzād Cihānsūz: bk. *Behzād*
B. 043b/17, 045a/18, 046a/11
B.a 044a/9
B.um 044b/14

Behẕād Cihānsūz: bk. *Behzād*
B. 081b/3
B.dır 081a/19

Beleng-ser Cinnī: Bedīʿüz-zamān'ın savaşçılarından biri
B. 035b/18

Cābūr: İrec sayesinde İslam'ı kabul eden savaşçı
C. 043a/9, 043a/14, 043a/16, 043a/17, 043b/1
C.a 043a/9, 043b/7
C.ın 043a/19
C.uŋ 043b/2, 043b/3, 043b/4, 043b/10

Cābūr Tīġ-zen: bk. *Cābūr*
C. 042b/13, 043a/4

Caʿfer : büyücülük ile uğraşan biri
C. 075b/6, 075b/12, 075b/17, 076a/16, 076a/17, 076b/16
C. ise 076a/8

Caʿfer Mucāzi: bk. *Caʿfer*
C. 031a/9, 049b/17, 054b/10, 075b/13, 075b/14, 076a/14, 076b/9, 076b/14, 081a/12, 082b/3, 084b/10
C.nüŋ 075b/5, 084b/10
C.ye 031a/7

Caġfer Mucāzi: bk. *Caʿfer*
C. 076a/2, 114a/2

Cālāḳ ʿAyyār: Hz. Hamza'nın oğullarından biri
C. 107a/18

Cebbār: İrec sayesinde İslam'ı kabul eden Cābūr'un kardeşi
C. 022a/10, 022a/15, 022b/2, 022b/6, 023a/8, 023b/13, 024b/18, 025a/1, 025a/9, 025a/19, 025b/1, 025b/22, 026a/18, 043a/7, 043a/13
C.ı 022b/13, 022b/16
C.ın 022b/11
C.um 023b/15
C.uŋ 023a/2, 023b/14, 025a/17
C. ise 023a/5

Ceb(b)ār: bk. *Cebbār*
C.uŋ 025b/5, 025b/9

Cebbār Cehār-dest: bk. *Cebbār*
C. 023a/16, 024b/16, 025b/8
C.üŋ 025a/12, 042b/13

Ceb(b)ār Laʿīn: bk. *Cebbār*
C.e 023a/5

Cebel Arzaḳ: İrec'in fethettiği Arzak Dağı
C.a 016a/6

Cebel Arzāḳ: bk. *Cebel Arzaḳ*
C. 113b/1
C.ı 038a/5

Cehār-dest: bk. bk. *Cebbār*
C.i 022a/1, 025a/16

Cemşīd: İrec'in savaşçılarından biri
C. 089b/2, 090b/10, 090b/15

Cemşīd Ābād: Sahipkıran tarafından fethedilen bir yer
C. 036a/17, 054a/14, 058b/16, 063a/10, 063b/20, 064a/1, 082b/8, 095a/18, 42b/7
C.a 064a/1, 095a/17, 096a/8
C.dadır 092b/12

Cemşīd Şāh: bk. *Cemşīd*
C. 090a/3, 090a/5, 101b/4, 113a/2
C.a 089b/8, 101b/3
C.uŋ 089b/10

Ceylāḳ ʿAyyār: Bedīʿüz-zamān'ın savaşçılarından biri
C.a 107a/4

Ceyşe ʿAyyār: Mālik Şāh'ın savaşçılarından biri
C. 002b/6, 003b/3, 003b/8, 004b/18
C.a 002b/16
C.ı 002a/16

Cihāngīr: Hz. Hamza'nın dilaverlerinden Rüstem bk. *Rüstem Cihāngīr*
C. 022b/5, 053a/14, 058b/8, 060b/21, 061a/14, 061b/17, 062a/15, 068a/5, 082a/3, 082a/9, 103a/17, 104a/4, 108b/8, 112b/6
C.e 022b/7, 023a/21, 053a/16, 053b/1, 058b/21, 059a/2, 089a/1
C.i 022b/8, 060a/8, 060b/19, 063a/6
C.üŋ 053a/16, 062a/1

Cüneyd: Hz. Hamza'nın düşmanlarından büyü yapan savaşçı
C. 072a/2, 073b/1, 073b/10, 079a/13, 079a/15, 093a/9
C.dir 075b/8

C.e 079a/12
C.üŋ 079a/12, 079a/17, 080b/5

Cüneyd Eblaḳ: bk. *Cüneyd*
C. 077b/2

Cüneyd Eblaḳ Süvār: bk. *Cüneyd*
C. 071a/7, 071a/14, 071a/18, 073b/7, 079a/6
C.a 079a/6, 080b/4
C.ı 076a/7

Dālimūn: Hz. Hamza'nın düşmanlarından biri
D. 011a/22

Dālimūn Şāh: bk. *Dālimūn*
D. 008b/17, 012b/2, 013b/9, 014a/15
D.a 010b/3
D.da 009b/2
D.ı 010a/9
D.uŋ 010b/17, 012b/13

Dāver Şāh: İskender'in oğullarından biri
D. 114b/12

Demeryār: Ḳanāṭūr Nerre'nin soyunun ismi
D. 016a/3

Deryā-yı Ẓulümāt: Ẓūlam Cāzū'nun yaşadığı yer
D.da 038b/1
D.dan 068a/2
D.ı 067b/6, 067b/14

Dilāver Şehrüz: bk. *Şehrüz*
D. 097a/1

Dilnüvāz Perī: Şehnüvāz Peri'nin tarafında olanlardan biri
D. 030b/2, 066b/1

Dilnüvāz Şāh: Şehnüvāz Bānū'nun babası
D. 034a/8, 034a/14, 034a/17, 034a/18, 034b/7, 034b/13, 035a/16, 035a/20, 036a/12
D.a 034a/7
D.uŋdır 035a/3

Dīvāne Esed: bk. *Esed*
D. 100a/6, 100b/2

Dīv Ġarġām-ser: Murġ Merdüm Ribāt'ın düşmanlarından biri
D.i 018b/10

Dīv Ṣaḥmān Merdüm Ser: bk. *Ṣaḥmān*
D. 092a/18

Eblaḳ Baḥrī: İrec'in atlarından biri
E. 094b/13
E.ye 094b/14

Edeb Şāh: ʿAşrāḳ Şāh tarafında olan pehlivanlardan biri
E.ı 005a/2

Efrāsiyāb: Rüstem'in kardeşlerinden biri
E. 022b/1, 048a/13, 048a/15, 082a/1, 103a/15, 103b/2, 103b/5, 112b/6
E.a 089a/1, 103b/15

Efrāsiyāb Gülgū: bk. *Efrāsiyāb*
E. 103a/16

Efrāsiyāb Gülgūn Ḳabā: bk. *Efrāsiyāb*
E. 103a/12, 103a/16

Ejder-bend: İrec'in unvanlarından biri
E. 101b/13

Encām Şāh: Envār-ı Bānū'nun babası
E. 044b/19

Envār-ı Bānū: Behzād'ın düşmanlarından biri
E. 044b/18, 045b/18
E.nuŋ 047a/9
E.nuŋdur 046a/1
E.yı 045b/11, 046a/5

Envār(-ı) Bānū: bk. *Envār-ı Bānū*
E. 045a/11

Envār-ı Sulṭān: bk. *Envār-ı Bānū*
E. 046b/1

Ercām: Ġazanfer'in payitaht pehlivanı
E. 059b/2, 059b/16, 060a/1, 060a/9
E.a 059b/7
E.ı 059b/13
E.uŋ 059b/14

Ercām Dilīr Bezār: bk. *Ercām*
E. 059b/10

Ercām Laʿīn: bk. *Ercām*
E. 060a/16

Er Dīvān: bk. *Er Dīvān Kāşānī*
E. 056b/8
E.uŋ 057b/18

Er Dīvān Kāşānī: Hāşim'in düşmanlarından biri ve Kāşānī Kalesi'nin beyi
E. 055b/1

Er Dīvān Şāh: bk. *Er Dīvān Kāşānī*
E. 056b/9, 056b/11, 056b/14, 056b/18, 057a/4, 057a/10, 057a/18, 057b/3, 057b/21
E.uŋ 056b/13, 057a/10, 057b/15

Erḫam Dīler: Cihāngīr'in tarafında yer alan savaşçılardan biri
E. 082a/10

Er Ḳamber: İrec'in düşmanlarından biri
E.e 101b/9

Ersenṭālīs: Nūrüʾd-dehr'in düşmanlarından biri
E. 031b/7, 032a/10, 032a/13, 032a/15, 032a/17, 032b/3, 032b/4, 033a/14, 033b/5, 033b/7, 034a/13, 036a/6, 066b/5, 067a/20, 069b/8, 070a/2, 070a/3, 070a/12, 070a/14, 070b/1, 070b/7, 077b/12, 079a/1, 092b/12, 095b/18, 096a/2, 096a/6, 097a/2
E.den 069a/4, 079a/2
E.e 032a/14
E.i 036a/11, 070b/9
E.sin 069b/13
E üŋ 070a/3, 070a/5

Esed: İslam savaşçılarından biri
E. 022b/4, 100b/1, 100b/6, 100b/7, 100b/8, 100b/12, 100b/14, 100b/18
E.e 100b/6
E.i 100b/15
E. ise 100b/4

Esed Zerrīn Ḳabā: bk. *Esed*
E. 100a/9, 100b/9

Eskām Ṭasmān: Bedīʿüz-zamān'ın savaşıp yendiği pehlivanlardan biri
E. 107b/15

Esmā Perī: Hz. Hamza'nın düşmanlarından biri
E. 031b/16, 078a/17

Etfāḳ Ġayṭan: İrec'in yanında yer alan savaşçılardan biri
E. 036b/4

Ġaḳnūs: İrec'in atlarından biri
Ġ.a 86b/17

Ġaḳnūs ʿAnḳā-per: bk. *Ġaḳnūs*
Ġ.üŋ 039b/11

Ġārġām Dīv-ser: bk. *Dīv Ġarġām-ser*
Ġ. 018a/20

Ġarġām Dīv-ser: bk. *Dīv Ġarġām-ser*
Ġ. 018b/16
Ġ.üŋ 018b/6

Ġarġām Laʿīn: bk. *Dīv Ġarġām-ser*
Ġ. 018b/18

Ġarġā(m) Nerre: bk. *Dīv Ġarġām-ser*
Ġ. 019a/8

Ġarġanūş: İrec ile savaşıp İslam'ı kabul eden savaşçı
Ġ. 069b/20, 070a/6
Ġ.a 080a/8, 088b/12

Ġarġānūş: bk. *Ġarġamūş*
Ġ.a 070b/5

Ġārġanūş: bk. *Ġarġamūş*
Ġ. 079a/3

Ġarġanūş Ezder Būş: bk. *Ġarġamūş*
Ġ. 013b/12

Ġarġanūz: bk. *Ġarġamūş*
Ġ. 069b/7

Ġarḳanūş: bk. *Ġarġamūş*
Ġ.a 077b/20

Ġaşanfer Şāh: Rüstem'in tarafında yer alan savaşçılardan biri
Ġ. 060b/7, 060b/10, 061a/7, 061b/13, 062b/7, 062b/14, 063a/7
Ġ.dan 061b/13
Ġ.ı 062b/8
Ġ.uŋ 061a/18, 062b/7, 063a/4

Ġaşmaşam: bk. *Ġaşmaşam Āteş-dem*
Ġ. 007a/4, 013b/11

Ġaşmaşam Āteş-dem: Ḳārūn'un yanında İrec'e karşı savaşan pehlivanlardan biri
Ġ. 007a/2

Ġazanfer: bk. *Ġaşanfer Şāh*
Ġ. 060a/13

Ġazanfer Şāh: bk. *Ġaşanfer Şāh*
Ġ. 059a/10, 059a/17, 059a/18, 059b/13, 060a/3, 060a/8, 060a/21, 060b/3

Ġazanfer Şīr Merd: bk. *Ġaşanfer Şāh*
Ġ. 059a/15
Ġ.üŋ 059b/1

Gencāb: Ersenṭālīs'e mektubu ulaştıran savaşçılardan biri
G. 032a/14

Gencāb Māhi-per: bk. *Gencāb*
Ginüŋ 032a/12

Gencāb Şāh: bk. *Gencāb*
G. 114b/12

Göklün Ḳabā Cihāngīr: Rüstem'in kardeşlerinden biri
G.üŋ 082a/1

Ḫaḳ (<Ar. ḥaḳḳ): Allah, Tanrı bk. *Ḥaḳḳ*
Ḫ. 042a/3, 078b/10
Ḫ.dan 065b/3, 081a/17
→Ḫ.a şükrler it- (Allah'ın verdiklerine karşı teşekkür olarak söylenen ve söyleyenin hâlinden memnun olduğunu bildiren bir söz) 078b/12

Ḫaḳ (<Ar. ḥaḳḳ): bk. *Ḫaḳ*
Ḫ.dan 010a/4

Ḫaḳḳ (Ar.): Allah, Tanrı bk. *Ḫaḳ*
Ḫ.a 011a/19
→Ḫ.a yüzbiŋ şükrler olsun (Allah'ın verdiklerine karşı teşekkür olarak söylenen ve söyleyenin hâlinden memnun olduğunu bildiren bir söz) 112b/4

Ḫaḳ Teʿālā (Ar.): yüce olan Allah, ulu Allah
Ḫ. 011a/2, 011a/11, 011a/17, 011b/8, 015a/7, 032b/19, 058a/2, 058b/19, 063b/14, 066a/6, 084b/9
Ḫ.dan 068a/15
Ḫ.nuŋ 052a/5, 067b/1
Ḫ.yı 065b/8

Ḫamza: Hz. Peygamber'in amcası, Ḫamza-nāme'nin esas kahramanı
Ḫ. 001b/1, 008a/13, 014b/15, 019b/1, 021b/21, 022a/15, 022a/19, 023a/13, 024a/12, 024b/12, 026a/21, 026b/2, 026b/18, 026b/21, 026b/22, 028b/11, 031a/2, 031b/17, 032b/5, 046a/11, 046b/19, 047b/18, 049a/1, 049b/6, 049b/7, 049b/12, 049b/15, 050a/5, 050a/6, 050a/15, 050a/17, 050a/19, 050b/5, 050b/21, 051a/8, 051a/11, 051a/14, 051a/18, 051b/6, 051b/8, 052a/9, 052b/7, 052b/13, 054a/7, 054a/9, 055b/8, 066a/12, 066a/14, 066a/15, 070a/17, 071b/2, 071b/4, 071b/9, 071b/14, 071b/16, 072b/3, 072b/18, 073a/3, 073a/8, 073a/17, 073b/2, 074b/18, 075a/17, 077a/3, 077a/19, 080a/9, 081a/5, 082b/10, 083a/10, 085a/15, 088b/7, 089a/1, 089a/8, 090b/1, 092a/15, 093b/5, 095a/18, 097a/12,

098a/7, 098a/10, 098a/13, 099a/16, 099b/10, 100b/2, 102b/10, 104b/12, 105a/2, 105a/5, 105a/9, 105a/13, 105b/7, 105b/19, 106a/13, 106a/14, 106a/17, 106b/6, 106b/7, 107a/16, 108a/12, 108b/9, 110b/2, 110b/7, 110b/15, 111a/2, 111a/4, 111a/6, 111b/8, 111b/17, 112a/1, 113b/7, 113b/11, 114a/9, 114b/9, 28b/12
Ḥ.dan 012b/9, 021b/18, 047b/8, 052a/4, 095a/2, 095a/17, 095b/4, 099a/16
Ḥ.dur 027a/14
Ḥ.nuŋ 004a/13, 005a/19, 021b/13, 022a/6, 027a/15, 049b/17, 051a/15, 058b/15, 071a/9, 071b/1, 071b/13, 075b/14, 077b/3, 083a/9, 083b/5, 088a/4, 090a/6, 100b/18
Ḥ.ya 019b/13, 023a/4, 026b/8, 028a/21, 049b/20, 050a/16, 050b/6, 051a/11, 051b/19, 052a/16, 052b/20, 070b/8, 071a/1, 073a/1, 083b/9, 093b/12, 094a/8, 095b/16, 096b/3
Ḥ.yı 050a/8, 072b/2, 095b/1, 114b/7
Ḥ. isen 028b/11

Ḥamza Pīr: bk. *Ḥamza*
Ḥ. 073a/2

Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān: bk. *Ḥamza*
Ḥ. 022a/17, 045a/19, 052a/12, 070a/15, 088b/5
Ḥ.a 021b/21
Ḥ.uŋ 058b/6

Ḥamza-zāde: Hz. Hamza'nın oğulları
Ḥ.yi 045b/2

Ḥancer Güzār: ʿAlḳame'nin unvanı
Ḥ. idi 002a/12

Hāşim: Hz. Hamza'nın yanındaki şehzadelerden biri
H. 023a/21, 048a/1, 048a/2, 048a/4, 048a/7, 048a/9, 053b/14, 054b/7, 054b/14, 055a/4, 055a/6, 055a/11, 055a/13, 055a/16, 055b/4, 055b/6, 055b/8, 055b/12, 055b/15, 055b/18, 056a/3, 056a/4, 056a/5, 056a/7, 056a/8, 056a/10, 056a/11, 056a/14, 056a/16, 056b/2, 056b/7, 056b/11, 057a/2, 057a/9, 057a/11, 057b/7, 057b/14, 057b/17, 058a/3, 058a/5, 068a/5, 082a/10, 082a/11, 084a/16, 089a/2, 099a/13, 099a/16, 099b/6, 099b/7, 099b/11, 099b/12, 100a/1, 100a/3, 112b/8, 99b/14
H.dür 099b/3
H.e 048a/9, 053b/20, 055a/14, 055a/16, 055b/3, 055b/15, 056a/2, 057b/17, 081b/16, 089a/2, 099b/2, 099b/6, 100a/8
H.i 048a/12, 054b/19, 056a/16, 056b/12, 057a/7
H.üŋ 048a/6, 048a/11, 048a/14, 055a/1, 055a/5, 055b/17, 056a/13, 057a/7, 100a/2

Hāşim Beg: bk. *Hāşim*
H.i 102b/13

Ḥāşim Big: bk. *Hāşim*
Ḥ. 089a/3

Hāşim Yek-żarb: bk. *Hāşim*
H. 043b/17, 047b/21, 054b/13, 058a/5, 081b/17, 083b/2, 084a/16, 099a/11, 099a/14, 099b/10
H.dur 081b/15

Ḥazi Nedan Daʿd Nerre: Ṣāḥib-ḳırān'ın düşmanlarından biri
Ḥ. 088b/17

Ḥażret(-i) Ḥamza: bk. *Ḥamza*
Ḥ. 052a/5, 065b/9
Ḥ.nuŋ 044b/14
Ḥ.ya 063a/10

Ḥazret(-i) Ḥamza: bk. *Ḥamza*
Ḥ. 049a/2
Ḥ.ya 48b/10

Ḥazret(-i) Ḥürmüz: İslamiyet'te iyiliği temsil eden ilim ve kudret sahibi varlık
Ḥ. 011a/4
Ḥ.dan 081b/6

Ḥażret-i Ḫıżır: ab-ı hayat içtiği için ölümsüz olduğuna, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında yardıma yetiştiğine inanılan kimine göre peygamber kimine göre veli olan şahıs
Ḫ.ı 010a/2

Helhāl: Şemşān'ın düşmanlarından biri
H. 085b/3, 085b/4, 085b/5, 085b/6, 086a/8, 086b/6, 086b/11, 086b/14, 086b/19, 087a/2, 087a/5, 087b/2, 087b/4, 087b/5, 087b/8, 087b/10, 087b/17
H.a 086a/7, 087a/18
H.e 097b/5
Hı 086b/1
H.uŋ 086b/4

Helhāl Kūhten: bk. *Helhāl*
H.sin 086b/8
H. 086a/16

Helhāl Nām Şehriyār: bk. *Helhāl*
H. 097b/3

Helhāl Şāh: bk. *Helhāl*
H.ı 095b/13

Hemedānī: İran'da bulunan Hemedan eyaletine ait
H. 074b/16

Hervem: Hamza'nın savaştığı İslam düşmanlarından biri
H. 024a/18, 026a/13, 026a/14, 026b/7, 027a/5, 027a/8, 027b/2, 027b/11,

027b/15, 027b/20, 028a/3, 028a/7, 028a/15, 028a/18, 028a/20, 028b/3, 089b/6, 089b/13, 089b/16, 090a/13, 090b/2, 090b/9, 090b/11, 090b/14, 090b/16, 091a/1, 091a/3, 091a/9, 091a/13, 091a/19, 091b/5, 091b/9, 091b/10, 091b/16, 091b/19, 092a/5, 092a/9, 102b/14, 102b/18, 103a/8, 112b/14
H.e 026b/15, 027b/6, 027b/11, 028b/4, 089a/8, 089b/13, 091a/4, 091b/15, 103a/7
H.i 026a/19, 026b/19, 026b/21, 027b/19, 089a/9, 090b/7, 102b/18
H.üŋ 024a/4, 024b/5, 024b/8, 025a/7, 026b/11, 027b/15, 028a/6, 028a/14, 028a/17, 028a/21, 028b/1, 028b/2, 091a/1, 091a/5, 091b/11, 092a/3, 092a/10, 103a/13
H. ise 091a/10

Hervem Beg: bk. *Hervem*
H. 089a/10, 091a/16, 102b/11

Hervem Dīvāne: bk. *Hervem*
H. 023b/1, 023b/19, 024b/6, 026b/22, 081a/14, 081b/9, 081b/10, 089a/2, 090a/6, 090b/5
H.ye 026b/11

Ḫıżır: bk. *Ḫażret-i Ḫıżır*
Ḫ. 010a/4

Ḫıżır ʿAleyisselām: bk. *Ḫażret-i Ḫıżır*
Ḫ. 010a/2

Ḫoca ʿÖmer: bk. *ʿÖmer*
Ḫ. 046b/17, 083b/5
Ḫ.dür 047a/8
Ḫ.e 64b/1
Ḫ.i 091a/5

Ḫudā (Far.): Allah, Tanrı
Ḫ.na 045a/14
Ḫ.nuŋ 015a/11, 056a/8
Ḫ.ya 018a/11, 028b/6, 077b/11, 078a/9
→Ḫ.ya şükrler eyledi (Allah'ın verdiklerine karşı teşekkür olarak söylenen ve söyleyenin hâlinden memnun olduğunu bildiren bir söz) 015a/1, 045a/9, 076b/15

Ḫudā (<Far. Ḫudā): bk. *Ḫudā*
Ḫ. 011b/18

Ḫudā-perest (Far.): Allah'a tapan kimse
Ḫ. 052b/16

Ḫudā-i ʿālem (Far.+Ar.): âlemin yaratıcısı Allah
Ḫ. 017b/11

Ḫurşīd: İrec'in düşmanlarından olan bir şah

Ḫ. 039a/17

Ḥurşīd: bk. *Ḫurşīd*
Ḥ. 039b/6

Ḥurşīd Şāh: bk. *Ḫurşīd*
Ḥ. 037b/19, 038a/2, 039a/6, 039b/13, 039b/14, 041b/10, 042a/4
Ḥ.a 039b/3, 042b/6
Ḥ.uŋ 041b/17

Ḫurşīd Şāh: bk. *Ḫurşīd*
Ḫ. 039b/4, 041b/18, 042a/7
Ḫ.uŋ 039b/1

İrec: Hz. Hamza'nın torunu
İ. 001b/6, 001b/8, 001b/16, 002a/4, 002b/5, 002b/7, 002b/12, 003a/2, 003a/4, 003a/18, 003a/21, 003b/5, 003b/13, 003b/14, 004a/8, 004a/19, 004b/5, 004b/8, 004b/14, 004b/17, 005b/3, 005b/10, 006a/9, 006b/6, 007a/1, 007a/3, 007a/6, 007b/1, 007b/3, 007b/5, 007b/19, 008a/1, 008a/2, 008b/7, 008b/22, 009a/7, 009a/8, 009a/12, 009a/13, 009a/17, 009b/6, 009b/7, 009b/9, 009b/14, 009b/18, 010a/5, 010a/17, 010b/2, 010b/4, 010b/8, 010b/9, 010b/11, 010b/18, 011a/4, 011a/13, 011a/18, 011b/6, 011b/13, 011b/17, 011b/21, 012a/3, 012a/6, 012a/9, 012a/14, 012a/19, 012a/22, 012b/1, 012b/4, 012b/8, 012b/11, 013a/3, 013a/5, 013a/6, 013a/7, 013a/9, 013a/10, 013a/14, 013a/18, 013a/20, 013b/1, 013b/7, 013b/8, 013b/10, 013b/18, 014a/4, 014a/13, 014a/16, 014b/3, 014b/5, 014b/9, 014b/11, 014b/17, 015a/1, 015a/11, 015b/3, 015b/5, 015b/8, 015b/12, 015b/15, 015b/17, 015b/20, 016a/2, 016a/8, 016a/17, 016b/1, 016b/2, 016b/5, 016b/7, 016b/12, 016b/21, 017a/6, 017a/14, 017a/19, 017b/1, 017b/8, 017b/14, 017b/17, 018a/2, 018a/8, 018a/12, 018a/15, 018a/16, 018b/3, 018b/4, 018b/14, 019a/1, 019a/2, 019a/4, 019a/6, 019a/9, 019a/13, 019a/20, 019b/3, 019b/10, 019b/19, 020a/4, 020a/15, 020a/22, 020b/4, 020b/7, 020b/10, 020b/11, 020b/15, 021a/6, 021a/7, 021a/8, 021a/17, 021a/19, 021b/8, 021b/11, 021b/14, 021b/18, 036a/20, 037b/4, 037b/14, 038a/4, 038a/13, 038a/15, 038a/19, 038b/6, 038b/20, 039a/2, 039a/5, 039a/8, 039a/19, 039b/11, 039b/16, 040a/4, 040a/6, 040b/8, 040b/10, 040b/12, 040b/15, 041a/1, 041a/6, 041a/9, 041a/15, 041a/17, 041a/18, 041b/3, 041b/14, 042a/13, 042a/19, 042a/20, 042b/1, 042b/3, 063b/3, 063b/12, 063b/15, 063b/17, 064b/6, 064b/8, 064b/9, 064b/18, 065a/4, 065b/4, 066a/5, 066a/17, 068b/18, 070b/15, 070b/17, 078a/2, 078a/5, 80a/20, 080b/2, 080b/4, 080b/5, 080b/11, 080b/14, 080b/20, 082b/13, 082b/15, 082b/17, 085a/14, 086a/10, 086a/19, 087a/3, 087a/6, 087a/14, 087b/2, 087b/3, 087b/9, 087b/14, 088a/6, 088a/9, 088a/13, 088b/2, 088b/6, 093a/17, 093a/18, 093b/3, 93b/16, 093b/18, 094a/2, 094a/4, 094a/10, 094a/17, 094b/1, 094b/6, 094b/10, 094b/11, 094b/15, 094b/16, 095a/4, 095a/7, 095a/8, 095a/11, 095a/14, 095a/17, 095b/8, 095b/12, 097a/4, 097a/15, 097a/18, 098b/1, 098b/8, 098b/9, 098b/10, 098b/11, 098b/12, 098b/13, 098b/14, 098b/16, 098b/17, 099a/1, 099a/7, 099a/10, 099a/12, 099a/14, 099a/15, 099b/1, 099b/5, 099b/9, 99b/14, 099b/15, 100a/1, 100a/4, 100a/7, 100a/11, 100a/12, 100b/3, 100b/5, 100b/6, 100b/7, 100b/8, 100b/9, 100b/11, 100b/17, 101a/1, 101a/5, 101a/7, 101a/10, 101a/12, 101a/13, 101b/6, 101b/9, 101b/11, 101b/13, 101b/16, 102a/1, 102a/8, 102a/10, 102a/12, 102a/16, 102b/1, 102b/2, 102b/15, 102b/17,

103a/2, 103a/7, 103a/10, 103a/14, 103a/16, 103a/18, 103b/1, 103b/3, 103b/13, 104a/1, 104a/4, 104a/7, 104a/11, 104b/3, 104b/8, 104b/9, 104b/11, 104b/15, 104b/16, 105a/4, 105a/5, 105b/3, 105b/10, 105b/13, 106a/10, 106a/13, 106a/16, 106b/2, 106b/5, 108b/1, 109a/13, 109a/17, 109b/3, 110a/1, 110b/14, 110b/16, 110b/18, 111a/1, 111a/6, 111a/7, 111a/9, 111a/12, 111a/14, 111a/15, 111b/11, 111b/13, 111b/14, 111b/17, 112a/4, 112a/7, 112a/15, 112b/12, 113a/6, 113a/9, 113a/11, 113b/3, 113b/11, 113b/15, 114a/1, 114a/15, 114b/8
İ.de 093a/17
İ.den 016a/4, 017a/16, 094a/1, 094b/4, 099a/5
İ.dir 020a/5
İ.dür 007b/12, 007b/22, 008b/5, 008b/18, 009a/21, 010a/2, 010a/8, 010a/10, 010a/12, 012b/7, 016a/12, 016a/15, 020a/19, 020b/1, 038b/8, 038b/10, 040b/16, 041a/3, 092b/7, 109b/1, 112a/9, 112a/14
İ.e 002a/10, 002b/14, 002b/17, 002b/18, 003a/8, 003a/9, 003a/12, 003a/13, 003a/20, 003b/4, 003b/6, 004b/2, 004b/4, 005a/21, 005b/3, 005b/15, 007b/11, 008b/15, 009a/12, 009b/9, 010a/2, 010a/12, 010b/18, 010b/20, 010b/21, 011b/6, 011b/10, 012a/12, 012a/22, 013a/9, 013b/19, 014a/12, 014b/21, 016a/14, 017b/6, 019a/6, 019a/19, 019b/11, 020b/12, 020b/13, 020b/16, 020b/18, 020b/19, 021b/12, 036a/19, 037a/16, 038b/9, 038b/14, 039a/18, 039b/8, 039b/9, 040a/5, 040b/7, 040b/18, 041b/2, 041b/13, 064b/8, 064b/18, 066a/5, 066a/17, 078a/4, 082b/15, 086a/19, 086b/16, 087a/2, 087b/4, 088a/1, 093b/2, 094a/7, 094b/16, 097a/17, 098b/1, 098b/8, 099b/6, 100a/9, 100b/5, 101b/6, 102a/7, 102b/3, 102b/15, 103a/1, 104a/6, 105a/16, 106a/10, 108b/1, 111b/11, 113b/6, 114b/4
İ.i 002a/9, 002a/13, 002b/10, 004b/20, 008b/18, 009a/20, 009b/4, 009b/17, 010a/11, 010a/15, 010b/3, 011b/7, 012b/10, 013a/10, 013a/18, 013a/21, 014b/3, 016a/13, 018b/19, 020a/12, 039b/16, 041a/2, 041b/1, 086b/12, 087b/4, 101a/9, 105b/14, 106b/5, 109a/14, 111a/11, 112b/1
İ.le 011a/6, 011a/10, 013b/17, 014a/7, 041b/9, 112b/7
İ.mi 010b/1, 088a/15, 093b/14
İ.üŋ 003a/1, 003a/22, 003b/8, 003b/17, 004b/9, 004b/10, 004b/11, 005b/14, 005b/21, 006b/4, 009a/16, 009b/3, 009b/15, 009b/16, 010a/21, 010b/5, 010b/21, 011a/1, 011a/9, 012b/6, 012b/10, 012b/16, 013a/8, 013b/1, 013b/8, 013b/15, 014a/13, 015a/10, 015b/7, 016a/16, 016a/18, 016b/6, 016b/20, 017a/21, 017b/1, 018a/4, 020a/8, 020b/3, 037a/5, 037a/19, 038b/3, 038b/14, 038b/18, 039a/15, 039a/17, 040a/15, 040b/16, 040b/17, 041a/16, 041b/1, 041b/3, 041b/18, 042a/6, 064b/1, 064b/6, 064b/12, 080b/9, 082a/19, 084b/12, 086b/19, 087b/2, 087b/6, 088a/1, 092b/7, 093b/15, 095a/7, 095a/12, 096b/17, 097a/10, 099b/8, 100a/1, 100b/10, 101a/9, 101a/14, 102a/1, 102a/4, 103a/12, 103a/13, 104b/2, 104b/16, 105a/17, 108a/9, 108a/18, 108b/3, 111a/8, 111b/6, 112a/6
İ.üŋdir 016a/7
İ. imiş 113a/5
İ. ise 099b/4
→ʿazm İ. eylediler 014a/13

İrec Afitāb Cemāl: bk. *İrec*
İ. 002b/3, 004a/13, 011b/1, 036a/15, 037b/2, 042b/5, 051a/16, 064a/2, 064a/7, 064a/11, 068a/5, 070b/13, 072b/15, 084b/20, 101a/17, 109b/10, 114a/14
İ.de 088b/13

İ.den 098a/15
İ.dir 112a/12
İ.e 009b/18, 036a/15, 063a/18, 070b/13
İ.üŋ 007a/20
İ. idi 080a/12

İrec Beg: bk. *İrec*
İ. 112b/14

İrec bin Ḳāsım bin Rüstem bin Rūm(-i) ʿ Alem Şāh: bk. *İrec*
İ.um 005a/6

İrec Dilāver: bk. *İrec*
İ. 003b/2, 095b/15, 102b/9, 110a/7
İ.sin 104a/14

İrec Ezder-bend: bk. *İrec*
İ. 101b/15

İrec Mümtāz: bk. *İrec*
İ. 017a/2, 018b/13, 021b/3, 039b/10, 105b/16
İ.ı 001b/3

İrec Nām-dār: bk. *İrec*
İ. 002b/9, 002b/18, 003b/11, 003b/20, 008b/5, 008b/12, 008b/13, 015a/8, 015a/20, 037a/15, 038b/15, 038b/17, 039a/15, 040b/4, 041a/11, 042a/9, 098b/5

İrec Pehlevān: bk. *İrec*
İ. 003a/11

İlāhī (Ar.): "ey benim Allah'ım" anlamında Allah'a hitap sözü
İ. 021b/3, 078a/11

İsfendiyār: bk. *Rüstem*
İ. 063b/18, 082b/1, 086b/11, 088a/3, 092b/1, 092b/5, 093a/3, 093a/11, 093a/16, 093b/13, 096b/7, 097a/16, 098a/13, 098a/15, 100b/16, 101b/8, 104a/13, 105a/9, 106a/18, 109b/15, 110b/6, 110b/13, 113a/4
İ.a 110a/2
İ.da 088b/12
İ.ı 108a/12
İ.um 065b/8, 098a/18
İ.uŋ 064a/17, 064b/2, 071a/10, 105a/13

İsfendiyār Hezār: bk. *Rüstem*
İ. 080b/12

İsfendiyār Rüstem: bk. *Rüstem*
İ. 066a/3, 080a/16

İsfendiyār Rüstem Teber-dār: bk. *Rüstem*

İ. 063b/13, 063b/16, 065a/11

İskender: Müslümanların yanında yer alan bir padişah
İ. 024b/4, 025b/15, 025b/18, 025b/22, 026a/19, 074b/14
İ.e 022a/8
İ.i 023a/6
İ.üŋ 014b/10

İskender-i Ẕü'lḳarneyn: bk. *İskender*
İ. 015b/15

İskender Rav-ten: bk. *İskender*
İ. 023a/9

İskender Ravīn: bk. *İskender*
İ. 025b/11

İskender Ravīn-ten: bk. *İskender*
İ. 022a/7, 024a/3
İ.üŋ 076b/5, 106b/13, 107a/6

İskender Zülkārīn: bk. *İskender*
İ. 021a/10

İslām (Ar.): Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık
İ. 024b/8, 024b/17, 039a/16, 048a/13, 048b/4, 049a/11, 050b/8, 053a/7, 056b/17, 057b/2, 071a/13, 072b/4, 076a/5, 076a/11, 076a/12, 077a/17, 081a/15, 082a/5, 082a/18, 082b/3, 083a/16, 083b/4, 084a/2, 084b/5, 098b/2
İ.a 022b/18, 023a/2, 065a/16
İ.uz 106a/2

Ka'be: Tüm müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke'deki kutsal bina, beytullah
K.de 029b/9
K.ye 105b/7, 106a/14

Ḳabrān Ḳabbe Serd: Sulṭān Ecdīr-bend'in pehlivanlarından biri
Ḳ. 082a/16

Ḳābūs: Bedī' üz-zamā'ın düşmanlarından biri
Ḳ. 030a/9, 036a/2, 068b/19, 069a/8, 069b/11, 070a/1, 070a/6, 078a/1
Ḳ.a 068b/18, 070a/8, 088b/12
Ḳ.dan 069a/10
Ḳ.ı 030a/2, 077b/13
Ḳ.ın 077b/14

Kābūs: bk. *Ḳābūs*
K. 034a/18, 035a/9, 035b/3

Ḳābūs Dīv: bk. *Ḳābūs*
Ḳ.i 029b/10
Ḳ.üŋ 030a/8

Kābūs Dīv: bk. *Ḳābūs*
K. 034a/17

Kābūs Dīv-ser: bk. *Ḳābūs*
K. 034b/10

Ḳābūs ʿİfrīt: bk. *Ḳābūs*
Ḳ. 029b/2

Ḳābūs Nerre: bk. *Ḳābūs*
Ḳ. 029a/13, 067b/4, 069a/2, 069a/5, 078b/17, 079a/3
Ḳ.ye 068b/16
Ḳ.yi 077b/12

Kābūs Nerre: bk. *Ḳābūs*
K. 035a/14
K.nüŋ 035b/4

Ḳābūs Server: bk. *Ḳābūs*
Ḳ. 069a/10

Ḳābūs Ṭālīs Deryā-nişīn: bk. *Ḳābūs*
Ḳ. 069b/7

Ḳābūş : bk. *Ḳābūs*
Ḳ. 029a/19

Ḳābūş Dīv: bk. *Ḳābūs*
Ḳ. 029b/14
Ḳ.üŋ 031a/17

Kābūş Dīv: bk. *Ḳābūs*
K. 034b/17

Ḳābūş Nerre: bk. *Ḳābūs*
Ḳ. 029b/21

Ḳādr Ḥayyel Ḳayyūm: önü olmayan, daima yaratan ve yarattıklarının işlerini tedbirle ele alan Allah
Ḳ. 009b/21

Ḳāf: Kaf Dağı, dünyayı çevrelediğine inanılan arkasında cin ve perilerin olduğu varsayılan zümrütten yapılmış bir yer
Ḳ. 014b/12

Ḳaġnūs ʿAnḳā-ber: bk. *Ġaḳnūs*

Ḳ.i 007a/21

Ḳaḳnūs ʿAnḳā-per: bk. *Ġaḳnūs*
Ḳ.i 105b/16

Ḳahhār: Ṣemūd'un kardeşlerinden biri
Ḳ. 048b/12, 048b/13, 048b/15, 048b/17, 048b/19, 049a/1, 049a/3, 049a/4, 049a/8, 049b/9, 049b/1, 050a/8, 051a/5, 051b/9, 051b/10, 051b/12, 052a/3, 052a/8, 052a/15, 052b/21, 054b/2, 058a/5, 058b/17, 083b/9
Ḳ.a 048a/3, 048b/14, 049a/10, 049b/2, 050a/12, 050b/21
Ḳ.dan 063a/9
Ḳ.dır 054a/4, 054a/12
Ḳ.ı 053b/12
Ḳ.uŋ 048a/1, 049a/13

Ḳah(h)ār: bk. *Ḳahhār*
Ḳ. 047b/13, 048b/8, 049b/13, 050b/4, 050b/5, 051a/17, 052b/17, 053a/10, 053a/14, 053a/18, 054b/8, 073b/8, 076a/17, 076b/11, 081a/4, 082a/6, 083b/13, 84a/1
Ḳ.a 082a/3, 083b/8, 083b/15
Ḳ.ı 048a/5, 050a/19, 053b/11, 076a/16, 076b/3, 077a/1
Ḳ.uŋ 050a/15, 053b/6, 053b/8, 076b/1, 083b/12, 083b/14
Ḳ. ise 070b/18

Ḳahhār Bī-din: bk. *Ḳahhār*
Ḳ. 053a/6

Ḳah(h)ār Bī-din: bk. *Ḳahhār*
Ḳ. 053b/17

Ḳahhār Laʿīn: bk. *Ḳahhār*
Ḳ. 049b/5

Ḳah(h)ār Laʿīn: bk. *Ḳahhār*
Ḳ. 054a/7

Ḳahhār Zīr-dest: bk. *Ḳahhār*
Ḳ. 047b/17

Ḳah(h)ār Zīr-dest: bk. *Ḳahhār*
Ḳ. 047b/4, 049b/19

Ḳāhir: İskender'in oğullarından biri
Ḳ. 107a/13, 107b/5, 107b/9
Ḳ.e 107a/3, 107a/11
Ḳ.üŋ 107b/10

Ḳāhir Būlād-dest: bk. *Ḳāhir*
Ḳ. 109b/5

Ḳāhir Būlāt-dest: bk. *Ḳāhir*
Ḳ. 106b/13, 106b/17

Ḳahḳahā Cāzū: Bediʿ ye karşı savaşan bir büyücü
Ḳ.nuŋ 038b/2(2)

Ḳahrāb: Ḳahhār'ın kardeşi
Ḳ. 048a/9, 048a/12, 048b/9, 048b/12, 048b/15, 049a/9, 049a/14, 050a/10, 050a/15, 050b/4, 050b/6, 050b/21, 051b/2, 052a/3, 052a/13, 052b/18, 052b/19, 070b/19, 071a/15, 071a/18, 071a/20, 071b/4, 071b/9, 071b/10, 071b/16, 072a/7, 072a/9, 072b/17, 073a/1, 073a/2, 073a/6, 073a/11, 073b/8, 081a/4
Ḳ.a 048a/14, 048b/7, 049a/15, 049b/14, 052b/18, 071b/3, 073a/1
Ḳ.uŋ 050a/9, 073b/2
Ḳ. idi 052b/3
Ḳ. ise 048b/1

Ḳahrāb Laʿīn: bk. *Ḳahrāb*
Ḳ. 049a/12, 049b/16, 071a/4

Ḳahrāb Nām: bk. *Ḳahrāb*
Ḳ. 071b/7

Ḳahrā(b): bk. *Ḳahrāb*
Ḳ. 034b/20

Ḳaḫṭan: İrec ile savaşan bir savaşçı
Ḳ. 036b/19

Ḳaḳıncı Er: Kızıl Er için kullanılan unvanlardan biri
Ḳ. 024a/14

Ḳaḳınç Beg: bk. *Ḳaḳıncı Er*
Ḳ.den 027a/12

Ḳaḳınç Er: bk. *Ḳaḳıncı Er*
Ḳ.den 090a/19

Ḳalʿa-i Kāşānī: Hāşim'in düşmanlarından olan Kāşānī'nin yaşadığı yer
Ḳ. 055a/20

Ḳalʿa(-i) Nūş Ābād: Ḥurşīd Şah'ın yaşadığı yer
Ḳ.a 039a/3

Ḳanāṭūr: İrec'e karşı savaşan onun düşmanlarından biri
Ḳ. 006b/3, 006b/10, 006b/14, 016a/11, 016a/13, 016a/15, 016a/18, 016b/8, 017a/18, 066a/7, 081a/1, 096a/1, 096b/18
Ḳ.a 016b/21, 017a/18, 095b/15
Ḳ.uŋ 006b/17, 006b/19, 066a/8

Ḳanāṭūr Dīv-dest: bk. *Ḳanāṭūr*

Ḳ. 006b/8

Ḳanāṭūr ʿİfrīt: bk. *Ḳanāṭūr*
Ḳ. 066a/16
Ḳ.i 065b/5

Ḳanāṭūr ʿİfrīt ʿAnḳā-ser: bk. *Ḳanāṭūr*
Ḳ.i 078a/7

Ḳanāṭūr Nerre: bk. *Ḳanāṭūr*
Ḳ. 016a/1, 016a/4, 016a/5, 016b/16, 016b/20, 017a/17, 064a/14, 080a/19, 094a/7

Ḳanṭūr: İrec'e karşı savaşan Ḳanāṭūr'un kardeşi
Ḳ. 005b/15, 005b/22, 006a/5, 006a/8, 006a/10, 006a/11, 006a/14, 006a/16, 006b/3, 006b/11
Ḳ.a 006a/14
Ḳ.ı 006b/4
Ḳ.ın 037a/4
Ḳ.uŋ 006a/19, 006b/5

Ḳanṭūr Dīv-dest: bk. *Ḳanṭūr*
Ḳ. 037a/6

Ḳanṭūr Şīr-dest: bk. *Ḳanṭūr*
Ḳ. 005b/14, 005b/17, 005b/20, 006b/1, 037a/2
Ḳ.üŋ 006a/4

Ḳarġanūş: bk. *Ġarġamūş*
Ḳ. 066b/15, 067a/3, 067a/8, 067a/15, 067a/17, 067b/2, 067b/11
Ḳ.a 070a/9
Ḳ.uŋ 067a/1

Ḳarġanūş Cinnī: bk. *Ġarġamūş*
Ḳ.ye 066b/19

Ḳārūn: Aşrāḳ'ın payitaht pehlivanlarından biri
Ḳ. 004a/20, 004b/8, 004b/13, 005a/15, 005b/11, 006a/6, 006a/12, 006a/17, 006a/18, 006a/20, 006b/2, 006b/13, 006b/15, 006b/16, 007a/5, 007a/9, 007a/12, 007a/13, 007a/22, 007b/1, 007b/11, 007b/12, 007b/21, 008a/1, 008a/3, 008a/14, 009b/10, 010b/5, 010b/21, 011a/7, 011a/8, 011b/3, 011b/7, 011b/13, 011b/16, 011b/21, 012a/5, 012a/16, 012b/2, 012b/13, 012b/16, 013a/7, 013a/15, 013a/16, 013a/19, 013a/20, 013b/2, 013b/5, 013b/8, 013b/11, 013b/14, 013b/17, 013b/19, 013b/20, 014a/8, 014a/16, 014a/20, 014b/10, 020a/14, 020b/17, 021b/2, 042a/15, 042a/20, 063b/15, 108a/14, 108b/3, 108b/6, 108b/13, 108b/14, 108b/15, 109a/1, 109a/3, 109a/4, 109a/6, 109a/10, 109a/15
Ḳ.a 006b/1, 006b/4, 007a/2, 007a/4, 007a/11, 007b/20, 009b/7, 009b/16, 011a/14, 011b/15, 012a/13, 013a/7, 013a/11, 013a/14, 013b/18
Ḳ.ı 012b/21, 013b/3, 013b/8, 013b/16, 042a/17, 042a/18, 109a/13, 109b/1

Ḳ.uŋ 006a/2, 010b/20, 011b/4, 012a/18, 012b/20, 013a/8, 020b/2, 020b/19, 108a/8, 108b/1, 108b/5, 109a/6, 109a/9, 109a/12, 109b/1

Ḳārūn Zümr(üd) Ḳabā: bk. *Ḳārūn*
Ḳ. 109b/2

Ḳārūn Zümrüd Ḳabā: bk. *Ḳārūn*
Ḳ. 004a/4, 004b/19, 005b/8, 006b/8, 007b/16, 104b/4, 108a/4, 108a/10, 111b/6
Ḳ.nuŋ 042a/14
Ḳ.sın 005a/6
Ḳ.ya 010b/19, 063b/12

Ḳarvān: İrec'e karşı savaşanlardan biri
Ḳ. 101b/8
Ḳ.ı 101b/14
Ḳ.uŋ 101b/11

Ḳaryur Nām Pelīd: İrec'e karşı savaşanlardan biri
Ḳ. 102a/1

Ḳāsım : Bediʿ ile birlikte savaşan bir şehzade
Ḳ. 022b/11, 022b/12, 023a/21, 024b/20, 025a/15, 025a/21, 025b/2, 025b/19, 026a/6, 042b/20, 043a/16, 043a/17, 043b/5, 043b/11, 050b/9, 051a/14, 053b/2, 054a/1, 074a/19, 074b/18, 074b/19, 075b/11, 075b/13, 077a/3, 078a/8, 078a/20, 079b/3, 081a/2, 083b/2, 084a/9, 085a/3, 089a/1, 090b/2, 092a/2, 093b/5, 099a/17, 103b/3, 104a/11, 104a/12, 104b/3, 104b/7, 104b/9, 108a/18, 108b/5, 108b/7, 109a/5, 109a/8, 112b/3
Ḳ.a 011a/15, 019b/14, 023a/3, 023a/20, 025b/3, 026a/12, 043a/18, 053b/1, 083a/13, 089a/1
Ḳ.dan 042b/14, 109a/7
Ḳ.dır 027a/15
Ḳ.dur 109a/1, 109b/1
Ḳ.ı 025a/19, 026a/6, 043a/5, 043b/2, 075a/9, 075a/18, 075b/14, 109a/10, 109b/3
Ḳ.mısın 019b/2
Ḳ.uŋ 022b/14, 026a/7, 032a/8, 053b/5, 053b/10, 075a/7, 075b/3, 096b/17, 109a/6, 109a/10

Ḳaṣr(-ı) Yigit: Ḳābūs'ın kaldığı kalede bulunan bir köşk
Ḳ.de 068a/1

Ḳaṣr(-ı) Yigit Ābād: bk. *Ḳaṣr(-ı) Yigit*
Ḳ.a 067b/12

Kāşānī: bk. *Er Dīvān Kāşānī*
K. 056b/9
K.lere 055b/4
K.nüŋ 055b/4
K.ye 055b/19

Ḳaṭrān: ʿĀnkūr'un elçisi
Ḳ. 060b/18

Ḳaṭrān Deresi: cehennemde bulunduğuna inanılan bir dere
Ḳ.nde 061b/5

Ḳaṭrān Zengī: bk. *Ḳaṭrān*
Ḳ. 060b/2, 060b/5, 060b/13, 061a/1, 061b/3, 061b/4
Ḳ.nüŋ 061a/3

Kännā Rüstem: bk. *Rüstem*
K. 62a/15

Ḳayḳanūş: Nūrüʾd-dehr tarafında yer alan elçilerden biri
Ḳ. 070b/10
Ḳ.a 070b/8

Ḳayravān: bk. *Ḳarvān*
Ḳ. 101b/5

Ḳayravān ʿAmūd-keş: bk. *Ḳarvān*
Ḳ. 090a/10

Kehrāb: bk. *Ḳahrāb*
K. 035a/1

Kerb: İslam pehlivanlarından biri
K. 100b/18, 101a/5, 101a/6
K.i 101a/13
K.üŋ 101a/11

Kerb Ġāzī: bk. *Kerb*
K. 100b/14, 100b/16, 100b/18, 101a/8

Ḳınāġuş İfrīt: Bediʿ'ye karşı savaşanlardan biri
Ḳ.üŋ 030b/16

Ḳınāḳuş Tevhīd: bk. *Ḳınāġuş İfrīt*
Ḳ.em 029b/10

Ḳırvān: Ḳāsım'a karşı savaşanlardan biri
Ḳ. 084a/11

Ḳırvān Müselsel: bk. *Ḳırvān*
Ḳ. 084a/9

Ḳızıl Er: Hz. Hamza'nın karşısında olan bir şah
Ḳ. 023b/2, 023b/7, 024a/8, 024a/10, 027a/6, 027a/12, 027a/14, 027b/5, 089a/15, 081b/9, 091a/16, 091b/1, 091b/3, 091b/16, 091b/19, 102b/11
Ḳ.den 023b/20, 024a/13, 027a/11, 090a/18

Ḳ.e 102b/16
Ḳ.üŋ 028a/3

Kifāl: Yigit Ābād Kasrı'nda yaşayan, o kasrın habercisi
K. 067b/17, 068a/10, 068b/9
K.e 088b/12

Kifāl Cinnī: bk. *Kifāl*
K. 085a/17, 085a/18

Kifāl Nerre: bk. *Kifāl*
K. 067b/8, 067b/13
K.ye 067b/12

Kimers: İrec ve diğer İslam savaşçılarının soyunun adı
K. 004a/4, 005a/10, 007b/2

Kirşāsib: Nūrüʾd-dehr tarafında yer alan savaşçılardan biri
K. 067b/7, 094b/5

Kirşāsib Ābād: Kirşāşib ve diğer müslüman savaşçıların kullandığı yer
K. 067b/3
K.uŋ 069a/8

Kirşāşib: bk. *Kirşāsib*
K. 095b/14

Kirşāşib Ābād: bk. *Kirşāsib*
K.a 068b/15, 069b/2, 085a/16, 096a/1
K.an 085b/13
K.ı 070b/7

Kirşāşib Āhen Beden-dest: bk. *Kirşāsib*
K.üŋ 077b/19

Kirşāşib Āhen-dest: bk. *Kirşāsib*
K. 079a/11
K.üŋ 071b/12

Kiyür Baḥrī: Bedīʿüz-zamān kullandığı atlardan biri
K. 107a/10

Kiyyüs Nīze-dār: İrec'e karşı savaşanlardan biri
K. 106b/1

Kūh(-ı) Duman: İrec ve diğer şahların birçok savaş gerçekleştirdiği yerlerden biri
K.a 016a/5
K.da 016a/2

Kūh(-ı) Arzaḳ: Azrak Dağı, bk. *Cebel Arzaḳ*

K.uŋ 017b/13

Kūh-ı Ṭuman: İrec ve diğer şahların birçok savaş gerçekleştirdiği ve fethettiği yerlerden biri
K.a 004a/14, 005a/7
K.ı 008a/7, 008b/13
K.uŋ 004b/12, 096b/12

Kūh(-ı) Ṭuman: bk. *Kūh-ı Ṭuman*
K. 063a/12, 063b/18, 113b/1
K.dan 065a/10, 086b/12, 095a/18
K.ı 019b/4, 038a/5, 092b/5
K.um 066a/10, 086b/8
K.uŋ 014b/13, 020b/21, 038a/7, 065a/12, 065a/14, 105a/7, 112a/1
K.uŋda 014b/7

Kūh(-ı) Ḳāf: bk. *Ḳāf*
K. 012b/4, 014b/8, 016b/9
K.ı 043b/8
K.uŋ 020b/22

Kūh(-ı) Semavāt: Bedīʿüz-zamān'ın fethettiği bir yer
K.den 064a/19
K.e 008a/11
K.uŋ 014b/12

Ḳühü'l-Berz: İrec ile savaşıp imana gelen bir savaşçı
Ḳ.e 016b/11, 025b/3

Lāhūt: İrec ile savaşan devlerden biri
L. 010a/18, 010a/20, 017b/10, 017b/16, 018a/3, 018a/9, 018a/14, 020a/1, 020a/7, 020a/9, 020a/16, 021b/20, 036a/17, 064b/11, 065b/19, 072b/16, 080a/19, 086b/3, 086b/4, 086b/6, 086b/12, 086b/16, 086b/19, 088b/4, 094a/7
L.a 016b/13, 017b/9, 017b/17, 020a/15, 021b/18, 066a/4, 078a/7, 081a/1, 086b/17, 109b/1
L.ı 064b/9, 078a/2
L.uŋ 066a/2, 097a/7

Lāhūt Cehār-dest: bk. *Lāhūt*
L.i 036a/16
L. 010a/14, 012b/6, 016a/20, 021b/19, 064a/14, 108a/18

Lāhūt Nerre: bk. *Lāhūt*
L. 086a/11

Lāhūt Ṣāḥib-ḳırān: bk. *Lāhūt*
L.a 065b/5, 065b/6
L.ı 082b/19

Lendehā: Hz. Hamza'nın oğullarından biri

L. 049a/2, 049a/4, 049a/6, 049a/10, 049a/13, 049a/15, 049b/8, 049b/9, 049b/11, 050b/13, 052a/19, 072b/10, 072b/14, 076a/13, 076b/4, 076b/6, 076b/8, 076b/10, 081b/8, 084b/18, 085a/1, 089a/1, 092a/2, 096a/18, 096b/1, 105b/4, 108b/8, 111b/2, 111b/9, 114a/10
L.dur 027a/16
L.n 049a/2
L.nuŋ 012a/19, 032a/8, 052b/5
L.ya 023a/21, 049a/17, 064a/17, 072b/9, 089a/1, 113a/13
L.yı 049a/15

Lendehā bin Saʿdān: bk. *Lendehā*
L. 081a/13, 096b/1

Liḳā: Hz. Hamza'nın düşmanlarından biri
L.nuŋ 051a/5, 078b/1

Liḳā Gümrāh
L. 078a/20
L.uŋ 093a/7

Maʿbūd (Ar.): Allah, İlah
M.ımı 051b/16
M.uŋ 051b/17
→yā M. 111b/11

Mālik: Ḳahhār ve Ḳahrāb ile mücadele eden şahlardan biri
M. 048b/15, 048b/17
M.i 048b/17

Mālik Baḥrī: bk. *Mālik*
M.nüŋ 031b/7

Mālik Ejder: bk. *Mālik*
M. 048b/14

Mālik Şāh: bk. *Mālik*
M. 002a/13

Meʾcūc: kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkıp pek çok kötülük yapacaklarına inanılan, çok kısa boylu iki kavimden biri
M. 032b/9, 032b/19, 033b/10, 036a/7

Mehre Bānū: Ġazanfer Şāh'ın kızı
M. 058a/19, 058b/5, 058b/9, 058b/12, 059a/14, 062b/8
M.nuŋ 059b/3, 060a/12

Mekke(-i) Müker(r)eme: ilk ismi Mekke olan Hz. Peygamber'in buaraya gelmesi ve Kabe'nin putlardan temizlenmesi ile bu ismi almış Mekke şehri
M.de 065b/13

Mek(k)e(-i) Müker(r)eme: bk. *Mekke(-i) Müker(r)eme*
M.de 063b/5

Mekke: Arap Yarımadası'nın batısında bulunan bir şehir
M.de 098a/5

Melik Ḳāsım: bk. *Ḳāsım*
M. 019b/4, 022a/18, 022a/21, 022b/8, 022b/13, 022b/15, 022b/22, 023a/5, 025a/5, 025a/12, 025a/14, 025a/18, 025b/8, 026a/3, 035a/6, 042b/15, 043a/8, 043a/10, 043a/15, 043a/20, 050b/3, 053a/17, 053b/5, 053b/8, 053b/12, 054a/15, 058b/16, 068a/5, 074a/10, 074b/7, 074b/10, 075b/4, 080b/6, 083a/15, 084a/8, 084a/15, 084b/3, 096a/13, 096b/10, 097b/14, 098a/9, 103a/15, 104a/5, 104a/10, 104a/12, 104b/13, 104b/14, 105a/1, 106b/13, 108a/7, 108a/12, 108b/9, 108b/12, 108b/17, 109a/3, 109a/11, 111b/2, 112a/13, 113a/5, 114a/10
M.a 025a/21, 043b/13, 044a/6, 074a/17, 113a/13
M.uŋ 025b/12, 036a/14, 043b/4, 043b/11, 043b/13, 074b/13, 084b/19, 096a/16, 096b/15, 109a/5, 112a/10, 114a/3

Melik Şāh Zerrīn Tāc: İrec'in savaşıp yendiği pehlivanlardan biri
M.ı 004a/16

Memleket: ʿÖmer için kullanılan bir unvan
M. 028a/16, 089a/11, 089b/1, 089b/6, 090a/3, 090b/18, 091a/13, 091b/16, 092a/1
M.den 090a/19
M.e 089a/15
M.i 028a/8

Merdüm Ribāṭ: İrec'in savaştığı murg-ı kebir olan bir kuş
M.uŋ 017a/20

Mervān-ı Ḳayser: Cemşīd Şāh'ın pehlivanlarından biri
M.e 101b/4

Mesmāre: Hz. Hamza'nın düşmanlarından Ḳahrāb ve Ṣemūd tarafında yer alan bir büyücü
M. 071a/19, 072a/7, 074b/18, 075a/18, 075b/13, 076b/11, 077a/2, 077a/13, 077a/17, 081a/5
M.nüŋ 077b/6
M.ye 075b/1
M.yi 077a/7, 077a/10

Mesmāre Cāzū: bk. *Mesmāre*
M. 071a/6, 072a/9, 073b/7, 073b/17, 073b/19, 074a/8, 074b/5, 074b/12, 075a/8, 075b/10, 082b/2, 083b/4, 084a/1
M.nuŋ 076b/3, 076b/16, 081a/3
M.yı 077a/1

Mevlā (Ar.): kainatın yegâne sahibi ve efendisi durumunda olan Allah
M.nuŋ 018a/3

Mevlā-i Müteʿāl (Ar.): gücü ile her şeyden üstün olan Allah
M.üŋ 030b/10

Miḥmān: Bedīʿüz-zamān'ın dostu ve fedaisi
M. 035b/15, 035b/19, 036a/9, 036a/13
M.ı 035b/16

Miḥmān Merdüm-ser: bk. *Miḥmān*
M.dür 035b/15

Mucāzi: bk. *Caʿfer*
M. 076a/14

Murġ Merdüm Ribāṭ: bk. *Merdüm Ribāṭ*
M. 017b/11, 017b/12, 018a/15, 018a/21, 018a/22, 018b/4, 018b/17, 019a/16, 019b/11, 020a/3, 020a/11, 020a/21
M.uŋ 018a/19, 064a/11
M.uŋ idi 018b/8

Nart: bir boy adı
N.lardan 007b/1

Nebīyyuʾllāh: Hz. Hızır, Allah'ın peygamberi
N. 010a/3

Neheng-ser Māhī Beden: Nūrüʾd-dehr'in süvarilerinden biri
N.i 070a/9, 087b/19

Nergis: sarayda bulunan cariyelerden biri
N. 046b/4

Niḳāb-dār Çelebi: Envār-ı Bānū'nun unvanı
N. 044b/9

Nūrüʾd-dehr: Bedīʿüz-zamān'ın oğlu
N. 030a/12, 030a/17, 030a/18, 030b/3, 031a/20, 031b/6, 031b/7, 031b/9, 031b/12, 032a/2, 032a/16, 032b/10, 032b/18, 032b/19, 032b/21, 033a/3, 033a/4, 033a/12, 033b/12, 033b/15, 033b/17, 034a/1, 034a/3, 034a/10, 034a/14, 034a/18, 034b/14, 035a/4, 035a/6, 035a/11, 035a/14, 035b/1, 035b/3, 035b/6, 035b/16, 036a/5, 036a/12, 042b/10, 051a/15, 066b/8, 066b/11, 066b/12, 066b/15, 066b/21, 067a/3, 067a/5, 067a/7,067a/10, 067a/12, 067a/14, 067a/18, 067b/10, 067b/14, 067b/16, 067b/19, 068a/6, 068a/13, 068a/18, 068b/1, 068b/3, 068b/7, 068b/8, 068b/13, 068b/17, 069a/2, 069a/7, 069a/12, 069b/4, 070a/3, 070a/5, 070a/7, 070a/10, 070a/12, 070a/13, 070a/16, 070a/18, 070a/20, 070b/5, 070b/11, 077b/11, 078a/8, 078b/16, 078b/20, 079a/5, 079a/14, 079a/15, 079b/1, 079b/4, 079b/6, 079b/7, 079b/11, 080a/8, 080b/9, 080b/19, 082b/13, 085a/16, 085b/6, 085b/9, 085b/11, 085b/13, 086a/4, 086a/6, 087a/10, 087b/17, 087b/19, 088a/3, 088a/8, 088a/14, 088b/8, 088b/11, 092a/16, 092b/1, 092b/11, 093a/13, 093b/1, 093b/7, 093b/15, 093b/19, 094a/5,

094a/11, 094a/13, 094a/18, 094b/2, 094b/3, 094b/11, 094b/14, 094b/15, 095a/8, 095a/9, 095a/10, 095a/17, 095b/5, 095b/8, 095b/10, 095b/13, 095b/17, 096a/1, 096a/2, 096a/7, 096a/10, 096a/11, 096a/14, 096a/18, 096b/1, 096b/5, 096b/8, 097a/3, 097a/18, 097b/9, 097b/11, 097b/13, 108b/8, 111b/2
N.de 097a/5
N.den 030b/6, 093b/5, 095a/4
N.dür 034b/9, 084b/19
N.e 030b/5, 030b/6, 034a/13, 035b/6, 035b/8, 066b/1, 067a/18, 069a/1, 077b/16, 085a/19, 085b/9, 085b/10, 096a/14, 096b/6, 096b/11
N.i 032a/6, 032a/10, 032b/2, 032b/8, 036a/13, 042b/9, 094b/1, 095a/3, 095a/14
N.mi 088a/14
N.midür 092b/3
N.üŋ 030b/7, 031a/16, 031a/18, 031b/7, 032b/9, 033a/7, 036a/1, 036a/19, 036a/20, 067a/15, 068a/14, 068b/11, 069a/9, 069a/20, 077b/18, 079b/3, 086a/1, 087b/10, 092b/9, 093b/10, 095a/5, 095a/12, 096b/16, 096b/18, 097b/5
N. idi 078b/11, 087a/9
N. imiş 096b/18, 097a/1, 114b/8
N. ise 069b/19

Nūş Ābād: Ḥurşīd Şāh'ın yaşadığı yer
N. 037b/19

Otlıca Dīv: Kızıl Er için kullanılan unvanlardan biri
O. 027a/11, 028a/8

Otluca Dīv: bk. *Otlıca Dīv*
O. 091a/14

ʿÖmer: Hamza'nın yanındaki pehlivanlardan biri
ʿÖ. 024b/13, 024b/15, 026a/16, 026b/6, 028a/5, 028a/11, 028a/14, 028a/16, 028a/17, 042b/12, 046a/13, 046a/15, 046a/19, 046a/21, 046b/6, 046b/7, 046b/8, 046b/11, 046b/20, 047a/11, 047a/12, 047a/14, 047a/17, 047b/2, 048b/6, 048b/7, 050a/6, 050b/18, 051b/4, 051b/8, 051b/9, 052b/4, 054a/10, 064b/10, 065a/6, 065a/9, 073b/9, 075a/8, 077a/3, 078a/6, 078a/9, 081a/2, 082b/15, 085a/3, 089a/10, 089a/11, 091a/7, 091a/13, 091b/3, 091b/10, 091b/18, 092a/6, 097a/16, 097b/10, 099b/3, 101a/12, 103a/14, 105a/16, 105b/5, 105b/13, 107b/1, 107b/18, 108b/12, 110b/7, 111b/12, 111b/16, 112a/10, 114a/13, 114b/2, 48b/10
ʿÖ.den 106a/12
ʿÖ.dir 028a/6, 028a/21, 051b/18, 065a/7
ʿÖ.dür 064b/7, 089a/9
ʿÖ.e 024b/12, 026a/13, 044a/8, 046b/7, 047b/2, 048b/5, 064b/1, 065a/3, 073b/3, 105b/13, 112a/4
ʿÖ.i 028a/7, 046b/3, 065a/6, 075a/18, 077b/6, 091a/13, 099b/2
ʿÖ.üŋ 043a/13, 047a/4, 047a/16, 050b/17, 051a/9, 064b/14, 089a/12, 091a/10, 091a/12, 091b/17

ʿÖmer ʿAyyār: bk. *ʿÖmer*
ʿÖ. 027b/19, 050a/4, 050a/13, 051a/2, 052b/1, 064b/4, 073b/14, 075a/7, 075b/4, 078b/8, 091a/16, 105b/11, 110a/17, 110b/5, 111b/4, 112a/8, 114a/11

ʿÖ.a 097a/15, 105a/15
ʿÖ.dur 090b/2
ʿÖ.ı 089a/8, 108b/11
ʿÖ.uŋ 072b/7

ʿÖmer bin Rüstem: bk. *ʿÖmer*
ʿÖ. 103b/17

ʿÖmer ʿAy(y)ār: bk. *ʿÖmer*
ʿÖ. 079b/3, 083a/11

ʿÖmir: bk. *ʿÖmer*
ʿÖ. 047b/10, 082b/10
ʿÖ.dir 064b/13

Rabb (Far.): Rab, bütün mahlukatı yetiştiren, kayıran, besleyen, terbiye eden Allah, Tanrı
R.üm 078a/10
→yā R. 078a/15

Raʿd Nerre: Hz. Hamza'nın yanındaki hizmetçilerinden birinin unvanı
R.nüŋ 023a/18

Rüstem: Hz. Hamza'nın dilaverlerinden biri
R. 014a/9, 020b/4, 020b/8, 020b/12, 020b/14, 020b/15, 020b/17, 020b/18, 037b/6, 058a/8, 058b/12, 058b/13, 059a/5, 059a/20, 059b/6, 059b/7, 059b/9, 059b/12, 059b/15, 059b/18, 060a/4, 060a/20, 060b/3, 060b/16, 061a/4, 061b/4, 061b/9, 061b/15, 062a/9, 062a/17, 062a/19, 062b/19, 062b/20, 063a/3, 082a/4, 082a/6, 087a/12, 092a/9, 61a/9
R.den 060a/5, 061b/1
R.e 020b/19, 059b/2, 059b/6, 059b/20, 060a/7, 060a/18, 060b/10, 061a/2, 061a/4, 061a/7, 062a/9, 062b/1, 062b/2, 062b/4
R.i 059a/15, 059a/16, 060b/19, 062b/6
R.üŋ 020b/13, 058b/10, 059a/18, 059b/11, 060a/3, 060b/16, 061a/19, 061b/1, 061b/20, 062a/3, 062b/19

Rüstem ʿAlem Şāh Rūmī: bk. *Rüstem*
R. 093a/4

Rüstem Cihāngīr: bk. *Rüstem*
R. 022a/21, 022b/3, 022b/5, 053a/9, 053a/13, 054b/7, 058a/7, 059a/1, 062a/4, 062b/17, 104a/3
R.dir 058b/15, 081b/18
R.e 058a/7, 060b/14
R.i 062b/14

Rüstem Zümrüd Ḳabā: bk. *Rüstem*
R. 014a/3, 014b/2, 020b/3, 020b/10, 021b/1, 037a/10, 037a/14, 037b/3, 111b/7
R.ya 014a/21

Ṣāḥib-ḳırān: Hz. Hamza için kullanılan bir unvan
Ṣ. 005a/13, 005a/18, 008a/5, 008a/9, 011a/15, 016a/21, 021b/13, 022a/2, 022a/18, 023a/1, 023a/2, 023a/18, 023b/4, 024b/10, 025a/1, 028b/1, 028b/4, 028b/11, 028b/19, 031a/6, 031a/9, 031b/3, 031b/14, 033a/8, 036a/4, 036a/16, 038a/8, 040a/18, 042b/16, 044a/8, 047a/21, 047b/19, 047b/21, 048b/2, 048b/20, 049b/17, 049b/18, 049b/20, 050a/18, 050a/21, 050b/14, 050b/16, 051b/19, 051b/20, 052a/7, 052b/10, 053b/15, 054a/11, 054a/19, 054b/9, 058b/15, 063a/14, 063b/9, 063b/18, 065a/5, 065a/7, 065b/2, 065b/18, 066a/4, 071b/6, 071b/18, 072a/5, 072b/10, 073a/10, 073b/17, 074a/5, 077a/17, 077b/5, 077b/12, 077b/18, 078a/8, 078a/9, 078b/2, 078b/19, 079b/3, 079b/11, 080a/14, 080b/12, 080b/15, 080b/18, 081a/10, 083a/4, 083b/3, 083b/10, 084a/18, 084b/13, 084b/18, 085a/1, 085a/6, 085a/17, 086a/11, 086b/8, 088b/17, 089a/4, 089a/5, 089a/6, 091a/5, 091b/10, 091b/17, 092a/2, 092a/9, 092a/13, 092a/18, 092b/14, 093a/4, 096a/5, 096a/13, 096a/17, 096b/8, 096b/10, 098a/17, 098a/18, 098b/6, 099b/2, 102b/5, 102b/14, 103a/6, 104b/16, 105b/1, 106a/3, 106a/4, 106a/7, 106a/9, 106b/5, 106b/12, 108a/1, 108b/4, 108b/11, 109a/14, 109a/17, 109b/3, 110a/1, 110a/5, 110a/11, 110b/16, 110b/18, 111a/13, 111b/9, 111b/10, 111b/12, 112a/3, 112a/5, 112a/7, 112a/9, 112a/11, 112b/1, 113a/9, 113b/3, 113b/4, 113b/6, 80a/1
Ṣ.a 022a/15, 022b/20, 023a/20, 029a/6, 047b/15, 049b/1, 054b/1, 068a/11, 080b/11, 083b/15, 083b/16, 088b/14, 088b/18, 092b/17, 095a/5, 096a/9, 097a/2, 098a/3, 105b/13, 111b/4, 112a/4, 113a/12
Ṣ.da 098a/9
Ṣ.dan 012a/3, 023a/12, 031a/18, 055a/18, 063b/4, 081a/1
Ṣ.dır 008a/4, 042a/3
Ṣ.ı 008a/9, 036a/17, 050a/3, 071b/17, 078a/2, 079b/19, 085a/16, 086b/2, 087a/14, 106b/5, 109b/11, 111a/12, 112a/13
Ṣ.mısuŋ 019b/2
Ṣ.um 033b/15, 98b/10
Ṣ.uŋ 032a/8, 048a/18, 052b/1, 054a/10, 063b/8, 070b/18, 072a/10, 072a/11, 072b/5, 072b/6, 072b/16, 078b/10, 079a/3, 079b/7, 080b/1, 081a/8, 082b/17, 083a/7, 083a/9, 083a/12, 083a/16, 086a/11, 092b/4, 096a/15, 097b/1, 098a/4, 102b/11, 105a/17, 110a/7, 110a/15, 110a/17, 111a/8, 111a/15, 112a/10, 113b/12
Ṣ.uŋdır 063b/12

Ṣāḥib-ḳırān Ḥoca: bk. *Ṣāḥib-ḳırān*
Ṣ.muza 042b/11

Ṣaḥmān: Bedīʿüz-zamān'ın yanında ona hizmet eden bir savaşçı
Ṣ. 092b/4, 092b/10, 092b/12, 092b/17, 093a/16, 093a/17, 093b/16, 094a/13, 094a/17, 096a/9
Ṣ.a 092b/15
Ṣ.dır 092b/16

Ṣaḥmān Ādemī-zād: bk. *Ṣaḥmān*
Ṣ. 108b/5

Ṣahmān: bk. *Ṣaḥmān*
Ṣ. 093a/12, 093a/14, 093a/15

Salūn: Hz. Hamza'nın yanında olan bir pehlivan
S. 081a/4, 082a/11
S.a 082a/10
S.ı 076b/11, 077a/2

Salūn ʿAmūd-keş: bk. *Salūn*
S.e 076b/5

Sām: Hāşim ile savaşıp daha sonra onun tarafına geçen bir çoban
S. 049b/20, 050a/12, 054a/12, 055a/7, 055a/10, 055a/12, 055a/14, 055a/15, 055a/17, 056a/19, 083b/10, 084b/17, 093a/1, 093a/5, 099a/3, 104a/13, 110a/3
S.uŋ 106a/1

Sām Serkeş: bk. *Sām*
S. 054b/16, 057a/10, 057b/12, 057b/20

Sām Cobān: bk. *Sām*
S. 055a/17

Sām Serkeş Cobān: bk. *Sām*
S. 057a/12

Sām Sevāī: bk. *Sām*
S. 110b/1

Sām Süvār: bk. *Sām*
S. 065a/11, 065a/16

Şāmşām: Bediʿ'ye karşı savaşan Kāşānī'nin payitaht pehlivanı
Ş. 055b/2, 055b/4, 055b/19, 056a/2, 056a/5, 056a/6, 056a/8, 056a/9, 056a/13, 056a/14, 056a/15, 056a/17, 056b/2, 056b/3, 056b/9, 056b/10, 056b/13, 056b/15, 056b/18, 057a/2, 057a/13, 057b/1, 057b/6, 057b/12, 057b/19
Ş.a 056b/19, 056b/20, 057a/7, 057a/18, 057b/7
Ş.ı 055b/2, 056a/12, 056a/16
Ş.uŋ 056a/12, 056a/18, 057b/5

Şanān Leşker: Hāşim'in askerlerinden biri
Ş. 056b/8

Sārūn: Ḳārūn'un pehlivanlarından biri
S. 005b/9, 005b/12, 005b/18
S.a 005b/16
S.ı 005b/20

Secrāb: Şemūd yanında olan Sulṭān Ezder-bend'in pehlivanlarından biri
S. 090a/10

Sedd-i Ye'cūc: Yecüc ve Mecüc kavimlerinini geçişini engellemek için yapılan engelin adı

S.a 070a/18

Sedd(-i) Yeʾcūc: bk. *Sedd-i Yeʾcūc*
S.a 079a/1, 088b/9
S.dan 066b/3

Sehrāb: İrec'e karşı savaşan pehlivanlardan biri
S. 007a/9, 007a/10, 007a/15, 007a/19, 090b/11, 090b/13, 102a/7, 102a/8
S.ı 007a/18, 102a/17
S.uŋ 007a/17, 007a/22, 007b/2, 007b/4, 007b/6, 007b/12, 013b/10, 102a/14

Sehrāb Ejder Bevş: bk. *Sehrāb*
S. 007a/6

Sehrāb Ezder-bend: bk. *Sehrāb*
S. 102a/4

Sehrāb Ezder Süvār: bk. *Sehrāb*
S. 111b/7

Şemūd: Hz. Hamza'ya karşı savaşan pehlivanlardan biri
Ş.023a/7, 023a/8, 023a/10, 023a/14, 023b/11, 023b/14, 023b/18, 024a/5, 024a/10, 024a/16, 024b/4, 024b/16, 025a/9, 025b/22, 026a/8, 026a/14, 026a/18, 026b/4, 038b/3, 042b/11, 043a/1, 043b/15, 047b/7, 047b/9, 047b/14, 048b/7, 048b/8, 049a/18, 050a/20, 050b/10, 050b/12, 050b/17, 051a/3, 051a/7, 051b/14, 051b/17, 052b/8, 052b/13, 052b/18, 052b/19, 053a/3, 053b/4, 054a/16, 054b/2, 058b/16, 066a/13, 070b/15, 070b/20, 071a/11, 071a/16, 072b/1, 073b/10, 073b/13, 075b/1, 076a/6, 077a/7, 081a/4, 081a/7, 081b/10, 082b/6, 082b/11, 084a/19, 084b/4, 085a/7, 085a/11, 088b/15, 090a/5, 090b/1, 090b/10, 090b/16, 090b/18, 091b/7, 101b/3, 101b/14, 106b/16, 109b/6, 113a/6
Ş.a 022a/10, 022a/13, 023b/9, 023b/12, 024a/5, 025b/21, 026a/6, 027a/2, 042b/14, 045a/16, 045b/2, 045b/4, 046a/11, 053b/7, 055b/2, 065b/6, 071a/14, 072a/13, 077a/10, 082a/17, 090a/5, 090b/17
Ş.uŋ 025b/10, 025b/19, 026a/17, 043b/14, 044a/4, 044a/5, 050b/11, 050b/19, 051a/10, 052a/1, 052b/8, 054a/15, 063a/11, 066a/7, 066a/17, 072a/8, 073b/7, 075a/19, 076b/9, 076b/10, 076b/11, 084a/18, 084a/19, 090a/14, 091b/4, 102b/1

Semūd: bk. *Şemūd*
S.a 077a/7

Şemūd ʿĀr: bk. *Şemūd*
Ş. 022a/5, 036a/18
Ş.a 022a/5, 081a/3
Ş.i 38b/3, 042b/9

Şemūd bin ʿĀr: bk. *Şemūd*
Ş. 023a/4, 023a/6, 064b/3, 097a/9, 101a/18, 106b/14, 109b/5, 114b/6
Ş.a 026b/14, 047b/3, 115a/5
Ş.ı 021b/21, 114b/13
Ş.sın 023b/15

Ş.sıŋ 066a/10

Şemūd La'īn: bk. *Şemūd*
Ş. 023a/4, 048a/13

Şemūd Leşker: bk. *Şemūd*
Ş.in 058b/17

Şemūd Pelīd: bk. *Şemūd*
Ş. 096b/14

Şemūd Şāh: bk. *Şemūd*
Ş. 101b/1, 113a/1

Semāt: İrec tarafında yer alan pehlivanlardan biri
S. 003b/18

Ser Baḥrī: bk. *Neheng-ser Māhī Beden*
S. 093b/1

Serḫāb Ecdīr-bend: Sulṭān Ecdīr-bend'in pehlivanlarından biri
S. 082a/15

Serḫavāb: Sulṭān Ecdīr-bend'in pehlivanlarından biri
S.uŋ 084a/5

Serḫavāb Ecdir-bend: bk. *Serḫavāb*
S. 084a/4

Ser Māhī Nām Cinnī: bk. *Neheng-ser Māhī Beden*
S. 078a/1

Ser Māhī Beden: bk. *Neheng-ser Māhī Beden*
S.e 096a/14

Serṭāf: Hāşim'e karşı savaşan pehlivanlardan biri
S.uŋ 084a/17

Serṭāfa Ezder-bend: bk. *Serṭāf*
S.e 084a/16

Sertāḳ: Sulṭān Ecdīr-bend'in pehlivanlarından biri
S. 082a/16

Server Bānū: Şehnüvāz Bānū
S.nuŋ 066b/2

Simāre Cāzū: Ḳahhār'ın aşık olduğu bir büyücü
S. 053b/7

Sīmurġ ʿAnḳā: Kaf Dağı'nın arkasında yaşadığına inanılan efsanevi Anka Kuşu
S. 017b/11, 110a/12

Simurġ ʿAnḳā: bk. *Sīmurġ ʿAnḳā*
S. 019b/13

Sulṭān Berrāġ Zemīn: Hervem için kullanılan bir unvan
S. 089b/13

Sulṭān Dīvāne: Hervem için kullanılan bir unvan
S. 102b/10
S.nüŋ 024a/18

Sulṭān Ecdīr-bend: Bedīʿüz-zamān ile Melik Ḳāsım'ın savaştığı pehlivanlardan biri
S. 082a/14

Sulṭān Ecdir-bend: bk. Sulṭān Ecdīr-bend
S. 084b/3

Sulṭān Ezder-bend: bk. *İrec*
S.üŋ 090a/9

Süleymān: Hz. Hamza'nın ordugahlarından birinin ismini veren Süleyman Peygamber
S. 073b/3, 087a/9, 087a/16, 084b/8, 091b/9

Süleymān Ezder Gūh: Ṣemūd yanında yer alan savaşçılardan biri
S.ıla 085a/8

Şāh Cemşīd: bk. *Cemşīd*
Ş. 091b/6

Şāhnüvāz Perī: Dilnüvāz Perī ile birlikte hareket edenlerden biri
Ş. 066b/2

Şāh Süvār: İrec'in savaşıp kendine tabi ettiği pehlivanlardan biri
Ş.ı 004a/16

Şebüh ʿAyyār: Cüneyd Eblaḳ-Süvār'ın yanında yer alan pehlivanlardan biri
Ş. 001b/2, 001b/7, 002b/10, 003a/22
Ş a 001b/16, 003b/1
Ş.ıdur 002a/15

Şehnüvāz: Dilnüvāz Şāh'ın kızı
Ş. 034a/10
Ş.ı 031b/1
Ş.uŋ 034a/19

Şehnüvāz Bānū: bk. *Şehnüvāz*
Ş. 031a/19, 032a/6, 033b/1, 033b/13, 034a/7, 066b/6

Ş.nuŋ 031b/6, 033a/10
Ş.ya 033a/18, 033a/19
Ş.yı 031a/13, 067a/2

Şehnüvāz Perī: bk. *Şehnüvāz*
Ş. 030b/2, 031a/17, 032b/11, 033b/7, 034a/2, 067b/10, 092a/17

Şehrüvaz: Ersenṭālīs ile savaşan pehlivanlardan biri
Ş. 070a/15
Ş.ı 070a/14

Şehrüz: Ṭālīs'in oğlu Ġaşanfer'in pehlivanlarından biri
Ş. 061a/18, 069b/16, 079a/6, 085b/7, 086a/16, 086b/1, 086b/10, 088a/6, 088b/3, 092b/3, 093a/19, 093b/6, 094a/8, 095a/1, 095a/15, 097b/2, 097b/6
Ş.de 088b/8
Ş.den 086a/9, 086b/5
Ş.i 088b/4
Ş.üŋ 086a/18, 095b/15

Şehrüz ʿAyyār: bk. *Şehrüz*
Ş. 062b/5

Şehrüz Deryā-nişīn: bk. *Şehrüz*
Ş. 079b/13, 080b/17, 086a/7
Ş.dür 087a/15

Şehrüz Deryā-nişīn ibn Ṭālīs: bk. *Şehrüz*
Ş. 078b/14

Şemşān: Nūrüʾd-dehr'e karşı savaşan pehlivanlardan biri
Ş. 085b/4, 085b/6, 085b/7, 085b/11, 085b/14, 085b/16, 085b/18
Ş.ı 086a/17

Şemşān Āteş-dem: bk. *Şemşān*
Ş. 085b/2, 085b/5, 087b/12

Şīr Ḫursān: Bedīʿüz-zamān'a karşı savaşanlardan biri
Ş. 107b/2

Şīr Ḫurāsān: bk. *Şīr Ḫursān*
Ş. 107b/16

Şīr-ser Cinnī: Bedīʿüz-zamān'ın savaşçılarından biri
Ş. 035b/18

Ṭahmūrāṯ: İran'ın Pishdadian hanedanının üçüncü şahı
Ṭ. 093b/14

Ṭālūn: İrec'e karşı savaşan pehlivanlardan biri
Ṭ. 002b/13

Ṭālīs: bk. *Ersenṭālīs*
Ṭ. 069b/5, 069b/16
Ṭ.e 069a/8, 069b/1, 069b/4

Ṭālīs Deryā-nişīn: bk. *Ersenṭālīs*
Ṭ. 069b/12, 079b/4, 079b/12

Taŋrı: Allah, yaratıcı
T.dan 032b/14
T.sı 027b/5, 028a/3, 028a/4, 081b/9

Ṭūl Zengī: ʿĀnkūr'a benzetilen iri cüsseli bir pehlivan
Ṭ.ye 061b/16

Teʿālā (Ar.): Allah, Tanrı
T. 007b/10, 010a/2, 025a/14, 031a/10, 034b/6, 058a/9
→Ḥaḳ T. 011a/2, 011a/11, 011a/17, 011b/8

Terniyye: İrec'in askerlerini topladığı şehrin adı
T. 039a/13

Ṭılsım: Nūrüʾd-dehr'ün keşif için gittiği şehrin ismi
Ṭ. 59a/9

Ṭūḳ Ṭarīḳ: ʿAlem Ejderhā Peyker'i elinde tutan pehlivanlardan biri
Ṭ. 082b/2

Ṭūl Zengī: Ḳahhār'a karşı savaşan büyücü pehlivanlardan biri
Ṭ. 048b/18

Ṭuman: bk. *Kūh-ı Ṭuman*
Ṭ.da 008b/20

Ṭumār: Hervem'e karşı savaşan pehlivanlardan biri
Ṭ.uŋ 090a/4

Tumār ʿAmūd-keş: bk. *Ṭumār*
T. 089b/10

Ṭumār ʿAmūd-keş: bk. *Ṭumār*
Ṭ. 089b/18

Ümeyye: Behẕād ve Hāşim tarafında yer alan pehlivanlardan biri
Ü. 076a/4, 081a/19, 081b/15

Ümeyye ʿAyyār: bk. *Ümeyye*
Ü. 081a/18, 081b/7
Ü.a 076a/10

Ümeyye bin ʿÖmer: bk. *Ümeyye*
Ü. 081b/16

Yaḥyā: Bedīʿüz-zamān'ın karşısında yer alan Ẓulümātī'lerden olan bir savaşçı
Y. 082b/12
Y.nuŋ 075a/10, 077a/9, 079b/2, 080b/10
Y.ya 076b/17

Yaḥyā-yı Ẓulümāt: bk. *Yaḥyā*
Y. 076b/18
Y.ı 071a/15, 087a/17, 093a/9

Yaḥyā-yı Ẓulümātī: bk. *Yaḥyā*
Y. 072a/14, 075a/15, 077a/4, 077b/2, 080a/11, 081a/5, 087a/15, 115a/1
Y.nüŋ 075a/10, 085a/14
Y.ye 072b/2, 073b/18, 077a/18, 077b/1, 109b/9, 114b/6
Y.yi 093a/11

Yaḥyā(-yı) Ẓulümātī: bk. *Yaḥyā*
Y. 082b/10
Y.ya 080b/6

Yeʾcūc: kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkıp pek çok kötülük yapacaklarına inanılan, çok kısa boylu iki kavimden biri
Y. 032b/9, 032b/19, 033b/9, 036a/7, 070a/20, 092a/16

Yeʾcūc Meʾcūc Seddi: Yecüc ve Mecüc kavimlerinini geçişini engellemek için yapılan engelin adı
Y.ne 067a/20

Yekta Ġazanfer Şīr Mūr: bk. *Ġazanfer*
Y. 058a/19

Yigit Ābād: bk. *Ḳaṣr(-ı) Yigit*
Y. 067b/5
Y.a 067b/15

Zābūr: Şemūd'a esir düşen Liḳā'nın kardeşi
Z. 077b/2

Zābūr Şāh: bk. *Zābūr*
Z. 075a/13
Z.a 051a/5

Zīver Şāh: Bedīʿüz-zamān'ın karşısında yer alan kafir şahlardan biri
Z. 093a/11
Z.a 080b/2
Z.uŋ 080b/2

Ẓūlam Cāzū: İrec'e sihir yapan büyücülerden biri

Ẓ. 038b/2, 038b/13

Ẓulümāt: Bedīʿ üz-zamān'ın karşısında yer alan bir kavim
Ẓ. 067b/18, 070b/11, 073a/18, 077b/9
Ẓ.a 008a/5, 016a/3, 073b/18, 079a/1, 084b/13
Ẓ.da 051a/5, 077a/3
Ẓ.dan 071b/7

Zümrüd Ḳabā: bk. *Ḳārūn*
Z.ya 004a/18

4. BÖLÜM: SONUÇ

* Hamza-nâmelerin XIV. yüzyılda Anadolu'da ilk örneklerinin verilmesi daha sonraki dönemlerde yapılan istinsah çalışmaları eserlerde farklı imla özelliklerinin meydana çıkmasına sebep olmuştur. Hamza-nâme'nin 71. cildi, Uygur imla özelliği ile Arap-Fars imla özelliklerini bir arada bulundurur. Ünlüler ve ünsüzlerin yazımı kurallı değildir. Hamza-nâme'nin 71. cildi müstensihin açıklamasına göre Miladi 3 Aralık 1876 tarihinde yapılmıştır. Eserin telifi Eski Anadolu Türkçesinde ve istinsah tarihi Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde olduğundan imla açısından her iki dönemi kapsayan özellikler tespit edilmiştir.

* Hamza-nâmeler evlerde, hastanelerde, kahvehanelerde, resmi kurumlarda, dükkânlarda ve ismi belirtilmeyen birçok yerde okunmuştur. Meddahlar tarafından anlatılmış ve bu esnada yazıya geçirilmiştir. Bu halk hikâyelerinin anlatımı sırasında yazıya geçirilmesinden ötürü birçok ses ve kelimenin yazımında farklı sayılarda ikili yazımlar görülmüştür. Müstensihin imlaya hakim olmaması, metnin 1876 yılında yazıya geçirilmesi gibi faktörlerin de bu hususta etkili olduğu söylenebilir. Çünkü metinde hem Eski Türkçe hem Eski Anadolu Türkçesi hem de günümüz Türkçesine ait yazım özellikleri görülebilmektedir. Halk ağzında kullanılan kelimeler de metinde görülmüştür.

* Hamza-nâme'nin 71. cildinde hareke ve noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Sadece bazı yerlerde standart olmayan üstün, esre, cezm, şedde, tenvin işaretleri kullanılmıştır. Arap ve Farsça kelimelerin yazımında uzun ünlüleri göstermek için elif (ا), ye (ى) ve vav (و) kullanılmıştır.

* Ünlülerin yazımında yukarıda belirttiğimiz gibi ikili biçimde yazılan birçok kelime vardır. Hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde bu özellik görülmüştür. Özellikle kelime başında elif (ا) ve ayn (ع) seslerinin birbiri yerine kullanılması, uzun ünlülerin tercih edilmesi bu özelliklerin başında gelir. Metinde yirmi iki kelimede bu durum mevcuttur. Bunlardan yedisi Türkçe kelime, 16 tanesi ise alıntı kelimelerdir:

aḳdar- (2 yerde) ~ ʿāḳdar- (1 yerde)

asāyiş (1 yerde) ~ āṣāyiş (1 yerde)

aşḳar (1 yerde) ~ ʿaşḳar (14 yerde)

ʿayb (1 yerde) ~ ʿāyb (4 yerde) ~ ayb (1 yerde)

bahādır (3 yerde) ~ bahādur (6 yerde)

cengī (1 yerde) ~ cengü (1 yerde)

eṭrāf (17 yerde) ~ eṭraf (2 yerde)

filān (1 yerde) ~ fulān (3 yerde)

eṭrāf (17 yerde) ~ eṭraf (2 yerde)

mādāmki (2 yerde) ~ mādemki (2 yerde)

muʿallāḳ (2 yerde) ~ muʿallaḳ (2 yerde)

muḥāṣara (1 yerde) ~ muḥāṣıra (1 yerde)

ökce (1 yerde) ~ ʿökce (1 yerde)

rāżī (2 yerde) ~ rāẓı (1 yerde)

ṣaf (10 yerde) ~ ṣāf (7 yerde)

silāḥ-şorlıḳ (2 yerde) ~ silaḥ-şorlıḳ (1 yerde)

sönder- (1 yerde) ~ söndür- (1 yerde)

yabān (7 yerde) ~ yāban (1 yerde)

yavrı (2 yerde) ~ yavru (4 yerde)

yazıḳ (1 yerde) ~ yazuḳ (1 yerde)

yuḳarı (7 yerde) ~ yuḳaru (2 yerde)

yüri- (60 yerde) ~ yürü- 13 (yerde)

ẓarār (3 yerde) ~ ẓarar (2 yerde)

Altı özel isimde de ikili yazılımlar vardır:

ʿĀnkūr (16 yerde) ~ ʿAnkūr (20 yerde)

Aşrāḳ (14 yerde) ~ ʿAşrāḳ (22 yerde)

Cebel Arzaḳ (1 yerde) ~ Cebel Arzāḳ (2 yerde)

Ġārġām Dīv-ser (1 yerde) ~ Ġarġām Dīv-ser (4 yerde)

Ġarġanūş (5 yerde) ~ Ġarġānūş (1 yerde) ~ Ġārġanūş (1 yerde)

ʿÖmer (136 yerde) ~ ʿÖmir (3 yerde)

* Bilindiği üzere Arap yazısında Türkçe sözcüklerde bulunan /ç/, /g/, /ŋ/ ve /p/ ünsüzlerine karşılık gelen işaretler olmadığı için söz konusu ünsüzler genellikle (ج), (ك), (ب) işaretleriyle gösterilmektedir. Kimi Arap harfli metinlerde ise /ç/ ünsüzü (چ) ile /p/ ünsüzü (پ) işaretleri kullanılmaktadır. Hamza-nâme'de bazı kelimelerde /ç/ ve /p/ seslerinin görülmesine rağmen bu seslerin kullanıldığı kelimelerde ayırt edici bir imkân sağlamamıştır. Çünkü aynı kelimede hem /c/ ve /ç/ hem de /p/ve /b/ seslerinin kullanıldığı örnekler görülebilmektedir.

* Ünlülerin imlasında olduğu gibi ünsüzlerin imlasında da ikili kullanımlar mevcuttur. Özellikle zel (ذ), ze (ز), zı (ظ), dat (ض); sad (ص), sin (س), se (ث) ve te (ت), tı (ط) ünsüzlerinin birbirinin yerine kullanılması daha çok görülmüştür. 85 kelimede

bu durum tespit edilmiştir. 28 Türkçe kelime, 57 tanesi ise alıntı kelimelerden oluşur. Bahsi geçen kelimeler şunlardır:

ʿarż-ı hüner (1 yerde) ~ ʿarz(-ı) hüner (2 yerde)

ʿarżū (1 yerde) ~ ārżū (2 yerde)

asāyiş (1 yerde) ~ āṣāyiş (1 yerde)

ʿasker (328 yerde) ~ ʿaṣker (2 yerde)

baḥṣ (3 yerde) ~ baḥs (1 yerde) ~ baḫs (1 yerde)

baṣ- 1 (yerde) ~ baṣ- 23 (yerde)

bī-ḥūş (1 yerde) ~ bī-hūş (3 yerde)

bi-iẕniʾllāh (1 yerde) ~ bi-izniʾllāh (1 yerde)

būlād (2 yerde) ~ būlāt (1 yerde)

çabuḳ (2 yerde) ~ çabuk (3 yerde)

cüsse (1 yerde) ~ cüṣṣe (1 yerde)

duʿā (44 yerde) ~ duʿāʾ (3 yerde)

eski (3 yerde) ~ eṣki (2 yerde)

eṭrāf (17 yerde) ~ etrāf (1 yerde) ~ eṭraf (2 yerde)

ġāʾib (3 yerde) ~ ġāib (15 yerde)

ġażab (36 yerde) ~ ġaẕab (1 yerde)

gustāḫlıḳ (1 yerde) ~ gustāhlik (1 yerde)

ḥabs (14 yerde) ~ ḫabs (1 yerde) ~ ḥaps (1 yerde)

ḥāl (133 yerde) ~ ḫāl (2 yerde)

ḥalḳa (2 yerde) ~ ḫalḳa (2 yerde)

ḥarām-zāde (8 yerde) ~ ḥaram-zāde (2 yerde)

ḥased (1 yerde) ~ ḥaset (1 yerde)

hay (31 yerde) ~ ḥay (2 yerde)

ḥaylī (4 yerde) ~ ḥāylī (1 yerde)

ḥāżır (21 yerde) ~ ḥāẕır (1 yerde) ~ ḥāẕır (1 yerde)

hedāyā (3 yerde) ~ hedāya (1 yerde)

helāk (118 yerde) ~ ḥelāk (*2* yerde)

ḥīle (25 yerde) ~ hīle (3 yerde)

ḫod (9 yerde) ~ hod (1 yerde)

ḫoş (8 yerde) ~ hoş (1 yerde)

ḫurd (12 yerde) ~ ḫūrd (1 yerde) ~ hūrd (1 yerde)

ḥużūr (7 yerde) ~ ḥuẕūr (1 yerde)

iʿlāʾ (1 yerde) ~ iʿlā (3 yerde)

irtesi (25 yerde) ~ irteşi (2 yerde)

işbāt (4 yerde) ~ isbāt (1 yerde)

iste- (41 yerde) ~ işte- (2 yerde)

iẕin (1 yerde) ~ izin (2 yerde) ~ iẕn (4 yerde) ~ izn (1 yerde)

ḳad (12 yerde) ~ ḳadd(30 yerde)

ḳaḥbe (2 yerde) ~ ḳahbe (1 yerde)

keẕālik (3 yerde) ~ kezālik (1 yerde)

ḳurṭıl- (1 yerde) ~ ḳurtıl- (1 yerde)

maḥal (28 yerde) ~ maḥall (1 yerde)

maḥzūn (1 yerde) ~ maḫzūn (1 yerde)

naġra (116 yerde) ~ naʿra (10 yerde)

nizāʿ (5 yerde) ~ nizā (1 yerde)

ön (1 yerde) ~ öŋ (103 yerde)

pertāb (5 yerde) ~ perṭāb (1 yerde)

peydā (2 yerde) ~ peydāh (3 yerde)

ṣaç (1 yerde) ~ şaç (1 yerde)

ṣaç- (4 yerde) ~ şaç- (1 yerde) ~ saç- (1 yerde)

ṣāḥibṣız (1 yerde) ~ ṣāḥibsiz (4 yerde)

ṣaḥrā (15 yerde) ~ sahrā (1 yerde) ~ saḥrā (1 yerde)

sarsıl- (1 yerde) ~ ṣarṣıl- (6 yerde) ~ ṣarsıl- (1 yerde)

ṣataş- (2 yerde) ~ şataş- (3 yerde)

ser-güzeşt (2 yerde) ~ şer-güẕeşt (2 yerde)

ser-ḥalḳa (1 yerde) ~ ser-ḫalḳa (1 yerde)

ṣoḳ- (2 yerde) ~ soḳ- (1 yerde)

ṣorış- (3 yerde) ~ şorış- (2 yerde) ~ sorış- (2 yerde)

söyle- (47 yerde) ~ şöyle- (6 yerde)

söyleş- (2 yerde) ~ şöyleş- (13 yerde)

ṣuç (1 yerde) ~ şuç (1 yerde)

ṣun- (24 yerde) ~ sun- (2 yerde)

şāhin (1 yerde) ~ şāḥiŋ (1 yerde)

şāyed (9 yerde) ~ şāyet (6 yerde)

şehzāde (2 yerde) ~ şehẕāde (1 yerde)

ṭās (2 yerde) ~ ṭāṣ (1 yerde)

ṭopraḳ (1 yerde) ~ topraḳ (1 yerde)

toz (26 yerde) ~ ṭoz (2 yerde)

tuṭ- (1 yerde) ~ tut- (2 yerde) ~ ṭut- (39 yerde)

ṭuṭam (1 yerde) ~ tuṭam (1 yerde)

uṣan- (2 yerde) ~ uṣan- (1 yerde)

uṣūl (1 yerde) ~ usūl (1 yerde)

yalıŋ (1 yerde) ~ yalın (1 yerde)

yan (61 yerde) ~ yaŋ (1 yerde)

yār-ġār (4 yerde) ~ yār-gār (1 yerde)

yaylaḲ (1 yerde) ~ yaylaK (1 yerde)

yıġıl- (1 yerde) ~ yıḳıl- (15 yerde)

ẓāhir (34 yerde) ~ zāhir (1 yerde)

zaḥmet (7 yerde) ~ zaḫmet (1 yerde)

ẓan (1 yerde) ~ ẓann (1 yerde)

żarar (2 yerde) ~ ẓarar (2 yerde) ~ ẓarār (3 yerde)

żarb (33 yerde) ~ ẓarb (10 yerde)

żāyiʿ (4 yerde) ~ żāyi (1 yerde) ~ zāyiʿ (1 yerde)

ẕerre (6 yerde) ~ zerre (6 yerde)

zūr (18 yerde) ~ ẓūr (36 yerde)

* 13 özel isimde de bu ikili yazımlar görülmüştür:

Arġanuş (1 yerde) ~ Arḳanūs (3 yerde) ~ Arḳanūş (7 yerde)

Behzād (61 yerde) ~ Behẕād (6 yerde)

Caʿfer (20 yerde) ~ Caġfer (2 yerde)

Ġarġanūş (5 yerde) ~ Ġarġānūş (1 yerde) ~ Ġārġanūş (1 yerde) ~ Ġarġanūz (1 yerde) ~ Ġarḳanūş (1 yerde) ~ Ḳarġanūş (11 yerde)

Ġaṣanfer (12 yerde) ~ Ġazanfer (12 yerde)

Ḥaḳ 19 (yerde) ~ Ḫaḳ (1 yerde) ~ Ḥaḳḳ (2 yerde)

Ḥażret(-i) Ḥamza (4 yerde) ~ Ḥazret(-i) Ḥamza (2 yerde)

Ḳābūs (28 yerde) ~ Kābūs (7 yerde) ~ Ḳābūş (4 yerde) ~ Kābūş (1 yerde)

Ḳāhir Būlād-dest (1 yerde) ~ Ḳāhir Būlāt-dest (2 yerde)

Ḳınāġuş İfrīt (1 yerde) ~ Ḳınāḳuş Tevhīd (1 yerde)

Ṣaḥmān (16 yerde) ~ Ṣahmān (3 yerde)

Ṣemūd (153 yerde) ~ Semūd (1 yerde)

Ṭumār (2 yerde) ~Tumār (1 yerde)

* Eserde dikkat çeken bir imla özelliği de ayrı yazılması gereken bazı kelimelerin kendinden önce gelen kelimeyle bitişik yazılmasıdır. Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki metinlerde de sıkça görülen bu durum Hamza-nâme'de birçok kelime, çekim edatı, bağlama edatı, ek fiilin kipleri ve {mI} soru ekinde tespit edilmiştir. Bitişik yazılan kelime ve ekler şunlardır:

Tablo-8. Kendisinden Önce Bitişik Yazılan Kelime ve Ekler

Kelime	**Edat**	**Bağlaç**	**Soru Eki**	**Ek Fiilin Kipleri**
biŋ	dek	dA	mI	i-ken
dem	içün	daḫı		i-se
gün	ile	ki		
ḥāl	ḳadar	kim		
maḥal	soŋra			
ṭaraf				
var				
yüz				
zamān				

* Ayrı yazılan eklerde ise Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde olduğu gibi tespit edilmiş ve standart hâle gelmiş bir kural yoktur. Metinde karakteristik olarak hem yapım hem çekim eklerinde "he (ه)" sesinden sonra gelen eklerin ayrı yazıldığı görülür:

ḳuşa-nanuŋdur قوشا نه نكدر 108a-11 aḳıda-yım اقيده يم 102b/13

ala-vuz اله وز 63a/9 nīze-siyle نيزه سيله 17a/18

* Türkçede eskiden beri ilk hecede /i/ > /e/, /e/ > /i/, /e/ > /ė/, /i/ > /ė/, /ė/ > /e/ değişmeleri görülmüştür. Hamza-nâme'nin müstensih hattıyla yazılması ve Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde istinsah edilmesi bazı kelimelerde hem /e/ hem de /i/ ünlülerinin birlikte kullanılmasına sebep olmuştur. Metnimizde kullanım sıklığına göre değişen yedi kelimenin hem e'li hem i'li şekilleri de mevcuttur:

bel 48a/11 (15 yerde) ~ bil "bel" 76a/19 (1 yerde)

egil- 19a/2 (1 yerde) ~ igil- "eğil-" 2b/2 (1 yerde)

el 37a/13 (2 yerde) ~ il "el, yabancı" 46b/9 (1 yerde)

ye- 12b/9 (1 yerde) ~ yi- "ye-" 113a/7 (25 yerde)

beg 96b/3 (97 yerde) ~ Big "bey" 89a/3 (1 yerde)

yer 114a/6 (4 yerde) ~ yir "yer" 21a/18 (255 yerde)

eyer 10a/13 (3 yerde) ~ iyer "eyer" 8b/9 (1 yerde)

* Günümüzde /ı/ şeklinde kullanılmasına rağmen metnimizde sadece eskicil örneklerini barındıran iki kelime mevcuttur:

altun “altun” 5a/17 (5 yerde)

ayruḳ “artık, başka” 7a/20 (1 yerde)

* u/ı, ü/i değişikliklerinin eskicil şekillerle bir arada kullanıldığı yedi kelime belirlenmiştir:

tegül > degül “değil” 1b/15 (1 yerde) ~ degil 94b/5 (54 yerde)

berü > berü “beri” 20b/12 (8 yerde) ~ beri 110b/13 (1 yerde)

ḳayġuḳ >> ḳayuḳ “kayık” 29a/7 (4 yerde) ~ ḳayıḳ 30b/15 (1 yerde)

artuḳ > artuḳ “artık” 6a/3 (14 yerde) ~ artıḳ 76b/9 (2 yerde)

kentü > kendü “kendi” 57b/16 (141 yerde) ~ kendi 11b/20 (29 yerde)

telü > delü “deli” 27a/5 (10 yerde) ~ deli 27a/10 (4 yerde)

yaru > yaru 35b/13 (1 yerde) ~ yarı 35b/13 8 (1 yerde)

* Eskicil şekillerle ı/u, i/ü değişikliğine uğramış şekillerin bir arada kullanıldığı dört kelime mevcuttur:

yavrıġ “yavru” > yavru 18a/1 (4 yerde) ~ yavrı 18a/21 (2 yerde)

udı- “uyu-” > uyu- 73b/6 (14 yerde) ~ uyı- 7a/14 (1 yerde)

yazıġ “yazık” > yazuḳ 78a/18 (1 yerde) ~ yazıḳ 56b/16 (1 yerde)

yorı- “yürü-” > yüri- 61b/20 (60 yerde) ~ yürü- 75a/1 (13 yerde)

* Arap harfli yazıda /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlüleri aynı işaretle gösterildiğinden ilk hecedeki yuvarlak ünlülerin dar veya geniş olmasını belirlemek kolay değildir. Dolayısıyla bu sesleri belirlerken eski biçimlerine bağlı kalmakla beraber istinsah tarihinin günümüze yakın olmasından dolayı yuvarlak ünlüleri dar ve geniş ünlülü olarak belirlenenler şeklinde iki gruba ayırdık. Metinde dar ünlülü olarak belirlenen 15 kelime; geniş ünlülü olarak belirlenen altı kelime mevcuttur.

* Metindeki alıntı kelimeler genel olarak asli şekilleriyle yazılmıştır. Türkçe kelimelerin aksine alıntı kelimelerde ünlü türemesine sıkça rastlanır. Türkçenin ses yapısına uyarlamak özelliği taşıdığı için ünlü türemesi özellikle Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde daha çok görülmüştür. Bu ses hadisesi 11 kelimede görülmüştür. Bunların yedi tanesi kelime içinde, dört tanesi ise kelime sonundadır:

siḥr(Ar.) > siḥir 9a/15 (2 yerde) şehr(Ar.) > şehir 80a/12 (1 yerde)

şekl(Ar.) > şekil 89b/8 (1 yerde) luṭf(Ar.) > luṭıf 92a/9 (1 yerde)

muşt(Far.) > muşta 61a/5 (43 yerde)

aṣl(Ar.) > aṣıl 114a/13 (1 yerde)

iẕn(Ar.) > iẕin 14a/5 (1 yerde) ~ izin 47b/21 (2 yerde)

ġayr(Ar.) > ġayrı 95a/4 (28 yerde)

ʿamm(Ar.) > ʿammū 11a/15 (7 yerde)

ʻayn(Ar.) > aynı 73a/1 (1 yerde)

ḳavl(Ar.) > ḳavil "sözleşme" 8b/3 (1 yerde)

* Ölçünlü Türkiye Türkçesinde ünlü düşmesine uğramasına rağmen metinde belirlenen iki kelimede düşme olayı gerçekleşmemiştir:

omuzı "omzu" 82a/8(5 yerde) iŋile- "inle-" 88a/18 (1 yerde)

* İncelik-kalınlık uyumu kelime köklerinde ve eklerde genel olarak tamdır. Uyuma aykırı üç ek tespit edilmiştir: {+ki}, {+(i)ken}, {+lIK}

* Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumu kalınlık-incelik uyumuna göre daha zayıftır. Eserde de düzensiz bir şekilde görülmüştür. Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan bazı kelimeler, metnimizde de hem yuvarlak hem de düz ünlülü biçimleriyle kullanılmıştır:

artuḳ > artuḳ "artık" 6a/3 (14 yerde) ~ artıḳ 76b/9 (2 yerde)

berü > berü "beri" 20b/12 (8 yerde) ~ beri 110b/13 (1 yerde)

edgülüg >> eyülik "iyilik" 79b/9 (4 yerde)~ eyilik 55a/8 (1 yerde)

ḳayġuḳ >> ḳayuḳ "kayık" 29a/7 (4 yerde) ~ ḳayıḳ 30b/15 (1 yerde)

kentü > kendü "kendi" 57b/16 (141 yerde) ~ kendi 11b/20

ḳoltuḳ ~ ḳoltıḳ > ḳoltuḳ 69a/19 ~ ḳoltıḳ 14a/17 (29 yerde)

telü > delü "deli" 27a/5 (10 yerde) ~ deli 27a/10 (4 yerde)

* Eski Türkçede düz ünlülü olarak kullanılan dudak uyumunu sağlayan bir kelime metinde hem düz hem yuvarlak ünlülü biçimleriyle kullanılmaktadır:

yavrı > yavru 18b/4 (4 yerde) ~ yavrı "yavru" 19b/5 (2 yerde)

* Altı kelimede ünlülerin asıl şekilleri yuvarlak olmasına rağmen metinde bu kelimeler düz ünlülü kullanıldığından dudak uyumunu bozmuştur:

ḳuruġ "kuru" >> ḳurı 36b/9 (1 yerde)

kümüş >> gimüş "gümüş" 11b/10 (1 yerde)

ortu ~ ordu >> ordı "ordu" 81a/8 (3 yerde)

ötrü ~ ötürü >> ötüri "ötürü" 95b/16 (4 yerde)

üçün >> içün "için" 58a/21 (29 yerde)

ṭoġru >> doġrı "doğru" 87a/4 (1 yerde) ~ ṭoġrı "doğru" 35a/15 (5 yerde)

* Dudak ünsüzleri sebebiyle yuvarlak ünlü taşıyan beş kelime mevcuttur:

ḳapıġ >> ḳapu "kapı" 27b/14 (47 yerde)

ḳavış- >> ḳavuş- 95b/5 (1 yerde)

ṭapıg > ṭapu “ṭapu, hürmet” 14a/6 (1 yerde)

yabız >> yavuz “kötü, fena” 61a/8 (31 yerde)

temir >> dimür “demir” (1 yerde) 16a/19 ~ timür “demir” 34b/10 (4 yerde)

* Hamza-nâme’de düzlük-yuvarlaklık uyumunda ekler açısından ikililik görülmektedir. Aynı ekte dudak uyumuna bağlı örnekler görülebilirken uyum dışında kalan örneklerler de mevcuttur. Yuvarlak ünlülü ekleri, ünlüsü aslında yuvarlak olan ekler ve ünlüsü sonradan yuvarlaklaşmış ekler bu uyumu bozan ekler olarak metinde tespit edilmiştir.

* Metinde kelime başında hem ötümlü hem de ötümsüz seslerin beraber kullanıldığı 14 kelime tespit edilmiştir:

daġ 17b/18 (1 yerde) ~ ṭaġ 52b/9 (23 yerde)

daġıl- 54b/10 (4 yerde) ~ ṭaġıl- 33b/21 (2 yerde)

daġla- 54b/5 (1 yerde) ~ ṭaġla- 91a/4 (1 yerde)

dal- 83a/3 (1 yerde) ~ ṭal- 70a/7 (1 yerde)

dayan- 95a/14 (3 yerde) ~ ṭayan- 89a/3 (6 yerde)

depe 43b/9 (1 yerde) ~ tepe 61a/5 (1 yerde)

dimür 16a/19 (1 yerde) ~ timür 48a/16 (4 yerde)

doġrı 87a/4 (1 yerde) ~ ṭoġrı 24a/1 (5 yerde)

doḳın- 89a/19 (6 yerde) ~ ṭoḳın- 20a/13 (11 yerde)

dol- 34a/2 (2 yerde) ~ ṭol- 11b/5 (6 yerde)

doldur- 88b/18 (2 yerde) ~ ṭoldur- 85a/10 (1 yerde)

dur- 80a/9 (69 yerde) ~ ṭur- 5b/7 (67 yerde)

dut- 62a/19 (1 yerde) ~ tut- 21a/13 (2 yerde) ~ ṭut- 111b/9 (39 yerde)

duy- 24b/17 (1 yerde) ~ ṭuy- 70a/18 (1 yerde)

* Ölçünlü Türkiye Türkçesinde kelime başında ötümlüleşen 13 kelime, Hamza-nâme’de sadece ötümsüz hâlleriyle belirlenmiştir:

ṭamar 18b/13 (1 yerde)

ṭar “dar” 88b/1 (1 yerde)

ṭarı “darı” 99a/1 (1 yerde)

ṭaşra “dışarı” 87b/15 (40 yerde)

ṭoḳuz 8a/3 (2 yerde)

ṭoḳsan 34b/11 (2 yerde)

ṭoġ- 93a/18 (1 yerde)

ṭoġır- 80b/12 (1 yerde)

ṭoġra- 2b/10 (1 yerde)

ṭolu 92a/14 (1 yerde)

ṭon 7b/13 (1 yerde)

ṭoy- 15a/18 (1 yerde)

ṭuman 28b/14 (2 yerde)

* Bugün kelime başında ötümsüz şekilleriyle kullanılan bazı kelimeler metinde sadece ötümlü hâlleriyle tespit edilmiştir:

dürlü 63a/20 (2 yerde) depme 29a/14 (3 yerde)

* Kelime içindeki ötümlüleşmede daha çok eklenmeye bağlı değişimler karakteristik özellik gösterir. Özellikle /-K-/ > /-G-/ ve /-t-/ > /-d-/ değişmeleri birçok kelimede belirlenmiştir.

* /-K-/ > /-G-/ değişmelerinde ünlü arasında bulunmamasına rağmen ötümlüleşen iki kelime bulunmaktadır:

baġmaġa 16a/12 (1 yerde) orṭalıġda 74a/5 (1 yerde)

* /-K-/ > /-G-/ değişmelerinde iki ünlü arasında bulunmasına rağmen ötümlülüleşme hadisesinin gerçekleşmediği altı kelime vardır:

ayaḳına 3a/22 (6 yerde) ḳulaḳum 105a/7 (2 yerde)

ḳulluḳa 3a/18 (1 yerde) ṣalıḳın 81a/14 (3 yerde)

ṭaraflıḳı 41b/1 (1 yerde) yaylaḳına 55a/5 (1 yerde)

* /-t-/ > /-d-/ değişmelerinde ek almasına rağmen ötümlülüleşme hadisesinin gerçekleşmediği iki kelime vardır:

güterdi “gütmek” 54b/16 (1 yerde)

yetürmek “yedirmek“ 72a/6 (1 yerde)

* Alıntı kelimelerde karakteristik olarak görülen bir değişim türü de ötümsüzleşmedir. /b-/ > /p-/ değişimi sekiz kelimede mevcuttur:

bahādur(Far.) > pahādur “bahadır” 101b/6 (1 yerde)

bahāne(Far.) > pahāne “bahane” 60a/15 (2 yerde)

bārgāh(Far.) > pārgāh “bargah, sultan çadırı” 10b/17 (12 yerde)

bārī(Far.) > pārī “bari, hiç olmazsa” 111b/8 (2 yerde)

belā(Ar.) > pelā “bela” 58a/12 (1 yerde)

ber-dār(Far.) > per-dār “berdar, asılmış” 77a/19 (4 yerde)

ber-mūrad(Far.) > per-murād “ber-murad” 63a/6 (1 yerde)

bī-pervā(Far.) > pī-pervā “pervasız, korkmadan” 72a/2 (1 yerde)

* Müstensihin ağız özelliğine bağlı olarak ortaya çıktığını düşündüğümüz dört Türkçe kelimede bazı ses hadiseleri mevcuttur:

/-ç/ > /-ş/ sızıcılaşmasında bir yerde belirlenmiştir:

geş- “geç-” 54a/3 (1 yerde)

/-g/ > /-y/ akıcılaşmasında bir yerde tespit edilmiştir:

dög- > döy- “döğ-” 26a/22

/r-/ > /-l/ değişmesinde geniş zamanın 3. çokluk şahıs çekiminde birer yerde kullanılan iki kelimede belirlenmiştir:

çıḳarırlar > çıḳarıllar 23a/11 söyleşürler > s̱öyleşüller 64b/1

***** Metinde görülen ünsüz düşmesi daha çok kelime sonunda bulunan veya ünsüzle başlayan bir ek aldığında kelime içi ses durumuna gelen hemze (ء) ünsüzünün düşmesi sonucu ortaya çıkan alıntı kelimelerde mevcuttur. Kelime içinde 16 ve kelime sonunda 15 kelimede tespit edilmiştir:

/-ʾ-/ > /-Ø-/

ʿacāʾib (Ar.) > ʿacāib 90a/13 (4 yerde)

duʿāʾ (Ar.) > duʿā+dan 29b/12 (8 yerde)

eşyāʾ (Ar.) > eşyā+yı 28a/19 (2 yerde)

ġarāʾib (Ar.) > ġarāib 61b/3 (3 yerde)

semāʾ (Ar.) > semā+ya 92b/5 (2 yerde)

ġazāʾ (Ar.) > ġazā+ya 93a/7 (3 yerde)

ġıdāʾ (Ar.) > ġıdā+sın 15a/19 (2 yerde)

nidāʾ (Ar.) > nidā+sın 5b/4 (1 yerde)

ricāʾ (Ar.) > ricā+m 13b/22 (2 yerde)

ṣafāʾ (Ar.) > ṣafā+sından 47a/13 (16 yerde)

ʿanḳāʾ(Ar.) > ʿanḳā+lar 100b/2 (1 yerde)

belāʾ (Ar.) > belā+dır 28a/6 (9 yerde)

cefāʾ (Ar.) > cefā+ya 57b/8 (1 yerde)

eṣnāʾ (Ar.) > eṣnā+da 86a/10 (1 yerde)

ḥasnāʾ (Ar.) > ḥasnā+sın 28b/15 (1 yerde)

ḳafāʾ (Ar.) > ḳafā+ya 58b/4 (5 yerde)

/-ʾ/ > /-Ø/

duʿāʾ (Ar.) > duʿā 21b/12 (35 yerde)

ḫaṭāʾ (Ar.) > ḫaṭā 112b/2 (1 yerde)

ġazāʾ (Ar.) > ġazā 61b/12 (3 yerde)

nidāʾ (Ar.) > nidā 20a/17 (7 yerde)

riżāʾ (Ar.) > rıżā 57b/6 (1 yerde)

ricāʾ (Ar.) > ricā 47a/10 (6 yerde)

ṣafāʾ (Ar.) > ṣafā 15b/20 (9 yerde)

ṣalāʾ (Ar.) > ṣalā 57a/13 (1 yerde)

vükelāʾ (Ar.) > vükelā 42a/6 (1 yerde)

vüzerāʾ (Ar.) > vüzerā 42a/6 (1 yerde)

ʿanḳāʾ(Ar.) > ʿanḳā 34b/15 (10 yerde)

belāʾ (Ar.) > belā 54a/16 (1 yerde)

bināʾ (Ar.) > binā 67b/6 (7 yerde)

cefāʾ (Ar.) > cefā 34a/14 (11 yerde)

edāʾ (Ar.) > edā 19b/19 (1 yerde)

* Metindeki iyelik ekleri düzlük-yuvarlaklık açısından Eski Anadolu Türkçesine paralel özellik gösterir ancak eserin istinsah tarihinden dolayı bu özelliğin yer yer bozulduğu örnekler mevcuttur. İyelik eklerinin şahıslara göre çekimi şöyledir:

Tablo-9. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde İyelik Ekleri

Teklik 1. Şahıs İyelik Eki	{+(U)m} ~ {+(I)m}
Teklik 2. Şahıs İyelik Eki	{+(U)ŋ} ~ {+(I)ŋ} ~ {+(U)n} ~ {+(I)n}
Teklik 3. Şahıs İyelik Eki	{+(s)I(n+)} ~ {+(s)U(n+)} ~ {+yı(n)}
Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki	{+(I)mUz} ~ {+(U)m(U)z} ~ {+umız} ~ {+(i)miz}
Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki	{+(I)ŋUz} ~ {+(I)nUz} ~ {+(I)nIz}
Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki	{+lArI(n+)}

* Hâl ekleri genel olarak Eski Anadolu Türkçesiyle benzerlik göstermektedir. Metinde görülen hâl ekleri şöyledir:

Tablo-10. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Hâl Ekleri

Yalın Hâl	-
Tamlama Hâli	{+(n)Uŋ} ~ {+(n)In} ~ {+ün} ~ {+im} ~ {+üm} ~ {+Ø}
Belirtme Hâli	{+(y)I} ~ {+Ø} ~ {+nı}
Yönelme Hâli	{+(y)A} ~ {+Ø}
Bulunma Hâli	{+dA} ~ {+Ø}
Ayrılma Hâli	{+dAn} ~ {+Ø}
Vasıta Hâli	{+(I)n} ~ {+(y)(I)lA} ~ bile ~ birle ~ bilece ~ {+cileyin}
Eşitlik Hâli	{+cA}
Yön Gösterme Hâli	{+ArU} ~ {+ArI} ~ {+rA}

* Hamza-nâme'de farklı olarak görülen öğrenilen geçmiş zaman türü de {-Up} şeklidir**.** Eski Anadolu Türkçesinden kalma bir Azeri özelliği olan bu ek, öğrenilen geçmiş zaman işlevinde kullanılır. Günümüzde bazı Anadolu ağızlarında işlevini aynı şekilde devam ettiren bu ek metinde teklik üçüncü şahıs çekiminde üç fiilde görülmüştür:

{-üpdür} ~ {-updır}:

eyleyüpdür 3b/6 (1 yerde) çeküpdür 105b/4 (1 yerde)

olupdır 85a/1 (1 yerde)

* Zamir kökenli çokluk birinci kişi eki {-Uz} ~ {-Iz}, metinde art arda gelen iki cümledeki iki fiilde {-k } ~ {-ḳ} biçiminde görülmüştür. Adana ağızlarında da görülen bu özelliğin müstensihin ağız özelliğinden kaynaklandığı kanaatindeyiz:

Ḳızıl Er seni döger didi dīvāne eyitdi Memlekete *giderik* 89a/15

anuŋla ḳızılca şu *içerik* didi 89a/16

* Hamza-nâme'de şimdiki zamanın anlam ve işlevini karşılamak için geniş zaman ekleri bulunmakla birlikte 19. yüzyılda istinsah edildiği için {-yor} ve {-mAkdA} şimdiki zaman ekinin örnekleri vardır. {-yor} eki beş yerde; {-mAkdA} ise 12 yerde görülmüştür:

geliyor 4a/18, 56b/10 gelmekde 14b/2, 115a/2

* "Fiil kökü + Zarf fiil -(I/U)p +Yardımcı Fiil" biçimiyle ortaya çıkan şimdiki zaman çekimi olan tasviri fiiller de metinde tespit edilmiştir. Metinde "{-üp + ṭur- ~ dur-}" kullanımına altı yerde; "{-üp + yat-}" biçiminin kullanımına iki yerde rastlanmıştır:

çeküp ṭururlar 87a/10 düşinüp yatur 16a/7

* Fiilimsiler açısından öne çıkan özellik Eski Anadolu Türkçesinde ortaya çıkmış ve tek yerde kullanımı mevcut "-alıdan berü" zarf fiil ekidir.

ġāib olalıdan berü 34a/20

* Yardımcı fiillerle yapılan birleşik fiiller ve tasvir fiilleri metinde karakteristik olarak görülen birleşik fiil türüdür. Eser yardımcı fiillerle oluşturulan birleşik fiiller açısından zengin bir özelliğe sahiptir. "eyle-, ḳıl-, it-, itdir-, ol-, olın-" yardımcı fiilleri Eski Anadolu Türkçesinde çok sık kullanılmıştır. Hamza-nâme'de bu yardımcı fiillerin tamamı tespit edilmiştir. En çok kullanılan "eyle-" yardımcı fiilidir.

Tablo-11. Hamza-nâme'nin 71. Cildindeki Yardımcı Fiiller ve Sayıları

Yardımcı Fiiller	**Metinde Kullanıldığı Sayı**
eyle-	874
ol-	817
it-	587
ḳıl-	11
itdir-	8
olın-	4

* "-(y)A, -(y)I/U, -(y)Up" zarf fiil eklerinin üzerine "bil-, vir-, dur-(ṭur-), ḳal-, gör-, ḳo-, var-, yat-, gel-, yaz-, git-, düş-" gibi yardımcı fiiller getirilerek yapılmıştır. Metindeki kullanım sayısı şöyledir:

Tablo-12. Hamza-nâme'nin 71. Cildindeki Tasviri Fiiller ve Sayısı

Tasvir Fiilleri	**Ek + Fiil**	**Metinde Kullanıldığı Sayı**
Yeterlik Fiili	{-(y)A} + bil-	57
Tezlik Fiilli	{-(y)I/U} + vir-	26
Süreklilik Fiili	{-(y)Up} + dur- ~ -(y)Up + ṭur-	7
	{-Up} + ḳal-	4
	{-a} + ḳal-	1
	{-e} + gör-	2
	{-(y)A} + ḳo- ~ -ı + ḳo-	6
	{-a} + var-	7
	{-a} + yat-	2
Yaklaşma Fiilleri	{-A} yaz-	8
Uzaklaşma Fiilleri	{-(y)Up} git-	15

* İncelediğimiz bu nüshada dikkat çekici noktalardan biri de arkaik kelimelerin çokça bulunmasıdır. Çalışmada hem tek başına kullanılan hem de kelime grubu şeklinde 200 eskicil kelime tespit edilmiştir. Bunlar Eski Türkçe veya Eski Anadolu Türkçesindeki ses, biçim ve anlam özelliklerini taşımaktadır:

Tablo-13. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Görülen Eskicil Kelimeler

aġ-	aḫşam	alma	altun	aḳ-
aḳar-	aḳdar-	ana	aŋa	anda
andan	arala-	at ḳopar-	aŋıl-	aġ-
anlar	anuŋ	anı	aġ-	aḫşam
alma	altun	ana	aŋa	aŋla-
arslan	artuḳ	ata	ayruḳ	barmaḳ
beg	belkim	bellü	belür-	bencileyin
beŋile-	beŋille-	beŋiz	beŋze-	beŋzer
beŋzet-	berü	bıraḳ- (at-)	bil (bel)	bile
bilece	biŋ	bir uġurdan	biribiri	birle
bişir-	bişür-	buŋa	çaġır- ~ çaḳır-	çöker-
çün	çünkim	daḫı	dede	degür-
delü	deŋiz	dibelek	diŋdir-	diŋel-
diŋle-	diŋlen-	dög-	dögün-	dönder-
dur- (ayağa kalk-)	düş- (sığın-)	düşir- (savaşta öldür-)	ehl (eş)	ele gel-
ele getür-	eŋse	eyit-	eyü	ġayrı
giçe	girü	gögde	göŋül	ıraḳ
içerü	içün	igil- (eğil-)	il (el, yabancı)	ilerü
imdi	in (en)	iŋil iŋil	iŋile-	ir-
iriş-	irtesi	ḳaçan	ḳaḳı-	ḳakınç
ḳanda	ḳanġı	ḳanı	ḳarındaş	ḳarşu
ḳatı	kendü	kimise	ḳoġ-	ḳoḫu
ḳoyul- (hücum et-)	kuç-	ḳuçuş-	nesne (hiçbir şey)	nice
oḫşa-	ol	ol bir	onul-	ot (ilaç)
oṭaḳ	öbir	öŋ	ṣal- (salla-)	ṣanç-
segirt-	segirdiş-	sencileyin	sendere-	sevi
seyr eyle- (gez-)	soŋ ~ ṣoŋ	ṣoŋra	şimden girü	ṣol
şunda (şu yerde)	ṭabanca	ṭaġ	ṭaġıl-	ṭaġla-
ṭal-	ṭamar	ṭapu (hürmet)	ṭar	ṭarı (darı)
ṭaşra	ṭaya-	ṭayan-	timür	ṭoġ-
ṭoġır-	ṭoġra-	ṭoġrı	ṭoḳın-	ṭoḳsan
ṭoḳuz	ṭol-	ṭoldur-	ṭolu	ṭon
tögde- (kargıla-)	ṭuman	ṭur- (ayağa kalkmak)	ṭuşur- (düşür-)	tütün (duman)
ucından (ötürü)	uġurla-	uġurlat-	ur-	uş
uyı-	üş-	üşündi	üşür-	üze
üzre	var- (git-)	vazgel-	yabana söyle- (saçma sözler söylemek)	yalın (çıplak, üryan)
yalıŋ	yalıŋız	yaman (kötü,fena)	yaŋ	yaŋa

yaŋıl-	yap yap (yavaş yavaş)	yāve	yavı	yavlan-
yavuz	yavuzlan-	yazuḳ	yeŋ	yeŋi
yet- (ulaş-, eriş-)	yigirmi	yorḳunlıḳ	yu-	yuḳaru

* Hamza-nâme'nin 71. cildindeki ilgi çekici hususiyetlerden bir diğeri de eserin söz varlığı açısından zengin olmasıdır. Eserde dizin kısmında bu söz varlığı unsurları da kelime grubu biçiminde gösterilmiştir. Buna göre metinde tespit edilen argo, atasözü, deyim, ikileme ve kalıp sözden oluşan söz varlığı unsurlarının sayısı 588'dir:

Tablo-14. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Söz Varlığı ve Sayıları

Eserdeki Söz Varlığı Unsuru	**Eserdeki Sayısı**
Argo	14
Atasözü	5
Deyim	364
İkileme	156
Kalıp Söz	49

* Esere kelime kadrosu açısından bakıldığında madde başı olarak belirlenen 2985 kelime vardır. Bu sayıda en çok 1213 kelime ile Türkçe kökenliler gelmektedir. İkinci sırada 1054 kelime ile Arapça; üçüncü sırada ise 576 kelimeyle Farsça kökenli kelimeler bulunmaktadır. Ayrıca kelime grubu oluşumunda Türkçeyle birlikte bu dillerden beslenen kelimeler de eserde tespit edilmiştir. Arapça ve Farsça dillerinin dışında Fransızca, Yunanca, Moğolca ve İtalyacadan geçen kelimeler mevcuttur. Bu diller ve kelime sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo-15. Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Madde Başı Kelime Sayısı

Dil	**Madde Başı Kelime Sayısı**
Türkçe	1213
Arapça	1054
Farsça	576
Arapça+Farsça	59
Farsça+Arapça	58
Farsça+Türkçe	8
Yunanca	7
Moğolca	3
Arapça+Türkçe	2
Türkçe+Farsça	2
Fransızca	2
İtalyanca	1
Türkçe+Arapça	1

Madde başı kelime sayısında alıntı kelimelerin toplamı Türkçe kelimelerden fazladır ancak metinde Türkçe kelimeler devamlı tekrar edilmektedir. Dolayısıyla eserin dili sadedir. Cümleler anlaşılır bir özelliğe sahiptir.

KAYNAKÇA

Akalın, M. (1988). *Tarihi Türk Şiveleri.* Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Akar, A. (2001). Muğla ve Yöresi Ağızlarında Şimdiki Zaman Biçimleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-9.

Aksan, D., Atabay, N., Kutluk, İ., Özel, S., (2003). *Sözcük Türleri*. Ankara: TDK Yayınları.

Albayrak, N. (1997). "*Hamzanâme*". TDV İslam Ansiklopedisi. İstanbul: Diyanet Yayınları.

Arat, R. R. (1987). Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dair, Makaleler-I. *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları*, 334-341.

_____ (1992). *Edib Ahmed B. Mahmud Yükneki, Atebetü'l-Hakayık*, 2. Baskı, TDK Yayınları, Ankara.

Artun, E. (2011). *Dinî Tasavvufî Halk Edebiyatı*. Adana: Karahan Kitabevi.

Ay, Ö. (2013). "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kullanılan Dönüşlülük Zamir(ler)i Üzerine", *Diyalektolog*, *S. 7,* 13-30.

Ayçiçeği, B. (2013). Ahmedî (815/1412-13) ile Behiştî (917/1511-12?)'nin İskendernâme'lerinin Şekil ve Muhteva Bakımından Karşılaştırılması. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, *İstanbul,* 129-204.

Bayraktar, N. (2004). *Türkçede Fiilimsiler*, Ankara: TDK Yayınları.

Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Bilgegil, M. K. (1984). *Türkçe Dilbilgisi*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Bilgin, M. (2002). *Anlamdan Anlama Türkçemiz*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Boz, E. (2001). Ünsüz Düşme ve Kaybolmalarında Terim ve Tasnif Sorunu. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, *S. 600,* 856-864.

Bozkurt, F. (1995). *Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Bulak, Ş. (2017). Tarihi Türk Yazı Dillerinde Şimdiki Zaman, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 223-258.

Bulduk, T. B. (2018). Türkiye Türkçesi Ağızlarında Farklı Bir Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki ve Çekimi -ıp/-up, -ıpduru, -upduru, *Turkish Studies, Volume 13/20*, 225-244.

Buran, A. (1995). Türkçede İsim Çekim Ekleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *C. 7(1-2),* 37-48.

_____ (1996). *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Buran, A. ve Alkaya E. (2011). *Çağdaş Türk Yazı Dilleri, (1. baskı).* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Caferoğlu, A. (1988). Anadolu Ağızlarında Metathese Gelişmesi, *TDK TDAY(Belleten-1955),* 1-7.

Çağatay, S. (1947-b). Eski Osmanlıca Fiil Müştakları II Partisipler. D*il ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 5,* 525-552.

Canpolat, M. (1992). Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu (Accusativus) Ekinin Kökeni Üzerine. *Türkoloji Dergisi*, *C. X, S. 1,* 9-11.

Çatıkkaş, A. (2001). *Türk Dil Bilgisi Kılavuzu*. Ankara: Alfa Yayınları.

Coşkun, M. V. (2016). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Çorak, R. (2019). Hamza-nâmelerde Cihad ve Cihad Ahlakı, *İslami İlimler Dergisi. C. 14, Sayı 2,* 99/114.

Demir, N. (2013). *Kip Ekleriyle kurulan Birleşik Fiiller*. Prof. Dr. Leyla Karahan Armağanı(389-398). Ankara: Akçağ Yayınları.

Demirci, K. (2014). *Zamirler Dilbilimsel Bir Yaklaşım*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Deny, J. (1941). *Türk Dili Grameri (Osmanlı lehçesi). (Çev. Ali Ulvi Elöve).* İstanbul: Maarif Vekâleti Yayını.

Develi, H. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*. Ankara: TDK Yayınları.

Develioğlu, F. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Lügat.* Ankara: Aydın Kitabevi.

Duman, M. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17.Yüzyılda Ses Değişmeleri*. Ankara: TDK Yayınları.

_____ (2013). *Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair*. Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine, İstanbul: Kesit Yayınları. 41-74.

Ediskun, H. (2017). *Yeni Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Eker, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili*, Ankara: Grafiker Yayınları.

Eraslan, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Ercilasun, A. B. (2000). Türkiye Türkçesinde Yardımcı Ses. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi. S.585,* 219-226.

_____ (2015), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Erdal M. (2013). Tezlik Fiilinin Kaynağı, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. *Semih Tezcan'a Armağan, Cilt:13, Yıl:13*, 1-9.

Erdem, M. D. (2006). Ağızlardan Etkilenme Derecelerine Göre Osmanlı ve Eski Anadolu Türkçesi Metinleri ve Bu Metinlerin Diline Kaynaklık Eden Ağızlar, *İlmi Araştırmalar Dergisi. Sayı 22,* 83-110.

Ergin M.(1981). *Azeri Türkçesi*, İstanbul: Ebru Yayınları.

_____ (1984). Türk Dil Bilgisi, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Eryiğit C. (2022). *Gölhisar Ağzı.* Ankara: İksad Yayınları.

Eryiğit C., Güven, M. (2021). Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Söz Varlığı. *The Journal Of Turkic Language and Literature Surveys,* C:6, S:3, 199-228.

Gabain, A. (2007). *Eski Türkçenin Grameri (Çeviren: Mehmet Akalın).* Ankara: TDK Yayınları.

Gemalmaz E. (1989). Uyum ve Standart Türkiyeli Türkçesinde Uyumlar, *Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi*, 6-10.

_____ (1995). *Erzurum İli Ağızları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Gencan, T.N. (1979). Türkçede Geniş Zaman Kipi, *I. Milletler Arası Türkoloji Kongresi. Tebliğler*, 451-456.

_____ (2001). *Dilbilgisi.* Ankara: Ayraç Yayınevi.

Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

Gülsevin, G. (1990). Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde 3. Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, C:1990/II, S. 466,* 187-190.

_____ (1990). Türkçede -sA Şart Gerundiumu Üzerine, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, *S. 467,* 276-279.

_____ (2002). *Uşak İli Ağızları*, Ankara: TDK Yayınları.

Gülsevin, G., Boz E. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Gülsevin, G. (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: TDK Yayınları.

Güner, G. (2008). *Karahanlı Türkçesinde Fiil*. Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Günşen A. (2000). *Kırşehir ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Ankara: TDK Yayınları.

Güven, M. (2005). *Abdülvehhab bin Yusuf'un Müntahāb-ı Fi't-Tıbb'ı (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Güven M., Eryiğit C. (2022). Hamza-nâme'nin 71. Cildinde Yapı ve Kavram Özellikleri Bakımından Deyimler, *Asya Studies, C:6, S:20,* 61-82.

Güzel, A. (2009). *Dinî- Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Hacıeminoğlu, N. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*, İstanbul: MEB Yayınları.

Haşimi A. (2017). Türkiye Türkçesi Orta Anadolu Ağızlarında Şimdiki Zaman Ekleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, S. 45,* 313-328.

Hatiboğlu, V. (1981). *Türkçenin Ekleri.* Ankara: TDK Yayınları.

Hengirmen, M. (2015). *Türkçe Dilbilgisi,* Ankara: Engin Yayınları.

İlhan N. (2009). Türk Dilinde Ünsüz Düşmesi, Nedenleri ve Türleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, Volume 1, No:2,* 43-55.

İpek, B. (2008). Türk Dilinde Vasıta Hali Eki. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi, C. 63,* 63-97

Kalfa, M. (1994). *Kıssa-i İskender 301a-405a (Giriş-Metin-Dizin).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü.* Ankara: Say Yayınları.

Karaağaç, G. (2009). *Türkçenin Söz Dizimi.* İstanbul: Kesit Yayınları.
_____ (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

_____ (2018). *Türkçenin Ses Bilgisi.* İstanbul: Kesit Yayınları.

Karademir, F. (2011). Eş Zamanlı Bakışla Türkiye Türkçesinde Yardımcı Ünsüzler, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 6/2,* 561-598.

Karadoğan, A. (2003). Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlaklaşan Ekler, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 2001, C. I-II S. 44,* 93-109.

Karahan, L. (1994). -sa / -se Eki Hakkında, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, *S. 516,* 471-474.
_____ (2013). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kartallıoğlu Y. (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*. Ankara: TDK Yayınları.

Kerimoğlu C. (2007). Orhun Abidelerinde 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Yükleme Hali Eki Kullanıldı mı?. *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, *Vol. 2/3, Summer,* 322-331.

Kocasavaş, Y. (2004). *Türkçede Şahıs Zamirleri*. Ankara: TDK Yayınları.

Koç, N. (1990). *Yeni Dilbilgisi*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Kononov, A. N. (2001). *Türk Dili Grameri*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Korkmaz Z (1995). Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C. 1, TDK Yayınları*, 496-497.

_____ (1995). Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, *C. 1, TDK Yayınları*, Ankara.

_____ (1995). -sa / -se Dilek - Şart Kipi Eklerinde Bir Yapı Birliği Var Mıdır?. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I, TDK Yayınları,* Ankara, 160-167.

_____ (2005). Türk Dilinde +çA Eki ve Bu Ek İle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C. I, TDK. Yayınları,* Ankara, 12-84.

_____ (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yayınları.

_____ (2010). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

_____ (2011). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*. Ankara: TDK Yayınları.

Kocatürk, V. M. (1964). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Edebiyat Kitabevi.

Kükey, M. (2003). *Türk dilbilgisi*. Samsun: Cem Ofset.

Mansuroğlu, M. (1949). Türkçede Zamir Çekimi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, III,* 501-518.

_____ (1956). Şeyyad Hamza'nın Doğu Türkçesine Yaklaşan Manzumesi. *TDAY-Belleten,* 125-144.

_____ (1968). Türkçede -gay/-gey Eki ve Türemeleri. *Jean Deny Armağanı,* 171-183.

Özçelik S. (2002). Türkçedeki Farsça Kelimelerde Görülen Ses Olayları. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, *C. 2002/II, S.612,* 1037-1038.

_____ (2004). Türkçede Kullanılan Arapça Kelimelerde Görülen Ses Olayları Üzerine Bazı Tespitler. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, *S. 634,* 554-556.

Özçelik S., Boz E. (2009). *Siverek Merkez Ağzı*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Özdemir, A. (2004). *Eski Anadolu Türkçesindeki Fiillerin Durum Ekli Tamlayıcıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, E. (1968). Türkçede Fiillerin Çekimlenişine Toplu Bir Bakış. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1967*, *C. 15,* 177-203.

Özkan, A. (2011). Eski Anadolu Türkçesindeki Bazı Fiillerin Hâl Ekli Tamlayıcıları ve Bu Tamlayıcılarda Zaman İçinde Görülen Değişiklikler. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, V. 6/1,* 521-532.

Özkan, M. (2009). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

_____ (2009). *Türkiye Türkçesi Ses ve Yazım Bilgisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

_____ (2012). Tarihi Türkiye Türkçesi Metinlerinde İstek Eki -A / -E'nin Kullanılışı Üzerine. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *S. 30,* 359-385.

_____ (2013). Eski Anadolu Türkçesi Dönemi Metinlerinde Karmaşık Fiillerin Kullanılışı Üzerine. *8. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul Üniversitesi Yayınları,* 269-275.

Özkan, N. (1996). *Gagavuz Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Özkırımlı, A. (2002). *Türk Dili Dil ve Anlatım*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Özmen, M. (2003). Gerek, Gerekmek ve Gereklilik Çekimi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu*, *2003 Mustafa Canpolat Armağanı*, Ankara, 177-193.

Öztürk, D. (2008). *Türkiye Türkçesinde Anlamca Kaynaşmış-Deyimleşmiş Bileşik Fiiller*. Ankara: TDK Yayınları.

Öztürk, J. (2003). Ses Değişikliği Geçiren Kelimelerin Yazı Dilindeki Eski Şekilleri, *Güneyde Kültür Dergisi, C. 14, S. 141*, 1-5.

Salan, E. (2019). Eski Anadolu Türkçesinde {-AlIdAn (-AldAn)} ve {-AlIdAn berü (-AldAn berü)} Zarf-fiil Eklerinin Oluşumu, *Türkbilig, 2019/37,* 61-70.

Sami Ş. (1989). *Kamus-ı Türkî*. İstanbul: Endrerun Yayınları.

Savran, H. (2018). Türk Dilinde Yuvarlaklaşma Olayı ve Dudak Uyumu, *Türkbilig Dergisi, 2018/35,* 89-96.

Şahin, H. (2006). Türkçede Şimdiki Zaman Eklerinin Zaman Belirleyicilerle Kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl 7, S. 11,* 215-216.

_____ (2018). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*. Ankara: Simurg Yayınları.

_____, T. (2003). *Orhon Türkçesi Grameri (Yayınlayan: Mehmet Ölmez),* Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 9, İstanbul.

Tekin T., Ölmez M. (2003). *Türk Dilleri Giriş.* İstanbul: Simurg Yayınları.

Tepesu, M. (2015). *Refik Halit Karay'ın Eserlerindeki Hâl Eklerinin Görev ve İşlevleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Timurtaş, F. K. (1994). *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Enderun Yayınları.

Tok T. (2002). *Denizli İli Güneybatı Bölgesi Ağızları*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Topaloğlu A.(1989). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Tosun, İ. (2010). Türkiye Türkçesinde +Ca Ekinin Kullanım ve Anlam Çeşitliliği, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/4,* 1472-1486.

Tseng L. (2002). *Türkiye Türkçesinde Orta Hece Düşmesi*, Ankara: TDK Yayınları.

Tuna, O. N. (1986). *Türk Dilbilgisi Ders Notları(Fonetik ve Morfoloji).* Malatya.

Tuncer, H (1996). *Türk Dilinde Zarf Fiiller*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Türk Dil Kurumu (2005). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

_____ (2009). Tarama Sözlüğü. Cilt: I-VIII. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk, V. (1996). Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri, *TDAY-Belleten*, 291-340.

Uçman, A. (1985). *Hamzanâme*, Büyük Türk Klasikleri: Tarih, Antoloji, Ansiklopedi, C. 1, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Uzun M. (2009). *Tahsin Yücel'in Kumru ve Dönüşüm Eserlerinde -yor Eki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Üstüner, A.(2000). *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri.* Ankara: TDK Yayınları.

Yalkın, A. O (2017). ‘*Abdu’r-Raḥmān-i Ḍarîr Tafṣîl-i Ṭarîḳ-i Muḳarrebîn ve Sebîlî’l-Müttebiʿîn (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler).* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Yapıcı, A. İ. (2000). Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi Metinlerinde İmla Kaynaklı Bir Sorun: Ünsüz Uyumu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 12, S. 73,* 218/253.

Yavuz O. (1991). Türkçede Kapalı é, *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, S. 6,* 271-306.

Yelten, M. (2013). Hamza-nâme’nin Yeni Ciltleri ve Okunma Mekânları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9*, 151-165.

Yetiş, K. (1994). *Destan.* Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi C.9, İstanbul: TDV Yayınları, 202- 205.

Yıldırım, F. (2002). Türkiye Türkçesinin Ağızları ve Etnik Yapı: Çukurova Ağızları Örneği. *Türkbilig, 2002/4,* 136-153.

Yıldız, O. (2000). Orta Türkçe Lehçeleri’nde Karşılaştırmalı İsim Çekim Ekleri ve Eski Anadolu Türkçesi’nin Yeri. *Dil Dergisi*, S. 88, 14-28.

_____ (2002). *Orta Osmanlıca Dönemine Ait Bir Dil Yadigârı, Aḥvāl-i Ḳıyāmet*. İstanbul: Şule Yayınları.

_____ (2008). Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluş Dönemine Ait Bazı Metinlerde Görülen Ünsüz Benzeşmelerine Dair. *1. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri,* Isparta, 677-687.

_____ (2008). *Şeyyad Hamza, Yusuf u Zeliha (Dastan-ı Yusuf) Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Yılmaz, E. (2004). *Niteleme Sıfatları*, İstanbul: Değişim Yayınları.

Zülfikar, H. (1995). Doğu Kökenli Kelimelerin Son Hecelerindeki Uzun Ünlülerin Kısalması, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, C. 1995/1, S. 521,* 435-448.

_____ (1996). Doğu Kökenli Kelimelerin İlk Hecelerindeki Uzun Ünlülerin Kısalması, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, C. 1996/1, S. 532,* 1083-1094.

_____ (2011). *Yapım ve Çekim Eklerinin Tahlili*. Türk Gramerinin Sorunları. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 437-441.

İnternet Kaynakları:
https://www.kamusiturki.com/ kaynağından 11.04.2022 tarihinde alınmıştır.
http://lugatim.com kaynağından 05.05.2022 tarihinde alınmıştır.

TIPKIBASIM

حمزه باصفاندن بیمشی برینجی جلدی بیان اولنور

راویان اخبار و ناقلان آثار شویله روایت ایدرلر که شوه
عیّار ارخ ممتازی دارودن کجه روب ایلوه سوارلرک حضورینه
کتوردی ایلوه سوار خطاب ایدوب نابکار بنجه کور رسمک
کندینی بودیار لری حالی بولوب افتاب پرسنده جوق جفالر
ایلدک بوکره جرانی ایو بولدک دیو ارخ ایدر بوه زه د.
بنی بونده کم کتوردی دیو ایلوه سوار ایدر شوه عیّار کتوردی
دیکا ایلوه سوار در. لردینجه ارخ ایدر ای ایلوه سوار جرمان
بوزنده هم ارلک دعوا سیله یانجون حیله ارتکاب ایدوب
عیّار الیله بنی اوتورلتدین ایمدی بلدیکندن قالمه بنم اولدرمن
ذره قدر الم حکم بویله جوق وارده لردن خلاصی اولدم اویا
رمکه بوندن دخی خلاصی اولام دیو ایلوه سوار بوجوابی اشیدنجه
زیاده هجاب اینمدی + دونوب اینمدی ای سرور اینده شویله
بلهسنکم دینم حقیقتجون بن سنی کتورمدم و بوحیله یی دخی ارتکاب
ایتمدم و ایدنلردن دخی دکولم اشته شونابکار عیّار کتوردی
بنم سندن ذره قدر الم یوقدر دیو ارخ دونوب شوه
عیّاره ایدر ای لعین بن سکا نیلدم که بنا بویله ایتدک دیو

عیّار

عیّار ایدر ظاهر عداوت دینمز وارد. آنده ایجون ایتدم
دیو ایلوه سوار ایدر سرور اولدی اولجوه همان شمدی اهت
ایلکی وارروب دیار مزدن کندوب اوزره عسکر جکمیه سن
بنده سنی ازاد ایدوب کیده سنه دیو ارخ کولوب ایدر ای شاه
اهت اونوزه صونمده اولورکه سن جمله یکلرک و عسکرک ایله
ایمانه کلوب شرمنده خلاصی اولاسنه دیو کده ایلوه سوار غضبه
کلوب یاقه باقه بنه بونی بردیار. دلاور. دیوب مرحمت ایدرمز
ترشونده بنده انجنده ایلکن کور. بنا سویلدیکی سوزلری بره قنی
جلاد شونی قتل ایلسون دیو بنجه جلادلر سوروب کلدیار ارخ
سیاست میدانته کتوردیلر جلاد اوجه بقوب ایدر بونیوتی
برخوشجه توط شویله بویله دیکی قولافنه ایدر قتی ارلاک
صاحب فرازاده اولاسیله کرکدکه اجرا ایده سیاست دوکده
مکر بوعلقه عیّار هنجی کزار ایدی مکر عسکرده صباح اولدقده
ارخ لرینده بولامیوب فریاد ایلدیار مالاک شاه ندر. اصلی دوکده
مدد بوکیه پرسلوانی اوغولشدر دوکده شاه فکر ایدوب
علقه عیّاره وارایسه بواشی ایدن ایلوه سوارک شوه
عیّار ایدر. دیوب همان جبشه عیّاری الوب طیان قلدیروب
بلدیرسه ایلوه سوارک دیوانه ارشدیلر کور. دیار حال
بشقه عیز کندیلرینی جلاد صورتنه قیوب حاظر اولدیلر

اولمحلده ایلوسوارلر کوزی علقه عیاره دوشه اولوب بره شوجلادد
نصل جلادرد. که دشمنلره قولاغنه ایکلوب نسویلر برده کسیلم
باشلم دوکلده ارخ افتاب جمال علقه بیلوب غیرته کلوب شجاعت
جوهری جوشه ایدوب برنوه اویلم اوردیکم دیوانه اهلی بشون
یوزلری اوزرلرینه زبروزیر اولدیلر امّا ارخ برطلوع ایلدیکم
بندلرلر کوزکوزه قیروب اولدم جینه عیار برقلیچ علقه عیار
برسپرسونی وبردیلر اما ارخ یانده اولان جلادلری جمله سینی
قیردی اول حالی ایلوسوار کوروب بره قومانده دیوحیف دی
هرطرفدنه قلیچ وخنجر حواله ایلدیلر امّا ارخ نامدار بونلری کشوار
کبی طوغرادی شوه عیّار کلدی کرارجی بنبر ایله اوره علقه
کوزه دی یعنی برنبر اویله اویسلم اوردیکم یقوب بغلادی
ارخ دخی مست اژدر کبی اولوب اویله اوزادی قلیچی کرسرایله
ایکی قاندردی یاپردوندی طالوندی لربرپهلوانی وارایدی
ازی شوب ارخ برکوزرلرحواله ایلدی سرورجهان ال اباسلی
برابردیروب کوزرلرضبط ایدوب جلوب النده الدیکمرندنه
قابوب بره اوروب بغلدی جینه عیاره دیردی اولمحلده ایلوه
سوارشیع ایله ارشوب ای بکاردنیایی قیرارکبی دیوب ارخ
برتیغ حواله قلدی ارخ نامدارتیغ دیروب منع ایلدی نوبت ارخ
کلدکده برتیغ اویله اوردیکم ایلوسوارتیغ سپرابردوب بخه
النده بحار پاره اولوب کتفنه راست کلوب بدنینه کار ایلمدی

زیرا

زیرا بواصلنده کمال ایله دکل بلکه جاز وسحر ایله دیوه ارجلرینه بوظریلر
کوردی ارخ کمدیر بلدی ایدیاارخ کل عنادی قوه دیویه الات کار
ایلمزدخی بزم ایله بوقدر مخوغا ایتمه وارکیت سنله ایله قولیمزاوتکی
اوزره اولسوردی ارخ ایدکنی قلیچ کسمسه بنم ده مشتاموار
درسنله وجودینی طوتیه کبی تارمار ایدرم دیوب بوشتوردوکوب
ایرشوب برمشته اویله اوردیکم بوه ال اباسلی قرشوبروب
ضبط ایده بوب سینه سینه طوقنوب اوبدیشه ادم کبروسینه کیدوب
کونواوزرینه دوشوب تکرار بریدن دوروب ایرشوب اوده ارخم
برمشته اوردی ارخ ده ال اباسلی بروب منع ایلدی بونلرایکسی
مشته مشتیه بقه بقه اولدیلر خلوجنکنده الجلوب بونلرلم
تماشاسنه دوردیلر افسروری جهانه ارخ پهلوانلرلم ایلوسواره
تسلیم ایلدی ایلوسوار ارخم اوخطور ایلدی جاره یولوب المدی
نوبت ارخم کلدکده برنفره اوروب همانه خلوزاولده المالکبی قولولده
اوزرینه الوب بره اوردی سینه سینه جقدی ایلوسوار کوزرلم
اجوب کوردی کندینه بکمدیکی اوغلاندکندیکی زمینه نقش
ایدوب سینه سینه اوزرینه جقمش اندنه ایلوسوارانصاف
ایدوب امانه دیلدی وایندی سپرسم قلمدی دینه حقدیر
بنی قوتلوقه قبول ایله دیدکده ارجده امانه ویردی ایلوسوار
یرندنه دوروب سرورلر قده مندنه عرض ایمانه ایلدی اندنه
جمله بکلری وعسکری ایمانه کلوب ارخم زیاده عزت ایدوب
تحتی تکلیف ایلدیلرامّا ارخ قبول ایتمیوب پای تخت برنده
قرار ایلدی شوه عیّار ده ارجلم ایاقنه دوشوب عوزرینی

دیلیوب عرض ایمانه ایلدی دلاوری جرانه شوه عیاده وافر انعام ایلدی
اندنه ارچ دلاوری اول دیاری برچ کوده اوتوروب ایلوسوارلرینه
بیلیک عسکری هپ کلدیلر جمله عیاری عسکره مژده کتدی
یونلر بوینده ارچ ضیافت قیلدنده اولدیلر برنجه ضیافتلر ایلدیلر
برکونداچ ایلوسواردن احاذت دیلدیکی لشکره کیده ایلوسوار
ارچه زیاده محبت ایلیوب دوشایدی یاسروبرچ بیله کیدوبرس
دیوب کندی برینه قائمقام نصب ایدوب یونیلیک عسکر ایله
ارجلیانه دوشوب روانه اولدیلر اما جمله عیاری ارسوب
لشکر اسلام وشاه لرالمده ایکنجی ارچ ایلدی واولادنه قصه لری
خبر ویردی شاه اولدیلر انلره اردنجه برخبر دخی کلدیکیم
اشته انچ نامدار ایلوسوار ویونیلیک عسکر ایله یارین او
برکونه اردیشولر بوینادنه بکلر سوار اولوب استقباله واردیلر
انچ وایلوسوار ایله بولوشوب حالی خاطر صورشدیلر اندن
اوکونه دوشوب لشکره کلدیلر انچ سرایرده سینه کلوب رزم
اسبابلیچه قادوب بزم اسبابلیکیدی اندنه دیوانه ایلیوب
جمله اهل دیوانه یرلوبرینه کلوب قرار ایلدیلر ایلوسوار شاه
لرایله محتشم جیقوب قرار ایلدی اما ایلوسوار ارجلر دیوانه
دیوشوکتنه یاقوب حیرانه اولدی اندنه سمات کلوب یتدی
بعده بزم مهتا اولوب اوتوروب عشرتنه باشلدیلر اوده کونه
اندنه صبح حاصل ایلیوب اوده برنجی کوده انچ نامدار باشوه
قالدیروب ای شاه لرشحه نصکره یولومزه کیده لوم یول اری

یولده

یولده کرکدر اما بزم اوکومزده مشرهو اولانلرکیم وار دیر
ودکده ربیع سکونه جقنجه بلنلر ایتدیلر ایوریلوانلر رنده
اوکومزده برشاه وار دیرادینه اشرافه شاه دیرلر دریای
محیط پرلوانی وار دیرادینه فاروده زمرد قباد یرلرکیم س
نسلنه ندیر مسلمانلدیر انلرایله جنلر ایلهان متکلدیر عجایب
پهلوانلر وطوروبازوسنه مالاله وهم دیلیه اوتوروکه یو
بلیک عسکره قادیردیوب اشرافه شاهی اولفده مدح ایلدیکی
قولاقده عشاقه ایلدی ارچ ایندی برپهلوانه هم مسلمانه اولنه
البته انی برزیارت ایتمک لازمدر دیوب یول تدارکنه
کوروب برکونه کوچ ایدوب عزم راه ایدوب کندیلر قونه کوچه
برکونه اشرافه شاه دیارینه قدم باصدیلر امابرکونه اشرافه
شاهه خبر کلدیکیم ربیع سکونده اوی صاحبقران ایلوایلهشرهو
اولانه همزمانلر اولادنلرکزیده لرندنه ارچ افتاب جمال درلر
برپهلوانکوهی طومانه دوشوب اول دیارلری فتح ایدوب
وجمله شاه لرینی وعسکرینی کندوینه تابع ایدوب دریاکبی
عسکر ایله ارزاقه کلوب ملک شاه زدنی تاجی وشاه سواری
وایلوسواری کندوینه اقول ایلدی حالیاسیزلرده دفی اوزرینه
کلوب دوی جوندبوسوزی اشرافه اشتدی دوتوب زمرد قبایر
یاقوب ایدوب ای پهلوانه نزندبیر ایده جکز ارچ ایلرنجه ایده رزین
دیلیه فاروده ایندی ای شاه فوکلوسونه برچ مسلمانه اوده ک
مسلمانه ظاهر بزده دیته تکلیفی یوقدر انلرچ ایله ارلانه بحثی ایده رزین
اکر اول برچ غالب کلوسه سرفرایدیزاکر برچ اکا غالب اولوسه

او ج بیرق تابع اولوب بزلر بر بیرمز قلیچ حلقوب عسکر قرمازن عشاقه
شاه بوندہ بیری بلکتوب شاد اولدی ارتقه ارجه کوز قولاقه طقوب
حاذ- اولدیلر اما کونلرده بر کوده عسکر کیرانه ایله کلوب ایرشدی
فیلدوزیاشی کلوب ارجه دیلوانه یاریمه عشاقه شاه ایله مقا
بل قونارمز دیدی ارجده اوندکره یونبلی عسکره بیوردی بیتز
اولوبه دیوضابطاره تنبیه ایلدیکم اوسول ایله هرکسی بولنجه قیو
چ یلمز یوروبوب الای کوستره لر اشاقه شاهه دعی خبر
ایرشدیکم یارین ارجه عسکر یله کلیوب دیلر ایلرده قارون ایله
بعضی ایانه اشرف ایله ارجلر کلجکی یولر قرانب بر بر ده تماشا
طوب دیلر سحردن ارجلر عسکری ظاهر اولوب بوللر بوللر
الای الای کلوب جلوب قوندیلر ارجلر عسکر بنلی جوقلغندن
وکوهی طومانلر بالاقدلی دیلوانلرین دمناره قاصلی دلاوریله
کوروب خبر ایه اولدیلر قارودہ باشلر صالوب ایدی- ای شاه
بوانی جوقدہ جهانلر قربانی ووقتلر صاحبقرانی ایمش
بوقدہ عسکر وجمعیت جوقه اولکدیر انجق دیوب دیلرینه کل
دیلر ایرمیشی کوریه ایکی طرفدن دیوانه اولوب مشاوره اوتو-
دیلر اندنه ارجه بلدیکی اوزره برنامه یازوب اوزرینه مهرلر
اوروب علقه عیاره ویردی عیاره حیشه عیاره ایله
بولدیر واله اولدیلر اما بوطرفدنه قارونه زمردقبا اشاقه
شاهه ایدی- ای شاه ارجی عجب بکانه عالم کوردم بوقدہ نازه
لکده ابوعسکر مالک اولمشدر- کنه قبوده برغلبه اولدی
برهندر وبنجه سرهنظر ایجون کروب الجی کلدی نه امر ایدرسیز

ددیلر

عشاقه شاه اجازت ویروب بوایکی الوب ایجری کتوردیلر علقه
عیاردعی ادب شاهی کتوروب دعا ایلدی ونامه جیقاروب دست
بوسه ایدوب صوندی عشاقه شاه الوب مهرلر کیده روب وزیری
الندن ویردی وزیردعی ایاقه اوزرینه طوروب بلند اواز ایله
قرائت ایلدی دیمکله بنام خدا بیکر اوچ بنه قاسم بنه رستم بنه روم
علم شاهسنکله اسراق شاه وقارودہ زمرد قبا سینی نام
وصولنده معلوم اولکر بنه برطرفدیلر کوهی طومانه دوشوب اول
دیلرلری باذن الله تعالی فتح ایدوب شمدی رجوع مسکونه کیدرم
بولوم بوارایه اوغرادی اشتدم الحمد لله سزلردعی اهل اسلام
دن ایمش سیکز کیمسن کیم بریاد شاه فرستنده ایمش سزسز کلم
عداوت دیلنه مزبوقدر- مرادم بودر کربرامتحانه اوللیم اکر بنه کا
غالب اولورسم بکانابع اولسیلر سنی سزقبلایه ایده زیم دعی زدیم
صاحبقرانه اوکونه بلجه واره لم سزلرده بهانه ایله سرایره سلیمانده
اولایه بهلوانلری سیر ایده سیز وهم یاردقرنداشه اولالم وهده ده
یارکاهی سلیمانه بلجه واره لوم دیمشلر قارودہ بوسوزلری
ایشدوب زیاده شاد اولدی وعظیم صفا ایلدی اندنه اول عیاره
لر خلعت وسیکر المتون ویروب ایدی- ای عیاردلر وارین بزلردن
اول دلاوره سلام ایدلر بنجه جانبه منت اول بهلوانه صاحبقرانه
همزه نلر جوقدہ نامنی ایشی دیوردم مبارک جمالک کورمکه عزم
وارمدیر اما ایراقه صفا اولمغله میسر اولمادی یاری بوبهانه ایله
وارروب مبارک جمالک تماشا ایلدیم اما کونه کوده بنه ارجه تابع

اولایم نوله میدانه اولسونه پهلوانلری وکندو ایله بر بول دولت
شتاشلم اندن مسکره کندو دیدوکی اوزره ایله یلم دوی عیارلری
کونده دی انلرده کلوب اولانده هالی ارجه بر بر خبر ویرملرینه
زیاده حظ ایلیوب همانه لشکره جنلک ندا سینه اندیرمدی انلرده
اکاه اولوب ندا کده بشلدیلر عسکرده حاضر اولدی جونه صباح او
لدی ایکی لشکر بر لرینه نه سوار اولوب میدانه مرکزینه کلوب
صف بغلیوب طوردیلر بوکونده میدانه کیم کیره ارللک کوسترده
درکنه اولدم قاروده زمرد قبا میدانه کیرم دیر ایکنه کندونلری
بر پهلوانی وار ایدی ادینه سارونه دیر لر ایدی دها ایلدی کروه
نطف ایله منع ایلمه یز ارج ایله پهلوانلقه بحسینه ایدرسکز بنده
پهلوانلری ایله کوروشم دوی قاروده اینه دی نوله ای پهلوانه همانه
ارکلی اول دوی سارونه عزم میدانه ایلدی فیلنه جنکل اوروب
میدانه ایجنده طریدجولانه ایلدی بغه اوروب کندوی بلدیردی
مبارز دیلدی اولدم قطوردشر دست ارجلی اوکینه کلوب اجا
زت دیلدی ارجه اجازت ویردی قطوردده کرکدانلی سروب
سارونه مقابل اولدی شویله شرزه ازغشدیلر جنکه باشلدیلر
ارادهٔ نجه حمله حظ کجدنصکره قطوردشر دست غضنه کلوب ایرشوب
برکوزی اویله اوه دیکر کرمی سارونه کندوکوزنی برابر ویردی
اما قولای بایدا - اولیوب ارقیه الدوده عقلی دانه سندن
جیقوب کرکدانلی قوجه دوشدی قطوردشر دست سارونی کرمدن
قابوب کتوروب ارجلی اوکونده یره اوه دی عیارلر بندایلدیلر
الدنه قطوردنکرا - فیلنه سوار اولوب میدانه کلوب طریدجولانه

ایلیوب

ایلیوب مبارز دیلدی القصه بربری اردیجه اونه الی پهلوان
اقدار دفعه نصکره بنه مبارز دیلدی قاروندی قراری قالمیوب
ارتوق میدانه کمسه کیرمیوندیوب کرکدانلی میدانه سوروب
قطوردشر دستلی اوکینه الوب ای نابکار ندیر بوسنده ایلدیکنه
ایشلر یانه قالوبدی قیاسه ایدرسیلر دوی قطوردایدی - ای دلاور
بنلدم دخی بر ایکی یوز پهلوانکی اسیر ایلدی دیر ایکن قاروندغضبه
کلوب ایدر بقه نابکار بنی محمد ایلدینه سکا شمدی کوسترم سنی
بویله سویلمکی دیوب الینه یه اوروب قطوردی اول محمد ایلمکی استمدی
بر زمانه محمد نزاعی ایلدیلر ایجه میدانه کتارنده بونلری محمد
نزاعلی کوروب عیار کوندوی وارسویله قطوردی محمد ایلمسونه
عنادایلمسونه دوی قطوردده نوله دیوب الینه یه اوروب
محمد ایلدی قاروده سپر ایله جاربوب اسانه منع ایلدی قاروده
ایدرای پهلوانه اویله اوروملرینه کوردیوب ایرشوب
قطوردده برینه اویله اوه دیکر قطوردده سپر برابر ویروب کرمی
سپر کچه اولمغله اشلمدی اما قولای بوکلوب کرسینه سینه
میل ایلیوب ارقیه الوب کوجله یولندیرایردی قطوردالتم
جلوب الکوزده اوروب ایرشوب برکوزنی اولدی قاروده
منع ایلدی قاروده دخی اویله برکوزنی اوه دیکر کوزکوزدن
حظ ایلیوب ارقیه النجه قطوردی اغزندن بوسندن قان
ایلوب کرکدانلی قوجه دوشدی قارون کرکدانلی باشنی
هوروب دیلدیکر کمرندن طوشه اولدم عیارلر فریاد ایدوب

قنطوریشه دست عقلك دوروب سینه فیلسنه جنگل اوروب قارونه
برکورزاوه دی قارونه دفع ایلدی تکرار قارون برکوزد
اویله اوردیکم قنطوری اقدار نجه قرنداشی قناطور میدانه
کیروب قارونه مقابل اولدی قنطوری توابعی قابوب ارجلك
اوکونه کتوردیلر سروریحباله کوردی قنطوریك حالی خراب
عقلی کاه کلور کاه کیدر ایچ انصافه ایدوب شویله برپهلوانی
برفریده شویله ایدنه جوقه زیردست پهلوانلر دی بونیادون
قارون زمره قناطور دیوستی یاقوب ایدرای نابکار
کیم سنکر بنم خصم الدن الدن وسنه انك ایله قوتنده نجه سنه
انك حالنی هوت کوردك سنه میدانه کلدك دیدکده قناطور
ایدرای دلاور ارنلرده یلانه عابد بیر راست بوردی کم قنطور
عمودیه سندن زیاده دیر اتا نیزه یه بن اندن زیاده یم دیدی
قارون ایدر امدی کوره یم سنی سوزلی اشباه اتمك کر
کسین دیوب اندن قناطور رهشینه سوروب برنیزه هوروب
ایریشوب برنیزه حواله ایلدکده قارونه هیچ سیر ویرمیوب سینه
کیروب دوه دی نیزه یلانه برسینه کلدکده قارون شاهك کبی
قول اوزادوب قناطوریك نیزه سین اسانده وجهاد جلوب
اندن الدی اندن یاندنه کچرکسنه هوروب الکی دالی اوه
تاسنه برطمنی نیزه اویله اوردیکم قناطوریك عقلی داغه
سندن جیقوب معلق یقلدی هرکسی بوحالی کوروب انکنت
برداهانه

برداهانه ایدوب حیران قالدیلر اندن ایچ برکمسه میدانه کیرمیوب
دیکنجه غشمیشم انشی دم فیلسنه جنگل اوروب قارونه مقابل اولدی
ایچ عیار کوندکروب زنهار انشه ایله جنك ایتمون دیدی حقی
غشمیشم زیاده پهلوانه ایدی قارونه طیانوب اولنجه عظیم جنك
ایلدیلر انی قارونه غضبه کلوب اکاده برایوکوتك اوروب اوده
ایلدی همان سهراب اژدر بوشه رهشینه حوروب سوروب انجه ایچ
جیقروب بهی نابکار لرسینه میدانه کیریلم دیمز بیم نافله عرضنیز
یقلور بوهود بلورم کیم عسکرده بوهواب ویرر کمسه یوقدر
اتا میدانده سهراب ایله قارونه جنك بشلدیلر ارالرنده اون
یدیشر کون جط کجدی زیرا سهراب توانا پهلوانه ایدی عزت
ایدوب قارونه برکوتك اویله اوردیکم سیر سینه سینه باشی
ات باشنه برابر اولوب بلکه قارون انه بنوب قلیچ قوشانلی
کمسه دن بویله کوتك یمدی ایدی قارون کندوبی ایچ ایدوب
اویر ایدی اویاندی های نابکار سنجه بنا اوراه دیوب
ایریشوب برکوتك شویله اوردیکم سهراب جانه هولیله ارقسه
الدی اتا آزاده اولانه سیر لرا اولغه اولکه اولوب ارقشنه الرقاشنه
سهرابك باشی فیل باشنه برابر اولوب عقل دانه سندیه جیقوب
سهرابی کرندیه قابوب قولواوزه النجه ایکی طرفدیه های هوی
قوب سهراب کوزله اجوب کندوبی اولده هالده کوروب سلکندی
کمری قیریلوب یره دوشدی اولدم ایچ افتاب جمالك ایروقه قراری
قالمیوب الهاده قفوسه عنقابری سوروب ایرشدی زیرا صندیکم
غضب ایله سهرابك باشنه اوروب همان ارلرسینه کیروب ای قارونه

زرهار کمری باشنه اورمه دوی قاروند ایدر بالارم قورقمه نار
ندرند دکلر کیمرسن اولادینز دیوب کمری سرایلک اوزرینه ایتی ویردی
ایدندر دونوب ایدرای ارم ایوریلوان قدرلی بلورسینه انجوسس
قبلانلک سرایلک خلاصی ایجونی کلدک دوی یوقسه بوکوندنبری
ایلرجنلک ایجونی کلدک دوی ارم ایدر سرور راست بوردکریلوانلر
لرم دیکلرم جانقدن زیاده سوردم سرایلک خاطری ایجون کلدکم
شایت سزی غفلته کلوب کمری باشنه اوروب اویلر بریلوانلری
سقات ایدوب سیلاه دوم سزی بوقدر پهلوانلر ایلرجنلک ایلرسکز
انصاف دکلدر کم بوردقلقده سزلرک ایلرجنلک ایدم واهتمام
یقینبر سزی بوکیچه مظفر ایلی یارینه انشاءالله تعالی سنلک ایلر
دیدار کورمیشیز قاروندن ارجه زیاده محبت ایلدی اندن بریرینه
سلاملوب قاروند عسکرینه کتدی ارجدر سوروب سرایلک
بارکاهنه کلدی لازم طونلرینی جیقاروب برم لباسلرینی کیدیلر
عشرینه مشغول اولدیلر جونکم صباح اولدی کونشی قللهٔ قافده
عرض جمال ایلدی ایکی لشکر برلرندن طوروب ات قیل کرکدیلرم
سواد اولوب برلرندن طولو دیلر اولدم قاروندن زمریقباغ عزم
میدان ایلدی برمقدار سلحشور کوستروب اندن قول قالدیرمیان
جالنانجنلک حربلری دیندیروب اندن نوبه اوروب کل امدی
یا ارم سکلم مردانه جنلک ایلرسکم دوی همان افتاب جمال
النده اولانده دخشیره میدانه سوروب لطفلر قاروندنه سلام
ویردی قاروندنده قدمجیده قلوب سلامک الدی اندن شویله
شرل حمالر تکلیفنده بشلدیلر ارجدر کم بن صاحبی ظهور دم اولدم

اول

اول کیسه حمالرلم قاروند ایدر یا ارم بنم دخی ادقم برکلمه
دکل بلکم دیزم برکلمه ای سنلک هوداره قلم برکلمشه دوی ارم
ای قاروند بنم ادقم برکوزم یوز اوتوز طقوز بلدیر جهان یوزنده
قاف برقاف صاحبقرانلر دهم یوز التمشه باشنده دخی ارقمی
یدی اقلیمده برکلمه مشیر بنده اول صاحبقرانلک ظلمانه کندکده
صبایله واروب سرحبلانلرندن واوغورلرندنه بادکاهی سلیمانی
تنغم ایلرالوب یدی سنه ضبط ایلدم وحالیا کوهی طومانی فتح
ایلدم بونده مرادم بودر کم واروب تشدیده ودمدن الت
صاحبقرانی طلب ایلیوب برینه صاحبقرانه اولم بغایت
پیر اولدوغزاغت ایلمکدیمانه استر بدیع الزمان نام برم
اوغلی وارد برمجم دفعه مغلوب اولمش صکره کوهی سمواته
دوشوب جوقه نصیب النه کیردی دده مراد مرادی صاحبقرا
نلغی بدیعه دیر بلکه اما بوفحوصده بدیع وحمزه ایلرمکه جوق
ایدم قاروندن ایدرایه مراد دیرسونه اما هل اول ایلرم
دوی اهل عبادلرادایه کیروب برابر حلیه صلح ایلدیلر اندن
باشلدیلر بریرینه نیزه اوروب طوقه سپر بولاتلری
الرنده هم اوروب نیزه لری الرنده ایکی شرقات یای مثالی
اولوب ایدی ارم بدیشر نیزه حمله سی اولوب اندن الی عوده
اوروب بریرلرینه عود اوروب اتشه ایجنده قالدیلر بونلر
بکایک تمام اهتمام اولنجه جنلک ایلدیلر یادینه بولوشالم
دیوب دونوب بارکاهلرینه کلدیلر ارتسی سینه میدانه کلوب

7b-8a

ابدرای نابکار کل بنی عسکریه ایلت بکا طلرم طوقتمیش سونلر بوخصه
بلطفه حق ایلدیکی بوارادن خلاص اولورم صکره سنی یدی قات یرک
التنه کیرسک بولورم ای لعین ددی جازو ایدر یوقه اولمازکتور
سوده سکا ایلک برامز زیرا سن بکا جازو لقدن توبه ایلدیکی
بن انی قبول ایتمزم بنه اولدور وکسیلنمسنده بوارالقده اولور
کیدرسک بزه اول جازو لرک انتقامنی استدن المشه اولو
رسن ددی ادج کوردیلرم لعنة الدانوب الدانوب انصافه
کلور لرینه ادج ایدر کل ایدی ای جازو اسبابلرم والات
حربکم عسکر ایلت انلره بلسونلر بزم بوندهلان اولدیغم
غیری یوقدر وادوب اراسونلر ددی جازو لعین الدانوب ایدر
نوله الوب اسبابلرینه کتوره یم دیو بن دخی بره یم الرجلت
سونلر ددی اندن ادج بقین کلدی ارجده اسبابلرم ویوب
براقدی جازو ایلری کلدیکم الهان ادج برغه اوردی
جازونک یقاسنه یاپیشوب بوانی بیجه برطاشه چالدیکم لعین
تارمار اولدی باقی اوده طقوز جازو اول حالی کوروب بحر
ایله ارجلت اوزرینه اوشدیلر اسم اعظم اوقیوب باطل ایلدی
اوده بشینک دخی هلاک ایلدی اما دوردی فجدیلر ادج بلدیکم
برفجی فجدی فکر ایلیوب ایدر مادمکی بونلرهب هلاک
اولدیلر حضور یوقدر دیوب براز کریزکبی اولوب بریره وادوب
اوبورلغه واردی مکر جازو لرده ادجی کوزه دیرلر ایدی کرجلت
اویوندیوب یاننه کلدیلر سحره باشلدیلر ارجده اتشه مثالی

اختام اولنجه جنده ایلدیلر دونوب ایرلدیلر بونوح اوزره اونه
بشه کویه جنک ایلدیلر اونه التنجی کویه یارین جنک اولسون
براز عسکرده دکلسونه شکا بنلوم دیوب قول ایلدیلر ایرتسی
ایکی لشکر شکاره بندیلر هرکس توابعی ایله الوب یوردیلر دیردیلر
ادج نامدار دخی توابعی لعشقر بحریه بنوب شکاره جقدی ارجده
شکاره کیده ایکی توابعندن ایرلدی زیرا عشقر بحری زیاده رعنا
کسیده ایافداشه اولمز ادج کیدر کویه برکوزل کرکدانه راست کلوب
بوکا مائل اولوب اوزرینه واردی کوردی قجان عشقر دنه ایبوب
بونی طوندی اوخنایوب عشقر بحرینک ایکزین الوب کرکدانک
اوزرینه اوردی بنوب سوار اولدی عشقری اونه صلدی برجا
بنده روانه اولدی جوقه کیمدی اوکندیه بر اهو صیحرادی سرور
جهانه ادج نامدار التنده اولانه کرکدانک پروازاوب هوایه
آغدی رادی ایدر کرادج نامدار کوهی طوبانی فتح ایلدکده
جوقه جازو هلاک ایدوب انلردنه یکرمی نفر جازو قیوب کلوب
انده مکان طوتمشلر ایدی اول اراده ادجه راست کلوب بلدیلر
بری کرکدان صورتنه کروب بری اهو صورتنه کروب سردی
شکار ایدوب اول اراده دالیوه شاه دهمه سی وار ایدی کلوروب
ادجی طلسم ایجنه براقدیلر ارجده عقلی باشنه کلوب بوده
زه دردیوب اشاغی بوفاری بقوب کوردی قرشوده جازونک
بربیی کورندی ایندی بجه سیلک کوه طوماندهجازو اله ایلدیکک
ایشلری بلوب یاپیشه ایدی سنده ایلدیکک بول ادج دوسوسین
بوردخی ده هلاک اول ددی ادج بلدیکم سینه اوغرامشدیر دولوب

ایدر

برندن صحی ایوب برنفر اولیله اوردیکر دوردیده یوزلری اوزره
دوشوب اماانه دیرمیوب هلاك ایلدی اما دهمهٔ دالیموندشلاهده
قالدی ازبن جانب بویکادن ارجلك بکلری برینه کلدیلر بکلر
کاهده ارجی بولامدیلر بلکم یارکاهده کتمشلر دیوب دیوعسکره
کلدیلر اندن دفعی بولامیوب کریسلك ارامقده ازبن جانب بویکادن
عشایرنده شاهه خبر ویرمیلر کم بوکون بکلرده ارجغایب اولمشلر
دیلر عشایرنده قاروندن ایدرای دلاور ارجی بوندن دکل ایلکزه
بزیدیر کل عسکریله نارمار ایده لوم بزم عسکریمز جوقدیر
صکره ارجی برجایبندن ظهور ایدرایسه بالکز ارجی جواب
ویرملك اساندیر ددی قاروندن ایدرای نهریار بزم انلرایله
عداوتیمز یوقدر بواشی برارللك بحشی ایجون ایدرسز
اکر دشمانمز دفعی اولسه حاضیز لشکرك اول دفعه مردانلغنه
دوشمز وبن سعتك دکیلم کم جویانی اولمیان سوروبه الاورم
اکر اونبیك بیل ارجی کلمهٔ دینه عسکرینه الاورم ددی جاسوسلر
کلوب اشرافه شاهك دیوانده اولاندوزلری ارجلك بکلرینه
خبر ویردی جماهیر قاروندن محتشم ایلدیلر وبلدیلرکم ارجلك
قنده اولدیغندن # انلرندن خبری یوقدر بسه ارجی محکم ارامغه
بشلدیلر اما بزم قصه مز ارجی افتاب جمالی کلای ارجی دهمده قالوب
هرکوندهرجانبی دولاشوب عاقبت قلدی فتحنه جاره ارادی
هیچ برده ماده بولامدی اوندن کوندن ارجی قالوب درماندنه قالدی
امر یوزبنی برچسوروب مناجاته بشلدی ای قادر حی القیوم

قدرت

قدرت قوت بیجاره فلانه دراز اوانه قشلدر دینز ایلکی یانی اللهٔ
تعالی حضرت علیه السلام کلوب ارجه سلام ویردی ارجدن حضرت
خضری کوروب برندن صحی ایوب اپاقنه قیانوب یانبنی اما ایوب
کلدیلر بنی خاکاره دفع ایلدك کوره بنم فلاکتم دینجه حضرت ایدر
ای جلر کوشم ارجی سن بجون غافل اولوسوده دشمانه نقداد جاوز
لرواراسه هب سنك دشمانکدر انلردن زیاده سکادشمان
یوقدر سلیمانی دشمانه دار ایلیه کرکدانی بنلر سینه دیوب
دهمهٔ نك فتحنه خبر ویروب غایب اولدی ارجدن شاد
اولوب دهمهٔ دالیموندشاهی فتح ایدوب طشره جقدی الفقه
ارجدن برنفره اوروب عسکری تحری طلب ایلدی بکر اول کو
ندنبرو ارجی ارادی دفعه سیلاه ایشدوب قولاغنه قلم فروقلت
علم ایدوب سهل اوده اوده کلوب ارجه ایرشدی ارجدن عسکر
محمنك کوزلرندن ایوب اکرین اوروب اوردیسنه سوار اولدی
بکر لاهوت جهاردست دیوب اول یقنده دم جلوب طاغلرده
کزوب ارجی ارادی سوروی کوروب کلوب اپاقنه دوشدی
اینی سلطنم قنده ایدك بکلرك سنکجون زیاده المه اوزره دیر
ارجم جاوزول کندوبه ایلدیکی اشاری خبر ویردی دهمه فتح
ایلدیکنی دفعی خبر ویردی اندن اینی بالاهوت وارایجدی
عسکردن یوزقدر قاطر دیوزفیل بوندی کوراشوب فتح ایلدیکم
دهمه ده اولان مالی جفاده لم ددی لاهوت دفعی فی الحال دم
جلوب عسکر کلوب ارجلك حالنی خبر ویردی جماهیر ناراولدیلر

طبل بشادتلری اوردیلر عشر اوقه شاه تدبیر اصلی ارجی کلدی
یوخه دوی جلوسدر کلوب ارچ بنجه اوزرنده قاروزلر
راست کلوب بکریی جاروز ارجی الوب دهمه والیمونه شاهد
براعوب ارچ دهمه فتح ایلیوب وجاروزلری مرد ایلیوب واندن
بی قیاسه مال بولدیلر خبر ویردیلر اندن قاروزنه ارجلر دهمه
فتح ایلدیکلری وصاع اولدیغنه زیاده شاد اولوب ایدوب ظاهر
ال ابراهیم ونسل اسماعیل ایچنده انلره بوقدر هنر جوق دکلدر
دوی ازبوجانب بویکادنه ارچ اول کلدیکی حیوانلری کوروب
دهمیه واردیلر اما ارچ دهمه یه برحمله بولوب انده کندیسنه مناسب
ارچ قات الت هرب بولوب اولیله اسبابلرینی صاغی مرصع شعله
سندن انسانلر کوزلری قماشوب ایدی ارچ زیاده شاد
اولوب اوزرنده اولان لباسی جیقاروب اول اسبابلر
برقاتلر ارقاسنه کیدی منکلی اوزرینه کوره ایلدیلر ایدی
اندن اول دهمه ده بوز سکسانه قدر یلی برباره کاه بولوب جیقاردیلر
اول قدر مال بولوب جیقاردیلر کم حسابه کلمز اندن اول مالی
بوکلدوب سوروب عسکره کلدیلر کجه سی شاد اولدیلر سرود
جهان والیمونه شاهلر بارکاهلرنه قوروب اول مالی طاغدیلر کبی
یقوب عسکره اولشدیردی ارچ دعا ایلدیلر اندن ارچ
قاروندن زمرد قبایه برنامه یاروب هوقدر محفه لر کوندردی
قاروندن ارچ محبتی برایکنجی یلر اولدوایرتسی ایکی عسکر مقابل
اولوب قاروندن ارچلر کوتوب ارچ مقابل اولدی

ارچلر

ارچلر اوزرنده اولانلر یادکارلری کوروب خبرنه واردی وایلدی
ای مرد جهان افرین سکا کیم حضرت تعالی سکا نظر ایلمشه بر بوقدر بللردن
که اول دهمه نک یانسنه واره مز ایدیلر سنه کلوب فتح ایده میلر
دوی ارچ ایدر بلی سرور اما دیمز ایرتسی دلالت ایلدی بو
محله بنم نه هدم نه اولیله دهمه فتح ایده یم دیوب برازنوضع ایلدی
اندن بونلر جنکه مباشرت ایلدی الفصه فصل ایده لم اشته ارچلر
قاروندن اونوز طقوز کوره بواوسلوب اوزره هر کونه جنک ایلدیلر
یارین ایرتسی اولالم دیوب اول کجه قاروده نوابعیله برازمشورت
ایدوب ایلیوب وصیت ایلدی وایندی اکر ارچلر اندن برحال
اولورسکز زنهار ارچلره جنک ایلمک خطا ایده سیز واروب الها
تابع اولک دوی بونلر اولیله دیمه سرود حضرت تعالی بزی سنسز
ایلمیه دیوب ملول محزون اولدیلر اندن صباحه منتظر اولدیلر
بویکادن ارچ دخی بکلرینه وصیت ایلیوب ایندی ای بکلر اکر
بنابر خطا واقع اولورسه قاروندن مخالفت ایتمیوب یارلو اولدیسز
واکا تابع اولدیکز انظر صاحبقران دهمه ویارلم قاسمه وبحمدلریه
وسرقیلانلرینه وسائر بکلرینه سلامی دکوره سن دوی بونلر
جیقیبیوب ای دلاور حضرت تعالی اول کونی کوستریه عالمده
سانسوز بزه صفا یوقدر دیدیلر هرکس جاد رینه واردیلر ارچلره
ستجاده سنه کلوب عبادت ایلیوب هقه دعا وثنا ایلدیلر فجر
وقرص دنیلدی بونلر صباح اولدی عالم نور اعظم ایله منور
اولدی اندن افتاب جمال برزدن طلوع اندن الیمشه بشه اریشه
قدمی والیمون دهمه سندن جیقاردیغی اسبابلر مزین الیلیوب بشه
تیغ الکی سپر اوزرینه الوب اندن دهشتنه سوار اولوب الکی لشکر

برابر اینه مقابل اولوب نظر بمیدانه اولدیلر اول کونه ارج افتاب
جمال اوزره عزم میدانه ایلیوب طرید جولانه ایلدی اوتوز التی پاره
الای ایله عرض هنر ایلدی اذن برفوه اوروب ای فارونه یکون
اولکوندیر که سنکله ایر دی اولالم دیو میدانه طلب ایلدی همان فارو
نلک کوزلری باشیله طولوب کرکدانلک سوروب عزم میدان
ایلدی واردیقه مقابل اولوب لطفله سلام ویردی اردیقده نفظیم
ایله سلاملک الوب اذن فارون ارجی کوردکجه واهر غرق اولشه
تعجب ایدوب کوکلندن ایندی بودلاوره حقه تعالی عجب لطف
ایلمشه بو دارات صاحبقرانه مخصوص وطلسم بوزمره انکجون
بونلره جهان یوزنده کیمسه رجانل اولامز دیوب اذن اردیقه خطاب
ایدوب ایدی ای مردجهان بوکون بناوز جکر کاه سویله سویلدیکز
انصافمیدر که سنجلین پهلوان شهبازلک رهشی صاحبسز میدان
جیقه زیرا کم ارج نفره اوردقده میدانه کل بافارون بوکون اول
کوندیر کم ایکیمزدنه بریمزلک رهشی صاحبسز میدان اذن جیقار
رهشی میدانده صاحبسز جیقاردیکملک فارونه زیادجکر
کاه اولشه ایدی فارون ایندی ای پهلوان هاشا که بنم سکا
یاوز قصدم اولهکر سنلک بکاوارایسه بلمام ددی ارج ایدر
یوقه سرور هدبیلوز بنده سکا یاوز قصدم یوقدر نهایت جنلک
حالیدیر بیلدیلوم شاید اقتضا ایلر فصوصا کم سنی بکا غالب اول
سلک کسی باشمی دول فانی اکر سنی کسمسلک بن خود کندیمی
هلاک ایدرم ددی فارونه ایدر یا ارج بو دعوا جوقه دعوادیر

زیرا

زیرا سنلک ایله اوتوز طقوز کوندیر جنلک ایدیکز بوکون سنی
عجب کوردم هله بوکونه اول میدانه کیردیکز نه دیر اصلی ددی
ارج ایندی ای دلاور بوقدیم رسم صاحبقرانه فاعده دیر ایدر
اولجه کونه بویله کندولریلک تزیینه ایدیلر اول میدانه کیروب
اول فصول حقندن کلور لر ددی فارونه ایندی یاسرور ایدر
اولمزسنلک النده می ددی ارج ایندی ای پهلوانه معذور اولونه
عون خدا ایله مرادایتسم اول کونده سنکله ایدرم اولورم نهایت
الحکم دردمدن اولیلر کوردم سنجلینه دلاور عرضینه تزیینه یقورلر
برقاچ کون مرتبه سنه کوره اقرانه امثال اولسنده ارج ایله فرق
کون جنلک الیمزده دیدکلرنده نفاهر کسب ایدیکز ددی اذن کینه
جنکه بشلدیلر اولقدر جنلک ایلدیلر که کونشه قله فلکه دکلدی
علقه غبار اولرینه بناشوب اردجه ایدی ای سرور دینه اخشام
ایلدیلر عرصه میدانلک درمدلک فارونه دیدیکزه مضانلک خلافی ظهور
ایدر اشته کون زواله دوندی دیکه همان ارج غافل اولمه مرا
دیکه حواله ایله زیرا بوکره دنه عبری سکا حواله کلمز عبرت ایله صول
حواله بوده ددی فارون بوسوزه زیاده اتشه اولوب ایدر نابکار
نه یاوز کوزینه کسدیرلر یوخسه هرینه الکده می بیلورسینه
دیوب همان امر ایلدی فارونلک برمنتها کوتکی وار ایدی وا
روب کوره دیلر لندهانلک کوتکی قدر وار ایدی الوب ایدیا ارج
بوسوزندن زیاده الم جکدم ایدی اکر بوندن نصکره سکا ده برحواله
دکر ایسه سنده بلدوکن ایلیه سینه دیوب وار قوتی بازویه الوب
ایدیشوب بادمصرکبی ارجه هجوم کوزدی اویله اوریلم ارج نوکل اولوب

کورزین برابر ویردی امّا ضبطی قابل دکل کورز کوزردن ابریلوب ارج
ارویه الدی کورز قارون ه اینوب ارقده اولانه والیهود شاه سهرلر
بنلر اورزینه بوکلنوب التمشه دورت اینه لری سهر عرج اوروب
ارج اورزینه کوه قاف یقلدی صانوب سهروی ارویه الدقده سنه بنه
اکر قاشنه باشی ات باشنه برابر اولوب توز بودویه قودی
ارجلر عقلی کیده بازدی لاهوت جهاد دست توز ابجنه کیروب
فریاد ایلدی ارجد دکندویی جمع ایلیوب کوردی وهودی مست
اولمشه ارج دفی مدت عمرنده بویله ظرب کمسه دن یمامشه ایدی
مکر محمد دنه یامشه اوله کوجیله توزدنه طشه جیقوب دست دشمان
ارجی صاغ کوروب هیران اولدیلر ارجلر بکلری شاد اولدیلر
اندن ارج عیادلر اشاوب ایلدی عشق بحریلی ارشدیر دیلر
همان اشق بحریه سوار اولدی اندن دهمه دنه جیقاردیعنی
والیمون شاهلر کورزلرینه الوب نعره اوروب یافارون
غافل اولمه سنلر بکا ایلدیکنی دینماده کمسه ایلمدی دیوب ایرشوب
دکابه دوروشمه باشوب وارقویی بازویه کتوروب برکوزد
اویله اوردیکر فارونده ارجلر نیزه تلر یلوب کوزی الاسی
دورت اولوب کندو کوزلرینه برابر دیروب قوللاری پایدار
اولیوب کوزدلرینه طوه مم اشلیوب ضبط ایده میوب ایکی
کوزدیر اولوب جان هولیله ارقاشلرینه برابر ایرشدیروب
فارونلر ارقده اولانه سهرینه دوقونوب تارمار اولوب بلدیلر
کرکدنلر بلی قیریلوب بر دیزی بر بلنجه سی یره کلوب توز فارونی

برویه

برویه دوشدی کرکدانی اولان ایلکندویه زبان اولدی وکندویه
بویله ایشه اولدیغنه غایت الم هلوب کوزلرینه باشه کلدی اندن
غصه بندن بریدن طوروب ارج باشدن کچرکن قول اوب عشق
بحرینه قولاغی التنه کیروب شویله بر زور ایلدیلر عشق بحریسی
دیزی اوزره جوکردی ارج اشمه اولوب سینه سینه بریشت یا
اوردیلر عشق بحری خلاص اولدی اندن ارجلره کندویی یره پرتاب
ایدوب فارونه مقابل اولدی فارون کوردیلر ارج کندویه کلور
زیرا ارجلر التمشه بشه اریشه قدّی وار ایدی اما فارونلر سکسانه
اریشه قدّی وار ایدی همان مشتونه دوکوب ارجه صوندی ارجلره
ال ایاسیله برابر دیردی ارجی اوج ادم کیرویه سوردی ارجلره
فارونه اویله اوردیلر اوندن ادیم قدر سوردی بونار مشته مشته
یغه یغه اولدیلر اباقلری التنده یاز سورلمشه نزلاریه دوندی افی
علقه عیّار ایدی دلاوورلر بویله سوروشمکدیه مشنه حاصل اولمز
کرکه اولان فضل تمام اولسیغه ددی افی ارج کمرلرنه فارونه
تسلیم ایلدی ایندی طوب یافارون زیرا ارلان کمرده بللو اولور
فرق کونلان جنکی تجه کمردیردی فارون ایدر بهمی نابکار
بنه لاف اوردین کورهالنی دیوب الدن محاکم ایلیوب شویله
بر زور ایلدیلر ارجی ناطبوقلری اوزره دکدی ارج سینه لنکر دیروب
طبوقلری یره محلندی فارونه بر زور دفی ایلدی بنه اولکی قدر
قالدیردی ارج بینه لنکر دیروب اباقلری یره بولدی فارون اشمه
اولوب المندنه ارجی یوندی اوزرینه یقمه قصدیله ارجی یوندی اوزرینه

سویله‌سلدیلم ارجلت ایلی دیرلی یره دکدی ارچ بوحالی کوروب
ایدن یاقارون عاجز اولوب حیله ایتمکه باشلدی دیوب سویله
سلدیلم بوزینی اوزدینه قاروبی زیر زبر ایلدی انطله اولیوب
برالمالکی قابوب قولی اوزرینه الوب زمینه نقش ایلدی اندن
سینه سینه بیوب الحیچ قبضه سنه اوردی قاروبه دست ایدی
براز عقلی کلوب امانه دیلدی ای دلاور دست دست قولیکدن شکدنکرو
قیمه دیدی ارچ امانه ویروب ایکسی سنه صاف اولوب اوبوشوب یاد
شدیلر قاروبه ارجلت البته اوبوب ارجده قاروبی بغرینه باصدی
اندن ایکسی رخصارینه سواد اولوب عنان دکاب برابر دالیون
شاه یارکاهنه کلدیلر ارچ بیوردی سرقبلانه کیرایلر اوزرنده
برالتونه ضد الیه قودیلر قاروبه کوب قرار ایلدی عثمانی صوله
کوب عرعانوشدازده بوشمه اوزرنده اوتوردی اندنه هرکسه
برلوبرنجه قرار ایلدیلر بویکاعشاقه شاه بوحالی کوروب اصلا
هرکت ایلمدی زیرا بلوردیکم عسکرنده قاروبه کبی پهلوانه بوقه
ایسه عشاقه شاهده بی حساب عسکره مالک ایدی ارجلت
عسکریله پهلوانلرینی سیر ایده‌لم قاروبی بیلرلردی جوی عاقل
پادشاه اندی ظاهر قاروبن بزی نزاع ایلمز بلکم بزی ارهلیار
شدیرردی بویکادنه ارچ قاروبه بکلیلر ارچ کوبه عالی ضیافتلر
ایلدی وجوقه یارکارلر بقلدی قاروبه شاد اولوب ارچ جانلانیده
اولوب اندن قاروبه ایدای سرور اجازتیمه ایله عشاقه شاهه
واده‌یم حذمت شریفنزه دعوت ایده‌یم آنشاء مخالفت ایلمزاسا
سزدن دهام بود. کر عشاقه شاهی حذمتنده شاهلر خلیفه اسلام
قبوب

قبوب جلادده سرفراز ایده‌یلک زاپر اولوپادشاهدن غایت استعدادی
وادرکه بکرمی کره یوزبیلک عسکری وادرینم برقدناشم وارده.
ادینه رستم زمردقبادرلرادوده بشقه قلعه‌ه حکم ایدرانادهنی
کونده‌ره‌لم کلوب خاکپایه یوزسورسونه‌ددی ارچ شاد اولوب نوله
سرورمعمولدرکیوب ازمن دیردی اندن سوار اولوب دیوانی
عشاقه شاهه کلوب طوپ ایلیوب سلام ویردی کوب یرنده قرار
ایلدی اندن عشاقه شاه خوشحال کلدی ولادده ارجلت بزم خالمز
بجه اولوردی قاروبن ایدای شاه اشنه کوردیکاولپهلوانه
رستم دهریانلرشویله شمن ایدی دولته لایق اولانه بود. کده
کیدوب سرفرایده سنه دهسنی جلادشاهلر اوزرینه کیروب
خلیفه اسلام ایده‌جلت اولدی دینجه عشاقه شاه شاد اولوب
اندن یرندن طوروب ارچ متعاقبن بطرینه یشیلک دوزوب
ایرتسی عزم ارچ ایلدیلر ارجلت بارکاهنه ایرشدیلر ارچ خبر
الدی جلادشاهلر پهلوانلرله قاروشولیوب کوریشدیلر اندن
دالیون شاه یارکاهنه ایرشوب عشاقه شاه اول یارکاهی
کوروب عقلی کیدی اندن ارچ ایله قاروبه عشاقه شاهلر
قولینقنه کیروب تخت اوزرینه جیقاروب شهنشاهی فرنده اوتو.
دی وسائر پادشاهلر صاغلی صولی یرلوبرنجه قرار ایلدیلر
اندن هدایالر دوریلوب هرکسه ویریلوب قبول اولندقدنصکره
شربت کلوب ایجلدی بعد الطعام عشرته اوتوریلر قاروبن فرنکای
رستم زمردقباپه دفی نامه یازوب ای برادر حال شویله واقع اولدی

نامن وصولنده سنده کلوب بزم کبی بود لاوده تابع اولسینه دیوب
مکتوبی کوندردی اشته دستم زمردقبادقی کلمکده اما اوج کونه
اوج عشراقه عالی ضیافتلر ایلدی دردنجی کونه عشراقه شاه اوج جمله
بکلربلرینه دعوت ایلیوب عالی ضیافتلر ایلدی دعاینده وقصور
قویوب اوته کونه عیشی صحبتی خاص ایلدیلر اوج ایدی ای بکلر
سمدنکر دیول ادی بولده کرکدر عزیزی دیمکسکونه کیده لم
اما سزی بزدرسز بولومیزنده جانینه کیده رانلر ابتدای رودر کوه
طومانکده کوه قاف کبی قبوسی وار دیر یاننده اجلمز یوقاروقالدیر
منه محتاج دردیلر اوج ایدی عجب بوندن اول کمسه قالدیر دیمی
اولدردی قاردون ایدردیلی اسکندرلک سرقبلاقی قالدیر مشبلمزیز
نیجه قالدیر مشلره نادیخاری وار ایمشه دیدیلر اوج شاه اولوب
ایدرای بکلرم بنم دردم وغمم بدیع الزمان قاف دکوه سوالنلر
قابولرلر نیجه قالدیر دیلر ایمشه بنده کوه طومانلر قابوسین
اولیجه قالدیر دم دردی وهم جهان یوزنده بر نام قویام دردی
زیرا بودولته همه اولادندن جوقه کمسه مالک اولمادی دیوب
امر ایلدی عسکری یوقلادیلر بکرمی کره یوزبلک عسکر وار
اوج فکره واردی اکر جمله کوتسم اول قابودن اوج ایده انجوقه
کجلر دیوب یاننده بولنانه عسکری کوزدیده قلوب بکرمی دردی
بادشاه جمع اولمشه ایدی + هر بادشاه یاننده الی بلک
عسکر الی قبوب قلانتی ولایتلرینه اجازت ویردی واروب
دیارلرینه کیدیوب ارجه دعا ایلدیلر بکرمی دردی تخت نشین
سلطانلره بدیسون یتمش بدی اهن قبادلاره دیدیلر اولر واونه
کره

کره یوزبلک عسکر ایله اوج اوتوروب بودولتی ویرانه فدایه عسکر
ایلدی ایمدی تدارک کوردک کیده لم دیرکن قبوده برغلبه بیدا اولدی
نذیر دیلنجه اهل ولایتدن برنیجه کمسه لر کلوب فریاد ایلدیلر نذیر
ای عشراقه شاه سلنک کونده بزبودردی نیجه یه دل جکلوم اشته
اول اوج باشلو ازدرهاینه کلدی دیوب فریاد ایلدیلر عشراقه
شاه غضبه کلوب بره اوردی شونابکاردی هر زمانه کلویسین
بن لجاره ایده لم دیمانه اینکم کیم قادیر اولور مکر حق تعالی
بردیمانه ایلیه دنری اوج نامدار یوجوانی اشیدوب الم جلوب
ای شاه بیجون قوارسینه بوقدرلری دردی یابونلرفنده وارسونلر
دردی قولاق کوده لم یونلک اصلی ندر دیدکده مکر اول ادملرادملر
نامدار اشیدوب فلانلر ازنیلر اوج دردلرینه درمانه ایلیه
جهان ایلردکلوب دعا ایلدیلر اعدیلولر بریاردکم سد
اسکندر دیلر ایده اونه سیل وار براژدرهاپیداه اولدی اوج
باشلی وار اطراف کوزلره هجوم ایلر هرینه بولوسه برلقمه ایلر
افرا بیلمزده نفقه ایجون کوندره اونه صغیر صغیر اویوب اول
ازدرهانلر بولی اوزرینه قیوب کیده رینلری برمکانده
مکانده کیدر کندی دهشتی بیوبوب برقرع طاغه دوندی
دکه برلوقمه ایلم طویمز اولدی بزده کوردلر بینه الم دیرلکم
باشلر غدا سینه زیاده ایلدلر بینه فناعت ایتیوب کوبلری
خراب ایلردیلر اولدم اوج نامدار بریدن دوروب اسبابنی
اسبابنی اوزرینه ارا سنه ایدوب عشقریه سوار اولوب

اول هر بقلری اولکنه قاتوب اول جانبه روان اولدیلر کاکله اول ه
معصوم برج ایرشدیلر کوردی اول حیوان جقلرینی اقلرین بغلیوب
یاتوره قوشلر ارج کوریب بیوردی درمند هیوا بقلری هپ قیویردی
براز کوده قیروب بایلدقدن صکره اندرهایرندن طوروب طعامل
ایدوب اول ارایه کلوب اول برده متوجه اولدی ارج کوردیکم
برقوه طاغه بکزار ارج باشلو هر باشنده الکیشیر باشی وار مشعله
کبی بنار پاره پاره یغشه اردوب کلور ارجلرینه دهشتی آنی کوروب
اردینه قاچمغه باشلدی ارج کوردیکم اولمازدهشتدن پیاده اولوب
اولوب صالی ویردی اندن جیب انکلرینی بلینه صقوب اندرهایر
قرشو یوریدی اژدرهاده هرزمانه بدیکی نفقه سینه کویوب
باقدی برادم کوردیکم کندودن یکاطولو بریول دم جلوب ابجد
سنده ره یوب بیقلیاذدی بربنجه ادم کبندی اولدم ارج اقاقلن
بربرلوه قیایه ویروب اژدرنی اوقه طوتدی قاعده اوزره
هریاشنده اولانه کوزینه براراوقه مخلادی یعنی موزی دوکونه
دوکونه مرد اولدی اندنه ارج سدا اسکندری کجوب اسکندری
دوا لقرنینی بردهه بولوب فتح ایلدی انده دفی جوفه یادکارلربولدی
قیاسه کلمز اندن عسکرهنر اوکوب اول مالی طاشیدیلر اندن ارج
اول مالی عسکره بخشه ایلدی سروه جوفه دعا ایلدیلر دراول ازدها
نلث لشیی کوردوب حیرانه اولدیلر اول ولایت اول موزیلر ترکندنه
خلاصی اولدی بوصفا ایله ارج الهعشر اقه شاه شکاره بندیلر بولر
شکاره ایلنه عسکردن فریاد جبل کلدی ای سردار عسکره عفریت کلدی

ادینه قناطور زقه دیرلرینه عسکره فنادیردی بوزسکسانه اریشه
قدی وار دیلر مکر ارج کوه دومانده جوفه زقه کرهلان ایتمشه ایدی
بربنجه لری قلمانه قاچمغه ایدی مکر انده دریادن سلندن بردیو
وار ایدی ادینه قناطور زقه دیرلر ایدی بودیول اکاوارد اردن
جدن شکا ایلدیلر هان قناطور زقه یرندن قالقوب کوه دومانه
کلدی کوردی بوقدر اندنه جبل ارزقه کلدی کوردی بوقدر عسکر
دوشوب یاتوب بیلدیکم ارجلرینه هان نعره اوروب عسکری
براوجدن قرمغه باشلدی جونه بویکادن ارج بوخبر لری اشتدی
دهشتنه سوار اولوب عسکره کلدی کوردیکم جوقه عسکره فرار
ایتمشه انی کوروب سروری جهان نعره الله اکبر دیوب اولیل
هیقدیکم طاغلر صدا ایله طولدی قناطور شاشوب حیوان
شالی بغمغه باشلدی ارجلر نعره دن صکره اندرای لعینه اشنه
قصل بنم عسکردن الجلدوکده قناطور ارجی کوروب هاری
فاکی سبنده اسندیکم سنسان دیوب ایرشوب ارجه برعمود دار
دی ارجلر پیاده ارسلانه عمودینی بزیرادیردی اما قناطور اولیل
اوردیکم ارجلر کوزی الندنه طوطام نوطام اولدی باشنه
ایکی کله ارقیه ارقه الدی بردیزی بربنجه سی بره کلدی ارج
مست اولدی قناطور عمودیل براغوب ارجلر باشنه کلدی
ایلدای فاکی نعجب اولدینه وهودیل دیمور دنی دیوب یقلنه
دست اوردیکم دم جلوب کنده لاهوب جمار دست فریاد ایلدی
ای دلاور بنلرسینه کوزل ارج صاحبقران دعواسنده اولانه بویل

بلجوشی اولوب دیلجه ادج کوزل اجدی کوردی لعلینه بقاسنه ال
اوپشه هان ادج پرنغه اوروب سلکنوب بقاسینه اندن
قوپتاردی عضب ایله لعلینه سینه سینه برپشته اویله اوریلم
لعلینه فلجاینه فلجان یوزه سکسانه اوپشه قدر ایله کوتلک اوزرینه
اوتوره واردی ادج اوزرینه سوریلجه لعلینه پرندنه طوروب
ای فالکی سنمایینه بوقدر قدر ایله بنی بویله ایلیینه دیوب ارجلک
کمرینه ال اوردی ارجده تسلم ایلدی ایندی ای پلید طوب اکر
قوه‌ک وار ایسه بنی فالدیر دیدی قناطور فرمایه ایله کولوب
ایدر ای فالکی اکر کریلیک بقا تسلم ایلدک اکر کوه قاف اول
سلسله سنی دریایی آتشه اتارم دیوب لعلینه ادج کره طوور
ایلدی المدی اکر کوه الزبرجه ایلسه محال دیرمیوب قلدیر بردی
اسم اعظم یره کاتنده زره قدر قلدیره مدی افراد جده پرنغه
اوروب لعلینی قابوب یره اوردی محکم بنده جلدی لاهوته
تسلم ایلدی بونی برحوشجه کوزت دیدی آتیر ایوندن قلدیلم
کمسه دکه جلدی سم دیدی بلکم سلیمان اولوب بزه یار اولور دیدی
اندنه قناطور زره فکر ایلیوب ایدر اکر یونک دینی حقه
اولسه بویله ایشی راست کلز دیدی بصامزدی دیوب هان
هقروب ایدر ای دلاور بنی قیورمیسلمانه اولدم دیوب ⊙
یمینه ایلدی دیولرک قاعده سنجه یمینه ویروب بندینه الدی
قناطور زره طوب ارجلک ایاغنه دوشوب عرض اسلام ایلدی
ارجده شاد اولوب قناطوره زیاده اکرام ایلدی دکندوکنه

حذمنده

حذمنده اولانه دیولره بونی سردار ایلدی اندنه انی آلوب شکار کاهه
کلدی عفریتی کوزلرک عقلی کیدوب حیرانه اولدیلر اندن ارجح
همان بولره اولانه مکابی بیانه ایلدی اشدوب حیرانه اولدیلر
ارپشی اندنه قالقوب عسکره کلدی کونه سینه عسکر دوه فریاد
قوپدی بره ندیر اصلی دیلجه ایندیلر سرور بر اولوقوشه برقره
طاغه بکزر عسکری قروب کجه یورد دیلجه ارجعشاقه شاهه
بقوب ایدر بونجه قوشه پر هرزمانه بویله کلورمی دیدی عشاقه
شاه ایدر سرور اویله برقوشه وار دیر هرزمانه کلور کجه
غایب اولور دیر کلور امدنه حیوانلرنه هرزمانه کلور کره قابوب
کیدر بلمز بزمکانی قنده دیر اما بویله صحرایه قوندوغی یوغدی
عجب نه حال اولدی دیلجه ایندیلر سینه کوب کیدی یوایمشه
عسکر دنه اوزرینه برقاچ اوقه اتمشلر اکا باور زلنوب هوا
دنه ایتوب عسکر ده اوقه ادم هلاک ایلمشه دیلر همان
ارجح پرندنه صحیح ایوب پرصیلاح اتنه بنوب کلوب کوردی
اول قوشجاغنه قناطوری بنجه فرسنخ یرلری قبلا بوب کوتوشه
بوردی کوزمز اولمشه طرنا قلرنلر پرتوب هلاک ایلدیلر دیه
اول قناطور زره ایرشوب عود حواله قلم دیلجه قوشه برکره
عرغروب قناطوره برقناد اویله جاریدیکر قناطور بایلدی
همان ارجح تیروکمانه ال اوروب قوشه برالوقه پرتاب ایلدی
اول اوقه مردم رباطلر دیوبنه راست کلیوب قناطوری
ارایسندنه کوب کسدی اما قوشه ارجلک نفره سینه وهم کندوبه
بویله اوقه بر قندیفلک کوروب دیبللک یاور زلنوب هاندم یوقاردی

طار دمزلر ایدی اما اول یواده ایکی یورو وار هنوز جفشلر
جسته فیل قدر وار اما اوصمنه نیت لری یوقه ارج یوعبری
کورو جیرانه قلدی مولانك قدرنسنه وعظمتنه اولوب آذن لا
هوت ارجلك غیرتلك کوروب ایدرای بهلوانه اشته بورالری کور
دلك بنجه طالوصیاندر کل شو سوردانه فراقت ایله قوشنه ایله اسانه
بنجه مقابل اولمقه محکمدر دفی کندو مکانی اولمیله زیاده هنك
ایدر واولنجه یه قدر جالی شور قور قارمکی سکابر خطا واقع اولور
دیدی ارج ایدرای عیار یاوی سوزلری قوی اول اولماز اشدیر
اکر هیاد جم قولاغم قدر اولورسه ده دیوب عناد ایلدی لاهوت
کور دیکم اولمز امیدی سرور اشته قوشلك مکانی بودر همان ارکبی
اول بن کیدرم جونکم سنه سوزدم طوتمادك سنی خدایه اصمارلدم
بنه دورامزم دیدی ارج ایتدی وادکیت اوهکوندنه صکره بنی
یوقلا اکر صاغ بولورسنه نه خوشنه اکر بولمازسك بنم سلامم
دکورد سك دیوب لاهوت برتنهایه جهکلوب کوزلدی اما بریدنه
ارج کورد یکم مرغ مردم دباطایوقدر اترافی غاشا ایلمکه باشلدی
اندنه برطرفدنه برکورلتی ظاهر اولدی ارج انی کورد یکم اوهیو
اردینه قدهکر اوچ یاشلو بری دیو باشی کبی دیری زهنك باشنی
بری ازدهها باشنه بکزر اغزندنه بوتندنه اقشه لرشجاردقه
غضب نام ایله کجوب مرغ مردم دباطلك یواسنه هجوم ایلدی
مکر یولمینه غار غام دیورلردی بنجه یلرایدی فحکم مرغ
مردم دباطیودی حامل ایلسه لعینه کوزلیوب تمام بینو یوب
اوجاجقه زمانی برکونه کلوب یودوزینه بر ایدی دیزه مرغ مردم

غرلنوب اندنه ارجلك قصدینه سوزیلوب اینادکنه ارج فکر ایدوب
بوبکاره اولیو اولمادنسنه کار ایلمز دیوب ال کوزده اوروب
برکورزیر تاب ایلدی قوشدیر سوزیلوب کلوب ایلکنه اشاغدنه
یوقاری کوکسنه راست کلوب بقلوب کبی اولوب کرچه بقلمادی
اما بریوك قدر کوکسندنه تویلری دوکلوب قوشنه کوکسی اغر
بسندنه هوایه اعوب نابدید اولدی بکلر بوحالی کوروب ارج
افریته ایلدیلر داول دوکولنه تویلری تمشا ایلدیلر خلاقه عالم
برنقشه ایلمشه ایدی کرکورلر هیرانه اولدیلر ارج دیونوب
لاهوته یقوب ایدرعجباسنه بلمزسینه بومرغ کبیرلك مکانی
قندهدر بنجه قوشنه اولاددی لاهوت ایدرسرور بوقوشنه
مرغ مردم دباطادر لرخدای عالم سیمرغ عنقامثالی برقاچ
قوشلر خلقه ایلمشدر اما بومرغ مردم دباطازیاده پرلحی
قوشدیر وجمله قوشلرغالبدیر ومکانی کوه ارزقلت فلانه
جانبنده در دیوجبر وبردی ارج ایتدی بنی مکانینه ایلیت
هفتدن کلیم ددی زیراظاهرده انجندلك برکندکدنه صکره
شایدانتقام قصد ایدرکلوب بوداخلقی انجیدیر لاهوت
نوله دیوب کیده جك اولدیلر ارج بکلرینه وداع ایدوب لا
هوته سوار بریوجه داغه کلدیلر اما اول طاغده اولو اولو
اغاجلر وار ایدیکم هربری بریوجه طاغه بکزر اول اغاجلرك
اوزرنده برقوشنه کوایلمشه کویاکرپر اولوسهر ادیر اولیار
یواکم ایکی دلاوه اوزرنده جنك ایدوب زهشه سوسلر

رباط نام قوشه زیاده فصیح اولمشیدی دیولم مرغ کبیر بولینلک
حقندنه کلمکله جاره ایده مزایدی انلک ابجوده اولور دیر هرنه قدر
قوتلو سده انی ده بر قوی فصیح بولنور دیر لر ارجح کوردی بلدیلم
بورولری دیولک بنه فصیدی وار ارجح ایدر لر چرچ مرغ مردم رباط
برنه جفا ایلدی اما مدلیکه لازم اولانه اولدرکه قنده برظالم
کورسک حقندنه کلمه لیدر دیوب الوب اوروب غرغام دیو
سرلک اورینه بوریدیکده برکورلدی ظاهر اولدی مکر اول
کورلدی مرغ مردم رباط ایدی فنادلر جادیر کبی اهوب
هوایی قبلادی ایرشدی اما نه فائده بوقدر عظیم حشة ایله
دیو غرغام سری کوروب هبندن یانینه کلمکله فادیر اولدی
دورلو دورلو صدالر ایله جاغرمغه بشلدی زیرا بیلور دیلم
بورو وجفلرین یمکله کلمسنه ایراقدن فنادلر صالوبه زیاده
بشلدی ارجح ممتاز اولحالی کوروب دورمندنادلر طرزی
جوشه ایدوب ایندی یا ارجح سنده بوردوی قتل ایدوب دردم
وعمکله بدیع الزمانه کبی دلکرده داستانه اوله دیوب هان
برنفره اولم اوره لم غرغام دیوسر کبی عفریت سراسم اولوب
حیوان مثالی بقوب کلدی هم مرغ مردم رباط شاشوب بریکا
الوب یورمیی ویردی اما غرغام لعینه کندوبی جمع ایدوب
ارجی کوروب ایدر اعی فاکی بنجه بوندن صکره کیم کتوردی دیوب
الیمه وده اوروب بنه ایدر عود ایله اوسکم خورد اولور بیمار دم
دیوب مودن البندن قیوب کلدیکم یقه سندن جکوب باشلک قوپارده

ارجده

ارجده بنجه دیولر اولدرمشدیر لعینه نلتنی بلوب اصلا الدیرمیوب
لعینه اکلوب قوالصوندیکم یقه سندن قوپارده یه ارجده همان نیز
دستلک ایدوب لعینه قولنی تعدایوب اولم جلدیکم یازوسندن
لعینه قولنی قیریلوب قریلوب کندی لعینه اه ایدنجه ارجی سینه
سینه برمشته اوردیکم لعینه بوقدر قدایله فجینه فجینه کیدوب
یقله یازدی اما المندن بریول طاشه قیوب ارجه اندی ارجی
کندویی برطرفه انوب طاشدر دوشدیکی بری هندلک
اجدی اما غرغام زه ینه اوغرادیغلت بلوب نکرادیر اولو
طاشه دفی الوب اتیریم دیرکه ارجی نوبت بندر دیوب برطاب
ایدوب برینج اسکندر اولم اوره لم ایکی باشی برقولوهوایه
بران اولدی لعینه قره طاغ کبی یقلوب بنه بتون اولوب
ایدر اعی فاکی جلدکاهم سوکدیکه قلونه قوبون بردفی
اوربادی تیزجه اولم دنجه ارجی ایدر بنه سنلک کبی هوف
لعینه نبه لدم جفتم اوکوزی دکلسنکم جانلک جهنمه کتون
دیوب بنغلت غلافنه صالنجه لعینه جانلک جهنمه اصمرلدی
بویکا مرغ مردم رباط اولدرنه کوزه دیردی کوره لم بریی
ادم دشمانلک اولدی بوردولرین خلاصی ایلدی اولدم شاد
اولوب باب باب سوزیلوب اشاغی اینوب مینه مینه
ارجه یقینه کلوب بوزره قیوب فصیح لسانیله ارجه سلام
ویروب باشه قوتدی ارجده علیک السلام ای مرغ کبیر دردی

مرغ ایدر ای دلاور سنه بزه عجب مدد ایرشدلر راست شوبله همزه
صاحبقران یوقسه اولادی بدیع الزمان یوقسه فاسم سنه
دوی زیرا بویله مدد ایرشمز انلره مخصوصدر دوی ارچ ایدر اولاد
همزه ده ملت قاسم اوغلیدوی کوه طوبانی فتح ایلدم اول کوه سنه
کلوب بنم صحراده اولانه عسکرم هپوقه قناده ویردلر بنه سنی کورز
ایله او- دم سنه قاچدلر بنده اژدیجه کلدیلر سنلر هفتدن کلمز
زیرا سنلر بنی اوده هپوقه صرزین واردیرسنی اولدیرمک کرکدیر
دوی اولدم مرغ فنا دلرلر بلکی مثالی یوقدوشیوب اما غنه دوکوب
ایندی سرور خطا ایلمیشم دیوب اغلادی لطف ایله کناهم عفو ایله
ایدی اوتوبرو فی بنی آدم ال او- مدیو عهد ایلدی ارچه کویونه
عفو ایدوب بارشدیلر اندنه مرغ مردم دباط ارچ اوده داده زنبا
اوطاغی ویردی قهرمانلر مالک دکل ایدی ایندی سرور بزدن سکا
هدیه اولسونه سیمرغ عنقا فرزه یه ویردی مرغ فرمان بدیعه ویردی
مرغ کبیر قاسمه ویردی بنده سیزه نصیب اولدی اندنه دفی قوشه
ایدای سرور- بوملعونلر یوقدر- بلدر- کم بطاهوالله اولدی بربوردی
حاصل ایده مز اولدم هل الحمد الله سنی کلوب بزی خلاص ایلدک
دوی الحمدی یاسرور- مرادلر نذیر اکریزه دوشیر خدمت وار
ایسه بیورده خدمت ایده لم دیزه ده ایلدیکنیز ایلمکه مکافاتلر
اداایتمشه اولم دوی ارچ ایدر- ای مرغ کبیر بنم سنده اصلا
مردم یوقدر- بنه اندنه اویوی کلدیلر خوف ایلدیم سنه برکنه نفاره
کلوب اول قومه ازایده بنده دیدم جونکم سنکله بویوزدنه عهد امانه
ایلدک شدی بنه کیدیرم دوی اتابنم بردیوعیتادم واردیر بویقیده

سنده

سنده خوف ایدوب صاقلمشدر اول کلوبنی کتوردیدکده لاهوتیه
فزه ده ایدی جیقه کلدی کوروب حال حاظر شوریشدیلر اما مرغ
مردم دباط ایدر سرور لطف ایله بادی بنه سنی عسکره وارنجه
کتوره یم دیوب اقدام ایلدی ارجده رضا ویردی اول مرغ برقنادینه
یره دوشیوب ارجدیر هر بریله کنه نزدیانه مثالی باصه باصه
ارقه سنه جیقوب بوبینونه بندی اندنه فوشه هوایه قلقوب
لاهوت یانلده نجه روانه اولدیلر برلونلر برمحلده ایرشدیلر
کم ارجلت بکلدیده عجبا ارچ بنجه اولدی اوجکوندر- کدیرخبر بلوردی
یاخود سردوه برحطامی اولدی دیدیلر اما لاهوتنده کلدی دیر
ایکنه بنه یلدراسوب کولدی باطردی بیدا اولدی دیر ایکنه
مرغ مردم دباط بلوردی هاى مدد اول موذی قوشه کلدی
بنجه اولورمالیمز بلکم ارچی هلاک ایلمشدر اندنه اویوردی
یره انتقام ایچونه کلوریره مدد دیوب عسکر بربرینه طوقندی
قاردونه نفره اوروب قوره قانه الله کریمدر دیوب الیتره کمانه
طاقم جقدیلر ارچ لاهوتنه ایدر ای عیتاد وار بکلر هنردیر
بزی کوروب خوف ایدر- لردی لاهوت کلوب مژده ایلدی
بونلر شاد اولوب طرف طرف عسکره ندا ایلدی جیقوب تماشایه
دیدیلر یقینه کلدکده مرغ سوزیلوب تا اشراقه شاهلر
اوکنه قوندی ارجدر بوبینوندن اینوب شاهلر وبکلر ایله
کورشدیلر اندنه جمله عسکر کلوب اول قوشیلک تکلفنه وقدقاتلک
کوروب صاقلمش صنعنه ایمانه کتوره دیلر اندنه مرغ مردم دباط
ارچ ایله وداع ایدوب مکانینه روانه اولدی بویله اولدیقنه جمله

شاد مانه اولدیلر ارجه بیوردی جمله شاهلر و پهلوانلر ایله برعالی
مجلسه قوروب عیشه نوشه باشلدیلر اول کونه قارونلق
فرنداشی رستم زمردقباده کلدی ارجلق اوکنده باشه قیوب طوردی
ارج صندالیه کوسترمدی رستم اونورمدی ایدرای سرور فرنداشم
برقطعه عرض هنر ایلیوب صندالیه سن بولمشه بنمده مقدارم
بلنمدنه بنه قندوه اوتوره سم الله یانمده اونورن بندنه الم فکر
بنه ایسه کیملک النه اوتوره بم دیدکده ارج ایدرشمدی نه دیملک
استرسلنه دوکده رستم ایدرسرور کوکلونه قالمسونه شونده اولانه
پهلوانلر ایله بنجه یاخود کمر طوتوب شالم نقدر پهلوانه غلبه ایدرسم
انلک اوزرنده اونورم دیدی ارج امر ایدوب رستم زمرد قباپوتلر
ایله بنجه طوتوشوب جوقه پهلوانه غلبه ایتدی افراج ایتدی کل
برو دیوب بنجه توتوشدیلر رستم ارجه اوج زور ایلدی برهنر
ایده مدی نوبت ارجه کلدکده اول جمله رستملک بنجه سینه بوردی
اما رستم الم جلوب ایتدی سرورمعذور راولسونه کمر طوتوشالم دیدی
هانه ارج بریدنه طوروب کمر طوتوشدیلر رستم سینه اندره برایتمه
ایده صیوب افراج مغلوب اولدی اما بوارج قصه مختصر
اولدی رستم زیاده پهلوانلر بلکه قاروندنه غالبدر نهایت
بیول قرنداشمه اولمغله اوزرینه دکمز حاصل کلام رستمده ارجم
قول اولوب قرنداشی قارونلک النده بریریلر اندنه ارجم رستمه
جوقه تحفه لر بعثلدی اندنه عسکره ده ندایدوب برکونه بوقدر
عسکر ایله قونه کوچه برکونه کوه طومانلق قابوسنه یقین کلدیلر
بوده کوه قافلق قبوسنه بکزار ایکی اوطاغ کوکه برابر اولمشه
باشه

باشه باشه ویرمشه اول طاغلریلک باشنه انسانه دکل بلکه قوشمه
بیله چقه مشدر اورنه بردربند عظیمدر اما یوزکه بوزیلک عسکر
عسکر صیقاد ایکی جانبی صرب بالالک قیا اسمانه جمعیتمه الحاصل
اورنه دیرنده برقابو بنیاد المشلر اول قبونلک ایکیوز اوسنونه بویی
وار فرق ارسنونه ایکی وار هرکیم بوقبویی کورر سه بنجه قابل بویی
انسان قالدیرمه دیرلر ایدی ارج امر ایدوب عسکر قوندیلر اندن
ارج منبعی پهلوانلر و بکلر ایله واروب قبوکاشا ایلدیلر پیاده ویدرانه
هرار تخمینلر ایلدیلر اما ارج کورر دیکم بریر بر اولوعمودر کمشلر اوزرنده
تاریخ قارووب برقاچ مصراع یازمشلر ایلر اوقیوب مطالعه ایلدی
دیمشکه بنکه اسکندر زولقارنینه ایدیم اب حیات ارضوسیله بوریا
راه کلوب برکوندره بوقبوردنه کچدم اما بندن اول برشاه دهی
اب حیات ارضوسیله کلوب برسر قبلدینی وار ایمشه برکونه بر کیچه
بوقبویی اوموزنده توتمشه عسکرلر نصفی کچدکده زیاده بوردیلوب
کندویی طشره اتوب صبح اول زوددنه قبوقه زمینه مبتلا اولوب
هلاک اولمشه عسکرلر دهی ایجرده قلدینی هلاک اولمشه ایکی
بندنصکره بوارایکلوب اوغرایانه صاقینه کندویی کوزکوره هلاک
برافیه کینه بندنه عبرت الاسینه دیمشه ارج بویی اوقیوب بلنمه
صالوب ایدر اوله جوقه اولوردیوب بادکاهه کلدیلر ارستی بریدنه
طروب جمله پهلوانلر ایله قبونلک اوکنه کلدیلر اندنه ارج پهلوانلرینه
تکلیف ایدوب ایدر ایدر کوکلنده اولانه قبویه الاوسینه شاید
بنده قالدیر دم دیمه کینه دی اولدم جمله پهلوانلر ایلر و کلوب اول

قبوبه الاوردیلر زره قدار برندن وه کلت ایندیره مدیلر افرسیم رمزد
قبابر اردی فاروندن دفی الیلروکلوب زوراندوب دیزینه جیقاردی
اندن ارچ محتاز الرهی صفتدم سکاردیوب الکی انکلرین بلینه سوقوب
قبونلت خلفه لرینه صاریلوب یا الله دیوب اولیلم طوب ایلدیکم اولده
دیزینه ایلنجیده کوکسنه اوجنجیده اومورسینه دال ایلم قبوبلت اورسته
برسینه کلوب طوتدی اندن جیقروب عسکر یورو سوندردی اندن
یکرمی درت کره یوزبیلت عسکر هپ کجدیلر برکمسه قالمدی اندن
ارچ یاب باب طشه جیقوب اندن یا الله دیوب قبویی قاپی ویردی
اندن کندویی کیروانوب اینه سکز ادیم کرویه دوشدی اما قبو
اولیلم دشدیکم شده تندن برسارسلدی قبودیر اینوب برسینه بر
لشدی اندن ارچ بجده شکرلر ایلدی جملهسنا هلر دیرلولرنلر
ارچ خبر دعا ایلدیلر ایندیلر سرو رنمام صاحبقرانلغی اثبات
ایلدیکنه شبهه یوقدر دول قمرنلت دیرینه صاحبقرانه اولیوسینه
دیرلر اندن ارچ دیولره امر ایلدوب برعجوز کتوردیلر اول ارایه
دکدیلر اوزرینه تاریخلت قازدیلر اندن اول اراده قلعه یوب
غرم ربع سکونه ایلدیلر تمام ربع سکونه قدم باصدیلر برکونه
براولنلوصولوبحرایه کلدیلر برقاچ کونه اول ارایه اولیورافه ایلدیلر
اندن ارچ لاهوته ایدهوار کوردیلم قمرزدنه بزه خبر کتوردیلم اوکوزده
بزه برمانع اولوبکمسه وارمیدیخبر دیدی لاهوت جهاردکت نوله
دیوب یولهراوانه اولدی اشته لاهوت کلمکده ازبی جانب
بزم قصدمز قمرصاحبقرانه کلدی اول زمانکم قمرنحوس عادی برشانه
ایلبوب

ایلبوب قجوردی وجهاردستی کوجیلر دیل اوجیلر ایمانه کتوردی اندن
وارمز قلعه یه اولنلر دفی ایمانه کتوردیلر دیوب صاحبقرانه دفی اجازت
ویردی لعین عسکر یلم قلعه سنه کلوب کرجلدن ایمانه کلنلری هپ
قیردی بینه عسکر جمعنه بشلدی اشته بولعین بوزنده عسکر جمعنده
ازبی جانب بویقادنه بزم نقلمز نحوس عاد کلدی اوزمانکم نحوس عاد
قمرنلت قلعجدن قجوب قنده کیده جکن بلمزدی جز الدیکم اسکندر
رومی ثمنه بدیع الزمانه جلسندنه هلاصه اولوب قلعه سنه کلمشه
دوکده همان سوروب کندی بقمن کلدکده اسکندره قرشوکلوب کوزیلدیلر
حالی حاطر سوروشدیلر ایکسنلت عسکری براولوب بریشانه عسکر ده
کلوب برکونه جبار دیدوکلری مرند عبّاد الله نحوده برنام کوندردیلم
بنده کیده افتابدنه یوزجویرمدم وقصدن بلمزم قوتنارم دیوایمانه کلدم اشته
بنده وافرعسکر جمع ایلدم همانه واوزره یم واروب یزدانه پرستلردنه
انتقام الهم دیوب خبر کوندردی جونکم بوخبر نحوس کلدی عیّاره وافر
احسانه ایدوب ایندی بزکلوبه دیوب خبر کوندردی انتظارده اولدی
اما بوخبر برکونه قمرصاحبقرانه ارشدیکم جبار مرند اولدی وبانیده
ایمانه کلنلری هلاک ایلدی وایکیوزیلک عسکر جمع ایلمنه دیلر قمر
صاحبقرانه الم جکدی دیلدیکم عشقه سوار اولوب کیده اولدم سلطانیه طاغ
ملت قائم برندنه دوروب ایندی دولتلو صاحبقرانه لطف الله بوهدیتی
بنه قولونه سپارشنه ایلم واروب اول لعینلت حقندنه کلم دیدی قمرزده
اجازت ویردی وارجلر کوشم اما اول ملعونی قتل ایتمه زیرا بهادر یرلولر
دیدی اندنه ملت قائم عسکر یله فرق بیلت کزیده الوب اولادندنه رستم جهانگیر

واز اسباب الوب روانه اولدیلر سرعت ایله کیدوب برکوه یقینی ایشدیلر
جبّاره خبر الوب فرشوکلدی برابر لرینه خبر لسنوب جنکه باشلدیلر اول کونه
مسلانه دستم جهانکیر کروب بوزاوتوز کافر تپه لدی اندن اول اوچ پهلوانه
کم بری بهمنه افتاب پرست دیری بهرام افتاب پرست دیر بینه اسد در لر ایدی
برابر میدانه کیروب رستم جهانکیر ایله عظیم معرکه لر ایلدیلر اما جهانکیر
اوجنده اولیه برابر ذهملر ایوب عملدن قودی همان جبّارانی کوروب
جهانکیره مقابل اولدی سویلشرلر جنکه طوردیلر عاقبت ایله ایله
جهانکیری ذهدار ایلدی اولدم ملاح قاسم سوروب جاه الینه ای لعینه
اندنه همان بنم دیوب اولینه الدی جنکه باشلدیلر کله برکله بکایلت
اوبه درت کونه عظیم جنکلر ایلدیلر زیرا اوده زور بازوبه مالکدر عاقبت
اخر اوبه النجی کونده قاسم اویله زمانی اولنجه جبّارینی اونه اوچ قلینه
اولدیردی اخر اونه درد نجی قیلنج اولدرکده قاسمده پیاده اولوب
جبّارینی دوکر دوکر بنده جلدی عسکر ده بوردیدی ملاح قاسم شیطنی
عریانه ایدوب همان ایلدی بریدن قاسمک اوغللری دهنی بوردیدی بر
نجوم صاعنده کافری نار مار ایلدی ملاح قاسم بارکاهه کلدکده
بیوردی جبّاری وادوب کتوردیلر سیاست میدانینه اوتوردیلر
بیوردیکم درسینه یوزه لرمرام زاج فریاد ایدوب توبه استغفار
ایدوب همان ایلدم سروریوب لعینه تکرار دیل اوجیله اسلامه کلدی
سلامتی فاورکرجلت صانوب بیوردی بندلر الدیلر اولکونده
ضیافت ایلیوب اوچ کوندنصکره ردم صاحبقرانه کیده لم دیدی
مرادلره لعینه ابتدای ای سروریزدولت ایله بیورلر بنده کزیراز
حاضر باشکشی دوزوب اردینزدنه واریرم دیدی ملاح قاسم نوله دیوب

اجازت

اجازت ویردی کندوسی عسکرلرالوب صاحبقرانه حضور ینه کلوب
جبّارلرینه اسلامه کلدوکلرخبر ویردی صاحبقرانه شاد اولوب
قلعه برفلعت کیوردی همان جلرکوشم شویلر برباد لعینی هلاک
ایلدلر ددی اولحواله نخود بنه عاد کلوب همزه یه مقابل قوندی نخود
لعینه جبّار لعینه بقرابدی کوردیکر کلدی جبّار ابیه ملاح قاسم
ایله جنکده ایدی نخود بنه عاد اسکندی الوب عسکر ایله مقابل
قوندی اول کونه امیر جهانه طبل شادمانی جالدیردی نخود نوله
درکنه خبر کلدیکم جبّار نکرار سلیمانه اولشه دیلر نخود عمکینه
اولدی اسکندر روئینه ایدرشاهم الم جکمه انلره همان جواب ویرم
دیوب واقر لافلر اوردی اما نخود کوکلندن ابنانمزدی ایدرای
لعینه ستنده عرب پهلوانلری ایللکن پازاره جقرللر دیوب تنهاسنده
وزیرلرلر مشورت ایدوب صاحبقرانه جنک برقاچ کونه
مهلت استه دی همزه ده نوله نقدر مهلت دیلرسه ویریم دردی
اندن نخود اطرفه اکنافه نامه لر کوندروب جانوللر پهلوانلره دعوت
انلرجکلمکده اما بویکا عرب بکلرینه برعجب صفاال دشمانه مغلوب
اولوب امانه دیلدی همان جبّار جهاردست کبی برپهلوانه ایمانه کلدی
بوذوق ایله مجلسه قوروب عیش نوشه بشلدیلر تمام کللرکرم و
فاطرلرزم اولدقده صاحبقرانه مقبله امر ایدوب واردی دعدقرنلر
کلسینه کتوردیلر ساقیه ویردیلر ساقی دوقی دولدیروب
صاحبقرانه صوندی امری مردانه بدیع الزمانه اوده قاسمه صوندی
قاسمده لندهایه ابدی هاشم جهانکره قاعده قدیم اوزره دوره اولدی

جمله پهلوانلر نوشه ایلدیلر هرکسه یوکون طوب مست اولدیلر همان هرمز
دیوانه یرندن طوب بقه ای قزل ارسلان اولقزل صودن بیرون
اولیجافه ایله بنجونه وبرز سینه یوفه بنه قاورلردنه انتقام ال
مقدنه سائر پهلوانلردنه اشاغی بیوز دیمجه صاحبقران ایدرای
دلاورسی دیوانه سینه اگریبیون اولیجافه ایله ایجرسلان دیبلک تیمار
خانه دلی سی اولورسینه صکره راحت دوربیوب کافره بنجونه ایدرسینه
دیمجه دیوانه یلواروب امانه قزل ارسلان اوصلوجه اولورم قوانجم
دیوب یلوادی اجازت اولوب ایدی تمام نصف الیل اولدی
اذن الوب بارکاهه کلدی هرکسه بارکاهلرینه کلدیلر اما تخوده
بوخبر ایرشدیکم هب جمله اهل اسلام مست اولوب کوجیله بارکا
هلرینه کلدیلر دوکده تخواید عجب شونلری بنجونه ایلمسلر بس
ایشه ایده بیلورمیدر رکن ایجروبرخادم کیروب تخوده برترکه
صوندی بویکادن جیتار طوب بروافلان یره قنوب اول خادمی
کوندرمشه ایدی تخودکور دیکر جیتارلر خادمیدر ترکه یی الوب
اودودی دیمکه بنکر جیتارم سنکله تخودینه عادرسینه بنه کیه اسکی
دیمده یم بوقدر بیلک عسکر ایله کلدم حاظرم بوکیجه یوقلاندم
اهل اسلام مشاندیر ایوفرصتدیر سزده عسکری حاظر ایدلر
دیمشه تخوشاد اولوب عسکری خبردار ایدوب حاظر اولدیلر
بوطرفدن هرمز دیوانه حاضر سینه طوب ادملرینه ایدرسین
یرباکه کیدلر بنه بنجون ایتمز قزل ارسلان قورقرم دی انلر
داغلوب کیدیلر همان دیوانه یرندن طوروب بولاه غرق
اولوب برکرکدانه سوار اولوب طقوز طوبلی صالغنه الوب

کافر

کافر عسکرینه طوغری جملوب کلدی امادیوانه شولیله مشغانه
ایدیلکم کیدکن بقلوب عقلی کندی کرکدانه سلکتوب اوزرندن
دوشوردی بکر اسکندر دوربن تخدیوندن بلک عسکر ایله بنجونه
کیدرکنه هرمز ملک اوزرینه اوغرادی بوبنی کوروب وقت ایله بقوب
بقوب بلدی محکم بنده جلکدی تخوردی تخوشاد اولوب برح
مدد بوبنی قتل ایده کم بوه قوی خصم در دیوب نیز جلادکوروب کس
سونلر باشیلر در ایکی دیوانه نلر عقلی باشنه کلوب کوزینی
اجدی کوردی کندوبی بقلمز حیفروب ایدرای قزل ارسلان
بوبکا بوقجاری کیم دقدی بن قاورلری دیوب اولورم جادریه
کیده رم دردی تخودکلوب ای دلاورسوبلرسینه بوندن قزل
ارسلان بن سنی اولدورملک استرم دیمجه دیوانه برهوشجه
بقوب کوردی قرمزجادری دکلدر اشی اکلادیوب ایدر ای قاورلر
بنی بنجونه بقلدیکز قزل ارسلانه قورقرم مسین سندی کوزلجه کو
جلجه بلک وفاقنجی اردوسی اهنام صورنلودیوب کلورلر
یومروجفکزی ازرلر قزل ارسلان صونیزی افیدیلر ملکوت
شاهینه وصفالکزه برایشه ایدر دیدکده تخوایدیوب
مسخره لازم دکل اوربن بوسنلر دردی جلادلر ایلروکلوب مراد
ایلیکم سلطانه دیوانه نلر باشیلر کسه هرمز بوهالی کوروب
های قباقاورلرادملر قرلجه صوبنی بجه افیدیلر دیوب طلوب
ایدوب بندلرلر کوتوکنوروب جلادلر باشنه برمشته اوردی

کلمسی نار ماد اولدی اطرافنه بقدی الان یوفه هانه جادرین
دیره نلک صار یلوب قوبار دی جاده یقلدی کندی دفی ایجنده
قالدی کوجیلر طشه اولوب نفره اوروب اوکنه کلنه اوردی عمودی
نخود ایله اسکندر کوجیلر جقدیلر نخود هیقردی قومانه دردی
هر طرفدنه هرومللر اوزنه اوشیلر اما کلدی جلد واریقین کله لر
ایسه اقدنی اوقلر اطوب برقاچ پرده زرهی اوردیلر هرومللر دیوانه برسنه قول ضوب
یره اوروب هوبده ایلدی دکرکه اندبنوب قیردی طاقرلرک قلبنه طوافدوشده
کافر عسکریلی برسنه قالوب قنایه ویردی بوجانبدن اسلام یکلری هرومللر
دیوانه نلک نفره مدتع سیره اشیروبناهای دیوانه شجونی ایلدوکی دیوب
سلاحلرین کیوب ظاهر باشی اقلدیلر اندن صاصیفرانی دفی
اوباندی یره نلک اول دیکر ایشدیلر یلمزلر کفار ایجنده عظیم هنکامه وار
بلوه زین بینه شجونی ایشدی دیلر نفره عمر ایدر واکر بافه دیوانه
بینه شجونه اتحشدد دی عمر طشه جقنجه دیوانه نلک نفره سی کلمز
اولدی مکر زهمار یدنه فاله جوفه اتوب بیحال اولدی رفشی
برجانبنه الوب کتوردی عمر ایدر عجب دیوانه اولدی دیرکن
جبّار جهار دست اول هنکامه ایشدوب نخود دفی دویوب
برجانبندنه نفره اوروب کندویی اسلام عسکر بینه اوردی
اندن جبّار یوری یوب اوکنه کلنی نار ماد ایده رک نابار کاه
سلیمانه ایرشوب لعینه تیغ ایله جالوب بارکاهلر برج طبانک
کسدی دیکر اوروب باقاسم کله نابکار قنده کبینه سنی اصل
نابکار ک البله سلیمانه اولمم کله سنکله بردفی کوروشلم دردکده
عمر

انجرو مصاحبقرانه سکردوب ایدیره نه دیرسز جبّار دینه مرید اولوب
عسکری شجونه ایلدی دردکده سرور عالم شهر مثالی بریندنه ایلوب
سلاحلرین قوشانوب عشقره سوار اولدی برنفره اویله اوردیلر
جهانه صدا ایله طولدی بویکارینه بدیع الزمانه تیغ سفدی عریان
ایدوب یوریدی ملک قاسم دفی بوریبوب کافرلر باشنه قیشلر
قوبار دیلر حاصلی جمله پهلوانلر بویبوب فی الحال جمله عسکرات
لنوب مقابله ریاتوب کیجه کوندوزه دوندی زیرا هرومللر
غوغاسنه جمله سی اویاتوب حاظر اولدیلر ایدی یوفه جوقه
عسکر هلاک اولوردی نخود کوردیلر جبّار نفره اوروب یوریدی
همان امر ایلدی جمله کفار یوریدیلر اما بوایکی سپاه فرانلوه کیجه
ایجنده فار یلوب قائلدی صباح اولنجه بربرینی فردیلر جونکم
صباح اولدی سلطان هاورملک قاسم جبّار جهار دستلرنه
کندویه ایلدوکی طعن نا ایده جوابلری اشتمه ایدی صباح اولونه
برجلیدان نشا الله تعالی سکا ملاح قاسم بلدیره بین دیمشه ایدی
جونکم کوزکوزی کوردی دوست دشمانه فرق اولدی اولدم قاسم
لشکر ایجنده جهار دستی اریوب نفره سینه استیدوب اول جانبنه
سوروب عسکری یاروب کیدرکنه جبّار ک اوکنه جفه واردی
برنفره اوروب بنم ملک قاسم ای لعین جانه المندن قنده قلامی
ایدرسینه دردکده جبّار قلمی کوروب اه ایلدی اول دم اولوم ادی
ناچار هیقروب ای نابکار خاوری نه اولمه اهتمالی وار دیر
دیوب ایرشوب ملک قاسمه اوچ تیغ هوزیر اوردی قلم منع
ایلدی اندنه ایدلعینه قلیچ اویله اوروللر اشته بویله اوروب دیوب

ایرشوب وارقوّتی بازویه کوزروب دیره بر قلیچ هواله ایلدی جبّار
قاسم ندیر بلور رهان جانه هولیله ایلی الینه ایکی قلقانه بر الینه کوزر
الوب قرشو ویردی امانه فائده تیغ قاسم نسنه حائل اولمز اگر کوه
البری برابر ویرسه اولیدی شهاب مثالی اوسنا یوب یلدرم
مثالی ایسوب کوزر قلقانه تیغ جبارك النده سکز پاره اولوب هالی
دیکجه منفرد نده طوب اندی باشنه اندنه قاشنه اندنه التنده اولاره جا
نوادی ایکی پاره اما دورت پاره ایلدی لعینه دوشوب جانك جهنّمه اهم
لدی اندن ملك قاسم نفره اوروب بنم کشنده جبّار جهاد دست دیوب
جبارك فرقه بارك عسکرینه قلیچ قوب نادرماد ایلدی کفّاری دمت دمت
ایدوب یخودك اوزرینه براقدی بویکادنه بدیع الزمانه دهی جنك
ایدوب کیدر کنه اسکندر دوبن راست کلوب برفصل جنك ایلدیلر
تمام الوب ویرلکده ایکی ملك قاسمك نفره سیل اشتد کده بدیعك
دروننده شجاعت جوهری برق اوروب برگره کوزرینی باشنی
اوزرنده دوره ایدیروب طوب ایلدی بوکوزنده ای نابکار دیوب
برکوره اویله اوره دیکم اسکندر کندی کوزرك برابر ویروب قولاری
طاقت کتوسوب کوزر اندن فرلایوب باشیك فجوردی کلمی
دولتنه دوقوب تا اگر مانرسینه وارنجه هردفعه ایلدی اندن بدیع
دهی نفره اوروب بنم حکمدکوشنده اسکندر دیوب برجانبندن
بدیع الزمان دهی یخودك علمارینه یوریدی بر طرفدنه قاسم دهی
یوریدی ایری صاغك سرخلقه وسر قبلدنری طرف طرف مست ازره
کبی کفاری اویله قرد یلکم فانه کوده یی کوزردی اولدم نخوده خبر ویر
دیلکم جبّار ایله اسکندر کندی دیلر یخود ایدیره وارینی دوندره دینی

نخونه

نخونه کندیلر دی انلره ایندیلر اشدی وار جهنم دینه مکانه
طوتحفه کندیلر دینجه لعینه زیاده شاشوب نه یوق یره جلکی
بلمزدی سلم سر درکی ملك قاسم مست ازدر کبی کلوب اوکنده
اولانه علمداری تادماد ایلدی بدیع الزمانه دهی فنانه اسلامه کبی
ایرشوب نوغلرك جاد پاره ایلدی ایکیسی ایکی طرفدنه نخته
قصد ایلدیلر اما قاسم ایرشوب نخوده قلیچ هواله ایدنجه لعینه قاچمی
کوروب فاصله عوره لر کندویی نخدنه اشاغی اتوب قاسمك
تیغی بوشه کندی اما نخی ایکی پاره ایلدی نخودلر نجه قاچوب
لعینه بك بلا ایله قچوب قلعه سنه دوشدی طشره اولانه عسکری
اهشامه قدر جنك ایدوب اهشام دونوب قوندیلر اندنه جمله
کلوب برلی یرنده قرار ایلدیلر صاحقرانه عالم دعا: ایدوب بدیعه
قاسمه خلعتلر کیدیروب برقداد اولونه دیو دعا ایلدی اندن
امیر جهانه کوردی هرومه بوقدر عمره بقوب ایده ای یارغارم وار
نخود دیوانه نه سویلر لر بر کوه هرومه اسیر اولمسونه کوده لم
بوسفر دیر جوقه دلاور لردنه ایرلدیقه ایه خبر لرویره کم دهی نه لر کوده
جلکز دیوب کوزلری باشیله طولدی اما عمر بویکادنه سوروب قلعه
کلوب یخودك دیوانه کیردی کوردی دورمابوب اولانه جنکاری شویله
شورلر ایکی نخودایده درمند جبّار ایوتدیر ایلیوب کلمشه نرم دایمزه
اوغرادی اما اسکندره بزه ایوفدمت ایلدی هرویی باغلیوب
کیوه دی ایدی بنه قباحت بزدنه اولدی کم نیز اولدره مدل نه بیلیو
دکلم اویله بندی قدره اول بنه مانع اولدی غوغا اولوب همزه عسکری
دویدیلر اندنصکره شجونه ایلدك انانه فائده صوبی راست کلمیوب

اراجه ایکی برلوانمز صنایع اولدی اشته شمدی برطرفدن امداد
کلمز ایسه عرب همزه ایله هالیمز نیجه اولور. دری بری ایدرسلطانم
اودیوانه نیجه اولدی تونوب اولدیره بلدیکزمی دری بوخدمه
خلامی اولدی دینجه لخود ایدر. دلی اول کیجه جوقه برلوانه هلاک
ایلدی صکره غایب اولدی کور. دیکزمی دری ایدر. لر کورمدک
جنك ایچنده نعره سی کلور. دی صکره غایب اولدی دیلر عمر
بوجوابلری اشیدوب بلدیکم هرومی بونلره اسیر دکلدیر واول
دورمامشلر کلوب همه یه خبر ویردی واندنه سنه ارامغه بشلدی
کلدی عسکرك اولوری ایچنده ارادی یوقدر. اندنه اطرافیده
ارامغه بشلدی ازین جانب برزم قصه مزهرومی
دیوانه کلدی هرومك عقلی کیدوب التنده اولانه کرکدانی الوب
عسکردنه جیقاردی اول قدر. کندیکم عسکرك های هوی کلمز
اولدی کرکدانه یونی یه براقدی اوتلمغه بشلدی اما بویکادنه کوه تنه
برنابکار افتاب پرست لخود دینه عاده امداده الهیلك عسکر ایله کلوردی
اولکونه اول اراجه کلوب قنوب ادملری کزار ایکی هرومه راست کلوب
کور. دیلر بر اوزونه بقلی حریف ارسلانه فبلانه بوستلر بدنه آورزینه
لباسلر کیمشه لخه یرلرینه زرهلری وار یولدیلر اندنه ایندیلر وار
ایسه بوهمزه عسکر بندیر زرهسیوب بوینده کلمشدر دیو بقلدیلر
الوب کوه تنلك اورزینه اوکینه الاندیلر کوه تنلك هرومی کروب
تعجب ایدوب بونصل ادمدیر دیرکنه مکر کوه تنلك برعیاری وار ایدی
مقدم واروب همزه عسکرك وبکلرك تماشا ایلمکدی هرومی کوروب
بلدی برمدد سلطانم بونا همزه عسکر ینه هرومی دیوانه دیرلر بالیکز

باشنه

باشنه بوزیلك اردنه بوز هویرمز دیو بیدع ایلدی کوه تلك ایدر هوشنه
ایدی دینی کوزل قالیمز راست کلدی لخوده عظیم ارمغانه ایله وار یزه
اما هله برمقدار سویله ده لر اندنه باشیلك که لر دیوب باشنه
برکردل مفوقه صودوکدیلر دلونلك اوبجوق عقلی باشنه
کلدی کوزل اجوب کوردی بنه کندوینی بقلمشلر دلوهرومی زره
قدر خوف ایلیوب باشلدی خلطا کلام ایلمکه کلوب قزیل ارسلا
بوبقلری کیم طاقدی دینجه بونه سویلیر دیوکولشدیلر سوزلرینی الملا
مدیلر هرومی بونلرك کولدکلرینی برحوشجه بقدی دیوانه اولانلر
بلدکاری دکل دلوکلك بوکره جره سی بوزیلوب بلدیکم بونلره هب
کافرلر دیرهان دلی دیونوب بونلره ایدیه بقه بقه بره فاوره لرسیز
بنابجونه بوبجوقطا قدیکز قزیل اردنه کوزلجه بکدنه اوتلجه دیورنه
قافیخ بکدنه قورمزمسکیز اول قزیل ارسیزك قزیل صولره یاکزی
اقیدیر دینجه بونلره کولمدنه بایلدیلر کوه تنه ایدیه عجب شوخ کویلر
بلسلر دری عیار ایدیه سلطانم قزیل ارديدیکی همزه در کوزلجه
بك دیدیکی بدیع الزمانه. فاسمدیر همزه نك نیره سیدیه قیش افنام
دیدیلر لندهار. دری اندنه کوه تنه ایدیه. قانی برجلادکلك بو
دیوانلك باشیمی دیدی جلاد ایلدره کلوب دلونلك اورزینه
بوریدکده زره قدر خوف ایتمیوب زود ایلیوب بندلرك قرمه
دیلدی محوه ایدی وهم زهرداه. اولدیفندنه بندلری قره دی
اما دیوانه صقلدیفندنه برقواره اویله جلدیکم باکاهلك ایچی

دولو دولو صدالرو یروب اطرفده دوزلر یوظ تانلر صدانندنه
سراسمه اولدیلر اما دلو هرومم ظرطتلر فراهیلا براز کوکلی
اچلدی کوه تنه غضبه کلوب نعره اوروب یره لغنلر اورین یونیونی
دلویی اوزینه صیچوردیلر دیلر دینجه دیوانه یوسوزه غایت انجنوب
ایلکی دیزی اوزرینه کلوب نعره اوروب یاقزل ارتکرسی کندنه
مدد دلو هرومه دیوب غوپلر طوردایلدیلر کتو کتو بندزنجیر
لرلر قیروب ایافه اوزره قالقدی وجلادلر برمشته اوروب
فرایلدی اندنه نعره اوروب ای کیدی الاچ بولاچ قاورلر
کورونه ایمدی ادم اولدیلر نصل اولور دیوب کوه تنلر
اوزرینه یوریدی کوه تنلر جانه هولیله کوزرلر قایوب
ایرتسوب هرومه حواله ایلدی هرومم پنجه اجوب اندنه
الدی دفی کندی کوزلرینی برکوزداویلر اوردیلر فرزفام
ایلدی اندنه جاردینه ایجنده اولانلری جمله قیردی اندنه طرزه
اولدی قپو اوکنده برشهباز کرکدانه کوروب اوزرینه یورونجه
هرومدلر کلیشندنه قوروب دوندیلر فجه هرومم اردندن
برعجوز اتوب کافری خورد ایلدی کرکدانلر طوتوب سواد
اولدی اندنه ال عجوزه اوروب اللی بیلکافرلر ایجنه بنار
اتشه کبی کیروب قرمغه باشلدی دیوانه قردفجه کلهسی قیروب
هلاک ایدرکنه عمر عیار هرومی ارایوانده جیقه کلدی کوردی
دلو هرومم برعسکرلر ایجنه دوشمشه طورمیوب کافرلری
قیرارهرکونه اودفجه اوزرلرینه بشرادم خورد ایدرکافرلر
فریادی

فریادی اسمانه ایرشمشه دورمیوب فریاد ایدرلر هی پهلوانه
لطف ایله شاهمردی اولدورملر امانه ویرهرنه درسلر امرندهلرن
دیلر هرومم ایدرکیدی قاورلرینه سزی قزیل ارتکرسی بردینجه
قرارم دانه قومازم امانه بولمقه دیلرسکز قزیل ارتکرسی بردینه
دیرایدی همانه عمرال نفسنه اوروب اتشه بجارفه اوکندنه کافرلر
صاویلوب بونه بلادیر دیوب فجه لرعمر دیر عسکری یاروب هرومل
اوکنه الدی هرومم عمری کوردیجه الندنه کوزدی براقدی هایکیدنلر
مملکتی اویلیجه دیومی اولدلر کوره بوقاورلر بقاتیلدیلر بنی اودوکنه
بولوب الدرم بقلیوب یومروجلزده بونجقلره قمشلر دفی بنم یومروجمی
کسملر استرلردی کوجیله الندنه قورتولدم دیوب اغلمه باشلدیلر
خلقه ایشه بونلره نعجب ایدوب ایراقدنه بقرلردی عمر بونلره ایدر
ای قوم بوردیوانه دنولسه بلمز عقلی کزوارایسه براغوب فجایبنه
یوخسه جمله کزی قرار دینجه همان فجانه اولدی ایلکی ادم برپره
قالدی اندنه عمر هرومل زصلرینه بقلیوب اندنه کوه تنلر یارکا
هنه کلوب هرینه سلینه میدانه کتوردی هرومم یونی کوروب ایدر
ای مملکت انجه قزلجه بوقدهیب سنه ال بنه استمم دردی عمرشاد
اولوب جمله مالی دره انبسار ایلدی اندن عمر واروب هرومل اوکنه
وافر طعام کتوردی اندنه ایدرهرومم سنه اوتو بنه فلحال واروب
عسکره خبر ایدیم سنه بکلم بواشیایی بکلم بنه واروب بکلرینه
خبر ایدیم کلوب بواشیایی السونلر دی هرومم نوله نیزکل دیوب
اوتوروب عیشه باشلدی عمرده طبانه قالدیروب همه کلوب هرومل

قصه سیلک خبر ویردی صاحبقرانه شاه اولوب اندنه هرومك قولنده
اولانه دلاور لرله خبر اولوب قالوب هرومك اولدیغی یره کلدیلر
هرومك ایلی کورد وشوب الك اوبوب حال حاطر شوردیلر اندنه چلر
مالی حیواناتنه یوکلدوب امیر قپسانك اوکینه کلدیلر صاحبرانه هودوده
خلعت ویروب افرین ایلدی اندنه قلبنه سرور کلوب بر دیوانه پهلوانم
بویلی اولیجه یاپوقد کندو اولادم بنجه اولنجه کرکدر دیوب خدایه
شکر ایلدی اندنه همانه شاه بدعزم اولمیلك دیوب دیوانخانه
یاپدیرکاهنه کلوب عبادته مشغول اولدی اندن هرکس یرلرندنه
دورووب یاپدیرکاهلرینه متوجه اولدیلر ازنجانب بدیع الزمانه
دخی یاپدیرکاهنه کیدر کینه برقاچ کمسه اوکینه کلوب ایدرلر سرور
حضرت صاحبقرانه سیر سیر اکرچه ایسانه برمراد یمز واردر سکا
سویلهیلم دیدیلر بدیع ایدر بنه حضرتدکلم سویلهنه مرادلرینی بدیر دی
بونلر ایندیلر سرور یزل شونده برکوشه اولوب اراء یقینه
برچرچره وار دیرکاه اول چرچره دنه برطویانه ظاهر اولوب کلوب
کویلی اوزرینه دوشوب کیومزده اولانه قیزلرده هناسنی
قاپوب کیدر بلمزیز نه حالدیر اکر سیز بزی بولیلرسه خلاصه ایدر
سکز چلهمیزایمانه کلیرز دیدیلر همان بدیع الزمانه یاپدیرینه
کلوب الاسربه غرق اولوب زهشینه سوار اولوب فدامزلرینه
ایندی اکربنی بدرم صاحبقرانه سؤال ایدرسه کویلولرك احوالك
خبر ویرك دیدی اندن کویلولری اوکینه قاتوب روانه اولدیلر
کیده کیده اول چرچره یه کلدیلر کویلوایدر اشته سرور اول ظویانه بوچرچره دنه

ظاهر

ظاهر ایدر دیوب کرویه کلدیلر بدیع الزمانه ایدر ای کویلولر
بنی کوزه دك بنم سزك ایله شاینمز بوادلو سونك بنه اول دیومیدر
جاز دیمیدر واروب بولدقده برنفره اوردیم ایکینجی نفره دخی انکله
جنك ایده دم اوبنجی نفره قتل ایدیم اکراوبنجی نفرده کلمز
ایسه دیومیدر جاز دیمیدر بنی اولدیرشدیرمیدنه وارینه اترم
صاحبقرانه هالکز خبر ویرك اول سزکده بنمده انتقامم اوزدن
الور دیوب اول اراء یر قایقه کیروب ناطوب چرچره دنك کنارینه
چیقوب اطرفی کزارکنه برقبه کوردی یقین کلوب بقدی قپوسی
اچیقه اچری کیروب بقدی اچی براعلاسریدیر اوکینه برطاشه
نردبانه کلدی هرقده سی بردور لوطاشده سرور دیلنه اسم اعظم
الوب اول نردبانه یوفاری چقدی کوردی برمجلا کوشکدر اورته
یرنده برعالی تخت اول تختك اوزرنده بردیو یوتمش اردیشه
قدیله یتوب هوهو اویور بولعینه قابوسه نزدیر لرایدی بدیع
الزمانه یقینه کلوب برنفره اوردی لعینه اویانمادی باشنه بردیه
اوردی کینه اویانمادی بردخی اوزنجه لعینه یکلیوب دوره واردی
کوزین اچوب بدیعی قرشوسنده ایدر ای حاکی نابکار سنی بومکانده
نیلرسین دیوب یرندن طوره واردی اما قوجاغنده برصندوق
طورر دی اچوب ایچندن برشیشه چیقاردی بدیعه حالدی بدیع الزمانه
منع ایلدی قابوشه ایدر ای خاکی نابکار بنجه منع ایلدك بوقلیجه ها
غلرطاشلرهائل اولمز دیوب برضربی اوردی سرور انی دخی منع
ایلدی مکر ملعونه سحر دخی بیلور دی بدیعه بیتمش دور لوسحر

ایلدی جاره اولوب بدیعه کارایتدی اسم اعظم یه کائیلاه جمله ابطال
ایلدی قابوسه عفریت کوردی کندی دیدوکی دکلدر همان صندوغی قابوب
دم جلدیکم هوایه جیقه بدیع الزمان کوردیکم لعینه قاچوب خلاصی اولور
برنفره اولیم جیقردیکم لعینه سراسمه اولوب کره دوشدی صندوقه دوغی
برجانبه دوشدی لعینه کندن دیرنجه بدیع الزمانه ایرشوب برمشته
اوشدی یاه اوردیکم لعینه فجیعه کیدوب کوشک اوزینه اولوزه
دوشدی بدیع واروب صندوغی الدی لعینه دفی قرصت بولوب قچدی
سرور جهانه بونفصل صندوقه اوله دیوب نظر ایلدی اوزنده یازی
وار دیمشکه ای بویقامه کلانه بهلوانه اولمیه یمینه الاکمیه ده قویمیه
اولاد فرزندنه بدیع الزمانه اولیمینه بنکر فیناقوشه توهیدم اکر قابوسه
دیوی هلاک ایدیسک زایر اول دیوی اول بتغدره غیری فسنه
کسمز وسکا بعض یادکارلر قورم بنی دعادنه فراموشه ایتمیه سلیمه
دیمشه بدیع الزمان اوقلیچی سرایدکنه برکتوردی قویدی بدیع نوله
دیرکنه انی کوردی قابوشه دیو الینه برعجوزه المشه ایرشوب برنابکار
خالی دیوب عموزی بدیعه حواله ایلدی اما بدیع الزمانک الندن بیع
حافظ ایدی دیوک قولاری هوایه الکمینه یاایه دیوب قولنغی التندن
برتیغ اویله اوردیکم دیوک برقولی ایله باشی هوایه برآن اولدی
لعینه برنفره اوروب جانک جهنمه اصمر لدی اندنه بدیع الزمانه برعجوزه
کلوب قبوشنه اهوب ابجری کیردکده ابجنده اللی دنه زیاده هیکله
قیزلر بولدی قیزلر بدیعی کوروب فریاد ایلدیلر ایندی کلدای یکیت
سنی کسمینه بوندن قندنه کلدک برهوده اولدی اولجه شمدی قابوشه
نره

نره طلوسزی هلاک ایدر مدد ارکندنه قاچ بریم صقلادنه دیدیلر
بدیع الزمانه کندویی بلدیردی قابوسی اولدوریکلک خبر ویردی
قیزلر شاد اولدیلر اما غینه اهوب دعا ایلدیلر بدیع بونلری طاشه
جیقاروب شوال ایلدی کیمی کندویی کتورن کوریدنه کیمی اطراف
کویلردنه بدیع الزمانه برهجوم دفی کلوب قابوسک اهوب کوردی
اورته یرده برمرتبی تخت قوبمشلر اوزرنده برتازه قیز اوتورمشه
بدیع الزمانی کوروب ایاغه اوزره قالقدی ایدر ای یکیت سنه بونده
قندنه کلدک بنا هوده اولدی اولجه قابوسه دیوک الندنه خلاص
چاره یوقدر بدیع الزمانه ایدر ای بانوی جهانه قابوسه جرمسز
دره یمینه بولدی سنی صاغ اول دیوب نجه هلاک ایلدیکنی بیانه
ایلدی اندنه بانونک سوندیکندنه عقلی باشندنه کیدوب کینه
کلدی اندنه ایدر ای سرور یوقسه سز نور الدهر بوبابسی بدیع الزمانه
مسز دیدی بدیع ایدر بلی ای بانوی جهانه الله تعالی نک او
ضعیف قولوسم دیلدکده قیز بجده سلرلر ایدوب یورونه هاکه سوردوب
برینه قالدیروب سلیمانه اولدی بدیع الزمانه بوقزلر جمالنه بقوب
مشاهده ایلدیکم عمرنده دفی بویله هوب صورت قیز کورمامشه
ایدی بدیع الزمانه عاقل سرور دیقزل سویلیسندنه بلدیکم نور الدهر
قیز ایله مناصبتی وار دیعجب نور الدهر ایله بوقنده کورشدی
دیوب ایدر ای بانوسنی بوندنه بودیوی کوردی بوقنده اختیارنه
کلدک دیبنجه قیز ایدر ای سرور عالم هیچ کشی کندو اختیاریله بویله
واردلهلاکه کلمز دیدی اما سرور بزم شرکدشمز عجیبدر عجیبدر

الله تعالی یه هوفه شکر اولسونکم مجتهم بیانه ایرشودی دیوب ایدر
ای پهلوانه عالم بینه جاری دلنواز پری قزیم شهنواز پری در لر بیو
لداشم وار ایدی بنمله برابر بو بحثه ایدی بر کون نور الدهر شهر
طلسمه واروب قصد دلارمه جا غروب کشف اولدی شهر خلقی جمله
نور الدهر عاشقنه اولدیلر سودکلرك بیانه ایلدیلر اندن صکره اول
زمانه بنده نور الدهر عاشقه اولدم نور الدهر دنه ایری دوشوب
برسیلدکم وار ایدی انده وارمدم نور الدهرك عشقله انده باده
نوشه ایدر کنه برج هوا ج بر بلوط پیداه اولدی کلوب بنی
قابدی عقلم کتمشه کوزم اچدم کندومی بوندہ بولدم دوی بدیع
الزمانه مولای متعالك لطفنه شکرلر ایلیوب بویله مظلومدن سبب
اولدی اندنه جمله سنك یوکلدوب قیه دنه طشه جقدیلر کوبلولر
دیسه اول صویلك کنارینه کلوب قابقلرینی حاضر ایلیوب دورر لر
ایدی زیرا بدیعك اوچ نفره یوکونی ایلمشلر ایدی دخی بیلدیلر
اول موزی هلاك ایتمشدر بدیع الزمانده انلری کوروب نفرم اولدی
قابقلری سوروب لیوه دیلر اندنه بدیع الزمانه بیوردی قابقلرینی
کنارینه بناشدیلر اندنه ایچروده قینا عوشه عفریتك مالینی قابقلره
دولدیروب طاشیدیلر جونه تمام اولدی جمله قزلری بابالرینه
تسلیم ایلیوب بدیعك اياغنه دوشوب ایمانه کلدیلر اردنی
جابنه بویکادنه بدیع جیوب کوبلولر ایله کلدی ایرتسی خلیفه
اسلامك دیوانی دوروب هب یرلی یرینده قرار ایلدیلر بدیع
الزمانه کلمایی خلیفه اسلام باشینه قالدیروب ایدر ای امیر جهانه

قانی

قانی اوغلونه بدیع الزمانه قنده دینجونه دیوانه کلدی دینجه ایتدیلر
بلمزیز جمله ایدر قنی جکرکوشم بدیعك غیاری لری دینجه عیاری لرکلدیلر
ایدر بره قنی افندیکز بنجونه دیوانه کلدی دینجه انلر ایتدیلر سلطانم
دونه دیوانه بارکاهنه کیدر کنه بولده برقاچ کوبلولر اوکونه کلوب
اولانه ماجرایی نقل ایلدیلر انجامی کوبلولر ایله عجله انده کیدیلر
دخی بلمزیز حالدری بنجه اولدقدن دیلر صاحبقرانه اه ایدوب بره مدد
دشمانه برحیله ایلمسونه دیوب خلیفه اسلام جعفر حجازیه ایدر
جکرکوشم فرنداشینه بدیعك لطف ایلدیکی وقایعینه کوره برخاطرلی یره
کتمسونه دوی جعفر حجازی دیل ایدوب کوردی ناصاحبقران
الم ایله فرنداشم ایکی کونه قدر کلورلر انشاءالله تعالی باشریزه
یابلنك واریکز فلانه طاغی جنت حولانه ایدك اوماده کم بولورسیز
دوی انلره کلدیلر کزارکنه صوکنارنده بدیعی بولدیلر احوالك بلوب
انلرکنوره دیلر شهنواز بابانوی دخی بندیروب اندنه مالملالی یوکلدوب
الوب لشکر کلدیلر بو بدیعك اولادلری وبکاری خبردار اولوب
هب قرشو واروب غزانه مبارك اولسونه دیلر دعا ایلدیلر بدیع الزمانه
اوغلو نور الدهرك قولاغنه یابشوب جکرکوشم مژده اولسونکم مصوفك
شهنواز پریسی اول قابوشه دیوك چیقدقده بولدم کتوردم دیدکده
نور الدهرك عقلی کیدوب صفا سندنه تکرار اتاسنك اياغنه
اوپوب دعا ایلدی اندنه ایدر قنی بدر شهنواز بابانوقدنه دیر برکه
کوریدم دوی بدیع الزمانه ایدر بارکاهنده دیر دوی اندنه نور الدهر

سوروب بارگاهنده کلوب معشوقسی شهنوازی کوروب قوجه مودر ایکی عشقه
بربرینه کویشدیلر اوبوشدیلر بوبکادنه بدیع الزمانه سرایرده سلیمانه
کلوب صاحبقرانه ایله وصله اولادحمزه دبکر ایله کویشدیلر حال خاطر سور
شدیلر اندنه بریده قرار ایلدی جمله سرکزشتلرینی بربرینه بیان ایلدی امیری
جهانه بدیع الزمانه دعا ایلیوب تخینه ایلدی اندنه عیشه اوتوروب دیلر
نورالدهر شهنواز بانونک وصالنه ایروب نکاح ایلمک مراد ایلدی
اما نورالدهر اولکی اهلی ارسطالیسه مالک بحرینک قزیدر نورالد
هرانک قزینه بقدم عهد المحشه ایدیکی یردنی اولوب بشقه خاتون
الحم ویرایدی بوکره کوروب دیکر نورالدهر بینه اولنمک مراد ایدر هان
صبر ایده میوب ایدر ای مردکزینه انصاف ایدیکه بنم عهد امانه ایلیوب
بینه عهدینه دوروب بویله آیده بینه بادی بدرم خاطری یوقیدیکه
غافل اولمه صکره ندامت چکرسینه دیدی نورالدهر ایدر الهی جانم بنجونه
بکا جفا ایدر بینه خوشم اولزمانه عشقه بلاسیله برسوزسویلدم امّا
هیچ محلی یوقیدیکه دوم صاحبقرانه بوانه کلنجه بسوزدنه زیاده واصل
اولدی حالیا بوله کوزده بربرینه الوبوقه دیلمز بدرم بدیع الزمان
کذالک بنم خورنازه لکم وار بنجه بربرینه دوغی السم کرکدر اسکا بری
سلطانه قاچ ایلکنه دوم حمزه ایله نه غوغالر اولشدیکه بربنجه خاتونلرک
هلاک ایلدی اما بینه دسته بشاره مدی ایدی سنده اجازت
ویرالم هذه سنک اولکندنه زیاده اولوبدیوب وافر
نصیحت ایلدی بانوایدیکه خیر خیر اولمازسنی قلکدر میم اجازتم یوقدیکه
سوزلک

سوزیکم دور بواشدنه فراغت ایله بوفه بندنه صرد کوروب سرایینه
دوی نورالدهر باوزلنوب ایدیکه نه شویلر شونا بکادیابنه اجا
وه تمنه یوقدیکه دیوبر نازه نک پهلویه جکمکی کرکدر دیوب بوری
یه کیندنه قاله دیوب الوب یرویی ویردی بوکادنه بارگاه سلیمانده
یدی کونه یدی کیجه عالی دولونه اولوب سکز نجی کیجه بکا نور
الدهری کردکه قیوب شهنواز بانوایله برمراد اولدیلر ایرتسی
اینه غسل برینه کتوروب اندنه بارگاهی خلفه اسلامک
وصاحبقرانک وبدری بدیع الزمانک وعموسی قاسمک ولندها
نک الرینی اوپوب کوب زینده قرار ایلدی اندنه عیشه اوتوروب
دیلر بوبکادنه ارسطالیسه دی نورالدهری زیاده سورایدی
بوایشی بویله کوروب عشقه اشتی درونی یاقدی ارتوصبره مجالی
قالمیوب اندنه بلدیکی اوزره برنامه یازوب کنجاب ماهی برینک
النه ویروب ایدیکه وار بومکتوبی بابام ارسطالیسه النه ویردیوب
کوندردی اندنه کنجاب دوم ویکوب کلوب ارسطالیسه قرینک
مکتوبک ویردی ارسطالیسه قرینک مکتوبک اوپوب مطالعه
ایلدی نورالدهر عظیم شکاینک ایلمشه وعهده اکودورمیوب
اولندیکنی بیانه ایلمشه ارسطالیسه غضبه کلوب کوره نابکار
اوغلانی بنجلینه بادشاهک قزنک الوب بویله دولته واصل
اولمشی کنه قناعت اینیوب واروب برقیز دنی الدینا یو
زیاده عاردر اکر بنده سنی دیدی قورشم دیوب اولدم بربنجه دم کشه

دیولر امر ایلدی تیز وارینه بونایکار اوغلدن بنا قابوب کوترلر دی
اولدم دیولر دم جلوب عرب عسکرینه کلوب نور الدهری کیجه غافل
ایکنه قابوب بورتنه اوت قوقلادوب اندنه ارسطالیسه اوکتنه
کوتوروب ارسطالیسه اولدم دیلدی یاشیلک کسه ینه فکر ایلیوب
صکره یاسی بدیع الزمانه وردی سی قوه دوبادلرسه جواب ویرملک
زیاده لوح اولور وارینه بونی الوب سده اسکندرف کیجه روب قوم
یاجوجه ایچنه برغلغله اندی هلاک اولسونه اکر بنا صوبادلرسه
فبرم یوقدیر دیو جواب ویرمزم اولدم دیولر نور الدهری کوتوروب
یاجوج وماجوجه ایچنه براقدیلر کندیلر نور الدهرک بنا دقه عقلی
باشنه کلدی کوردی بربری بیاندهٔ بنیاد الری بقلو نور الدهر
ایوسر نجام بنی بوندہ کیم کوتوردی دوی بنه هوبادکاهده کهنوار
پری ایله صفاده ایکنه بنی بوندہ کیم کوتوردی اکر دشمانه ایسه یابنی
بنجونه دوی پر اقمشلردر هلم الحدایه کندیی صیانده بولدم خلاصنه
دفی تکریدنه اولدیوب اولدیوب ظلم ایدوب بندلرل قیردی
یانده الت هزب یوقه برنسنه ظهور ایدرسه نه ایلهجنک ایلیه
جکنه فکر ایدوب اشاغی یوغادی کزار ایکنه براولو اغاج کسه
کلوب جلوب ریندنه قوبادی دلارل بوداقلرل قیروب کندوی
دسته جوب ایلدی هونکه صباح اولدی نور الدهرانی کوردیلر اولدم
یاجوج ماجوج ظهور ایلدیلر هبالک حوقه تعالی بلوب بونلر نور الدهر
کوروب بلدیلر یاد کمه دیر هانه اوزرینه هجوم ایلیوب هلاک
ایتمکه قصد ایلدیلر هانه نور الدهر یا الله دیوب اوالنده اولانه

اولو

اولو اغاج ایله کردی هرهله اوبوزقوقه بلکم بوزینه هلاک ایدردی
اما بونلرل بری اولسه دیرینه بیلکی کلورایدی اولنلرل دیر قوما یوب
قابوب کیدرلردی نور الدهر بوقومی اولقدر قردیلکم هبابه کلمز
هرنوع اوردوجه صابور صابور دوکولردی نور الدهر بوادسلوب
اوج کونه اوج کیجه جنک ایلیوب تابی توانی قالمدی کوردی اولو
ایشه دکلدر هان منا جانه بشلدی بویکادینه جونه صباح اولدی
نور الدهرک بارکاهنده فریاد قوبدی ندیر اصلی دیلجه توابعلر
کلوب سرو دیلمز جام خوابندنه غایب اولدی دیلر صاحبقران بدیعه
بقوب عجب کیم اوله بوایشی ایدنه دری بدیع الزمانه ایدر کیم بیلور
دشمانه هوقه دیوب فکره واردی فورقارم کهنوار بانونک دیودنه
وجندنه عاشقه واراوله بوایشی الیمونه دفی اویلم اولسه بانو بیده
قاپرلردی بلکه بوایشی دریامالکی قزی ایتمدر دوی زیر انور الدهر
یوقیزی الدوقده رضا دیرمیوب جوقه معرکه لری کچمدر دیوب بوایکی
قزی دعوت ایلیوب سئوال ایلدیلر ارسطالیسه قزی انکار ایدوب
بنم فبرم یوقدر بهج کیشی کندوافندی سینه قصد ایدرمی دیوب
انکار ایلدی امابیه بویلر ایلدیکنه پشیمانه اولوب کیجه کوندز اغلا
مقه باشلدی بولیکم کینه برجاره اولدی یوقسه بنه کندوی هلاک
ایده رم دیر ایدی اندنه کهنوار بانویه بناثوب ای بانو یوقسه
سنلک اشکیدنه عاشقلریلک وارمی انلری ایلدیلر دیوب کهنوار

بانویه حیلیه جفا آلدی شهنواز بانو ایدیم گناهم وار بنده سنجلیه
اشته غریب قالدم و یتیم بوندن اول یغم و یاردمده اولانلر نه بلسونلر
بنه خود و یاردمده دکل ایدم فجایسی بندن امید کسمشلر دیوب
ایکسی بوغاز بوغازه اولوب عجب دیلر بر برلرینه دوشر یاوه لر
سویلدیلر اندن ارسطالیسه قری ایدر هله اوغرونه یوقه ایمش قده ملک
نامبارک ایمشه سویلر بر دلاور ارالقده ضایع اولدی ددی بدیعلک
توابعی ارسطالیسه قرینه جوقه سویلدیلر اما شهنواز بری
زیاده الم جلوب بونلرک ستمنه تحمل ایدمیوب برکیجه فرصت
بولوب قاچدی اناسی دیارینه برهوا کیدر ایکمن بولی یاجوج
و ماجوج اوزرینه اوغرادی کمرکنه کوردی بر بوزنده برجنک و
رکم جیانه ولولیه کلمشه عجب نه اوله بوقوره نه کلمشه اولدیوب
هوادنه بره نازل اولوب کوردی نور الدهر قاله غرقه اولمشه البته
برعظیم کوزدریا منالی قوملر ایچنه دوکمشه دوه میوب قرار شهنواز
بانو زیاده شاد اولوب سوزلوب یانینه کلوب بقدی قریبی حسابه
کلمز بقینه کلوب کندویی نور الدهر بلدیردی دیو ایدیم صاحبقرانم
بنه سنکجونه نلر جکدم کل سنی بوزادرنه قالوب خلاصه ایده یم صکره
احوالی سکا حکایت ایده یم ددی نور الدهر ایده ای کوزم نوری
ایو محلنده ایرشدک زیرا بنه بوقوبی بحساب قیردم عاجز اولدم
قرلدقجه زیاده اولوب صینوب قجرلر اما شمدی بنی کتوردسک
ارنلر ایچنده ادیم قاچدی اولوب افشام اولدقده بونلر بر مقدار
طاغیلوب کیدر لر اول زمانه بنی کتوردی بانو نوله دیوب

برجلبنه

برجانبه حکلدی نور الدهر افشام اولنجه اول قومی قهر یانه کی
اولقده قرد لکر لشلرندن دنیا دولدی افشام اولنجه شهنواز
بری کلوب نور الدهر ارقاسنه الوب بر واز اوروب هوایه برانه
اولدی ایرتسی ایکندی زمانی اولنجه سرعت ایله اناسنک
دیارینه ایرمشوب سرایه صوقولوب حضارلر اوزرنده قصر دلکشاده
کتوروب قوندی اندنه بیوروب اولکنه نزول نعمت کیتوب دیلر قزلر
بایاسی دلنواز شاهه هبر ویرلر ای شاه قزلر شهنواز بانو
کلدی اما باینده برادمی زاد پهلوانی کتوردی دیلر دلنواز شاه
شاد اولوب برندنه بالینه اباقه باشی قناقه صوخوب کلوب
قری شهنواز دنور الدهر ایله کوردی حالی خاطر صوبشدیلر قری
بایاسی قیزینه ایده بوجوانه کیمدر نسیدر دیو لسانه بری ایله
سؤال ایلدی قیزده بدیع الزمانه کندویی قوتاردیغنه صکره کندو
نطاع ایله نور الدهره ویرد یکنه صکره ارسطالیسی قری کندویه ایلدیکی
جفایی حکمیوب قجرایکنه نور الدهر بولدیغنه بیانه ایلدی دلنواز
شاه شاد اولوب بوصفا ایله عیشه اولدیلر برکونه عشرت ایده
کمنه برکو تودی قوبدی برهندیجه بر نجه پریلر اجری کیروب
مدد سلطانم کابوسه دیو بینه کلدی بنجه اولوب حال دیلر دلنواز شاه
شاشدی نور الدهر بذیر اصلی کابوسی فصل کمسه دیو دیکده دلنواز
شاه ایدیر دی شهنواز لک عاشقیدر بنه استرسه دوردایدی بنده
قورقمدنه کوجکدیر بیوسونه صکره ویره یم دیر ایدم قیز غایب اولیدنه

بکا ظفر بولدی سنی هنوز بر اوغلانه اولمسنه دخی بنه جلیمه کرهاب
ایلهجنك ایده سنه اما سنی بوریاده کلم کتو بسلیم اکا اشلر ایده یکم
قهرمانه یوزنده سولمنه دیدی دخی بواشد هب دلنواز شاه کلدی
بولمشه بولمشده سن کبی ضعیف انسانه قبزل دیرمنه دیمکه نور
الدهر انشه اولوب دیلدیکم اولمهلر تبع اوروب الکی یاده ایلیه
زیرا نور الدهر ملك قاسم طبعنده دیر ایدی ای لعینه نه یاوز کوزینه
صالدیرمز سینه بوکور دیلکن ضعیف انسانه سنجلیمه ملعون لعینه دکری
عمرونه دوروب جهنمه ارسال ایلمشد ایدی همان ایلدی سنی دخی جهنمه
انلرك یانینده بولدیشه ایده یم دیدی کابوسه یاوز لتوب ایدی ای
نابکار ندیر بوسنك سوزینه اکرینده اول عفریتلره بکزار میم دیوب
الغموله اوروب ابرشوب نور الدهر بر عمود اوردی نور الدهر
کندو عمودیله برابر دیردی قولاری بوکلوب ارقسنه الدقده ارقده
اولانه سیری اولوقه اولوقه اولوب بر دیزی بر بنجه کبی دیو کلدی
نور الدهر بر ضرب یدیکم لایعقل اولمه یازدی کابوسی زه نفس
اوروب یات ایلدی ای خالی دیوب سرای قبوسنه طوغری
یوریدی قوه اوروب ایدی ای دلنواز شاه بوقد دیمانه بر قبز
غایب اولدی دیو بویله بر بهانه کتوردی هنسنه بولنمادی
می کم بویله ضعیف انسانی کتوروب بکا حواله ایده سینه ایدی کوره
حالنی بنجه اولدی سنی شمدی بیم المدنه کیم خلاص ایده دیو کده و
دلنواز شاه کرجلیه کردی هلاك ایلدی صانوب فریاده بشلدی

بروه بنا جوقه جفا ایلدی قبزك قجردیك البته بول اکر که ایلدیه
خبر ویرظهور ایلم الایم دیر ایدی بنه ایسه فنده اولدیغك بیلیم
دیر ایدم جوقه معرکه لرزمن کچمشه ایدی اشته بنه کلدی هلم
الحداله قبزده کنجلیمه صاحبقرانه زاده یرنصیب اولدی اورتوه
غیرت سنکله رکوره بنه سنی بنجه ایده بنه دیدی سروه زاده یرندن
قالقوب نیز بنا برقات الات حرب کتورین دیدی انشاء الله تعالی
سیزلر اوزرینکزدنه دفع ایده یم وهم سزه ایمشه دیوب دلنواز
شاه بیوه دی هزینه وارد یلر برقات حربه کتو دیلر که دهریری
دنیا بی مثل نور الدهر دفی الحال کیونوب قوشاندی اندن
دهورك بنجوره عرقه ایدوب طشره چقدی کوه دی کابوسه دیو
سریوه طقسانه ادیشی قدیلم یدی دکرمنه طاسینه دلوب بریره
پر کیدوب بر عمود ایلمشه اندنه سرای قبوسنه دایانوب قبی
دلنواز شاه کلسونه قبزك بولدیکی بنا خبر ویرسونه دیوب دوروه
همانه نور الدهر جلاد منالی قبوردنه طشره اولوب نه فیر ایده رونکاره
اشته قبز بنده وه اول عنقا لوقه کبی اولدی سکا اندنه فائده
یوقد همان سکا لازم اولانه اولدیکه باشیله بنم شمشیر مدن
درمانه ایلدیکه کابوشه دیوبر فرقها ایله کولدیکم سرایلك
ایچی دوروله دوروصدالر ویردی اندنه ایده ای خالی نابکار
بنه اوجبیك یلدن دنیاده بوقد صاحبقرانلم ایلمجنك ایلدیوب
قهرمانه کبی ازده ایلم دهره قاروزده اونه سکزکونه جنك ایلدم

نور الدهر بولدل فریادل ایشدوب اویقودنه اویانور کبی
اونایوب غفلتنه باشنه جمع ایدوب نعره اوروب توزدنه طاغلدی
جقدی کوردی کابوسه سرای قابوسنه متوجه اولمشه نور الدهر
اویلیه بر نعره اوردیکم طاغلرجنی طاسه کبی صدا ویردی کابوسه
زره نك عقلی کیدوب بوزینك اوزرینه زبروزبر اولدی
نور الدهره حیوانه کبی اکری اکری بقه قالدی نور الدهر ایدر
ای لعینه کوردی اوروب قندیله کیدیسنك نوبت بندیر دیکده
لعینه کندولی روشیروب عمود ینه الوب دیلدیکم نور الدهر
بر عمود دخی اوروب هلاك ایلیه دلاوری عالم هپ قوروب
ایدر ای لعینه بنه سنك مهالك دکلم استدیکن قدر اوردیکنه
دیوب ایرشوب ایکی باشیك اوزینه بر ضرب سلیمانی
اویله اوردیکم هاي دینجه وهودی مردادل ایکی پاره ایلدی
پارچه سنك برسی صفوفه جرمنه پاروسی صباحه جرمنه کیتدی
اولمحده غزالك اولسونه دیوب برکشی اياقنه دوشدی کوردی
بابا سنك بارغادی صحرانه مردم سرد. همان مرحبا صحرانه دیوب
کورشدیلر نور الدهر غایب اولدقده بدیع الزمانه صحرانی دعوت
ایدوب واردیلر کوشکی ارایلکه بولاسینه دیو کوندردی ایدی برها
بنه بلنك سرجنی دیر جانبه شیر جنی کوندر. اشه ایدی هر
بری بر جانبه کیدوب ارانقده اولدیلر اما صحرانه همان دنه فدالی
وهابلت اولدیغندنه اطرافی کشت کزار ایدوب اول ارایه کلدی

هوا

هوا یورنده نور الدهرل نعره سینی ایشیدوب اول ارایه کلدی
قابوس ایله اولامه کرسینی کوروب تحاشی ایلدی اندنه ایدر
ای سرور. نه عجب سبز بوزنده کلشکن نکاری عالم ایله صفاره سیکز
بدرل ودرنه صاحقرانه وساش یارانه سندنه اوتوری زیاده
المده دین پرور کیده لم نور الدهر ایدر. ای جنتی بنم بویافنده یارانه
وار سفه ستم بوقدر دوی زایر دریا مالکی ارسطالیس بنم قیرم اوزینه
اولندی دیو یاولنوب بنی دیولر فابیروب یاجوج وماجوج دیار سینه
برافدیردی امدی بنه اول نابکاری الکتوروب اندن انتقام المیچه
یارکاهی سلیمانه نیجه وارهیم دوی صحان ایدر. ای سرور انلك دیار سینه
دریادنه کمال ذیاده کومدیر بدیع الزمانه وارهلم اول جوق ایشه کور
مشدیر ارسطالیسی دریادنه جفار مغه بلکه بر دیمانه ایده دوی
نور الدهر بولدیوب راضی اولدی اندنه دلنواز شاه ایلدوب الوب
اکرصاغ اولور ایسك کیه بولنه وز دیوب صحان نور الدهری
کیتوروب روانه اولدی بولنر کلمکده ارتی جانب بزم قصه مریلك
قاعلك جکر کوشکی ارایج افتاب جماله کلدی اولزمانکم ارایج افتاب جمال
لاهوب جهاد ستی کوندردی وار کورصاحقرانه قنغی دیار ده دیروقنغی
یول اساندیر. دیو کوندرمشه ایدی لاهوت کلوب صاحقرانی جمشید
ابار اوکنده یولوب برادم شکار ایدوب سوال ایلدی نخورعار ایله
اولانه اشاری دیو نور الدهرل غائب اولدیغلت بن الوب کلوب ارایج
بر بر بیانه ایلدی ارایج نور الدهرل غائب اولدیغنه الم جکدی بلدیکم

بن مقابل اولوب قونجه اوه کلوب ظهور ایدر دری اندنه بولدرینه روانه
اولدیلر کونلرجه بر کونه یونلر بر مرغزاره کلدیلر اندنه بونلر اوتوراقه
ایلدیلر ایرتسی شکاره بندیلر بر اعلا شکارگاه ایدی هرکس توابعیله
بر جانبنه طاغلدیلر اتفاق غیطانه ایله ایلقه سوار بر اهوییه راست
کلوب بر اوقه اتوب دوشوره دیلر باشینه کسدیلر بر جانبندنه بر نعره
ظاهر اولدی ای نابکار یکرمی یلدت بروبنم شکارگاهمه یاد ایافه
بصمدی یاسنه نوله که کلوب بویله کستهلت ایده سین ایلدی بن
صکا کوسترهیم دیوب بر سوار شویله سوردیکم ایلقه سوار قرشو
واردی ندیز ای دلاور مسافر یزبلمدن کرم بویر قوری اولدیغمز
بابر اهوندیر که سنجه بن مردلاور بوقدر الم جله دوکده اول دلاور
دیللت باوزلنوب ایدر بقه نابکاری نیز این اتندن اوب رکابم
بوسه ثمدی سنی هلاک ایدرم دری ایلقه سوار غضبه کلوب
بره سویلر بونابکاره بنه ملایم سویلدم ایسه سن بنی سندنه قوید
قورقدیمی قیاسمه ایلدک اکر مرادم جنک ایسه دوسه همه ایله
مقدارک یلدیره یم دری سوار ایدر یوقسه سن اول همه ایله دری
ایلقه سوار الندیره یم اوروب اول سوار اسانه منع ایلدی کلدیکم
کبه اما اول سوار هویره کتوروب ایلقه سوارک السه سنه بر
مشته اویله اوردیکم ایلقه سوار کبی اژدری فلیندنه سرنکون
ایلدی فرندانمی قحطانه ایلقه سوارک بوحالنی کوروب ای کوروب
بیلدک ای نابکار دیوب ایرتسی بر کوزاوه دی اول سوار منع

ایلدی

ایلدی اکادیه اوروب فلیندنه زیر زیر ایلدی دیلدیکم بقلیه ات
بویکادنه برنعره قوبدی صفات بنم دری دیکر یقنده قنطوریشر دست
یقنده نیزه یه طیانوب یونلر جنکنه تماشا ایدردی اوحالی کوروب
ایرتسی اول سواره بر کوزاوه دی قنطوریده فولسلت منع ایدوب
برطرف ایله اینده یقدی بوطرفدنه ارجلت بکاری بوجنکی دویانه
کلدی یقلدی انلک اردنجه قناطور دیودست مقابل اولدی اینده
یقدی انلک اردنجه سیف نیزه دار اول سواره برنیزه سوندی
اول سوار جلوب الندنه الدی کسدو نیزه سیله ایرتسوب برنیزه اویله
اوه دیلدیکم ارقدنه بلمانه کوسترووب اول سردری شهد ایلدی اول محلده طاغ
پاره سی کبی دستم زمرقیا ایرتسدی نعره اوروب ایدر ای نابکار یوسنلک
ایلدیکلک ایشه ندیر بوصاحب ظهور دلاور دل بوقدر بهلوانلک ایتقدل
بوسنلک یاسنه قالویی ارا اولانه بویله شهبان دلاوره قیارمی دری
اول سوار ایدسنده همه ایله کورهالنی الی الجونه اغلیانه کوزیز قالور
ستمدی سنی هلاک ایدرم سنلک الجونه کیم اغلار دری دستم زمرقیا
ایدر ای نابکار اکر بنه هلاک اولورسه افندم ارجمنامدار صاغ اولوره
اولسنلک هقندنه کلوردیوب جنکم بشلدیلر بریدنه ارجمعیار ایرتسوب
فریاد ایلدیلر سرورنوبله برسوار ظهور ایلدی بلمه زیر نصل ادمدر
هوقه بهلوانی بر ظربده عاقد روب سیف نیزه داری کسدو نیزه سیله
هلاک ایلدی دویلر ارجلت جانه باشنه صبح ایوب رهشته سوار
اولوب عجله ایله اول جانبنه روانه بویکادنه اول حریف بردیانهنکی

شکلنده برجنواره بنجشمه ایدی وهم زیاده زور بازویه مالك ایدی
ارچ افتاب جمال اول بحلده ایرشدیکم اول سوار ایرشدیکم ایرشوب
رستم زمرفیا بر ظرب اویله اور دیکم بندکی فیل ایله زیر وزبر
ایلدی ارچ اول حالی کوروب اه ایدوب بر نعره اویله اور دیکم جهانه
دور لودی لوصدای ویردی اول اژدر سوار بکلیوب اردینه بقدی
کوردی برالتی کمسه عظیم هیئتلی رستم صلدیلی بر دلاور التمشه بش
اریشه قدی وار جواهر غرق اولمشه جمالی افتابه بکزر بر پهلوانلر
یورنیه باقلمز قهرمانه بکزر دکندویه مقابل اولوب اکری اکری یقوب
ایدرای نابکار تدبیر بوسنك بی رحمانه کار اولان کشتی مغلوبی
قتل ایدیمی ددی اول سوار ایدی بانیجه ایدیم بر فاجی بر ظرب ایله
یقدم غیرلری فارغ اولیوب اوزرینجه اوشدیلر واروب بر برلرینه
خنجر ویردیلر بنده الرجکوب بویله ایلدم ولکن سن بر پهلوانه بکزرکینه
بوبترلر سرفرازی اولمز کرکسك اوقندنه اولانه لبیك صاحبقران
محصوصدر کدیر دلاور؟ بولنماز ددی ارچ ایدی افرین دلاور ارزانسنه
ایوبلدك اماسن راست سویله نصل کمسه سنی زیر ایلدی یقوب کمال
هلال ایلدك دلاور دیدی هر بری بنجه کوه جنك ایلمشلر درسن
هر بریسك برجمله ده بر جانبه قودك ظاهر سنده بر متعین پهلوانه
اولمز کرکسیك ددی اول بهنك سوار ایدی بو یقندنه برقلعه واردیر
اردینه نوشه اباد دیرلر انك شاهینه نوشید شاه دیرلر بکر بلدر
انك پایی تخت پهلوانی بر ادیده عسکر اژدر سوار دیرلر بو ایلده اولانه
نهنکی دریادنه جیقردم دوکه دوکه کلدوده یاد ایلدم اوزرینه سوار اولدم

انلجون اژدر سوار دیرلر بونهنکی دریادنه جیقردیغم ویوزدیاجه اژدرها
اولدوغی ایچون انلجونه بنی هوشید شاه پای تخت پهلوانی ایلدی جمله
اهل دنیا انجنده نامدار اولدم بوندن یاقه بعدی اشته سز کلدیکز
بنم نام اشتد مدیکزی ددی ارچ ایدی بنم رفیق بوار اچ سر کوز شتم واذر
بیان اولنمز هله شمدی یالکز یاشره کوه طوپانی فتح ایلدم اندنه جبل
ازرانی فتح یکردورت اولوسلطانه سلیمانه ایلیوب کندوده تابع ایلدم
دیکرمی دورت کره بونبرلی عسکرلر واردیر وکوهلرمانك قبوسینه قلدیروب
ربع مسکونه جقدم هالیاردم صاحبقرانه دهرلی مهربانی وزمانك
زمانیدیه مرادم صورت تبدیل ایلیوب واروب دردم ایله جنك ایلیوب
اندنه بارکاهی سلیمانی والای صاحبقرانی مرادم المقدیر ایمدی سندنی
ایمانه کلوب سلیمانه اول دینجه عسکر سوار ایدیه بقه سره بنده صاحبقرانه
کجنورم بونجه یلدر جهان سرایسنده کزرینی بنم ره کلدی بکله دیزم
ره کلدی بطارزه قدر غلبه ایلیه رك قولیم ددی ارچ ایدی ایمدی حمله
ایله شمدی ظاهر اولور دیدکده بونلر حمله جنکنده ایکی عسکر طرفندن فریاد
ویلر کلدی ارچ ندیر اصلی کمدنه فریاد ایدیکز دیو بونلر ایتدیلر
سلام نم هوایوزندنه دور لودور لوعلامتلی ظاهر اولدی بلمز زهار نجمد
دویلر مدد ایرشه یوفه عسکر انهزام اولور دیدیلر عسکر اژدر سوار ایدی یا
سره جونه اویله دیر وار عسکر بنی کورنیه سنکله بولوشروز دیوب اول
شطالوب روانه اولدی اندنه ارچ عجله ایرشوب کوردی قبی قبوقه جاروب
عسکری قتال ویرمکله اوزرلرینه کجه انلیوب کجمنك اللرین ایاقلرین

ایلیوب دور میوب قرار لردی مکر ریایی ظلمانده جاز و لعینه وار ایدی
ظولام جاز و دیر لر ایدی فهقهها جاز ونلر دوستی ایدی فهقهها جاز ونلر
قائل المفه تحود عا؟ یر دیمه کیدر کن بونلر ارجلر عسکر ینه اوغرار ایلر
کور دیلر بوقدر عسکر تعجب ایدوب بو لشکرلر اصلی نه اویلر دیر کن
برادم شکار ایدوب سئوال ایلدیلر کور دیلر که هب یزدانه فرستلر دیر
دیوب قرینه کحا ایلیوب قرینه بشلدیلر بریدن اولدم ارجلر ایر بشوب
دلنه اسم اعظم والینه نازیانه بر نقره اور دیلر جاز و بکلیوب بحرلر
یا ظلوب دوشوب پاره پاره اولدیلر ارجلر بونلرین قرینه باشلادی جا
زولسلر ارجلر اوشندی ایلیوب سحر ایده کور دیلر پاره پاره اولوب کار ایلمدی
ارجلر نقره اور وب بونلره نازیانه اور دقده لعینلرلر اولوری صاپیر
صاپیر یره دوکلوردی اوکونه راست کلنلری اشته یعقوب کول ایدردی
ایشته کوروب سائر جاز ولر فریاد ایلدیلر بو عسکره ایشته بیلور ادم
وار جاز ولری نمام ایلدی و دیلر همانه عقربه جاز و ایله ظلام جاز و
سور وب ارجلر اوکونه کلدیلر ایکسی ایکی طرفدنه ارجلر دور لیو
دور لو بحر ایلیوب همان ایلدیلر ارجلر نامدار امانه زمانه ویر میوب ایلکی
سنده مرد ایلیوب جانلر فهمنه امر ایلدی سائر جاز ولر بو حالی
کوروب قاچمغه بشلدیلر ارجلر نامدار یکرمی بیلر جاز ونلر اکثرینی
قیروب ازی قورتلدی اندنه ارجلر بکلری قرشو کلوب ایاغنه
یوزلرسور وب دعا ایلدیلر اندنه وار وب یارکاهلرنده قرار
ایلدی اندنه ارجلر امر ایلدی عسکر سوار اللنده هلاک اولان

اول

اول ایکی دلاور لری بر یره دفن ایلدیلر باشلری اوجنه نار قدیلر
یاز دیلر اندنه ارجلر بکلره عسکرلر بنجه پهلوانه اولدیغلر ضرب یردی
ایرتسی کونه امر ایلدی جمله عسکر اول آرادنه کوچ ایدوب قلعه نوشه
ایا؟ روانه اولدیلر همانه اما بو مراوندنه عسکر قلعه کلوب کلدی
بولشوب بنجه جنلر ایلدیکن حکایت ایلدی اشته اول ارجلر دوکلری
پهلوانه یارین عسکر ایله بو جانبه کلورسنز بیوقدر پاشمدی شاه ایده
یانجه اولورسه الیمز بزم اولقدر عسکرمز یوقدر پاشمدی بوقدر
عسکره کیم جواب ویلور دی عسکر ایده شاهم الم حکمه ارجلر
برزین ولایت مال استمز نهایت دینه دعوت کوره لوم ایلیز انکله
مقابل اولوب اکر بنی الحاغالب اولورسم عسکرلر ایشی قولایدیر
انلر بنم بر حمله طاقت کتوره مزلر ولکن اول حاغالب کلوب سه
اولاسی اولدوکه اول دلاورلر دینه کیروب واکا تابع اولوزیر
دستی هلاک ینه شهر ده اولانه عسکر ایله قلعه دنه یعقوب بارکاه
هلرینه قوروب قرار ایلدیلر چونه صباح اولدی بونلر بر بوکسک
یره یعقوب ارجلر عسکرینی سره طوردیلر اما بو مراوندن ارجلر
نامدار عسکرلر مزینی ایلیوب الایلرلر دوزب عسکرلر سلام
الای الای کلوب کلدیلر عسکر سوار فوشدی ارجلر لشکرلر کوروب
حیران اولدیلر ارجلر بحسابنه ایلدیلر عسکری کچوب قرار ایلدیلر اول
منظوره وار دیلر ایرتسی ارجلر مرادی اوزره بر نامه یازوب علقمه عبدالله

ایلچی کوندردی عیّار طبان فالدیروب هوشید شاهك دیوانه
کلوب الجیم نام وارد یر خبر ویرلدی وارد وب عرض ایلدیلر
امارت اولوب ایلچی کیروب نامهٔ هوشید شاهه صوندی الوب
وزیر الیه صوندی اوقدی دیمکه ای هوشید شاه نامم وصولنده
جمله توابعکله ایمانه کلوب بزه تابع اول بوقه دیرسك وقتنه حاظر
اول دیمشه وادانه عیّار نامهٔ جواب ویرمیه دیمشه هوشید
عنتره یعقوب ای دلاور سنی ندیرسك دردی اولدم عنتر نامهٔ
علقمه اوزرینه اتوب اوریشه قلیچ براقدی وارشویله ارجه بلدیکندنه
قالمیوندردی عیّاره غلبت ویروب کوندردی عیّار کلوب ارجه
خبر ویردی ارجه ممتاز یاریمه جنکدیوندا ابتدیردی هونکه صباح
اولدی ارجه وهودینی الاه هربه مستغرق ایدوب غفوتی عنقا
پرلی اوزرینه بنوب یکرمی کره یوزیرلی عسکر ایله سوار عرصه میدان
ایلدی هوشید شاه دخی بنوب ایکی لشکر مقابل اولوب میمنه میسره
طوروب نظر میدانه ایلدیلر اولدم هوشید شاه طرفندنه عنتر
اژدر سوار قوه طاغ کبی عرصه میدانه ایلیوب عرض هنر ایلدی ولبلند
اواز ایله نعره اوروب ارجی دعوت ایلدی ارجه کلوب دیلم کندوسی
دعوت ایدر همان رهشین سوروب ایرشوب عنتره مقابل اولوب
سلام ویردی وابتدی ای دلاور ندیر اصلی نیز بنی میدانه دعوت
ایلدك بلکم بنم عسکریده بدیسیوز پهلوانه وادیر هربری زمانك

قهرمانی

قهرمانی کجنور بلکم سکا جوابه قادر یکسه بولونه دردی عنتر ایدر
بنی سکا غلبه ایدیسم انکار اعتبار وارد یر دردی جمله سنه غالب
اولمشم اولوردم دردی اکر سنی بکا غالب اولوب سم سنه بنم مرتبم
بللو اولور دردی ارجه هوشید ایلدی جمله ایله دردی عنتر ایدر یوق
سنی ایله دردی بر ازمحاربه ایلدیلر افرعنتر ال نیزه یرارجه اوچ نیزه
ارجده نیزه ایلدی اوچ نیزه ارجه اوردی عنتر نیزه ایلدی بسه ایکی
سیده بر برلرن جوقه بکندیلر نیزه رنه صکره ال کوزه اوردیلر اختام
اولنجه المسی عاشقانه جنك ایلدیلر غالب مغلوب بللو اولدی
بونلر بولوسلوب اوزره یدی کونه جنك ایلدیلر سکزنجی دوبجك
وقتنده ایکی عنتر ایدی ای دلاور مکر هرکسك برهاری لفی نامنه کوره
دکلمشم انجون اولورلر دیرکه اوراقدن داولك اوازی زیاده
کلور دیرلر بنده سنده بر عظیم اراللك وپهلوانلر وارصانردم مکر
سنده بوقدر عسکری سلطنت ایجون باشنه دوشر بیشك
بنلین کشیده اراللك کرکدر یوقسه بر الای ادمی نصل ادم اولسه
جمع ایدر بنجه ارجلك وهودی اتشه اولوب دوبوب ایدر بقه
بقه یاعنتر معروف اولمونه اکر دیلسم ایدی اه اذیله سنکله
برجمله ه فصل اولوردم اما سنك عرضك صاقنوردم حالا دردم
صاحبقرانه بر بویلی سنی جلیق نامدا پهلوانه دوشر اولسه فرق
مهلت ویرردی بنده سکا مهلت ویردم که پهلوانلرا راسنده
اویوجه اولاسیك لازم کلسه فلانه کشی ایله جنك ایلدی دیرلر

ایدی بنده سکا انکجونه دصحت و سردم یوفسه الله اونیله سنی بنم
برحمله طاقت کتوره مزمل انشا الله یارینی سنکله ایرد اولم دیوب
دوندیلر جونه اول کیجه گجوب صباح اولدی ایکی لشکر مقابل اولوب
صفلر بغلیوب الای دونه دیلر اولدم ارچ نامدار دهشتلو میدانه
سوروب طریدجولانه ایلدی اولقدعرضی هنر ایلدیکم ایکی لشکر
حیرانه اولدیلر اندن نفره اوروب کلم یاعنتر میدانه دیوب دعوت
ایلدی عنتر ارد سوارفیلنه جنکل اوروب میدانه کلوب ارچه
مقابل اولدی اندن ارچ ایده یاعنتر سکز کوندیر سنکله ایکیمز کرکمز
اولامدینه بوکونه این اتندنه کوره لم دولت کیمه یار اولور دی
عنتر ایلتدی سنی اینکه بن اینه یم دی ارچ ایتدی بن سندن عاجز
دکلم اینه یم دی عنتر ایده بابن سندنه عاجز یمکه اینیم دی
ارچ ایده بن سندن عرضلت صافندم یوقسه سنلی سنی دکابکم بحمدنه
ادقلت اوزم ایندیرم صکره بشیمانه اولورسن دی عنتر غضبنه
کلوب همان ال کوزنه اوروب وارقوتی بازوسیله کتوروب ایرتوب
عاشقانه برایوکونک اوزی ارچ کندی کوزنل برابر دیروب
اما کوزنسندید اولمغله ارچلر فولادی صرصیلوب ارچه ارقه دیرینجه
ارقسنده اولانه سپری افلاطون چرخه کیروب ارچلر باشنی
دهشتلو باشنه برابر اولوب ارچ عمرنده برایوضرب یدی اما
دهشوری صرصلدی کرچه پهلوانلق زوریله منع ایلدی والدیریلدی

اما

اما ارچ بلوزنه جکدی عنتر کوزنل ضبط ایلیوب کجوب کتدی فیلنی
میدانه یاشندنه جوروب ارچی الوب ایلدم ملاحظا سیله دونجه
ارچه دهشتلو مرحومه لیوب افتاب بلوزایچندنه جقرکبی جقوب
برنفره اویله اوزیکم وجهان دورلودرلو صدالر دیریدی انده ایتدی
یاعنتر کوزنل اویله اوزلمز اشته بویله یولنجه ارکانجه اولورول
طوت ایلدی ارچ الندنه سنده بویادکاری دیوب همان عنتر
یاافتاب مدد ایله دیوب کوزنل برابر صوندی اما قولری پایدار
اولمیوب دهشتله برابر یوزی یغلوب زیروزبر اولدی توزده
عنتری بورویه دوشدی ارچه کوزینی میدانه باشنه جقدی
بلدیکم عنتری الوب ایلدی دونوب عنترک اوزرینه کلوب کوردی
عنتر طوزه طپراغه غرق اولمشه ارچ نامدار فرصت اسیری اولیوب
اوزرینه وارمیوب دوندی عنترک عیارلری اوزرینه اوشوب
سروزعقللر باشنه جمع ایلدیلر اوشه همان سکا منتظر دیروفریاد
ایلدیلر عنتر کوزینی اجوب کوردیکم ارچ فلان باشنی اوزرینه دکر
ملک مثالی دونر ارچه الارغدنه کندویه بقوب سیر ایدر
همان عنتر غیرت ایلیرندنه دوروب مشتلر دوکوب ارچلر
اوزرینه سورنجه ارچ فرشوه اروب مشته مشته اولدیلر پرفضله
مشته جنکی ایلدیلر افراچ کمرلر عنتره تسلیم ایلدی فرصت بولوب

ارجلک کرینه صار یلوب اوج ظوره ایلدی ارجی طرا قلقی اوزره دیکوب
عنتری سنه ایده مدی افز توبت ارجلک کده یا ایه دیوب اویلر بر
ظوره ایلدیکم عنتر کوزینی اهوب کندوی ارجلک قولنده کوردی اما ارجی
عنتری طقسانه دیشه اریشی قدیله قولی اوزره الوب میدانی دور ایلیوب
هوروب پره اوردی اندن قوللرن هوروب دیلدیکم بنده هیکه عنتر ایده
سروه لازم دکل شمدیکی غالب سیلک بنا آیمانه عرض ایله قوتکم دردی
زیر اسنلک دینلک حقدیر یاسروه بن اصلا قیاسه ایلمز دیکم بر دیزم
پره کوره سن قنده قالدیکم بویله اوله دردی اندنه ایمانه کلدی اندن
یرندن طوروب ارجلک سنه صاف اولوب ایکسیده رفشکرینه سوار
اولوب هوریشدی شاه اولحالی کوروب عسکرینه قومانه ایلدی عسکره
یوروینجه اولدم عنتر فرشوداروب نفره اوروب دوبون یوهنه
جله کزی قرادم دردی بره نابکارلر بنه باشه جفه مدم سیز باشمی
جیفارسیکز دردی عسکری دوندردی اندنه ارجلک ایده سروه اجازتکله
واروب شاهمزه نصیحت ایده یم مخالفت ایلمز بلورم دردی ارجلک
نوله دیوب اجازت ویردی کندوسی بارکاهنه دوندی جله بکلر
استقبال ایلیوب تعظیم ایله بارکاهه کتوردیلر قرار ایلدی بویکا
عنتر سوروب هوریشدی شاهلر اوکینه کلوب یرنده قرار ایلدی
هوریشدی شاه اولوب ایدینجه اولدی ای پهلوانه ارجلک اندنه
بنجه خلاصی اولدی دردی عنتر ایدیشاهم دینه کیروب قولی اولدم

ایمدی

ایمدی سکا کلدمکه دلیل اولام سنده مسلمانه اولوب سعادت بولاسینه
اشته کوردیکز میدانده بنجه سوکه ایلدم جاده اولدی شاهم شبهه بوقدر
صاحقاندیر بوکا بوقوت هیچ طرفنده یوقدر بنم کبی ازدهایی برالما
کبی قابوب قولی اوزرینه الدیوب شاهه جوقه تصدق ایلدی هوریشدی
شاه عاقل کمسه ایدی عنتر ایتیوب جمله لشکریله ایمانه کلدیلر ایرتسی
بنجه هدیایله روزب وکلدوروزلا ایله ارجلک بارکاهنه کلدیلر سروه ایمانه
دعنی جمله شاهلر ایله فرشوجیقوب کوردیلر اندنه ایچروکیروب هوریشدی
شاه بریوه بخته جیقوب قرار ایلدیلر هرکسه بریوه بخه اونوه دکده
عنترازدرسوار ایاقه اوزره قلدی ارجی نامدار ایدیسروه کچ صول قولده
بابی بخته اوتوردی عنتر قبول ایتیوب ایدی ای پهلوانی جهان سانز
بکلرا راسنده مرنیم بلندی بنه اول ضد الیه اونوسم جمله بکلرلا ها
طری قالوه ایمدی کوهل قالمسونه جمله پهلوانلر ایچنده قنقی سی پهلوانه
ایسه امتحانه اولالم کوره لم قنقی مزقنقی مزه غلبه ایده دردی ارجلک معقولدر
قاروندن زمردقبانلی یورینه بقدی سروه بونکله امتحانه چاغردی دردی همانه
قاروندن نوله دیوب برندنه صچرایوب کلمکله اولدیلر برفصل بربرلریله
بزدیزلرینی یره کتوروب بر زمانه سوریشدیلر افز عنتر جیقوب بر
ظوره شویله ایلدیکم قاروننی ایکی دیزی اوزرینه فوکلدی دیکلدی
وبروب اوزرینه چکدی وال ایلدیکمسنده ایله قاروننی بغلیه همان
ارجلک ایده یاعنتر بویله رسوایلغه سنلر سینه بنجه عنتر اوزرندنه فالقدی
قاروندنه یرندنه طوروب ارجلک بونلرلا ایکی سینه بربرلریله اوپوشدوروب

بارشدیردی اندنه ایچ عنته صول قول پای لحتل تکلیف ایلدی عنته
ایدیرودی لطفلر دائم اولسونه بزه اول یری لایقه کوردی لاکن
بزم مرادم بودر که بکلر سزعسکرلك لطف ایدیکزینه دیدی ارجده نوله
دیوب فلقیه اشارت ایلدی فلیفه عنته فلعت خاص ویروب
عنته کجوب سرعسکر ضد الیه سنده قرار ایلدی اندنه ایچ افتاب جمال
هورشید شاهه وجمله بکلرینه عالی ضیافتلر ایدوب برگونه اول
ارادنه قلقوب قندهارینه جمشید اباد دیوب یوله روانه اولدیلر
ازین جانب بزم قصه مزامیر جهانه کلدی
اول زمانکه امیر جهانه نحوده عادی قلعیه قیادوب نورالدهری
اولندیروب بعده نورالدهر غائب اولمشه ایدی بوالم اوتورر کن
نحوده طره فتنه طبل شادمانی اورلدی صاحبقرانه هوجه عمم
وارکوردی عمرك صوره تی تبدیل ایدوب واروب کوردی
ملکر جبار جهاندستان برقرداشی وارایدی اونینه جابو نیغ زن
دیرلر ایدی یونبلك عسکر ایله نحوه امداده کلمشه ایدی وهم قالمدنه
قرداشی انتقاملك الهایدی شادلقلرك اصلی اول ایدی ملك
قاسم بوهبری ایشدوب یرینه دوروب ایده دولتلو صاحبقران
سندنه رجام بودر که لطف ایلیوب بولینك وجودنده تیغ سرخی
تجربه ایده لیم کوردم اول جمله ده قیله چاره یاده ایده لم دیدی
امیر جهانه دعنی اجازت ویردی دعا ایلیوب قلیجلرك کسکینه یورلر
اقه اولسونه عسکری اسلامك تیموردره کی سینه جاکر کوشش قاسم دیدی قوت اول

کیجه

کیجه نام اولوب صباح اولدی نحوده قلعه قبولرك ابوب طاشره بادکا
قلرك قوردی تکرار عسکری اسلامه قرشو قیوب قرار ایلدی وجنك
ندا ایتدیردی ایکی لشکر هزدار اولوب جمله سی تدارکده اولوب
صباح اولدقده بربرلرینه مقابل اولدیلر همانه جابو نیغ زن فیلینه
جنکل اوروب عزم میدانه ایلدی همانه نوه اوروب قاسم دعوت
ایلدی وابتدی ای نابکار بوگونه سنکله مردانه جنك ایلیم کوره لم
دولتك کیمه یار اولور دیدی سکا کوسترهیم جبار کبی پهلوانی هلاك
ایتمکی دیدی همانه ملك قاسم رهشاینه سوروب عزم میدانه ایلیوب
جابوده مقابل اولدی سلام ویردی جابو ده علیك الوب ایدر
ای دلاور بوعسکره نه اسم ایله یاد اولورسینه دیدی ملك قاسم
ایده ای نابکار سن میدانه کیمی دعوت ایلدك زاهر بنایدارك
ادیله دعوت ایدیکینه وریاردنه انك قصدینه کلهسینه اول کلمیوب
غیرسی کلمجك دکل کوزك اچ بوگونه اول کوندکه جبار عمرك طولرك
دورمدیدی جابو هلای نابکار هاوری خودسن بنم قانلم سینه دیوب
همانه الینه اوروب بربری اردینجه اوچ ینه اوردی ملك قاسم
منع ایلدی قاسمده اوچ ینه اوردی جابو منع ایدیجه اجل تیری ذوکدی
اندنه جابو الکوزنه اوروب سروردی همانه حواله ایلدی قاسم کوزك
برابر ویروب منع ایلدی نوبت قاسمه کلدکده برکوزنه اویله اوردیکم
جاهه بوریق باشی اك باشنه برابر اولدی لعینه یانه ویردی هلم
اوجرعه کوزنه اوردیلر اندنه ملك قاسم ایدرای نابکار قبلیچ بنجونه
کجمز سینه اونینه تیغ زن قومشه سینه وبندنه انتقام المغه دیلر سینه

تیغ ایله اورردی جابورخانه ال ایچدی دیوب دال تیغ اولوب ایرشوب
قالمی قلیچ ایله جالدی سرور خانه برکه تیغ سرخی عریانه ایلیوب جابورك
تیغنه سرایر ویردی قلیچ قلیچه دوقندقده جابورك قلیچی یوطه کی ایکی
پاره اولدی قلیچلر بلجغی جابورك النده قالدی ملك قاسم
اوزرینه فرلندی قاسم قولچغه ایله جاربوب تیغ ایلدی اندنه ایدای لعین
قلیچ اویله اورولمز بویله اورولور اکرهزار دارایسه بوتیغی منع ایله
کورایدی تیغ قاسم بنجه لذتلو ویردی اندنه ایرشوب جابوره برقلیچ
اویله اوردیکم غدار کسینه سپر ایله برابر ویردی نه فائده طوتالم کوه قافی
برابر ویرشه سپر النده پاره پاره اولوب دیسندنه طوتوب اکرهانه
سینه واربخه التنده اولانه کرکدایله درت پاره ایلدی جابورك عسکری
بوحالی کوروب فریاد ایدوب ملك قاسمك اوزرینه یوریدیلر قاسم
اولدم تیغی سرخی عریانه ایدوب کافرلری قرانه یه راغی کبی دوکه بشلدی
اولدم ملك قاسمك اوغولاری وپهلوانلری یوریوب ملك قاسمه
فقادار اولدیلر فی الحال یوزبیك کافرك یوزینی هوریوب تحودك
اوزرینه دوکدیلر اولدم تحود بیوردی جمله کافر عسکری بکپاره یو
یوریدیلر بویکادنه فلیفهٔ اسلام بیوردی جمله لشکری اسلام
بدیع الزمانه بهزاد جهانسوز وهاشم یکضرب وسائر اولاد حمزه
یوریوب الکی لشکر بربرینه قاشیلوب یرلر برقانی هوایه
بنبه کبی اتلدی جنك ایچنده بهزاد بهمنی دیدکاری حیله کاره
راست کلوب جنك ایلدیلر افراط ازدحامدن حیله یولندنه بهزادك
باشنه برایوزدن اوردی بهزاد اول اجیله برینه اوروب ایرشوب

دبره

دبره بهمنه برقلیچ اویله اوردیکم اکرهانه سینه واربخه ایکی پاره ایلدی
اندنه بهزاد قانه اغمقدنه زیاده زیونه رفشه کردانشه دوشوب بر
برجانبه روانه اولدی بریدن اولاد حمزه کافره عظیم قلیچ اوردیلر
احشام اولنجه عظیم جنکلر اولوب تحودك علمدارینه قصد ایلدیلر
تحودك اولحالی کوروب طبل ارام آوردی عسکر طبل ارای ده ده
ایشدوب بربرلرندنه ایرلدیلر بارکاهلرینه کلوب امیر جهان ملك
قاسمه فلمت ویردی اندنه جوقه دعا ایلدی اندنه جمله پهلوانال
کلوب بهزاد کلدی صاحبقرانه زیاده عمکن اولوب عمره وسائر عیار
لره وارینی دیوکوندردی عیارلر اطرافی ارامقده بزم قصه من بهزاد
جهانسوزه کلدی اول زمانکه بهزاد بهمنی حیله کارك النده وضع یبوب بحجال
کرکدانك بوینك قوم روشدی رفشه یونی الوب برجانبه کندی
اندنه یاندی اندنه یوریلوب اونلمقه بشلدی بهزاد اوزرندنه یره دوکندی
براز یانوب عقلی باشنه کلدی یرندنه طوروب زهمنی صاردی زیرا
بونلرده مرهم اکسك اولمازایدی اندنه البنه یوزینی یوریوب تازه
لندی رفشه بنوب کیدارکنی فرشوسنده برقیادار کمه ظاهر اولدی
ای نابکار تیزاینه رفشندنه صیونه لباسینه وانینه بکادیروب بشلدی
قوتار اکرعناد ایدرسك کسرم بشلدی دیدکده بهزاد کرم بحجال ایدی
سینه عزت الدوب ایدر ای نابکار سنی نه دیمك اسر سینه بونه سنك
دیدیکنه کمه دکیلم باشیمز کوده مزه ایکنه برکسیه برقیل ویریان دردی
بونلر بوندنه ایکنه قرق نفر اتلی دخی کلوب اول نقابدارك قفاسنده طوریلر

اول نقابدار کوه دیکر بهزاد صوبنمز همانه وال قلیچ اولوب بهزاده هواله
بهزاد سپر و بروب منع ایلدی بهزاد غضبه کلوب دیلدیکم برنیغ اوروب
ایکی پاره ایلیه بنه بهزاد کندویه ایدر تونکار برمیتلی کشتی اولمونه
زیرا نقابدار اولدیقندن برحال وادیر دیوب بنمی برینه قیوب ال
کوزه اوروب ایرشوب بوکابر کوزه رسویلر اوردیکم دهشتدن سرنکونه
ایلدی اول فرقه سواری بردنه هجوم ایدوب بهزادی اوردنه الدیلر
بهزاد ال بنفشه اوروب بونلری تارمار ایلدی اندنه سوروب اول
نقابدارک اوزرینه کلدی احطا انکده عقلی باشنده کلوب یانندن
بهزادی کوردی بهزاد ایدر ای نقابدار جلبی فالقه صیونه دوی
اول نقابدار ایدر امانه ای دلاور خطا ایلدم لطف ایله عفو ایت
وهم سن کم سینه بنم همالم منع ایدوب بوقدار زحمت وار ایکن
برکوزه ایله بقه سیل وقرقدنه زیاده نقادارم داغیده سیل بوقدر
ارلکدن ظاهر برعالی زاده سیل بهزاد کندویی بلدیردی حالا بوعالمه
صاحبقرانه اولانه امیر جهانه حمزه تک اولدیقندن بهزاد جهانشوم
جنک ایدسنده زحمتدار اولوب عقلم کیتمشه رهنمه بنی الوب بوندن
کتورمشه دوکده همان اول نقابدار دیدیقندن دوروب بهزاد زل ایاغنه
دوشوب برمقه فالدیروب ایمانه کلدی بهزاد ایدر سروسنی کیمسه
بونقاب ایله تنلرسیلی دوی اولنقدار ایدر ای بهزادم انواری بابنو
دیرلر بوارایم بقلی برقلعه وار بنم بایامک ایدی اردینه انجام شاه
دیرلرایدی وفات ایلدی اوغلی اولمامغه ایله بنی برینه شاه اولدم

بایلدک ارقتوشه نامنده برپای لحت پهلوانی وارایدی بکا عاشقه اولمشه
بکا برقاچ کره عرض ایلدی وهوقه رجا وسیاز ایلدی بنه اول لعینی
جانمز سودی قبول ایلدم افراروب باشنده ادم مجمع ایدوب بکا
عامی اولوب جنک ایلدیلر افرینم عسکرم بوروب فردیلر بنه انجمه
فرقه ادم ایله کوهیله فور تولدم اول بلیدینم برینه کجوب شاه اولدی
بنه اشنه اوچ بلده بویله سرکردانه کزدم زرورت اوجندنه هراسلوقه
ایده دم شکری الحمدلله سنه کبی برصاحب سعادته راست کلدم
ایجانه ایله مشرف اولدم باقی مروت سنندر دوی بهزاد بوهنرلری
کوشه ایدوب تعجب ایلدی خدایه شکرلر ایلدی ایدر ای بانوی جهانه
الم جکره حاظر لق هوشه طوتر انشالله سنک عقلک اول ظالمدنه
الوب سینه کنی نخسته سلطانه ایدرم انوار بانو شاد اولوب دعالر
ایلدی مکر نوابی اوزاقدنه کوزه دیرلر ایدی کور دیلر حال بویله اولدی
جواهری کلوب بهزاد اوکنده ایمانه کلدیلر اندنه بهزاد ایدر بوقلعه قندهر
کیده لم خدانک کوسترد دوی اندنه بوله روانه اولدیلر اما جوقه کتمدن
قرشوردنه برعسکر ظاهر اولدی نوله دیلر مکر بانونک عاشقی ارقتوشه
دیدکلری حریف یکرمی بیک عسکر ایله نخوه امداد کیدر ایدی بونلره کلنک
کلدیلر ایکی جانبدنه برهرلیلر بلدیلر بهزاد ایشیمز راست دیوب
همانه برجلبنده صاف جلدیلر بهزاد وجهانشوز همان رهنمه میدانه کوردیلر
نفره اوروب بنم جکر کوشه حمزه صاحبقرانه ای ارقتوشه ارایسک میدانه
کل سنکله جنک ایده لم سکا کوسترم بنم بویله مظلوملر تختی الندنه الغی دوی

44b-45a
793

همان ارقنوشه فیزه تکلوب هم بانویی الکتوروب برمراد اولم وهم بو
همزه زاده یی نخوه اردمغانه کتورم دیوب رهشیل میدانه سوروب
ایدر ای نابکار اولدل سنی بواربه قندنه کلدل دیوب جویر الینی
ملده باغلیم نخوه اردمغانه کتورم استر هلاکل ایلسونه استرازاد
ایلسونه دوی بهزاد ایدر ای لعینه بیانه سویلیه همه ایله کوره لم
کیم کیمی بغلاردوی ارقنوشه همانه بنزه سیل هوبروب بهزاد
اوج نیزه اوردی بهزاد منع ایلدی اوچ همله بهزاد ایلدی اوره منع ایلدی
اندنه ال کورزه اوروب برفضله کوزجنکل ایلدی اندنه ال بنفه او
اوروب همله ایلدیلر بهزاد ایدر ای ارقنوشه هونکه قلیچ قندنه جقدی
ایکمزدنه بنزی زایع اولور ایدی بربهادر دلاور سیل ایجانه کل سکا
کینه انواری بانویی سکا ویره یم سنی بادشدیره یم وارشاه لغنده اول دوی
ارقنوشه زیاده مغرور ایدی همانه ال بنفه اوروب ابرشوب بهزاده
برتیغ اولدی بهزاد بنفی برابر ویروب منع ایلدی بهزاد کوردیکی لعینه ارقنه
کلوریلیدکلدیر همانه یلدرم مثالی ایرشوب ویره برتیغ اوردیکر لعینه
قلیچلر کبرل برابر ویردی بنفی سپری چاد پاره ایدوب اندنه کلمسنه
اوغرایوب ایکی پاره ایلدی یکرمی بشه عسکری بوهالی کوروب برکز
بهزادل اوزرینه یوری دیلر بهزاد نعره اوروب قلیچ ایله سماعه کردی
بوطرفدنه انواری بانو اول فرقه ادم ایله بهزاده قفادار اولوب افشام
اولنجه بشه یک فردیلر باقی یکرمی یک کافر بریره کلوب مشورت ایدوب
ایدر لربرکیمل ایجونه جنک ایلدیز ارقنوشه مرحمه یکمی کندی اولدنه تخت

انواری

انواری بانونکدر نهایت اول اوله دیوب سناوره ایدوب اناجاغر دیلر
بهزاد دفی امانه دیروب بونلری فرمدنه فراغت ایلدی اول یکرمی یک عسکر
هب مسلمانه اولدیلر اندنه سوروب قلعه لریته کلدیلر اردلرکیدوب
احوالی خبر ویردیلر شهر خلقی ایشدوب شاد اولدیلر اندنه قرشوبیقوب
شهره کتوردیلر بهزاد انواری بانویی تخته جفادوی شهر خلقی جمله سی مسلمانه
اولدیلر دفی اطاعت ایلدیلر اندنه مجلسه قوروب عیشه بشلدیلر امّا
بویکادنه سلطانی عیّاران اطرافی کشت کزار ایدوب کیدار کنه اولجنک
اولانه صحرایه کلدی کوردی هوقه ادم قیرلشه نوله اصلی دیوب دولاشوکنه
برکوبلویه راست کلدی سؤال ایدوب بوارج جنکی کیم ایلدی دیدکده
اول حریف ایدر شوارابر قلعه وار دیرارقنوشه نامنده برکمسه
حکم ایدردوی نخوده امداده کیدکن نخوه اولادندن بهزاد جهانسوز
نامنده برنوجوانه راست کلوب جنک ایلدیلر بهزاد ارقنوشی هلاک
ایدوب جمله عسکرل مسلمانه ایدوب شهر جانبنه کلدی دوی عمر ایدر
یااول شاهل فیزی وار میدر دوی حریف دفی فیزل احوالنی بیانه
ایلدی عمر ایدر انک ایجونه اکلتوب قالمشه ظاهر بونلر اتاردنه دوه دنه
دنباره للک بونلره میراثدر دیوب طبانه قالدیروب اول شهره کلدی
سرایی بولوب ایچروایچ سرایده جنکی صدای قولاغنه کلوب برطریقه
ایله همه داخل اولدی بنجه دنه بقدی بهزاد برنکار ایله عشرت
ایدر عمر براز صبر ایدوب کوردی برجاریه طشه جقدی عمر شکار ایدوب
داردردنه کچروب اسبابل کیوب اندنه مجلسه واصل اولدی برنجه قدح
نوشه ایلدکدنه صکره عمر عشقه کلوب اول برجنکولره ایدیز برباد جم

طورلر بنه انواری سلطانه بوراده نه کیده لی حیلی موفت تحصل ایلدم
بنده یالکز براز فضل ایده یم دیوب الینه دیبای الوب جالمغه باشلادی
اهل مجلسه غیری صفالی براغوب عمری دکلمکه باشلدیلر بانونک عقلی
کیدوب دونوب جاریه لرایده بونرکسه دکلمی شوقدر به بوقدر ساز
جالمغی قنده اوکرندی دیو فیزلر بلمز بن اشته برزه سخندی کوردیلر
دیدیلر عمر ایده- ای قحبه لر هرهنری سیزه کوسترمی دیو عمر جالدیغنه
بهزاد حیله ایدوب خوجاریه بزم دولتلو عمر اولسونه دیوب عمره
دیل دیل بقردی عمر دونوب عربجه نه باقرسیل بوفه صاشنی
الجوه سیل عایب دکلمیدر ایلک جاریه سنه دیل دیل باقیلری
دیو بهزاد دیبلک اشکلر دوشوب ای نازنینه اوسته سکا بهای ملا
یشور دیو عمر ایده هله اولکنه بنه هوفلقه بنه مقید اولمه جنکیلر
برپاره نطقه ساز اولورلر شایت سیزه برضع ایده دیو الدن
الینه دیبلک الوب صورنجه کبی ایدیجه مکر بهزاد کده هنوز بیقلری
ترلیوب کلور ایدی مکر بیقلریل الوب اوفشاردی نکارک یانده
مجابه دوشدی الی الی قیرمزی اولدی بوزندنه ترلری بغمور مثالی
اقوب ایده- ای قحبه بنده کنی بوکیجه نه نهالیوب براینه ایتمز سکم
ادیم بهزاد اولسونه دیو بنه ایده- های هوبه عمر اولسونه قیتی
رسوایلقده- دیوب ایده- ساز نده سنی برکشیه بکزه دیرم زارسنده
بوقدر هنر وار دیرعیری کسده اولساز اتم حرمزه بلکی اینجونه صفالی
دیلیجه عمر ایده- ایده- بلکی نه اودیر لایقمیدر کسنی بوندهصفاده اولسینه
انده انلک فرندلرانلرک المده اولدیرسنلک قنده اولدیغنه بلمه یلر باری

بر

برادم ایله صحبت حبرین کوندرسلر اولمازمی دیو بویله اهتیار لقده
جهانی اراده رسینه دیوب بهزاده دیل سیدانی ایدیجه بهزاد دیرلدن
صحرایوب های سلطانی عیارانه سنه عظام زحمتلر اولدی لطف
ایله زحمتلر ضایع اولمز دیدکده عمرلر بوقدر کولب ایدراشته کونلر
جکر کوشم بلورسینه برنده عیری کادیمز بوقدر سیرلر اهسانکز ایله
کجنورم دیدکده بانو بوهوایی ایشدوب ایدرسرد جهانه بوجاریه
نه لقردی ایده- سکز دیو بهزاد کولب ایده- ای نکا بوجاریه دکلدر
بابامک عیاری هوده عمرده- دیو زیاده هنرباز عیاردیر دیو
انواری بانونک عقلی کیدوب ایدرسویلم ایدی کنه کندی صورتنه
کرسونه کوره لم دیوب وجاایلدی بهزاد ایده- لطف ایلم عیارکندی شکلنه
کیردی عمر ایدیدالجبه وارسه اولمازمی دیو بانو کولب باشه اوسته
دیو هرسنه ماره امر ایدوب وار برکسه فلوری کلور دیو عمر فلورلر
صلاسین ایشدوب برساعه کیرمکم صفلمندنه سویلم دوندیکم بانونک
کوزلرل یومدی براز دنه عمر دونخدانه واز کلنجه کورسیلر برقره لم قوزیجه
ارم بدی ارپشه قدی وارپشه تل صقالی وار اوده اقاروب پیر اولمشه
بانو تعجب ایدوب دونوب عمرلرالینی اوپدی وبرکسه التونی اوکنده
قودی وفیخر کرتاج فلمت ویردی عمرده هنا ایدوب بانویه هوقه دعا
لرایلدی اندنه مجلسه اوتوروب شرین کارلقه ایلدی بونلر صفالرندنه
بذل اولدیلر اندنه بهزاد ایده- جکر کوشم اتانه زیاده المده دیرسن واروب
خبرویره یم زنهار هوقه اکلنجه دیوب اول اراده نه طبانه قالدیروب
امیری جهانه کلدی بهزادلر احوالک خبردی صاحبقرانه شاد اولوب

عشرینه بشلدی ایرتسی سینه کافر طره فندنه طبل شادمانی جلندی
امیر وجهانه عمر یقوب ایدای یارغاد وارکور نذیر ددی عمر
واروب کوردی نخود بنه عاده ایکی فرنداشلر امداده کلمشلر ایدی
یوزبل عسکری وار ایدی برسینه قهار زیر دست دیرسینه عنتر زیر
دست دیر لرایدی ایکسنده غایت بهادیر لغنلر ایدی دهم زیاده سحر
باز ایدیلر سحرلر بلدیر یوب کوهی بتدیکی زور ایله کوچی یتمدیکلر
سحر ایله غلبه ایلیه هونلم اول لغنلر کلوب مقابل قوندیلر نخود بونلری
قرشولیوب قزمزدنه واولادندنه غایت شکایت ایلدی بونلر ایتدیلر
سن الم جلکمه بزانلری هب طلوب سنلر الینه ویره لم ددیلر نخود
کرجلر صانوب شاد اولدی عمیر بونلری کوروب کلوب امیری مردانه
خبر ویردکده دلیر عالم براز مغرور اولوب ایدر قونه ایدی کلسونلر
اویله لغنلری جوقه کوردل دیوب مفید اولمادی جونه اول کیجه
کچوب صباح اولدی قهار ایله عنتر ایندیلر شاهی بیوردیلر جنگ
اولسونه دشمانلر حقندنه کلم لم ددیلر اول نخود بیوردی طبل
جنگ اوردیلر عیار ایشدوب کلوب صاحبقرانه خبر ویردیلر
عسکری اسلام دفی جنگ ندا ایندیردی جونه صباح اولدی ایکی عسکر
یوب بربرلرینه مقابل اولوب اولدقده اولدم قهار زیر دست فیل سوار
روب عزم میدانه طرید هولانه ایلدی اولدم نفره اوروب ایدر یاقمزه
میدانه ارکونه ددی صاحبقرانه بکلره یقوب کمسه وارسونه زنهار
اولورا ولمازکمسه وارسونه ددی زیرا بر زیر دست پلیده بکزار انجقه
دوکده همانه هاشم یکضرب امیر وجهاندنه ازین دیلدی صاحبقرانه یوری

اوغلم

اوغلوم ارکی اول ددی هاشم رهشینه سوروب قهارلر اوکینی الدی
شویله شرلر جنگ بشلدیلر هاشم کوردی زیاده مبارزدیر برحمله دنه
صکره غیرت ایدوب ایریشوب رکابه دوروشه یاموب قهاره برکوزر
اویله اوردیکم لعینی فیل بوینونه دوشوردی هاشم تکرار رهشینی سوروب
ایرشوب قهارای کمرندن قاپوب یره اوردی همانه بنده جلکی فرنداشی
عنتر هرانداده سحر قوتیله ایرشوب فرنداشلر هاشملر الدنه الدی
هاشمده زیاده یاوز لنوب نفره اوروب ایدر ای لعینی نیز حمله ایله بن
سکا کوسترهیم الدنه ادم المغی ددی اولدم عنتر الینه نیزه الوب ایرشوب
هاشمه اوچ حمله ایلدی منع ایلدکده هاشمده اوچ حمله ایلدی قهاره منع
ایلدی لعین کوردیکم حصی غالبدر لعین همانه سحر باشلدی اندنه ایرشوب
سحر ایله برکوزر اوردی سحر قوتیله هاشملر رهشنلر بلی قیرلدی دوشوب
لایعقل اولدی قهراب ایتوب هاشمی بنده جلکی عیاره ویروب علم دینه
کوندردی نخود لعین شاد اولوب اسلام بکلری عمکین اولدیلر افراسیاب
هاشملر بند اولدیغنی بی اضطراب نفره اوروب قهرابه مقابل اولدی
جنگ بشلدیلر افراسیاب اویله حمله لر اوردیکم اکر لعینی سحر ایله منع
ایلمسه یتمزدنه اولسه دفی الوقت ایدردی سحر ایله منع ایلردی
افراسیده یقوب بنده جلکی لعینی بربری اردنجه بدی کهزاده اسیر
ایلدی اصلا کمسه سحر ایلدیکی بلمدیلر اولدم صاحبقرانک کوزی الاسی
درشت اولوب بره بوینه بلایی اسماندیر یره شونا جواب ویردکمسه

بوقعیده قهراب ایسه نفره اوروب بکا بر ایوز پهلوانه کوندر ینلر سینی
بویله مردواتی بنجونه کونده ریز سیاه صاحبقرانه بوجوابی ایشدوب اله
بدن مست اوله یازدی اولدم سر قبلا نلردن اون سکز کشی دفی اسیر
ایلدی اسلام بکلری تعجب ایدوب بو ایسه هرانه اولدیلر هله یاری
اهشام اولدی دونوب قوندیلر امیر جهانه زیاده غمکین اولوب عمه ایدر
باعیر وار کور کافرلر بکاره یمانه فقد ایلمسونلر تیز بکا خبر کتور دردی
عمر ده نوله دیوب کلوب کوردی نخود زیاده شاد اولمشه قهرایه دعا
ینلر ایدر نخود ایدر ای قهرمان بونلری کتور سونلر قتل ایده لم زیرا بونلر بکا
بوقه اسلر ایلمشلر دردی قهراب ایدر بوقه هله دور سونلر اوبرلرنده
هب الکتورم دیوب منع ایلدی عمر حالی کوروب کلوب بویله عرض ایله
صبر دیردی امیر جهانه المنه اولکیجه یاتوب راحت اولدی ایرتسی بنه
میدان اولوب قهرمان تکرار میدانه کلوب فرنداشی قهراب برعیار شکلنه
یانینده دوردی سحره یقین اولدی بون قهرمان یازدیلدی اولدم عرب
بکلرندن مالک ازدیه عزم میدانه ایلدی قهرمانه مقابل اولدی اندنه جنکه
دوردیلر قهرمان کوردی مالک غالبدیر فرنداشی قهراب لعینه ایدر قوی
صدری انجغه بی دیبون اولدم بکا بردیمان ایله دکده هرامزاده سحر ایلدی
مالک مست اولدقده قهرمان ایرشوب پرکوزن اوردی مالکی الوب ایلدی
یقلیوب علم دیلینه کوندردی انی کوروب طول زنکی مقابل اولدی
لعین سحر ایلدی قهرمان ایرشوب برکوزن اوروب اینده الوب
ایدوب علم دیلینه کوندردی حاجقران بوحالی کوروب بو ناحل مالدر
یوقه

یوقه بوجا زوميدر دره بن کوره یم دیبنجه قهرمان نعره اوروب یاحرض
قنی لندهان کوندر میدانه دردی همان لندها مرض حمزه ر
رضی الله عنه ازنی الوب عزم امیدانه الوب قهرمانه مقابل اولدی
قهرمان کوردیلم قوجه لندها زیاده پیر اولمشه ابتدی یالندهانه
جوقه قوم مشیبنی اکر بن سنی قوجمانه اولدیقات بلسم ایدی سنی
میدانه دعوت ایتمزدم دیدکده لندها الم جکوب ایدرای نابکار
کرم قوجایم اما سنلک کبی جوقه لعین هلاک ایلدم همان حمله ایله
کورکم بوقوم سکا تیلر دردی قهرمان غضبنه کلوب الکوزره اوروب
بوریلجه قهراب سحر ایتیوب نه ایدر کوره یم فرنداشم سویله پیر ایله
بنجه جنک ایدر دردی لندها قهرمانه بر ایوضرب اوردیکر قبیله لعینی
زیر زبر ایلدی اسلام عسکریندنه افرین اوزی افلاکه جیقوب
کفار دن فریاد ظاهر اولدی قهراب لعین اول حالی کوروب سحره
بیشلدی لندها قهرمانک اوزرینه وارد یلم بنده جکه لندها قبیله
یقلوب زیر زبر اولدی بریدن قالمغه مجالی قالمدی قهراب اوزرینه
کلدیلم لندهایی بنده جکه لندها غیرت ایدوب ادلحالیله قهرمانه
برسنته اوردیکم زیر زبر ایلدی مکر لعین عیار شکلنده شاکرد
لری دور لردی جوره یانینه اوشدیلر لندهایه سحر ایدوب یقلوب
علم دیلینه کتوردیلر نخود شاد اولدی امیر جهانه اوحالی کوروب بردنه
برنعره اوردیلم زمین زمانه دور لوصدالره دردی عشقدیوزادی

غزم میدان ایلدی بو بکادنه قهار بر دیو کرکدانه سوار اولوب صاحبقرانه
مقابل اولدی امیر جهان قهاره ایدر ای لعین ندیر بو سنك ایلدیکن
اشلر بو ارلك نشانه ایدر سنده سحر علدیکی وار دیر ار اولانه جهان
یوزنده سحر ارتکاب ایدر می باری سار لقه ارتکاب ایلیوب ارلك
دعواسیله ایلمه برزده سنکله انا کوره جنك ایلیلوم دوی قهار لعین
ایدر یا همزه افتاب حقیجون بن سحر ایلمزم دیوب لعین کاذب یلانه یمین
ایلدی همزه ایدر کاذب لعین بی دین نه ایچون یلانه سویلرسین یا سنی
یقلمشه ایکی لنده هادلا ور اور زیکم کلدکده فیلنده یقلوب سنده یقلدك
دوی قهار ایدر کرچ لنده هابنی بر ضرب ایله یقدی قوت ایله یقدی فیلم
مط ایدوب یقلدم اولده بنم اوزریمه کلوکن فیلی مط ایلیوب یقلدی بنده
اوزرینه دوشوب یقلدم بونده نه وار سحر ایده جك لنده هاده سنی کبی قوجه
اولمشه غیری اول قوجدنه نه اوار سینی دوی همزه ایدر لعین همان ایله کمدی
کمدی ظاهر اولوب دوی قهاره فیلنه جنکل اوروب میدانه باشنده
جولانه ایدر کبی اولوب قرنداشی قهراب ایدر ایدی غافل اوله ارلك
محلیدر همزه ابطال سحر مالکدر هر نقدر هنرلر وار ایسه صرف ایلك کرکدر
دیوب دونجه قهراب لعینه سحر بشلدی اولدم خلیفهٔ اسلام جلبندنه برعبار
همزه نك یانته بنا شوب یا صاحبقرانه جعفر مجازی سینه سلام ایدر بوریکم اتام
صاحبقرانه غافل اولسون اسم اعظم مشغول اولسونه زیرا انلر سار لر دیر دوی
امیر جهانه اوغلوم کم سوزدیمن دیوب اسم اعظمه بشلدی بریدن قهار زیر
دست ایر شوب همزه یه برکوره دوی صاحبقرانه سام کوزین برابر دیر دیوب

منع

منع ایلدی اما سحر قوتیله اول کوزرشوبله دوقندیکم کوزرکوزرنده ایر یلوب
سرور جهان باشیلك قاهیر یخه ارقده اولان سیری اولوقه اولوقه
ایدوب عشقری دیزیلك اوزرینه هوکردی صاحبقرانی توزه بوروبه
دوشدی عمر عیار اول هالی کوروب توزین اجنه کیروب فریاد ایلدی
یا همزه سنده می الوه اولورسین بونا بکاره کوزین اچ قنی ایرز صاحبقران
دوکده همزه کوزلرنی ایوب ایدر یا عمر سنده اسم اعظمه مقید اولدیکن
بونلرهب هازولدیر دیوب اسم اعظم اوقیوب عشقرلری یوزینه
اوفوردی عشقر قوت بولوب سحر ایوب توزدن طشه جقدی قهار همزه بی
کوروب تعجب ایلدی اوحریکم اینده الوه ایلیه دونوب قهرایله یوزینه
یقوب ایدر نصل سحر ایلدك بوکار ایلمدی دوی قهر ایده سحری کار ایلمدیکنه
حیران اولوب سینه سحر مشغول اولدی سرور جهانه اسم اعظم اوقیوب
الینه سام کوزلرنی الوب ایر شوب قهاره بر کوزرا ویله اوریکم اتمزدن
بوزلندنه فانه انیلوب زیر زیر اولدی عمر عیار انی کوروب هاشویله
عرب قولونه قوت شوملوبی اولدوریوب معلقه اتمه بشلدی صاقلندن
همزه قهارلری اوزرینه واروب قهلدامه لعین دیوبره بنجه قهراب هوزاده
کوریکم قرنداشی اسیر اولور لعین برکوهلی طاشه برکر ایدوب همزه یه
قرشو اندی اول طاشه بریوك طاغ اولدی همزه یلدیکم لعین جاذو دیرهای
لعین اویله می دیوب الیازیانه اوروب اول سحری باطل ایلدی صاحبقرانه
انا مفید ایکن قهاری اوکندن قابدیلر همزه اول غضب ایله الیسنه اوروب
هموفه ملعون هلاك ایلدی تحود اول هالی کوروب عسکره فرمانه ایلدی
عسکر کفار یکپاره حمله ایلدیلر صاحبقران زیاده غضبه کلمشه ایدی لعینلری

دست دست ایلدی عسکری اسلام دفی اول حالی کوروب حمله ایلدیلر بر طرفدن
بدیع الزمان تیغ سفیدی عریان ایدوب کفاداری قریغه بشلدی دفی بر طرفدن
سلطانه خاور ملک قاسم تیغ سرخ ایله کافرلری صوفاقه صوفاقه قریغه
بشلدی کافرلرك فغانی اسمانه جقدی قهراب ایله فریاد بوحالی کوروب
بوحمزه نهایتسز عسکری برمعارضه دن هلاك اولوب دیلر فریاد ایدرای
برادر بنجوق حمزه یه قوی سحر ایلدك دوکده قهراب ایدر بنم حمزه یه ایله
سحری بر یارلی طاغه ایلمشه اوبلدم بیرندن قوپاردی اما انه کار ایلمدی
دیوب لعنلر سنه بر جانبه یورسیوب اسلام بکلرندن جوقه کسه هلاك
ایلدیلر و نیجه کسین اسیر ایلدیلر بویکادن امیر جهان و بدیع و قاسم بر بر
کورلیوب قصد علم ایلدیلر تخورد کوه دیلم اوجی طرفدن عرب شهرلری قصد
علم ایلدیلر تخورد جان باشنه صیحه ایوب طبل علم عالیدیری ایکی لشکر
بر بر ندن امر یلوب قوندیلر تخورد کوه دیلم عرب بکلرندن اوچیوزدن زیاده
اسیر اولمشه دفی لندها الله کلدیکنه زیاده شاد اولدی اما بویکادن
بارکاهی سلیمانه کلوب برنده قرار ایلدی صاحبقران کوه دیلم اوجی
بوزدن زیاده پهلوانلر ضده لیه رك بوغشه قالمشدر سئوال ایتدکده
بوکون هب اسیر اولدی دیلر صاحبقران زیاده ملول اولوب
عمرلرنده بوزینه یاقوب ایدرای عیار وارکور تخورد بکلرنه بر ضرب
ایلمیون اولیله نسنه ظهور ایدیه بکابر خبر کتورد دی عمر بنده
چشم دیوب صورت بندیل ایدوب روان اولدی تخورد دیوانه
وار وب سرهنکلرا راسنده طوردی کوردی تمام دیوان قورلمشه
اسنایی کلاید قهراب دوتوب قهاره ایدرای برادرم بوحمزه نه عجب

ادرم

ادرم اولور بوزیکرمی درلو سحر ایلدم بریده کار ایلمدی اوکنه بر اولو
طاشدن طاغ سد ایلدم بنه بوزدی دیدکده عمر عیار ایدر کوردنی
تحقیق جادو لرایمشه دیکن تخورد امر ایلدی اولکون اسیر اولان
اولبشه پهلوانی جلاد لرکتوره دیلر میدانی سیاسته هوکر دیلر
قهار ایده ای شاه کل بو اسیرلری ظلمانده لقانلرینی زابو
شاهه کونده رلم زیرا شکی دشمانلریدر اول قتل ایلسون دی
تخورد ایدر نه زحمت کندومز قتل ایده لم دی زیرا بولده عیار ترنه
اوغرار یاحمزه دیوب بر حال ایله خلاص ایلر دیوب فتح جلاد کلسونه
سئوتلری قتل ایلسون دینجه عمرك عقلی کتدی عجب نبلرسم دیرکن
تخورد بر عاقل وزیری وار ایدی ایندی ای شاه کل بو اشده عجله
ایتمه صبر ایله مادامکه حمزه صاغدر بونده زوال بوقدر وهم حمزه یه بو
ایشی خبر ویرمشلردیر انلر بنجه بر لرده بویله ملول دیوانلر
باصوب اسیر لرك خلاصی ایتمشلردر صکره رسو ایلیه اولوب بشیمان
اولوب سیل هله بونلر دوسونلر حمزه و بدیع و قاسم الکلسونه صکره
بکساره قتل ایده زیر دفی حمزه تك ایکی اولادی وار دیر بر بینه نور الدهر
دیر بینه ادیع افتاب جمال دیر لرهریری قضا وقدر دیر انلرده بوندن
بوقدر غایب اولدیلر صکره ایشه متکفل اولور دی قهار الم جلوب نه شویلر
بوقومر بابکار بنی حمزه و اولادی قومر قارم انلرده الم کتورم صکره بنده سنی بنیلرم
بغه دی مکر اول وزیر واقعه کوروب ایمانه کلمشه ایدی وعلم زمرهوه شانی
ایدی ایده کوره یم سزی بنه قاریر اولوب سیکن بر قیلنه هطا کتوره مزسیکز

اگر سن بونلرك برقلنه هطا كوره بلورسن بنم باشم شرط اولسون
دوی قهراب فاقیوب ایدر ایدر هوشه ایمدی بنده بوقوله راظلم مد
كوربنده سنا صكره سلام دیوب بیوردی اول بشه دلاورلری كندو
یرنده مبسه ایلدیلر داول وزیره ده بكجی جاوزلر فوریلر عمر یوهالده ایشاه
واقف اولوب سوروب امیری جهانك اولكنه كلوب اولایه قصه لری
هنر دیردی همه دونوب بكلره ایدر ای بكلر اشته اشندیكز ایمدی
صاقلك امر غافل اولمك جائز ولر دیر دوی اول كیجه كیوب صباح
اولدی كوره یلر اولكون جنك اولمادی همه ایدر یا عمر دار كور ندیر
اصلی دوی عمر صورت تبدیل ایدوب واروب كوردی قهراب ایله وزیر طوروب
بحث ایدرلر قهراب دیركم ای شاه امر ایله اسیر لری كتورسونلر قتل ایده لم
دیر وزیر دیركم زنهار ای شاه اولمه دیكم قادیر دكل سنی یوقه یلشنیه
كلوب دوی قهراب ایدر ای شاه تحقیقه وزیر بزدان پرستدیر اكثر
اویله اولماسه بوقدر عسكرلر جكمز امر ایله بوینده بغلوسونلر انلریده
كتورسونلر قتل ایده لم دركده تحقیق ایدر ندیر سنی یا وزیر یوقه
افتابدن یوز جویر دنی دوی وزیر ایدر ای كهریار افتاب ندركه
عقلی اولان ادم برمخلوقه عبادت ایدر بی بن بوقدن بلورم سعبودلی
دركده تحقیق ایده باشمدی سنی معبودلر قوتادسنی دیوب امر ایلدی
وزیر بغلدیلر اندن غضب ایله دارلر كوتورلر اسیر لری دركده عمر دیر
یوهالی كوروب كلوب همه هنر دیردی مدد یا صاحقران دوره
كیده لوم حال سویلر اولدی دیو نقل ایلدی همان صاحقران یتموده
غرق

غرق اوزره برجاد كینوب عجاسوروب تحقیق دیوانه كبردی
كوردی خلقه جمع اولمش اسیر هنوز بنده ایله دیوانه كوره مشدیدانی
سیاسته جوكر مشلر اولمجلده قهراب ایله قهار ایندیلر ای وزیر كور
ایمدی حالكی كوره لم سكا فائده دن نه فائده اولور دیدیلر وزیر ایمدی
همه تعالی تك عنایتله بنم برفلیه هطا كلمز مادامكی همه همه فوه ده
صاغدیر همان الیكزدن كلنی اردیزه قومانه كوره لم سینه قادیر
سیز دوی صاحقران وزیر دن بوهوایلری اشیدوب ایدر افرین
ای وزیری حاصی دیوب فكر ایدر كن قهار اشته اولوب ایدر برج
برج اوزرینه بونلرینه بیوسونلرینه صكره همه ایده بولم دیدكده هلاد لر
همان قلیجلرل عریان ایدوب دیلدیلر كم بوبونلرینه اوره لم
اولدم امیری جهان برنعره آویلر اوره یكم بنجه لری جان دیردی
اندن ایمدی ای لعینلر بنم همه صاحقران یا بوسیزل ایلدیلر
یاشته نره قالوری دوی قهراب عقللك جمع ایدوب كندوسنی
برقلب صوره شنه قیوب بربوباقه صندی امیری جهان اشیروب
هلادلری هلاك ایلدی اندن قهار اول حالی كوروب غیرت ایدوب
الشنه اوروب همه یه حواله ایلدی امیری جهان برلیله قلیچ طوتانه
بلطك قابوب تیغی اندن الوب لعینلك كوكسنه برمشته آویلر
اوره یكم بلعون زبر زبر اولدی اغزندن قان اشیلوب اولكندن
كوصیلر قابدیلر برنجه كین دفی هلاك ایلدی قوه لندها انی كوروب
بندل یوقلدی كوردی فرصتی قابل دكلدر زیرا كه ایله بغلمشه ایدی
جوكر شیطان

51b-52a
800

بویکادن عمر عیار کوردیکم برسیاه کلب صاحبقرانك اوزرینه هجوم
ایلر عیاری جهان برتبر اوردی باذن الله تبریل بوری انجکنه
برزخمن اوردی فان اقدی فان اقنجه مکر لعین قهراب ایدی فان
اقنجه کربوزیلوب کندوصورتنه کردی عمر اوزرینه یوریدی
ایندی فایدیلر بوکه لندهانك وسائر لرینك کری بوزیلنجه ساده
بند ایله قالدیکی همان بند لریك قردیلر برر جلاد هلاك ایلیوب فلحال
الدیلر اهل دیوانه برقلیچ اوردیلر کم برانده اوزرینی هرایه ویرردیلر فرمه
همان تحوّل اوزرینه یوریلنجه تحوّد همان کندوذی تحتندن اتوب ارت
قبودن قچدی نفره اوروب عسکر قومان ایلدی بوقدر عسکر اچاغنه
قالقوب یکپاره اولوب بوندی اوتایر الدیلر صاحبقران شبنی ضحاکی
عریان ایدوب وزیری تیانته عسکری یاروب یارکاهی اسلامه کلدیلر
برلرنده قرار ایلدیلر اول وزیر خلفهٔ اسلام وزیری ایدوب وزراء افتنده
یردیلر دیلر بویکادن تحوّد کوردی غوغا کسلدی سئوال ایلدیلر حرص بکلدی
الوب کندیلی ددی وزیری دفی سئوال ایلدی اوده انا الله بیله کندی ددیلر
بکلینه صالوب زیاده الم هکلدی معقول وزیر ایدی زیاده عاقل ایدی عجب
تولدیکی نابکار دینی ترك ایدوب خدا پرست اولنجه ایتدیلر دوشنجه
کوردیکه ایمانه کلمنه ددیلر اندن قهار کلوب یرنده قرار ایلدی طور سوب
قان توکورور دی تحوّد قهاره ایدر قهراب بنجه اولدی ایدر قهراب پاره لغنی
زهی وارشاکرذکری بیمار ایدر ایوا ولدنده کلوب ددی تحوّد ایدر قهر ایده
زهمدار اولدی یاشمدی جنك اولورسه حمزه یرکیم جواب ویرردی
قهار ایدر اوچ کونه مهلت الین زهمدار ایوا ولسون بنیم برمخالف کورزم

واردیر

واردیر قچن انکله جنك ایلسم برقریشه اوجندن شیشه ظاهر اولور
هرکیم اولورسه اولسونه زهمدار ایلر بلکم هلاکده ایلر میدان
اولدقده کورهکین بن انلره نیلرم ددی تحوّد شاه اولدی بوقول
اوزره اوچلونه مهلت الوب دکلندیلر دردنجی کون طبل جنك
اولوب ایکی لشکر صاف بغلیوب طوره دیلر برر لرینه مقابل
اولدیلر اولدم نظر برمیدان اولوب کیم کیمه دیرکن قهار بی دینی
میدانه کیروب مبارز دیلدی هرکیم اسلام بکلرندن میدانه
کیردیسه اول مخالف کوندرلر لعین کیمان هلاك کیمان زهمدار
ایلدی افریدنم جهانکیر عزم میدان نفره اوروب ایدر ای صیاد
کار لعین ایکی قرنداشی صیاد ایلر عالمی خرابه ویرر دیکر ددی قهار
ایدر نیلدك سنی بونجه زمانذبر جهان یوزنده بنجه ترکشاد تیغ
اوروب بنجه نامدار هلاك ایلدیکز فرزندسیزدن الدین انتقامنك
المقه دیلر ددی دشمن جهانکیر اتشه اولوب حمله ایلر ای لعین ددی
قهار کوزدنی قابوب ابرشوب برکوزد اوردی جهانکیر مغ ایلدی
لعین صیاد ایلر کورزه قجامقه ویروب صنعت ایلر اول شیشه ظاهر
اولوب جهانکیرك ارقسنه برایوجه زخم اوردی جهانکیراه ایدوب
دشمنه کریدنك قوجه دوشدی جنك قالدی اولحالی کوروب دیلسنه
اسم اعظم الوب عزم میدان ایلدی جنك طوره دیلر قهار همان کورزدی

صوروب جهانکیره ایلدیکی حیله یولندن قاسمه دفی ایرشوب اوردی
اول شیشه بوشانوب قاسمده بر زهر اوردی قاسم اتشه اولوب زهر
ابسیله لعینه برکوزر اویله اوردکم الندن کوزی قرلایوب اغزندن
قان کلوب زیر زبر اولدی نحوه اول حالی کوروب عسکره قومیان ایلدی
عسکر قاسمک اوزرینه سوروب دیلدیکم برحال ایده لر ملک قاسم همان
الشیشه اوروب سوروب لعینه برتیغ اوروب ایکی پاره ایلیه مکر قهارک
برجاروسعشوقی وارایدی اوسینه سیماره جاروب برلردی نحوه یردی ٥
کلمشه ایدی قهارک ملک قاسم ایله جنگ تماشا ایده دی بوحالی کوروب
لعین همان صاجقدن براوق قیل الوب کرایدوب میدانه اندی جمله سی
اولوازده ها اولوب کلمک اوزرینه حمله ایلدیلر سروجهان اکم اعظم
اوقیوب دفع ایدیجه جاروللر قهاری قابوب کناره جیقاردیلر بطاردفی
ارشدیلر ملک قاسم کوردی قهاری قابمشلر صیران اولوب سنکارک
الدیشه ارسلان کبی دوشت بکادن کلنی کافرلره شیئی سرعی عریان
ایدوب کفاری دست دست قریفه بشلدی بوطرفدن بدیع الزمان وهاشم
وصاجقران جمله عسکری اسلام یوریوب بربرینه قاینلوب یرینی بر
قاچی هوایه بنبه مثالی اینلوب توزه جهانی قابلادی دوست دوشمان
فرق اولمادن قالدی قهاری دینی بینه سوار اولوب اول محالک کوزی
الیندالوب عسکری اسلام ایجنه یوریدی عسکری اسلامدن کیم
داست کلدیسه جام شهادت نوشه ایلدی وکیملر زهر اوردی ایلدی
کیدرکن هاشمه داست کلوب اول کوزرالی زهر اوردی اوده حشی

یونینه دوشوب کندی اندن بدیعه داست کلدی کوردی موده قاسم کبی بریکانه عالمده
کفار دست دست قیروب کیدر لعینی خوفندن اوکندن صاولدی بدیع الزمان ایلدو
کشدی لعینی غافل اردندن ایرشوب برکوزاوردی بدیع هاى دیمجه ارقسنه
اول شیشه بر زهر اهدی سروجهان دونوب اردینه بقدی کوردی قهار دیر
هاى حیله کار لعین دونوب ایرشوب برکوزاویله اوردیکم لعینک عقلی کیدوب
زیر زبر اولدی اوزرینه واره جقه محله بینه جاروللر قابدی بدیع الزمان المندن
قمه واری نوقه لر اوروب کافرلری فنا بولدی قهار لعینی کینه ایتلو عسکر
ایجنه کیروب کیدر کن امیر عرب ظهور ایلدی الندن شیئی ضحاک جالدیغلت
ایکی پاره ایده لعینی اوکندن صاولوب قمه کیمجه لعینی ازقه شدن ایرشوب
برکوزاوردی عمرهاى سروردیمجه لعینی اویله اوردیکم صاجقرانلر باشی ٥
اشقه لر باشنه برابر اولدی صاجقران قدینی داست قیلوب باقوب
کوردی قهار دیرسام کوزل الینه الوب ایرشوب برکوزاویله اوردیکم
لعین زیر زبر اولدی بینه جاروللر قابدیلر اما کمسه بلمدی صاغمدر اولو
میدر کیتوروب جمشید اباد قلعه کنه کلوب اولوسی کبی برابر قدیلر بوطرفدن
امیر عرب وبدیع الزمان وملک قاسم اول الم ایله نحوللر علمدارین وتوغلرین
سرنکون ایلدیلر نحوه اولحالی کوروب بریورللر دشمنه جنوب کوچ بلا ایله
قلعه کلدی اول جوقلوعسکر کیمی قلعه دیکمی صحرا مزارمار اولدیلر
سروردنالم دونوب بارگاه سلیمانه کلدی عسکر اسلام بوجنه کفارک
بارگاهلر دمالدین ضبط ایدوب طاغلر کبی بغدیلر صاجقران بر
مقدارک حلقه وبروب باقیسیل عسکر بحشه ایلدی جمله سی عنی
امیر عربه دعالر ایلدیلر زهرلیلر بغلیوب مرهم سلیمانی اوردیلر بوندردن

جمله بهلوانلر حاضر اولدقلرنده تحسین ایدوب ملعونه ایت جانلی ایمشه بو قدر حرب یوب
جنگ هرگز ایلدیکنه دیرلردی بریده بخود کوردیکم قهرمان قانه قوصار لعین
یاشینه اوتوروب یتمارده بشلدی اوتق ملعون بنجه ایده جکی یلزدی اکربار
بار دیم کلمز شه حالیمز بنجه اولور دیوب اوقجان اوقلق عسکر ادملر کوندروب
داغلمسونلر یاقنده بنا امداد کلور بزده یز دانه پرستاد دن انتقام الورز دیوب
عسکر جمعنده اولدی اما بو طرفدن امیر جهان کوردی هب دلاورلر کلدی
رستم جهانگیر ایله هاشم کلدی سئوال ایلدی ایندیلر بنجه اولسونه اشته
قهرمان الندہ زخم بیوب هر بری طرفی طوب کیتمش یلمیوب بنجه اولدیلر
دوکده صاجقران برج کورلر قندہ کندیلر بر اولمازیرده ضایع اولمسونلر دی
عیارلر هر طرفه داغیلوب اردمنه بشلدیلر امیر جهان امیر ایلدی جمعی
مجاذی رمل ایدوب کوردی ایدر ای صاجقرانی عالم سیزلرالم جکمن انلره
زرّه قدر ضرر اولماز کندولری یینه کلورلر دیوب تسلی ویردی بونلر بوندہ
اما هاشم یکرمی دشمنی جنك ایجنده الوب برکناره جیقاردی جلیلی مصافه
قطع ایلیوب برجوشه صحرایه کلدی دشمنه سلکنوب جبلت الندن الدی کهلر
اوزرندن دوشدی اوتلمغه بشلدی مکر اول اراده یقینی یرده برجوبان
قیون کوتاردی ادینه سام سرکشه دیرلردی دشمنی کوروب اوزینه کلدی
کوردی برزهدار دلاور قرنیل قانه غرق اولمشه یانوردجواهر جبه لرایله مزین
جوبان کوکلندن ایدیجوبان برعظیم الشان برلمسه در یوتایجاق
ایده برم دیوب هاشمی الوب صیحاق صوابیده ایدوب یعقوب مرحوم ایله
یعقوب کتوروب برجوب درخت سایه سنده یاتوردی اولکون الجوب

ارتسی کون هاشم کوزون اجوب کوردی برباقدم طریف طوریوب
کندویه یتمار ایدیسئوال ایلدی سن کیمسن دیمی قندہ بولدن دردی
جوبان کندویی بلدیروب دشمنی صحرادہ دوشورمشه بنده کوردم
براصل زاده سن مرحمت ایدوب زحمت بغلدم دردی هاشم جوبانه
دعالر ایلدی اندن هاشم انلر کتوروب بندیروب بیلاقنه
کتوردی اندن برقاچ کونه دمی یتمار ایدوب بریقدار هاشم ایوجه
اولدی اندن ایندی یاسام سنی بولیاقنده عسکرم وار دیرسن اندہ
کیده رم سنی بکا جوقه ایللت ایلدن بنده سکا ایلمز لازمدر اوّلا
دین اسلامه کل صکره یارکاه وارقده جوقه احسانه ایده رم دردی
سام ایندی نوله سرور اولاسنکله امتحان اولورم اکر شاید بکا
غلبه ایدرسن بلورم دینلر هقدیر بنده ایمانه کلیم دردی هاشم
نوله دیوب کمرکره اولدیلر اول سام ظهور ایدوب ذرّه قدر یرندن
ایره مدی هاشم اول روزه باشنه برایر قالدیروب بینه اپاقه
سام حیران اولوب ارتقه مخالفت ایتمیوب هاشمه قول اولدی
سام جوبانك الی التنده اون ایکی بك جوبان وار ایدی هب
افتابه طابارلر ایدی هب کلوب هاشمه قول اولدیلر هاشم کتمل
دیلدکده سام جوبان التی بینلر قیون لرینی صاغمغه الجون
براغوب یافیسك الوب صاجقرانه دن یکا روان اولدیلر
بونلر بولده کیده رکن بر لشکر ظاهر اولدی نوله دیوب ادم
صلدیلر مکر اول یقینده برقلعه وار ایدی ادینه قلعه کاشانی

دیرلرایدی بکنده اردیوان کاشانی دیرلرایدی وبرپای نخ برهلوانی
وارایدی ادینه صاحبصام دیرلرایدی اوتوزبیک عسکرایله صاحبصامی نخوده
امداده کوندرمشه ایدی جوبان واردوب خبرالوب کلوب هاشمه خبرویردی
هاشم باجداره شکلنده کیروب صاحبصام کاشانیلک اولکی الوب طوردی کاشا
نیلره پول دیریدی انلرده بونلری کوروب بره اوملرکلمیه پول دیرلر کجدلر
ودیلر هاشم قوزه اوردوب باجدارم باج کرکدیر دیدکده عسکری کاشانی ایتدیلر
ای نابکارلر بویله دیرلر باجداری نیلرسز کیلمرسکز دیلمک باجداری سزین
ودیلر هاشم ایتدی قمزه طرفندنه هالیابوده یارانلک حکمنده ودیدکده وری
ایلرو فیل سوروب ایدرنابکارلر وارایسه سزلرحرامیسکزنه عقل ایله
بوعسکرلک اولکن کسدیکز اولاجلک ارلردن باج النویی تابلرلر دکلوز
کراسا بمزدن باج النیزبزم جلک اسابمزدن غیری دسته مزیوقدر
ایمدی صاولک بولیمزدن یوقسه ذیانه کورسیزبزلردن اردی هاشم
ایتدی بیانه سویلمه دیرباجنده کج ایلرو اولبرلری قالسونه ودکده حریف
هیلیمه کستی کجوردی حریف همان قرلاوب النیزه یه اوروب ال ایدی
سکاباج دیوب هاشمه برنیزه اوردی هاشم قول صوب کجوب نیزه کین
الندن الدی هیوروب حریفه برنیزه اوردیلرسینه دستدن یلمان کوبتردی
عسکر اولحالی کوروب مدد دیوباغرشدیلر اندن قوه لراوروب هاشمک
اوزرینه اوشدیلر هاشم دال تیغ اولوب بونلره برتیغ اوردیلرعسکر
اولکی دیانوب قالدی صاحبصام کاشانیده خبراولدیلرکلمزده شویله برافتابلک

بلاکی

بلاسی ظهوره ایلدی بلمزبزفصل اومدیراشته عسکری فنایه دیردی ودیلر
صاحبصام دخی رهشیق سوروب هاشمه مقابل اولدی ایتدی ندیر
یکدم بوعسکردن نه دلرسین دیدی هاشم ایتدی باجدارم باج دیلرم
دیدی یاعسکردن باج البنورلی هاشم ایتدی بلی شمدی افرزمانده
باج الورم دیدی صاحبصام ایده نه استرسیک دیدی هاشم ایتدی اتلودن
اونه التون پیاده دن بشه التونه الورم دیدی صاحبصام ایتدی دیرمیجلک
نه الورسین دیدی هاشم ایده اشته شویتانرکلی تپه لیوب جمله مالک
الورم دیدی صاحبصام برباشه ایله قادرمیسک دیدی هاشم ایده هذالک
اذسله الورم دیمجه صاحبصام ایده ای دلاور بوصفه اولادمزدن میسین
دیدی هاشم بلی دیوب کندولی بیلدیردی اندن جنکه دوه دیلرینه کوزر
ایکسنک اراسنده اونه بدستمه هطا کدی افرهاشم یاوز لیوب بر
کوزر اوردوب صاحبصامک قیلیچی هلاک ایلیوب صاحبصامی زیرزبر ایلدی
صاحبصامده دال تیغ اولوب دیلدیلرم هاشمک دفشک ایاقلرینه قلم ایلدیه
هاشم اول حالی کوردوب کندو اندن اشاغی اتوب صاحبصام ایله مشته
مشته اولدیلر افرکرمه اولوب صاحبصام جوقه جالشدی جاده اولوب
هاکی الدی اندن هاشم زور اولده صاحبصامی قولی اوزرینه الوب
یره اوردوب اندن دال صنجی اولوب سینه سینه جهدی صاحبصام کندولی
اولحالده کوردوب امانه دیلیوب ایمانه کلدی اندن صاحبصامک عسکری
یوریدی بوطرفه سام دخی الچی یرلک دسته جوبلی جوبانه ایلیوردیوب
برفصل جنک امدوب اول اوتوزبیک لشکرلی اونه بیکی هلاک اولوب اونه

بیکی دفی سردار یمز مسلمان اولدی بز بنجون اولمایوز دیوب ایمانه کلدیلر
اندن هاشم صاحصام ایله کوریشوب اوچ کونه عشرت ایتدیلر اندنه هاشم
ایتدی نه دیرسیز بنیم ایله برابر کیدیکز دیدکده صاحصام باشه قیوب
ایده سرور بن شمدنفاره دکابندن ایرلیوب جانه باشه ایله هدیت
ایدم دردی دکنه ایتدی ای دلاور شاهمزده ایمانه کتوره لم صکره انلرلیله برابر
کیده رل دردی دهمده بزم اندهاولانه انصاریمز خلاصی اولور شاید
سنیچ تابع اولدیغم ایشیدوب انلره داروب جفا ایده دردی هاشم خوشنه
اولهدیوب اردوانه جانینه روان اولدیلر اما صانه لشکر اولجه داروب
خبر ویردیلر اردوانه شاه کاشانی عکلینی اولوب عجب صاحصام کرجلی
مسلمان اولدیمی دیوب سئوال ایلدکده برخبر دفی کلدیکم صاحصام کلیور
هاشم بیله دیلر اردوانه شاه شاد اولوب ایده دارایسه حیله ایله ایمانه
اولوب هاشمی اولدورملی استر دردی هله بونلر کلوب قلعه اوکنه قو
ندیلر صاحصام سوروب اردوانه شاهلر دیوانه کلوب باشنه
قیوب دعاایلدی اردوانه شاه خوشنه کلدک ای دیلاور عرب زاده نلر
اندنه بنجه خلاصی اولدک دردی صاحصام ایده ای شاه بن مسلمان
اولوب خلاللندن قورتولدم یازیقه بزم کبی عمریمزه مکر بزطوغری یولی
براغوب اکری بولده ایچمه سنیچ دیوب اسلام دینلک وصف ایلدی
اردوانه شاه کوردکم صاحصام کندی دینندن بزار اولوب مسلمان
اولمشه جاره یوقدر اکر طوت قابل اولسه بلورکم صاحصام جوابه قادر
کمسه یوقدر هان کوکلندن ایده بوناهیله کرکدیر دیوب دونوب صاحصامه

ایده

ایده ای دلاور چونکه اوبلده بانجون بوندهکلدک کلمکدن مراد ندیر
دردی صاحصام ایده ای شهریار بنی هاشم کوندهکر سنیچ ده ایمان
تلقین ایدم ایمدی اکر بکاصورارسلک سنیچ لایقه اولانه بوردکم
ایمانه کلوب دینا وافرت سعادت بولهسین دردی اردوانه شاه ایدر
قوله ایمدی پهلوان سنی معقول کوردل ظاهر سنده برعاقل سروسیل
سنی قبول ایلدکدن صکره بنده قبول ایلدم دیوب جیله ایلدی ایمانه کلدی
اندن وزیرلیله صاحصامه قوشوب هاشمی دعوت ایلدی انلرهاشمل
یانلنه داروب شاهلر سلامل تبلغ ایلیوب ایده ای دلاور
شاهمزه ایمانه کلوب بیزی ضیافته دعوت ایلدیلر هاشم نور دیوب
سام رکشی براره الوب اردوانه شاهلر دیوانه کلدیلر اردوانه
شاه بونلری قرشولیوب تحتنی تکلیف ایلدی هاشم قبول ایتیوب
پای تخت ضدالیه قرار ایلدی سرفیلانه یرنده سام رکشی صوبان
قرار ایلدی صول قوله صاحصام اوتوردی اندنه طعامه صلا اولوب
یوب ایدکدن صکره شربتلر کلوب ایدیلر اندنه عشرته بشلدیلر
اوکونه لعینی عالی ضیافتلر ایدوب مدتنده وقصور ایتیوب تمام اینا
ندیر دردی اوچ کونه عیشه نوشه ایدوب دردنی کونه کرایلرینه داروقاوب
اوصنده بنده چلدیلر ایرتسی کونه برعالی دیوانه ایدوب بونلری کتوروب
سیاسته حوکردیلر اردوانه شاه صاحصامه ایده ای نابکار
بوقدر زمانده نعمتلر بریمن بویله برسنلر سکابرار غلبه ایتمل
ایلر الکاقول اولاسیلک دفی کلوب اناده دینلک ترک ایلتمل دیارسین

ایلدی اسکی دینه کیر یوفه سنی قتل ایلرم ددی صارصام ایدرای
شهریار هر بار ایچی قولاقدن اتسان بن اسلام دیمیندنه دو
نمرم اگر اولدورسنه شهید اولوب جنته واصل اولورم دیدکده اردیوانه
شاه باور نلوب جلاده ایدر نیتر اول شونا بکاری یوسیتی اوردکده
جلاد ایلر دکلوب صارصامی بقاسندن ال اوروب شاهی عاصی
حالی بودیر دیدکده صارصامده بیلسون اغیر بندایجنده قضای رضا
دیوب دوردی هاشم اولحالی کوروب صارصامه ایچی یوب یکی
مسلمان اولمشم ایکی یولیله جفای ایلم قتل ایدرلرهمان درونندن
شعاع جوهری برقه اوروب برکره ایکی دیزی اوزرینه کلوب بر
زور اولیله ایلدیکم کتور کتور بندلرل قیروب دیرندن صیحرایوب
دوکلدن زنجرلری دسته ایلیوب جلاده اولیله چاربدیکم جلادی
هلاک ایلدی اندن قلیچلر قایوب صارصام ایله سام سرکشه
اولحالی کوروب بونلره عبرت کلوب بندلرل قیروب جلادلرین
قلیچلرل الوب دیوان هانده اولانه کافرلره اولیله قلیچی هاشم
زیاده غضبه کلوب اردیوانه شاهلر اوزرینه یوریدی شاه
نفره اوروب بره فرمانه کشونا بکاری دیوب کندوی کوزرقایوب
هاشمه حواله ایلدی هاشمده ال ایاسیله قرشو دیروب برالیله
اردیوانل کوکسنه برمشته اولیله دیکم اردیوانل ارقسی اوزرینه
زیر زیر ایلدی اندنه اوزرینه جیقوب بنده جلدی صارصام ایله
سام سرکشده دیوانه هانده اولانلره اولیله قلیچ اولیله دیکم برداشه
برقمدیلر تارمار ایلدیلر اردیوانه شاه اولحالی کوروب فریاد
ایلیوب

امانه ای دلاور خط ایلدم عوف ایله یوکره صحیح مسلمانه اولدم زیرا
دینل حقه اولمشم حقه تعالی بوقدر قوه ی سکا ضیب ایتمز ایدی
شهادت عرض ایلدی هاشمده بندل الوب کوردوشوب باشدیلاندنه
جماهیر خلقی کلوب مسلمان اولدیلر اندن یوزیل عسکر جمع ایدوب
هاشمده قرتارمصله کادرن انتقام المزسم ادیم هاشم یکرب اولمون
دیوب دلاور عالم بولاردوانه اولدی ازلی حاتم بزم قصه مز
رستم جهانگیره کلدی اولزمانکه رستم جهانگیر دفعی جنل ایجنده ذکر
اولوب رفشی برصحرایه کلوب بره رستم اشاغی دوشدی اول
کون ایکندی زمانی اولیله یانوب بحمدالله تعالی یعقوب یاعوب
اوزرینه یعقوب صوی سریلمل ایله عقلی باشنه کلوب کندوی
اولحالده کوروب قلیچ کیمسه سندن براز مرهم سلیمانی جیقاروب
بیل بلد الله زخمنه بغلدی اندن الله یوزل بیقوب رهشنه
سواره اولوب برمله فه روان اولدی اول کیجه کوب صباح اولدقده
برباغلت اولینه ایرشدی کوردی برلطیف بقعه دیر ایچره کیروب
براز سیرانه ایلدی کزه دل برسرای اولینه کلدی ایچری کیردی
اصلا کیمسه یوقه سرایل اورتاسنده برتخت قوردلمشه عجب مزین
دلاور عالم بیقوب اوتوردی عجب بوباغ کیملر اولیه دکلن اویقو
غلبه ایدوب یاتوب اویودی مکر اول بقعه برقلعه دار ایدی
بکنه غرنفر شیر موردیرلردی برکیوبه قیری دار ایدی اوینه مرره
یانودیرلر ایدی بوباغ انلر ایدی کاه کاه کلوب کندوماه پاره قزلر
ایله کلوب ذوق ایدرلر ایدی اول کونه سنه اول باغه عشرت ایچون

ایلدیل رستم جهانگیره کوندنه کونه ایوم اولوب بانو همائل اولدی
قیزده جهانگیره جانه دلدن عاشقه اولدی اندن بر کونه بانو ایدر ای
سرور کل ایمدی شمدیکه اتامك شهرینه واروب انام ایلدکوردوکونه
بلکه انام دخی ایمانه کله رضا سیله بنی سکاویره برمراد اولوزدی
رستم نوله دیوب اندنه دخشریه سوار اولوب شهره روانه اولدیلر
قیز بابا سینك حضورینه کیروب اوکنده باشه قیوب ایدر دولنلو
انام برم باغده بر دلاده تولدم جنك یوزنده عظیم زحمتلر
رهنی الوب اندکتورمشه اوسنده اولانه اسیاتی هیچ برباد
شاهده بولنمز طلسم فتح ایلیوب جیقارمشه انجقه هل عظیم
هیبتلی دلاور دیر دی غزنفر شاه کوکلنده ایدر کورایمدی
بوقدر زمانده بر قیزی قوجیه دیر مدم افراشته واروب کنده و
کنده ویرلر بولمشه اکر بر نامدار پهلوانه ایسه همانه دیروب
قورطلیم برکونه بوقیز بنم یوزیمه کیرکتورور دیوب دونوب
ایدر ای فکر کوسترم قنی اول وصف ایلدیکك دلاور دیدیکه مرده
بانوطشه جیقوب رستمی الوب ایجری کیردی غزنفر شهر مرد
رستمی کوردی قهرمانه هیتلی بر پهلوانه دیر کورنلر عقلی
شاشیر بر ایدی غزنفر شاه جوق پهلوانه کورمشه ایدی اما
بویله اژدرهالکورمشه ایدی رستمك هیبتی غزنفر شاه
اوستنه اولوره دوشدی همانه یرندنه صیچرایوب قولنوعنه
کیروب بیورلر دیوب لحظه تکلیف ایلدی رستم قبول ایتیوب
ای شاه سنه بری نیزده دائم اولونه بن لحظه نشانی دکلوزضدالیه

کلوب کوردی باغلت ایجنده برپرده لجامك سوریسوب کراز تعجب
ایلدی اندن قوره کیروب دخی کوردی لحظه اوزرنده بر دلاوز بانوب
اولیور اوشنده بشمه تنعم ایلی سریر هراسبابی تکمل تازه هنوز بیقلدیده
کلوب قفاسی ایرتمشه برهیت صلابت وادکم یوزینی کوردکده
کافر ایمانه کلوب مرده بانو تعجب ایدوب کوردی اوستی باشی
قان هنوز جنلدن جقمشه کندو کندوه ایدر بوهنوز حمزه صاحبقرانك
اولادلرندن بر دیوب هله باری زحمتله تمام ایلیوب کوره یم دیوب
بانو جهان ایلروکلوب کوردی جهانکیر مست اولوب بانوده زحمتلر
دنه قانه زیاده اقوب بایلمشه ایدی مرده بانوزحمتلر بالك
ایدوب تکرار مرحم اوروب بغلدی بر زمانه کلدی رستمل
عقلی باشنه کلدی کوزلرایدی کوردی اطرافنده قیزلرال بنجه
دورلر رستم عجب ایدوب قالقوب اوتوردی مرده بانو ایدر
ای دلاور هوشمه کلدك بوزمی کیمدن یدل دی رستم ایدر
ای بانوی جهان ارنلرا راسنده یلانه ایدیر ایدر بن حالیا
صاحبقران حمزه نك بنده سیم ادیم رستم جهانکیر دیر بدیکه
ملك فاسیم دیرلر دوم محمد ایاد اولنده نحود ایلر هایلی وقت
محاربه اینکده دیر نحود لشکریده فرمادیرلر بر صلاکار لعین
بکازرحم اوردی عقلم کتمشه رستم الوب بنی یوزنده کتورمشه
دهوقه شکر حضرتعالیلرینجلین نازنیلك یوزلرکوردملر نصیب
ایلدی توصیفه دخی نصیب ایلیه الودی بانوکلوب بیوردی
اوریشه طعام کتورلر جهانکیره قوشه کبابلری بیشیروب
بدیردی اندن باده یه کل ایلدیلر اوتوروب برقاچ کونه ذوق

نشتن دوی غزنفرشیر مردان بر پای تخت پهلوانی و ارایدی ادینه
ارجام دیر لردی دستمه بو التفات اولدیغنه حد ایدوب وهم
مهره بانونك عاشقی ایدی بی اختیار صبر ایده میوب پریدن
اتلوب ایدر ای کهریار لایقمدیر که بونا بکار بانونك باغنه
وارب بانوی پهلوانه انده علاقه ایده میزده بونا التفات ایده میز
دیوب دستمه مشته هواله ایلدی دستم ال ایاسینی قرشو دیرب
منع ایلدی اندن دستم مشوقنه هنر کوستره ملك البونه ارجامه
برمشته اویله اوردیکم کوبی اوستنه دوشوب اغزندن بوردندنه
فانه تفنك مثالی ایشکدی اندنه دستم کوب پای تخت ضدالیه سنده
اوتورنجه شاه دفعی پریده اوتوردی ارجام دلیرانه بانوب عقلی
باشنه کلوب پریدنه قالقوب تکرار دال قنجر اولوب دستمك اوزرینه
سورنجه دستم پریدن دوروب قول ضوب صیجرتی اندنه الوب قول
ارجامی قابوب باشی اوزرنده جویردی غزنفرشاه وبکلری
وای شمدی یره اوردوب هوردایدیلر ارجامك اینی قناسه
وادیر هربری مدد کرده دیلنجه دستم کتوردوب دیوانه خانه
قبوسندنه طشه اندی مکر طشه ده بغچه وارایدی ارجام
وارب بغچه ده یوماقه تبراقه اوزرینه دوشدی نسنه
اولماری دستم وارب پریده قرار ایلدی اهل دیوانه اوصافه
ایدوب اوزینی بویله پهلوانه جرهانه بر دفعی کلمز دیدیلر شاه
زیاده خطا ایدوب بیوردی دستمه برقاچ قلعه دیر دیلر شاه
ایدرهوشه کلدك ای دلاور اولنامردینی مقدارك ایوبلدیردك

دوی

دوی بوطرفدنه ارجام دفعی کوجیله پریدنه طوروب بك بلا ایله غلامك
قولنوغنه کیروب الوب خنجرخانه سنه ایلتدیلر بویکادنه تکرار
غزنفرشاه دستمك فاطرك آله الوب ایدرای سردرسز کیمك سیکز
وقندنه کلوب قنده کیدیکز دیدکده دستم کندوبی بلدیروب شاهی
دیلینه دعوت ایلدی شاه براز فکر ایدوب اول کونه دستمدن
مهلت الوب اول کیجه واقعه کوردوب ایرتسی تکرار
دستمه طلعت ویروب جمله شهر خلقی وعسکرلر قریه بك ادم ایمانه
کلدیلر غزنفرشاه دوکونه ندار یکتده اولدی جهانکیری برمدار ایده
ارجام دیدکاری یعنی زیاده المه دوشوب اهستنده کیجه کوندز
حیله بولنده اولوب ایاینلسم شوقدرنه بکا اولسه نه شونا بکاره
اولسه دیر ایدی مکر اول ارایه یقین برخنجر وارایدی ادینه
عنکور زنکی دیر لر ایدی مهره بانونك وصفلرایشدوب صسنه
عاشقه اولمشه ایدی بیلسونه غزنفرایله زیاده دوستلغی وارایدی
قیزی اشته سربلور دیلم اولادینی کوزکوزه کندوکبی اشك ملعونه
دیرمزطورایله القه یایا دوستلغی بوزمغی استمزدی استرایدیلم برپهانه
اولسه ده کوجیله جلوب السرم دیر ایدی ارجام یعنی اولحالی بلوردی
عقلینه کلدی ایندی وارب انکور زنکیه خبرویرم تیزی اول السین
بکا اولمادی باری دستمه اولماسونه دیوب همانه سوروب عانکور
زنکیدکلدی ایدرای پهلوانه اشته احوال شویله اولدی دیوب خبرویردی
یعنی زیاده غصه کلوب ایدربوردستم فصل کسه دیر بیاندن کلوب اویله
نازینی نکاری الهونکه غزنفرشاه بیانجیه دیرجك بنا بنجونه دیرمزدی

دیوب غضبنده برنام یازوب بکرمی زنکی الجی دوزوب دیر دیرلوانی
وار ایدی اوینه قرطرانه زنکی دیرلردی اول لعینی باشنه الیوب کوندردی
غرنفرشاه دستم ایله عیشه توشه ایدر لکن قیومه برغلبه اولدی
ندیر دیلجه عانکور زنکیدن الجی کلدی دیلر شاهل جره سنی
بوزلدی هلاک بونلری ایجری الدیلر قرطرانه زنکی سکسانه اریشه
قدر ایله ایلدیلر دکلوب عانکورل نام سنی صوندی الوب مطالعه ایلدیلر
دمشکه باغنفرشاه ایشتدم قیرنی بر بایلجیه دیر ملک مراد
الممشه سنی ایجدی نامم دصولنده اول بکاجی یغلیوب بکا کونده
ره سیلت دفتری جونکه بیالجیه دیره سنده بکا بنجونه دیر مرسنی
دیمشه غنفرشاه دیوب دستمه یاقوب ایدرنه دیر سنی ای دلاور
عانکور ایله شویلشه بلوب سنی دیکده بلی شاهم بویله قره یوزلی
لعین تلک نه دیودی وار دیر جهان دولوسی اویله قره یوزلی
لعینی اولسه زره قدر پروام یوقدیر دیلجه قرطرانه زنکی دیوب
دستم جهانکیره یاقوب دجوابل استدیوب بقه بقه یومیه عانکور
زنکی کبی پهلوانلر معشوقسنی الجق دیوب بن بونی یغلیوب
کیورم ملاحظه سیلم دستملر اوزرینه سودی دستم اصلا
مقید اولمادی اهالی دیوانه ایدی ای الجی برلک حطا ایدرسنی اول کنار
دیدیکلر پهلوانه دکلدیر هله صاقل دیلر قرطرانه اصلا دکلمیوب
قول صوب دیلدیکم دستمی یغلیه جهانکیری یقاسندنه قورایوب
جوقه ظهور ایلدی جاده اولوب یرندن ایره مدی جونه اونایوب
الجلدیکم فراغت الیه هان جهانکیر لعینلر جرح سنه برطبالجه

اویله

اویله اوردیکم قرطرانه زنکی براز یل دکرمنی کبی دیوب زیر زبر اولدی
انی کوروب اونه طفوز زنکی دستمه هجوم ایلدیلر سرودی جهانه براد
طبالجه ایله نارماد ایلدی اول محله قرطرانه زنکیلر عقلی باشنه کلوب
محابنده دال قلیچ اولوب دستمه حواله ایلدی دستم زیاده غضبه کلوب
قلیچی الندنه الوب سه سنه برمشته اویله اوردیکم هزدفعام ایلدی
نکرار توابعنه وه اوردی قلیچی برادم کوجلم قوتلدی بلکم خبر ایجونه
براقدی غنفرشاه دستمه ایدر ای دلاور ابو الممدل عانکور زنکی
باوز ملعوندیر جهانه بن اندنه قورقاریز یلجه اولور حالنمز دیلجه
دستم کلوب ایدر ای شاه نه یاوز صوف ایدرسنی الم جلکه صقانده
اول بنه بنده کبی یالکز انده داروب اول لعینی ایله جنك ایدوب
اکرینی هلاک ایدرسنه قیزل یانده دیر کیمه دیلرسنه دیر اکر
بن انی هلاک ایدرسم عزا ایتمشه اولورم دیدی یانوفریاد ایدوب
ایدر ای دلاور کیمه یوقسه بنه کندیلی هلاک دیوب طنجه دوشمك
دیلدی جهانکیر طنجری الندنه الوب ایدر جانم جهانکیر اویله جوقه
مورکلر کوستمه اویله جوقه لعنلری نیه لمسندیر هان سنی دعادنه
اونمه ایله تعالی تلک عنایتیله ایشیمه بتوروب کلوب صفلرنی
اولدوزدیوب صلاحم غرقه اولوب برکرکدانه سوار اولوب یوله
دوانه اولدی غنفرشاهل شهروزنامنده برعیاری دار ایلدی
انی بیلیر قوشدی عیار دستملر اولکنه دوشوب دوانه اولدیلر
اما بوطرفدن اول قجانه زنکی جانه اتوب عانکوره ایرشدی یاجك

یرم اوروب رستمل کندوبه الدیکی اشلری حکایت ایلیوب رستمدن
بوقه شکایتلر ایلدی عانکور غضبدن یوزی سیاه ایکنه یوزاردی بلر
غرایب شکل بغلدی نفره اوروب ایدیرم فطرانه زنکی قنده ایدی اول
زنکی ایدی فطرانه زنکی انده ایدی اول رستم دیدکاری اکابر مشته اوروب
مرزنکی فطرانه دره سنده سبزه بر حاظر ایلمکه کندی شمدی نوبت سبزه
کلدی دیمجه عانکور یانینده اولانلره یاقوب یرم شویلر شونا بکار عقلی
شاشوب دیوانه لی اولدی یوقسه دیدی زنکی ای یاسزی بویله مشته
هلال ایدرمال قدری یوز الی ادمشه وار ایدیر دیدی اول زنکی ایدیلکی
دورت ادمشه قدری وار اولکی انجقه اما یا رستم داستانه یاقهرمانه زمانه بر
انشه مثالی دوقندیغلت یاقردیدکده عانکور زنکی غضبنه کلوب یرم ملعونه
اویلم هربدنه اولدن سنه بنجونه قاچدل دیوب یاشته برمشته اوروب
هلال ایلدی کندوسی تیز امر ایلدی قرقه بیک عسکره تنبیه ایدیکی
حاضر اولسن غشنف شاه اوزرینه کیده دیرکن غشنف شاهدن الجی
کلدی دیدیلر عانکور زیاده حنظ ایلدی بنده الک الجی سنی اولدوره لم
دیر ایکن عیار ایلم رستم الجری کیدیلر رستم الورکوز ایله یقوب عانکور
زنکی نی بکندی حدی زاننده طاول زنکیسه بکزر طقسانه ادمشه قدری
وار جهانکیر یکنوب ایدر اولکه بنده بولنی کندومه بنده ایدیلم دیر ایکنه
عانکور زنکی یونلری کوردیکی کبی اصلا صوسوب خبر نه دیمدی هانه
طوتکز شونلری انلرینم اوده طقوز یاشنده برایه ادملم هلال ایلدیلر
سز یونلری هلال ایدل دیدکده بری یوریوب رستمل یقاسنه

یا

یاشنده عیار برجانبه صیحایوب جهانکیرل یقاسنه طاه الصوبنل
باشنه برمشته اویله اوده دیکم فرزفام ایلدی عانکورانی کوردوب
هاج نابکار کشه دیوب رستمل اوزرینه کبی خنجر یکبی قلیج اوشور
دیلر رستم رستم جهانکیر نفره اوروب بنم رستم جهانکیر اهل لفنل جان
المدن قنده فلاص ایده بیز دیوب ال شبغه اوروب اوردی یونلر
قلیجی ازمانده جوقه زنکی هلال ایلدی عانکور زنکیه ایدیلر
سن بلجون یاقوب دوردکدن شمدی سکا نوبت کلیر دیمجه عانکور
زنکی نفره دنه سراسمه اولمشدی عقلی باشنه کلدی برم مدد کوزدیم
دیوب عمودل قاپوب ایرشوب رستمه حواله ایلدی رستم کوده دیکم
کوزرحواله ایلدی یاشنده کوزدی یوقه برایردیره همان بنجه سنی
اهوب شاهل شکارل قابرکبی عانکورل کوزدی ایزایکن
قاپوب جکوب الندنه الدی دخی جورب برم هی برحواله کوزاولیله
اوروللماز اشته شویله اوروللورو هم کندو یادکاردیر دیوب
عنکوره برکوزاولیله اوده دیکم عنکور جانه حواله ال ایاسیل برایر
دیروب کانه رستم کبی منع ایلیه اول ایسه جهانکیر صربیدیر هیچ
ضبط اولورمی ضبط ایده میوب ارقسنه صوندی ارقیه یوکلنجه
ضبط ایده میوب یوزینل اوزینه زیر زبر اولدی رستم دیلسه
اول محلده عنکوری هلال ایده دی هیتیلوبرحواله اولمغله بلکم ایمانه
کلوب دیوب ال اویله دوندی هلاریدن قالقوب رستم الیقه یقیه

شته شیبه اولوب افراکمرکره اولدیلر عنکور زنکی دستمه اوج ظلود
ایلدی الامدی نوبت دستمه کلنجه بر ظوز دمعنکوری قولی اوستنه الوب
یره اوردی اندن سینه سی اوزرینه اوتوروب دال هنجر اولنجه عنکور
بوحالی کوروب دیل اوجیله ایمانه کلدی عزد یلیوب دستمه ضیافتنه مشغلی
شهرزه عیاد کلوب عشرتنه بشلدیلر عنکور قرصت بولوب شرابلرینه
دارو قاتوب عیاد الله دستمی بنده جکدیلر اندنه بوتلری الله بوکلدوب
فرقه بیلک عسکر الله غنتفرشاه لشکر شهرینه کلوب غنتفرشاه غافل ایکنه
یاصوب غنتفرشاهی ظفر الله یغلیوب وزیرلری الله اسیر ایلدی مرحم
بانو اولحالی کوروب جبه وجوشن کیوب کندوی عنکورلر عسکرینه
اوروب اولوم اری اولوب جوقه زنکی هلاک ایلدی دعنکور زنکیه ده
قرصت بولوب ذهمدار ایلدی عنکور زنکی اردینه دونتجه بانو بایاسنلر
عسکریله قلعه کیروب قابولری بند ایلدی عنکور لعین قلعه لی محاصره
ایدوب اوج کونه عظیم جنکلر ایلدیلر اخر عنکور لعین کوردیلر قلعه النمز
بیوردی غنتفرشاه الله رستم جهانگیری کیوروب قلعه قیوسنه چوکردیلر
برداد ایلیه وهم نوه اوروب ای نکاره قیوی اوج یوفه اتانی هلاک
ایده رم دیو بانو اولحالی کوروب جانه باشنه صوجایوب سکرده رل
قیوی کلوب دکنه کندوستی عسکره اورمقه دیلدی رستم جهانگیر کندو
لری الیونه قیرلر غیرتلی کوردیلر ظفر الله ایدوب بندلریله قیردی عنکور
اولحالی کوروب رستملر اوزرینه یوریدی رستمده قرشو اوروب قرصل
سینه جنکلیلر اخر رستم عنکوری کمرندن قاپوب یره اوردی وکوکسنه
جیقوب

جیقوب ای لعین شمدی باشنی کسیجم دیدکده عنکور امانه سرور ارنوقه کرهکدن
ایمانه کلدم جورم عفو ایلیه زیرا اکلدیکه دینلر مقدر اکرهقه اولسه
بقاغالب اولرمز دیلر دیدی رستمده کوکسی اوستندن قالقوب عنکورک
قده سینه باشنه قیوب ایمانه کلدی اندن غنتفرشاهلر وسائر لرل
بندلرلر الوب کوروشوب بارشدیلر فرقه بیلر زنکی عسکری ایمانه کلوب
برلرلر اولدیلر عالی ضیافتلر ایلیوب ودوکونه ایدوب جهانگیری برمراد
ایلدیلر اندن فرقه بیلر زنکی لشکری وبیلر غنتفرشاه لشکری سکسانه
بیلر عسکر اولدی برقاچ کونه صفا ایدوب شمدنکره عسکری اسلام جانبنه
کیمک کردوار وب قرتاردن انتقام الوزدیوب ندار کره بشلدیلر یونلر
یولده کلمکده ایکن جانب بزم قصه مزه مزه کلدی امیر جهان کمشید
ابار اوکنده نحوندل قرشوسنده اوتوروب عشرت ایدکن برکونه برخبر
کلدیکم کوه طومانه جانبندنه برجاهیلر اولدی عظیم عسکره مالالیحصه
حالا کلوب یزدنه الان صاحبقرانی طلب انشه کرلر ایمشه فیلانه کونه
کلوب بوصحرایه قونارر دیلر صاحبقرانه کاه الم جلوب کاه ضنداله ایلدی
عجب دعوا جیلری جوقه بوالان صاحبقرانلر هیچ بری الامدی برنجه
زورکاردیر کاشکه الله بنه مقصودتوله سم هله حافظ اولنکی بریادرنه
الایلر سیر ایده لم دیدی یونلره ندار کره بشلدیلر ازبن جانب
بزم قصه میز ایرج افتاب جماله کلدی مکر عشرته اذن سواری الکور
دکدن صکره اول اراده جمع شاهلری وپهلوانلری جمع ایلیوب مشاوره
ایلدی ایندی ای شاهلر وای پهلوانلر سیزی بوقده دوشونمدم کوب

بر یره جمع ایلدم مردم ندیر هیچ بلومیکز ددی انلر ایتدیلر ظاهر انا نه
دوننه وار ایمشه هر بری بویله صاحبی عسکره مالک ایمشه انده واردوب
انلره برصفال کوستردیلر استرسیز ددیلر ارج ایتدی خوشه اولیارده
بنم بنتم اولدوه دارم ددم صاحبقرانه الانی صاحبقرانی اوغلینلر
برینه دیروب کندوسی واروب ملکه مکرمده افزعمرل کجوره بنده
برطریقه ایله بوجانبه دوشوب بوقدر فتح میسر اولدی شمدی مردم
بوده کرصورتی نیدیلر ایدوب ادیم دکشدیرم انده واردوب مقابل
اولوب صاحبقرانک اوغلاری دکر فلقه دکر قبلا نلر ایله کلیر کلمز قتال
ایدوب جمله سنه غالب اولام انده صاحبقرانه ایله دولت شناشیم هله
غلبه ایده مز ایسه ده اول برلرینه غالب اولام سینه صاحبقرانلغی بنه
الورم دهم برایکی هفته وار انلرده انتظام الورم ددی جمله سی نوله
دیلر امر صاحبقرانک دیر دیلر ارج شاد اولوب قاردونه زمرد
قبا یه بقوب ایده ای دلاور بنم ادیم اسفندیار دیکم تبردار اولونه
ستک ایله فرنداسیزدیه لونم اندنه داره لونم کوره هفده تعالی سنه
کوستردی قاردونه نوله ددی اندنه ارج نوزینه نقاب اصوب
ادبنی اسفندیار دیکم تبردار قبوب عسکر انجنده تدا ایتدیر دیکی
اولکشنلک مالکه کیم ارج نامک دیلینه الهدیلک کسر اشته
مقصود شودیر سمندر فصکره صاحبقرانه کوه طوفانه اسفندیار دیه کین
عسکرده یوسترچ بلوب صفلادیلر اول اراده برکونه کوچ ایدوب
جمشید اباد اوزرینه دوانه اولدیلر طی منازل ایدوب کونلرده

بر

برکونه جمشید ایاغ یقابن کلدیلر جمشید اباد اوکنه قونارزدیدکده ارج
افتاب جمال دهمدونه جیقاردیغی باد کاهلری جیقاروب عسکرلرنامدار
لرینه اولشیردی جمله سی کیتوب قوشاندیلر ایرتسی ترندن دوروب
جمله دنه اول عسکر ازدسوار یوزیاک عسکر ایله دمنعلی باد کاهلر ایله
سوار اولوب بوله دوانه اولدیلر انلر اردنجه یکرمی دوت باد شاهال
اللی بیاک عسکر ایله برلوبرینجه یوللو یولنجه جلدیلر انلر اردنجه عسرافه
شاه جواهر عرق اولمشه جلدی انلر اردنجه ارج افتاب جمال یکرمی
دوت اریشه قدل جواهر جبه لرعرق ایدوب صاغنده وصولکنده او
کنده اردنده بنمشه دانه عیارلر باشلرنده جمشه دسته زرین افتابه لر
دامزلرنده الماسه تبرلر اوجکونه اردی کسلمیوب بواوسلوب اوزره
کجدیلر دوردنجی کونه ارج افتاب جمال باشنده مرغ مردم دباطلر
یدی اوطاغی دهمدونه جیقاردیغی باد کاهلر کجوب کندی اردنده
برکورردی قویدی نه دیر دیرکن اوده یاک عفریت جثی عسکری یویدی
اوکنده قناطور فرق یوزطقسانه اریشه قدملر یانده لاهوتی جهار دست
یوزاللی اریشی قدملی اومزلرنده طاغلره بکزار عجوللری کلوب کجدیلر
داروب عسکرلر برکناردنده قوندیلر اما صاحبقرانه عالمده بوداولی
کوروب حیرانه اولدی دولوب لندهایه ایدوب ندیر سین براده بواسفندیار
دلک داراشینه بنه عمرنده بویله داراک کوردم مکر مکر کوشم بدیع الزمان
کوه سوانلرن کلدیکی وقت کوره دزدی دولوب باد کاهی سلیمانه کلدیلر

هر جاده ارجلت دارالملک شوله شوله ایدی صاحبقرانه عالم هوه عمره یقوب
یقوب ایندی ای یادغارم دار کورا سفندیار دل مرادی تدبیر الاتی
صاحبقرانی طلب ایدر یوقسه تخود بنه غار الم جنکی کلدی دی
عمر عیار برجشم دیوب دوان اولدی تنها یکلوب برکولی قوجه
شکلنه کیروب آلنه برساز الوب اوینیه ایجنه کیروب
ارجلت بارکاهنه یقین برده بشلدی ساز جالمغه ابتدا ایدوب
ایشدوب ادم کونده دوب باشنه کتوردی عمرده دیل کتوروب
ارجه دعا ایلدی دیز یکلوب برفصل ایلدی ابتدا حفظ ایدوب واقعه
احسانه ایلدی ابتدا لاهوتی مقدم کوندرمشه ایدیکم کوردی سویل
لربارکاهی سلیمانده کندوحضنده بلوردیکم کندوتی عمر یوقسه
ایمدی طمع بلاسیله کندویه برظن وقصد ایلمیه بوکز لاهوتی
انسانه صوره تنده کلوب ارجلت قولاغنه ایدر بوقوجه ساز تنده
عمره دیر دیوقسه دیردی ایدن اوزنالغی تنها ایدوب ایدر ای اوستاد
کاملیم بزه بویله کلمات سزه لایقمیدیر دیدکده عمرک عقلی کندی
هایکوزم نوری سزمیسز هاشویله دائم سیزی رفقت سما
دنده کوره یم برمعلاقه انوب کندوشکلنه کیردی کوردشب
حال حاطر صورشدیلر افرین اوغلوم لدمدیغوندن زیاده اولمشه
سیل دیوب ارجه دعا ایلدی ابتدا ایدر اله تعالی تک غنا سیله
هب سنک خیر دعاندیر بزی بویله ایمین دولته واصل ایدن

ددی

ددی دفی دفعه دن جیقاردیغی برقاچ عیار لباسی دیروب بی دیاری
مال دیردی عیار جهان صفا سندن اولقدر شتاب ایلدیکی مجلده
اوتوراه شهریار لر حیران اولوب عمره تحسین ایلدیلر نهام نصف
الیله قدر عشرت ایدوب اندن اجازت الملک استدی ابتدا ایندی
کوره یم سنی صاحبقرانه یاننده بزی نیچه ترتیب وتعریف ایده سین
دیوب عمری کوندردی عمر خبر اولنه هکر کوشم دیوب وداع ایدوب
کندی جونکه عمر دیر امیر جهانک مرصوینه کلدی صاحبقران
ایندی ندیر عیار بوکلن صاحب ظهورلر اهوالات خبر البلدنی
دیدکده عمر دعا ایدوب سلطانم تمام اصولیله خبر الدم دیجلسنه
داخل اولدم وکندیلر مصاحبت ایلدم بولردن کوه طومانلرن
ظهوره کلمشه سام سوار نسلندن ایمشه ادینه اسفندیار رستم
تبردار دیر لرایمشه تمام کوه طومانلرک بدی قلعه سیلک فتح ایدوب
اول قدر بهادر دلاور لری وار کیم شکله بدی باشندن برو جوقه دیوانه
کوردم بونلرک دیوانده اولانه دلاور لری بریر کوردم کوه طومانلرک
قبوسین اجوب اوجلونه باشنلرک اوزنده طنوب عسکر کجمشه مرادی
بودیار لریده فتح ایدوب اسلامه کتوردیلر سام سوارکبی عالمه صا
حبقرانه اولمزها لاشمدی سیزی عالمه صاحبقرانه اولدیغنزی خبر
الوب ایمدی برعصره ایکی صاحبقرانه اولمازدوب الاتی صاحبقرانی
طلب ایدوب جنک ایدوب دولتک صناشالم اکر غالب اولورسم

تمام صاحبقرانه اولدیغو اثبات ایده رم واکر اول بناغالب اولورسه
الکا تابع اولورم اوکنده عجز ایدرم دیو کلمشه دوی صاحبقران کوزل
دیوب تنها بارکاهنه کلوب عبادته مشغول اولوب مهدن فرصت
ونصرت دیلدی هونکه صباح اولدی بوطرفدن ارچ دیوان امرایلدی
کاتبلرایکی نامه یازوب برین لاهوته صاحبقرانه کوندردی قناطور
عفریتی دفی نخوده کوندردی لاهوت صاحبقرانه کلوب نامه ی
تسلیم ایلدی امیر مردان نامه الوب مهرلر کیده روب کوردی اولنده
حق تعالی یی مدح ایلیوب ثانیاً بنکم اسفندیارم سنکه عرض
صاحبقرانی وحرب حمزه رضی الله تعالی عنه ابنه عبدالمطلب سین
نام سکا دخول بولدقده کوردل نه داراته مالک اولدیغم ایچدی
کرم بسنده عالملک صاحبقرانی اولمشه سبل زمانسنده شمدی پیر
اولمشه سینه بنده کیزه الاک صاحبقرانی تسلیم ایدوب واروب
ملکه ملکه بنده عبادته مشغول اولسین اول اوغلنه ویروب فراغت
ایدوب کتمک دیلمشسین اوغلاریده بکا جواب ویرر یوقده
صاحبقرانلغه سزه صنعت ایسه بزه اتا دده دده مبر انذیر
سنده اولانه اماتتلری بکا ویر اکر اوغلارک راضی اولمزایسه
انلری بکا حواله ایله بنه انلری کندوده تابع ایدرم دیو جوق
جوابلر ایلمشه صاحبقرانه کاه قیزاروب کاه بوزاردی اندنه باشنه
قالدیروب ایدی ای لاهوت دارافندینه سویله بزبوالانی بیانده
بولدیغه هربرین قلیچم ایله جوقه زخمدار قلوب الکتوردیکم ایچدی

سیدانه

سیدانه اولسونه اکر ذره قدر غلبه ایدرایسه اولورسه بوقه
بویله سوزلرایله ویرمزم دیدی لاهوتلر یانندن سرولرمیدانه
قلیچ براغوب اسفندیار دستمز نابکارایمشه بلدیکندنه قالسونه
ارانمزی قلیچ ارالردیلر صاحبقرانه بیوردی لاهوته برقلمه
ویرمیلر کلوب ارچ کوره دیکلر خبر ویردی ارچ باشین صالوب
ظاهر بلور بویله اولدیغلر ایدی خوشه نولر کوره لم حق تعالی
نه کوسترردی بوطرفدنه قناطور نخودل دیوانسنه کلوب نامه
صوندی اهل دیوانه قناطورل هیبتندنه ضبط اولدیلر هرنه حال
ایسه نامه ی اجوب اوقودیلر دیمشکه بزم قالمدن صاحبقران
کوه طورمانلرسنکه نخودبنه عادیسلر نامم وطولنده عناد ومخالفت
ایتمیوب قوللغم قبول ایدیسین یوقه دیرسلر بلمشه اولسنکه بن
سکا خوف کبی انلرم اشلر ایده رمکه جهانه یوزنده داستانه اولوب
سویلنه دیمشه نخود باشی قوقوسندنه جواب نامه یازوب دیلشکه
شمدی بنه خوف کبی دشمانه فرشوسنده اوتوررکته الکا اطاعت
ایده رم اکر حمزه جیوب عسکرلر نارمار ایده ایسه بنده قولی
اولوب یار اولورم والاشمدی اولمازدی قناطور عفریتی
جواب نامه الوب ارچ کلدی ارچده نخودل نامه سیلر مطالعه
ایدوب بوبنده مرادل نه اولدیغلر بلدی هان عسکرایچنده
جنك ندایی ایندیردی ارچ بلول عسکر اکاه اولدی ازین

بزم قصه من نور الدهره کلدی دلیر عالم دلنواز پری ایله قلعه سنده
شاه نواز پری ایله عشرت ایدر ایدی برکونه سرور یاتونلق یوزینه
یقوب ایدرای بانوی جهانه ایوا حسانه ایلدك بنی سدّ یاجوجدن
خلاص ایلدك حیاتمه سبب اولدك بنا جابوقه برجکردار جتی اولسه
بنی دریا مالکی ارسطالیس دیار ینه کتورسه واروب انذن ایچه
انتقام السم ددی شهنواز بانو ابتدی بوادایه یقین برجتی
واردیر یوزفرق اردیسی قدجکر اونه بشبك جثّیه مالکدر ددی
نور الدهر ابتدی ای نکار بنی انلك دیار ینه ایلینه نیز بلکه الله
کتورم انکله وارمق اسان در ددی نکار ابتدی سنك الکاوارسه
قابل دکلدر مکر سنك ایله علاقه مزی دوبدیغی کبی کلوب همان حاضر
اول الله کتوردی نور الدهر خوشحال اولوب اول کره الله کلدی
هله دوکونه ندار یکنه بشلدی فرقه کونه دوکونه ایدوب نور الدهر
کردکه نقاب مراد اولدیلر بونلر بوصفاده ایکی پریلر انجمنده
فریاد فغانه قویدی برمقدار دینجه برقاچ پری ایجری کیروب
برمدت فارغنوشه اونه بشبیك پریلر کلدی دیلر نور الدهر
تیغ بکالاتحرب وبرات کتورلر اندنه سیر تماشایه طورلر
بنه الکا بنلرم ددی همان الات حرب کتوردیلر واولوعالم کتوب
توشاندی دهشتی جلکی ویردیلر عجم سواد اولوب کلوب کوردی
پری عسکری ایله جتی عسکری عظیم معرکه لرایدرلر فارغنوشه
جثّیه کلمز فرشود دیپری عسکرینك فریادی اسمانه چقمشدر
همانه نور الدهر برنعره ادیله صیقدیکم اول صحرا لردولودولو

صدالر

صدالر دیردی سرور جهان فارغنوشه کلمت اوکنه الوب ایدر ای
نابکار نه استرسك بونلردن شهنواز بانوی بنه الدم حصار
بنم بنم ایله شوایشی انلردن جك الله ددی فارغنوشه نور الدهر
کورکده هی نابکار خاکی سنی بوزنده اجلك کتوشه ایجدی اول
سنك هقدن کلمك اساندر دیوب برعجوه اوردی نور الدهر
کورزل فرشود یروب ارقیه الدقده اغزندن بوزنده الجی اجی
توتنلر کلدی بندیکی دهشتلی اوزلدی نور الدهر ایافه اوزینه
دوشدی فارغنوشه اوریکم اولدوره مدی برضرب دهی اوردی
دلاور عالم کورزل برابر دیروب ارقده ضع ایلدی اوچ حمله سین
ضع ایلدکده نور الدهر برضرب اویله اوریکم عجوه دی فرلایوب یره
دوشدی ارقه سین صوندی طاقت کتوره میوب بوزینك اوزینه
دوشوب زیر زبر اولدی نکار بریندنه دوروب نور الدهر هاولدی
سرور دهی برمشته اوروب بعدی فالقاینه دینجه دوکه دوکه بنده
جلدی اونه بشبیك دیوجتی عسکری یوردیلر نور الدهر بشبیك
عریانه ایدوب بونلری نارمار ایلدی فرغنوشه دهی نور الدهرك
بوارلطریاك کوروب ارضافه ایدوب ایمانه کلدی سرور شاه
اولوب بندلك الدی فرغنوشه دهی کلوب سرورل قده منده
باشه قوندی جمله عسکری نور الدهره قول اولدیلر نور الدهر
ابتدی ای فرّه بزسکا دارسته کرك ایدی دولتم بکا یار اولدی ایلدی
بنی دریا مالکی اولانه ارسطالیس بنی یاجوج ماجوج سدّینه براقدی

هلاك اولدم ابليم يوقه ايمشه حقه تعالى ذات اذيله سلطان بردر ماده ايله
سلك شونا بكارى دكزدنه جيقاروب انتقام السردى قرغنوشه
ايتدى اى دلاور بنه انى جيقار سفه فاد- دكلم اما اكر شب اياد
ديرلر برقلعه واديدر قابوسنه نره ديرلر بردنيو ملكم ايده- اول ياوز
جنيدر انده بر قصر واديدر بكت اياد ديرلر اول قصرى آلت ايجونه
بنا ايلمشلر دريايى ظلماتى اول قصردن تماشا ايده- ايدى دريادنه
جيقان اذدر- لرى هب بردى كر شب دماغندن قالمه بردنيو وارديه-
اول قصرك بيكيدر اديمه كيفال نره ديرلر اهل اسلامدن اول اداره
وارمغه ايدى البته بر جاره اولوردى ديدكده اسرو ايتدى ايمدى
تدارك كورك كيده لم دردى شهنواز پرى بر تخت بيله ايلدى نور الدهر
اوزرينه بندى قرغنوشه امر ايلدى فرقه ديو عفريت هوايه برآنه اولدى
قصر بكت اياده داخل اولدلر كيفال نره خبر اولدى اولده شاد اولوب
قرشوكلدى بولشوب كوشديلر بونلرى كيفال نره اول قصره كتوردى
عظيم ضيافتلر ايلدى نور الدهر اول قصرى تخت بندنه دريايى ظلماتى سير
ايدكنه بر اذدر- هاظهور ايلدى بكت اياه جيقوب قصرك اوكندنه
كلدى نور الدهر بويله بونلر اذدر- هاكورمشه ايدى حيران
ديلديلكم قرشو واروب هلاك ايده كيفال منع ايدوب ايده- اى دلاور-
بوظلمات اذدر- لرى غايت ياوز اولوب صكره برهطا اولوب ايسه برنده
هلاك ايده- اى سردر كل بوندنه فراغت ايله دردى نور الدهر ايتدى
اى جنى بوكونه يادين صاغ اولوب ياركاهى سليمانه وارديكده

سؤال

سؤال ايدرلر قصر يكنده نه كورديك ديدكلرنده بنده ديلكه قصر ده
عشرت ايدركن برعظيم اذدر- هاجيقوب دريايى ظلماتدنه اول قصرك
اوكندنه كلدى قياسه ايده ديلكه ايكيوز قولاچ وار ايدى ديدكده
يا هلاك ايلدنى ديسلر بنه ديلكه بنه مقيد اولديم آنام بديع الزمانه
وعم بلك فاسم وجهانكير وهاشم خصوصا كرايچ افتاب جمال بكا
ديرلركم يا نور الدهر بوسنك نامنه دوشمى بز اولسوه البته
اول اذدر- ايله جنك ايده- دك نه اولور- ايسه اولسونه ديدكده بكا
برعظيم محالدر- ايمدى بوسوزلرى اشتمدن اولمك بكا بكا يكدر
ديوب سردر عالم يرينه دوريب نيه كمانك النه الوب ايندركم اذدر
ايله جنك اليه ايتدى بالكيفال بنى كوزه دك اكر هلاك اولورسم توفيرى
دردم صاحبقرانه جنى ايله ارسال ايده سن والا بنه اذدى هلاك
ايدر ايسم شايد زهر بكا تاثير ايده اول زمانه بوقيليا سيز بولركم
قياسيز دردى اندنه همان نور الدهر اول اذدر- هاير قرشو كلدى
يانين واروب كوردى كوزلرى وار كم نور الدهر ك قلقانندنه بيولك
ايكى شعله كبى ياديناد وجودى براولوطاغه بكزدى حقه تعالى دن
نصرت ديلدى اندن توكل اولوب برنعره اوايله صيقدركم اول صحرالر
صداويردى اول عظيم اذدر- لكر اولوب بولوطه برابر يكيلك قالديروب
يانى نور الدهر كوروب شويله غرغر ديلكم اغزيندنه بوشنلر صاچوب دريا
اتشه ايله دولدى زهر بندنه اغاجلر يا نمغه باشلدى اندنه بردم دخى

جلدی نورالدهر کوردیکر کندوبی جلوب کتوردی کیدرکنی ایاغلت بربرلی
قیایه دیردی ازدرکوردیکر دم جلوب الامدی همان اوزینه سوروب
دیلدیکر زهرصاجه هلالت ایده نورالدهر همان قبوردنه براوده جیقاروب
کلاننه قبوب ازدری نشانه الوب صاغ کوزینه پرتاب ایلدی
راست کوزینه اوروب قفاسندن جقدی پرده صول کوزینه
اوروب قفاسندنه جیقوب کندی ازدرکندوسنی یره اورمغه باشلدی
نورالدهر همان دال قلیچ ازدرلک کرداننه برضیغ شویله اوردیکر ده
کلسینه زمینه براقدی نورالدهر ازدرلک زهرندن بی مجال اولوب
کوجیله تبغلت غلافنه صوقدی کندوده برجانبه دوشدی کیفال
امرایلدی جنیلر فابدیلر اوزاق یره کوتوردیلر یوزینه صوسر
سرپدیلر نورالدهرلک عقلی باشنه کلوب قصه کلدیلر سرور
قرانه مبادلت اولسونه دیوب اولکونه عشرت ایدوب ایرتسی
ازدرلک یانته کلدیلر سیر ایدوب تعجب ایلدیلر نورالدهر
ازدرلک یانه وارمزدن سنین الدی دیوز طقسان اردیشه کمندلک
الدی کله کتوروب قصه اصاقودی اندنه کرشاشب ایله
کلدیلر فابوسه تقه یه خبر اولدی یوزیلک جنیله قرشوکلوب
مقابل اولدیلر اوچ کونه عظیم جنک ایلدیلر اخر نورالدهر کمرلک
فابوسه تسلیم ایلدی اوچ ظفر ایدوب الامدی سرور عالم
اول محله ده زمینه اوروب کوکسنه جقدی فابوسی امان

دیلیوب

دیلیوب ایمانه کلدی یوزیلک دیوجنی الهی نورالدهره یار اولدی
اندنه شرح کلدیلر ضیافتلر ایلدیلر فابوسه تقه نورالدهر شرکدشنده
سئوال ایلدکده سرور دفی احوالات بیانه ایلدی اشته عالم بوزیر
البته ارستطالیس دنه انتقام المقه کرکدر بکا بر چاره کوردلک
دوی فابوس تقه ایندی سرور بن بوطقوزنجه چاره ایده هم بونده طالب
درياسنين دبرلرجوق بلوردیده دلک بدیع الزمانه اوکنده الهی
کلشدیر بوکا علاج ایدر ایسه اول ایدر دوی نورالدهر شاد
اولوب تیز برنامه یازوب طالبه کوندردی فابوس الهکرسلب
ایادلت اطرافلت سیر ایدر ایکن نورالدهرلک کوزینه برقبه کو
زکدی فابوسدن سئوال ایلدی فابوسه سرور بوکادمهٔ ده
کرشاشب الهی دست دبرلرپوفدن زمانده یکسه بلمز الجنده
نه وارديرديکه نورالدهر ایندی واره لوم کوره لوم نه واردوی
بقایق کلوب کوردی برقبه عالی سمایه سرچکمشه کویاکه هنوز
اوستاد الندن شمدی جقمشه سرور جهانه اطرافلت دولاشورکنه
تاریخلک بولوب اوقدی کوردی فتحی کندونابنه بقلمش
ونه طریقه ایله فتح اولدیغلت بولدی اندن فتح ایلدی ایجنه
کیروب کندویه مناسب قرق سکز پاره الات جنک بولوب الدی
دفی قرق سکز قبلوب پارکاه بولدی هر قبه‌ی برکونا سرور
جهانه شاد اولوب جمله مالی طشره جیقاروب پارکاهی قوروب
عشره نه بشلدی بوطرفدنه پیلت کلوب نورالدهرلک نام سیلت

طالبه صوندی اجوب اوقدی احوالی بلوب بز بوزبك ماهی
بدن عسكر ایله عزم ایدوب كرشاشب آباده كلدی سروزعالمه
خبر اولدی قرشو جیقوب بولشوب كوردشدیلر اندن بربرینه
ضیافتلر ایلدیلر نورالدهر باشك قالدیروب طالبه ایدركرم
ایله شوحاله برچاره ایله دیدكده طالبی باشه اوسته دیوب بر
تخت یاپدیردی دورت كوشته جراقه قوندی بوزبك جیقی ایله
غارغنوز دقابوسه طالبه دیانشین دعا ایدوب اندن
ارستطالیس جانبنه روانه اولدیلر اما مقدم بدیع الزمانه یار
اولان شاهلر سرودك اولجانبه دوشدكلرن خبر الوب كلمكله
بشلدیلر بربنجه شاه كلوب ایكی كره بوزبك عسكر ایله بركون
دیاكنار دسنه كلوب قوندیلر قابوسه ایله رنامه یازوب كوندردی
نامیه یازدیكم سنكم طالبی دیانشین اوغلیم سنكه دیاما لكی
ارستطالیس سنی نامم سكا وارد قده یله سنكه دیاما لكی بن اولدم
پادشاهلقدن الجلوب بكا قول اولسین اگر عناد ایدرایسك
طشره جیقه سنكله جنك ایده لوم كوده دولت كیمه یار اولورد یمشه
یاوز لنوب طالبی اوغلی شهروزه نابكاد دیربن اكا كلندوبی
بلدیرم دیوب ایكی كره بوزبك عسكر ایله طشره جیقوب مقابل
اولدی یكابك جنك اینمكه بشلدیلر اوج كونه جنك اولوب
بربرندن ایرلدیلر نورالدهر ایسه دنیای خرابه ویردی بونلره
اولقدر قدریكم بریوزی لشدنه باشدن كورلمز اولدی غرغنوشه
ایله

ایله قابوسه اللرنده كوه بكزر عمورلر اودرقلری ادملری هودفام
ایدرلر ارستطالیس اولحالی كوروب ارقه طاقت كتوره میوب
نورالدهر ارستطالیسك علم وارلرنی سرنكونه ایلدی ارستطالیسه
اولحالیده كوروب دیاجانبنه تجدی عسكری دفی فجعه بشلدی
نورالدهر ارستطالیسك تجدیقلغنه كوروب بره نیلر سز صكره
الكتورملك كوچ اولوردكده غرغنوشی ایله قابوسه اردنجه
دیایه طالوب دوكه دوكه طشره جیقاردیلر نورالدهر اولكی الوب
برحزب ایله یعقوب البله بنده جلوب قابوسه تسلیم اندنه اندن
نهشك سرماهی بده نی كمند ایله طوتیدی قرغانوشه ویردی
عسكری شاهلرك اسیر اولدیقلغنه كوروب فاجدیلر نورالدهر
دونوب یاركاهنه كلوب بزبه اوتوردیلر كله لركرم اولدقده
نورالدهر امرایلدی ارستطالیسی كتوروب سیاست لرینه جو
كردیلر نورالدهر باشه كتوروب ای نابكار فوجه بنجه كو
درسیك كندوبی شهروزی بلمزدك كوردنی حالكی ودی ارستط
الیس ایندی یاشهروزسن بنی هلاك ایدرسن فمن صاحقران
بنم دوستمدیر اول سكا نیم انتقامم قومزدی نورالدهر ایندی
ای نابكار دیبه بلورسن فمن بنم دوستمدیر انك نبیه سی
نورالدهر دیاماولكی سنی یاجوجه براقدیر مشهرینی الرطلو
یارلرایسه سنی یدی قات یرالتنده اوكوزلرن بوینوزینه كیرلك
هلاك اینلری مقدردیر دیاخود نورالدهر اول كردیدنه خلاص

اولورسه سنی دیری قورمی دیدکده ارسطالیس اه ایدوب خطا ایلدم
قیز نجک سوزینه اول دلاوره غدر ایلدم کاشکه اول دلاور خلاص
اولیدی بنیده باهلاک بازار ایدردی تک اول سرور کاملره ون
عجب قباحت ایلدم بنده بشیمان اولدم اما نه چاره یوقدر دیدی
نورالدهر غرقانوشه یقوب ایدر الک بوینی بسته حبس ایلک
خصمکین خصمنه خبر ایده لم کلوب کتورسونلر بنجه هلاک ایدر
لرسه ایتسونلر دیدی ارسطالیسی کرشلنب اباچ حبسه ایلدیلر
اندن برنامه یازوب قیقانوشه ویردی وار بوینی ودم حمزه یه
ویرینم صاغلیغم بلسونلر بونده ارسطالیسی هلاک ایده لم
اشته بکا شویله ایشنه ایلدی حالا فیصده ویر دیدی قیقانوشه
چکلوب کیدی نورالدهر دخی اول اراده قالقوب ظلمات
جانبنه روانه اولدی ضبره ده منتظر اولدی بزم قصه مزاج
افتاب جماله کلدی ایرج افتاب جمال بوقدر عسکر له کلوب
الکی عسکرلر مابینده مقابل قیقوب نام لشکر جمله سندن نام
تک جوانلر الدی اردجه تدارکی بشلدی لحوذ برقاچ دفعه
پریشانه اولوب یکی عسکر کلمک ایله طیانوذ ایدی بوالم ایله
بنجه ایده جکی بلمزدی بوطرفدن بوقدر عسکر ایله اردجه
کلدی قهرمانیسه صاحقرانک کوزی ضربندن هرکسته
مجالی قالمیوب بوحاله ایکی برکیجه قرنداسی قهرمانیجه
کلدی لحوذ ایله کوریشدی حال حاطرلر صوردی لحوذ اغلیوب

ایندی

بوطرفه بعضی کلب دیو اطلاق لسانه اینلر قهوه کوسه سنه برنامه طاولدیلر شهور اولنجه لسانی فرانسه
کلب دخی اولدیکه هم عصمی سوال اه الفشه هم شفاق مقرنه صنی نائل اولدیکه هم برنلیدنه حاصل اولور
کلب دنیلره وطاولدیلر اینلر نه امر نه اینلره لفت اولسون

اولندی
مجلس
کاملره اول
۷۶

ایندی ای پهلوانه بلم بنم عالم بنجه اولور عرضیه جواب ویرمز ایکی
رصاحب ظهور دخی ظهور ایلدی کلدی بوقدر دیوجنی عسکره
مالکدیر یانینده اولیلر دلاور لردرکم هیچ بری قضا و بلادیر دیدی
بن بونک قتغی سینه جواب ویره یم دیدی قهراب لعین ایندی
شاهم الم جمله بنه بوندن کیده لی براد ستاد جاز دوار ایدی
ادینه مساعده جاز دیر لرایدن جوق کراه کرندم دکندوسی
بلم کلدی ایمدی یارین برازعسکر ایله جنید ابلوه سوار نامنده
کلوب سیزده بکا قرشو کلوب قوندیرلر رعایت ایدک انلره
اینانوب حیله اولدیلر بلسونلر بعده اول خمرتک حقندنه
کلوب صکره اسفندیارک توابعیله حقندن کلوب نه عسکرلر
قویام ونه غیرلری دیدی لحوذ سوندی مدبر دیمانه ایله دیدی
بونلر دیر کیجه جیقوب کیدیلر ایرتسی کفار طرفه قندن طبل شادمانی
جالندی اسلام بکلری بره کورلر نه خبر دیدکده جاسوسلر خبر
کتوروب لحوذه کینه یادیجی کلدی ادینه جنید ابلوه سوار دیرلر
ایشته لحیالی ظلمانی جانبندن کلورایشته دیلر بریدن قهرایده
یونبلر عسکر ایله کلوب لحوذ قرشو کلوب قوندیردی ایرتسی
نامد لشوب جنک مقرر اولدی برکون سحردن برلرندن
دوروب صفلر بغلدیلر نظر بریدان اولدیلر قهراب جنید
ابلوه سوار نامنده میدانه کیردی مساعده عیار صورتنده طوردی
قهراب براز سلاحشور دلیه کوستروب اندنه ال قالدیروب

جلنانه جنك حمزى دنديروب يوزك حمزه نك عسكرى طره فته
طنوب نقره اوروب يا حمزه ميدانه كلسندن عنترى كسه يى
استنزم ددى سرور عالم عشقرى سوروب قهرابه مقابل اولوب
سلام ويردى قهراب ايتدى حوشه كلدك يا حمزه جوقدن سنك
نامك ايشدوب بر بول كورشمك مرادم ايدى عاقبت كورشدك
ايمدى بوكونه كوره كوم دولت كيمه يار اولور ددى صاحبقرانه ايتدى
كجنده قهراب نام بر بلمون كلدى ظلماتده كلورم برنامدار پهلوانم
ديوحيله ايلدى ملكرساهر ايكيسنه حيله ايله جوقه قباحت ايلدى
ايمدى سنده اندن اولمايه سين ددى قهراب ايتدى يا حمزه
سحر بندير بن انى بلزم پهلوانه اولسنه كرعايه بندير قهراب بنم
برسلمه طاقت كتوره مز ددى اندن سحر قوتيله برينجه اوردى
سرور عالم كرشلب اهن دستك سبرك برابر ويردى اما
حمزه نك قولكرى بوكلدى كوجيله منع ايلدى سرور باشيك صالوب
برينجه حمزه اوردى سحر قوتيله اسان منع ايلدى اندن ال
كوزده اوروب بر برلريله اخشامه قدر جنك ايلديلر اخشام
اولدقده قهراب ايتدى يا حمزه بوكون بنم ايله ايومردانه جنك
ايلدك يارين كيجه بولوشالم ديو دوندىلر قصد ايله صاحبقرانى
ميدانده يقمديغى سحر اولدينك كسه بلمه لرجونكم صاحبقران
سرابرده سليمانه كلدى اولادلرى هرسرقبلانلرى هنكدن سئوال
ايلديلر سرور عالم مدح ايدوب ايوقوته مالك انجمه بوكون بنم
ايله

ايله مردانه جنك ايلدى بن انك حمله لرينه عاجز اولوب اول
نيم حمله لرم يى بر واتمع ايدردى دركده اولاد حمزه جنده نابكار
دنر تابومرشده اوكرسيلك يارين سنى اولتورينه اهاذت ويرم
قنغيه اولورايسه اكا ايشلد ايده لومكى بردفى اولماسون
ددى صاحبقران ايتدى يوق بوسوز لرغزد ديرم اول دلا
ورك حقك بتورملك سيز لرده كورد كده بنم كبى مدح ايدكيمز
ديوب عشرته اولتورديلر اما بوطرفدن قهراب ايله مساوده
لخودك بكلرىله عشرته اولتورديلر اندن نصف الليل اولدقده
هركس بارگاهنه واروب راحت اولديلر بيدن قهراب مساوده
جازو كلوب صاحبقرانك باندينى جادبرك اردنك يا اروب
صاحبقرانك سحر ايله عقلك الوب نكار ايدوب كتو ديلر قصد
ايله بوايله جادى يا ديلر كه عيار اوغو لدى جانسلم لرك
كندولرينه ضرر اولماسون ديو اندن لخوده مزده ايدوب بزبونلرى
بربر نكار ايدوب لجابى ظلماتى دبادينه حبس ايده لوم صكره
بردن جماعت هلاك ايده لوم بوقه شمدى بوندن بركت
هلاك ايده وز يا خود حبس ايده وز انلرك ابطال سحرى ما
لك برقاچ كسه واردر بزم اصولمزى بلوب صونى ضرر اولماز
عيار لرى دفعى جوقدر حبسدنه قورتارمغه احتمالى واردر
بونلرى بز بربر اوزاقه ريم طاشيلم كه بربرلرينه ضرر لرى

اولمایسون دیلر نخوشاد اولوب هوا ایدی سیز بلور کیز ددی بونلر
کرقوتیله اول کیجه حمزه یی بحیایی ظلماتیه کتوروب احوالی بلدیروب
حمزه زندانه حبس ایلدیلر دینه اول کیجه عسکره داخل اولدیلر
جونکم صباح اولدی کینه طلبند جنك جالندی عسکر بنکه بشلدی السلام
بکلدیده سواد اولوب صاحبقرانك جادیرندن فریاد قوبدی کوه
دیلر جادیر بارلسنه عیار ایشیدیر دیو صاحبقرانك عیاری
وعمر عیارك جانه باشنه صچرایوب هر بری بر جابنه داغیلوب
ارامغه بشلدیلر خلیفه امر ایلدی عسکر یکسونه دشمانه شاد اولما
سون ددی جمله بکلر سواد اولوب لندهاره جنر ایشیدیلر علم ازدیر
هاپسکره ارقه ویروب صاحبقرانه یرنده دوه دیلر لندهایه بیع الزمانه
یقوب ای دلاور وارسن دوه سن دورر کی بن استرم فاما طلقه
سیزه لایقدیر ایمدی بدیع الزمانه ایتدی پای تخت پهلوانلرنسل
جمله میزك هاطیری هوشدیر وار مقامنده طورددی وهمده جمله میزك
اوسنده حقك جوقدیر دکده لندهاوا روب علم ازدیر هاپسکره
ارقه ویروب فرار ایلدی امابوجیری ایرج افتاب جمال ایشیدوب
صاحبقرانك غایب اولدیغنه غایت الم جلوب ایتدی یالاهون
سنده اطرافی بلکه بر جنر الاسیلدی دی کریدن فرهاب سینه
میدانه کیروب نعره اوروب یا حمزه میدانه بوکونه سنکله الم
ایرد اولالم دیدکده همان بدیع الزمان ثانی صاحبقران

دخنیه

فرهابه مقابل اولدی فرهاب کوردی بوده اینی ایله حمزه یه بکزر اما
حمزه پیر بوهنك صفالنه اقه بنی دوشمنه فرهاب ایتدی یا
پهلوان بوکون حمزه نیجون میدانه کلدی دیدکده بدیع ایتدی
ای ملعون برایشه ایدرسین وهم بلمزلکدن کلورسین عیار
ایله اوغورلدیرسین اتا حیلهنك صوکی یوقدر بوکون اوله
یوزینی قاره اوله ددی فرهاب ایتدی یا بدیع عیار ایله اینی
کورملی سیزه دوشرکی هر بیرینك یانده بوقدر عیار اوارده
اما حمزه صفلنوب میدانه کلمك ایله بتم الردن خلاص اولمزسین
انی سینه بولوم دیدکده بدیع بیر اتشه اولوب ایتدی ای لعین
صاحبقران بولجه روزکار کمدن فاجدی کم سندن قاچه
جمله ایله بن سنکا کوسترم بم اوبله اولمز هوالری ددی فرهاب
دخی یاولوب کرقوتیله بر ضرب اوردی بدیع الزمان دخی
غافل دکل ایدی السم اعظم اوقمقه مشغول ایدی زیرا بوندن
شبهه ده ایدی حزین منع اکیدوب بر ایو ضربه بدیع اوردی
کرقوتیله اوه منع ایلدی القصه اخشامه دك خصمانه
جنك ایلدیلر اخشام ذوالوب ایتدی یا بدیع بادین بته میدانه
کل جنك ایده لوم سنده حمزه بنی صفلته ددی بدیع الزمان ایتدی
ای لعین سندن عاجز می اولدم که فاجرم همان سنده بادین ظلمات
قاچمغه حاضر اول ددی اول ارادن جاد لرینه کلدیلر هر کس

جنید بوکون بدیع ایله ابو جنك ایلدی دیلر اما بو طرفدن بدیع
قهرایله حمزه کبی غاجمه دیکنه غایت المندن بارکاهنه کیروب
سلیمان بارکاهنه کلدی بریدن خلیفهٔ اسلام عمر ایدی ای
عیّار سن بوندہ ایکن بزم باشیمزه بویله حال کلمه سن راهت
اولمق انصافمیدیر دیدی عیّار جهانه ایدی یا خلیفه نه بلیم بوکیجه
هیچ اویومادم دیو فانه اغلدی اندنه صویت تبدیل ایدوب کوروب
نخودل دیوانسنه کلدی کوردی سمساره جاز و جنید ایله سوار حضرتلیه

صورتنده پای تخت ضندالیه اوتوردوصولنده قهرمان التنده قهرمان
اونو مثل عمر ایدی شوملعون کینه کلمشه بر صیلم تمونه دیرکنی
نخود باشه کتوروب ایدی یا جنید بوکونه بدیع الزمانه ایله ایوجنك
جنك ایلدك دیدکده لعین ایدی بلی شاهم اما بدبعدنه برجواب
اشتدم غایت کوجیمه کلدی عیّار ایله بابامی اسیر ایلدك دیدی
سن بلوسن که عیّار جاز و ایله ایشه ایدرمیم دیدی نخود ایدی
خیر ایتمز سن عمر عیّار ه فکر ایلیوب اکر بونلر اولسه بویله دیمزلر
دیوب جیقوب کیدی ویردی خلیفیه کلوب کوروب اشتد بلمن
خبر ویردی بونلر دیل تنك اولوب اه قویمزه دیوب قالدیلر اول
کیجه سمساره جاز و بدیع الزمان غده صاحبقرانه کیی اوغورلیوب جادیل
ارزل یاروب فی الحال سحر قوشیله ظلمانه ایلتوب لحیایی ظلمانیه
تسلیم ایدوب اینده امیر مردانه یانندہ هلبه ایلدی سمساره جا
زو صباح اولمدنه عسکر یتشوب اول دکل کبی اولدی جونکه صباح

اولدی

اولدی بینه جنك طبلری دوکلدی هرکس جنك لباسین کیوب حاظر
اولمغه یشلدی اولحالده بدیع یارکاهنه کیدنه فریاد قوبدی
بره نه دیر کورك دینجه بوکیجه بدیعك دفی جادری یارلشه کندوی
شکار ایلمش دیدیلر خلیفه اه ایدوب بره بونا صل ایشدیر اود
طالعده بویله بر قصه ظهور ایتدی صاحبقرانه غایب اولدی سن
نه ایجون غافل اولورسن کیجه اویورسن اویومایوب بکا سکن اولازمی
دیوب غمه دوشدی هله کینه صافلر یغلیوب میدانه اجلدی همان
سمساره جاز دعزم میدانه ایلدی اندنه نعره اوروب کل یابدیع
میدانه بوکونه مردانه جنك ایده لوم دیدکده همان سلطانه خاود
ملك قاسم نعره اوروب رهشین سوروب جاز دنك اوکنی الدی
لعین کوردی بونك قدّی بدیعدن زیاده وقوردنجه صورتلو لعین
بوندنه حذر کرك دیدی زیرا اول بر لرینه بکزه مزدیوب
سحره مشغول اولدی اول دکل بوزندن بونلری الوده ایلیه
میدانده یقوب شکار ایلیه زیرا بلوردیکم بونلر هوقه ایشه
کودمشلر اویله حال اولورایسه طوپاری لر اول بر لرك شکار
ایده من بویله ابطال سحره مالك اولنلری شکار ایدوب صکره
غیر یلره بلدیکی ایده اندن ملك قاسمه یقوب ایده ای دلاور
سن کمسین قنی بدیع الزمان نیجون کلدی بوکونه سنمایرد اولمغه
عهد ایلدی ایدی دوکده قاسم ایدی ای ملعون بلمز لنور سین

تولدی ایسه سندنه اولدی کم بلور کم نه طوز اقه قودیلر کوندز جنك
ایدرسیلر کوردیلر اللك ایله اولمازکیمه اولدقده بلم بنلرسین
بلمام عیاد سین بوفصه جاذوسین اولدلاودلری غایب ایدوب
ایدی ظاهر اول دلاودلر عسکرده اولسه مبدانه کلودلر ایدی ایدی
اد ایسلر بکا جواب ویردی سماره جاذو قرقیلا ایله کولیب ایدی
ایونزاکت ادکرندیکز بوفصه ایندهمی عیاد اوغورلدی دیرسین
ملك قاسم شویله غضبه کلدیکم همان دیلدیکم تیغ سرخ ال اوردوب
ایکی پاره ایده کینه قیصدی برایودلاودر بلکه ایمانه کلم دونوب
ایندی ای لعین نیز حمله ایله بوفصه شمدی سنی هلاك ایدم
هیچ بنم وصفم اشتمدی بکا ملك قاسم دیرلرسنك کبی لرك
قاتلك دوکمك یانمده صوا جمك قدر یوقدیر نهایت سنده
حیله نیوزدندیر کوره لم دیدکده سماره جاذو سحر قوتیله بر
ضرب اوردی ملك قاسمك قدی خام اندی خام اولدی
کوجیله منع ایلدی سرور تبلیك صالوب برپول اسکندر
کوزی ایله بر ضرب شویله اوردیکم اکرسنك قادایه اویسه
هوانی سورمه کبی طوز ایدوردی طرامزا سحر قوتیله بی
پروا منع ایلدی تا اخشام اولنجه جنك ایلدیلر دونمه
لازم کلدی سماره ایندی یاقاسم صفن سنده غمزه ویدیع
کبی عیاد اوغورلدی دیوقاچه دوردی قاسم اتشه اولوب

بره

بره یوردی ملعونه شوراده نه شمدی سنی هلاك ایدم بزم صیو
مزده قچانه یوقدر هله بوکونه تیغ سرمذنه هلاص اولدك
یارین کوره سیلك دیوب بوالم ایله بادکاهنه کلدی قوللرینه
وعیاد لرینه ایدرینی برموشجه بکلن بن برمقداراهت
اولم دیوب تخت اوستنه یاندی بوقدر ادم اویومایوب بادکا
هله اطرافك محاصره ایدوب قوشه اوجود مایوب بکلرایدی
هتی عمر عیاد قلمك تحتی التنه کیردی عیاد کلودایسه شکاد
ایده بریدن سماره جاذو کوزدن زهران برسحر ایدوب عمر
ایله قاسمی داردن کچروب بینه جادوك اردك یادوب
بونلری الوب کچدیلر ظلمانیلك اولکینه قودی کچدیلك صفا
عقلی کیده یاندی ایندی ای سلطانی ساوانه سنك افتاب
قوللرینه ایندیکن هذمتی کمه ایتمدی دیوب عظیم دعایت
ایلدی زابور شاه دعی انده ایدی ایندی ای شهریار ایوفرصت
زمانیندیر هان بونلری قتل ایده لم جمله عالم بونلرك شرندن
خلاص اوله دوی کچدیلر ظلمانی الم جکوب ایندی کیدیکم
هذمتمه قادشمان دعی زمانی وادیر جمله سین الکتوروب
بردن هلاك ایده لم که عالمده برایونام قویوزدیوب غمزه
وبدیعی وقاسمی وعمری محکم بنده جکوب زندانه قودی سماده
کینه صباح اولمادن تخودك یانینه کلدی احوالی خبر ویردی

نمود دشاد اولوب مسماده یه دها ایلدی اندن صباح اولدقده
بینه طبل جنك اودد دیلر صافلر بقلیوب الایلر دوه دیلر اول
محلده قالمك بادکاهندن فریاد قوبدی بینه نولدی دیرکن قولای
خلیفه اوکینه کلوب بوکیجه ملك قاسم وعمر عیار غایب اولدیلر دیمه
خلیفه شاشوب جعفر مجازینك یوزینه بقوب برر دمل ایلر کوره
لم یونه اولمازهالدیر دردکده جعفر لختهٔ دملی الینه الوب دمل
ایلدی هانه لرین یوقلایوب ازعان ایلدی دوندی ایدای بکلر
غافل اولك بوایشلری ایدن هب جنید دیر جازدیر کوندرن
جنك ایدرکیجه پهلوانلری اوغورلرهب هیلدن شاشی دیر
بن برکوره لم دیوب استه بنوب حاضر اولدی بریدن مسماده
جازوتغزه اوزوب میدانه کیروب تکرار تغزه اوروب میاقاسم کله
میدانه یوخه سنیده می عیار اوغورلدی دیدکده جعفر انك
مقابل اولدی مسماده بقوب کمسین فتی قاسم دیدی جعفر مجازی
ایتدی نیل سین قاسمی بکا جواب ویر بکا جعفر مجازی دیر لرحمه نك
اوغلیم کلدمکه انلرك انتقامك سندن الم دیدکده جازوده نولمه
سنده بوکیجه غایب اولمازسن دیوب سحر ایلر برجرب اوردیکم
بونیده الوذه الیه جعفر اسم اعظم اوقیوب اوزینه اوفوردی
عقبنده برکوتك شویله اوردیکم جازوکوزد فرشو ویروب سحر

ایله

ایلمنع ایلام صاندی اولمادی کوتك قرلایوب ارقبه الدقده اغزندن
بورندن قان کلوب عقلی کیدوب ات یوینه کلدی جعفر مجازی
تیزات تبلیك هویروب جازوتك کمرینه دست اوروب قولینك
اوزرینه الدی امیه افرین ای دلاور شوملعونه عالمی حرابه ویردی
دی اسلام عسکرندن علیك عون الله صدا سی اسمانه جفدی
نخود اول حالی کوروب جمله عسکره قول صالدی یه فرمانه شونابکاردی
جنید ابلوه سواری الندنه الك دردکده دیامثالی عسکری کفار
بردن جافلیوب اقدیلر جعفر ایسه ات قویادوب خلیفه نك
اوکینه کلدی جازوبی یره اوروب بورنك دایکی قولاغنه کوب
بنده جکوب امیه عباده تسلیم ایلدیلر اندن سوار اولوب تبنك
عریانه ایدوب کفاری فرشولیوب فرقه بشلدی اسلام عسکری
برطرفدن اسلام عسکری دیکلری دمی یوردی نفیرلر اوروب
قیولدیلر لندهادمی کوتك الینه جادیدیلر یه برابر ایدردی
جعفر مجازی اول مرد مجازی ازنلر شهبازی الندهتیغ هرکیمه
جالسه ایکی پاره ایدردی مهنك دیایرادکبی کفادی یاروب
کوردی قهاری عنتره راست کلدی الندهتیغ بنم جعفر دیمجه اولده
بنم قهاردیوب برتیغ حواله ایلدی جعفر تبنك برابر ویردی
صنع ایلدی دیرقلیچ اویله اوردیکم تبنك دسیرك دردی پاره قلد
قدرضکره برپارمقك بیله کیوردی هاى دیوب باشینه کیری

قاهر دی تیغ فرهاد ممسی او زرینه برفاد یش زخم او دی الدن
بندکی رهشان کله سیلک زمینه براقدی ملعون یوز دردن ادیشه
قدیلر سرنکون جابوقه عیاد انده بولندی فرهادی بنده جلوب مساده
جاذونلک یانینده حبس ایلدی بوجابندن لندهاء جنلک ایدوب
کیدرکن اسکندر دوین تنلک قرنداشی سالون عجوزکشه رکلش
کلوب کونلک کونکه اولدیلر افرلندهابر کونلک اوروب سرنکون ایلدی
محکم بنده جلوب سیاه کوشه عیاره تسلیم ایلدی اولده الوب حبس
ایلدی لندهاینه سوار اولوب کندلک جنلکه اوردی یوسا دلنیلر
کتمک ایله ادنقه اوکرینه کمسه قرشو طوردامدی جعفر محاذی تخودلک
علملرک سرنکون ایلدی برجانبدن لندهاتخودلک اوزرینه یوردی
تخودلک جان باشنه صیحه ایوب مساده وفرهاد وسالونی هلاک
اولدی قیاسه ایدوب ادنقه دوسفه مجالی قالمیوب قلعه یی جلوب
عسکری نادماد اولدی کیمی قلعه یی جلوب دکیمی محراه کندی
کفادعسکرینک مالی ملالک ضبط ایلدیلر جعفر محاذی فرصت
ویرمن فدایی عسکرایلدی اندن بادکاهی سلیمانه کلوب قرامس
ایلدیلر اما مساده جاذونلک بنجه خلیفه لری جنلکه جعفر النده
هلاک اولدی بری قاجوب اولان اهوالی بحیایی کلوب خبر
ویردی بحیایی ظلمانده یوزدانه جاذویه ایکی نامدار جاذوقا
طوب دارلک کوردلک اولکه خلاص ایده کیمز دیوب کوندردی
بوندلر

بوندلر کلمکده بریدن خلیفهٔ اسلام امرایلدی مساده جاذولی فرهادی
وسالونی کتوروب سیاست برینه جوکردیلر مساده ایندی شمدی
سیزبزی هلاک ایدرسیز فوه وبدیع وفخار وعمرظلمانده هبرده
بزم هلاکمزی ایشدوب بحیایی ظلمانی جلرسین هلاک ایدر
ایدی سیزبزی قیوه برین بزده انلری قیوه یه لردی خلیفه
مشاوره ایدوب بوندلر یمین وعهد وبروب قیوه یه دیلر بواوج
حرامزاده کوده کلدیلر اهوالی خبر ویردیلر نخودشاد اولوب مسا
ده یی کوردی بوندی قولاغی کندوب برسبب چوهه بغلمکی کورن اکراه
ایدهلم مرقم اوروب بیماد ایتمکه بشلدیلر اولمحاده بحیانک کوندردیکی
ملعونلر کلوب نخودی بولشدیلر لعین مساده یی اول هالده کوروب ایدیلر
ایتدیلر ای لعین الکوه دیلر دلاور لرهرسی قضاد ملایدی انلری الله
کوردلک اما بوایشی سکا ایدنه کمدیر وناصل نابکار ایدیلر سکرلر
الکانلیر ایتمیوب کتی بوحالی قویدی دیدیلر مساده اه ایدوب نه یاپلیم
بن بونابکار لرلک هربری ارطاسه مالکدر غافل بولندم هلهیلر
ایله الدیدن قوتلدم ایمدی زهرایواولنی باشنه کوستررم اکربنده
ایواولورسم انلردن انتقام الورم دیدی بوندلر بوینه اما بوطرفدنه
اسلام سرورلری ایشه صاحفرانه کلوردیوانتظار ده مساده
ملعون بحیایی ظلمانیه ملکوب کوندروب اشته بکاشوایشه اولدی
ایمدی فوه بدیع وعمل سنه امان ویرمیوب بردار ایده کیلک بنده
بوندلر زهرایواولنجه مساعسکری کرایله هلاک ایدم انتقام الورم

دری جونکہ بوخبر بحیایی ظلمانہ ایرشدی امر ایلدی کہ ایلی طنہ سنده
دار اغاجلرن دیلہ دیر دی آلیرسنی بحیایی ظلمانی زایور جنبد ایلہ
وجملہ عسکر ایلہ اول صحرایہ جیقوب کیمی سیرہ دیکمیدہ شاشت غمزہ ناک
ارقہ اشتلری جوقدہ باصوب الماسونلر دیوب واری آورتہ
الوب دوہ دیلر اندن جلادلر واروب صاحبقران ایلہ ایکی اولادلر
عمری اول سیکلت کاھہ کتورہ دیلر بریدن مسماره ناک فانی زہ دوکلر
ایلہ بونلرک عقلاری باشلرینہ کلدی بریلرینہ بقوب بنہ اوغرا
دقلرن بلدیلر جلادلر بوزہ زہ دیر بزی بونده کیم کتوردی وکم اسیر
ایلدی دیلر انلرده ایتدیلر بوزیارہ ظلمات دیرلر دیوب اھوالی
خبر ویردیلر بونلر بندلرک بوقلیوب کوردیلر قبر لجی بندہ دکلدر دھمانہ
خدایہ مقنوب فصایہ رضا دیوب دوردیلر اولزمانکہ نور الدھر
قابوسہ زہ یی کوندرمشہ ایدی وارکور صاحبقران خبر الرسطالیس
الجون زہ جواب بیورر ایسہ الکاوزہ عمل ایدہ لوم دیوب قابوسی
کوندرمشہ ایدی قابوسین یولی اول ارایہ اوغرادی اول غلبہ
جمعیتی کوردی زمینہ ایکنوب برادم شکار ایدوب اھوالی
صوردی خبر الوب اندنہ دم جکوب فی الحال نور الدھرہ کلوب مدد
سرور اشتہ اھوال شویلہ تبریتشہ ایکی ساعت دھی یتشمہ
ایسہ صاحبقران ویردرلر ھلاک ایدرلر دیکدہ نور الدھر
جانہ بکسنہ صحرا یوب بلدیرم منالی یرندن دوروب کرشاشت اھلی
بدن دکلر الا ھربیلر کیتوب قوشاندی اندن غرقنوشہ سوار
اولوب

سوار اولوب کرماھی نام جنی رفیقی قابوسہ کتوروب سرعت
ایلہ روان اولدیلر مکر ارجدہ لاھوتی کوندرمشہ ایدی صاحبقرانی
قندہ کتوردیلر ارایوب بولرسیلر دیوکوندرمشہ ایدی اطرافی دوہ ایدوب
اشاغی اینوب خبر الدی ھمانہ دم جلوب ارجدہ کلدی قصہ خبر
ویردی ارجدہ فریاد ایدوب اغلمہ بشلدی بنم طالعم بویلی برادعودنہ
انام دوم عمم اوسنادم عمر کتدی بوہ مدد بنی کتوردک اولکہ بتشہ بلدیلر
دیوب لاھوتہ سوار اولوب قناطور عفریت عنقاسری کتوروب عجلہ
ایلہ اولادہ کلدوہ اولسوہ نور الدھر دخی کلدوہ ایلدی صاحبقرانہ ودیع قالدم
وعمر خدایہ بنازہ بشلدیلر صاحبقران دعا ایدوب اولبرلری امینی
دری ای اوغلم سکز بیلک عالمی یوقدنہ وار ایلیلک دیکم عاجز بیچارہ قلدیغہ
الاھی کرم عنایت کسندن لطف ایلہ جملہ مزی خلاص ایلہ دھر بنی پیر لال
زمانندہ بویلہ مھمات ایلہ برداد اولمغہ روا کورمہ دیو نیاز ایدرکن بونلری
وار دیلینہ کتوردیلر عیار ایندی ای دریغانہ عجب پیر ہم اخنام اولدی
یوقدہ بلدرکم عالمی کشت کذار ایدوب بدی اقلیم دورنی کوشدی سیر
ایلدک دیکہ بر جہ اولوم دردہ مرسندہ واروب یارتیکہ کندولطفندن
خلاص ویرلر امابو دفعہ غرایب حال ظہور ایتدیکم عسکر بزبو یارہ
دکلدر کاہ کاہ اسماپری کلوردی بو دفعہ ھیچ بری کلمدی بابدیع فنی کنار
اولنہ ایکیسی جنیلرن بنجہ اولدی یاذوق سکا اکر بوکورہ غیرت ایدوب
بندلرک قرمزسنہ ھربیلکز بوانہ کلنجہ اول ارکلری ایتمشہ سیکزدہ
بوکونہ اولدیکز دیوب دونوب ایدہ باقلم فنی سنک لقالکمراہ دیوانندہ

دیوانده بندك قیروب شیخ ایله لقمانك قولاغنه دیكر دیكك هر زمانه كاه
صاحبقرانه دیمه طالب اولوب سنی اشته شمدی اللهك كوسترمیوفه
مجلسه كتاردیغنده اولوروب اللهه دعوا سین ایدرسین دیوب بونلری
براز ایلدی بونلر اول الم اراسنده كولشدیلر ای عیاد نابكار یوفه دیوا
نمی اولدك سنده بویله زمانده بزه الم ویررسین یكسنده جهانده سربازلقدن
ایلدك دیه قدر بندلردن قوتولدك باشمدی برحیله ایدوب خلاص اول
سك اولمازمی اشته تقدیر بویله ایمش امر الاهی نه جاره دیدیلر زیرا
بندلری غایت اغیر ایدی دوندی عمر عیاد اغلیوب ایدای جهانكیرلر
نجه ایده لوم اولكه سیزلری غیرت ایله برابرنه ایده كنیز دیدم اولمادی مكر
هنه مدد الیه دیی هوا ونیدن برکوروللی مكر صاحبقرانك نبیره سی
نورالدهر ایدی اول محلده بیشوب كودیكم بونلری واردیبنه كتوروب
بونلرینه اورغانلر كیدروب پردار البماك استدیلر سرودحقه شكرلر
ایدوب ایوقتده بیشدم دیوب امر ایلدی نادار دیبنه اندیروب
یه قودیلر سرود جهان بنم شهروز دیه یانشیلی ابن طالبی دیوب بر
نفره جانه سنانه اویله اوردیكم زمینی صرصیلوب عالم صدالویردی
نجه كافر هلاك اولوب بونلرنه اولدیوزه دن كلدی دیركی نورالدهر
بیشوب جلادلری نادر ماد ایلدی تیز قابوسه نره سرودلرینك كتو
روب سرودسوادلری شیخی كرشاشبی عریانه ایدوب دادلی اطرا
فنده اولانه كافرلره اوردی قلیجی اوجاغنه صاحبقرانه یه بوكیدیر
نه عجب محلده كلدی دیدكده بدیع الزمانه اشتدم نورالدهر دیاما لكی

ار

ارسنطالیس سدّ یاجوجه براقدیرمشه خلاصی اولوب ظلماته واروب
البته ارسنطالیسدنه بن انتقام الوم دیمشه بلكه اولدیر دیركن
غار غوشه ایله قابوسه نره كلوب صاحبقرانك وجهاسینك بندلرینك الدیلر
جونكه بوورت نامدار بندلرندنه بوشاندیلر هان یاد داغلری جیقاروب
كفادی قیرمغه بشلدیلر نورالدهر الایلر بوزوب كیدد ایكن جنید
ابلوه سواره راست كلوب بنم شهروز دیمكه هاى نابكار بنم جنید ابلوسوار
بنده سی اراد دیم بویله محلده كلوب بزم اسیرلرمزی خلاص ایده سیمی
دیوب بوقدر قدبله سروره بركوزراولیله اوردیكم سرودكوزدن
قرشوویردی كوزكوزدنه قیوب ارقیه الدی اردنده اولانه قلیقانه
اولوقه اولوقه اولوب بورندنه اجی اجی شونلر كلدی باشی رفشه بشلته
بابر اولدی سرودكندوبی جمع ایدوب كرشاشب اهن دست
كونكسلمه جنیده بركوتله شویله اوردیكم جنیدك اول بلافه قدی
خام اندن خام ایلدی جنید باشین صالوب كینه جمله ایلدی بونلرینه بر
لرینه اوردیشمه جمله ایلدیلر افر نورالدهر غیرته كلوب بركوزرشویله
اوردیكم جنید رفشه كرداننه دوشدی نورالدهر كمرزنجیرینه ال
اوروب ظهور ایدوب یعنی ایكی بوكلوم ایدوب بوز اللی اریشه قدیله
قولینك اوزرینه الدی یه اوره جقه محلده جنیدك عقلی كلدی
كندوبی اوالحاده كوروب غیرت ایدوب سلكندكده كمری قیرلوب
زمینه دوشدی سرد كمری جویروب باشنه جاریدی باشی

شوه اولوب تکلر لعلی کوبی اوزرینه اوتوره وارمدی نورالدهر اوتوره
مقید اولمیوب تیغین عریانه ایدوب یحیانک علمداری اوزرینه یورییدی
صاحبقرانه ویدیغی وقتلم وعمر عیاد نورالدهر بوادر لکلرک کوردوب یحیانه
البدیلر اندن کوردیلر نورالدهر دکلدر زیرا طالس دریانشین برطلسملی
اسباب کیدیرمشه ایدی قدی اونه سکزیوزه زیاده اولمشه ایدی
اولقدر جنک البدیلر کی نورالدهر علمداری نادمار ایلدی عسکرک یوزبن
دوندوردی قلعه قاچمغه باشلدیلر نورالدهر دونوب صاحبقرانک
حضوریته کلوب سلام ویردی امیر عرب ایتدی پرخدار اول سنی تمام
بزلره ایوملندیره ابولک ایلدک صوموته عیب اولماسونه کمسنین
وزیاده دنسین که بزیلهیچ اشتالغه یوغیکن بزه بویله زحمتلره باشلدک
وادللک ایلدک ودی نورالدهر ایتدی دولتلو صاحبقرانه بوادر یقین
دریاپادشاهلریدندر طالس دریانشین نام شهریارک اوغلی ادیمه
شهرزد دریانشین دیرلر رحمتی هذمتکارم وارایدی اولجانبه بر
هذمتکوندرمشه ایدم بوادر اوغرایوب بزکوردوب نیز بکا
کلوب خبر ویردی بنده سیزلک وصفکری جوقه اشتمز ایدم جوق
کمسه الات صاحبقرانی سیزدن طلب ایدوب مغلوب اولوب قو
قوللرین احضار ایتمشه بنمده مرادم واردوب بزکله امتحان
اولم اگر غالب اولورسم دولت بنم اگر مغلوب اولورسم بنده مراد ده
هذمت صاحبقرانی قبول ایدوب شرف بولم دیوب دوردکی بوخبری
ایشدوب جانه اتوب کلدمکه بر هذمتنده بولنام مرصوصًا اهل اسلامن

معاونت

معاونت لازمدر واورینه بوجدیر دیدکده صاحبقرانه هنظ ایدوب
بینه تکرار دعا: ایدوب نوله اوغلم امه قوتلن اوتوره سن کلده اگر
بلکه ذره قدر غلبه ایدرسن یدی یاکشمدن بروجمع ایتدیکم الات
صاحبقرانی تسلیم ایده یم زیرا بیراولدم اوصندم دینیانک ذهمندنه
کوردلن دریلی بلادنه بلایه اوغرایوب بوقدر عمریده صفایوزین
کورمدیم دیدی هوشه عسکریکه وارلن بنده عسکریمه واره یم عسکره
کوردشوروز کندویی بیلدیرمدی زیرا بونده مرادی برطول دوغی
الات صاحبقرانی طلب ایده اندنه نورالدهر بونله وداع ایدوب عز
غنوشه سوار اولوب هوابوزینه جیقوب تماشایه دوردی حمزه ده
ایکی اولادیله اول دارلن ستونلرینن الدینه الوب اویله بصدیلر ستونی
بی اهتیار یحیایی ظلمانی بشلادیلر الوب فاجدیلر شهره وارمغه دنما
ننده شهره طرفندن بر کشور دی قوبدی مکر ارج افتاب جمال ایدی کرور
هوابوزندنه کوردی بریوزنده قیامت جنک اولور عسکری کفار
سنوب یوزلری زهره دونوب قاچمغه باشلدیلر بلدیکم صاحبقرانی
قورتولمشه همانده اینوب رهشه سوار اولوب برانوه شوبله اوه
دیکم اول صحرالرصدالرویردی بنم اسفندیارم رستم ای کافرلر جانه
المدنه فنده خلاص ایده رزینی انشی عریانه ایدوب قریغه باشلدی
کافرلر فریاد ایدوب بره بونه بلادیر فندنه کلدی قومانه شونابکاری دیو
اولادی صاغنده لاهوت صولنده فنا طورزه بصدقبه عمودی یکی
سین بردن خاکه براید ارج هنود عالمی خرابه ویردی فی الحال بوقدر

دوندہ دوب صاحبقرانلق اوزرینہ برافدی سر دور عالم جنلک ایدوب کبدر کن
زیور شاھلہ راست کلوب کوزر کورنہ اولدیلر ارخ زیور شاھلہ کوزلرنہ
منع ایدوب برکوزر اولہ اوردیلر کرکدانلق بلی قیلوب زیر زبر اولدی اولکندنہ
فایدیلر ارخ بورسہی دیردی کبد کن جنبد البلۂ سوارہ راست کلوب بر برینہ
ممالک البلدیلر ارخ جنبدلک کوزلرنہ منع ایدوب برضرب اولہ اوردیلر اتندن
یقلدی اینده قبدیلر برجانبدنہ ملاق قالمز لحیا ظلمانیہ راست کلوب قلیچ
قلیچہ اولدیلر قلیچلرنہ منع ایدوب بر دیرلک شویلہ اوردیلر باشی شقہ اولوب
انیلہ کلہسی فرد اولوب یقلدی اولکندنہ کوجیلہ قایدیلر برجانبدن قلیچہ
قایدیلر امانور الدھر ارجلہ اول جنلک ھوا یوزندنہ قماشا ایدردی کوروب
بلندی لکن کبر اولدیقلہ بلمزدی ویوندی نصکرہ عسکرینہ کندی لحیالک
عسکری نادماد اولدی ارجدہ صاحبقرانلق عشقہ اولسونہ دیوب یوزوردی
صاحبقرانہ اینلدی یا اسفندیار ھزار افریں سنی الکن انایہ وطوغران
انایہ بزملہ وصافات اینلہ دنہ وکسنالعہ یوغیلکن دیرم غیرتی کلوب اردمرہ
کلوب بویلہ جنلک ایدہ سین جدلک صاحبقرانلقلہ اثبات البلدلہ دردی ارخ
نبستہ ایدوب اینلدی نوار یا صاحبقرانہ ظاھر سیز کلہ بزم عداوتمز دینہ مبنی
یوقدہ مراد اللہ تخصیص ایدہ مدبر کہ جھانلہ برابر یونام قرانلم نبیلیم اوکچہ
کلدم بنہ غیر الوب بوزندہ کلنچہ کزروزدہ یانشین سیزی خلاص ایلیہ
اول دلاور تصل کسہ دیر وزہ دنہ کلدی دردی صاحبقرانہ کبر اولدیقلہ
غیرویردی برخدار اولسونہ ایوزماتندہ بنشدی دیوب نور الدھر منع
البلدی ارخ کوکلندنہ اینلدی ایواہ بن اول کلدم بورابرہ ہ برابرنام اولوردی

الدنہ

الدنہ صاحبقرانلندنہ اریلوب لاھوتہ سوار اولوب قناطور دشمنین
کتوروب عسکرینہ کندی امیر مردانہ ویدیع وقلم وعمر برج جکلوب
قرار البلدیلر یونلر یوندہ بز نخور عادہ کلام ھونکہ سمادہ جادونلق
زمی ایو اولدی برکونہ نخور البلہ قھرہاب وسالونہ مشاورہ ایدوب
سمادہ ایدی تحیایی ظلمای خمخ واولبر لریلہ شمدی بیدرلہ برداس
ایدوب ھلالان ابنشدیر ایدی برزدہ بوندہ عسکرینہ شبخون ایدہ لم
واغیلوب کشونلر دردی نخود نوار معقولدیر دیوب جملہ عسکر حاظر اولدی
برکیجہ بوقدر عسکر البلہ صاحبقرانلق اوردیسنلہ اوزرینہ یوردی دکدہ
مکر یونلر ہ غافل دکل ایدی دھدہ جبہ لرلہ ارقالرندن جیقاردمزلر ایدی
زیرا صاحبقرانہ بوندہ بوقدیر قورقار لر ایدی بوطرفدنہ کفار یوریدکدہ
اول قراقوللہ راست کلوب جنلک ایدکن بکلر اکاہ اولوب جملہ سی سوار
اولدیلر وکیجہ الجندہ مشعللر یاقوب اوزالوہ کوندز کبی اولدی جعفر مجازی
جادوللر طرفینہ ابطال سحر ایدردی اندہ اولانہ اولادی خمخ ولندھابنہ
سعدانہ وجملہ دلاورانہ وھرومہ دیوانہ صالقین قایوب یوریدیلر ھباھدلک
جنلک البلدیلر کرہ اسلام عسکرینہ ظرار ایدہ مدبر اما برقاچ بنام کمہ
لربوندہ اولمامغہ البلہ برمقدار زبونہ اولدیلر زیرا کفار غایت جوقہ قوشلغہ
زمانی اھل اسلامی قجین قجین سوروب بکلر غیرت جنلک ایدوب ھقدنہ
یردم طلب ایدہ لردی برجانبدنہ بریونہ قوردی امیہ عیار قرشوداروب
کوردی برھنداد جھانسوز دیر یونہ یاک عسکر البلہ بنشدی امیہ برھنداھبلوشوب

مدد سرور ابو زمانده بنشدلر زیرا احوال شویله دیو هنر و فری برداد
بو خبری اشیدوب همانه کفره بلینه محکم بند ایدوب سر عسکر
کفاره بنشدلره برنفره اوروب بنم برداد جهانسوزای قوم کفاره بنه
سینه کوسته یم صاحب سز عسکره ال اورمه نجه اولور دیوب اتشه سوزانه
کبی قرمغه بشلادی اردنجه ارغنوشه زیر دست سروره قفادار اولوب
اوردیلر قلیچی کفاره اما کر جه برداد مضروب مضروبه ضلب الادی اما فدایی کوردیه
فی الحال کفاری بر ایکی فرسخ بر کیروسوردی بوطرفدنه امیه عیار بکلاه برداد
کلدوکلرنی ایلدی خلیفه شاه اولدی قوچه لندها اوردیلر هوردایدیه طرفدنه
هرمز دیوانه صالغین ثبلندنه دور ایدوب تیر یه کوکده قرنیل ارنکه بیسی بر دیر
بنم هرمز دیوانه دیوب صالغی اوردقده برقاچ کافری مردایدردی تحود یوه الی
کوروب بکلرینه استعالت دیردی تولدیکز یونیلر عسکر کلدی ایلر زبونی
اولدیکز اونده کره یونیلر عسکر ستیکز عار لنلر دمی ارکزه بوقدیه پهلوانلر
واردیر دی سینه بونلر غیرت ایدوب نعره لر اوروب جنگ دویه دیلر اول محلده
برطرفدنه برتوه دمی بلوردی ایکی طرفدنه عیارلر قوشوب زیرا ایکی طرفدن
بردم اومادلردی امیه کوردی بوکلن هاشم یکفرید یونیلر عسکر ایلرینشدی
امیه بنه عم هاشمه عسکرلر هالغی فهر وبردی سرور عالم همانه شیطان الینه
نعره اوروب بنم هاشم یکفرید دیوب اوردی قلیچی راست کلدیکلر ایکی پاره ایدردی
اولمحلده برجانبدنه برتوه دمی بلوردی عیار عسکر بیشوب کوردیلر بوکلن رستم
جهانکیر دیر سکانه بلر عسکر ایله کلوب کوردی عظیم جنگ وارهمانه کندویی

کفاره

کفاره اوروب قرنداشی افراسیاب وکوکلوبه قباجه جهانکیرلر کلدیکی
کوروب شاه اولوب همانه کفاره شویله قلیچ اوردیلر کم دمدمه ایلدیلر
جهانکیر کیدوب کیدرکن قهاره راست کلوب کوردی لعین بنه اول مخالف
کوزه ایله اوکنه کلانه دلاوری شهید ایدوب کیدرکن نعره اوروب ای
لعین سندمی صاغمیه نعجب بوانه کلنجه اسلام بکلرینلر
شیفندن قورتولمشه بنه دیلجه قهاره بشوب برکوزدمی حواله ایلدی رستم
پهلوانلغه ایدوب کوزه ایله یانندنه جادیوب منع ایلدی تیغ دوم ایله بر
تیغ اوله اوردیکم اوموزی باشنه برزخم شدید اجدی کوجه اوکندن
قابدیلر جهانکیر اول غضب ایله کفادار الایلرین بربرینه قاتوعمنکور
زنکی وارخام دلیر ایله قفادار اولوب اوردیلر تیغی برجانبدنه هاشم
سالونه راست کلوب بنم هاشم دیلجه سالونه بشوب برتیغ اوردی هاشم
منع ایلیوب برتیغ ایله کمرینه وارنجه ایکی پاره ایلدی کندنجه کفاد عسکری
زبونه اولوب برشانه اولنجه محلده برتوه بلوردی عیارلر فادرشو
واردیکوردیلر بوکلادرسلطانه اجدیر بندیر لرایدی بسه کره یونیلر
عسکر ایله اوه پهلوانی واردیدی برینه سرخاب اجد بندیر لرایدی
برینه قبرانه قبه کردیر لر برینه سرنافه دیر لرایدی عجب غریب پهلوانلر
ایدی کوه مزه لدیلر اندنه کلوب کوردی جنگ مغلوبه بسه کره یونیلر
عسکر افتاب پرست یوردیلر اسلام عسکری بونلر کلدکده زبونه اولمغه
باشلدیلر بریدن اردجه بلکی اولحالی کوروب یردم اینلر استدی

اشراقه شاه قومدی افندیمز اسفندیار بوندہ یوقدر شاید الم جاردی
امایردنه سواره جاردوفرصت بولوب علم اژدرها پیکری کرایله طوقطرغه
الدنه الوب سرنکونه ایدرک اسلام بکلری فریاد ایتدیلر هانه جعفر مجاذی
اسم اعظم دعاسین اوقیوب قرشو واردی نفره اوزرنه اوقودقده ملعونه دوره
میوب یانه ویردی برجانبه دفع کتدی کرایله راست کلدیکی دلاورلری
کیمی قتل کیمی زخمدار ایلدی نحو بکلری بریکادنه جاردولر بریکادنه هجوم
عسکر اولمغله مخصوصاً اول پهلوانلر عالمی حرایه ویردی اشته از
قالدی بارکاهلری برانوب پریشانه اولرک فیجیعن قیجیعن کیدوب همشید
اباد طاغلرینه ارقه ویروب غیرت ضلکن ایدرک بوطرفدنه امیر جمله
لحیاظلمی قلعیه قاچوب خمزه ایتدی باعمر نیجه اولسه عسکر کتسک
زیرا اوزلرینه جاردولر حواله اولدی نور قرم هجوم الجکلر نحو ایله بریکا
اولدقده صکره کلوب لحیا ایله دولت صاغ شلوم قلعه عسکر کتمکه بر واره
ایله مکر ارجعده اول ارادم ایدی نور الدهر ایله مرادی بولنسمه ایدی
قنده اولدیغنی ضبط ایله برحتی کوندوب کندوه بر بره اوتوردوعشرت
ایدردی عمر دولاشوب ارجعه کلوب سلام ویردی ایاغه قالقوب
می اوستادم هوشمه کلدک دیوب اوست باشنه الدی بزار صحبت
ایدوب اندنه صاحبقرانک مرادک دوکده ایچنه دیوار امر ایلدی
دورت دیوه وارلر بونلری کتورلر دوکده دیوارلر بری لاهوت
صاحبقرانی الوب اوجیده اول برلری الوب کتوروب عسکری اسلام

کناریه

کناریه کتوروب یره قیوب کتدیلر امیر جمله اول مصیبتی کوروب
عقلی کتدی هاي ملعونلر کورلر فرصت بولوب نه ایشلر ایشلمشلر
دیوب غضب دریاسنه دالوب برنفره جانه ستانه شویله هیقره یکم زمین زمانه
کوم کوم اولوب صحرالرصه ایله طولدی بنم صاحبقرانه شرقه وغربه ای قوم
کافرلر جانه المدنه قصده خلاص ایدرک سزسزبنی هلاک اولدی فیاسی
ایدوب عسکرلحه بویله حیله ایلمشسزبنی ایمدی دیوب یوریوب مکر
عشقدیوزادبغلی دوررایدی صاحبقرانک نفره سین اشیدوب برسل
اوروب کوسدکلرک فیروب کفاری کیمین دبره ایله هردوکیمی دیشله انوب
صاحبقرانک اولدیمی دره جیقاکلدی یوزدی خمزه نک اياغنه سوروب حال دیل
ایله سورولرک حاطرین صوردی خمزه دفی عشقدن کوزلرندنه اوبوب کندی ایله
قولانک جلوب سوار اولدی الینه تیغ الوب کیردی کفارک قلبنه عمر عیار سکر
دوب بارکاه سلیمانه کلوب خلیفه اسلامه صاحبقرانک ایکی اوغلی ایله کلدوکه
کلک مزه ایلدی واللرین حافظ لیوب بدیعه وقاسمه عیارلرفشار یله
ایلتوب انلرده سوار اولدیلر ونفره لرادوروب بنم بدیع الزمانه بنم سلاحه فاوروب
ملک قاسم دیوب سوار اولدیلر هریری برطرفدنه کفاری دمدمه ایدوب
قریفه بشلدیلر اسلام بکلری صاحبقرانک کلدوکن کوردوب اولوسی دریسی
یدی باشلی اژدرها اولوب کافرلره اوردیلر تیغی امیر بردانک قهانک غضبی زیاده
اولدی ایکی الینه ایکی قلیچ الوب صاغنه صولنه صالوب بغدای بیچر کی کفاری
بچردی کاه نیزه ایله برقچین بردنه شیشه صانچردی وقایوب اناردی کاه کوزایله

اودیغلی فرد ایدردی دکاه اوتوالیر اوردوده فرقه اللی کیشیلک کوکسلرینه
اوروب آرقسندن جیقاردی بدیع الزمانه وقاسم کذالک هاشم بکک بوغوب
براور دیغلی بروی محتاج ایتمزدی بوطرفدنه صاحبقرانه جنک ایدوب
کیدرکن کوردی مسماده جازو بریره اوتوشمه کرایدر اسلامبکلرینه
جوقه الم ویرر مکر اوده قوه جنک کلدوکینه دوبوب کرایدر دی هوجه عمره کوروب
فریاد ایلدی آشته اول ملعونه بوقدر فتنه سبب شوبی برحال ایده کوردکده
سرورعالم ملعونی نشانلیوب براوقه پرتاب ایلدی سینه سندنه اوروب آرقه سندنه
جیقوب جالی قرینه کیدی اندزمکره قهاره راست کلوب ای ملعون دفی سن
صاغمسین دیوب اوکین الدی فریاد سینه اولحالف کوزه الم قوه بر کوزدهوالله
ایلدی صاحبقرانه برضعف تیغ ایدوب سام کوتکیله برضرب سویلر اوردیکم
ات بوینه دوشوب بیهوشه اولدی امیرعرب کمر زنجیرینه دست اوروب قو
قولینک اوزرینه الدی قهارک قفاداری امیرعربات اوزرینه هجوم ایلدیلر
قوی تا دسته سروجهانه تیغ ضحاکی جلکوب بر اندزه قهاره براندزه تیغ اوردی بوندره
قلبی خلاص ایده مدیلر تاکی قهارک عقلی باشته کلدی حالی قرایغیلسونه
دوندی صاحبقرانه قهاره ایمانه کل یوقسه سنی هلاک ایدم زیرا هوقه
جفالر ایلدیکزدی فرامزانه قبول ایتمیوب صاحبقرانه شتم ایدوب جنجر
جلکیکم اوره سردریاوزلنوب کناهک بوینکه هونکه قبول ایتمزسینه دیوب
برطاشه اویله چاربدیکم یعنی کمرینه کمرینه والنجه قهرقام اولدی اندنه

جهانه

جهانه نعره اوروب بنم کشنده قهار وکشنده مسماده جازو دیوب بینه
تیغی ضحاکی جلکوب کافرلری قریغه بشلدی اسلام بکلری اول ملعونلرین
هلاک اولدیغین ایشدوب تازه جانه بولوب شاد اولدیلر بریدن بدیع
الزمانه تا صاحبقرانه شیرانه جنک ایدوب کیدرکن سرخواب ایدیند
راست کلوب بربر لریله بیلوب قهار ایلدیلر بدیع الزمانه سرخوابک کوزرینه منع
ایدوب برکوتک شویله اوردیکم کوزه الدنده ارقده
اولادنه سپر تا دماغ اولوب بندیکی آتک بلی قیریلوب زیر زبر اولدی
اوکسندن قابنجه هوقه کمه لرکله دیردی بریدنه بنم ملاک قاسم دیدیکه
اوه بنم قیرواندن مسلسل دیوب اوچ قهار ایلدی قاسم تیغ ایلدی تیغی سرخ
ایله بوکاربتیغ اولدورملک تیله اوردیکم اولاده تیغی وسپری فرشودیروب
تیغی وسپری جاده یاره ایلدی قیرانه هوقه ایشه کویشه حریف ایدی قورقه
ات صاغرینه یا توب کرچکندن اوغورلدی اما تیغی سرخلک اوچی
اوموزی باشته اشلیوب مماسته قارنجه زخم اوردی بندیکی
رفشینه کلسین زمینه براقدی قفادارلری اوزرینه اوشوب اوکسندن
قابنجه ملاک قاسم بیکدن زیاده ادم هلاک ایلدی وغضب ایله جنکربشلدی
بریدنه هاشم بکک سرطاقه اوزرینه راست کلوب بربرینه قهار ایلدیلر هاشم
سرفراز سرطاقلک کوزرینی منع ایدوب برکوتک شویله اوردیکم زیر زبر ایلدی
اینده قادیلر بوطرفدنه صاحبقرانه صافلرسوکوب تحوردک علمارینه یتشدی
تیغ اوروب علم علمداری سرنکونه ایلدی تحوردک اوزرینه یوردی تحود فریاد ایدوب

بدیع الزمانه شونا بکاری دیوب کندولی تحندنه انوب بریروك انه بنوب یاب
یاب قلعه فاجمعه بشلدیلر کافرلر غیرت ایدوب شاهلری اوغرینه قیریلوب جنگ
دور لدیلر بوطرفدنه بدیع الزمانه ایله ملاك قاسم سلطانه ایدیر بندعلم ینلك اوزرینه
جیقه کلدیلر علماری سرنکونه ایلدیلر اولده قلعه جانبنه دوانه اولدی لحود کوردی
بوقدر جوفلوغ عسکر اسلام بکطرینلك بهادرلرینه هائل اولمایوب کروه کروه قا
فاجرلرا هشامده اولمشه ایدی تین امر ایلدی طبل ادام جالدیلر اوامك
صدا سینه اشیدوب جنگدنه الجکدیلر بربرندنه ایریلوب دوندیلر صاحبقرانه
عالم عشقرك باشلك هوروب سلیمانه بارکاهنه کلدکده جمله بکلر ورك
اياغنه دوشوب ای سرور حضرتلری بزلری سنه ایلمیه دیوب دعا ایلدیلر
اوغلی جعفر مجازینلك ایلدیکی اردکاری بیانه ایلدیلر سرور حیانه جعفر مجازی
بعزینه یاصوب دعا ایلدی جمله زم لباسلرك جیقاروب بزم لباسلرینه کیدیلر
وبارکاهده عسکرینه اوتوروب ایلچیلرینه ارجلك بهلوانلری امیر حیانه واوغلرینك
ایلدیکی جنگ تحسینه ایلدیلر صاحبقرانه جاندن ظلمانه کتوروب اولانه ایشلری خبر
وردی اما ایکیسده صاحبقرانلعه مستحقدروهم طالبلردن بلام عجله اولورحال
بوله قانلولایلر بزم عالمزینه واریرکم معرکه ایدربن ایسه اوصاندم هلاکفاد
ایلاغزایدیم بابوزبوجه یلدیرظهور ایدن اولادم بنده اولانه صاحبقرانلغی دعوا
ایدرلرسزدی بونلرده بری سام اولادی بردیه یاماللی اولادی بونلرده بونلرحی
هلایاپادنه یدراثیر دی لندها ایندی یاصاحبقرانه اهتمالدیرکی بونلرده سنك
سنلك اولادزدنه اولدیری بدیع الزمانك جکرکوشه‌سی نورالاهره دیری ملاك
قاسمك جکرکوشه‌سی ایچ افتاب جمال اولدزدرانلرك ایکیسده غرینده دیردی

بدیع

بدیع الزمانه کرجك دیرسین یالندهابنم کومانم اولویدیر دی صاحبقران
ایندی کشکه انلر اولیدی جکدیکم زحمتده غائل ایدم اولیدیرلر بارکاه سلیمانده
اولمق لایقدیر قاسم بریکادنه عمر بریکادنه ابجونه بویله دیرسین انلر بونلرك
نه رضی بکزار بویله کوهی وماهی نابکارلرکلسونلره کورك ایجدی بومکان
ارسلان یاغیدیر بوندهشیر لردادر کرهزار اولمکه لریانلرنده صندال
اولمازلردی صاحبقرانه ایندی هوشهلاجرکم ایسه کلسونلر کوره لوم
دولت کیجه یارا اولورکیوب عشرته مشغول اولدیلر بریدن لحود کرزنه
جاریه‌سنه کلوب سلیمانه ازدکوهیله بربره کلوب هلال اولانه بهلوانلرك
رفقی ایدوب یارملورلر فوردمایی بوقده نه جاره بشلدیلر کیجه اول
برکونه برکیجه فیرلن لشکری بریارقاروب طولدوردیلر یوزبیکدنه زیاده
ادم هلال اولمشه ایدی ایرتسی جنك اولمایوب لحود برقاچ کون
مهلت استدی عسکر یورولدی بهلوانلر زحمتدن اولمشلردیر مقدار
ابواولسونلردی نوالهره زمانه امرایتسه کرهاظرین دیوب عشرته
مشغول اولدیلر بونلر بوندهاردنده کیجه‌ایی ظلمانی نلك دیارنده اطرافی
صیدشکار ایدوب دیولرحزنکتوروب اندن کلوب کندوی عسکرکتوره‌لر
بونلر بوندهاولزمانکم نورالاهره صاحبقرانی خلاصی ایدوب کندوبنه کرشلب
اباه کلدی اندنه کیفال جنتی کوندروب وارکوه صاحبقرانه اول ارادنده نده
کیده بکاهبر کتوردی کیفال جنتی کلوب امری مربانه کونه‌ندی تاعسکرینه
وارروب کفار ایله جنك ایلهکلرك تماشا ایدوب اندنه کلوب نورالاهره

کلوب هبر دیردی سرور حضط ایدوب امرایلدی عسکر اول ارادہ کوہب روانہ
اولدیلر برکونہ برشہرہ کلدی شاهنشاہ تسخیر دم دیرلرایدی بردیوایدی
یوزبیک عسکرہ مالک ایدی اوللدہ اول شہر هلهال دیرلر برشہر بادار ملکندہ
ایدی بوشخصہ غیری بردہ کلوب ضبط ایلدی هلهال برجانبہ کیدوب عسکر
جمعنہ بشلدی کرم قوندہ هلهال اکاغالب ایدی شخصہ تسخیر دم اولمغلہ
هلهال اکاغلبہ ایدمدی نورالدهر اول شہرلن اوکندہ قلوب برنارہ یازوب شخصہ
کوندردی دینہ دعوت ایلدی شخصہ الم کلوب شہروزنہ نابکار دیرکہ بکا بویلہ
تکلیف ایدہ دیوب یوزبیک عسکر ایلہ شہردہ طشرہ جیقوب مقابل اولدی نو
رالدهرہ قرشو صاف بغلدی همانہ نورالدهر میدانہ کیروب نعرہ اوروب اردیلدی
برقاچ پهلوانہ بربر اردنجہ میدانہ کیروب نورالدهر امانہ دیربیوب هلاک
ایلدی شخصہ یاوز لنوب میدانہ کیروب نورالدهر مقابل اولدی سکسانہ ارسلہ
قدمکر ایدی ای نابکار قندہ کلدک بزیم جنلہ ایتدہ مرادلہ نہ دردی
نورالدهر کرشلب ابادن کلوب یولوم بوارایہ اوغرادی ایمدی سنی
دینہ دعوت ایدیم عناد ایدیسن کسرم باشنی دردی شخصہ باقہ شو
نابکارہ بوقدر قدیلہ بنم باشیم کوب هلاک ایدہ جلد دیوب السنہ یہ
دکوزہ اوروب جنلہ بشلدیلر شخصہ کوردی کندوطی ایتدیکی دکلدر دینہ
اوغرادیغنہ بلدی زیادہ اقدامہ بشلدیکی ناکم الم رادلرندہ اوتوہ یدیش
هلهلہ کجدی شخصہ کوردی جنلہ ایلہ باشہ جفلردی همانہ اغزین اهوب

میقردیجہ

هیقردیجہ نورالدهرلن اوزینہ اتشہ صاجدی سرورلرینہ وصفلہ
ایشیتیب شخصہ ایدی تکرار دینہ دعوت ایلدی قبول ایتیوب دیوخاطلنہ
بشلدی شیقی کرشلب ایلہ برتیغ شویلہ اوردیکم ایکی پارہ ایلدی عسکر اول
هالی کوردوب یوردیلر بریدیلر نورالدهر عسکری دهی یوردی برفصل جنلہ
جنلہ ایدوب اخرزبونہ اولوب کیمی امان دیلوب کیمی ایجانہ کلدی کیمی قچوب
تارمار اولدیلر نورالدهر شہری ضبط ایدوب اندہ بارکاهنہ کلوب قرار
ایلدی بریدیلر اهل ولایت هلهالہ واروب مژدہ ایلدیلر شہروزدہ دریاشمنہ نام
برصاحب ظهور بوقدر عسکر ایلہ کلوب اولاندہ هالی هبر دیردہ هلهال بوهبری
ایشدوب مراد ایلدیکم کلہ شہروزدہ ولایتلہ طلب ایدہ کرایلہ ایلہ
دیرمزایسہ جنلہ ایلہ زیر وبوقدر عسکر جمع ایتمشدی بوانشاہ اوج نامدار
دن صاحبقرانہ ایلہ کوندردیکی دیولر لاهوت زہ ایلہ کلوب صاحبقرانلہ
عسکرہ داخل اولدیغنہ هبر دیروب سلاملہ دکوردکدہ اندن دیولرلہ
ارقہ ستہ بنوب پرهوا کیدہ کن عسکر جانبنہ کیدرکن کوردی برصحرا
بی قیاس عسکر دوشنوب یاتور عجب بوعسکر کم اولہ دیوب امرایلدی
کندویی اشاغی اندیردیلر برندن سؤال ایلدی بوعسکرلن شاهنشاہ
هلهال کوہ تن دیرلرقلعہ سین بردشمانہ الندنہ اتشہ ایدی شہروز
نامندہ بردلاور کلوب اول دشمانی اولاندہ شخصی هلاک ایلمشہ
شمدی بودہ شہروزلن اوزینہ واروب شہرلن طلب ایدہ جلد
دیردی اندن کلوب ارجہ هبر دیردی ارچ فکر ایدوب کوکلندن

ایو پرهانه اوّل هلهالی ایمانه کتوروب اندنه واروب شهروزاله
دولت شتاشم ناصل کسه دیر بندنه اوّل صاحبقرانی خلاص ایده
بکا غایت الم اولدی دیوب فی الحال برنامه یازوب لاهوت ایله کوندردی
لاهوت دیوانه کلوب کندوسی عرض ایلدی هلهالله ادملری ایتدیلر
بر دوشمانلی دیو کلدی الجیم دیر دولت شهروزه دنه صانوب کتوردل
دوی الجروکتور دیلر لاهوت نامی صوندی دکیر دوکلدی هلهال الوب
وزیر الینه ویردی اواز ایله اوقودی اوّلنده نام خدایی ذکر ایدوب
بنکه صاحبقرانه کوه طوماز سنکه هلهال کوه تنه بنه نام وصولنده هوا
بوزنده دبولار قاسنده کیدر کن سنکه عسکر کوردوب بره اینوب اهوالله
خبر الدم ایمدی ایمانه کلورسن واروب شهروز دوکلری نابکار دنه ولاینکه
الیوره یم دیمشه هلهال بوخبری ایشدوب الهنده یار کیدیر بوواراده
سلردی لاهوت بوهوالی ایشدوب ارجی اولانه اهوالله کوه طوماندنه
دیو مسکونه کلنجه تکمیل وصف ایلدی سنده نه جواب ایدرسین واروب
خبر ویره یم دیدکده هلهال یاوز لنوب باغه شونابکاره بنم الهانه اهتیاجم
واردیر کبولیه سوز سویلیه بنم عسکرم هوقه وارسونه صاغلغله هی
ایشنه کشون بنه دیکدنه دولنام دوی لاهوت ارجی کلوب بوهوالی
دوی سروبراشه اولوب رفشن غفنوسه سوار اولوب لاهوشه
وار ایدی سویله هونکم بولیه دکلسونه جنکه ایده لوم هنی اولدره کی بکا
جواب ویره دوی لاهوت کینه واروب ارجلی جوابلی دوی هلهال

بو

بوخبر ایشدوب امرایلدی عسکری بندی کندوه بر رفشه سوار اولوب
میدانه کیروب ارجی مقابل اولدی هلهال طقماره اریشه قدجکر ایدی
زیاده عمود کشه دلاور ایدی ارجح ایتدی ای شهریارنه ایچون سرکشه
ایدرسینه بنه سنی دوغری دینه دعوت ایلدم دولایسیله ضبط ایدله مسه
نلر صفندنه کلوب کندو دیارینه شهریار ایده رم دیدم هلهال قاشیوب
عمودی الینه الوب برعمود اوردی ارجده اکا اوردی بواوسلوب اوزه
بوندکوده قبه فلکه دیکلنجه جنکه ایلدیلر بوندبویله کتوردی ایدکنه برکو
رولدی اولدی بونه اولدیرکنه هوا بوزندنه دبولردیر یلدنیایی طوتدی
مکر نورالدهر ایدی تخت اوزنده اوتوروب سلیمانه واری دیولر کتوروب
کیدر کن نورالدهر کوردی دریا کبی عسکر صافلمکلوب طولدرلر بردلاوه
فرقه سکز اریشه قدجکر ایکی کندو بوبنجه بردلاوه ایله جنکه ایدر لر
کویا کی رستم وفرهرامه زماندیر ایکی طرفی عسکری برطرفی دریا مثال دیر
طرفنده دورت بسه دیوقفاسیه الوب دوردل ایوسیه دیوب جمله عسکر
ایله ره اینوب صاف بقلیوب دوردیلر ارجح کوردی بوکلن صاحبقرانی
لحیایی ظلمانی سیلسلندنه قوزاله شهروزدریانشیه دیکنده کتدیکم
بوده کوره نابکاری سلیمانه واری تخت اوزنده کزدیکندن اول کلوب
لحیایی ظلمانی بوزوب بویله نام قودی ایدی بنده بولنی باصوب کندوه
یاد ایدم تکمیل غرض هنی ایتمشه اولورم دیوب اول غیرت ایله هلهالله
برکوزه اوردیکم کوزی الندنه فرلایوب باشه فابروب اوقیه الدی

اما ارقده اولانه سیری خود راولوب اغزندن بورسندن قانه کلوب سندیکی رفتن
بلی قیریلوب هلهال برجانبه یقلدی ایچ باسندن کچرکن صکره ایوب ارجلک
اننه صارلدی ایچ بوصالی کوروب رفتندن دیه اتیلوب مشته مشته یقه
یقه اولدیلر هلهال ارجه ایچ مشته اوردی ارمی پراشته ایلدی سرور
غضبه کلوب هلهاله شویله برمشته اوردیکر ال اباسیلی قاچوب دیوب
اللرا جلوب باشی ایکی شوه اولدی اولوم اردی اولوب ارجلک کمرینه
صارلدی ایچ ظلوم ایدوب الامدی سرور برکره یا اه دیوب ظلوم اولده قو
قولنلک اوزرینه الدی هلهال اوصالی کوروب ظلوم ایدوب سلکندی
کمری قیریلوب دیه دوشدی ایچ کمری بیانه الوب بلندن کمندی جوندی
بغلیه هلهال سیری الوب قاچدی دیه طورنا بکاردیکچه نورالدهر
اوکینه کلدی مدای سرور شوکوهی نابکاردنه بنی خلاص ایله مرحوما کم
بنم شنانه اتشه دم کبی دوشمانم هلهال ایدوب قلعه دی خلاص ایله
شیشه بنده کنلک ماکیاسینه کیدی یوردم بونا بکار اوکیه کلوب بکا
بویله ایلدی دیوب ایمانه کلدی ایچ انی کوروب پراشته اولوب کوکده
سنده کی هرقیلی جیبه وهوشندن طشه چقدی رفتنه سوار اولوب
برنفه شویله اوردیکم طاغل کوملدی بادیانشین تیز همم کوندردی
نورالدهر هلهاله یقوب نه دیر سینه دیکچه ایتدی ای سرور کنلک اوکنده
ایمانه بر کلام برقوشه جالیه صیغنور جالی حفظ ایده قلده قلدی سین
شانته نه دوشرسنه انی ایله دی نورالدهر منتلک ریاهی بده نی میدانه

سوروب

سوروب ارجه مقابل اولدی سلام ویردی ارجلک کوزلری قیزاروب طاص
بورفونه دونمشه ایدی سینه کلدی بنم میدانمه بنم دوشمانی بغلیوب
کتورسک اولمازی دیدکده نورالدهر ایتدی یا اسفندیار بوسکادوشرلی
صاحبقرانلو دعواسیلی وبوکنلک همزنلک اندنه الاک صاحبقرانلو طلب
ایدرسینه ایدی صاحبقرانه اولانه قجاق قوماز امانه دیلینی اولدورمس
دی ایچ ایتدی باشمزوز بوصواب سکادوشمز بوانه کلنجه کمه
شکارم المدنه الماشدیر ایدی بنه شکارم وارمم بکاغلبه ایلمک
کرکدیر دیدکده نورالدهر باوزلنوب حمله ایله ایدی بنه سکاکوسترهیم
صاحبقرانلو دعواسینه اولوندیر بم دی ایچ سن اول حمله ایله دیوب
وافرنزا ایلدیلر اخر ایکی عنقا اللرینه بنزه رک الوب برابر حمله ایلدیلر
سیر کوبکندنه وبنزه رک دنه اتشلر صاچلوب سمندرمثالی ایکسیده ٥
اتشه اچنده قالدیلر یونوح اوزره یکرمی یدنشر بنزه حمله ایلدیلر برابر
لرینه ظفر بولامدیلر زیرا ایکسیده بکانه عالمدر ایچ کوکلنده بوشو
نابکار نورالدهر می اولدی دیه نورالدهر یکانه صالوب دیه شوکوهی بکا
ارمی اولدی دیه زیرا بونلرک برابرلرینه اوتوزکره دنه زیاده معرکه لری
کچمشدیر اندنه اللرینه کوزلوب برابرلرینه کوزلاوب دیلرکم باشلری
اتباشنه برابر اولوب وهوللری محو اولوردی رفتلری الیل الیل
الیللری برزمانه توزاچنده قالوللری تا اقشام اولنجه جنلک ایدوب

جهانی بربر لرینك باشنه طار ایلدیلر غالب مغلوب بللو اولدی یاردین
بینه بولوشالی دیو دوندیلر ایرج تزهاسنه کلوب الم ایله اوتوردی ای
جنتلرنه درسعز بوکونکی معرکیه هاشاکی بوکونهروز اولدیغن بویله کسیه راست
کلدم دردی لاهوت ایندی بنلرسینه شهروزی وغیرییسك سکا لازم اولانه
همانه عرض صاحبقرانه ایله فرقه جنك ایدوب تکیل غرض اینکلدیر یوقه بونك
هر بیلرسوریشوب اورتالیقه اوزار اونه عسکر سکا الم جکر دردی ایرج ایندی
ای جنتی سنك بلدیکك یر وار دیر بنم عرض یاد کاهنده براقرانم دلاور وار دیر
عمم اوغلیدر ادینه نوذ الدهر دیرلر شهروزده کوردیکم ظلوری الجقه اندکورد
دیم بلکه دخی زیاده بونك قدی بونك دوربشی همانه اکا بکزر اول سدد
یاموجه دوشوب اولشه یوقه اودیر دریم دیو بونك قدی بدی اندیشه
زیاده دیر هله کوره لوم سرانجام نیه انجام اولور دردی بوطرفدن نوذ
الدهر یاد کاهنه کلوب کیفاله وغرغنوسه وقابوسه ایندی بنه اسفندیاردن
کوردیکم ظلوری مکر عمم اوغلی ایرج افتاب جماله کویدم اولدهم اکا بکزار
کوره لم زلجه اولور دردی بزم قصه مز صاحبقرانه کلدی اوزمانلم
لشکر عسکری هرلجت بولوب طبل اشابشه جالوب دوندیلر صاحبقرانه
عالم بکاری بولشوب شادمانلقه امرایلدی بر مجلس قورولوب عشرتنه بشلدیلر
براز دن کلمه لر کرم حاطر اولدی صاحبقرانه امرایلدی فرنی ندنه دعد
زه کلسین کتوروب مجلس کنادینه قودیلر ساقی دولدوروب صاحبقرانه

صوندی

صوندی قمزه بدیعه بدیع قاسمه قاسم لندهایه لندهایه جهانکیره اولده افزا
سیابه اولده هاشمه هاشم البنه الوب بنه کیمه ویره یم دیدکده هرومم
دیوانه طبانقه بشلدی هشم بلك نوبت بنمدیر لطفکز دائم اولسونه دردی
صاحبقرانه اکا دیرلر زیرا که فخر الجم برفیاهت ایدر دیدکده برپرسیدار ده ل
رجا ایدوب دولنلو صاحبقرانه قوللرینه بر دیوانه دیرلرسنه اولمان
اورتالقه اطلنجه سیدیر دیلر صاحبقرانه اجازت ویردی اوچ کون
مجلسه اورتادنه فالدیرصوب دردینی کوبه مجلس فالدیروب هرکس جادر
لرینه کتدیلر قمزه هرومه عمر عیّاردی قوشوب بنه برقبا ایتمونه دردی
عمر دیر هروی الوب جادرینه کتوردی برینه یاتوردی سافیه نلره طلوب
سکاظرم طوقتوردی اندنه بنه عمر ایندی هرومه بك بکا قزلجه یوقمی
دردی یاردین مملکت سکا هوقه قزلجه ویره بن دردی عمر برهوشجه یات دیوب
کندی دیوانه بنادافه عمرك سویلدیکی وقزلجه استدیکی حاطرینه کلوب
واره بن فاور لرینه الایی دیوب یرندن طوروب بولاشه غرق اولوب
صالفین البنه الوب کرکدانه سوار اولوب ادملری ایتدیلر فتنه کیده
سلیی صافین قزل ارسلی دوکردی دیوانه ایندی مملکتنه کیده رك
انکله قزلجه صوالمجرك دردی ارتقه سویلمدیلر قرشوسویله سلرهلالت
ایدردی اندنه کفار جانبنه سوروب تاعسکر اورتاسنه کلدی شراب
کندیلی الوب فتنه کیده بلماز بر بارکاه اوکنده کیده کن کرکدانك ایاقی
برایپه دوقوب جادر صاراسلدی کندودوشه یازدی کوزلر اجوب

کوردی جادیر دهای مملکت جادر بنه کلمشم شمدی قزلجه اسیر بنه فادرلر
واره بنه دیوب فکر واردی مکر کلدیکی کافر بادشاهلر ندنه جمشید نام بر بادشا
هلک جادری ایدی نه دیر اول کتوردی دیدکده بر قاچ ادملر سکردوب طلشه جهدیله
کوردیلر بر بالاقدهریف النده اول طقوز طوبلی صالغه کرکدانه اوزرنده دیر
ابتدیلر بره کشی ناصل کسه یلر بوزمانده جادرلرا راستده نه کزادسینه
دیلر هردم ابتدی مملکت اویدی می قزلجه اقجه بولوب کتوردم سویلدی
انجنسوده واره یم فادرلردنه الوب کتوردم دیوب کمودنکله بشلدی اول
مریفلر جمشید شاهه کروب ابتدیلر شوشکل بر مریف بر عجایب سحر بلمز بن
نه سویلیم شرهوشیدر دیوفه دیوانجیدر اما غایت زیردست مریفه بکزر
دیلر جمشید شاهلک بر پای تخت پهلوانی وار ایدی طمامعودکشه
دیرلر ایدی زیاده زیردست کسه ایدی اوبن کتوندهرکیم اولورسه
اولسونه بوزمانده کزانه ایوادم دکلدیر همانه فرقه اللی ادم کوزدرلرین
الوب هردمه هجوم ایلدیلر هردم نعره اوروب بنم سلطانه برداغ زمانین
ای فادرلر بنم ایله اویناسفه می کلدیکز جمله کیزلر بومردوده اره بنه قزل
صویله اقیده بم دده کده بودیوانه انجنه اورلر شویبان دلوستی
دیوب کیمی کوزدر وکیمی قلیچ ایله بوروده کده هردم صالغین الینه الوب
جمله سینه هلاک ایلدی بر قاچی واروب نه طور سینه کندره کینه اد
ادیلر جمله هلاک اولدی دیکنه طمامعودکشه غضبنه کلوب عجودک
الوب طلشه جهدی کوردی بوقدر ادم کشی یناد جیقروب بر عجود
اوردی

اوردی دیوانه صالغین قرشو وبروب منع ایلدی رصالیغه شویله اوردیکم
بلنه وار انجنه خوورد ایلدی اندنه کرکدانلدن اینوب جادیره کیردی
فنی مملکت دیوب انده اولانلری هپ قیردی جمشید شاه قادری دیوانه
کوردی جادره کمه بوقدر شراب بولوب انجوب کجوب طومارلر برنده
یاندی اویوردی بوطرفدنه جمشید شاه نخوه کلوب خبر ویردی نخود بلوب
همزه نلر بر دلی باشیشی وار دیر ادینه هردم دیوانه دیر ظاهر شرابی
هوقه انجوب اوزلده عقلی یوقه دیبلر بنمارهانه دلوسی اولوب بویله
قباحت ایدر امالی الله کتور قولایدیر شمدی بر بره دوشوب یاتور
دی هله کوریلر دیدکده بوقدر دلر هدر دانشنده سلطانه اذدیر بندن ایکی
پهلوانی وار ایدی بر بینه سحراب دیر بینه قهره وانه عمودکشه دیر لر ایدی
انلره امر ایلدیلر وارلر کوردن اوله کرطوب کتوره سیز اول ایکی پهلوانلر
سوار اولوب اول ارایه کلدیلر اول لشکری کوروب اندنه جادیر
انجنه کیروب کوریلر هردم یاتور اویور اوعجایب صالغه یاتنده دور
همانه عقلی یوقه ایکنه بونی محکم بنده جلوب نخودن اوکینه کتوردیلر
اول ایچ شاهلر شاد اولوب امر ایلدیلر سباست بر بینه هوکردیلر
دیوانه اشاغی یوقاری صالانفدنه کوکلی بولانوب بر یول سویلیه
قوصدیکم جادری دولدوری قوهوتسی اوزنالی طوندی دیوانه نلر
کوزلری اجلدوشدی قراست ایله بیلوب بره فادرلر قزل اردن
کوزلیه بکدنه فاقیلر اردنه دملکندنه قورقماز بسکز دی بونلر کلوب

89b-90a
838

دیوانه‌نک دویکی کلمه‌ده کربزی انلرایله فورقودیر لخود ایندی دویکی فوه بدیع
قاسم عمر عیّاره همانه اورین بوبینوفی دوی جلادل البرو کلدکده هروم
قصّهٔ دویدی همانه ایکی دیزی اوزرینه کلوب صافین برع بالبوه دقلی قادرلر
بومروجی قوبارم قرنیل صویم افیدیسینه دیبجه اولمادی جلاد بنغ بازلدوب
دیلدیکم بوینک اوره همانه هروم دیوانه برکز فلورایدوب کتوره کتوره بندلر
قیروب ایافه اوزرینه طوره‌دی جلادلر باشنه برمشته اوردی کله‌شکی تارماد
اولدی ایکی جلاد ذفی دال بنغ اولوب بویدیلدکم هروی فوه‌قودلر برالیله
برینک بقاستدیه بابیشوب بربرینه شولیه جاریدیکم کلمه‌لری هوده‌الدی
مکر صالفی انده کتوره‌شلر ایدی هروم کوردی همانه صالفی قابوب انده
اولانلره کریشوب قیرمغه یشلدی همیشد دلخودنه طوردیکنر قوماشو
دیوانه‌بی سهراب دیلدیکم اوزرینه واره هروم برصالیقه اوردی هله
باشینه قورتاردی برایکی طوبلری ارقاسنه ایشوب یوزینک اوزرینه
یقلوب اغزندنه بورنندنه قانه اینلدی سهراب دال بنغ اولوب هیقرویه
برقلیچ اوردی هروم صالفی قرشودیردی بنغ البلدی بوکا برصالیه اوردیب
بشینه یاردی ادلوکیی اوکندنه قابدیلر همانه فجانک اولدی همیشد
ایله لخود کندولرلی لختندنه اشاغی اتوب کوجیله طشره اولدیلر هروم
کوردی جاره‌ده کمسه قالدی کزه‌رلی قرینه لخوده راست کلدی اونه طقوز
کیسه التونه جاویرلی اورته برنده قودی محلکنه دیره‌بنه دیوبریدنه لخود
قوماشه‌شو دیوانه‌بی دیوب هیقردقده جملسی ایافه اوزرینه قالدیروب
هروملی

هروملی اوزرینه بوریدیلر هروم طشره جیقوب برفصل بونلره اوردی صالفی
اوکندنه تارماد اولدیلر بینه جادیه کیردی اطرافی دولای الوب هجوم
ایلدیلر هروم بینه طشره جیقوب بونلره اوردی صالفی طاقت کتوره‌میوب
طاغلدیلر بویله برقاچ فصل اولدی هروم فرصت بولدیلر بوطرفدن
صاجقرانه یاندیغی یردنه هروملی نفره بینه اشیدوب هوجه عمری دعوت
ایلدی ای عیّار دیوانه‌نی سنه کتوره‌مدکجه ندیر بوهنگامه کوره‌شو دیوانه
بینه برفسته قوبارمسونه دوی عمر ایندی بنه انی دوشکینه یانوردم
کندم بلمام بینه نولدیکم قالقوب کیندی دیوب صورت تبدیل ایدوب
روانه اولدی کوردی عسکر جادی قوشاتمش هروم طشره جیقوب هجوم
ایلدکده قچارلر هروم ایسه کیسه لری برانوب کیده‌من عمرلرک کلمه‌جکلرنه
بلوردی عیّار جهانه الینه غرور نفت الوب انده اولانلره اوردقده طقو
سوب یانمغه بشلدیلر سوندره‌رین دیرین اولده بنادی عمرلرک اوغرندن
صاولدیلر عمر جادیدن ایری کیردکده هروم عمری کوردی‌های مملکت
بینه اونلوجه دیومی اولدی هله‌هوشه کلدی اشته سکا قرلجه ال بن
سنی کلوردیو فادرلره برهوشجه اوبنامدم فادرلرا اوبنامغه استرلردی
عمر عیّار ایندی افرین هروم بلت ایوانقشه بینه قزل ارایشندی
قافدی سنی دوکرایوادیبنامیشلک یوردی کیده‌لوم دیوب فلوردی انبانه
صالدی دایندی ای دیوانه بوکیسه‌لرادونه طقوز یاقتی بونلره‌بری دوی
هروم اولسون بن کانینه بلوردی هله بکابرکرداده بول شوفادرای توکده‌یینه

اولاکه قزیل ارطوغرایدی صاقین سویلمه دی عیّار جهان کولدی هی دیوانه
بونده اونوتدکه یونز بیک عسکر وار دیر هیچ توکنده بلور بیلیر دی بو
دوکیده لم قزیل ارسنی دوکر دیوب طشه جیقار دی عمرس کرکدار بولوب
دیوانه بندیر دی عیّار جهان تحوّل جادیسنه انشه اوب یانمه بشلدی
اندنه البنه غروره بینه الوب کلدی یقوب هردم صالیقه الم اول دریا
کبی عسکری بربرینه اور دیلر عسکر جاریره اوشوب سوندوره مزلردی شاه
جمشید بو بلاندیر دیدکده تحوّل افتاب اوه بر خشمید. دی عیّار
جهانه هرطرفده انشلر صاچوب اندنه شیر معنبر یعنی الوب جالدیغی
ایکنشی پاره ایدر دی هردم الم عسکر دنه جقدیلر سوروب سلیمانه بارکا
هنه کلدیلر صاحبقران کوردی هردم الم عمر ادم فاتندنه لاله رنکی پلنکدو
تمشه ندیر اصلی دوکده سلطانه عیّارانه اهوالک بیانه ایدوب هردم
ابتدیکی ارلکلری بیانه ایلدی سرور جهانه باشینه صالوب عسکر حافظ
اولسونه بلکم کفارلر اوزرینه دوشرلردی بونلر حافظ اولدیلر کفارلر
جانه باشنه قایسی ایدی صاغه قدر بربرلرین قرديلر اول قدر کافر قیرلمشکی
هسابه کلمز کوردیلر صاحبقرانه عالم هردم یقوب ای
دیوانه بنجونه بویله ایلدک هردم ایدی یا قزیل ارمملکت بندنه قزیلجه کهز
بنده یانوکنه حاضر بجه کلدی دیوب الافره خبر ویردی صاحبقرانه عمرلر
یورینه یقوب ای عیّار بینه هر قباحت سنکدر دی عمر بمینه ایدوب بنم
اندنه خبرم یوقدر کافرلره کیدوب بویله اولدی دی هردم ایدی یا قزیل ارسن
ممالکن

ممالکت طوغری سویلیر اویله اولدی بنی سوار بنده اکا اونه طغوز کیسه قزیلجه ویردم
دیوب بیانه ایلدی لندهابدیع وقاسم کولشدیلر واسیدیلر دوانیلر صاحبقران
هردملر بوصوصجنده عفوایت بلورسین کندی فعلیله دکلدر عیار سلطانه فلوری
ایچشه زوکوردلشه بوقدر بلدیسفر بکر اصلندن بازرکانلقه ایدردی تجارت
ایچون سفر یرکیسه تیده المشه اولیدی ایواولوردی اما هردم طوردیغی
یردن کندکجه معامله سز ارتیردیلر عمر ایدی الحدی ای اوغلم تابوریسنه
بزی دوزی ایدرسین اعلا بلورسیکز غیری کاریمز یوقدر الم ایدیلر بلی زوالی بالم
فقیر سینه اویله اولور محلنده استخوان عایب دکلدر دیوب کولوشدیلر اندنه
ایتدیلر یاصاحبقرانه لطیفه هوشدیر اما هردم سین بونده یوقه ایکی رستم جنکیکه ایلدی
شمدی ایواز فوردی وایوایشه ایلدی زیرا لای دینوزلر هردملر
ایتدیکی هوقه دکلدر کوردیکه زه ر هیلر ایدر. لرکاه جاذو الم وکاه عیّار الم یاخود
زبلال کتوریلر دی بی خبر کندوبی بلمز دیوانه بویله رایشه ایتمشه سنه
صاحبقرانه نسوک یلنور ای دیوانه بردفعی بویله ایشه ایتمه دیوب کینه
کندوعالملرنده اولدیلر بریدنه کفار ایسه طلوایشه قرلر دوندی کیجه
کوندز نشری قالدیروب ایولرینه بتماد ایتدنه الدی دکدی فرصتدفعی هجوم اجراز
اما طرفدنه نورالدهر بربرینه بلورمدی دیوالمده ایدیلر زیرا خبر الدیلر یاخود
جزیره سینه دوشوب خلاص اولمشه دیوب شهنواز بری یاریسنه کتمشه
دیوصحاره مردم سر بدیعه خبر کتورمشه ایدی صاحبقرانه بدیعه نظر ایدوب

ایدر ای ثانی صاحبقرانه نه عجب نور الدهر اول صدجا بنده اکلندی واسفندیار
ده کلدی نه اولر اصلی اول دلا ودرصدر کلدی انجمه مراد بزلری قورنادوغه ایدی
اندنه بدیع الزمانه ایدر - ای جنی وار کویشهر و ذنور الدهر میدر - اگر اول ایسه
کور بوجانبه کلوب بی خبر ال دیو کونده دی صحیحانه اوصاحبقرانک دیوب
دم جلوب سمایه جقدی هلال ایا نه اوغرادی اسفندیار کوه طومانی فتح ایده
بوهنه صاحبقرانه وصاحبقرانه زاده لره محصوصدر - انجمه اول شوی کوره یم کیدیر
دیوب ارجاع نه زهاسته کلوب مقید اولدی بیلدیکی ارجدر - هی نابکار ایوجه
تکمیل عرض ایلمه استر شمدی بن کلدیکم بلوسه الم جکر دیوب جقوب
کندی نور الدهر ایله بارکاهنه کلوب کندولی بیلدیرمدی هوشه کلدک یا
صحیحانه نه خبر دیدکده ابتدی بدرلر کوندر دی کوبزی هلاک خلاص ایدانه
جکر کوشم ایدی نه جانبه کندی دفی کلدی دیوخبر استر دی نور الدهر ابتدی
یاصحیحانه شمدنکر وجوقه اطلم کلورم زیرا ارستطالیسی الکتوریم هالا محمشید
اباده دیر ظاهر بیقدر جفا ایدوب سینه یارمیشوریز اندنه بونا میلم قوجه
صاحبقرانه ایلچالمز بنجه اولور امدی وارووب پدریمک فاکباسینه یوزسورووب
بندنه سلام ایلیم سزمی صاغلسون دی صحیحانه وافرادکار یاغشلدی
صحیحاندیر سروره وداع ایدوب بدیعه کلوب جمله احوالی بیانه ایلدی سرور
ابتدی یاصحیحانه وارسویله بونلر اولماز صاحبقرانه الم ویرمسونه اول خوتکمیل
عرض

عرض ایلمزدر اگر دم پیر اولدی سام یرینی التدن الورم دیرسه بنه
وار ایکن اول اوست یانجه اولورنه مناسب ایسه نوله کلسونه بروبر
هوشجه انک عرض الینه ویرم دی اسفندیار کبی ادم ازدر - هاسی
قرشومزده دوردایکن اوجر بریکا صاحبقرانه الم ویرمسون زیرا رستم
علمشاه دیو کوره سام یرینه اولوروب انا سنک اولیدعاسینی
الدیغون قیوندکبی بوغازلندی دفی دهمهٔ جمشیده دوشوب قرق یل حبس
جکدی بلادنه بلایه اوغرادی عاقبت لقالمز هلاک شاه غزایه دوشوب
هلاک اولدی امدی اوده سوزم طوتسونه کندی صورتیله کلسون اوتوکره
یوزبیک عسکر ایله بحیایی ظلماتی یوزوب جنیه کبی پرهلوانی هلاک ایلدی و
جمله مزی اولیه محلده هلاکدنه خلاص ایلدی اکابوندنه زیاده تکمیل عرض ایلمه
اولماز هالا زیور شاه بحیایی ظلماتی بی حد عسکر ایله کلوب اسفندیار ایله
ایلچلک اولمادی اولده براکم اولماسوبه دی صحیحانه کوزاریمی اولمدنه
نور الدهر کلوب اناسی یدیمک جوابلریله بربر بیانه ایلدی نور الدهر
اغلیوب یاصحیحانه هاشاکه پدریمک سوندنه طشه اولیم وانک اوست
یانجه اوتورم جونکه رضا ویرمدی اولیه اولسوبه دی دفی ایده یاصحیحانه
اسفندیار ایله برکونه عظیم معرکه ایلدک مردم ازده اولمقدر اما یاصحیحانه بوندنه
کوردیکم ظلوری ارجده بیله کورمدم دی صحیحانه استدیکک ارجاع اولدیغنه خبرویره
سینه دیمدی هله کوره لم یارین بنجه اولور جونکه کوره طوغوب صباح اولدی ارجاع
یرندنه دوروب رفتک میدانه سوروب نفره اوردی یاشهروز یافصم

بکا کوندد یا خود سن کل میدانه دری بوظفدنه نورالدهر نکی سن لحری میدانه
سوروب ارح مقابل اولدی شویله شرك ارغمدیلد اندنه نیزه لرك فابوب
اوه بدیش حمله ایلدیلر بربرلرینه ظفر بولدیلر ارح اقدام ایدوب معداریق
صرف ایلدی برائر ایده مدی المندنه انشه اولدی کوکلندنه ایدوب بوینه دوشی
حمزه وبدیع وقاسم ایله جنك ایلسه کرکدیر بونا بکادیزه نورالدهر دنیا ح
مصم اولدی دیوب یاشیر وزسنی بکا بوکونه نه بلا اولدك یاشیمه ایدی
غافل اولمه دیوب اقدام ایله یرینه کوندی نورالدهر سپرك دیردکده نیزه
سپر دامانندنه یول بولوب قولونی التنده برقاریشه زنجیره یاروب
فلقه لرکواکب مثالی ریه صاجلدی یانه یانه ترکشه ترکشه کجوب بدیلك
برباشنه بری برباشنه کندی نورالدهرك جانه یاشنه صبحدن زره
اوردی قیاسه ایدوب یوقلدی کوردی زره یوق اما اثر قویدی کوکلندنه
ایدهای بابکادیکا جواب ویره مزسینه قندنه قالدی حمزه یه دیوب ایدهای
نابکاد اسفندیار بوایتدکلریله ایشه یاشنه قالویی قیاسه ایدهسینه
یوفه بکا ارحمی اولدك دیوب طرهسوداش نیزه سینه الینه الوب برکلیشی
کلدیکم ارجلك کوزی الاسی درت اولوب سپر قرشوویردی نورالدهر ده
صحمانه قرشوستده شویله اقدام ایله اوردیکم بونکده ارح اوه دینی کی سپردا
مانندنه یول بولوب هبه لرك سوکوب حلقه لرین یره براقدی دیکوب یو
رویی ویردی ارح الم جکوب کوزده ال اوردوب برضرب اوردی کرچه
نورالدهر کوزی قرشوویروب ارقسیه الدقده طرهسی خبردار اولوب

اوبوردی اوبانمدی مست ایدی ایلدی نوزدنه طشه یعقوب بوه ارجدنه
الدینی بولدنه اقدامیله برکوزر اوردی شویله که انشه صاجلدی ارح
کوزی ویروب ارقده منع ایلدی اما انادنه امدیکی سوردیوبتدنه کلدی
ارح باشین صالوب غضبندنه کوزی طاسی بورمونه دونمدی دیبنه
حمله ایلدی نورالدهر منع ایدوب بدیلدیلر بکا یك جنکه کاه کوزد
ایله دکاه نیزه ایله تا المندنی اولنجه بربرلریله مصمانه جنك ایدوب
جمالی بربرلرینك باشنه تنك ایلدیلر لاهوت ایله قناطوزره ارح
ایدرلر ای سروریزسنی همه یه جنك اینکه قومزکی تکمیل عرض
اینمك قندنه قالدی نك همه عرضك بقلسونه بزسنی بویله اکلامزدی
دکده ارح دیبلدنه انشه اولدی نوبت دینی کندینك ایدی عنقای
پری هربار دهشی سوروب برکونك شویله اوردیکم نورالدهر کلشدنه
دیوب کوزدین بربر ویردی کونك کوندیه ایربلوب انشه صاجلدی
محمانه صفین سرور دیکه نورالدهر باشین ایلدو ویردی کوزی ارقده
اولادیه ایبوب اینه لرندن انشه صاجلوب ارقیه نقش اولدی
ازدهسنه اکرجانه سینه باشی آت باشنه برابر اولدی بوردنه اجی
اجی توتونك کلوب بندیکی دهشتلی ایقاری قریشه قریشه زمینه غرقه
اولدی توزبوردی ارح میدانه باشنه یعقوب محمانه توزه کیروب فریاد
ایلدی نورالدهر قدك راست قیلوب ای جنی نولدك بوجنك فالید-

93b-94a
842

بویله اولور دیوب توزدیرمشدر حقدی ایرمز نورالدهری سلامله کوروب
باشینه صالدی بونا بکار نورالدهر اولدی غیریسی اولسه بوقدر بدن
فلاص اولمازدی دیو بریده نورالدهر بوصنعه دیوب تحیه ایلدی
بونا بکا ارجدنه زیاده ایشه ایلدی بنده سندنه بوانتقامی المزم دیه
ارد کلیم دیوب دهشتینه میدانه سوروب کرشلیب کوزدینه اوه ایلکی
قرادندنه محکم طوتوب برضرب شویله اوردیکم ایرمز کوزدینی قرشو دیردی
قولای بوکلوب بلدیرم مثالی کوزدباشته اینکن باشینه الدوصوندی
کوزسیره طوقنوب ارقیه نقشه اولدی ادقینه سینه سینه اکر
طاهزینه باشی ات باشنه برابر اولوب اغزندنه بوزندنه توتنلر
کلوب التنده دهشتی حط ایدوب دیزی اوزرینه جوکدی ایرمز اتندنه
ایریلوب کوزلری باشیله طولدی نورالدهر کلدیکم کیمه ایرمز ایتدی ای
نابکار سن بکا دنیایی اونوندیردیکن بن اولدقده سن بنه اولرسینه
دیوب استه صار یلوب شویله سکلدیکم البته بحری دیزی اوزرینه
جوکردی نورالدهر البته بحریه برتاز یانه اوردی ات ایاقاوزرینه
قلقنجه ایرمز نکرار سکلوب الی دیزی اوزرینه جوکردی نورالدهر
کندوسی زمینه انوب ایرمز برمشته اوردی ایرمز الی ایاسی قرشو
دیردیوب کوکسونه طوقندی سکز اریم کیرو کندی مشته مشته اولوب
افر کمکن اولوب بردیرمز بشه التی کره دیزلرلی دیم کتوردیلر عیار

مرهاده

مرهاده کوردی فصل اولورهالاری یوق ایتدی یاشهروز صاحبقرانلغه
دعوایدرسینه وهمده همزه ده صاحبقرانلغی المواستریسک بوقدرجنت
ایدرسینه یاهقندنه کل یاخود خراغت اول دردی مرادی نورالدهری
غیرینه کتورمک ایدی ایرمز کیمه نورالدهر دنه غیری برکسه برحمله سنه
طاقت کتوره مز بوقدر زماندنبری اولادی صاحبقرانه نلر ایتمدیر نورالدهرلر
ارلکی بوندنه معلومدیر عیار صحراندنه بوحوالیلری اشتدی غیرینه کلوب
بریول شویله سکلدیکم ارجلک ایکی دیزلرلی دیم دکدی ایرمز غیرینه زور ایدوب
دیزلرینی الدقده نورالدهر بینه زور ایدوب یره کتوردی ایرمز قشویله برمشته
اوردی نورالدهر کمری براقوب الینه قرشو دیرلجه قیوب باشنه راست کلدی
شقه ایلدی فاده بوزینه طوغری روانه اولدی نورالدهرای نابکار عاجزمی
اولدینی بیلیه جکک بلمزسینه دیوب برمشته جاریدی ایرمزه الابلسینه
قرشو دیردی اما نورالدهرلر مشتی قاقیوب ارجلک باشینه شقه ایلدی
باشندنه اقانه قانلر اوستلرینه کلمکله طاقتلری قالدی زارزده مشلرینه
دایانوب قالدیلر برزماندنه صکره ایرمز کوزدینی ایوب قرشوسنده نورالدهری
کوروب درکندوسی مست خیرانه قلمشی دیوب ایتدی یاشهروز جونکم سنکله
ایرد اولمدقده بینه بولوشلوم عسکرم انتظارده دیرسنمدی سینه جانینه کیدیرسین
دیو نورالدهر همشید اباده کیدرم همزه دنه صاحبقرانلغی المغه دیو ایرمز ایتدی بنده
کوره طورماندنه کلام عسکرم همشید اباد اولکنده همزه مقابل قیوب اونورلرینه اندره

ایکی قزه بی جاروللر قابوب کتوردی بنده خلاص اینکه کلام سنی بندن
اوّل کلوب خلاص ایلدك بنده سنی فصل کمه درمکوره بنی دیوکلوب
اشته بولشوب معرکه من بولیوردنه اولدی ایومردی کزین الحمد سینه
بن عمریده سنجلینه بر نامداره راست کلدم ایمدی بنده کلدنه مرادم وزنه
الات صاحبقرانی طلب اینکه سنکله سینه بولشوب قاوغه شاردوی نور
الدهر ایندی نوله سرور وار صاغلغه ایله بنده انده وار دقده بر بر نمزه
عیّار کوندروب خبر لشه لم بر تنها بر ده ایرد اولالم کمه بلموندردی
ارج ایندی هوشه نوله واریوری ایمدی دونه کیت دیدی نور الدهر
ایندی یابنه مغلوب بیم سنه دیر دیوکلمه افر دیوللر
ارایه کیروب بونلری برابر دوندیر دیلدنه نور الدهر بادکاهنه
کلوب لباسینه دکیشوب زمان صاروب اول کیجه راحت اولدی
بریدنه ارج دمنی زمان صاروب راحت اولدی جونکه صباح اولدی
نور الدهر سینه تخت اوزرینه سوار اولوب هلهال شاهی دیار سینه
کوندردی زیرا سلیمانه اولمیشدی اندنه برهوا کزیشلب جانبنه
دوانه اولدی بریدنه ارج دلاور قناطوره ایندی سنه شهر وزلت
اردیجه وار کورخمزه یه وار بر می دهم بزدنه اولوری نه سویلر کلوب
خبر ویرمکه عسکر لمزه ایلکبده لم دهم کورشونا بکا نور الدهر
اولمونه زیرا برکه دمنی ارسطالیس اوغلویم دیوکلمه ایدی

قناطور

قناطور نوله دیوب دم جلوب کندی نور الدهر ده کزیشلب اباده کلوب
نه یوزدنه ارسطالیس ایله بادبشوب سینه صاف اولدیلر اندنه نور
الدهر اسباب انتقالدنه اولدی ایسه هر بر سینه ویروب اول داد
ده بادشاه ایلدی مقدم قصه کجمه دیر اندنه ایندی ای زیاد
بن درم صاحبقرانه جانبنه کیدرم سنده وار وب نحتی بنی
قرار ایدوب صفا کرده اولالم دیوب کوندردی ارسطالیس کروده
وداع ایدوب کندی اندنه نور الدهر بر زیبا انسانه عسکر ایله
اوراردنه کوچ ایدوب روانه اولدی بر کونه خمشید اباده کلوب مقدم
محمانه کلوب صاحبقرانه ویدیع الزمانه وسائر بادانه مژده قیلوب
نور الدهر کلدی دیو خبر ویردی جمله سی شاد اولوب قرشو جیقدی
بری طرفدنه نور الدهر دخی دیه جیقادینی یادکار ایله الات اسبابی
ایله الایلن دوزوب طبل و نقاره لرینه جالدیروب کلوب یاقلشدی
بویله زینت ایله عسکری کلوب کجدیلر صاحبقرانه ویدیع الزمانه وملک قاسم
نور الدهره تحسینه ایلدیلر اندنه نور الدهر سراهی بده نه سوار اولمشه
لوکسینه کرلر کلوب اوّل صاحبقران رکابنه اوبوب اندنه اتباسی
بدیع الزمانلر و اندنه ملک قاسملر الینه اوبدی اندنه سوار اولوب
صاحبقرانه ویدیع الزمانه ارسنده وصاحب ایده رلر یادکاهی سلیمانه
آردیلر نور الدهر خلیفة اسلام ایله کورو شوب الینه اوبدی لندنها

بن سعدانه ایله دخی کورشدی لندها عجب پیر اولشدی اندنه نورالدهر
کندو بابکاهنه واروب بکلریله بولشدی ایرتسی دخمه دن جیقاردینی
یادکار لردن هربر دلاوره هاللوهالنجه هدایالر حاظر ایدوب خمزه یه
ویدیع الزمانه ارمغانلرینه دروب بابکاهی سلیمانه کلوب بشکلرین
اولشدیردی خلیفه دخی نورالدهر فافر خلعت کیدیروب رعایت ل
ایلدی اندن نورالدهر اوج کونه رعایت ایلدیلر اندن امیر عرب ایندی
اوغلوم اشتدم اسفندیار ایله بولشوب معرکه ایتمشسینه نیجه اولادلرن
اصلینه شویله کوره لم دی نورالدهر ایندی دولتلو صاحبقرانه بابکاهن
عجب قاهره مالان سئول قدر جنك ایلدك ایردا ولمادق دیوب جمله اولانه
احوالی بیانه ایلدی صاحبقرانه ویدیع الزمانه وملك قاسم جمله بابکاهی سلیمانه
اولانه سردلر نورالدهر افرین ایلدیلر سن بویله دلاور سئول قدر عسکره
مالان بامرصوص اول دلاور کوهی طومانك قبوسینه قالدیروب بوقدر کری
کیدروب الحاسنه اذنجه غلبه ایدهسینه بوصوقه ارلکدر دیلر بوصفا
عیشه نوشه بشلدیلر اوطرفدنه لهراسب بلیدبو احوالی کوروب اشتنه
بره اولمامشه سینه کلدی بن ملك قاسمك تیغندن عاجز ایدم تیغ زنان
بری دخی کلدی افتابیله طیانوب لری دیوب غملینه اولدیلر زیرا نورالدهر
تیغی قاسمك تیغ سرخاب اونوتدیرمشه ایدی اولزمانکه ارجاسف کوندیکی
قناطور نورالدهرك اردنجه کلمشدی کوردی نورالدهر ایتمشه کلوب ه

ایندی

ایندی دلاور شهروز دیوجنك ایلدوکك نورالدهر ایتمشه بوندنه واروب
ارستطالیسی ایله بارمیشوب وبارمینه پادشاه ایلدی اندن صاحبقرانه
واروب اشطاره بولشوب برنده قرار ایلدی دیدکده نورالدهر اولدیفنه
ارج براز غملین اولوب زیرا بلدیکم بوقدر زمانده بویله برفصمه راست
کلمدم بونده کی قوه لی وجنشی انجقه نورالدهره کوره دم دیر ایدم مکراشته
سینه اول ایتمشه اولسونه دیه نابکار بوسکافالسون دیوب اول الم ایله
لاهوتك ارقسنه بنوب عسکری جانبنه بکلدی هونکم عسکرینه
کلدی بکلرینه خبر اولوب قرشوجیقوب کوریشدیلر نعظیم ایله بابکاهنه
کیدوب طبل بشارتلری جالدیروب برنده قرار ایلدی اما ثمود بن عاد
ارجاك کلدوکك اشیدوب المندنه هلاك اولدیازدی بویزدان
برسنه سینه جونغالدی نیجه اولوبنم عالم اویله بونله بربرینه معاونت
ایدیلر کوره خمزه قوتنارمغه نیجه واردی دیو بکلری ایندیلر ای شهریار
سن هیچ مره کت ایتمه قواونله بربریله جنك ایلسونله اوکصول بونله
بربرین بوزوب بریشانه ایدرلر اولزمانه سن ده انله ایله شویله شوریز
دیدیلر امیر عرب ارج عسکرنده طبل بشارتی اشیدوب عمر عیاره ایندی
وارکوراسفندیارفنه عالمده دیر دی عمر برندنه طوروب روانه اولدی
صورتی تبدیل ارجه بولشوب هوشه کلدن دلاور بوقد کوندیکده
ایلك دوکده ارج ایندی استمدکی نورالدهر ایله اولانه معرکه لرنیزی

96b-97a
845

نابخاد اجمادنده بزه ابودنك ويردى بنى صاحبقرانك هلاصنه بنشم
ويدم بنشدم اول شهروز نامبله كلوب اويلر برنام دفى تحصل ايلدى بنم
كومبه كلوب برمقدار اول ارالرده الطندم هلهال نام شهريار ايله بنم جنك
ايدركن اول هوا يورنده تخت اوزنده سير ايدركن بزه ايندى قماشايه
طوردى هلهاله بنم غلبه ايدركن نورالدهر يانمه واردى بنه ايندم
ياشهروز بنم مصمم ويردم اولده ويرسوب خاتونجه اولنجه اولده
ميدانه كلوب بنم ايله جنك اينمك استدى الكى كونده بركيجه جنك
ايدوب تابيهوشه اولنجه شوردشدن اولمادى ايرد اولمادقه افزبونده
بنه اولشاقه شرطيله ايرتسى كونه ابنه بلدم نورالدهر اولدينغنه يوقسه
ايرد اولمايجه قيودير مزدم دردى عمر نبستم ايدوب كوزم نورى شمديه
دك سن نورالدهر ايله قرقه دفعه معركه ايلدن ايرد اولمادن شمدى
اولسه كزكرك ايدى شوكه شكر ايلكى بربريكزى هلاك ياخود مجزيم
ايلمديكز زيرا سن نورالدهر بلمزسينه نه اژدر ديرمصوصاكم الينه قليچ
الدقده انمك ملك قلعم كبى يالو ياديرسه ابوهلهل قليچ جفاده مشغول سن
ايدى شمدنكرو غافل اولميه سن بنم شاكردمكسينه عالى دولت
اولدينغى اسندم اماكرم ايله سوزم طوت بديع الزمانه ايلمكه جنجال
ايلمه زيرانمك صاحبقرانك ظلغله صادر اولسه يرندن قوپاديردى امين

عربى

عرب ايدركم ايواه اول كيشنك حالنه كم بديع الزمانك الى انك كرسنه
ايسه سينه دراميدى اولاكم كرطوتوه محلنه واريسين دفى سرتاسويله
فورقرين غضبه كلوب سنك عرضك يقه سنى صاحبقرانه بولشمقه
قومسه زيرا صاحبقرانك همتى دائم اكادهر زمانه سويلرين بيرى
اولدم واركم مكدوه اوسم ديرياريني قتلى اوغلنه ويرسينه
دوكده ظاهر جمله دنه عاقل بديع الزماندن اكاويرم دينه ديدمكه يا
اولبرى قائل اولومى قوغا اولسه ديدم قمه دفى ابتدى بديع الزمان
انلرك جمله سنه جواب ويره دردى ايدك سوزيمى درهوشجه طوت آنك
ملك قلعم ايله كذالك اشتنه بونلرك مرتبه لرك بلوسينه وصاحبقرانه
اغرسوز سويله همانه ياخود بنه سنجلينه اركسه ديدم ديمه دل عنبرى
سوز جواب ايله اولاكم بوكز تكميل عرض ايدكسينه ديوب بنجه بونك
كبى سويلر سويلدى الدنه وداع ايدوب امير مردانه كلوب ابتدى اى
سرور اسفنديار كلمشسه ديوهنر ويردى قمه ابتدى نورالهوشه
كلدى اولاكم اوده بوبادكاهه كلدى دردى جونه صباح اولدى امين
اولنور كه ابع افتاب جمالدنه يعنى اسفنديار دنه الجى كلدى ديرلر ابادت
اولدى علقه عتياد ايجرى كيروب خليفه باشه قيوب دعا ايلدى
اندنه نامرسينه صوندى صاحبقرانه الوب اوقدى اولنده بنام خدايى
ذكر ايتمشه بنكه اسفنديار ديمه صاحبقرانه جونكم ايلدم ايله الات صاحبقرانى
بنادير مديك ياديى جنكله ديونامرسى تكميل المشه عتياده قلعت ويردى

علقه کلوب اوج جواب دیردکده اوج امر ایلدی عسکره ایجنده یاپیلن جنکده
دیوندا ایدیردی اسلام عسکریده کذالک حاضر لغفه بشلادیلر چونکم
صباح اولدی اوج بلوک عسکر اتلو سوار اولدیلر دغی میدانه کتاردیلر
کلوب صفلر یغلیوب طوردیلر نظر بر میدانه قیلوب عجب بورم میدانه کیم
کیمسه یوکن همانه اوج نامدار میدانه کیروب جوقه سلاحشور لقه ایلدی
اذنه ارطلب ایلدی صاحبقرانه عسکریدنه عدلانه صاحبقرانه اوکنده
باشنه قیوب اجازت استدی امیر عرب اجازت ویردی همانه عدلانه
دهشتله میدانه سوروب ارجه مقابل اولدی اوج سئوال ایدیب ای پهلوانه
نه نام الهیاد اولوب سینه دوی عدلانه کندوسیله بلدیردی اوج حمله ایله
دیو تکلیف ایلدی عدلانه سنه ایله دوی اوج بنه صاحبقرانم حمله ایله کور
حالنی دوی عدلانه غضبنه کلوب الکوزده اوروب حمله ایلدی اوج
منع ایلدی اردجه عدلانه برکوزده اوروب دهشتله اشاغی دوشوردی
همانه اوج اوزرینه کوروب بنده جکم زمانه بهزاد کوروب دهشتله
میدانه سوروب جلد الله اذنه مصمم بنم دوی اوج باقدی بهزاد دیر
عدلانسنده عقلی باشنه کلوب سلکنوب کمرین قیروب یره دوشدی
اوج کمری اوزرینه اتوب اونوه نقیب اولدی عیار لر میدانه جیقادیلر
بریدنه بهزاد مقابل اولدقده اوج بلمزدنه کلوب ایتدی ای نابکار سنی بنم
مصمم الله قورتارمغه سبب اولدک دوی بهزاد کندویی بیانه ایدوب
اولادکصاحبقرانه دغی جوقده بونلرک سنی قتغی لرسنه هوای دیرسنی

سن

سنی خود یالکز سنی دوی اوج ایتدی غم دکلدر سرجردنه قورقاره طاری
المزین بولیر جوقه عسکر جمع ایدوب بوایرانلی ایجونه کلدیکه حمله کرکه عجبا
اولام سرایرده سلیمانی الوب سام صندالیسنده اوتورام حمله کتیرجکا
سرفرایده دوی ایدی حمله ایلیسنده الیاکی یوقه درسلک میدانده
جوقه براوم کلوبه دوی بهزاد ارجدنه بوجوانی اشیدوبسکاه
نابکار سنی نابومرتبه می بولدک بولیله دعوا ایدرسیله دیوب الینزه
اوروب برینزه اوروی اوج اوروب منع ایلدی امابکندی براوج اوروب
دقده بهزاد سپرینه ویروب امافولادی بوکیلوب سینه قباندی همانه
منع ایلدی اوبرینزه اوروب اذنه الکوتله اوروب اوبرینه کوزدرحمله
ایلدیلر اوج بی پروا منع ایدوی اذنه نکرار الینزه بهزاد اولیقه
اوستنده برزخم اوروی هاشم یکرب اولحالی کوروب نعره اوروب
اولین الوب سلام ویردی اوج ایتدی مرحبا ای دلاور نامک ندیر عمرک
نیجه اکلورسینه دوکده هاشم ایتدی اولادم نک کوزیده لریدنه بکاده
هاشم یکرب دیرلردی اوج ایتدی حمله ایله کوره لم اهوالمزینجه اولور
دوی اوج ایتدی یوقه دلاور حمله سنکدر سندنی یکسیه اول حمله ایتدم دسینه
حمزه دنه غیرسیه ایتم دوی هاشم ایتدی یوقه بنه اول حمله اینجام زیرا حمزه
دیدیغ دنکلم کجد نصاره بن دارایم امدی قیاسه ایله همانه حمله ایله دوی

ایچ ایندی یاهمه الیه یاحق میدانده وارکیت برغیری ارکلسونه دیو
نزاعه بشلدیلر صاحبقرانه عمری کوندوی دارسویلر هاشمه همه الیسونه
دوی عمرده کلوب سویلدی هاشمده یاوز لنوب همانه دیتره صوندی
ایچ ایسه هب بونلرك مقدارلرین بلوب سبردالیسونه ایلجاربوب
منع ایلدی اندنه اللرینه عمودلرین الوب اوجر عمودلرله دیلرتکردایچ
هاشمه ایچ نیزه هاشمده اوجه ایچ نیزه اوزدقده یکایك تاکنس قلمز
فلکه دکلنجه جنك ایلدیلر هاشم غیرتنه کلوب برضرب سویله اوردیکم
ارجلك باشیلك اك باشنه برابر ایلدی توزبوردیه دوشدی عیار
توزه کیروب ای دلاور سیلرسین دیلجه ایچ توزدمه طاشمه جیقدی وایندی
ای عیادلربوکا هاشم یکدن دیرلرکه یونلك اوجندنه ترك دیادیلدی
اندنه نعره اوروب یاهاشم غافل اولمه بنجه ویردك اویلجه الدیوب
اك سوروب برکوزك شویله اوردیکم هاشمده کوزلرین برابر ویردی
اماکوزلرکوزدمه ایریلوب اردمه اولانه سپره طوقنوب بندیکی الك یلی
یلی قیریلوب هاشم برجانبنه اتیلوب ایچ کچرکن انه صاریلوب دفعه
عنقاری سلکوب دیزلری اوزرینه جوکردی ایچ انفه اولوب
کندولی اندنه اشاغی اتوب مشنه مشنه یقه یقه اولدیلر اولدیلر

اغزکزکه اولدیلر هاشم سلکوب ارجلرینی بردنه دیه کوردی ایچ
الم الیه دیرینی بردنه الوب هاشمك کمرین قاوب برظولد ایلدی
برقاریشه بوقادی فالدیردی هاشم هوی قوبدی هاشم اولحالی
کوروب سلکندی کمری قیریلوب یره دوشدی ایچ دیلدیکم باشنه
اوره بنه انی دیردی بویله جورلك کمری مردانه اولانه کتوردی دوی
برکزدنه انی کوردیکم دیوانه اسدنعره اوروب ای نابکار جلك الك
اندنه قصاکوردیکنه بندنه دیوب ایرشدی ایچ انی براغوب استه
سوار اولدی سلاحه عیارانه هاشمه تسلی دیروب میدانده
جیقاردی بریده اسدزرین قباهاشمه اوجه مقابل اولدی
ای نابکار کوهی ندیر بوسنك ایندیکن بانکه قالوب قیاسه ایدیه
ایدیسینه دوی ایچ کولکندنه ایندی ای حیله کار نابکار بن سنی
استرم سنك بکا ایندیکن کیم کیمه ایندی دوی زیرا مقدم ایچ
الیجوق معرکه ای کچشدر اشکاره جنکندنه غیری فرق دفعه شیوه
الیشدر امدی بونابکار دنه غافل اولمانه کرك یوقه صفاتلوقه
مقرر دیه بونك الندنه صاغ سلامت قوره تولوقه میسر دکلدر
دیوب کوزلرین دوردیرینه امدی نجاهلدیه ایندی ای یکیت
ندیر بوسنك ایندیکن ایشلر یوقه بوعسکر جکندنه غیری

بوقحید۔ دیدکده اسد ایندی ای نابکار بنی بکنده نی هم بکا جواب
ویرده دفعی حمزه بارکا هنده عنقالزی زهابرد۔ بکاده دیوانه اسد
دیرلر هوفلقه اولوبدده هوف ایده۔ دکیلم کوزل اچ ددی ایچ حمام
ایله دلاور۔ ددکده اسد ایسه هیچ تکلیفده دکلدر۔ اول جانسنه منت
هماله الینه یر اوروب ادجه برینه او۔ دی ایچ نمغ ایلدی اوچ
نیزه ده ایچ اسد داوروب اسد نمغ ایلدی افرال کوزده اوروب
یکایک جنکه دوشدیلر ایچ بی بر دامنغ ایدددی اما اسد سینه عابر اولدی
حیله جنکنه بشلدی ایچ جاوزلنوب برکونک شویله اوریکم اسد دهشتینه
وجه دوشدی ایچ یاننده کچرکنه اسد زرین قباکندولی جمع ایدوب بر دفعی
صاغدنه وصولدنه اوروب افرفرصت بولوب آرجلت اولیوغنه بر زخم
اجدی ارجده انشه اولوب الدال تیغ دالیحونه اوروب اولیه جالدیکم شیفینه
وسهرین دوشی پاره ایدوب اسدات صفر بیسنه یانوب بینه فوزلمیوب
اوموزندده الکی محمد سینک اوتاسنه وارنجه بر زخم بیوب الک هلاک
ایدوب اسد یقلوب توزه غرق اولدی انادی کرب غازی اولحالی کوروب
قراری قالمیوب هماله اسوروب اولیغه الدی عیار لر اسدی میدانده
جیقاردیلر کرب غازی ایندی یا اسفندیار بنجونه بویله ایلدن بنم اولادمه
حیف دکلمیدر۔ اولیله بر بوجواله ددی ایچ نجاهلده کلوب سن کیمسین ددی
کرب ایندی بکا کرب غازی دیرلر اسد بنم اوغلومدر حمزه نک رعسکرای

بوز

یوز دیدکده ایچ ایندی بقه دلاور سنه اوغلان بکاحیله ایدوب زخم اوردی
یا الاقورلری سنده حیله ایدرسک اولیله اولورسیلر ددی بونلر شویله شورکن
ارغشه یلر افراللرینه نیزه لرین الوب برینه اوحرینه او۔ دیلر اندن
کوزلرین الوب یکایک تا اخشام اولنجه جنک ایلدیلر بو لرین ایلدیلر
ایچ ایندی یا کرب دار بولکون سکا مرحبا اولسونه یا دین کینه بولشالم
ددی کرب ایندی یوقه البنده بولکونه اوغلمک انتقامنه الیانجه دو
نمرم ددی ایچ ایندی یا اویلی امدی یونیچ سنکله دکوده لی سینه قادیسیلر
ددی کرب غازی متعاقبنه سرو۔ د۔ اقدام ایله برکونه شویله او۔ دیکم
ادجلم باشی اتی باشنه برابر اولدی نوزه ارجی بوروبه دوشدی
ایچ کندولی جمع ایدوب نوزه دنه طشره جیقدی بر کوزی شویله او۔ دیکم
کربلای کوزی الندنه قرلایوب ارقه الدقده ست اولوب دهشتینه
کرد الله قوجه دوشدی ایچ دیلدیکم اوزرینه واره عمراوزه دنه سکردوب
کزبی قابدی ایچ مقید اولیوب دونوب کندی ایکی جانبدن دونوب
قوندیلر ارجلم اولکوده ایدیکی جنکه لرینه ایلدیلر زخملی اولنلرلر
زخملم بغلدیلر هم جونکم اول کیجه کچوب صباح اولدی ایکی عسکر
سوار اولوب مرکز یرینه کلوب صافلر بغلیوب طوردیلر نظر
برمیدانه ایلدیلر انی کوردیلر ایچ افتاب جمال دهشتینه سوردب
طرید مولانه ایدوب عرض هنر ایلدی اندنه یوزینی لحود بنه غاد

طرح قتله طلتوب نفره اوروب اوروب ابتدی ای تخود شاه
جونکم سوزم طلتوب سلیمانه اولدل امدی ارکوندی کورکی
نلر قیلورم ددی تخون محمد شاهه یقوب نیلیلر بونا بکاره
کیم جواب ویره ددی محمد شاه مروانی قیصره یقوب ای
پهلوانه وارشول نابکادل حقندن کل ددی قیره دانه قیلیلر
سوروب ارجه مقابل اولدی بوده جلیجه پهاده پلیه ایدی ایرج
یونی کوروب یکندی ابتدی ای پهلوانه کل سلیمانه اول سنکله
یارقیرداشی اولهم ددی قرداشه ابتدی یا اسفندیار اول ه
تکلیفی ارقتم ره کتوه دکدی نصکره الهه ددی ارجده نوله ددی
امدی حمله الیکه کوره لم ددی کوزدینده الیه بربرینه جوقه حمله ها
کجدی اخر ایرج کمرندن قایوب قولی اوزینه الدی قردانل
عقلی باشنه طلوب سلکنوب کمری قیریلوب ره دوشدی ایدن
اوزه بندنفره اوروب اولینه الدی ایرج غضبدن کمرن قیرنی باشنه
اوره دی باشنی ایکی شقه ایلدی تخود امر الدی قردانی میدانده جفار
دیلر ایرج اوزه بندالیه جنکه بشلدیلر اوبرجمله ها کجدی اندن
ایرج یونی دینه دعوت ایدوب جوقه نصیحت ایلدی قبول ایلمدی
نه بلادرسنکله جنک ایلمک دیوب برکوتک شویله اوره دیکم دخشل
بلی قیریلوب زیر زبر اولدی اغزندن بوزنده فاره انلدی اندن

ایرج دیلدیکم

ایرج دیلدیکم بندایده قادیبونه نام پلیه نفره اوروب ارجلک اولکین
الدی همانه دال قلیچ اولوب بربری اردنجه ایرج تیغ اوره دی کروه
تیغ ایدوب بر قلیچ اویله اوره دیکم اکرهانه سینه وار نجه ایکی پاره
ایلدی اندن سهراب ازوه بندنفره اوروب ارجلک اولکین الدی
ای نابکاره ندیر یوسنک ایندیکک ایکی عسکره طیانوب ندیر
پهلوانلره امانه ویرمز سینه دیوب جنکه بشلدیلر اما هدهاشنده
سهراب ارجه طیانوب کله برکله نا ایکندی اولنجه جنک
ابلدیلر ایرج یکنوب ایمانه دعوت ایلدی سهراب انشمه اولوب
یادزلندی ای نابکار سنی بکاغلبه می ایلدنکی بکا بویله سوز سویلر
سینه دیوب برایوضرب اوره دی ایرج کوزدین برابر دیردی ارقیه
الدی اما باشی اتبشنه برابر اولوب کوزلرندنه انشلرها جلدی
ایرج قدین راست قیلوب هلی نابکار سکا کوسترم بم کوتک نیجه اوردلو
دیوب کوزدین قایوب رکابه دوروسه یصوب برکوتک شویله اوره دیکم کوزد
کوزده طوقنوب انشلرها جلوب طرآقلرها نلادی سهرابک کوزی قرادوب
باشین الدوردی ارقیه الدقده اولانه سپری هوده اولوب
اغزندن بوزنده فاره انیلوب زیر زبر اولدی ایرج انی باشینه جویروب
اوزینه وارنجه بوزبان عسکری وارایدی یوریشه ایدوب سهرابی قوتاردیلر

ایرج بونلری یالکز شوله فردیکم بونلرین دوندوروب تخودلی عسکری اوزرینه
براقدی اهتمام ایدی طبل اشایشه جالینوب دونوب قوندیلر ایرج با
رکاهنه کلوب قرار ایلدی بینه اول کیجه سلاحه عیار انه ارهم کلوب
تنها سنده برمقدار صحبت ایلدیلر عیار جرانه ایتدی افرین جکر کوشم
اولدیغوزه زیاده ایچه رینه دیو دعا ایلدی اولکه صاحبقرانه ایلمروانه
جناب ایده ایدلک غضبنه کتوره میه ایدلک دیو دوا فرضیحت ایلدی هرکسه
استراحته واروب یاتدیلر صباح اولدی کوره عالی روشنه ایلدی کنه ایرج
بلوک عسکر برلرندن طوروب میدانه کناد ینه کلوب صافلر یغلیوب
نظر برمیدانه ایلدیلر اول کله ینه ایرج دلاوره دهشتله سوروب میدانه
کیردی بوزین همن عسکرندن یکاطلوب میازیر طلب ایلدی سلاحه دیوانه
هرهم بک کیفلی بیشدیرمشه ایدی صاحبقرانک اوکنه کلوب قزل ارسلانه
بکاهمت ایلیوم ریف ایلدینه اوسنایریم یومرنجه رینه ازوب قزیل صوینه
افیده یم بزم بکلری بنجوره دوکرسینه دیه یم بزم هاشم بکیده دوکدی
صاحبقرانه ایتدی وای هی دیوانه سنیده دوکردی هرهم بنه انی
دوکرم دیوب کرکدانک سوروب ارجه مقابل اولدی بره ایرج ظولیجه
قزل ارسلانه بنجوره کلمزسینه یوری کیده لم یوقه شدی سنی صالیغم الله
اذه دیم دی ایرج بلمز لکدیه کلوب بنه سویله یوانصل کسه رم دیدی بانک
صافینه سروه بویاوز زیردست دیوانه دیو هردی سویله اول هرهم ایده

سکا

سکا دیزیم دیوب اولجاب صالغه باشینه اوزرندن هوروب ایرج
حواله ایلدی ایرج ایدوب قلیج ایله جالوسم ایشکل اولوب ایوسی بوی برهیلی
بولدیه منع ایلمکده دیوب باشینه کیرالوب برالینه کوزدالوب قاچوب
ویردی کینه کیرم کینه کوزره کینه ارقده منع ایلدی اما افطراب
جلدی اویوردی اویاندی بندیکی اتلم ایقلری زمینه غرق اولدی
صاحبقرانه یانشده اولنلره ایتدی نه دیرسیزای بکلر بولیله منع ایلمک
کیمک الندن کلور افرینه ایلدی ایرج هروه ایده برینه سنلک
همالکیم اهتمامدن دوکرسینه دیوب کوزدحواله ایلدی هرهم ایده
دفی بوردولدم دیلجه اولمادی کوردیکم کوزدباشنه اینرصالغه
قرشوویردی اما قوللری بوکلوب ارقیه الدقده عقلی کندی ایرج
بناشوب سکا نه بشه اویشه قدیلم قولینک اوزرینه الوب دیلدیکم
زمینه اوره ارجلرقرندانجی افراسیاب کلکوبه قیانغه اوروب
ارجلر اولکینه الیچه هرهم عقلی کلوب سلکندی کمری قیریلوب
یره دوشدی عمریتشوب کناره جیقاردی ایرج ایتدی ای نوجوان
کمستکه شکادم الدک دیدی افراسیاب ایتدی ملاه قاسم اولادندم
نم ادیم افراسیاب کلکوقیا دیرلردی ایرج ایتدی یادفی قرندکنه
وادمیه دیدکده یکی واردیر برینه جهانکیر دیرلر برقرندکم دفی وار
ایدیکه ایرج دیرلرایدی اول جوامیزه غالب ایدی برقاچ ایله غایب

اولدی اما هان سکا بکزردی بویده نقره ده ددی ایچ ایتدی عجیب
ادم ادمه بکزار حمله ایله افراسیاب محالفت ایتمیوب برینزه اوردی
ایچ سپر ایله جاریوب منع ایلدی اما بکندی بره قاسم اوغلی اولدیلر
اسیات ایلدلر کرکسان دیوب جنکه طور دیلر الحاصل اوده کز
حمله حطا کجدی افراسیاب غیرته کلوب برینزه شویله اوردیکم سپر
هر بنده نصور دار ایسه عفو ایده سین ذالعفه ۱۶
۱۷۹۲
اشبو فرخ نامهٔ فراغت ایدنه قرنداشلر بو جلدی تماماً یازدم
سز لردن دعا ایده رمکه بنده کناه کار قرنداشنیزه برخیر دعا یاد
ایده سین اندنه کتابی تماماً فراغت ایلدکده جمله شهید اولانه غازیلر
دیهلوالمراح روح طیبه لریجونه خیر دعا ایدوب دفی برغازقان
هلوابشوروب فی سبیل الله قرادانه ایلیه سیکز دفی اکسکلمک
دار ایسه عفو ایتمه نزهٔ دعاونیاز ایدیکم تمت الکتاب عافاه الله
دانشدن یول بولوب زخم راک ایره قودی ایچ کوردی کرچه زخم
اوردی اما یاوز هطاصاودی های نابکار بوندنه غافل اولمامغه
کرک دیوب هیقروب برینزه الم ایله افراسیابه شویله اوردیکم
اولده سپر برابر دیروب اولده یول بلوب اولیغه اورینه برزخم
اوردی بریده عمر بده رستم اوکیغه الدی شویله نراک ازغشد یلر
جنکه

جنکه بشلدیلر دفی ارالرنده اوداوج حمله حطا کجدی ایچ الکاره برکوردراوردی
اوده کپر دیروب ارقیه الدقده سپر نارماد اولوب رهشیه بویینیغه قوجه
دوشدی بریدنه رستم وهانکیر رهشیه سوروب مقابل اولدی هماده برینزه
اوردی ایچ کوجه منع ایتدی ایچ دفی برکوز هواله ایلدکده وهانکیر بینه
قاده اولمایوب برزخم بدی ملاح قاسم اولحالی کوروب قراری فالمیوب
هماده رهشیه سوروب ارجه مقابل اولدی لطف سلام سلام دیروب
ایتدی ای دلاور سن بیچ کسیه مرحمت ایتمز میسنه ایچ اناسینک
سلاملاح الوب ایتدی ای دلاور سنیلرم ظاهر بوجنکده انلر بکا مرحمت
ایتمزلر بولسه لر هوقدنه هلاک ایده لر ایدی اما ای دلاور سن کسه
برنه لطف ایله سلام دیرسیکز ومصیم المدینه الدیکز دوکده ملاح قاسم ایتدی
ای مردکزین سن بنی نجیب یلمز سنه بکا قاسم دیرلردی ایچ ایده های
های بنی سرخله مشهور ملاح قاسم سزهیس دینجه قاسم بلی اول الراک
لحیف قولیم اما ای دلاور بنم کلمز واوسیز سام فسلنده اسفندیاد
اولسیز ظالم بوده که اوغلوم ایچ دلاور سیغه زیر کیشیلک اولادی هیچ
نصوره کیرسه اناسی بلور زیرفانه هرکت ایدوب محبت ایدر
ایدی بنم جکر کوشم بیدنه سزلر صاقلیه جنک ایده لم استرسی قلیچ ایله
برزخم اوردی هماده سرینی صاقلیه بی سنک سرینی کسیه دیمام کوکلونه
شاد اولسونه اکردم ایله قرق کوده جنک ایده دم دیرسن بی مانع اولمز

وسنان زارلك صقلرم ديوب بى اهتياد كوزلرندن هرب بشليه دوكدى
ارمكده كوزلرى ياشيله دولدى امانيلسونه سرم فاشه اولسونه ديو
دونوب ايدر - يافاسم نجيب سويلر سينه كيم بلوركه بنم كيم اولديغم ايچون كلدركه
بنى اكابره دسيسه بنم فرنداشم وار قاردوم زمرقباد لرسندن اهتياد -
سن بنجه بابام اولورسك بويله جوابلرى قورقوندن سويلر سينه بنه سنى
قتل جكدر ديرلر الله دعواسنه ايدرسنه ايدى الم جكوب هونكر بنى
اوغلنه بكزتدك بنه سكا رعايت ايدرم دوكده قاسم اتشه اولوب ايدر -
اى نابكار بنه سنى ايچ كبى دلاوره بكزتدسه كم مى ايندم ايدى حمله ايله
كوركه قورقارديم ديو ايچ بلوركيم قاسمده مكسيه اول حمله ايتمز ايدى
حمله ايدرلر يكرمى بدينه حمله حطا كجدى اندنه كوزدن ايله بابا اوغل ايكسنده
قدر جنك ايدوب غالب مغلوب بللو اولمدى ايچ كوكلندى ايدر - يا ايچ
پدرزلر بويله جنك ايدرلر يا قمچه ايله بنجه جنك ايدرسنه ديوب توبه
كسدوبه كلدكده اقدام ايله بركوندن اوردى ملك قاسم سپر ديبنه نيزه
سپر دامنندن يول بولوب زيج حلقه لرك زمينه براقدى ملك قاسم
ياوزلنوب برنيزه اوله اوردبكر ارجده سپر ديردى نيزه يول بولوب
ارجك اديلوغنه زخم ايردى ايچ ديلديكم برنيزه دخى اوره صاحبقرانه
عشقرى سوروب اوطه لرينه كيردى شايد بربرلرك هلاك ايدرلر

ديو

ديوب شويله نعره اوردبكم ايكسنده انلرى اوركدى ملك قاسم ايدن
شونا بكاد ايله ايرد اولسونه اولمازميدى ديدكده قمچه ايتدى كوزم نورى
تيغ دخى جكم سينه ديو قورقدوم يوزلرى اقه اولسونه ايوجنك ايلدك
ديوب قوندردى ارجده ايتدى بوردى سرور زمكه تيماد ايله بادين
جنكك بنجه اولسونه ددى ايچ يا قمچه ظرافتلى بنيه بنى قورتاردك
امانه بك جاغير دسيسه بنى بويله نعره ايله قورقوتمقى اسه بنيه بنه
نعره دن قورقرم كوه طوماك ديولرينك صداسنه قولاقم الشمز -
اللى كره جاذر مقدر هان الات صاحبقرانى ديرلر بكدردى
قمچه ايتدى نوله يا اسفنديار ميدانده ارقم يرم كوردايسك
ديره يرم ددى دوندبل بادكاهلرينه كلوب قرار ايلديلر مجلسه
قوروب بزم عيشه ايلديلر كله لركرم اولدقده بديع الزمان ولى اله
اقرانه يعنى نائى صاحبقرانه دعا ايدوب ايتدى دولتلو انا يادين
اسفنديار جنكنى بكا وبرك ددى قمچه ايتدى كوزم نورى شويله
شويله كلى بادين بنجه جنك ايده جك اولدى كوره لم يادين بنى
ادملر دعوت ايلرى اكر ايلمز ايسه كيزكيره سز ددى اندنه عمر عيارده
مرهم سليمانى ديروب ارجه كوندردى عمر كلوب ارجه بولشدى
صاحبقرانك سلامك ديوردى مرهمى كندو ايله ارجك زخمنه
صاردى ايچ ساعتده صحت بولدى اندنه صحبتنه بشلديلر سلطان عيارانه

ایندی دلاور بدیع الزمانه یارین سنك میدانکی استدی صاحبقرانه هجوابی
ویروب ایندی بنده دونه بولوشوب یارین بغلهجقلانه ایده لم دیو کوبلندك
کوره لم ارتیم الیه دعوت ایدرسه وارینجه اولمزدی ایوج ایندی ای سربازلر
جوانلرلندهاپیردوهم جوقده جفاجکوبه میدانه دعوت ایدیم جنلك
حالیده بلکی خاطری رنجیده اولدی لکن بدیع الزمانی دعوت ایدم دیدی عمر
ایندی کوزم نوری سن بنم شاگردمسین سوزم طوتکه رجحوارد اولرسین
هانه سکا لازم اولانه فوته الیه بولوشوب تکمیل عرض ایده سن زیرا کندی کعبه
کیدوب ارین بدیعه ویرملك استر اولکه بکله مطا اولنکمیل عرض ایده یم
دیکن سنه عرضك یقلوب غربته دوشرسین دیوب وافر نصیحت ایلدی
ایوج ایندی نوله ایلدی سن بنم اوستادمسین هرنه درس باشم اوستنه
دیوب بزم فوردیل عیشه نوشه بشلدیل عمر عیار دربابن الینه الوب
جالوب جاغزمنه بشلدی بروفصل ایلدکم اینده اولانلر هپراته اولدیل ایندنه
ایوج عمره وافر یادکارلر ویروب کوندردی عمر شاد اولوب صاحبقرانه کلدی
ارجی وافر مدح ایلدی جونکه اولکیجه کوب صباح اولدی ایوج بلوك عسکر
ات فیل کرکدانلرینه سوار اولوب میدانه یرینه کلدیل صاف بغلوب
طوردیل اولمحاوره ینه ایوج مجنات دخشه نقشوب عنقاپری میدانه کوردی
الات جنکه الاوروب اولقدر عرض هنر ایلدیکم کورانلر هپراته اولوب
تحسینه ایلدیل اندنه قول قالدیروب جالنانه جنك هریلری دلدیروب
بلنداوازالیله نعره اوروب یاغمور طبر وبولوندی نکاره مردانه طوشوره لم

سامان

سامان الات حربك واسبابك وصندالیه سن سندنه المقدم رادم
بن غیریلری نیلام هب جلهمز اسلامز عداوت دیتمز بوقدر دری
صاحبقرانه بدیعه ایندی کوردکی بدیع الزمانه ایندی نوله دولتم انا
بتم سنه محالفتم بوقدر دری امدی صاحبقرانه وامیر جوانانه خلیفه
اسلام اوکیته کلوب کوزم نوری بری غیر دعادنه فراموش ایلمه
دیرسینده پیر اولدم اولکی حالدم کندی دری عمر کهریار الق قالدیروب
دعا ایلدی اندنه صاحبقرانه عشقری سوروب بوردوکده ایوج بلوك
سرخلقه دوشیلانلری وبوقدر عیارلری نظیم الیم میدانه کتوروب
الکی جانبه دوریلوب سلامه دوریلر صاحبقرانه بونلری سلامیلوب
ارجه مقابل اولدی الکوکسه قیوب سلام ویردی ارجده علیك الوب
مرحبای دهرك قهرمانی وزمانك فرمانی هوشه کلدك اصلك
پهلوانلر دونوب برلرینه وارویب قماشایه طوردیل عمر دنغیری یانلرنده
کسه قالدی اندنه ایوج ایندی جونکه یاغمور بوقدر اهتمام اولمشدر سنه صا
حبقرانلی بکا ویروب کعبیه کتسك اولزمی دری فوته ایندی دلاوره بنه سکا
دیدم اکربکا غلبه ایدوب ارقمی یره کتوردکن اولسونه مادامکه ارقمی یره
کتوریه کن برینده دیرمم بلدیکندنه قالمه دیدکده ایوج ایندی هوشمدنه
سنك ارقمی یره کتوره بم دیوب برینده اوردی فوته سپری قارشو دیروب
منع ایلدی اما وجودی صاد صلدی بکنوب افرین یا اسفندیار مردمیدانه

ایمه سینه اندی کوبنده سینه ملک لذتنی دیوب کیوسی سینه دار سینه
سیله برسینه اوزدی اوجده سیر له جاربوب منع ایلدی اماکیم دهشیده بلی
صارمادی بواوسلوب اوزره یدیشن سینه اوروب اذنه اللرینه
کوزلرین الوب اغشامه قدر جنلک ایلدیلر اغشام اولدی بارکاهلرینه
کلوب قرارایلدیلر صاحبقرانه ادعی بکلرینه مدح ایلدی اوزده صاحبقرانی
مدح ایدوب دعا ایلدی بکلرینه بیر اولمشه ایدی اماقوتده جابوقلقده
هریکیت انکلجنلک ایدوب باشه هیچه من ایدی بلنلر بلی قوه جهانک
اسکی قوردیه. هماندجرید ایدکم برنام قوبرسینه دویلر ایرتسی سینه میدانه
کلوب اغشامدک کلم برکله جنلک ایلدیلر بواوسلوب اوزره یدی
کوندجنلک ایدوب فاعده اوزره اوچ کوندصیدشکار ایلدیلر تاکم بکلری
یدی کوندصیدشکار ایلدیلر بکلری سکرنجی کوندسینه بنوب هرکسه
توابعیله شکاره بندیلر صاحبقرانه برطرفه کندی بدیع الزمانه برطرفه
کندی ملک قاسم برطرفه کندی اسکندر. ردی تنلک اوغلی فاهر
بولات دستخود بنه غاداولکینه کلوب ایندی ای شهریار بوکون
اشتدم بزدانه پرستش شکابفضلکه مرادم بودرکه بدیع دیدکلری عرب
زاده دنه تنها انام فانک الایدم ددی نخود دعا ایدوب یوردی اولدی
ایسه نه اسامه اولدردی فاهر بولات دست بلک قده. توابعیله
اهنه غرق اولوب بدیوک کندیکی جانیه روانه اولدیلر ایلری
عیار

عیار لرکوندروب بدیع زمانه برواردی ایسه بکاهرکتورلک ددی عیار
لرکلوب بدیع الزمانی بردهشت سایه سنده بولدیلر برقاچ کمسه ایله اوتوروب
باده نوشه ایدرلر. فاهر کلوب هیبر ویردیلر اولجانبه روانه اولدی ات
سوروب کلوب کن هیلاده عیاره راست کلدی اولده کلوب بدیعه هیبر
ویردی بلک نفرادم ایله برکافر پهلوانی سکسه اوشه قدیلر اوزیکره
کلوب غالبا کجنده قتل ایلدیکن اسکندر. ردیه تنلک اوغلی ددی بدیع الزمانه
فوکلوبه ددی فرشوده ظاهر اولوب برنفره اوردی ای نابکار سنم شکار
کاهمده نه اداریسه سنین قلمیه یقین کیت یوقسه کندی سنی هلاک ایدرم
دیوب ات سوردی هماندبدیع الزمانه دیندیه اینلوب اوزنده ایسه جنلک
الاتی حاضر ایدی دشمنه ایجنده غافل بولنماز دی کیوبجری جکی ویردیلر
سوار اولوب فاهره مقابل اولدی ای نابکار سنلک بوعشرتکاهده نه علاقه
وار. بنه سنی اعلا بلوم کیم اولدیفنی سنین ایمانه زیرا بایان اردیجه
سینده جرمنه کوندریم ددی فاهر بقه نابکار دینی بابامه می قیاسه ایدرسینه
کورامدی دیوب برضرب اوردی بدیع الزمانه کوزدن برابر ویروب منع ایلدی
اماکیمدی اندنه بدیع الزمانه اوردی اولده منع ایلدی بدیع کوردی هیلی پهلوانه
اولکیم الکتوردم دیوسنه یه عرضلک بقیوب بکابلک جنلک بیلدیلر مکرحیله
عیار لرایله شکافوغوب کیدکن اول ارایه اوغرادیلر بدیع الزمانلک
نفره سینه اشیدوب یقین کلوب کیدم طوره دیلر جلال عیار بونلری

کوروب کلوب بدیعه ایندی ای دلادر بایام سپرینده طوردی انام عمر ایله
دیدکده شهر هرساله درونده شجاعت مجمع هری جوشه ایدوب ای پلید
بایام عناد ایدوب هلاک اولدی بادی سنی ایمانه کل دولت
بول یوفه سنی هلاک ایدرم ضدمتمده سنجلینه جوفه مکه لر سرفراز
اولمشلر سکا دفی زیاده رعایت ایدرم فاهر یاوز لنوب قوردیشه
کلبه دوندی های نابکار سنمیه بنی هلاک ایده جک دیوب
دلینه هرنه کلوسه سویلیوب برکوزه سویله اوردیکم بدیعلک
باشی ات باشنه برابر اولدی سرور عالم کندوی قبع ایدوب
فاهر کونکی باشی اوزرنده دوره ایدوب برکونک سویله اوردیکم
فاهر لک کونکی النده فرلایوب ارقه صوندقده باشی لعینک
فیل باشنه برابر اولدی بدیع الزمانه لک بیچ اوزرنده ای هویروب
بربول کرینه دست اوروب نفره اوروب سلسله ارپشه قدیل قولنک
اوزرینه الوب لعینک عقلی باشنه کلوب دال خنجر اولوب دیلیکم بدیع
الزمانی اوره بدیع الزمانه باشی اشاغی بوکی برطاسه سویله جاریدیکم
اسکام طسمانه کبی باب بقی اولدی اول بلک نقرادم فریاد ایدوب
قلجلرین عریانه ایدوب بدیع الزمانک اوزرینه هجوم ایلدیلر شهر هوسانه
دال صیغ سعید ایدوب بونلره برقلیچ دوشه دیکم برهجوم ساعتده نابود
ایلدی امدی عرب عمر ایله یقین کلوب بدهوا برخدار اول اوغلوم یوفه قولات

ایو

ایو مقتدی کلدی ددی بدیع الزمانه قرشو واروب بیورلک دولتلو صا
حبقران مجلسه حاضر دیو دعوت ایلدی سرور عالم دفی عشقدن
اینوب اول دستسایر سنده مجلسه اوتوروب عشرتله بشلدیلر
ایوجه زمان دلک سرقبلاری قارونه زمرفیاشکار ایدوب کیدکجی قارشو
دنه براهو جیقوب اولده براوق اوروب یقدی کوردی بونی اوق
ایله اورمشلر هله بوسنیه جیقاروب برده رفته اصه قوردی مکر اول اهونی
ملک قاسم اورمشه ایدی سلاحه خاوه اهونک اردنجه جیقه کلدی
بره نابکار بنم شکارم نیجون الدک دیوب اتشه اولدی قارونک
عقلی کندی بیلوردیکم ارجک یاباسیدیکمدی عوغا اولوردیوب
قارون زمرد قبا ایندی مشهور مثلمه ات بنه تک اوالتک قلیچ
قوشانه تکدیمصوصا بلمدک سیزک ایدوکینه بیورلک بلچه بیه لم ددی
ملک قاسم ایندی یوری شوارادهقرنداشیمه اسقندیاری دیدم حق
ایرد اولمغه قومدی امدی انک انتقامک سندن الایم زیرا قوتنده
ایکیکز برایشمه بزدیدکده قارون الم جلوب ایندی سرور یا قرنداشم
سندن قالوری یابنه سندن قورقارمیم نه وار ایشمه بوندهاکر جک
ایسه طورایلدی دیوب اندن اللرینه نیزه لرلک الوب اوندیدیکش
نیزه اوردیلر اندن عمودلرینی جلوب عظیم جنگ طوردیلر هله بریدن
ارجک هدفنده اولانه لاهوب جهاد دست اول ارادن کچرکن قانم

ایله قاردوناق جنگاک کوروب کلوب ارجه خبر ویردی ارجده الدوغدی
هرقنفسی مقلوب اولوب سه کندویه الم حاصل اولوب هله کلوب
ایراقدن سیره طوغدی قاردون ارجاق کلدیکنی کوروب غیرته کلوب
اقدام ایله جنگ اینکه بشلادی بدیدنه صاحبقرانه اوغلی بدیع الزمان
اول مکانده عشرت ایدرکن صحرانه ادمی زادکلوب قاسم ایله قاردوناق
جنگنه خبر ویردی یونلرجه غمه دوشدیلر زیرا قاردون کبی برمرد ضایع
اولمه قاسم کبی بردلاوره حطا اولمه دیوب همانه یرلرندن طوروب کلوب
یونلرک جنگینه تماشایه طوردیلر یونرالاهر دلندها دجمانکیر کلوب
سیره طوغدیلر ایکیسنده جنگدن مست اولمشلر ایدی ملاح قاسم حمزه
بطریله کوروب بجاعت هوهری دوروندن برق اوروب غفلة اهل
ایلدکده صاحبقرانه عمر عتباری کوندیلر وارسویله صافنیسه قلیچ جکمه
سینه دوی عمرده کلوب سویلدی ملاح قاسم ایتدی بوسویله نامرد
می اولدوکه اهل اسلامه قلیچ جکم دوی اندنه نعره اوروب یاقاردون
غافل اولمه دیوب برضرب شویله اوردیکم قاردون کربه کوزدن برایر
ویردی اماقولاری بوکلدی کوناک کوتکدن ایریلوب قاردونه یاشنی
ایلروده برکده اردنده اولانه سیرهی خوردالیوب اننک بلی قیریلوب
توزه غرق اولدی ملاح قاسم کونکنه ضبط ایدوب کمرکن اردندن
برعمود الدی سیاه کوشیه منه سینه طوقنوب قلبی اوزرینه اوتوره
واردی

دوردیلر اسکلهسنده دیوریکلر قبر عبدال ذاکر یاهی ضیاالدین ۱۰۲
بنده لری قرئیت ایلمشدر

واردی قاسم دهشتله انیلوب برمشته هواله ایلدی قاردون الی
ایاسینه برابر دیروب الی اهیلوب سینه سینه طوقنوب یدی ادیم کروبه
کندی قاردونه یاوز لنوب هشیار برمشته اوردیکم ملاح قاسم اوچ ادیم
کروبه کندی اندن بقه بقه کرکره اولدیلر قاردون اشاغی زورایدوب
ملاح قاسمک برزیرین دیه کتوردی قاسم الم جلوب دیزین بردنه لوب
قاردوناق ایکی دیزین دیه کتوردی قاردون الم جلوب قاسمک کوکسنه غافل
ایکی برمشته اویلم اوردیکم قاسمدن غیری ار اولدیدی هلاک
اولوردی بی اهتیاد کندوندن ایردی برکن قاسم اول الم ایلدیرمشته
اویله اوردیکم قاردوناق الی اهیلوب باشنه طوقنوب ایکی شوه اولدی
قاردون بلنه واردی انیلوب قاسمک کرینه صاردی قاسم طرنقلری
اوزرینه دکدی هایهای اولوب ملاح قاسم الدرین کروب اباغلری دیه
کوملدی دیرلول قاردوناق کرین قابوب ظوراید وب ایکی قاریشه یرندن
قالدیردی دیلدیکم یرظوردقی ایدوب قاردونی قابوب دیه اوره اوچ یر
نعره سویله اوردیکم عالم صارصلدی بریدنه صاحبقرانه ادمی جنگ ایلر
قیاسه ایدوب عسکری ایلروسوروب شاید برمشته اولدیوب قاردونه
اول نعره دن غیرته کلوب ظوردیلر سکنوب کمری قرلدی ایقلری دیه کوملدی
اوچ برجانبدنه صاحبقرانه برطرفدنه اتسوروب کمری بکمشته اوردیکده

فاروق

قاسم بکری فاروق اوذریه ائی دیر دی ارجد لاهونه امر ایدوب فاروق
فابوب بارکاهنه کتوردی کندیده دونوب بارکاهنه کلدی فاروقه زمر فیا
قاسمی مدح ایلدی ایرج صفا ایدی بریدن صاحقرانه قاسمی کوزلرندن اوپوب
بغریه یصدی برفغان اول اوغلوم ایوجنك ایلدك انجق اولوردی
اندن دونوب بارکاهنه کلوب قراد ایلدیلر نحوده بنه عاد فاهر بولاد
دست بدیع الزمانه الندن هلاك اولدیغك خبر ویردیلر نحوده ایلیوب
فانه اغلادی بکلریله وزیرلریله بقوب نجه ایده لم بونلرك الندن
نقد بکلرمزدن برپهلوانلرمز هلاك اولدی دیوب ذیاغ غمکین اولدی
افرشادوه ایدوب بحیایی ظلمانیه ادملر کوندروب امداد استدیلر
عیاد لکتمکده بریدن جونکم صباح اولدی ایرج افتاب جمال میدانه
کیروب طلب ایدوب اولایه ایلدی اندن صاحقرانی دعوت ایلدی ایرج جمله
عشقدیوزادی سوروب مقابل اولدی سویلدیلر سنه جنك بشلدیلر
بریرلرینه بنزه دکوزدیلر افشامه قدر جنك ایلدیلر دونديلر بادیه
بنه میدانه کیروب الحاصل اوتوز طقوز کون جنك ایلدیلر سرور عالم
دونه جك زمانه اندی یا اسفندیار بوکونه اوتوز طقوز کوندر جنك
ایده زیرا دین فرق کون اولور بادین انشاالله سنکله ایرد اولالم

دوی

دوذباب حکایتی

دوی ارجده قوله باصقرانه دیوب دوندیلر بارکاهلرینه کلوب اولکیجه صا
صقرانه بکلرینه دعوت ایدوب اکربکلر بکلر بر مطا اولورسه جمله کز اسفندیاره
تابع اولك زیرا سام اولادلرندن زیر الاتی واسیابی الکا تسلیم ایلك
مخالفت اینمه زیرا ده دهی بارکادیده جمله سز فریاد ایدوب اما اول کوهی
کوستهرسون دیوب اندنه بارکاهلرینه کلوب دعایه مشغول اولدیلر صقرانده
بارکاهی اسحاقه واروب صباحه عبادت ایدوب دعایه مشغول اولدی
بوحالینیدن ایرج دلاوره بکلرشاید بکلرحال اولوره ایله واروب صا
صقرانك هدمتی اهتیاد ایلك کرکه بندن ذیاغ دعایت ایلردی
بونلرایدیلر انشاالله سز کلدیکز بارکاهی سلیمانه بیلم واروب
صقرایده زیردیلر اندن هرکس جاده لرینه واروب نیازه بشلدیلر
جونکم اولکیجه کوجصباح اولدی صاحقرانه یزندیلر طوروب قرق سکز
پاره جنك الاتلرینه اوزینه اراسته قیلوب سیمرغ عنقا اوطاقلرین
طاقنوب عشقه سوار اولوب میدانه بوردکده نقدیر قلقه وسر
قبلاده دلاورلری وارایله انلرندن دورلوب پیاده اولوب
صاحقرانك اوکینه دوشوب تعظیم برلر میدانه کتوروب ایکی
جانبه دورلوب برلاده الوب دونوب هربری برلرینه کلوب
دعایه مشغول اولدیلر عمر عیار صاحقرانك صاغنده وکاه صولنده

109b-110a
858

كبى برنامادكمه ايله ايرد اولهجغز كونه اوّل ميدانه كيرمه دين دوى ايرج
يا اويلى امدى همداده اوّل سنكله دوى فرّخ خبر همداحمد سنه كيدر ديوب جنكه
يشلديلر يكايك كوندوسنيزه ايله جنكه كيردىلر القصّه كون قيّمه فلكه دكى
لقمه جنكه ايلديلر فرخ ايندى امدى اين اتندن سنكله بر يوزنده كس
جنكك ايده لم زيرا جنكك قبوسى سنيزه ايله اجيلور كم ايله قبانور دوى
ايرج ايندى قوله امدى سنى اين بن صكره ايتم دوى فرخ ايندى يابن مغلوب
بيم ديدكده ايرج ايندى يابن مغلوب ميكم اوّل بن ايتم ديوب نزاعه
يشلديلر اندن سنه جنكه يشلديلر افيراجك دخشى صاحبقرانك
ظهر سينه تحمل ايده ميوب دينزلرى اوزسينه هوكدى افيرايرج دخى
كندوى زمينه اتوب عشقرك لجامنه صاريلوب عشقرى دينزى
اوزسينه هوكدى اميرجهان دخى زمينه اتلوب يشمشته اوروب ايرج
كندون ايردى ارجده ياوزلنوب برمشته اوروب صاحبقرانى
يدى اديم كرويه سوردى صاحبقرانه قاچوب مشته شويله اوروب ديكم
ارجده الياسين قرشوروب الى اجيلوب اون ايكى اديم كرويه
برافدى ايرج قاچوب صاحبقرانك يقه سنه ياپشوب مشته مشته
اولوب كاه اول بونى جكر كاه بونى اولفدر شوروشدىلركم يقه لرى

كيوب مدح ثنالر ايدوب ايدى كرم بودهرك قهرمانى وسام سواى ديوب
معلّا قدر ايتوب شيوه كار لفظ ايدى فرخ ايدى بره عبّاد ندبر بوسنك
شادلغين بولبلكى صوكى خبر اوله بن بوكون فقده المده يمكم بودلاده
ايله حالين بنجه اولوب دردم سنك شادمانلغك اشكك دكل دوى
عمر عيّار ايدى اى مرد كزين سنده الم جكمه بوكون سنده شاد اولوب
سويه اسفنديار كبى برصاحب ظفر بودى بوقد جمعيت صاحبى نامداى
بوكون الكوردسين دوى فرخ ندن بلوسين دوى عمر ايدى سوز بنم
اولوب اشته كوردسين دوى اندن كردى عالم اولانه امرى عرب
سلامه دست اوروب اوشادى حضردن كوريكى كبى اولقدر
عرض هنر ايلديكم ايرج بلوك عسكر ضيرانه اولديلر ايندىلر هزار
افرين بويله بيرملك عالمنده بويله جابوك اولوب بولاسمه كت
ايليه الجغه اولوب ددىلر اندن سردر عالم قول قالدروب جالنان
جنك هربلرى دكديروب نعره اوروب ياسفنديار كلبرى بوكون
سنكله برطرف اولوب غالب مغلوب بللو اولسويه ديدكده ارجده ر
دخشين سوروب مقابل اولدى سلام وردى فرخ سلامتى الوب
مرحبا هوشه كلدك دلاوره ديدكده ارجده خوشى بولدق صاحبقرانه
امانديرا صلى بوكونه سنيز اوّل ميدانه كيرديكز بوقدر كوندر ميدانه اوّل
كيرمز ديكز دوى ايرج بويله دليجك صاحبقرانه ابتدى عادتمز بودر سنك

كبى

جالم اولدی وایاقلری التنده دیر سورولمش تراب دوندی بدیدن
بدیع الزمانه وملک قائم ولندها ونور الدهر برلردن طوروب رهنمایی
صالیوروب نامیدانه اوستاسنه یقین کلوب طوروب دیل دیه شول نابکار
کوهی دیوب بقه قلدیلر عمر عیار ده قورقادصاحبقرانه برحطا اولمسه
اگر غلبه ایدرسه براوغورسزلق قلیچ اوشوروب باره باره ایدرلردی بوکز
اوتردن ادجک بکلری قاروندن زمرد قیادسر عسکری عنتر ازدرسند
ودستم زمرد قیاد سهراب ازدیسوار وعلقه عیار ایلروکلوب شایت
مزه بولی بلمز غضبه کلوب هلاک اینسون پاری بلدیرملم دیوب یقین
کلدیلر بدیدن بدیع الزمانه ولندهاهیقروب یاصاحبقرانه کلوطوتوب
یوقاریه کتدوکزه دخمه دیرملک دیدکده صاحبقران ایدی اویله دیوب
کمرین ادجه تسلیم ایلدی ادجه یامیور دیوب برطوروشوایلدیکم
براوغوردن ناظر قلرینه بندیردی عمر نیلرسین صاحبقران دیلجه ایله
مردان لنکر ویروب عوکجلری یه باندی ادج براوشه بشاده مدی
ادج کوکلندن ایتدی بوقدر یللردر درد بلاجکرسین بوکون ایجوندر
اولکم برزیاده جرایشه قویه کین دیوب برزو اولکندن زیاده
اقدم ایدوب بوکره سرموزه لری اوزسنه دیکدی عمر ایتدی بنیلدک
یاعرب دیلجه همزه سنه لنکر ویروب اوکجه لری یه کوملدی ادج ایدر
یاحمزه

یاحمزه سنی یه محمد یارمی دیوب برطوردقی ایلدی اگر اول طوردی کوه
طومانک قیوسنه ایده ایدی یرندن قوپاردی اما سینه براوشه
ایده مدی قوم صاحبقرانه سینه لنکر ویروب ایاقلری یه کوملدی
ادجه قیوویروب صولفه بشلدی برعمر بقادی برصاحبقرانه
بقادی دوت یانقی ایسه دلاور لرالوب بقادلردی قوچه صاحبقران
ادجک کمرینه قورایوب برطوروشوایلدیکم کمرندن یوقاری کوکسنه
برابر قالدیردی ادج لنکر صالوب کمری قرلدی صاحبقرانه غضبه کلوب
نکاره دیلدیکم بقه سنه ال اوره همان عمر عیار فریاد ایدوب صفین مدد یا
صاحبقران یابندن دکلدیحط ایدیسین دیلجه ادجه نقابن قالدیروب
صاحبقرانک ایاغنه دوشدی عمر سکرویوب ملک قاسیملک قولاغنه
یاپشوب ای سرویسولم مزده کابوقده کوندصاحبقران ایله جنک
ایدنجکر کوشه کزادج افتاب جمالدیر دیدکده سلطان خاور
ملک قاسم دلاورلر صفاسندن عقلی کندی بریدن صاحبقران
کوردی ادجه بغرینه بصوب هاى جکر کوشم سنمیسین
دیوب شاد اولدی ادجه تکرار الینی بوسه ایدوب سلطانم
مقدم اولسون برکوستاخلقده ایلدک عفو ایله دیوب

دیوب صار لدی صاحبقرانده ازهی کوزلرندن اوپوب اویلر
اولور اوغلوم بنده سیزدن سرفراز اولدیغمزدن هنظا ایلدم
دیوب نواخت ایلدی اول محلده قاسم رهشندن اینوب های
جلد کوشم هاشویلر دیوب حقه یوزیلک شکرلر اولسون
صاغ واسانه کوردم سنی دیوب بابا اوغول بربرینه
صاریلوب حسرت دوکدیلر اندن قرنداشی جهانگیر وافراسیاب
ارجله قوجبشوب کوروشدیلر اندن بدیع الزمان کوروشدی اندن
هاشم جمله پهلوانلر کلوب کوروشدیلر هربری برکنایه ایدوب
های سرورنه ایدی بوقدر باوزلقه هربرینمز
بوقدر جفا ایلدک برستی بلمزدک لکن سنبزی بیلوب دیکر
دیوب نه ایدی بوقدر جفالر دللک قصدک بزی اولدورملک
ایدی دیوب براز کولشدیلر اوچ ایندی داغ براد لرظاهر
اویلر اولمسه مراد اوزره جنک اولمازدی ددی اوتوردن دلی
هردم کلدی های اوچ یاشمه کلدک دیوب کوروشدیلر
کلان کلانه اولدی اولکون بیرام کونی میدانا اوتاسنده
اولدی

اولدی برواره کلمه قوجبوشمه درکه تعبیر اولنماز اوتوردن نحو دشاه
ایلر جمشید شاه طور رکن نه اولاکه بربرلرک هلاک ایده لر دیرلردی

کوردیلرکه بربرلریله کوروشمکه بشلدیلر بیرندن اصلی
دینجه جاسوسلر کلوب ایندیلر اول اسفندیار
نامنده اولان دلاور ملک قاسم اوغلی اوچ ایمشه دره سیله
بادیشوب کوروشدیلر دینجه نحود اوچ نابین ایشدوب کویا
زهر قاتل بحشمه کلیه دوندی کلوب بکلرینه
ایدر بزم حالیمز بنجه اولور بونلر کوتدن کوتنه
جوغالدیلر دیوب اول الم ایله دونوب قوندیلر بربدن اوچ دوما
جفران اتلرینه بنوب بارکاهلرینه کلدیلر اوکیجه قرار ایلدیلر

چونکه اول کیجه کجوب صباح اولدی اوچ دمی دمه دنه
جهاد دینی یادکار لردن صاحبقرانه وخلیفه اسلامه
وبدیع الزمانه واناسی ملک قاسمه ولندهایه و
قرنداشلرینه وسلطانه عیارانه وجمله متقین بکلرینه
بشقه بشقه هدایه وبشکشلرک حاضر قلوب اندن

یکرمی دورت کوه طوباندہ شاهلری دهیل اوزاق شاهلری
دیوقدر بکلر و پهلوانلر ایله قالقوب سراپردهٔ سلیمانه کلدیلر

صاحبقرانده خبر اولدی اوچ یوقدر عظمت ایله
کلیور دیدکده صاحبقران امر ایلدی بنجه نامدار
لر ایله فارشولدیلر یولنجه اوکنه دوشوب
سراپردهٔ سلیمان اوکنه جلدیلر صاحبقران اوچوه قرشو
جقدی زیرا برادرمه حقه تعظیم ایله سراپردهٔ سلیمانک

طشره قیوسنه جیقاردی زیرا بدی قیوسی
وار دیر هر برینک مابینی عالی مسافه دیر
پیاده ادم یورویه یورولور اکثری رحمتی
ایله کیرو لرایچ کوردی حقه کندویه غایت رعایت ایلدی بوده
اتدن اینوب کلوب صاحبقرانک رکابک بوسه ایلدی

امیر جهان بینه بن اتنه دی اوده بنوب
اندن ایکیسی نادیوالدهانه قیوسنه
کلدکده امیر جهان عشقردن اینوب ارجده ایندی اندن

دیوان

یلدرم نامه

دیوان حانیه کیروب اوچ خلیفه نک اوکنه باشه قوبوب الین
اوبدی اندن جفقه مجاری وسان دلاوریلر ایله کوروشوب
اناسی ملک قاسم ایله التی یانده قرار ایلدی
اندن اول یکرمی دورت شاهلر خلیفه دفی
اوکنه کلوب باشه قودیلر خلیفه دفی اول شا
هلره مرتبه لرنجه باردیری خلیفه بونلری تخته جیقاروب اونور
دیلر اندن بشکشکرلر دیروب بلوک بلوک تسلیم اولدی
یوشادمانلغه اوچلون خلفه ضیافت ایلدی
اندن حقه دفی اوچ کون ضیافت ایلدی اندن
ملک قاسم دیدیع الزمان ولندهاه اوچ کون
ضیافت ایلدیلر عمر عیاد ایندی هله سیزه ده بر حذمت یا تکلیف
بوقدر ظاهر بر شغلک اوغلانیوز ینه حذمت باشه اوزینه
دری جهاسی کولشدیلر یا عمر اصل ضیافت
سنکدر زیرا کم اوچ افتاب جمال سنسک
شاکردندیر دیلر اوچ ایندی سلطان
عیاد ای بزم ایچون انجمک قنده بولسون انجه بی اوده بزم

امسا نمزله کجنور بر اقچه سی بوقدر الاوج دوست دفینه مالکدر
دیدکده عمر ایدر بر خدای اولان ظاهر اولدر هیچ کلوریم بوقدر

هب بلور سینه دوی هب کولشه یلر اشته
بوادسلوب اوزره بیوب ایجوب ارمهرکون
ضیافت ایدوب عیشه عشرته بشلدیلر
اما بوطرفدن تخودبنه عادکوردی حال بویله اولدی نکران لحیایی
ظلمانیه خبر کوندردی اشته همزه بی کنك سیاستندن

خلاص ایدنلك بریسی اوج برنوالدهر ایچشه
شمدی بلندی همزه ایله برابر اولدیلر عسکر
لری بی نهایه کندولره ایسه جواب ویرر
پهلوان بولنمزدی درمان ایدهجك دیمشه اولده اوج دفعه
عسکر کونده رجعت اوکدی اما کنجاب شاه ایله داود شاه قوزلر

ایدی قودریه شمدنکرو تخودبنه عادی
انلرده صادر لحال بوقدر قورقوبزسینه دوه
ظرادلولرهمان دیرنده اولتوریردم

بو همزه نام دلك یخشه برنجی جلدینی طونیانه عاده ایکنجی جلدینك اونبش برنجی یاپوردم
برنجی یوزنجی جلدینك یکرمی بشنجی جلدیدر اونبش ویرمی اوچنجی جلدیدر یکرمی
امید بودر علی اقدیلر افندیلر ضیایه اولسون

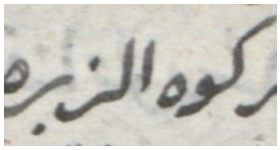
ایجون براز عسکر کوندر دیلر لحیایی ظلمانی دخی براز عسکر
کوندردی کوندردیکی عسکر کلمکده اذن کندی
کلمکده نقدر شاهلر وارایسه نام لرکو
ندردوبا عسکر مجمعنه مقید اولدیلر
تخودبنه عاده امداده کلمکله قویمادیلر
اشته بوجلاده بوندهتمام اولدی
افندم والسلام
نصیلم هو ۱۷۹۲ ذالحجه افندم هو

1766

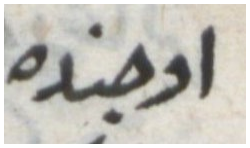
114b-115a
863

EKLER

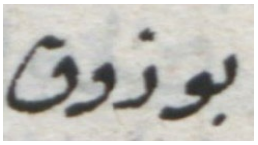
Metinde müstensih tarafından yanlış veya eksik yazıldığını düşündüğümüz kelimeler, metnin anlam ve akışına göre düzeltilmeye çalışılmıştır. Yazma eserde bu özelliğe sahip kelimelerin okunuşları bu bölümde gösterilmiştir:

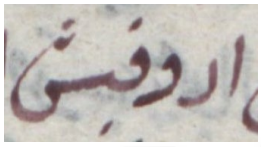
16b/11 Ḳūhüʾl-Berze

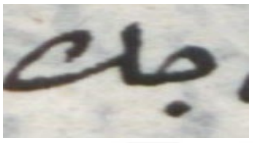
22b/6 ucında

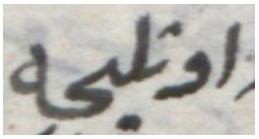
23a/17 bozuḳ

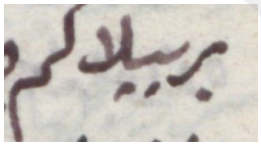
24a/14 Er ve ḳış

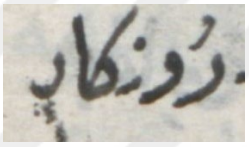
24b/5 çeke

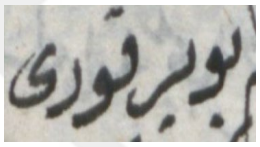
27a/11 Otlıca

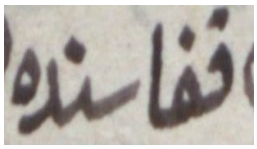
30b/6 bir yaylagüm

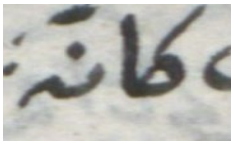
34b/14 rūzgār

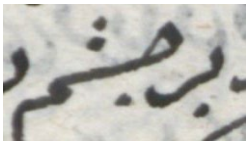
36b/9 bu yir ḳurı

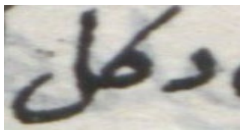
44a/20 ḳafāsında

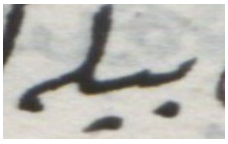
62a/15 Kānnā

64b/4 ber-ceşm

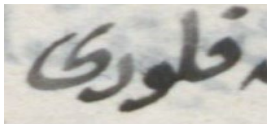
73b/20 degal

76a/19 bile

88b/17 Ḥazi Nedan Daʿd

92a/3 filūri

94b/6 menzil

104b/14 renc